Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

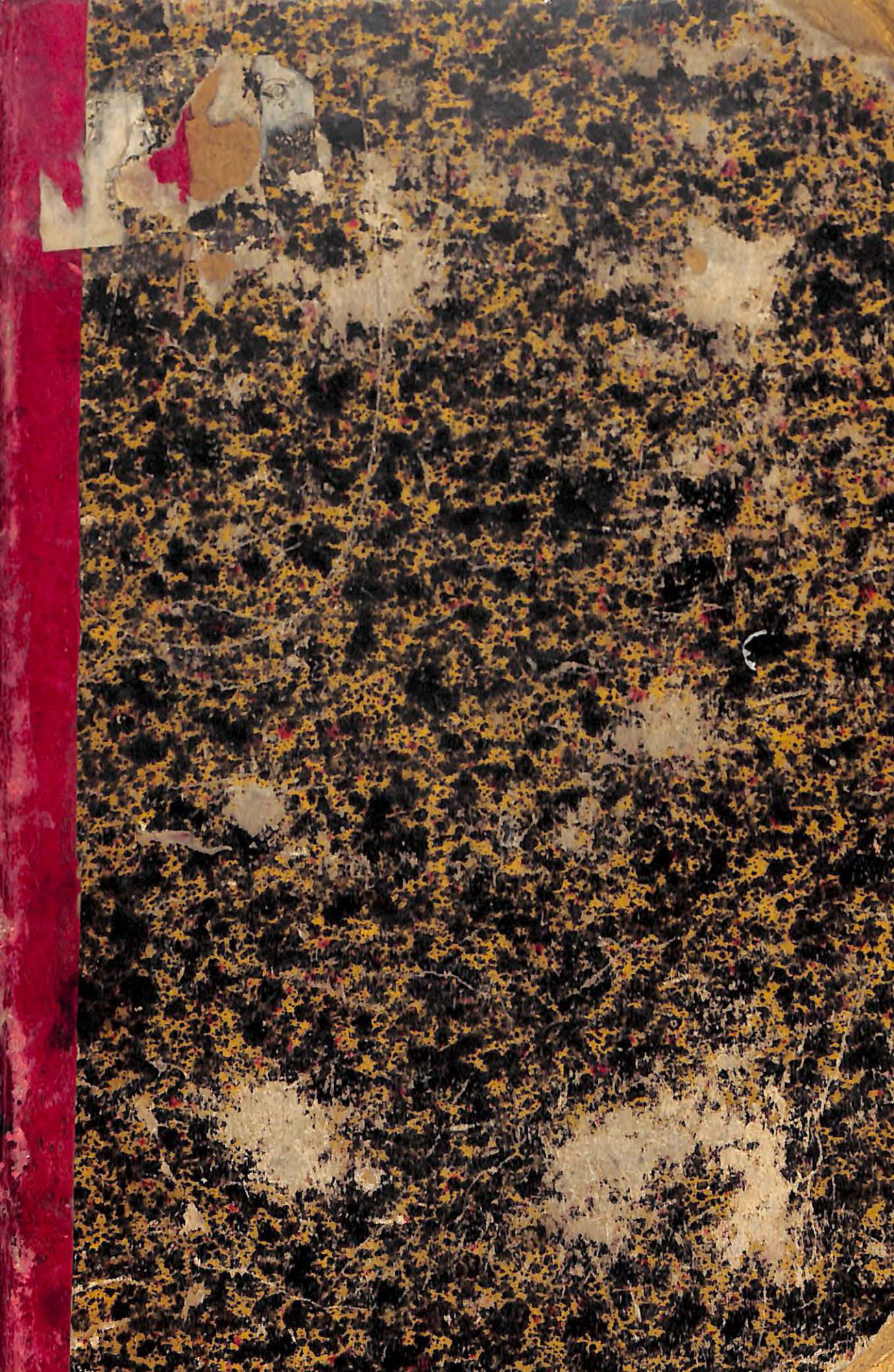
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

9366 365 №93

ԳՕԼ ՓԷՓՓԱ

ԲԱՐԻՁ ՍԻՎՏԱԼԻՐԻ

ՀԻԱՑԸ ԿՎԱՒԼ

ՄԻԹԼԻՃԻՄ
Մ. ՊԻՏԱՐԻ

ՍԱՀԻՊ ԿԸ ՆԱՇԻՐԻ
Մ. Ց. ՀԵՐՄԱՆԵԱՆ

معارف نظارت جليلەسنك ٨٣٥ نومرولى رخصتنامەسيله
طبع اولنمشدر

ԻՍԹԱՆՊՕԼ

ՆՇԱՆ ԳԻՐՔԻՐԵԱՆ ՄԱՏՊԱՅԱՐՆՅԱ
ԹԱՂԱ ՕՒՐՆԱՄՈՒԾ ՏՂՐ

1890

1365

ԻՓԱՏԷՅԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ

Ձեմիւռաթը մեռէնիյէտէ՝ էն պիյաաէ նազարը տըդ-
ռաթէ ալընաճադ չէյ, ախլադը պէչերիյէնին (մարդկային
բնաւորութիւն) պիյաթաէն (դէչութիւն), միւմքիւն մեր-
թիւլէ պէրի իտիլմէսի, ևանի ինսանլարըն՝ ախլադը հա-
պէտ իւլէ (բարոյականութիւն) իթթիսաֆընը միւճիպ օլ-
մադ իւզրէ, ինսանլար միւանէսպինաէ տայիմա զուհուր ի-
ան հէր կէճնա ֆէնալըղըն՝ իպրէթպախշ օլաճադ պիր
թարպտա թաավիր իտիլուալ կէօդ էօնիւնէ վազ իտիլմէսի տիր:

Պիր առէմի՝ պիյաթաէն պէրի իտուպտա հիւանի ախ-
լադ ալընշար ըմադ իչուն, նիյ-քու պէտի (բարի և չար)
պիրէր պիրէր նազարը տըդռաթէ արդ իւլէ՝ իգնա իյլէմէք-
ան դօլայ չարէ օլամադ. զիրա ինսան, պիր չէյին մա-
զարաթ վէ ևա թէհլիքէսինի առըք իթմէսիքճէ, անաէն
կէլի առումադ՝ վէ հիւանի հալ իւլէ միւթթասըք օլմադ
լազումընը հըսա իտէմէզ:

Ըսլահը ախլադ վէ հիւանի հալ (բարոյական) խուսու-
պիտա, բօմպընարտան իսթիֆադաէ իտիլմէյի էվլօրաճա
պիթթէճրիպպէ սաղլիք օլուպտու կիպի, եիրմի եիրմի պէշ
պինէտէն պէրի մէմլէքէթիմիզէ տախի պու մադտատա ըլա
բիք չօդ բօմպընարտ նէչր իտիլմիշ իսէտէ, հալպուքի պուն-
լարընն էքսէրիսի սըրթի վահչիւտէ՝ վէ ճինայէթի հէքեա-
յէսինաէն իպտարէթի օլուպ, անճադ պադը լարընն կըսսէտէն
մաթլուպ օլան հիսէյի հայիզ պուլունտուղու կէօրիւլիյօր:

Թէրճիմէսինի ևսթիւար իթտիյիմիզ պու հէքայէ,
էրդադը դալէմէ մալիւմ, վէ հաթտա կէչինէրէկ բայի-
թախարմընզտա թատ օլունան կաղէթալարընն պիրինտէ՝
մէհու սէնատը կէօրիւլէն, Ֆըրանսա մէչհիւրի միւէյլի-

ֆիլիպիանէն Բօլիֆեվալըն ասարը մերզուպէսինաէն (Լէ զամոր տը Բարի) եանի ԲԱՐԻԶ ՍԻՎՅՈԼԼԻՒ նամ հայրէթպախշ ըսման օլուպ, հիւանի ախլապը հայիզ, ֆէվզէլաատէ մէրագլը, վէ սօն տէրէճէ ճալիպը սըզդաթ սըր. պիզ իչպու ըսմանը նէզաատար թադաիր իմոսէք պէյհուատէ տիր. անճադ միւհթէվիյաթընաա (պարունգուրիւն) պիր թադըմ մէրագ վէրիճի, վէ ինսանըն վիճաանընը իւլիճի էնթրիգալէր, տէհշէթամիզ խիւտէլէր, վէ ուսթալըգը ճինայէթլէր պուրունուդունը, հիչ օմնազաա եալընըզմուդաատէմէսինի օգուտան դէվաթը քիրաճ, անը՝ պիգաէն գիյաատ թադաիր՝ վէ մէհսուս սէնաա խէճէլըլէրինէ գէրրէ գաատար չիւգհէ օլունամազ։

ՄԻԻԹԻՐՃԻՄ
Մ. ԳԻՏԱՐԻ

ԳԱՐԻՑՆԻ ՔԻՐԱՄԷ ԱՐՋԸ ՄԷՐԱՄ

Ճը բանսա մէշահիրի հէքեայէնիւվիսանտէն (վիգոսան) մէշհուր Բօլ Ֆեվալըն, պիր թադըմ միւտհիշ վէ մնհիրանէ ճինայէթլէրը իլէ, էրպապը Ֆէզայիհին (խոյատառնակ կամ սրիկա) ահվալը մէնֆուրէլէրինի կէօսթէրիպատ, գարիպին քիրամըն էնզարը բազպէթինի ճէլպ իտէճէյի չիւպհէօղ պուլունան, էլսինէյի միւթէաահիտէյէ թէրճիհէ օլունմուշ, վէ եիւզ պինլէրճէ սարֆ իտիլմիշ օլան «ԲԱՐԻԶ ՍԻՎՅՈԼԼԻՒ» նամ հէքեայէյի հայրէթպախշանըն տէրճինէ իտիթիտար էյլէմիք։

Իչպու հայրէթպախշ ըսմանըն նէչրի խուսուսընտա իհթիյար իտիլէն Ֆէտաքարլըդ՝ հադըգաթէն թաահիւպէ չայան սըր, չէօյլէրի՝ լանդգաթի (անընդհատ) տէվամը, վէ հիւանի սուրէթտաէ խիթամը մէսէլէսի՝ թահտը թէէմինաթէ ալընտըգտան մատէ, հէր սընըճ ահալինէն ալըպ օգույատիլմէսի իչին, հէր նէվի միւշկիւլաթը կէօզէ ալտըրարագ, վէ մէնաճիյի չախսիյէճէ... տախի բէք ճիւգվի պիր շէյէ գանտաաթ իտէրէք, պէհէր նուսխէսինի օն բարա ֆիյաթլա սաթմազա գարար վէրտիք քի, արթըդ պուննատան էօթէյէ էհվէնիյէթ օլտաճ գանն իտէրիզ, վէ շուհալտէ քէսպը մուվաֆագըյէթի իտիլէճէյի իւմիւտի գավիսի իլէ բէրվէրատէ օլմագտայըզ։

Ըսմանըմըզ հաֆթատտա տէօրթ տէֆա տէրճ օլունուպ, կէրէք նուսխէ պէ նուսխէ ալմագ, վէ կէրէք թէքմիլինէ ապօնէ հապը լմագ իտթէյէն զէվաթը քիրամըն, Գաղչէ գաբուսընտա էսկի զապթիյէ ոզգապընտա վագը Նչան էֆ. Գէրպէրեան մնթ պատրնա միւրաճաատ իթմէկէրի թավսիյէ օլունուր։

ՍԱՀՄԱ ՎԷ ՆԱՇԻՐԻ
Մ. Ց. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

ԹՕԼ ՖԷՎՎԱԼ

ԲԱՐԻՁ ՍԷՎՏԱԼԷՐԻ

ՄՈՒԳԱՏՏԻՄԻ

ԳԱՐՆԱՎԱԼ

ՄԱՍԹԱՐԱՆԷՐ

Իշպու հէքեայէ, զէվգու սէֆա իլէ խմրարը էվգաթ իտէն Բարիզ խօվարտալարընըն՝ էլան խաթը ըլամագտա օլտուգլարը, 1826 սէնէսինէ միւսաաբի օլ մէշհուր գարնավալըն սան կիւնիւնտէն պաշլար։

Սաաթ ալաֆը բանկա ադշամըն պէշի, վէ կիւնէշ հէնուզ պաթմագ իւզրէ օլուպ, Բալէ Բօաեալ տէնիլէն վասի պաղչէ զայէթ լաթիֆ պիր մէնզարէ իպդիմէքտէ իտի. հէր թարֆտան գուլագլարը սաղը ըլաաճագ մէրթէպէտէ պիր զուլզուլէ՝ վէ աղիմ պիր շամաթա էշիտիլուպ, թարիֆի միւմքիւն օլամայան զարիպ, վէ չիրքին պիր գալապալըղըն տախի, սուրէթը հէրճումէրճիտէ (գարնագարը չ) հարաքեաթը կէօրիւլմէքտէ իտի։

Կիւղէրկեահը (ճէմաալայը) մէզքիւրտէ վագը պիր չօգ գումանլանանէլէր. տախ գահվէլէր, միւթեաահիտ լօգանթալը, վէ տահա լիսանէ ալընամայաճագ պիր թագըմ սույի ախագը թէզէիա վէ թէչիլիք խոճի պինալէր, կէօզլէր գամաշը ըաճագ սուրէթտէ թէնվիր խոիլմիշլէր իտի. հէվանըն չիտէթը պէրտաէթինէ ըաղմէն՝ բէնէչէրէլէրին էքսէրիսի աչըգ օլուպ, պինալէրճէ պաշլար սօգաղը սէյրու թէմաշա խոէրլէր իտի քի, պու մէրագը նիկեահլէր, վասի

պիր պալօ սալօնունա պէնզէյէն, վէ սաէթա պիր նուր աէրնասը կիպի թէմէվվիւճ իսէն մէդքիւր չալսասլը մէնզարէ իչինաէ զարդու նասլուա օլուեօրլար իսի։

Ջէվդու սէֆահաթէ, վէ սահա սօղրուսը սիվանէլլէյ մախասս օլան պու կիճէնէն պիտայէթի, հէր վէչհիլէ սուրէթը լայըգէսէ իսի. չէօյլէքի, սօուդ՝ ֆագաթ նէչէ ֆէգա պիր բուղիկնար էամէքսէ, թարաֆ պէթարաֆ չէնլիքլէր վէ ահէնկլէր իճրա օլունմագսա, հէր եանսան խօշ չէհրէլէր՝ վէ թէպեսիւմ իսէր սիյմալէր կէօրիւնմէքսէ, վէլհասլ պու բարլադ էյլէնճէյլի գարարարճը հիչ պիր հալ միւշահէսէ օլունմայուպ, էն սաի պինալէր պիլէ քէնսի չամաթալէրինսէն պիր հիսսէ չըգարըը, վէ խանէլէրի բէնէրէյէրինսէն տաիի պիր ուֆագ պիճաճըդ օլսուն կէօնսէրմէքլէ, մէդքիւր չամաթա վէ չուլէ մէրքէզինէ իլթիրագ իսէեօրլար իսի։

Նալընըդ Վալուա ճաատէսինին միւնէվվէր պինալէրի ուզունլուզունա սօղրու, պու բարլադ կիճէյէ գաթան հագը չմայաճագ սուրէթսէ խէյալ մէյալ պիր՝ ըշըդ, վէ տահա սօղրուսու լէքէ կիպի պիր չէյ ֆէրք իսիլմէքսէ իսի քի, պու իսէ՝ մահալի մէդքիւրսէ վագը պիր խանէնին սէօրսիւնճի գաթըննա պուլունան ուֆագ, վէ գաբալը պիր բէնէրէյինին գանսաը արսաընսան կէօրիւնիւր կէօրիւնմէզ՝ սարըմթըրագ պիր չուլինին սօնուգ գիյասընսան նէչաթ իսիյօր իսի։

Ուզուն վէ տարաճըդ, վէ սօն սէրէճէ ֆագրու սէֆալէթ լալ մէֆրուշ պիր օսանըն բէնէրէյսի իսի պու քի, մէդքիւր օսանըն սէրունինսէ, միւսէթը մէտիսէսէն պէրու չէքմիյի մէչադգաթու ըգթը բապսան պինդի պէթի սարարմըշ սօլմուշ պիր սաէմ, էսկիկիյինսէն եիւղի բարչալանմըշ, վէ օթլարը սըշարը սէօրիւլմիւշ եաթադ դըլըգը պիր մինաէրին խուղերինսէ սէր սէֆիլ, վէ պիհուշ պիր հալ լալ եաթըգ ինլէմէքսէ իսի։

Մէդքիւր եաթադըն եանը պաշընսա, էն պէօյիւկ անճագ ծն ալթը եաչընսա թախտին օլունան իչ նէֆէր թազէ գըզլար, էլլէրի կէօյիւալէրինսէ, վէ թաշ սէօչէմէնին իւզերինէ սիղ չէօքմիւշ օլսուդլարը հալսէ սուա իթմէգլէ մէչղուլէ խիլէր։

Նաթադըն պաշը ուճունսա՝ ապլամագսան կէօղէրի գըզարմըշ կէնճ պիր գաալընըն, սօն սէրէճէ իրգգաթթա-միչ, վէ մէյուսանէ նիկահը, մէրգում խաաթանըն իւղերինէ աթթի օլունմուշ իսի։

Մէրսումէնին արդասընսա, հէնուդ ծն պէշ եաչընսա գաաէմ պասմըշ, անլը՝ էլէմ վէ միլահագա պուլութ-լարըլլա մուհիթ, վէ միլթէքէպպիր պագըշուը չիրին՝ վէ կիւղել պիր սէլիգանլը սուրույօր իսի։

Մէրգում սէլիգանլընըն արդասընսա տաիի, թագ-րիպէն դըրդ եաչընսա, գայէթ կիւճլի գուվվէթլի, վէ սաէթա՝(Հէրքիւլ) կիպի ուզուն պօյլու, վէ քէօղիւ գանն օլունան սաէմին պիրի, սաաէ վէ խայըրսահ սիյմասընը էլլէրի իչինաէ կիղլէմէքսէ իսի։

Օսանըն օրթա հէրինսէ մէվղու, վէ պիւթիւն պիւ-թիւնէ աթէչի սէօնմիւշ օլան սօպանըն էօնիւնսէ պիր օթ իակէմլէ իւղերինէ օթաուրմուշ, վէ իչթիհաարըգըն սէրէ-ճէյի նիհայէսինէ վաՙըլէ օլմուշ պիր գաալն, պաղը ա-ղըը, վէ քէսիք պիր սէտայըլա լալթինճէ պիր տուա քի-թապը օգուդյօր ըսը։

Պիլա հարաքէթ սէհի, (չիտակ) մաղրուր, վէ միւթէ-քէպպիր վաղիչէթի իլէ, ֆութաուրսուղլուգըն պէրհայաթ պիր միւճէսսէմի սաա օլունան պու իչթիչարէ գաալընսան մաաէ, մէդքիւր ֆագրը օսաճըդըն սէրունինսէ հէր չէյ, հուսուսսուզ պիր սէֆալէթու զարուրսէթին, վէ նիհա-յէթսիզ պիր սէրսու քէսուրսէթին՝ սիվէրը միւհէլլէմէսի նիւմանան օլմագսայըը։

Կահ պէ կահ պաղչէ թարաֆընսան իչիսիզէն սէր-

խօշ նաղրելերի, վէ նէչելի հայուհուլեր, իմիթիեարէ գա-
աընըն՝ պիր ահէնկ իւզրէ օգուտուղը տուայը իվալ իմի-
մէքլէ, հէման օլ անտէ տըշարըատա վուդու պուլան պու-
չէտիա վէ մէճնունանէ դէվդու սէֆահաթ՝ իչպու օտա-
նըն տէրունինէ հիւքմֆէրմա օլան տէհչէթպախշ սիւքիւ-
թէ, մահզունկյէթէ, վէ կէօզ նաչըյըլա միւխթէլիթ էլէմ
նագ մէյուսկյէթէ, գայէթ միւթէնագըս պիր հալ օլա-
ճաղը տէրքէար օլմաղըլա, պու հավլինագ չամաթալեր-
տէն նակէհան կէնճ դըղլարըն օգուտուդլարը տուա,
տուտագլարը իւղերինտէ դալըը. խասթա էճել նամաղը
իչինտէն գըմըլտար, վէ տէլիգանըը տախի հիտէթ իլէ
կէօղլերինի բէնչերկյէ տօղրու տիքերէք, թէքմիլ ֆամի-
նասը իւղերինէ հիւքմ իտէն սէֆալէթու մահզունկյէթէ
հագարաթ տատա օլունան նաղրելերի, չարդը վէ գահգա-
հալերին պիչխանիգ վէ տէհչէթլիւ սէտալերի, կիւյա պու
հիտէթամիգ պագըշըյլա թէնքին իմմէք իսթէյօր իտի։

Վէ եկեր մէկքիւր զուղուրէ պիր ան էման վիրսէ իտի
պիլէ, հէման արասը չօգ կէչմէքսիզին էվելքինտէ դի-
նատ պիր չիտէթ իլէ թաղէլէնելէք, վատֆ իմթիհանիգ
պու էլէմնախշ ահվալէ տէհչէթլիւ տուրքէթտէ պիր քեվ-
նագ վէրկյօրըը։

Վագըթ քեք միւտախա, նանի լօգանթալար աչըլմըշ,
դումախանէլէր պօշանմըշ, մասխարալեր, վէ եախօտա ա-
պիմ պիր թէղելինաթ իլէ միւղէյէն պիր թագըմ գա-
տընլար՝ պաղչէ իլէ կիւղեր'նահէ եիւրիւհիւշ իմմիշլեր,
վէ տըշարըատա իսէ հէր նանտան ղէվդու սէֆա նիտա-
լէրի տէրքճէյի նիհայէյէ վարմըշ, վէ սերայ կէչիալերին-
տէն պիր պիրի արգասը սըրա կիրուհ կիրուհ մասխա-
րալեր, ալէտաէվամ իչերուտէն տրշարըրյա հիւճիւմ իմ-
մէյէ պաշլամըշլար իտի քի, պունլարատան ալթը պէյկիր
գօշուրու միւթէատախա աչըգ լանտօլար, պիր նէչի քէս-
կին սէտալը տիւտիւքլեր էօթտիւրմէքտէ օլան արապաճը,

վէ սէյիալերի իլէ պէրապեր, վիվիյէն զօգաղըն ուճունը,
Բալէ Բօսյալ մէյտանընը, Ֆըրտնտա թէքթրօսու քիւ-
չէսինի, Ա՛ծնթէնգիյէ զօգաղընը, վէչհատըլ պու զէվդու
սէֆահաթըն վատի վէ ուղու մէյտանընտա չըգարըը օլան
թէքմիլ եօլլարը վէ կէչիալերի խթիթա իթմիշլեր իտի։

Թատ պու էանատէ, եանի հէր եանտան պիրիպի-
րինէ իթտապու խրթտապ օլունան պինըլերճէ աթէչֆէչան
քէլտիլերին՝ միւպատէչէ, վէ միւատաէմէսի իչինտէ, իչ
չախա այըրտաճաղըզ քի, պունլար՝ հէրնէգատար մէզքիւր
հյշու իչրէթէ, վէ զէվդու սէֆահաթ ալայընտա տախիլ
իտի իսէլերտէ, ֆագաթի ճիտատէն իչինիրագ իթմէյօրլար
իտի։ Էչխասը մէզքիւրէչի, անպէտան թէքէսիւր իթմէքտէ
օլան իզտիհամատէն՝ պիր միւտէթի թէնֆրիք իտէճէյիզ տիր։

Գունլարատան պիրինճիսի, օրթա պօյլու պիր գաթ օ-
լուպ, թավրու հարաքէաթընատան էճինէպի օլտուղու ան-
լայը լմագտա, վէ թագրիպչէն էլլի եաչընտա թախմին օ-
լունմագտայըտը, մէրդումընն՝ սէպաթ տահիպի, տաֆտէ-
լուն, միւտէպպիր, վէ ագիլ պիր քիմսէ օլտուղը նատա-
յէյի հալինտէն պէլլի իտի իսէտէ, ֆագաթի գանն իտէր-
սինքի՝ մալիք օլտուղու պու խատկյէթլէր, օլտատէ ադիմ
պիր թէհայիւր, վէ խթիպրագ բէրտէսի ալթընտա մահվ
օլաճաղընը տէրք իլէ, աղըր, ագիլ, վէ բէրհիգքէար
պիր ախտագը հատէնէյի թէպէտտիւլ խտէն, մէզքիւր
սույի հալաթէ պէյհուտէ մուգավէմէթի խտյօրտը։ Շախա-
տը մէրդում, տար պիր բանթալօնըն իւղերինտէն գճճճ-
լորը տէօճմիւշ պիր պօթ կիյմիշ օլուպ, արգասընտա
սիյահ պիր բէտինկօթ, վէ մանթօտը տախի տիւրիւլմիւշ
օլտուղու հալտէ, տաղ գօլու իւղերինտէ պուլունմագ-
տայըտը։

Էճճնէպիյի մէրդում, կիւղերկհահէրին գալտը բըմ-
լորը իւղերինտէ կէղինկը տուրտուր, վէ կէօղլերինի գա-
մաչտը բմագտա օյան օլ հիւտնու մէչտահաթ խագինէլէ-

րինի, եանի ինսանըն ագլու հուշունը եաղմալայան օլ չի-
վեքեաք, վե տիշիբեաք մահպուպելերի կեօրմեմեք մագ-
սաաբ յըլա, նիկեահընը ճիհեթը ախերե հասր խոյօր խոխ.
ֆիլհագըգա մերգում, բերհիղ քեաբ, վե ախլադը համիսե
իլե միթթասըֆ պիր զաթ օլուպ, պեօյլե սուրեթը նա-
կեահանիսե քենաուլի իհամա խոէն, վե ասլա հադղ
իթմեմեյի չիսպհեյի պիր սեֆահաթ սերեաբ իչինե
սիւշմիւշ խոխ, պինապերին պիզիմ էճնեպի պու միսիլ-
լու մենզարեյերսե իլք սեֆա պուլունմուշ պիր միսա-
թեսոխ օլմաղըլա, պենիյի պեչերին կեօյիւնի՝ մըդնաթը
կիպի ճելպու ճեզպ խոէն պու հասիսենին ճիհեթը մեն-
ֆուբեսինի նա՞սըլ կեօրեպիյեճեք, վե հիւանի ախլադըն-
սան մսաե պիր սիլահա մալիք օլմասըդը հալսե, իֆֆե-
թու ըդզեթը զաթիյեսինին մուհաֆազասընա նե՞ իլե գա-
տիր օլաճադսը:

Թեֆըրիգ իթսեյիմիզ իբինճի չախս, եվել քինաեն պեչ
ալթը հաչ գասար քիւչիւք թախմին օլունուր, ուզուն
պոյլու պիր զաթ օլուպ, թեքմիլ վիճուսե կիյմիչ օլ-
տուղու էսլասըն իչինսե զայպ օլմաղըլա, սայ քի խաֆիֆ
սուրեթսե չամուրա պաթմըչ օլան պօթինինին էօրչեսին-
սեն մսաե հիչ պիր թարաֆը կեօրնունմե յոր ըսը:

Շախսը մերգումըն լապես օլսուղու էսլասըն պա-
դըսը խե, զայեթ էնլի, եագասըդ վե քիւրքսիզ պիր ման-
թօ օլուպ, ումուդը իւղերինե սմմըչ օլսուղու պիր է-
թեյի իլե, եիպհինին նըսֆընը սեթը իթմիչ խոխ:

Պու սահմին սիյմասը՝ կեօզե չարբասագ սերեճեսե
վագսարը օլուպ, պուրնունըն պիչինիպղիյինե, վե սու-
րեթը ֆեվգելսաասե օլարագ, չահնիչին կիպի տըշարը
ֆըրըլմըչ օլան դաշլերինե բաղմին, միթեմե յեղ վե
միթեէսարըն պեպեբլերինին նիմ կեօղեսե ալթընսա
պարիս, ֆագսաթ խահիշի վե հաբիմանե պիր նիկեահըն
չուլերերի սաչըլմագսա խոխ քի, պու նիկեահ, մերգու-

մին գալպինին րըգդաթսըդ, չանու չերեֆե խահիշեր,
ամիր, վե չեճի օլսուղունը էյնա խոյօր խոխ, վեյհասըլ
զայեթ էնլի վե պեօյիւք պիր չապդա սախի անըն զա-
բիպ անլընըն չեբլինի սեթը իթմիչ խոխ:

Շախսը մերգումըն հալինսե կեօրիւլեն սերպիւլեն-
սանե թավրու աղըր վագարե բաղմեն, քենսուլի պիր
հարաքսաթը ֆեվգելսաասե յե վիրուպ, կիւղերկեահըն ու-
զունլուղունա սօղրու, վե պաղչե սերունինսե եօթե պերի
սօլանըր, վե եիւղլերի մսաքեսիդ օլան կեզկինճիլերե թա-
գարրուպ, վե հաթսա վիճուսի իլե սախի սօգունսուս-
ղունա նազարեն, պու սաեմեն, միճերրեա ալամեթը
խաֆիյեյի հայիդ պիր քիմսեյի արամագսա, վե եախօա
թեֆըրիգ իթմեք նիյեթինսե օլսուղու անղաչ ըլմագսա խոխ.
մերգում՝ պու հալ իլե կեահ սիւրաթլա կեչիպ կիսեր,
վե կեահիսե պախսեթեն կերի սեօներեք գալապալըդը
սրդդաթը թամմե իլե սիւղեր, վե պուրնունըն ալթընսան
պիլպեսահա պիր քելիմե մըրըլսար խոխ:

Մերգում, հեր չարբասըդը քիմսելերին թապիաթլարը
իդթիղասընճա, քիմինեն խենսեսինե՝ վե քիմինեն սախի
աղարընա սիրեր օլուր խոխ խեսե, հիչ պիրինե ճեվապ
վիրմեյուպ արդասընը սեօնսերիը, վե հիսեթինսեն նաչի
պիր թագըմ սրբդ սաբդ սեօղեր մըրըլսայարադ գա-
լապալըդըն իչինսե զայպ օլուր խոխ քի, մերգումըն պու
միթեէսարըն հալինի կեօրեն հեր սաեմ, պու չախսը եա
տիվանե, վե եախօա հիւքիւմեթ թարաֆընսան մեն օլուն-
մուշ գաչագ մալլեր սամիանլարսան պիրինի զանն խեճե-
լեր խոխ, ֆագսաթ մերգումըն պարիս, վե միւսադդըդ
պագըշընա սրդդաթ խոհնիլեր, քեշֆլերինին եանլըշ օ-
սուղունը անլայաճագլար ըսը:

Շախսը մերգումըն սիյմասը, կեահ պե կեահ պիր մե-
յուսիյեթ իլե մուհիթ օլուպ, եթրաֆընսա զալեան խոէն
գալապալըդա պագա պագա եօրուլարագ, պիր տիվարե

տաեանըը, վէ իմիկյար իմմիշ օլտուղու դապիլի իչղահ օլմույան պու զահմէթէ խիճամ վիրմէք նէյէթինաէ տիր կիսպի զանն օլունուր իտի քի, օլանաէ մէրդումըն սիյմա-սընտա ադիմ պիր հիտէթու չիտէթ նիւմանան օլտուղու կիսպի, համթտա պիր ապա եինէ սիւքիւնէթի իւղրէ տուր-մագտա իքէն, պիրաէն պիրէ պիւրիւնտիւլի մանթօնըն է-թէքլէրինի աչտը, վէ ավուճը իչինաէ սրգա սրգա պու-րուշմուշ օլան պիր մէքթուպը օգուտմագ իչին, եանան ֆէ-նէրլէրին պիրինէ եագլաշարագ,

— Պունտան պիր սաաթ ագաէմ բօսթա ապապալէ-րինին վիրուտինի թէճէսիւս իմտիրիյօր իտիմ . . . ֆա-գամ չիմոի . . . – տէյու մը ըլըտանաը. վէ հիտէթ իլէ ու-մուղլարընը սիլքերէք, վէ տիչլերինի կրճը ըտաթարագ իլտվէչի քէլամ խոուպ,

— Ա՛հ պիր չուվալ սամանըն իչինաէ պիր իչինէ արա-մագ տըր պու — տէտի:

Ֆիլհագըգա, էկէր մէրգում՝ աէնիգ կիսպի թէմէվ-վիւճ իտէն, վէ տայիմա պիր թարաֆտան չըգուպ տիկէր թարաֆտան կիսրէն գալապալըղըն իչինաէ պիր աաէմ ա-բայօր իտի իսէ, պու թէճարրի, մուհագդագ փիլլիւյէթի սաման իչինաէ ուֆաճըգ պիր իչինէ արամադա պէնդէչէ-ճէքտի:

Մէրգում, աչըգ օլան մէքթուպը կէօղլերինէ եագ-լաշտը բարագ պիր աէֆա տահա օգուտու, վէ քէնտու քէնտույէ:

— Շեւպհէսիգ . . . չեւպհէսիգ . . . աէյու մը ըլըլտան-տը — ֆագաթի պու մտաաէչի պանա վագթինաէ պիլտիր-մէլի իտի . . . ա՛հ միւսիւ ժօղէքէն, օլ աաէմին պուրայա կէլիչի՝ պէնիմ իչիւն նէ՞ աէհշէթլիու տարպէ օլաճաղընը, աէնին գաատտ վէ պէլքիտէ սէնտէն ալա պիլիրիմ. պէյտն իթտիչին պու էֆքէտար բէք սաի չէյ տիր, վէ պէնիմ տա-նա վէրտիչիմ իւճրէթի պունը իչիւն տէյիլտիր — աէյէրէք էլինաէքի քեագըտը հիտէթ իլէ եըրթը վէրտի, վէ իլա-վէչի մէգալ պիրէ — չօգ չէյ, չօգ չէյ . . . իչին եօղ ըստ արա տուր . . . չու խայըրսըզ Տօգթօրտա պէնի նէ գա-տտար եօրըյօր, չիմոի քէնտինի նէ՞րէտէ պուլմալը:

Մէրգում, եէնիտէն կիւղէրկեահա գօյուլտու, վէ պու տէֆա տէրէճէյի նիհայէտէ պիր խահիշ իլէ գալապալըղը գագըզպ գագըշտը բարագ, վէ ումումըն սիյմաչէրինի թէ-ճէսիւս խաէրէք, վէ խալգըն իթտիչի փիֆրու հագարա-թէ տաիի էհէմմիյէթի վիրմէյուպ, պու սուրէթլէ քէմալի կէրմիյէթի իւղրէ թահարրիսինէ տէվամ իթմէքտաէ իքէն, պիր իւչիւնճի չախաշըն տաիի գաատէմ պէ գաատէմ, վէ ա-տէֆա կէօղկէսի տիր կիսպի քէնտույի թէագիպ իթմէքտաէ օլտուղունը ֆարգ խաէմէտի:

Պու չախա՝ զայէթ թագէ վէ հիւանէտաար պիր տէլի-գանըը, վէ տահա տօղրուտու պիր չօճուգ խտիրի, պու ան-տէ մէրգումըն նագիք վէ տիւրուպա սիյմատը, պիր նէվի մերագ, վէ միւթէպասիրանէ պիր հալ ըշհար իթմէքտաէ խտի. պու տիւպէր տէլիգանըընըն հարաքեաթընըտա խօշ, վէ նէզաքէթլի պիր խահիշ, վէ պիր ճէսարէթ կէօրիւ-նիւյօր խտի:

Բօլօնէզ ուսուլի իւղրէ եէչիլ չուգատէն մտանուլ տա-բաճգ պիր էլպհաէ, մէրգումըն թէնտասիւպի էնտատընը, վէ օլանտէ պաղչէ տէրուննինտէ քէչթու կիւզար խտէն հիւրի կիսպի կիւղել գըզլարըն, վէ գատընալարն՝ հատէտ-լերինի մուճիպ օլաճագ տէրէճէտէ օլան նագիք վէ ինճէ պէչինի զահիրէ չըգարմագտա, վէ էնչի պիր բալթօ, այնէ կիսպի բարլամագ տա օլան գունտուբալարընա գատար էն-միշ օլտուղու կիսպի, գատիֆէտէն մտանուլ զարիֆ պիր չապգա տահի, խէմպէհէմ վէ սիմնկահ կէյտույի թագի-տարընըն նըսֆընը սէթիր խտիյօր խտի:

Պէօղէ պիր հէնկհատանէ, գատընալար իչիւն էրքէք րու-պասը կէյմէք, մօտա հիւքմինէ կէչմիշ օլուպ, հաթտա

զապԹիչէ ՆԷվարէԹի, 1824 Թուրիվինաէ՝ օն պին ՆէՓէր բարիսի գաՏՐնլարա էրՔէք բուպաը կիյմէլերինէ բուխաաԹ վիլաիչի բիվայէԹ օլունաուպը Թագաիրաէ, պու հիւսՆէտաը աէլիգանլընըն տաիսի էրՔէք գըյաՓէԹինէ կիրմիշ կիւղել, վէ նաղընին պիր գըզ զանն օլունաճաղը Թապիչի օլաճագտը, էկէրչի մէրգումընն բարլադ եւպիւնաէ պէլլի պէլլիսիզ պիր այվա Թիւչի, վէ եագուվԹ միսիլլու գըբմըզը տուտագլարը իւղէրինաէ ինճէ, վէ տաէԹա գաշլարընըն կէօղկէսի տիր կիսի խէյալ մէյալ պիր պըյըգ նըշանէսի՝ կէօրիւնմէմիչ օլսա իտի. ՓագավԹ պու ինճէ խավԹ, մէրգումընն սկյմաըՆա էօյլէ պիր ճէտարէԹ, վէ պիրէրվալըգ պահշ իվմիշ իտի քի, պու հալ՝ անըն ահու կիպի կէօպլէրինաէ օլան Նիսաքտարի, Թաիլը, վէ հալիմ պագըչընը Թատիլ խոյօր իտի։

ՄանԹօյա պիւրինմիւշ օլան տաէմ, քէնտու հէր պիր Թավրու հարաքետիընը կէօղէյիճի միւտաղգըդ պիր կէօզ օլտուղունա տալա չիպհէյէ վարմագտըզըն մէչղուլույէԹինէ տէվամ իվմէքտաէ, վէ պու ճէսիմ գալտապալըզըն իչինտաէ քէնտիսինի կիղէմիշ պիր զանընըյըլա պիլա ՓուԹուր վէ վաղիՓէսիպլիէյէ, մէյտանը սէՓահաիԹէ հէնուղ կէլէն, վէ եատանճը զանն օլունան քիմսէլերիե Թագարրուպ իվմիչի էմնատաէ, զայէԹ խաՓիՓ պիր սէտապըլա մանատաար պիր սէօզ սէօյլէր, վէ հէման պու սէօզտէն պիր մուճիղէ վաղը օլաճագընը մէմուղ խաէր խոի իսէտէ, էօյլէ պիր մուճիղէ վուղու պուլմատըզընատան, մէրգում տաիսի օտանըր վէ ճանը սըղըլըր խոի. տէլիգանլընըն՝ մէրագ չուլէսի իլէ իչՔիխալ խաէն կէօպլէրի խտ, մանԹօլու տաէմին սէօյլէտիչի օլ կիղի քէլտըն մանէտատընը անլատագ, վէ պու մուտամ մայը հալ խաէպիտմէք իչիւն, ագիմ պիր խահիշ իլէ մէրգումը Թէճէհհսիւս խոիպ տուրույօր իտի։

Մէրգում մանԹօ կիչինմիշ տաէմ, կիւպէրկեահը ԹէրՔ խոուպ, (Ռօթօնա) գագինօտը բիչչկեահընատան կէչմէքտաէ իչէն, պալատաէ Թավրու սիչմատընը նագչու ԹարիՓ ԹՓտիչիմիպ էճնէպիչէ ԹէհատուՓ խաէրէՔ, մէրգում իլէ հէման եիւղ եիւղէ կէլինճէ, էճնէպի, պէրայի Թէրպիչէ մանԹօլը տաէմէ հօլ վիրմէք իչիւն պիր ԹարաՓա չէքիլտի. մանԹօյա պիւրինմիւշ տաէմ խէ՝ մէրգումը պիր սանիչէ գատար Թէճէհհսիւս ԼՓտիքտաէն ածնրա, հալընըզ աՓի իւղիՔը քէլիմէչի ԹէՔէլլիւմ ԼՓտի։

— ՈւէսԹէրն . . .

Էճնէպի, պու «ՈւէսԹէրն» խամինի իչխաիւպ խահիշէ արգատընա տէօնէը տէօնմէպ, մանԹօլը չախս, մէտուրիրչիչէԹինէն այադը եէրտէն քէսիլտի, վէ հէման պիր սըչըյայշա՝ օլ էանատաէ մահալի մէզՔիւրատէ պուլունան պիր Թագըմ մհախարալէրին արզալարընա կէչիւպ քէնտուչի կիղէմէՔլէ պէրապէր, պիր հանտան տաիսի պուլտուղը տաէմի զայպ ԼՓտիմէՔը իչիւն հէնԼՓտէն տէօնէրէՔ, քէմսի Թէհայիւր իլէ էԹրապՔընա պագմագտա օլան մէրգում հատանճը քիմսէչի տէՓատէն կէօրէպիլիւպ, քէնտու քէնտույէ։

— Միւճէրրէհ պու տաէմ օլմալը տըր — տէտի։

— Գիէնտէ էօյլէ օլտուղունա պահս իտէրիմ — տէյտու ճէվապ վէրտի, զայէԹ Թաիլը պիր սէտա, խաՓիՓ տուրէԹտէ խաԹիհզայըլա։

«ՈւէսԹէրն» խամինի ԹէլաՓՓիւզ խտէն տաէմ, պու սէտայը իչխոինճէ վիճուտինտէ պիր լէրզէ հատըլ օլուպ, պիր հանտան մանԹօսընըն էԹէյի իլէ եիւգիւնի սէՔը իվմէյէ չալըշըղը հալտէ, տիկկէր ԹարաՓատան տաիսի պիր հան պագըչ իլէ մուխատԹիպինի սիւզմէյէ պաշլատը։

Մէրգումըն մուխատԹիպի, պալատէ վատՓ իվմէչիմիշ օլ գատիՓէ չապգալը, կիւղել վէ Թազէ տէյիգանըը քէնտուսի իտի քի, հէման չապգատընը չըգատագ, վէ գատագ իլէ սէրՓիկու իտէրէք։

— Ձիչհագըդա միւսիւ Ցիւգ, չո[illegible]

9366

11—3

դօշտուրա դօշտուրա խբխիխիտե հայլըճա եօրտու — տէյինճէ, մանթօլը ատէմ, սէրա պիր պադըշըլա աէլիգանըլըյը եօգաբրտան աչաղը սիւզտի, վէ հէման պիր հարաքէթլէ մէրգումը թուրթուպ պիր եանէ ալմադ խթէտի։

Մէրգում, հէման պիր տարպէ իլէ պու սըգդէթպախշ աէլիգանըլըտան դուրթուլմադ իչին, բէհլիվանլարա մախսուս պիր թավը իլէ թէքմիլ դուվվէթինի թօրլայըպ, սէրի պիր հարաքաթի կէօսթէրտի իսէտ, աէլիգանը ասլա դըմլըտամայուպ տուրտուղու եէրտէ գալտը, վէ տուտագլարընտա նիմ պիր թէպէսսիմ օլտուղու հալտե մէզքիր տարպէյի հազմ իթտի։

Ցէլիգանըլընըն, միւսիւ Ցիւդ թէամիյէ իթտիյի ատէմ, նաթիվան վէ ինճէ վուճուտլըլա սօն տէրէճէ զայիֆ օլաճաղընը զանն իթտիյի պու մախլուդը, պիր տահա կէօզտէն կէչիրուպ, մէրգումընն՝ չէպապէթէ մախսուս օլան զայիֆ վիճուտունին օլ նաղիք ադալէրինէ բաղմէն, մալիք օլտուղու գահրիմանքաարի դուվվէթէ թէաճիւպ իթտիքտէն սօնրա, — պէնիմ միւսթաճէլ իչիմ վար. նէ խթէյօրսունուղ — տէտի։

Ցէլիգանըլը. – Սիզի իլէ թանըշմադ, վէ լադըմ կէլտիյի հալտե խըսամէթինիզտե պու-ըմնամադ խթէրիմ. ֆագաթ միւսիւ Ցիւդ, բէճա խէրիմ արթըզ պու էճնէպի ատէմ իլէ մէչղուլ օլմայալըմ, չինքի մէրգում զաթէն էլիմիզտե տիր։

Տիւգ. – Նա՞սըլ, էլիմիզտէմիսի՞ր։

Ցէլիգանըլը. – Իվէթի միւսիւ Ցիւդ էլիմիզտե տիր . . . նամուսըմ իւղրէ եէմին խէրիմ քի, թամ եարըմ սաաթ գաատար պէնտէնիզի սօն տէրէճէ շաշըրթաընըզ իսի. զիրա պէնտէնիզ արգանըզ սըրա կէլիյօրուտուր . . .

Ցիւդ. – (գաշլարընը չաթարադվէ մէրգումըն սէօղիւնի քէսէրէք) ֆագաթ նի՞չին արգամ սըրա կէլիյօրուտունըզ։

Ցէլիգանլը. – (պարիա պիր թավը իլէ) էվէթ, քէնտի

քէնտիմէ, «պագալըմ նիհայէթի չու ատէմ նէ՞ եարաճագ» տէյէրէք, զարգանըզ սըրա կէլիյօրուտուր . . . տօղրուտու միւսիւ Ցիւդ, գուլլանտըղընըզ թէամլը բէք ատի պիր չէյ իսէտե, պու ճիւմլէ քէնտի հատտի զամինտե տահի էրէյիճէ կիւղէլ . . . ֆիլհագըգա զամը ալինիզ կիալի զիգուարէթի պիր ատէմին մուավինի օլտուղում հալտե, զիեաատի իլէ մահղուզ օլաճաղըմ տըր։

Մանթօլը ատէմին սիյմաոը իւղէրինտե էվէլա պիր ճան սըգդընըլըղը, վէ սօնրա տահի պիր հիտէթու չիտէթ նադշ օլունմուշ իքէն, օլանտե զանն իտէրսին քի նահէհան պիւսպիւթիւն պաշգա պիր հըսսիյամէտէն մաղրուպ օլտու, վէ էլինի ճէպինէ վաղ իթմէքլէ ալմուն սէտտաոը չըգաըրըպ, վէ ճիտտի պիր հալ քէպ իտէրէք։

— Վադտա պէնիմ տահի սէնին կիալի պիր քիւչհան պէչինէ իհթիեաճըմ օլապիլիր . . . իմտի սէօյլէ պագալըմ, նէ եարաապիլիրսին, էլինտէն նէ՞ իչ կէլիր։

Ցէլիգանլը. – Էլիմտէն հէր իչ կէլիր, վէ հէր պիր չէյի եարմադա տահի միւգթէտիրիմ. . . . ֆագաթ բուխսաթը մախսուսէմի թալէպ իթմէքսիզին՝ պէօյլէ տահ պիր քիմսէ եէրինէ գօնուլուպտա, պէնիմ իլէ պու կիալի պիր ըսթըլահընըլա կէօրիւչիւմէտէն ասլա խօշլանմամ, զամը ալինէրի պիլմէյի տիրէր քի՝ պէնիմ բէտէրիմ, Ընթօչհալը պիր Պօհեմիյէն (*), վէ վալիտէմ տահի Ընպանճաալը պիր (ձիթինա) տըր. պու հալ իսէ պէնտէնիզինն տասլէթը միւքէրրէրէմէ պիր տէլիլի դավի տիր. իմտի միւսիւ Ցիւդ, միւստատէնիզլէ պէնիմ իլէ ազ չօգ թա՛ազիմ վէ իհթիրամըլա տավրանմանըզը թէամինի իտէրիմ . . . նէ հալ իսէ, չիմտի չու եիւղէրի տէօնմուշ պօթ կիյէն օլ ալըդ հէրիֆ իլէ նէ

(*) Պօհեմիյէն վէ ձիթինա, պունլարընն իքիսի տահի սէրսէրի վէ կէօչէր եվլի թավիր օլունուր իքի չինկեանէ գապիլէլէրի տիրլէր։

կէօնա իչիմիզ օլաճաղընը անլամազ իսթէյօրուտում։

Տիւգ, ճէվապ վիրմէքսիզլին ափուչինամէյէ պաշլատը, վէ պիր միւտէթ թէրէտաիւտաէ գալաըգտան սօնրա պաշընը սկսքէրէք,

— Հայըր – տէյու մըրըլտանտը։

— Հայը՛րմը – տէտի տէլիգանլը, մէրգումի զանն իտէրսին քի գալշուսընտաքի աստմին խաթըրընտան կիւզար իսէն չէյլերի քեամիլէն քէշֆ իտուպ անլամըշըտը։

— Տէլիգանլը. – Նի՞չին հայըր տէտինիզ, պանա էմնիյէթ իթմէյօրսունըզ անըն իչին տէյիլմի... Հա՛յըֆ միւսիւ Տիւգ, հայըֆ քի զաթէն պէրապեր պիր իշէ տաս խի պուլունմուշըզ։

Տիւգ. – (Թաաճիւպ իլէ) Նէ՞ իչ իմիշ օ։

Տէլիգանլը. – Զօգ նազիք պիր իշ... վադտա միւսիւ Տիւգ, սիզ պիր ասկեր կիպի չէվիք, վէ... կիպի տախի դըսգանճ պիր աստմինիզ, վէ ասղըսը հադդընըզ տա վար, չինքի մատամ Տիւշէս, Ույնէթ օնօրէ մահալլէսինին էն լաթիֆ, վէ սարը կիւզէլի գաընլարընտան պիրի տատ օլունմագտա տըր։

Տիւգ. – (Գէնդի աֆըզպ կէօղլերի բարլայարագ եավաշ պիր սէտայըլա) Նէ՞ սիմէք իսթէյօրսուն։

Տէլիգանլը. – (Ֆիլմուրսուզ պիր հալ իլէ) Հիչ պիր չէյ, եալընըզ չուբայը սիմէք իսթէրիսիմ քի, սըր քեամիփալինիզ միւսիւ Պիւրօ, եէրինատէն դըմըզ լատանագսըզըն կյֆայէ վէզիֆէ էթմէք իսթէյուպ, պէնատէնիզի քէնատուսինէ ճատսուս էթթիխսազ էթմիշ իտի, վէ պէնատէնիզ տախի մատամ Տիւշէսի թէճէսսիւս իտէր իտիմ քի...

Տիւգ. – (Ատճէլէ իլէ) Է՛յ Նէ՞ կէօրսիւն պագալըմ։

Տէլիգանլը. – (Կիւլէրէք) Իսթըրսա կէլմէյօր։

Մանթօլը ատէմ, տէլիգանլընըն իչի էլլէրինի սըզը սըզըճա թուխտու, վէ մէրգում տախի ասլա միւմանատաթ էթմէքսիզ էն, քէմալի ասայիշ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Կէօրիյօրսունուզ ա միւսիւ Տիւգ, պիզ պիրիպիրիմիզի անլար ատէմլէրիզ... իսմի զաթը ալինիզէ թէքրար սիւալ իտէրիմ քի, պու ալըգ հէրիֆ իլէ սիզին միյանէնիզատ նէ՞ մինասիպէթի վար տը – տէյինճէ, Տիւգ տէլիգանլընըն դուլաընա գատար էյիլէրէք թէթիրէք պիր սէսլէյ։

— Պէնիմ զէվճէմ... ֆագաթ զէվճէմին հադգընտա նէ՞ մալումաթըն վար։

Տէլիգանլը. – ԼՀէմմիյէթսիզ պիր չէյ...

Տիւգ. – (Աէօղիւնի գաթ իտէրէք) սէօյլէ՛ չաբըգ սէօյլէ։

Վէ մէրգում, տէլիգանլընըն էլլէրինի՝ քէնատ էլլէրի իչինատ մէնգինէ կիպի քէմալի չիտէթլէ, վէ բարչալայաճագ տէրէճէտէ սըգմագտա իտի խսէտ, ֆագաթ տէլիգանլը, գաթան պիր աղրը սըզը էսէրի իպրաշ էթմէքյուպ գահգահայըլա կիւլմէյէ պաշլատը, վէ աղիմ պիր խահիշ իլէ։

— Օ՜հ, օ՜հ միւսիւ Տիւգ, նաՀսըլ, մէկէրչի մատամ Տիւշէսին սէօղիւնի պու մէրթէպէ ուղատալագ՝ չու ալըգ հէրիֆի ունուԹմատուրաճաՀդմըսընըզ – տէտի։

Տիւգ. – (Ինկը դըզարարագ) սէօյլէ պագայըմ սէօյլէ։

Տէլիգանլը. – (Գաշլարը իսաֆիֆ սուրէթտէ չաթըլագրագ բէտատէն) ֆագաթ սիզ ճանըմը աճըթմայա պաշլայօրսունուզ։

Տէլիգանլը, պու էտատէ բաղուսընըն սընըրլարընը կէրմէքլէ, մէրգումին եումրուղունը օ տէրէճէ պիր գուվվէթ իլէ չէվիրսի քի, բարմագլարը տատթա չէլիքատէն մատուլ պիրէր չուպուգ կիպի, բարիպինէն բարմագլարը ատասընտան սըյրըլըպ գուրթուլսուլար, վէ Տիւգ տախի պու հալտէն տիւչարը հայրէթ օլարագ՝ եէնիտէն օղրաշմայը թէճվիզ էթմէտի։

Մէրգում, տիք տօղրու վէ քէմալի տատյիչի պալ իլէ գաբշըսընտա տուրուպատա եիւգիւնէ պագմագտա օլան

տելիգանլըյը պիր գաչ սանիյե թէճէսսիւս իթթիքտէն սօնրա, մահալսըզ պիր խաթը ըէյլ գիննիտէն տէֆ իթ-մէք խոթէյօր կիպլի պիր հալ իլէ պաշընը սիլքտի, վէ էն-տիշէ իլէ էթրաֆընա պագընտըղընտան, տելիգանլը ճէ-վապէ աղազ խառւալ։

— Նէրէտէ օլտուղունը պիլիրիմ, իչթէ իչթէ ...

Վէ էլինի ուզաթարագ, էլան էօթէ պէրի տօլաչմագ-տա օլան էճնէպիյի իչարէթի իթթի։

Ցիւգ. (Թարարը գաթի վէրմիշ պիր հալ իլէ) արդա-սընտան կիտէլիմ. ֆագաթ սէն էօնտէն եիւրիւ։

Ցելիգանլը, կիւյա պիրագ էվել հագդընտա խոթխոնալ օլունան ճէպրու թաասլուութը քեամիլէն ունուութմուշ կիպլի, ասլա սույի զաննէ վարմագսըզըն, տերհալ Ցիւգին էմրինէ միւթապաաթ իթթի։

Պու արա եապանճը քիմսէ Իօտնթի գաղինօսընըն իթ-թիսալինտէն կէչմէքտէ իտի։

Նակէհան զօգաղըն աչագ.քի ուճունտան եիւքսէք սէ-տայըլա աղիմ պիր չամաթա տըր գօրըվէրտի, վէ օն ա-տէթ մէշալէէրին տիւման ըլա գարըշըզ գըղըլ շուլէէրի իլէ զօգաղըն հէր թարաֆը միւշթէկիլ օլտու։

Մաագարալէր իլէ տօլու, նէվ պէնէվ չէչէքլեր վէ րէն-կեամուզ պայտադլարլա միւզէյյէն, վէ պաշլարընտա զա-յէթ պէօյուք թիւյլեր վաղ օլունմուշ ալթը ատէթ պէյազ պէյկերլէր գօշուլը իւսթիւ աչըգ պիր արապա, կէլիւպ վիվէյէն զօգաղընըն աչագ.քի ճիհէթինտէ տուրը վէրտի. պիր թագըմ սիւվարի պօրագանճըլար՝ արապանըն գա-բուճըգլարը էթրաֆընտա աթլարընը օյնաթմագտա իտի-լէր. մէղքիւր արապանըն էօն վէ արդա տինկիլէրի, գա-նաբէլէրի, իչի տիչի, պատամադլարը, վէլէհասլ հէր պիր թարաֆը մասգարալէր իլէ տօգ տօլու իտի։

Պիր գաչ տագըգտա պօրուլար պիր աղըզ չալընտը, վէ մաշալալէր տախտ ուզագտան կէչէն տէօնէնլէրին իւզէրինէ

զարարսըզ գըղըլճըմլար սաչարագ սալընը.յօրլար իտի։

Ցէրհալ պիր չօգ մէրագլը աահմիէրտէն միւրէթթէգ պիր գալապալըգ, պաղչէյէ տօղրու գօյուլտուղու կիպլի, պիզիմ էճնէպի աահմ տախտ, մէզքիւր մէնզարէյի լայը-գըյըլա սէյրու թէմաչա իտէպիլմէք իչուն զօգաղըն գար-շըսընա կէչիպ տուրար։

Աղ պիր սիւքիւթտէն սօնրա, նակէհան թիւրքի վէ գուտուրմուշճաօընա տէհշէթամիզ բաթըրար, վէ հավի-նագ կիւրիւլթիւլեր իլէ զօգագ տօլտու. պու գարըգաշալը-ղըն իչինտէ չամաթա թէյի, միւթէաատիա չինէքլեր, բէնկ բէնկ չերիալեր, եաթագ չարսաֆլարը, գէվգու սէֆա-հաթտէն սարարմըշ վէ հյուս իչրէթտէն գըղարմըշ եիւղլեր, ույդուսուզլուգտան չիչմիշ կէօղլեր, վէլհասլ պիրիպիրինէ միւթէնագըս՝ թարիֆի զայրի միւմքիւն չէյլեր միւշահատէ օլունուպ, գալապալըգ տախտ՝ գարշը գօնուրմագ պիր ա-գընթընըն չիտտէթինտէն սիւրիւլերէք սաղ վէ սօղ աչը-լըպ գաբանմագտայըտը։

Օն նէֆէր մասգարալէրտէն միւրէթթէգ պիր ֆըր-գաճըգ, տէհշէթամիզ պիր նաղարա աթարագ պաղչէյէ տօղրու գօյուլտու, վէ պուռնալարտան պէչի սիւրսագ իւչ գարընտաշլար նամ լօգանթաատէն իչէրի սալտը բտըրլար։

Պու պէչ նէֆէր մասգարալէրին կիյտիքլէրի աճալ ա-ճայիպ բուպալէր, սուրէթը զարիպէտէ օլարագ պիրիպիր-լէրինէ ույդուն խտիլեր. չէօյլէ քի՝ պիրի թըպգը թըպգըյա հինա թավուտը գըլըղընա կիրմիշ օլտուղու կիպլի, տիկէրի այըեա, իւչինճիսի եաբրագլարլա միւզէյէն իրի պիր գավունա, տէօրտինճիսի՝ սըրթընա մաթէմ ալամէթի օ-լան սիյահ պիր մանթօ ալընը օլտուղու հալտէ պայկույա թագվա իթմէքտէ, վէ պէչինճիսի տախտ, կէմի թայֆէսի գըյաֆէթի կիյինիպ, եիւվինի տախտ՝ պալագ պալը չէք-լինտէ պիր մասքէ իլէ էօրթմիւշ իտի.քի, պուռնալարը հէր

պէրի կեչինախլէրի էլպիսէյէ կէօրէ հարաքէթ իթմէքտէ վէ՞ սէս չըգարմադաս խոխլէր։

Պու պէչինճի չախա, եանի պալըգ պաչը մասդարա, զայիֆ ֆագաթ գուվվէթի պէր տէլիգանը կէօրինիւպ, ալայըն թա էօնիւնտէն կիթմէքտէ խոխ. մերգում, օլ անտէ եօլուն իւզերինտէ պուլունան պիղիմ եապանճըյը սօն տէրէճէ պէր գապալըգլա տիւրթիւշոխրերէք։

— Պէր եանէ չէքիլ (Գալիգօ) – տէտի։

Մէզքիւր (Գալիգօ) քելիմէսի, օ վագըթլոր իսթիմալի միւթատ օլան սօն տէրէճէ հագալաթը միւհթէվի պէր սէօզ խոխ։

Էճնէպի ասլա սէս չըգարմադըղըն չապգասընը եէրէ գօյուպ, վէ տիւրիւլիւ մանթօսընը տախի չապգանըն իւզերինէ վազ իթտիքտէն սօնրա, բալթօսընը իհթիմամը սուրէթտէ տիւյմէյէտի, վէ պալըգ սուրաթը կէմի թայիֆէսինին չէնէսի ալթընա տօղրու լայըգը պէր եումրուգ եէրլէշոխրի վէրտի։

— Ա՛ պու ինկիլիզ, եումրուգ միւտարէպէսի իսթիյօր տէ պագալըմ ժօղէբէն գարշըսընա չըգը վէր – տէյու մըրըլտանտը. այը չէքինտէ օլան մասդարա, մէզքիւր հայվանըն հայդըրըշընը թագլիտ խոխրէք։

— ժօղէբէն, շու (Ալսիյօնըն) մէլուն էվլատընը (1) բարալա – տէտի պայկու, մանթէմնագ պէր սէտայըլա ուլաեարագ։

— Շու (կօտտէմի) (2) կէպէրտէ վէր – տէտի հինա թավուղը, մէզքիւր հայլանէ մախտուս պէր սէտայըլա։

---

(1) Ալսիյօն էվլատը տիմէքլէ միւճէրրէտա ինկիլթէրրալը անլաշըլմալը տը։

(2) Պու «կօտտէմ» քելիմէսի տախի ինկիլիզլէրէ մախտուս պէր նէվի քիւֆիւր տիր քի, միւելլիֆ մէզքիւր քիւֆրիւն ֆաիլինի, եանի ինկիլիզ տէմէք խոթէմիշ տիր։

Օլ անտէ հէմման, պէրի չօպան գարըսը, պէրի գօնթէս, վէ եախօտա պալըգճը էլպիսէլէրինի լապիսէ օլան պէչ նէֆէր գատընալար, գավուն չէքինի իրթիհտապ իտէն մասդարանըն ըէֆագաթը չըլա, մէզքիւր եումրուգ միւտարէպէսինի թէչվիգ խոխճի պէր պէսթէ թէրէննիւմ իթմէյէ, վէ կէտ պէկէտ ուզուն նաղրելէր աթմայա պաչլատըլար։

Ժօղէբէն, պու նաղրելէրտէն թէչճի վէ թէչվիգ օլունարագ, վէ սարիօչլարա մախտուս օլան պէր գահրիմանլըգլա՝ էճնէպիյէ վուրմագ իւզրէ էլինի գալարը բար, ֆագաթ պու տէֆա մերգումանա եէտիյի գուվվէթլի պէր տարպէյէ մուգավէմէթ խոխմէյէրէք, թէքքէր մէքքէր գալապալըղըն էչինէ եուվարլանըպ՝ գումրն իւզերինտէ գալա գալարը։

Տէրհալ տէհչէթամիլ եայդարալէր, վէ ուզուն հայու հուլէր, բալէ Ռօայալտա վագը խանէլէրինն բէնճէրէլէրի ճամլարընը սարսարլար։

Ա՛յը, Պայկու, Գավուն, վէ տահա պագը գալան մասդարալէր, սօն տէրէճէ պէր սըյրըգլըգլա եէլ եյէ վիրուպ, գումրն իւզերինտէ եուվարլանմագտա օլան ժօղէբինին էթրաֆընտա պէր բագա տայիրէպի չէվիրիպ սըչրամայա պաչլատըլար։

Ֆագաթ պիղիմ էճնէպի, սօուգ գանլըլըգլա չապգասընը եէրտէն գալարըուպ պաչընա գօյատուղու կիպի, մանթօսընը տախի գօլու իւզերինէ աթտը, վէ քէմալի սիւքիւթ իլէ թէքբար կէղինմէյէ պաչլատը։

Իչկու մէնզարէնին կիւզար իթմայի էմնատէ, պիքրի սէպգաթի իտէն եագըչըգլը տէղիգանը իլէ Ցիւգ թէօմիյէ գըլընան զաթ, խաֆի՛ վէ սուրէթը մահրէմանէտէ կէօրիւչմէքտէ խոխլէր քի, շու հալէ նաղարէն պէրիպէրլէրինի բէք ալէտ անլամըշ օլաճագլարը պանն օլունուր խոխ. պէր գաչ տագըգա սիւրաթլէ միւսահիպէթտէն սօնրա,

տէլիգանը, մերգուհուան պէր քիսէ ախզ իթմէքլէ։

— Սիզ անը պէնատէն պիլինիզ, իլէրուատէ եվինէ կէօրիւչիւրիւզ – տէյէրէք Ցիւդին նէզաքնատէն մուֆարէդաթ իթհաֆ։

Ցէլիգանը, զալապալըզըն իչինէ տալըզ զայզ օլ տուզու անատէ, պիր տահա արգասընա տէօնիւպ, վէ բարմաղըյըլա Ուէսթէրնի, եանի եապանճը թէամիչէ իթհաչիմիզ զաթը իրայէ խոէրէք, իլալէթէն։

— Սիզ անը պանա թէրք խոինիզ – տէյուպ կէօզատէն նիհան օլտու։

2

ԳԱՐՄԻՆ

Միւսիւ Ցիւդ թէամիչէ իթհաչիմիզ օլ մանթօսընա պիւրիւնմիւշ ատէմ, տուտագլարընտա էնաիչէլի պիր թէպէսիւմ օլտուզու հալտէ, նաղիքեանէ պիր թավրըլա գալապալըզը եարարագ, վէ ան պէ ան թէպահիւա իթհէքթատէ օլան տէլիգանըլչա կէօզիւ իլէ սաչիք օլուպ, քէնտու քէնտույէ։

— Նէ՞ եարաճագ... նասըլ քի մէմուլ օլունուր... ֆագաթ մուհիմ, վէ միւէսսիր թէապիրլէր էլէ ալմադ իչիւն, եարընա գատար տահա վագթիմիզ վար... ա՜հ աէօզիւմ.... նամուսըմ, էօմրիւմ... վէլհասըլ հէր պիր շէյ օլ խուսուսա մերպուէթ տը ր... – տէպի։

Օն նէֆէր մնագարալէր, եէմիշ օլտուզու տարպէտէն էլան պիհուշ պիր հալտէ պուլունան ծօզէբինի գուճագ-լայարագ, իւչ գարնտաշլար լօգանթաընա նագլ իթհիլէր քի, զաթէն գըզկըն վէ գաֆալարը տիւմանը ըէֆիզ-

լէրի, մահալի մէզքիւրտէ սապը ըսըզլըգա քէնտիլէրինի պէքլէմէքտէ իտիլէր։

Եապանճը քիմնէ տախի, զանն իտէրսին քի պիր ան եվէլ վուգու պուլան հատիսէյի քեամիլէն ունուԹմուշ, վէ թէքմիլ նաղարը տըգգաթընը, բէյ տէր բէյ թէճէտտիւտ իտէն պու ֆէվգէլատէ, վէ զարիպ մէնզարէյէ հասը իթհաչէյէ պաշլամըշ իտի. իշպու բաթը ըտը վէ չամաԹա, վէ զայրի միւնԹազամ հարաքէթ, անըն զիհնինէ խալէլ վիրուպ, վէ միւԹէատտիտ բարլագ զիհաչէր կէօզլէրինի գամաշաը ըմագլա, մալիք օլտուզու սէպաթ, միւտէպպէրլիք, վէ սօուգ գանլըլըզը, օլանէ գատար քէնտույէ պիկէտանէ օլան իշպու զէվգու սէֆահաթ իլէ իլթիհագ իտուպ, պիհաԹէտրիճ քէսպը հէրարէթ իտիյօր իտի . . .

. . . . . .

Վէլհասըլ մահալի մէզքիւրտէ կէօրիւնէն հէր հալ, եանի պիհատտուտ հիսապ ճէհիմ պիր գալապալըգ, մէրագլը պագըշլար, բէնիկեամուշ բուպալար, վէ հայրէթամիզ շուլէլէր, պիրիմ եապանճը՝ըն զէվգու նէշէհինի մուճիպ օլմաղըլա, արԹըգ հիւանէտտար գատընլարըն ճագիպ, վէ ֆիտուննկէր նիկեահլարընա՝ պիրա շէրմու հիճապ, սիքէր օլմագլըգա քէնտույի ալըշտը ըմագտա իտի։

Թաամ վագթը չօգտան կէչմիշ, վէ պիրիմ էճնէպի տախի սօն տէրէճէ աճըգմըշ օլմաղըլա, հէման վէֆուր լօգանԹաընա կիրտի, վէ զիքրի սէպագաթ իտէն մանԹօլը ատէմ տախի իչէրույէ կիրտու, տիկէր պիր սօֆրանըն պաշընտա օԹուրտու քի, քէնտի ասլա կէօրիւնմէքսիզին, մերգումըն հէր պիր Թավրու հարաքեաԹընը լայըգըյըա կէօզէԹէպիլիր իտի։

Էճնէպիյի մերգում, եապանճը քիմնէչէրէ մախսուս օլունա կէչէն պիր Թավը իլէ պիր գաչ տիւրլիւ սօուգ Թաամլար ըսմարլատը, վէ լօգանԹաընըն ուշաղը մէզքիր Թաամլարը հագը ըլամագ իչիւն մաԹպախա տօղրու կիԹ-

մէքառէ խքէն, մանթօլը առէմ մէրդումը թէվդըճ պիրլէ, գուլաղընառան աչառա պիր գաչ սեօղ սեօյլեմիյինառէ, ուշադ թէառճիւպ իլէ ճէվապ վիրուպ ...

— Ֆագաթ մէրդում, պու առէսկինիպ թառամլարսան պիր շէյ ըսմարլառաը – առյինճէ, մանթօլը առէմ, ճանի Ցիւդ։

— Ըէնին նէ՞ վազիֆէն, եէսիյի թառամլարըն բարառընը պէն էօառէյճէյիմ – առէսի։

Ուշադ սերճիկու իառէրէք, առէրճալ պիր չամբանեա չիշէսի կէթիրիւպ եապանճընըն էօնիւնէ վազ իթսի։

Եապանճը առէմ քէնառու քէնառույէ – վարըսա մէմ-լէքէթին ասըլ իշրէթի պու օլմալը – առյէրէք, չիշէյի պօշալթառը, վէ գիւառէսի իլէ լէզղէթեապ օլառու. մանթօլը առէմին, թէքըրարէն պիր իշարէթի միւճիւալինճէ, ուշադ պիր չիշէ տահա կէթիրտի. պու իրճինճի չիշէ տախի, մէզբիւր միսաճիր ըէրվէր զաթըն կէթիրթմիշ օլառուղու եէր էլմառը յըլա մանթօուա, վէ պա՞ճարլը լէզիղ պիր թառամընն հաղվինէ իսթիհնալ իառկան քի, պիղիմ միհմաննիւվազ Ցիւդ, միսաճիրլինին, ճանի եապանճը առէմին, քէմալի իշթիհա իլէ եէսկինէ տըդգաթ իառէրէք մէյիուն օլմագտայըտը։

Եապանճը առէմ, սօճրառան գալգօըղընառա՝ սկյմասը քառամլէն դըզարմըշ, վէ տօտադլարը իւղերինառէ տախի, այըզ պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնմէքառէ իառ. Ցիւդ տախի մէրդումա իմթիհալ իառէրէք այագա գալգօը։

Պու հալ թամ օլ էանառէ վուգու պուլառու քի, լօգանթալար, գարընլարը աճ քիմնէյէր իլէ տօլուպ, վէ պիր ճանառան տախի տօճանլար պաղչէյէ տօղրու ևիւրիւյիւշ իակյօրլար իառ. Նակէհան գալապալըղըն հարաքճաթը թէշէառիւտ, վէ ղէվգու սէֆճահաթ տախի առէթա գուտուրմուշճասընա պիր հալ քէսպ իառուպ, մէճնունքճառլի վէ սիւրէքլի պիր գահգահա սէտասը, միւթէհարրիք վէ միւթէէսսիր իպտիհամա սիրայէթ իթմէքառէ, սէֆճա պախշ միւքեալէմէլէր, վէ մուղհիգանէ մուճահվէրէլէրին իչինառէն տախի, նաղմաթը զարիպէ իլէ չարգը սէտալէրի իշիտիմէքառէ, վէ պիւթիւն գալապալըգ՝ քէօր սարիսօշ, վէ քէնարիէրինառէն կէչմիշ պիր հալ իլէ, բուգիհկեար սատմէսինառէն լէրզան օլան աղաճլար կիպի սալլանմագտա, պիր պիրինէ գարը չմագտա, եէքտիկէրինի գուճմագտա, տէօյիւշիպ պօղուշմագտա, վէլհասըլ թարիֆի միւքիւնսիպ պիր գարըզաչալըգ, վէ պիր չամաթա բէյտա իթմէքառէ իտիէր. գաֆալարը գըզմըշ, պիր պէօլիւք հայլազլարըն եայդարալարը յլա ալգըշլանմըշ, վէ թէշվիգ օլունմուշ պիր պալըգճը գարը, սարիսօշլուգտան տիլի տօլաշարագ, կեահ պէկկեահ տախ, վէ գապա չարսը թիւրքիւլէրի օգուր, վէ աչըգ սաչըգ լաթիֆելէր իթմէքլէ՝ իշպու գարմագարըշ գալապալըղըն իւղերինէ հաքիմանէ սօրըէթառէ հիւքմ իտիյօր իտի։

Նապէճա վէ հիւանու ախլագըն խարիճինառէ օլան պու սէֆճահաթ, ելէքթրիգ կիպի թառամիմ օլուպ, հէր թարաֆտա սիրայէթ իթտիկինառէն, պիղիմ եապանճընըն տախի, մէշրէպը պարիտանէսի իւղերինէ տախի հիւքմ իթմէյէ պաշլամըշ իտի քի, զաթէն կուվարլամըշ օլառուղու իքի չիշէ շամբանեանըն թէէսիրի իլէ՝ պիւթիւն պիւթիւնէ պիթմիշ օլմագըլա, արթըգ քէմալի թէհայլիւրինառէն նաչի՝ ընանու իսթիէյարընը զէվգու սէֆճահաթա թէէսիմ իթմիշ իտի. ֆագաթ օլ անառէ՝ նակէհան մէրդումըն խաթընա մուհիմ պիր խաթընրէ իսուիթուր իթմէսի իլէ, ալէթ թառճիլ սա՝աթընա պագտը. տուտագլարընառաքի թէպէսսիւմ մահվ օլառու, վէ պագըշը տախի պարիտ վէ թէմքինլի պիր սուրէթ քէսպ իառէրէք քէնառու քէնառույէ։

— Շիմդի պէնի պէքլէյօրլար ... – առէտի։

Եապանճընըն պու հարաքճաթը, մանթօլը առէմին նաղարը տըդգաթընառան գուրթուլառտաը, վէ օլմայա քի,

մէդքիւր հագը չըգլը տէլիգանլը, քէնաուլի ալտատըզ տա քիսէսինի ալտըգտան ոնրա պիր տահա մէյտանէ չըգմասըն գիւլիւմինէ գահիպ օլմաղըլա, պիր նէվի պիհուզուրլուգ հըսա իթմէյէ պաչլատը. ֆիլհագըգա մէրգում, հապանճը տաէմին ոօս տօղրու պաղչէտէն կէչէրէք, վիվիյէն զօգաղընա չըգարըը օլան Բէրրօն կէչիտինէ գատար իլերլէսինի կէօրտիւիւնտէն, գիհնինտէ թէվէլլիւտ խէն վէսվէսէ, վարա վարա թագվիյէթ պուլույօր իտի։

Ջիրա հապանճը տաէմ, պաղչէտէն տրշարը չըգտըգը կիպի, արթըգ տէլիգանլըյըլա պուլուշմադ իւգրէ պէյնլէրինտէ մուայէն օլան վագըթըն պէյհուտէ օլաճադը տէրքեար օլմաղըլա, օլ վագըթ մէրգումըն իգամէթկհահընը էօյրէնմէք իչին, միլթէմտատիյէն արգասընտան կիլոմէյէ մէճպուրիյէթ հասըլ օլաճագտը։

Ցիւգ, քէմալի սապըրսըզլըգլա պիր սաղա, վէ պիրտէ սօլա տէօնէր պագտը, ֆագաթ տէլիգանլըյը հիչ պիր եէրտէ կէօրէմէզ իտի։

Գու հալ պիր գաչ տագըգտա տէվամ իթտի. գիրա միլթէատտիտ մանիւէր եապանճընըն եօլունը գամ իլոմէքտէ իտիլէր, ֆագաթ մէրգում, իգտիհամըն իւգէրինէ պիր ըրգագթամիզ նիկհահ աթֆ իթմէքլէ, թէքրար (Րօոնօնթ) գահվէխանէսի բիյչկհահընտան կէչիւ տօստօղրու (Բիյրօն) զօգաղընա կիրտի։

Օլ անտէ Ցիւգ, պիր հիտէթը չէտիտէ ալամէթի իպրաղ իտուպ քէնտու քէնտույէ։

— Ցէմէք քի պէյհուտէյէ պէքլէմիչ օլտում – տէյէրէք, հէման քէնտի տալսի կիւղէրկհահա տօղրու եիւրիւմէյէ հաղըրլանմադտա իքէն, նակհահան ումուգը իւղէրինէ նաղիք պիր էլլէն, խաֆիֆ սաւրէթտէ վաղ օլունտուզունը հըսա իտէրէք արգասընա տէօնտիւ, վէ թէտաճիւպինտէն նաչի պիլա հարաքէթ գալա գալտը։

Ումուզունա տօգուննան նաղիք էլ, չաճանը թէհայիւմ օլաճագ տէրէճէտէ տիլպէր, վէ զայէթ հագըչըգլը սուրէթտէ կիյինմիչ սիւսլի պիր գատըն էլի իտի։

Ցիւգ, մէրսումէ իլէ սէօյլէշմէյէ վագըթի պուլամատը. դիրա գատըն, քէնտիսինէ՝ խօշ, վէ թէպէսսիւմ իտէր պիր նիկհահ աթֆ իթտիքտէն սօնրա, սօն տէրէճէ սէրի պիր հարաքէթ իլէ եօլունա տէվամ իթտի։

Ցիւգ, մէրսումէ գատընըն (Բէրրօն) զօգաղընտա վագը, պէտէվինէն մաղարատը թէսմիյէ գըլընան գահվէխանէնին ազ էօթէսինտէ, զիքրի սէպգամթ իտէն եապանճը տաէմէ թէգարրուպ իտէրէք, հէման գօլունը մէրգումընն գօլթուզը ալթընա կէչիրտիյինի կէօրմէքլէ, հայրէթինտէն նաչի ադզը աչըգ, վէ տուրտուղու եէրտէ պիլա հարաքէթ ալըգ ալըգ, էնտիչէլի վէ հավլինագ պիր պագըշըլա մէրսումէնին արգասընտան պագա գալտը։

Գու գատըն, ուղուն պօյլու, նաղիք իւլպինէ, վէ չէվիք պիր մախլուգ օլուպ, չիվէու կիրիչմէտէն խալի օլան բէֆթարը նաղիքտանէսի, պիր նէվի իֆֆէթու իսթիգամէթ իպրաղ իթմէքտէ իտի։ Կէրէք պաղչէնին տէրունի, կէրէք կիւղէրկհահլէր, վէլհասըլ հէր պիր մահալ, չիրին վէ կիւղել գատընլար իլէ մալամալ իտի քի, պունլար՝ պալօհա կիտէճէքլէր կիպի կիյինմիչ գուշանմըշ, վէ եապան կիւղէրի միսիլլու եարը պէլէրինէ գատար ատէթա չըպլագ օլտուգլարը հալտէ, քէնտուլէրինէ իւֆֆատէլէր արամագտա իտիլէր. խիւլասայի քէլամ, քիւչէ պէ քիւչէ, բէնչէրէլէր ալթընտա, գարանլըգտա վէ այտընլըգտա, աթէչֆէչան կէօղլէր, ֆիտունկէր թէպէսսիւմլէր, սինապիւլ կիպի մուաթթար քեաքիւլլէր, վէ գատիֆէլէր ալթընտա մէրմէր միսալի պէյազ, վէ նազարրուպա ումաղ լարտան մաւէ հիչ պիր չէյ կէօրինմէյօր ըտը։

Ֆագաթ, թէքմիլ պու կիւղէլսինն, վէ պու հիւնսուզ մէլահաթըն իչինտէ, պալատէ զիքրի սէպգամթ իտէն գատընը, քէնտու խատէմէլէրի պէյնինտէ, զիյպու զինհէթի

իւէ միւշեէյիլ օլան պիր հիւքիւմտարէ, վէ եախօտա պէհաատար վէ միւսէննա պիր կէրատանլըդ օրթաասընա վազ օլունուպտա, էթրաֆընտա տիզիլէն միւճեվհէերաթըն չուլէէրինի ատնուդլատան զայէթ կիրանպէհա, վէ գիեատար պիր պըրլանթայէ պէնզէյօր իտի։

Իհթիմալ քի պու տախի, տիկէրլէրի կիպի կիրուհը աշիգիթէկհանատէն ֆընտըդճընըն պիրի օյմուշ օլսուն, վէ նաապլ քի էօյլէ օլմասըտա, լապա օլտուդու էլպահէպինատէն անլաշըլապիլիր իտի, գիրա վատի պիր պուրթխանէնէն թէնվիր խոխըհշ շահի բահինատ, պէդը հիւանու մէլահաթ իրթմէք, եալընըդ պըրահմէնէն հադդը օլապիլէճէյի տէրքեար ատը։

Մէրսումէ գաատըն, եալապուդ տէնիլէն իրէքլի գումաշատան պիր գիլոթան, վէ իւղէրինատէն տախի գատիգէտէն մամուլ պիր (գօրսաժ) կիյմիշ, վէ պիլլուր կիպի բարլադ կէրատանընա տանթէլատան պիր պօյունպադը թադմըշ օլուպ, պույահ քեաքիւլէրի տախի հիւանէհատար անլը իւղէրինատէ իգնիկ թադպիմ օլմադլա, էնդի վէ միւթէհարիւք խէմպէ խէմ կէյտուլէր, (գաչարա) իլքի միւնէվվէր ատվիպէլէր միսիլլու, մէրմէրատէն տահա պէյազ օլան ումուդլարընա գատար էնմէքտէ խոխլէր, անլը իւղէրինատէ տատխի ալթուն պէնճիր իչինատէ իլքի սըրա լինճու, վէ ճէվահիր իւէ միւպէյյէն (տիյատէ) թէամիյէ դըլընան պիր նէվի թադադ վազ խոխլմիշ իտի քի, պու թադադ, սըդ վէ թահպիլատ քեաքիւլէրի իչինատէն կէչիպ, կէլիշի կիւդէլ պիր հալ իւէ մէդքիւր իէրիշան, վէ ըթըրթիճէյան պիւլիւճիէրի, թահտը լինթիզամա ալմադատայըտը, վէհնասըլ պու միւթէնասիպ տայիրէյի նայիրէնինի իչինատէ, թէմքինլի վատըէը, վէ եախօտա վիւսալ էյմա խատը իլքի շուէյատար կէօղէը, վէ պաքիրէէրէ մախտուս օլունա կէլէէն նադիք թէպահիմէրի հավի, լաթիֆ վէ ճազիպ պիր պիյմանըն իւղէրինատէ, ճէսաբէթ վէ մահզուղիյէթ ըղհար խոխճի պիր

նադիճեատթը զարիպէ միւշահատէ օլունույօր իտի։

Մէրսումէնին, մէչհուր պիր օյմաճընըն հայրէթպախշ միւսէննաաթընատան չալընմիշ, վէ թագվա խոխլիշ զանն օլունան ուֆաճըդ ադղը իւղէրինատէ, բէք ազ թէպէսսիւմ կէօրիւլմէքտատէ իտի. ֆագաթ իւտի տուտագլարը իւտիւնատէ խէյալ մէյալ, վէ նէվհիլալ չէքինատէ զայէթ լինճէ պիր այվա թիւյի, զօնչէ տիհանը նիհանընա՝ խաֆիֆ վէ նիմ սուրէթատէ պիր սայէ սալմըշ իտի քի, պու թիւյէրինի կէօղկէսի, վէ ալէյհուսսու անլընըն ատնուդ պէյազըդը իւղէրինատէ՝ քէմանի կիպի գաշլարընըն էյրի քէմերի, թէքմիլ սուրէթինին նադիճեատթընա, վէ սօն տէրէճէ քէմալէթինէ բազմէն, զանն իտէբանի քի երքէքլէրէ մախսուս օլան պիր ճէսաբէթինի, սիւվերը զարիպէսինի իպրազ խոխյօրլար իտի։

Մէրսումէնին պագըշը, պիր պաքիրէ գըղընն նիկեահը օլմայուպ, իլլա պիր գարը նադարը իտի քի, պու պագըշընն իչինատէ (եանընն) գըղլարընա մախսուս օլան զալիպ, վէ ֆիսունսագ չուլէէրը իւէ պէրապէր, անլաշըլմազ պիր հալի զաաֆէթի տախի միւթթէֆի պուլունմադտայըտը։

Գօյու վէ քէպուտի պիր կէօղհուն մէրսումխար պէպէկլէրի, վէ իլքի ճանիպատէ սիւնկիւլէր կիպի քիրքիլլերի արասընատան աթֆ օլունան պու նիկեահտա, ճճիպ պիր գըղըլճըմ, եագըճը պիր չհշէք, վէ եախօտա կիզլի պիր գըլըճ, վէ եա քէսկին պիր մընղրագ քեշֆ օլունուր, վէ պու միւտհիշ խասիյէթլէրը խէ, թիթիզ, մաղրուր, վէ ըրգդաթսըզ պիր խուլդաթըն սույի թէէսիրի իւէ չաթըըմընշ օլան գաշլարը արասընատա միւթթէֆի զանն օլունույօր իտի։

Նէ՞ ճճիպ սէվտա, վէ նէ՞ տէհչէթլիւ հիտէթ, նէ՞ զարիպ գուվվէթ, վէ նէ՞տէնուս զաաֆէթ։

Օվ իրի՝ վէ քէպուտի կէօղէրինն արգասընատա մէսթուր պիր ճան վար իտի քի, պու անտէ անընն տէհչէթ-

ֆէբմա տէրինկիլինի, Հագ Թաալէա հազրէթլէրինտէն մա-
տէ հէչ պիր քիսմէ քեչՓ իթմէյէ միւթէախիր տէյիլ իսի-
սուբէթը տայիմէտէ ճէվէլան իտէն օլ պէպէքլերին անլա-
չըմազ լիսանընը քիմԹերճիմէ իտէպիլիր իսի. օլ խանը ման-
սուզ կէօզ պէպէքլերինքի. բեյտերբէյ պիր սապինին Թազէու
Թերլեյինի, վէ ահԷչի սեվտայըլա սուզան օլան պիր մահ-
պուպէնին ԹահԹը չիվէու կիրիչմէսինի, կահ էրքէքլերե
մնխտուս պիր ճէսարէթ, կեահ Թարիֆի նագապիլ պիր
հիտէթ. հալի քիւԹախանէ, էՓքեարը խաՓկիյե, հիտէ-
Թամիզ վէ տէհչէթլու պիր միւլահազաթ ըզհար իթմէքտէ
իտիլեր:

Պու կիւզել կէօզլեր, գաբալը պիր քիթապը հիքմէթ-
նիսպազ օլուպ, անըն հեր պիր հարֆը նազարտէն ֆիլհար
իթմէքլէ, պէնկիլ պէչերին ագլու հուշունը կազմայա վէ-
րիրլեր իսի քի, պու տէհչէթֆէբմա Թէէսիրու էնտիշէյի
կյազահ իտէպիլմէք կյիւն, կինան՝ պէյհուտէ զիհնինի հօ-
բար, վէ օլ պէպէքլերտէն, Թա՝ գալպի տէրուննէ աք-
սէնտազ օլան հայրէթֆէզա չուլէնին, նէ կիպի զարիպ, վէ
խօշ պիր աԹէչ իտտուկինի պիր միւմքիւն քեչՓ իտէմէզ իսի:

Եապանճը տէմ, գօլԹուղու ալԹընտա պիր էլին սօ-
գուլտուղունը կէօրիւպ, պիր հըտտյաԹը Թապկյե իլէ կէ-
րու չէքիլմիշ իսի, վէ ոճնրա՝ պունըն պիր գարը օլուպտա,
ճէպկէն քենտինէ ըէֆագաթ իթմէք խաԹէտկինի անլա-
յընճա, ֆէնտա հալտէ ճանը սըգըլըը, վէ կէրուչ տօղրու
պիր տաըմ ալտը խսէտե. ֆագաթ ԹաԹը պիր օխշայըշ
քենտկյե ալըգօյմագլա:

— Պէն սիզի էյի Թանըըըմ – տէտի. միւէսսիր վէ
Թագլիտ իտիլմիշ պիր սեվտայըլա – պէնտէ սիզին մէմլէ-
քեԹինիզտէնիմ, վէ սիզին կիպի պիր համկյէ իհԹիեաճըմ
վար:

Եապանճը տէմ, ֆիԹուրսուզ պիր վազկյեԹտէ գա-
լուպ, ճէվապ վիրմէտկինտէն, կէնճ գաաըն պու տէֆֆա

կինՓիլիզճէ օլարագ սէօղունի Թէքրար իթտի:

Եապանճը տաէմին կէօզլերի՝ էօնունէ տօղրու պագ-
մայա պաչլատը, վէ սաֆու սատէ սկյտասը իւզերինտէ
պիր Թէրէտտիւտ նիւմայան օլուպ, նիհայէթ իւլ էմի քէն-
տի տախի կինկիլիզճէ սէօյլէյէրէք կէնճ գաաընա:

— Իսմիմ պիկյօրմուսունըզ – տէյու սուալ իթտի:

Գաաըն. – (Սաֆտէրունանէ սէտայըլա) հայ հայ նաՓ-
սըլ պիլմէմ, վէ մէկէր մընթըը ձէյտա ՈւէսԹէրն իսմինի
ՖօսԹըն չէհրինտէ պիլմէյէն տաէմ վաՓրը:

Եապանճը տաէմ, հիճապ իլէ կէօզլերինի եօգաըը
գալտըըրտը. զանն իտէրսին քի մէրգուճ, պէօյլէ պիր կիւ-
զել աղըզտան քենտու իսմինին Թէլաֆֆուզ օլունմասըն-
տան խահնախահ պիր մահզուզկյեթ հըտա իտկյօր իսի:

Եապանճը. – Ֆագաթ մատամ սիզ ... սիզին իսմի-
նիզ նէՓ տիր:

Գաաըն. – (Մահզունանէ) ահ ... Ֆուգարալար տա-
յիմա զէնկինլէրին իսմինէրինի պիլիրլեր, Ֆագաթ զէնկին-
լէր իսէ Ֆըգարանըն էսամիսինի գաթման պիլմէզլեր ...
վալիտէմ պէնկի Գարմէն Թէեմկյե իտէր իսի. բէտէրիմ
տախի Ֆըլամի ... Ֆագաթ միւտատաէ իտէրաէնիզ, սիզ
տախի ճարկյէնիզի՝ վալիտէմին վիրմիշ օլտուղու իսմինէ
Թէեմկյե իտինիզ:

Պու սատէ վէ տիլտուզ քէլամէրին էչինտէ հուտուտ-
սուզ պիր լէթաֆէթ, վէ անէ ըէֆագաթ իտէն պագը շ-
լարտա տախի, զալէպէսի միւմքիւն օլմայան պիր Ֆիտուն,
վէ պիր գուվվէյի ճաղիպէ վար իսի:

Ամերիգալըլարըն աղըր վագարլարը, վէ Թեմքինլի
հալկերի տարպը մէսել հիւքմիւնէ կէչմիշ իսէտե, Ֆագաթ
նասըլ քի տիւնեանըն հեր ճիհէթինտէ սատէ տիլ քիմէ-
լէր պուլունճաղը Թապկյի տիր, էօյլէտե պիլնէֆտա Ամե-
րիգատա տախի՝ ումուրը սկյասկյեճե միւքեմմել սուրէթտէ
քէսպը մէլէքէ իթմիշ տաէմլեր վար քի, պունլար՝ հէնուզ

մէքթէպտէն չըգմըշ պիր չօճուգ գաւառ պիլէ տիւնեայը թանը յաման չոր ըլար։

Ուէսթէրն, կէօղէրինի կէնճ գաւրնըն կէյմիշ օլտուղու բարլագ, վէ գիյպու գիյնէթ իլէ միւղէյյէն էլպիսէնէ աթ ֆ իտէրէք, թէաճիւպ իլէ։

— Ֆուգարայըմ ոէօկյինիզ հալտէ, նա՞սը պու կիպի պէհաւար էլպիսէ կիյինէպիկիյօրսունուզ – ոէյինճէ։

Գարմէն. – (Պաշընը սալաճարագ հավաշ պիր սէտայըլա) պույուրուն, պէնիմ իլէ պէրապէր կէլին քի, սիզէ անըն հյզահաթընը վէրէյիմ։

Եապանճը. – Հա՛յըր հա՛յըր կէլէմէմ, պըրադըն պէնի – ոէտ, վէ մէրսումէնին քէնտույի ճէպրէն սիւրիւյիւպ կէօթիւրմէսինէ մուամնաաթ իթմէքսիզին իլավէյի մէգալ պիրլէ – պիր վազիֆէ հյֆա իտէճէյիմ տիր. հէմ մուգատտէս պիր վազիֆէ – ոէմէքտէ իտի։

— Ի՛յ սօնրա . . . – ոէտ կէնճ գաւրն, քի պու արա մէրսումէնին ըէճաուն նիյաղ իպրաղ իտէր օլան պագըշընա մուգավէմէթ իթմէք, պէնիյի պէշէրին գուտրէթի մաֆիվ-դընտայըրը։

Ուէսթէրն, կիթաիքճէ պաշտան չըգտըղընը, վէ ան պէ ան հալինին տիկէր կիւն օլտուղունը հըսս իթմէյէ պաշլամըշ իտի։

Գարմէն, մէրգումը չէքիշտիրէ չէքիշտիրէ «Եապանի-նին մաղարասը» թապիը օլունան գահվէխանէնին նէր-տիւպանը պաշընա գաւար կէթիրտի. օրտաա Ուէսթէրն, քէնտի միւվէֆվիա վէ միւթէրէտտիւա թապիաթը իգթի-ղասընճա, կէրի տէօնմէքչիյէ սօն պիր զայրէթ տահա իթ-մէյէ չայըշը իսէտ մուվաֆֆագ օլամաը, պիրա քէնտույի իհմաթա կտէն իպտիհամընն, պիր հարէքէթը չէտի-տէտի, մէրգումը իչէրույէ տօղրու իթիվէրտի քի, էվէլա նէրտիւպանընն պիրինճի պաստամաղընա, վէ սօնրա տահի իքընճիսինէ գաւտէմ պաստը . . . . . .
. . . . . .

Պու էսնատէ, մուգատտէմա վաֆգու պէյան իթթի-յիմիզ վալուա զօգաղընտաքի խանէնին պիր օտասը տէ-րունինտէ, սէֆիլ պիր հաթաղընն իւղէրինտէ խապը կիրան իլէ հաթըպ խըրլամագտա օլան պիչարէ խաստա, խօվար-տալարընն աէհչէթամիզ պիր նաղրէյի նակէահանիսինտէն օյանմը չըտը։

Իհթիյար գաւրն օգուտուղու տուայը գաթ իթմիչ, վէ իւչ նէֆէր թազէ դըզլար տախի, կէօզ հաչլարընը սի-լէրէք թէպէսսիմ իթմէյէ չալըշը յօրլար ըտը։

Խաստա կիւճ հալ իլէ չուլէսինի զայպ իթմիչ օլան կէօղլէրինի, պաչը ուճունտա տուրուպ աղլաեան կէնճ գաւրնա տօղրու չէվիրուպ։

— Կէ՞մէտիմի – տէյու սօրտու. տէրին վէ անճագ խ-չիտիլտը իչտիրմէզ պիր սէտայըլա։

Խաստանընն պու սուալինէ ճէվապ վիրիլմէտիյինտէն, հէնիտէն տէհչէթլիս պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէյէ պաշ-լաաը վէ նիհայէթ տէլիդանը։

— Բէհէրը ազիզիմ, պիրազ տահա սապր էթ – կէլ-մէյէ տահա վազթը վար տը տէյու ճէվապ վէրտի։

— Կէլմէտի իչին նէ՞ գաւտար ըէճա իթթիք – տէյու իլավէ իթտի էն քիւչիւք դըզ, մէրսումէնին իրէք կիպի սաըը քեաքիւլէրի, մէլայիքէլէրէ մախսուս օլան լաթիֆ սիյմաընը սէթր իտիյօրուտը։

Խաստա, տէֆաթլէ կէօղլէրինի գաբաաը, վէ զաւիֆ հանագլարը տէհչէթլիս սուրէթտէ սարարըպ։

— Կէլմէտի հա . . . է՛հ տէմէք քի ճէնտալը Հագ պէ-նի տէհչէթամիզ պիր էօլիւմ իլէ էօլտիւրմէք իսթէյօր – տէյու մը ըրըլտանտը, հէնիտէն պիր զայրէթ իտէրէք։

— Սէվկիւլի բէտէրիմ – տէյու թէքբար իթտի քիւ-չիւք դըզ, քէպուտի վէ իրի կէօղլէրի էչդը թէէսսիւֆ իլէ տօղտրագ – պիզ թէքբար տուա իտէճէյիզ, վէ օղ տախի չիւպհէսիզ պիզիմ մուհապէթիմիզ խաթրը իչին կէլիպ, սիզի հիմայէ վէ մուհաֆազա իտէճէք տիր – տէտի։

3

ԵԱՊԱՆԻՆԻՆ ՄԱՂԱՐԱՍԸ

Տիւգ՝ կիւզերկեահրն պիր քիւչէսինտէ տուրուպ, Ա-մերիգալը իլէ Գարմէնին մնապէնինտէ կէչէն մէնզարէյի, տըդգաթը թամամ իլէ կէօղէտիյօր իտի։

Ուէսթերնին պաշը, նէ վագըթ քի մաղարայէ էնէր օ-լան նէրտիւպանըն իւզերինտէ զայպ օլտու. Տիւգ տաիի օլ անտէ տօղրուլուպ, կէնիշ վէ ուզուն պիր նէֆէս ա-լարագ։

— Պուլունմազ պիր խաղինէ իմիշ պու – տէտի քէն-տու քէնտույէ – պիզ անընա պէրապէր չօգ իշլեր կէօրէ-պիլէճէյիզ . . .

Էքսերիէն, եապանինին գահվէսինտէ չալընան քէսկին սէտալը չալղըլարըն ահէնկլերի պաղչէտէն իշտիրիր իտի, ֆագաթ օլ ադշամ մասգարալէրին սիւսար օլտուգլարը արապալարըն բաթըրտըլարը, պօյուլարըն չամաթասը, գա-լապալըղըն նադրէլէրի, վէ Օբէրա Թէատրոսընտա չալընան մուզիգանըն սէտասընը պիլէ, իշտիրէգ պիր հալէ գօյա-ճագ մէրթէպէտէ չիտէթիլ իտի. Էօյլէ քի, գահվէնին նէր-տիւպանը պաշընտա տուրուլտուղու հալտէ, մաղարանըն տէրունինտէքի չալղընըն ահէնկի, վէ եապանինին վուր-մագտա օլտուղու տավուլըն սէտասը՝ անճագ իշտիրի-յօրլար։

Ուէսթերն, քէնտույի նէրէյէ կէօթիւրտիւլինի ասլա սօրմագսըղըն, Գարմէնին արգասը սըրա կիթմէքտէ իտի. մէրգումըն կէօղլէրի, քէնտույէ գըլալըտղուգ իտէնին գար կիպի պէյազ պօյնունա, վէ կիւղելիքտէ պիհէմթա օլան օլ իրէքքէտարի քէտաթիւլէրի իւզերինէ հասը օլունմուշ իտի. Ամէրիգալը լիւյա կէօրմիւշտէ օտանմըշ կիպի, կէօղիւնին կէօրտիւքլերինէ ինանմագ իստէմէյօր իտի. մէրգումըն անլը գըզարմըշ, վէ աղարմայա կիւղ թուրթմուշ օլան գիւլիֆ-լերի ալթընտաքի գուլագ թօզլարը, զանն իտէրսին քի թու-թուշուպ ճանմագտա, վէ նէրտիւպանտէն աշաղը էնտիքճէ գուլագլարը ուլար, սրճագ պիր հէվանըն թէէսիրի իլէ գանը գաֆասընա սըչրար, վէ նէֆէսի տաիի քէսիլտիյին-տէն կիւճ հալ իլէ թէնէֆֆիւս իտէպիլիյօր իտի։

Գարմէն, արգասընտան մէրգումըն սօլումասընը իշիթ-մէքլէ, տուտագլարը իւզերինտէ խարիճ իւլատէ պիր թէ-պէսսիւմ կէօրիւնտիւ, վէ արգասընա տէօնմէքտիյին։

— Արգասընը բա կէլինիզ – տէտի։

Վէ հէման խաֆիֆ պիր սըչրայըշ իլէ նէրտիւպանըն սօն գատէմէլէրինի աթլայարագ, մաղարանըն ուզունլու-ղունա տօղրու իլէրլէտի, վէ օթուրմագ իշին խալի պիր սօֆրա արամայա պաշլատը։

Ուէսթերն տաիի, տայիմա՝ ֆագաթ պիր հալի թէ-րէտտիւտ իլէ մէզպուրէնին արգասընտան կիտէյօր իտի։

Պաղչէ տէրունինտէ օլտուղու կիպի, պուրատա տաիի վիքրի սէպագաթ իտէն օլ մէճնունանէ մէսերրեթ, պիրագ տահա միւալաղաղալը վէ չիրքին սուրէթտէ օլարագ տէ-վամ իթմէքտէ իտի. մահալի մէզքիւր հավա տուխուլ իթմէյուպտէ, կանան գանտիլլէրին իսլերի՝նէֆէսլերին տա-յիմի սուրէթտէ ճէպրու մէտի, թօզ թօքրագ, պինէրճէ վէ գարմա գարըշ գալապալըղըն թէնէֆֆիւս, վէ թէր պու-խարը՝ լինճէ պիր թիւլ բէրտէ չէքիլինի քէսպ իտէրէք, կա-նան գանտիլլէրին ըշըգլարը էթրաֆընտա, էլէմպախշ պիր տիւման տայիրէսի չէվիրմէքտէ իտիլեր. վէլհասըլ պու-ևէր ալթընտա, վէ տէօրթ տիվար արասընտա տէվամ ի-տէն գուլագլարը սապըրլատըճը, վէ ճանլար սըգըճը մէ-տէրրեթին նադրէյի հայու հուլէրի, մէզար տէրունինտէ վուգու պուլան ճէհէննէմքէտարի պիր չէհրը ային, վէ կա-խօտ խալխանէ թէֆֆէրրիւճ կիպի պիր չէյ իտի։

Դարանլըգ վէ տարաճըգ քիւշէլերաէ վազ օլունան ասֆրալարըն պիր խբխինաէն մատէ, գուսուրը, պաղըսը տօմինօ, վէ պաղըսը տախի քեօյլիւ բուպասը կիւմիշ խօլարտալար իլէ տօլու օրաւպ, պունլար՝ միւթէմատիյէն չագըպ չագըշըը բըյօրլար իսի. մեգ քիւր ասֆրալարըն էթրաֆընտա չիֆտ չիֆտ կէզինմէքտաէ, վէ տաէթտա արը գօվանը կիսի ան պէ ան թէքէսիւր իսէն կիրուհ կիրուհ աշիւֆթէլէր, վագթը յըլտա պէրայի ճէգտա, Մ'ըսըը պէլտէսինէ հաղմը չ օլան չէքիրկէ սիւրիւլէրի կիպի, ֆեվճ ֆեվճ՝ կիւզէլկեահլէրին հավլիլէրինէ, պաղչէյէ, գօգադլարըն գալաբըմլարը իւզէրինէ գօյուլուրլար. էն զիյատէ աճ վէ քիւսթախլէրի տախի, Բարիզ շէհրի սեֆահաթը մեգտուժախ, վէ տույի ահվալին տուզախը մեգամընտա օլան բալէ Թօպյանըն կիւզէրկեահլէրի գօլթուգլարընտա վագը, միւղէյէն՝ վէ հավօտ ֆագրը հալտէ կէօրինէն հէր նէվի օտալարտա հիւճիւմ իտէյօրլար իսի. մահալի մեգ քիւրտէ՝ հէր խօլարտանըն միճաղու մեղադընա ույկուն, վէ քիսէսինին իգթիսատրինէ կէօրէ գարըլար պուլունուրլար իսի քի, պու սըյրըգ վէ նէֆրէթամիզ Խիւրինէն չօպանլըղընը տերիւհտէ իտէն մեմուրլէր պիլէ, մերսուսմէլէրին սայըլարընը պիլմէքտէն աճիզ իտիլէր։

Պու աշիւֆթէլէր, հիչ պիր եէրտէ օթուրմադըղընն, բէյ աէր բէյ կիրուհը րինանընն սոֆրալարը էօնիւնտէն կէչիպ, հէր իչրէթ իտէնլէրե, պիր սիյադ իւզրէ թէպէսիմ իտէրլէր, վէ պիրեր տանէ տախի պէրապէրլէրինտէ չագարլար իսի. չիւպհէսիզ մերսուսմէլէր, պու թարիզ իլէ զայ իթթիֆաքլերի էվգաթընն գըյմէթինի պիլմէյօրլար տէյուզանն օլունմասըն. անլէր՝ պու սեֆահաթը նագէճա տերեաընա աթտըգլարը մեղմուտ, վէ նէֆրէթամիզ օլթալարըն ուճլարընա թագտըգլարը եէմի, Խանգարիպ պիր աճ չիքտարըն կէլիպ տէ ըսըրտաճաղընա քեմալի տասլրու թահամմիւլ իլէ պէգլեմէքտաէ իտիլէր։

Պօշ պըրտաղըմընշ սոֆրալարըն պիր թարաֆընտա՝ պէշ ալթը Ջէֆէր չալիճընըլար, օթուրմուշլարըտա քի, պունլարըն իչի՝ տէօրթ քիչի իլէ դըրդ նէվ չալդը սէտասը չըգարմագիտի. մերդումանըն սաղ թարաֆընտա մէվզու պուլունան սըրայըլա եէքտիկէրինտէն պէօյիւք տավուլլարըն դուրպինտէ, պիր իսկէմլէ իւզերինտէ՝ եարը պէլինէ գատար չըպլագ, վէ կէօյսիւ բարըգ թիւյլեր իլէ միւզէյեէն պիր տաէմ օթուրմագտայըտը։

Պու տաէմ, մահալի մեգ քիւրտէ խալդը էյլէնտիրմէքտէ օլան օլ վագթըն եապանիսի իտի։

Պու շախս, երէյիճէ միւսիւն կէօրինտիւյինէ բաղմէն, կէնճ կիպի՝ չէվիք բարմագլարըյլա էլինտէքի չօմագլարը, տավուլըն տերինի իւզերինէ պիր սիւրաթը զարիպէ իլէ վուրմագտայըտը. մերդումըն կէօյսիւ օրթասընա զայէթ մահիրանէ պիր թիլքի չէքիլ միւնագդաշ օլտուղու կիպի, կէօյսիւնէն սաղ թարաֆընտա ուզագտան սէչիլէմէյէճէք տերէճէտէ պիր սիք քէ, վէ էթրաֆընտա տախի պաղը միւպհէմ եաղըլար նագշ իտիլմիշ իտի, եա մախսուսէն պօհտանմըշ, վէ եախօտ էօզ ըէնկը թապիսի օլ ըէնկտէ օլաճաղը մէլհուզ օլան վիճուտի իսէ, տաէթտա պագըր ըէնկինտէ օլտուղու կիպի, սիյմասը զըպ զըրմըզը, անլը վէ եանագլարը իւզերինտէ տախի տերինճէ չըզըմընշ պիր նէվի պէրէչէր կէօրինիւր իտի. պօյնունտան տախի՝ իլէ վէ գապա սուրէթտէ պօնճուգլարտան մատուլ իւչ սըր բա պիր կէրտանըզգ ասըլը իտի քի, մերդում, պիր տավուլտան օ պիր տավուլա վուրմագ իչուն իթտիյի հարաքէտթը չէտիտէտէն սալ լանտարագ, վէ պիրի պիրըէրինէ չարբըզլագ, աճալ աճայիպ սէտաէր չըգարմագտայըտը. պու աէմին պաշընտա իրի եէլզագէ չէքլինտէ պիր տիյատէ օլտուղու կիպի, այագլարընտա տախի թիւյլի տերինէն մատուլ պիր նէվի չիզմէ պուլունմագտայըտը։

Եապանիյի մերդում, էքսերինէն քենտի տավուլլարը

իւղերինաէ, պէր գուվվէյի գարիպէ իւլէ թէճրիւպելերը իթաէյի էճնաաէ, տայիմա էճնիւնէ պագար, վէ թէհաաիւֆէն կէօղլէրինի եէրաէն գալարրարըղընաա, պէյազ քիրբիքլերի այթընաա պէպէքլերի ճամ կիպի բարլար կէօբիւնիւբ իտի։

Պու մաղալա, եանի մէղքիւբ տիւքքեան՝ սըդ սըդ եապանի տէյիշտիրիր իբէն, պու եապանիյի միւշթէրիլեր պէյճինմիշ օլմալարըլա, «եապանիլէրին սերկէրտէսի» տէյու թէհամիյէ իթմիշլեր իտի. մերգում՝ իբի տէֆա պագը զարիպ եվրօբա հիքեայելերի իւլէ, քէնտի միլլէթինին պէհաալէթի հադդընաա պէհթէլեր թէրէննիւմ իթմիշ իտի իսէտէ, էֆէնտիսի, պու կիպի վագաալէրտէ սիւքիւթ իթմէսինի էմր իթմիշ իտի։

Ուէսթէրն, Գարմէնէ սալիքէն գահվէյեանէ տերու-նինէ կիրակիյի էճնաաէ, պիւթիւն պու հալէրի իւսթիւն քէօյիւ, վէ խէյալ մէյալ պէր պագըշ իւլէ կէօղտէն կէչիրիւպ, պուննարտան հիչ պիրինի՝ սուրէթը վարիհաաէ կէօբիւպտէ տրգգաթի իթմէմիշ իտի, չինքի մերգումըն ագ-լու ֆիքրի, քէնտույէ տէյտէթ իտէն կիւղել գաալընաա միւնհասըր օլուպ, վէ ագշամնան պէրի քէնտույի իհաթա իթմէքտէ օլան հըսսիյաթը զարիպէ, վէ թէհայիւր՝ զիհ-նինի իշղալ իթմիշ օլմաղըլա, արթըգ պիւթիւն պիւթիւնէ պայը սեվտա իւլէ սէրտերի, վէ մերսումէ կիւղել գաալընըն զէննճիրպէնտա պէր էսիրի օլմուշ իտի։

Գարմէն՝ պօշ պէր սօֆրա պուլուպ օթուրտուղու կիպի, Ուէսթէրն տախի, էլինի՝ թէրէյեմիշ օլան անը իւզէ-բինաէն կէչիրերէք, մերսումէնին եանը պաշընաա օթուր-տու, վէ եավաշ պէր սէտայըլա։

— Սըգըլըյօրում . . . ֆագաթ պու ճիւմլէ պուրա-տա . . . եանի սիզին եանընըզտա գալմագ իսթէրիմ – տէտի։

— Պէնտէ էօյլէ իսթէրիմ – տէտի կէնճ գաալըն, մա-

լիքէ օլտուղու բարլագ կէօղլերի իւլէ մերգումըն եիւղիւնէ լաթիֆ պէր նիկեահ աթֆ իտերէք։

Ամերիգալընըն կէօղլերի գարագըլարը պէր գաչ տէֆա սիլքինիպ էճնիւնէ տօղրու պագտը. նակէհան եիւղլերի սարարտը, վէ թէքմիլ վիճուտի ազալերի իւղերինէ պէր լերզէ բէյտա օլուպ բէրելէյերէք։

— Ա՛հ բէք կիւզելսինիզ — տէտի։

Մէրգումըն գալպի, գօրգու վէ իֆֆէթի հըսսիյա-թըյըլա միւթէէսիր օլուպ, բէք չօգ իլերի վարմըշ տըր զաննըյըլա՝ ուլթանտաղընաան կէօղլերինի եօգարը գալ-տըրտամագ օլտու. Ուէսթէրն՝ բէրէսթիչ իթտիյի գաաընըն պյագըտարը այթընա սերֆիրու իթմէքլէ, մերսումէյի՝ ա-ֆիֆէ, աղիղ վէ մուգաատէս պէր մախլուգ ատա իթմէք-տէ իտի. վէյհասըլ պիչարէ ամերիգալը, պիւսպիւթիւն Գարմէնին հիւնի մէլահաթը հիւքմի թահարընաա գալ-մըշ իտի։

Գարմէնին պէր իշարէթի իլէ, ուշագ իբի գաաէհ չէ-բաա՝ վէ պէր չինէ տախի քիրշ կէթիրիւպ սօֆրանըն իւղե-րինէ վագ իթտի։

Ուէսթէրն, սըգլէթու սաատէթ պարը կիրանը այ-թընաա էպիւպ գալմըշ իբէն, Գարմէն իբի գաաէհլերի քիրշ իլէ տօլաուրուպ։

— Զագալըմ — տէտի։

Ուէսթէրն, գաաէհլերին պէրինի այըպ պէր եուսուֆ տա, վէ սօն տամլասընաա գաատար եուվարլաատը. Գարմէն տախի՝ տիկեր գաաէհի այարագ տօտագըլարընաա տօգուն-տուրտը։

Ամերիգալը, պու քէսկին վէ միւէսսիր իշրէթին թէէ-սիրի իլէ տէրհալ եայը պէր զէննպերէքտէն թահրիգ օլ-մուշճասընաա տիւքիւի վէրտի, վէ ոյդուտան օեանմըշ ա-տէմլեր կիպի էթրաֆընը կէօղտէն կէչիրտիյինտէ, նակէ-հան Գարմէնին՝ իւօշ վէ լաթիֆ թէպէսսիւմինէ թէսա-

ախ֊ք իթմէ֊ըլէ կէօղլէրի բարլամայա պաշլայըպ։

— Ա՜հ եվէթ ... եվէթ , բէք կիւզէլսինիզ ... – ահ֊ախ. էլլէրինի պիրիպիրինէ գալուշտուրարագ։

Կէնճ գառըն , թէքրար՝ քէնտի գառէհինի եարը , վէ Ամէրիգալընըն գառէհինի լէպալէպ տօլտուրտու քի , Ու֊էսթէրն անը տախի եուվարլառը։

Ուէսթէրն. — Ճագամթ նէրէտէ պուլունմագտայըզ , պիր Շէրօք հինալիսի կէօրիւյօրըմ քի, պաշը՝ քէնտի միլլէ֊թինէ՞ մախսուս օլան գիյպու գինէնէթտէն արի պուլունմագտա տը֊ր. պու եարը պէլլէրինէ գառար չըպլագ ... վէ պիր պուլութ իչինտէ կէգիպ տէօնէյօրլար կիպի կէօ֊րիւնէն գարըլար նէ տիր ... վէ քիմիէրին նէսի տիրլէր ...

Գարմէն. — Պու գարըլար , քէնտիսէրինէ քիմ բարա վէրիրսէ անըն օլուրլար։

Ուէսթէրն. – (Եա՛վաշ սէտայը լա) է՛յ սիզ քիմսինիզ ...

Գարմէն. – (Ինկը գըզարարագ , վէ մահզունանէ պիր թավը իլէ պաշընը սալլայըպ) եվէթ , պէն տախի օ գա֊ռընլար կիպիյիմ։

Ուէսթէրն. – (կէօղլէրի բարլայարագ , վէ պիւթիւն պիւթիւնէ քէնտուչի դայպ իթմիշ պիր հալ իլէ) , պէն չօգ գէնկինիմ , վէ պիւթիւն սէրվէթիմի սանա վիրմէյէ հա֊ղըրմ ... ֆագամթ ...

Գարմէն. – (Սէօղիւնէի գաթ իտէրէք) սէրվէթինիզ ու֊զագտա՞մը, եօգտա եանընըզտա՞մը տը֊ր։

Ուէսթէրն. – (էլինի կէօյսիւնէն սօլ թարաֆընա վու֊րարագ) իչթէ պուրատա մահֆուզ տը֊ր։

Նակէտհան կէնճ գառընըն կէօղլէրի իչինտէ՝ էլէք֊թրիք վիեասը կիպի պիր մահզուզիյէթ չուլէսի միւշթէրի օլտու իսէտ, ֆագամթ ուզուն քիրբիքլէրի սայէսի ալ֊թընտա միւսթէֆիի գալտը , վէ թէքրար պիր իչարէթ իլէ ուշաղը չըղըրտը քի , մէրգումի տէրհալ Գարմէնին նէզ֊տինէ կէլտի։

Գարմէն. – (Եավաշ վէ սէրի պիր սէտայը լա) օտա պօշընը տը֊ր։

Ուշագ. – Հայը֊ր, թուխտուրմուշ տը֊ր։

Գարմէն. – (Ձանը սըդըլարագ վէ հիտէթ իլէ) պաշգա պիր օտանըզ եօ֊գմը տը֊ր։

Ուշագ. – Պուրտաը օխէլ տէյիլ տիր։

Գարմէն, հիտէթինտէն այաղընը եէբէ վուրտու , ա֊մէրիգալը՝ ֆը֊ըրանսըզ լիսանընա աշնա օլմատըզընտան՝ պու գըսսա միւքեալէմէտէն հիչ պիր չէյ անլայամամըշ իտի իսէտ, Գարմէնին իպրաղ իթտիյի հիտէթ նըշանէսինի կէօրիւպ , քէնտի տախի մէրտուվէտէն դիեատէ հիտտէթ֊լէնէրէք , եումրուդլարըյը լա ուշաղը թէհտիտ պիրլէ կէնճ գառընա տէօնէրէք։

— Պիզտէն տիրիզ օլունան չէյ ադճէ իլէ սաթընը ա֊լընմա՞զմը – տէտի։

Գարմէն. – (Հիտէթի թէսկինի օլմուշ կիպի կիւլէրէք) իսթէտիյիմ չէյ պուրատա եօղըմը֊ղ։

Ուէսթէրն. – (Խահիշ իլէ այաղա գալգարագ) բէք ալէա, պուրատա եօղըսա պաշգա եէրտէ պուլամա՞զմը֊ղ։

Գարմէն. – (Ուէսթէրնէ իմթիխալէն այաղա գալգըզ , մէրգումընն գօլթուղունա կիրէրէք) պույուրուն , պէրապէր արայալըմ։

Ուէսթէրն , իչտիքլէրի իչրէթին բարասընը սօֆրանընն իւղէրինէ պըրաղարագ, Գարմէն իլէ պէրապէր գաբույա տօղրու իլէրլէտի։

Հէնուզ իւչ տաըմ ալմըշլար իքէն , պիրտէ նակէհան նէրտիւպանընն պաշընտա թարիֆի միւքիւնսիւզ , վէ ին֊սան սէտասընըն մաֆիվզընտա օլան ղարիպ վէ հավլինագ պիր եայղարա գօրու վիրմէքլէ , թա աշաղըի տալընա . եանի մաղարանըն տէրունինէ գաատար ագաէնտաղը տէհ֊շէթի օլունճա , միւքեալէմէնէր դ ամթ օլունտու . չալըճընըլար տուտաուրար , վէ եապանի տախի միւթէհայբրէն էթրա֊

ֆընա էնաիչելի նիկեահլար աթիֆ իթմէյե պաչլաար։

— Հայտէ՛ իչերի . . . մաղարայա – տէյու հայգըրըր խոի տըչալըրսան տէհչէթամիզ պիր սէտա։

— Հէ՛, պու քիւմէսին սահիպի նէրտէ խոիչ – տէտի. պէրիտէն հայլազըն պիրի ավազը չըգոըգճա պաղը բարագ։

Զէքմէճէ պաչընտա օթուրան առէմ, տէրհալ էճնիւնէ պաղլամըշ օլտուղու բէչկիրի ումուզընա աթմասըյըլա, նէրտիւպանըն ալթընա գոյուլմասը պիր օլտու, վէ,

— Պույուրուն միւսիւ պուրատայըմ – տէյինճէ, մէզքիւր տէհչէթամիզ սէտա՝ այնի բաթը ըտըյըլա հայգըրըչընը թէքրարլայարագ։

— Պիր գավուն իչիւն աշաղըտա եէրինիզ վարմը — տէտի։

Գազինօճը. – (Թէաճիւպ իլէ) նէ՞ ակյօրսունուզ միւսիւ, գավո՞ւնմը տէտինիզ։

— Ա՛հ ուղուրսուզ հէրիֆ սէնտէ, պիր գավուն, վէ պիրտէ պայկու-իչին եէրին պուլունո՞ւրմը – տէյու թէքրարլատը տիկեր պիր ղարիպ սէտա։

Գազինօճը, պու մուսահիպ կիպի միւպհէմ օլան սէօզլէրին մանասընը կյղահ իթմէյէրի իչիւն, հայրէթ իլէ, օթուրան միւշթէրիլէրինին եիւղլէրինէ պագտը քի, պու միւպհէմ սուալէ անճագ ուղունճա, վէ գահգահալը կիւլիշլեր իլէ ճէվապ վէրիլտի։

— Ճէվապ վէր մէլուն հէրիֆ, գավունտան վէ պայկուտան մտտէ, պիրտէ հինա թավուղը վար – տէյու, ա-ճալ աճայիպ պիր հայգըրըշ տահա իչիտիլտի։

Գազինօճը. – (Հիտէթ իլէ) հա՛յտէ հայտէ եօլունուզա կիտինիզ . . . քէբաղէ հէրիֆլէր սիպտէ, պէնիմ լաթիֆէ իտէճէք վագթիմ եօք։

— Պիր հինա թավուղըյըլա պիր այը, վէ պիրտէ

պալըգ վար . . . – տէյու տէվամ իթտի, մէզքիւր ղարիպ սէտա։

Գազինօճը. – Հայլազ սէնտէ։

— Հաթտա պունլարըն գարըլարըտա պէրապէր տիր, անլայօրմուսըն եապանի – տէյու պօղունուգ պիր սէս տահա իչիտիլտի։

Պու սէօզիւն իւզէրինէ թէքմիլ մաղարատաքի միւշթէրիլէր՝ էլ էլէ վուրուպ «պըրավո, պըրավո» տէյու մէզքիւր սէտայը ալգըշլամայա պաչլատըլար։

Օլ անտէ պիր չօգ խօլարատալար, նէրտիւպանտէն աշաղը էնտիլէր քի, վագթին ուսուլինճէ երղանուն չալղըսըյըլա օգունուր (բատիւ սէն քէօռ տի սուառ) նամ քէսպը չէօհրէթ իթմիշ պէտէյի, պօղաղլարընը եը ըթաճասընա պիր չիտէթ իլէ օգույօրլար իտի։

Եապանի առէմ, պու մէմուլին ղայրի բաթը ըտըտան միւթէէսսիր օլուպ, էվվէլա սիւրաթը հարաքեաթընա սօն տէրէճէ պիր շէտտէ վէրտի. էօյլէ քի, էլինտէքի չօմագլարընն՝ չարըդ վէ չիտէթլի տարպէսինտէն, թէքմիլ տավուլար սէս վիրմէյե պաչլամադլա, դուլագլարը սաղըրլատաճագ մէրթէպէտե կիւրիւլթիւլի պիր սէտայըլա թէքմիլ մաղարանըն տէրունի տօլտու. պատէհու պիտ թէարիճ տավուլլարըն սէսլէրի ազալտը, չինքի նիհայէթ իւլ էմր իհթիւար եապանի եօրուլուպ, պաշը կէօյսիւ իւղերինէ տօղրու ասըլտը, վէ գօլլարը տախի կէվշէ ելիելէ վիճուտինէն իբի ճանիպինտէն սարգըլա գալտըլար։

Մէրգում՝ պիր դաչ տագըգա պիլա հարաքեթ տուրտուգտան սօնրա, աղըր աղըր, վէ սէրքէճանէ պիր թավը իլէ պաչընը գալտըրտը, վէ հաքիմանէ պիր վագիչէթ քէսպ իտիպ։

— Պիր աղ էվէլ պիր եանքինին (ամէրիգալը) սէսինի իչիթտիմ իտի – տէտի, պօղուգ պիր սէտայըլա, վէ գալապալըղը սուստուրմագ իչիւն էլլէրինի ուղատարագ —

օլ եանքի պէնի տինլէմէլի տիր քի, մէնսուպ օլտուղու միլլէթինէ նէլէր եապմըշ օլտուղումը քէնափսինէ հէքեայէ խաէճէյիմ – տէյու իլավէ էյթտի։

— Սուսալըմ արդատաշլար – տէյու հայդը լար լար միւլթէրիլէրտէն պագը լարը – պագընըզ, եապանի պիղէ ժէնէրալ Լափայէթին հէքեայէսինի խաէճէք, տինլէյէլիմ։

Պէսթէ թէրէննիւմ խաէն խօվարտա կիրուրը, հէր պիր սաբմ ալըշլարընը, օգուտուգլարը պէսթէնին ահէնկինէ ույտուրմագլա նէյրաիւպանտէն էնմէքտէ օլտուգլարը հալաէ, Ուէսթէրն տախի, հինտիյէ միւթեվէճճիւհէն ադիմ պիր մէրադլա մէրդումը թէճէսսուս էյթմէքտէ խտի քի, օլ տախի պիչմինիզ, վէ աճալ աճայիզ պիր սէտա էյլէ քէնտի գահրիմանլըգլարը հէքեայէսինէ չու վէչհ էյլէ պէտա էյլէմի։

— Պէօյիւք սանատալարըլա, սարը սիյմալըլարըն օլ ճէսիմ մէմլէքէթինտէն այրըլտըգ .... պինլէրճէ տէվլիգանը խաիք ... վէ պէն տախի անլէրին սէրկէրտէսի իտիմ ... օլ վագըթտան պէրի հայլի գըշլար կէչմիշ տիր .. օլ էնտատ պէնիմ գանըմ պէյազ բէնկտ խտի ... ֆագաթ քիմսէյէ պիր շէյ տիմէյինիզ հա, զիրա սօնրա գըրմըզը տէրիլէլէր, պէնի քէնտի բէտէրլէրի թէսմիյէ էյթմէքտէն իմթինա խտէրլէր ... պու տէտիյիմ եալա՞նը սըր ... հաթտա պիզդաթ օլ մուազզամ Բուհ միւքթէտիր օլապիլի՞րմիյի, (պիր շէյօգըն) սաբին օլտուղու չայլարընը սեվահիլինտէն մատէ, տիկէր պիր մահալտէ տօղուրտապիլսին էօյլէ պիր ...

Պու էնտատ, մազարանըն տէրտինինտէ կիւլիւշ, վէ ալգըշլայըշ սէտալէրի շամաթտասը գօրարտագ, իհթիեար եապանինին սէսի, պու կիւրիւլթիւլէր ալտանընտա էչիտիմէզ օլտու, վէ քէնտիսի տախի պիհուշ օլմուշ կիսալ իակէմիէսի իւզէրինտէ գալա գալը։

Պունլար, պալտատ վասֆ օլունան օլ պէշ նէֆէր խա-

նէնտէ մահխարալէր իտիլէր քի, քէօր սարխօշ, սալանատագ, զըրլայարագ, վէ տաէթա չըլտը րմըշտը րլար կիսալ հայդը րտարագ, նէրտիւպանըն ալթ պատամաղընա վատը լ օլմուշլար իտի։

Կէմի թայիֆէսի գըլըզընտա օլան մահգարա էօնտէն կիտէր, վէ էլինտէ թուֆտուղը մէֆրէթ պօրուլը, պալըզդ չէքինտէ օլան ադրը իչինէ, վէ պօղազը տէյնէ գատար ոօգարագ, գուվվէթի օլտուգճա մէգքիւր զըրլամագ սէտասընը էօթտիւրիւյօրուտը։

Մէրգուման խօվարտալար, մալարայա կիրէր կիրմէզ պիր տայիրե թէշքիլ իտուպ, պօղազլարընըն տէկինինի եըրթարճասընա չիտէթլի, վէ գարմագարը չ սէվգէր իլէ պիր շարգը օգումայա պաշլատը լար քի, գավուն չէքլինտէ օլան մահգարա տախի, ֆէվգէղդայէ պիր սիւրաթա աթիիւզիքը պէսթէյլի մէչհուրէյլի թէրէննիւմ խայօր իտի։

Սըչրայարագ հէմ կիւլէրէք
պիր լահզա մէքա իթմէյէրէք
կիւզէլլէրէ եանաշալըմ
իչէլիմտէ օյնաշալըմ

Նէչէլէր իլէ, պիր տագդէ պիլէ
տուրմայալըմ, կէտար ալալըմ
սըչրայարագ, հէմ կիւլէրէք, (վէ զայրհիւմ)

Ա.յը մըլայարագ քէնտի պաչընա (լա վիսթաչ) պէսթէնկի թէրէննիւմ խտէր. Հինտ թավուրը «կուլուդ կուլուդ» խտէրէք (թը րամէն) թիւրքիսինի օգուր. Պալըդ պաչը կէմի թայիֆէսի, էօթտիւրտիւյի պօրունըն իչինտէն (աննէ տէյիմի սանա) չարգըսընը զըրլար, վէ Պայկու տախի մաթէմատիկագ նալէյէր իլէ պու ճէչէննէքթարի ալայըն զեվգու չաչտասընը իքմալ կոեր իտի։

Պէչ նէֆէր սարխօշ գարըլար տախի, ինսանըն գալ-

պինէ հավլու աէհչէթ իլէ խոթխապ խոճի, պիրիպիրինէ մևթէնագըս (ֆալցո) ահէնկլէրի իլէ չարգըլար օգուլյուպ, էրքէքլէրին աէհչէթամից մէգամաթընա իլթիֆատ իթմէքտէ խոխլէր քի, եապանի աուէմ, պու ահվալտէն չաշըրատագ էլլէրի իլէ գուլագլարընը գարայօր խոի։

Շարգը օգուէանլար, նէրուիպանըն էօնիւնատէ պիր բագա տայիրէսի թէչքիլ իթմիչ օրնալարըլյա, Գարմէն իլէ ամէրիգալը՝ պունլարըն իչինատէն սըյրըլուպ կէչմէք իչին քէնոիլէրինէ պիր եօլ աչմագ խոթէխոիքլէրինատէ, պագըզ պաշը թայիֆէ՝ Ուէսթէրնի կէօրմէքլէ օգուտուղու չարգըյը գամթ խուպ պօրունըն իչինոտէ։

— Ճիւմլենիպատէ սուաընըզ – տէյու Հայգըրար։

Հէրքէս սուսար. եալընըզ Հինա Թավուղը, (Թըրբամէն) պէսթէսինէ ամէն իւղիքը գըսա պիր կիւֆիթէյի իլալէ իթմէյի մինատիպ կէօրուիս։

Նուէթ խոէճէք ժօղէբէն
տինլէյէլիմ պիզ հէմէն

Ժօղէբէն. – (Եանի պալըզ պաշը մնագարա, պիր սօֆրա իւղերինէ չըգարագ) Եան պէ Եան տուրունըզ, պաղչէնէն իչինատէ պէնի թէրէլէյէն մէլըն պուրատայըմըշ։

Հինա Թավուղը. – Սահի՞հմ սէօյլէ յօրսուն, կէօղլէրիմիզէ լինանալը՞մը։

Գավուն. – Պիրինի եագալամըշ, հա... շու Թամըլ մէյտանընատա չամուրլարըն իւղերինատէ (ֆանատիկօ) րագա խոէն Ա՛նտալօղլիեալը կիւղել Գարմէնի եագալամըշ։

Պայկու. – (Մաթէմատիագ պիր սէտայը լա) շու եապանճըյը բարալայալըմ։

Գավուն. – Ա՛լայը լա գալտը բրպ կէօթիւրէլիմ։

Հին Թավուղը. – Հա՛յըր հա՛յըր, գարըյը ալալըմ էլինատէն։

Գարմէն, աչիքնար պիր էնոիշէ իլէ իչպու մէնզարէյէ ալդագաթ խոյօրր խոի. մէրսուամէնին գաշլարը չաթէրմը չվէ պէյտատը տախի պի բէրվա վէ սէրտ պիր հալ քէսպ իթմէքլէ՝ Ուէսթէրնին դուլաղընա էյիլիպ բէսատէն։

— Իւզերինէ հիւճիւմ խոէճէքլէր... սէն կիւճլի դուվվէթլիսին, անլէր խոէ քէօր սալնօշար րըտր. խոտի չու գալագալըղըն իչինատէն պիր տէլիք աչըպատա կէչի վէր. պէնատէ հէմտն արգան սըրտ եէթիչլերիմ – տէտի։

Ուէսթէրն, մնագարալարըն մագէյինինատէ կէչէն պաչատէ մուհարրէր մուխթասար միւքեալէմէտէն հիչ պիր չէյ անլամամըշ խոի իսէտէ, ֆագաթ մերգումանըն քէնոտ եօլունը սէտտա իթմէքը խոթէխոիքլէրինի կէօրիպ, վէ իչրէթտէն տախի պաշը տէօնմիպ օլմագը լա, հէմտն եումրուգլարընը սըգաթ, վէ քէմալի ճէսարէթի իլէ իլէրույէ տօղրու սալարը րը վէրտի։

Գու միւսատէմէտէն, Գավունըն գարնը բաթլայարագ հագըրտունըն այագլարը ալթընա եավալալանտը. Հինա Թավուղը եէրէ չարրըլտը, վէ Պայկունըն տախի գանճավարի պուրնը գըրըտը վէրտի, եօլ աչըմը չըտը։

— Իսմոա՛տ ժօղէբէն խոմատա – տէյու Հայգըրտր. Գալըգ սուրաթը մնագարա, վէ եօթոտուրուպ պօրունըն իչինատէն – շու (կօտոէմի) չիչէյէր վէ գատէհյէր իլէ կէպրթինիզ – տէտի։

Ուէսթէրն, էն սօն սօֆրանըն էօնիւնատէն կէչմէքտատ իչէն, գուլաղը հանընատան ուլայարագ պիր չէրատպ չիչէսի ֆըրլանըգ տիվարէ չարրըլտրագ խուրատուխաչը օլատուքի, հէմտն օլ անտէ, պիր պիրա գատէհյէ տախի մէրգումըն էնսէսինէ չարրըլտը, վէ տէրհալ սրգագանա տէօնտուլիւնատէ, պիր չիչէ տահա ֆըրլատրլըգ անլընը եարատատը. պու արա ժօղէբէն, մէչհուր ինկիլիզ ամիրալը Նէլսընն կիպի ավազը չըգ՞ըգճա։

— Ա՛թէ՛չ աթէ՛չ իլանիհայէ աթէչ - տէյու հայդըը-մագտայըրը։

Ուէսթէրն, քէնտինտէն կէչմիչ, վէ տաէթա գու-տուրմուշ պիր հալ իլէ հադրընըտա պուլունան սօֆրալա-րըն պիրի իւղերինտէն իրիճէ պիր պուգալ գաբը վիրմէքլէ, թէքրարէն բաքիպլէրի իւղերինէ սալարըրը։

Իչթէ օլ ղէման տէհչէթլիւ պիր տէօյիւշ, վէ տաէ-թա գուտուրմուշճասընա պիր միւտարէպէ տիր գօբըվէր-տի. մադագարալարըն բէֆիգաթլէրինտէ պուլունան (մա-տամլարտան) ըսարը բիտեճաճը գըճաֆէթինէ կիրմիչ գարը-նըն պիրի, ըսարը բիտեճաճըլարըն խոթիմալ իտէկէլոկլերի էյրի բըչաղըն եէրինէ, պէլինէ ղայէթ միւսէննա վէ կիւ-ղէլ սաբլը պիր բըչագ թաալիգ ելմիչ իտի։

Պու գարը, այը չէքլինտէ օլան մադագարայա (տամա) օլմուշ իտի։

Գավղանըն գարղաչալըղը արասընտա Ա.յը, կէօյսիւնէ էօյլէ չիտէթլի պիր ճումրուգ տարպէսի եէտի քի, պու տարպէնին տաորընը՝ անճագ Պօսթըն չէհրինտէ, վէ ճա-խօտ Թայմըղ նէհրի սեվահիլինտէ ճումրուգ եէյէնլէր պի-լէպիլերլէր։

Ա.յը, հիտեթինտէն՝ վէ սարխօչլուգտան չըլաը-րմըչ-ճասընա բսարը բիտեճահը գարընըն պէլինտէն բը-չաղը գաբ-մագլա, հէմման Ուէսթէրնին կէօյսիւնէ սաբլայը վէրտի. Ուէսթէրն, սէրս մէրսէ կէլիւպ թիտրէտի։

Ֆագաթ չէլիք կիպլի գավի պիր էլ, Ա.յընըն բարմագ-լարընը ֆէվգէլատէ պիր գուվվէթ իլէ սըգարագ բըչաղը գաբմըչ, վէ Ուէսթէրնին կէօյսիւնի թէհտիտ իտէն մէզ-քիւր մուհիգ տարպէյի մէն ելմիչ իտի. բըչաղը գաբան պու էլին սահիպի Գարմէն քէնտիսի իտի քի, օլ անտէ զօնչէ կիպլի լաթիֆ տուտագլարընը, ամերիգալընըն գու-լաղընա ճանաչաբըրուպ։

— Պէնիմ իլէ կէլ տէյօրում սանա - տէտի։

Ուէսթէրն, մէրսումէնին եիւղիւնէ պագար պագմագ հիտեթի զայիլ օլտու։

Գարմէն, ալեթ թաճիլ մէրգումը ալըպ կէօթիւրտի, վէ իքիսի պիրտէն ներտիւպանտէն չըգըպ նապէտիտ օլ-տուլար քի, արգալարընտան՝ ուղուն վէ գարմագարըչ պիր ֆէթհու զաֆէր նագրէլէրի գօբը վէրտի, վէ Հինա թավուլը տախի։

Մահիրանէ ալտըմ նըչան
սու պարտաղըն ահճըպ հէման
գաֆասընա եարէ աչտըմ
հէմ գանընը եէրէ սաչտըմ

տէյու, պիլ պէտահա պիր չի՛իր սէօյլէտիքտէն սօնրա, նէր-տիւպանէ հադլաչարագ։

— Իչթէ լինանմագսանըղ պագընտա ագմըչ օլան գանը կէօրիւն - տէտի։

Պայկու. - Վագտա սէլ կիպի գան ագմըչ... էհ հէյէ քի լինթիգամընմըղը ալտըգ։

Ժօզէրէն. - Իլահլարա թէչէքքիւր իտէլիմ տէ, պիրէր գահվէ իչէլիմ։

Ա.յը, ճիւրաթ ելթախչի ճինայէթ հադգընտա անճա ճիւղվի պիր մալիւմաթը օլուպ, ալըդ ալըդ, վէ բըչաղը դաբտըրմըչ էլի՝ էլան աչըդ օլարագ պիլա հարաքեաթ տուրմագտայըրը։

Գարմէն, գան իլէ միւլէմնա, վէ մէսթու սէրկէրտան օլան Ուէսթէրնին էլինի թուԹմուչ օլտուղու հալտէ, (պօ-ժօլէ) ղօգաղընտան կէչիպ, (վալօա) ղօգաղընա կիրտի, վէ հէման եիւղիւնէ պիր մասքէ թագարագ՝ Ուէսթէրնի, օլ իսմու չէօվլէթի օլմայան նէճնագ, գարանլըգ, թէն-հա, վէ տօլամպաճը տար կէչիտլերին պիրինէ սօգտուքի պու իպլէրտէն, (հավուգ չօճուգլար) նամ եէնի ղօգաղա չըգըլըը իտի։

Պու կէչխոլէրտե վադը պիր պինանըն գարուսը ճէպհէսինտե ուֆագ, վե չէֆֆաֆ պիր ճամ իւզէրինտե ա-
թիւզդէրը քէվմէլէր հէքք խոլմիչ խոի։
Եապանինեն մէֆրուշ օթէլի
կիճէ եաթմագ իչին օտալար։

4

ԵՒՏԻ ՄՈՒՀԱԻԻԳ ԿԻՒՆԱՀԱՍՐ

Բալէ Բօայալըն, հայիզ օլտուղու ազամէթը մուդաա-
ռէմէսինտէն մահրումիյէթի հէքեայէսի, հիւտնու ախալա-
դըն թէէսխուս թաաժիմինէ տայըը իթթիխադ խոխլէն է-
սէֆֆամիզ պիր թէհտիտրինն սույի թէէսխրինի խալըադ իթ-
մէքտե տիր. չէօյլէ քի, թօբրադը մահտուտտար իթմէք խ-
չիւն խոթիմալ օլունան կիւպրէ կիպի, սույի ախլադ՝ վե
զէվգու սէֆահաթի վաահէթալարըյըլա ախզու իթայէ ըէ-
վաճ վիրմէք խոթէնիլմիչ տիր։

Պէլքի պու տէտիյիմիզ ադլէ մուղայըը ատտ օլուն-
սուն. նէ՞ ալեա... էօյլէ օլմասը խոզաթի խոխլոխի թագ-
տիրտե, պիզ քէնտիմիզի պահարևար ատտ խոէրիզ, լա-
քին հադըգաթը հալ մէյտանտե տուրտուգճա, ինսան՝
մուխթէրիզլէրին իրայէ իթտիքլէրի կիւյա մուսպիթ, վե մահ-
թէքճա մուվաֆըգ տէհիլլէրին էօնիւնտե, կէօզլէրինի գա-
բայըպտա սէրֆիրու իթմէկի լազըմ կէլիր։

Բէք բէք չու գատարը տէհնիէպիլիր քի, բալէ Բօա-
եալ տէհնիլէն, զաթէն սույի ախլադ ճիհէթի իլէ միւա-
թէանա, վե մէլուն պիր մէվգը օլուպ, մահալը մէգքիւրտե
հէը նէվ ախլադը մէզմում՝ հիւանի գապուլույէթ պուլուր,
վե սէֆիհլիք տախի քէօպը դուվվէթ խոէր. խոլասայի
քէլամ էօյլէ պիր մէզմուա չարսը քի՝ ըէվայիճի թիճարէթ

իչին օրատա, միւսրիֆլիք վե սարխոշլուղա էչէտոը լու-
զում կէօրիւլիւր, վե հաճատա պու կիպի սույի հալէր
թէչվիգ տախի խոխլոր։

Խրէբաթօրլըդ տէվրինտէն էվէլտե սօնրատա, Բալէ
Բօայալ զայէթ բարլագ պիր հալտե, եանի թիճարէթ
նօգթէյի նազարըյըլա պագըլըգտա, սաէթա պիր ախ-
պուխթա ճէննէթի օլուպ, հէր տէվլէթին ալթունլարը՝ կի-
ճէ կիւնահիզ պօլ պօլ մահալի մէգքիւրէ տօլար, հէր մէմ-
լէքէթտէն վե հէր միլլէթտէն սաէմլէր պուլունուր, վե
հէր նէվ ելինէյի միւխթէլիֆէ թէքէլլիւմ օլունուր, Ամէ-
րիգատան վե Զինտէն կէլէն եօլճուլար՝ պիրի պիրլէրի իլէ
պուլուչմագ, վե թաամ իթմէք իչիւն (Վէֆաը) լօգանթա-
սընը թայլն խոէրլէր, վէլհասըլ Բալէ Բօայալ տէհնիլէն
մէվգը, ումում տիւնեանըն պիր մէսիրէ կէտահը, վե եա-
խօտ մահալի մէշվէրէթի ատտ օլունուր խոի քի, օրատա
թէճէմմիւլ խոէն ֆէրտանըզ ահալիսինն՝ սաէթի նիսպէ-
թինտե էճնէպիլէր պուլունմագտայըտը։

Բալէ Բօայալ օլ էմնալէրտե, էթրաֆը՝ ահվալը մէգ-
մումէ, վե դուլուպը լինսանիյէյի թէսխիր խոիճի զէվգու
սէֆահաթի թաապուրլարըյըլա մուհիթի պիր նէվի գալա՛յը-
տը քի, մահալի մէգքիւրտե վագը էքի կէչէլէտի ախշամ
եօլլար, պիր ուճատան պիր ուճա թէրզի գարըլտար (մա-
տիսթ) դըյաֆէթինտե, կիւուրը աչիւֆֆէկտատան պիր
թագըմ ֆընտըգը դըզլար իլէ մալամալ օլուպ, պունլար,
ֆիսունտագ նիկեահլարըյըլա երքէլլերի թահրիդ վե թէչ-
վիգ իթմէք խուսուսընտա, եէքտիկերի իլէ պագըշ րէ-
գապէթինէ չըդըշարգլարը կիպի, գալարըրմը կիւզէր-
կեահլէրտե տախի հէր պիր եիրմի ատըմտա, պիր ֆահիշէ
խանէ գարուսը աչըլըը խոի քի, պու մուբտար՝ վե նէֆ-
րէթամիզ լինլէրին մէմուրիյէթինի տէրիւհտե խոէն քինտէ-
լէր՝ միլէօնլար սահիպի օլուրլար խոի։

Էվէթ, էօյլէ գարըլար վար քի, պու թիճարէթը մէգ-

մուժ սայէսինաէ ագարաթլարա, վասի օրմանլարա, վէ միւնթազամ չիֆլիքլերէ սահիպ օլուպ, հաթտա սաքինէ օլտուղլարը գարիյելերաէ, բութպէյի ասալէթէ վէ իւնվանլարա պիւէ նայիլ օլտուլար . . . պիղ՝ մէրտումելերաէն պաղլարընը թանըը իսէքաէ, իսիմլերինի վէրմէք իսթէմէյիղ։

Օլ էանալերաէ, ագիլանէ պիր թէսպիր իթիհազ իսիը մէքաէ իսի, չէօյլէ քի, վիլայէթլերտէն աֆիֆէ, վէ ախլագը համիսէ իլէ մէլուֆէ բաքիսամէն դըզճըազլար, բարլագ վատլերը իլէ գանաըրըլուպ կէթիրիլիր, վէ պու նէֆրէթամիղ լինլերին տէրունինէ տօլտուրուլուր իսի քի, Բարիզին սէֆալէթը միւա՞ֆէղ, արթըզ օլ պիչարելերին քէարընը իթիմամ իսէը պիթիրիր իսի, վէ ֆիլհագըգա թէքմիլ ծը բանսա մէմալիքինաէ պուլունմայան էմնալըղ կիւղել գատընլար, Բալէ Բօսֆալըն պու պաթագխանէլերինաէ, վէ ճիվար մահալլերինաէ քէսրէթ իլէ պուլունմագտայըտը։

Պու աչգու սէվտա ճապիպաթընա, գումար օյնամագ իսահիշի տախի իչթիրագ իթմէքաէ օլուպ, մուհապէթ իլ-ահէսի նամընա թէէսիս գըլընան մապէտլէր գատար, հըրսու թամա մապէտլէրի, եանի գումարխանէլէր տախի մէվճուտ օլտուղու կիպի, միւսրիւֆլիւքաէն՝ վէ գումարտան քիսէլերի պօչանըը չ սէֆիհլերին տիմադլարը հէրարթթինի թէսկին, վէ օյունտան գազանանլարընն տախի իրի, վէ սէմիղ քիսէլերինի զաաֆլաթմագ նիյէթը միւֆիսէի իլէ, չիշ պօղազլըղա, վէ իչու իչրէթէ տայըր պինլերճէ պինալերին տախի, տուրէթը միհման նիւվազիսաէ գաբուլարը տայիմա աչըդ պըրագըլըր իսի։

Տօղրուսը պու թէսպիր հէմ կիւղէլ, վէ հէմոէ ադիլանէ իսի, չինքի մուհապէթ օյունա եարտըմ իսաէր, օյունտա սէվտանընն իւճրէթինի պօլ պօլ վէրիր, վէ պունլարընն իչիսի պիր եէրաէ, եանի գումար իլէ մուհապէթ տախի՝ միւսրիւֆլիյէ սէվգ իսաէր քի, ինսանընն էն տախ

հըսսիյաթընտա թարաֆէյն պու տէրէճէ պիր իսրտմէթը միւֆիտաէ, պաչգա հիչ պիր մահալտաէ պուլունմայաճաղը տէրքէար տը ը. Բալէ Բօսֆալընն՝ նէվ պէ նէվ իսասիյէթլէրինի հավի պաղը իսանէլէր տախի վար իսի քի, մէգ քիւր իսանէլէրին ալթ գաթընտա գումար օյնանը ը, օրթա գաթտա րագս իսիլիր, վէ իւսթ գաթտա տախի սարիսօչլուգ . . . . .(*)

Վէլհասըլ, նասըլ քի տէտիք, մահալի մէգ քիւրտաէ հէր իսօվարտա՝ քէնտի մէզագու մէչրէպինէ, վէ քիսէսինին իգթիսարինէ կէօրէ հէր նէվի զէվգտա տէֆահաթը՝ քէմալի սուհուլէթ իլէ պուլտապիլիր իսի։

Ֆագաթ նէ՞ զարիպ թէպէտտիւլաթ, սուրէթը չանրանէտ վասֆ իթտիյիմիղ էլլի սէնէ ագտէմ քի օլ մէչհուր Բալէ Բօսֆալը՝ պու կիւնքի կիւն, ըղհարը իֆլաս իթմիչ գաբալը Ֆտիւքանալարը, սիւքիւթը հալի, վէ թէնհալըղըլըլա քի՞մ թանըրտապիլիր։

Պաղչէնին տէրունինտաէ քէչթու կիւզար, վէ գուլուպը իւֆթատէկտանը չիրքար իսէն, օլ չիրին եիւղլի, ահու կէօզլիւ հիւրիւլէր, Ֆրանսա բօլիս նէզարէթի գամչըսըլըլա

(*) Մէրպէսիյէթ վէ մէսէնիյէթ նամը ալիսի թահսընսա վուգու պուլան իշպս չէրէֆը լինսանիյէյէ մուղայըր, մէնֆուր, վէ մէզմում հայլերաէն՝ սէվկիլի վաթանըղայ տէյիլ չիմտի, հաթտա պու հէքայէնին թարիխինէ տէն տախի չօգ եվէլ սալիմ, վէ եմին օլտուղը մուհիմը եէվի լինսաֆ տը ը. վագտա հէր մահալտէ, վէ ալէհսուստա բայթահալարտա պու կիպի սույի հայլերին մէվճուտ պուլունաճաղը լինքէար իտիլէմէղ իսէտաէ, էլհամտուլլահ բայթահալընըղ տիկէրլերինէ նիսպէթէն՝ եիւզաէ տօղտան ֆարիւը օլտուղունը թէօլիմէ մէճպուրըղ, վէ պու իսէ մահղա հիւքիմէթը էպէտ միւտէթը Օսմանիյէնին սայուղայրէթի էսերի օլտուղունը քիմ՞ լինքէար իտէպիլիր։

ՄԻՒԹԷՐՃԻՄ

թաագիպ օլունուպ ֆիրար իթմիշլէր. ճիրօ, օթուզ պիր, (թըրանթէ գարանթ) վէ (պադարա) կիպի գումար օյունլարընըն էսերի գալմամըշ, օթէշլէր, մէյմանէլէր վէ լօգանթալար գարանմըշ, ղէվգու սէֆա նաղրէլէրի, տէրին պիր սիւքիւթէ թէպոիլ օլմուշ, վէլհասըլ մահալի մէղքիւր, տօլու եաղմըշ թարլա կիպի խարապէ եիւզ թուքմուշ, վէ սաէթա պիր վիրանէ հալի քէսպ իթմիշ տիր։

Եալընըզ Օրլէան կիւղէրկահը՝ քի օլ վագըթլար հէնուզ եօղըտը. աղ չօգ պիր հայաթ նըշանէսի խարազ իսէպլէնճէք աէրէճէսէ օլուպ, մահալի մէղքիւրսէ էլան, էնճիյէ գութուսը, տիշ թէմիզլէմէք իչուն ֆըրչա, վէ սույի ախլագը թէչվիզ խոճի պաղը քիթապլար ֆիրուխթ օլունուր։

Ա.ճէպ պու էսէֆէնկիզ թէպէսոիւլաթըն սէպէպի քիմ խոի. մահալի մէղքիւրի՝ քիմ պու վիրան հալէ գօյսուս, պու սուալէ չու ճէվապ վէրիլէպիլիր «հիւանի ախլագ նամընա թէէսիս գըլընան գանուն վէ մէսէնկյէթ»։

Պու խարապէղար՝ սէֆիհլիքլէ եաշարըրը, սէֆահաթ վէ թէսէյյուպ անը սէմիղէսիր, վէ կիւղէլէսիր խոի, բէֆահը հալինին սէպէպի սոէպոիղիք, վէ սույի ախլագ օլսուղու կիպի, միւսիւֆլիք վէ սէֆիհլիք տախի հայաթընըն չարթը խոի։

Մահալի մէղքիւր, էկէր ինճէսէն ինճէյէ թէհարըի օլունսայըտը, ֆազիլէթէ, ուլուվվը ճէննապէ, իղղէթը նէֆս, վէ սաալէթը զաթիյէյէ տայըր ղէրրե գաասար պիր նէհանէ պուլունամայաճաղը կիպի, հաթտա պէնկի պէչերե թապպիյի, վէ ինսանկյէթինին չերեֆի օլան վաթանդաշլարընըք հըսսիյաթը մէղղուպէսի պիլէ, պու ճայի էլէմպախշասոէ էյլէնէն կիւուհը սիւֆէհայէ պիկհանէ խոի. եալընըզ չու ֆըզրա, սէսկյիմիղի խապաթ իթմէյէ քեաֆի տիր. չեօյլէ քի, տիւվէլի էճնէպիյէ սաաքիրինին, ֆըրանսա մէմալիքի իւղերինէ մուհաճէմէլէրինսէն՝ սան տէրէճէսէ մահզուզ

օլուպ, հաթտա՝ Գաղագլարըն Բարիսե կիրսիքլէրինի՝ մէսրուրիյէթ նաղրելերի իլէ ալդըշլատըդլարը կիպի, մայէթը սէֆահաթլէրինսէ պուլունան պինկերճէ աչիֆթէլերի տախի, քէօր սարխոշ վէ մէճնունանսէ պիր մէսէրրէթ իլէ մուզաֆֆէր տիւչինին այագլարը այթընա եաթմազա կէճնսէրմիշլէր խոի։

Իչթէ գանուն վէ մէսէնկյէթ, պաղը սահ թէսապիրլէ իթթիհաղ իթմէքլէ, պու մէղպէլէկահը ըալահ խաէր. վէր եախօտ թէմիղլէյէպիլիր գաննընտտա պուլունուպ, պիր կիւն գումարը, պիր կիւն ֆահիշէխանէլերի, կիւնիւն պիրինսէ սաէպսիպկյի վէ ոըյրըգլըզը, վէ տահա սույի ախլագը թահրիդ վէ թէչվիդ խոճի վէսայիթի մէղմումէլէրի թարտու թէպեխա իթտի։

Վէ մսաէմ քի պու մէղմում հալերը՝ իչպու մէքրուհ մահալին ճանը կիպի խոի. խմոի պունլար մահվ օլտուգտա, քէնսի տախի արթըգ եաչայամազ օլուպ էօլսիս, եանի մէսէնկյէթ անը գաթլու թէլէֆ իթտի։

Ֆագաթ նէ՞չիւն։ պու գաթլին սէպէպի նէ՞ խոի։

Պիլա թէրէտտիւտ տէյէպիլիրիղ քի, գանուն վէ մէսէնկյէթ, հիւանի ախլագ նամընա օլարագ էլ էլէ վիրուպ, միւթթէֆիփէն իչպու մահալի խարապ վէ մահվնապուտ իթտիլեր. ֆագաթ պու թէչէպպիւսաթ, գաչ եաբայըմ տէրիքէն կէօզ չըգարմազ կիպի պիր չէյ տէմէք օլսուս. վագտա նասըլըբի տէմէք. մահալի մէղքիւր հէր տիւրլիս, վէ լիսանէ ալընամայաճագ մէղմում հալերը իլէ քէրվէրտէ օլուրըտը, լաքին գանուն՝ անը խարապ իթմէքլէ հիւանի ախլագ նէ՞ խոթիֆատէ իթմիշ օլտուս. էվէթթ, պու մահալ խարապ խոխլատի, էօլտիւրիւլտի. լաքին ախլագը համիտէ հիչ պիր չէյ գաղանամամաըղընսան մատէ, հաթտա պիհանէ տախի օղրատը. հէր նէրէտէ օլուրտա օլսուն, սույի ախլագ վէ սէֆիհլիքլէ, տայիմա մէղմում պիր հալտըր. նէ գանուն՝ վէ նէ տախի ճէպըր. անը ատլա թէպոիլ վէ

թաղեիր խոէմէզլէր. տոէպսիզլիք տայխա վէ հէր եէրտե տոէպսիզլիք սիր, վէ լաբին պու տհվալի մեզմուժնին մերքեզինի վուրուպ տաղըթմադ, հիչ խիչիք իթմէմէքտէն տահա զիյատե մուխաթարալը տըր։

Սէօզիւմիւզի խյզահ խոէլիմ. պալատե իֆատե գըլընտըղը կիպի, սէֆիհլիք՝ վէ ախլադը մեզմուժնին ասըլ մերքեզինի վուրուպ տաղըթմադ, մեղքիւր սույի տհվալի էթրաֆտա սիրայէթ իթտիրմէք տիմէք օլաճաղընտան, պիր մերքեզտե մաղպութ՝ վէ մահտուտ պըրաղընմասը տահա էվլա տըր. զիրա էօյլե օլտուղտու թադտիրտե, պիր վախտ՝ սէֆիհլիք մերքեզինին նէրէտե օլտուղունը պիլէրէք, էվլատընըն մահալի մեղքիւրե եադըշմասընը մէն խոէպիլէճէյի տէրքար տըր. վադտա չիմոխ աչըղտան աչըղա հիչ պիր եէրտե սէֆիհլիք վէ սույի տհվալ հօգ. ֆագաթ մէկէր պու հալ իլէ հէր եէրտե վար տիմէք տէյիլ միսիր. զիրա չիմոխ՝ Բարխտե նամուտտուղ պիր էվին գապուսը, էհլի նամուս վէ էոէպլի պիր խանէհին գապուսընա պէնզէմէքտե, դումարպազլըդ՝ պիր ֆամիլիա ճեմիյէթի սըֆաթը ալմընտա իճրա օլունմադտա, վէ ախլադը պօզուդ պիր գաատն, պօյնունա պիր իրէք պօյունպազը պազլամըշ օլտուղու հալտե, իֆֆէթու խամէթ իլէ՞մէլուֆէ՝ պաքիրե պիր գըղը թադիա իթմէքտե, վէ բաքի տամէնլիքտէն տէմ ուրմադտա տըր. վէլհասըլ նիյքու պէտա (քարի և չար) տասա ֆարգու թէմիիլ օլունամմադտա տըր։

Ֆիլհագըգա, թէհլիքէլի պիր հէնոէյի տօլտուրուպ, վէ տիւղէլմէյէ միւդհէտիլը օլունամտաըղը թադտիրտե, անըն իչինէ տիւչմէմէք իչին՝ պէրայի իհհիեամի էթրաֆընա չէքիլմիշ օլան բարմագլըղը գալտը րմանընն նէ՞ լուզումը վարըտը։

Հիւանի ախլադ սէօզիւ, տամէա նիւվազ վէ խոշ պիր քելիմէ տիր, ֆագաթ պիլ՝ պու քելիմէնին ալմընտա տասըլ արատըղըմըզ չէյի պուլմադա պէյհուտե չալըշըճաղուզ։

չիմոխէի պիղիմ հալու վազիյէթիմիզ իչինտե հիւանի տախլադ տէնիլճէն չէյ, գումարպազլըգ՝ վէ անտասըլ տույի տախլադ տըր քի, պունլար պիր եէրտէն գալտըրըլըպտա՝ տաղ ուզադա գօնուլույօր, վէ եախօտ պաչդա պիր մահալէ եէրլէշիրիլիյօր. չու նօգթայի մուհիմմէ պիլինէմէյօր քի, իթֆտասը միւմքիւնսիւզ օլան պիր եանընընտա, ախթէչէ տախի պիր հիսսէ չըգարարագ, անըն մահտուտա վէ մաղպութ պիր հալէ վազ իտիլմէսի էլզէմ տիր. խմոխ՝ նիչիւն պէօյլէ եարըլտաճագ եէրտե, պիր գաչ խանէհնին եանտըգլարընը կէօրիւտ՝ ալէվի թէտագըպ պիրլէ ուզադլարտա տախի սիրայէթ իթտիրմէքլէ, ախթէչին թէհլիքէսինտէն արի օլան խանէհլեր տախի թէհլիքէյէ իւգտա իտիլիյօր։

Վէլհասըլ՝ սէֆտահթը մէնֆուրէ, ֆահչիեահթը մէքրուհէ, վէ կէօնտակէօն ախլադը մեզմուժ, եանի սըրգահթ, ճինայէթ, գումարպազլըդ, տարխօշլուգ, վէ միսրիֆլիք կիպի սույի հալլեր, պիր մերքեզտե, եանի օլտուղու եէրտե թահահա իտիլտե, հիւնիւ ախլադե պիր խըտամէթ իտիլմիշ օլաճաղը զանընը գավիսինտեյիզ։

Ջիրրի սէպգահթ իտէն՝ Բալե Բօտեալըն մուհլիք, մուրտար, վէ նէֆրէթամիլ զօդագլարը իչինտե, եալընըզ (Եավուզ չօճուգլար) տէնիլճէն զօդագ, սույի տհվալ խուրուտըննտա պիր տէրճէճէյէ գատար տիկեր զօդագլարտան ֆարգըլըյընը քի, պու հալ իտե, մահզա մեզքիւր զօդագլարտա իգամէթի իտէն պանգա մեմուրլարընըն սայէսինտե իտի. էղճիւմլէ՝ մեղքիւր զօդագտա քէսպը չէօհրէթ իթմիշ պիր գաչնամուտսուզ իտանէհլերտե պուլունտուղու կիպի, կիճէհլերի միտաֆիր գապուլ իտէր պագը օթէհլեր տախի վար իտի քի, պունլար՝ տիկեր զօդագլարտա վագը, մուրտար վէ մէնֆուր ինլեր կիպի օլմայուպ, էրէյիճէ թէճմիգէ իտիլեր. վէ օտալարը սատե սուրէթտե թէճֆրիչ իտիլմիշ օլմաղըլա, նէզաֆէթի ճիհէթինճէ՝ ազ չօգ վիլա-

յէթլէբառէ պուլունան խանլարընա օտալարընա պէնղէմէքառէ իտիլէր։

Իչթէ Գարմէն իլէ ամէրիգալը Ուէսթէրնի, պու օթելլէրին պիրինին գաբուսը էօնիւնառէ թէրք իթմիչ իտիք· պու պինանըն սահիպի, մալիւմիւմիզ օլան մաղարատառէ իճրայի լուպիեաթ իտէն հագիդի, վէ եախօա թադլիա իթմիչ օլան հինալիյէ, եանի եապանիյէ՝ պօլ պօլ իւճրէթի վիրուպտա միւքեաֆաթ իտէն օ ատէմ իտի քի, իչլէթմէքառէ օլտուղու գահվէ կիպի, պու օթելի տախի մէրգում եապանի հինալինին նամը թահտընա վազ իթտիքառէն մատէ, մէգքիւր պինայը «եապանինին Օթելլի» իւնվանը յըլա եատ իթմիչ իտի։

Պու օթելլին տէրունինառէ, պիզիմ եապանինին՝ ատէթա պիր ֆարէնին սըղընապլըճէյլի տէրէճէառէ տարտաճըգ պիր օտասը, վէ եաթաճագ էսկի բիւսկիւ պիր մինառէրի վարըմը։

Վալօա զօդաղը ճիհէթինառէն, նէճինագ վէ գայըբագը պիր թաշ նէրտիւպան իլէ իչպու պինանըն պէօյիւք գաբուսընա չըգըլըը իտի քի, պու նէրտիւպան (եավուզ չօճուգլար) նամ եէնի զօդաղա կիրիլմէք իչին պիր կէչիա եէրինի թուրթմադտայըմը։

Ուէսթէրնին, դան իլէ միւլէմմա օլան սիյմասը իւզէրինառէ, պիր եէնի միւնազաատէն տօլայը միւթեաատիա եապարար կէօրինիյօր իտի. ֆագաթ Գարմէն, եիւզինի պիր մասքէ իլէ սէթը իթմիչ օլտուղու հալտէ, պիլա թէրէատիւտ՝ ամէրիգալըյը մէգքիւր օթելէ իտխալ իթտի քի, օթելլին սահիպէսի պուլունան գատըն, մէրսումէյլի քէմալի թաաղիմ վէ խօշ չէհրէ իլէ գապօւ իտէրէք։

— Միւսիւ վէ մատամ իչինն պիր օտա հազըրլայըն – տէյտ չընղըրտաղը չալարագ էմր իթտի։

Յէրհալ պիր էլինառէ անահտար, վէ տիկկը էլինառէ

չէմիտան օլտուղու հալտէ պիր ուչագ կէլիւպ, մատամսընըն էմրինէ միւթապաաթ իթտի։

5

ՊԻՐ ՖԱՄԻԼԵԱՆԸՆ ՍՕՆ ՏԷՐԷՃԷ

ՍԷՖԱԼԷԹԻ

Սաաթ կիճէնին տօգուզունա վարմըշ օլմաղըլա, Բալէ Բօայալ պաղչէսի եավաշ եավաշ պօշանմայա պաշլայուպ, գէվգու սէֆահաթ՝ եօրուլմաղա եիւզ թուրթմուշտուր կիպպի պիտթէաորիճ չէվգու կէրմիյէթինի ղայպ իթմէքառէ իտի։

Հէվանըն պէրուաէթի արթմըշ, վէ մասգարալըր պաղը ըրպ չըղըրմագտան սէօլէրի գըսը ըմըշ օլմաղը լա, գաղինօլարա իլթիճա իտուպ՝ պիրէր պարտաղ սըճագ բօնճ իլէ գըսըգ սէօլէրինի աչմաղա սայ իթմէքառէ, թէաթրօբէրվէր օլանլար, Գօմէտի Ֆը բանսէզ թէաթրօսընատա եէր թուրթմագ իչին գօշուչմագտա, եանքիսէճիլէր՝ նամէչրու թիճարէթէլէրինիլէ տօլտուրտուգլարը քիսէլէրի պօշալթմադա եէր արամագտա, վէ պահտու թալի արդասընատան գօշան պէնղլէրի սօլկուն գումաշպադլար տախի, գումարկանէ նէրտիւպանլարընըն իչ աէօրթ գատէմէլէրինի պիրտէն ալարագ եօգարըյա չըգմագտա իտիլէր։

Պահճէնին պու մուվագգաթ սուսլուղու, վալօա զօդաղընատաքի մալիւմիւմիզ օլան խասթանըն էթրաֆընը իհամթա իտէն սէֆիլ ֆամիլեա իչին, պիր միւտէթճիլ օլսուն մէտարը թէսէլլի օլմուշ իտի. իչ սաաթ քեամիլէն պաղչէնին՝ վէ զօդաղընն գարմագարըշ բաթը ըտըլարը, պիչարէ խասթայը էօյլէ պիր միւթէէսսիր հալէ վազ իթմիշլէր իտի քի, պիչարէնին նէօվպէթի ան պէ ան թէչէտ-

տիւտ իթմիշ օլուպ, չիմանի իսե պիհուշ պիր հալ իլե անճագ ույումաղա պաշլամըշ իսի։

Մերգում խասթա, թագրիպկեն գըրդ պէշ եաշընտա պիր ատէմ իսի քի, սոն տերէճէ գաիփ, վէ սարսըմըշ օլան չէհրէսի իւղերինտէ՝ էլան պիր երքէքլիք գուվվէթի, վէ պիր թաւրը նիւխվէթին՝ պագը էսերլերի կէօրիւնմէքտէ օլտուղու կիպի, մերգումըն նասիյէյի հալի տախի, եաթաղընըն արդա ճիհէթինտէ տուրմագտա օլան տէլիգանլընըն, բագ վէ պէրրագ անլը իւղերինէ ադա էնտաղ օլմագտայընը, եաթմըշ օլտուղու բէրտէսիզ գարեօլ՝ տիւմտիւզ օլմուշ էսկի պիր մինտերտէն իպարէթ օլուպ, նէմնագ տիվարտան տախի, էսկի ուսուլ իւզրէ պիլյուրտան մամուլ պիր մուգատտէս սու գապը ասըլմըշ չըղըրդի, չիւպհէսիզ ֆամիլեաճա պիր եատիկսար զանն օլունան պու միւսէննա սու գապը, մէզքիւր օտանըն ֆագրը հալինէ միւթէնագդա պիր սուրէթ վերիյօրուտը։

Մէզքիւր միւսէննա սու պարտաղընը թէզեին իտէն եաբրագլարըն իչինտէ, մատէնտէն մամուլ պիր գալդան հէբ.ք իտիլմիշ օլուպ, Ցիւգլերին գօնագլարընա մախսուս օլունակելէն քերկվիզ եաբրագլարընտան միւնագդաշ պիր թաճ, վէ էթրաֆընտա տախի «ձէննապը Ալլահ մայըբրէյի մահֆուզ պույուրսուն» իպարէսի եազըլմըշըտը։

Ցելիգանլը յըլա քէօյլիտէն մատէ, թէքմիլ ֆամիլեա՝ խասթանըն ույումաընտան պիլ իսթիֆատէ, իւղերինտէ բէյնիր էթմէքտէն պաշգա պիր չէյ պուլունմաեան պիր սօֆրանըն էթրաֆընտա թօրլանմըշլար իտի. օտանըն իչինտէ պուլունան եալընըզ իքի ատէթ իսկէմլէլեր իւղերինտէ իքի գաատընլար օթուրմուշ օլմալարըտըլա, կէնճ գըղլար՝ մէճպուրի այագտտա տուրմուշ օլտուղլարը հալտէ, պու գաապա թաամը քէմալի էղթիհա՝ ֆագաթի իտարէ իլէ եէմէքտէ իսիլէր։

Իսկէմլէ իւղերինտէ օթուրան գաատընլարտան պիրի՝ օթուղ պէշ եաչընտա թախմին օլունուպ, մերտումէնին՝ ուլուվվը ճէննապ, վէ հիւանի հալ իչմա իտէր օլ խարապէ եիւղ թուխմուշ օլան կիւղել, վէ ճալիպ սիյմատը իւղերինտէ, ադամ պիր տէրտու մէչադդաթի էսերի մինգուշ օլտուղու կիպի, էլէմու միհնէթի տախի, պիչարէ գաատընըն ըզդաթամիզ, վէ թաթլը պագըշլը իրի կէօզլերի էթրաֆընտա քէտէրնագ պիր տայերէ չեվիրմիշ իտի. մերտումէ՝ հէր նէ գատար սօֆրատէ օթուրմուշ իտի իսէտէ, ֆագաթի հիչ պիր շէյ եէմէյօր իտի։

Տիկերի, եէթմիշ եաչընը միւթէճավուզ, միւթէքէպպիրէ պիր գաատըն իտի քի, սերբէշանէ պիր վազիյէթլէ, սամանատան մամուլ իսկէմլէսի իւղերինէ օթուրտուպ, գըրտաւչաբի պիր հարաբէթի, վէ հաբիսանէ պիր ադամէթ իլէ բէյնիր էթմէյի աղղընա կէօթիւրիւբ, վէ քէմալի թաաղիմու հիւրմէթի իլէ արգասընտա տուրան քէօյլիւյէ, հաքիմանէ վէ սերտա պիր չէհրէ իպրաղ իտէրէք, սու պարտաղընը տօլտուրմասընը էմր իսիյօր իտի։

Օտանըն տերտունմատէ, մէզքիւր սօֆրայընա իքի ատէթ իսկէմլէտէն պագգա հիչ պիր եշէա եօղ իտի. տօնուգ վէ սարըմթըրագ պիր ըշըգ, քէօյլի իլէ տելիգանլըյը, վէ եըրթըգ բըրթըգ քէտգըրտըգ իլէ մէօթուր օլան նէմնագ տիվարըտըրը գարանլըգտտա պիր բաղարագ, սօֆրանըն էթրաֆընտա պուլունան պէշ նէֆէր գաատընլարըն սիյմալերինի նիմ սուրէթտէ թէնվիր էթմէքտէ իտի։

Լաթիֆ վէ ճալիպ սիյմալերի իւղերինտէ, կէօզ եաչը էսերլերի պուլունան իչ նէֆէր պիչարէ գըղլարըն սեֆիլ հալլերի, վալիտէլերինին եէյիտու մահդունիյէթի, վէ պու թարիֆի ղայրի գապիլ օլան սեֆալէթի իչինտէ, էն պիյատէ կէօզէ չարբմագտտա օլան իհթիյարէ գաատընըն սերտ վէ մաղրուրանէ վազիյէթի, վէլհասըլ էն թաչ եիւրէքլի պիր տաէմ տախի, էսկի պիր մինտեր իւղերինէ եաթմըշ, վէ հալէթը նէզիյէ վարմըշ օլան օլ սեֆիլ տաէմին իւղերինէ

պիր աթիքը նիկեահ իթաիլինաէ, սօն աէրէճէ միւթէէսիր, վէ ազիմ պիր տէրտու էլէմ իլէ միւքէտաէր, վէ տիլքէսթի օլաճաղը թաալիյի իտի։

Պալատէ նագչու թարիֆ իտիլէն պու ճանկոը բալ մէնզարէ, պէօյուք բէրհուդէն իւք սալը ագչամը, Բալէ Բօաեաչըն միւնէվվէր կիւղէրկեահլերի իւղերինաէ, վէ գալապալըգլա տօլու միւթէաահիտ գազինօլար, վէ լօգանթաչլարըն իթթիհալինաէ կիւզար իտիյօր իտի. տրշարըտա ահալի՝ բիւր նէչէ չարըգըլար օգուր, մեսէրլէթի նագրէլերի աթար, եէր իչէր, կէդէր էյլէնիր օլտուդու հալտէ, իչէբուտէ տախի ասըլզաաէ պիր ֆամիլեանըն սիւլալէյի պագըյէսի, սօղուդաան թիրթիր թիտրէյերէք, պայտի էքմէկին սօն լօգմաասընը պէյնէրլինաէ թադսիմ իթմէկտաէ իտիլէր։

Իհթիեար գաասըն, Մայըրըբէնին տուլ գալմըշ տիւշէսասը օլուպ, տիկէրլերի իտէ, հալի նէչիտէ պուլունան մարքի տը Մայըրըբ, եանի մէրսուսէնին օղլու (քի մէրգում, Մայըրըբ սօն տուդասընըն վէֆաթը՝ նըզամէն թաատիդ օլունմաաըդը սէպէպլի իլէ, ասլա բէտէրլինէ վարիա օլամայաճադտը) տիկերի, Մարքինին ղէվճէպի, եանի իհթիյար գաասընըն կէլինի, վէ Կասթօն տը Մայըրըբ իլէ իչ նէֆեր մաամաղէլ Մայըրըբէլեր տախի, մէրսուսէնին թօրունալարը իտիլէր։

Փէօյուքնին իտի, Ժան Մարի Պիօ օլուպ, մէրգում տախի՝ ան ասըլ Պըրըթայն վիլայէթինաէն իտի քի, վագթըյլա վիլայէթը մէգքիւրէտ, Մայըրըբ ֆամիլեասընըն թահտը թաատրուֆընտա պիր չօդ վատ վէ ճէսիմ ադագլէր պուլունմադտայըտը։

Իտիի չու հալտէ, Մայըրըբ խանէտանը չիւպէյի էվվէլկյէսինին, պէրիճիք էրքէք վարիսի, եալընըզ Կասթօն նամընտա, վէ հէնուզ օն պէշ եաչընա գաատմ պաամըշ օլ տէլիգանլըյըտը քի, մէրգումըն գամէթը պիւլէնտի,

վագթինաէն էվվել նիչվէնիւմա օլուպ, մալիք օլտուդու հիւսնէտաարլըղը իչինաէ, աղըր պիր միւլահազա միչահատէ օլունարադ, պու թաւր իլէ մէդքիւր տէլիգանլընըն նասիյէի հալինաէ, թամ տատմլէր կիպի պիր քէմալէթի կէօբիւնիւյօր իտի։

Իչթէ պէօյլէճէ ֆագրու սէֆալէթի, պաղէն ալիճէնաադ քիմսէլերին իւղերինէ թէէսիր խաեր խաեաէ, անլերի թագիվ վէ խարաադ խաեմէյուպ, անճա վագթինաէն էվվել իհթիեար խաեր։

Կասթօնըն նիկեահը, սաալիլերէ մախսուս օլան օլ գօրգու իլէ մուխթէլիֆ խահիչէն պի պէհրէ օլուպ, անճա միւլահազալը, պարիա, վէ պիֆիքիուր պիր հալ խպրազ իթմէքտաէ իտի. մէրգումընը՝ սիյահ սաչլար իլէ մուհիթ օլան էնլի անլը իւղերինաէ պիր քիպազլըղդ, վէ պիր սաալէթ բուհը միւթէէսան խաեաէ, ֆագաթի պու բագ ճէպհէտէ, նէվվահարը էօմրիւն նէչէսինաէն պիր եաեր կէօբիւնմէյուպ, պիլաքիս էնտիչէ իյմա իթտիյի կիպի, սիյահ գաշլարը տախի, միհնէթտու մէչագդաթի մուհաճէմաթընը՝ թահդիր իտիճի պիր հալ իլէ տայիմա չաթըլմըշ իտի, վէլհասըլ պու կէնճ տէլիգանլըտա, անճագ սէպավէթու սէպահաթտաէն պիր եաեր կէօբիւլիւպ, էքսէրի թապիաթը իւղերինէ հիւքմ իտէն խասսէլէր, նէզաքէթ, վէ սուրէթը մէրտանէտ պիր գուվվէյի զարիպէտէն իպտարէթ իտի։

Մէրգումըն վիճուտի զաաֆէթինէ բաղմէն՝ աղալէրի գուվվէթլի իտիլէր. ֆագաթ կէօյսիս ազըճըգ իչէրույէ, վէ ուժուլ լարը տախի տրշարըյա տօղրու ֆըրըլմըշ կիպի կէօբիւնմէյըլէ, չու հալտէ՝ վագթինաէն էվվէլ սինինի պիւլիւղէ վասըլ օլմուշ օլան պու տէլիգանլընըն, սըհհէթը պէտինիկէսի պէր քէմալ օլմատըղը անլաշըլըյօր իտի։

Իչ նէֆեր կէնճ գըղլարըն էն պէօյիւյի՝ Կասթօնտան պիր եաչ պէօյիւճէք օլուպ, ֆագաթ ասլա մէրգումա պէնզէմէյօր իտի. մէրսուսէնին, հիւսնի ճէմալտէ միւ-

քեմմել օլան սիյմասը, զանն իաէբսինքի՝ իհթիհարէ գա-
տընըն, եանի նինէօսինին սէրա վէ պուրուշուգ եանագլա-
րընտան պիր զաաֆէթ էօտիւնճ ալմը չըտը. պու դըզըն
ան սաբէ վաֆիթիվ իամի Պէրթա իամ իսէտ, ճիւմլէտէն
դիէտաէ իհթիհար գատընըն նազըսը վէ սէվկիլիսի օլ-
ատուգունտան, տայիմա «մատմազէլ Մայըբըբ» թէսմիյէ
իթմէքլէ մէրսումէյի թալթիֆ իաէր իամ։

Իքինճի դըզ՝ Ճալըթմ թէսմիյէ օլունուր իամ. պու դըզ՝
պէօյիւք դըզդարնատաչը Պէրթա դատար կիւղել տէյիլ ի-
սէտ, ֆագաթ սիյմասը անտէն դիէտաէ ճալիպ օլմազ
ըլա, սէպաթտա մէթանէթ, վէ քէյֆի պիր հալ իլէ պիր
նէվի չէճաաթը գալըկյէ ըզհար իակյօր իամ։

Իւչինճի դըզ իսէ՝ հէնուզ սաալի օլուպ, տիւնէայէ
կէլէն էն մէշհուր բէսսամլարըն՝ հիչ պիրինին ֆըրըսաս,
մէրսումէնին մէլայիքէլէրէ մահտուս օլան հիւսնի անու մէ-
լահաթ պէհանընը չըզմայա գատիր օլամմըշըտը տէ-
սէքտէ, սալա միւպալաղա իթմիչ օլմայըզ, հալընըզ պու
չօճուգըն սիյմասընա պագըլտըզը հալտէ, մէզքիւր օտա-
նըն թէքմիլ սէֆալէթի մահվ օլուպ ունութուլուր իամ.
զանն իաէբսին քի, մէրսումէնին պի կիւնահ, վէ գիյաբաչ
թէսպէսսիմի, աճիպ պիր սիհր իլէ, իհաթա իաէն զուլ-
մէթի ըէֆ, վէ մահալի մէզքիւրատ հիւքմֆէրմա օլան
ֆագրու զարուրէթի տէֆ իակյօր իամ։

Պու կիւղել դըզճըպազ սաախ, Սէնթ թէսմիյէ օլու-
լունուր իամ։

Ս. րթըզ սօֆրանընը իւզէրինաէ էթմէք գալմամը չ իամ։

Իհթիյար Յիւչէս, քէօյլիւնիւն թութմագտա օլսուս-
զու պիր թօբրագ գապընը իչինաէ, պէհաղ վէ քէմիքլի էլ-
լէրինի հայգամագտայըտը. մատտամ Մարքի, եանի խաս-
թանընը զէվճէսի, կէօզլէրինի սօֆրանընը իւզէրինաէն գալ-
ատը ըզպ՝, չիտէթի սօուզըն թէէսիրինաէն՝ կիյաէքլէրի ին-
ճէ ֆիսթանլարընընը իչինաէ թիթրէմէքտաէ օլան իւչ նէֆէր

քէրիմէլէրինէ աթֆ իթմէքտաէ իամ. մէրսումէնին եանա-
զընտան պիր կէօզ եաչը տատլատը եուվարլանտըզընը՝
Սէնթ կէօրիւպ, օթուրտուգու եէրտէն սըչրատը, վէ իբէք
կիպի սարը քեաքիւլլէրի իլէ մուհիթ օլան հիւսնէտաար պա-
չընը, վալիտէսինին գուճագընա վազ իթմէքլէ։

— Անննէճիյիմ կէլէճէք հա, տահա կէլէպիլիր տէ-
յիլմի – տէտի։

Մատտամ Մարքի, մէրսումէյի կէօյսիւ իւզէրինաէ սը-
գարագ, կէօզ եաչլարը ալթընտան պիր թէպէսսիմ կէօս-
թէրտի։

Նակեահան՝ նէրտիւպանտէն չըգմագտա օլան պիր
ատէմին այագլարը չամլաթտատը իչիտիլտի։

Կասթօն, տըզգամթա գուլագ վէրտի, մէրգումէն
անլը իւզէրինաէ՝ ճիյէրսուզ պիր սըգընթը, վէ պիր հալի
թէրէսսիւս նագշ օլունտու։

— Հէմման Ալլահըն հինայէթի եէթիչէյիտի – տէտի
մատտամ Մարքի եավաչ պիր սէտայըլա, եալընըզ իհթի-
յար Յիւչէս, միւթատտը օլան պարիտա վէ ֆութուրսըզ
հալինաէ գալտը։

Կասթօն իսէ, պու ատէմին կէլիչինաէն մէմնունն օլա-
ճագ եէրտէ, վուգու պուլաճաղը մէլհուզ օլան պիր միհ-
նէթի տարպէսինի, եվէլտէն տէրք իտուպատա՝ մուգապէլէ-
յէ հաղըրլանան քիմսէլէր կիպի, էլլէրինի խաչվարի կէօյ-
սիւնէ պաղլայըպ, կէօզլէրինի տախի սէմայէ ըէֆ իթտի։

Գարը քէմալի չիտէթլէ իւչ տէֆա վուրուլտու։

Մատտամ Մարքի, թիթրէյէրէք պէնզի պէթի քիւլ
քեսիլտի. վէ քէմալի հայրէթլէ խեվֆու աէհչէթ իյմա ի-
տէր պիր սէտայըլա։

— Ա՛հ խաթրըմտան չըգմըշըտը... – տէտի։

Կասթօն. – (Բէօյլիւյէ խիթապէն) գարըյը աչըվէր
ժան Մարի։

Սէնթ. – (Վալիտէսինին սանատլէտասը արգասընա կիզ-

լենէրէք) ա՛հ պու կէլենտէ քենտիսի օլմամալը մը բը . . .

Ժան Մարի Պիօ , գարըլա եազլաշըպ հէնուզ զէնպէրէյլինի գալոը բռնագ իւղրէ լքէն , իհթիյար Ցիւչէսին սէրա վէ հաքիմանէ սէտասը , օտանըն տէբռունինտէ հիւքմ ֆէրմա օլան սիւքիւթի լիսալ խէրէք :

— Մատամպէլ մը Մայլըբրէ , պատէլ թատամ օգունմասը միւթատ օլան տուայը օգունմայա նիչին ունութմընը ղ – տէմի :

Պէրթա , մէրսուտէյէ ճէվապ վիրէճէք վագըթ պուլամատը . զիրա գարը աչըլմագլա՝ իրի պիր չօպան քէօքէյի իչէրույէ գօյուլուագ , եւքսէք սէս լսէ խը ըլայարագ էթրաֆը արաչարըրըպ գօգլամագա , վէ խէվֆու տէհչէթլէրինտէն նէֆէսլերի թուռթուլմուշ օլան պիչարէ գըզլարա սիւրիւնիւպ եալթագլանմագա պաչլատը :

— Բահաթ ուզ՛ուր Պիժու , բահաթ տուր – տէյու ատչարըտան գապա պիր սէս իչտիրակի :

Փէլա , տէրհալ օտանըն օրթատընտա հէյքէլ կիպի տուրտու . վէ կիւյա սահիպինին վիրուտինի սէլամլայօր կիպի գույրուղունը սալլամագա պաչլատը :

Գապա սէսի տաէմ գարըտան իչէրու կիրտի . պու շախս , թահմինէն գըրդ եաչընտա , ուֆագ թէֆէք եարուլը , զաֆֆ , քէմիքլերի տիքիլմիշ , վէ էնլի ումուղ լարը ատրասընտան ուզունճա պօյնը տըշարը չըգմըշ , պիր տաէմ իտի , մէրգումրին՝ սիյմասընտան տըշարը ֆըրլամըշ պաթթաթալ պուրնը , զայէթ ուֆագ չէնէսի , սէյրէք վէ սարը սաչլար իլէ մուհիթ օլան անլը , վէ անըն ալթընտա տահի , աթմաճա գուչը կէօղլերի կիպի նիմ սուրէթտէ աչըլմագտա օլան ուֆագ կէօղլերի . պու տաէմին սըֆաթը չիրքինլիկինի էքմալ եթմէքտէ խոխլէը :

Ֆագաթի օգուէտանլարըմըզ , պու ուֆագ թէֆէք ատաէմի՝ էօյլէ բէսլըյայ պիր քիսնէ զանն իթմէմէլի տիրլեր· պու տաէմին խտի Միւսու Բօլիպ օլուպ , Օրլեան խանէ-

տանընըն միւթէսարրըֆ օլտուգլարը էմլագը միւտիւրիյէթինտէն , մէզբիւր խանէնին իւսթ գաթլարընը խաթիճար իթմիչտի քի , քենտի տախ տի՛էրլէրինէ իյճար իթմէք մէզունիյէթինի հայիզ պուլունմադըլա , սայ քի մէզբիւր պինանընըն միւսթագիլէն սահիպի կիպի պիր չէյ խտի :

Պունտան մատա մէրգումտ , վալօա զօգաղընտա (էթ սէվիճիլէր) նամ չիրքէթին թէճէմմիւ իթտիքլերի՝ պիր մէչհուր մէյխանէնին բուպ հիսսէսինէ միւթէսարրըֆ օլտուգտան պաչգա , պագը ուֆագ թէֆէք վէ ուճուզ էչեանընն թիւճճարլըղընը տախ խտէր , վէ պունլարտան գաթինագաբ , պու տաէմին ֆըրանսա բօլիս նէզարէթի իլէ չօգճա մահրէմիյէթի օլտուղու հիպի , պագչէ վէ կիւզէլկահվէլարտա իճրայի խապատաթ խտէն եանքիսէճիլէր իլէ տախ , մինատէպաթը տօսթանէսի վար խտի :

Պագը պէտագէպան՝ վէ խայըր սէօյլէմէզ քիմսէլէր , պու տաէմին ալէյհինտէն խը ըսըզ եաթագը տը բ տէրլէր խտի խտէտ , տօսթլարը տախ՝ լէյհինտէ օլարագ պիր ֆայըզը զանն խտէրլէր խտի . ֆագաթի մէրգումրին էն բարլագ զէնկինլիյի , միւթէսարրըֆ օլտուղու , վէ հիչ պիր քիմսէնին , էլինտէն զաոպ խտէմիյէճէյի օլ մէչհուր տէօրթ գաթլը , վէ պէչ բէնչէրէլի եապանընին օթէլի խտիքի , Ալլահտան սօնրա , իչղու մահալին սահիպի միւսթագիլի պուլունմագտայըտը :

Նէ հալ խտէ մէրգումտ , օտատան իչէրույէ կիրուպ թէրպիյէսիզ պիր թավը իլէ :

— Ադչամընըզ հայր օլսուն . . . ինչալլահ խատթանըզ էյիսիր տէյիմի . . . տօղրուսը չօգ մէճմուն օլտուտ… – տէտիքտէն սօնրա , քէօբէյէ խիթապէն – եա՛թ պիժու . . . – տէտի :

Փէօբէք , տըգգաթըլա էթրաֆընտա պագտըգտան սօնրա , կէօղլերինի սահիպինին պուլտունտա տիքէրէք գըվըըըպ եաթը վէրտի :

— Խաթամըզ էյի հալաէ տէյիլ պիր միւսիւ – տէ-
ոի. մաատամ Մարքի զայէթ հալիմ վէ մահզունաէէ պիր
սէտայըլա:

Միւսիւ Բօլիպ. – (Գուրնունըն ալթընտան) կէօրտիւ-
նի՞ւզմի չիմոի եա . . . իչթէ պու օլմատը . . . նէ հալ իսէ,
չիմոի պէն չու ուֆագ հիսապըմըզըն Թէավիյէսի իչուն
կէլմիշիմքի . . .

Օլ անաէ, թաավրը Թէքէպպիւրանէսինի ասլա Թէպ-
ոիլ իթմէմիչ օլան Իհթիեաար գաատըն, Թօրնու Գէրթա
նամ դըզա խիթապէն:

— Մաոմաղէլ աը Մայըրըէ, Թաամտան սընդաքի
տուայը օգու տէմէոիմմի իոի սանա – տէոի:

Գէրթա. – (Բէքէլէյէրէք) մաատա՛մ. . . միւսիւնէն պու-
բաատա հաղըը պուլընտուղը հալաէ . . .

Իհթիյաար գաատըն. – (Օատընըն տէբուննինի աղըը աղըը
կէօղաէն կէչիրէրէք) մաատաղէլ աը Մայըրըէ՛, պու միւ-
սիւ տէոիյինիզ քի՞մ օլուեօր:

Միւսիւ Բօլիպ. – (Բէնտուի իսթիդպալ իչուն գըյամ
իթմիչ օլան մաատամ Մարքինին պօշ գալմըշ սանտալիասը
իւղերինէ օթուրաբաղ) պու պիչարէ գարըտաա տայիմա
պէօյլէ սայըգլար տուրուր, ֆագամ չու քիւչիւք գըղճըաղ,
պու կիպի սաէմիչէր կէօրմէյէ այըշըզ օլմամալը աըր,
չինքի շաշըրմըշ պիր հալաէ կէօրինիյօր, լաքին նէ հալ
իսէ չիմոի մէսէլէ օ տէյիլ . . .

Իհթիեաար գաատըն. – (Շիաէթլէ) մաատաղէլ, տուայը
օգուտմանըզ իչուն հաքիմանէ էմր իթմէքլիյիմի իսթէ-
յօրսընըզ:

Գէրթա. – (Նինէսինին, եանի իհթիյաարէ գաատընըն
էլինի իհթիյաամ իլէ էօքէրէք) աֆֆընըզը Թէմէննի իսէ-
բիմ մաատամ . . .

Վէ մէրտուամ հէմման տօղրուլուպ, Թիթրէք սէտա-

յըըա լատինճէ օլարաղ «սօֆրամըզը չէն սագլա եա՛ Բէպ-
պիմ» տուտաընը օգուտու:

— Ամի՛ն – տէոի Բօլիպ գապա պիր սէտայըլա, վէ
արգասընաան տաիի բաթըրաըլը սուրէթաէ պիր գահ-
գահա գօքարաղ:

Պիչարէ խաոթա, ոչդուսը իչինաէն ահ իսէրէք եօր-
ղանը ալթընտան աղըը աղըը պիր հարաքէթ իթտի:

Կասթօն, օլ անէ գատար սիւքինէթը հալինի, վէ սօ-
ուգ գանլըըղընը զայպ իթմէմէք իչուն, սուս բուս՝ վէ
կէօղէրի էրաէ օլտուղու հալաէ պիր Թարաֆտա տուս-
բույօր իքէն, նակէհան սիյմասը իւզրէ Թէհտիա ալամէթի
նիմահան օլուպ, կէօղէրինի՝ Թէպէոիմ իսէն Բօլիպին
չէհրէսինէ տիքտի:

Կասթօն, Բօլիպին գահգահասը բաթըրաըլընտան,
խասթանըն հարէքէթի իթտիյինի կէօրմէքլէ քէսպը հի-
տէթ իտուպ, վէ սօֆրայա տօղրու պիր սաըմ ալարաղ:

— Միւսիւ, բէսէրիմ ույուեօր . . . – տէոի եավաշ
պիր սէտայըլա, հիսէթինի զապթ իթմէյէ չալըշարաղ:

Բօլիպ. – (Կիւղեր չէհրէ իլէ կէօղէրինի կասթօնա չէ-
վիրէրէք) օ՛ էֆէնտի օղլումուղ, սիզ պուբաատայըմըշընըզ
էօյլէմի, ա՛հ պէն իսէ սիզի մաագարա էլպահէսի իլէ (Խաֆէ
Սըրթագլ) պալօսընտաա պուլաճագլըմը զանն իտիյօրու-
տում . . . հա՛հ հա՛հ հա՛հ . . . ֆագամ պէն սէնինն եա-
չընտա իքէն նէլէր եաբաըրտըմ . . .

Կասթօն. – (Բօլիպին սէօղիւնի դաթ իսէրէք) ըէճա
իսէրիմ միւսիւ սուսընըզ:

Բօլիպ. – Բէք ալա միւսիւ, իսթէտիյինիզ կիպի օլ-
սուն. չիմոի իշլիմիչէ պագալըմ, բարալարըմը միւսիւ, նէ
տէյէճէքսինիզ:

Պու սէօղիւն իւղերինէ ճիւմլէսի սիւքիւթ իտուպ,
Կասթօնըն էլլէրի տաիի մէյուսանէ սուրէթաէ իքի եա-
նընա տօղրու ասըլա գալտը. մահալի մէկ քիւրտէ հիւքմ

ֆերմա օլան սիւքիւթ, եալընըզ՝ խասթանըն ճիյերլեր բա-
րալայըճը ինիլթիսինաէն իվալ օլունույօր իտի։

— Բարալարըմը – տեյու թէքրարլատը միւսիւ Բո-
լիպ չիտէթլէ։

— Բարալարընըզ էօտէնէճէք տիր միւսիւ...– տէտի
մատամ Մարքիզ հալսընանէ սուրէթատէ։

Պու ատա իհթիյար Յիւշէս, ճէպինաէն՝ իւզերի Մայ-
լըրրէ խանէտանը ալամէթը ֆարիգասը հէք.ք իսիլմիշ
պիր ալթուն էնֆիյէ գուլթուսը չըգարար, վէ կիւյա ա-
լամէթը մահ.քիւ.քէյի բարլաթմադ իսթիյօր կիպի, գարա-
ղըն իւսթիւնի էլի իլէ սիլահքաէն սօնրա աչըպ, իբի բար-
մադ Ըսբանեա էնֆիյէսի չէքի վէրտի։

Բօլիպին եուվարլադ կէօղլէրի, հը բսու թամա չուլէսի
իլէ բարլատը. պուրնունըն տէլիքլերի՝ աչըլըպ գարանմայա
պաշլատը լար, վէ պիր հըսաը թապի իլէ բարմադլարը
գուլթույա ատղրու ուղանըպ։

— Բարալարըմը ալաճաղըմա չիմսի իչինա օլսուն.
չու գուլթունըն՝ էն ազը 500 ֆը բանք դէյմէթի օլմալը,
վէ պէնիմ ալաճաղըմ իսէ 475 ֆը բանք գաատար տը բ...

Բօլիպին հարիս կէօղլէրի, իհթիյար Յիւշէսին՝ էնֆի-
յէյի չէքաիքաէն սօնրա, եանընատաբի սօֆրանըն իւղերինէ
գօյսուղու 1200 ֆը բանք աէյէլինատէ օլան մէղքիւր ալ-
թուն գուլթույա հասր օլունմուշ իտի։

Բօլիպ. – (Օլապիլսինի գաատար գապա վէ գալըն սէ-
սինէ պիր հիլմիյէթի վէրմէյէ, վէ կիւլմէյէ չալըշըպ, վէ
սուրէթը հարիսանէտաէ բարմադլարընը գուլթունըն իւղէ-
րինէ գօսատագ) աֆվ իսէրսինիզ մատամ...

Իհթիսար Յիւշէս. – (Թատճիւպ իլէ) պու հէրիֆ
քիմ սիր...

Բօլիպ. – Նէ՞ զարիպ սուալ...

Իհթիսար գաատն. – (Ասլուսը չէհրէ իլէ) պու հէ-
րիֆ պէօյլէ չապգասը պաչընատա, վէ օթուրմուշ օլտուղու

հալտէ պէնիմլէ սէօյլէշմէ՞քմի իսթիյօր։

Բօլիպ. – (Իհթիսար գաատընն պարիտ վէ սէրտ պա-
գըշընա մուգավէմէթի իսէմէյուպ, խահնախահ էօնիւնէ
պագմագլա պուրնունըն ալթընատան) էլպէթատէ...

Մատամ Մարքի իհթիսար գաատընա, եանի գայըն
վալիսէսինէ խիթապէն եավաշ սէտայըլա։

— Վալիսէճիյի՛մ, բէճա իսէրիմ հիսէթինի թահ-
րիպ էթմէյին։

Իհթիսար Յիւշէս. – Ակն սուս մատամ Մարքի, ֆա-
գաթ պու հէրիֆ պէնիմ քի՞մ օլտուղունու պիլիյո՞րմը։

Բօլիպ. – (Պուրնունըն ալթընատան մըրը լատյարագ)
չիւպհէսիզ պունամըշ օլմալը տը բ...

Իհթիսար գաատն, նակէհան օթուրատուղու եէրտէն
գալդըպ տիքիլսի, վէ կէօղլէրի չիհէքլերը չագարճասընա
պիր չուլէ քէսպ իսէրէք։

— Շապգանը չըգա՛ր սը յրըդ հէրիֆ – տէյու հայ-
դը բտը. հաքիմանէ սուրէթատէ։

Բօլիպ, մաքինավարի պիր հալ իլէ պաչընը աչտը։

Մատամ Մարքի. – (Էլինի գայըն վալիսէսինին էլի
իսթիւնէ գօյարագ) մատա՛մ մատա՛մ... էվլատընըզ ու-
յուսօր...

Իհթիյար Յիւշէս. – (Մէրսումէյի կէրուչ էթէրէք)
պը բա՛գ կէլին պը բա՛գ – տէտի, վէ պատէհու պիլա հա-
րաքէթ տուրմագատա օլան Բօլիպէ տէօնէրէք։

— Պէն, մատամ Պէրթա տը Յը բիո, Մայ լըրրէ տու-
գասը, Ավալօն Մարքիզի, Բօնթ Բուա վէ Պը լէսագ գօն-
թը, վէ Գօնթ տը Նէյ, Սէն Թօմա տը Յիւնի, Վէվը, վէ
Քէրքագ Պարօնը, Ֆը բանսա տէվլէթի ըհճալը, գը բաչ խա-
նէտանը չըվակէրըլերի սիլքինաէն, վէ Բօսմանըն մուգատա-
տէս իմբէրաթօրլուղու հիւքէմասընատան, վէ զաթը հաչ-
մէթմէպալէրի Ֆը բանսա դը բալը օլտուղուրընըն՝ թօգճը

միրալայը օլան, միւթէվէֆա ժան, Գ. ոը Մայլը բրէնէն զէվճէսիյիմ – տէտի։

Մէրսուէմ, աղըր աղըր վէ միւթէքէպպիրանէ պիր սէտայըլա՝ պու սէօյլէրի սէօյլէմիքտէն սօնրա արգասընը չէվիրտի, վէ եվինէ պարիա պիր թավը իլէ սամանտան մա-մուլ էսկի սանտալեասը իւղէրինէ օթուրտը։

Բօլիպ, պիր տադըդա գաատար թէհայիւրտէ գալտըգ-տան սօնրա, ֆիլոսոֆըզլըգա եվինէ չապգասընը պաշընա գօհարագ։

— Էյ սօնրա . . . – տէտի։

Իհթիյար գաատն, թէքրարէն միւթաոը օլան պիլա հարաքէթի հալինտէ գալըպ սիւքիւթ իհթիշ խոի։

— Հէրսի պու գաաօ՛ր մը . . . – տէյու թէքրար իհթոի Բօլիպ – . . . էօյլէ խոչ բարալարըմը վէրմէլի։

Մաատամ Մարքի. – Բարալարընըզ վէրիլէճէք տիր միւ-սիւ . . . ֆագաթ պիր իլի կիւն տահա սապը՛ իհթիմէլիսինիզ։

Բօլիպ. – (Խոթհդայըլա) պիր կիւն իլի կիւն, տօղ-բուսը չօգ էյի . . . զանն իտէրսինիզի քիրանըզդըն իւք թագ-սիոհինիզ վատէսի հէնուզ պիհթիշ տիր . . . ֆագաթ պու պէօյլէ սէօքմէզ . . . հօշ պէն, նամու չէօհրէթի սահիպի օլ-մանընն, իյրտա եահօտ ագարաթը օլմազ տիմէք օլմասը-դընը բէք ալէտ պիլիրիսիմ՛ . . . լաքին պիր ատէմ քէնտու-սինի՝ Մարգի, Յիւչէս, Գօնթէս, Մօնթէս, վէ պիրմէմ նէ՝ թէմիյէ իհթիյի հալտէ, պօրճունը տախի վէրմէլի տիր. . թամամ իւչ պուչուգ այ օլույօր քի, պու կիւն եարըն տէ-յէրէք պէնի օյնատը յօրսունըզ, եվէթ, թամամ թամամընա իւչ պուչուգ այ իլի կիւն օլտու. . . նէ՞ զանն իտիյօրսունըզ, մէկէր խանէ սահիպի պէնտէն քիրալարը ալմայօրմը զանն իտիյօրտունուզ, պէնտէն քի՝ . . . հա՛հ հա՛հ հա՛հ . . . նէ Մարգիյիմ՛, նէ Յիւք, նէ Գօնթ, նէ Պէյ, նէ Պարոն, նէ տիլէնճի, վէ նէտէ եիւզ բիսթօլ գը-յմէթինտէ էնճիյէ գուֆտունը իսթիմալ իտէրիմ։

Բօլիպ, պալատէ մուհաֆըզէր սէօյլէրի սէօյլէմիքճէ քէսպը հէրարէթի իտէր, տէհլիլ միւզը քէօրիւրիւր, կէօզ-լէրի տէօնէր, վէ սիյմասընտան ապշարըյա ֆըրլամըշ օ-լան իրի վէ գուրու պուրնը տախի, զանն իտէրսինիզի՝ տէ-տիյի թէհտիտամիզ սէօյլէրինէ ֆէսի իլէ տալտանըյօր իտի։

Խասթա Մարքի, եահօտզը եէրտէն թէքրար ինլէտի . . . կաթծն. – (Հիտէթինտէն տիթրէյէրէք) Ջինհա՛ր, միւ-սիւ Ջինհա՛ր (գոդշ), իհթիրազ իլէ տավրանընըզ . . .

Բօլիպ. – Իհթիրազ իլէմի տավրանայըմ (նումրու-զունը չիտէթլէ սօֆրայա վուրարագ) իշթէ պէնիմ իհթի-բազըմ պու տըր . . . բարալարըմը խոթէրիմ բարալարըմը։

Պու նակէտահանի բանը ըրնըտան՝ քէօրէք այաղա գալ-դըպ, վէ պօյնունը ուզատարագ չիտէթլէ հավլատայա պաշլատը։

Խասթա Մարկի, պիրտէնպիրէ օտանարագ՝ կիւճ հալ իլէ պաշընը գալտը բտը, վէ եանընտագտա օլան ընշըշա պիր նիկեահ ալթի խոչրէք։

— Ա՛ճապա կէլմի՛մի . . . – տէյու սուալ իհթոի։

Իւմիւտ, մէրգումըն կիրիֆթար օլտուղու օլ տէհլիլ-լիլ իլլէթին թէէսսիրինտէն, քէսիլմիշ վէ մահվ օլմուշ սէ-տասընտա, պիր լէրզէ հասըլ իհթիմէքտէ խոի։

Կաթծն, զաալըթը միւմքինտիզ օլան պիր հիտէթտէն թահրիգ օլունտարագ, հէմտեն Բօլիպին իւղէրինէ սալտըրտա-ճագ իքէն, հարաքետաթընը մէքա պիրլէ, թէքրար եահօ-զընը եանընտա վարտը, վէ բէտէրինէն էլինի թութուպ բուս իհթոի։

Սէնէթ նամ քիւչիւք դըզճըազ պախի, պիրտաէրիկաս-թօնըն արդասընտան՝ վէ տիվարընը արատընտան սըյրըլա-րագ, կիւղէլ վէ կիւլ կիպի լաթիֆ տօտագլարընը՝ ուստու-իլէ խասթանընն օ պիր էլի իւղէրինէ վազ իհթոի։

Բօլիպ. – (Բէօբէյէ) – սո՛ւս պիժու տուս – տէտի, վէ Մարգիյէ խիթապէն – է՛հ տօստում իշթէ օեանտընըզ,

Ալլահ պիլիը ա, պազը էօյլե առէմլեր վար քի, պօրճլարընը վէրմէմէք իչին ապը եօդաան խասթա օլուբլար, ճագաթ պէն, սիզաե էօյլե եաբը յօրսունըզ տէյէմէմ, զիրա իլթիբաճ խաէրիմ քի, սիզ առէթա մէզար գայդընընա պէնզէյօրառընըզ. խմոի ահրէթէ եօլճու օլան պիր զէվալընըն օռոսը տէրուննինաե՝ հագարաթ իթմէյէ վիճաանըմ ճէվապ վիրմէզ . . . էհ արթըզ Ալլահա ըսմարլաառըզ . . . իլթէ պէն կիտիյօրում, ճագաթ սիզ չիմոիտէն խապէր վէրիբիմ քի, եարըն սապահ սառթ սէքիզտե էվտէն չըգաճագաընըզ, զիրա օռանընզը պիր տիկէրի իսթիճար իթմիշ տիր։

Մառամ Մարգի. – (Սէսի տիթըէյերէք) հաՙյըր հաՙյըր, սիզ էօյլե չէյ իթմէզսինիզ։

Բօլիպ. – (Թառաճիւպ իլէ մէրսուէմէնին եիւզիւնէ պաղարագ) ճագաթ մառամ, քիմ պանա ճանի օլապիլէճէք տիր։

Մառամ Մարքի. – Հիչ պիր քիմսէ, անճագ սիզ պիզիմ հալիմիզէ մէրհամէթի իտէրէք . . .

Բօլիպ. – Բէՙհ . . . մէրհամէՙթիմի, պէն էօյլե պօշ լաֆըլաթառան պիր չէյ անլամամ։

Կասթօն. – (Հիտէթինի ղապթ իթմէք իսթէյէն առէմ կիպի ապըր պիր վագար քէսպ իտէրէք) միւսիւ, առագըդա պէ առագըդա պէօյիւք պիր մէպլաղընն կէլէճէկինի պէքլէմէյիմիզի պիլիյօրսունուզ, իլթէ պու մէպլաղ, նահագ եէրտե չէքտիկիմիզ պունճա քինճու մէշագգաթա, վէ չու անէ գառառ հէտէֆ օլառւզումուզ զուբմու սիթէմի իսթիառ վէրէճէք տիր, վէ իլթէ օլ սառթ տախի՝ թագալըբուպ իթմէք իւզրէ տիր քի, օլ քէնտինի, Յիւգ ալ Մայլըբրէ Գօճթանս Թէամիյէ իտէն քիմսէ . . .

Բօլիպ. – (Մայլըբրէ սէօզլինի իչիթտիկինտե կասթօնընն քէլամընը գաթ իտէրէք ազիմ պիր հիւրմէթի իլէ) էվէթ հագգըյըլա պիր քիպար. . . սէնէվի պէշ եիւզ պին ֆրանգ

էյրառ . . . իչթէ սահիհէն պիր Տիւք։

Խասթա Մարքի. – (Աբանընզ գալգըպ օթուբարագ, վէ քէսպը գուվվէթի իթմէյէ չալըշըր պիր հալ իլէ) պիր ալչագ . . . մէնճուր պիր խայըն . . . էվէթ օլ սառթ թէգարրուպ իթմէքտէ տիր քի, ինտել հագ՝ առլա քիրլէնմէմիշ օլան Մայլըբրէնին ամթիգ, վէ մուգատտէս գանը, հուգուգընա սահիպ, վէ խալգըն մուվաճէհէնտե չալիպ օլաճագ տըր . . . հաՙյ ֆ սառ հայֆ քի օլ տագըգանընն վիրուտի կէճիքիյօր . . . (եավաչ սէտայըլա) վէ գօրգառըմ քի օլ սառթը վուրմառը սէտառընը իչիթմէյէ նայիլ օլառնայաճաղըմ տըր։

Սէնթ. – Ա՜հ բէտէրիմ . . . սէվկիլի բէտէրիմ։

Մէրսուէմ քիւչիւք գըղճըպ, բէտէրինէն պու սօն սէօզլէրինի հալընըզ քէնտի իչիթմիշ օլմաղըլա, աղլայաբագ պաշընը՝ պապասընընն եօրղանը ալթընտա կիղլէտի։

Մառամ Մարքի. – (Նիյագ քէտառանէ պիր սէտայըլա Բօլիպէ խիթառէն) միւսիւ, սիզտէն հալընըզ պիր կիշն միւհիմմի խոթէրիզ։

Բօլիպ. – Պիր սառթ պիլէ պէքլէյէմէմ։

Մառամ Մարքի. – Պէքլէտիյիմիզ ղաթ, չօգ սիւրմէզ նէրտե խէ կէլիր։

Բօլիպ. – Տահա էյի եա . . . ։ Ճագաթ պէնիմ տախի պիր տագըգա պիլէ պէքլէմէմէյէ մուհիմ սէպէպլէրիմ վար . . . էլպէթթէ պէնտե պիր չէյ պիլիրիմ, չիւպհէսիզ եառընըն սապահ էշեանըզը ղօպաղա տէօքիւպ, վէ սիզի տախի էվտէն տըշարը ամմադըղա մէճպուրըմ, զիրա էօյլէ պիր առէմին թէէսսիւրի թահսընընա պուլունմադըտայըմ քի . . մէրգուտ սիզի տախի գայը րմագտա տըր։

Կասթօն. – (Պէնզի պէթթի քիւչ քէսիլէրէք) Տիւք իչիւն տէյօրսըն տէյիլմի։

Խասթա. – (Ղայէթ գըսըգ պիր սէտայըլա) Տիւք . . ա՜հ պըՙպ պըՙպ չօգ պըպ . . .

Կասթօն. – (Բէմնալի հետեթլէ Բօլիպէ տօղրու պիր աարմ պլըպ եավաշ սեսայըլա) պաղամըն էօլտուրմէ՛քմիսինիզ։

Բօլիպ. – (Գարըյա տօղրու պիր աարմ կէրի չէքիլէրէք) բարամը իմթէյօրըմ բարամը անլատընը՛զմը... Հէմտոե էօյլէ բէք իւզերիմէ կելմէ, չիմոհաէն սանա խապեր վերիրիմ քի, պիժու եարաճաղընը բէք ալէա պիլիր։

Բէօրէք, քէնտի իսմինին եաա օլունտուղունը իչիմակյինտէ գուլագլարընը ակքի վէրտի։

Մաամամ Մարքի. – (Թէքրարէն Բօլիպէ) Ալլահ աշդընա օլսուն միւսիւ, պիր կիւն միւսաատէ իսինիզ։

Իւչ նէֆէր կէնճ գըղլար, կէօղլերի եաչ իչինտէ, վէ էլլերինի պիրիպիրլերինէ գավուշտուրմուշ օլտուգլարը հալտէ Բօլիպի իհտիա իմտիլերը, վէ հէմտեն իւչ պիր պաղըդ։

— Պիր կիւն միւսիւ, եալընըզ պիր կիւն – տէյերէք, վալիտէլերինին սէօվիւնիւ թէքէրրիւր իմտէքտաէ իսիլեր։

Կասթօն. – (Կէօղլերի ամէնչլեր սաչարագ, վէ գալպինին սաամէսինի մէն իմտէք իչիւն, իքի եվ իլէ կէօյսիւնի սըգարագ) կէօրիւյօրսունուզ ա, սիզէ կէօզ եաչլարընըյլա բէճա օլունտույօր... Նիյազ իսիկյօր... Թաղարրու գընընը՛յօր... անլատընը՛զմը, պիր կիւն եալընըզ պիր կիւն միւհիմ վէրինիզ։

Բօլիպ, ումուպ լարընը եօգարը գալընը րմագլա, էօյլէ նիյազու րէճաղերէ է՛էմմիյէթ վիրմէյեճէյինի անլաթտը։

Կասթօն, քէնտու քէնտույի զայպ իմտիշ, վէ կէօզլերի հետեթ գընընճմըարը սաչարագ՝ Բօլիպին իւզերինէ աթընմագտա իքէն, վալիտեսի մերդումը գուճագլայընպ մէն իմտաի։

Բօլիպ, ադիմ պիր գահգահա իլէ կիւչերէք գարույա տօղրու կէրիլէտի, վէ քէօրէյէ խիմտապէն։

— Հայտէ՛ սէնի կէօրէյիմ պիժու... կէօրիւյօրսուն ա պիպի աէօյէճէքլէր – տէտի։

Կասթօն. – (Գուտուրմուչճաընա հայդըբարագ) պընրա՛դ վալիտե, պընրագ րի չու սէֆիլ հէրիֆին մընգտաըրընը պիլտիրէյիմ։

Բօլիպ. – Ա՛հ տսըլդատէ օղլում, ո սէֆիլ տէտիյին քիմսէնին եամաճաղը կէրի հազընը տընը, լաքին սէօյլէ պագալըմ, սէն եարըն կիճէ նէ՛րտէ եամաճագընը։

Մաամամ Մարքի, օղլունը զապթ իտէպիլմէք իչիւն չօգ պիր զահմէթ չէքմէտի, պիրա կասթօնը չիտէթլիւ պիր էօքսիւրիւք թուտմուշ օլմաղը լա՝ սընը րլարը քեամիլէն կէվչէմիշ իտի. պիչարէ տէլիգանլը, սէօվիւնի տէվամ իմտէք իսամէտիյնտէ, րէնկսիզ տօտագլարը գան իլէ պօեանտը։

Մայընըրդ խանէտանընըն էն սօն վարիսի օլան պուտէլիգանլը, չօգտան պէրի վէրէմ տէնիլէն օլ իլլէթը միտահիչէյէ կէրիֆֆտար օլմուշ իտի։

Պիչարէ վալիտեսի իսէ, հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին, ըզհարը մէյուսիյէթ իտեր օլան կէօղլերինի սէմայէ տօղրու գալընը րտը։

Բօլիպ, ֆիքրինտէն քիւֆիւրլեր իտերէք՝ մուզաֆֆէրանէ պիր թավը իլէ մահալի մէզ քիւրտէն մուֆարէգաթ իմտէք իւզրէ օլուպ, վէ հէմտեն գաբույա իբի աարմ գալմըշ եքէն, քէնտի՝ վէ գաբունըն էչիյի արասընտաա տիքիլմիշ, զայէթ իբի պիր վիճուտեն, խէյալ մէյալ կէօրիւնէն կէօլիէսինի կէօրմէքլէ տուրումտաուտաը, ֆագաթ քէօբէյին կէչիպ կիմէժէսինի մէն իմտէտի։

— Միւսիւ Մարքի, չու հէրիֆ իլէ, արզատաշը օլան քէօրէյի՛ բէնչէրէտէն տըշարը ամմագլըղմա միւսաատէ իտերմիօ՛նիզ – տէյու զայէթ գաալա պիր սէս իչիտիլտի։

— Կէպէրթ չունըարը ժան Մարի կէպէ՛րթ – տէյու հայդըրտը. Կասթօն տը Մայընըրդ աշընըը պիր հետեթ իլէ։

— Շու հէրիֆի բարալայը վէր Պիժո՛ւ – տէտի Բօլիպ, պուրնունըն ալթընտան եավաշ պիր սէսայըլա։

Ինքզինք, աերհալ օտանըն աերաւնինել դօեաւլաու խաէ, ժան Մարի Պիօ էյիլակ, վէ աաէթա ֆինօ քէօբէյի թուխթույօր կիպի, մէղքիւր պաթալ Հայվանըն էնաէնհաէն գավրայընճա, քէօբէք մուալլագտա ապլանըպ գըսա գըսա հավլամայա պաշլաաը։

Պիօ գարըյը աչըպ իքի էլլերի իլէ հայվանը նէբաթուպանաէն աշաղը ֆըրլաաը վէրահքի, հավլայարադ վէ ուլայարագ թէքեր մէքեր նէրահպանընն թա ալի գաուէմէնի պուլաու։

Բօլիպ պաւ հալի կէօրերեք ապհամ պիր թէլաշ իլէ պիր ազ էվվել կաաթօնըն աուրաուդաւ մահալէ, հանի գարեօլանըն արգասընա տօղրու իլթիճա իթաի։

Պիօ, տօստօղրու մէրդումըն խազերինէ եիւրիւմէյէ պաշլաագը։

Կէնճ գըղլար, թարիֆի զայրի գապիկ պիր աէհչէթէ կերիֆթաւ օլուպ, սուբ բուս տուրնագտայըտըլար։

Բօլիպ. – (Ընբէլէյերեք) պեզ պիր կիւն միւհիմ վէրիրիմ . . .

Խասթա, պիր գաշ տագըդտաէն պէրու պիհնաշ պիր հալտէ պուլանմագտայըտը. քէօյլու Պիօ, մամամ Մարդինին էմրինէ միւթապաահ խաերեք աուրաու, վէ Բօլիպեզ աէօնէրեք ադհամ պիր հիտաէթ իլէ։

— Ցըշարը չըգըն միւսի՛ւ, պիպեզ իմանկին քէօթիւլեւյն Ալլահ ադիլ իթսիւն – տէմի։

Բօլիպ. – (Մերֆիրու խաերեք) թէչէք քիւր խաերիմ մամամ Մարքի – տէյուպ, տըշարը չըգմագ իչին հէյբէլ կիպի պիկա հարագեթի աուրմագտա օլան Պիօ իլէ գարեօլանըն ադաաընաան պըյրըլըպ կէչի, վէ թէմամ գաուրնըն էշկի խագերինէ գաուէմ պատագըընա՝ խալվէյի մէնըն էշկի խագերինէ գաուէմ պատագըընա՝ խալվէյի մէդալ պիրէ։

— Ա՛հ աեվկիւլ քիրաճը լարըմ, տը շարըտա չիտէթլի պիր սօուգ վար . . . Հարըն սապահ սաաթ աեքիզտէ խա-

պերինիզե պէքլէրիմ . . . – տէմիքաէն սօնրա, չիտէթլէ գարըյը գագայարագ տէֆ օլուպ կիմէտի։

— Նէ՞ վար մամամպէվ Մայըրըե, նէ օլաու – տէյու սուալ իմէտի իհթիեար Ցիւչէս։

Պերթա. – Նէ՞ օլաճադ մամամ, հարըն իչին արթըգ սըղընաճադ հէրիվիլ հօգ, զօգադ օրթամընտա գալաճաղը – տէյու ճէվապ վէրտի մահզունիյէթլէ։

Իհթիեար գամըն, ալթուն էնֆիյէ գաուրթուսընը հօնշայրըպ, վէ տօտագլարը իւզերինաէ նիմ պիր թէպէնսիմ կէօրիւնէրեք։

— Սըղընաճադ հէրիվիլ օլմայաճա՞դ – տէտի, հավաշ պիր սէտայըլա – ամա՛յիպ . . . հա՛ Մայըրըե քէօչքի, հա մարէ-տը Ֆըրանս-Պօրժուա զօգաղընտա վագը գայնաթամընն օլթըլի . . . հա Պուրկօնյըտաաբի Անվալօն գօնագը . . . Պըրըմայնտաաբի արագիլէր. Նէյտաէքի խանէ . . . ա՛հ պու ԴԸՂ միւճէրրէտա րիւյա կէօրիւյօր օլմալը տը՛ր տէտի։

Մամամ Մարքի, նիմ պայդընն Հալտէ պուլանան կասթօնը, քէնտի խագէմիէսի իւզերինէ օթուրտուշ խաի։

Պիր գաչ տագըդտա օտանըն աերթունինի տէրինի պիր օխուքիւթ իսթիկլա իթմիչ խաի։

Նակէհան խասթանընն պօղունուպ սէտտաը իչիտիվապ – Պիօ՛, պէնի օթուրտը վէր – տէյինճէ, քէօյլու Պիօ, տէրհալ էֆէնտիսինին էմրինի պիլիհրա, խասթա Մարքինի եամտաը իչինաէ օթուրթտը։

Խասթա. – (Ադըը վէ թէմքինվի պիր սէտայըլա) – Մայըրըե խաճէտանը սիւլալէսինաէն եալընըզ պիր վարիա գալմըշ տըր, կասթօն էվլատըմ, իչթէհ պուճուտան պէօյլէ պու խայըրհահ, վէ տաըլդտաէ ֆամիլեանընն ընչիսի սէնսին, էվէթ, օլ մուապդամ ֆամիլեանընքի, ձէնճաը Տագ՝ խարտագ օլմասընա միւտաամաէ իհթի. հիմի էվլատըմ, էկէր միւդհէշտիր օլապիլիրսէն մէտաւտ օլ, եօգ էսկերչի ժէտաւտ օլամազսան, խալհ վէ սաաթդ պիր իրբիս

թեւեան կիպլ, հեր նեվ զարաւրեթու մեչագդաթե թահամմիւլ էյլե. պիղիմ օլ էսրարըմըզ՝ տայիմիւլեվգաթ խաթըրընտա օլսուն։

Խաթա Մարբի, սօլուգ ալնագ իչին պիր մըգտար սիւքիւթ իթտիքտեն սօնրա թեքրարեն չու վեչհ իլե սեօղիւնե տեվամ իթտի։

— Պիղիմ տավամըզ հագլը, վե տաալեթե մագրուն պիր տավա տըր, եվե՛տըմ, պու տավայը իլթիզամ, վե հիմայե իթմեյիսին, պեքլետիյիմիզ օլ զաթ եարըն կելիր... օլմայա քի կեճիքտիյինի եիղիւնե վուրասըն, վե եախօտ աղըր պիր սեօղ սեօյլեյեսին... օլ քի ձենապը հագգըն ըեյի իլահիսի տիր, պիղիմ տախի ըեյիմիզ օլմալը տըր։

Մուսահիբլեյհին նեֆեսի կիթտիքճե գըսաալմագտա օղաուղունտան, թեքրար պիր մըգտար սիւքիւթ իթտիքտեն սօնրա, ճան հագգըյըլա եենիտեն սեօղիւնե տեվամ իտուպ։

— Էլվետա՛ վալիտեճիյիմ... Էլվետա մատամ տը Մայլը բրե, սեվկիւլի Լուիղիմ, ապիզե զեվճեմ, նասը լքի թեքմիլ էօմրիւմտե սենի ճանըմ կիպի սեվտիմ, չիմոն չու հալի նեգիմտե տախի՝ այնի մուհապպեթ իլե սեվերիմ, էլվետա սեվկիւլի Կասթօնըմ, էրվետա ասալեթիւ օղլում...

Կասթօն, սել կիպի կեօզ հաշը սեօքմեքտե օլան վալիտեսինեն եարտըմըյըլա կելիւպ գարեօլանըն էօնիւնտե տիզ չեօքտիւ քի. զաթեն իւչ նեֆեը կենճ գըզլար տիզ իւսթիւնե կելմիշ օլտուգլարը հալտե, հեօնկիւր հեօնկիւր ազլամագտա իտիլեը. խասթանըն սեօղիւ զաթ օլունտուղու տագըդալարտա, Մայլը բրե վարիսինեն, եանի Կասթօնըն, մուհիմք էօքսիւրիւյի սետալարըյլա ահու էնինլե-րի իչիտիլյօր իտի։

— Պենիմ իչիւն վեզիֆե իթմեյինիզ – սեմի Մարքի սեօղիւնե տեվամ իտերեք – պիղիմ էճտատը մուազզամա-մը գ, Բարիզ խասթախանելերինտե օլ գատար չօգ եաթագ-

լար իմալ իթտիլեր քի, չիմոի թօրունլարը պուլունան Մարքի տը Մայլը բրե, էօլիւմ բատտահինե կելմիշ օլտուղու հալտե, մեզքիւր խասթախանելերին իչինտե եաթագ պիր գարեօլա պիլե պուլամագ օլսուն... Է՛հ արթըգ ճիւմլենիզտե գալըն սաղլըգլա... էլվետա միւհթերեմ վալիտեճիյիմ... էլվետա ապիզե զեվճեմ... սեվկիւլի էվլատլարըմ, Կասթօն... Պերթա... Շարլօթ... վե Սենթ... պիչարե վե սեվկիւլի մելեյիմ։

Մարքի սիւքիւթ իթտի, վե Պիօ տախի ուսուլ իլե թեքրար մուսահիբլեյհին պաչընը եասարըլը իւզերինե վազ իթտի։

Ինթիհար Ցիւչէս, սամանտան մամուլ խակեմիեսի իւզերինտե ույուեա գալմըչըտը...

Խասթանըն տօտագլարը՝ սօն աեֆա օլարագ պիր տահա քիւչատա օլունտուգտա, ահու ֆերեատլեր գաթ օլունտուպ՝ ճիւմլեսի գուլագ վերտիլեր քի, աթի իւզրինը սեօզլեր իչխարլտի։

— Եա՛ բատպիմ, Մայլը բրե ֆամիլեսընա պահա վե հայաթ կեթիրմեք իչին՝ օլ տիյարը պահտեն կելե-ճեք օլան զաթը կեօրմեյե, նե գատար արզու իտիյօր իտիմ, ահ եկեր մերգում՝ էօլմեք իւզրե օլտուղումը պիլմիշ օ-լայըտը... Ուէ՛սթերն... Ուէ՛սթերն. . . . . .

Ուէսթերն իսե, պու էնատտե մահալի մեզքիւրե եա-պըն, նատանինին օթելինտեքի օտալարըն պիրինտե, պիր սօֆրանըն պաչընտա, ագլու գալմինի զարաթու եաղմա իթմիշ օլան Դարմենին գարշուսընտա օթուրմուշ իտի։

6

Ֆ Ա Ն Տ Ա Ն Կ Օ (*)

*Ուէսթէրն, եապանկին օթէլինատէն չըգըպաա, եւ-
զիւնէ մասքէ թագմըշ օլան Գարմէնին արգասը սըրա
կիթահսլինատէն պէրի պիր սահթ կէչմիշ իսի, Վէրգում՝
իթմիշ օլտուղու զավզահան գան իլէ միւլէմին օլան սեյ-
մասընը եայգամըշ իսի իսէտէ, եիւզիւնէ ֆըրըսաթը ըան
չիշէնին սահմէսինատէն, անլը իւզերինատ ինճէ պիր պէ-
րէնին գանը չըգկըլարը էլան բաըլամագտայըմը, հէյէ
այը չէքինատ օլան մասգարանըն բըչաղը տարպէսինի,
Գարմէն էօյլէ պիր չաբըգըլգըա գայաը ըմըշ իսի քի, եա-
լընըշ բըչաղըն սիվրի ուճը, ամէրիգալընըն էլի իւզերին-
տէն սըյրըլարագ կէչիւպ, մէրգումըն գալըն տէրիսինի
տէկմէմիշ իսի։*

*Գարմէն իլէ Ուէսթէրնէ, իւքի բէնչէրելի կէնիշճէ պիր
օտա վէրիմիշ իսի քի, պու բէնչէրելէր՝ մէրագը պագըշ-
լարա գարշու արշարըտան տէմիր գանաալար իլէ մահա-
ֆազա իսիլմիշ օլտուղու կիպի, իչէրտէն տահի գըրմըզը
եունտան մամուլ գալըն բէրտելէր իլէ մէսթուր իսի. գա-
բընըն իւքի եանընտա պիրէր այտընըգդ, եանի պիրէր ու-
ֆագ բէնչէրելէր պուլունտուպ, սաղ ճիհէթինատ պիր սօպա
եանմագտա, վէ սօլունտա տահի սիւզգինի իչլէնմիշ գըր-
մըզը բէրտելէր, վէ եունտան մամուլ իւրի վէ զարիֆ բիւս-
կիւլէր իլէ միւզէյէնին պիր գարեօլա պուլունմագտայըմը։*

(*) *Ֆանտանկօ տէնիլէն, Ըսպանեա ուսուլի իւզրէ պիր
նէվիի լագա աբը քի, պիր վէ եա իւքի լագգասլեր էլլէ-
րինէ զիլլէր թագարագ, պիղիմ չէնկի, վէ եախուտ քէօ-
չէքլեր կիպի գարշու պէ գարշու լագա իսէրլեր։*

*գաբաա իլէ սօպանըն պէյնինատ՝ էթրաֆը սաբը չէրիտիլ
գըրմըզը չուգա գաբլը, վէ իլի գըլ ասլտուրուլմուշ գա-
նաբէնին էօնիւնատ պիր սօֆրա վազ իսիլմիշ իսի։*

*Գու օսանըն սէօչէմէսի թահտալարը չէրչի վէ գա-
պա սուրէթատ եաբըլմըշ օլտուղու կիպի, թավան տահի
իւսթ իւսթէ մըխլը գալըն թահտալարտան իսմալ տիլ-
միշ, վէ իւզերլերի տահի քիրէճ իլէ պատտանա օլմուշ իսի։*

*Գարմէն, գանաբէնին իւզերինէ եան կէլիպ եաթմըշ,
վէ Ուէսթէրն տահի՝ սօֆրանըն գաբշըսընտա օթուրմուշ
օլտուղու հալտէ, պօրտօ չէրապըլըլա մայտանալ իլի պիր
գատէհին աէրունինատ, պիր կէվրէյին սօն լօգմասընը ըս-
լատտարագ եէմէքատ իսի. սօֆրանըն իւզերինատ պիր գաչ
պիլիլիս թահտ տահի վար իսի իսէտէ, ֆագաթ Գարմէն
մէղքիւր թահտալարտան անճագ պիրէր լօգմա եէյիպ
կէրի չէքիլմիշ իսի։*

*Գու էօնտատէ, Ա.մէրիգալընըն սեյմասը վազիհ պիր
հալ քէսպ իտուպ, իթմիշ օլտուղու զավզանըն թէէսիրի
իլէ սարխօշլուգտան այը լմըշ իսէտէ, ֆագաթ պու ճիւմլէ
պայը՝ հէնուղ սիւքիւնէվթինի պուլմասը շ իսի. մէրգումըն
գալպինատ թարիֆի միւմքիւնսիզ պիր հէյէճան, վէ ազիմ
պիր էնտիշէ մէվճուտ իսի։*

*Ա.մէրիգալըլարա մախսուս օլտունա կէլէն սօուգ գան-
լըլըգլա պէլատպէր, Ուէսթէրնէ թապկի օլան պիր նէվի
պէհէվիեանէ իհթիրազ, եավաչ եավաչ մէրգումըն իւ-
զերինէ հիւքմ իթմէյէ պաշլամըշ օլմադըլա, արթըգ տի-
րանընը աչմագլըգա ճէսարէթի գալմամըշտը. Գարմէն
իսէ, թարիֆի զայըլ գապիլ պիր նէզաքէթ, վէ խօշ պիր
հալ իլէ պիլա ֆաւթուր գանաբէնին իւզերինատ եայը լուպ
Ուէսթէրնին եիւղ իւնէ կիւլախճէ, մէրգումըն եանագ-
լարը չհատէթլէ գըզարըր, վէ կէօզլէրի եէրատ օլտուղու
հալտէ, իչլէթտէն թէէվիւգամ պաուրմագ էմէլի իլէ մի-
թեմատիկէն չագար տուրուր իսի։*

Ֆագաթ՝ պու ժէրօնա չէրապընըն խաֆիֆ րուհը, ամէրիգալըյա չօգլուգ թէէսիր իմմէսիյինաէն։ Ուէսթէրն պիր միւմքիւն գաֆայը թուխթամաղ օլույօր իսի. մէրգումը եադըպ եանտըրան եալընըզ աչգու սեվասա աթէչի խսի քի, պին տիւրլիւ միւլահազաթ իլէ մուհիթ օլան ֆիքրի, վէ միւսթագիմու բէրհիզքեար թապխաթը, պէյհուատ պու հըսսիյաթը չէսիտէյէ գարշու ճէնկլէչիյօրար։

Ուէսթէրն, եարըմ սաաթտան պէրի՝ պիր տագըգա պիլէ զայպ իմմէքսիզին, միւթէմատիյէն օլ ադչամը՝ միւճէրրէտ իճրա իմմէսի լապըմ կէլէն պիր վէզիֆէյի մուգաատէսէ իւղերինէ սիւչիւնմէքտէ խսի։

Ֆագաթ Գարմէն, ազիզլէրի պիլէ պաշտան չըգարըը մէրթէպէտէ տիլշիքեար, պիր մահպուպէյի նէզաքէթչըար օլուպ, անըն չիվէու կէրիշմէսինէ, ինսան թապխաթընըն մուգավէմէթի խտէպլէճէյի մուհալ գապլինտէն խսի. Գարմէն, մէրմէր կիպի սաֆ՝ վէ պէեազ ումուզլարը ալթընտան տիրսէյինի գանաբէյէ տայամմըշ, վէ անըրը տախի սօլ էլի իչինէ ալմըշ խսի քի, վուգու պուլան զավզաատէն քեաքիւլէրի ինթիզամը պոզուլմուշ օլմայըշ, թօք թօք պիր գաշ 'նէյսուէր, կէլէչի կիւգել պիր հալ իլէ զօնչէ կիպի եանագլարը իւղերինէ սալդըշլուպ տիթրէտիւյինտէն, կեահ պէ կեահ սաղ էլի իլէ անլէրի տիւպէթմէքտէ, վէ սօլ էլի իլէ տախի, էմնայի միւնազաատ, ըսաըբխտեաճը գըյաֆէթինէ կիրմիշ օլան գաատընըն էլինտէն գաբաըզը զարիֆ, վէ ուֆաճըգ բըչաղըն ալմուն սաբրնը եօխշամագտայըշը. օլ բըչաղընքի, հէման Ուէսթէրնին քեարընը իթմամ խսէճէքտի։

Խիլասայի քէլամ՝ մէրսուսնէն ագլու ֆիքիրտէն պիրուն՝ հիւանի մէլահաթընըն կէօղլէր գամաչաը ըրճը չուլէյի հայրէթ ֆէզասը, չար թէրաֆը միւթէիլ իմմէքտէ օլմաղը լա, անը կէօրիւպտէ՝ աթէչի աչգըյըլա սուզան, վէ սեվտայի պիւլֆի իլէ ավարէու բէրիչան օլմամաղ գապիլ տէյիլ խսի։

Ուէսթէրն տախի, Գարմէնին պու ֆէվգէլատէ կիւղէսիյի թէէսիրի թահսընտա պուլունուպ, մէրգումընը բէրհիզքեար, վէ պարիտա խըլգաթը, քէնտինտէն կէչէրճէսինէ պիր չէհվէթի աթէչի իլէ թուխթուչտուգճա թուխթուչտու իսէտէ, ֆագաթ բէրէսթիչ իմտիյի պու հէյքէլին հուզուրընտա, էլլերի կէօյսիւնտէ տիզ չէօքիպ տէ, սէճտէ գը լմաղա պիր միւմքին ճէսարէթի իտէմէյօրիտի։

Գարմէն, թահմընը խտուպ պիհիրտիյինտէն պէրի հիւքմ իտէն սիւքիւթ, թարաֆէյն հիչ պիր քէլիմէ իրտաըլյը իվալալ խտիլմէմիչ իտի. Ուէսթէրն՝ սուս բուս վէ միւթէմատիյէն չագար, վէ կեահ պէ կեահ կիզ լիճէ կիւղել բէֆիդէսինին եիւղինէ պագար իտի. մէրգումըն թէէսուբու հէյէճանը գալպի, աչիքեար սուրէթտէ սէյտասընտա նագշ օլմաղը լա, արզու իմտիյի՝ վէ տուտագլարընը եագմագտա օլան եալընըզ պիր թէք սէօզիւ ... սէօյլէյէպիլմէք իչինէ, օլմտան թէքմիլ վարիտաթընը, մաել մէճպուրիյէտ սօֆրանընն իւղերինէ գօյմադա հաղը խտի։

Գաղէն իքիսինին պագը չըարը պիրի պիրինէ թէսատիֆ իմտիյինտէ, Գարմէն, հէման չուլէտար պէպէքլէրինի՝ տէրհալ ուզուն քիրբիքլերի իլէ սէթը իտիյօր իտի քի, պու սինանկի կիպի քիրբիքլերին ուճունտան աթֆ օլունան նիմ նիկեահ, Ուէսթէրնին թա ճանկեահընա գատար իչլեր օլմաղը լա, պիչարէ ամէրիգալընըն՝ օլ ատտէ գիհնի, պին սիւրլի չէհվէթամիզ սէօզլէր իլէ տօլար թաչար իտի իսէտէ, օլ սէօզլէր տուտագլարը իւղերինտէ մահվ օլուր, վէ հիչ պիր չէյ սէօյլէյէմէզ օլուպ էօնիւնէ պագարադ սիւքիւթ իտիյօր իտի։

Թամ օլ էանատէ, Գարմէնին զօնչէ տիհանը իւղերինտէ՝ հայրէթ էֆզա պիր թէպէսսիմ նագշ օլմաղը լա, նակէհան նիսա թայիֆէսինէ մախսուս օլան օլ հիւանի լէթաֆէթ թաղէիր վէ թէպտիլ օլուպ, անըն եէրինէ երքէքլէր կիպի պիր էթվարը լեվենտանէ, վէ պիր հալի

քիւսթախանէ գայըմ օլարագ, զանն իտէրսինքի անլը իւզերինաէ՝ թէհլիքամիզ միւլահազալար, վէ պիր էֆքեարը միւտհիշէ իպարէսի օգունույօր իտի քի, Ուէսթէրն, Դարմէնի՝ պու տէհլիքէլիւ թէպէսիւլաթը իչինաէ, պիր տէֆա կէօրէպիլիպ, բիւյա կէօրիւյօր զաննըյըլա կէօրտիւյիւնէ ինանմագ իսթէմէյօրուաը։

Ջէհիրլի պիր եըլանըն կէօզ պէպէքլէրինաէն սաչըլմագտա օլան օ տէհլիքէլիւ չուլէ կիպի, Դարմէնին քէսկին վէ միւէսսիր նիկեահը, պիր տագըդա գատար Ուէսթէրնին իւզերինէ աթի օլունտուգտա, մէրգում, թա գալպի տէրսունինէ գատար ֆեվգելատէ պիր խըֆֆէթ տույտագ, քէնտինի միւթէհայիր իտէն, վէ կէօղլերինի գամաշարան պու նիկեահընը՝ հավլինագ զիյատը էօնիւնաէ տիքքէմէքտաէ օլտուղունը հըտա իտիյօր իտի։

Ամէրիգալը, պու տէհլիքէնիկիզ նիկեահընն սուլի թէէսսիրինաէն մահդունն օլուպ կէօղլերինի գարատը, վէ թէքրար Դարմէնին եիւղիւնէ պագտըղընտա, անընն տօտագլարը իւզերինաէ խոչ՝ վէ չէհվէթպախշ պիր թէպէսիւմ կէօրտիւ։

Ուէսթէրն, պիր արա տէրին տէրին տիւշիւնմէյէ պաշլատը. մէրգում, պիր հըտսը թատպ իլէ կիրիֆթար օլտուղու օլ հայրէթը մանէվիյէտէն, վէ նուշ իթտիյի օլ պատէյի չէհվէթտէն այըլուպ, եէնիտէն գուվվէյի իտրաքիյէսինէ սահիպ օլույօր կիպի իտի. վագտա էլան մէճպուպ, վէ միւսէխխեր պիր հալ իչինաէ պուլուննըյօր իսէտ, ֆագաթ գալպինի սուգան իթմէքտաէ օլան սէվտա աթէչինէն, կիպի պիր պէրուտէթ իլէ սէօնմէք իւղրէ օլտուղունը եավաշ եավաշ տույմագտայըտը. վէհտաըլ կիպի պիր էլ, մէրգումը՝ միւսթաղրագ օլտուղը սէֆահաթ, վէ աշգու սէվտա կիրտապընտան սահիպի սէլամէթէ չըգարըյօր իտի։

Պու նէվզուհուր հըսսկյաթ, տէրհալ՝ Ուէսթէրնին բիյատէն արի (անկեղծ) օլան սաֆու սատէ սիյմասը իւզերինաէ նագշ օլունտու։

Դարմէն, Ուէսթէրնին իւզերինաէ բէյտա իթմիչ օլտուղու հիւքմու թէէսիրին՝ մահվ օլմագ իւզրէ օլտուղունը տէրհալ ֆարգ իտուպ, հէման պէլի պէլիսիպ պիր թահքիրամիզ ֆուքթուրսուզ լուգ քէսպ իթմէքլէ, մալիք օլտուղու հիւանի մէլահաթէ, պու սուրէթլէ պաշգա պիր բէվնագ վիրմէյէ չալըշտը։

Պիլաքիս Ուէսթէրն, կիթտիքճէ միւվէավիս վէ միւթէրէտտիւա պիր հալ քէսպ իթմէքտաէ օլուպ, մէրգումին, պու միւլագաթտէն իսթիսգալ իթտիյինի, վէ հէման գաթի պագտա իտուպտա, հէր չէյէ նիհայէթ վիրմէք իսթէյօր օլտուղունա, Դարմէնին գէրրէ գատար չիւպհէսի գալմատը։

Ֆիլվագը Ուէսթէրն, մէրսումէ իլէ գաթի պագտա իտուպտա, հէման նէզտինտէն մուֆարէգաթ իտէպիլմէք իչին, գուվվէթ վէ թէչվիգաթա միւհիմաճ օլտուղունը պիլտի, վէ մէղքիւր թէչվիգաթը, իշրէթտէն պուլաճագը զաննըյըլա, գատէհի՝ պօրտո չէրտապըյըլա լէպալէպ տօլտուրուպ՝ պիր եուտումտա իչտիքտէն սօնրա, քէլամէ ագղագ պիրլէ։

— Սիզ, իքթիմիղինտէ մէնսուպ օլտուղումուզ վաթտանըն իսմինի եատա իթմէքլէ պանա իչֆագաթ իթտինիպ, պէն, մէմլէքէթիմիզէն պու գատար ուզագ պուլունտուղում հալտէ, գալպտ՝ պիր ամէրիգալը գըղըն նագիք սէտասըննատն թիլիրէյտուպ միւթէէսսիր օլաճագը թատպինի խատ, վէ սիզ պէնտէն պէյհուտէ իսթիհանէ (օգնական ինդրել) իթմիչ օլմատընըզ – տէտտ։

— Պու ճիւմլէ, ճատիյէնիկիտէ բէք կիւզել պուլտուղունուզը, վէ հիւանիմէ պէյէնտիյինիպ՝ նիչինն իքրար իթմէյօրսունըզ – տէտտ Դարմէն, ֆիտունատաղ նիկեահըյըլա մէրգումը թէքրար իհատա իտէրէք։

Ուէսթէրն, թէքրար պիր հալի թէրէտտիւա իչինէ

գալաը. մէրգուման՝ սէվտագէտ գալպի, թէքրար ալթ իւսթ օլտու։

Գարմէն, եասլանմըշ օլտուղու եէրտէն գալդըպ տօղրուլտու, վէ պաշը իւղէրինտէ պուլունան իբի չէքմէքլէ, տըշարըտան պիր չընդըրագ սէսի իշիտիլտի։

Գարմէն, պու հարաքէթի իլէ՝ քէնտի հիւանի մէլահաթընա կիւվէնիպ, վէ պատէյի աշդու սէվտայըլա հուսուլէ կէլէն միւթէրճիտիւտանէ մէսթանէլիյի, ճիտաի՝ վէ տէրճճէյի նիհայէյէ վարտը ըտագ իսթէյէն պիր գաապընըն, հալի նազիքտանէպի, վէ չիվէու կիրիշմէպի (պչրանք) թավ ըընը, միւքէմմէլէն ըզհար իթմէքտաէ իտի։

Ուէսթէրն, տայիմա կէօղլէրինի եէրէ տիքմիշ օլմաղըլա, սայգի Գարմէնի ասլա կէօրմէյօրուտը։

Թամ օ էանտաէ, օթէլին ուշաղը կէլիպ օտայա տուխուլ իթտի քի, Գարմէն՝ մէրգուման ձըրտանըղ լհաանըյըլա – պիր չիչէ (քիրշ) կէթիր – տէյու էմր իթտի։

Ուէսթէրն, տաաթընը չըգարըպ պագտը, վէ։

— Պէնի ալնըէ – տէտի, ճէտարէթլի պիր հալ իլէ, վագտա պէն գօճամըշ պիր իհթիյար իսէմտէ, կէօրնիւմ հէնուղ կէնճ տիր, չիւնգի մէշղուլիյէթ՝ թէտպիւղ իթմէքլիյիմէ վագըթ պըրագմամըշ տըր . . . չէյթան՝ պէնի թէճրիպպ իթմէք իչին սիղի ալտի իթթիհատ իթտի. սիղ պէնիմ եօլում իւղէրինտէ պիր սէտտը ւնանի օլտուննուղ քի, աղ գալաը այագըմ չարրըլարագ տիւչէճէք իտիմ. էվէթ, սիղ բէք կիւզէլսինիղ (կիթաիքճճ քէտպը հէրարէթ իտէրբէք) օ գաատր կիւզէլքի, տիւնեատ հիչ պիր գաատն սիղին գաատր չիրին, վէ տիւրուպա օլտաղ, սիղին կէօղլէրինիզտէ էօյլէ պիր ահէշ վար քի, լինսանըն գալպինի եագըպ, ագլու ֆիքրինի եազմալայօր. սիղ պու ահէշֆիշան նիհիեահընըղլա պտնա պագտրագա . . . ճանըմ պիր խօշ չուլէ իլէ եանըպ, գանըմ տաախի գայնայօր . . . ա՜հ էվվէթ, տէլիգանլըըղընմտաքի օլ կէրմակէրմ՝ հալի, վէ օլգուվվէթու ղայրէթի հրսա իթմէյէ պաշլայօրում . . .

Գարմէն, մէրգումըն պու սէօղլէրի իւղէրինէ ըզհարը թէքէպպիւր պիրլէ, մուզաֆֆէրանէ պիր թէպէսսիմ բարլաաը վէրտի, վէ Ուէսթէրն տաախի էլի իլէ անլընըն թէրինի սիլէրէք սէօղիւնէ տէվամ իտուպ,

— Իչթէ միւտէթը էօմրիւմտէ պու իլ ը տէֆա տը ր քի վէղիֆէմտէ գուսուր իտիյօրում, վէ պու հալ իսէ պէնիմ իչինն . . .

Պու արա օթէլին ուշաղը, Գարմէնին ըսմարլատըղը պիր չիչէ (քիրշ) կէթիրիպ սօֆրանընը իւղէրինէ վագ իթտի։

— Կիթ իչինէ սէնտէ – տէյու հայդը ըտը Գարմէն, Ուէսթէրնին սէօղիւնի քէսէրէք – մուհապէթ վէ դէվգու սէֆա արասընտա վէղիֆէ սէօղիւնին մինտասիպէթի վա՛ըմը տը ր . . . . տըշարըտա օգունան չարգը լտրը տինլէմէյօրմուսըն, իւսթիւմիւզտէի թավանը երգարճասընտա օյնանան բագտը իչի՞թմէյօրմուսըն։

Ցիրվագը Գարմէնին տէտիյի կիպի, թավանըն քիրիշլամէ թահտաւտրը, քէմտի չիտէթ, վէ ագիմ պիր սիւրաթ իլէ իճրա օլունան բագտտան չաթը ըտտամագտայըտը. ահէնկսիզ սուրէթտէ չարգը սէօղէմէքտէ օլան իւչ տէօրթ քիշինին գարմագտրը շ սէսլէրի իլէ, օ վագթըն մճտասը, վէ պէյնէլ խալգ քէսպը շէօհրէթ իթմիշ օլան կալօք՝ տէնիլէն բագտ, ագիմ պիր խահիշ վէ բաթ ը րտը իլէ իճրա օլունմագտա, խանէ՝ թէմէլինտէն սարտը լմագտայըտը քի, մէղքիւր բագտտա տախիլ օլանլարընն սայըտը, օն օն իբի քիչիտէն իպտրէթ օլաճաղը անլաշը լը յօր իտի։

Գարմէն, պաշը իւղէրինտէ օյնանան բագտտան աշգա կէլիպ հասէտինտէն տիթրէտի, կէօղլէրի բարլատը, վէ պէլինի տօղրուլտարագ՝ Ուէսթէրնին գաատհինէ պիր մըգտար (քիրշ) գօյտուգտան սընրա, խաֆիֆ պիր սըչրայը շ իլէ պայագա գալգտը, վէ գաբընըն էօնիւնտէն կէչէրէք ուտուլ

լէ սիւրկիւլի գոյտու քի , Ուէսթէրն տալմըշ օլմաղըլա ասլա ֆարզ խոէմէտի։

Գարմէնն, սուրէթը նազիքեանէտ խը րամ , վէ ատըմ լարընը պիր նէվի ահէնկ իլէ ալարագ թէքրար ասֆրանըն եանընա կէլտի , վէ օլ անտէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքտէ օլան օտանըն տէյուննինտէ, ղարիպ պիր խըշըը թը սէտասը իչիտիլտի։

Մէրսումէ, նազիք բարմադլարընա՝ ասլանօզ աղաճըն տան մամուլ պիր չիֆթ չալըարա թադմըշ օլմաղըլա, վիճուաի նիմ սուրէթտէ իքի եանընա սալլանըպ խիրամ իտէրէք , վէ թարիֆի նագասիլ պիր ճիւնպիւշու րէֆթար իլէ նազիք էնատընը , վէ լինճ պէլինի դըրարագ՝ չէնկի կիպի բադս իթտիյի անտէ, ուղուն քեաքիւլէրի, պիր հալի բէրիչանի իլէ մէրմէը միսալի պէհաղ ումուղլարը իւղէրինէ սարգըլըըլար , կէօղլէրի պիրեր բըըլանմա կիպի բարլատը , վէ այադլարը տախի եէրէ տօգունուր տօգունմազ պիր խաֆիֆլիք իլէ հարաքէթէ պաշլատը լար։

Գարմէնին , պու (Ջանտանկո) տէնիլէն • Ըսպանեա բադսընտա իպրաղ իթտիյի մէհարէթ , նէզաքէթ , վէ լէթաֆէթին թարիֆի միւքինսիլ տիր , չէօյլէ քի , պիր եանտան քէքլիք գուշը կիպի սէքէրէք, լինճ պէլինի լաթիֆ պիր հալ իլէ սաղ սօլ էյիպ պիւքէր , վէ տիկէր եանտան՝ Ուէսթէրնէ աշըգանէ նիկեահլէր, մահճուպանէ թէպէսիւմլէր, վէ չէհվլէթէնտաղ բուսէլէր կէօնտէրիր խտի , վէ կեահ պէ կեահ տախի քեմալի նէիվլէթ իլէ անլը եիւքսէլիպ, տուտագլարը իւղէրինտէն՝ պիր նէվի թահդիրամիզ թէղաֆիւլ կէօկէսի սըյրըլըպ կէյէր , վէ ոճնրա էրինէ թաղարրու վէ նիեաղ խոճի վազիյէթինի քեսպ խտէրէք , գըսգանճլըգ տուլդուսուլա թէլէֆիկեամ օլան պիր ճանէրն, ըղթը բապընը՝ լիսանի հալ իլէ, վէ պէլիղանէ սուրէթտէ իյրատ խոյօր խտի։

Գարմէն , ագլ ալըճը պու չիվէու կիրիչմեսիէ՝ կեահ

չէհվլէթը նէֆսանիյէի թահրիգ խտէր , վէ կեահտա մուհապէթը մուդաուտէմ ալթէչի իլէ սուգան օլան բադիղէ պիր մաշուգէ կիպի՝ մուզաֆֆէրանէ կիւլէր , վէ պաղէն տախի մէճղուպէն վէ միւթէհայիրէն , ագլու հուշունը ղայպ խոյօր կիպի պիր հալ իպրազ խտէր խտի։

Հայրէթղտէ, վէ սերմէթը պատէյի սէվտա օլան Ուէսթէրն, քէնտինտէն կէչմիշճէսինէ Գարմէնին թարգու էթվարընա , վէ ճիւնպուշու րէֆթարընա պագար , վէ պագարգճա հայրէթի արթար , վէ գալպինին , եէնիտէն ղէնճլերի աշգ իլէ գոյտու պէնտ օլտուղունը տուեար խտի։ Մէրգում, կէօղլէրի էօնիւնտէ սիւրաթլա խճրա գըլընան պու բանտօմիանընն , ան պէ ան թէպպէլու թադիեր օլուպտա , խօշ վէ խաթըը նիւվաղ պիր ֆաճիայի միւէսսիսէ հալինի թէչէէքիւլ խտէն մէնզարէյի նազար բուպայը կէօրիւպ , ագլընա խէֆֆէթ կէթիրմէքտէ խտի։

Մէրգումընն կէօղլէրի գարարըը, գուվագլարը էօթէր, վէ օտանըն տէրունինտէ իչթիհալ խտէն բարլագ չուլէլերի, գոյու պիր գարանլըղտա թէպպէլ օլմուշ կէօրիւպ, Գարմէնի, բադս իթտիյի հէնկեամտէ, ղարիպ վէ ահիպ պիր պուխար ագընթըսը իչինտէ եիւղեր , կեահ հէվայէ բէրվազ , վէ կեահտա եիւղ իչվէունաղ իլէ եէրէ նուզուլ խտէն հիւրի դըզլարընտան պիրինի զանն խոյօր խտի։

Խիւլասայի քէլամ, պիր հայրէթը մէճնունտանէ իչինտէ սէրիկէրտան՝ վէ ճիւնպան օլան Ուէսթէրն, էսիրի աշգու սէվտա օլմուշ պիթմիչ խտի։

Գարմէն, ասլա եօրուլմագ սըղըն՝ կիթտիգճէ պիր կէրմիչէթ իլէ օյնար , վէ օյնատըգճա, միւթէհասիպ էնատընըն կէօղլէսի , պէյազ տիվարըն իւղէրինտէ նագշ օլուր . կեահ սկյահ վէ բէրիչան քեաքիւլէրի իլէ սկյմաը էօրթիւլիւր . կեահ պուլութ արասընտան մահիթտագ չըգար կիպի եիւղի աչըլըը , վէ ֆիտունագաղ կէօղլէրինտէն մուհապէթ գըղըլճըմլարը սաչըլըը խտի։

Մէրսուէմ, պէր արա բագսա խոթամ վերուպ, վիճուտի աղըը աղը՝ վէ քէմէր կիպի արգասընա տօղրու էյիլտի, տօսագլարընտա ճալիպ պէր թէպէսիւմ նագը օլունտու, պաշը՝ սաղ ումուդը իւղրէ տօղրու տէվրիլտի. պէր էլի՝ քէնտի իւղերինէ տէօնէրէք չալըրալար անլընա տօղրու եիւքսէլտի. վէ տիկէր էլինի տախի՝ վասֆ օլունմազ մէրթէպէտէ պէր նագ իլէ պէլինէ տայաթմըշ օլտուղու հալտէ, Ուէսթէրնին եանընտա տուրըվէրտի։

Պու սօն տարպէ իլէ արթըդ պիւսպիւթիւն քէնտինտէն չըգմըշ օլան Ուէսթէրն, Գարմէնի պիլա հարաքէթ պու մուվաղէնէթի զարիպէտ կէօրմէքլէ, մէրսուէմի թուրթմադ իչին հէման սըչրայըպ այագա գալդը. Գարմէն, կիւյա մուվաղէնէթինի զայպ իթմիշ կիպի Ուէսթէրնին աղուչինէ տիւշի վերտի։

Ամերիգալը, գատիֆէլէր իչինտէ սըգըշմըշ օլան պու չէվիք վէ նագիք վիճուտին, քէնտի գօլարընա տօգունտուղունը հըրա իթթիկինտէ, սընը ըլարը կէվչէտի, վէ հէման պայըլտաճագ մէրքէզտէ իքէն, մէրսուէմի գանաբէնին իւղերինէ վագ իթմէյէ անճագ վագթը օլապիլտի, դիւա օլ անտէ՝ պիչաբէնին թապու թուվանը քէսիլմէքլէ տիվ իսթի եէրէ գաբանտը։

Գարմէն, պաշընը եասթըղա տայաթմըշ օլտուղու հալտէ, հուզուրընտա տիվ չէօքմիւշ օլան Ուէսթէրնին իւղերինէ, թարիֆի պայրի գապվ պէր նիկէտ աթֆ իթտի, պու նիկէտ՝ ըրգգաթը լա հագաբէթ, վէ ճէհէննէմ քէտարի պէր թէհտիտա էյմա իտէր պէր նիկէտ իտի քի, պէր աղ էվվել Ուէսթէրնի կիրիֆթարը խէվֆու տէհչէթ իթմիշ իտի։

Ուէսթէրն, հայրէթինտէն պէր գաչ տագըգա սիւքիւթ իթտիքտէն սոնրա, տէտիյի սէօղին մանասընը քէնտի տախի ֆէհմ իթմէքսիզին՝ զայէթ խաֆիֆ պէր սէտայըլա։

— Յագաթ պիզ քի՞մնինիզ ... – տէտի։

— Պէն պէր տաէմիմ – տէյու ճէվապ վէրտի Գարմէն։

— Ատէ՞մինինիզ – տէյու քէրէչէտի Ուէսթէրն, թէհայիւր իլէ այագա գայդարագ։

Գարմէն, պէր չինվէ իճրա իտէրէք ֆիհթանընդէ էթէյինի ինթիզամլա տիւզէլթտի, քերիչան ոաչլարընը էնսէսինէ տօղրու ֆըրլատըը, վէ պու հալ իլէ եաթըը չընա չէհվէթամիզ պէր ըէվապ վէրմիշ օլտու։

Ուէսթէրն, միւթէբէտաիւա վէ մէ'թուֆ (երկչոտ) պէր պագըշըլա մէրսուէմի թէճէսսիւտ իտիյօր իտի։

— Իչինիզ – տէտի Գարմէն, խաթիհպաքտարի պէր սէտայըլա, վէ բարմաղընդն ուճը իլէ տօլու գատէհի կէօսթէրէրէք – իչինիզ, պիզա սիպհն ապրճըդ եիւրէք ալմայա իհթիյաճընըզ վար։

Ամերիգալը, կիտուպ ինէ քէնտի եէրինտէ օթուրտու, վէ եավաշ պէր սէտայըլա։

— Պէն, էֆքէարը պաթըլէ ոահիպի տաէմ տէյիլմ ամմա ... պագըն չէյթան, կիւզել պէր մէյայքէ սուրէթի թահաքնտա կէօրինիւր տէրլէր քի, պունա ...

Գարմէն, աղիմ պէր գահգահա իլէ կիւլէրէք, մէրդումըն սէօզիւնի գամ իթտի։

Ուէսթէրն, ուվանտըղընտան աթէչ կիպի գըզարտը։

Օտանըն տէրուննինէ թէէքքարէն տէրին պէր սու քիւթ հիւքմ իթմէյէ պաշլատը։

Իսթի գաթտա օյնանըլան բագսա խոթամ վերիլմիշ օլուպ, եալընըզ տէօչէմէյէ սիւրինէն սանտալիւլէրին քաթը ըտըլարը, գատէհէլէրին թօգա խոթլմէսի տէտտը, վէ մէճնունանէ պէր միւքատէմէյի գամ իտէն կիւրիւքթիւլի գահգահալէրտէն պաչգա՝ պէր չէյ իչխոթլմէտիյինտէն, թաամ վագթի օլուպ, թաալիյի բագսաճա ոնրա, թաամ իոխլէճէյի անլաշըլըյօր իտի։

Վագտա իլգ թաամտան պէրի չօգ վագըթ կէչմէ-

միշ խեհաէ, ֆագաթ գարնավալ էնհալէրինաէ, ինսանըն միյտէսի, գուվվէթինի արթըրըր օլտուղունաան մատէ, Օտէօն վէ Բօրթ-Սէն-Մարթէն պալօղլարը աչըլմանա գատար, թաամ իմմէք վէ չէրապ իչմէքլէ վագըթը կէչիրմէք լազըմ խոի։

Գէօյլէ սարխօշլուգլարտա վուդա պուլտուղու կիպի, ճիւմլէսիաէ եւ-քսէք սէտալէր իլէ կէօրիւչիւքլէրինաէն, աշաղքի գաթաէն գուլագ վէրիլէ, մէղքիւրսէտալէրին սահիպլէրի քիմլեր օլտուղը անլաշըլմաճաղը տէրքեար խոի. մէսէլա՝ Եապանինէն մալտարասընտա կէօրտիւյիւմիւզ Հինա թավուղընըն՝ գալըն վէ ղարիպ սէտասը աչիքեարէն իչխոփիպ, Ն. յընըն, Գավուընըն, Գայկունըն սէսլէրի տախի, ազ չօգ պիր ֆարգըլա թէֆրիդ օլունուր, վէ ճիւմլեաէն ղիեաաէ՝ Գալըգ սուրաթը թայիֆէնին սէտասը, էօթտիւրտիւյի պօրունըն իչինաէն բէք գօյայ թանըլապիլիր խոի։

Գու էնհաաէ իւսթ գաթտա, եանի պաշլարը իւղէրինաէ կիւղէրան խաէն հալլէրտէն, նէ Գարմէնին՝ վէ նէտէ Ուէսթէրնին զէրրէ գատար մալ իւմանթլէրի եօզ խոի։

Ուէսթէրն, թէհայիւրինտէն նաչի կէվչէմիշ, վէ գիհնինի գօյու պիր ատման պիւրիւմիւշ խոի. Գարմէն, քէնտ տիսի իչիւն անլաշըլմաղ, վէ քէշֆ օլունմաղ պիր մախլուգ օլտուգաան մատէ, ագշամտան պէրի արգա արգաէա վուդու պուլան հալլէրի խաթրընա կէթիրտիքճէ, ագլընա խըֆֆլէթ կէթիրիյօր խոի։

Ուէսթէրն, Ամէրիգա կիպի ախզու իթայէ էլէկթրիչլի պիր մէմալիքատ. թաամ էլլի սէնէ իչի վէ կիւճի իլէ մէշղուլ օլտուգ, սաքին պիր էօմիւր կէչիրմիչ իքէն, չիմտի իսէ պիր գաչ սաաթտան պէրի ֆէվգէլատէ հալլէր, վէ ղարիպ հատիսէլէր՝ քէնտուչի իհտիթա իմմէքլէ՝ դիհնինէ բէրիչանիյէթ թարի օլտույօր ընը։

Գարմէնին, կիւղէլ վէ ճաղիպ՝ սիյմաաը միւլահաղաղը

պիր տուրէթ քէսագ խտուգ, գաչլարը խաֆիֆճէ չաթը-մըշ, վէ կէօղլէրի Ուէսթէրնին իւղէրինէ աթֆ օլունմուշ իսի խեհաէ, ֆագաթ մէրդումը կէօրէմէյօրըմ։

Իպթիտա Գարմէն սիւրիւմի գաթ խտուգ,

— Իչինիզ — տէտի։

Ուէսթէրն, մաբինաղարի պիր հալ իլէ գատէհի տօտաղլարընա կէօթիւրտիւ իսէտէ, ֆագաթ տէրհալ ադիմ պիր նէֆրէթ իլէ կէրի չէրտի։

Գարմէն. — (Աէօղիւնի թէբրար խաէրէք) իչինիզ տէյօրսում սիզէ։

Ուէսթէրն. — (Ադըր պիր վագար իլէ պաշընը սիլքէրէք) պիւթիւն պու հալլէր բիւյա սատա օլունմալը տըրլար, ագշամտան պէրի պանա նէ հալ վագը օլտուղունը, վէ պաշըմտան նէյլէր կէչտիյինի պիլիրիմ. պունլար՝ պէլալը վէ խաթարէնգիզ սաաթլէր տիր քի, պիւսպիւթիւն խաթըրմտան հէսրաճ իտուգ մահվ իսէճէյիմ տիր... պունտան պէօյլէ արթըգ սէնի կէօրմէյէճէյիմ... իմտի ալթո՞ունը իսթէրսինիզ, սիզ հէմտան ինը սէօյլէյին պանա։

Գարմէն. — (Էմմ իսիճի պիր սէտասը լա) պէն իչմէնիզի իսթէրիմ։

Ուէսթէրն, ճէպինաէն պիր քիսէ տօղու ալթուն չըդաբուգ, Գարմէնին էօնիւնէ ֆըրլատը վէրտի։

Գարմէն. — (Էլի իլէ քիսէյի կէրույէ իթէրէք վէ հալմանէ պիր սէտասը լա) ինանըն քի սիզ, չօգ տախավէթլի վէ ալիճէնտաղ պիր ղաթտընըզ... ֆագաթ իչինիզ...

Ուէսթէրն. — Նի՞չին իչմէմի իսթէյօրսունըզ։

Գարմէն, ճէվապ վիրմէյէ թէրէտտիւտ իտիյօր կիպի կէօրիւնտի։

Հէմտան պիր տագըգա գատար տէվամ իսէն պու թէրէտտիւտ էնհասընտա, Գարմէնին արգասընա տօղրու տիւշմէքճուէ օլան՝ վաֆի իթտիյիմիզ գապա ճամըը այտընըզ բէնիչէրէսի, սէսսիզ սէտասըզ աչըլուգ, պիր ատնիյէ

գառաբ աճալ աճայիպ պիր գաֆա, մեգ քիւբ այաղնըքը-ղըն չերչիվէսի իչինաե եէրլեչլի վեբաի։

Կեօրիւնեն պու սաբրաթըն լէնկի՝ դը ըմըզը-յա չալար, անլը տաշ, պեբեչեբ իչէ չուդուլլանմըշ, վե պաշը քե-միչեն թըրաչլը օլուպ, եալընըզ թեբեխինաե ուզունճա պիր թոռթամ սաչ եօրիւմիւշ խաի։

Մեգ քիւբ դը ըմըզ ը-յա մեյալ օլան գաֆա, պայկըն կեօզլեբի իչէ օտանըն տեօրթ եանընը ալդադաթըա կեօզ-տեն կեչիրոքըտեն սօնրա, միւհահազալը պիր ախմա իչէ թեպեհսիւմ իթմաի, վե ուսուլ իչէ թեբրար բենիչերեչի գա-բայըպ նապեհտա օլաու։ Դարմէն իչէ ամերիգալը մեգ քիւբ գաֆայը կեօրեմեմիշլեր խաի։

Դարմէն, Ուեսթեէրնին իւգերինե ճեսաբեթի պիր նի-կահ ալթի իթուպ, հեմեն ճեվապե միւսաբաաթի պիրլե։

— Իչմենիզի խաթերիմ, չինքի իչերեհինդ տարեոչ օ-լաճադընըզ... վե տարեոչ օլաուզունտաղա եաթըպ ու-յուեաճագընըզ քի... օլ վաղըթ պենաե՝ ճեպինիզտե օ-լան չըզտանընըզը ալնայա միւգեմեհիր օլաճադըմ — տեմի։

— Ը՛հ... տեյու հայգըյտալը Ուեսթեէրն, ոսն տերեճե միւչարը տեհչեթ օլարագ։

— եաթ — տեյու, թեբրարլաըմ Դարմէն սօուդ դանըլըբդա — չինքի իչմեհինինտ հալտե ույումայաճագ-տընըզ, վե մեսաեմնի չըզտանընըզ պանա լաղըմ ալը-բ խմտի օլ վաղըթ պենաե՝ անը ելտե իտեպիլմեզ իչինե սեզի եօլ-միւմեյե վեճագաւր օլաճադըմ...

7

ՏԻՕՐԹ ԹԱՀՏԱ ԱՐԱՍԸՆՏԱ

Պու հարիքիւլաաե պեհանաթ, ճիաաեն տեօյլենմիշ պիր տեօզ օլաուդու՝ ապա Ուեսթեէրնին խաթըընտան կե-չեվեզ խաի. միւճեյրըեա Դարմէն լաթիֆե իտիյօր զաննընտա զահիպ օլաուլ իսեհտե, պիր կանաան տախի քենաու քէն-տուպե «իչթիհտալ քի ձէննապը հագ՝ պիր հիքմեթամիզ միւպահտեչե իչէ, կիւզէլլիքտե պիհեմմա օլան պու մահ-լուգը, ըզդաթու միւհահազաթտեն պի պեհրե խաւթ իթ-միշ օլսուն» տեյօրուպը։

Դարմէն, քեմալի կեվչերվիք՝ վե խոշ պիր թավըը նե-ղաքեթ իչէ կան կեչմիշ, վե ույդույա մեյալ ապը կեպե-պիր վաղիչեթ քեսպ իթմիշ խաի իսեհտե, կեօզլերի՝ կեվչեք-լիք հալենին ադահտո օլուպ, քեսկին վե պարիտանե սու-բեթտե Ուեսթեէրնին իւգերինե տիքիլմիշ խաի. պու հալիչե պիր մըդտաբ սիւբիւթտեն սոնրա, թեբրարեն քեչամե ա-ղաղ պիրլե։

— Կեօրիւյօրսունուզ ա, հագդընըզտա էն խայըրլը-սըք եչմեչ պիր — տեմի։

Ուեսթեէրն, հայրեթենտեր հայրեթ օլուպ Դարմէնին կիւպինե պադտար տուբուր խաի. մերգում, պու զարիպ վե մինտահիպեթսիզ թեհտիտահթե մուպտալը, քենտուսինի ղալեթե գուվվեթի, վե միւտաֆտայե գատիր զաննի-մեզլե, պիր տադըգտա գատար ատտագլարը իւգերինտե պիր թեպեհսիւմ կեօրմենտի։

Դարմէն, գօլունը ուզատըպ, վե էլինտե թոպթուս-ղու զարիֆ գատինճըդրն ուճըրըլտա գատեհի էճնե տօզբու-միւբերեչ,

— Հայ՛տե իչինիզ պադայըմ — տեմի։

Ուէսթէրն. – (Գուլտնաուղու հալաէն քէսպը հիսեթի խաէրէք) պու մէրթէպէ հըրսիզ կէօղ տիքիշ օլսուղուն նըզ չըզսանըմը ալըպ նէ՞ հաբաճագսընըզ։

Գարմէն. – Զիւնքի պէն անը սաթսըմ քաի։

Ուէսթէրն. – Փամ՞ սաթսընըզ։

Գարմէն. – Օլ աուէմէ սաթսըմ քի, Բալէ Բօայալ պաղչէսինսէ, պու ադշամ գուլաղընըզսան իսմինիզի նաա էթսաի։

Ուէսթէրն, պու սէօզիւ էշիթմէյինսէ անլը պուլուշսաս. մէրգում, օ ադշամը սիւրսաթլէ, վէ ենքտիկէրինի միւթէհամիճ պաշընսան կէչէն հալէրսէն միւթէհէմիր օլմաղըլա՝ իշպու վագաայը ունուէթմուշ կաի. իմմի Գարմէնին պու սէօզիւ էկ մէզ քիւր հասիսէյի, հանի գալսապաուըղըն իշինսէն քէնաի իսմինին թէկաճճիւզ խոկոկյինի հայրէթլէ իչիսուզ, ճագաթ չախսը մէկ քիւրի պիր միւմքիւն պուլսմասընըղընը խաթը ըղաար։

Պիր ապա մէրգում, աղիմ պիր խէվճու սէհէյէթ հըրսա իսուզ, ճէնա հալաէ ճանը սըղըլսը, պիրա հէնուզ պիր գաչ սաաթսէն պէրու գաուէմ պսանը չ օլմուշու ուլս, վէ նիհայէթսիզ Բարիզին սէրսընինսէ, էթրաճըննաա կիզլի վէ գարանըղ իչինսէ, սէհէյէթլիս պիր տուպագ գուրուշմուշ օլսուշունա գանսաաթ կէթիրսի. քէնաի եալընըզ օլուպ նէ տօսթը վէ նէսաէ տուշմանը վար իսէսէ, ճագաթ հէր սաըմընսա, այագլարը զուլմէթ իչինսէ պիր խուսուսէթ աղընա տօղաշը յօրուսար։

Մէրգում, հէր կէթսինի մահալսէ գավկա վէ նէզայէ թէսաահիճ իթմիշ իսի, վէ էկէր կէսէյէլ պիր տօտագսան թաթը պիր թէպէսսիմ կէօրմիշ իսի իսէսէ, պու թէպէսիմ տաի, քէնաուչի նիհայէթսիզ պիր կէչսաալըն քէնաըընա տաէթ իսէյօրըսար։

Ուէսթէրն, օլ անաէ ադէմնը պաշընա ճէմ իսէրէք, Գարմէնին թէհոհսաաթընըն մուհագագ վէ ճիսուի օլ

սուղսընա չէսպիէսի գաբսայըզ, միճճէրըէա մէրսուէմէնին արդասընսա, քէնաինին մահվինէ սայա զայըէթ իսէն մէճճուէ պիր սիւչմէն պէօհչինին մէվճուսա պուլսունսուղունը հըրսա իթմէկյէ պաշլսաը։

Մէրգում, թաաիճի նա գապկլ պիր վիճսան պիհուզսըլսուղունա սիւչաը օլսուզ, զաթէն պիր այագը իհթիյաըլըզ կիրսաապընսա օլսուզու հալաէ, պիր գարնավալ կէճէսինին՝ մէճնուսնանէ սէֆահաթը պէրսաընա կիրիֆթաը օլսուզու իչիճն, նէֆհինի ացը ացը թսիպ իսէր, վէ պու մահճուպիյէթէ գաբը քէնտուչի միսաաֆսաիսէճէը հիչ պիր սէյկ պուսանայօր իսի։

Ուէսթէրն, էթրաճընա վէսվէսէյի պիր նիկահ աթֆ իթմէլէ, նակէհան օթուրսուզը սանսաալէհյի պիր կռանէ իթիվէրսի. մէրգում, վիճէրըէա օտանըն տէրսունինսէ պիւսէլսահ պիր տիւչմէն կիզլէնիչ օլաճաղը գանընընսա օլուպ, սէրի պիր հարաքէթ իչէ ասֆրանըն խզէրինսէ պուլունան իրի բըչաղը գաբաը։

— Յիվանէ սէնսէ... – սէսի Գարմէն խաթիհզա իչէ կիւչերէք – իչէրսէն հադգընսա ապհա խայըրլը օլսը։

Ամերիգալը, սէպաթ վէ թէնրինի պիր սուրէթ իչէ պաշընը սիւրսի. մէրգումըն սիյմասընսա ապա թէրէսիւա, վէ խիֆֆէթ էսէրի կէօրիւնմէյօրըսար։

Ուէսթէրն. – (Էչինի, կէօյսիս խզէրինսէ չըզսանըն պուլունսուղը ճիհէթէ վազ խաէրէք) հայըր իչմէյէճէսիս... ա՛հ մէլունէ գարը, պիլմիշ օլասըն քի... չայէս էօլէճէք օլսամ տաիսի, պանա թէհլիսիմ խաիլմիշ օլան էմանէթի մուհաֆիզաա խաէրէք էօլէճէյիմ, վէ մէճնուլ խաէսիս քի՝ իչիսուլուչէ թէերքի ճան լթմէք, պիր գաչ սաաթլըզ զաաֆիէթը հալիսէ մայգիրէթ պախչ խաէճէք տիր էկէթ, ճէնասը ալէահ պանա աֆիվ խաէճէք պիր։

Վէ մէրգում, պու սէօզի տէմէքլէ հէման այագա դալգուպ գաբըյա տօղըրու պիր սաըմ ալաը։

Գարմէն, բէխաղէթ (թաւլուխիւն) վէ ֆուխարաւէզ-ըզըննը թէրք, վէ մէրգումա խմիխաղ խաէրէք, քէնտի տախի աէրհալ այադա գադգը, վէ պիր համիէտէ գարը իլէ Ուէսմէրնին արասընտա կէրիլիպ ատուրաս։

Ուէսմէրն. – Եօլ վէր, չէքիլ պիր ճանա։

Գարմէն. – (Հալխանէ) Եա՛ պէօյլէ՞մի, ասէվէք քի սահիհէն էօլմէյի կէօզլէնիւզէ ալտը րմըշընըզ։

Ուէսմէրն, պիր ատամ կէրիլէտի, գաշլարը չամբըլար անլը պուրուշտը, վէ մէրգում հէյման Գարմէնին խուզէրինէ հիճհիւմ պիրլէ, անը, մալիք օլտուղու ֆէվգէլատէ գու-վէմի իլէ էպէճէք ակը զանն օլունույօր իտի, ֆագաթի հիչ պիր չէյ հաբատազ օլուպ, գօլլարը վիճուտինին իբի ճիհէ-թինտէն սարգըլա գալար։

Ուէսմէրն. – (Աստաօընըն չիտէմինի զապմի խաէրէք) չաբը՛գ, չաբըգ էթի պագալըմ, մուսաֆիրլէրինի չըղըր քի կէլսինլէր. պէնիմ իչիւն հազըրլամըշ օլտուղուն տուպագ, պիղզամի սէնին գանըն իլէ պօհտանաճագ տըր... ա՛հ պա-չըմ ասէճէյօր... ընանը իհթիյարըմ էլինտէն կիտիյօր, վէ շու հալատէ արթըգ սէնին պիր գարը օլատուղունը ու-նութըյօրում...

Գարմէն. – Պէն գարը ասէյիմ, վէ հէմ պուրատա հալընըզ պուլունմազտայըմ։

Գարմէն պու սէօզի սէօյլէտիյինտէ, հիտէթտէն պու-բուշմուշ չէհրէսի իւզէրինտէ վահշիւանէ պիր մաղրուբի-յէթի նագշ օլունտու։

Ուէսմէրն պաշընը սիլքտի, վէ չիւպհէյի պիր պա-գըշըլա կէօղլէրինի գարհօլանըն բէրտէլէրինէ սիլքտիք, տէն ատնա, նակէհան գալգուպ՝ վէ իչինտէ ատամ կիտ-լէնտիկ զանն հթիտիյի գարհօլանըն բէրտէլէրինի չհտէթլէ գալը բըր, ֆագաթի իչինտէ քիմսէյի պուլմատը։

Պու հալ, Ուէսմէրն իչիւն հալլ օլունմազ պիր մու-ատինա օլմուշըմը. գիւա օտանըն իչինտէ կիպչէնէճէք պա-

գա պիր մահալ եօղըմը. քէնտի միւսէլլահ օլտուղու հալտէ, էօլիւմ իլէ թէհահտա իտիկյօրըմը, վէ տիւշմէնի իտի՝ կիւզել պիր գարը իտի քի, քէնտի պէհաղ էլինյէ օ-եունճագ մէգամընտա օլան ուֆագ՝ վէ գարիֆ պիր բըչա-ղըն՝ օյմալը սաբը իլէ օյնայօրըմը։

Հիւսնու մէլահաթըն սէրվէրի օլան պու գաապն, իբի տէֆա տը քի քէնտի իչիւն «պէն էրքէյիմ» տէտի. պու սէօզ, եա սըրֆ տիվանէլիք, վէ եահօտա սօն տէրէճէ քիւսթահանէ պիր ալտաապը չ իտի։

Պու սօն թէֆէք քիւր՝ Ուէսմէրնին անլընը գըղարա-տը քի, հէյման գարհօլանըն բէրտէլէրինի էլինտէն պը-րագտը, վէ սէր պիւլէնտանէ պիր թավը իլէ թէքրար օտա գաբըսընա տօղրու եիւրիւտի։

Գարմէն, էլլէրի խաչվարի կէօյսիւնտէ օլտուղու հալ-տէ՝ եարը եօլտա մէրգումը գարշը լտաը։

— Եօլ վէր քի կէչէյիմ – տէտի Ուէսմէրն – պէն եապանճը պիր մէմլէքէթտէ պուլունմազտայըմ, էօյլէ պիր մէմլէքէթտէքի, չիմսիկյէ գաապ, խը րիսթիանընըզա չէսպան օլաճագ սուրէթտէ ապա պիր հիւանի գապուլի-յէթ պուլմատըմ, վագաա՝ ահմազըզդա խմիմիշ օլտուղուն թէհահտաթէ ինանտըմ, ֆագաթ հիչ օլմազտա էօլիւմ թէհլիքէսի վիւճահազաթը էօնիւնտէ, պէնզիսին ապտար-մատըղընը կէօրսիւնիւզ։

Ֆիլհագըգա Ուէսմէրն, իբի տէֆա դօրդմուշ օլտու-ղու իչիւն քէնտու քէնտուչի թայիպ խտուպ, քէմսէյի չէր-մու հիճապ իլէ էլինտէքի բըչաղը եէրէ ֆըրլատը, վէ հէյման եօլ աչմազ իչիւն ուսուլ իլէ Գարմէնի պիր եանէ իթթի վէրտի։

Գարմէն, տուրտուղու եէրտէ պիրտա հարաքէթ գալ-տը, վէ Ուէսմէրն իսէ հէր հալտէ, վէ հէրնէ օլուրսա օլ-սուն, պուլունտուղը պու չարըգդ վազիյէթտէն գուրթուլ-

մագ նկյեթի իլէ, Գարմէնի, ճէպրէն պիր եանա ալթմագ խաթէտի։

Լաքին Գարմէն, պու տէֆա տախի պիրա հայաքէթի, վէ քէմալի սէպաթլէ տուրտուղու եէրտէ գալըպ, նակէհան բաղուլարը՝ Ուէսթէրնին կէօյսիւնէ չարբըլարլար, վէ մէրգումի, պու մուգավէմէթի միւմքիւնսիւզ օլան գուվվէթին թէէսիրի իլէ կէրուէ ալըլարագ սարսըլըը, վէ պիր գաչ սաըմ կէրիլէտի։

Ուէսթէրնին, կէրէք Բալէ-Լօայալ պաղչէսինէ, վէ կէրէք Եապանիհնին մաղարասընտա նէ եաբտըղընը կէօրտիւք. էվէթ, մէրգումընն նէլէր եաբմաղա միւքթէտիր, վէ էնայի միւտաբէպէտէ եումրուգլարընըն նէ տէրէճէ տէյէրի օլտուղունը անլատըգ, չու հալտէ Ուէսթէրն, հագդըյըլա քէնտի գուվվէթինէ կիւվէնէպիլիր խաի։

Ուէսթէրնին կէօյսիւնէ էնտիրիլէն սաամէտէն, էն մէշհուր պիր բէհլիվան տախի սարսըլուպ չայը բապիլիր խաի։ Մէրգում, քէմալի հայրէթ իլէ չաշա գալըը, վէ պիր միւտէթ աճիպ պիր բիւյա կէօրիւյօր ղանընընտա պուլունտը. ղիրա քէնտույէ ղալէպէ խաէնի՝ գարշուսընտա կէօրիւյօրըը, վէ պու ղալիպ խտ, նակիբ, կիւղել, վէ կէնճ պիր գաատըն խաի քի, մէրտումէյի՝ աաէթա պիր չօճուգ կիպի գօլըրըյըը գալըըրուպտա պիր թարաֆա վազ խաէպիլիր խաի։

Ցագաթի օլ անտէ, Գարմէնին եիւգիւնէ պագտըղընտա, անը տէհշէթիւ պիր սուրէթ թահսընտա կէօրիւպ՝ էֆքէարընը թէպտիլ էթտի։

Գարմէն, թէքրար Ուէսթէրնէ եագլաշըպ, սէրքէշանէ սուրէթտէ մէրգումին գարշըսընտա տիքիլիպ տուրտու. ղանն խտէրսին քի, նակիահան անըն գատու գամէթի, պիր երքէք պօյը գատար ուղատը, անլը քիպրու ղուրուր իլէ պուրուշտը, հիտէթինտէն չաթը ըմըշ օլան գարա գաշլարը ալթընտաքի կէօղլէրինտէ իլթիխալ խաէն չուլէ, գարար-

մայա պաշլատը. պու ճիւմլէ Գարմէն եինէ, ձէնատպը գատըրը միւթլագ հազրէթլէրինէ գարշու խտեան խտուպտա, սէմատէն՝ եէրէ տէօքիւլէն վէ չէյթան օլան մէլէքլէր կիպի՝ ֆէվգէլատէ կիւղել կէօրինմէքտաէ խաի։

Պու տէհշէթիւ մախլուգըն տուրտուշը, պագըշը, կիւլիշի, տավրանըշը, վէլհասըլ հէր պիր հալի, էօլիւմ թէհտիտատթը կյմա խայօրուտը։

Զըղտանը վէրմէյի՝ – տէյտի Գարմէն, պօղունուգ պիր սէտայըլա, պու սէս, պիր ազ էվվէլ՝ գանաբէնին իւզէրինտէ, նազու չիվէ իլէ եատանան օլ կիւղել, վէ տիլրուպա գըզըն թաթլը սէտասընտա ատա ույմայօրուտը։

Պու ադլու ֆիքիրտէն պիրուն օլան մախլուգըն աթէշ ֆէշան նիկեահը, Ուէսթէրնին սընըըլարընը կէվշէտիպ պաշընը սէրսէմիլէտիր, թատու թուվանընը քէսէր, վէ ըէյու իրատաթընը էլինտէն ալըյօր խտի. մէրգում՝ պէնգի պէթի ոօլմուշ, վէ քէնտինտէն կէշմիշ պիր հալ իլէ էօնիւնէ տօղրու պագմագտայըտը։

— Զըղտանընը – տէյու թէքրարլատը Գարմէն, բարմաղըյըլա մէրգումին ումուղունա տօգունարագ, վէ գամայը թութմուշ օլան էլինի տախի ադըը ադըը եիւքսէլտէրէք։

Յէրէճէյի նիհայէյէ վարմըշ օլան պու սօն թէհլիքէ, Ուէսթէրնի պիհուշլուղընտան այըլտըպ, արթըգ՝ նէֆսինի մուհաֆազա խթմէք հըսսը թապխինի տույմաղա պաշլատը, վէ սօն պիր թէճրիպէ իլէ, տիւշմէնինինն նէ մէրթէպէ չիտէթի պիր գուվվէթէ մալիք օլտուղունը քէշֆ խթմիշ օլմաղըլա, քէնտի տախի թէքմիլ գուվվէթինի ճէմ խթտի, վէ պէլլի խթմէքսիզին՝ նակէհան Գարմէնին իւզէրինէ տիւշմէքլէ, անը՝ սուրէթի մէյուսանէտէ բազուլարը պրասընտա սըգըպ թաղէիգ խտէրէք։

— Գարը օլ էրքէք օլ, հէր նէ օլտուսան օլ . . . աէն էօմրիւմտէն զիեատէ մուգատտէս օլան պիր չէյի թալէպ

խախյօրսըն պէնտէն . . . է՛հ լսնի արթըգ պէնտէն կիւնահ չըգաը . . .

Գարմէն , ասլա ճէվապ վիրմէտի, վէ Ուէսթէրնին պու սէօղիւնտէն սօնրա հիւքմ իտէն սիւքիւթին իչինտէ , եա- լընըզ խթիհզաքեարի , վէ տէհչէթամիզ պիր կիւլիւչ սէ- տասը իչիտիլտի :

Գաոէհու Գարմէն , գօլլարընը սըգմագտա օլան օղ տէմիր չէնպերտէն նասըլսա միւճիպէ նէվինտէն օլա- րագ՝ պիր թագրիպ սըյրըլըպ գուրթուլտու , վէ պիր գաչ ատըմ րիւճաթ իթտիքտէն սօնրա եինէ իլերլէտի, վէ թէք- բար օտանըն ուճունա գաոտար կէրիլէյտուպ , տէր քէմին (յաոակելու պատրաստ) օլմուշ աղրըն բէլէնիկ կիպի, պիր սըչրայը չլա Ուէսթէրնին իւպէրինէ հիւճիւմ իթմէտի իլէ , մերգումը եէրէ տէվիրմէտի պիր օլտու :

Ուէսթէրն, տէրհալ այագա գալգմայա սալաշը իս- տէտ , պիր միւքիւն մուվաֆֆագ օլամտը , պիրա Գար- մէն, տիգինի մերգումըն պօղաղընա տայաթմըշ օլտուղու հալտէ , իչինճի տէֆա օլարագ :

— Զըղտանընը – տէյու թէքբարլատը . բըչաղը թուխ- մուշ օլտուղը էլինի եօգարը գալտը բարագ ,

— Հա՛յըր հա՛յըր – տէյու ճէվապ վէրտի Ուէսթէրն, թիթրէք պիր սէտայը լա :

Գարմէն , հէման բըչաղը Ուէսթէրնին պօղաղընա տալտը բտը քի , օլ անտէ մերգումըն դը բրթլաղընատան պօ- ղունուգ պիր խըբըլթը իչիտիլտի :

Գարմէն, տէրհալ տիգ իսթի կէլէրէք՝ Ոսէսթէրնին գօյնունատան չըղտանը ալըպ՝ քէնտի գօյնունա վազ իթմէքըէ այագա գալգտը :

Ուէսթէրն արթըգ նէֆէս ալմայօրսուտը :

Գարմէն, այագըտըը ալթընատա սէրիլմիշ օլան Ուէս- էսթէրնին ճէոէտինի , պիր տագըգա գատար թէճէսսիս իթտի :

Գարմէնին սիյմատը տախի էօլիս րէնկի կիպի սարար- տը , կէօզ լէրինին ախէչի վարա վարա սէօնմէյէ եիւզ թուխտը , ատը վէ քէտէրնագ պիր թէպէսիւմ , տուտագ- լարընը պուրուշար բտը :

Գաոէհու պաշընը ումուզընատան աշագը սարգարագ, Ուէսթէրնին եիւգիւնէ՝ իրգգախթամիզ պիր նիկեահ ախֆ իթտի . . .

Պու էնատէ, իսթի գախթատըի օլան խօվարտալար , թաամլարընը պիթիրմէք իւզրէ օլուպ , ճիւմլէսի պիր ավազ , վէ թապագ , չանագ , գաոէհ , պարտագ սէտալարըյը լա գարըշըգ, սէրխօշլուղը թէչվիգ իտիճի ախի իւզգիզր պէսախէյի թէրճենիւմ իթմէքտէ խոխէր :

«Հէր նէ վագըթ էօլսէմ էկէր ,
գօյ պէնի տէֆն էյլէսինլէր»

«Օլ մախգէնտէքի չէրապ վար,
օլսուն պանա էուրտու գարար»

Պէսախէ վարա վարա կէվչէյիպ , վէ սէօլէր տախի , սարխօշլուգտան ույգունա վարմագտա օլան սաէմլէրին սէտասը կիպի եավաշլանմըշ իքէն, թէքբար պիր կէրմիյէթ՝ վէ պիր շէվգու զայրէթ քէսպ իթտի . չինքի ժօզէքէն , պօրուսընըն իչինտէն պիւթիւն գուվվէթի իլէ «Հէր նէ վա- գըթ էօլսէմ էկէր, գօյ պէնի տէֆն էյլէսինլէր» պէյթինի էօթտիւրմէքըէ, մէճլիսի եէնի պաշտան թահրիգ վէ թէշ- վիգ իթմիշ իտի :

Ժօզէքէնին, պօրույըլա էօթտիւրտիւյի պու սօն պէ- սիթ, շիմշէքտաէն զուհուր օլան էլէքթրիք կիպի Գարմէնին դուլաղընա չալընըպ, օղ րաշմագտատան, տույտուղը եօրղուն- լուգտատան, վէ պէլքիտէ իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու ճինա- յէթտէն հըսս իթտիյի նէտատէթին թէէսիրինի, անը վա- հիտտէ գալպինատէն տէֆ իտէրէք , հէման իճրա իթտիյի ճինայէթին էսէրինի մահվու նապէտիտ իտուպտա , պիր ան էվվէլ օթէլտէն ալըպ եիւրիւյի վէրմէյի տիւչինմէյէ պաշլատը :

Ֆագաթ նա՛սըլ մահվ իթմէլի իտի, պու էօլիւլի նէրեան կէօմէպիլիը իտի։

Գարեօլանըն իչինտէ ալչաճըգ պիր եաթագ օլուպ, վէ ալթը տախի եէրէ սիւրիւնտիւլինտէն, օրատա կիզլեմէք միւմքիւն օլամայաճաղը կիպի, օտանըն տէրուննինտէ տախի, մէգ քիւր ճէսէտի հըթիղ իտէպիլէճէք հիչ պիր չուգուր, վէ եա պիր պուճագ, վէ եախօտ վինասիպ պիր մահալ եօղլըտը։

Գարմէն, րագա իթտիլի վագըթ, իմթիսալճըզ սուրեթտէ մըլսլը օլան տէօչէմէ թահսաալարընտան՝ պիր գաչընըն սալանտըզը խաթըրընա տիւշմէքլէ, կէօզիւ իլէ մէգքիւր թահսաալարը արայըպ պուլտու։

Գարմէնի՝ խաֆի պիր տէհչէթ խաթիլա իթմիչ օլմաղըլա՝ քէնտի այագլարը աէսինտէն պիրէ տիթրէմէքտէ, կէօզլերի հիտէթու չիտէթ իլէ բարլամադտա... վէ կիւճ հալ իլէ նէֆէս ալըպ վերէպիլիյօր իտի։

Մըսլը օլան թահսայը եէրինտէն գալտը ըմմադ խաթէտի, ֆագաթ թահսա՝ եէրինտէն չըգմայըպ, եալընըզ եայլանարադ սալանտը. Գարմէն, տէրհալ սօպանըն տէմիր մաշասընը ալըպ, վէ տաէթա կէրկի կիպի խաթխմալ իտէրէք, մաշանըն սիվրի ուճունը, նիմ սուրէթտէ աչըմըշ օլան թահսանըն արասընա սօգարադ, վար գուվվէթի բաղուչա վիրուպտա գաղըրընճա, հէման թահսանըն չվիլէրի եէրինտէն չըգարադ չաթը բատամադլա եօգարը ֆըլատը։

Գարմէն, էօնիւնտէ տէօթ քէօչէ՝ ուղուննճա, վէ թըպգը թըպգըչա թթպուրթ չէքիլինտէ պիր չուգուր աչըլսըղընը կէօրտիւ. պու չուգուրըն ալթը տախի, ալթ գաթ օտանըն թաւանը խի քի, օլ տախի չէրչի պիր եաբըլըչըլա եաղընըզ պիր սըրա ինճէ թահսաալար մըսլը օլուպ, արայընընա պինէչէրճէ էօրիւմճէքլէր, վէ եըլլանմըշ ֆարէլէր. Թէվաթիւն իթմէքտէ խաէրէք։

Գարմէն պիր արա կէօզէրինի գաբատը, զիրա պիր պայղընըզ հըօս խաէյօր իտի... ֆագաթ պու կիպի զաաֆէթի, անըն թապիաթընա մուդայըր օլմադըլա՝ տէրհալ չիտէթլէ պաչընը սիլգտի, պէլինի ատղրուլմատու, վէ եէնէտէն պիր ճէսարէթու քիսմէ տախըզ քէտպ իթմիչ օլան կէօզլերի իլէ, աչըլմըշ տէլիլէն էնինի պօյունը, Ուէսթէրնէն ճանսըզ ճէսէտի իլէ էօյչիւպ պիչտի։

Աչըլան չուգուր իլէ՝ ճէսէտէն էնի պօյու պիր օլմաղըլա, Գարմէն, հէման պիրա բէրվա ճէսէտէ ատղրու իլէրէտի։

Պու արա՝ գարընըն սաղ ճիհէթինտէ օլան մէգքիւր պայընըզ բէնչէրէսի թէքրար աչըլըպ, վաֆք իթտիլիմիզ թըրաչլը, վէ գըրմըզը րէնկէ չալար իրի գաֆա, սօրկուճ կիպի ուղուն սաչըլըլա չէրչիվէնէն տէրուննինտէ եէրլէչտի։

Պու ատէմ, զիքրի սէպգաթ իտէն մէյհանէնէն, եանի մաղարանըն եապանիսի իտի քի, րենկեամուզ թիւյլի տէրհսինի չըգարմըշ օլտուղունտան, մաղարանըն հէր կիւնքի միւչթէրիլէրի պիրլէ անը կիւճ հալ իլէ թանը յապիլէճէքլէր իտի, ֆագաթ մէրգում, պիզգաթ եապանի քէնտիսի օլուպ, իճրայի լուպիյաթ էնտասընտա պաչընա գօյտուղու բէրուգանըն ալթընտա, տազ գաֆասը իւղէրինտէ, ճէրօք հինտալիլէրինէ մախսուս օլան օլ գույրուգ կիպի պիր թուրամ ատչը, քէմալի տրգգաթլա հըթիղ խաէյօր իտի։

Լիֆէնտիսի պուլունան միւսիւ Բօլիպ, Օթէլինին տէրուննինտէ, մէգքիւր եապանի իչինն պիր մահալ թախսիս իթմիչ իտի քի, պու պօտուրում կիպի տարագըզ տէլիք, Գարմէն իլէ Ուէսթէրնինն պուլունտուգլարը օտանըն թամ պաթընտայըտը։

Լիֆէնտիսի՝ պաղէն մէրգում եապանիյի, իչինի բայտօս իթտիքտէն ոճնրա՝ տաէթա վահչի պիր ճանավար կիպի հապս իթմէյի ունութտայըտը, մէրգում պու միւսամէհատէն խաթիֆատէ խաէրէք, հինտալիլէրէ մախսուս օ-

լան ուսուլեթ վէ չեվիքլիք իլէ , եանի այագլարը չամա-
թասը իչխիլմէքթիրլին կիճէլերի աբշարը չըգար, վէ էօթէ
պերի կէզիպ տօլաշըպ, չօճուգ կիպի հեր կէօրտիւլի չէյլերի
աղիմ պիր մերագ իլէ թէճէասիւս իտեր իտի :

Օլ ագշամ՝ Օթէլոյ միսաֆիր չօգ օլուպ, վէ ուշագ-
լար տախի մէշղուլ օլմալարըլյա , եապանկի տիւշման-
մէքլիյէ վագըթլարը օլմամըշ իտի քի , պու սէպէպլէ մեր-
գում տախի, ֆըրսաթ պուլարագ ուշագլարա կէօրինմէք-
սիզին, կիզլիճէ պիր սաաթտան պերի պիր գաթտան տի-
կեր գաթա կէչիպ տօլաշըր , վէ եալընըզ ինճէ պիր թահ-
տա բէրտէ իլէ հըֆզ իտիլիշ , վէ եախօտ չէրչի պիր գա-
բըլյա գարանմըշ օլան օտալարըն տէրունինտէ կէչէն
տէօնէն իչլերէ . . . վագըֆ օլմագլա կէօյնիւնի էյլէնտի-
բիյօրտուր :

Գըրմըզը օտա, (Գարմէնին պուլունտուղու օտա պու
նամ իլէ մարուֆ իտի) պաշլըճա մերգումին մերագընը
թահրիգ ետմիշ օլմաղլա՝ հայրըճա չալըշըպ , նասըլսա
պիր թագրիպ գիբրի սէպագաթ իտէն այտընըզգլարըն՝ պի-
րինէն բիզէօնինի ներինտէն օյնատապիլմիշ իտի քի , պու
հալ իլէ արթըգ իտթէտիյի կիպի օտանըն տէրունինտէ կէ-
չէն ահվալի կէօրիւպ տըգդաթ իտէպիլիյօր իտի :

Մերգում, տաղ գաֆասընը այտընըզգտան իչէրուլ
սօգտուղու էնտատէ , Գարմէն տախի , քէնտի իլէ ճէսէտին
արասընտա պուլունտուղունտան , քէտէրտագ կէօղլերինի
էօթէ պերի չէվիրուպ, պու մէնգարէնէն իբինճի չախսընը
արայօր իտի իսէտէ, պիր միւքիւն կէօրէմէյօրուտը :

Գարմէն , տայիտա վիճուտի իլէ եապանկէն պագը-
չընա մանի օլտուղու հալտէ , Ուէսթէրնէն էսվապընտան
թուրթուպ , աչմըշ օլտուղու տէյիյէ տօղրու սիւրիւքլէտի ,
պու մէնգարեյի կէօրէպիլմէք իչինն ճան աթմագտա օլան
եապանի , հեր նասըլսա կէօրիւպ հեր պիր հալէ վագըֆ
օլտու :

Ուէսթէրնէն պաշըյըլա ուժուղլարը տէյիյէ տիւշ-
մէքլէ , Գարմէն, ճէսէտին տբշարբտա գալմըշ օլան գըս-
մընը տախի իչինէ եէրլէշտիրմէք իչուն հէման տիկեր թա-
րաֆտա կէչտի :

Եապանինին կէօղլերի իրիլէշտի , տուտագլարը՝ սէս
չըգարմագաբղըն հարաքէթէ պաշլատը լար . մերգում ,
չիւպհէսիզ ֆիքրինտէն «պու տէմինքի կէօրտիւյիմ եանքի
(ամերիգալը) տըր» տէյօր իտի :

Պիր ֆաճիանըն՝ էն միւէյյէմ գըսմընը թէչէքքիւլ
իտէն պիր մենղարետէ , հազըրլըն՝ նա՛սըլ միւթէէսսիր
օլուրսա , էօյլէտէ եապանինին սիյմասը իւղերինտէ պիր
թէէսիւր՝ վէ պիր քէտուրէթի ալամէթի նագշ օլունտու :

Գարմէն, տէօչէմէնին իւղերինէ սըչրամըշ օլան պա-
ղը գան տամլալարընը այտընըզյըլա սիլիպ թէմիզլէտի, վէ
իւղերինի տախի քիւլ իլէ էօրթտիւքտէն սօնրա , չըգալմըշ
օլտուղու թահտայը տախի , եէնիտէն եէրինէ գօյուպ
եէրլէշտիրտի :

Եապանինին իրի սիյմասը իւղերինտէ , թատաճիպ վէ
թէհայիւր նըշանէսի օլան պիր թէպէսսիւմ կէօրինինպ,
թա գըրմըզլաղը իչինտէն պիր վավէյյա (ագաշակ) գօրը
վէրտի :

Գարմէն , թահտայը եէրինէ գօյուպ մը խոլտանագ իւղըճ
խգէն , մեղքիւր ֆէերտատը իչիմէքլէ , պաշտան այագա
գատար տիմիրչյուպ հէման արգասընա տէօնտիւ իսէտէ ,
հիչ պիր շեյ կէօրէմէտի. եապանինին գըրմըզը յա չալար
իրի սիյմասը նագպտիտ օլմուշ , վէ այտընըզդ մեգամինտա
օլան քիւչիւք բէնչերէ տախի թէբրարէն գարանմըշ իտի :

Գարմէն՝ , տըգդաթը յա էթրաֆը տինլէտի իսէտէ ,
իւսթ գաթտաքի սարխոշլարըն աճալ աճայիպ սէսլերին-
պէն, վէ տաթսըզ նաղրեչերինտէն մատէ հիչ պիր շեյ ի-
չիտէմէտի :

Գարմէն՝ , տէֆաթլէ մասքէսինի եւսղիւնէ կէչիրիւպ
գարըյա տօղրու իլերլէտի, վէ սիւրկիւչի կերկեր չեքմեք ի-

չիւն էլինի գաբընըն թօբու խուղերինէ գօյտուղունտա, տը-
չարըտան, պիր աղ եվվել աէհչէթինի մուճիպ օլան սէտա
թէքրար իչիտիլտի, վէ սօնրա գաբընըն տըչարըսընտա
գալմըշ օլան անահատար, չիտէթէ ղէնպէրէյին իչինտէ
տէօնէրէք քիթլէնտի։

Գարմէնին կէօղլէրի գարարըպ այագլարը տիթրէ-
մէյէ պաչլատը. ֆագաթ պուճիւմէ թէքմիլ գուվվէթի
իլէ ղէնպէրէյին թօբունը չէքիւպ չէվիրերէք գաբույը
աչմաղա սավաչտը։

Պէյհուտէ զահմէթ . . . գաբը՝ տըչարըտան քիթլէն-
միշ խտի . . .

8

ՊԻՇ ԳԱՏԻՀ ԲՕՆՋ

Գարմէն, պէշ տագըդա գատար չիհնէքտէն վուրուլ-
մուշ կիպի պիլա հարաքէթ գալա գալտը։

Գարմէն, օտանըն օրթատընա գատար կէրի չէքիլիպ,
այագլարընը՝ Ուէսթէրնին ճէսէտինի հավի օլան թահատա-
նըն իւղերինէ գօհարագ, կիւյա վիճուտինին աղըրլըղը-
յըլա մէգքիւր թահտայը ևէրինէ ևէրլէչտիրմէք խտթէ-
յօրուտը։

Վիճուտի, էօնէ տօղրու էյլիմիշ, կէօղլէրի ևէրէ տի-
քիլմիշ, գուլագլարը՝ էթրաֆը տինլէմէյէ հատր օլունմուշ
վէ մատքէնին ալթընտա մէսթուր օլան եանագլարը ատէշ
կիպի գըղարմըշ խտի։

Ցըշարըտա, իչիտիլէն օլ պօղունուգ սէտատէն սօնրա,
հիչ պիր շամաթա օլմայուպ, անճագ զօգագտաքի գար-
մագարըշ կիւրիւլթիւլի սէտալէր իլէ, իւսթ գաթտաքի
սարխօշլարըն նաղրէլէրի սէտատը իչիտիլյօր ըտը քի, պու

սէպէլէր, գարնավալըն արթըգ հալէթի նէղիյէ վարմըշ օ-
տուղունը իչմա իտիյօրուտը։

Գարմէն, պիր տագըդա գատար խէվֆու աէհչէթ իլէ
պիլա հարաքէթ տուրտուգտան սօնրա, Ուէսթէրնին՝ մու-
հաֆազայի նէֆսի իչին խտխտալ իթմէք խտթէտիյի ուղուն
ըրչաղը եէրտէն ալըպ, սաբընը ավուճը իչինտէ գուվ-
վէթլէ սըգտը. անլընըն պուրուչուգլարը մահիլ օլտու, վէ
հէման մատքէսինի չըգարըպ՝ պիլա բէրվա կէօղլէրինի գա-
բույա տօղրու տիքի վէրտի։

Զանն իտէրսին քի՝ նակէհան ֆէվգէլատէ պիր պէսա-
լէթ, վէ մաղլուպ օլմազ պիր գահրիմանլըգ քէսպ իթմիշ
խտի, տուտագլարը իւղերինտէ կէօրիւնէն աէհչէթլիւ պիր
թէպէսսիմ, հէր նէվի թէհլիքէյի թահդիր իթմէսինէ,
վէ հէր պէլայա գարշու մուգավէմէթ խտճէէյինէ
տէլալէթի իթմէքտէ խտի. մէրգում, քէմալի հիտէթտու չի-
տէթլէ ան պէ ան իւղերինէ իտիլէճէք հիճմէ պէքլէյօրըտը,

Գու էանատէ գաբըյը աչան հէր քիմ տախի օլսա,
չիսպհէսիզ իչի պիթմիշ օլաճագտը։

Ցագաթ գաբը աչըլմատըգտան մատէ, տըչարըտա
տախի տէրինն պիր սիւքիւթ հիւքմ իտիյօր խտի։

Ինթիզար ուզատըգճա, Գարմէնին գանը տախի պիտ
թէտրիճ սօղուլուպ, ճանի վէ գաթթիլ օլտուղու թէքրար
խաթըրընա տիւշմէքլէ, եէնիտէն պիր լէրզէ (դող) հըսս
իթտի. պիրա օլ անտէ՝ գաթիլ իթտիյի ատէմին ճէսէտի
իլէ մահբուս պուլունը յօրըտը։

Մէրգում, բէյ տէր բէյ ճէսարէթինի զայպ իթմէքլէ,
մահալի մէգքիւրտէն տըչարը չըգապիլմէք իչին, խէվֆու
աէհչէթ իչմա իտէն կէօղլէրի իլէ, օտանըն տէօրթ եանընը
թահարըի իտէր տուրուր խտի. օլ անտէ ֆիրար իթմէքտէն
պաշգա հիչ պիր շէյ տիւշինմէյօրուտը. օտանըն տէրու-
նինտէ պուլունան հէր պիր էշեայը գան իլէ միւէյմմա կէօր-
մէքտէ խտի. մէսէլա՝ մագթուլ Ուէսթէրնին սօն թահա-

մընաան արթմա, վէ էլան ասֆրանըն իւզերինաէ պուլու-
նան էթմէք բարչալարը, քիւլ իլէ մէսթուր օլան օտանըն
աէօչէմէօի, ասպանըն մնչաար, վէլհասըլ հէր էչիա, լիսա-
նը հալ իլէ քէնտինի իհթիամ իսկյօրլար զանն խտուպ,
հաթտա Ուէսթէրնին ճէսէտինի սէմթը իտէն թահտա տա-
խի, կէօզիւնէ, հարաբէթ իսկյօր կիպի կէօրիւնմէքլէ, մու-
ճէրբէտ մէզքիւր թահտա պիլէ, իրթիքապ իթմիչ օլտու-
ղու ճինայէթէ չէհտաէթ իտէճէք խէյալի իլէ, թարիֆի
ղայրի գապիլ պիր աէհչէթէ կիրիֆթար օլմուչըտը։

Գարմէն, պու էմնատէ նէնիտէն պիր գատըն հալ
քէպ իտուպ, նէտտամէթ հըսսկյամըտըլա թիրթիր տիթ-
րէը, վէ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլայօր իտի։

Պուլունտուղու հալ, ան պէ ան ադամ պիր վէխտամէթ
քէպ իտէրէք, արթըդ հէր նէ օլուրսա օլսուն, պիր սա-
նիյէ էվվէլ գաչմայա գարար վիրուպ, բէնչէրկէլէրտէն պի-
րինին սիւրմէսինի հօգարը գալթը ըտը։

Գարմէնին պուլունտուղը օտա, (Եավուզ չօճուղտար)
նամ նէնի զօգագտէն նազար օլունտուգտա, իտանէնին
ալթ գաթը ատտ օլունուպ, ֆագաթ մէզքիւր օտանըն
բէնչէրկէլէրի՝ վալուա զօգագընա նազը ը իտիկէր քի, պու
հալ իլէ բէնչէրկտէն զօգագըն գալար ըրմընա գատար է-
քէյիճէ պիր ուզագլըգ օլմաղը լա, Գարմէն, հէման պու
մէսաֆէյի էօլչիպ պիչտի, վէ տէրհալ նէ նատատաղընըն
գարարը գաթիսինի վիրուպ պիթիրտի։

Չօգագտան՝ էլան ատէմլէր կէչիպ տէօնտիքտտէ, վէ
նէր ալթընտա պուլունան պօտուրսումտուր հէնուզ աչըգ ի-
սէկէրտէ, ֆագաթ Գարմէն, հերչիպատատպատ գաչմագ
իսթէտիյինտէն, պու կիսի մահզուրլուգտա չօղլուգ էհէմ
միյէթ վիրմէյուպ, հէման ալթթաճիլ գարեօղանընն չար-
սաֆընը չէքիպ չըգարտը, վէ թապա թուվանը քէսիլ-
միչ օլան թիթրէքէ էլլէրի իլէ, կիճպալէտա կիճ չարսաֆընն
ուճունը՝ էլի քէօթիս բէնչէրկինին պիր ևանընա պաղլա-

յուպ, վէ տիկէր ուճունը տախի զօգագա տարգը թարզ-
տան սօնրա, աչագը աթլամազտան էվվէլ՝ չարսաֆընն ու-
ճույընա գալարըրմընն արաբընտա օլան ուզագլըգը անգա-
մագ իչիւն, բէնչէրկտէն էարը պէլինէ գատար էյիլէրէք,
տըզգաթլա զօգագը սիւզմէյէ պաշլատը։

Վալուա զօգագը իւզերինաէ, պիր մէչիտանէ ճինինն իս-
թիճար իթտիյի օտայըլա, քէնտի պուլունտուղու մահալինն
արաբընտա պուլունան տիվարտէն, նահէհան պիր էլինէ՝
տըշալըգ յա տօղլու ուզատաղընը կէօրտու։

Պու էլ, բէնչէրկտէն զօգագա տօղրու տարգը լընչ օ-
լան չարսաֆընն ուճունը թուռթուպ քէմալի չիտէթլէ տատտը։

Պու էմնատէ՝ Գարմէնին խէվֆու տէհչէթի վատֆ օ-
լունմագ մէրթէպէլէրէ վատըլ օլտու. ֆիրարընա մանի օլ-
մագ իսթէյէն պու զարիպ էլ, ինսան էլի օլմայտագ, իլլա
պիզգաթ չէյիթան քէնտինի իտի քի, հէնուզ իճրա իթմիչ
օլտուղու ճինայէթ, պու տէհչէթիլու իսլիսի գարշուտընա
չըգարըր յօր խէյալինէ զահիպ օլուպ, նահէհան մագթուլ
խաթրընա տիւշտիւ քի, օլ անտէ այագլարը ալթընտա էօ-
լիւմ ույդուսըլըգլա ույումագտա, վէ պէլքիտէ . . .

Վագտա Գարմէն, քիւսթահլըգտա վատըլ օլուր տէ-
րեճէտէ պի բէրվա, վէ ճէտուր պիր թապիտէ մալիք ի-
սեմէ, ֆագաթ էզճիւմլէ պ իհնի, մէնտուպ օլտուղու մեմ-
լեքէթինն՝ պագը ճին վէ գօրթլագ հէքիայէլերի, վէ պիր
թագըմ խէյալի մտատալար իլէ տօղու օլմաղը լա՝ ֆէնտ
հալտէ իսրըտի, վէ քէմալի խէվֆու տէհչէթի իլէ կէրու
չէքիլտիյինտէ, սրճագ՝ վէ պօղուճը պիր հէվանըն եիս-
պինէ չարբմաղըգլա, գան գօգուսը կիսի պիր չէյ տախի
հըսս իթմէկէ պաշլատը։

Գարմէն, ագլու ֆիքրի վկյրու զեպէր, վէ խէյալաթ
իլէ հագըգաթ տէհչէթի ատտաընտա պիր մըգտատ միսթէ-
րեատիւտ, վէ ատիմէ սէր՝ գալաբգտան սօնրա, թէքրար
մէյուտանէ փիսմամօղլուղընը էլէ ալարտգ, թէքրար բէն-

չերէտէն զօգալա տօղրու էյիլիպ, մէզ քիւր տէհչէթֆէրմա էլլին, ուֆագ վէ եասը պիր տէլիքտէն տըշարըյա ուզանտըղընը, վէ ալթ գամ թաւան իչիսինին պիր բէնչէբէսի զանն օլունան մէզ քիւր տէլիքտէն, թէբէսինտէ գույրուգ կիպի պիր թուրթամ պէեազ սայը պուլունան տաղ պիր գաֆանըն, տըշարըյա չըգտըղընը քէմալի հայրէթ իլէ կէօրսիւ։

Զօգալըն ֆէնէրլէրի ըչըղըյը լա՝ նիմ սուրէթտէ միւնէվվէր օլան պու աճալ աճայլիպ չէքիլ, Թարմէնին էֆքեարընը ասլա թէպորիլ իթմէտիքտէն մատէ, համաա տահա գիյատէ տէհչէթինի մուճիպ օլույօրըտը։

Մէզ քիւր էլ, միւճէրրէտ եէրինտէն գօբարմագ դայրէթի իլէ չարսաֆըն ուճունը՝ միւթէմատիյէն չէքիպ տուրույօր իտի քի, պու ամէլիյաթ, պօղունուգ պիր սէտայը լա վէ նէք ահէնկ պիր պէսթէ թէրէննիւմի իլէ իճրա օլունմագ իւղրէ իտի։

Թարմէն, ղիհնի գարը չմը չ, թապու թագաթը քէսիլմիչ, վէ գուվվէթու գուարէթինի զայպ իթմիչ օլտուղու համաէ, թիթրէյէրէք բէնչէրէյէ տայանըպ տուրմըշ իտի։

Պու արա տըշարըտան պիր այագ սէսի իչիտիլիպ, այնի վագըթտա օտա գաբըսընըն իքի ճիհէթինտէ պուլունան այտընըզդարըն գապա ճամլարը, նիմ պիր ըչըդըլա թէնվիր օլունտուլար, վէ այագ սէսլերի տախի՝ թա գաբընըն էօնիւնտէն իչիտիլմէյէ պաչլատը։

Թարմէն, քէնտուլի տէրտէսթ իթմէյէ կէլիյօրլար զաննընա վահիպ օլտու։

Թագմէն, կիրիֆթար օլտուղու էվհամու խէյալաթը միւտհիչէսինտէն, հիչ օլմազտա պու սուրէթլէ օլսուն գուրթուլապիլէճէյի իւմիւտի իլէ կէօղլէրի բարլատը, պիհնինի իսթիյա իտէն վէհմու խէյալաթ մահվ օլտու, վէ թէքրարէն էվվէլքի գուվվէթու ճէսարէթինէ սահիպ օլապիլտի։

Գաբընըն տըշարըսընտա պիրիքէն ատէմիէ՝ նիւքսէք

սէտայը լա կէօրիւշմէքտէ իտիլէր։ Գարմէն, պունլար միւճէրրէտ քէնտի հագգընտա կէօրիւչիյօրլար զաննընտա պուլունտը. պու արա պիր էլ, անահտարը սիւրմէնին իչինտէ չէվիրտի իսէտ գաբըյը աչմազ օլտու։

Գարմէն, բէնչէրէյէ գօչուպ զօգալը պիր տահա կէօզտէն կէչիրտի. տիվարտան տըշարըյա չըգմըշ օլան էլ՝ վէ գաֆա նապէտիտ օլմուչլար իսէտ, ֆագաթ չարսաֆըն պաղը պիւսպիւթիւն չէօղիւմիւշ օլմազլա, չիւպհէսիզ քէնտի վիճուտի սըգլէթինէ թահամմիւլ իտէմէյէճէք իտի։ Մէրգում, նէ եարաճաղընա սէրհան գարար վիրուպ հէման ըրչաղը եէրտէն գարտը, վէ սօպանըն տէմիր մաչասընը տախի տիկէր էլինէ ալտրգտան սօնրա մճմու սէօնտիւրտի, վէ տէրհալ գարեօլանըն բէրտէսի արգասընա սըչրայուպ կիղ լէնիվէրտի։

Ցըշարըտա իսէ, գաբըյը գըրմաղա սալաչանլար, կիթտիքճէ զայրէթլէրինի արթըրմագտա իտիլէր, ֆագաթ անահտար՝ սիւրմէնին իչինտէ պէյհուտէյէ տէօնիւպ, նիհայէթ ղէնպէրէյին պօղուրմասընտան պաչգա պիր չէյհուսուլէ կէլմէտի։

Ֆագաթ պու հալ, էօյլէ ուզուն միւտտէթ տէվամ խէմէյուպ, նիհայէթ էր եա կէճ գաբը միւճէրրէտ ա-չըլաճաղընտան, Գարմէն, զուհուր խէճէք օլան հէր վագայէ հագըր պուլունույօրըտը։

Գարմէն, գաբընըն տըշարըսընտա պուլունան ատէմլէրին, քէնտուլի տէրտէսթ իթմէք իչուն իրսալ գըլընմըշ զապթիյէ մէմուրլարը օլտուգլարընտա գանտաթ կէթիրիւպ, մէրգումանընն իչէրի կիրտիքլէրինտէ, պաղթէթէն իւղէրլէրինէ հիճիւմ իթմէքլէ, եօլու սէտտա իթմէյէ գարար վէրմիչ օլմազլա, բէլէնկ կիպի քէնտուլի թօբլայարագ, հէման պիր համլէտէ սըչրայուպ վուրմազա հնթիզար իտիյօրըտը։

— Ա՛հ մէլան անահատ – ասէտի տը չարըտան պո-
զանուզ պիր սէտ։

— Գաբըչը գըրըվէր – տէյու ճէվապ վէրտի, ան-
կէր պիր սէտա։

Պու ասն գարար գապուլ օլունուպ՝ իբի իւչ քիչի պիր-
տէն թէրմէյէր իլէ գաբըչը տէօյմէյէ պաշլատըլար քի,
հէման սիւրկի՝ եէրինտէն ֆըրլատը՝ վէ գաբը տախի սը րթ
իւսթի աչըլը վէրտի։

Գարմէն, նիմ սաւրէթտէ գարեօլանըն բէրտէսինի ա-
չուպ, վէ բըչաղը տախի ավուճը իչինտէ սըգարագ հիւ-
ճիւմէ հազըրլանտը ... ֆագաթ զապթիկէ մէմուրլարը
եէրինէ, գաբընըն էչկի իւզէրինտէ, մասքէսի կըրթը ըմըշ
օլտուդունտան՝ եալընըզ պաչը ինտան օլտուդու հալտէ՝
Պայկունըն մանթէմտագ սկյմասը կէօրիւնտիւ քի, արգասըն-
տան անճա իւչ տէօրթ տիլիմի գալմըշ օլան գալտըն, վէ
իրի պօրտսուսուլը լա միւսելման օլան թայիֆէ իլէ պէրապէր
ճիւմլէսի իչէրուլէ կիրտիլէր։

Գարմէն, պունլարը կէօրտիւիւնտէ՝ տէրհալ բէրտէյի
ինտիրուպ գարեօլանըն արդա ճիհէթինէ էնէրէք, քէն-
տուլի լայըգըլը լա կիպ լէտի։

— Մի՛սի՛լէ՛ր մի՛սի՛լէ՛ր – տէյու Հայգըլմագտա-
յըտը, ատ չարըտան Օթէլլոն ուշաղը – պու օտա թուրթուլ
մուշտաը ր տէյօրում սիպէ, պուրատա պաչդա ատամ վար...
չիմոն միւնագաա չըգարաճադընըզ...

— Թամ վադթը տը ր – տէյու ճէվապ վէրտի ժօզէ-
բէն, սարհոչլուգտան ակլի տօլաչարագ,

— Հաթտա թամտա եէրինտէ տիր – տէյու իլտվէ
իթտի. Հէնա թավուշը թէմընինի պիր հալ իլէ,

— Էօյլէ խսէ – տէտի Ա.յը, (մէրգումէն բօսթը եը ր-
թը լուպ Բալթօ էթէյի կիսի էօնի աչը ըմը չը տը ր) – վա-
գը թ վէ մահալ ուչդուն օլտուգտան սօնրա, արթըգ հեյ
չէյ մինատսպէթինտէ օլմուշ օլտը ր։

Պունլար պէչ քիչի օլուպ, սօն տէրէճէ սարհոչ օ-
տուդլարընտան՝ պիլա իհթիյաղ ճէպրէն մէզքիւր օտայա
կիրմիշլէր իտի. Օթէլ ուշաղընըն էլինտէ պուլունտան
մուտ՝ մէրդումանըն սիյմալէրինի նիմ տուրէթտէ թէնվիր
իտիյօր իտի։

— Մի՛սի՛լէ՛ր մի՛սի՛լէ՛ր – տէյու թէքրարլատը ու-
չաղ, քէնտի տախի մէրդումանըն արգալարընտան օտայա
կիրէրէք – իչթէ կէօրիւյօրսունուզ ա՛, մուտ տախի տէճն-
տիւրիւլմիւչ տիր ... պուրատա պիր միսիր իլէ պիրտէ
մատամ վար քի ...

— Պու հալ թասլիյի տիր, տայիմա պէօյլէ օլուր –
տէյու ճէվապ վէրտի եարը գալմըշ օլան գավուն։

— Սէն պուրատան տէֆ օլուպ կիտէճէքսինիզ –
տէտի Հէնա թավուշը, ուշաղըն ուտուզընտան թուրթուպ
ոչըշարը ամմադ լաթէյէրէք։

Ուշագ՝ կիւճլի վէ գուվվէթլի պիր տէլիգանլը օլմա-
ղը ա, հէման ճիւմլէսինինտէ հադգընտան կէլէպիլիր իտ-
տի խսէտ, բաթը ըտը ր չըգմատսը էչիւն սէօպլէրինէ ֆիր
հիլմիյէթ վէրիպ,

Ուշագ. – (Հէնա թավուշընը ուտուլ իլէ պիր եանէ
իթէրէք) էֆէ՛նտիլէր, ըչճա իտէրիմ պիրլիպլիմիզին սէօպ-
լէրինի անլայալըմ։

Ժօզէբէն. – Էվէթ սէօպիւմիզի անլայալըմ։

Ուշագ. – Պու օտա սիպէ վէրմէյէմէզ, չիւնքի թուր-
թուլմուշտը ր, վէ պուրատա պաչդա ատամ վար։

Ժօզէբէն. – Էօյլէ իսէ պիպէ պաչդա պիր օտա վէ-
րինիպ։

Ուշագ. – Պաչդա օտամընը ճօգ... ճիւմլէսինտէ թուր-
թուլմուշ տը ր։

Ժօզէբէն. – Լ.Ն էօյլէ իսէ պու օտայը վէրինիպ։

Ուշագ. – Ֆագաթ մի՛սի՛քինն տէյիլ տիր տէյօրում
սիպէ։

ժօզեբէն. – (Գապիւլի իթիրազ օլմայան պու մանթըգա մուվաֆըգ մուհավէրեյէ տեվամ իտէրէք) էօյլե իսե պիղէ պաշգա պիր օտա վէրինիզ։

Ուշագ. – Ֆագաթի զաթէն պիզէ պիր օտա վէրիւ միշ տիր։

— Պիզէ վէրիյէն օտատա պէշ նէֆէր մատամլարը-մըզ վար քի, քէօր սարխօշ մասանըն ալթընտա եաթը-յօրլար . . . Թէմիզինի վէ սօուգ գանը ատէմլէր իչուն, պու կիպի պիր մէնզարէտէ պուլունմագ ատիլիք տիր – ատյու պասթը մեգալ իթտի, բօսթը եըրթըլմըշ օլան Ա.ՅԸ — պունատան գաթի նազար, պիզ՝ մուհիմ պիր մեսէլէ հագ-դընտա միւզաքէրէ իտէճէյիզ քի, մերսուէմ գատընլար օյանըպ տէրհալ կալօպ օյնայաճագլար, վէ իչթէ անլա-յօրսուն ա՛ պու հալ պիզիմ իչիմիզէ կէլմէդ։

ժօզեբէն. – (Հինա Թավուղընա խութպապէն) էյ Բ՛պի, մուհապպէթ հագգընտա չու Թէրէնինիւմ իթտիյին պէս-Թէլէրի Թէքքարլա պագալըմ . . . սօուգ չօգ, վէլաքին պու միւսիւ իլէ մնատամ, օտալարընըն բէնչէրէսինի գա-բամայա ունուԹմուշլար . . .

Բօպի. – (Իանի Հինա Թավուղը) ահ քիւսԹախ միւ-սիւ . . . տույղուսըզ մատամ . . . նէզլէտէն գօրդմայօր-մուսընըզ։

ժօզեբէն. – (Պաղըրարագ ըէֆիկլէրինէ) հէ՛ . . պիղէ պիր չէյ սէօյլէյիմմի Հահու, պուրատա քիմսէ Հօգ . . . պու մատամ վէ միւսիւ տէտիքլերի սըրֆ խէյալաԹտէն իպարէթ տիր . . . պիզ պու մահալլն սահիպի օլտուգ կիթտի . . . (ուշագա խութպապէն) հա՛յտէ տէլիգանլը, չա-բըզ պիղէ պէշ գատէհ բօնչ կէթիր։

Ուշագ, մերգումանը օտատան տըշարը չըգարմագ իչուն արթըգ սէօզ պուլամայուպ,

— Փէյֆինիղէ Եա, իսԹէրսէնիզ տուրըն, պէն չիմոի կիտիպ գարաղօլա իապէր վէրէճէյիմ – տէտի։

ժօզեբէն. – Գարաղօ՛լը . . . ֆագաթ գարաղօլըն՝ պիղիմ պէշ գատէհ բօնչըլա նէ՞ մինատիպէթի վար, ա՛հ ագըլըզ չօճուգ, սէն քիմի իլէ սէօյլէշտիյինի պիլի՞յօր-մուսըն, սէնի իլէ միւքեալէմէ իտէն պէնիմ, ժօզեբէն տիր, օլ մէշհուր տօգԹօր ժօզեբէն տիր քի, իլերուատ մէք-Թէպը Թըպպիյէնին պատիյի չերէֆի օլաճագ տըր, սէնի իլէ գօնուշան՝ չու Հինա Թավուղը Թիւյլերի ալԹընտա մէսԹուր օլան, Բօպի տիր քի, հէնուգ չաի՞րմի, մաքի-նի՞սԹիմի, եաճօտ ագԹէօրմի օլաճաղընը պիլէմէյօր իսէտէ, ֆագաթ հուտուտուրզ պիր միւսԹագպէլի օլաճաղընա չիւպհէ իտիլէմէզ, սէնինէլէ միւքեալէմէ իտէն օլ էտմօն Տիւրանտէն տիր քի, եարըտը քէսիլմիշ պիր գավուն չէքիլ Թահտընտա, չանու չերէֆէ հէվէսքար պիր գալպէ մայիք օլտուգտան մատէ, հուգուգ իլմինի Թահսիլ իտուպտա, իլերուատ պիր մէշհուր ավօգաթ օլաճաղը տէրքեար տըր. էվէԹ, սէնի իլէ մուհավէրեյէ կիրիչէն, Ա.ՅԸ գըլըզընտա Լէօն Տիւչէսանել նամ ասըլզատէ զաթ տըր, վէլհասըլ չու Պայ-կուշըտա կէօրի՞յօրմուսըն . . .

Ուշագ. – (Սապըրսըզլըգլա) է՛յ կէօրիւյօրում . . նէ օլմուշ։

ժօզեբէն. – (Անըր պիր վագար իլէ) պու Պայկու . . պունատա Տընիզաու տէրլեր . . .

Ուշագ. – Է՛յ նիհայէթ . . .

ժօզեբէն. – Տընիզաուըն նէ օլտուգունը պի՞լմէյօր-մուսըն։

Ուշագ. – Սահիհէն պիլմէմ. . . ֆագաթ ալլահասէն պըրագ իչիմէ կիտէյիմ . . .

Տընիզաու վէ Տիւրանտէն, պու արա սօֆրանըն իւղէ-լինատէ իբի գատէհ քիրշ պուլարագ, սուսբուս Թօգալա-չըպ չագմագլա մէշհուլ իտիլէր։

ժօզեբէն. – (Սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք) Տընիզաու՝ ա-տէԹա պիր պիրմէճէ տիր, հալլ օլունմագ պիր մուամմո

տըը . . . անլայօրմուսըն հայլա՛զ . . .

Ուշագ. – (Թարեօլայա Կապլաշըզ) մէ՛սիւ, մա՛սամ, ըէճա խաէրիմ, ապ ըճըզ տահա թահամիւլ իթթիհատ չիմի գալատզալ կէլտիյինտէ հէր չէյ խէյրամ պուլուր։

Պու արա ժօղէբէնին ուզուն պօյու, իքի կանընա տօղրու կայլանաը, վէ սարխօշ ըէֆիգլէրինին գօբարտըգլարը գահգահա սէտալէրինտէն խուրտերէք, թէրէատիւտ իլէ ուշագա խէյրատպէն։

— Ա՛յ օղուլ պագսանա, միւսիւ վէ մատամ աէտէյինն զաթլար, չու բէնդէրէտէն գաչըգ կիլիմիշլէր – տէյինճէ, ուշագ աէրհալ բէնդէրէյէ տօղրու գօչատ, վէ իւք տէֆա ժօղէբէնին ֆարգ իլմիշ օլատուղու՝ զօգաղա սապգըլմըշ օլան չարատֆը կէօրտիւյինտէ, ապամ պիր խէյճան վէ թէլաշ իլէ,

— Ա՛հ բարալարը վէրմէտէն գաչըգ կիլիմէք հա . . . պու օլմ՚ուր շէյմի տիր – տէյու հայդըրտը – խըբսըզը թուֆէնկըզ խըլ՚ըրզը . . .

Մէրգում, աէրհալ գարէօլանըն կանընա գօշարագ, ալէմթաճիլ բէրաէտէրի գալտըրըգ իչինտէ քիմսէյէր օլմատըգընը կէօրտիւ . . .

— Խը՚րսըզը խը՚րսըզը – տէյու ավագ ավագ հայգըրտըլար պէշ նէֆէր սարխօշլար . . .

Գարմէն խսէ, գարէօլանըն արգասընատա իքի գամ օլուսագ կիդէնմիշ օլատուղու հալտէ, սէտատը իչխիկմէսիւն տէյու նէֆէս պիտէ ալմայօրըտը։

— Եկըմի ֆը՚րանգըզգ պիր հէսապ . . . – տէտի ուշագ քէնատու քէնատույէ, իրի ատըմլար իլէ օտանընն տէրուննինի տօղաշարագ – ֆագամի պու գատար ճիւգիվ պիր չէյ իչինն թէհլիքէյի կէօզէ ալտըրուպտա, պէօյլէ իքի գամ պինատէն զօգաղա ամ՚լանը՚ը՚ըմը . . . չիւպհէսիզ սօֆրա թագըմընը չալմը՚ը օլմայ ըտը՚ըլար։

Ուշագ, թագըմլարըն՝ սօֆրա իւպէրինատ մէվճուտ

պուլունատուղունը թատաիգ իմտիքատէն մատտա, Ուէսմէէրննէն պը՚րագմը՚ը օլտուղու ալմուն իլէ տօղու քէսէյի տախի պուլարագ,

— Պա՛գ պա՛գ, հիչ օլմազսա պախշիշի օլատուն պը՚րագմը՚չլար – տէտի, մահզուզիյէմ իլէ կիւլէրէք,

Ժօղէբէն. – Ի՛հ հայատ էօյլէ խսէ խ՚ըէմիմիզի ալ կէմիր։

Տընիզատ. – Պէշ գատէհ բօնչ, գագալի պէնիմքի (քիր՚չ) իլէ օլսուն։

Բօպի. – Պէնիմքիտէ ը՚օմը՚լա օլմազը։

Տիւրանտէն. – Պէն գօնեագլը խսէմէրիմ։

Լէօն Տիւշէսնել. – Պէնիմքինէ (մատաէր) գօյ։

Ժօղէբէն. – Պէնիմ բօնչըմը (ը՚օմէն) իլէ եարատճագսըն – տէյուպ, գօլլարընը ուզատմագ, վէ բարմագլարը իւզէրինատ ատյատագ։

— Քիր՚չ, Բօմ, Գօնեագ, Մատաէր, Բօմէն, Հէբսի պիրտէն պէշ էտեր զանն իտէրիմ տէյի՚մի, էվէթ հէսապ թամամ տը՚ը, հա՚յտէ չատը՚ը գ էմ չատը՚ը գ, եօգսա չիմնի պօքումը՚ա գաճանը բամ՚լատը՚ըմ հա – տէտի։

Ուշագ, ճէվապ վէրմէքսիզին տուրտուղտա եէրտէ պիկա հարատէմ գալմը՚չլատը, մէրգումտ, չաշը ը՚ատը՚ընատ՝ պալը պալը, վէ ադրը պիր գարը՚չ աչը ըմը՚չ օլատուղտա հալտէ, քէմսիլի հայրէմ՚լէ եէրմի պէշ ատէմ նաթօլէօն ալթունընը հավի պուլունան Ուէսմէէրննէն քիսէսինէ պագմադ՚ա տօյամայօր իտի։

Մէրգատ, քէմսիլի թէհայիւրլէ չաչը ըմը՚չ, ալ ըգլանմը՚չ, վէ ադրը պաչընատան կիտէրէք պիւթիւն պիւթիւնէ պունատմը՚չ օլտուղու հալտէ քէնատու քէնտույէ։

— Եկըմի ֆը՚րանգ մէտարիճ իչուն, տէօրմ եիւզ սէքսէն ֆը՚րանգտա ուշագ պագչիկի . . . տօղ լուսը միւմքէէրի տէտիկինատ պէօյլէ օլմազը – տէյօր խսէ։

Բօպի, ժօղէբէննին պօրուսընը ուշագըն գուլաքընա

գօեարագ, պօղազընը եը լթարճասընա։

— Նէ ալթուն, վէ նէ տախի ազամէթ, պունլար ասլա պիղի մէսուա խաէմէղլէր – տէյու հայդըրըր։

Ուշագ, գօրգուսընտան հէման պիր ևանէ սըչրատը, վէ պէշ նէֆէր սարխօշլար տախի մէրգումը իհաթա խաերէք։

— Եա՛ բօնչ, վէ ևախօա էօլիւմ – տէյու հայդըրըլըր։

Ուշագ, գուլագլարընը էլի իլէ գաբայարագ ֆիրար լթախ։

Օլ անտէ պիղիմ պէշ նէֆէր սարխօշլար, սօֆրայը օտանըն օրթասընա գօյտուլար։

Ժօղէբէն՝ պօրուսընը պիր քէօչէյէ վաղ լթախ, Իօպի՝ Հինա թավուղը գըյաֆէթինի սօյունտը, Յընիզառ՝ Պայկու Թիւյքէրինի, վէ Յիւշէնէլ Ե.յը բօսթընը սըրթընտան չըգարտըղը կիսի, Յիւրանտէն տախի՝ քէնտի գավունընըն պագըսընը եէրէ ֆըրլաթտը քի, հէման օտանըն տէրուննինտէ ղայէթ եագըշըգը, վէ թէնտասիւսը էնտատիէրի եէրինտէ պէշ նէֆէր տէյիգանըլար ղահիր օլուպ՝ տէրուհալ խաթէտիքէրի կիսի սօֆրանըն պաշընա կէչէրէք օթուրտուլար։

Ժօղէբէն. – Մէճլիս քիշտա օլունմուշ ատը, քիմ սէօզ խաթէյօր։

— Պէն – տէյու ճէվապ վէրտիլէր, տէօրտիւ պիր աղըզ։

Ժօղէբէն. – (Ինդընը գաշըեարագ) արզունըղը իճրա լթմէքլիյիմ միւմքիւն օլամաեաճագ ատը, ֆագաթ պուտէսէլէյի տախի հալ լթմէք իչիւն նուռթգ լթմէք հագդընը, պիղզաթ քէնտիմէ լթա խաէճ յիմ տիր. խմոի րէճա խաէրիմ, էվվելա շուրայը պիլմէլիսինիղ քի, աճէպա՝ աղըր վէ էհէմմիյէթլի մէսէլէլէրին հալլու թէավիյէսի խուսուսընտա, լայըղըյըլա միւզաքէրէ խաէմէյճէք գաատար սարխօշմըսընըղ, իչթէ պուրայը պիլմէք խաթէյօրուտում։

Յիւրանտէն. – Պիղ սարխօշ ըղ . . . ֆագաթ պունտան գիյատէ սարխօշ տախի օլապիլիր խաիք . . . հէլէ տուր շու բօնճլարըմըզը կէթիրսինլէր։

Լէօն Յիւշէնէլ. – (Պիր նէվի աղըր վագար իլէ) բօնճտան սօնրատա սիզ սիւքիւթ խաէճէքսինիղ, վէ պէն սէօզէ պաշլայաճաղըմ,

Պունլար, եիւզէրինտէ մասէբ օլտուղու զէմման, ժօղէբէնին րիյասէթի թահսընտա պուլունտուգլարը գանն օլունօյօր իսի խէտէ, ֆագաթ եիւզէրի աչըլտըզընտա ճիւմլէսինէ, վէ հաթտա ժօղէբէն տախի, Յիւշէնէլին հուզուրունտա պիր նէվի իհթիրամ՝ վէ իհթիրազ իլէ տավրանմադա մէճպուր օլտուգլարը անլաշընըր յօր ըտը։

Յիւշէնէլ, իսլթխտա նուռթգ լթմէք հագդընը քէնտույէ հասր լթտիյինտէ, հիչ պիրի լթիրազ լթմէյէ ճէսարէթ խաէմէղ օլտու։

Յէրհալ տէօրթ նէֆէր ուշագլար, վէ միւսիւ Բօլիպ տախի քէնտույէ մախսուս օլան սուրէթի մէնֆուրէսի իլէ, հէրպիրինէն էլինտէ պիրէր գատէհ բօնչ օլտուղու հալտէ, օտատան իչէրի կիրտիլէր։

Գատէհլէր սուրէթը միւնթազամատէ սըրայը լա տիղիլտիլէր։

Յիւշէնէլ. – (Գատէհինի եիւքսէլթէրէք) սաղլըղմըզա։

— Սաղլըղըմըզա – տէյու ճէվապ վէրտիլէր ճիւմլէսի պիրտէն։

Գատէհլէր սօն տատլասընա գատար պօչանըզ, թէքըրարէն լէպալէպ տօլտուրուլտու։

Յիւշէնէլ. – Իճրա լթտիյիմիզ տիվանէլիյինն սօն կիւնի իչիւն։

Ճիւմլէսի պիրտէն. – Ջէվգու շէվդիմիզին աչգընա . .

Յիւշէնէլ. – Հա՛յըր հա՛յըր, տիվանէլիյիմիզին սօն կիւնի աչգընա . . .

Տիբրանտէն. – Նո՞չիեն ոճն կիւնիւմիզ իչիւն ոէ յօրսուն, համո օլսուն հիչ պիրիմիզտէ խասթա ոէ յիկիզ։

Տիւշէմնել. – Սուս տա բօնչընը իչմէյէ պագ։

Մէճլիս քեմալի իթաաթլէ, Տիւշէմնելին թէքլիֆ իթոտիկի խառըէյի ագտահ ըեմմինի գապուլ իտուպ իչտիլէը։

Տիւշէմնել, պօչ գաոէհինի սօֆրանըն իւղերինէ վազ խաէրէք այաղա գալգտը, վէ մէճլիսին ըէյխի մէգամընտա օլան ժօզէբէն տախի, սիւբիւթ օլունուպտա՝ սէօյլէնիլէճէք օլան նուրթգա տըգգաթ խարխմէսի իչիւն, իքի բօնչ գաչըգլարընը պիրի պիրինէ վուրտու, Տիւբանտէն, Յընիգաո, վէ Խօպէ, տիրսէքլէրինի սօֆրայէ տայաթտըլար։

Գալմէն, կիղլէմիչ օլտուղու պաչընը՝ ուսուլ իլէ չարսաֆընը ալթընտան գալտը ըըպ տինլէմէյէ հազը ըլմտնը։

9

ԹՂԼՂՄՂՄԼՍ.Ր

Լէօն Տիւշէմնել, թէմքինլի պիր վաղիկէթ քէսպ իսէրէք, շու վէչհ իլէ խառէյի քէլամ է յլէսի։

— Յիւնեոտէ տայիմա պէվգու սէֆա, վէ է յլէնճէ իլէ վագըթ կէչիրմէք կիպի միւհիւլ, վէ պըգտը ըըճը պիր հալ տահա օլամող օլտուղունընը ինքեոտը գապիլ տէ յիլ տիր, եոտի պատի հէվա է յլէնճէ յի տէմէք խոթէրիմ, չինքի զեվգու սէֆահաթընը իճրտսը բարտյա թէվագուճ իթտիկինտէն, օ վագըթ պու հալ տտէթա տիվանէլիք օլմուշ օլուր . . . եոտվաչ եոտվաչ եաչըմընըը ալ ըպ, կիթտիկճէ իչթիկյտրըըդա եիւղ թուրթույօրուղ, պէն եիրմի պէչ եաչընտա վարտըմ, Մակեդոնիյա հիւքիւմտոտրը՝ պէօյիւք Ալէքսանդը, պու եաչտա օլտուղու էնտոտէ զաթէն իչինի կէօրմիւշ խոտ . . .

— Հաթտա Նաթօլէօն տախի . . . – տէտի Խօպէ, սէօզէ միւտոտխէլէ իթմէք իսթէյիրէք,

— Սո՛ւս – տէտի Տիւշէմնել, վէ սէօզիւնէ տէվամ խաուպ – մալիւմ տիր քի, տէլիգանըլըգ՝ հէտոտպ վէ իչ կէօրմէք վագթի օլտուղու կիպի, իհթիյտրըգ տախի իչսիզլիք, վէ թէնպէլլ իչին հէնկեոտմը տը ը. ինտոտն՝ օն եէտի հաչընտա իքէն, օթտուզ հաչընտա օլտուղունտոտն զիյտոտէ ապիլտոտնէ տիւշիւնէպիլիր . . . հտոտնի տէմէք իսթէրիմ քի, պիզ հայըճտ կէճ գալմըշըզ, չինքի սագ գալըմըզտա հէր եէնի պիթէն գը լ, պիզիմ մտոտնէվի սուբէթտոէ տիւշմէմիզէ պիր նիչտոտնէ տիր . . . իչէ լիմ . . .

Մէճլիս, տէրհալ պու էմրէ միւթտոտպտոտթ պիրլէ գտոէհէլէրինի պօչալթտըգտոտն ոօնրա, թէքրար տիրսէքլէրինի սօֆրանըն իւղերինէ վազ իթտիլէը։

Լէօն Տիւշէմնել, պալտոտէ մուհարրէր սէօյլէտոիի պու մուգտոտտոտէմաթը, վէ եախօտ լումուզաթը, չաբըգ՝ վէ հաքիմանէ սուբէթտոէ թէլտոֆֆուզ իթմիչ օլուպ, զարիպ վէ մէճաղի պիր մտոտնայը հավի օլտոտն պու քէլամիէր, ըէֆիքլէրինին ֆէրսուտէ գ իհհինլէրինէ պիր նէվի հայրէթ վիրմէքտոէ իտոտ քի, մէրգուտմըն մէգալէսինտոէ օլտոտն լուզէթլէրի անլտոտմըշտոտր իսէտոէ, հալ պու. քի ոօրը մտոտգտոտտոտրընը ոօլտոտմպտոտճը քէօչէլէրինէ վագըթ օլմտոտղ չալըշտոտգտոտրընոտոտն, գ իհհինլէրի գտոէրը շտոտրտոտգ պիւտոտպիւթիւն ըիհթէյի մտոտնայը զայտոտ իթմէքտոէ իտոտիլէր։

Լէօն տախի, տիկէրլէրի գտոէտոտր տարխօշ իտոտ իսէտոէ, ֆագտոթ իշրէթէ տայտոտնտոտպիլիր օլմտոտղը լա, մէսթ հալտոէ պիլէ՝ սէօզլէրի սէրպէսթ, վէ միւէսսիր օլուպ, խաֆիֆ սուբէթտոէ գան լէքէլէրի իլէ միւէվվին օլտոտն կէօզլէրի, աղ չօգ մտոտնթըգտոտնէ (տըրտոտմտոտբտոտնօրէն) պիր միւտոտհտոտզտոտթ չուլէսի իլէ բարլայօր իտոտ։

Մէրգուտմ, ուզուն պօյլու վէ թէնոտոիւտոտը էնտոտտոտմը եէրլիտոէ պիր տէլիգանըը իտոտ իսէտոէ, ֆագտոթ վագթին-

տէն էվվէլ պաշլանըլմըշ օլան զէվգու սէֆահաթըն սույի թէէսիրի իլէ, աղ չօգ եանըզ գալմըշ օլտուղու կիպի, սիյմասը տաիի գամէթինէ միւշապիհ խոի. քէմալի սիւրաթիլե աչըլըպ գարանմագտաա օլան քիրբիքլէր, ագլու զէքեա շուլէսի իլէ բարլայան կէօղլէրի էթրաֆընտաա, ղարիպ պիր տայիրէ չէվիրմիշ իոիլէր:

Լէօն Ցիւշէմնել, արգասընտա ալմըշ օլտուղու Ա.յը բօսթունըն ալթընտաա ղարիպ, ֆագաթ թէմիզ պիր էլպիսէյի լապա պուլունմագտայըտը:

Մէրգումըն, սօլ թարաֆընտաա օթուրմուշ օլան ժօզէբէն, սատէսիլ՝ վէ գօրգագ սիյմալը սարըճա պիր տէլէֆանը օլուպ, էչվիշ օլտուղու բօնչլարըն թէէսիրի իլէ, աչըգ պիր բէնկը քէպուտույէ չալար կէօղլէրի, կեահ բարլար վէ կեահիտե գարարըը իոի. մէրգումըն թավրու հալինտէ, եալընըզ պիր Նօրման քէօյլիսիհինին իսթատանէ չօլբալըզը, նիմ սուրէթտե կէօրհունկյօր իոի:

Հինա թավուշը Րօպի, պաշը սարիօշլուգտան աղըրլաշմըշ օլտուղունա բաղմէն, խօտբէսէնտանէ միւտէպպիրլիք վէ քհւսթախընըզ իպրաղ իթտույի կիպի, կէօղլէրինտե տաիի աղ չօգ պիր գուրնաղըզ չուլէսի մէվճուտ իոի. էզճիւմլէ Րօպի, Թայիֆէյի նիսայը ճէլզպ իսէպհլէճէք սուրէթտե սէվիմլի պիր տէլիդանը օլուպ, հալինտէ, վիլայէթ ադԹէօրլէրինէ, վէ եահօտ մէքթէպը Թըպկույէ Թալէպկէանընա մահսուս օլունա կէլէն պիր Թավը միշահատե օլունույօր իոի:

Ցիւրանտէնին՝ եուս եուվարլագ պիր պաշը օլուպ, տայհմա կիւլէյօր իոի. մէրգում իրի եարը, րհյաքեարլըգտան արի, վէ սատէսիլ պիր տէլիդանը օլմաղըլա, քէնտույի սիւպհիք միզաճ կէօսթէրմէյէ սօն աերքճէ պէղը զայրէթ էթմէքտե իոի. Ցիւրանտէն, օլ կհունի քէնտույէ այհա օլան կիղլի պիր էֆքեարե մէյնի, իրի պիր գավուն

պապուղունա պիւրհունմէքլէ մասգարա օլմայը մինասիպ կէօրմիւշ իոի:

Ժօզէբէնին՝ «մուամմա» տէյու Թէամիյէ էթտիյի՝ պայկու չէքլինտե կէօրտիւյիւմիւզ Ցընիզատա կէլինճէ, մէրգում, զաիֆ, սէրա չէհրէլի վէ միւԹէքէպպիր պիր զաթ օլուպ, սիյմասընտան՝ գաչ եաչընտա օլտուղու անլաշըլմագտաա իսէտե, ֆագաթ անլընըն տապլըզընա նազարէն, րէֆհիգլէրի իչինտե էն միւսինի, եանի օթուզ եաչընա գատէմ պաամըշ օլտուղու Թախմին օլունապհլիր իոի. պէյազ պօյունպաղըսընտան մատե՝ կհյտիյի էլպիսե, աէրաբա սիյահ օլտուղունտան, պիր նէվի բէրհիզքեարլըգ ըզնար էթմէք իսթէհյինէ բաղմէն, րհյաքեար վէ միւտահին պիր քհմնե օլտուղու բէք գօլայ ֆէհմ օլունապհլույօր իոի:

Մէրգում, օլ անտե քէօր սարիօշ օլուպ, ինճէճիք պուրնը՝ աթէչտե գըզարըլմըշ քէօմիւր բարչասը կհպի գըպ գըրմըզը օլմաղըլա, չու մէսթու սէրկէրտան հալինտե տաիի, աղըր վագարլըգ, վէ բէրհիզքեարլըգտան պագը գալմըշ ճիւզվի էսէրինի՝ էլտն հըճզ իսէպհլմէյէ չալըշըյօր իոի քի, պու հալ մէրգումըն սիյմասընը պհւսպհիԹին նէֆրէթամիզ գըլմագտայըտը:

Գատհլէր բէյտէրբէյ պօշանմագտաա, ժօզէբէն՝ Թէքտար սիւքհիթ իսիլմէսի իչհւն գաչըգլարը բօնչ գատհհինէ վուրմագտաա, վէ Ցիւշէմնել տաիի չու վէչհ իլէ սէօպհունէ տէվամ էթմէքտե իոի:

— Էֆէնտիլէր, պու տհունեայը եարատըճը պիր Ալլահ վար ապը, վէ նասըլ քի պհզիմ մէշհուր չաիր Պէրանժէ, պիր տագըգա զարֆընտաա Ալլահընն վար օլտուղունը իլան վէ Թատսիտ էթմէյէ հիմմէթ պույուրմուշլար ըտը, էզ ճիւմլէ մատեմ քի տհունեա ֆէքեա սուրէթտե Թէշքիլ իսպհլմիշ տիր. իսմի պիր չէյԹանընն տաիի մէվճուտ պուլունաճաղը աշկեարտ տը:

«Իմիմալ քի պու սեօզ, ճահիլանէ պիր մէգալէ կէօրիւնէճէքտի սիզէ. էկերչի ազ կիւնտէն, պէչիմիզտէ մէտաորը թէյ յիւչիմիզի, չէյթանըն գույրուղու ալթընտա արամագըզդա մէճպուր օլաճաղըմըզը իլավէ, վէ պէյան իթմէյէյիտիմ»։

«Պէնկի պէչերին էօմրիւ չօգ ուզուն տը՛ր, եէթեր քի իքի եա իւչ սէնէլեր բեճահը հալ իլէ եաշայապիլմէն, գէվգու սեճա վէ էյլէնճէ տէնիլէն չէյի, ինսան եաշընը ալտրգճա ունուրթը՛ր. կէօրիւյօրսունըզ քի իւչ չարեէք ասր գատար եաշատանլա՛վար. պունլար իքի նէվ տիրլեր. պաղըլարը գէնկին օլմալարը՛յը լա՝ անլերին իհթիեարլըզը բահաթ վէ սաքին պիր ույդու կիպի օլուր. բարալարը օլմաեան գըսմըն՝ իհթիեարլըզլարը տախի՝ գէնա պիր բիւյա կիպի կէչեր. իսմի հալի հազը բտա պիզիմ մէտէնիյէթիմիզին տիվանէլիյի, Իրօգալը լարա (*) մախսուս օլունա կէչէն պիր տաէթին իճրասընը չօճուգլարըմըզդա մէն իտիյօր. զիրա նասըլ քի իչիմիչինիզ տիր. Իրօգալը լար, հեր քիմ օլուբտա օլսուն, էլլի եաշընը կէչիրմիչ տաէմլերին՝ գաճալարընըն տերիլերինի իւզերէք չըգարը՛ըլար»։

«Պու խուսուս բէք աճընաճագ հալ տը՛ր, զիրա ագլըն պու նօգսանիյէթի եիւգիւնտէն տիր քի, պիր կիւն տէյիլսէ պիր կիւն, միւճէյրէա ճիւմլէմիզտէ պաշըմըզդա բէրուդա, վէ աղղըմըզդա էյրէթիեաբա տիլլեր գօեարագ, չիմոիքի մնտա ուսուլինէ թաթալիգէն սըղը՛ր էթի եէմէյէ մէճպուր օլաճաղըզ . . .»

— Փէնաիմիզի էօլտուբէլիմ . . . լինթիհաը խաէլիմ – տէյու հայդը՛ըտը Իօգի, Յիւչէնէլլին մէյտանէ գօյտուղու պու տէհչէթամիզ պէեանաթտէն իւրքերէք,

(*) Իրօգալը՛լար, Շըմալի Ամերիգատէ միւթեվէլլէթիւն (քնակեալ) ղարիպ, վէ տէհչէթամիզ տաէթլերի իլէ մէշհուր պիր վահշի գավմ տը՛ըլար։

— Ձէպիմտէ «ասիտ խտրօ փանիք» (*) րու՝ Ըլլըլա տօլու պիր չիշէ վար – տէտի Ժօղէբէն, ալիմ պիր տաէմէ մախսուս օլան թաաճիլ իլէ – հեր պիրիմիզին բօնչ գատէհլէրինէ տէօրտեր տամլա ագըթտագ քիֆայէթ խտեր։

Տիւրանտէն վէ Իօպի, գատէհլէրինի Ժօղէբէնէ տօղրու ուղաթտը՛ըլար խսէտէ, Ցընիզատ, պիլաքիս քէնտի գատէհինի կէրի չէ՛քտի։

— Պարի սօն գատէհէ պէբլէյինիզտէ սուսը՛ընըզ . . . – տէտի Տիւչէնէլ, ումուզ լարընը սիլ քէրեք, վէ սէօզիւնէ տէվամ պիրլէ – ագճէ տէհնիլէն չէյ՝ հատտը զաթինտէ հիչ տիր, ֆագաթ անըն գը՛յմէթինի արթը բան մատտէ չու տը՛ր քի, ագճէտէն մատէ օլան հեր չէյ, հիչտէն զիհատէ հիչ տիր. խմտի պու հիչլիյին իչինտէ խնսանլար, կիւյա իչ պաշընա կէչմիչլեր կիպի, միւտամ պիր չէյ արամագտա տը՛ըլար քի, պու արատըգլարը սաատէթ տիր, վէ սաատէթ տէնիլէն չէյ խէ, սը՛ըճ պիր խէյալաթտէն իպարեթ տիր։

Ինսանըն՝ սէճալէթ կիրտապընա ահւչմէսի, սաատէթի պուլտում ղաննընա զահիպ օլմասընտան նէչաթ իտեր, զիրա հեր չէյտէն պէզգինլիք, վէ սը՛ըգլեթ տույմագլըզ՝ թամ օլ տագը՛ըգատէն պաշլար, միւվաֆֆագը՛յէթին՝ ալիմ պիր պէլա օլտուղունը, պիւթիւն ֆէյզէսօֆլար թաստիգ լիթմիշլեր տիր . . . – չագալըմ։

Թէքմիլ գատէհլեր տօլուպ պօչանտը՛ըլար, ֆագաթ Ցընիզատըն գատէհի՝ միւքերրերէն տօլուպ պօչանտը։

— Իսմի – տէյու տէվամ իթտի Տիւչէնէլ, թավանա պագարագ – պիզիմ իչիւն էն ագիլանէ չէյ, միւեճնըլար սահինպի օլմագլըզ տը՛ր։

Ժօղէբէն. – Օնա չիւպհէ՛մի վար։

Իօպի. – Ինքնաը՛ըտը գապըլ տէյիլ տիր։

(*) Պիր նէվի գէհիր տիր։

Յիւրանտէն. – Շիմոխյէ գաառար պէօյլէ պիր սաաէ թաասավվուրըն խաթըրըմըզա կէլմէմէսի թաաճիւպէ շաեան տըր։

Յընիզառ. – (Պուրնունըն ալթընտան) Պունա թաասավվուր աէնիլէմէզ։

Յիւշէանել. – (Պիֆիթաուրանէ) – Եվէթ թաասավվուր տըր, վէ հէմտէ բէք էսկի պիր թաասավվուր տըր. չիմոխ սիզին պանա էհմիյէթինիզ վա՞րմը . . .

— Շիւպհէ՞մի վար – աէտիլէր ճիւմլէսի պիր աղըզհաթաա չիմոխ չու գաառէհլերի սէնին այդընա պօշալթաճաղ։

Յիւշէանել. – Զա՛դընըզ . . . ֆագաթ աէտիյիմ սէօզլերին մանասընա պիր էյիճէ վագըֆ օլապիլտինի՞զմի։

— Հա՛յըր – աէյու ճեվապ վէրտիլեր ճիւմլէսի պիր աղըզ։

Յիւշէանել. – Էօյլէ խաէ տինլէյինիզ. նամուսըմ իւզրէ եէմին խաերիմ քի, ճիւմլենիզիտէ զենկին խաէպիլէճեք պիր վաէթամ վար էլիմտէ . . .

Յիւրանտէն. – Թըլսը՞մմը . . .

Յիւշէանել. – Էվէ՛թ, էլիմտէ պիր Թըլըսըմ վար . .

Սարխօշլուղըն ղարիպ հալէրինտէն պիրիտէ, պու կիպի վահի սէօզլերէ լինանմագ օլաուղու աէրքեար օլմաղըլա, Յիւշէանելին պու սէօզիս իւզերինէ, ճիւմլէսիտէ, հաթաա Յընիզառ տախի պէրապէր օլարագ՝ կէօզլերինի իրի իրի աչըլըր, վէ պիր մըգտար տէրին պիր սիւքիւմ հիւքմ էթմէյէ պաշլաար։

Պու սիւքիւթ էնտասընտա Գարմէն, ալթ գաթտանի տէրին՝ վէ տայիմի սուրէթտէ պիր շամաթա իչիթտի, պու շամաթա՝ օտանըն աէօչէմէսի ալթընա, քեմալի էհթիրագ իւլէ վուրուլան պիր չէքիճին սէտասընա պէնզէյօր իտի. մեգքիւր շամաթայա աղըր՝ վէ պիր մեգտար իւզրէ օգուռնան պիր շարգը սէտասը ըէֆագաթ էթմէքտաէ իտի քի,

Գարմէն, պիրագ էվվել ֆիրար էթմէք իչին բէնչէրէտէն աչաղըյա սարգը թաըղը չարսաֆընը, զայիպ վէ զարիպ պիր էլ իլէ սարսըլտըղը հէնկեամտէ՝ այնի սէտայը իչթիմիշ իտի։

Յիւշէանել. – Սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք – էվէթ Թըլըսըմ, վէ հէմտէ հագըզի պիր Թըլըսըմ, ֆագաթ պու Թըլըսըմնան իսթիֆատէ իտէպիլմէք իչին, ճիւմլենիզտէ պանա մուավէնէթի էթմէյինիզ . . . էվվել էմիրտէ չունը տէյիմ, հիչ չիւպհէմ եօգ քի իչինիզտէն հէր պիրի քենափսի իչին, հէր նէգաատար ագլու ֆիքիրտէն պիրուն օլսա տախի, եվնէ կիւզել պիր միսաթագպել թաասավվուր էթմիշ, վէ անըն պաշա չըդմասը իչինտէ աղ չօգ ճահատու իգտամ էթմիշ տիր. իմոխ՝ հէր պիրինիզին էֆքեարընը, եանի արզուլարընըզը՝ նէտէն իսպարէթ չէյլէր օլատուղունը պիլմէքլիյիմ էլզեմ տիր, հայտէ պագալըմ, ճիւմլենիզտէ սըբայըլա գալպինիզի աչընըզ, էվվէլա սըբա սէնին տիր Յիւրանտէն, աէօյլէ պագայըմ . . .

Յիւրանտէն. – (Բէբէլէյերէք) պէն . . . խաթէրիմ քի. . .

— Հա՛յտէ պաշլա պագալըմ Յիւրանտէն, սէնի կէօրէյիմ – աէյու հայդըրսը հագըրսուն, ճիւմլէսի պիր աղըզ օլարագ,

Յիւրանտէն. – Էկէր պիր շէյ անլայօրսամ արապ օլսըմ . . . ֆագաթ տօղրուլը աէօյլէմէք իչուն, պէն պիր ավդաթի կէօրտիւմ քի լինանըլարըն էն մէսուտը իտի. իմոխ պէն տախի ալօգաթի օլմագ, վէ պու եօլտա կիւզել պիր մեմնուրիյէթ էլտէ էթմէք խաթէրիմ։

Յիւշէանել. – Բարան վա՞րմը։

Յիւրանտէն. – Պէշ բարամ եօգ։

Յիւշէանել. – Է՛հ էօյլէ խաէ պէնիմ Թըլըսըմըմ սանա էլտիվէն կիպի ույաճագ տըր։

Յիւրանտէն. – Սահի՞հմի աէօյլէյօրսունըզ։

Յիւշէանել. – Է՛հ սո՛ւս, իչին օլսու արթըզ . . . սէն

սեօյլէ պագալըմ տօգթօր Ժօղէբէն։

Ժօղէբէն. – Պէնիմ տիւնեաաե պիր միւրաաըմ վար քի, անէ էրմէք իչիւն ճիտաի վասէթալար էլաե իթմիչիմ, էվէթ պէնիմ միւրաաըմ, քիւչաա իթմիչ օլտուղումմ տա-րիւչիֆաաե (հիւանդանոց) խասթալարըմը թէֆտավի իտե րէք բարա գազանմադ տը՛ր, վէ էլտե իթմիչ օլտուղում վասէթալէը տախի, իլմի թէխպապէթճե քէսպ իթմիչիմ հաղագաթի վէ մէհարէթ տիր . . .

Տիւչէնէլ. – Միւշթէրիլէրին վա՛րմը . . .

Ժօղէբէն. – Եալընըզ պիր միւշթէրիմ վար քի, օլ տա-խի հէման էօլմէք իւզրե սէֆիլ պիր աաեմ տիր, ֆագաթ պու ճիւմլէ անըն վասէթասը յըլա [այտա պէչ եիւզ ֆը-բանդ ալը բրըմ։

Տիւրանաէն. – Վայ չէյթան վայ . . . վիզիթա իչիւն դա՞չ ֆըբանդ ալը յօրսըն։

Ժօղէբէն. – Տօղրուսընը իսթէրսէն ֆիյաթընը բաղար-ըլդ իթմէմիչիզ աիր։

Տիւչէնէլ. – Ի՛հ էօյլէ իսէ . . .

Ժօղէբէն. – (Տիւչէնէլին սէօիւնի քէսէրէք) պու պիր ղարիպ հէքեայէ տիր, վէ տահա տօղրուսը պիր էօղար տը՛ր . . . ֆագաթ տէտիյիմ սէօղլէր պուրատա գալմազը տը՛ղղար։

Տիւչէնէլ. – Էլպէթաե։

Ժօղէբէն. – Շուրայը պիլմէյիսինիզ քի, վիզիթամը վէ-րէն պիզդաթ խասթա քէնտիսի օլմայուզ, իլլա անըն տա-խիլի պիր տիւշմէնի տիր։

Տրնիզաա. – Ֆագաթ նէ՞ չէյ իչիւն, մէրգումը էօլ տիւրմէք իչիւն տէյի՞լմի։

Ժօղէբէն. – Հա՛յըր, տօղրուսը պէն-հէնուզ օ տէտի-յինի եաբապիլմէյէ միւդթէտիր տէյիլիմ . . . պէնիմ եա-բաճաղըմ՝ չէյ անճագ . . . կէօրմէք . . . պիլմէք . . . տէ-տիյիմի անլայօրսունուզ ա՛ . . .

Տրնիզաա. – Ձասուսլուդ իթմէք տէյի՞լմի։

Ժօղէբէն. – Ի՛հ սայ քի ծնուն կիպի պիր չէյ . . . պաշ-ըլճասը չու տը՛ր քի, պիր թագըմ էհէմմիյէթլի եվրագը հավի, Ամէրիդատան կէլմէյաե օլան պիր տաէմին վիրու-տինի կէօղէթմէք տիր . . . չունը տախի պիլմէյիսինիզ քի, պանա այտա պէչ եիւզ ֆըբանդը վէրէն զաթ, թէֆտավի իթտիյիմ խասթա իլէ մուհաբէմէտ տիր։

Տրնիզաա. – Օ՛ . . . ֆագաթ պու հալ տաէթա նա-մուսըզլըգ տը՛ր։

Ժօղէբէն. – Իհթիմալ տը՛ր նամուսը տօսթում, ֆա-գաթ պուճիմլէ՝ պիրտէն գիւտաե միւշթէրիմ օլմատըղը հալտե եինե, եէտիյին թաամըն ագճէսինի պէն էօտէտիմ իտի, հէթէր քի պիր տաէմ՝ մալիումաթընըն գըյմէթինի խալգա թագտիր իթտիրմէնին եօլունը պիլսին . . . իմտի եսէֆէ չայան տը՛ր քի, Ամէրիդատան կէլէն տաէմ՝ պու կիւն ադշամ իւսթիւ Բաբիսէ վասըլ օլտուղունտան, գօր-գարըմ քի արթըգ եյրատըմ քէսիլէճէք տիր։

Տիւչէնէլ. – Խասթանըն իսմի նէ՞ տիր։

Ժօղէբէն. – (Թահդիրամիզ սուրէթտե կիւլէրէք) իսմի եօգ տը՛ր, անճա՝ սաքին օլտուղու խանէնին ալթ գաթըն-տա, մէրգումըն հադգընտա պիր սէօզ սէօյլէնմէք լազըմ կէլսէ, «տէօրտիւնճի գաթըն տաէմի» տէրլէր։

Տիւչէնէլ. – Է՛յ վիզիթանը վէրէն տաէմին իսմի նէ՞ տիր։

Ժօղէբէն. – Հա՛ հա՛ . . . էկէր սիզին կիպի տէօրթ նէֆէր տիվանէլէրե՝ քէնտի իսմինի պիլտիրէճէք օլտու-ղումը պիլսե իտի . . . սէօյլէյի՞մմի, ֆագաթ քեաթիմը էարար օլմայա սէօզ վէրի՞րմիսինիզ։

Ձիւմլէսի. – Շիւպհէսիզ վար, էլպէթաե։

Ժօղէբէն. – Իսմի . . . տուր պագայըմ. . . հա, իսմի Տիւգ տը՛ր Մայըբըրե Գօմբանս տը՛ր։

Պու խոմ, իւչ նէֆէր հաղըրսըն իւզէրինէ տալա պիր

թէեսիր բէյտա լիմէյուպ, անճագ տէօրաւունճիսի, եանի Տիւշէմնել, ելլերինի պիրպիրինէ վուրուպ,

— Եաշա՛ ժօղէբէն, տօղրուսը սէն աղը ըլ ըզընճա ալ-թուն տէյէրսին, վէ պէնիմ թըլ ըսըմըմ տախի թամ սէ-նին խաթէտիյին չէյ տիր – տէտի։

Գարմէն, Մայլ ըբրէ–Յօմբանա խամինի իչիթտիյինտէ՝ կիպլէնմիշ օլտուղը գարեօլանըն արգասընտան, գուլագլա-բընը գապարթտը, վէ պու արա սարիսօղլար գատէհլէրինի տօլտուրմագլա մէշղուլ օլտուգլարընտան, պիր սանկիյ գատար մուքեալէմէլերի գաթ օլունմը չըտը քի, Գարմէն, պու էմնատէ թէքրար օտանըն տէօչէմէսի ալթընտան տէ-վամ իտէն չամաթայը ըլա պէրապէր, օգունան պէսթէյի իչիտիյօր խի . . .

Տիւշէմնել. – (Մէօվլունէ տէվամ իտէրէք) թէչէք քիւր իտէրիմ ժօղէբէն, պու հէքեայէնին թէֆէէրրուաթընը՝ եա-րըն պանա պիլտիրիճճէքսին. չինքի պէնիմ տախի՝ մուսա-իլէյհ Յիւգ իլէ կէօրէճէք ուճագ պիր հէսապըմ վար . . . էյ Բօպի, սէն սէօյլէ պագալըմ։

Բօպի. – Մուսիւլեր, պէն՝ Թուրէն վիլայէթինին Թուր չէհրի մութէմէքիւնլէրինտէն իմ, պապամ՝ տօմուղ սու-ճուղը եաբար իտի, վալիտէմ տախի . . .

Տիւշէմնել. – (Բօպինին սէօվլունի քէսէրէք) պուղլարը պիլտիրմէյէ լուզում եօք, ասըլ արզու իթտիյին իչտէն պահս էյլէ։

Բօպի. – Ասըլ իչ . . . ասըլ իչ օ տըր քի, սէնին թը-ղըսըմըն ասլա պէնիմ իչիմէ եարամազ, պէշ բարա իթ-մէղ, պիրա պէնիմ բէք չօղ վասէթալերիմ վար տը ր, մէ-սէլա, եվէլ էմիրտէ չահրիմ, վէ եալընըզ պիր նաչիրէ իհ-թիյաճըմ վար քի՝ էկէր պուլուրսամ, պիղիմ էսկի պօշ պօղազլարը հիտէթլէրինտէն չաթլատաճաղըմա՝ ասլա չիւպհէ իթմէմ, սանկիյէն ագթէօրլիյիմ տախի վար տը ր, վէ Ֆըրանսա թէսաթրօսը գաբըլարը պէնիմ իչիւն աչըը

պըղընտա, հէմման եէնի պիր (Թարմա) թէվէլլիւտ իտէ-ճէք տիր. սալիսէն տէֆթէր թուրթմայը տախի բէք ալէտ պիլիրիմ, վէ պուննարտան մտատէ՝ պիրտէ եէնի պիր ալաթ իխթիրա իթմիշիմ քի, չինտի անըն մուհասէնաթը խու-սուսընտա թէֆէէրրուաթա կիրիշմէք ուղուն օլաճագ, գա-գաթ հիչ չիւպհէմ եօք քի, միսթագպէլտէ վաթանըմըն չերէֆի օլաճագ տըր . . . էհ պու գատար խասիյէթ իք-թիֆա իթմէ՞զմի . . .

Տիւշէմնել. – Պէնիմ թըլ ըսըմըմըլա խաթէտիյին մէս-լէքէ սալիք օլուպ, քէսպը մուվաֆագըյէթ իտէպիլիր-սին, սը ըրա սէնին տիր Տընիզառ, սէօյլէ պագալըմ։

Տընիզառ. – Պէն ասլա թըլ ըսըմլարա հինանմամ։

Տիւշէմնել. – Սէն եալընըզ բարայա հինանը ըսըն տէ-ւէ՞մի, սէօյլէ պագալըմ սէօզ սէնին տիր։

Տընիզառ. – (Մուվէֆվիս (վէսվէսէլի) պագըշընը Տիւ-շէմնելէ աթագ իտէրէք) – բարան վա՞ըմը։

Տիւշէմնել. – Ոէնին տէյէրինին եիրմի գաթընը էօ-տէյէճէք գատար բարամ վար։

Տընիզառ. – (Իրի պիր գատէհ բօնչ տօղտուրարագ) թէէլիֆ իթտիյիմ քիթապը, տախ քեաղըտ իւզերինէ թապ իթտիրմէք իչիւն պանա 1500 ֆը ըրանգ քիֆայէթ իտէր։

Տիւշէմնել. – Նա՞ըլ քիթապ տը ր պու։

Տընիզառ. – (Մաղրուրանէ պիր թավը իլէ) պէնիմ քիթապըմը . . . հա բէք ալէտ . . . պէնիմ օն տիւրլիւ էֆքեարըմ եօք . . . պէնիմ միւրաատըմ պիր տանէ, վէ հէմ տէ բէք միւֆիտ տիր, վէ էկէր սիզէ սէօյլէսէմ, անը պէն-տէն ղասապ իտէճէքսինիզ . . . ֆագաթ պէն չօղ սարհօշըմ...

Տընիզառ, բօնչ գատէհինի թէքրար տօղտուրուպ իքի էլլերի իլէ թուրթտու, վէ սօն տաղլասընա գատար իչտի. Տիւշէմնել տախի՝ ըրեֆիգլերինէ սիւքիւթ իթմէլերինի իչա-րէթ իթտի։

Տընիզառ. – (Սէօվլունէ տէվամ իտէրէք) պէն սար-

խօշըմ . . . իմոի հիչ պիր քիմսէ՝ հէզէեան իթմէմի մէն իտէմէզ . . . իչթէ մագասատըմը սէօյլէյիմ սիզէ . չիմոկյէ գատար ահալինին սէֆալէթը հալինտէն լայըգըյըլա իթիֆատէ իտիլէմէմիշ տիր , ահալի եէմէզ , ֆագաթի օ-գուր , ահալի , քէնտի հուգուգընըն մուհաֆազասը իչին , էսկիմիշ վէ բարա բարչա օլմուշ սէթրէսինին ճէպինտէ , տայիմա եարըմ ֆըրանգ պուլունուր քի , մէգըմուր ագճէյի , կիւյա քէնտինի միւտաֆաա իթմէքլիյի տէրիւհտէ իտէն ավօգաթլարա վիրմէք իչին սագլար . իմոի պու ճահիլ վէ սէֆիլ ա՞ալիյէ սէօյլէյին «է՛յ ահալի , սէն խայըրխահ պիր ճէմիյէթսին , վէ տիւնեատէ սէնտէն մուազղէզ՝ սէն-տէն հէմնա հիչ պիր չէյ եօգ տըր , սէնին ազամէթին հայրէթիմի մուճիպ օլույօր , վէ չէքտիյին ըզթըրապու մէչագդաթ կէօզիւմտէն գան եաշ ագըտըյօր . . . »

Տընիզաա , գապա սուրէթտէ պիր գահգահա իլէ կիւ-լէրէք , քէնտի սէօզիւնի գաթ իթտիքատէն սօնրա թէքրար տէվամ պիրլէ ,

— Ա՛հալիյէ պու կիպի սէօզլէր սէօյլէնտիյինտէ , եանի սէֆալէթինին սէպէպի չու՝ եա պու մատատէլէր օլտուղընը , վէ անլէրին տէֆի ղըմիրնտա ախազը իմթիհամէ գալգըշ-մատը էլղէմ իթտիյինի , վէյնտատլ պիր թագըմ բարըգ սէօզլէր իլէ սուլի ախլագը թէչվիգ իթտինմիյիտի , ար-թըգ էլինտէքի օլան ՞եարըմ սանթիմինի պիլէ ալապի-լիրսին . . .

Տիւրանտէն . – Եաշասը՛ն Տընիզաա . . . բէք ալէա պիր թէտապիր տիր պու , պու հալ ումուտա պիր նիւմունէ օլա-պիլիր :

Ժօզէբէն . – Շու քիւլխանի Տընիզաա նէ՞ գատար գուրնագ տըր :

Րօպէ . – Ֆագաթ Տընիզաա , պէն սէնի հիւանի ախ-լագ սահիպի պիր ատէմ զանն իթմէքտէ իտիմ :

Տիւշէնտէլ , պիր նէվի թէտճիւպլէ գարըշըգ հագա-

րաթ իպլաղ իտէրճէսինէ Տընիզաան եիւզիւնէ պագը-յօրուտը :

Տընիզաա . – (Սըյրըդճա պիր գահգահա գօբարա-բագ) պու կիպի մէսելէլէրտէ հիւանի ախլագ օլմագսըզըն բարա գազանը լամազ , սէօզ , նուխթագ , տէլիլ իպրագ իթմէք լազըմ կէլիր քի , պիր թագըմ տիվանէլէր տախի սէնի խ-չիւն « շու էտէպի քեամիլ նէ ալիճէնագ ատէմ տիր , նէ՞ գատար խայըրխահ տըր , նէ՞ ըրգգաթամիլ գալպի չար» տէօիւնէլէր , ահ ճէմսաա՛թ ճէմսաա՛թ , պիր միլեօն ծնլուգ՝ եէլի պին ֆըրանգա պալիղ օլուր . . .

Տընիզաա , պու սէօզլէրի սէօյլէտիյինտէ եէրինտէն սըչրասը , վէ բիւր նէչէ քէնտի իւզէրինէ տէօնմէյէ պաշ-լայըպ սէօզիւնէ տէվամ պիրլէ ,

— Եաշասը՛ն ահալի – տէյու հայդը բաը , վէ իլավէթէն-պէն , ֆըրանսա ահալիսինին կիրիֆթար օլտուղու գահթու սէֆալէթին իչինտէ , պիր չօգ սէրվէթ մէնպալարը կէօրմէք-տէյիմ , եվէթ պիղղաթ ահալինին աճըղընտան իսթիհֆա-տէ իտիլուպ բէք գօլայ զէննկին օլունապիլիր . . . է՛հ իմ-տի սէրֆիբու իտինիղ , գարշըմսա սէլամա տուրունուզ . . ալտըշլայընըզ պէնի . . . իչթէ պէնիյի պէշէրին րէֆիաՀը հալինին օլ ալիճէնագ մուճիտի պէնիմ . . . պէն շէֆգա-թու մէրհամէթ տուչղուլարընըն եէնի պիր (Բօլ վէնտանը-ղըմ) . . . պունա նէ՞ իտմ վէրբէճէքսինիղ . . . է՛հ նաօըլ քի հէր գօմէտի օյունունա պիր իտմ թախսիս օլունմուշ տըր , էօյլէտէ պու հալէ պիր իտմ պուլունմայը տըր . իմ-տի պաշգա մինատիպ պիր նամ պուլունուճայա գատար , պէն՝ շիմտիքի հալ իսթիտատի միւթաատ օլունակէլէն «ինսա-նիյէթ բէրվէր» սըֆաթըյըլա իքթիֆա իտէրիմ :

Տընիզաա , պաշընը բօնչ գատէհինին իչինէ սօգարագ խաթմը քէլամ էյլէտի :

Տիւշէնտէլ . – Գուտա պիր զիւլիւմ տիր , վէ մէմուլ իթմէմ քի պիղղաթ չէյթան տախի՝ պէօյլէ ճէհէննէմի պիր

էֆբեարէ զահիպ օլապիլմէն, էվէ՛թ միւթէէմինիմ քի, քիւրէքտէ պուլունան պիլճիւմլէ մահքիւմիյնէն իչինտէ ապաՆըլսա, պէօյլէ պիր էֆբեարը միւահիշէ պուլունաճաղը միւմքիւնօսիզ տիր . . . ֆագաթ պէյիս եօզ . . . պուտա օլապիլիր խմիշ . . . պանա պագ Ցընիլառ, պէնիմ թըլըսըմըմ, թա պու մէրթէպէ չինաաթէ տախի ույմադըղա թէնէզղիւլ խաբր։

Ցընիլառ. – Շինաէ՛թմի . . . չինաէ՛թմի . . . ֆագաթ նիհայէթի պուտա պիր քելիմէ տիր քի, սըզ սըզ խաթխատ օլունմասը ֆայտասէն խալի տէյիլ տիր . . . չիւնքի ահալի, էքսէրի պու կիպի չալշաալը լուգէթլէրտէն մահզուզ օլուր։

Ցիւշէնտել. – Շիմտի սըրա պէնիմ տիր, պէն տախի էֆբեարըմը մուխթասարէն պէյան իթմէլիյիմ. . . պէնիմ ումուրը պույասիյէճէ խուսուսի պիր մէզադըմ վար որը։

Ցիւրանտէն. – Ֆագաթ ուֆագ պիր շէհպէնտէր օլապիլմէք իչիւն տախի, մուհմիլէր վէ իլթիմասլար լազըմտըր։

Ցիւշէնտել. – Շիւպհէսիզ. . . պունտան գաթիննաղար, պէն՝ աէֆիրիլիյի պիլճիւմլէ մէմուրիյէթլէրտէն միւրաճճահ աատ խաբրիմ, իմտի պու միւրաաէ նայիլ օլապիլմէք իչիւն էլտէ իթթիյիմ վասէթալէրէ կէլինճէ, տօղրուսը էֆբէնտիլէր, աչըգտան աչըղա տէյէպիլիրիմ քի, թըլըսըմըմտան պայգա հիչ պիր վասէթամ եօզ որը, Բօպի վէ Ժօղէրէն – ֆագաթ թըլըսըմըն նէ՞ տիր սէօյլէ պագալըմ։

Ցիւշէնտել. Պէնիմ թըլըսըմըմ գարըլար որը։

Ցիւշէնտելին պու սէօզիւնտէն, ճիւմլէսինտէ թահգիրամիզ սուրէթտէ պիր հալի նախօշնուտի իպրաղըյըլա սուրաթլարընը էքչիթտիլէր։

Բօպի. – Պու տէտիյին մաատէ հազրէթի Նուհտան պէրի վար որը։

Ցընիլառ. – Պու բէք շաշգընճա պիր զիւյիմ տիր։

Յօգթօր, եանի Ժօղէրէն իլէ Ցիւրանտէն, տահա զիեատէ ագլէ մուվաֆըգ սէօզլէր սէօյլէտիլէր, վէ Ցիւշէնտել ավելտանէ պիր թավր իլէ ճիւմլէյի տուրտուրարագ։

— Սիզին վազիֆէնիզ՝ եալընըզ տինլէմէք վէ իչմէք տիր – տէտի – սէօզիւմի դաթ իթմէյուպ անճա տէյէճէք սէօզլէրիմի անլատմայա ճահտ իսինիզ, պիլդիրիմ քի պէնտէն էվվէլ բէք չօգլարը, գարըյը՝ քէնտի շանու չէրէֆ նէրտաիւպանլէրինէ գատէմէ իթիխազ իթմիշլէր տիր . . . թարիխ, պու գատէմէնին հուտուտսըզ տէրէճէլէրէ վաըլ օլապիլէճէյինի, վէ հաթտա գըրալէյէթ թահտընա գատար ևիւբսէլտիյինի կէօսթէրմէյէ հազըր որը . . .

Ցընիլառ. – Էյվէր «գարպօնարիզմ» (*) վազ խէճէքսէնիզ, պէնիմ պուրատա իշիմ եօգ։

Ցիւշէնտել. (Աէօզիւնէն գաթի խէլտիյինէ էհէմմիյէթ վէրմէյէրէք) պէն միւխթէրի տէյիլիմ, պէն անճա պիր իչի էքսիկ խաէրիմ, պիր գատըն՝ պիր ատամա մուգապէլէ վէ մուգավէմէթ խաէպիլիր, պու հէր գէման կէօրիւլիւր պիր չէյ տիր, ֆագաթ բի՞մ օլապիլիր օ գատըն քի, պէշ ատամա գարշը գօյմագըղա միւգթէէմիր օլապիլսին։

Ժօղէրէն. – (Իգնա օլմուշ պիր հալ իլէ) պէն էօյլէ պիր գարը թանըմամ։

Բօպի. – Պու մուճիղէքեար Հումա գուշը հէնուզ պուլունաճագ որը։

Ցիւրանտէն. – Ալէլխուսուս՝ օ պէշ քիմսէլէր, կէնճ՝ վէ նէչէլի հայլաղլար օլտուգլարը հալտէ արթըգ . . .

Ցիւշէնտել. – Յօղրուսը էֆբէնտիլէր, սիզին կիպի տիպէթլի քիմսէլէր թարաֆընտան, գուվվէյի էֆբեարըմըն թէլագդը օլունաճաղընա էմին իսիմ, պու էֆբեար՝ սատէ, ֆագաթ բէք մուազղամ որը. պիզ գատընլարա գարտա իթթալիսաա թէէսիս գըլընմըշ պիր նէվի չիրքէթ մէնֆուրէ տիր քի, չիմտիքի Նիհիլոթ, վէ Սօսիալիսթ տէնիլէն չիրքէթլէրէ միւշապիհ տիր։

(*) «Գարպօնարիզմ» տէնիլէն, ան տօգուրընճը ասը-

չու լեթերիֆագ լեթմեքլէ , իչխիզտէն հէր պիրի՝ սահիհէն գարչը գօնուլմազ պիր դահրիմանլըդ քեսալ խոէր։

Ժօղէբէն. – Լվէ՛թ, էվէ՛թ, տօղրու տըր, չագալըմ։

Տընիզառ. – (Գատէհինի թէրս չէվիրերէք) էն էյիսի չագմազ տըր, ֆագաթ պէնիմ բօնչըմ թիւքէնմիչ։

Բօպի, չընզըրալըն իրինտէն ասըլտը , վէ տէրհալ Օթէլին ուչադլարընտան պիրի գօչարագ կէլսի։

Բօպի. – (Ուչաղա) պէշ գատէհ բօնչ տահա կէթիր։

Տընիզառ. – (Տիլի տօլաչարագ) պէշ գատէհ քիֆայէթ լեթմէզ։

Յիւշէնտել. – (Մէօղիւնէ տէվամ խոէրէք) պիր քերրէ պագընըզ քի , գատընըտա զալէպէ լեթմէք գուտրէթի թանը լտըղընտա, արթըզ եօլումուզը սէտ իտէն մէվանինէն ճիւմլէսիտէ մահվ օլաճագ . . . վէ սէն Տիւրանտէն , օ վագըթ, ալօգաթլըզընըն իւճրէթինի պօլ պօլ ալաճագսըն, սէնտէ ժօղէբէն, արապայը լա կիտէն տօգթօրլարտան օլուրսըն , վէ պէլքիտէ պէօյուք պիր խանէտանա հէքիմ պաշը նատպ օլուրսըն ։

Ժօղէբէն. – (Կիւլերէք) թէքմիլ ագատէմի ազալէրինի մահճուպ խոէր , վէ հաթտա տօգթօր Պըրըիւսի (*) տախի, արապամըն թէքէրլէքլէրի ալթընտա էղիպ լքի բարչա իտէրիմ։

Տիւշէնտել. – Բօպի, սէնտէ նա Ա.գատէմկայա , նա Ֆըրանսըզ թէաթրօսընա , վէ եախօտ Սէնայկի նէֆիսէ սէրկիսինէ կիրէճէքսին։

Բօպի. – Իչինէտէ կիրէպիլէճէյիմ էմինիմ։

Տիւշէնտել. – Սանա կէլինճէ Տընիզառ, սէն տախի օ չէյթանի ախզու լթանընն՝ պաշա չըգապիլմէսի իչուն լազըմ

(*) Պըրիւս , մէշհուր պիր Ֆըրանսըզ հէքիմ օլուպ 1838 տէ վէֆաթ լեթմիշ տիր։

օլան մէպլաղը, պիր իրէք քիսէ իչինտէ պուլաճագսըն։

Տընիզառ. – (Միւթէէսսիրէն) է՛յ ճէմաաթ, սատէ տիլ ճէմաաթ, իքի միլեօն ծնլուղըն ևիւզ պին Ֆըրանգ էտէր օլտուղունը պիլմիյօրմուսըն։

Յիւշէնտել. – Նիհայէթիւլէմր պէն տախի , պիր Տիւշէսին սայէսինտէ՝ չինոիքի հալ սէֆարէթխանէնին պիրինտէ սէր քեաթիպ օլաճագըմ, վէ սօնրա տախի . . .

Տիւրանտէն. – Եաչա՛ Տիւշէնտել , պէնտէ ավօգաթլըղընըն միւշթէրիլէրինի պուլտում կիթտի։

Ձիւմլէսի պիր ադըզ «Հո՛ւրրա» հայդը բտը լտը քի, օտանընն տէրունի ադիմ պիր չամաթա իլէ կիւրլէտի։

Տիւշէնտել. – Ֆագաթ պու գատար իլէ իչ պիթմէզ , պու կիպի մուհիմ պիր մատտէտ, ճիւմլէմիզին՝ ճիտտի պիր վազիֆէ իլէ պիրիպիրիմիզէ գայտու պէնտ օլմամըզ լազըմ կէլիր։

Տընիզառ. – Պէն ասլա իմզա վազ լեթմէմ։

Տիւրանտէն. – Եէմին լեթմէլիյիզ։

Ժօղէբէն. – Լվէ՛թ էվէ՛թ, ուսմուսէն պիր եէմին։

Բօպի. – Յէհչէթիլս պիր եէմին խոխմէլի տիր , թամ պու իչ իչուն, տիւնքի կիւն Օբէրա թէաթրօսը սալօնընտա պիր (ֆօյէ) քիրալատըմ . . . կիւղել պիր եէմին պիլիրսիմ . . . օգուեայըմտա տինլէյինիզ . . .

Բօպի, այագա գալդըպ էլինի կէօյսիս իւզերինէ վազ լեթտի, վէ իրի ադըզնը աչարագ՝ աթիւսզիկը սէօզլերի թէղտանի (երգել) լեթմէյէ պաշլատը։

Շահիտ օլուն էյ սահիլտէքի եարլար
Շահիտ օլուն էյ հիւբմ խոէն իլահլար
Շահիտ օլուն . . .

Պու արա գաբը աչըլուպ՝ միւսիս Բօլիպ , տէօրթ նէֆէր ուչագլարը յըլա պէրապէր իքինճի տէֆա օլարագ օտաուէն իչէրի կիրտի։

Մէրգում, բօնճը գաաէհլէրէ պօշալթաբգաան սօնրա, մայէթը մէվճուաէսի իլէ պէրապէր՝ կէրիսին կէրկէ կիաէրէք, վէ մուշթէրիլէրինի թաապիմ իլէ սէլամլայարագ ըշարը չըգընճա, Ցիւրանաէն՝ հէման գաբըյը սիւրմէլէսի։

Ցիւչէնէլ. – (Ցարկընըգըա Բօպկէ) լաթիֆէնին սըրասը աէյիլ սիր Բօպի, պիրա պու աղըր մէսէլէ սիր։

Բօպի. – Էկէր լաթիֆէ իսկյօրսամ չէյթան ալսըն պէնի, Օբէրա թէաթրօսընըն սէօղիւնի եմմէք մէկէրչի լաթիֆէմի սիր։

Ցիւչէնէլ. – Սո՛ւս, պիզ միւսթագպէլիմիզի սիւչիւնկյօրուզ. իսոի այագա գալգարագ եէմին իաէյիմ . . .

Բօպի. – (Ցիւչէնէլին սէօղիւնի գաթի իաէրէք) պարի Պէնկալի աթէշինի օլսուն եագալըմ . . .

Վէ մէրգում, աճէլէթէն եանան մուհլարը սէօնտիւրտի քի, եալընըզ բօնճըն եանմագտա օլան իսպիրթօսը ըշըղը օտայը թէնկիր իսկյօր իսի։

Ձիւմլէսինէ դըյամ եմմիշլէր իսի։

Ցիւրանաէն. – (Խէվֆ իլէ) տօղրուսը աէհչէթպաշ պիր հալ սըր պու։

Բօպի. – Ցագաթի միւսաւաթի իւդրէ սիղիլսէք իսի տահա մինասիպէթլի օլաճագտը, եանի Օբէրա թէաթրօսընտա օլսուղու կիսի, իչկիմիզ սօֆրանըն պիր ճիհէթինաէ, վէ իչկիմիզ տաևի տիկէր ճիհէթինաէ՝ գարշը պէ գարշը տուրմալըյըսըգ, լաքին սահիհ պիզ պէշ քիշկեյիզ, վէ պէշ նայը չիֆթի նայը լամազ։

— Ալթըյըզ – աէյու աղըր վէ թաթլը պիր սէտա իշկիսկի։

Հաղըբուն, պու սէօղիւ քիմ սէօյլէմէյինի անլամազ իչին պիրիալիլէրինին եիւղիւնէ պագտըվար։

Ցիչհագըգա օտանըն տէրունինտաէ պէշ քիշի իքէն ալթը օլմուշլար իսի. Բօպի իլէ Ցընկըտաւըն մապէյնինտաէ, վէ թամ Ցիւչէնէլին գարշուսընտա, եիւղիւնի սկյահ գաաիֆէ մասքէ իլէ սէթր իթմիչ պիր գաաըն տուրույօրըմը։

10

ԳԱՐՆԱՎԱԼԸՆ ՍՕՆ ՍԱԼՄՍԸՆԸՆ ՏԷՓՆԻ

Բօնչըն ալեվի, էթրաֆա քեպուտ բէնկաէ պիր գիյա սաչմագլա՝ մէղբիւր մէնզարէյի թէնվիր իսկյօրըմը։

Սկյահ գաաիֆէ մասքէյի գաաընըն՝ պու մէմուլին ղայրի, վէ նակեահանի կէօրիւնիչի, հուզղարը՝ աէհչէթ իլէ գարը չըզ պիր հայրէթ իչինաէ պըրագմըշ ըմը։

Պու կիսի մէմուլին ղայրի վէ նակեահանի պիր հալ, պիր սարիսօչ սաէվին իւզերինէ նաՙսըլ թէէսիր իսէճէյի, վէ նէ սէրէճէ սիւբհինէթ վէրէճէյի սէրբեսթ օլսուղու կիսի, պիզիմ սէրիսօչլար սահի՝ կէօզլէրինի իրի իրի աչարագ, բօնչըն զարիպ ալեվի իլէ միհնեվվէր օլմուշ օլան պու բէրինին եիւղիւնէ՝ հայրան հայրան պագըյօրլար իսի, հէլէ Ցընիգաա իլէ Ցիւրանաէն, մէրգումէ լսեյալի բէրկյէ բէք եագըն պուլունտուգլարընտան՝ աէհչէթ իլէ պիր դաչ սաըմ կէրի չէքիլմիշլէր իսի։

Ցագաթի բէրկյի մէրգում, գօլլարընը ուզաատարագ պրգա արգայա մուհլարը եագը վէրսի։

Հաղըբուն, եիւղիւնի գաաիֆէ պիր նիգաղ իլէ սէթր իթմիչ օլան Գարմէնի ասլա թանը յաանաաը լար իսէաէ, ֆագաթի անըն նագու բէֆթարընա, վէ թէնաասիւալը էնտաալընա հայրան օլմագտա իսիլէր։

Ձիւմլէ հաղըբուն, պու բէրինին կէնճ, վէ կիւզէլ պիր գաաըն օլսուղունը անլայարագ, պիր ան էվվէլ կիլիֆթար օլտուգլարը խէվֆաա աէհչէթաէն խէլաս օլուգ, անճագ՝ մէրսումէնին պու գաբալը օտաաեա նաՙսըլ կիլէֆիլմիչ օլսուղունա թէաճիւգ իսկյօրլար իսի. մուհլարըն ը-

չըղը, հաղը լուռնէ (ներկայներուն) եէնիտէն պիր ճէսարէթ, վէ պիր նէյէ պախշ իթմիշ օլմաղըլա, Բօպի՝ արթըգ տա-յանամայուպ մէրսուէմ եապանճը գատընըն էլինի թու-թարագ քէմալի խահիշ իլէ բուս իթտի, վէ Տընիզատ տա-խի՝ քէնտի բօնչ գատէհինի, հէր նէվի թէհլիքէտէն պէրի գըլմագ նիյէթի իլէ, միւմքիւն օլապիլտիյի գատար ու-զագլաթտը,

Ժօզէբէն, ըէֆահը հալ՝ վէ րահէթի պալ էյմա իտէր ուզուն պիր ահ չէքէրէք օթուրատու, վէ պուրնունըն ալ-թընատան.

— Պէնատ պիզիմ գարըլարատան պիրինի զանն իթ-տիմ – տէտի։

Ֆագաթի պիզիմ տօգթօր (Ժօզէբէն) եալան սէօյլէ-յօրուտը, պիրա չէյթան կէօրմիւշ կիպի ֆէնա հալտէ իւրքմիւշ իտի։

Եալընըզ Ցիւչէնէլ, պու թէպէտիւլաթը զարիպէյի, րահէթի գալպ իլէ միւշահատէ իտէմէյօրըտը։

Ցիւչէնէլ. – (Դատա պիր սէս իլէ) կիւզել մադա-րա, օտանըզը շաշըրըպ ևանլը չլըգլա պուրայա կէլմիշ օլ-մալըսընըզ, վէ պիզ խոտ պու թէսատիւֆի, սուլի խոթի-մալ իթմէք խոթէմէյիզ։

Գարմէն. – Պուրայա կէլիչիմ թէսատիւֆի տէյիլտիր, սիզ սայըճա պէշ իլքէն՝ ալթը օլմադըզդա արզու պէյան իտէյօրըտընըզ... իմոն իչթէ պէն տախի արզունըզ միւ-ճիւպենճէ կէլտիմ.քի ալթը օլտուդ։

Բօպի. – Հօշ սէֆա կէլտինիզ... (արգատաշլարընա) չիւպհէ եօգ.քի պու, մուադդամ պիր գատըն օլուպ, մահ-զա էյլէնմէք իչուն պուրայա կէլմիշ տիր... պէն պու հալէ գարշը տուրամամ։

Ցիւրանատէն. – (Սարխօշլուգատան տիլի տօլաշարագ) կա՛րսօն, պիր գատէհատ մատամ իչուն կէթիր։

Ցիւչէնէլ. – (Դաշլարընը չաթարագ) միւքեալէմէմիզի տինլէտինի՞զմի...

Գարմէն. – Պիր ուճատան պիր ուճա, հաթտա պիր նօգ-թատընը պիւէ զայպ իթմէտիմ իտի։

Ցիւչէնէլ. – Մագսատընըզ նէ՞ եաբմագ տըր։

Գարմէն. – Սիզին թէչէպպիւսաթընըզա պէնատ տա-խիլ օլմագ իսթէրիմ։

Ժօզէբէն. – (Կիւլէրէք) ֆագաթ պունըն իհթիմալի եօգ տըր...

Գարմէն. – Նի՞չին։

Ցիւչէնէլ. – Չիւնքի պիզ գատընըզար վասէթատըրլա միւրատընմըզդա նայիլ օլմագ իսթէյօրուզ, վէ սիզ իսէ պիր գատընսընըզ...

Գարմէն. – Պուլրսա պիր շէյ տէմէք տէյիլ, պէնատ երքէքլէր վասէթատըրլա նայիլի մէրամ օլմագ իսթէրիմ։

Բօպի. – (Լլէրինի պիրիպիրինէ վուրարագ) պըրա՛վօ պըրա՛վօ։

Րէֆիդլէրի իչինատ՝ եալընըզ Ցիւչէնէլ իտի.քի, օլ անէ տէյին քէմալի իհթիրազ իւզրէ տավրանմըշըտը, ֆա-գաթ Գարմէնին պու մէմուրին զայրի պէյանաթը՝ մէրգու-մըն ճիտտի օլմայան ատուգ գանլըլըզընը, վէ թագլիտ իւ-տէկէլտիյի թէմքինի վագարընը մահվ իթմիշ օլուպ՝ զիհնի գարը շաը, կէօզլէրի գարարտը, վէ պիւթիւն պիւթիւնէ սարխօշլուգը մէյատանէ չըգարագ, միւլահազաթը իւզէ-րինատէն պիր պուլութ կէչի վէրտի։

Մէրգում, եէնիտէն քէնտուլի պուլմագ իչուն իչմէք իսթէտի, ֆագաթ իհթիխագ իթտիյի պու վասէթա, խա-յըրլը պիր շէյ տէյիլ իտի։

— Զօգ շէյ – տէյու հայգըրտը քէնտու քէնտույէ, պայագ իւսթի պուրագպիլմէյէ չալըշարագ – թաճիւպէ շա-եան տըր.քի, պիղզաթ քէնտի էվիմիզատ սէօղիւմիզ կէչ-մէյօր։... ֆագաթ հայըր հայըր լաթիֆէ իտէյօրում...

– աեսի, վէ մեմնունկյէթ կյմա խաիճի պիր թէպէսսիմ իլէ օթուրտու։

Տիկերլերի՝ թէքքար քեսպը նէշէ էթմիշլեր, վէ Տիւրանտէն տախի ույդուսըյըլա օղրաշարագ մուղթարըդ օլույօրըմը։

Տիւրանտէն. – (Կնահիչէ իլէ) աճայիպ, նէ՞փին Ցընիզաաը չիֆա կէօրիույօրում . . .

Ժօզէբէն. – Ցընիզաա չիֆա աէյիլ, անճագ գատէհի իքի տանէ տիր։

Տիւշէոնէլ. – (Բէնտույի պուլմագա ճահա խաերէք) էյ խանի, հայտե պագապըմ. . ա՜հ գարըլար գարըլար . . . պիդ չինաի պահարմըդ ըն պինաաընը թէէսիս խաեճէյիդ . .

Տիւրանտէն. – (Տելի տօլաշարագ) էվէթ . . ֆագամ մաաեմ.քի Ցընիզաա իքի թանէ տիր, պէնաե արթըդ հիչ պիր չէյե գարըշմամ . . .

Տիւշէոնէլ. – (Սէօղիւնե տէվամ խաերէք) օթուր պագալըմ կիւղել մասագաա, օթո՜ւր, չագ, սէօյլե, նէ եաբասան եաբ . . .

Գարմէն, գօլլարը խայվարի կէօյսիս իւղերինաե օլ աուղու հալաե այագաա աուրմուշ օլուպ, կէօզլերի՝ մասքէսինին իքի տելիրլերինաէն աբշարը բարլագ գիեաալեր սաչարագ՝ նիկեահընը ազըր ազըր հաղըրունըն պիդինաէն տիկերինե նասպ խայօր խաի, պու գաաիֆէ իլէ մէաթուր օլան սկյմանըն իւղերինաե, տերին պիր միւսահագաի իլէ գարըշդ՝ պիր նէվի մէճմունկյէթի ըղհար խաիճի պիր մուգաֆիֆերիյէթ մահարրեր խաի.քի, ինսան պու հալի՝ անըն կէօզլերի իչինաե օգուհապիլիր խաի։

Էվէթ՝ անըն կէօզլերի իչինաե, ազըր պիր եիւքին պըգլէթինաէն գաբթուրմուշ օլան սաէմին մէճմունկյէթի, վէ եախօա հեր պիր էմրինին իճրասընա հազըր պէնաերէի, հէնուղ էլե կէչիրմիշ պիր ամերին մահգումկյէթի, սուրեթը վազիհանեաե օգունապիլիր խաի։

Գարմէն. – (Տիւշէոնէլէ խիթապէն) պիդ զաթէն պիրիպիրինիդե թէսաահուգ իթաիք խաի. պէն պիդի թանըրըմ, այը բօսթը կիյէն զաի պիդ աէյիլմի խոհնեդ։

Տիւշէոնէլ. – Լվէթ պէն խոհ, ֆագամ նէ՞փին սօրույօրսունըդ։

Գարմէն. – Հիչ . . . լաֆ օլսուն աէյի ասրաաում . . . հաթաա զանընմ՜ճա՝ ըսաը րհաեաճը գըյաֆէթինաե օլան գաաընըն էլինաէբի օ կիւղել, վէ նաղէը եարաւլը բըշագ աահի՝ սիդին օլմալըշըաը աէյիլմի։

Տիւշէոնէլ. – Լվէթ, էակի Բօմա ասաւլինճէ եարբըշմշ պիր գահանճդգ տըր.քի, անըն ալթուն սարը խզէբինաե՝ խաահէթէն ալահէթը ֆարիդ ամը, վէ հաթաա խասիմին իլ.ք հարֆլարընը, Բարա հիւքիւմէթինին էն մէճնունէ պիր մահսիւգրն, եահի ֆարինէդ գօնթէսինին ալահէթը ֆարիդ ամը, վէ խամինին իլ.ք հաւրաւֆաթը եահընտա հէ.ք.ք իթաիրմիչիմ տիր։

Բօպի. – Պիդիմ տօսսաւմուդ միւտիւ Լէօն Տիւշէոնէլ, ուղունե սէյահաթլար իթմիչ օլմադը ըա, հեր վաար.չ օլտուղու մահալահե, սարը, էամեր, պուղտայի, վէլհասը.չ հեր բէնկահե օլան գաաընըար իլե թէաշիւգ խոհրեք . . .

Գարմէն. – (Բօպինին սէօղիւնիւ քէսերեք Տիւշէոնէլէ խիթապէն) սիդի թէէմին խաերիմ.քի, մէգ.քիւր բըշագըն իւղերինաե խամինիդին իլ.ք հարֆլընը՝ հէ.ք.ք իթաիրմէնիդ, թէէհայիւրե չահան պիր նիդէթէ մէճնի օլմալը տը.ր. պինաէն ալէյ՜ հեր հալահե անըն ֆայիտէսինի տահի կէօրէճէ.քսինիդ . . . ֆագամ նէ՞փին չագ մայօրսունըդ . . . (սէտասընընն թահվըրնը տէյիշահիրերեք) ահ նէշէյի րեֆիգէբիմ, պէն սիդէ քեամիլէն հագ վերիրիմ, խամի՝ կերեք թահմը թէէսինահա ալընմըշ օլան մուվաֆագըյէթինիդին, վէ կերեք պու աշը գանե մէճլիսին աշգընա գատե նուշ խոհրիմ . . . պու մէչվէրեթի՝ վէ պու էֆքեաը բէք աւրի, վէ բէք մուապզամ աը.ր, ֆագամ պիդիրահնիդ ա . . .

եալ ընդդ իչինիզաե պէն էքսկյուսիմ»։

Տընիզառ. – (*Մարխոչուդաան բէրելէյէրէք*) *տօղրուսը էկէր սօֆրա ատճանէճէք օլսա իսի տարը լաճագտըմ։*

Բօպի. – *Լվէ՛թ կիւզել տօմինօ՝ սահիհէն եալ ընդդ սիզ էքսկյուսինիզ. ահէնկ իլէ խոչճէք օլտուղումուզ եէմին պէսթէսինէ, պիր (Գօռօ) լազըմ իսի . . . շարգը օգումագ պիլ՛իրմիսինիզ։*

Տիւշէմնել. – (*Բօպինին սէօզիւնի գաթի խառուպ հայդը բարագ*) *եէմի՛ն եէմի՛ն . . . եէմինի ունութմայալըմ, Տիւշէսիմի էլէ կէչիրմէք իչուն մուսաւին վէ եարտըմճը խսթէրիմ։*

Գարմէն. – *Պէն սիզէ մուսաւէնէթ իտէրիմ։*

Տիւշէմնել. *Յէմէք քի մուսմահէյհայը թանը յօրսընըզ։*

Գարմէն. – *Բէք ալճա թանը ըրմ։*

Տիւշէմնել. – *Ֆագաթի պէն սիզէ անըն խամինի սէօյլէմէմիշ իսիմ։*

Գարմէն. – *Գարինէ իլէ պուլտում։*

Տիւշէմնել, պիր նէվի էֆքեարը պաթըլէ վէավէսէի, վէ էմնիյէթսիզլիք իյմա իտէր պիր նիկահ իլէ Գարմէնին եիւղունէ պագտը։

Գարմէն. – (*Սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք*) *պէն մուսահէյհանըն քիմ օլտուղունը ֆէհմ իտէպիլիսիմ, վէ թէչէպպիւսաթընըզը բէսէնտա իտէրիմ . . . շանու չերչիֆէ վասըլ օլապիլմէք իչուն, մատամ Գօմրանս տը-Մայլըրդ Տիւշէսինի, նէրտիւպան էթիխաղ էթմիշ օլտուղունըզ՝ ղայէթ ագիլմանէ պիր թէտապիր տիր։*

Տիւշէմնել. – (*Թէաճիւպ իլէ*) *ֆագաթի քիմսինն սէն . . քիմի՞ն նէսիսին . . .*

Ժօզէբէն. – *Հա՛ հա՛ . . . տիւշէսի հէ . . . էհ պապա Լէօն պուտա պիր չէ՛յմիտիր . . .*

Գարմէն. – (*Սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք*) *ֆագաթի պու նէրտիւպանըն սան գատէմէսի, ղայէթ եիւքսէք վէ պաշ*

տան աշգըն օլմազ ըլա սըչրատագ լազըմ կէլէճէք տիր։

Տիւշէմնել. – (*Մասըէյի եիւղիւնատէն չէքիպ չըգատագ իչուն Գարմէնին իւղերինէ տօղրու գօյուլուպ հայդը բարագ*) *քիմ օլտուղունը պիլմէք իսթէրիմ . . .*

Կէնճ գատըն, եէրինատէն գըմըլտամայարագ, վէ քէնտինէ ղօր վէրմէքսիզին մալիյմիզ օլան գուվվէթի իլէ մէրգումը չիսէթլէ կէլտույ իլճի վէրտի, վէ թէքրարէն սէօզիւնէ տէվամ խառուպ,

— *Քիմ օլտուղումը պիլճէճէքսին, ֆագաթ աղըճդգ սապըլըը օլ . . . եվվելա նէ՞ եարտապիլիր օլտուղումը, վէ նէ խսթէպիյիմի սանա սէօյլէմէք իսթէրիմ, ա՛հ սէվկիլի բէֆիդէրիմ, սիզ, ֆիլհագըգտա բէք աշըրը տէրէճէ տիվանէ իսիշսինիզ, չինքի պէչինիզինտէ քիսէլերի պօմպօշ, վէ եալընըզ սարխոշլուգա մահտուս օլան պիր եէմինէ կիւվէնէրէք, վէ պիր գըլտուգընըզ օլմատըգը հալտէ, մէյտանը մուհարէպէյէ կիրուպտա հէման տիւշմէն օրտուսընա կիրմէյէ չըգըչ՛ըօրտունըզ, մէկերչի պու տիվանէքէք տէյի՛լմի տիր, սէն եա՛ Տիւշէմնել, քէնտինի բէֆիդէրինին մա՛ֆվգընտա ղանն իտէրէք, անլէրին ումուգլարը իւղերինէ չըգմագլա, իդթիտարընըն խարիճինտէ օլան մադտատընա վասըլ օլմագ իսթիյօրսըն, վէ ճայի թէճաճիւպ չուրտասը տըր քի, քէնտին տախի քէօր սարխոշ օլտուղուն հալտէ, բէֆիդէրինի՝ ուսթալըգլա ալտաթա պիլմէք իչուն, անլէրին սարխոշլուգլարընտան իսթիֆատէյէ գալգըշըրն, վէ պու սարխոշլարա կէլինճէ, պունլարտա՝ սէնին մագտատընը, հէր պիրի քէնտի գուվվէյի ագիյէսի իդթիտարինէ կէօրէ անլայուպ, պու իշտէ մուվաֆագաթի պիր լաթիֆէտէն՝ վէ սըրֆ պիր էյլէնճէտէն պաշգա հիչ պիր շէյ կէօրմէյօրլար։*

Տիւշէմնել. – *Եալան տըր, եալան տըր . . . Ժօզէ՛բէն, Բօ՛պի, Տընի՛զառ, պէնիմ էֆքեարըմը անլատընը՞զմը, էվէթ, եախօտ հայըր, նէյիսէ ճէվապ վէրինիզ։*

Ժօզէբէն. – Պէն հէր չէյի անլատըմ, չինքի իլմի թէ-
պապէթի լայըգըյըլա էօյրէնմիչիմ։

Րօպի. – Պէնիմ տախի էյի անլամըշ օլտուղումըն իս-
պաթը շու տըր քի, եէմին պէսթէսինի թէրէննիւմ (եր-
գել) իթտիմ իտի։

Ցընիզատ սիւքիւթ իթտի, վէ Յիւրանտէն տախի հավ-
լինագ պիր սէտայըլա բէքլէյէրէք,

— Պէնիմ տախի անլատըղըմ շու տըր քի, պու ան-
տէ սօֆրա տէյիլ, իլլա Թավան տէօնէյօր։

Գարմէն. – (Յիւշէնէլէ) պիլմիշ օլ քի սէնին պու ագ-
շամքի չալըշտըղընըն էսէրինտէն եարընա հիչ պիր շեյ
գալմայաճագ տըր . . .

Վէ Գարմէն Յիւշէնէլէ, պու սէօզէ պիր ճէվապ հա-
զըրլամայա մէյտան վէրմէքսիզին սէրա պիր սէտայըլա
սէօզիւնէ տէվամ իտուպ,

— Վագաա սէնին մագսատընըն՝ տախ պիր գօմէշի
օյունունտան զիյատէ տէյէրլի օլտուղունը Թաստիգ իտէ-
րիմ, լաքին սէն անը մուվաֆագըյէթլէ պաշա չըգարմագ-
ըզըգա միւգթէտիր տէյիլսին . . . իմոի՝ պանա սաթմաղա
րագը օլո՞ւրմըսըն – տէտի։

Տիւշէնէլ. – (Տիւշիւնմէքսիզին) գաչա՞։

Գարմէն. – Յիւշէս տը Մայլըբրէ-Գօմբանս իլէ պիր
տէֆա եալընըզճա միւլագաթ իթմէյէ։

Տիւշէնէլ. – Բէք ալէա գապուլ իտէրիմ։

Ժօզէբէն. – Յէմէք քի պու գաատըն, Մայլըբրէ գօ-
նաղընըն գաբըճըսը տըր։

Գարմէն. – (Ժօզէբէնէ) իհթիմալ տըր, ֆագաթ միւ-
սիւ տօգթօր, հիչ օլմազսա շուբասընը պիլմէնիզ կէրէք
տիր քի, պու ագշամ՝ Յիւդ ճէնապալէրինէ խիթապէն եալ-
մըշ օլտուղունուզ մէքթուպ պէնիմ էլիմտէն կէչտի, վէ
չինաի հէմ տօգթօրուզ, վէ հէմտէ ճասուսլըգ իթմէնին
մուվաֆագարալը շեյ օլտուղունը անլայաճագընըզ . . .

էզճիւմէ՝ նէ տէմէք իսթէհզիմի անլամագ լըզգա ճահտ ի-
տինիզ, պուռնատան պէօյլէ արթըգ մագսատ պէնիմ տիր,
պիրա պէն անը սիզտէն սաթըն ալըպ պիթիրտիմ։

Ցիւշէնէլ. – (Շիտէթլէ) ֆագաթ պագալըմ մու-
գաբըթը օլան միւպատէլէյի իճրա իթմէյէ միւգթէտիր օ-
լաճաՙգմըսըն։

Գարմէն. – Սէօզիւմ սէօզ տիր, օլ խուսուսատա էմին
օլապիլիրսինիզ . . . չինաի՝ մատէմ քի արթըգ մագսատ
պէնիմ տիր. իմոի անը իսթէհզիմի կիպի իսթիհմալ իտէ-
պիլիրիմ. . . վէ հաթատա ճիւմլէնիզիտէ մէգքիւբ մագսա-
տէ իլհագ իթմէք իչիւն իչթէ մէյտանէ գօրըմ, ֆագաթ
էօյլէ լաթիֆէ վէ մուղհիգանէ սուբէթտէ ագտը մուա-
հէտէ խիլէմէզ, պիզիմ իչիմիզտէ գալի, վէ չիքեսթ օլ-
մադ պիր պաշ պուլունմասը լազըմ տըր . . . պէն պէօյլէ
իսթէրիմ . . .

Րօպի. – (Պուրնունըն ալթընատան) գըրաշ ճէնապալէրի
տախի «պէն պէօյլէ իսթէրիմ» տէյու էմր իտեր։

Գարմէն. – (Շիտէթլէ) էվէթ պէօյլէ իսթէրիմ, պէն
սիզէ մուավին օլաճապըմտան, սիզտէ պէնիմ հէր էմրիմէ՝
քէօր քէօրունա իթտաթ իտեր ալաթ կիպի օլմալըսընըզ,
պէն սիզի քէնտիմ իչիւն խթիհմալ իտէճէյիմ տիր . . . մէ-
սելա, ալիմ, հէքիմ, ավօգաթ, միւթէշէրրի, շէօհրէթշըար
պէնատաթքեար, տիպլօմաթ, վէլհասըլ, սիզտէն հէր պիրի,
պըղու իթտիյի պահտեւարլըզգա նայիլ օլաճագ տըր, ֆա-
գաթ հէր պիրինիզ, քէնտի գուտրէթինէ կէօրէ քէսպ ի-
տէճէյի մուվաֆագըյէթլէն էօչիւրինի՝ պանա վիրմէյէ մէճ-
պուր օլաճագ տըր։

Ցընիզատ. – Ւօշիւր գայտէսի չինաի պաթթալ հիւք-
մինտէ գալընըշ տըր։

Ժօզէբէն. – Ինկէր պէնիմ վիզիթալէրիմին գըյմէթի
իքի լիրայա Թէրֆի օլունուրսա, օ վագըթ պէնտէ մէմ-
նունէն պիր շեյ էօտէրիմ։

Տիւշէմնել. – (Վարա վարա ֆիքրի թէնվիր օլարագ) ֆագաթ պիզիմ մուամէնէլէթիմիզլէ նէ՞ եաբմագ խոթէյօրսըն, նէյէ՞ արզուն վար, մագասաըն նէ՞ սիր։

Գարմէն. – Ախշո՞ւ մը . . . մէկէր պէն խահիշու ալզուվարըմըն հուտուտընը թային խէպիլի՞միյիմ . . .

Գարմէն, սէօզ սէօյլէմէյէ թէրէտտիւա խայօր կիպի քէլամընը գաթ իթամ, պագըշընտաքի օ տէհշէթիւ շուլէ զայպ օլտու, վէ պուննամը շ պիր հալ իլէ կէօզլէրինի թավանա տօղրու գալտըրըզ, եավաշ պիր սէտայը լա, վէ քէնտու քէնտույէ սէօյլէյօր կիպի թէքրար սէօզիւնէ տէվամ պիրլէ,

— Պէնիմ մագասաըմ . . . պէն հէնուզ հիրմի եաշընտա, վէ զայէթ կիւզել պիր մախլուգըմ . . . պու անէ գատար քիմնէյի սէվմէմիմ . . . ճիամիմ պիրիր սիր . . հաթտա ճանըմ տախի, էլան արզու տէնիլէն շէյլինէ նէ օտտուղունը հրտա իթմէմիշ սիր . . . աշգու սէվտա իչին, մէսթ իտիճի, վէ մէճնունանէ մէսէրրէթ վէրիճի պիր շէյ սիր տէրլէր . . . իտոի պէնիմ մագասաըմ սէվիլմէք սիր . . . ֆագաթ էօյլէ սէվիլմէք քի, պու անէ գատար հիչ պիր գարը օ տէրէճէտտ սէվիլմիշ օլմամալը տը . . . եանի ոճն տէրէճէ պիր արզու, վէ մէճնունանէ սուրէթտտ սէվիլմէք, էվէ՛թ, շէրմու հիճապ, գօրգու, վէ բէրէքէթիշ խոիլերճէսինէ սէվիլմէք խոթէրիմ. . . խիւլասայի քէլամ, պէնիմ միւրաաու մագասաըմ բէրէքէթիշ (պաշաու իլ) օլունմագ տը բ . . բէրէքէթի՛շ . . . անլա՞յօրմըսընըզ . . .

Հաղըրուն, պիր գաշ տագըզտատան պէրու իշրէթտէն քէֆֆը եէտա իթմիշլէր օլուպ, տտէթա մուզիգա տհէնկի կիպի թաթլը պիր սէտայը լա, աշգու մուհապէթէ տայըր սէօյլէնիլէն պու խոշ սէօզլէրի, քէմալի թէհայիւր իլէ ալինլէյօրլար խոտ։

Գարմէնին վազիյէթի՝ պիր հալի բէխաալէթ քէսպ իթմիշ, վէ պաշը՝ կիւյա թաթլը պիր խէյալաթ աղըրլըզը ալթընտա էյիլմիշ, վէ պիր սանիյէ գատար պու հալտէ գալընշ իբէն, նակէհան գահրիմանքէտարի պիր թավը իլէ պէլինի տօղրուլթտը, պաշընը եօգարը գալտըրըպ՝ սըգ վէ պիյահ քեաքիւլէրի, մէրմէր միսալի պէյազ ումուզլարը իւզէրինէ սարգըլտըլար, վէ թէքրարէն սէօզիւնէ տէվամ խոերէք,

— Պէնիմ մագասաըմընէ օլտուղունը պիլմէք խոթէյօրսունըզ տէյիլմի . . . բէք ալէա . . . պէն գուվէթլի վէ ճէսուրըմ . . . պիր երքէք կիպի տիւշինէպիլիր, վէ լազըմ կէլմիյի հալտէ տախի երքէք կիպի վուրապիլիրիմ . . պէնիմ մագասաըմ գուտրէթլի օլմագ տը բ, պէն իրթիֆա իթմէք խոթէրիմ, էվէ՛թ, օ գատար եիւքսէլմէք խոթէրիմ քի, պէնիմ պաշըմ՝ ճիւմլէնին պաշլարը մաճբէվգընտա օլսուն . . . հէր պիր նիկեահրմ պիր էրիի ալի օլմալը տը բ, վէ հէր պիր բէյտ ալուգու, պէնիմ տիլխահրմ (սրտին ուզածը) էօնիւնտէ սէրֆիրու (խոնարհիլ) իթմէյի տիր . . .

Գարմէնին՝ պու մաղրուրանէ սէօզլէրի, հաղը բուննա թէէսիր իթմիշ օլմագը լա՝ պէ յինէրինտէ պիր հարաքէթ վուգու պուլմուշ իտի քի, պու հալ՝ ույգունտան օեանմագ վէ եախօտ սարխօշլուգտան այը լմագ կիպի պիր շէյ օլուպ, մէրագլարը թահրիփ օլունարագ, հէմման օ անէ տէկինի կէօսթէրտիքլէրի ֆիթռաուրտուգլուզը՝ քէնտիլէրինճէ պիր նօգտանկյէթ տատ իթմէյէ պաշլատըլար։

Տիւշէմնել. – Ֆագաթ այն հէմ գարը, վէ հէմտէ էրքէք օլմագ խոթէյօրսուն։

Գարմէն. – (Խահիշլէ) էվէթ, գարըլարըն էն սէվկիւլեսի, վէ էրքէքլէրինի տախի էն ճէսուրը, վէ էն գուվվէթլեսի օլմագ խոթէրիմ։

Տիւշէմնել. – (Նակէհան սըչրայուպ այաղա գալգադըպ) էհ պու գատար տիվանէճճ սէօզլէր տինլէտիյիմիզ եէթէէր արթըզ, պիր ադամ տգիլմանէ սէօյլէյէլիմ, սէ՛ն եա պիզոնէն գիյատէ սարխօշսըն, վէ եախօտ քէնտինի պիր

սիրերգակ զանն իսէ յօրսուն . . .

Գարմէնն. – (Ֆիթուրսուզլուգլա) Հա՛յըր, հա՛յըր, տէ-տիյին կիպի տէյիլ, պէն զէնկինիմ. . . վէ էլիմին ալթընտա տախի մուհիմ պիր սըրրըմ վար:

Բօպի. – Ա՛ զէնկին խիշ . . . տէմէք քի պիզէ էօտիւնճ բարա վէրէպիլէճէք տիր . . . տօղրուսը պու մուաղզամ պիր գատըն տըր . . . պահս իտէրիմ քի . . .

Ցընիզառ, նիւվաղ իչքեարանէ՝ վէ աղիմ պիր հիւրմէթ իպրաղըյըլա Գարմէնէ եագլաչար:

Ժօղէբէն վէ Ցիւրանտէն, ագլու ֆիքիրլէրի հէյէճան իչինտէ օլտուղու համար տախի, Գարմէնին «պէն զէնկինիմ» տէտիյի սիհրամիպ սէօզիւն թէէսիրի թահսընտա գալ-մըլար:

Ցիւչէնէլ. – (Ի յիլիպ՝ մաքէնին ալթընտան Գարմէ-նին եիւզիւնի կէօրէպիլմէյէ չալըշարագ, վէ չարնաչար հիւրմէթ իտէրէք) մատամ, զաթը ալինիպ պիպիմ ճիւմլէ-միզիտէ թանը յօրսունուզ. համի էմին միւսաւաթէ բայէ-թէն՝ սիզ տախի մաքէնիդի չըգարուպտա՝ քէնտինիդի պիզէ թանըթմադըգ լըթֆունա հիմմէթ իտէ՛ըմիսինիպ:

Վէ մէրգումէ՝ պու սէօզիւ տիմէքլէ պէրապէր, քէ-մալի իհթիրամիէ Գարմէնի սէլամլատը քի, Գարմէն տախի իքի էլլերի իլէ նիգապընըն պաղլարընը չէօզմէյէ պաշլատը:

Հազըրսուն, կէօզլէրինի աչարագ՝ ֆէվգէլատէ պիր չէյ կէօրմէյէ հազըրլանըպ, վէ իչրէթի բուհուրլա միւշ-թէյիլ օլան գինինէրի միւթէհայը օլմազըլա՝ Գարմէնէ պագմագտայըտըլար, ճիւմլէսիտէ Բօպի կիպի տիւշ-նիւպ, միւճէրրէտ զէնկին վէ միւթէպէր պիր գատըն կէօ-րէճէքլէրինի իւմիւտ իտէրէր, վէ մէրգումէնին՝ գանըդ մուաղզամ ֆամիլեայէ մէնսուպ իտուկինի պիլմէք իսահիչի իլէ էօրուլմուշ օլան ֆիքիրլէրի, պիր թագըմ մուաղզամ վէ ասըլզատէ գատընլարընը էսամիսինի եաա իթմէքլէ, վալիհու հայրան (ապուչ), վէ տուատագլարը նիմ՛ աչըգ օլ-

տուղու հալատէ լինթիզար իւզրէ պուլունույօրլար իտի:

Գարմէնին մասքէսի եէրէ տիւշտիւ:

Պիր տագըգա գատար ճիւմլէսիտէ՝ աղիմ պիր հայ-րէթէ կիրիֆթար օլուպ, սիմալէրինտէ ումումի պիր էսէրը նա խօշնուտի կէօրինտի:

Ցիւչէնէլ, հիտէթամիզ պիր հարաքէթ իլէ սօֆրա-նընն իւղէրինտէ քէնտի բօնչ գատէհինի բարչալատը, վէ պուրնունըն ալթընտան սէօյիւպ սայմայա պաշլատը:

Ժօղէբէն, սուրէթը թահգիրանէտէ ումուզլարընը եիւբսէլթտի, վէ Ցիւրանտէն տախի մէրգումա խմթխալ եիտի. հէյէ Ցընիզառ խսէ, բօնչ գատէհի էլինտէ օլտուղու հալատէ սօֆրատան թէպահուա (հեռանալ) իչէտի:

Մէրգումանտէն եալընըզ Բօպի, իչի լաթիֆէ յէ պօ-ղարագ:

— Տօղրուսու . . . բէք կիւզել պիր օյուն օյնատըն, գարնավալ կիւնլէրինէ լայըգ օլաճագ սուրէթտէ չիրին պիր օյուն – տէտի, վէ էլլերինի պիրիպիրինէ վուրարագ – պը բա՛վո . . . պը բա՛վո . . . եաշա՛ պին եաշա . . .

Ժօղէբէն. – (Նէֆրէթի իլէ բէբէլէ յէրէք) Գարմէն խիշ. .

Ցընիզառ. – Շու՛ թամըլը մէ յտանընտա իքի ծնլուղա ըագս իտէն սօգագ սիւբիւրկէսի գըզ տէյի՛լմի տիր . . .

Ցիւչէնէլ, հիտէթինտէն աթէշ քէսիլմիշ օլմազըլա պիլի տօլաչմագտայըտը:

Գարմէն, պիլա հարաքէթ՝ վէ սէրպիւլէնտանէ պիր թավը իլէ սիւքիւթ իթմէքտէ, վէ սիյահ քեաքիւլլէը իլէ միւղէյէն անլընտան, զանն իտէրսին քի ճէսուրլըգ, վէ բէրվաորգուրգ չուլէլէրի սաչըլըյօրըտը. Գարմէն, թէք-բար գօլտարընը խաչվարի կէօյսիս իւղէրինէ վազ իթտի, վէ միւթէմատի թէպէսսիմ ըզհար իտէն օլ զօնչէ տիհա-նը իւզրէ կեահ պէ կեահ, վէ պէլլի պէլլսիպ պիր հիւ-տէթ նը չանէսի կէօրինսիյօր իտի:

Գարմէն, էթրաֆընը իհաթա իթմիշ, վէ կյշու իչրէ-

թէին սուլի թէէսիրի իւլէ վալիհու հայրան օլան հազը բուռնա էօյլէ ճազ իպ, վէ էօյլէ պիր հաբիմանէ նիկահ աթի իթ-ման քի, ճիւմլէսինէ՝ պու ֆիսանսազ վէ ղարիպանէ պա-գըշըն թէէսիրի թահարընտա գալարագ, մազլուպիյէթ-լերինի հըսս իթմէյէ պաշլատըլար։

Եալընըզ Ցիւչէնէլ, պու գարընըն նիյէթը խաֆիյէսի, գուվվէթինէ գարշու մուգավէմէթ իտիյոր իտի խէտէ, վարա վարա օ տաֆի պու գուվվէյի ֆէվգ էլատէյէ թապալերը մուգավէմէթ իտէմէյուպ, տիկեր-լերի կիպի մազլուպէն, վէ հաթտա տիթրէյերէք՝ կէօզ-լերինի, մերգումէնին չուլֆիչան կէօզլերինտէն տուր (հեռացնել) իթմէյէ մէճպուր օլաու։

Պիր գաչ տագըդա սիւքիւթտէն սոնրա, Գարմէն՝ օ-թուրտուղու սանտալէասընտան գալգարագ, վէ Ցընիզա-ռըն սանտալէասը էօնինտէն կէչիպ մերգումա իսթապէն,

— Ա՛յաղա գալգ – տէտի։

Ցընիզառ, պու էմրի հաբիմանէյէ իթտաաթ պիրլէ, մաքինավարի պիր հալ իլէ գըյամ իթտի։

Գարմէն, պօշ գալմըշ սանտալէասը պիր եանէ իթի վէրտի, վէ այաղընը, Ցընիզառըն սանտալիյէսի ալթընտա պուլունան թահարատըրն պիրինին ուճունա գօյաու քի, մէգքիւր թահարա խաֆիֆ սուրէթտէ գըմըլ լտատը։

Գարմէն, թարֆէթիւլայինէտ (ի քթթել ական) կէ-չիճի օլան պիր թիտրէյիշ հըսս իթտիքատէն սոնրա, տու-տագլարը իւզէրինտէ պիր թէպէսիւմ կէօրիւնտի, վէ,

— Թամըլը մէյտանընտա իբի ծնըուղա բադա խտէն գըշ, տէյ՛ըմի. – տէյու թէքքարլատը աղըր պիր վագար իլէ – էվէթ օ գըշ պէնիմ իչրէթ . . . էվէթ պէն իտիմ. . . ահընքի կիւն սիշ պէնի մահալի մէգքիւրտէ կէօրտիւնիպ իտի, լաքին եարըն կէօրմէյէճէքսինիպ . . . էվէ՛թ, արթըպ պէնի օրտտա արտանըն . . . (սէտատընտա պիր հիմմիյէթ վէրէրէք) եարըն . . . է՛հ եարըն, պու զալալը բադդատէ

գըշ, պու սէֆիլ Գարմէն, քիմ պիլիր հանկը Ցիւգին իտ-մի իլէ եատտ օլունաճադ տը՛ր . . . եարըն պէնիմ լչիւն եէնի պիր էօմր պաշլայաճադ տը՛ր . . . օիշ քէնտի տար-խօշ լուգունուպտան այը լաճագսընը գ, պէնտէ սէֆալէթի-մէն պիհուշ լըգընտան այը լաճագրըմ . . . եա՛ըրն՝ սիշ ճիւմլէնիշտէ՝ պէնիմ գուլ լարըմ էսիրլէրիմ օլաճագսընըշ։

Ցիւչէնէլ. – Էսիրլէրի՞նմի . . .

Գարմէն. – Լվէթ էսիրլէրիմ օլաճագսընըշ, վէ հէյէ սէն, (Ցիւչէնէլէ) ճիւմլէտէն գիյատէ մութի պիր գուլըմ օլաճագաբն, նէ՞ . . . մէկէր պու նիգատըն ալթընտան՝ Գարմէնտէն էյի պիր մախլու՛գմը չըգաճագ զանն իտիյոր-տունուշ, պագալըմ իչինիշտէն քի՛մ պէնի էյի թանը յօր, վէ քի՛մ պէնի մուհապէմէ իթմէքլիյէ ճէսարէթի իտէպիլէ-ճէք տիր . . . Է՛յ Լէօն Ցիւչէնէլ, պիր ան էվվէլ պիր չարթըլա մագասատընը պանա սաթան սէն տէյի՛լմիյտէն, վէ չիմտի վէբտիյին սէօզիւ՝ մէվգըյը իճրայէ գօյմագ սը-բտաը կէլտիկինտէ ճայը յօրմուսըն, սէօզիւնտէն բուճումը խտիյօրսըն։

Ցիւչէնէլ. – Ցտագաթ պէն սիզին եիւզիւնիզի կէօր-միշ տէյիլտիմ, իտտի սէօզիւմի կէրի ալ ըրըմ։

Գարմէն. – Հագլըսըն, լաքին չուտա վար քի, պէն կէրէք սէնին սէօզիւնէ, վէ կէրէք սարխօշ ըէֆիզէլերինէն սէօղլէրինէ էհէմմիյէթի վիրտուպտա՝ տսլա իշ հէրինէ գօյ-միմ, պէն սիզէ էն էվվէլ – իչիմիզտէ տէմիրտէն պիր պաղ լադըմ տը՛ր – տէմի՛տտիմիզիյտի։

Գարմէն, սէօզիւնէ տէվամ իթտիքաճէ՝ կիտէրէք սէ-տտաը թէհտիտտամիզ պիր ահէնկ քէսպ իտէր, գաշլարը չաթըըը, բագու պէրրագ անը իւզէրինտէ պուրուչուգ-լար զահիր օլուր, կէօյսիւ՝ տէնիզ տտիկալարը կիպի գա-պարըը ինէր, վէ այաղըյը լա եէրտէքի թահտայը թագ-եիզ իտէրէք կըճըրթտատըր իտի։

Հագըրտըն, սարխօշլուգտան այը լմըշ տէյիլ իսէլէր-

տէ, ֆագամի հալէբի թաղեիբ (փոխուիլ) վէ թէպտիլ օլմուշլըտը, եանի՝ ումումի պիր ույուշուգլուգա կիրիֆթար օլմուշլար իտի։

Շէյլէբի, Տիւրանտէն քեամիլէն ույումագտա, ժօղէբէն նիմ օեանըգ պիր հալտէ, վէ Բօպի տաիի, այագլարընը սօֆրանըն իւղէրինէ վազ իտուպ, վէ կէօղլէրինի թաւանա տիքմիշ օլտուղու հալտէ պէսթէլէր թէրէննիւմ իթմէքտէ իտի։

Պիլաքիա Յընիզաա իլէ Տիւչէնեել, քէմալի էնաիչէ իլէ Գարմէնին հէր պիր հալու հարաքէթինի թէագըգ իտիյօրլար իտի։

Յընիզաա, սէպէպինի անլամայարագ՝ գալպինտէն պիր գօրգու հրա իթմէքտէ օլտուղու կիպի, Տիւչէնեել տաիի, Գարմէնին ղուհուր իթտիյինտէն պէրու՝ անըն չաեանը հայրէթ, վէ տահա տօղրուտու տէհշէթֆէրմա կիւղէլլիյի՝ գուվվէյի մըգնաաթըսիյէսի թէէսսիրի թահաբնտա թաղեիգ օլմուշ գալմըշ իտի. պու էնտաէ Գարմէնին՝ քէնտի իւղէրինէ աթֆ իթմիշ օլտուղու քէսկին պագընը, մէրգումը՝ հարաքէթտէն տուր իթմէքլէ գալպինէ սօուգ պիր լէզգէ պը րագմը չըտը։

Գարմէն, պիր արա քէնտուլի թօքլայուպ, վէ թէքբարլէն պիր հալի սիւքիւնէթ քէսպ իտէրէք, տիւզ վէ տատէ պիր սէտայը լա քէլամէ աղաղ պիրլէ։

— Պու կիւն՝ Ա.մէրիգատան պիր աեէմ կէլտի, վէ տօղթօր ժօղէբէն (ժօղէբէն գուլագլարընը գապարթտը) մէրգում Ա.մէրիգալընըն վիրուտինի, պիր գըթա մէքթուպ իլէ տիկէր պիր աեէմէ խապէր վէրտի, մէգքիւր մէքթուպտա իսթիհալ իտիլէն լուղէթլէր, հիյնի հաճէթտէ, մէհաքիմ մուվաճէհլէրինէ էբէյիճէ էհէմմիյէթի օլաճաղը տէբքեար տը – տէտի։

ժօղէբէն. – (Էնտիչէ իլէ հայդըրարագ) նաՙըլ . . . նէՙ տէտին իտի . . .

Գարմէն. – (Պիր հարաքէթի իլէ ժօղէբէնին աղլընը գաբայըպ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք) պու ադշամ՝ պէչ նէֆէր մուագարալար, այըգ ֆայթօն իլէ պուլվարալարը տօլաշարգտան սօնրա, Եապանինին մաղարասը տէնիլէն մալէ ինտիլէր քի, մէրգումանըն իամու չէօհրէթլէրի, չու տաբըգատա զաալթիյէ ժուրնալընատա գայտ իտիլմիշ տիր։

Գարմէնին իթտիյի պու մուխթասար հէքայէնին, պունատան էվվել կէչէն վագատալէր իլէ մինատիպէթի եօղլընը, չայէտ պու պիր թէհտիտ իսէ, պու կիպի պիր թէհտիտ տիա, իչրէթին ըուհըյըլա մահվ օլուպ կիտէճէյի տէրքեար իտի, ֆագամի էղճիւմիլէ պու հէքայէ, վէ տահա տօղրուտը պու իխթար՞, հալը ըունըն իւղէրինէ թարիֆի վիմքիւնտիւզ պիր թէէսիւր բէյտա իթմէքլէ, տատէթա պիր սիհիր գուվվէթի կիպի, մէրգումանըն դ իհինէյէրինի իչղալ խէն՝ բօնչըն պատխարընը պիւթիւն պիւթիւնէ տաղըթը, չէօյլէ քի, Բօպի օգուտուղը պէսթէյի գամ պիրլէ աղլը պիր վագար քէսպ իթտի, ժօղէբէն տիթրէտտի. Տիւչէնելին պէնզի աթտը, վէ Յընիզաա տաիի, կէօղլէրինի գաբուչա տօղրու տիքէրէք, հէման ալըպ եիւբիւչիւ վէրմէնին ֆը ըտաթընը կէօղէթիյօրըտը։

Գարմէն, թէլաֆուղ իթտիյի պու սօն սէօղլէրէ՝ գիտատէ պիր գուվվէթ, վէ պիր թէէսիր վիրմէք իչհէն, պիր տագըգա գատար սիւքիւթ իթտիքատէն սօնրա, թէքրար քէլամէ աղաղ իտուպ,

— Եապանինին մաղարասը տէրուննինտէ, պէչ նէֆէր տարխօշ մուագարալար, Ա.մէրիգալը իլէ գավգայա թուրթուտուպտար, վէ մէրգումը վուրտուպտար . . . – տէտի։

Տիւչէնեել. – Նատըլ քի գարնավալ կիւնլէրինտէ վուրտուրլար . . .

Գարմէն. – Աննը եարալատըլար։

ժօղէբէն. – (Բէբելէյէրէք) – էօյլէ պիր չէյ օլտու կիպի . . .

Գարմէն. – (Եավաշ սեռայբլա – մէրդումը էօլմիւրմիւլէր . . .

Ցիւշէնմէլ. – (Բէրելէյերեք) Եալան մը՛ր . . .

(Ցէօրմիւ պիր ադըզ հայդըրարագ) Եալան . . . քեամիլէն Եալան մը՛ր:

Գարմէն, այաղընը չիտէթլէ Եէրէ վուրարագ սէօչէմէնին թահտասընը չէվիրսի:

Հէման կէնիշճէ պիր տէլիկ աչըլթըգ, հիւբմ ֆէրմա օլան սիւբիւթիւն իչինտէն, ղիբրի սէպդամ իտէն օ՝ պիր ահէնկ իւգրե օդունան պէսմէնին պօղունուգ սէսի թէքրար, վէ պու տէֆա աչըգտան աչըգա իչիսիլմիյի կիսի, թահանըն քիրիչլամէլէրինէ վուրուլան չէքիճին տարպէլէրի սէտասը տախի, մէգքիւր թէրէննիւմ իտիլէն ֆալսէթէյե բևյրեվլիգ իտիյօր ըմը:

Գարմէն, էլինտէքի մումը Եօդարը գալմըրըճա, ըչըզը՝ տէլիյին իչինէ շուլէ էնտադ օլուգ, մագթուլ Ուէսթէրնին սադ սաբը քէսիլմիչ օլան պիյմասը կէօրիւնտի:

Ժօղէբէն, պու տէհչէթիւ Եալի կէօրիւնճէ տիպլէրի իւղէրինէ գաբանտը, վէ Տրնիզատ, գարսյա տօղրու գօչմադ իտիթէսիյինտէ, Գարմէն՝ մէրդումը թուռթուգ չիտէթ իլէ օտանընն օրթասընա ֆը՛ըրատը վէրտի, հէլէ Ցիւշէնմէլ, պէնգի պէթի քիւլ քէսիլէրեք, վէ պօղունուգ պիր սէտասը լա:

— Ա՛հ մէլունէ գարը, պու պիչարէ ատէմի սէն էօլտիւրտիւն – սէսի:

Գարմէն, տէլիյէ տօղրու էյիլուգ, էլինի էօլիւնիւն գօյնունա տօղատը, վէ տօղրուլուգ գալդօրդընտա, ղիբրի սէպդամ իտէն՝ վէ օդուեանլարընմըզը մալիւմի օլան, Ցիւշէնմէլին տամտաը, Եանի ըսաը րիտեաճը գը՛յաֆէթինէ կիրմիչ օլան գարընընն, բը՛ըչագ մէգամընտա իտիթիմալ իթտիկի ալթուն սաբը՛ը ուֆագ Եանըչէր, ալուճը իչինտէ սըգմը՛ը օլուս Հալտէ պաչընը գալտը՛ըտը, վէ տէհչէթիւ պիր օտուգ գանը՛ըգ իպրագը՛յը՛ը սէօպիւնէ տէվամ իտերէք,

— Պու ճինայէթմ, իչիթ պու Եանչէր իչէ իճրա իտիլմիչ տիր քի, անընն սաբը իւղէրինտէ, Բարա հիւքիւմէթինին էն մէճնուն պիր մախլուգի, Եանի Ցարընէգ գընթէսինին ալամէթը ֆարիգասը՛ը լա, մէրդումէնին խամ իլ՛ը Հարֆլարը մաճ՛քիւ՛ը պուլունմադտա տը՛ր:

Ցիւշէնմէլ, իչի էլլերի իչէ կէօյսինին թուլմադտա, վէ խէվֆու տէհչէթինտէն նաչի պաչընտաքի սաչըտ տիքիլմէքտէ իտի:

Գարմէն. – (Սէօպիւնէ տէվամ իտերէք) – օլ անտէ Եապանինին մադարասը տօպ տօղու օլմադը լա, պու ճինայէթի, Եիւղ նէֆէրտէն գիյատէ էչխաս կէօրիւպ չէհտատէթ եթմէքտէ տիրլէր:

Ցիւշէնմէլ. – (Ժօղէբէն իչէ պէրատէր տիղ իւսթիւ կէլիւպ բէբելէյերեք) մէրհաբէթ մէրհաբէթ . . .

Ցիկէրլէրի տախի, Ցիւշէնմէլէ իսթիխսալ իտիւպ տիղ չէօքտաիւլէր:

Պու տէհչէթտամըզ վէ հադըդտաթէ մագրուն կէօրիւնէն իթհամաթի, նահէհան պիր չիմչէք կիպի չադըբպ, մէրդումընըն զուլմէթ իչէ մուհիթ օլան գիհինէրինի իչթիսալ եթմէքլէ, ճիւմլէսի պիրտէն քէնահլէրինի՝ միւթթէհիմ զանն իտերէք նէ տէյճէճլէրինէ շաչը ըմը՛ը գալմը՛ը չլար իտի:

Գէչի պիրտէն՝ մէգքիւր տէլիյին էթրաֆընտա տիղ չէօքմիւշ օլտուգլարը Հալտէ՝ ևիւղլերինին բէնկի օտմուշ, վէ խէվֆու տէհչէթ պարը կիրանը ալթընտա մուգթադը՛ըգ օլուչօրլարը՛ը:

Վէլէհաբէ իչէրեգին բուհը, էլան մէրդումընըն գիհինէրի իչինտէ գայնամադտա օլմադը լա, մուհադգադ կէօրիւնէն իչտու թթհամաթը (ամֆանտանութիւն) միւտաֆտաա եթմէյէ գարշը՝ քէնահլէրինի միւտաֆտաա եթմէյէ, տօղա պիր տէվիլ պուլամայօրլար իտի:

Գարմէնն խօ, պու պէչ նէֆէր էչխասը մաղլուպէնին մապէյնինաէ, մալիք օլսուղու հիւանի մէլահաթը ֆէվգէլաատէի իլէ, քէմալի սիւբհինէֆ իւղրէ տուրմադսայըսը։

Գարմէնին, սէրպիւլէնատնէ էֆվարը հուզուրունսա, մաղլուպլարըն հրսս իթհաքլէրի սըգլէթու ըզլթը բապըն տինսայէթի՝ պիր գաթ տահա արթըյօր իտի։

Ցիւչէնէլ. – Մէրհամէթ... մէրհամէթ իտինիզ, չու անտէ ճիւմլէմիզտէ սէնին թահաը հիւքմիւնատ պուլսունմադսայըզ։

Ժօզէֆէն. – Իկէր եէմին իթմէմիպի իսթէրսէն, պիլա իթիրազ հաղըրըզ։

Գարմէն, էլինի աչաղը ինսիրուպ, վէ բարմաղըյը լա տէլիյին իչինէէքի ճէսէտի կէօսթէրէրէք,

— Պու պիչարէ տաէմին իսմի՝ ճէյսն Ուէսթէրն իտի քի, սիզ անը՝ 1826 սէնէսի գարնավալընըն սօն սալը ախչամընը էօլսիւրտիւնիւզ, պու վագտա քիֆայէթ իտէր. իմմի արթըգ՝ պէյնիմիզտէ տիկէր պիր եէմինէ լուզում գալմամըշ սը ը... պու իսիմ, վէ պու թարիխ քէտֆի տիր... իչթէ իսթէտիյիմ օ տէմիրտէն պաղ պու իտի... վա՛յ անըն հալինէ քի, իչպու պաղը գօրարմադա թէճրիւպէյէ գալգը չը ը...

Գարմէնին, քէմալի չիտէթլէ պու սէօզ լէրի թէլաֆֆուզ իթտիյի էտնատէ, տէօչէմէնին ալթընտան իչիտիլմէքտէ օ-լան՝ կէրէք օ պիր ահէնկ իւղրէ օղունան պէսթէնին սէտտասը, վէ կէրէք միւթեմադիյէն քիրիչլամէլէրէ վուրուլան չէքիճին սէտի գաթ օլմուշ իտի։

Գարմէնին էլի, էլան մադթուլ Ուէսթէրնին ճէսէտի իւղէրինէ ուղանմըշ գալմըշ իքէն, նակէհան տէօչէմէնին ալթընտաքի թավանըն թահտալարը չաթը ըտատը, վէ ճէսէտին՝ եավաշ եավաշ աչաղը էնիպ նապէտիտ, վէ կէօղտէն նիհան օլսուղը կէօրինսիւ քի, անըն եէրինէ եալընըզ սկյահ, վէ իտի պիր տէլիք գալտը։

Պէչ նէֆէր հաղըրուն, պու գարիպ հալի կէօրտուքլէրինաէ, արթըգ խեվֆու տէհչէթին տէրկճէյի նիհայէսինէ վասը չ օլսուգ, էլլէրի իլէ եիւգլէրինի գաբայարագ, մէ՛խուֆէն (սոսկմամբ) տէլիյին քէնարընտան րիւճաթ իթտիլէը։

Գարմէն, պիլա հարաքէթ տուրսու, ֆագաթ կէօղլէրինին գաբագլարը թիտրէտի, վէ սիյմասը սախի՝ ատէթա էօլիւ րէնկի կիպի սապ սարը քէսիլտի։

Մէղքիւր պօչ գալմըշ օլան տէլիքտէն թէքրար, վէ սօն տէֆա օլարագ աճը պիր ֆէրեատ իչիտիլտի քի, Գարմէն, պիր գաչ սաաթ էվվէլ, եանի Ուէսթէրնին ճէսէտինի, տէօչէմէ թահտալարընըն արասընտա կիղէյուպատա, իրթիքեապ իթմիչ օլսուղու ճինայէթին էսէրինի մահվ իթմէյէ չալըշսըղը հէնկեատատէ, մէղքիւր պօղուզուգ ահու ֆէրեատը՝ պիր տահա իչիթմիչ իտի։

ԳԼՈՒԽ ԷՎՎԷՆ

ՊԷՕՅԻՔ ՕԲԷՐԱ ԹԷԱԹՐՕՍԸ

1

ՄԱՐԴ

Վ.իլայէթլէրուէ սաքին օլան ահալի, վէ հալթուա պիզզաթ բարիսլիլէրին էքսէրիսի տախի, իշպու Մարէ մահալլեսինի՝ միւսթէնա վէ զարիպ պիր եէր աուա էյթուքլէրինաէն, սայիսա մէզքիւր մահալի խալիհզա խէկկէմիլլեր տիր. պու մահալլէնին սէքէնէսի, գաբուճքլարան, սաբրաֆլարան, զարպխանէ վէ Մօն տը-Բիյէթ(*) նամ պանգանըն մէմուրլարընան, մասլահաթի կիւզարլարան (գործակատար) ուֆաղ թէֆէք ախզուիթա, եանի չերչիճիլիք իսէն օրթա հալլը, ֆաղաթ էլլերինէ ախուչէն միւշթէերիյի ալաաուլ սոյան էանաֆան, վէ իշէն չէ-

---

(*) Մօն տը-Բիյէթ՝ ուսումըն խայրը էչուն քիւշատ օլունմուշ պիր նէվի պանգա տը ր քի, ամէլէ կիւրուհը, հիւսնի նատարէ էլէ արթըրապլտիքլերի ագճէյի, մա ֆայըզ մէզքիւր պանգայա թէսլիմ իտէրլեր, վէ պանգա տախի ո սուրէթաէ՝ ճիւզվի պիր ֆայըզ ախզըյըլա, միւհթաճինէ ագճէ իգրաղ իտէր, մէզքիւր պանգանըն էլէէվմ բայիթահտըմըզատա թէէխա գըլընմըշ օլան – Իմնիյէթ սանտըզը – աէնամէքլէ մաարուֆ պանգայէ միւշապիհէթի վար տը ր։

քելմիշ շարապ թիւճճաթլարընաան խպարելթ իտի քի, ասըը հաղըը՝ պու մագուլէ էանաֆը, Պագդալ նամըլըը լա եաա իթմէքտաէ տիր։

Պիր թագըմ թէաթրօ միւէլլիֆլէրի իլէ հէքեայէ նիւվիւսլէր (վիպասանք) օթուղ սէնէտէն պէրու՝ մէղքիւր թանու (դրպարտութիւն) իտիհզայը թէքրարլայուպ, Մարէ մահալլէսինին իւղէրինէ հիւճիւմ պիրլէ, անը խիւրաուխաաշը իթմիշլէր, վէ պու խըտամէթլէրի իլէ, Բարիզին տիկէր մահալլէրինաէ սաբինէ օլան ճիվլիկէր, վէ աչիւֆթէ մահպուսլէրին՝ կէրէյի կիպի պաոիյի խօշնուտիյէթլէրի օլմուշլար իտի . . . . . .

. . . . . .

Իշպու հէքեայէմիզին տեվամը չիտի, պալաաէ վասֆընը իթտիյիմիզ Մարէ մահալլէսինաէ վագը, պէօյիւք Օթէլլէրին պիրինէ նագլ, վէ թէքրար պէտա օլունաճագ տըր քի, պու Օթէլլ, Լալիկ (*) թէսմիյէ դըլընան պիրնէվի իթթիֆագըն թէէսիսի թարիխինաէ խալնա օլունմուշ իտի։ մէղքիւր պինանըն իչի դաթտան խպարելթ օլան անլընըն սաչագլարը, քիւլթիւր – Սէն-Ժաթերին զօգադընա նաղըր օլուպ, անճագ տէօրթ եանը դաբալը պիր հավլի իլէ մէղքիւր զօգադտան այրըլըր իտի. պինանըն սաղ

(*) Օն ալթընճը սըրտա, Ցիւդ տը կիզին մարիֆէթի իլէ թէէսիս դըլընան վէ «Լալիկ» տէնիլէն իշպու իթթիֆագըն մագսատը, սուրէթը զահիրէտաէ կիւյա Ժաթօլիք մէզհէպինի, Բրօթէսթանթլարա դարշու հիմայէ իթմէք իտի խսէտաէ, ֆագաթ միւթթէֆիյգինին ասըլ նիյէթլէրի, իւչիւնճի Հանրիյի խալլ իթմէք, վէ կիզ խանէտանընը, Ֆըրանսա գըրալլըզը թահտընա գուտա իթտիրմէքտէն խպարելթ իտի, ֆագաթ Հանրինին, Բրօթէսթանթլըգտան քէֆֆը եէա իթմէսի իլէ, իշպու իթթիֆագ տախի տաղլուպ պինմիշ իտի։

գօլու՝ արգա ճիհէթինէ տօղրու, Ֆըրանս-Ռուբժուա զօդաղընա գատար ուզատըզը կիպի, սօլ գօլու տախի, ամթ վէ արապա ախըրլարընա մախսուս օլարագ, պիր վագըթ (Քէպուտ պիրատէրլէր) նամ բահիպլէրին, մանատթըրը ադրազիսի իւղէրինէ եաբըլմըշ օլան խանէյլէրէ տէք տայանըը, վէ ասըլ խանէյնին արգա ճիհէթի իսէ, զայրի միւնթազամ վէ մէթրուգ պիր պազչէ իլէ՝ թա Բայան զօգադընա գատար միւմթէտ իտի։

Խանէյի մէղքիւր զայէթ կիւզել՝ ֆագաթ սատէ սուրէթտէ եաբըլմըշ պիր պինա օլուպ, սէքիզ գատէմէյի թազ նէբտիւպան իլէ՝ մայի, վէ պէյազ թազլար ըլա սատրանճքեարի տէօշէնմիշ պիր հավլիյէ աչըլուր օլան պէօյիւք դաբընըն էօնիւնէ չըգըլըր իտի. պու հավլի տախի եիւքսէք պիր ճամէքեանատան ըշըգ ալարագ՝ իչ նէբտիւպանըն պազարընատա վազ օլունան հէյքէլլէր, վէ բարմադըգալարընը լուղէրինտէ մահքիւք պուլունան նագըշլար, մէղքիւր ըշըգտան՝ շաշաալը սուրէթէ թէնվիր օլունմագտայըրըլար։

Մէղքիւր նէբտիւպանըն հէր պիր գատէմէսինտէ, միւէյինա վէ միւնագդաշ սագսըլար կէօրիւնմյօր իտի քի, պունլար, չիւպհէսիզ Մարէ մահալլէսինին բարլագ, վէ շաշաալը կիւնլէրինտէ չիչէքլէր իլէ տօղու օլաճագ, վէ զիյաֆէթտաս շէնլիքլէրէ մախսուս օլան սաղօնլարըն միւղէյիէն եօղլարընը մուաթթաթ դըլաճագ իտիլէր, ֆագաթ չիմտի, մէղքիւր սագսըլարըն տէրուննինտէ ասլա չիչէք պուլունմայօր իտի։

Նէբտիւպանլէրին պաչլարընատա վագը կիւզել, վէ կէնիշ սաղօնլարըն իչի ճիհէթլէրինտէ պուլունան չիֆթէ գադըրլարըն թէզէննաթը միւշահատէ օլունույօր իտի իսէտաէ, ֆագաթ կէրէկ պու գարտուլարըն, վէ կէրէկ հավլինին պէօյիւք գաբուսը էօնիւնատէ, հաղըը պուլունմայարը միւթատ օլան էլպիսէյէ բէտմիյէլէրինի լագիս՝ տապրէկ խա-

տէմէլերի կէօրիւնմէյօրլար ըտը։

Վէլհասըլ հէր չէյ պիլա հարաքէթ, սուս, վէ խալի պիր հալտէ իտի։

Հավլինին տէօշէմէսի իւզէրինտէ եէչիլ օթլար պիթմիշ օլուպ՝ պու օթլար, հէր պիր մէրմէրին էթրաֆընա եէչիլ պիր չարչիվէ չէվիրմիշլէր կիպի՝ թօհաֆ պիր մէնզարէ խարազ իթմէքտէ իտիլէր։

Մէգըքիւր խանէնին ալչ թարաֆը տախի՝ իչի կիպի մահզուն պիր հալտէ կէօրիւնիւպ, զօդագատան կէչիպ տէօնէնլէր, միւէպպետէն գաբալը պիր գարու, վէ իւզէրինտէ պազը ալամէթը ֆարիգա նագչիեաթընըն բարչալարընան մատէ՝, հիչ պիր չէյ կէօրէմէյէճէքլէրտի։

Էգճիւմլէ, Ֆըրանսա ասքըզատէկեանը հէքեայաթընա ազ չօգ վագըֆ օլան պիր դաթ՝ մէգըքիւր աուալէթ (ազնաւականութիւն) իմարէլէրի բարչալարընըն իչինտէն՝ ասքըզատէ պիր ֆամիլեայէ մահսուս, վէ էհլի սալիպ (խաչակրութիւն) տէվրինտէ իմալ օլունան սալօնրն՝ ուֆագ տիրէքլերի իւզէրինտէ, միւնագդաշ պիր ալամէթը ֆարիգայը կէօրիւպ, վէ ինգըլապաթը (վոլտերսում) զէման թէէսսիրի իլէ ունուտուլմուշ օլան ամիիւզղիքը,

«Ձէնապը հագ Մայլըբրէյի հիմայէ վէ հրֆիզ էյլէյէ»

մանատար իպարէյի տուրուպ օգուեաճապը տէրքեար իտի։

Ֆիլհագըգա՝ իչպու միւքէլլէֆ պինա, Մայլըբրէնին գօնապը իտի քի, օն պէչինճի Լուսի գըբրալըն էյեամը հիւքիմէթինտէ, Յիւդ Բաուլ սը Մայլըբրէ, Սէնթ-Ճեորճ վաղըշընաա տիկեր պիր եէնի մէսքէն տահա ինչա իթտիրմիշ իտի։

Ֆըրանսա ասքըզատէկեանընտան, վէ Ըսպանեա իւմէրասընըն էն գըրէմիխի (առաջնակարգ) վէ հաթտա սէրայի գըբրալտէ՝ պէօյուք նաւֆուզու թէէսսիրի օլան Ցիւդ սը Գօմբանս Մայլըբրէ, օլ էվնալէրտէ կէրեք մէգըքիւր

գօնապլարըն, վէ կէրեք Մայլըբրէ խանէտանը իլք սիւլալէսի թէքմիլ վարիտաթընըն եէկէտանէ սահիպի իտի։

Մէգըքիւր գօնապըն՝ վասի վէ գըտմը ազամը խալի օլուպ, եալընըզ պինանըն էն մուհիմ գաթընտա, Ինկիլիզ միլլէթինէ մէնսուպ զանն օլունան, Ուիլեէմ նամ պիր էճնէպի քիրաճը սաքին օլույօր իտի քի, մէրգումըն մայէթինտէ՝ իքի նէֆէր խըտմէթքար, վէ նէզտինտէ տախի, բէտէրի թախմին օլունուր իհթիեար պիր ատէմ պուլունմապտայընը։

Պու տէօրթ նէֆէր էչխաս, քիմսէ իլէ իխթիլաթ իթմէյուպ միւնֆէրիտանէ պիր էօմիւր կէչիրիրլէր իտի. իհթիեար՝ գաթան քիմսէյէ կէօրիւնմէզ, անճա պազը պազը հավա ալմադ իչուն՝ եալընըզ պազչէնին սըզ ազաճլըղընը քէնտույէ սիրէր իտէրէք կէղինիր իտի։

Իքի նէֆէր խըտմէթքարլէր տախի, էհլիյէթլի վէ նամուսլը քիմսէլէր օլուպ, գօնապըն գաբըճընըս իլէ պէրապէր՝ լուզումընտան զիեատէ իխթիլաթէ կիրիշմէզլէր, վէ հէր վագըթ սադիթու սամիթ (լուս մունչ) վէ թէմքէնլի պիր հալտէ կէօրիւնիւյօրլար իտի։

Մըսթըր Ուիլեէմս, պազչէն տըշարը չըգար իտի իսէտէ, ֆագաթ քիմսէյի խանէսինտէ գապալ իթմէզ իտի։

Կեահ պէ կեահ եիւքսէք, վէ միւթէմադի (միչա) գաբալը օլան գանատարարընն արդասընտան, նակէհան գուտուրմուշ տիվանէլէրէ մահսուս աճը աճը ֆէրեատու ֆիղանլէրը, վէ եախօտ կիրեէնագ նալէլէրը (լալ և հառաչել) եէխտիկյօր իտի։

Պու տէհշէթամիզ սէտալէր, բէք ազ միւտէթի տէվամ իթտիկինտէն, գօնչուլար՝ անճագ պիր գաչ տագըդա միւթէէսիր օլուրլար, վէ տէրհալ եինէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իտէր իտի։

Մըսթըր Ուիլեէմս, գօնապըն բէք ուֆագ պիր գըսընտա սաքին իտի իսէտէ, մէգըքիւր գօնապը, միւսիւ սը

Մայը բբրէնին քեահեասընաան խոթիճար իթոխլինաե, շա-
յէտ գբոմը տիկեր պիր գայրիսինե իճարա վէրիլիրսե, հե-
ման օլ կիւն գոթրաթըընն միւնգաղի օլաճաղընը, վէ
պէյնէրինաե միւնագբա օլան մուահէտէնին՝ քէհէննե
լեմ եէքիւն (չեղեալ) հիւքմիւնաե գալաճաղընը շարթ
պէեան իթմիշ իտի։

Պունտա՝ միւճերրեա ֆէվգէլատե վէ գարիպ պիր չէյ
օլմալըյբտը, հաթտա գօնչուլար, օլ սաբիթ (լուս) վէ
սիեահ տիվարլարըն արգասընտա, հէր հալտե կիզլի պիր
սբը մէվճուտ պուլունաճաղընը թէսլիմ իթմէքտե իտիլէր։

Ցագաթ՝ պէյլէ պիր սբը օլա իտի տախի, էթրա-
ֆընտա սաբին օլան սատե տիլ քիմսնէլէրին դբտա ագբէ-
լարը, պիր տիւրլի մեգքիւբ սբրբըն նէ օլտուղունը քէշֆ
իտէպիլմէյէ գատը օլմայաճաղլարը տէրքեար իտի։
գաբուճը, հալլինին պիր քէօշէնաե սաբին օլուպ, գու-
լիպէսինին գաբուսընը՝ տայիմա գաբալը սագլամագլըղա
խուտուսի պիր մէրագը վար ըտը։

Պու թէմքինլի՝ վէ պարիտա սկյմալը գաբուճը, մահգա
պիր թագբմ պօշ պօղազ, վէ մուֆասալ քիմսնէլէրին ա-
ղըգլարընը գաբամագ իչին իսթիխտամ իտիլմիշ իտի։
պու տաէմ էլլի եաշընտա, ուղուն պօյլու, ղայէթ տինճ,
վէ կիւճլի գուվվէթլի պիր շախս օլմազըվա, աղաբմայա
եիւզ թուութմուշ օլան ուղուն, սբգ, վէ թարանմամըշ լիֆ
կիպի սաչլարը, կիյմիշ օլտուղու Պըսբրթանիա քէօյլուէ-
լինէ մախսուս օլունտա կէլէն չաքէթինին իւղերինէ տօղու-
սաբգըսընտա իտի։ մէրգումէն՝ մահգունն վէ աբտա պիր
պագբշը օլուպ, երպապը թապիյունատան (ընտագեա) պիր
քիմսնէ, պունըն՝ էնդի վէ տէրին չըգկըսար իլէ մուհաթ օ-
լան սկյմասը իւղերինտե, պիր խայսը ըհտիղ (բարեսրտու-
թիւն) քէշֆ իտէպիլիբ իտի խատե, ֆադաթ գօնչուլար,
իչպուսբգիաթտա գալըն գաշկար, սէրտ՝ վէ եապանի պիր

հալտե օլան սըգ սաչլարտան մնատե պիր չէյ կէօրէմէմիշ-
լէր իտի։

Պու տաէմէ քիմսնէ թագարրատ իթմէյուպ, գուլի-
պէսինտե եալընըզճա սաբին օլմազըլա, կիւնտիւզ ագշա-
մա գատար, վէ հաթտա կիճէնին պիր գբամընատագ տա-
խի, տէմիր գաֆէս իտլու իթմէքբ աէնաթըյբլա մէշղուլ
օլույօր իտի։

Մէրգումէ, ժան-Մարի-Պիօ թէսմիյէ օլունուբ ըտը։

Պունըն՝ հէր կիւն սապահ ագշամ պիրէր սաաթ տը-
շարը չըգմազ միւթաատ (սովորութիւն) օլտուպ, զօգաղըն
պիր քիւչէսինտե սաբին, Օվէրնիյալը՝ վէ քէօյլիս պիր տ-
տէմ, ճիւզվի պիր իւճրէթ իլէ, մէրգումըն պուլղայտու-
պէթի (բացակայութիւն) էնտասընտա, գաբուճը լըդ մէ-
մուրիյէթինի մուվազգաթէն տէրիւհտե իտիյօր իտի։

Պու սէպեպլե, թապիյի մէրգումէ Օվէրնիյալը, մա-
հալլէ սէքէնէսինին մէրագընա հէտէֆ օլմուշ իտի իսէտ,
մէրգուման՝ եինէ մագատատլարընա նայիլ օլամամը շլարըտը,
վէ պու իսէ՝ Օվէրնիյա վիլայէթի էհալիսինին, տարպը մէ-
սէլ հիւքմինէ կէշմիշ օլան, ֆագաթ պիզճէ մէշքիւբ (տա-
բակուսեա) կէօրիւնէն, քէսաթիսի էսրար (գաղտնապահ)
օլտուգլարընտան նէշաթ իթմէյուպ, իլլա մէրգումըն սա-
քինա տամիթ տուրմասընըն ղայէթ մուհիմ սէպեպլերի
վար ըտը, եանի՝ քէնտինին տախի հիչ պիր շէյտէն մալիու-
մաթը եօղ ըտը։

Մէրգումըն պիլմիյի վէ եախսա սէօյլէմիյի չունտան
իսպարէթ իտի, եանի՝ ժան-Մարի-Պիօ, ասլա չաշմագօզլըն
հէր կիւն մուայէն վէ մուգաբիլէր օլան պիր վագբթտա,
գուլիպէսինտէն չըգուպ, մեգքիւբ գօնաղըն սօղ ճիհէթին-
տէ վագը, վէ Յիւգ տը Մայը բբրէնին մասլահաթ կիւզարը
ինէ, Մըսթըը Ուիլկէնսընն պէյնէրինտե միւնագբա գօթ-
բաթըն տախիլինտե պուլունմայան պիր մահալէ կիտէրիտի
քի, մահալի մեգքիւբ պիր ախսէրէ իճարա վէրիլմիշ իտի։

Պիր սէնէ ագաեմ, պիր ագշամ կէճ վագըթ էսկի ուսուլ իւղրէ պիր արապա կէլիւպ՝ գօնաղըն պէօյիւք ա-րապա գարուսը էօնիւնառէ տուրմուշ, վէ մէզգիւր արա-պանըն տէրունինառէ սօն տէրէճէ իհթիյարլըգտան գու-րումուշ պիր գաապըն, վէ եանընտա տախ եիրմի իքի եա-շընտա էրէյիճէ կիւզել, ֆագաթ պէնգի սօլուգ, վէ քէ-տէրնագ սկսմալը կէնճ պիր գըզ օթուրմուշ իտի։

Պիօ, կէնճ գըզընն էլինառէն թուխարագ արապատան էնաիրմիչ օլտուղու կիպի, իհթիյար գաապընը տախ գու-ճագլայըպ, գօնաղըն սաղ ճիհէթինառէ վագը պինայէ կէօ-թիւրմիւշ իտի։

Գունդարտան մատէ արապանըն տէրունինառէ սկսմա-սընտա էսէրը սաալէթ նիւմայան, ղայէթ զաիֆ, վէ խասթէ միզաճ կէօրիւնէն պիր տէլիգանլը, վէ պիրտէ օն ալթը եաչընտա ֆէվգելատէ հիւանէտաար, վէ մէլէքէ կի-պի չիրին պիր գըզ օթուրմուշտուը քի, մէզպուրէնին բար-լագ, վէ կէօզլէր գամաչաըրըճը սկսմասընըն լէթաֆէթի, իչպու մահզունանէ վէ ֆագըը հալտէ կէլիչին՝ էլէմ պախչ սուրէթինի, պիր տէրճէճէյէ գաապր թաակլ (չափաւորել) վէ թախֆիֆ իթմէքտէ իտի։

Օլ վագըթտան պէրու կէրէք իհթիյար գաապըն, վէ կէրէք մէզպուրէ զաիֆ գըզճըագ, պիր տահա կէօրիւն-մէմիչլէր իտի. ֆիլվագը պուղլար, գօնագտան իչլերի կիր-միչլեր իսէտէ, ֆագաթ կիճէլէյինն պը բաղըզ կիթմիչլէ՞րմի եօխսա էլան գօնագտամըյսըաըլար, իչտէ պու խուսուս-տա քիմսէնին մալումաթը եօղըտը։

Նալընըզ մէրգում տէլիգանլը, քիչիւք գըզգաբըն-տաչըյըլա հէր սապահ գօնագտան չըգարլար, վէ ագշամլարը եինէ պէրապէր ավտէթ խէրլէր իտի. իքինի տախ ֆագըը վէ սատէ պիր հալտէ օլուպ՝ տէլիգանլը, ամէլէ կիրուհընա մախսուս պիր էլուխէ կիյմիչ օլտուղու կիպի, չիրին գըզճըագ տախ, հիճապու իֆֆէթլերինատէն

նաչի ֆագըըրըզը իհթիեաթ իտէն էնտաֆ գըզլարընըն կիյտիքլերի էլպիսէյի կիյէյօրլար իտի։

Պու ֆամիլեանըն իտտու չէօհրէթլերի նէ իտիյինի, եա-լընըզ պիօ քէնտի պիլիր, վէ կիւնտէ իքի տէֆա զիեարէթ իթտիկի մահալ տախ, մահպա մէրգումանըն սաքին օլ-տուգլարը տայիրէ իտի.

Շէօյլէ քի՝ պու ֆագըը ֆամիլեա իլէ, զիքրի սէպ-գաթի իտէն զէնգինի ինկիլիզին, վէ հաթտա ումումըն մէ-րագլարը պէյնինառէ՝ գալըն պիր բէրտէ պուլունմագ-տայըտը։

Վէլհասըլ պու ուճը պուճաղը եօգ վասի տայիրէ, պիւսպիւթիւն խալի, վէ ատէթա էօլմիւշ զանն օլունուպ, մահալի մէզգիւրտէ հիւքմ ֆէրմա օլան էսէֆամիզ սիւ-քիւթ, տէհշէթլու պէրուտէթ, վէ հավլինագ թէնհալըգ, ինսանըն գալպինի տօնտուրուր տէրէճէտէ էլէմպախչ պիր հալ իպրագ իտիյօր ըտը։

2

ՆԻՆԷ ԳԱՏՐՆ, ԵԱՆԻ ՊԷՕՅԻՒՔ ՎԱԼԻՏԷ

1833 սէնէսի Նոյեմբեր այընտա պիր կիւն, ագշամըն սաաթ պէշի բատտէլերինառէ, Մայլըբրէ գօնաղընըն պէօ-յիւք գաբըտը՝ էլէմպախչ պիր սէտայըլա բիզէլերի իւղրէ տէօնիւպ աչըլարագ, պինանըն սօլ ճիհէթինառէ սաքին օ-լան տէլիգանլը, հէր ագշամքի մուայէն օլան սաաթտա ավտէթ իթտիկի կիպի, օ ագշամ տախի՝ պէր միւթտա կէնճ հէմշիրէսի արգասընտան կէլմէքտէ օլտուղու հալտէ՝ մէսքէնլերինէ կիթմէքտէ իտիլէր։

Մէրգուման, գաբընըն էչկինառէն կէչտիքլերինառէ՝

էլ էլէ վէրէրէք գաբուճըննըն գուլիպէսի էմնիւնէ վարըպ տուրտուլար, վէ աէլիդանլը՝ ուսուլ իլէ ճամը վուրար, նասըլ քի տէսիք. պունլար՝ սաաէ սուրէթաէ կիլինմիշլէր օլուպ, կէօրինլէր՝ չիպհէսիզ եանը լարագ, մէրդումանը միճէրրէա ֆիրուման յէտէն (սաորին գաս) կէլմէ, վէ սամլէ կիրուհընաան զանն իսէճէքլէրի տէրքեար իսի։

Գուլիպէնին տէրունլինաէ՝ Ժան-Մարի-Պիօ, ուճագ պիր իոկէմլէճիք իւզէրինաէ օթուրուպ, աաէթա եուհջագ իրէքաէն իրլիք պիւքէյօր կիպի, գալըն աէմիր թէլէրի էյիպ պիւքերէք գաճէս եարմագ իւզրէ իսի։

Մէրգում, գուլիպէսինին ճամը վուրուլմասը իշարէթը մախսուսէսինի տուեար տույմագ, տէրհալ էլինաէքի իչի պիր եանա գօեարագ այագա գալգար, վէ պիր իհթիրամթը ֆայիգա իտրագըյըլա, կիյտիլի եուհնաան մամուլ չաագասընը չըգարարագ,

— Միսիս Մարգի, կիտիլէպիլիր — տէտի։

Յէլիգանլը խսէ, հէմչիրէսինին էլինի թուրթմուշ օլ տուշու հալտէ, պու ճէվապէ պէքլէմէքսիզին, գաթէն հէթաէքի տայիրէնին նէրտիւպանընաան եօգարը չըգ-տըլար։

Պիօ, էլինաէ պիր տէրէթ օլտուշու հալտէ գուլիպէ-սինաէն չըգուպ, պաշընը՝ էլան այըգ գալընշ օլան պէօ-յիւք գաբուման տըշարը չըգարարագ, պիր ըալըգ չալար. նաիէհան ճիվարտա վագը մէյանաէտէն, մաալահաթիկիւ-գարըէրէ մախսուս գաաիճէ չաքէթ կիյմիշ պիր աաէմ չը-գըպ, տէրհալ Պիօնըն եանընա կէլտի։

Պէօյիւք գաբը թէքրար գաբանտը, վէ մէրգում չա-քէթ կիյմիշ օլան չախս տաիսի, տուս բուս կէլիպ գուլիպէ-նէ օթուրտու, վէ Պիօ տաիսի սաղ ճիհէթաէքի տայիրէրէ տօղրու կիթմէկէ պաշլատը։

Մէգբիւր պինայէ չըգըլըր նէրտիւպանըն սօղ ճիհէ-

թինաէ, իւչ տէօրթ օտայը չամիլ ուճագ վէ տարագընգ պիր տայիրէ պուլունույօր իտի քի, պունլարընը պիրի տէրունէինաէ էչի սամանլէ տօլու պիր սանտալիյէ, վէ տիվարտան ասըլը չէրչիվէլէի պիր ըէսիմտէն մտաէ տիկէր հիչ պիր էշէա եօ-ղընը, իքինճի օտա տախի ֆագընըճա՝ ֆագաթի թէմիզ պիր հալտէ օլուպ, գար կիպի պէյագ բէրտէլէր իլէ մու-հաթ, վէ աղաճտան մամուլ ուճագ պիր գարեօյա, պիր գաչ աաէթ սանտալէէ, պէյագ աղաճտան եարը լմը չ միւ-ճէլլա պիր իչ մասասը, պիր Մալիպի չէրինգ հէյ քէլի (խա-չէլուլթեան արձան) վէ պիրտէ այինէ պուլունմագ տայընը. պու մահալ, ամէլէ գէզճըպաղըն օտասը օլտուղու կիպի, տիկէր օտատէ տախի, իշճի գարընտայը սաքին օլույօրըտ։

Մէրգուման իշճիկէր, իքի օտալարը նէքտիկէրինաէն թէֆիրիդ իտէր օլան էշինի իւզէրինէ գատէմ պաստըգ-լարընտա, աէլիդանլը՝ գըզ գալընտայընըն անլընտան բուս իթտի, վէ իքիսի տախի պիրպիրլէրինէ վէտա, վէ հիւրմէթի իշարէթի իյմա օլունուր թտալը խէնտէյէր (ժպիտ) միւպատէլէ, վէ նէքտիկէրինէ սուպհյի վէ ըըգգամթամիզ պիր նիկահ աթֆ իթտիքտաէն սօնրա մուֆտարէգամ (զատուիկ) իթտիլէր։

Պու իքի կէնճլէրի, նէքտիկէրինաէն թէֆիրիդ իտէր օլան դաբու դաբանտըղընտա, կիւյա քի աթէչի մուհա-պէթ իլէ սուզան օլան գալպլէրի, պիրիպիրլէրինէ տօղրու բէրվազ իտէճէք կիպի պիր հալ իպրագ իթմէքլէ, պիր տա-ըգգա գատար պիյա հարաքէթ տուրտուգլարը նէրտէ գա-լա գալտըլար։

Ակիմալէքի տախի թէպէտտիւլ իթմիչ իտի, չէօյլէ քի՝ աէլիդանլը, պիր սուրէթը մահգունանէ իլէ պաշընը կէօյ-պու նէպէրինէ տօղրու էյմիչ օլտուղու կիպի, կէնճ գըզ-ճըպաղըն տախի, լէպի լայինաէ (բտսորագոյն չրթունք) կէօ-րինէն օ չէքէրնագ խէնտէյէրը մահվու նատէտիտ օլուպ, վէ նօհուտ տանէսի ճէպամէթինտէ պիր կէօզ եաչը տամ-

լասը, մէրգումէնին ուղուն քիրքիքլերի ուճունատան ասըլարագ, ղայեթ եավաշ վէ աճըգլը պիր սետայըլա քենտոու քենտուլէ,

— Պիչարէ կասթօն – տէյիպ, տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքտի։

— Պիչարէ Սէնթ – տէտի իշճի տէլիգանլը քենտու քենտուլէ, ֆագաթ մէրգումըն մէյուսիյէթի հատտէն էֆզուն իտի իսէտ, կէօղլէրի իչինտէ էշըը քէտուրէթ (արտմուԹեան արտասուք) կէօրիւնմէտի։

Պու արա նէրտիւպանըն իւզէրինտէ աղը աղը պիր այագ սէսի իչիտիլմէքլէ, կասթօն գաբուլը աչը վէրտի։

Պիօ, իչէրույէ կիրուպ էլինտէքի սէպէթի սանտալէնին իւզէրինէ եէրլէշտիրէրէք, կէօղ իւնիւն ուճուլը լա տէլիգանլընըն եիւղ իւնէ միւվէյվիս պիր նիկեահ աԹֆ իթտի։

Ծիրվագը՝ կասթօնըն սկյմասը քեամիլէն սարարմըշ օլուպ, կիւճ հալ իլէ թէնէֆֆիւս խէպիկիյօրըրսը։

Պիօ, գալպինի բարչալայաճագ տէրճէճտէ պիր ըզգադաթ լէրզէսի (դող) հըսս իթտի իսէտ, տէրհալ քենտույի թօբլայուպ, վէ պիր թէպէսիւմ ըղհար իթմէյէ չալըշարագ,

— Ա.գշամլար հայր օլսուն էֆէնտիմ, զանընըմճա խասթալըղընըզ ղայեթ աղը սուրէթտէ, վէ եավաշ եավաշ սավուշմագ իւզրէ օլմալը տըր – տէտի։

Կասթօն. – Հայըը ատսթուսմ; ալթըդ խասթա տէյիլիմ։

Պիօ. – Ինշալլահ էֆէնտիմ, չօդ մէճպուրընմ, չիւպհէսիզ էլպէթտէքի թասհիհի միղաճ (առող ջանալ) իթմէլիսինիզ, ղիրա պէլքի . . .

Պիօ, պալատէքի սէօղլէրի սէօյլէտիյինտէ, տիհանըն տան ուշմագտա օլան ճանխըրլաշ (հոգեատոչող) պիր ահը տէրունի, կիւճ հալ իլէ զապթի իտէպիլտի, վէ քենտու քենտուլէ,

— Իւմիւտիմ եօգ – տէտիքտէն սօնրա, տիվարըն իննտէ կէօմիւլիւ տօլապտան, Մայըը բրե խանէտանընա մախսուս օլան պէյազըլա եէչիլ ըէնկլի, վէ խանէտանը մէզքիւրըն ալամէթը ֆարիգասընը իչմա իտէր պիր թագըմ խատէմէ էլպիսէսի չըգարտը։

— Հա՛յըը, հա՛յըը, ասլա իւմիւտ իթմէմ – տէյու թէքրարլատը Պիօ, աճէլէ իլէ էլպիսէսինի կիյինէրէք – պու կիճէ վէրնէօյլ զօգաղընտա պիղիմ էվվէլքի սաքին օլտուղումուղ խանէյէ կիթմէք իչիւն պիր սաաթ յուխսաթ թալէպ իթտիմ, անլայա պիլմէք իչիւն քի աճէպա..

Պիօ, էլպիսէսինին գօլունը կիյմէք իչիւն քենտույէ զօր վէրտիյինտէն սէօղ իւնի գաթ իթտի։

Կասթօն տախի, մէգքիւր տօլապտա՝ սկյահ վէ աղը չուգատէն մամուլ կիւզէլ պիր գաթ էլպիսէ չըգարուպ կիյինմէքտէ իքէն, Պիօնըն, քենտու քենտույէ տէտիյի սէօղլէրի տինլէմէք իչիւն հարաքէթինի մէն իթտի։

Պիօ, կէօղլէրինի տէլիգանլընըն եիւղիւնտէն չէվիրուպ, վէ տիվարտան պիր չիվի իլէ ասըլը օլան գօյուրէնկտէ իչճի չաքէթինին իւզէրինէ աթֆ իտէրէք, եավաշ պիր սէտայըլա,

— Ա՛հ միւսիւ Մարգի, մէկէր սիղին կիպի ասիլ (ազնուական) պիր տէլիգանլընըն սըրթընտա, պէօյլէ ատի բաչավրայը կէօրմէք՝ ճիյէրլեր բարէլէյիճի պիր հալ տէյի՛լմիտիր – տէտի։

Կասթօն. – (Պիօնըն իլք տէտիյի սէօղիւ անլամագ իսթէտիկինտէն, սէրի (չուտ) պիր հարաքէթ իպրազըյըը լա) սէն պիր չէյ սէօյլէնիյօրըրսըն։

Պիօ. – Իվէթ էֆէնտիմ . . . ֆագաթ էսէֆ օլունուրքի, ղաթը ալինիղէ պէտան իտէճէք պէօյիւք պիր հէվասիսիմ եօգ տը ր . . . պու կիճէ վէրնէօյլ զօգաղընա կիթտիմ իտի . . . ա՛հ պու իչին իչինտէ չէյլթա՛նմը վար նէ վար պէլմէյօրսում . . . չու սիղի եվտէն էվէ արնամագտա

օլան հապանճը ատէմ եօգ մը . . . իչլթէ օլ ատէմ թէբ-
բար կէլմիչ . . .

Կասթօն. – Նէ՞ վագըթ կէլսի։

Պիօ. – Սայքի իւչ հաֆթա գաւաթ վար . . . պու-
քէրրէ տախի՝ սիզի պուլամաթըդը իչուն, տիկէր տէֆա-
լեր կիպի գալսի գըբըլտը, վէ զիեատէսի իլէ թէէ-
սիւֆ իթաի. զաթը ալինիդին ատրէսինի սօրաու . . . չի
ֆայիատ քի վէրնէօյլ զօդաղընտա պուննը ասլա պիլէն
եօգ ալը։

Կասթօն. – Ֆագաթի պէն սէօզ վէրմիչ իտիմ։

Պիօ. – Վագաա պուլյուրտուղունուզ կիպի տիր, լաքին
հէր նասը լսա պիրէր կէօնա սէպէպլէ իչլթէ իւչ տէֆա տը-
քի, չախսը մէրգում սիզի պուլամայօր . . . ֆագաթի ղա-
թը ալինիզ սէքիզ սէնէատէն պէրու պիրինի պէքլէմէքտէ
օլտուղունուզը իսաթը ըլմայօրմուսընըզ . . .

Կասթօն. – (Մէյուսանէ պիր հալ իլէ ըզըլ ըլթայա-
րադ) հայըր, հայըր, օլ քիմնէ ասլա կէլմէյէճէք տիր.
ղերա սէքիզ սէնէատէն պէրու պէքլէնիլիպատ կէլմէյէն ա-
տէմլեր, ևա էօլմիւշ օլտուրսար, վէ ևախօտ կէլմէք իսթէ-
մէտիքլերի անլաշը ըլը։

Պիօ. – Ֆագաթի էֆէնտիմ, օլմայա քի պու չախս՝
պիղդաթի պէքլէտիլինիզ ատէմ օլսան . . . պու կիշի իւչ
աչնէ գաւաթ օլտույօր քի, – պիր ատէմ (բահմէթի օլսուն
ճանընա) միւթէվէքֆա բէտէրինիզ Մ իւսիւ Ա ապքիյի սօրմաղ
իչուն, վազուա զօդաղընա կէլմիչ խոտ . . . կէօրիւնիւ-
ըքի, օլ վագըթտան պէրու մէրգում սիզի արամազտա տը-
ը։

Կասթօն. – (Նակէհան (յանկարծ) կէօղլերի ատավէթի
չուէքսի իլէ միւշթէէլ օլարագ) – ֆիկիֆադըզա պիր ատէմ
վար քի պիզի ագայօր . . . վէ խիւտա ալխմ էօյլէ պիր
թէատիր էթթիրիպադ խոէճէյիմ քի, օ ատէմ, էօլմէտէն էվ-
վէլ պէնի պուլսուն . . . լաքին Պիօ՛ ատսթուսմ, օ քիմնէ պի-
պիմ ատատուսմուզ, գուրթարըճընըզ տէյիլ տիր . . . Նէ

հալ խէ չիմնի օ պիր եանէ գալսըն, մէգքիւր հապանճը
քիմնէտէն մատէ հադգըմընդատա մարիամմի վաալէպ խոէն
պաչգա հիչ պիր քիմնէ եօ՛գիմըը . . .

Տէլիգանլը, պու սուալի՝ նիմ սուրթթատ թիթրէք պիր
սէտայը լա իսիյօր խոի։

Պիօ. – (Կէօղլերինի էնտիրէրէք հավաշ սէտայը լա)
ա՜հ էֆէնտիմ, մէրգում (*) պիր վագըթ նէ գաւաթ խա-
յըրխահ, վէ նէ գաւաթ չէֆգաֆլըխտի . . . մէկէր ինան-
մադ գապի՛լմի տիր քի մէզպուրէ, օ տէրէճէ սէվմիչ օլ-
տուղու քիմնէլէրի ունութմուշ օլսուն . . . լաքին պու
ճիւմլէ, մէրգում տախի հէնուզ մէյտանէ չըգմադը . . .

Կասթօն. – Ճէնտալը հագ մէզպուրէյի մէսաւա էյ-
լէֆիւն։

Կասթօն, պու սէօզիս սէօյլէտիյինաե, տէրուն տիլ-
տէն պիր ահ չէքմէքլէ պէյմադը ադրադրը, վէ պադը կէօյ-
սիս իւզէրինէ էյիլի վէրտի։

Պիօ, քէնտույէ մահտուս խատէմէլիք էլպիսէյի ըէս-
միյէսինէ կիյմիչ օլտուղու կիպի, Կասթօն տախի՝ պադշան
պյադա գաւաթ թէպտիլի էտմադ խոտպ, տաբլզատէ քիմ-
սէլէրէ մահտուս օլան պէյտհ պիր պէմբէ կիյմիչ, պյադգա-
բընա իչէբտէն մտմուշ չօրադալար կէչիրմիչ, վէ պօյնունա
տախի պէյադ պիր պօյուն պադը պադշամը չ խտի։

Պու եէնի էտմադ իլէ Կասթօնըն հայինատ կէօրիւլէն
պիճէնադըզդ, թադրը լէվկենատանէ, վէ բէվկի տախլանէ-
նէնէն թարիֆի մուշկիլ տիր, մէրգումըն էթվադրնատա
միւչտհատէ օլտնան պիր ան էվվէլքի՝ ամէլէլիք ֆագրը

(*) Մ իւէլլիֆ, իչպու մուէննէֆ զամիրի (իգական դե-
րանուն) իսթիմալ իթմէքլէ, պիր գաոչն կիմա իթմիչ ի-
սէտէ, իամինի պէէան իթմէք իսթէնմէմիչ օլտուղունատան,
պիզ տախի պիղդարուր, մէզ քիւր «մէրգումէ» վէ ևախօտ
«մէզպուրէ» զամիրի մուէննէսի, իսթիմալ իթմիչիզ տիր։

հալու սէֆալէթտէն զերբէ գաատար էսէր գալմամբշ իտի իսէտէ, ֆագաթի խասթալըգտան մուղթարբպ օլան սկյմասը՝ թէպտիլ օլմայուպ, պու եէնի վէ շաշաալը էլպիսէ տախի, անըն զահֆ եանագլարընըն սօղկունլուղունա ասլա պիր բէֆնագ վէրմէյօր իտի. մէրգումըն վիճուտինի խթթիլա իտէն էսկիմիշ վէ մուհիպ պիր խասթալըղըն կիպլի աթէչի, իրի՝ վէ մահղունն պագըշլը կէօզլէրի իչինտէ կէօրինիյօր իտի. օ կէօզլէր ֆի, կէնճլիք վէ սաատէթ շուլէլէրի իլէ միւշթէյիլ օլմազա չաեան իտի։

Կասթօն, չիրին վէ կիւղել պիր տէլիգանլը օլուպ, սկյմասը իւզէրինտէ, ինսանըն գալպինի թէսիսիր (գրաւել) վէ հայրան իտիճի խօշ, վէ լաթիֆ պիր հալ կէօրինիւյօր իտի. մէրգումըն, էնվի վէ բարլագ ճէպհէսինտէ, տիրայէթ, չէֆգաթ, վէ խայըրխահլըգ\կիպլի խասկյէթը ճէմիլէլէրին՝ էսէրը ալիէրի մահֆիւք (դրոշմեալ) պուլունմագտայըրը։

Էզճիւմլէ, մէրգումըն՝ պու ասալէթ կյմա իտէր անլը իւզէրինտէ, տէրտու քէտէր ալամէթլէրի մէսթուր օլտուղու կիպլի, պիլա զէվգու սէֆա կէչիրիմիշ պիր հալի մազրնէն տախի, էսէֆէնկիզ պիր լէվհասը օգունուր, վէ հաթտա հիչ պիր իւմիւտ չուլէսի կէօրինմէյօր իտի։

Գունտան գաթինագար, կասթօնըն զաաֆկէթի՝ եալընըզ մահղունն սկյմասընտա, վէ պիրագտա խաֆիֆ սուրէթտէ սինիդ օլան կէօյսիւնտէ օլուպ, վիճուտինին ակեր ազալէրի իսէ, պու հալի զաաֆկէթտէն պէրի իտիլէր, վէլհասըլ մէրգումըն ուղուն պօյունա, վէ թէնասիւպը էնտամընա նազարէն, կէվշէք վէ ույուշըղգ թասպիհաթլը օլմայուպ, իլլա էհլի սէպաթու մէթանէթ պիր զաթ օր տուղու անլաշըլըյօր իտի։

Կասթօն, էլպիսէնինի կկյնախքտէն սօնրա, կիտուպ ուսուլ իլէ հեմչիրէսինին օտա գաբըսընը վուրար։

Սէնթ, տէրհալ գաբըյը աչար։

Մէրգումէ տախի էավապընը տէյիչէրէք, պիւս պիւթիւն պաչգա պիր հալ քէսպ իթմիշ, եանի վասֆ օլունմազ մէրթէպէտէ կիւղելէնմիշ իտի։

Սարը վէ թասպիտար (չող չողուն) քեաբիւլի անպէր պարը իւզէրինտէ, արթըդ օ իչճի գըղլարընա մախսուս օլան եունտան մամուլ թագեէ կէօրինմէյիչի կիպլի, եասէմէն միսիլու լաթիֆ՝ վէ մէրմէր կիպլի պէեազ կէօյսիւ տախի, օ ատի զըպտունըն իչինտէ մէսթուր օլմատըղընատան, կէրտանընըն՝ կէօզլէր գամաչտը ըրճը բարլագլըղը, նիմ սուրէթ զահիր օլույօր իտի. մէրգումէ, հեր կիւնլէք կկյտիկի էսկի վէ իպրանմըշ ֆիսթանընն եէրինէ, իբէզլի՝ ֆագաթի սաատէ սուրէթտէ իամալ իտիլմիշ պիր ֆիսթան կկյմիշ, վէ սօն տէրէճէ քենտույէ եագըշմըշ օլան պու ֆիսթան, ճանֆէշտա բիսթանընըն (կուրծ.) մէլահաթու լէթաֆէլէթինի հէմ կյմա՝ (յայտնի) վէ հէմտէ տէթրու իսֆա (ծածկել) իթմէքտէ իտի։

Սէնթ՝ թէամկյէ գըլընան պու բաքիլէ գըղճըազ, պիր ան էվվէլ ֆագըրը հալտէ պիր իչճի գըյաֆկէթինտէ իքէն, չիմտի իսէ քեամիլէն թէպէտտիւլ իթմիշ իտի. մէրգումէնին սկյմասընտա կէօրինէն օ տայիմի, վէ լէթաֆկէթ պախշ թէպէտտիւմէ նիհապէթէն, անըն նազիք վէ տիլրուպա վիճուտինին, օ գալըն վէ գապա պէզլէր իչինտէ մուղթարբպ օլտուղունը, վէ բըրէնսէլէրէ մախսուս օլան օ բամուդ կիպլի եումշագ, նազիք, վէ ուֆագ էլլէրինէ թագմըշ օլտուղը՝ եունտան մամուլ եարըմ էլտիվէնտէն տըշարըյա ուղրամըշ, վէ սօուգտան ուճքարը գըզարմըշ օլան բարմագլարընը կէօրէնլէրին՝ ըրգագթա կէլէճէյի տէրքեար իտի։

Վէլհասըլ Սէնթ, ագլու ֆիքրէ հայրէթ վէրիր մէրթէպտէ տիլրուպա պիր չօճուգ օլուպ, կիւղէլիկի տէրճէտէ տախի բաքիլէ (մաքուր) աֆիֆէ (պարկեշտ) վէ բագի տամէն օլմաղըլա, զիհնինտէն ասլա պիր սուլի նի-

յէթ կէշմէկվիշ , վէ ճանը գաթան քիրլէնմէմիշ իսի . մերդումէ, քէնաուլի թա պու մէրթէպէ չիրին , վէ հիւանէտաը կէօրիւպ մէյնուն օլուր , վէ մէլայիքէլէրէ մախսուս օլան խօշ պիր թէպէսիւմ իլէ տայիմա կիւլէյօր իսի :

Իչթէ պու խօշ թէպէսիւմին՝ ղհյայի (ճառագայթ) լէթաֆէթալախշասը, կասթոնըն անլընը չուլէլէնակրուպ , հէման գարընտաշ վէ դըզդարընտաշ , պիրի պիրլէրինտէն պիրէր բուսէ ալըպ վէրտիլէր , Սէնթ , քէնաուլի ունուտուպ կասթոնըն սկյմասընա պագար , վէ պագարդճա հայրան օլույօր իսի, վէ կասթոնըն կէօղ իւնէ տախի՝ Սէնթաէն մատէ հիչ պիր չէյ կէօրիւնմէմէկլինտէն, օ անտէ մերդումըն գալպի իւղէրինտէն պիր մէսրուրկյէթ բուղիկեատը Հուպուպ (փչել) իթտի :

Պիօ, գաբընըն էշկի իւղէրինտէ տուրմուշ , վէ կէօղլէրի տօլմուշ օլտուղու Հալտէ, պիր Կասթոնա՝ վէ պիրտէ Սէնթէ պագըպ տուրույօր իսի :

Պու սատէ տուրէթտէ թէղելին իսիլմիշ օտանըն տիկէր ուճունտա , իբի գանատլը պիր գաբը օլուպ , Պիօ մէգբիւր գաբըյը աչտը, վէ քէնտիսի իչէրուչէ կիրմէքսիղին՝ գաբընըն էշկի իւղէրինտէ տուրուպ, թա եէրէ գատար սէրֆիրու (խոնարհիլ) իտէրէք եիւսէք սետայըլա ,

— Միւսիւ Մարդի տը Մայլըբրե , վէ մատմուազել Ցընէյ – տէյու պաղըրտը :

Մայլըբրե խանէտանընա մէնտուպ օլան սաղիրէ գըզըլարա . մատմուազել (բամբիշ) Ցընէյ իւնվանը վէրիլ իր իսի:

Պիօնըն, աչմըշ օլտուղու իշպու նիմ գարանլըգ վատի՝ վէ պէօյիւք օտանըն տէրուն, գօյու ըչենկտէ իրէբլի պիր շատ խալ ըսըյըլա տէօշէլի իսի . պու օտա, տիկէր օտալարըն սատէլկինէ նիսպէթէն , ֆէվգէլատէ կիւղել պիր թէղելենատ իլէ միւղէյէն՝ վէ մէֆրուշ օլմաղըլա, էշտատը օն պէշինճի Լուլինին հիւքիւմէթի հէնկեատընտա իթիխատ

օլտնան ուսուլ իւղրէ օլուպ , հէման օ էտնալէրտէ իմալ իսիլմիշ զանն օլտնույօր իսի :

Տիվարըն իչինտէ կէօմիւլիւ պիր նէվի աթէշլիքտէ պօլ աթէշ եանմադտա, աէօրթ գօլլը պիր չէմիտանըն իւզէրինտէ եանան մուշտար էթրաֆտա դիեալէր սաչմադտա , վէ պունըն գարշուսընտա, եանի օտանըն տիկէր պիր ուճունտա տախի՝ եինէ պիր սօպա եանըպ ալէվլէրի կէօրիւնմէքտէ իսի :

Պու Հալ իլէ մէգբիւր օտանըն տէրունինտէ, թաճիղ իսիճի՝ վէ տատէթա պօղուճը պիր սրճադլըգ հիւքմ իթմէքտէ օլուպ, ինսան՝ իչէրի կիրտիսինտէ գալպի գարանտաճաղը, պաչը տէօնէճէյի, վէ գուլագլարը էօթէճէյի թապիյի իսի :

Օտանըն պիր քէօչէսինտէ՝ պէօյիւճէք պիր գօլթուգ սանտալիէսի իւղէրինտէ, իչպու հէքիայինին մուգատատէմէ սինտէ դիբրի սէպգամ իսէն , մատամ Մայլըբրե նամ իհթիեար գատըն՝ տիք տօղրու օթուրմուշ իսի , մերգուտէյի թանըտըղըմըդտան պէրու եէտի սէնէ մուրուր իթմիշ , վէ պիր գամ տահա գօճամըշ օլմաղըլա , արթըգ պիւս պիւթիւն մաչուչէ , վէ քեամիլէն տույդուտուզ պիր հալէ տիւչար օլմուշ ըտը :

Միւսիւննէ (Ժերունի) գատընըն եանընտա , արգատըզ պիր սանտալիա իւղէրինտէ տախի, մատմազել Պէրթա տը Մայլըբրե օթուրմուշ իսի :

Պէրթա, պէյազ թիւլտէն պիր ֆիսթան կիյմիշ , վէ քէօմիւր կիպի սիյահ սաչլարը, եանագլարը իւղէրինէ թօք թօք սարդը ըմըշ ըտը :

Մէզպուրէնին սէրտ, ֆագաթ բարլագ սկյմասը, կիյտիյի թիւլ ֆիսթանըն ըչենկինտէն տահա պէեազ օլուպ , հաթտա՝ իհթիեար գատընըն տօնմուշ օլան սկյմասը գատարտա պիլա հարաքէթ կէօրիւնույօր իսի . Պէրթա, ուղուն պօյու պիր դըզ իսէտ, սօն տէրէճէ զաիֆ վէ լաղեր (նի-

հար) օլմազ ըլա, սայքի կէօյսիւնին չէքլու ճէսամէթի, կէյմիշ օլտուղու (գօրսաժըն) իչինտէ նապէահա օլմուշ կիսպի իտի։

Ինսան, պու պէյազ կէօյկէյի, վէ տաէթա էօլիւ հալինտէ օլան պու մախլուգը կէօրիւպտէ աճըմսամսաը գասպիլ տէյիլ իտի. անըն՝ պիլլուր կիսպի տայիմի սուրէթտէ բարլատան կէօղ պէպէքլէրինի կէօրէն, միւճէրրէտ տամարլարընտա պարիա (յուրտ) պիր թիարէյիշ հըսա իտէճէքտի։

Պուճիւմլէ՝ մերդիւմէ կիւզէլ իտի, ֆագաթի պու կիւզէլլիք, մեզարլարլար իւզէրինէ գօնուլան միւսէննա մերմեր թաշլարընտան մանուլ հէյքէլլերին՝ կիւզէլլէնմէ թէշէկիր օլունսա սէզա տը։

Սէնէթ վէ Կասթօն, օտաստան իչէրի կիրուպ, քէմալի թա՛զիմ իլէ Իհթիւար գաապընըն պուդ կիսպի սօուդ էլինի բուս իթտիլէր։

Պէրթա, սէսսիզ սէտասըզ անլընը Կասթօնա թապտիմ իտուպ, քէնտի տախի Սէնէթին անլընը բուս իթտիքտէն սօնրա, թէքրար օտանըն տէրսւնի պիր հալի սիւքիւնէթ քէսպ իթտի։

Պիր գաչ տագըդա սօնրա, Պիօ՝ էլպիսէյի ըէսմիյէսինի լսպիս օլտուղու հալտէ, իչէրի կիրուպ պիր սօֆրա հազըրլատը, վէ էլինտէքի սէպէթ իլէ կէթիրտիյի թաատլարը, սօֆրանըն իւզէրինէ վազ իտէրէք՝ պէրայի հիւրմէթ եարը պէլինէ գաատար էյիլտի, վէ գապա սէտայսըզլըա,

— Մաատամ Յիւչէս ճէսապլէրինին թաատը հազըր տը – տէտի։

Կասթօն, աֆվ տիլէյէրէք նինէսինին (Յիւչէսին) օթուրմուշ օլտուղու սանտալէյը սիւրիւպ սօֆրանըն էօնիւնէ գաատար եուվարլատը, վէ Պէրթա տախի, միւթաա օլան եէմէք տուտասընը օգուտուգտան սօնրա թաատէ պէտ իտիլտի։

Իհթիւար Յիւչէս, թօրնը մատամազել Պէրթանըն՝ ուֆագ ուֆագ տօղրայուպտա թաապաղընա վազ իթտիլ օլտուղու էթ, վէ էթտէք լօգմալարընը, սուս բուս վէ աղըր աղըր ալըպ ալղընա կէօթիւրտէքտէ, վէ Պիօ տախի, էն ուֆագ պիր էմրու իչարէթէ տըգգաթ իտէր պիր վազիյէթլէ, իհթիւար մատամասընըն սանտալէյի արգասընտա տուրմագտա, վէ մումախլէյհանըն գալպինտէն կէչէն հէր պիր արզույը պիլմէյէ սայ իթտէքտէ իտի։

Սէնէթ վէ Կասթօն, օտանըն տէրսւնինի իսթիյա իտէն պօղուճը հէրարէթէ բաղտէն, կէնճ վէ տէլիգանլըլըզա մախսուս օլունա կէչէն պիր իչթահա իլէ թատատ իթտէքտէ իտիլէր։

Իսնայի թատատէ, ումուտի վէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իտիյօր իտի։

Պու գօնաղըն տէրսւնինտէ, միւճէրրէտ պիր էսրար մէվճուտ օլագադընը զաննու թախմին իտէն – Փիլիթիւբ Գաթէրին – մահալլէսինին սատէ տիլ սէքէնէսի (բնակիչ) քէնտի զաննլարընտա տանը լմամը չլարըտա, պիրա նատըլքի կէօրիւնէճէք տիր, միւմքիւնսիզ օլտուղունա բաղտէն, իչպու գօնաղըն սատ ճիհէթինտէքի տայիրէյի կէօզտէն կէչիրմէյէ մուվաֆագ օլապիլէն պիր չատա, ֆագրու գարուրէթտէն ֆարգը օլմատան՝ պու թագլիտ իտիլմիշ զէննկինլիյին զարիպ մէնզարէսինի կէօրէրէք, թատաճիւլ իտէճէյի կիպի, գապա վէ էսկի բիւսկի րուպալեր կիսինէն օ իքի կիւզէլ կէնճլէրին, պէօյլէ քէմալի սէպտէպ իլէ էլպիսէյի ըէսմիյէյի լսպիս պիր իսրարէթքէարտան, թալթիֆու թագիմ (մէճարանք) իտիլտիքլէրինի կէօրիւպ, պիւթիւն պիւթիւնէ սիւչարը հայրէթ օլաճադը տէրքատ իտի։

Հէյլէ զատֆէթատէն՝ տաէթա պիր կէօյկէ հալինի քէսպ իտէն օ կէնճ գըզը, հիւքմ իտէն զարիպ սիւքիւթի, սատէ տուրէթատ գուրտուլմուշ սօֆրայը, վէ սօֆրանըն պաշընտա օթուրան՝ էճել պէրտէթէի իլէ ազալէրի տօնմուշ՝

ο պէնկի պէշէրին գուսուրը աստ օլմնան՝ միւսիւննէ գա-
մընըն հալի բիւր մէլայինի կէօրիւպտէ, վալիհու (ապչիլ)
հայրան օլմամագ գապիլ տէյիլ իտի։

Ֆիլհագըգա, պուրատա իյղահը նա գապիլ (անբա-
ցատրելի) վէ ադըլ իրմէզ ղարիպ պիր հալ մէվճուտ իտի-
լինսան, պու մէնզարէյի կէօրմէյընէ հիչ պիր շէյ անլատա-
մայըպ, անճագ իշպու մուամինընըն հալլի, վէ եախօտ պու
էսրարընը՝ քէշֆի, միմքինն օլամայաճաղընը լէթիրաֆէ (խոս-
տովանիլ) մէճպուր օլաճագտը։

Պու մուամիա՝ պաշգա պիր շէյ օլմայուպ, իլլա՝ գահ-
րիմանքեարի պիր ֆէտաքեարլըգըա պիր ալտատը շտան
իպարէթ իտի. ճէյի՝ վէ շահանը թահսին պիր ալտատը,
դիրա պու հալ իյէ, Մայըբբէ խանէտանընըն սօն սիւպա-
լէյէրի, քէնտի նէնէյէրինին, եանի՝ իհթիեար Ցիւշէսին,
ան պէ ան մէղարա եուվարըլանմագտա օլան թարիգի իս-
պէրինէ չիշէքլէր սաչը յօրըպ իտի։

Կաաթճա, կիւնահուղլերի՝ ատի պիր ահատտը նաս
(Հասարակ ժողովուրդ) էվլատը միսիլու պիր օյմաճը տիւք-
քէանընսա չալըշտըղը կիպի, Սէնթ տաիսի, կէարկէֆ իշ-
լէթմէքտէ օլան պիր գատընըն մայէթինտէ չալը շը յօրըպ,

Գունըտ, գաղանտըգլարընը, ժան Մարի Պիօնըն՝ լա
էնգաթի (անընդհատ) չալըշարագ գաղանտըղը ագճէ իյէ
պիրլէշտիրուպ, իհթիեար Ցիւշէսին էթրաֆընը իհաթա ի-
տէն պու թագլիա, վէ եալանճը տէպատէպէնին տէվամը
ուղրունա սարֆ իտիյօրլար իտի։

Իհթիեար Ցիւշէս, ատա տրշարը չըգմատըղընտան,
քէնտի օտասը լէթիտալինտէ հիւքմ Ֆէրմա օլան Ֆագիրա
զարուրէթէ ակեատ օլամայաճաղը թապիյի իտի։

Յուղ Ցիւշէս, պու սուրէթլէ՝ Մայըբբէ խանէտանը,
քէնտի էակի սէրվէթու ազամէթինի էլտէ լէթմիշ օլսու-
ղունա քեամիլէն լինանարագ, սալճնըլարտա խըամէթքեար-
լարը, վէ ախըրտա աֆլարը ալտապալարը պուլունաճաս-

ղընա գաթան չիւպհէ իտէմէզ իտի։

Էակի վէ գատիմ Ֆամիլեալտտա, պաղէն քէնտու
ապատու ճէհալէրի հագգընտա, պէօյլէ չտանը թահսին
պիր Ֆէտաքեարլըգ, վէ պիր մուհապէթը մուգատտէօճ
հըսսիյաթը կէօրիւնիւր. հէքեայէմիպին մուգատտէմէսին-
տէ՝ գարնավալըն սօն սալը կիճէսի, վէֆաթընը բայելայն
կէօրտիւյիւմիւզ՝ Մարգի տը Մայըբբէ, վալիտէօնին, եանի
մէղպուրէ մնշուշէ (ցնգած) Ցիւշէսի, Ֆամիլեասընըն հի-
մայէսինէ իհալէ իրմիշ օլուպ՝ քէնտուսինին իճրա իթտիյի
վէ իտճէյի վէզիֆէյի մուգատտէսէյի, չիմտի էվլատըրը,
բուհանի պիր Ֆէտաքեարլըգըա, այնի վէզիֆէնին էյֆա-
պընա տէվամ իրմէքտտէ իտիլէը։

Պու էվճէ վազիֆէնին, եախօտ պու թէչրիֆաթը բու-
հանկէնին բահիպէսի (քրմուհի), վէ տահա տօղրուսը
դուբպանը, Պէրթա քէնտիսի իտի, զիրա Սէնթ իյէ կաս-
թօն, հիչ օլմազտա քէնտի մէչղուլույէթլերի իչինտէ, պիր
տէրէճէյէ գատար էյլէնճէ պուլունրար, տը շարը չըգար-
լար, հավա ալըրլար, վէ լինսան եիւղիւ կէօրիւյօրլարիտի,
նէթէքիմ պիչարէ Պէրթա, գաթան տը շարը չըգմազ, լի-
սան եիւղիւ կէօրմէզ, վէ միւէպպէտէն պու սալօնըն տէ-
բունինտէ մահբուս պուլունուպ, անըն՝ սրճագ վէ սըհ-
հէթէ մուզիր օլան հէվասընտան մատէ տիկէը պիր հավա
թէնէֆիւս իտիմէմէքտէ իտի։

Պէրթանըն թէքմիլ էօմրիւ, նիհայէթսիզ վէ հուտուս-
սուզ պիր սիւքիւթ իչինտէ իմրար (անցնել) իթմէքլէյէ, մի-
տէթը մէտիտէտէն պէրու չէքմիյի մէշգագթաթըն պարը կի-
րանը (ծանր բեռ) ալթընտա էզիլէրէք, կէնճլիյէ մախսուս
օլան դուվվէթու ճէսարէթի իտտիհինի զայպ իթմիշ, վէ
մուղթարըպ պէտէնի տէրունինտէ՝ ճանը միւթէհայըր օլ-
մուշ իտի. զանն իտէրսին քի անըն մահզուն պագըշը իյէ,
աղ չօդ պագը գալսն կիւզէլնիյէ պէչինտէ, չէֆֆաֆ (թա-
վանցիկ) պիր բէրտէ պուլունույօր ըտը։

վէլհաոըլ պու պիչարէ գըզճըաղ, կէնճ օլմաման իհթիեաար օլմուշ պիհմիչ իտի ։

Պէրթա, էօմրիւնի պէօյլէ պիր ֆէտաքեարլըղա հասրու իհտա իհմիչ օլաուղունա աճապ թէէսիւֆ իտէ յօրմիյիտի. պու խուսուստա քիմնէ պիր չէյ ատէյմէդ, զիրա մէրգուժմէնին կէօզ պէպէքլէրի, ասլա իֆշայի հալ իհմէյուպ, պիրա հարաքէթ տուրտուղու կիպի, սկյմասը տաիսի տաչիմի տուրէթտէ լալու էպքէմ (լուռ) իտի ։

Վագտա մէրգուժմէ չօգ ըզթըրտապ չէքմիշ իսէտե, ֆագաթի էլան մուզթարըֆ պիլըյրտը, եօղտա հեր նեվի չէհատէթին (նահատակութիւն) ինթիհասը օլան պու պիֆուքթուրանէ ֆէտաքեարլըդ, թա ույուշուդլըդ, վէ տույղուսուզլուգ տէրէճէսինէ՞մի վասը օլմուշ իտի ։

Կիւնիւն պիրինտէ Պիօ, նակէհան օտա գարըսընը աչմագլա՝ Պէրթանըն խալը իւզէրինէ տիղ չէօքմիւշ օլտուղունը կէօրտիւ. օ անտէ իհթիեաար Յիւչէս, սանտալեասը իւզէրինտէ ույուգլամտատա, վէ Պէրթա, էլինտէ պիր չէյ թուքմադտա իտի քի, Պիօ՝ անըն պիր թուքմամ սաչ իտիյինի քէշֆ իհմտի. Պէրթա՝ եիւղէրի գըզարմըշ, վէ կէօզլէրի եաշարմըշ օլտուղու հալտե, քէմալի սըտգըլա մէզքիւր սաչլարը բուս իսիյօրըտը. Պիօ՝ օտատան իչէրի կիրմէյէ ճէսարէթի իտէմէմիշ, վէ պու մէնղարէ հագգընտա, տիհանընտան պիր լուղէթ պիլէ չըգարմամըշ իտի ։

Պիօ, պունտան մտատէ՝ տահա բէք չօգ չէյլէրէ ակեահ իսէտե, սէր վիրուպ սըր վէրմէզ տատմէրտէն օլմադըլա՝ տայիմա սիւքիւթի իհթիեաար խէյօր իտի ։

Իհթիյար Յիւչէս, գարեօլասընըն գալըն բէրտէլէրինի չէքիպ ույգունա տալտըգտա, Պէրթա ույումայուպ՝ տօղլատան պիր քտարկէֆ չըգարըը, վէ չէֆագ թէգարրիւպ պինէ տեկին իչլէր իտի ։

Մէրգուժմէնին, տապահլարա գատար չալըշըպտա իմալ իհթիյի իչլէրի, եինէ Պիօ քէնտիսի կէօթիւրիւպ տա-

թար իտի իսէտե, հասըլ օլան մէպլաղը, Սէնթ իլէ Կասթօնըն գաղանտըղլարը ագճէ կիպի՝ էվինի մէտարիֆաթընա տարֆ իհմէյուպ, իլլա տօղրուտան տօղրուեա, վէ թատմամը թամամընա Պէրթանըն էլինէ թէսլիմ խէր իտի ։

Մէրգուժմէ, իլք տէֆա օլարաղ գօնաղըն արապա գաբուսընտան իչէրի կիրմէքլէ, պիր տահա տը չարը չըգտըղընը քիմնէ կէօրմէմիշ օլտուղու հալտե, քէնտու էլ էմէյինտէն հասըլ օլան պու թէմէտտուխի նէ՞ չէյ իչիւն խոթխոթալ իտիյօր ըտը ։

Պիօ, քէնտի իւզէրլէրինէ էլղէմ օլմայան մատտէնին խոթխըչաֆաթընատան քէֆֆը նէտտ իտէն խատէմէլէրտէն օլուպ, պու խուսուսլարը պիլմէյէ գաթան մէրագ իհմէմիշ իսէտե, ֆագաթ կիճէլէրի չալը չարըղը էսնատե, Պէրթանըն, օ կէօզ եաշըյրլա միւէմմա մահղուն սկյմասը խաթրընա տիւշմէքլէ, մէրգուժմէնին կյֆա իհմիշ օլտուղու, վէ ալթընատա էղիլտիյի ֆէտաքեարլըդ պարը կիրատնընատան մտատէ, աղըր պիր եիւք տահա թաչրմագտա իտիյինի՝ հալինտէն անլամագտայըտը ։

Պէրթանըն պու հալի բիւր մէլալի, աճապ միւէսսիր պիր եատիկեարըն էսէրի՞մի իտի, աճապ մէրգուժմէ պիրինի սեվմի՞շի . . . եախօտ սեվմէքտաֆ՞մի իտի . . . եօխսա՝ ինսանըն գալպինի բարալայաճագ տէրէճէսէ մուզթարըպ իտէն՝ օ իւզէթու վահտեթին (առանձնութիւն) սուլի թէէսիրինտէնմի նէչաթ իտիյօր ըտը ։

Մուհսին (բարի) վէ խայըր ընտահ Պիօ, պու կիպի սուալէրի խաթրընատան պինէ կէչիրմէդ իտի, չունքի պունլարը իսդահ իտէպիլմէյէ քէնտի մահտուտ (սահմանաքակ) վէ եալընըդ սէնաթընա միւնհասը օլան ադլը քիֆայէթ իհմէյէճէյի տէրքեար օլուպ, ֆագաթ Մայը բրէ նամընը թաչրնան հեր չէյ հագգընտա հըտա իտէկէլտիյի հուտուտսըդ մուհապպէթ, մէրգուժմը պիր տէրէճէյէ գատար տուր էնտիչ (հեռատես) իտէրէք, գալպի՝ ադլընըն իմտատընա

եէթիչիր, վէ պու հալ իլէ ագլընըն նօգսանլըէթի իթմամ վէ իքմալ օլուր խոլ։

Պիօ, չօդ տէֆա Պէրթանըն մահղուն հալինի թահոր թէֆէք.քիւրէ ալըղը կիպի, պու տէվամի՝ վէ էլէմպախշ սիւքիւթին իչինտէ թէպէսիւմ իտէն, վէ պու թէպէսիւմի, խարապէ եիւզ թուրթմուշ պիր սէրայըն տէրուննինէ ագսէնտաղ օլան կիւնէչին գիւտսընտա պէնզէյէն օ մէլէքէյի, եանի մատամազել Սէնթի տիւչիւնիւր, վէ հաթտա պիր օ գատար տախի, Մայլ.ըբրէ խանէտանընըն պէրիճիք՝ վէ սան իւմիւտի օլան օ ասիլ վէ մուհօին կասթօնըն հալի, էնտիչէսինի մուճիպ օլուր խոլ. օ խայը ըհտահ տէլիդանլը.նընքի, անլընտա էլէմպախշ պիր խասթալըղըն ալամէթը մուհլիքէսի (վատանգաւոր) մահ.քիւք պուլունմադտայըղը. իչթէ պու տէհչէթլիւ հալ, Մայլ.ըբրէ խանէտանը իմի ագամընըն՝ վիւէպպէտէն մահվու նապէտիտ օլաճաղընտա տէլալէթի խոյօրըղը։

Պիօ, պիր կիճէ էֆէնտիլէրինէն, եանի Մայլ.ըբրէ խանէտանընըն՝ մանէն վէ մատամէթէն (նիւթապէս և բարօյապէս) ինդը.ըղազ պուլմադտա օլտուղունը քէմալի էնտիչէ իլէ խաթը.ըլայարագ՝ իչէտիկի իչի թաթիլ իթմիշ, վէ օ մէրագ իլէ ույուտա գալմը.չ.ըղը։

Մէվսիմ եազ օլմաղը.ա հէվա սաքին, ֆագաթ էբէյիճէ գարանլ.ըգ իտի. Պիօ, բիւյասընտա՝ պէյազ էլպիսէլի պիր չախսըն, գաբուսընը աչըզ՝ վէ այագլարը բարմագլար.ը իւթիւնէ պատարագ գուլիպէսի տէրուննինտէն կէչիլ կիթաիլինի կէօրմէ.քլէ, ույգուսը իչինտէ քէնտու քէնտույէ՝

— Պու նէ՞ հալ, նա՞սը.ա օլմուշ քի մատամազել Պէրթա՝ նինէսինին օտասընտան տը.չարը չ.ըգմ.ը.չ – տէմէ.քտէ իտի, չինքի Պիօ, մէգ.քիւր կէօկէնին՝ մատամազել Պէրթա քէնտիսի օլտուղունա չիւպհէսի գալմամը.չ.ըղը.տը, վէ կիթաիլ.քճէ թէհայիւլի արթարագ քէնտի քէնտինէ,

— Շու բիւյալերտէ նէ՞ գատար աճայիպ վէ ալտատըճը տը.ըղար – տէմէ.քտէ իտի խէտէ, ֆագաթ իչտու բիւյա էլան տէվամ իտիյօր ը.տը, չէօյլէ քի,

Նակէհան (յանկարծ) պաչը ուճունտա՝ զայէթ խաֆիֆ վէ գարը.չ.ըգ պիր մատէն սէտատը իչիտիլտի, վէ պու բաթը.ըտը իտէ, բիւյասընտա իլ.ք տէֆա թէհայիւլ (երեւակայել) իթտիկի հատիսէյէ թէհալիւֆ (յաջորդել) իթմէ.քլէ, եինէ քէնտի քէնտինէ,

— Ա՜ճայիպ, մատամազել Պէրթա անահատարլար.ը.մը գատը չար.ը.ըյօր – տէտի։

Պիօ, ույանմադ իչին պիր հարաքէթ իթտի, վէ հէման օ անտէ արգատը ճիհէթինտէն պիր պաղը.ը.ը.չ, վէ անը միւթէագիպպէն քէնտի անահատարլար.ը աղը.ը տէմէ.թինէն, բաթը.ը.տը.ը.լը պիր սէտայը.լա եէրէ տիւչմէսինի իչիթտի։

Մէրգում թէլաշ իլէ այագա գալգտը.ղը.նտա, գուլիպէնէն գաբուսը տախի եէնիտէն գաբանտը։

Պիօ, տէրհալ տը.ըչար.ը.ը.յա սը.չրայուպ, լինսան չէքլինտէ պէյազ էլպիսէլի, վէ կէօկէմնի պիր չէյլին, հավլինէն տէօչէմէսի իւզէրինտէն՝ սաղ ճիհէթտէ.քի տայիրէյէ տօղրու կիթաիլինի բայէլ այն կէօրիւպ՝ կէօղլէրինի օվմաղա պաչլատը։

Պէյազ էլպիսէլի կէօկէ՝, սաղ ճիհէթտէ.քի տայիրէ.նէն գաբուսը էշինի իւզէրինտէ տուրմուշ օլուպ, վէ մէսաֆէսի հայը.ըճա ուզագ օվմաս.ը.յը.ը՝ արթ.ըգ սէչիլէմէյօր ը.տը իսէտէ, ֆագաթ Պիօ, մէգ.քիւր կէօկէնին՝ քէնտինէ տօղրու միւթէվէճճիհէն՝ ամիրանէ սուրէթտէ բարմաղընը տուտագլար.ը իւզէրինէ վաղ իթմէ.քլէ, սիւքիւթ իթմէսինի իչարէթ իտիյօր օլտուղունը զանն իթտի։

Պիօ, հայրէթինտէն սարխոշ կիպի պիր հալ իլէ թէքբար դուխալէնէ տէճնիւպ, անահատար տէմէթինի եէրտէն գալտը.ը.ը.տը, ֆագաթ մէգ.քիւր տէմէթին իչինտէն,

Բայան զօգաղընա աչբլբը օլան գաբընըն անահտաբը նապետիա օլմուշ ըտը . . .

Ֆերտաաը կիւնիւն սապահաը, Պիօ, միւթաաը իւզրե խաահմելիք ելպիսեյի րեամիյեսինի կիյմեքլե, մաաամ Տիւշէսին թաամընաա հաղբը պուլունմուշ, վե Պերթայը եինե էակի թավրընաա, եանի պենգի սարարմըշ մահզուն պիր հալտե կէօրմիւշ իտի։

Պիօ, եալընըզ պիր տագըգա՝ Պերթանըն կէօզլերի իչինտե պիր շուլե իչթիալ իթտիյինի կէօրտիւ քի, մերգումե՝ ճիւմլեսէն կիպի օլարագ, չէհտաէթ բարմաղընը (ցուցամատ) տուտագլարը իւզերինե վազ իթտի։

3

ՊԻՐԱՏԻՐ ԻՎԻ ՀԷՄՇԻՐԻ

Մաաամ Մայլբըրէնին, եանի իչթիյար Տիւշէսին, հեր կիւնքի թաամը հենկեամընաա՝ ումումի պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքտե օլուպ, մերգումե միւսիւննե գաաբըն, քենտիսի պիր չէյ սուալ իթմեսիյի հալտե, հուզուրընաա՝ քիմսէնին սէօզ սէօյլեմէյե սելահիյեթի օլմադըգ իտի։

Վե պու իսե բեք սէյրեք վուգու պուլուր իտի, չիւնքի մաաամ Տիւշէս, պէօյլե սիւքիւթ իլե մաշղուլ (խառն) պիր իչթիրամ իչինտե գալմասան մահզուզ օլուպ, իչթիյարլըգտան աղբըլմաշմըշ օլան տիւր, պիր սէօզ՝ վե պիր լուղէթ պիլէ սէօյլեմէտէն իմթինա իտիյօր զանն օլունուր իտի։

Ֆագաթ պաղէն Տիւշէս, էլչերինի եայգամագ իչիւն Պիօ, իւզերինտե Մայլբըրե խանէտանը ալամէթի ֆարիգասը մահքիւք պուլունան էակի լեյլեյի կէթիրտիկի հէմշիրի կեամտե, վե օ անտե Պերթա տախի՝ տիկեր պիր խըտմէթի գալմամագլա, աղբը աղբը վե իչթիհասըզ պիր գաչ լօգմա չէյ եէտիկինտե, իչթիյար Տիւշէս, միւսիւ Մարգի տը Մայլբըրէյե, վե եախօտ մատմուազել (բանքիշ) տը Նէյե, Գըսա վե մովթասար սուալլեր իթմէյե հիմմէթ պույուրուրլար իտի։

Օ ագշամ Տիւշէս, իչթահա իլե թաաամ իթտիքտէն սօնրա՝ գուրտումուշ էլլերինի, Պիօնըն՝ էօնիւնտե թուքմուշ օլտուղու լեյլեյնին իչինտեքի գայնար սույա սօգտու, վե արթըգ ինսան սէտասընա պէնզեմէյէն աճալ աճայիպ պիր սէս իլե՝ թօրնու կասթօնա տօղրու տէօնէրեք՝,

— Միւսիւ Մարքի, պու կիւն վագթինիզի նաՏըլ կէչիրտինիզ – տէտի։

Իչթիյար գաաբընըն պու սէտասը, ուզուն միւտէթ գաթի պիր սիւքիւթէ ալըշմըշ օլան գուլագլարա, ֆեվգելատե պիր թէէսիր, վե պիր լերզե հասըլ իտեճեյի տէրքեար տը բ։

Կասթօն. – (Փէմալե թաղիմ իլե սերֆիրու իտերեք) մաաա՛մ, պու կիւն վագթիմի՝ պանա եաչտաչ օլան պէյզաատեյեր իլե կեչիրտիմ . . . պիր աղ սիլահ թալիմի իթտիմ . . . պէյկիր իլե կեվինտիմ . . . վե . . .

Տիւշէս. – (Մերգումընն սէօզունի քեսերեք եավաչ պիր սէտայըլա) կիւնիւն պագըսընաա պիլարաո օյնամագլա կէչիրտինիզ տեյլըմի . . . բեք ալեա, բեք ալեա, տելիգանըլըգ տայիմա պէօյլե օլուր . . . (Սենթէ խիթապեն) մատմուազել Տը-Նեյ . . . պենիմ սեվկիլի վե նաղիք գըզըմ, սիզ նէ՞ եաբանընըզ պագալըմ . . .

Սենթ, եալան սէօյլեմէյե մէճպուր օլաճաղընաան, եանագլարը կիւլլեր կիպի գըզարարագ, ճեվապե աղաղ պիրլե,

— Վալիտէճիմ, ճարիյենիզ տախի պագը միւսթաժել բուպալար այըրտըմ քի . . .

Իշխիայար Ցիւշէս, ճամ կիպի կէօղլերի իլէ Սէնթէ պիր նիկեահ ալթի իթաի. պինլերճէ պուրուչուգլարըլա ասըլ մըշ օլան տուտագլարը իւղերինաե պիր թէպէսսիմ կէօրիւնաիւ, վէ սէտասընա թամիլը պիր ահէնկ վերէրեք,

— Ա՛հ սէվկիլի գըզըմ, բէք խայըրլոահ, բէք կիւզել, վէ բէք չերինսինիլ – ատախքաէն սօնրա, սիյմասը թաշ քէսիլմիշ կիպի էսկի պէրուտէթը (յուրա) հալինի քէսպ լիթմէքլէ Պէրթայէ խիթապէն,

— Մաամագել ալ Մայլըրրէ, տուայը օգուրմուսընըզ – տէյուպ խամիմը քելամ էյլէսի։

Ձիւմլէսի պէրտէն գըյամ իթաիլեր, Ցիւշէս տախի կէօղլերինի գաբայըպ, վէ ելլերինի պիրի պիրինէ գաւուշտուրարագ տուայը տինլէմէյէ հազըրլանաը։

Պէրթա, անճագ պիր գաչ լօգմա չէյ եէմէյէ վագըթի պուլապիլմիշ օլուպ, քէսիք պիր սէտայըլա պատէլթամ օգունմասը միւթաա օլան լատինճէ տուայը օգուտը, վէ խիթամընաա հազըրտան տախի եէք ավազ – ամին – տէսիլեր։

Իշխիայար Ցիւշէս, եիւղիւնէ (խաչ) չըգարագըտան սօնրա՝ բուս իթիլէլերի էշիւն տագ էլինի ուղտաը վէրակ քի, պու մուտամէլէ, արթըգ հէրքէս եէրինէ կիտէ պիլիր օլտուղունը էյմա իտէր պիր իշարէթ տէմէք իտի։

Սէնթ վէ Կասթօն, քիպար վէ ասիլ ֆամիլեալարտաա ճարի օլունա կէլէն ուսուլու թէչրիֆաթ (արարողութիւն) միւճիւպինճէ կէօղլերի եէրտէ, վէ կէրիսին կէրէյէ կիտէրեք դաբըտան տը չարը չըգտըլար։

Մէրգուման տըչարը չըգար չըգմազ, քէնտի օտալարընըն սէրին հավասընը թէնէֆֆիւս խուտ, հէր կիւն էանայի թաամտէ, սիյմալերինտե խարագ իթմէյէ մէճպուր օլտուգլարը ագըր վագարը, վէ պէրուտէթը հալի թէրք իթիլեր։

Իչթէ պէօյլեճէ պու զարարսըզ, վէ զահիտանէ (բա-

բեպշտական) գօմէտի պիր տահա իճրա խիլմիշ իտի. էվէթ, պու ճէվի՝ վէ մէտհէ չայան իդֆալաթը լա (խաբել) իշթիկյար գաատըն՝ քէմալի ասայիշի պալ (հանգիստ սրտիս) իլէ ուչուչաճագ, վէ հիչ պիր կէօնա էֆքեարը միւելլեմէ՝ մէղպուրէնին խապը բահէթինի իվալ իթմէյէճէք իտի։

Պու հալ, պիր կիւնլուք չալը չմանըն էճրի (վարձք) օլտուղու կիպի, ֆէրտասը կիւն տախի՝ եինէ այնի իւճրէթի իլէ չալըշմադա տէվամ խիլէճէք իտի։

Մարդի ալ Մայլըրրէնին, վուգուչի վէֆաթընատան օ կիւնէ գատար թամ եէտի սէնէ մուրուր իթիչ օլուպ, իչ սէնէ սօնրա զէվճէսի, եանի՝ Պէրթա, Շարլօթ, վէ Սէնթ իլէ Կասթօնըն վալիտէսի տախի վէֆաթ իթիչ իտի, վէ պագը գալան պու իչ սէնէ զարֆընատա, Կասթօնըն իբինճի հէմշիրէսի մատմազել Շարլօթ, ֆամիլեանըն զայլէսինի տէրիւհատե խաէրեք, քէմալի սըտգու սէպաթլա չալըշմազա պաչլամըշ ըալը։

Ֆագաթ պու եիւք, Շարլօթ իչիւն բէք ագըր օլմազ ըլա, մէրգուման՝ ան պէ ան իչպու պարը կիրանը (ծանր բեռ) ալթընատա էդիլիյօր իտի։

Մատմազել Շարլօթ, աթէչի թիյնէթի (բնաւորութիւն) լաիւպալի մէշրէպ, միւթէճասըր (յանդուգն), զապթ օլունմազ, ագլընա էսէնի եաբըճը, սէվմէյէ խահիշկեր, ֆագաթ չաբուդ ունուիթմազա մէյալ, վէ զայեթ կիւզել պիր դըզ իսէտե, ֆագաթ մէրգուման էնին մալիքէ օլտուղու հիւսնի մէլահաթ (վայելչութիւն) հէմչիրէլէրինին կիւզել լիկինատէն հայրըճա ֆարգը իտի. չէօյլե քի՝ պու չիրին դըզճըազըն բարլագ սիյմասը, քիւսթախլըգ տէրէճէսինէ գատար վասըլ օլուր պիր ճէսարէթի, չէն մէշրէպլիք, վէ գէքճավէթի չուլէլերի խպրագ իթմէքտե իտի։

Մայլըրրէ ֆամիլեասընըն, Սէն-Էրմէն մահալլեսինատե վագը՝ վէրինէօյլ զօդազընաա իդամէթ իթմէյի էանատե, Սէնթ իլէ Շարլօթ, տըչարը չըգմագսըզըն խանէլէ-

ընտանէ կիւնաէլիքլէ քեարկէֆ իչլէմէքտէ օլուա՝ զօդաղա նաղըր պիր օտայը տախի, քէնտիլէրինէ իչ օտասը իթի-խաղ իթմիշլէր իսի. Շարլօթ, ադրէպ (զարմանալի) պիր թապիաթէ մալիքէ օլմադըլա, պաղչէն աերէճէյի նիհա-յէտէ մէսրուր վէ մահզուզ կէօրիւնիւպ չարգը թէրճէնիւմ իտեր, վէ Սէնթ իլէ միւնասիպէթսիզ լաթիֆելեր իթմէքլէ հէմ քէնտի կիւլէր, վէ հէմ մերդումէյի կիւլտիւրիւր ի-սէտէ, պիլ աքիս պաղչէն տախի, էօմրիւն՝ պիր սիյադ (մի-օրինակ) իւզրէ օլան մահզունիյէթինէ տիւչար օլուր իսիքի, օ անտէ մերդումէ սուս բուս, վէ աերին պիր մէյուսիյէթ իչինտէ պուլունույօր իսի. ղէվալլը Սէնթ, մերդումէյի թէսէլլի իթմէք իչին, պէյհուտէ եէրտէ մալիքէ օլուա-ղու լէթաֆէթ պախշ ճէրպէղէսինի պէղլ իտեր տուրուր իսի իսէտէ, չիֆայիտէ քի, Շարլօթ՝ պիր միւմքիւն մահ-ղուզ օլմազ, վէ պու հալ իլէ սաաթլար մուրուր իտուպ սուս բուս, վէ տիւշինճէյի պիր սիյմա իլէ զօդադտան կէ-չէն աէօնէն արապալարա պադար, վէ միւքէլլէֆ պիր ֆայթօն կէչմիյինտէ, Լարը պէլինէ դաատար բէնչէրէյտէն սաբլարադ՝ սօն աերէճէ պիր տըզդաթի, վէ պիր նաղարը հասէտ իլէ, կիւյա արապատա պուլունան մէսուա վէ պահ-տըբեար քիմսէլէրի՝ բարալայաճադ կիպլի հասէտաւիլ նի-կեահլեր աթֆ իտեր իսի։

Անրապա կէչէր կիտեր, վէ Շարլօթըն կէօզլէրի տախի եչքի հասէտ իլէ տօլար իսի։

Պաաէհու չէրմու հիճապ դըզարթըպըյըլա եանադ-լարը կիւլ կիպլի դըզարըպ, կէրէք մայէյի տալկէսինտէ օ-լան բիյպու բիյտաէն արի (անկեղծ) մահզուզիյէթինի թէչ-վիգաթընտան, վէ կէրէք իղղէթը նէֆսինին (արժանապա-տուտթիւն) դահմըտար (վէրտուրիլ) օլմատը զօրունտան, թէբբար սիյմասընտա պիր ատարը պէչաչէթ (ուրախու-թիւն) թէպէսսիմիւ միւչահատե օլունուր իսի քի, արթըզ օ անտէ տէֆաթէլէ պօչ պօղազ լըզա պաչլար, վէ լաթիֆէ-

լէրինէ տախի պաչգաճա պիր աթէչին բէչմադ վիրմէյէ սայ իտեր իսի։

Սէնթ, մերդումէնին պու հալինէ թաաճիւպ իտեր, ֆադաթ պու նակէհանի էնտիչէնին, վէ պու ըզթըրա-պաթըն ալթընտա նէ՞ օլտուղունը պիր միւմքիւն քեչֆ ի-տէմէյօր իսի։

Մէզքիւր զօդաղըն տիկեր ճիհէթինտէ, էրպապը սի-յասիյունտէն (քաղաքագէտ) պիր տիպլօմաթ, եանի՝ սէ-ֆարէթէ սեր քիթաապէթինտէն (առաչին քարտուղար) ին-ֆիսալ իթմիշ, վէ պօչտա գալմըշ պիր զաթ սաքին օլմադ-տայըրտը։

Մերդում տիպլօմաթըն, պիր չիֆթ կիւղել պարկիր դօչուլը, վէ ասըլզատէրէ մախսուս ալամէթը ֆարի-դայը համիլ՝ պիր արապասը պուլունույօր ըտը։

Շարլօթ իլէ տիպլօմաթը մերդում, հէր նասը լտա պիր ադշամ պիր սաաթ գաատար եէք տիկէրի իլէ միւքեալէմէ իթմիշլէր իսի. (պու կիպի չէյլէր օլուր, ֆադաթ նասըլ վուգու պուլտուղունը ինսան պիլէմէզ)։

Տիպլօմաթ, զօդադատան կէչիպ տէօնտիւյինտէ՝ Շար-լօթըն հիւանի մէլահաթընա հայրան օլտուղու կիպի, կէնճ դըզ տախի, էքսէրսիյէն մերդումըն արապասը պէյկիրլէ-րինէ պադըշ միւթէհայիր օլույօր ըտը։

Պու հալ իլէ մերդուման, պիրիպիրլէրինի թանըմըշ-լար իսէտէ, պու թանըյըշ, մահզա պիր բէնչէրէ աչինա-լըզընտան էօթէյէ կէչմէմիշ իսի։

Օ կիւն զօդադատա եէքտիկերի իլէ միւսահիպլէթի իթ-միշլէր, ֆադաթ պու միւսահիպլէթտէ՝ թէսաչիւդէ (սերա-հարուլթիւն) տայըր հիչ պիր սէօզ կէչմէմիշ իսի։

Ֆէբրուաար կիւնի սապահըն սաաթ օնունտա, տիպլօ-մաթ կէլիւպ՝ միւսիւ կասթօն Տը-Նէյլ սուալ իթտի։

Զիւնքի Մայլըբրէ խանէտանընա մէնսուպ օլանլար, քէնտի էլչապու (մականուն) չէօրլէթը ասիլանէլէրինի,

եալընըզ , վագը օլան սույլ թէպէհուլաթ հագդընտա զերրէ գատար մալ իւմանըը օլմայան , վէ էլեկվմ քէնափինի սերվէթու ազամէթը ալթըգասը իչինաէ (անցեալ փառաց մէջ) պուլունույօր զանն իտէն մաշուշէ Ցիւչէսին հուզուրընտա խաթխատալ իթթիքլէրլինատէն , կասթօն՝ վէ հէմչէրիլէրի, պէյն էլ՝նաս՝ սատէճէ «միւսիւ, վէ մատամազել Ցը-Նէյ» տէյու թէմիյէ օլունուրլար իտի, զէրա Մարգի տը-Մայլըրրէ, ապատու ճէտատի նամու շանընըն, հալէթի ֆագրու սէֆալէթ իլէ լէքէտար օլմասընը թէճվիզ իտէմէյուզ , վէֆաթ իթթիյի հէնկէատատէ պուընը խատասէթէն վատիյէթ իթմիշ իտի :

Պիօ, ասիպլօմաթը իչէրուչէ տավլէթ իթտի քի , մերդումի տաճի տատէթա պիր աշինայի էղէլի կիպի պիր հալէ լաւսալի իլէ (թէքելիֆսիզ) կասթօնը սէլամլայըզ , վէ էլդապու շէօհրէթինի պէյան իթտիքատէն սօնրա քէլամէ աղազ իտէրէք ,

— Միւսիւ, սիզի ուզուն միւսէթի թաճիզ իթմէք, վէ իչինիզէ մանի օլմազ իտթէմէմ . . . տաճ պիր մատատէ իչէն կէլմիշիմ պիր . . . հէմչիրէ հանըմընըզը . . . մատամադէլի . . . Եանի շու սարը գըզճըպաղը . . . զէվճէլիչի թալէպ իտէճէյիմ . . : ֆագաթ թօհաֆ չէյ , իամինի տէ ունութտուր . . . – տէյինճէ ,

— Ճարլօթ՚ը՚մը – տէտի կասթօն եավաշ պիր սէտատյըլա , մերդումընն՝ պէօյլէ պիվ պէտատա (յանպատարատան) իթմիշ օլտուղու թէքելիֆէ ֆէվգելատէ թատաճիւպ իտէրէք ,

Ցիպլօմաթ. – Էվէ՚թ , էվէ՚թ , մերդումէ իչիւն տէյօրում . . . հալիմի եէնմիշ պիր տաէմ օլտուղումը էլպէթ պիվմէլիսինիզ . . . տէրվէթիմ եէրինատէ տիր . . . վէ հալիմճէ պիրտէ չէօհրէթ տահիպի պուլունմագտայըմ :

Կասթօն. – Ֆագաթ սիզ հէմչիրէմի թանը՚յօրմուսընըզ :

Ցիպլօմաթ. – (թատաիմ իլէ) բէք ազ թանը բըմ, լաքին նէ պէյիս վար. իլէրուտէ պիրիպիրիմիզի թանըմագըլըզա վագթիմիզ օլաճագ տը բ. սիզէ շուբատընը սէօյլէմէմ էլզէմ տիր քի, պու իչ բէք միւսթագէլ տիր, վէ ատա թէէննի իթմէյէ կէլմէզ . . . զիրա բէք ազ միւատէթ իչինաէ պանա պիր գարը լազըմ տը բ . . .

Կասթօն. – Ֆագաթ միւսիւ . . .

Ցիպլօմաթ. – (Կասթօնըն սէօզիւնի քէսէրէք) էվէ՚թ միւսիւ էվէ՚թ . . . հէմչիրէնիզին իչէյինի իսթիհսալ իթմէյէ, Եանի մատամազել . . . ահ կէօրահունմի . . . չիմտի իամինի սէօյլէմինիզ իտի . . .

Կասթօն. – (Մաքինավալրի պիր հալ իլէ) Ճարլօթ,

Ցիպլօմաթ. – Ճարլօթ . . . էվէթ՝ տիլիմին ուճունատյըտը . . . պիլիր իտիմ . . . իմտի պու ագշամ սիզի թէքքարար կէօրմէքչէ պահաբեար օլաճաղըմ , րէճա իտէրիմ թաճիզ օլմայընըզ . . .

Վէ մերդումի, պիր սուրէթը Նագիբեանէատ էլի իլէ Կասթօնը սէլամլատըգտան սօնրա պըրագուպ կիթտի :

Կասթօն, պու մէմուլին ղայրի վէ Նակէհանի թէքլիֆէ, վէ պէօյլէ ալէթթաճիլ եվլէնմէք իսթէյէն պու զաթըն, աչըգտան աչըղա վէ սօն տէրէճէ սերպէսթ թավրընը կէօրմէքչէ, ազիմ պիր թէհայիւր (զարմացում) իչինէ գալտը, վէ տէրհալ հէմչիրէսի Ճարլօթը նէզտինէ ճէլպ իթտի :

Հէմչիրէ իլէ պիրատէր, եէքտիկերի իլէ ուզուն միւսէթ գօնուշտուլար, էնտայի միւքատէմէատ Ճարլօթ, գըզղարըպ պօզատրը, վէ հայըճա կէօզ հաչը տէօքտիւ . . .

Ցիպլօմաթ, վատի իւզրէ ագշամ իւսթիւ թէքքար կէլտիկինատէ, կասթօն, մերդումը գատուլ իթտի :

Ցիպլօմաթ. – Է՚հ միւսիւ . . նատը՚ը՝ էնիշատէ գայըն օտպէլտիքմի, մատամազել . . . օ՛ֆ տայիմատտա իամինի ուճունու.յօրում, մատամազելին րէյինի իսթիհսալ իթտինի՞զմի :

Կասթօն. – Իվէթ էֆէնտիմ, թէքլիֆինիզի հէմիլէմէ արզ էյթիմ, սիզինէ իղտիվաճ էյթմէյէ բաղը օլույօր . . . ֆագաթ միսիւ՝ ատզրուլը սէօյլէմէք իչուն . . . պու վագաա պէնտէնիզէ բէք ֆէվգէլատէ , վէ չայանը թաաճիւպ կէօրիւնիյօր . . . ալէլ խուսուս՝ տէրիւհատ էյթիմ մէսուլիյէթին աղըրլըղընը տիւչիւնտիւքճէ . . .

Ցիպլօմաթ. – Ա֊ֆիվ իտէրսինիզ միսիս . . . պէնտէնիզ՝ էօյլէ ուզուն ուզաթըյա թէֆէրրուաթա կէրիչէմէմ, պէն սիզէ պիր թէքլիֆ էյթիմ , չիմտի անըն սօն ճէվապընա ինթիզար իտիյօրում,

Կասթօն. – Հէմիլէմ էօքսիւզ օլմաղըլա թաապիյի . . .

Ցիպլօմաթ. – (Սէօվունի քէսէրէք) ադիղիմ միսիս, պու տէտիյինիզ բէք սաատ վէ աչիքտար պիր չէյ տիր . . . խանի ըչճա իտէրիմ, էվէթ, վէ եավօտա հայըր, հէր նէ իսե պիր գաթի ճէվապ վիրմէյէ հիմմէթ պույուրումնուզ :

Կասթօն , պիր տագըդա գաատար տիւչիւնտիւքտէն սօնրա, քէնտույէ էնիչթէ օլմադ իսթէյէն աատէմին՝ եիւղիւնի տըդգաթըլա սիւզմէյէ պաչլաատը :

Մէրգում, հէնուզ կէնճ , վէ էրեյիճէ եագըշըդը պիր տէլիգանլը օլուպ , սկյմաաը տախի, րկյպու րկյաաէն արի պիր սէրպէտկյէթ իպլաղ իտկյօր իտի :

Կասթօն. – (Քէնտու քէնտույէ սէօյլէշէրէք) Շաըլօթը , պէրապէր եաչաատըղմընդ պու ֆագրու ղարուրէթտէն իսէլաա իտիճի օլան էլի , ըչտա իմմէյէ գաթան սէլահկյէթիմ եօզ տը, էկէր ըչտա իտէճէք օլսամ՝ օլա քի պիր կևն եիպիւմէ վուրսուն:

Ցիպլօմաթ. – (Սապը րսըղըգա) միսիս , սէօզիւմի թէքրար իմմէքլէ քէնտիմի պահարէտտ ատտա իտէրիմ , իսմի պույուրըն ճէվապընըզա պէքլէյօրում:

Կասթօն. – Բէք ալէա , հէմիլէմին արզու իմթիսիլ կիպի օլսուն :

Ցիպլօմաթ. – Թէչէք քիւր իտէրիմ , բէք մէմնուն օլ

տուսմ , ֆամիլեանըզա տախիլ օլմագլըզըմ մահզուզիյէթիմի մուճիպ օլուպ, պու հալի քէնտիմէ ադիմ պիր չէրճֆ ատտա իտէրիմ , ֆագաթ չիմտի ուֆագ , վէ սայքի հիչ նէվինտէն պիր միչկիւլաթ վար քի, անը տէրհալ պէյնիմիզտէ թէսվիյէ իտուպ պիթիրմէկլիյիզ . . . մալ իւմա՝ պէնիմ ալաճագ գարըմ ֆագըը տըր , պու խուսուսըն էհէմմիյէթի եօգ . . . ֆագաթ մէրգումէնին իչի գըզ գարընտաշլարը տահա վար քի, անլերտէ քէնտինտէն զիեատէ ղէնկին տէյիլ տիրլէր . . . վէ հաթտա պիրտէ պիրտաէրի պուլունմագտա տըր . . . ֆագաթ ադիղիմ միսիս, գաշլարընըզը չաթմայընըզ . . . պունա հիտէթ իսթէմէզ . . . պուտա պիր իշ տիր, պիր մուգավէլէ տիր . . . խիւլասայի քելամ՝ սիզե իմթիսալ իտէրիմ քի, մատմազէլ . . . չօգ չէյ՝ տիւղիւյէտ իամինի ունուտը յօրում , մատմազէլ իլե էվլէնտիյիմ հալտէ, էֆքէտարըմ՝ թէքմիլ ադրապասըյըլտա էվլէնմէք տէյիլ տիր, անլարսընըզ ա . . .

Կասթօն. – (Հիտէթ վէ թէքէպպիւր իլե) խաթէտկյինիզ կիպի եաբմագլըզա սերպէսթսինիզ :

Ցիպլօմաթ. – Մազուր պույուրըն էֆէնտիմ, պու տէտկյինիզ սէօվիս՝ աղըզտան էզպերլէմիչ կիպի պիլիրիմ , վագտա չօգ տէֆտա պէօյլէ տէնիր ամմա , սօնրա ինսան հէր նասըլտա ղէվճէսինին ադրապասըյըլտա պաղլանըր դալըը , վէ եավաչ եավաչ ումուղը իւղերինէ , պիր ֆամիլեա ղայլէսի եիւքլէնմիչ օլտուղունը հըտա իտէր , տէտկյիմ սէօվիւն մանասընը տերք իսկյօրտունուզ ա . . . իչթէ պու պէնիմ հէտապընմա ույամազ չինքի . . .

Կասթօն. – (Սապրը եանարադ վէ կիւճ հալ իլէ հիտէթինի զապթ իտէրէք) միսի՛ս , սիզ պուրայա պէնի թահդիր իմմէք իչի՛ւնմի կէլտինիզ :

Ցիպլօմաթ. – (Ֆուրթուրտուղլուդա) սիզինլէ միւճատէլէյէ կիրիչմէք ղայէթ միչկիւլ օլաճագ, (այաղա դալդաբաղ) պինաէն ալէյհ՝ իքի սէօղ իլե էֆքէտարըմը սիզէ

պէյան ելմէկի լազըմեաէն առատ խաբր, վէ թէբրարէն առիզու ամիք տուչունէպլիմէնիզ իչուն սիզէ միւհլէթ վերմէք խոթէերիմ, չէօյլէ քի, պէնառէնիզ հեմչիրէնիզլէ էվլէնմէյիճուէ, այրը պիր խանէ խոթիճար խառճէյիմ քի, սիզ առախ, պիր առա մէզքուր խանէյէ այագ պասմաճաղա սէօզ վերմէլիսինիզ, պու սուրէթլէ արթըզ, նէքահիէերիմիզէ ադրապա օլառուդմուդ հալառ առախ, թապկի պիրի պիրիմիզի պիր առա կէօրէմէյէճէյիմիզ պէտիհի (յայանի) տիր. իմոի գալըն սաղլըգլա, ինչալլահ էվինէ կէօրիւչիւրիւզ... պէնառէնիզ եարըն թէբրար կէլէճէյիմ...

— Պէյհուառէ զահմէթի իսոթիւար խառւպ կէլէճէքսինիզ – առէտի Կասթօն հիառէթ իլէ, լաքին Ցիպլօսթի՝ նէրտիւպանառէն էնմիչ, վէ քէնառչի պէքլէմէքտառէ օլան արապասընա պինմիչ օլմաղըլա, Կասթօնըն առէտչինի իչիառէմէմիչ օլառուդուզմէկհուդ տըր։

Շարլօթ, Էան օտանըն բէնչէրէսինառէն ասըլտրագ, չապդասը թիւյ իլէ միւղէյէէն պիր արապաճընըն, Ցիպլօմաթըն սիւվար օլառուդու ֆայթօնը սիւրաթլէ սիւրտիւչիւնի կէօզլէյօր ըսը։

Կասթօն, հէնուդ եիրմի եիրմի իքի եաշընա գառէմ պասմըշ պիր առէլիգանլը օլառուդու հալառ, ֆամիլեասընըն րէյիսի սայըլըը իսի քի, Շարլօթըն, թէքմիլ ֆամիլեասընըն առիչար օլառուդու զարուրէթէ, վէ պու եիւղառէն չէքիլէն միհնու մէշագաթէ, վէ հաթտա պիլճիւմիէ ֆամիլեասընըն, իհթիյար Ցիւչէսէ սայըը օլան, պիլ իսոթիւար առէրիւհառէ իթթիհայ օլ վէզիֆէյի միւչհիւէյէ, վէ սիւքիւթու թէհնհալըզա, թագաթ կէթիրմէսիյինի առէրք իթմիչ իսի. վագաա Շարլօթ՝ խայըրլսահ պիր դէզ իսէառէ, ֆագաթ մէրգուամէնէն պաշը, գալընսառէն չօդ պիեառէ խաֆիֆ իսի։

Կասթօն, հէմչիրէսինի խելէճան իչինառէ՝ ֆագաթ մահզուդ (ուրախ) պիր հալառէ կէօրիւպ, Շարլօթըն սէրպէսկէթէ, զիյպու զիյնէթէ, վէ ալայիշլի պիր էօմիւր կէչիրմէյէ ֆէվգէլառէ հէվէսքէար օլառուդունը անլամըշ, վէ պէլքիառէ՝ մէրգուամէյի բէնչէյի աշգու մուհապէթէ կիրիֆթար օլմուշ զանն իթմիչ իսի։

Օլ կիճէ՝ Կասթօն իչուն զայէթ քէառէրնագ պիր լէյլէյի միւէլլէմէ (տրամուԹեան գիշեր) օլառու. պիչարէ առէվիգանլը՝ թապէ սապահ ույուեամայուդ, կէօզլէրի աԹէշ կիպի եանըյօրըտը. զիրա պու հալ իլէ՝ ձէննապը հագ, քէնառի սէֆալէթինէն մէտառը թէսէլլիսի օլապիլէճէք սաաաէթինն նըսֆընը էլինառէն ալըյօր ըտը։

Կասթօն, տիպլօմաթըն իթթիյի թահքիրամիչ, վէ մուճիպլի հիառէթ օլաճագ թէբլիֆի, գըզ գարընտաչընա պէյան իթմէյի մինասիպ կէօրմէտի։

Ֆէրտաաբ կիւն տիպլօմաթ թէբրար կէլտի, վէ Կասթօն, քէմալի ֆութուրսուդլուդլա՝ մէրգուամըն թահքիրամիզ թէբլիֆինի՝ նօզթաաբ նօզթաաբնա գապուլ իթմէքլէ, հէման պիր դաչ կիւն սօնրա րէտի նիքահ իճրա օլուռնուպ, Կասթօն իլէ ժան-Մ՛արի-Պիօ տախ՝ իշպու իզտիվաճէ չահիա օլառուլար։

Ֆիլհաաեն չըգարըլըրընտա, Շարլօթ՝ աղլաեաղագ պիրտաէրինի աերաղուշ (գրկել) իթտի. Կասթօնըն պէնդի պիւսաֆիւթիւն սարարմըշ, վէ կիւճ հալ իլէ նէֆէս ալըպ վէրէ պիլտիյինէ րտաղմէն, գըզ գարընտաչընաան մուֆաբէդաթ իթտիյի էռնաաէ, տուտագլարը իւղէրինառէ պիր խոշ թէպէսիւմ կէօրիւնառի։

Կասթօն, օլ կիւնառէն պէրի հէմչիրէսինի պիր տահա կէօրմէմիչ իսի։

Շարլօթ, իշթէ պու սուրէթլէ եվ պարգ սահիպի օլսպ, կիւղել պիր գարըեա էշէտար իհթիյաճը օլան, վէ իշպու հէքեայէնին մուգաատէմէսինառէ դիքրի սէպդաթ իսէն, սէֆարէթ սըր քեաթիպի միւսիւ Վիկօնթ Ցիւշէռնէլին զէվճէսի օլմուշ ըտը։

Շարլօթըն զայզուպէթի, Սէնթէ բէք կերան կէլմիշ օլմազ ըլա, պիչարէ դըզճըազ՝ կիճէ կիւնտուզ աէվկիլի հէմշիրէսինի թէբրարէն կէօրէ պիլմէք իւմիւտի իլէ բէրվէրաէ օլույօր ըտը։

Ֆէզալէք պու մուֆարէզաթ, Կասթօնը տախի ֆէննա հալտէ միւքէտաէր իթմիշ իտի։

Պէրթա, իչպու իզտիվաճը իչիթմէյինտէ, պիր ատա կէօզլէրի բարլատը, ֆագաթ աէրհալ եվնէ էվլէլքի հալի պէրուաէթինի քէսպ իթտի։

Տիւշէս տը Մայլըբրէյ, եանի իհթիյար գաատընա կէլինճէ, մէրգումէ հիչ պիր շեյ տույմամըշ, վէ թօրնը Շարլօթըն զայզուպէթինէ տըգդաթ պիլէ իթմէյօր զանն օլունույօր իտի։

Սէնթ Կասթօն իլէ պէրապէր, իհթիյար Տիւշէսին՝ ֆուրըն կիպի գըզմըշ օլան օտասընատան չըգուպ, քէնտի օտասընա կիրերէք պիրաաէր վէ հէմշիրէ եանն եանէ օթուրտուլար։

Սէնթ վէ Կասթօն՝ պիրի պիրլէրինի վասֆ օլունմազ մէրթէպէտէ պիր մուհապէթ իլէ սէվմէքտէ օլուպ, պու մուհապէթը մուգատաէսէ տայիրէսի, քէնտի հէնկեամը սէպավէթլէրինտէն պէրու կիթաիքճէ տարալուպ սըզըշ մագտայլըտը, պիրա կէրեք հայչէն (ողլ) վէ կէրեք մէյթէն (մեռեալ), ֆամիլէալարընատան մուֆարէզաթ իտէն հէր պիր ադա իչին կէօզ եաշլարը տէօքէրէք, անլէրին հէր պիրի հագդընատա հըսս իտէկէլտիքլէրի ըզգաթու միւվէտաէթի, քէնտի մուհապէթը գաատիվէլէրի իւզէրինէ զամր վէ իլավէ իթմիշլէր իտի։

Իքինճինն տախի հըսսիյաթը՝ քէտամիլէն եէքտիկերէ իլհագ օլուպ, պէյնէլէրինտէ՝ թէսէլլի պախշ իտէր պիր ուխտվէթ (հզ բայրութիւն), վէ ըզգաթտատիզ պիր միւվէտաէթ միւպատէլաթը մէվճուտ իտի, չէօյլէ քի՝ պիրի մահզուզ օլտուղու հալտէ, տիկէրինին տախի մահզուզվէ մէսրուզ օլտուղու հալտէ, տիկէրինին տախի մահզուզվէ մէսրուզ

ըտուր օլմատը զայըի գապիլ իտի, վէ եկէր պիրպիրլէրինտէն կիզլէյէճէք պիր մատտէ վար իսէ, օ տախի հիւքնուքէտէր տույղուսըզըտը քի, հէր պիրի՝ խուսուսի պիր հատա իլէ իչպու հըսսիյաթը քէնտիսի իչին սագլայօր ըտը։

Ադշամ իւսթիւ պիրիպիրլէրինի կէօրմէք ղէվգի, կիւնտուզքի չալըշմալարընէն հօրղընուղունը ալմադըզդա քէտֆի օլուպ, եան պէ եան օթուրատագլարընատա՝ քէնտիլէրինի օլ տէրէճէ մէսուտ, վէ օլ մէրթէպէ պահատէտար ատա իտէրլէր իտի քի, պու հալ իլէ արթըգ, ֆամիլէալատընէն կէչմիշ բարլագ հալինի տէրհատթը իտուպատա՝ միւքէտաէր օլմատըգտան մատէ, հաթտա միւսթագպէլլէրինի պիլէ տիւշինմէյօրլատր իտի։

Միւքեալէմէլէրի, չօգ տէֆա կիճէնին նըսֆընա գատար իմթիհատա իտուպ, վագթըյըլա Մայլըբրէ ֆամիլէասընէն տատի խըտամէթքէտարլարընա մախսուս՝ վէ այըտ օլան պու չըպլագ տիվարլարընէն իչինտէ օթուրատագ, պու մուտաղդամ խանէհատանէն սօն վարիսի, եանի Կասթօն, քէնտի ապատու եճատաէրընէն, չէրէֆու ազամէթը գատիմէսինի, հէմշիրէսինէ նագլու հէքտայէ իտէր իտի, վէ պու էանատէ՝ եը լըզլայ իլէ միւղէյէն օլան կիճէնին նիմ գատըանլըզը իչինտէն, գօնաղըն եւքսէք տատընը, վատի վէ թէնճա հավուչի, եէչիլ պիր բէնկ քէսպ իթմիշ օլան քէօշքիւ, վէ գարանլըզդ բէնչէրելէրինի թէմնա իտիյօրլատր իտի։

Գու վատի, վէ ուճը պուճաղը հօգ օլան պինա, մահզա կէօզլէրինէ պիր ալամէթը միւքէտաէրէ նըշանը բէզգ օլունմուշ կիպի կէօրիւնույօր ըտը. հէյհաթ, պու միւքէլլէֆ պինա, կէչմիշ օլան պիր չերէֆու ազամէթին մէտֆէնի (գէրեզման) իտի տէսէք, ատա միւպալաղա իթմիշ օլմայըզ։

Սէնթ, պիլա եէտու հիտէթ, պիրաաէրի Կասթօն հագդընատա աճը տույատր ըտը, պիրա մէրգումը, Մայլըբրէյլէրին աթիպ գըլըճընը թաչըմագլըզդա հէր վէչհ իլէ լայըգ

կէօրախ-լիւ կիսկի, կասթօն տախի, հէմշիրէսի իչիւն քէնտու քէնտույէ ամի իւզիւրը սէօղլէմէքտաէ իտի։

— Է՛յլա՛հ, պու չօճուգ՝ մուազզամ պիր դաղլնա մախսուս օլան էլպիսէյի լապիս օլսուդունտա նէ դաստար կիւզել վէ չէրին կէօրիւնէճէքտի. նէ դաստար մէրհամէթլի վէ խայըրլըսահ օլաճագտը, վէ քէնտիսինտէն թէսէլլի պուլան սէֆիլլէր, աճագ նէ դաստար տուա իսէճէքլէր իտի... աֆսո՛ս սաա հէզարան աֆսո՛ւս (ախսոս), մէրդումէ, քէնտիսի սէֆիլ սիր... ֆագէր որ... պիր թագըմ մախլուգաթը մէճնունէ իլէ իլմիլաթ իթմէյէ, վէ անլէրէ պէրաբեր սաի պիր մէչղուլույէթ իչինտէ չալը չմաղա մէճպուր որ, էվէ՛թ, մալիքէ օլսուդու մէլէքէլերէ մախսուս օլան օլ իֆֆէթու ըամէթի, միւսթահզի՝ վէ պէտիսահ րէֆիդէլէրինէն թանու խաթիղալէրինէ հէսէֆ օլաճագ տէրէճէյէ վարմըշ որ... ամա՛ն էա՛ բաղիսիմ... էա՛ բաղիսիմ...

Կասթօնըն անլը, պու էսէֆամիղ միւլահազալեր իլէ պուրաւշըր, դալըլ՝ աղըր պիր մէնկէնէ ալթընսա որը կիսկի էղիլիր, վէ նակէհան չիմչէք միսիլլու խաթրընսան պիր խաթրըն կիւզար իթմէքլէ, սարարմըշ պէնդի իւզէրինաէ նիմ պիր դըղարթը միւշահատէ օլմունուր իտի։

Օ անաէ մէրդում, կէօղլէրինտէն հիսէթու չիսաէթ աֆէշլէրի սաչըլմագտա օլսուդունը հրաս խաէր, վէ պու թէհտիսաամիղ ալէվի, պիրա իսթիյար սէթը խաէպիլմէք իչիւն կէօղլէրինի եէրէ լինսիրերէք քէնտու քէնտույէ,

— Ֆագաթ, պու սէֆալէթիմիզին սէրի սէպէպի օ սաէմ սիր... էվէ՛թ էալընըղ օ սաէմ սիր քի, սաա լէթիֆ բէսէրսիմիզին հալէթը նէզիյէտէ պուլունսուդու անաէ՝ պաշը ալթընսա, տէրտու քէսուրէթ վէ մէյուսիյէթ եասադըղընը վաղ իթմաի. օ սաէմ սիր քի, պէնիմ աղիզէ վէ աֆիֆէ վալիտեճիյիմին սոն սաաթլարընը թասամիմ (թուննաւորել) իթմաի... վէլհասըլ օ զալիմ սաէմ

սիր քի, ճիւմլէսիդի բէնէյի զուլմինէ կէչիրուպ, սէֆալէթու ղարուրէթի իչինտէ լէքէսար օլմամասը իչիւն, Մայուբբէ խանէտանը նամու չանը իւզէրինէ գալըն պիր բէրաէ պըբագմազա պիղի մէճպուր իթմաի... էա՛ բաղիսիմ... պէն կէնճ եաշըմտա էօլէճէյիմի բէք ալէա պիլիրիմ... ֆագաթ... ա՛հ թէօվպէ՛, թէօվպէ՛... լաքին մէրդում, վէֆաթըմըն խապէրինի ալսըղընտա սէվինէմէյէճէք սիր...

Պիչարէ Սէնթի խէ, օ անաէ պիրաաէրինէն դալգինի սէրեաէլէր կիսկի թէմէվվիւճ, վէ ղիյրու զէպէր (տահնու վրայ) իտէն պու հիսէթու աասավէթի ֆըրթընասընտան խապէրսար օլմայուպ, անճա՝ մէրդումըն սիյասընընդն թէրլէսինինի, վէ պուրուշուգ անլընըն կեահ սարարըպ սօղտուղունը, վէ կեահտաա աֆէշ կիսկի դըղարարըղընը քէմալի էսէֆլի սէրուն իլէ միւշահատէ խաէր իտի։

Օ անաէ կասթօն, նագիք պիր դօլըն՝ խաֆիֆ սուբէթաէ պօյնունա տօլանտըղընը, վէ աասավէթի հէբարէթի իլէ դըղարմըշ օլան եանագլարը իւզէրինաէ, պիր տուտաղընը՝ խօշ, վէ թաթլը պիր նիւվազիշ (բայբայում) իլէ սիւբհանիսիլինի հրաս խաէյօր իտի։

Օլ տէմ կասթօնընը կէօղլէրի, էշդու թէպէսսիմ ըզհար խաէն Սէնթին կիւզել կէօղլէրինէ թէսադուֆ խաէր խաի քի, պու թէպէսսիմ, աֆէնդագ պիր իւֆնէթի իլէ եանմագտա օլան պիր եարէնին հէբարէթինի, տէրհալ թէսաքին խաիճի սիհրամիղ պիր մէրհէմ միսիլլու, կասթօնընըն թա ճան էվինէ թէսէսիր իթմէքլէ, մէրդում հէմանրհրաս իթմէկլե ադաթլի աասավէթի քեամիլէն ունութընը իտի։

Պու պաբիրանէ թէպէսսիմնէն, վէ պու մէլէք-քեաբի խէնտէսէն, մուգավէմէթի զայրի դագիլ պիր զիյարհայրէթէֆզա զուհդը օլուպ՝ տէրհալ կասթօնընը զիհնինի իշալ (լուսաւորել) իթմէքլէ, մէրդում, օ անաէ թա ուղագտան, միւսթագպէլինն պիր քէօշէսինտէ քէնտի իչիւն

պիր իւմիւտ չուլեսի իչթիսալ իթմէքտաէ օլտուղունը կէօ-
րիւյօր զանն իթմէքտաէ իտի։

Ֆիլհագըգա Սէնթ, օ գատար կիւզել, օ ատրէճէ ա-
ֆիֆէ, օ մերթէպէ բաքիլէ իտի քի, միճէրրէտա ճէննապը
հագդըն նիկեահը մերհամէթ իքթինահը, բիւր մուհապ-
պէթլէ մերգումէնին իւղերինէ աթֆ օլունմուշ զանն օլու-
նուր իտի, քիմ պիլիր պէյքի հալի սաատէթ, հէման կէ-
չինի պիր ըղթըրապու մէչագդաթըն լինթիհասընտա պու-
լունույօր ըտը . . .

Սէնթ, եալընըզ կասթօնըն սաատէթը հալի իչին
տուա իթմէկէյ կիպի, կասթօն տախի, տինու իմանէ իլթի-
ճա (ապաւինել) իթմէքլէյ քէսպը գուտրէթ, վէ իսթիմ
տաառը չէճաէթ իտեր, վէ պէօյլէճէ պու իքի բաքիպաղ
մախլուգլերին, միճմերէյի (ինկաճուխ) ճանլարընտա եան-
մագտա օլան մուհապէթ էօտիւնին՝ տուտի անպէր ալու-
տի (յամպարահոտ) ասխմանէ տուուա (բարճրանալ) իտե-
րէք. թա պարիկեահը ճէննապը միւթաալ հաղրէթլերի
հուզուրունա վասըլ օլույօր ըտը։

Կասթօնըն, Սէնթտէն ղկյատաէ պիր թէսէլլիսի վար
ըտը, չինքի՝ հէմիլերէսինին կիւնտէն կիւնէ պէօյիւտիւ-
յինի, վէ էօմրիւնիւն նիւչվէ նիւմա պուլտուղունը ազիմ
պիր մէսրուրիյէթ իլէ միւշահատէ իտէյօր իտի, վէ ֆիլվագը
կէնճ գըղ, պիտթէտրիճ քէմալի մուվաֆագըյէթլէ գա-
տընըղ հալինէ գատէմ պասմագտա իտի։

Կասթօն, պու թըճիկէթ ֆիտանընընը՝ ղօնչէլերինի
վարա վարա աչըղընը, վէ էթրաֆընա լէթաֆէթու մե-
լահաթ բայհասը (հոտ) սաչըղընը, ֆէվգէլատէ պիր
մահղուղիյէթլէ կէօրմէքտաէ իտի։

Սէնթ իսէ պիլաքիս, պիրտաէրինին աղըր աղըր, գա-
գաթ տայիմի սուրէթտաէ քէսպը ղաաֆէթ իթմէկինի, քէ-
մալի տէհղիէթլէ կէօրիւյօր ըտը. վագտա կասթօն, սու-
րէթը ղահիրէտաէ կիւղել՝ վէ կիւճլի գուվվէթլի պիր տէ-

լիգանլը իտի իսէտէ, ֆագաթ Սէնթին կէօղլերի, պիր վա-
լիտէյի միւշֆիգէ կէօղլերի կիպի ագրպէթէնտիչ (հեռա-
տես) վէ միւվէֆֆաղ օլուպ, պիրտաէրինին վիճուտի իւղէ-
րինէ հիւքմ ֆերմա օլան, վէ ան պէ ան մերգումըն խարա-
պընտա եիւրիւյէն՝ պիր կէօյիւս խասթալըղընըն, միւհլիք ի-
մարէլերինի՝ ազիմ պիր տերտու էլէմ իլէ միւշահատէ ի-
տիյօր իտի։

Մատամ Մարգի տը Մայլբրէ, եանի կասթօնըն վա-
լիտէսի տախի, կէօյիւս խասթալըղընտան վէֆաթ իթմիչ
իտի։

Սէնթ, էքսէրի սապահլարը՝ պիրտաէրինին, կիճէ էօք-
սիւրմէտէն պի թապու թուվան գալմըշ սիյմաընը, վէ
կիւճ հալ իլէ թէնէֆֆիւս իթմէյինի կէօրիւպ, էսէֆը տէ-
րունինի պէյան իթմէմէք իչին, պիր թէպէսսիւմ ըղհար
իտէր իտի իսէտէ, ֆագաթ պու թէպէսսիւմին ալթընտա
պիր կէօղ հաչը տամլաը մէսթուր (ծածկուած) պուլունը-
մադտայըտը։

Պիչարէ դըղճըաղ, գարընտաչընըն պուլունտուղու
միհլիք հալէ լայըգըյըլա ակեահ իտի. պու կիպի խաս-
թալըգլարըն պիրճիկ չարէսի, էյլէնճէ վէ ղէվգու սէֆա
օլտուղունը քէնտիսինէ պիլտիրիլմիչ իտի։

Իչթէ օ վագըթտան պէրի իտի քի Սէնթ, քէնտույէ
հաչտաչ օլան տէլիգանլըլարա իմթիսալ իթմէսի իչին,
կիճէ կիւնտուզ պիրտաէրինի գանտըրմաղա չալըշըյօր
ըտը. ֆիլհագըգա պու սատէ տիլ (պարզասիրա), վէ մէ-
լէք կիպի բաքիպէ գըղճըաղըն, ղէվգու սէֆտահաթ, վէ հու-
ղուղաթը նէֆսանիյէ հագդընտա, էղ ճանու տիլ՝ վէ ա-
ղիմ պիր նաթըգա բէրտաղլըգլա (տրամաբանօրէն) վէր-
տիյի վազլարը տինլէյէն թաաճիւպ իտեր իտի։

Ֆագաթ մերգումէնին պու վազլարը, կասթօնըն գու-
լաղընա պիլէ կիրմէզ իտի. կասթօն՝ այի (բարձր) վէ բէր-
հէգքեաբ պիր թապիաթէ մալիք օլուպ, ղէվգու սէֆա-

համր տէնիլէն չէյլէրին՝ լէզդէթինի ասլա պիլմէմիյի համառ տախի, բէտտու Թահդիր խաէր, բաթը ըտըլը վէ դա-լապալըդըը էյլէնճելէրտէն խօշ լանմադ, վէ անճադ Թէնհաճա օլան դէվգըեաթտէն միւթէլէգիկ օլմադըլա, գըզ դարբնտաշընըն արդուսընը անլամայօր կիպի կէօրիւնիւյօր խոի:

Պու սէպէպլէ՝ Սէնթ տախի, իթիխադ իթտիյի մէսլէքի Թէպտիլ իթմէյէ մէճպուր օլտու:

Կասթօն, չօդ տէֆա մէրդումէյի մահդուն վէ միւլա-հազալը պիր հալտէ կէօրիւպ, սէպէպինի սիւալ իթտի-յինտէ, Սէնթ, ամիհիւդիքը ճէվապը վէրիր խոի:

— Հէր կիւն Թէաթրօ, Պալօ, վէ Գօնաէր . . . սէօզ-լէրինի իշիտիրիմ, լաքին Պալօնըն նէ օլտուդունը պիլմէմ... Թէաթրօ գաբըսընտան իչէրի կիրմէմիշիմ . . . ա՛հ Կաս-թօն, սէվկիլի պիրտաէրիմ, Թէաթրօ բէք կիւզել չէյ օլ-մալը տէյլ՛ըմի . . .

Կասթօն. – Իվէթի հէմշիրէճիյիմ բէք կիւզել տիր, ֆա-գամ չուրաաը վար քի, պիզիմ բարամըդ եօդ չիւնքի ֆա-գըրըդ:

Պու կիպի պիր ճէվապ ալաճադը՝ Սէնթին խաթրընտան պիլէ կէչմէյիպ, հիճապընտան եանադլարը գըզդար-ար, վէ Կասթօն կիւլերէք իլավէյի մէգալ պիրլէ,

— Իվէ՛թի սէվկիլի հէմշիրէճիյիմ, պու կիպի մահալ-լէրէ կիթմէք իչիւն հայըճա բարա խոթէր, պիզիմ իսկ արթըգ նէ արագիմիզ, նէ խանէմիզ, վէ նէտտ բարամըդ գալմըշ տըր:

Պիչարէ Սէնթին՝ արթըգ տէյճէք հիչ պիր սէօզի գալմամըշ ըրտար, մէրդումէ, դարբնտաշընըն քէնտի հադ-գընտա օլան մուհապէթինէ կիւվէնէրէք, վէ կիւյա քէն-տիտի էյլէնմէք խոթէյօր կիպի կէօսթէրիպ, մահզա պու Թարիքի իթիխադ իթմէյէ, Կասթօնը՝ պուլունտուդու վահ-տէթտէն չըգարմադ խոթէմիշ խոի, ֆագաթ պու Թէա-

պիր բարա իլէ իճրա օլուր ըտը . . . վէ քէնտիլէրինէն միւթէմադիյէն չալըշտըրա գազանտըգլարը ագճէ, նի-նէլէրինէն, եանի իհթիյար Տիւչէսին սուրէթը զահիրէտէ րէֆահը հալինէ անճադ քիֆայէթ իթմէքտէ խոի:

Պու սէպէպլէ արթըգ Կասթօն իլէ, պէյնէլէրինտէ Պալօ Թէաթրօ լաֆզ լարը կէչմէմիշ խոի:

Օ կիճէ Կասթօն, հէմշիրէսինին հանընտա օթուրուպ, խուսուսի պիր թավր իլէ Թէպէսսիմ խոյօր ըտը. Պիօ, իչինի պիթիրիպտէ գուլխապինէ ավտէթ իթտիքտէն սոն-րա, Կասթօն, Սէնթին անլընը բուս իթմէքլէ, մէրդու-մէյի՝ գաբընըն իթիխալինտէ օլան քիւչիւք սալօնըդա կէօթիւրտի:

Վէ Պիօ իլէ քէնտինին սադէը բուպալէրինի հըֆզ իթտիքլէրի տօլապը աչտըղընտա, Սէնթ թաաճիւպ իլէ,

— Գու տօլապտա նէ՞ վար – տէյտու սուալ իթտի:

Կասթօն, ճէվապ վէրմէքսիզին տօլապըն թա իւսթ կէօղիւնէ ուղանտը, վէ պէզ իչինտէ սարըլը պիր չէյ ա-լըպ հէմշիրէսինէ թագտիմ իթտի:

— Նէ՞ պիր պու – տէյտու Թէքրարլատը Սէնթ թաաճիւպ իլէ:

Կասթօն, ճէվապ վիրմէյտուպ կիւլէրէք մէրդումէնին եիւղիւնէ պագըյօր ըտը:

Սէնթ, պիլա ֆիքիր ուսուլ իլէ պօղչանըն ուճլարը-նը պիրի պիրինէ դավուշտըրան Թօբըտըլարը չըգարըպ, իչինտէն՝ պէյազ Թիւլտէն մամուլ զայէթ կիւզել, վէ իւ-ղերինտէ չիչէքտէն եարըլմա Թաճ մէվզու պիր չապգա չըգընճա, իրի կէօղլէրինի աչտը, վէ մահզուղիյէթինտէն նաչի եանադլարը գըզդարտը:

Գատէհու եիւղիւնիւն գըզդարթըտը մահվ օլուպ, իչճի բուպալարընը եալընըզ ապշամտան ապշամա չըգարըը օլ-ուղտունը, վէ ամէնէ գըզդարընա մախսուս օլան կիյտիկի ուֆագ Թագեէսինտէն մատէ չապգասը պուլունմատըղընը

տիւչիւնմէքլէ քէնաու քէնաուչէ։

— Հա՛յըր հա՛յըր, պու չապգա պէնիմ իչիւն օլմամալը տըր – տէյօր իտի։

Կասթօն, չապգայը ալըպ Սէնթին պաչընա վազ իթմէքլէ,

— Պագ նէ գաատար կիւզել օլտուն – տէտի, վէ մէրգումէչի այինէնին էօնիւնէ կէօթիւրտի։

Սէնթ, այինէնին տէրսինինտէ քէնաուչի կէօրիւնճէ, ահհանընտան պիր մէմնունիյէթ վավէյլասը (աղաղակ) գօբը վէրտի։

Կասթօն. – Էյ չիմտի չու հալ իլէ Թէաթրօյա կիթմէչի արզու իթմէ յօրմուսըն, խաթրընտան չըգաը՛մը, կէչինտէ... պիր ազ գիյատէճէ չալըշըմ քի սէնի չու . . .

Սէնթ. – (Կէօզլէրի տօլմուշ օլտուղու հալտէ Կասթօնըն աէօղիւնի գաթ խտուպ) ա՜հ պէնիմ սէվկիլի պիրատէրիմ . . .

Կէնճ գըզճըպաղ, ազիմ պիր խահիշ իլէ գարընտաշը-նըն պօյնունա սարըլըր։

Կասթօն, մէրգումէնին պու մահզուզիյէթինի կէօրիւնտէ, ապաու ճէտտինին վարիտաթընա՝ եէնիտէն սահիպ օլմուշ կիպի մէմնուն օլտու։

Կասթօն. – Շիմտի սէս սէտա չըգարմադըղըն, վէ քիմսէտէն կէօրիւնմէքսիզին ուսուլ իլէ գաչալըմ... Պէրթա տուչմասըն . . .

Սէնթ. – Չէվալը Պէրթա . . . չիմտի եալընըզ գալաճագ . . .

Կասթօն. – Պէրթա՛ պիզիմ տըշարը չըգարտըմընը տուչմատան՝ պիզ ավտէթ իթմիշ օլաճաքը . . . հայտէ եիւրի կիտէլիմ։

Սէնթ, Պէրթանըն պուլունտուղը օտանըն գաբալը գաբըսընա տօղրու ըզգամթամիշ պիր նիկահ աթի իթ-թիքտէն ածրա, պիրատէրինին արգասընտան եիւրիւմէյէ պաչլատը, վէ իչքի պիրլիքտէ ուսուլ իլէ նէրտիւպան-տէն էնտիկը։

Հէնուզ հավ լիյէ գատէմ պատը չլար իչքէն, նակէ-հան պէօյիւք գարընըն չագչագը չալընտը, վէ էնլի պիր գաբօթա պիւրիւնմիւշ օլան պիր չախա իչէրուչէ կիրտի։

Շախտը մէրգումա, հիչ պիր չէյ տէմէքսիզին՝ պիօնըն գուլպէսի էօնիւնտէն կէչտի, վէ գօնաղըն էն մուհիմ տայիրէսինէ կէօթիւրիւր օլան թարիքտէն եիւրիւմէյէ պաչլատը։

Կասթօն իլէ պու տատա՝ պիրի պիրլէրինին կանընտան կէչտիկը, վէ գուլպէսինին իթխալինտէ օլան տիվարընը իւզէրինտէ մըխը պիր գանտիլին ըչըղըյը լա, եէքտահէկ-րինի թէտաղըգ իթտիկը։

Կասթօն, պու տատմի ասլա կէօրմէմիշ իտի. շախտը մէրգումա, գիքրի սէպգաթ իտէն՝ վէ խանէնին պէօյիւք տա-յիրէսի միւսթէֆիրի օլան Մ'ըսթը Ուիլհէմս քէնտիսի իտի։

Պունլարընը պագըչլարը եէքտահէկէրէ թէսատիւֆ իթ-տիկինտէ, իչքիսի պիրտէն տուրտուլար, վէ Կասթօն՝ սէ-պէպինի պիլմէքսիզին պիր էնտիչէ հըսս իթտի։

Մ'ըսթըր Ուիլհէմս՝ սէյրամ վիրուպ կէչտի, վէ Կաս-թօն, արգասը սըրա պագտաղընտա, մէրգումընն նէրտիւ-պանընն եանընտա թէգալրուպ իտուպ թէքրար կէրի տէօն-տիւյինի կէօրտի։

Պիօ, պէօյլէ մէմուլին գայրի տըշարը չըգըչըն սէ-պէպինի սուաղ իթմէչի խաթրընտան պիրէ կէչիրմէյուպ, հէման պիր արապա կէթիրմէք իչուն տըշարը չըգտը, պիր գաչ տագըգտա ածրա արապա կէչտի, վէ Կասթօն արապաճըյա,

— Օբէրա թէաթրօսընա – տէյու էմր իթտի։

Արապա կէչիպ կիթտի, վէ Պիօ տախի թէքրար գու-չախէսինէ կիրուպ, եաբաղը գաֆէսին տէմիր թէլէ-րինի իրլիք պիւքէր կիպի պիւքմէյէ պաչլատը։

Կասթօն իլէ Սէնթին սաքին օլտուղլարը օտալար՝ իւչ սաաթտան պէրի խալի խիլէր քի, օ անտէ նակէհան նինէ գաարընըն, եանի իհթիյար Յիւշէյին օտա գաբըսը ուսուլ իլէ աչըլար։

Պէրթա, բէրի կիպի պէյազ լարա պիւրիւնմիւշ օլտուղու հալաէ գաբընըն էշիկի իւղերինտէ կէօրիւնտի, վէ էթրաֆա գուլագ վիրուպ սէս սէտա իչիթմէմէքտէ օլտուղունա գանաաթ կէթիրտիքտէն սօնրա, ուսուլ իլէ տարաճըգ կէչիտէ պիւրիւնէրէք իչէրուչէ կիրտի, մէղդուրէ, միւթաաս իւզրէ պէյազ ֆիսթանընը կիյմիշ իսէտէ, պու տէֆա դօլը իւղերինտէ պիւրիւլի պիր սիյահ մանթօ տախի պուլունույօր իտի։

Պէրթա, Սէնթին դարէօլասընա եանաչըպ՝ պօշ օլտուղունը կէօրտիւչիւնտէ, պարիա սիյմասը իւղերինտէ պէլլի պէլլիսիպ վէ աճը պիր թէպէսիւմ կէօրիւնտի։

Մէրդումէ, կասթօնըն եաթաղընը տախի պօշ կէօրիւպ, արթըգ տուչուբմատագ իչուն իթտիյի իհթիրազը թէրք պիրլէ, հէման սիյահ մանթօյը՝ զաիֆ ուսուղլարը իւղերինէ աթտը, վէ չապգասընը տախի կէօղլերինէ գատար էնտիրի վերտի։

Գատէհու նինէսինին օտասը գաբըսընը գարատըգտան սօնրա, թէքրար կէրի աէօնիւպ նէրտիւպանըն պաչընա վատըլ օլտու. ֆագաթ Սէնթ իլէ կասթօնըն կիթտիքլերի եօլա սալիք օլուպտա՝ տօղրու հավլիյէ լինէճէք եէրտէ, պիլ աքիս ըչըգտըղ, վէ կիտէճէք եօլընը քեամիլէն պիլիյօր կիպի, տարաճըգ պիր եօլա կիրտի քի, պու թարիք՝ խանէնին էն պաչը տայիրէտի իլէ՝ օ ճիհէթտէ պու լունան պաղչէլերե չըգարըը իտի։

4

ՎԱԼԻՏԷ

Վաղըթ կէչմիշ, վէ եարը կիճէ օլմազա բէք ազ գալմըշ ըտը։

Ժան-Մարի-Պիօ, եարա եալընըգ գուլիպէսինտէ օթուրուպ, հէմ պէքճիլիք իտէր վէ հէմտէ չալըշըյօր իտի։

Սէնթ վէ Կասթօն իսէ, Օրերա թէտէրսընտա՝ (Ռօսի) նամ մէշհուր մուսիգինին, (Մօկղէ) աէնկիլէն չայանը թէհայիւր օրէրասընըն սօն բարչալարընը տիկնէմէքտէ իտիլէր։

Իհթիյար Յիւշէյ տախի, իրեքտէն մտմուլ գալըն բէրտէկլէր իլէ մէսթուբ, վէ գուշ թիւյի տօղու եարաղը իչինտէ եարըգ ույումագտա իտի։

Օ կիճէ նէյճատ վէ կէվշէք պիր հէվա օլուպ, մահիթապ՝ պուլութլար իչինտէ մէսթուբ օլտուղու հալտէ, դիյալերինի սաչարագ՝ բույի ասիւմանը նիմ սուրէթտէ թէնկիր (լուսաւորիչ) իտիյօր ընը։

Սէրաբա (ոսքէն մինչև գլուխը) գատընըլտա մախսուս պաշլըգլը սիյահ պիր մանթօտա պիւրիւնմիւշ օլան գատընըն պիրի, Մայլըբրե գօնաղընըն պաղչէսինէ կիտէր՝ իչի կէչէլէտի ապագլըգլը եօլտան, քէմալի իհթիրազը՝ վէ գօրգագ ատըմլար իլէ կէչիւպ կիթմէքտէ իտի։

Մէղքիւբ պինանըն՝ պիրինճի տայիրէսի ճէպհէսինին պու ճիհէթինտէ օլան բէնչէրէլէր՝ թէնկիր իտիլմիշլէր իտի, գօնաղըն պու գըսմը իւղերինէ նազըր հիչ պիր խանէ պուլունմատըգընտան պաչգա, իրի վէ քէսիր իւլ աղա ազըճլար իլէ տախի հէր նազարտան մէսթուբ պուլունտուղու հալտէ, պու ճիհէթին բէնչէրէլէրի իւղերինէ եարընըգ լինճէ թիւլտէն պիրէր բէրտէ պը րագը լմըշ ըտը, մէղքիւբ գօգագտա սաքին օլան խալդըն վիւյումիէրինճէ,

վելեվ պու խանէնին միւսթէճիրլերի պուլունան էշխասըն պիր էսրարը օլուպտա, հէր հալտե քէնտիլէրինի կիզլեմէյե մուհիմ սեպեպլերի օլսա իտի պիլէ, պու ճիհէթի իչուն օ կիպի իհթիրազլերե ասլա հաճէթ եօզ ըտը, զիրա նասըլ քի տէտիք, տըշարըտան խանէնին տերուընինի կեօրմէք զայրի գապիլ իտի։

Պաղչէ, անճագ պու տայիրէտե սաքին օլանլարա աչըտ օլուպ, անահտարը տախի եալընըզ Պիօ իլե քէնտի եանլարընտա գալըը իտի։

Մահալի մեզքիւրտէն կեչմէքտե օլան՝ պալատե զիքրի սեպգաթ իտէն գաորընըն, քէնտույի կիզլեմէք իչուն հէր պիր աղաճ քեօքիւնի՝ վիճուտինե սիրեր իթտիլինե, վե քեմալի խեվֆու իհթիրազ (զդուշութեամբ) իլե եիւրիւյիւպ, այագլարը սետասընը չըգարմամագլըգ ճահաբլըլա կիթտիլինե նեզարէն, քէնտիսինի կեօրիւրլեր տեյտուսըն տերճէճ գօրգույօր օլտուղու անլաշըլըը, վե միւճէրրետ պիր սույի նիյէթ, մեզղուրէյի իչպու մահալե սեվ֊ք իտիյօր զանն օլունուր իտի։

Մէրգումէ, խեվֆու տէհչէթ (սոսկալով) իլե տայիմա տէօնիւպ արգասընա պագար, վե զանն իտէրսին քի, բէնչէրեր աչըլըրտա՝ պիրի քէնտիսինի կեօրիւր տեյտ գօրգույօր իտի վե իչթէ օ անտե ինսան չեքլինտե պեօյիւք պիր սուրեթին կեօլկեսի, բերտեէր իւզերինե նագզ օլունտուղունը բայել այն կեօրէպիլտի. մեզքիւր ինսան չեքլինտե կեօրիւնէն կեօլկե, սերի՝ վե հիտեթամիղ պիր հարաքեթ իտեր հալեր կեօսթէրիւպ, օտանըն տերունինտե կիտեր կելեր, վե պու հարաքեթինին նագզը, խեյալ բերտեէի կիպի մեզքիւր ինճե թիւզ բերտեէրերին իւզերինտե թէմամըլըլա կեօրիւնիւր իտի քի, պու կեօլկե, չըր չըպլագ պիր աաէմին վիճուտի ազալերի նագզիյաթը օլտուղունա գաթան չիւպհե գալմատը. մէրգումէ գաորըն, մատամազել Պերթա տը Մայլերըրե քէնտիսի օլուպ, այլեթ թաճիլ եօլունա տեվամ իթմէքտե իտի։

Պերթա, պաղչէնին՝ Բայան զօգաղընա աչըլտըր օլան գաբուսը էօնիւնէ վասըլ օլտու, վե անահտարը՝ թիթրեյերեք զենպերեյե սօգտը իսէտե, ֆագաթ, չեվիրմեյուպ տուրտու, չիւնքի օ էսնատե գօնագըն բենչերեէրինտէն պիրի՝ աղիմ պիր կիւրիւլթի իլե աչըլընճա, մէրգումէ, գալպինին լերզեսինի զապթ իտեպիլմէք իչուն անահտարը հէրե պըրագուպ, էլինի կեօյսիւ իւզերինէ վազ, վե տերճեյի նիհայետե պիր տէհչէթ իլե արգասընա պագտը։

Մեզպուրե, տըշարընըն գարանլըղը, վե իչերինին բարլագ ըչըղըյըլա՝ ճեչենենէքճեարի վե տէհչէթամիղ պիր մենզարե կեօրտիւ. չեօյլե քի,

Արգասընտան տըշարըյա պու չնտազ օլան զիյանըն թեեսիրի իլե, վիճուտի սիմսիյահ կեօրիւնէն չըր չըպլագ պիր ատեմ, բենչերէնին բերվազը իւզերինէ չըգարագ, եճնեպի պիր էլֆազ իլե անլաշըլմազ, վե ճամալ ճամայիպ պիր պեսթե թերչինիւմ իտիյօր ըտը։

Մէրգումէ չըպլագ ատեմ, բենչերէնին սեօվլեսինէ տայանըպ մուվազինէ իլե սալանմագտա, վե հեման քէնտույի աչագա ալթմայա հազըրլանմագտա իբէն, նակեհան տիկեր իբի շախա նիւմայան օլուպ՝ մէրգումըն իւզերինէ հիւճիւմ իթտիլեր, վե տերհալ պու իւչ ատեմլեր պեչինետե, պիրի պիրլերինի պօղարճասընա չետիտ պիր տեօյիւշ գօրը վերտի։

Օտանըն տերունի օ տերեճէ թենվիր իտիլմիչ իտիքի, տեօյիւշչինլերին կեօրկելերի, եալաըղըը չերչիվելի կիւղել բեսիմլեր իլե միւզեյեէն (զարդարեակ) օլան տիվարըն իւզերինէ աքս իտուպ, թեմամըլըլա կեօրիւնիւյօր իտի։

Էվելքի կեօրիւնէն շախա, եանի բենչերեյի աչան չըպլագ ատեմ, քեսիք քեսիք, գալըն վե պօղունուգ պիր սես իլե անլաշըլմազ սեօգլեր սեօյլեմէքտե, ֆագաթ տիկեր

իքի առէմլէր, քէմալի սիւքիւթլէ անճա մէրդումը զապթ իթմէյէ չալըշմագտայըրը լար։

Պէրթա, պու տէհլիթլիւ մէնզարէտէն ղիհնի գարըշարագ, միւճէրրէտ պու առէմլէր՝, արգասընտան գոշուպտա քէնտուլի թուխթաճագլար զիւիւմինէ զահիպէ օլտու։

Պու ատա օտանըն տէրուննինտէ պիր տէօրտիւնճի շախս տահա կէօրիւնտի, ըշըդ, մէրդումըն պարիտ վէ սարըտրմըշ սուրէթինի թէնվիր իսկյօր ըտը, չըպլագ առէմ, քէնտի իքի նէֆէր րագիպլէրինէ, քէմալի չիտէթլէ մուգավէմէթի իթմէքտէ իքէն, պու տէօրտիւնճի շախսը կէօրիւր կէօրմէզ տէրհալ թէրքը մուգավէմէթի իթմէքլէ, հէմման մահճուպ վէ մուրթի պիր վազիյէթի քէսպ իթտի։

Բէնչէրէ եէնիտէն գարանտը . . .

Պէրթա, պիր տէրէճէյէ գատար քէնտուլի պուլարագ՝ ալէթի թաճիլ գարըյը աչտը, վէ Բայան զոգաղընա չըդը վէրտի։

Բարիզին տիկէր մահալլէրինէ նիսպէթէն, Մարէ մահալլէսինտէ՝ կիճէնին սատի օնուննտա, եանի եարը կիճէտէն իքի սատի էվվէլ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէյէ պաշլայըպ, անճա ուզագ մահալլէրտէն մուրուրու ուպուր (անց ու գարճ) իտէն արապալարըն կիւրիւլթիւլէրի, կեահ պէ կեահ պու սիւքիւթի իվալ իտէր։

Բայան զոգաղընտա, ատա ֆէրրը վահիտ պուլունմայուպ՝ ին ճին թօր օյնամագտա իտի. Պէրթա, մէզ քիւր զոգաղը կէչտիքտէն սօնրա, Պուլվարա տօղրու կիթմէք իչին Բօռ-Բօյալ զոգաղընա սարտը։

Պէրթա, սիւրաթլէ եիւրիւմէք իսթէյօր իտի իսէտ, ֆագաթ առըմլարը պիր միւմքիւն իլէրի կիթմէյօր ըտը. եաղը վէ չամուրը գալարըրըմըն իւղէրինտէ՝ հէր խաթվէտէ (քայլ) այագլարը գայար, վէ սօղուղը քէսիլիր օլմաղըտա, կեահ պէ կեահ տուրմաղա մէճպուր օլույօր իտի։

Պէրթա, պու հալ իլէ նէֆէսի քէսիլէրէք՝ պիր մըգատար եօղունլուգ ալմագ իչին տիվարըն պիրինէ տայանըր տուրուր, վէ վիճուտի պաշտան այագա գատար թիթըրէր իտի. չիւպհէսիզ մէրդումէ գօրգար, վէ գալպի սըդըրըյօր իտի իսէտ, ֆագաթ զոգաղը նիմ սուրէթտէ թէնվիր իտէն ֆէնէրլէրին ըշըդըյըրտա, անըն տայիմի սուրէթտէ սօկուն օլան սիյմասը իւղէրինտէ, պիր չուէյի մէսուրիյէթ կէօրիւնմէյէ պաշլատը։

Պէրթա, ուզագտան իչիտիլէն զուլզուլէլէրտէն տէհլէթ իլէ սարսըլըպ տուրուր, վէ սօնրա թէքրար եօլունա տէվամ իսկյօր իտի։

Մէրդումէ, պու հալ իլէ կիճէնին պիր նըսֆընտա ագաճապ նէ՞րէյէ կիտէյօր ըտը . . . չիւպհէսիզ քէնտի կիտէճէք եօլունը բէք այէտ պիրմէքտէ իտի. զիրա վասըլ օլտուղու հէր զոգաղըն պաշընտա՝ ազ պիր թէրէտտիւտտէն սօնրա՝ հէմման գարար վիրուպ կէչիպ կիտիյօր իտի։

Ֆագաթ եօլ բէք ուզուն օլմադըլա, Պէրթա՝ Սէնժիլ-Նօր զոգաղընը քէամիլէն եիւրիւտի, Պօսթարչէ Պուլվարընը կէչտի, վէ Սէն Մարթէն գանալընտան պէտ իլէ՝ իքի կէչէլէտի քէօյլիւ տիւքեանլարըյըլա մուհիթ օլան, վէ Բարիզին թա Շըմալ ճիհէթինտէ վագը թէրէէլէրէ չըգարան նիհայէթսիզ եօլլարա կիրտի։

Պէրթա, Բօաեալ մէյտանընտան՝ վէ Մայլըրրէ Օթէլինտէն հայլըճա ուզագլանմըշ, վէ սօն տէրէճէ եօրուլմուշ օլուպ, հէր կիւն պիլա հարաքէթ օթուրմագտան կէվշէմիշ վէ ույուշմուշ օլան պաճագլարը, վիճուտի աղըրլըղը պէթընտա էղիլմէքտէ իտի իսէտ, էղճիւմէ մէրդումէ, պիր գուտուրէթը զարիպէ, վէ պիր գուվվէյի մուսիրրէ քէսպ իտէրէք, պու նիհայէթսիզ՝ վէ եէքտիկէրինէ պէնզէմէյէն զոգաղլարընն պիրինտէն կիրուպ տիկէրինտէն չըգարագ, միւթէմտի եիւրիւյիպ կիտէյօր ըտը։

Պէրթա, Պուլվարտան չըգարագ, վէ Շըմէն-Վէռ զո-

գաղընաան կէչիպ, անտէն տախի Ա.մանտիկէ զօգաղընա կիրերէք, Բօգէթ բահիպլէրլինէն ուղու մանասթըրը տիվարը ուզունլուզունա տօղրու եւրիւտի, վէ թա տէմիր բարմագլըգլարա գառատր վասըլ օլունճա, տէրունինտէն՝ իւմիւտ վէ թէսէլլիտէն նէշանի խտէն պիր ահ չէքտի։

Մերգումէ, պէօյլեճէ կիճէնին պիր նըսֆընտա եարա եալընըզ՝ նինէսինին նէզանտէն ֆիրար իմմէքլէ, աճէպա վազիթ ըլըլա՝ կէօնակէօն իդիալաթ իլէ Մայլըրըն տուդասընըն իչ օտալարընա կէթիրիլէն ասըլզատէ գըզլարըն օյնատլըգլարը օյունըմըզ օյնայաճագտը։

Պէրթանըն միւտէթը էօմրիւնտէ, պէօյլէ պիր հալ վուգու պուլտուղու պէլքի միւհթէմէլ խտի, եանի՝ քիպար վէ ատալէթլիւ պիր խանէտանըն սիւլալէսինտէն կէլմէ օլան պու ասըլզատէ դըզ, ահալինին ֆիրումայէտէն կէլմէ պիր էվլատընա, թա կէչէն ասըլզարատան գալմա՝ պիր նամուսուզլըգ պօրճունը լէքա իմմիշ օլտուղու իհթիմալտէն պախա տէյիլ իսէտէ, հալպու քի՝ մերգումէնին՝ օ կիճէ թէչէպուլս իմտիկի պու խաֆի եօլճուլուգ, օ կիպի շայանը թայիպու (ամօթալի) թագալիհ պիր նէյէթէ մէպնի տէյիլ իտի։

Հէր նէ հալ իսէ, Պէրթա՝ Ա.մանտիկէ զօգաղընատան կէչիպ, Բէռ-Ֆաշէզ գապրիսթանը գաբըտը էօնիւնէ վասըլ օլուպ, նէֆէս ալմագ իչին պիր ատգըդա գառատր տուրտուգատան ասնրա, եավաչճաճըգ գարուճընըն գուլ իպէսի չընղըրալընը չէքտի, ֆագաթի ուղուն միւտէթի իչերտէն պիր ճէվապ վէրիլմէտի։

Նէհայէթի՝ գաբընըն արգասընատան, գալըն վէ պօղուննուգ պիր սէս իչիտիլտի քի, Պէրթա տախի՝ Թիթրէք պիր սէտայը լա ճէվապ վէրտիյինտէ, տէր հալ գաբընըն եանընընա պիր ատէմ կէլտի։

Շիւպհէսիզ՝ պու հալ պիրինճի տէֆա վուգու պուլմայօրըտը, պիրա չախտը մերգում թարաֆընատան, կիճէ-

նին պիր նըսֆընտա՝ նէ՞ սէպէպէ մէպնի գապրիսթանէ կէլմիշ օլտուղունա տայը՝ մէղպուրէտէն ասլա խզահաթ թալէպ օլունմատը։

Գարը աչըլտը, վէ Պէրթա՝ գապրիսթանըն գարուճընըզ ուշաղը օլան մէդքիւր ատէմին էլինէ պիր ալթուն սըզըշտը բարգատան սօնրա իչէրի կիրտի։

Մերգում, պուրնունըն ալթընատան – թէչէքքիւր իտէրիմ – տէյտպ, գարըյը գարատը, վէ եաթըպ ույումագ իչին թէչքրար գուվպէսինէ կիրտի։

Պէրթա, իհթիյար Ցիւչէսին նէզանտէն պիր տագըգա պիրէ այրըլամատըզը հատէպի իլէ, կիւնահւզ վազըթ մէղարըզա կիտէմէյուպ, մահզա կիճէյի պէքլէմէյէ մէճպուրէ իտի։

Հալպու քի կիճէլէրի, գապրիստանլարըն գարալը օլաճաղը տէրքէտր տը։

Վէ իչթէ պու տէպէպլէ Պէրթա, կիճէլէրի՝ իհթիյար Ցիւչէսին ույուտուղը հէնկէտատէն պիր իսթիֆատ քտարկէֆ իչէր, վէ իչէտիկի իչի՝ կէօթիւրիւպ սաթմատը իչին Պիօեա ըչճա խտէր իտի քի, պու հալ իլէ մերգումէ, պիր ալթուն էլտէ խտէպիլմէք իչին ուղուն միւտէթի չալըշմալըյտը, վէ պէօյլէ ավամ պիր միւհիւլաթի իլէ գապանտըզը ալթունը տախի, նէյէ տարճի խտէյօր օլտուղունը՝ բայէլ այն կէօրտիւք։

Պէրթա, մադտատընա նայիլ օլտուղունը կէօրմէքլէ՝ գանն իտէբսին քի եէնիտէն քէտպը գուվվէթի իմմիշ իտի, վէ պու հալ իլէ՝ գաբըտան թա մէղարըտրա գառատր միւմքթէտ օլան խալի եօլը, սէպաթլը ատրմիտր իլէ խրիտր իմմէյէ պաշլատը. տայիմա պուրութլար իչինտէ միւխթէճիլ օլան մահիմթապըն նիմ զիեալէրի, ճապէճա (տէզտէզ) ըչնկսիզ պիր հալտէ կէօրիւնէն եէշիւհիթլէրի թէնվիր իտէմէյուպ, պիլ աքիս մէզար թաշլարը իւղերինէ մահզուն, վէ էլէճնագ պիր զիյա սալմագտայըտը։

կիճէնին իշպու էլէմպախշ (տրտմաւէթ) նիմ գարան-
լըզը իչինաէ, մէյթ նը չանէլերի օլան պինլերճէ մէզար
թաշլարընըն էլէնմադ մէնղարէսի կիպի, պիր չէյ տահա
թաասավվուր խէպիլմէք, պէնիյի պէշէրին՝ գուվվէյի ադ-
լիյէսի մաֆէվգընտա օլաճաղընա գաթան չիպհէ ճայիզ
տէյիլ տիր։

Ինսան, հէր թարաֆա, չուրատա պուրատա, էօնիւն-
տէ, արդասընտա, ևանընտա, այագլարը ալթընտա, վէլ-
հասըլ հէր եէրտէ, էօլիւմի՝ տէհշէթլիւ սուրէթտէ թէ-
ճէսսիւմ իթմիյէ կիպի կէօրիւր, վէ տէրուննի՝ անընն թէ-
նէֆֆիւս իթտիյի հէվասըյըլա տօղայօր ղանն իտեր. էլէմ-
նադ եաբրադլը աղաճլար, տէհշէթֆէրմա սիւրիւթ, պու
ճայի քէտեր պահշանընն հալի մահղունանէսինի իքմալ վէ
իթմամ իտուպ, էօլիւմ, օ չիմէնղարընն, օ հիւզնէնկիլ
թաշլարընն ալթընտա միւխթէֆի (ծածկուած) կիպի կէօ-
րիւնիւր քի, արթըդ պու հալի բիւր մէլալին սույի թէէ-
սիրինտէն գուրթուլմադ մունհալ դապիլինտէն տիր։

Ինսան, պու մաթէմնադ մէնղարէյի կէօրտիւյիւնտէ,
գալպինին սօուպ պիր մէնկէնէ ալթընտա սըգըշըպ եղիլ-
մայինի հըսա իտեր։

Հէյհա՛թ, պու աաի վէ էհէմմիյէթսիզ չիմէնղարընն
ալթընտա եաթմըշ, վէ միւէպպէտէն (յաւիաենական)
զայիլու նապէտիտ (անյայտ) օլմուշ իղտիհամին իչինտէ,
աճէպ նէ՞ գատար կիւղէլլիք, նէ՞ գատար ղէրաֆէթ, նէ՞
տէրէճէ տիրայէթ, վէ նէ՞ մէրթէպէ գուվվէթու գուս-
բէթ վար իտի . . . էյվա՛հ, չիմտի իսէ անլէրին ղէրրէ գա-
տար պիր էսէրի պիլէ գալմամըշ տըր . . .

Պէրթա, պէնիյի պէշէրին ճանընը՝ պիր սաամէյի
միւտահիշէ իլէ լէրղան իտէն պու մէնղարէյի էլէմպախշայէ,
գաթան էհէմմիյէթ վիրմէյօր կիպի պիր սէպաթլէ կէչիպ
կիթմէքտէ իտի։

Ինսան, Բէրլաշէղ գապրիսթանընըն պու վասի, վէ

ուղուն թարիքլէրինտէ, կիւնահիւղ կէօղ իլէ իլէ տախի եօ-
լունը չաշըրըր իքէն, պիլ աքիս Պէրթա, կէօղէ կէօրիւն-
մէղ նը չանըլար իլէ, կիւյա կիտէճէք եօղունը բէք ալէտ
պիլիյօր կիպի, սուս բուս տաըմլար ըլա՝ տօղամպաճը, վէ
քէսման եօղլարտան՝ քէմալի սիւրաթլէ եիւրիւմէքտէ իտի։

Մէրդումէ, նահկէհան եօղտան չըգըպ իքի տաէթ մէ-
ղարլար էօնիւնտէ տուրտու, իշպու մադպէրէլէրին (գե-
րեզման) պիրինտէ վալիտէսի, վէ տիկէրինտէ տախի քէ-
տէրինին քէմիքլէրի պուլունմադտայընը։

Պէրթա, մէղքիւր իքի մադպէրէլէրին պէ յինինտէ տի-
քիլմիշ օլան աղաճտան մահուլ պիր խայէն բիշկեահընտա
(առջին) տիղ չէօքիւպ տուա իթտի խսէտէ, կէօղ լէրինտէ
հաչ կէօրիւնմէտիյի կիպի, սիյմասընն օլ տայիմի մահղու-
նիյէթի տախի թաղեիր օլմտաը։

Պէրթանըն, իճրասընտա թէչէպպիւս իթտիյի պու ղա-
հիտանէ մուամէլաթըն իչինտէ կէօսթէրտիյի պի ֆիթու-
րանէ թավըրընը, վէ հալի սիւքիւնէթինի կէօրէն հէր ա-
տէմ «աճապա մէրդումէ պունը իչի՞նմի իհթիյար նինե-
սինին պաշը ուճընը թէրք իթմիշ» տէյու, քէնտի քէնտի-
սինէ սուալ իթմէյէ մէճպուր օլուր իտի։

Մէրդումէնին տուասը ուղուն սիւրմէյուպ հէման ա-
յագա գալդը, վէ հէնուզ թաղէ տիքիլմիշ օլան ֆիտան-
լարըն արդասընտա վագը պիր ուֆագ, վէ ալչագ աղաճ-
լըղ ըն արդասընա կէչիվէրտի։

Պէրթա, պու հալ իլէ բէտէրինին մադպէրէսինտէն
օն տաըմ գատար ուղադլանմըշ իտի. պուրատա տախի
դուրուտուշ վէ սօղմուշ չիչէքլեր իլէ մունհալ պիր սիյահ
խայ տիքիլմիշ օլմադըլա, պու տախի պիր չօճուգ մէղա-
րըյըլըր քի, չէվրէսինտէ չօղրա պիր էլ իլէ չիմէնտէն ինճէ
պիր խալի չէվրիլմիշ իտի։

Պէրթա, պիր գաչ տագըդա գատար այագտա տու-
բուա՝ գալպի չիշտիքճէ չիշտի, վէ տէրի ֆէլէկղէտէսի,

վառֆ օլունմազ մերթէպէտէ պիր մահզունիյէթլէ ումու-
զունսան սարդըլա գալար։

Պերթա, բէտերու մաաէրի մէզարլարը իւղերինէ էն-
տիշէնագ, վէ միւթէէխիրանէ պիր նիկեահ աթֆ իթտի.
զանն իաէրսինքի՝ օ անտէ մերգուման՝ եաբաճադը մու-
մէլէսինի կէօրիւրլեր տէյու գօրգըեօրըար, նակէհան քէն-
տիսինի՝ մէզ քիւր իքի մէզարլարսան սէթթր իտէն գըսա
աղաճլըգ կէօղիւնէ իլիշտի։

Իշթէ օ վագըթ պիշարէ Պերթա, արթըգ քէնտիսինի
զապթէ միւգթէտիր օլամայու, գալսինի եըրթարճասը-
նա պիր ահի սերա չէքտի, եիւղիւն գօյու եէրէ գարան-
տը, վէ ուֆագ սէյահ խաչըն ալթընսաարի եուշնագ թօբ-
րաղըն իչինտէ եիւղիւնի կիգլէյերէք, կիւյա պու հալ իլէ
սիհանընսան չըգմազտա օյան ֆէրեատու ֆիլանէ գա-
րըշըգ – եվլատըմ . . . ճանրարէմ. . . . – լաֆգլարընը
գաթի իթմէք իսթէյօր ըսը։

Պիր վալիտէյի միւշֆիգէնին, ույումազտա օյան ճան-
բարէսինի օհանսար ըմանագ իչիւն քէմալի իսթիրաղլա բուս
իթտիյի կիպի, Պերթա տախի, ուսուլ իլէ գարա թօբրաղը
բուս իթտիքտէն ոճնրա, իքի էլլերինի մէգ քիւր ուֆագըգ
մէզարըն թօբրաղը իւղերինէ տաեատարագ տիպի իւղերի-
նէ օթուրտը։

Պերթանըն, տայիմի սուրէթտէ պարիա՝ վէ պիլա հա-
րաքէթ կէօրիւնէն սիյմասը իւղերինտէ, չիմոի թարիֆի
միւմքիւնսիզ պիր էսէրի չէֆգաթ՝ վէ պիր թէէսիւր կէօ-
րիւնիւ, սարարմըշ հանագլարը գըզարմագտա, վէ կէօ-
ղիւնէն գուրսումուշ մէնագալընսան, չէշմէլեր կիպի էշքը
հաարէթ ագմագտայըտը. պու պիշարէ գաարընըն, միւթէ-
մատիյէն թազիգ օլունմուշ, վէ էսէֆսիզ պիր էսրարըն
պարը կիրանը ալթընսա էղիլմիշ օլան գալպի, միւտէթը
մէատէտէն պերու կիգլէյէպիլմիշ օյոուղու հասարգ հի-
սապագ տէրտու էլէմինէն, վէ պէլքիտէ նիհայէթսիզ մուհա-

պէթինէն խագ ինէլէրինի տէօբիւպ սաչմագա աչըլմըշ
ըտը. մէզպուրե, աղլամագտան՝ վէ ահու էնինտէն (հա-
ռաչանք) նէֆէսի քէսիլէրէք,

— Է՛տմօն . . . Է՛տմօն . . . սէվկիլի եվլատըմ . . .
իշթէ պէն թէքրար կէլտիմ. . . սանա չիչէքլէր կէթիր-
տիմ . . . սէն քի կիւղել չիչէքլերի չօղ սէվէր իտին . . .
Է՛յ պէնիմ սէվկիլի ճանրարէմ . . . քիւչիճէք մէլէյիմ...
պէնիմ. . . պէն . . . վալիտէնիմ. . . ա՛հ ահճապա պու
նէճինագ թօբրաղըն ալթընսա նէ գատար իչիէօրսըն . . .
ա՛հ ճանրարէմ, պու գատար աղըրլըղըն ալթընսա էղիլ-
լէյօրսըն . . . – տէմէքտէ, վէ ճիչերլեր բարալայըճը սու-
րէթտէ կէօղ եաչը տէօքմէքտէ իտի։

— Ա՛հ նէ գատար կիւղել իտին – տէյու տեվամ իթ-
տի մերգումէ, եավաչ վէ քէսիք պիր սէտայըլա – Է՛տմօն
սէվկիլի եվլատըմ՛, օ թամթը թէպէսսիւմլերի՝ օ կիւղել
նիկեահէրի չիմոի քիմէ աթֆ իսէյօրսըն . . . կէօյտէ սէ-
նի, վալիտէճիլին գատար սէվէն պիր քիմսէ վարմը ագը...
ա՛հ եվլատըմ, էկէր սէնի նէ տէրէճէ սէվտիյիմի պիլսիշ
օլայըրսըն . . . է՛յ ադիզ պիքիր . . . եա՛ չէֆգաթիւ վա-
լիտէթուլլահ (Աատուածամայր), օ պէնիմ եվլատըմագը...
պիր թանէճիք ճանրարէմ տիր . . . անըն կէօյնիւնի պէ-
նիմ իչինտ սագլա . . . ա՛հ տայիմա քէնտիսինէ, վալիտէ-
սի հադդընսա սէօզ սէօյլէ . . .

Պիչարէ գաարն, պու եէքտիկէրէ ույմազ մաալագը՝
ֆագաթի սուզիչլի սէօզլերի սէօյլէտիքտէն ոճնրա, աթէշ-
լեր իչինտէ եանմագտա օյան անլը՝ էլլերի իչինէ տիւշտի,
վէ պիր տագըգտա գատար պիլա հարաքէթի դալըգ, եա-
լընըգ հընչդըրա հընչդըրա ագլասագ ընսան, կէօյտիւ՝
տէնիգ տագղասը կիպի կեահ գատարըր վէ կեահատա սի-
նիյօր իտի։

Պիր մըգտար ոճնրա մէրգումէ՝ եիւղիւնի աչտըղընս-
սա, կէօզ եաչլերի գուրսումուշ, վէ կէօզլերի ըշգ գաթթա-

միզ պիր նիկեահ քէսպ լիմիշ օլուպ, թէքրար քէլամէ ա-
ղաչ իսէրէք աղըր պիր վաղար իլէ :

— Պէն քէնահինի կէօրմէյէ կէլտիմ. . . նիչիւն ապ-
լայօրում, մահէմքի օչիմնի ձէննապը հադդընէզմինահ
պիր, է՛վէթ, Ալլահ՝ Իսմօնըմը պիր պէյաղ եահդադ իչին-
ահ եահըրըպ, մէլեքլէրին թահդը հիմայէլէրինէ թէվահ
լիմիշ պիր . . . ճանըմըէմ, չիմնի հէր վաղըթտան պի-
եահահ կիւղէլ պիր . . . վէ հիչ չիւպհէ եօղ քի ասն ահֆա
օլարադ ուֆաճըդ էլինի բուս իսէն սէֆիլէ վալ իսէհինի,
հէր վաղըթտան պ ևյահահ սէվմէքահ պիր – ահյուպ, վէ
մանթօսընըն ալթընտան պիր ահմէթ չիչէք չըդարարադ
թէքրար քէլամէ աղաղ պիրլէ,

— Իսմօ՛ն, սէվկիլի մէլէյիմ՝ ալ իչթէ . . . պու չի-
չէքլէր սէնի իչիւն պիր . . . պունլարը, աղիմ պիր խէվֆ
իլէ, վաղըթըլա ապատ ճէսահիմին մնալի օլան ուլու պիր
պաղչէհէն թօրլատըմ . . . ա՛հ ահճապա դօղուլարընը իս-
թիչմահ (Հոտուրտաղ) իսէյօրմուսըն . . . կիւղէլ ըէնկլէ-
րինի կէօրիւյօրմուսըն . . . վէ . . .

Պիչարէ Պէրթանըն վիճուահինի՝ ահճպւը պիր լէրվէ
իսթիխա իսուպ, սէօզիւնէ տեվամ իսէմէղ օլտու, վէ գօլ-
լարը ույուշարադ սիվլէրի իւղէրինէ ասըլա գալտըլար,
պիր սանկիյէ գահտար պու վազիյէթահ գալտըդտան ասնրա,
մէզարճըղըն պաչը ուճունտա մէվղու (դրուահ) խաչըն
գօլլարը իւղէրինահ օլան գուրումուշ չիչէքլէրի գարըշ-
տը բարադ,

— Գունլար արթըդ էօլմիւշ սիվլէր – ահյու ահվամ
լիթահ ահէրին պիր սէտայըլա – էօլմիւշլէր . . . ա՛հ էվէթ
էօլմիւշլէր պիր . . . էվլատըմտա էօլմիւշ պիր . . . պու պիր
մադպէրէ պիր . . . Իսմօնըմըն մէղարը ապը . . . էկէր
Ալլահ իսթէմիշ օլայըտը, պէնիմ տահի պիր մէղարըմ օ-
լուր . . . վէ քէնահի իլէ պէրտաղէր՝ շու չիմէնղարըն ալ-

թընտա եահթար ույուր իսիմ . . . ա՛հ էկէր ձէննապը
հադ իսթէմիշ օլայըտը . . .

Պիչարէ գահրընըն արթըդ սէտասը չըգմայօր ըտը . . .
մէրգումէ, մէզարըն պաչը ուճունտա սուս բուս օթուրա-
բադ, չիչէքլէրահէն պիր թաճ եաբմադըտ մէչղուլ օլտու :

Գու հալ իլէ հայըճտա վաղըթ միւրուր լիթահ . .
. . . . . .

Կիւնէչ հէնուղ թուլու (ծադիլ) լիմէքահ, վէ Ժան-
Մարի-Պիօ, միւթահտը իւղրէ պաղչէհինի եօլլարընը սիւ-
րիւրմէքահ իչէն, Բայան զօգաղընտա աչըլըր օլան գաբը-
նըն եանընտա գումրն իւղէրինահ՝ Պէրթայը եահմը չ կէօ-
րիւպ, ապիմ պիր սէհղէթ իլէ սէրհալ չմէրգումէյէ թէ-
գարրուպ լիթահ :

Պիչարէ վալ իսէ, մէզարըգտան չըգուպ խանէյէ ավ-
սէթ իսէպիլմէչ իւլթիստարընտա անճագ մալիքէ օլուպ,
եօրղունլուղ՝ վէ տահա տօղրուսը հիւնէու էլէմ թէէսիրի
իլէ թահտու թուվանը քէսիլէրէք, արթըդ եիւրիւմէյէ մէ-
ճալի գալմադը չ, քէնահինտէն կէչմիչ, վէ պիհուչ պիր
հալ իլէ մահալի մէղքիւրահ գալա գալմը չ իսի :

Պիօ, մէրգումէյի գուճագլայըպ, գարանլըդ վէ տար
եօլլարը կէչմէքլէ տաղ ճիհէթահքի տայիրէյէ կէօթիւրտի:

Սէնթ վէ Կաթօն ույումագտա իսիլէր քի, Պիօ, մէր-
գումանը օհանտը րմագտըղըն օտալարընտան կէչիւպ, իհ-
թիյար Ցիւչէսին օտասընա կիրտի, վէ Պէրթայը ուսուլ իլէ
եահթադը իչինէ վաղ լիթտի :

Պէրթա, իքի սահաթտան սոնրա բահէթի պալ իլէ, վէ
քէմալի ֆիլոսուֆուղլուգլա հէր կիւնքի միւթահտը իւղրէ,
ֆամիլեասը իլէ պէրաբէր թահտմ լիմէք իչիւն ոօֆրատա
հադըր պուլունմադտայըտը :

5

ՏԻՐՊԻՒՆԱԼԷՐ ՀԻՒԱՆԻՄԻ

Իբր սահման պերի իսի քի՝ Սէնթ իլէ Կասթօն, Օբէրա Թէաթրօսընտա պուլունմադ-սայըրը լար, կէնճ դըլ-ճըազ, օ անէ գառար՝ լինանըն ֆիլըրինի միւթէհայըը լ-առէն Թէաթրօ լուպլյանթը, վէ ալէլ խուսուս՝ Օբէրա հադ-դընտա հիչ պիր թահավվուրը եօզ իբէն, իլ ը տէֆա կէօր-միւյիւնտէ՝ աերէճէյի նիհայէտէ մահզուզու լեզղէթեսափ, վէ հաթտա տիւչարը հայրէթ օլմուշ իսի։

Սէնթ, պիր նէվի թահիլը ույդու աղըրլըղը ալթընտա պուլունուպ, էթրաֆընը իհաթա իսէն օ հայրէթէֆ-զա մէնզարէյի նաղար բուպայէ (դրաւիչ), ալթը նիկեահը հայրէթ իթմէքլէ, ահէթա լօշ՝ վէ տինիւվազ պիր րիւյա կէօրիւյօր կիպի պիր հալէ տիւշմիւշ իսի. մէրդումէ, ահօրթ եանընը թէմահա իթմահքճէ, վէ չալընան չալը ըլար իլէ օգունան պէսթէյէրի տինլէմէքճէ հալսէն հալէ կի-րէը, վէ ագլու վիճուսի, պու լօշ՝ վէ իսթընըը թահթիպ իսիճի եօղղունլուղըն թահարընտա էղիլմէյինի հըսս իսէր, վէ պու հալէթէյէ մէմնուն օլույօր իսի։

Սէնթ տահի, ագըպէթ Հէվանըն դըղլարընտան, եանի թայիֆէյի նիսահէն օլտուղու հասէպի իլէ, իհթիմալ քի՝ քէնտի ճընընտա մահսուս օլան Թէաթրօ, Պալօ, վէ տահա՝ տիլի հէվա մայիլին՝ ալդու իթմէյի էնվայլ դէվդու սէֆա-հաթէ հէվէսքեար օլապիլսին, իհթիմալ տը ը քի մէղպու-րէնին պիլքը դալպինտէ տահի, ալէմի դէվդըեաթըն նէ իտուկինի անլայըպ պիլմէք իչին պիր մէրագ չուլէսի պու-լունապիլսին։

Ֆագաթ պիր, մէղպուրէ դըղճըազը՝ պիր աերէճէյէ գատար թայիֆէյի նիսա իչինէ միւսթէհա տտա իսէ-

րէք, մէրդումէնին՝ էօյլէ հէր չէյի անլայուպ պիրմէք ար-ղուսույը լա սուղան օլմատըղընը թաստիգ իտէպիլիրիզ, չինքի Սէնթին պիրիճիք արզուսը, իսաթէ միզաճ օլան պիչարէ կասթօնը ալէմի սէֆահաթէ սէվգ իտուպտա, պու թարիքլէ անը, կիրիֆթար օլտուղու օ մուհիթ իք մարազտան իսէլաս իթմէք իսի, Սէնթ, նասը լքի սօլմուշ վէ պաշը ա-շաղա սարդըլմըշ օլան պիր չիչէք, կիւնէչին ղէյսար իլէ քէսպը թէրավէթի իսէր իսէ, էօյլէտէ մահվու նապուտ օլ-մաղա եիւզ թուրմուշ օլան պիր կէնճ լիյին, հուզուզաթը տիւնեեվիյէ իլէ եէնի պաշտան քէսպը գուվվէթի իտէճէ-յինէ, վէ ան պէ ան ղազէլէնիւպ թաղէլէնէճէյինէ գանա-աթ կէթիրմիշ, վէ պու թէտպիրէ էզ ճանու տիլ ինանմըշ իսի։

Սէնթ Թէաթրօյա կէրտիյինտէ, նակէհան քէնտուսինի հիւրիւլէր ալէմինին հայրէթ էֆղա պիր սիւֆէսինէ նագլ օլունմուշ զանն իթտի. պու վասի տայիրէյի նայիրէնին (լուսաւոր) հէր թարաֆընտա, պինլէրճէ կիւղել գաապն-լարըն ճիւնպիւշու հարաքէթլէրինի, նաղու կէրճիմէլէրինի, լօշ վէ տիլ լուպա խէնտէլէրինի, վէ մէրդումէլէրին, Թէ-աէթրօնըն թահանընտան ասըլը միւթէատիտա մուտալ իլէ միւղէյեէն օլան ավկէնին բարլագ ընդըղընտան, քէնտի ֆիտունտաղ կէօղլէրի իչինտէ միւսթէֆէք պուլունան օ միւ-սէխսիր (հմայիչ) վէ ճանկիւտաղ դըղըլճըմլարը եագ-տըգլարընը, վէ ֆիլճինէ էնկիզ նիկեահլար իլէ, էլպաապը թահաշայէ պագտըգլարընը սէյր իտէյօր իսի՝ կէօղ լէրինի հէր հանկը թարաֆա աթֆ իթտէ, տիլ լուպա եիւզլէր, միւճէվհերաթ իլէ թէղեին իտիլմիշ քեաբիւլ լէր, իբէք վէ գատիֆէտէն մահուզ էլպիսէլէր իչինտէն, գարթօբու չի-չէյի ղօնչէսի միսիլլու տըբշարըյա ուղրամըշ գար կիպի պէ-յազ ումուզլար կէօրիւր, վէ պու հալէթէյէ վաիհու հայ-րան օլույօր իսի։

Պու նուր իլէ միւնէվվէր օլան իպտիհամըն (բազմու-

թիւն) իչինաե , ասլա պիր պէտ չէհրէ պուլունմայուպ , չայէտ պուլունսա պիլէ , անը թէֆթիչու թէտգըդ իթ-
մէք, միւճէրրէտ պիր գաաբնըն քէսկին՝ վէ միւտաղգըդ
կէօղլէրինէ, վէ եախօտ ճիւնունիյէթ չարսապըլըլա սեր-
մէսթ օլան պիր հայլադըն , էսկի տիւրպիւնինին ոօնուդ
ճամլարընա մախսուս իտի :

Հէր պիր լօճա, աղըր վէ չաշսապը սուրէթաե կիյին-
միչ կիւղէլ գաաբնըսար իլէ իլէ ոօլու օլուպ, պունսար՝ պի-
րէր եալարդըլը չէրչիվէլէր աերոունինաեքի թաավ իրլէր կի-
պի կէօրիւնմէքլէ միւթէհայիրե (զարմացեալ) օլան Սէնթին
կէօղլէրինի գամաչարըը յօրլար իտի :

Վէլհասըլ մէրգումէ , հէր գանդը ճիհէթէ նաղար
իթաե, նաւր, մէլահաթ, լէթաֆէթ, հիւանի էտա, թաթլը
թէպէսսիւմլէր, վէ միւէսսիր խէնաէլէր կէօրիյօր իտի :

Հէլէ մուղխանըն իճրայի ահէնկե պաշլատըդը հէն-
կեռմաե, սայքի քէմանչարըն եայլարը, ճիյէրինէ ոօգու-
նույօր կիպի մէզպուրէյէ թէէսիր իտուպ, պիքիր գալպի՝
զարիպ պիր նէյէ իլէ դիյրու զեպէր օլույօր ըսը :

Սէնթ, զաթէն զայէթ նաղիք, վէ զարիֆ թաապաթէ
մալիքէ պիր գըզ օլմապըլա , իյք աէֆա կէօրաիյի պու-
խաթըը նիւվաղ մէնզարե, քէնաի իւզէրինէ զայէթ աղըր
սուրէթաե թէէսիր իթմէքլէ, պիր սանիյէ գաաբ սիյմա-
սընըն թէրու թաղէ բէնկլէրի սօլմուշ , վէ միւթէհայիր
կէօղէրի , օ լէթաֆէթ պաճաչ խէնաէնին՝ սէրի վէ խօշ հա-
բաքեաթընը զայպ իթմիչ իտի խաէտե, պիւ աքիս իւզէրին-
աե թարիֆի զայրի գաապիւ պիր թէէսսիւր կէօրիւնմէքքաե
իտի :

Կասթօն տաճի, գըզ գարընտաշը կիպի պիրինճի աէ-
ֆա օյարադ պէօյլէ պիր ալէմի զեվգըյաթաե պուլունմուշ , վէ պէյքի մէրգումէտաէն զիյատե միւթէէսսիր , վէ
կիրիֆթաըը հայրէթ ջընուշ խաէտե , ֆագաթի մէրգում՝
սինճէ սաղիր (փոքր) օլմայուպ, վէ ազ չօգ տիւնեայը թա-

նըմըշ օյաուզու հասէպի իլէ , հըսա իթտիյի թէէսսիւրի
կիպլէմէյէ մուվաֆֆադ օյապիլիյօրըսը քի, պու հալ մահ-
պա երքէքլիր ճէնապընա, վէ իպղէթի նէֆս տույղուսընա
համլ օլունապիլիր, վէլհասըլ Կասթօն, տույտուղու զէվգու
նէշէյի, օյապիլտիյի գաապար բէյղուլէյի (անկիւն) գալպին-
աէ հապա, վէ ան պէ ան ալդը չլամադա արզուքէշ , վէ հա-
բաքեթէ հազըր օլան էլլէրինի զապթ իթմէյէ միւքթէ-
տիր օյապիլիյօր ըսը :

Ֆագաթի Սէնթ, հըսա իթտիյի մէսէրրէթի կիպլէմէյէ
պիր սէպէպի օլմասըղընտան, սիյմասընտա նէշէ վէ թէէ-
սիւր ալամէթի ապ այըդ կէօրինմէտե իտի , վէ Կասթօն
խաէ քէնտի եադընընտա պուլունան հազըրտունըն, թագ-
լիա խոխլմիշ ֆիլոսոֆուսուղ լուգլարընտան օ գաապար եիրագ
իտի քի, գըզ գարընտաշընըն պու հալի , մէրգումանտաէն
կէօրինէ պիլիր օյտուղունա ասլա վազիֆէ իթմէյօր ըսը :

Պիր գաշ միւսթահզի քիմսէլէր, բարմագլարընը Սէնթ
իլէ Կասթօնա ուղաատըպ պիրիպիրլէրինէ մէրգումանը կէօս-
թէրիր, վէ պագը չէք միւսիւլէր տաճի, պիր խէնաէյի խա-
թիհզա իլէ կիւլէրէք «թաչրալը օլմալը աբըլար» քէլիմէ-
լէրինի ֆըքը լտամագտայըտը լար . Բարիզ լիլէրին աղզընտա
կէղէն պու «թաչրալը» սէօզ , մահզա թահքիր նիյէթի
իլէ իսթիհմալ օլունուպ, միւպթէտի, գապա, վէ եախօտ ա-
լըզդ մանտասընը իյմա իտէր :

Ֆիլվագը պու միւսթահզիլէր , մագսուր թուխթուլմալը
իտիլէր , գիրա մատմաղել նուռի իլէ Ֆագօն նամ
էքի մէշհուրէ խանէնտէլէրին , խուպ ավազ (քաղցրա-
ձայն) իլէ թէրէննիւմ իթտիքլէրի՝ Օսինին, օ չաեանը թէ-
հայիւր պէսթէսինի, պիյա չէրմու հիճապ, վէ ասլա իհթի-
բաղ իթմէքքսիզին՝ քէմալի հայրէթէլէ տալըպ տինլէմէքտաե
օլան պու իքի կէնճլէրին հալի , մէկէր չայանը իսթիհզա
տէյիվմի իտի :

Սէնթ վէ Կասթօն, էթրաֆլարընտա նէ կէչիւպ տէօն-

տուլիւնտէն ասլա մալիւմաթլարը օլմայուպ, սամէա՝ նիւ-վաղը տիլուճան (սրտին և հոգւոյն ականջը փայփայող) օլան մուղիգանըն բիյրեվլիյի իլէ թէղաննի խոիլէն պէս-թէյի, ատէթա ճանլարը՝ մէրդումէթէյն խանէնտէլերին տուտագլարընտան ասըլա գալմըշ կիպի պիր հայրէթ իլէ տինլէյօրլար իտի։

Մէնթ իլէ Կասթօն, եվվելա քէնտիլերինի իհաթա իտէն պու կէօնակէօն հըսսիյաթը պարը կիրանը ալթընտա եզ իլերէք, սաքինթու սամիթ, միւթէհայիր, վէ քէնտի քէնտիլերինի տախի ունուԹմուշ օլտուգլարընտան, հըսս իթտիքլերի թէէսսիւրի եէքտիկէրինէ պէյան իթմէյէ գատը օլամամըշլար ըտը. մուախխարէն մուղիգա թաթիլ օլուր օլմազ, իքիսի պիրտէն պիր նէվ հարաքէթլէ պիրի պիրլերի եիւղիւնէ պագատլար...

Պու պագըշ, հայրէթու մէսէրրէթ հըսսիյաթընըն, վէ գալպլերինի իսթիլա իտէն օ թէէսսիւրի ֆէվգէլատէնէն սէսսիզ պիր միւպատէլէսի օլտու։

Մէնթ, Կասթօնըն տուտագլարը իւղերինտէ, հալի չէպապէթէ մախսուս օլան մահղուղ էյէթ՝ վէ մէմնունիյէթի հավի իսոշ պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնմէյինէն, վէ կիւղել չէհրէսի իւղերինտէն մահղունիյէթ վէ խասթալըգ իմտիէլերինին պիտ թէորիճ մահվու նապուտ օլտուղունը կէօրիւպ, մահղուղիյէթինտէն նաչի աղլայօր իտի. մէրդումէ, սէվկիլի պիրատերինին՝ պու սուրէթլէ թաղելերի հալ իթթիմքաէ օլտուղունը միւշահատէ իթթիքճէ, հէման էլլէրինի պիրի պիրինէ գավուշար ըտը, վէ քէմալի սըտգը լա օ կիւղել վէ բարլագ կէօղլերինի ասիւմանէ տօղրու րէճ իթտի։

Էլլէթ, պիրատերինին թատհիհի միղաճ իթմէսի հագդընտա, քէնտույէ տէնիլէն սէօղ բէք տօղրու իտի. Կասթօն, պիտ թէորիճ էօմիւր չէշմէսինտէն ապը հայաթ նուշ իթմէյէ պաշլայօր ըտը։

Իլգ ֆաալըն իսթիամընտա բէրտէ գաբանմըշ, ֆագաթ հագըրտըն տաղըլմայուպ, ալգըյշ սէտալարըյլը լա թէաթրօնըն տէրունինի պիր տիւզիւյէ կիւրլէթտիլէր, օ անտէ հէման ալթ գաթ լօճալարտան թա իւսթ գաթ լօճալարընա գատար պիր հարաքտաթը ֆէվգել ատէ վուգու պուլտու, սահնէյէ տօղրու աթֆ օլունան կէօղլէր, արգալարընա տէօնտիւլէր, իքի կէչէլէտի լօճալարընն տէրունինի, վէ Բարատիտէ պուլունանլարը թէտգըգու թէճէսսիւսէ պաշլատըլար։

Պու թէտգըգու թէէճէսսիւս թէտավիւրի իչինտէ՝ միւթէատտիտ տիւրպիւնլէր, Մէնթ իլէ Կասթօնըն օթտուտուգլարը մահալէ թէսատիւֆ իթտիքլերինտէ տուրույօրլար իտի. մէրդուման իքի կիւղել կէնճլէր, ադիմ պիր թէլաշ վէ պիր հարաքտաթը ֆէվգէլատէ իլէ մէշղուլ պուլունան իղտիհամընն տէրունինտէ ղայպ օլմուշար կիպի իտի։

Սալօնտան Բարատիյէ, վէ Բարատիտէն սալօնա լաէնդաթի էնիւպ չըգմագտա օլան վէլվէլէ վէ ղուղըղույէյէ բաղվէն, իքիսինտէ ղայէթ եավաշ պիր սէտայը լա գօնուշուպ, դանն իտէբսին քի՝ մէղքիւր գարղաշալըղա, քէնտիլերինին տախի խաֆիֆ պիր կիւրիւլթի իլավէ իտուպտա իլհագ օլմագըղա սէլահիյէթլերի պուլունմայօր ըտը։

Պաղը աֆիֆէ, վէ էքսէրնի չէհվէթամիլ գատըն պագըշլարը, Կասթօնըն էօթէ պէրի սէրսերիանէ աթֆ օլունան նիկեահընը՝ քէնտի իւղերլերինէ ճէլգ իթմէյէ սավաշտըգլարը կիպի, Մէնթ տախի, քէնտի հիւմնու անը մէլահաթ պէյանընտա հայրան օլան օն իքի նէֆէր գատար հաղըրտընն, տիւրպիւնլերի հիւճիւմինէ հէտէֆ օլմուշ իտի։

Պաղը տաղ գաֆալը միլէօն սահիպլերի, վէ միլլէթ մէճլիսի մէպուսլարը, դանն իտէրսինքի պիչարէ Մէնթի, կէօղլերի իլէ չիս չիս եէյէճէքլէր իտի. մէրդումէ իսէ պիլա ֆուրթուր եէրինտէ օթտուրմուշ օլտուղու հալտէ, Պար-

թօլըն նամ ղէնկին պանքերին, Մարքի վ.օթուր որ Պուդէնին, վէ հաթատա օ էանատէ Բարիզատէ պուլունան մէշհուր Թըրրի, Ֆալատէն, ատոլը էճնէպի Բըրէնային նապարը որգոգաթընը ճէլոգ իթմիշ իտի։

Ալէքսուսուս, մուղիգանըն արգասընտաքի գոլթուղլարըն իչինատէ ֆիլ տիշիտէն մամուլ պիր տիւրպիւն իլէ, սահնէնին սոլ ճիհէթինատէքի լօճատան սկյահ ապանօս պիր տիւրպիւն, քէմալի սէպաթու մէթանէթլէ՝ պիրի պիրլէրի իլէ ըէգապէթէ չըգը շարագ, իքիսի պիրսէն՝ կէնճ գըղճրազրն թէրու թազէ, վէ բարլագ սկյմասընըն լէթաֆէթի իւզէրինէ եաբը շըպ գալմը չլար ըար։

Յիկէր տիւրպիւնլէր խսէ, Սէնթին, եալընըզ եանընատա օթուրմագատա օլան տէլիգանլը, եանի կասթօն իլէ մէշղուլէ օլատուղունը կէօրէրէք, արթըգ մէրգումէյէ պագմատան օսանմըշլար, վէ հըսս իթտիհլէրի թէճճիւպիւ հայրէթլէրինի կիղլէմէյէ մուգթէտիր օլատագսըգը, քէնտի մուղաֆիֆլէր (յաղթատան նայուաճ.ք) նիկեահլարընը, ճիհէթը ատերէ աթֆ իթմէյէ մէճպուր օլմուշլար իտի։

Գարիչնի քիրատ, հեր հալատէ թէսլիմ իթմէլ իտիրլէր քի, Սէնթ, օն տագըգա գատար, սոլ ճիհէթին իւսթ գաթընատքի լօճալարըն պիրինատէ օթուրան պէշ ալթը նէֆէր ասըլզատէ տէլիգանլը լարըն, մուքեալէմէ վէ միւճատէլէլէրինի մուճիպ օլուպ, պունլար էքսէրիյէթը արա իլէ՝ մէղպուրէնին հիւանիւ մէլահաթատէ եէքթա, վէ նաղու լէթաֆէթատէ պի հէմթա, պիր տուխթէրի բէրի բէյքէր օլ տուղունա գարար վէրտիլէր։

Պու ասըլզատէ տէլիգանլը լար, Թէաթրօ ալէմինին մէշհուր Արսլանլարը տատ օլունուպ, պաղը աթիգ միւէլլիֆլէր, պու Արսլանլարը՝ կէտհ Բարատիատէքի (*) լօճա-

(*) Բարատի (վէրնատուն) լիսանը Ֆըրանսէվիտէ ճէնէնէթ մանասընատա տախի իսթիսնալ օլունուր քի, միւէյյիֆ՝ պու թատլեր իլէ պիր թէճճիպ եաբանը չ ատը։

լարըն պիրինատէ, վէ կէտհատա ճէհէննէմին պուճաղընատա վագը, ղէպանիլէրին լօճասընա վազ իթմիշլէր իտէք, չիֆայիտէքի, իտէպայի ասրը հազըր՝ (նէրկայ դարուս գիտուննէրն) տիւնէա վէ ախրէթ գաթան պու կիպի մահալլէր պուլունմատըղընը թատսիփ իթմէքատէ տիրլէր։

Ֆագաթ նէ զամ, մէկէրչի մէշհուր Համէր նամ շաիրին պիլէ՝ վիճուտինի ինքեաբ խէնկէրատէ պուլունմատըմը։

Մէրգուման ասըլզատէ տէլիգանլը լարըն մէճիտի, (Ֆէլիսիյէն Շաբիթօ) նամ ղէնկին պիր պանգերին վարիսի իլէ՝ քէնտի ասիլ ատոստոլրընատան, եանի, ժ-Գ-Ս, Դ, Սանկէն, Լիոնլը Սանկէն, Գըլօգատ Ֆապրիգասընըն սահիպի՝ Արսէն, օ վագթըն մէշհուր տիշ թատիպի օլան Գօն որ Մոնֆէրմէյլ, ալօգաթ Տիւրանտէն, վէ Ֆարսալ տուգասընըն պիրատէրզատէսի Պառօն Բըրիւնօ, նաման տէլիգանլը լարատան իսպարէթ պուլունմագատայըրը։

Ֆէլիսիյէն Շաբիթօ իլէ ժ-Գ-Ս-Դ-Սանկէն, սինճէ ճիւմլէտէն սաղ իր, ֆագաթ չիրքինճէ խիլէր. Արսէն Գօնըն սաչլարը աղարմագա եիւգ թուրմուշ խտի, վէ զաթէն հէքեայէմիղէն մուգատատէմէսինատէ ղիբրի սէպգաթ իթմէքլէ թանըտրղըմըզ Տիւրանտէն խսէ, օլ էնատէ պիր գաթ տահա չիշմանլանմըշ, վէ տահա զիյատէ կիւլէր եիւգ պիր հալ քէսգ իթմիշ իտի. Պառօն Բըրիւնօյա կէլինճէ, մէրգում կիւղել վէ եագըշըդը պիր պըյըգա մալիք օլատուգատան մատէ, կէօյսիւ տախի պիր էճնէպի տէվլէթի նըշանընը համիլ պուլունմագատայըրը։

Պունլար, զայէթ կիւղել վէ պիշխիլ սուրէթատէ կիյինմիշլէր օլուպ, ճիւմլէսիտէ թէրպիյէ հուտուտընը թէճաւուզ իթմէյէրէք, եիւքսէք սէտայըլա կէօրիւշմէքատէ, վէ սկյմալէրինատէ էօյլէ պիր տատը մէճիտունիյէթի կէօրիւնմէքատէ իտի քի, անըն կյղահաթը զայրի գապիլ տիր. ճիւմլէնինատէ եիւղլերի չերսու իհթիրազատան արի պիր չէհվէթի չուլէսի իլէ իչթիսալ օլույօր ըար։

— Վա՛յ հայլազ վա՛յ . . . էվէթ հայլազ, հէմ բէք հայլազ – տէտի Շաբլիթօ :

— Շաեանը հայրէթ ալը – տէյու հայդըրըը էօթէ-տէն ժ-Պ-Ս-Դ-Սանկէն :

— Պագըն պիր քերըթ նէ գատար տա չէրին ալը – տէյու իլավէ էթտի . տիշճի Ա.բահէն Պօն ,

— Հա՛ հա՛ . . . կիւղել բարչա – տէտի չիշման Ցիւբանտէն – տօղրուսը չէյ չէյ նէնէճէք չէյ տիր . . .

Պառօն Բըրիւնօ , իշպու միւքեալէմէյէ միւտախէլէ էթմէյուպ, անճա խաֆիֆ սուրէթտե էօքսիւրտիւ , վէ թէքէպպիւր իսէ գարըշըդ աշըգանէ պիր թավր իպրաղըյըլա պըյըգլարընը՝ բարմագլարը իչինէ ալարագ պուրմայա պաշլատը :

— Ֆագաթ զանն իտէրսին քի՝ կէօղ իւնի պիղէ չէվիրմէյէ գօրդըյօր – տէյու իլավէյի մէգալ էթտի, Միւսի ար Մօնֆէրմէյլ :

— Գօգումուղը ալտըտա ճնտան ալը – տէտի , ժ-Պ-Ս-Դ-Սանկէն :

Պու սէօզ աղիմ պիր գահգահայը մուճիպ օլտու քի, ֆէնտա լաթիֆէ տէյիլ իսէտե, բէքտե սըճագ տէյիլ իտի :

— Ա՜հ . . . – տէտի Շաբլիթօ ախիրէն – իչին եօղըտա . . . հայլազ . . . հայլազ տէյու թէքրարլա տուր ...

Շաբլիթօնըն պու մուհիմ՝ վէ ասն պէյանաթը իւղէրինէ պիղիմ չըգ միւսիւլէր, տիւրպիւնլէրինի Սէնթին սկյմասընտան չէվիրուպ, տիկէր մահալլերի թէճէոսիւս ութմէյէ պաշլատը լար :

Ֆագաթ՝ պալատէ գիչը ութտիյիմիդ ֆիլ տիշիտէն , վէ սիյահ ասմանօստան մտմուղ իչի տիւրպիւնլէր , մէրգումանն տէլիգանլը լարտա իմթիտալ ութմէյուպ, իչիտի պիրտէն իլա նիհայէ քէմալի սէպաթու մէթտանէթլէ Սէնթին իւղէրինէ հատր օլունարագ, թէտգըգու թէճէոսիւսէ տէվամ իտիյօրլար ըտը :

Նատըլչի տէտիք , ֆիլ տիշիտէն մտմուղ պէյաղ տիւրպիւն , մուղիգանըն արգատսընտաչի գօլթուգ սանտալէալէրի իչինտե պուլունուպ, անը իսթիմալ իտէն զաթ եիրմի պէշտէն եիրմի սեքիզ եաշընտա թախմին օլունմագտա, սատե սուրէթտե կիչինմիչ , վէ արգատսընը սահնէյէ չէվիրմիչ օլտուղու հալտե այագ իւղրէ տուրմագտայրտը:

Պու զաթ՝ օրթա պօյլու , վէ թէնտսիւպը էնտատմը եէրինտե պիր տէլիգանլը օլուպ , պօյնունտան թա աչաղըյա գատար իչիկի , սիյահ չուգատէն մտմուղ պիր էլպիսե իչինտե մէսթուր օլան էնլի ումուղլարը, տօլկուն վէ սեմիզ կէօյսիւ իւղէրինտե կէօրիւնիւյօրլրտը . մէրգումընն քէսթանէ ըչնկինտե օլան սաչլարը, 1832 սէնէսի մծատսը ուսուլինճէ գըվըրճըդ օլմայուպ , իլլա սատե վէ գըսա քէսիլմիչ իտիյինէ, կէլիչի կիւղել պաղլամըչ օլտուղու պօյուն պաղլըսընըն կէվչէք պաղընա, վէ գայատսըզ տուրուչունա նազարէն, թապիաթընտա ֆութպուրսուղլուգ օլտուղու անլաչըլըյօր իտի :

Մէրգումընն սկյմասը՝ բէքտե միւնթազամ տէյիլ իսէտե, ֆագաթ խալիսէթ, ճէսարէթ, վէ զէքավէթ իյմա իտիյօր իտի . սէպաթլը վէ քէսկին պագըշլը կէօղլերի , էնլի ճէպհէսինին (ճակատ) ալթընտա բարլամագ տա , վէ սաղ թարաֆը պինակիւչընըն (գուլագթօղու) իւղէրինտե, պիր թանէսի հէնուզ գաբանմըշ օլան իչի պէրէ պուլունմագտայրտը, եանագլարը քհամիլէն թըրաչ իտիլմիչ , վէ պըյըգլարը տախի գըսա օլուպ անճա տուտագլարընը սէթը իթմիչ իտի :

Պու կէնճ վէ տինճ տաէմին թէքմիլ սըֆաթընտա՝ վէ նատիյէյի հալինտե, հէմ ատկէր, վէ հէմտե պիր սէնաթքեար թավրը միւնագգաչ օլուպ, գըշլա՝ եախօտ ֆապրիգա, վէ պէլչի հէր իչիսինտե՝ մէրգումըն չէչի, վէ մէրտանէկի սըֆաթը իւղէրինէ պիր ֆութպուրսուղլուգ , վէ պիր ընեվի կէվչէքլիք տամղտսը վուրմուչլար իտի :

Ցագաթ մերգում, պիր գաչ տագըդատան պէրի ֆի-
թուրսըղ հալինի թէրք պիրլէ, տիւրպինին ալթընատ
ֆէվգելատէ պիր մէրագ չուլէսի իլէ բարլամագտա օլան
աթէշնագ կէօղլէրի, պիր տիւղիւյէ կասթօնատ Սէնթէ՝
վէ Սէնթատէն տախի կասթօնըն իւղերինէ աթֆ օլունու-
յօր ըտը։

Պաղէն գօլու եօրուլուպ տիւրպինի աշաղը ալըր, վէ
սատէ կէօղ իլէ Սէնթէ պագմագլա իբթիֆա իտեր իտիբի,
օ անատէ կէօղլերինատէ օլան աթէշի ճէսարէթ, վէ չուլէյի
մէրատանէկի ղայպ օլուպ, անըն եէրինէ ծն պէշ եաշընտա
պիր աշըդըն սուղիշլի՝ վէ ըրդդաթամիղ նիկեահը գայըմ
օլուցօր իտի։

Սէնթ, պիրատերի կասթօն իլէ միւքեաֆէմէյէ պաշ-
լամըշ, վէ հէնուպ պիր քէլիմէ սէօյլէմիշ իբէն, նակէհան
սէօղիւնի գաթ պիրլէ, եանադլարը վէ պօյնու քեամիլէն
ալ ալ օլուպ կիւլէր կիպի դըղարատը, չինքի կէօղլերի,
շախսը մերգումըն նիկեահը աշըդանէսինէ թէսատիւֆ իթ-
միշ իտի։

Կէնճ դըղճըպազըն սկյմասընը իսթիլա իտէն պու լէ-
թաֆէթ պախշ դըղարթը իւղերինատէն, խօշ վէ խաֆիֆ
պիր թէպէսիւմ կէչի վէյտի, նէթէքիմ պագըշը, կիրիֆ-
թարը խէվֆու տէհշէթ օլուպ, տիկեր պիր մահալատէ կիպ-
լէնմէք իչուն կէօղլերինատէն ֆիրար իթմէք իսթէյօր ըտը...

Սահնէնին իւղերինատէքի լօճատան կէօրիւնէն սկյահ
ապանօատան մամուլ տիւրպիւն իսէ, զայէթ կիրան պահա
պիր խաթէմլէ (մատանի) միւղէյեէն, գըլլը վէ պուրուշ-
մուշ պիր էլին իչինատէ պուլունմագտայըտը։

Սայ քի սալօնատան՝ պունատան պաչդա պիր չէյ կէօ-
րիւնմէյօրըտը, չինքի լօճանըն էօնիւնատէ պուլունան իբի
աատէթ լամպա սիբէրլէրի, մէղքիւր էլին սահիպինի սէթը
իթմիշ իտի։

Ցագաթ քէօկին վէ միւատագըդ պիր կէօղ իչին՝ պու

կիպի մանիլէրին նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր, մէղքիւր լամ-
պա սիբէրլէրինին արգասընատա, թագրիպէն ալթմընշ եա-
չընտա ուղուն պօյլու պիր չախս իլէ, սարը՝ վէ կիւմրահ
սայլը կիւղելճէ պիր գատըն օթուրմագտայըտը, մէրգու-
մէ՝ արթըգ կէնճ տէնիլէմէզ պիր չաղէ վասըլ օլմուշ, վէ
եախօտ օլաճագ կիպի կէօրիւնիյօր իտի։

Մէղպուրէ գատընըն րէֆագաթընատա պուլունան
չախս, աղըր վէ չաշաալը պիր էլպիսէ կիյինմիշ օլուպ,
կէօյսիւնատէ տախի մուրասսա նը չանլար բարլամագտայը-
տը. պու տահմին չէճիանէ վազիյէթինատէ պիր գուվվէյի
մէրատանէկի միւշահատէ օլունուցօր իտի. անլը էբէյիճէ
պուրուշմուշ, վէ սայլարը տախի կէրէք թասիյի՝ վէ կէ-
րէք պօեալը սիմնիյատ պիր րէնկատէ կէօրիւնիյօր ըտը։

Լօճանըն նիմ ըչըղը իչինատէ, մէրգումըն սէրա սկյ-
մալը, ֆագաթ քիւպէրա պէյնինատէ խմրարը էվգաթ իթ-
միշ տահմինէրէ մախսուս, վէ միւթատ օլունա կէչէն թէր-
պիյէյի մէրկյէյէ աչինա պիր տահմ օլտուղը անլաչըլը-
յօր իտի։

Շախսը մէրգումըն րէֆագաթընատա պուլունան գա-
տըն, օ կիպի պիր սըֆաթէ մալիքէ իտիբի, անը թէրսիմ
իթմէք, անճագ՝ սէնաթըն տէրէճէյի նիհայէսինէ վարմըշ
օլան մահիր պիր րէսսամըն գալէմի միւգթէտիր օլապիլէ-
ճէքտի, մէրգումէնին սկյմասընատա կէօրիւնէն չըղկընը,
զանն իտէրսին քի՝ սէնաթըն գավայիտինէ թաթպիգէն չը-
ղընմընշ ըտը, չէօյլէ քի՝ հէր թէնասիպ եէրինատէ, վէ ասլա
պիր նօգսանկյէթի պուլունմամագտայըտը։

Պու սաբիթու սամիթ, վէ եօրղուն սըֆաթընը իւղէ-
րինատէ ասլա պիր էսերը խահիշ կէօրիւնմէյուպ, քէպուտի
կէօղլերի իչինատէ պիր նէվի պէզկինլիք, վէ տուտագլարընը-
տա պիր հալի պէրուատէթ մէվճուտ իտի։

Ֆիլհագըգա պու հալ, պէյնէլայալ պիր իւղէթ (ա-
ռանձնութիւն) վէ պիր մուֆարէգաթ իտի քի, էքսէրի

գատընկալ հագդընաս խայըրլը առաս օլունամազ։

Չէվճու զէվճէ, պիրիպիրլէրի իլէ ասլա գօնուշմայօրլար իսի։

Մէրգումէ, լօճանըն պիր քէօշէսինաէ հան կէլիպ, ֆուրթուրսըզ վէ եօրղուն պիր հալ իպրաղ իթմէքտաէ իքէն, նակէհան սէրի վէ շիտէթլի պիր հարաքէթ իլէ տօզրուլառու, վէ տիւրպինի կէօղիւնէ գօհարագ, քէնտի գարշուսընաս պուլունան լօճանըն տէրունինի թէտգըգու թէճէսիւսէ պաշլառը։

Պու լօճաս տախի, միւթէատիտ միւճէվհէրաթլէ միւզէյյէն, պէտ չէհրէ՝ վէ պիչիմսիզ սուրէթտաէ չիշման պիր գատըն օթուրմուշ ըտը, օ անաէ՝ թանըմագտաս օլտուղումուղ տիպլօմաթ Լէօն Տիւշէնել, մէդքիւր լօճատան իչէրուսյէ կիրմէքտաէ իսի։

Պալատէ մէդքիւր սարը սաչլը կիւղել գատըն, տիւրպինի կէօղիւնտէն այըրմագտըզըն, ապիմ պիր մէրագ իլէ գարշուսընաս կէչէն վագտայը թէտգըգ իթտիյի կիպի, գօճասը տախի՝ օ անաէ այնի մէրագ իլէ Սէնթի թէճէսիւս իթմէքլէ մէշղուլ պուլունույօր իսի։

Պու իքի զէվճու զէվճէ, Միսիս Տիւգ, վէ Մատամ Տիւշէս տը Գօմբանս Մայըրբրւ թէսմիյէ գըլընըրլար իսի։

6

ՍԱԼՕՆՏՍ. ՊԻՐ ՄԷՆԶԱՐԷ

Կասթօն իլէ Սէնթ, Բարատինին սաղ ճիհէթի ուճունտա վադը՝ պալգօնըն իչ գաբըսը էօնիւնտէ օթուրմուշլար իսի։

Տիւգ տը Մայըրբրւ – Գօմբանս իլէ զէվճէսի Տիւշէս

տախի, սահՆէնին սօլ ճիհէթինտէքի լօճալարըն պիրինտէ օթուրմուշ օլուպ, պու հալ իլէ զիքրի սէպգաթ իտէն Ֆէլիսիէն Շաբիթօ, վէ ասալէթլիս բիւֆէգասընըն օթուրտուզլարը լօճայա բէք եագըն պուլունմագտա իսիլէր։

Պու մէշհուր վէ բիւրՆէչ մէճլիսին արգասընտա տախի, կէօյսիս միւթէատիտ իֆթիհսար նըշանլարըլըլա միւզէյյէն պիր ատէմ իլէ, շիշման, գըրմըզը եիւզլիս, վէ անլը իւզէրինտէ պիր թավըր սէրքէշանէ տամղասը մահքիւք պուլունան պիր գատըն օթուրմուշ իսի քի, պունլար՝ ասալէթը միլլիյէնին (ազգային ասընուականուԹենէն) տիկէր պիր Նիւմունէսինի իրայէ իսիյօրլար իսի։

Ֆէլիսիէն Շաբիթօ, քէնտուչէ մախսուս օլան լաթիֆէ՝ վէ նաթըգաբէրտաղըղըլա (ճարտարախօս) մէրգումէ գըրմըզը եիւզլի գատընը սէմիզ պիր ինէչէ Թէչպիհ իթմէսի իլէ, Ֆ–Ո–Ի–Դ, Սանկէնին մուճիպի մահղուզիչէթի օլմուշ իսի. տօղրուսը մէրգումէ, ֆէվգէլատէ չիշմանլըղըլա, վէ իրի գաֆտասը իւզէրինտէ՝ ապիմ պիր իհթիչամ իլէ սալանմագտա օլան պիր թուրթամ եիւքսէք սաչլարըլըլա, թըպգը պիր սէմիզ ինէչէ պէնզէյօրըտը։

Պունտան գաթի նաղար, էկէր թըպճա գան իհթիլաթընըն սըՀՀէթի միւսաատտագ իսէ, օ հալտէ ինսան՝ ուզագտան ուղաղա տախի պիր չէչէ պէնզէչէպիլէճէչի Թէսլիմ օլունուր։

Ֆիլհագըգա մէզպուրէ գատըն, սէրվէթու չէրէֆի կիւնտէն կիւնէ սէմիզլէնիւպ քէսպը ճէսամէթ իտէն օ մէշհուր՝ Էվբօթալը սըղըր գատագը Բօնալ Սըվնըն զէվճէսի իսի։

ՍահՆէնին իւզէրինտէքի սաղ ճիհէթին լօճալարը իչինտէ, պալատէ մէզքիւր միւճէվհէրաթ իլէ Թահմիլ օլունան պէտ չէհրէ գատըն օթուրմուշ օլուպ, լօճանըն տիկէր գըսմընտա տախի՝ զայէթ կիւղել պիր գատըն պուլունմագտայըտը քի, մէզպուրէ՝ միւթէպէր պիր մէճլիսէ

տարաթիու հաշմեթ իլէ բիեասէթ խոյօր ըսը։

Պէտ չէհրէ գաառըն, մատամ Լէա Վէրէն Թէսմիյէ գըլընըպ, վէ աղ չօգ բօլլէթիգա չինաա օլմաղըլա . . . Բըրէնսին իլ ագըլ խօճասը իտի քի, մէրգումէ՝ օ՛, պէչինճի Լուչինին ասրընաա սէրայի գըրաւիտէ, Թօթիկլօնըն էթիխաղ իտէկէլսիյի մէսլէքէ սալիքէ օլմագտայըտը։

Հագըգաթի հալի նէօյլէսիյիմիզ Թագտիրտէ, մատամ ատ Վէրէն, քէնտի ասիլանէ վէ սերբէշանէ րեվիչի, վէ գաալըն սէտաասը վէ խաֆիֆ մէչրէպլիյի իլէ տիկեր Բօմպատուրլարտան (*) հայլըճա ֆարգլըյըտը։

Էրպապը սիյասիյունըն (քաղաքագէտ) ատի կիրուհընտան ատտ օլունան՝ մատամ Վէրէնին էթիխալինտէքի լօճատա տախի, մատամ Թօնթէս ատ Վարան նամ էիրմի իւչ հաշընտա զայէթ կիւղել պիր գաառըն օթուրմուշ իտի, պու գաառըն, քէնտի Թավրը հաչխանէսի, չիրկինլիյի, նէզաքէթի, լէթաֆէթի, վէ կիյմիչ օլտուղու սատէ կիւղէլի էլպիսէսի իլէ զայէթ եօսմա կէօրիւնիւպ, պու հալտէ՝ մէզպուրէ իլէ մատամ Վէրէնին պէչինտէ աղիմ պիր Թէնադուս վագը օլաճաղը տէրքէար իտի։

Թօնթէս ատ Վարան, վալիտէսի, վէ հէմշիրէսի մատամ ատ Բօնըլըմօ իլէ, մատամ ատ Պօլնուն գուտուսիէրինէ ինթիզար էթմէքլէ, Թագրիպէն օթուղ օթուղ պէչ հաշընտա, Թավրընտա աղըր պիր վագար, վէ սիյմասընտա պիր էսէրի միւլահաղա օլան զէվճի իլէ օթուրմագտա, վէ իքի նէֆէր միսաֆիրլէր իլէ պիր հալի լաիպալիտէ գօնուշմագտայըտը։

(*) Բօմպատուր, պիր մէչհուր ֆամիլիա մախլասը օլուպ, պու գարըլար՝ օն պէչինճի Լուչինին սէվկիլի մէթրէսլերի խոխէր քի, Գըրաալ միւշարիւէյհ՝ քեամիլէն մէրգումէ աշիֆթէելէրին հիւքմիւ Թէէսսիրլերի Թահարընտա պուլունմագտայըտը, պունլար, բօլլէթիգայէ տախի միւտախէլէ էթմէյէ իհթիրաղ էթմէղլէր իտի։

Կասթօն իլէ Սէնթ, սահնէնին իւղէրինտէքի սաղ ճիհէթին լօճալարը սը բասընտա պուլունմալարըյըլա, օրատա նէ կէչիպ տէօնտիւյինի կէօրէմմէմէքտաէ խոխլէր. Բարատինին դաբուսը քէնտի արդալարընտա տիւչէյօրիտի, վէ պուլունտուղլարը մահալ՝ աղիմ պիր իղտիհամ իլէ տօպ տօլու օլուպ, գաառըն երքէք գարմագարըշըդ, աստԹա Թուղլանմըշ պալըդ խոթիֆի կիպի պիրիպիրլէրի իւղէրինէ երզըլմըշլար իտի։

Կասթօնըն օթուրտուղը գանաբէնին Թա եանընտա, աղըր վագարլը, սարըճա, վէ ալԹուն կէօզիւքլի պիր միւսիւ օթուրմուշըտը, մէրգումէ՝ օթուրմագտան էվվէլ մալիւմիւմիզ օլան ալօդաթի Տիւրանտէնէ սէլամ վիրուպ, օլ տախի իտտէյի սէլամ իթմիշ իտի, սալընտա օթուրմուշ օլան տիկեր հազըրունըն ճալիպի մէրադ, վէ էհէմմիյէթլի պիր հալէրի օլմամաղըլա, անլէրին վասֆընտան սարֆը նազար իտէրիզ։

Եալընըզ Բարատի սալընունըն Թա կէրիսինտէ վագը՝ եիւքսէրէք նիմ պիր տայիրտէ իլի նէֆէր կիւղել տէլիգանլըլար օթուրուպ, րէֆագաթլարընտա պուլունան իլի չիվէքէար՝ վէ աթէշ մէչրէպ գըզլար իլէ կիւլիւչիւպ գօնուշմագտա իտիլէր, պու տէլիգանլըլար, բաղար կիւնլէրինէ մախսուս օլան ըուպալէրինի լապիս ամէլէ կիրուհընտան զանն օլունույօրլար իտի. մէրգումանընըն էլլէրինտէ եալընըզ պիր տիւրպիւն օլմաղա նէքտիկերէ վիրուպ, հէր պիրի նէօվպէթ իլէ կասթօնը Թէճէսսիս իթմէքտաէ խոխլէր. պունլարտան պիրի՝ տիւրպինի գաբայարագ, րէֆիգինէ խիթապէն,

— Ցըրա՛կօն, պահս իտէրիմ քի օ տըր – տէտի։

Ցըրակօն, խաթիհզա իլէ ումուղլարընը չէքտի, վէ Բօարէ Թէսմիյէ գըլընան մուխաթիխինին պուրնունա բարմաղըյըլա խաֆիֆ պիր տարպէ եաբընշարըտը քի, պու հալ՝ րէֆագաթլարընտա պուլունան մատմազէլլէրին՝ սօն

աերէեճէ մահզուվկյէթլէրինի մուճիպ օլտու։

Բօարէ. – Ֆաղաթ պուրնումա վուրմադ, սէօզիւմէ ճէվապ վէրմէք աէյիլ տիր. պէն միւճէրրէտ պահս իտէրիմ քի, պու պիղդաթ Բալօ քէնտիսի տիր։

Տըրակօն. – Հա՛յըր, Բալօ տահա պէօյիւք տիր . . . հէմտէ զայըֆ տըր . . . հասըլը պու հէր քիմ իսէ Բալօտան էյի օլմալը տըր,

Բօարէ. – Հէր նէ օլուրսա օլսուն, ֆաֆաթ անըն՝ Բալօ քէնտիսի օլտուղունա պահս իտէրիմ։

Տըրակօն. – Իտարէսինի պիլիր պիր ամէլէ օլմալը տըր քի, քէնտի թէմիզ էվլադը իլէ, վէ աչինասը տաքի իրէլի ֆիսթան կիյմիշ օլտուղու հալտէ, մէրդումէ իլէ պէրապէր՝ էօն սըրտաաքի տօգուշ ֆըրանգըզ լօճալարտա օթուրմայօր, չիւնքի օն սէքիզ ֆըրանգ վէրմէյէ մէճպուր օլաճագտը, վէ պուտա պիր էանաֆ իչիւն . . .

Բօարէ. – Պէն պահս իտէրիմ քի . . .

— Ա՛հ Բօարէ, տօղրուսը սէնտէ (տանանակըն) պիրի իմիշսին – տէտիլէր իքի աչիւֆթէլէր, Բօարէնին էտանըը մադտա օլտուղունա գանտաաթ կէթիրէրէք – պագտանա պիր քէրրէ, պու մատամ իլէ միւսիւ, զէվաթը միւթէպէրիէտէն օլմալը տըրըլար։

Բօարէ. – Էօյլէ օլսունլար . . . ֆագաթ պէն եվինէ պահս վէ իսրար իտէրիմ քի, պու միւսիւ, Բալօ քէնտիսի տիր։

Իքինճի ֆասլըն պաշլանըլմասը ուզատըզընտան, հէր թարաֆտան իչթիքտա սէտայէրի իչտիմէքլէյէ, հէր քէսին՝ քէնտի մուխաթիպի իլէ գօնուշտուղու սէօզլէր, լայըգը՛ յըլա խաթիմա օլսունսուր իտի։

Եավաշ պիր սէտայըլա գօնուշմագտա օլան ՍԷՆԹ իլէ կաաթօն, էթրաֆլարընտա սէօյլէնէն աթի իւզդիքը սէօզլէրէ տըգգաթ խաթմէքսիզլին տիյնէմէքտաէ իտիլէր, Նօրմանտիատէն հէնուզ կէլմիշ օլան պիր գաադըն, պիլա խէյֆու

իչթիրազ բարմաղը յըլա Ֆէլիսիյէն Շարխթօ իլէ բիւֆէդասընը կէօսթէրիւպ,

— Շու Բարիզ արսլանլարընա պագընըզ, ա՛հնէ գատարտա չիրքին վէ սաքիլ տիրլեր – տէմէքտէ իտի։

Մէրդումէ Նօրմանտիալը գատընըն քէրիմէսի օլան կէնճ պիր գըզ, վալիտէսինէ ճէվապ վիրուպ վէ բէտէրինէ խիթապէն,

— Իվէթ, հագգընըզ վար վալիտէճիյիմ, սիյմալէրինտէ պիր հալ միւշահատէ օլունույօր . . . տէյի՛լմի պապաճըզըմ – տէտի իսէտէ, չիֆայիտէ քի պապաճըզը՝ արսլանտան գիյատէ կինէքլերի էյի թանըը օլմադըլա գապա պիր սէս իլէ,

— Շուրասը վար քի, հէր նէտէ օլսալար, նիհայէթ եագըշըգլը չէյլեր տիրլեր – տէտի։

Պու արա, զայէթ կիւգել պիր եէլէկ կելինմիշ, վէ իւզէրինէ պիր ալթըն գօրտօն վազ իթմիշ օլան տէլիգանլընըն պիրի կէլիպ, զիքրի սէպգաթ իտէն ալթըն կէօզլիւքլի միսիսինին էտանընտա օթուրտու, վէ հէման տօսթանէ սուրէթտէ պիրի պիրլերինին էլինի սըգտըլար։

Եէնի կէլէն չախս, հէքեայէմիզին մուգաատէմէսինէ, գարնավալընն սօն սալը ագշամընը, հինտ թավուղը գըյաֆէթինէ կիրմիշ օլան, Ադթէօր, Շաիր, վէ Մաքինիսթ Բօպի քէնտիսի օլուպ, լաիպալի պիր հալ իլէ ալթուն կէօզլիւքլի միսիսիյէ խիթապէն։

— Օ՛ ագշամլար հայըր օլսուն Յօզթօր էֆէնտի – տէտի։

— Ուսլու տուր – տէտի ֆօզէրէն եավաշ պիր սէտայըլա, վէ իլավէթէն – նէ՞րտէն կելիյօրսուն – տէյու սուալ իթտի։

Գարիյնի քիրամ, մէրդումընն տաքի գարնավալ ագշամընը, պալըգ պաշը մադաք իլէ կէմի թայիֆէսի էլպիւ

սէսի կիյմիշ օլան տօղթօր ժօղէբէն օլաուզունը էլպէթտէ թանըտըըլար։

Բօպի. – Ատամ պաշընա իբի ֆըրանգ իւճբէթի օլան Բալե Բաեռալ լօգանթաասընատան կէլիյօրում։

Ժօղէբէն. – (Շիւպհէլի պիր պագըշըլա) չիմոի նէ՞ սէնաթի իչէյօրսըն։

Բօպի. – Համա օլաուն՝ պէնիմ պիր գաչ տիւրլի սէնաթըմ վար, պաշըճա պիր թաասվվուրըմ վար քի . . . (սէօղիւնէն թէպտիլ խաէրէք) ֆագաթի կէօղլիւյիւնէն իւաթիւնաէն էօյլէ տիք տիք եիւղիւմէ պագմա, չիմոի կէօրէնէրը սէնաէն խաթիդրաշ իթմէյէ կէլմիշիմ զանն խաէճէքլէր . . . գօրդում, տահա պաւնատան օն պէշ կիւնէ գաատար կէչինէճէյիմ վար տըր . . . էհ պու. օն պէշ կիւնիւն իչինաէ քիմ պիլիր . . . սէօղիւմ սէնաէ գալըն տամմա, օլաքի միւճօնլար տահիպլի օլուրում։

Ժօղէբէն. – Հա՛հ հա՛հ . . .

Բօպի. – Լաթիֆէ իթմէյօրում հա, նամուսըմ իւզրէ եէմին խաէրիմ . . . լաքին օ անէ տէյին միւթաատըմ օլան բէրհիդ քեատըլըգլա, նամուսլը պիր հալտէ կէչինէճէյիմէ չիւպհէն օլմասըն։

Ժօղէբէն. – Ֆագաթի տօստում, նէ՞ հալ վագը օլմուշ սանա – տէյուպ, վէ մուխաթիխլինին՝ քէնտինաէն էօտիւնճ բարա խաթէմէյէճէյինէ էմին օլմազըլա, էվվէլքի նէշէնի հալի քէսպ իթմէ։

Բօպի. – Է՛հ նէ եաբայըմ եավրում, զարիպ՝ վէ մաասալարա մախսուս պիր էօմիւր կէչիրտիմ, չու Նօրմանտիեալը չիչման գաատըն պիզտէն նէ գաատար ուղագ պուլուննույօրսա, օ նիսպէթտէ պահատա սերվէթի եագընըմտա կէօրտիւմ . . . տօղրուսը պու գաատընըն՝ Նօրմանտիալըլարա մախսուս օլան Թէլաֆֆուզը, պիր կիւն Ալանսօնտա ֆէնա հալտէ տիւշտիւյիմի խաթըրըմա պըրագըյօր . . .

Ժօղէբէն. – Պիր եանըն եարալանաը՞մը . . .

Բօպի. – Էվէթ, ճէնապըմ, եանի իզղէթի նէֆսիմ իլէ սաղ կէօղիւմ եարալանատը. Թէմինլետ խաթա օլմազա, Թէրպիյէսիզ պիր ատէմին՝ պիր էլմա բարչասը աթմազա, մէշհուր Մակէտօնիյա հիւքիւմտարը Ֆիլիպին կէօղիւնէ քէօր իթտիյի կիպի, պէնիմտէ սաղ կէօղիւմ մէճբուռ օլտուս։

Ժօղէբէն. – Ֆագաթ նէ՞ գաատի վար ըտը, նի՞չիւն աթըյօր . . .

Բօպի. – Անըն իչիւն քի, մէշհուր Ռասինին Թէէլիֆքէրաէսի օլան Փէտր նամ օյունունատա, օ չայանը Թէհատիւր իբրօէլէթին Լէօպիւնէ օյնայօրըտում։

Ժօղէբէն. – (Կիւլէրէք) հա՛ չիմոի անլատում . . . չիւնքի տիւշմէք վար տիւշմէքտէ վար . . . սէն մանեվի (բատրոյապէս) սուրէթտէ տիւշտիւն, տէյի՛լմի . . .

Բօպի. – (Ֆիթատուռատուզուդա) չիւպհէսիզ, պէն տախի պիր միւէլլիֆ կիպի տիւշտիւմ . . . ֆագաթի պիզ զէնկինլիք հագգընատա կէօրիւշիյօրըտըգ . . . իւանքի, Ցիւչէսնէլին օ մէլուն Թաասվվուրը պէնի պիւսպիւթիւն շաշըրթտը . . .

Ժօղէբէն. – Հա՞նկը Թաասվվուր ըտը օ։

Բօպի. – Գարըլար եավրում գարըլար . . . պուռնալատան քէնտիմ իչիւն պիր նէրտիւպան եաբմագ խաթէտիմ խաի . . . ֆագաթի չիֆֆայիտէ այաղըմ գայը վէրտի . . . տօսթում, սանա շու գաատարընը սէօյլէյիմ քի, Թէէլիֆ իթտիյիմ իբի ֆաատը Թըրաժէտիլէրատէն մատէ, պէլքի օն պին նէվ իւմիւտլերի հավի պիրտէ ըրըլանըմ վար իքէն, Թամ իբի սէնէ վիլայէթլերի սերտերի տօլաչմաղա մէճպուր օլտում։

Ժօղէբէն. – Անթէօրլիւք խոյօրըտըն տէյի՛լմի։

Բօպի. – Հայըր, գաատէհլեր վէ չիչեւեր իւէ չերապ տաղըտըր յօր ըտը։

Ժօղէբէն. – (Կիւյա հայրէթտէ գալմըշ կիպի էլի իւէ չէնէսինի օվալայարագ) զավալլը Բօպի, ֆագաթի տօղրույը

աէօյլէմէք իչիւն, Տիւշէմնէլին թաասավվուրըտա բէք ֆէնա ատէյել իտի։

Բօպի. – Օ՛ օ՛, էկէր օ կիւղել Գօնթէս օլմասայըտը...

Ժօզէբէն. – Էվէ՛թ, էվէ՛թ հադգըն վար, տօղրուսը օ կիւղել գաաըն՝ պիղէ չօգ մուավէնէթ իթտի, չիւնքի պիղ տախի քէնարխինէ բէք էլղեմ իտիք, վէլհասըլ գաաըլարըն ղաիֆ թարաֆընը պիլիպատէ, անը քէնտի մէնաֆիյի իչիւն խաթխալ իտէն քիմնէ...

Բօպի. – (Աէօղիւնի քէսերէք) ա՛հ աճապ պիր տահա օ ևերբ կէչէճէք գալընըն պիղէ լուղումը օլմայաճա՞ղմը... պիլսէն նէ օյունլար հազըրլամըշըմ...

Ժօզէբէն. – (Եավաչ պիր աէտայըլա) էվէ՛թ, էվէ՛թ կիւղել պիր օյուն լազըմ տըր։

Բօպի. – Ելինէ էօյլէ կիւղմ՛ըմի տիր։

Ժօզէբէն. – (Էլինի Բօպինին գօլու իւղերինէ վազ իաէրէք ադիմ պիր խահիշ իլէ) նէ՞ աէյօրսուն, օ աէրէճէկ կիւղել, օ գաաար լաթիֆ քի, օլուր չէյ աէյիլ...

Բօպի. – Թաանճիւպ օլունաճադ չէյ... աէմէք քի եէտի աչնէտէն պերի ասլա պօղուլմամըշ... ֆագաթ հէր նէ տախի օլսա, կիւղելլիյինի մուհաֆազա իտէպիլմիշ օլտուղտ, հադգընտա խայըրլը օլաճադ տըր. հա՛ էյի խաթրըմա կէլտի տօղթօր, պիղ պանա պիր թագըմ տիվանէլիքլէր իլմիյէքտէն պաշգա հիլ պիր իշտէ մուավէնէթ իլմէտինիպ... ֆագաթ ղէմ աէյիլ, պէն ելինէ պիղին ճիւմլէնիպիտէ տիւշինիրիմ... նէ՞ սուլտաասընըղ նէ՞ ևաբըյօրսընըղ, էվվէլա աչն աէօյլէ պագալըմ...

Ժօզէբէն. – Ցօսմուտ, տօղրուսը պէն չիմոի հալիմ աչն չիքտայէթ իտէճէք հիչ պիր աեպեպիմ տօղ... դօլէրա էանասընտա քէօյ կիթմիշ իտիմ, ֆագաթ կազէթալտտա շու մաալտէ ուֆագ պիր իլան իթտիրտիմ «մէքթէպտը թըպպիյէտէն մուխրիճ տօղթօր Ժօզէբէն նամ ղաթ, իշտու տէհչէթլու աֆէթի հէնկեամընտա էօյլէ ֆեվ-

գելտաե պիր մէրտիվէ իթմիշ, վէ օլ տէրէճէ ճանսիբէբանէ չալըշմըշ տըր քի, մուամիլէյհին իճրա իթտիյի իշպու համիյէթ, նէ գաատար մէտոու սէնա իտիլսէ աղ տըր» իչթէ պու մինասիպէթլէ, վէ տահա տօղրուսը՝ Գօնթէսին մուավէնէթի սայէսինտէ, ադիմ պիր չէօհրէթ գազանտըմ... հաթտա զանընմ՛ճա, պու կիւնլէրտէ պանա պիրտե իֆթիխար նըշանը վէրիլէճէք տիր...

Բօպի. – Սահի՞հմի սէօյլէյօրսուն...

Ժօզէբէն. – Վագտա էհէմմիյէթլի պիր շէյ խսետե պու ճիւմլէ ելինէ,

Բօպի. – Ա՛ֆէրին Ժօզէբէն... էյ Տիւշէմնէլ նէ՞ հալտե տիր։

Ժօզէբէն. – Տիւշէմնէլ պիլսիյին կիպլ, ևանի սէֆաբէթ սէր քևաթիպլ տիր։

Բօպի. – Էլան սըր քևաթիպլ հա... տէմէք օլուր քի, արթըգ մէրգումըն Գօնթէսէ իհթիյաճը գալմամըշ տըր։

Ժօզէբէն. – Էօյլէ օլմալը... զաթէն Գօնթէսին նուֆգըտա պունտան էօթէյէ կէչէմէղ իտի, ֆագաթ պիղիմ պիչարէ Տիւշէմնէլ, կիւղել վէ քիւչիճէք պիր գալը էլտէ իտէպիլմիշ իտի...

Բօպի. – Եանի ալտաթմըշ ըտը, տէմէք խաթէրսինիպ տէյիլմ՛ըմի։

Ժօզէբէն. – Հայըր, մաատամ Տիւշէմնէլ իչիւն տէյօրում։

Բօպի. – Նէ՞ տէյօրսուն, էվլէնամ՛մի։

Ժօզէբէն. – Զօգտան։

Բօպի. – Եաշասըն Տիւշէմնէլ... էյ Տիւրանաէն նէ՞ ևաբըյօր։

Ժօզէբէն, բարմաղընը Սէնթ իլէ Կասթօնըն պաշլարը արատընտան ուզաթարագ, մէչհուր տիշճի Պօն տը Մ՛օնֆլէմյինին կանընտա, քէմալի իհթիչամ իլէ հայըլըպ օթուրմագտա օլան ալօգաթ Տիւրանտէնի կէօսթէրի վէրտի։

Բօպի. – Պագըն պիր քերըչ, բէֆահը հալտէ եաշամագաա օլաուղու նասիյէսինաէն անլաշըլըյօր, արթըգ մէրգում իչուն իղտիվաճ էթտի ահմէնիղէ հաճէթ եօգ. ղիրա պու ալէմտէ պէօյիւք պիր իչէ թէչէպպիւս էթմէք, վէ եախօա էհէմմիյէթլի պիր մէնէտէ էրմէք իսթէյէն աահմ, միւճէրրէա պիր գարը ալմալը տըր . . . սագըն լաթիֆէ իտիյօրըմ զանն էթմէյինիվ հա, պու բէք տօղրու տըր . . . նէ հալ իսէ, Յընիղաա նէ՞ ալէմտէ տիր:

Ժօղէբէն. – Զօգտան տըր կէօրտիւյում եօգ . . . պիր արա մահբուստայըտը, չէմտիտէ իլահիյէթէ էրմիշ զանն իտէրիմ . . .

Ժօղէբէն. – Էվէթ, պու պիր նէվ եէնի ահնաթ տըր քի հէր ահմէ ուհար, վէ չօգլարընտա իչպու սէնաթտէ մուվաֆֆագըյէթ պուլտուղտարը կէօրիւլսի, ֆագաթ պիրպիմ Յընիղաա իչնի պէօյլէ օլմաաը . . . չինքի մէրգումընն զարուրէթտու սէֆալէթի էմնասընտա, թաամիմ իթմիշ օլտուղու թաասվուրը, հէնուղ մէվգըյը իճրայէ վաղ իթմէմիշ իքէն՝ քէնտինտէն չալտըղար, վէ Յընիղաա՝ ալէյհինտէ հիւքմ օլունուպտա հապս իտիլմիյի հէնկէամտէ, քէնտինտէն գիյատէ քեար կիւզար օլանըար, մէրգումընն խէյալաթընը՝ ճիտտի պիր հալէ վաղ իտէրէք, հայըճա միւսթէֆիտ օլտուղար, ֆագաթ Յընիղաա, ինթիգամընտան վաղ կէչէն աահմիէրտէն տէյիլ տիր . . .

Բօպի. – Ա՛հ եէրէ կէչմէյէճէք Յընիղաա, տօղրուսը բէք հայըղ չէյ տիր. մէրգումը սօն տէֆա կէօրտիւյումտէ, աատիյէ նէզարէթի տայիրէսի էթրաֆընտա սէրտէրիանէ տօղաշան չու միւսիւլէր, վէ մաամանգէյլէր իչուն, խըրսըզլարա մահաուս կիգլի լիսան իլէ պիր բըլան գալէմէ ալըյօր ըտը . . . մէրգում, խըրսըզլարընը՝ զէվճէյէրի իլէ պէրապէր օգուտմաղա ֆէվգէլատտէ պիր խահիշլէրի վար զանընընտա տըր քի, պունլար՝ թէասիւպ վէ էֆքէարը

պաթըլէտէն արի պիր միւէլլիֆ իչուն, բէք ալէտա միւշթէրիլէր աատա օլունապիլիրլէր:

Ժօղէբէն. – Մէրգում, օ վագըթտան պէրի չիմտի տահա իլէրի վարմըշ տըր . . . հասըլը պու թաաճիւպէ չայան պիր աահմ տիր . . .

Բօպի. – Էվէ՛թ էվէ՛թ, թաաճիւպէ չայան տըր, վէ պու կիպի չէյլէր հադգընտա գալէմ օյնաթմագ, մահզա Յընիղաաէ մնախսուս տըր, չինքի պու խուսուստա մէրգումընն մէլէքէսի վար . . .

Մուղիգա չալընմայա պաշլատը, վէ թէքմիլ սալօնտա ֆէվգէլատտէ պիր հարաքէթ միւշահատէ օլունտու:

Ա.յագտա պուլտունանլար եէրլէրինէ օթուրտուլար, վէ մուղիգանըն արգասընտա օթուրան տէլիգանլը տախի, չէրմու հիճապընտան նաչի կէօղլէրինի եէրէ էնտիրմիշ օլան Սէնթին իւղէրինէ, պիր սօն նիկեահ տահա աթիֆ իթտիքտէն սօնրա, հազըրունա խմթիսալ խտէրէք եիւղիւնի սահնէյէ տէօնտէրտի:

Սէնթ, տէլիգանլընըն նիկեահը թէագըպլինտէն գուրթուլուր գուրթուլմազ, կէօղլէրինի պիր լօճատան տիկեր լօճայա կէզտիրուպ, մէղքիւր տէլիգանլընըն՝ սահնէյինի իւղէրինտէ վագը իլք լօճանըն տէրուննինտէն պիր սէլամ թէաթի իթտիյինի կէօրտիւ. մէղքիւր լօճատա գօնթէս տը վարան օթուրմուչըտը քի, օ անտէ հէմման մատամ տը Բօնըլըմօ տախի քէրիմէսի Ցիանա իլէ պէրապէր իչէրի կիրմէքտէ խիլէր:

Մուղիգա իքինճի ֆասլը չալմագտա, վէ Սէնթ իլէ կասթօն տախի քէմալի տըգգաթլա տինլէմէյէ պաշլամըշլար խտի:

Սէնթ իլէ կասթօն, օ անէ գատար արգալարընտա վուգու պուլան միւքեալէմէնին պիր հարֆընը պիլէ անլայտամընշլար խտի. չինքի մէղքիւր միւքեալէմէ, տիկերպինէլէրճէ մուհավէրելէր իչինտէ զայպ օլուպ, թապիլի

քենաի խուսուսի միւքեալէմէլէրինէ մանի օլամազ իսի։

Ֆագաթի օ անտէ՝ քենաիլերի սիւքիւթ իթմիշլեր, վէ թէքմիլ ադլու ֆիքիրլերինի, մուղիդանըն հայրէթէնկիվ ահէնկինէ նասալ իթմիշլեր խաեաէ, պիլ աքիս արգալարընա պուլունան իբի ատսալար, եանի Բօպի իլէ Ժօղերէն, էլան մուհավերէլերինէ տէվամ խոյօրլարըտը. վագաա մէրգուման՝ եավաշ սէտայըլա գօնուշույօրլար իսի, լօ ուսմումի սիւքիւթ իչինաէ՝ խաֆիֆ պիր սէտանըն պիրէ, Սէնթին վէ Կասթօնըն գուլադլարընա վասըլ օլաճաղը, վէ պիհինլերինի իշղալ իաէճէյի թապկի իսի։

Սէնթ իլէ Կասթօն, խահնախահ՝ վէ թաճիզ օլուրճասընա Բօպի իլէ ատգթօրըն միւքեալէմէսինի տինլէմէքաէ խոյլեր։

Բօպի. – Պու նա՞սըլ օլապիլիր, Գօնթէս եէնիաէն էվլէ՞նմէսիմի։

Ժօղերէն. – Հայըր, վէ զանն իտէրսէմ պիր տահատա էվլէնմէյէճէք։

Բօպի. – Էվլատը եօ՞գմը։

Ժօղերէն. – (Զէնէսինի գաչըյըլ՝ վէ ղարիպ պիր տուրէթլէ կիւլերէք) էվլատմը՞ . . . Գօնթէսին էվլատը՞մը օլատըն, կիմսէնէ իչինէ . . .

Բօպի. – Նիչի՞ն օլմասըն։

Ժօղերէն, հէման պիր չէյ սէօյլէյէճէք իլէն քենտիսինի զապթ իթտի, վէ սատէ պիր հալ իլէ։

Ժօղերէն. – Յէվմի, միւսիւ Տըրօյըն՝ էվլէնտիկինին ֆէլտասը կիւնի վէֆատ իթտիկի խաթըրընա կը՞մէյօրմը։

Բօպի. – Տօղրու սըը. պու վագտա պիւսպիւթիէն խաթըրմտան չըդմըշըտը . . . ֆագաթի շու Գօնթէսի պիր տահա կէօրմէք իսթէր իսիմ. . . չօդ չէյ . . . պիրի՞րմիսին քի պու դարը պիրի թահտը հիւքմիւնէ ալմըշ սըը . . . հօշ պիրտահ անը թուրմուշուդա՛ . . .

Ժօղերէն պաչընը սիլքտի վէ ասլա ճէվապ վիրմէտի,

ֆագաթի Բօպի սէօյլունէ տէվամ խոուպ։

— Շիմտի նէրէտահ սաբին օլույօր – տէտի։

Ժօղերէն. – Խանէսինտէն մատահ հէր եէրտէ։

Բօպի. – Էյ խանէսի նէրէտահ տիր։

Ժօղերէն. – Գասթիլլիօն զօգաղընտա նօմէրօ 4։

Բօպի. – Շիմտի քենտիսի օլատա պուլունմազմը։

Ժօղերէն. – Ա՜լա։

Բօպի. – Պէյիս եօգ, պիր քերրէ թէճրիպէ իտէրիմ, պիլիրսին ա՛, պիրզ օ կիճէ քենտիմիզի զայըգ իթմիշ տէրէճէտահ սարխօշ իտիք . . . վագտա՝ վուգու պուլան հալլէր խայալ մայալ, վէ գարանլըգ իչինտահ կիպի խաթըրըմա խուրթուր իտիյօր . . . ֆագաթի պէնիմ զանընմճա օ տէհչէթլիւ ճինայէթ . . .

Ժօղերէն, Բօպինին գօլու՛ը սըգարագ սուս տուրտը, չինքի պու արա Կասթօն արգասընա տէօնիւպ՝ մէրգումանէ պագարագ թէտգըդ իտիյօր իսի։

Կասթօն, Յօղթօրը բէք ալէտ թանըտը, պիրա նասըլ քի պիլիրիզ, մերգում, քենտիլերինին Բալէ Բօտեալատա վագը՝ միւսիւ Բօլիպին Օթէլինտահ իգամէթ իթտիքլէրինտահ, բէտէրի՝ Մարքի տը Մայլըրըրինին հէքիմի օլմուշ իսի. Ժօղերէն խտ, Կասթօնը պիր եէրտահ կէօրմիւշ օլատուղունը խէյալ մայալ խաթըրլամագտայըտը։

Բօպի, իթմիշ օլատուղու թէտապիրսիզլիկի ֆէրք իթմէքլէ նատահմ օլատա, վէ շաշըրտըղընտան բութ կիպի ատնա գալտը. Ժօղերէն, ադիմ պիր ֆիքիրատուղուգ խպրազըյըլա ալճուն կէօղիւյլինի, պիր սուրէթը ամրանէտահ պուրնը իւղերինէ եէրլէշտիրտի, Կասթօն տահի՝ պաչընը թէքքրար սահնէյէ չէվիրուպ տինլէմէյէ պաշլատը. . . .

. . . . . .

Մատմազէլ Ֆալգօն, սէտայի հայրէթֆէլտասըյըլա մատատ Տապալի իլէ պէրապէր՝ եէք ավաղ թէրէննիւմ իթմէքլէ, վէ պիլճիւմլէ հաղըրուն տահի միւթէէսսիր օ-

լարագ մերգումէթէյնն տինլէմէքտե խոխլեը։

Նակէհան սաղ ճիհէթտե վագը պալգօնըն գաբուսը աչըլտը, վէ գայէթ թէմիզ կիյինմիշ գուշանմըշ կէնճ պիր առէմ, էսմերճէ՝ ֆագամի չիրին վէ լամիֆի սկյմասը իւղէրինտե նիսաքեարի պիր մէլահամի մէնգուշ օլտուղու հալտե իչէրի կիրիւպ, ֆէլիսկէն Շարլիթօ, վէ ահիպպասը իչինտե կէօրինտի, ֆագամի մերգումանէ սէլամ վէրմէքսիզին էլինտէքի տիւրպինէք, սահնէնին սաղ ճիհէթի իլգ լօճալարընա տօղրուլթտու, վէ սէրի պիր նիկեահ ամֆի իթտիքտէն սօնրա արգասընա տէօնիւպ տըշարը չըգտը։

Շախտը մերգումէն վիրուտի, սալճտա պուլունան հուղղարը տիւշարը հայրէթ իթմէքլէ, բէք չօղը եավաչ պիր սէտայըլա,

— Եապանի Մարգի տիր . . . կիւղել Մարգի քէնտիսի տիր . . . – տէմէքտե խոխլեը։

Ձիւմլէ հաղըրուն, եիւղլերինի սահնէտէն չէվիրուպ, քիմի բարմաղըչըլա, վէ քիմի տախի եէլբաղէսի ուճը իլէ սաղ ճիհէթտէքի պալգօնը պիրլի պիրլերինէ կէօթերտիլեը խէտե, ֆագամի մահալի մէղքիւրտե, ֆէլիսկէն Շարլիթօ իլէ բիւֆէգասընտան մտաե քիմնէչի կէօրէմէտիլեը,

Բօպի, հաղըրունըն պու հալինի կէօրմէքլէ տօգթօր ժօղէբէնէ խոխլատըն,

— Նէ վար ալլահտասըն – տէյու սուալ իթտի։

ժօղէբէն. – Մարգի տիր։

Բօպի. – Աչինալըզընըզ վարմը։

ժօղէբէն. – (Պիր մըգտար թէրէտտիւտ իթտիքտէն սօնրա) հայըր . . . սէն անը թտանըմասըն . . . մերգում՝ չիմոի պու վագթըն արսլանը տըր, մտսալարա մախտուս աղրեպ պիր էօմիւր կէչիրտիկտէն, ճիւմլէնին նաղարը տըրգաթընը ճելպ իթմիշ, վէ ումըտըն թէհայիւրինի մուճիպ օլմուշ տըր, հէրքես անըն հագգընտա սէօյլէչիր, վէ գաատըն իլէ՝ էրքէք պիրճիւմլէ մերգումա հիւանի գապուլիեթ ըզնտար խոխլերը, վէլհասըլ պու չախս՝ ումումըն նաղըրտը տըր . . .

Բօպի. – Էյ պունլարը անլատըդ, ֆագամի քիմ տիր վէ նէ՞ խամ իլէ եատա օլունուր։

ժօղէբէն. – Պու տէլիգանլը, Մարգի կասթօն տը Մայըրըրե թէսլիյէ օլունուր։

Կասթօն պու սէօզիւ իչիթմիյինտե, թա գալըպ տէրունինտե պիր լէրզէ հըսա խտուպ պաշտան այագա գատար թիր թիր թխարէսի։

Պու արա մտատամ Գօնթէս տը Վարանըն լօճասը գատըսը աչըլտը, վէ Մարգի տը Մայըրըրե խսմինին, աղըզտան աղըզա թէլաֆֆուզ օլունտուզունը կասթօն թէքրար իչիթտի։

Ատեթա բիւյա կէօրիւյօր զաննընտա պուլունան պիչարէ կասթօն, մտատամ տը Վարանըն լօճասընա կիրէն չախսը կէօրէպիլմէք իչիւն եարը պէրինէ գատար ատըլտը։

Ֆագամի իլգ սահնէնին սըրդաֆը, մերգումըն պադը չընա մանի օլմագլա, լօճանըն թա էօնիւնտե օթուրան մտատամ Յիան տը Գօնինին, կիւլ եանադլարընը եօխչայուպտա, մէյմէր կիսլի պէյազ ումուղլարը իւղէրինէ սարդըլմըշ օլան գայէթ լամիֆ, վէ իրէքքէտարի քեաքիւլլէրինտէն պաշգա պիր չէյ կէօրմէտի։

7

ԵԷՆԻ ՔԻՍՊՂ ՇԷՕՀՐԷԹ ԻԹՄԻԵ ՊԻՐ Ա.ՏԷՄ

Պիր գաչ սանիյէ գատար՝ ճիւմլէ հաղըրունըն կէօղլէրի մտատամ տը Վարանըն լօճասընա ամֆի օլունտուղտը.

մեզ քիւր լօճայա տուխուլ իտէն չախա, Թէքմիլ Հուզղաբըն մերագընը Թահրիդ խոյօր բար։

Գունտան էվվէլքի ֆասը լաա Թավսիֆ (պատմուԹիւն) դըլընան իքի նէֆէր աշուֆԹէլէրին սկսմալէրի, մերագ՝ վէ սապը բսըզըդ ադԹէչի իլէ Հանըպ ԹուԹուշարագ, Բօաբէնին՝ էլինաէն ախբպիւնի ալմագ իչուն, մերգումը՝ հէր իքիսի քէնտի Թարաֆընա չէքիշտիրիպ տուրույօր իտի. իքի աշուֆԹէլէրին պէօյուլի օլան Պէպէլ Նամ դըզ, տօսԹը Բօաբէյի մուահէդէյէ (յանդիմանել) պաշլայուպ,

Ա՛հ Բօաբէ՝ նէ գաաաբտա խօաբէրէսԹսին, Հալընըզ քէնտինի տիւշինկյօրսըն, պըրագ քի պիր քէրրէճիքտէ պէն պագայըմ – տէմէսի իլէ, Մինեօն Թէսմիյէ դըլընան ըճֆիդէսի տաԹի՝ մերգումէյէ խոԹխալ իտէրէք, խոԹիճաքնարի վէ մուհադդիրանէ տուրէԹտէ քէլամէ ադաղ խաուպ,

— Նօգ տօղրուսը բէք Թէրպիյէլի տիր, նէզաքէԹինէ հիչ տէյճէք Հօգ . . . – տէտի,

Պէպէլ, Թագրիպէն Հէրմի Հաշընտա, չէն մէչրէպ, խահիչկէր, խօլարտա միղաճ, զէվգու սէֆահաԹէ մայիլէ, Հէր իչէր, կիւլէր սէօյէր, օյնար սըչրար, շարդը օգուր. վէլհասըլ Հէր վէչհ իլէ աշինաընը էյլէնտիրիր պիր աշուֆԹէ իտի, էզ ճիւմլէ մերգումէ չէֆիդ իւլ պալ, վէ ըրդաֆԹը օլուպ, հաֆտտա լաղըմ կէլմիյի հալտէ կէօղ Հաշը տաԹի տէօքէն պիր դըզ իտի։

Մինեօն, օն ալԹը Հաշընտա, կիւղէլ, հապըր ճէվապ, աղ չօգ նաֆիդաբէրտաղ պիր դըզճըպաղ իտի, մերգումէ, ֆըրտաֆընա տիւշիւրտիւյինտէ օյնար կիւլէր, կէտհ գանարԹա գունը կիպի ճըր ճըր սէօյէր, վէ կէտհտտա սկսմասը Թէմքինի պիր վագար քէսպ իտէր իտի. Մինեօն, օ մագուլէ ալուֆԹէկէանըն, աշինալէրինի էյլէնտիրմէք իչուն պաշ սերմայէլէրի օլան, պիր Թագըմ ախլագու էտէպիյաԹէ մուղայըր տաի վէ գապա Թիւրքիյէրի պիրմէզ իտի,

չինքի մերգումէ, հիւանի ախլագըն խարիճինտէ օլան բօմանլարը՝ հէնուզ օգումամըշ օլտուղունտան, քէնտի տատէ վէ Թապիյի պօշպօղալըղը, մէյնանէ վէ . . . ալէմինին հէղէհանէլէրինտէն արի վէ պէրի իտի։

Մինեօն, Յըրտակօն մախլասընը Թաշըմագտա օլան՝ Նաղէտ Նամ տէլիգանլընըն նըշանլըսը իտի։

Պէպէլ վէ Բօաբէ, ըճամի իպտիվաճը Թահգիր իմմէքտէ խոխլէր։

Պէպէլ. – (Սէօվիւնէ տէվամ իտէրէք) տօղրուսը պուհահալար հիհիլէր, բէքտէ հազը օլունուր չէյլէր տէյիլ տիր . . . Բօա՛րէ էլինաէքի տիւրպիւնի պիրագտա պիղէ վէրմէյէ հիմմէթ իտէրմիսին։

Մինեօն. – (Իչինի չէքէրէք) «պու ԹէաԹրօնըն ֆիյաԹլարը, ֆօլի ՅըրտամաԹիք ԹէաԹրօսընըն ֆիյաԹընտան տահա բահալը տըր» տէմէլէրի Թօհաֆ տէյլ՛ըմիտիր. . . իչԹէ պունա ԹէաԹրօբէրվէրիրիք տէնիլյօր։

Յըրտակօն. – Հա՛հ հա՛հ ֆօլի ՅըրտամաԹիքմի . . . օ ԹէաԹրօտան պըրգան սէն տէյիրմիյիտին, սէն քի . . . ֆագաԹ պիրիրսինա՛, էօյլէ Հագտասը գաոտիֆէլի չէչիլ մանԹօ կիյմէքլէ, ֆօլի ՅըրտամաԹիք ԹէաԹրօսընա կիտիլէմէզ։

Բօաբէ, ԹէագրգաֆԹընը պիրիրմիշ օլմադըլա, տիւրպիւնի Պէպէլէ Թագտիմ իտէրէք,

— Շու իլք Ադէրիսի նէ գաաաբ, չիրին տիր. ֆագաԹ Թարիխընա էլլի տիրհէմ կէլմէզ. հէմտան բարմագընըն ուճույընա գալտըրա պիրիրսին – տէտի։

Պէպէլ. – Ա՛հ նէ գաաաբ կիւղէլ նէ գաաաբ չիրինտիր։

Մէրգումէլէրին արգալարընտա պուլունան սանտալեյէլէրին պիրինտէ օթուրմուշ օլան (գօգօշ), ֆագաթ մուսիքի չինաա պիր աաէմ։

— Ադընճըգ սիւքիւԹ իմմէյէ հիմմէթ պույուրունուշ մաաամ, դիրա մուպիգանըն սէաաասընը իխալ իտիյօրսունուշ – տէյինճէ,

Պէպէլ, եւ-ղիւնի չէվիրուպ՝ վէ լինճու կիպի պէյաղ ախչէրինի կէօսթէրէյէք, մերգումա գօգօղ մուսիքի բէրվէրին պուրնունա տօղրու սիւրէյըլի պիր գահգահա սալը վէրտի։

Մինեճօն. – (Յիւրպիւն իլէ պագարագ քէնտի քէնտինէ) ղարիպ չէյ . . . մէկէր գարըլարան չօգ գիյատէ կիւղել երքէքտէ պուլունապիլիր իմիշ – ատմէքտէ իտի։

Բօարէ, ումուսնա այըա օլան ախիրպիւնի թէքրար ալըպ պագտըգտան ասնրա Նաղէռէ տէօնէրէյք,

— Պահա իտէրիմ քի, չու հապանի Մարգի ատնիլէն ղաթ, սէնատէն վէ պէնատէն գիյատէ հապանի տէյիլ պիր – ատտի։

Պէպէլ. – Տօղրու ապը, նասիյէսինատէ հապանիլիք հալի վիշահատէ օլունմայօր,

Մինեճօն. – Օնատան գաթինաղար, հապանիլէրին տէրիլէրիտէ՝ էքսէրի սիյահ օլուր։

Տը բաիճօն մախլասը,յը լա Նաղէռ թէմամիյէ գըլընան ղաթ, թագրիպէն օթուղ հաչընատա, իրի վիճուալը, կիւղել, վէ սաֆատէրուն պիր տէլիգանլը իտի. մերգում վիւվէավանէ պիր նիկահ իլէ, պիր Մինեճօնըն վէ պիրտէ Բօառէնին եւ-ղիւնէ պագտը, չիւպհէսիղ պու ատէմ, օլ էանատէ եէքտիկէրինատէն ֆարգը իբի հըսսիյաթ ալ թընատա պուլունույօր իտի. պունըլարատան պիրի՝ վատինէ լինճաղ իթմէմէք գօրգուսույըտը քի, պու տույղու՝ մերգումըն իւղերինէ պիր գուվվէյի ֆեվգէլատէ իլէ հիւքմ իտիյօր ըտը, վէ տիկէրի տախ, արգատաչը Բօառէնին հէր սէօղինէ, վէ հէր պիր մուամէլաթընըն, աքսիսինի սէօյլէմէք վէ էտմագատան հըսս իթմիյի մահղուղիյէթ օլուպ, պու հալ տախի քէնտույէ ատէթա թատիաթ օլմուշ իտի։

Նաղէռ. – (Ա.ղըր պիր թէլաֆֆուղ իլէ) սիյահ օլմատը խուսուսընատա պիր շէյ տէյէմէմ . . . ֆագաթ հապանի... պու հալ կէօրիւլմէմիշ պիր շէյ տէյիլ տիր . . . իթթէ մա-

ղարատաքի հապանինին տէրիսի, ատէթա էթ բէնկին-տէ տիր։

Բօառէ. – Հայտէ չաշգըն սէնատէ, օ տէտիկին քէնտի տէրիսի բէնկի տէյիլ տիր, իլլա կիյտիկի բուպասընըն բէնկինատէն օ հալտէ կէօրիւնիյօր։

Նաղէռ. – Նէմէ լազըմ նէ օլուրսա օլսուն . . . նիհայէթ հապանի տիր ա . . . Բօլ-վէրժին կիպի . . . օ տախ Ամէրիգատա տօղմուշ տը բ։

Պէպէլ վէ Մինեճօն, իչպու միճատէյէյէ միւտախէլէ իթմէք իտթէմէյուպ, նաղարը տըգգաթլարընը սահնէյէ տօղրու չէվիրտիլէր, վէ նաղէռ տախ, Մարգինին տօղուչունը, վէ թէրճիմէյի հալինի, մուամիլէյհին մօպիլաճը-սընատան իչիթմիչ օլմաղըլա, քէնտի տախի ուզուն ուզատը,յա Բօարէյէ նագլ իթմէ յէ պաշլատը։

Բօարէ. – (Մուխաթիպլինին սէօղիւնի խիւլասա իտէրէք) նէ հալ իտի պէն պահս իտէրիմ քի, պու տախի սէնինի վէ պէնիմ կիպի, նիհայէթ պիղիմ գատար պիր հապանի տիր . . .

Պու մատատ հագգընատա՝ սու պէ սու (կողմ կողմ) վէ հաթատա սալօնատան Բարատախէ գատար պիր չօգ կիւֆթու կիւլէր (խօսակցութիւն), վէ հէքեայէլէր սէօյլէնմէքտէ, վէ օլ տէրէճէ պիր ղուլղուլէ բէյտա օլմագատայըտը քի, մատմազել Ֆալգօնըն միւէսսիր, վէ հայրէթէֆգա սէտատը, մեգքիւր վէվէլէյէ անճա ղալէպէ իտէպիղիյօրըտը։

Ֆէլիսիյէն Շաբիթօ, ժ-Գ-Ս-Դ-Ս անկէն իլէ պէրապէր, հուզղարըն իպրաղ իթտիսի ֆեվգէլատաե մէրագու թէլաչընա թատաճիւպ իթմէքտէ իտի. մերգումըն գիւրիւմինճէ, հալընըղ քէնտիլէրի իլէ Ֆարսաղ տուգասընըն օղրու Պաոճն Բըրիւնօ, վէ միւսիւ Պօն տը Մոնֆէրմէյլ, իչպու մէբրագա պիրէր օլմայա խաթիհգադալարը վար իտի. թէմքինի պիր հալ իլէ սիւքիւթի իխթիյար իտէն ավօգատ Յիւրանտէնատէն մատտ ճիւմլէսիտէ, կէտահ ճիտատի, վէ կէտահտա

լաթիֆէ թարզըյըլա՝ պէյհուսէ եէրսէ՝ պօղազլարընը դուրուտուրճաընա, Եապանի Մարգինին հադգընաա գօնուշմագլա պէրապէր, Պաղէն տախի քէնտի մահմիլէրի պուլունան, Բալմիրի, Սիտնէյի, վէ Ալէքսայիս նամ զէվաթըն մէհարէթու էհլիյէթլէրի խուսուսընաա միւճատէլէյէ կիրիշիյօրլար իսի. մուախխարէն՝ քէնտիլէրինին չօգ տէֆա զիյարէթ իթիֆլէրի էնճիւմէնին հըլտըզը աաա օլունան, մաաամ Սէն Ֆարամոնըն օ կիճէքի զայպուպէթի տախի, պէյնլէրինաէ մէվզուի պահս օլմուշտըր։

Նիհայէթ իւչմի, Եապանի Մարգինին խամինին միւքէրրէրէն թէլաֆիֆուզ օլունմասը, մէրգումանըն սընըրլատըընը թահրիգ իթմիշ օլմազլա, Շարլէմօ, Մարգիյի, Ֆիլոսոմայէտէն կէլմէ պիր շախս զանն իթիաիյի կիպի, Պաուօն Բիւրինօ տախի, մէրգումըն աասէլէթը զաթիկէսի հադգընաա աչըգտան աչըգա շիւպհէսինի պէյան իթիա։

Ֆիլհագըգա՝ ումըմըն մէրագընը թահրիգ խէն պու շախսըն նասիյէսինաէ, նէճապէթ վէ ազամէթէ պէնզէր պիր շէյ միւշահաաէ օլունույօր իսի. պու զաթ՝ հէնուզ աէլիգանլը օլուզ, (սկյոնասընըն ճիւդվի էամէրլիյի, էվգաթ կիւզար օլսաուղու ըգլըմըն կիւնէչի թէէսիրինէ համ օլուսնուր խի իսէաէ) էղճիւմիէ եինէ գաաիֆէ կիպի նագիք վէ նէրմ պիր աէրիյէ մալիք օլսաուղու պէյլի իսի. կիւզել վէ սիյահ սաչլարը լա մուհաթ, վէ շէպապէթէ մախսուս օլան բագու պէրրաթ անլը, իրի վէ սիյահ կէօզլէրինաէ միւսթէպան խոշ վէ բարլաթ պիր էսէրը թէճասիւբ, զօնչէ կիպի գաբաալը վէ թէրու թաղէ ահմանը, վէ լէպլը լալի իւղերինաէ, քէման գաչլարընըն կէօկէսի զանն օլունան հէնուզ պիթմիշ, վէ պէյլի պէյհսիզ այվա թիւյի պըլյըգլաըը, մէրգումըն հիւանի անը մէլահաթ պէյանընը իքմալ իախյօր իսի։

Մէրգում, օրթա պօյլու աէնէմէզ սուրէթաէ դըսաբաթ իսէաէ, ֆաղաթ թէճնասիւպը էնաամընը կէօրէնլէր, դամէթինին ուզուն՝ Եա գըսա իախյինէ ասլա տըզդաթ իթմէյէճէքլէրի աէրքեաար իսի. պու չիրին վէ չայանը հայրէթի մահպուպը նէկաբէթի ուսլուպլըն, մալիք օլսաուղու հիւանի լէթաֆէթինին պիր նօգսանկյէթի օլսա իսի պիրէ, օ տախի վիճուտինին նիսաքեարի միւտեվվէրկյի, վէ թարզու թավըրնաա կէօրինէն զարիպ պիր հալ իսի։

Ձադաթ, Մարգի Կասթօն տը Մայլըբրե թէամիյէ դըլընան պու կիւղել աելիգանը, դաՀ եաչընաա օլապիլիր իսի – ադալլի եիրմի իւչ եաչընան գիյաաէ աէյիլ իսի։

Զօգ աէֆա՝ ինսան, եիրմի եաչընը թէճավուզ իթմէաէն, եանի հէնուզ հալի չէպապէթաէ իքէն, վիճուտի պալալարը՝ գաաըն քէմիքլէրի միսիլլու ինճէ վէ նագիք գալըպ, սօնրասան էրքէքլիք հալինի քէսպ իսէր օլսաուղու կիպի, պու աելիգանլընըն վիճուտի նագիքլիկի տախի, օ դապիլսէն օլաճապընա թէէսիմ օլունմալը տըր։

Մարգի՝ լօճայա կիրուպ, էվվէլա միւսիւ տը Վարանըն էլինի սըտգը, վէ պաաէհու էօյլէ պիր վազիյէթլէ լօճանըն իչէրիսինէ տօղրու կէլսի քի, պալաաէ վասֆ իթմէկյիմիլ կիպի, մէրգումըն եիւզիւնի կէօրէպիլմէք իչիւն, ֆէվգէլաաէ պիր մէրագ իլէ եարը պէլինէ գաաար էյիլմիշ օլան Կասթօնըն կէօզլէրի, մաաամ Ֆէան տը Գօլինինն սարը վէ խէմպէ խէմ (խապոպիք) քեաբիւլէրինաէն պաշգա պիր շէյ կէօրէմէզ օլսաու։

Մարգի, իշպու վազիյէթաէ չօգ տուրմայուպ Գօնթէսինն տեսթինի բուս, վէ մաաամ Ֆիանայէ տախի թէպէսիւմ իլէ պիր սելամ վէրտիքաէն սօնրա կէրուչէ չէքիլիպ, լօճանըն արգա ճիհէթինաէ մէվզու սանտալեէլէրին պիլինաէ, վէ Գօնթէսին թա եանընտա օթուրտուղունտա, Գօնթէս տը Վարան մէրգումա խիթապէն,

—Պու կիճէ Ֆադգօն, թէհայիւրէ չայան պիր մէհաբէթլէ թէրէննիւմ իախյօր – տէսի։

Մարգինին վերտիլի ճեվապ, օ էնսատ՝ մուղիգանըն վուրտուղը չիտեթլի պիր ահենկին իչինտե զայղ օլուպ տույուլամատը խսետե, ֆագաթ Գոնթես՝ չիւպհեսիղ տույմուշ օլմալը,լըտը քի, ևանագլարընտա պեղլի պեղլեսիղ պիր դըզարթը բեյտա օլուպ, կեօղլերինի եօթեյե չեվիրտի։

Տիւշես ատը Գոմբանս Մայլըրրե, պիր ատգըգատէն պերի ելինտեքի ավուրպունի Տիւշեմնելին իւղերինտէն գալատը րուպ, Մարգինին իւղերինե տօղրուլթմուշ օլտուղու հալտե ղեվճինե խոթատպէն,

— Կիւղել պերատերզատէնիղ միսիս Մարգի ճէնապլերի, մատամ ատը վ.արանը չօգճա պիեարեթի խայօր օլմալը – տեյինճե՝ Տիւդ ատը Գոմբանս Մայլըրրե, կեօղլերինի բագիղե Սէնթին րուվատարը բիւր էնվարըճատն չեվիրուպ եվրքսեք սետայըլա,

— Հայրեթէնկիղ շեյ պիր – տեմեսի իլե, ղեվճի մատամ Տիւշես խոթիհզա իլե գահգահ կիւլերեք,

— Միսիս Տիւդ, կեօրիյօրում քի սիղ տայիմա տելիգանըը հալինտե սինիղ, վե պէն իսե պիլ աքիս իհթիյարլըղա եվուղ թուրթմուշ օլտուղումտան, սիղի ատա գըսդանմամ. . . պունատն գաթինազար, սիղին օ թէլաֆֆուղ իթտիյինիղ «հայրեթէնկիղ» լուղեթին, մատամ ատը վ.արանա տաիի շումուղի օլապիլիր, վե իչթե պու հալ իլե Մարգի ճէնապլերի, հիւսնու մելահաթը թադտիր իթմէք խուտուսընտա, պիր ևապանինին տաիի էհթիյեթի օլապիլիր օլտուղունը իտապաթ իտիյօրլար – տետիյինտե, Տիւդ, նէզաքեթսիղ պիր հալ իլե մերգուսէյե ճեվապ վիրուպ,

— Մեգքիւր լուղեթ, միսիս Տիւշենել իչիւն տաիի իտթիմալ օլունապիլիր – տետի,

Տիւշես, պելքի պու սեօղտէն գըզարատը իսետե, ֆագաթ զաթէն եիւղիս պօյալը օլմաղը լա աչիքեար օլմատը, վե հեման տուտագլարը արասընտան ևալաշ պիր սետայըլա սեօղե ազազ իտուպ,

— Միսիս տիւդ, պու խուսուսատա ևանըլըյօրսունըղ զանն իտերիմ, զիրա միսիս Տիւշենել, ատալեթլիս պիր սեֆիրին զեվճեսինե ինթիհապ իթմիշ տիր . . . – տետի։

Տիւդ պու էնսատե, պիրատերզատեսինին՝ ևանի «ԵՆՊՆԻ» Մարգինին քենտույ վերտիլի սելամէ՝ մուգատպիլ, խաֆիֆ սուրեթատ սերֆիրու իթտիքաէն ատնրա, թէքրար օթուրտուղու գօլթուղըն իչինտե ևան կելտի, վե աչիքեար իթմէքսիղին նիկահընը, միւթեմատի մատամ լէա վերենին էթրաֆընտա՝ բերվանե կիպի տօղանմագատա օլան Տիւշենել իլե քենտի զեվճեսինե, ևանի մատամ Տիւշես վե Տիւշենելտէն Մարգիյե տօղրու աթֆ իտուպ տուրտույօր իտի. պու էնսատե մերգուսէն գաշլարը չաթըլմըշ, անլընըն պուրուշուգլարը չուգուրլանմըշ, վե կեօղլերի իչինտե՝ մալպուտթ պիր հիտատեթու չիտատեթ իմարեսի նագշ օլունմուշըտը. Տիւդ ատը Գոմբանս Մայլըրրենին պու հալինի հեր կեօրեն, միւճերրետ պու իւշ չաես, ևանի Տիւշենել իլե զեվճեսի, վե Մարգի, մերգուսէն եօմրինին մուղթատրըպ վե միւքեատեր իտույօրլար պիւյիւմինե զահիպ օլաճագտը։

Տիւդ, կեօղլերինի էնտիրիւպ տերին պիր միւլահազայե տալմըշ իքեն, զեվճեսի Տիւշես տաիի՝ մերգուսէն հալինի թէճեսսիւսե պաշլատը. վագտա մերգուսէնին պադըշնտա՝ նե մուհատեթ, վե նեսե եսերը ատատվեթ պուլունմայուպ, իլլա ֆուրթուրտուղուպ վե պեղկինիքը հալի մեվճուտա կեօրինույօր ըտը։

Մերգուսէ, պիր գատընըն՝ պիր երքեք ևանընտա պուլունտուղունտա, հըրա իտեկելտույի տույդուտան պիւսապիւթիւն պի պեհրե պուլունույօր ըտը։

Ֆագաթ մեզպուրե՝ զեվճինի եվվելա սեվմիշ, պատեհու սօուսմուշ, մուսախսարէն թահգիր իթմիշ, վե էն սօնրա տաիի, պիր մահբիսմ, քենտի չեֆգաթտըղ հաբիմինատէն նատըլ գօրդարտա, Տիւշես տաիի, զեվճինատէն այնի

ատհչէթի հրա՛ա իթմէյէ պաչլամըշըր։

Լաքին չիմա՛, պու կէչմիշ վէ նապէտիա օլմուշ տուղուլար, հէքթիկէրի իլէ գարը չարագ, ուսումի պիր տուղուսուղլուգ, վէ պիր հալի պի ֆիթռուրի քէսպ իթմիշ իտի . . .

Հէրքէս մատամ որ վարանըն յօճասընտա կէչէն հալլէրի թէտգըգ իթմէքտաե իտի, պու արա Նուռի Նամ Ա-գթրիսթ սահնէյէ կիրմիշ իտի։

Մատամ Ցիան որ Պօլ, գըզ գարընտաշը Գօնթէս միսիլու կիւղել պիր գաուրն օլուպ, կիւյա սահնէյէ պագըյօր կիպի կէօրիւնիյօր իտետ, ֆագաթ հագըգաթէն էլինտէքի տիւրպիւնի ալթընտան, վէ կէօղիւնէն ուճուր լա, Մարքիզի թէճէտիւս իթմէքտաե իտի. հալ պու քի պու թէճէտիւսե ետանըշ մանա վէրիլմէմէլի տիր. Ցիան, կէնճ վէ կիւղել Մարգինին հիւանիւնէ աշըգ օլմուշտա, անըն իչիւն մէրգումը թէտգըգ իտիյօր զանն օլունմատըն, պու պագըշըն՝ պիւթիւն պիւթիւնէ պաշգա պիր սէպէպի վար ըտը, շէօյլէ քի, Մարգի՝ սալօնըն վէրվէրէմէնտէն պիլ իտիթիֆատե, ֆըրսաթ պուլտուգտա Ցիանըն պէօյիւք հէմշիրէսինէ զայէթի կիպի պիր սէօզ սէօյլէր, վէ մէրգումէնին տախի հիւպլէրի ալթէշ կիպի դըզարըր իտի. իչթէ Ցիան, մահզա պու սէպէպլէ Մարգինին հալինէ հասրը նագարը տըգդաթի իտիյօր ըտը։

Մատամ Ցիան, հէնուզ պիր գաչ կիւնլիւք էվլի իտի։

Մէրգումէ, օն սէքիզ հաշընտա զայէթի թէրպիյէլի, աղ չօգ ալիմ, ֆագաթի միւթէասըպէ (մնէհատնդ), պարիտա կէօնիւլլիւ, վէ մահատա ֆիքիրլի պիր գաուրն օլուպ, կիւղել քհաքիւլլէրէ, թաճիպէ շայան թէրու թաղէլիյէ, լաթիֆ վէ ճագիպ պիր սիմայէ, վէ թէհնասիպլի պիր գամէթէ մալիքէ իտի. մէրգումէնին թահսիլ իթմիշ օլտուղու թէրպիյէ, հիւանի ախլադրը մահաֆազայէ քհաֆիլ օլուպ, մահատա ֆիքրի, նիհա թայիֆէսինէ մախսուս օլան պիլ

ճիւմլէ վահի վէ ճիտաի մատաէլէր իլէ մալամալ իտի. մա մաֆիհ մէզպուրէնին՝ պիր տէրէճէյէ գատար միւթաալաթը հագըգի օլմաղըլա, չու հալտէ էկէրչի զէքի տախի օլմուշ օլայըտը, պէլքի քհամիլէն խայըրխահ պիր գաուրն օլուր իտի։

Ցիան կիպի զահիտէ, աֆիֆէ, բէրհիզքհար, ֆագաթ սատէ տիլ պիր գըզճըազըն թէրպիյէսինէ էզճանուտիլ զայրէթի, վէ տըգդաթը թամիմէ լազըմ իքէն, վալիտէսի մատամ Բօնլըվօ, վագտա չայանը հայրէթի ֆագաթ պօչ գաֆալը պիր գաուրն օլմաղըլա, քէրիմէսի Ցիանը, թա հիչնի սէպավէթինտէն պէրու հապանճը էլլէրէ թէվտի (յանձնել) իթմիշ իտի։

Նաչատը ղըմըզ իչպու ատրը հագըրտա, զայէթ աղրէպ վէ հարիք իւլատե պիր մէքթէպ վար քի, անըն թալէպէլէրի, էքսէրիէն զահիտ ֆամիլհալարը քէնտիլէրինէ մուդայէտ, վէ ատէթա զէնճիրպէնտ տինատարլար իթմէյէ սավաչըրլար, պունլար՝ սէպիւքմաղաղանէ (անիմատա) սէօղլէր, վէ մանալէրի անլաչըլմազ չաիրանէ թապիրլէրի հավի, պաղը քհիթապլար մէյտանը հնթիչարէ վազ խտուպ, կիւյա լուհանիյէթ՝ վէ զահիտանէ բէրհիզքհարլըգ սուրէթի ալթընտա, տէրէճէյի նիհայէտե միհրիւք, վէ շահանը նէֆրէթի օլան պիր նէվի բէֆտալիւք (հերճուտաճուղութիւն) մէյտանէ չըգարտաըլար, վէ հախօտ մուդատատէմա մանիքէլիլէրին (*) նապէտիա օլմուշ օլան նէֆրէթամիզ զիւրիւմլէրինի թազէլէտիլէր։

Պունլարըն կիրուհի ֆուզէլատէն՝ վէ հէյլի թագվա (հատատացէալ) քհինէլէր օլտուգլարընտա չիւպհէ օլունմայուպ, իլլա զիհտու թագվանըն տէրէճէյի նիհայէսինէ,

(*) Մանիքհէլիլէր, պիւսպիւթիւն թէէհիւլատէն քէֆֆը եէտա իթմէյի վաշ իտեր պիր զիմրէյի բէֆտալիյէ (ազանդաւոր) իտիլէր։

վէ աաէթա մէճնունդուզա գաաար վասըլ օլաուգլարընաան տըր քի աիւչարը խաթա օլույօրլար։ պու կիրուհա պիր միէլլիճ, վէ եախօա մէշհուր պիր չափր տէլալէթ իտեր քի, անլերէ միւքաճաթէն՝ Ա.կատէմիաաա քէնտիլէրինէ պիր սանտալեա վէրիլիր, ճագաթ բանղէհիր սըճաթը ալթընաա, վէ եախօա խէյաա խաիճի պիր մուաւինէճ մագամընըլա թէպլիղ օլունան պու պէհր, տահա պիյաատէ մուխաթարալը վէ մուհիք օլաճադը պէաիհի օլմաղըլա, կիրուհը մէգքիւրըն իսկնաու ինչա խթաիքլերի իշպու տէհշէթլիւ Մապէաին (ալօթաատեղի) էթրաճընա, միւհքէմ պիր սէտա չէքմէք, նամուսը վէ էհլի ինօաճ աաէմլերին վաղիճէլէրինաէն տիր զանն խաէրիզ։

Մէրգումանըն պաթըլ զիւյիւմլերինճէ, իզաիվաճ խթաէք ավճ օլունապիկիր խէտէ, զէվճ օլմագ դաթիէն մէմնու խաի։

Իշթէ Ցիան, պու կիպի էճքէտարը պաթըլէ իլէ մէլուճէ պիր թէյզէսինէն, թահար հիմայէյի թէատիւպատնէսինատ պէօյիւմիւշ վէ թէրպիյէ օլմուշ օլմաղըլա, թէէհիւլ մատաէսինի, ձէնտալը վաճիպ էլվուճուա հաղրէթլէրինէն թէհարէթը Իլահիյէսինէ (ատատուածային մաքրուԹեան) գարշու պիր հագարէթ, վէ ազիմ պիր քիւճր ատա խթաէք խաի։

Պու հալ իլէ Ցիան, եանընատա օթուրան՝ վէ քէնտիսինի ճէվգէլատէ վէ աաէթա մէճնունանէ պիր մուհապէթ իլէ սէվէն, կէնճ վէ ղէնկին միւսիւ տը Պօլ իլէ թէէհիւլ խթաէսի իլէ, քէնտի հալու վազիյէթինէ, վէ տահա տօղրուսը՝ թէղէվվիւճ հագդընատա օլան էճքէտարը պաթըլէսինէ մուղայըր պիր մուամէլէատ պուլունմուշ ատա օլունամազ խաի։

Զիւնքի Ցիան, ղէվճի հագդընատա ասլա նէճքրէթ վէ աատավէթ հըսա խթաէյուպ, մահզա քէնտիսի՝ մէրգում իչինէն պիւսաքիւթիւն պիկէանէ խաի . . .

Պու էհնատէ, մատատմ տը Վարանըն լօճասընատա ալթը քիչի մէվճուտ խաի, էշխասը մէգքիւրէ՝ պէրիպիրլէրինէ ագրապա օլմաղըլա, սըգը պիր միհնասիպէթլէ եէքտիկէրէ մէրպուէթ խիլէր, եալընըզ Մարգի տը Մայլըբրէ, պու ֆամիլեատէն օլմայուպ՝ մէրգուման իլէ գաթան միհնասիպէթի եօզ խաի, ճագաթ ումուզընատա պուլունան կիրան պահա չալըյըլա, ումումին նագարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէքտէն ատա սըգըլմայան, օ չայանը հայրէթ մատատմ Բօնըլվօատան մատէ, տիկէրէրի՝ Մարգիտէն խաթխագալ (նեղուիլ) խախյօրլար կիպի պիր հալ իպրաղ խախյօրլար ընը։

Միւսիւ տը Պօլ, կէահ պէ կէահ անճա պիր քէլիմէ թէլաֆֆուզ խտէյօր խաի քի, զէվճէսի՝ Ցիանա թարաֆընատան քէմալի պէրուտէթլէ գապուլէ չայան պույրուլույօր խաի։

Մարգի տը Մայլըբրէ, վիգօնթէս իլէ զէվճի արատընատա օթուրմուշ խաի. մէրգում, վիգօնթընի միւվէսվիսանէ տըգգաթընատ հէտէճ օլմուշ խաի խէտէ, ճագաթ վիգօնթ, տայիմա Մարգիյէ տօստլուգ՝ վէ խալխանէ պիր միւվէտէթ ըզհար իթմէքտէն տուր օլմայօր ընը, վէ պու հալ օ տէրէճէ կէօղէ չարբմագատայլըտը քի, միւսիւ վիգօնթ տը Վարանըն, Մարգիտէն իհթիրազ, վէ խաթըրընը թաթեիպ իթմէքլիյէ միճէրլէտ լէք պէօյիւք պիր մէնճաաթը օլաճադը զանն օլունույօր խաի։

Վիգօնթէս տախի, մուախախարէն զէվճի իլէ հէմիրէսինին, քէնտիսինի թէագըգու թէճէասիւս իթմէքտէ օլատուգլարընը հըսս իթմէյէ պաշլատը։

Էղճիւմէ տուրէթը զահիրէտէ խօշ սյմալատան, վէ թաթը թէպէսիւմլերտէն պաշգա պիր շէյ կէօրիւնմէյօր ընը։

Ճագաթ Կաաթօն, եանի պիր ան էվվել Բօատէնին Բալօ թէտմիյէ իթտիյի ատըլ Կաաթօն, եարըմ սատաթան պէրի թարիճի նագատլել պիր էնտիշէ, վէ պիր թէէսիւբ

աթեչի իչինաե եանըլյօր ըաը. քենաիսի հերքեսաեն ուղագ վե իւղեբենիչին պիր էօմիւր կեչիրակչի հալաե, պուլունաուղու եէրաե հաղըր, վե հաթաա թա եագընընաա պուլունան պիր աաեմին, քենաի իսմու չէօհրեթինի թաչըմագաա օլաուղունը՝ զարիսկ պիր թէսաաիւֆ իլե աուչմուշ իսի. օ մուգաաաեա իսմու չէօհրեթի քի, միւթեվէֆա բեաերինին էմրը մախաուսինե միւթաղաաթլե՝ պիր գալըն բերաե ալթընաա կիզլեմիշ իսի. էվեթ, քենաիսի սեֆաեթու զաուրեթե գահրիմանքեարի պիր սեպաթլա մուգավեմեթի իթաիչինաե, պեչքի գաորու գըչմեթի քեսր (կոորուիլ) օլուր գօրգուսըչըլա, օ մուգաաաեա էլգապը իսթիֆա իթմեչե մեճպուր օլմուշըաը. Կասթօն տախի, ասըլզաաե Զըրըթօնլարըն մեսլեքինե սաիք օլմուշըաը, չինքի պու ասըլզաաեչեր, ախղու իթա մեչյանընընա ինմեչե մեճպուր օլաուգլարընընաա, բեաերչերինին թաչըաըղը գըլըճը՝ կեօթիւրիւպ պիր մապեսին քիւչեսինե ասարլար իսի։

Ֆագաթ չու ֆարգ իլե քի, անչեր ախղուիթա մեչյաանընը թեչը իաեր իթմեզ, օ մուգաաաեա մահալե թեսլիմ իթաիքլերի եմանեթի թեքրար ելաե իաեպիլիչերեչիսի. Նեթեքիմ պուրաաա սըչրըգ սարիգին պիրի, Կասթօնըն մալինի զաապու թալան իթմեքլե քեսպը չերեֆ վե թեֆթաիսիւր (պարթենալ) իսկյօրըաը. Կասթօնըն իչիթաիչի սեօղ բեք աօղրու իսի – Մարգի ար Մայըրըչ – սեյու պիր սեօղ կեչիրիշ իսի։

Կասթօն, հաղըրունըն նաղարը աըդգաթընը ճելու իսեն մեգքիւր լօճանըն իչինի պիր միմքիւն կեօրեմեչեճեչինի սեչը իաուպ, հեմեն աըշարը ֆըրլաեաարաագ պիգղաթ քենաե ելի իլե աաալեթի եերինե կեթիրմեք իսթեսի իսեսե, ֆագաթ հիչ պիր չեչաին իաապերաար օլմայուպաա, անճա սահնեհին թեմաշաաըչըլա միւթեհայիրե օլան Սենթե աթֆը նիկեաահ իանընճե, սերհալ հարաքեաթընը թեքսիր մեճպուր օլաու, պիրա բագիգեչի մերաումեչի, պու եապանճը իպտիհամըն իչինաե եալընըգ պըրագմազա, վե քենաի զայպուպեթի իլե մերգումենին մահզուզիչեթինե, ենաիչեու վեսվեսեչ թեպաիլ իթմեչի թեճվիզ իսեմեսի։

Զունաան գաթինաղար Կասթօն, պուլունաուղու մահալեն՝ Մարգինին լօճաըընա վաըլ օլունճայա գաաար պիր չօգ հուզղարը թաճիզ իսեճեչինի տախի տիւչինաի. վագաա եիրմի եաչընաա՝ վե իզղեթը նեֆսի զախմըաար օլմուշ օլան պիր սեչիգանըը իչին, տեչիլ գարըըար իլե տօլու պիր գալապալըզը եարըպ կեչմեք, իլըա պիր բիչյաաե ալայընը պիչե գիչրու ղեպեր իթմեք պիր չեչ տեչիլ իսեսե, ֆագաթ Կասթօն նեզաքեթի, վե սօն տերեճե սայկըը պիր զաթ օլմաղըա, պու կիսի պիր մուաամեչենին իճրաաը, քենաիսինե՝ պիր տաղը եերինաեն օյնաթմագ գաաար միւչկիլ կեօրինիւպ, չարնաչար ֆաալըն իսիթաընընա ինթիզար իթմեչե մեճպուր օլաու։

Բերաե ինեը ինմեզ, Կասթօն, Սենթին գօլունաան թութարագ մերգումեչի չեքիպ տըշարը չըգարար։

Շիւպհեսիզ՝ մուզիգանըն գուրպինաե օթուրան տելիգանը տախի՝ այնի իսահիչե բերաեինին ենամեսինե պեքլեյօր ըաը, չինքի մերգում, մուվագգաթեն թաթիլ իթմիշ օլաուղու նիկեահընընա տեվամ իթմեք իչին արգաաընընա տեօնաիւ իսեսե, Սենթի կեօրեչեսի։

Ցելիգանը՝ տերհալնե եաբաճաղընընա գարար վիրմեքլե, քենաի տախի եերինաեն գըչմ՝ իսերեք, գաբընըն եանընընա վաըպ տուրաու։

Միսիս Տիւգ տը Գօմբանս Մայըըրչ տախի այնի հալ վագը օլաու. մերգումըն տիւրպինի՝ Սենթին իսալի գալմըշ օլան գանաբեսինե թեսաաիւֆ իթմեքլե, ճանըընըն սըգընթըըընաան նեչաթ իսեն պիր հարաքեթի զաթթ իաուպ, վե պուրնուընըն աթընաան մըըը լաայարագ աըշարը չըգար։

Տիւգ տըշարը չըգար չըգմազ, նակէհան լօճանըն էօնիւնտէ պուլունան լամպա սիբէրլէրինտէն պիրի չիտէթլէ եէրինէ գայտը, վէ ապիմ պիր բաթըրտըլըլա նապէտիա օլտու։

Շիւպհէսիզ պու հալ պիր նէվի իշարէթի օլմալըլըտը, չիւնքի Լէօն Տիւշէնէլ, տէրագալ պաշընը օ ճիհէթէ տէօնտէրտի։

Տիւշէսին՝ ամիրանէ պիր իշարէթի իլէ Լէօն Տիւշէսնէլ, տէրհալ Լէա Վէրէնին լօճասընը թէրը իթտի. մերգում՝ պիր տագըգա սօնրա, Տիւգ տը Գօմրանս Մայլըբըրէնին նալի պըրագմըշ օլտուղու սանտալէասընտա օթուրմուշ իտի։

Տիւգ, Թէաթրօնըն պէօյիւք նէրտիւպանընտան էնմիշ, վէ թա հավլիյէ գաատար վասըլ օլմուշ ընը։

Մէրգում, կերէք էլպհաէսինի՝ վէ կերէք կէօյսիւնտէքի մուրաասա նը շանընը, էնկի գաբօթը իչինտէ սէթը իթմիշ օլտուղու հալտէ հավլիտէն կէչտի, վէ Օրէրա Թէաթրօսընըն կիւղէրկահէրինէ չըգարըը օլան սօլ ճիհէթին թարիքինէ սաբը վէրտի։

Թամ օ տագըգատա, մուղիգանըն գուրպինտէ օթուրան, վէ միւթէմատի Սէնթէ աթֆը նիկահ իտէն տէլիգանը տախի տըշարը չըգուպ, (Թէաթր Անֆանթէնին) գարշըսընտա վագը գաղինօտան սիկարասընը եագտը։

Տիւգ, թա օրաէա գաատար մէրգումըն արգասընտան կիթմէյուպ, իլլա եօլուն պաշընտա տուրմուշ, վէ սաղը սօլու Թէճէնսիւս իթտիքտէն սօնրա, Օրէրա Թէաթրօսը գաղինօսընա կիրմիշ, վէ չօգ կէչմէտէն, սըրթընտա կէօմլէք, վէ էլինտէ՝ Թէպէչիր սիւրիւլէ սիւրիւլէ պէյտաղանմը շ պիր պիլարտօ (Ըսթագասը) օլան մէճհիւլ իւլ ահվալ պիր շախս իլէ պէրապէր տըշարը չըգմըշտըտը. շախսը մերգում եաղը իհթիրազ, վէ եաղըտա Թէէլիֆսիղճէ օլարագ Տիւգէ խիթապէն։

— Պու գաատար միւսթաճէլմիտիր – տէյու սիւալ էթտի։

Տիւգ. – Էվէթթ բէք միւսթաճէլ տիր – տէյինճէ, միւսիւ Պիւրօ ֆիլոսուրսուղլուգլա,

— Էյլէ իսէ կիտիպ օյունումը պաշգասընա սաթաճըմ – տէտի։

Պիւրօ Թէամիյէ իթտիյիմիզ մէճհուլ իւլահվալ շախս, Տիւգ տը Գօմրանս Մայլըբրէնին նէզտինտէ սըր քոմիթէսինի մէմուրիյէթինի իճրա իթմէքտէ իտի. մերգում՝ էլինտէ պիր գաթ եէնի էլպհաէ օլտուղու հալտէ տըշարըլա չըգտը։

Տիւգ իլէ Պիւրօ, կիւղէրկահէրէ չըգարըը օլան եօլուն ուճունտա վագը, ուֆագ վէ գարանլըգ պիր հավլիյէ կիրաիբլէրի էնտաէ, մուղիգանըն գուրպինտէ օթուրան պիղիմ տէլիգանլը տախի, սիկարասընը եագմըշ օլտուղու հալտէ մերգումանըն թա եագընլարընտան կէչմէքլէ՝ աթի իւզդիքը միւքեալէմէյի տինլէտի։

Պիւրօ. – Նէ՞րէտէ օթուրմուշ տը։

Տիւգ. – Պէրինճի Բարատիտէ, եանընտա տախի գօրգագ սիյմալը չիրինճէ պիր տէլիգանլը վար, մերգում քէնտիսինէ բէք պէնդէյօր, դալիպա պիրատէրի օլմալը...

Տէլիգանլը նակէհան տուրտու, վէ սօնրա ուսուլ իլէ սըյրըլուպ իւսթիւ էօրթիւլի, վէ նիմ գարանլըգ պիր նէվի կէչիտին իչինէ կիրի վէրտի. պու տարաճըգ կէչիտ, հավլի իլէ պինանըն արասընտա օլուպ, եալընըզ քէմերքէտի քէսիլմիշ ինճէ թահտալար իլէ մէգըրիւր հավլույը լա պինա եէքտիկէրինտէն թէֆրիգ իտիլմիշ իտի։

8

ԶԱՐԻՖ ԳԱՄԸՇ

Պէյլիք մուղիզասը մէքթէպի իլէ, Օբէրա կիւղերկեահլերի արասընտա պուլունան մէյտանճըդ, օ վագըթլար՝ պու կիւնտէն տահա զիյատէ գարանլըդ վէ չամուրլը իսի քի, մուախխարէն գումի իլէ տօլտուրուլտու։

Պու մէյտանճըդ՝ Պուլվառ իլէ, Կըրանժ-Պաթըլիէռ, Լըբէլիթիէ, վէ Բինճն նամ զօգագլարըն պէյնինտէ պուլունմագլա, մէզքիւր տէօրթ զօգագլարա իշխագաթը (հաղորդակցութիւն) վար իսի։

Հէր միւքէլլէֆ սարայ վէ եախօտա գօնագլարըն, պէօյիւք եա քիւչիւք պիրեր պէզմէյէկկեահը պուլունաճաղը կիպի, Օբէրա Թէաթրօսընըն տախի՝ եալընըդ պալատէ մէզքիւր պու նէմճագ տէյիլի վար ըտը։

Տիւք տը Գօսթան Մ'այլըրըե, քէնտի սըր քեաթիպի օլան միւսիւ Պիւրօ իլէ խոէճէք օլտուղու միւքեալէմէսինէն՝ քիմնէտէն իչխակլմէմէի իչիւն, սայ քի մէզքիւր հավլինէն թա մէրքէզինտէ տուրմագտայըտը. պալատէ դիքքի սէպագաթ իտէն պիղիմ տէլիգանլը տախի, ինճէճիք պիր օտուն բարմագլըդ արդասընտա՝ պիյա հարաքէթթ տուրուպ՝ մէրդումանըն սէօղլէրինէ դուլագ վէրիյօր իսի,

Փէնտույէ էղլէմ վէ մինատիպէթի օլմայան պիր միւքեալէմէյի տինլէմէք էկէրչի պիր թէօհմէթթ իսէ, մուդիդանըն գուրպինտէ օթուրան, վէ Սէնթէ աչըդանէ նիկեահլէր աթթ իտէն պիղիմ տէլիգանլը տախի, պէ հադդէն սուչը տատ օլունմալըլըտը, չինքի ճասուալըդ իտէն պիր տաէմին վազիյէթինէ իմթիսալ իտէրէք, պօյնունը՝ վուդու պուլան միւքեալէմէնին ճիհէթինէ տօղրու ուղաթմըչ, վէ

հաթտա օ գատար տալմըչ իտի քի, էլինտէքի սիկարասընըն սէօնտիւյինէ ֆարգ իտէմէվիչ իտի։

Տիւք, չիշպօղազ վէ աճ ատէմիէրին, լէզիզ պիր թատամը թարիֆ իթտիքլէրի կիպի, քէմալի խահիշ վէ իչթիհատ իլէ Պիւրօյա խիթապէն,

— Մէլէք քեարի քէպուտի կէօզլէր... զանպագ կիպի պէյագ վէ լաթիֆ պիր սիյմա...

Պիւրօ. – (Նիմ թէպէսսիմ իլէ Տիւքին սէօղիւնի գաթ իտերէք) վէ հաթտա կիւչ բէնկինտէ տէյի՛լմի...

Տիւք. – Սո՛ւս... նուր կիպի բագու պէրրագ պիր ալըն (ճակատ), իբէքտէն պին գաթ զիյատէ եումշագ վէ բարլագ սարը քեաքիւլլէր։

Պիւրօ. – Է՜հ, արթըգ պու գատարը քեաֆի տիր. ֆագաթ միւթատընըզ իւղրէ, էկէր մէրդումէնին մէրճան տիհանը (բերան) իչինտէ օթուզ լգի տանէ պիհէմթա ինճուլէր տախի գօյսանըզ, եինէ պիր նըշանէ տատ օլունմագ... գա՞չ եաչընտա օլապիլիր։

Տիւք. – Անճա օն եէտի օն սէքիզ եաչընտա վար տը։

Պիւրօ. – Սէվիլիր չէյ... աչըգը գա՞չ եաչընտա թախմին օլունուր։

Տիւք. – Պիրատէրի օլմալը տը՛ր տէ՛մէտիմմի սանա։

Պիւրօ. — Բէ՛հ, պէն էօյլէ պիրատէրլեր չօգ կէօրմիւշիմ։

Տիւք. – Սո՛ւս... տիւնեատ էկէր իֆֆէթթու ըամէթ նագըչընը հավի պիր սիյմա վար իսէ, օտա մէրդումէնին...

Պիւրօ. – Է՜հ միւսիւ Տիւք, հէր գատըն՝ օն իքի եաչընա գատար աֆիֆէ վէ բագիդէ օլապիլիր... հաթտա պագըլարը տախի՝ էկէր պիր ֆըրսաթէ թէսատիւֆ իթմէզլէր իսէ, օն պէշ եաչլարընա գատար բագիդէ գալապիլիրլեր... վէ պուընլարըն աֆիֆէ օլուպ օլմատըգլարը, մէկէրչի սիյմալէրի նագչիյաթընատան պէլլի՛մի օլուր զանն իտիյօրտունուզ...

Տիւգ. – Միւսի՛ւ Պիւրօ . . .

Պիւրօ. – (Սըյրըգճասընա կիւլէրէք) հա՛հ հա՛հ . . . նէ՞ գատար եալապուդ օլուրլար հա, նա՞սըլ միւսիւ Տիւգ տեմիյիմ տօղրու տէյի՞լմի . . . տէյինճէ — Տիւգ, հիտէթինատէն այագլարընը եէրէ վուրտու, վէ միւսիւ Պիւրօ տախի, գատընլար հադդընտա օլան սույի էֆքեարընը թատիլ իթմէքլէ սէօղիւնէ տէվամ իտուպ,

— Լաթիֆէ խոյօրում էֆէնտիմ . . . գարը վար գարըտա վար, էլպէթտէ հէր գարը պիր օլմազ, հօշ չիմտի կէօրէճէյիզ ա՛ . . .

Ձիքրի սէպգաթ իտէն տէլիգանլը, ասլա պիր հիտէթ հարաքէթի կէօսթէրմէյուպ, թահտա բարմագլըղըն արդասընտան՝ իշպու միւքեալէմէյի տինլէմէքտէ, վէ քէմալի ֆութուրսուզլուգլա պըյրդլարընը պուրմագտայըտը։

Պու մէյտանճըդ, պիւսպիւթիւն թէնհա օլուպ, ուզուն միւսէթի իչինտէ անճագ պիր գաչ քիչի կիւզէրկահալէրի մուրուր իթմէքլէ, Կըրանժ-Պաթըլիյէր զօգաղընտան Բինօն թուննէլլէրինէ կիթմէք իչուն պու մահալտէն կէչիյօրլար իտի Օքէրա Թէաթրօսը պէքճիսինին գուլիսէսի գաբուսը տախի, մէզքիւր թուննէլլէրին պիրինտէ պուլունմագտայըտը. Տիւգ իլէ մուխաթիպի, քէնտիլէրինի իշպու թէնհա մահալտէ եապա եալընըդ զանն իթմէյէ հադլարը վար ըտը։

Պիւրօ, ուֆագ վիճուալը՝ զաիֆ պիր չախս օլուպ, ուզուն, կիւմրահ, վէ գըվըրճըդ սաչլարը չալը կիւլի պիրի պիրինէ կէչմիշ օլմաղըլա, բանճաս միսիլլու գըըմըզը, վէ չէնէ քէմիքլէրի թարաֆտան ատ չարըյա օղրայըպ տիքիլմիշ օլան չէհրէօնինի չիրքինլիյինի արթըրմագտա իտիլէր, ինճէ վէ օրթասընտան գըըրդ պուրնունըն ուճը, սաէթտա մում աէօնտիւրմէք իչուն գուլլանը լան քիւլահ կիւլի, աղընա տօղրու էնմէքտէ իտի. մէրգումընն՝ միւթէմատիյէն իտիտմալ իթտիյի բիրօսընըն ուճը, տիչլէրի արասընտա

էնլիճէ պիր չիքեաֆ բէյտա իթմիշ իտի։

Գըըմըզը բէնկատ՝ վէ էյրի պիւյրի պիր սագալ, սաէթտա կէրտանլըդ կիւլի մէրգումընն պիչիմնիգ վէ պէտ չէհրէմինի գաբլամըշ օլուպ, եէքտիկէրէ բէք եապդըն օլան եուվարլագ կէօղլէրինին պէյազընա տախի դան եիւրիւմիշ իտի. մէրգումընն պագըշընտա՝ հայլագլարա մախսուս պիր նէվի քիւսթահլըդլա գարըշըդ խէվֆու էհթիրագ մէվճուտ իտի։

Պիւրօ, վագթըյլա խըտմէթքեարլըդ տախի իթմիշ իտի, մէրգումընն լագիս օլտուղու էլպիսէ, կէրէք էշքեալը մէքրուհէսինէ՝ վէ կէրէք թաւրու հալինէ չէսպան օլամայտաճագ սուրէթտէ թէմիզ վէ պահատար իտի, չէօյլէ քի, գօյու բէնկատ ալէտ լիրխագա չուգասընտան մամուլ պիր բէտինկօթ իլէ, գըըմըզը գատիֆէտէն պիր եէլէկ կիւմիշ, վէ իւզէրի սարը չիչէքլէրլէ սուզէնի իշլէնմիշ էնլի, վէ պէօյիւք պիր պօյուն պաղը պաղլամըշ օլուպ, իւսթինատէ տաախի իչինէ մագատընտա ալթուն, վէ միւճէվհէրաթ իլէ միւզէյէն իւքի ատէթ ուֆագ պէօճէքլէր վար իտի։

Տիւգ, Պիւրօնըն վէրտիյի սօն ճէվապլարընտան հիտատէթլէնիւպ գաշլարը չաթըլմըշ իտի իսէտէ, ֆագաթ մէրգումընն պու կիւլի սըյրըգճա սէօղլէրինէ, վէ էթվարը հայլագանէսինէ ալընըդ օլմաղըլա՝ հիտատէթինի զապթ իտուպ սէս չըգարմատը. Տիւգ, մէյտանճըդը թէնվիր իթմէք իչինն էօթէ պէրի վազ օլունան պիր գաչ ատէթ ֆէնէրլէրին տիւմանլը ըշընգըյըլա, Պիւրօնըն՝ կէօղլէրինին ֆէվգէլատէ պիր չուլէ իլէ բարլատընը կէօրիւպ, հալիմանէ պիր սէտայըլա,

— Սէն եինէ սարխօշսըն Պիւրօ, պու մէքրուհ խոյատան վազ կէ՞չմէյէճէքսինի – տէյինճէ, Պիւրօ սըյրըգճա կիւլէրէք,

— Գօրդարըմ միւսիւ Տիւգ . . . ինսան միւթատընատան գօյայ վազ կէչէպիլի՞րմի, էսկիմիշ վէ թատիւաթ

հիւբմիւնէ կիրմիշ օլան պիր սաէթի՝ թէրք լիմէնին մալի գաչա օլաճաղընը, սիզ պէնաէն ալէա պիլմէլիսինիզ – սէօի։

Տիւգ, էլինի Պիւրօնըն ումուզը իւղէրինէ վաղ լիմանիքաէ, մերգումի, պու էլին ադըրըզը ալթընաա էյիլէբէք, սըյրըգճա կիւլմէսինի թէրք լիմի, վէ բէրելէյերէք,

— Լաթիֆէ խանյօրում . . . թօբու թօբու պիր չիշէ չէյ իչմիշ օլաուղումնան, կէօղլէրիմ հէնուզ պիր իչի ճիւաթուճու խաճէք գաաար կէօրմէքաէ տիր . . . նէ հալիսէ հագգը ալինիզաէ բայէթու հիւրմէթխին պէր քէմալ օլաուղունը բէք ալէա պիլիրսինիզ, խնոի սեօյլէյին պագալըմ. պիր աղ էվվէլ պու սարը դըզ իչէն էմնալի պուլունմազ, քէպուտի կէօղլէր, զանպագ կիպի պէյազ, եաիսաա կիւլ կիպի պիր վիճուա, ֆիլան ֆիլան տէյօրուտունըզ... բէք ալէա պաշգա . . .

Տիւգ. – Դայէթ հիւսիւնլի պիր գամէթ (հասակ)։

Պիւրօ. – Եա էլպիսէկ,

Տիւգ. – Էլպիսէ բէք սաաէ, իբէբլի գումաշտան պիր ֆիսթան, իւղէրինաէն տախի ինճէ թիւլաէն մամուլ պաշլըգիը պիր գաբօթ, վէ պաշընաա տախի, բէնկու լէթաֆէթ խուսուսընաա՝ քէնաի եանագլարընաան չօդ տուն մէրթէպէտէ օլան չիչէբաէն պիր թաճ պուլունմագտաատըր։

Պիւրօ. – Բէք ալէա միւսիւ Տիւգ բէք ալէա, խաթէտիյինիզ կիպի եաբաարըզ։

Տիւգ. – Ֆագաթ եարաալիէճճ՛քմիսին, քէնաինէ կիւվէնի՛յօրմընըն։

Պիւրօ. – (Օմուզլարընը եիւքսէլթէրէք) բէ՛հ, պուննաանաա գօլայ նէ վար . . . պու տէակիյինիզ գըզճըաղ գուշ տէյիլ . . . խանէսինէ ալաէթ լիմէք իչէն էլպէթտէ քէնաի նապիք վէ ինճէ պաճադլարընը խաթխուլ խաէճէք տիր, վէ եաիսաա էկէր խուսուսի արաապաը եօգսա, քիրա արաապաընա պինէճէք տիր։

Տիւգ. – Խուսուսի արաապաը օլաճաղընը մէմուլ լիմէմ։

Պիւրօ. – Զօգ ալէա . . . էօյլէ օլաուղու հալաէ խաթէր եայա խաթէր արաապայընա կիթսին, պէն ֆիթուրըզ պիր թաւը իլէ խանէսինէ գաաար արգասընըրա կիաէրիմ, շայէա արաապա քիրաչամայա գալդընըրսա, օ վագըթ պէնաէ, արաապաճըյա կիաէճէք մահալինի թարիֆ լիթաինի պիր թէաալը իլէ անլաըրըմ . . . վէ աէրհալ չըգաանըմնա իշարէթ խաէրիմ, վէ եարըն էկէր Ալլահ պիզի սաղ գօրսա, լաղըմ կէլէնի եարար պիթիրիրիմ։

Տիւգ. – Հայաէ Ալլահ սէլամէթ վէրսին, ֆագաթ մէրգումէյի պիր էյի կէօրիւպ թանը յապըլմէք իչէն . . . պիր ալթ գաթ պիլէթի աչ, պու կիճէ թէքրար կէլիպ պանա մալիւմաթ վէրմէլիսին։

Տիւգ, պու սան թալիմաթը վէրաիքաէն սոնրա թէքրար թէսաթրօնըն եօլունը էլէ ալաըզը կիպի, Պիւրօ տախի եէնիաէն գաղինօյա կիրսաի։

Բարմադըզըն արգասընաա տուրուպտա, մէրգումանընն միւքէալէմէլէրինի քէամիլէն տինլէմիչ օլան տէլիգանլը, պիր արա պիլա հարաքէթ գալաըգտան սոնրա, նաակէհան քէնաուչի թօրլայուպ, վէ քէմալի չիթտապլէ Տիւգին արգասընաան գօչմայա պաշլատը. Տիւգ, պէօյիւք նէրտիւպանընն պաշընա վասըլ օլմուշ, վէ հէման սալօնա կիրէճէք իքէն, պիրիմ տէլիգանլը տախի, չապգասը էլինաէ օլաուղու հալաէ, մումանիլէյհէ թէգարրուպ խաէրէք,

— Միսի՛ւ, խամիմ Բօմէ տիր, Աֆրիգա օրաուսընընն սիւվարի եիւղ պաշրսը խամ, ֆագաթ պէնի աղըր սուրէթաէ թահդիր լիմէսի իչէն միրալայընմ էօլտիւրտիւմ, վէ իչթէ պու սէպէպլէ սիւքի սահէրսի թէրք լիմէյէ մէճպուր օլմում . . . – տէյինճէ, Տիւգ, էվվէլա մէրգումընն պու սէօղլէրինէ թաաճիւպ լիթսի, վէ սոնրա միւթէքէպպիրանէ պիր նէղաքէթլէ քէլամէ աղաղ խաուպ,

— Մի՛ սխա, պէնաէնիզէ պէօյլէ մէմուրլին զայրի պիր մալուամաթ վիրմէյէզին էապապը միւճիպէօնի անլայապալը՛րմըյըմ – ասէ։

Բօմէ. – (Պարիտանէ պիր հալ իլէ սէօզիւնէ ասվամ իսերէք) գաթը իթաթյիմ միրալայըն իւչ նէֆէր էվլատը վար ըտը. պու իւչ նէֆէր իյիա ասլիգանլըլար, բէտեր-լերինի հիմայէ իթմէք վազիֆէսինաե ասլա դուսուր իթ-մէտիլեր . . . իմոի էվվելա անլերտէն պաշլամաղա մեճ-պուր օլաուսմ . . .

Տիւդ. – Ֆագաթ միւսիւ . . .

Բօմէ. – Սօնրա սըրա միրալայա կէլսի . . . չիմոի պէնաէնիզ, Մարէ մահալլէօնաե Սէն Լուի զօզաղընաա հէյ-քէլ Թըրաշլըդ, վէ եաոօա օյմաճըլըդ սէնաթըյըլա մէշղուլ պուլունմազաայըմ, տիւք-քեանըմընն նօմէրօսու տաոի . . .

Տիւդ սապըրըշլըդըա մերգումընն սէօզիւնի դաթ, վէ հէման ալըզ եիւրիւյի վէրմէք իսթէյօր կիպի պիր հալ իպրաղ իսերէք,

— Ֆագաթ պուննար պէնիմ նէ՞ վազիֆէմ, տիւքեա-նընըզըն նօմէրօսընը պիրմէքըլիյիմին նէ՞ լուզումը վար — ասէյուզ, կիթմէքըաե իբէն, Բօմէ, մերգումընն մանթօսընը-տան եագալայըզ Թէվզըֆ իթաի, վէ հալիմանէ պիր սե-տայըլա սէօզիւնէ ասվամ իսերէք,

— Տիւք-քեանըմընն նօմէրօսը 26 ատը. պունը սիզէ պէյան իթմէքըլիյիմին սէպէպի չու ատը քի, պէնաէնիզի արամադըզա հիմիթէ պուլյուրտուղունուզտա, մահալի մէզքիւրաե բէք գօլայ պուլապիլիրսինիզ – ասէ։

Տիւդ, եաոաշ եաոաշ մուխաթթիպլինին ատեթա պիր տիվանէ օլաուզունա դանատթ կէթիրմէքըն,

— Գօնաղըմընն օյմալարը վէ հէյ-քէլլէրի՛ էյի պիր հալ-ատ օլուս՝ Թամիրե իհթիյաճլարը եօգ ատը – ասէյու ճէ-վապ վիրտի։

Բօմէ. — (Սէրֆիրու իտուպ Թաղիմ իլէ սելամլաեա-բադ) պէնաէնիզին տէտիյիմ սէօզ, գօնաղընըզ իչիւն օլմա-յուպ մահզա սիզի իչին տիր։

Տիւդ. – Ֆագաթ պէն հէյ-քելիմի եաբտըրմաղա ասլա նիյէթիմ եօգ։

Բօմէ, Թէքրար սելամլաատ, վէ մուտմաիլէյհի ուսուլ իլէ չէքիւպ դաբուսը աչըդ պիր լօճանըն էօնիւնէ կէթիր-մէքլէ՝ բարմաղընըն ուճույըլա, Թէքրար Բարատաիսէքի օթուրտուղու մահալէ ավտեթ իթմիշ օլան Սէնթի կէօս-Թէրիպ,

— Պու տըր տէյի՛լմի – տէյինճէ, Տիւդ, քէմալի Թա-ահիւպլէ մերգումընն եիւրիւնէ պադա գալտը, վէ Բօմէ սէօզիւնէ տէվամ իսերէք,

— Տիթրէյօրտուն՛ուզ հա՛, էվէ՛թ օ տըր չիւպհէմ եօգ . . . չիմոի պէնի տինլէյինիպ միւսիւ, պէնաէնիպ օ դատար չաբուդ էօլէճէյիմի մէմուլ իթմէմ, վէ պէն սաղ օլտուդճա, սիզ պու Թաղէ գըզճըաղընն պիր գըլընա պիլէ տօգունամայաճադընըզ – ասէտի։

Տիւդ. – (Ուզուն գամէթինի տօղրուլԹարադ) պէնի Թէհմի՛տի իսիյօրսընըզ։

Բօմէ. – Էվէ՛թ միւսիւ։

Բօմէ, ֆիլոսուրտուղուդա պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սոնրա արդասընը չէվիրտի, վէ Տիւդ տը Մայլըրրէյի՝ քէն-տի լօճասը էշինի իւղերինաե, ազիմ պիր Թէհայիւբ իչին-տէ պըրտաղարադ մուճարէդամ իթմէտի։

Բէրտե աչըլմըշ, վէ (Թայլիյօնի) նամ բադդասե գըզ, Թէհայիւբե չայան պիր մէհարէթի իլէ բադտա պաշլամըշ ըտը, մերգումէ, ինճէ Թիւլտէն մամուլ էլպիսէսի իլէ, ատեթա հէվատե Թայըր (Թուչող) օլան բէրիլէր կիպի պիլ ճիւմլէ հուզղարը՝ վալիհու հայրան իթմէքտաե իտի։

Մատամաղել Թայլիճոնի, ֆէվդէլատե կիւզել, նազիք, ճաղիպ, Թաղէ, վէ հէնուզ սապիրե օլտուղու հալտե,

ամէնեառաեէ պուլուհան պիլ ճիւմլէ բադդասէլէրին (պա-
բուհի) սէրվէրի առա օլունմադա չայան իսի։

Ֆագաթ Սէնի իլէ Կասթօն, պու մէնզարէ յի հայ-
բէթի պահչաառէն՝ էվվէլքի կիպի միւթէլէդդիդ օլմայօր-
լար ըսը։

Կասթօն, սօն առբէճճ մահզունն օլմադը լա՝ Սէնի առա-
խի անգարիպ մէրդումէն մահզունիյէթինի առբք իթմիշ,
վէ քէնառ առախ պիրառաէրինէ իմմիառալ իառուպ, միւքա-
առեր պիր հալ իպդրադ իսիյօր ըսը։

Կասթօն, հրաս իթմիչի պու նակէհանի էնառիչէնին
էապադը միւճիպէէնին՝ հէմչիրէհինէ պէ յան իթմէք իա-
թէմէմիշ իսէաէ, Սէնի, մէրդումէն եառնագլարընէն թէք-
բար սարարմասընը կէօրիւպ, վէ առհա ռօղրուսը պիր
հրասը թառպ իլէ՝ պիրառաէրինէն վէնիմ վէ քէառէնագ
պիր հալաէ օլառւղունը անլամը չ իսի։

Ֆագաթ Կասթօն, արաաբը առէմի պուլամադը չ
իսի. կեահ պէ կեահ կերէք ուղագառ, վէ կերէք եագը-
նընառ պիր իամ եառ օլունառուգառ՝ գուլագլարընը գա-
պարթըր, վէ ադիմ պիր մերագ իլէ առօրմ եառնընը կէօղ-
լէր, վէ հաթառ Սէնիթէն հայրէթինի մուճիպ օլաճագ առ-
ճագ առերճճէառ նէպաքէթէ մուղայիր, վէ չէրմու հիճագ-
առն արի պիր նէվի պագըշը լա, եառնընառն կէչէն առօ-
նէն էչխառըն սիյմալէրինէ ափք ափք պագար առւրուր իսի
իսէաէ, Ֆագաթ էթիպի ճահառու իգտամ քեամիլէն պօչա
չըգայօր ըսը։

Ֆիլհագըգա պու թահարրի բէք միւչքիւլ իսի. առլա
եիւղունն կէօրմէմիշ, վէ թառնըմադը չ օլառւղու պիր առէմի
պուլմագ դաալ՚ըմի իսի . . . Կասթօն, մաչիւմաթը օլմագ-
սըզըն՝ արաաբը չախաըն եառնընառն պին առֆա կէչիպ
առօնէպիկիր իսի, Ֆագաթ էնառնըն իսմի սիյմառընառ եա-
գըլը օլմագ . . .

Կասթօն, քէնառու քէնառույէ պու միւլահագայը իսի-

յօր իսի իսէաէ, պու ճիւմլէ արաաբը առէմի հէր հալաէ
պուլաճագ ընը մէմուլ իթմէքլէ, գաթառն օսառնմայուպ
տայիմա թէճճէսիւառու թահարրիյաթընա առվամ իթմէք-
առ իսի։

Բէրառէ էնմիշ, Ֆագաթ եապանի Մարգի, մառամ
ար Վարանըն լօճառընառն ասլա ար չարը չըգմամը չ օլ-
մադը լա, թառպիյի Կասթօն իլէ րուպէրու կէլէմէմիշ էր իսի։

Էնառյի բագառա միւսիւ Պիւրօ, քէմալի Ֆուրթուբ-
ուղլուգլա ապօնա կիրտի. կիյտիյի մինառիպէթիպ էլ-
պիսէնին բէնկի, իճրայի առէնկ իառէն պիր մուղիգա թա-
գրմբնառա (Ֆալ յօ), առս չըգարան չալըը կիպի Ֆէնա հալաէ
կէօղէ չարբմագառայըառ. մէրդումէն՝ օրթառ կէչմէլի բի-
բօսընըն գամըչը տաախ, բալթօսընըն ճէպինառէն ար չարը
ապրգըլըպ էօթէ պէրի ապլանմագառայըառ։

Մ՚իւսիւ Պիւրօ, ավիպէնին ալթընառ օրթուրան, վէ
ճիւղվի պիր իւճրէթի իլէ Թէաթրօ ալէմինին հէր զէվգընը
չըգարան՝ պագը նառնուալը վէ էհլիյէթլի էչխառ իլէ, պիր
սէլամ թէաթրի իթտիբաէն սօնրա, կէօղլէրինի բարատիյէ
տօղրու ախթ իթտի, վէ իլ ը պագըշընառ, չօգառան աչի-
նալըզը վար կիպի Սէնիթի կէօրիւպ թանըառը, վէ մէրգու-
մէյի թէճճէսիւսէ պաշլայըպ քէնառու քէնառույէ։

— Էվէթ էվէթ, միւճէրրէթ պու տըր . . . պաշգասը
օլամադ . . . տօղրուսը չօգ չէրին չէյ, Ֆագաթ Ցիւգ ճէ-
նապլէրի՝ քիսէսինին ադրընը աչմալը տըր . . . – տէտի։

Պիւրօնըն թաշըառըզը սըր քեամիպի իւնվանը թագ-
լառ պիր իամ օլուպ, մէրգումէն ասըլ մէմուրիյէթի պիւս-
պիւթին պաշդայըառը. էղճիւմէ սըր քեամիպի առէն-
մէքլէ հէր չէյի անլամագ լազըմ կէլիր իսի. Պիւրօ զայէթ
ուսթա, զէքի, առէսիսէքէառ, վէ մահպուպէէլէրի պաշտան
չըգարառպիլէճճէք առբէճճառ նամըզդա բէրառագ, վէ պու
կիպի մուառմէլառթը աչըգանէառ մէհարէթու մէլէքէսի
առրքէառ, արսըղ պիր հայլագ իսի. վէլհասը՚լ՝ մէրգումէն

էլինաէն հէր չէյ կէլիր օլտուգտան մատէ, լաղըմ կէլտիյի հալտէ զօբա տարպէլէրինէ տախի տայանըր, վէ հէր նէվի չէթմու հագտարաթը հազմ իտէր եիւզսիզ պիր խապիս իտի։

Հէր սէնաթ-քեատրըն՝ քէնտույէ մախսուս պիր ղուրուրկյէթի օլտուղու կիպի, Պիւրօ տախի՝ քէմալի ֆախրու միւպահաթ իլէ, էֆէնտիսինին մահզուզկյէթինի մուճիպ օլաճագ հէր պիր չէյի էվվէլա քէնտիսի պուլուպ, տայիմա մումանկէյհի թէգտատիւմ իտէկէմիշ իտի, վէ իչթէ պու սէպէպտէ մէրգում, վէլի նիյմէթի օլան Յիւգ տը Մայլըրդ ճէնտալէրի իլէ սօն տէրէճէ լաիւպալի, վէ տաէթա սըյրըգճասընա կէօրիւչկյօր իտի։

Օյուն խիթամ պուլմուշ օլուպ, գալապալըգ սըգըշրագ թէտաթրօնըն տար կէչկուլէրինտէն սէօգիւլիւպ սըչարը չըգայօրլար ըտը։

Ֆէլսոփչէն Շարլթօ վէ րիւֆէգտասը տախի, կեահ մատմազէլ Թայլիւճանըն, կեահ Սէնթին, վէ կեահտա Շարլթօնըն, հէնուգ միւպայա խիմիչ օլտուղու կիւղէլ պիր գըսրագըն հագդընտա գօնուչարագ, պէօյիւք նէրտիւպանտան էնմիչկյէր իտի, ֆագաթ մէրգումանըն պաչկըճա միւքեալէմէլէրի, օլ կիճէ լօճասը գարալը գալան, մատամ Մաթիլտ տը Սէն Ֆարամօն նամ տիկրուպա, վէ չիվէ-քեար պիր մահպուպէկյէ հասր օլունմուշըտը։

Մատամ տը Ֆարամօն, օ վագթըն մահպուպէկէրինին՝ վէ տահա տօղրուսը, կիրուհը աչիւֆթէկկանըն՝ էն եիւքսէք սընըֆընտան տատ օլունապիկիր իտի, չինքի գօյնունտա միւնթազամ պիր իղտիվաճ սէնէտի պուլունմագկա, իչպու սէնէտ, մէրգումէնին՝ պիր Գօնթըն զէվճէկյի մէշրուտասը օլտուղունը, վէ մուտախարէն Գօնթըն վուգուկյի վէֆաթըյըտա տուլ գալտըղընը իսպաթ իիմէկյէ քեաֆի իտի։

Ֆիլհագըգա՝ պիր մահպուպէ իչին, կէրէք պիղղաթ քէնտինճէ, վէ կէրէք աչըգտըրը պուլունան Շարլթօ վէ րիւֆէգտասը կիպի զէվաթը միւթէպէրէ իչին, պունտան ալէտ վէ միւթէնա պիր վազիյէթ օլմազ։

Մատամ Գօնթէս տը *** վէ եախօտ մատամ տը Սէն Ֆարամօն, քէնտի րէֆիդէլէրինտէն թատպիտու թալթիֆ օլունմագտա, վէ հաթտա (Սիրօն) նամ զազէթանըն քիւչիւք միւէլլիֆլէրի, մէրգումէյէ օն իւչ այագը ուզուն գասիտէլէր իհտա իտէրէք մետոու սիթայիչ իտէրլէր իտի։

Տըրակօն, նը չանկըսը Մինեվօնը գօլթուղունա ալըպ, վէ Բօառէ տախի Գէպէլ իլէ պէրապէր՝ ուզագ վէ թէնհա մահալլէրտէ վագը, ֆագըր՝ ֆագաթ նամուսը խանէլէրինէ եայա օլարագ ավտէթ իիմէքլիյէ հազըրլանմագտայըտըլար. էնսայի րահաթ, իբի ամէլէլէր, պիր ազ էվվէլ պէյնլէրինտէ մէվզույի պահն օլա իլգ մէսէլէյի էլէ ալարագ, Բարատիտէքի լօճատա օթուրան տէլիգանլընըն՝ Բալօ քէնտիսի օլուպ օլմատըղը խուսուսընտա, եէնիտէն միճատէլէյէ պայլամը չլար իտի։

Լօճալար բէյ տէր բէյ պօչանմագտա օլուպ, միսիս վէ մատամ տը Գօմբանս Մայլը բրէ տախի, քէնտի լօճալարընը թէրը իիմիչլէր իտի. Տիւչէս, օ անտէ մատամ Լէա Վէրէնէն, խանըմանտուղ (անաէր) ումուգլարը իւղէրինէ զայէթ կիրան պահա պիր չալ էօրիմէքտէ օլան Լէօն Տիւչէնէլէ, ամիրանէ պիր նիկեահ աթթի իիմիչ իտի. պու նիկեահ, չիւպհէսիզ Տիւգին զայպուպէկթի էնտասընտա, պէյնլէրինտէ ճէրիեան իտէն միւքեալէմէնին սօն գըսմընըն իբմալի տէմէք իտի։

Կասթօն իլէ Սէնթ, Բարատինին գաբըսը իչինտէ տուրուպ պէգլէմէքտէ իտիլէր. Կասթօն, մահալի մէդքիւրտէն կէչինէլէրի, թէճէսսիւս իիմէք իսթէյօր կիպի պիր վազիյէթտէ պուլունույօր ըտը։

Էվվէլա մատամ Լէա Վէրէն, Տիւչէնէլին գօլթուղընտան ատէթա ասըլմըշ օլտուղու հալտէ Կասթօնըն էօնիւնտէն կէչտիլէր. ահպօսթօլը մէրգում (Տիւչէնէլ)

թագվիա պիր թէպէասիւմ իլէ, պէօյլէ կիւղել պիր գաթընը գօլթուղունա ալմագ սաաաէթինաէն կիւչա օսանմըշ կիպի պիր հալ իպրաղ ետմէգբաէ իսի. Ցիւչէնել՝ կասթօնը կէօրիւպ թանըրը իսէաէ, թէղաֆիւլ (չըճանչնալ ձևայընել) իլէ տերհալ պաշընը էօթէյէ չէվիրսի:

Պաաէհու Վիգօնթէս տը Վարան, մայէթը մէվճուտէյի հաչխանէսի իլէ պէրապէր կէչի վերսի. չիրին Մարգի՝ գօլունը մաաամ Վիգօնթէսէ վիրմիշ օլմապը լա, մերգումէ օ անաէ թէպէասիւմ իլէ Մարգիյէ, զայէթ բէսաէն պիր չէյլեր սէօյլէյօր իսի:

Գաբուտան կէչտիքլերի էանաաէ, Մարգինին գօլը, կասթօնըն կէօյսիւնէ սիւրիւնմէքլէ, մերգում՝ աֆիվ տիւլէմէք իչին կասթօնա տօղրու տէօնաիւչիւնաէ, հէման չուլէտաը նիկեահը՝ պիր սանկիյ գաաար, Մայլըրբէ խաաէտանը սօն սիւլալէսինին, եանի կասթօնըն՝ սարարմըշ չէհրեսի իւղերինէ աթֆ օլուպ գալը:

Պու վագաա հարիդ իւլաաէ պիր չէյ օլաու. Մարգինին նիկեահը կիթաիքճէ թաթլըլաշալը, վէ աաէթա պիր գաաընըն լաթիֆ վէ խոշ պագըշը կիպի, թաթեիպու սիթայիշ (վաղաքչել) իսինճի պիր հալի հալալէթ քէսպ իթաի:

Կասթօն խաէ, կէօղիւնի միւսիւ տը Պօյնըն սկյմասընա տիքմիշ օլուպ, «ահաղ էլդապըմը չալան չախս պուսը տըր» տէյու քէնաու քէնաույէ սիւալ խոյօր ըտը:

Յաղաթ նա՞սըլ պիլէճէք իսի, նէ՞ իլէ թաաահիդ իաէճէք իսի,

Պիլ ճիւմլէ հազըրսւն կէչիպ կիթաիլէր, վէ սըրա կասթօնա կէլտիքաէ՝ մերգում տախի Սէնթ իլէ պէրապէր աշաղը յա էնաի. կէնճ գըղճըաղ, հիւղնու քէաէր իլէ պիրաաէրինին եիւպիւնէ պագըպ, հիչ պիր չէյ սուաղ իթմէյէ ճէսարէթ իաէմէյօր ըտը:

Բօմէ, եօգաըրըտան աշաղըյա գաաար կիթիլի պէօյիւք

տիտ տիրէքլէրըլէ միւղէյէէն հավլիտաէ, պիրինի պէքլէյօր կիպի տուրմագտայըտը. Սէնթ, Բօմէյի կէօրտիւյինաէ կիւլ կիպի գըղտըտը, վէ պիր սանկիյ գաատար մերգումա պագըպ, պատէհու եիւղինի չէվիրտիկինտէ տուտագլարը իւղերինաէն՝ խոշ վէ նիմ պիր թէպէասիւմ կէչի վերսի:

Ֆէղալիք Բօմէնին սկյմասը իւղերինտէ տախի, հալի սէպավէթէ մախասուս պիր մէսրուբկյէթ չուլէսի իչթիաղ խոյօր ըտը:

Բօմէ, հավլիյի թէրք պիրլէ՝ Սէնթ իլէ Կասթօնըն արգասընտան տրշարըյա չըգտըղը կիպի, միւսիւ Պիւրօ տախի՝ մերգումըն արտը սըրա կիոյօր ըտը:

Միւսիւ Պիւրօ, բիբօսընը չըգարուպ լիւլէնին իչինէ պօլճա թիւթիւն գօյմագտայըտը:

Կասթօն, պօշ պիր արապա պուլուպ Սէնթ իլէ պէրապէր սիւվար օլտուլար:

Միւսիւ Պիւրօ, բիբօսը ապղընտա, վէ էլինտէ քիպրիթ չէքլինտէ տիւրիւլիւ պիր քեաղըտ օլտուղու հալտէ արապայա թագարրուպ իթտի:

Բօմէ տախի, իքի ատըմ գաատար ուղագտա գալտըրըմըն իւղերինտէ տուրուպ, էլինտէքի պասթօն մեգամընտա գուլլանտըղը միւսէննա, վէ զարիֆ պիր գամըշըլա օյնամագտայըտը:

Միւսիւ Պիւրօ, Սէնթ իլէ Կասթօնը կէօթիւրէճէք օլան արապաճընըն եանընա եանաշըպ,

— Սֆիվ իաէրսինիզ տօստում, միւսաատէ իսին տէ ապղճըդ շու բիբօմը ֆէնէրինիզտէն եագայըմ – տէտի:

Մերգումըն իթիկսագ իթտիկի թէապիր ֆէնա տէյիլ իսի:

Արապաճը Կասթօնա տէօնիւպ – սահիհ միւսիւ, օ տէյիլ ամա նէրէյէ կիտէճէյիզ – տէյու սուաղ իթտի:

. Պիւբօ դուլագլարընը գապարթաը, վէ կասթօնըն, արապաճըյա ճէվապ վիրմէք իչուն հէմեն ադղընը աչմագա օլտուղունը կէօրաիւ . . .

Ֆագաթ Բօմէ, մէյտան վիրմէքսիզին թարֆէթիւլայնաէ քէմալի չիտէթլէ, վէ թաս թամամ նըշան ալարագ, էլինաէքի ինճէ՝ ֆագաթ տայանըգլը գամըշը, Պիւբօնըն ադղընա չարըշ չարըմասը յըլա, վէրգումէն իչի էօն ափշէրի իլէ պէրապէր բէրթօսընը, իչինճի գաթըն եիւքսէքլիյինէ գատար ֆըրլատը վէրթի։

Պիւբօ, պու տարալէյի նակեահ ղուհուրաէն նէյէ օղրատըղընը պիլէմէյիւշ սէրսեմլէնտի, իչի էլի իլէ չէնէսինի թուրթտու, վէ ածըրնատան հայգըրմագա պաշլատը։

Մէրգում, պիր գաչ սանիյէ սօնրա այրըլտըղընտա ատագա նապէտիա օլմուշ, վէ գամըշ պասթօնըննա տայանըպ տուրմուշ օլան Բօմէտէն պաշգա ֆիռնէյի կէօրէմէտի։

Բօմէ, ֆիլթուրսուզ պիր հալ իլէ Պիւրօյա խիթապէն։

— Պիր մահալ իշարէթ իթմէք իսթիյօր ըարն աէյի՞լմի . . . չիռնի պէնիմ տանա տէյճէք մահալիմի իշարէթ իթ քի, էֆէնտիմէ տույտուրտուղունտա բէք մէմնուն օլաճագ տըր. Մարք մահալլէսինին Սէն Լուի զօղագընտա վագը 26 նօմէրօ իլէ միւրագգամ ափուքճանտա տագքին, մօտէլճի եավօտ հէյքէլ Թըրաշըն խալիսանէ սէլամլարընը, էֆէնտիմէ Թէպլիղ իթմէկի ըչճա խատրիմ . . . – տէտի։

9

ԻՔԻ ՍՏԷՓ ՖԱՊՐԻԳՍՃՂԳԼԱՐ

Ֆէրտասը կիւնի սագահըն սասթ սէքիզինտէ՝ Սէնթ իլէ Կասթօն գարեօլալարընտան չըգուպ, միլթաալէրի իւզրէ իհթիյար Տիւչէսէ կէօրիւնտիւքտէն սօնրա, սագլը բուպալէրինի սօյունտուլար. Կասթօն, քէնտույէ մախսուս ամէլէ կէօմէյինի կիյտի, վէ Սէնթ տախի Հինա քէթէնէնտէն մամուլ ֆիսթանընը կիյինուպ, վէ պաչընա տախի ամէլէ գըլլարընըն գօյտուղլարը չապգա գըլըգիլը թագէէնի վազ իթտի։

Ժան-Մարի-Պիօ, մէրգումանընը՝ սաղ ճիհէթի գաթըընըն նէրթիւպանընտան էնտիքլէրինի կէօրտիւյինտէ, իչի չէքիւպաէ գօնադընը պէօյիւք գաբըսընը աչաճագ հէրտէ գուլիպէսինտէն չըգտը, վէ չապգասը էլինտէ օլտուղու հալտէ պիզգամ կէլիպ գաբըյը աչը։

Կասթօն, ղայէթ մահզունի կէօրիւնիւպ սիյմասը տախի սարարմըչըտը. Պիօ, մէրգումը թաապիմ իլէ սէլամլասըղընտա, Կասթօնըն իւզէրինէ՝ աճըգլը վէ ըզգաթամիպ պիր նիկեահ աթֆ իթտի։

Պիօնըն սիյմասը տախի սօկուն իտի. մէրգումընն սաֆու սատէ սըֆաթը իւզէրինտէ պիր էսէրը քէտուրէթ կէօրիւնիյօրըտը, զիրա Թամ օ սագահ իտի քի, մատմազէլ Մայլըրդէյի, հանի Պէրթայը տախի, պաղչէնին գաբուսը հանընտա պայղընն պիր հալտէ պուլմուշ ըտը։

Պիրատէր իլէ հէմչիրէ՝ գօլ գօլա վէրմիշ օլտուգլարը հալտէ գօնադընը գաբըսընտան տըշարը չըգտըլար. մէրգուման միլթաալէրի իւզրէ հէր կիւն Ֆըրան-Պուրժուա զէդաղընտան հօգտարը չըգարլար, վէ հէրտիկէրինի սէվէն

ուֆաճըդ չօճուդլարըն սաֆտէրունանէ սէտասըլըլա գօ-
նուշարագ կիտէրլէր իսի, ֆագաթ պու տէֆա իքիսիտէ
սուս բուս եիւրիւմէքտէ իսիլէր։

Ֆէմալի դէվգու մէսէրրէֆլէ պէտ իսիլմիշ օլան պու
էյլէնճէլի կիճէ, մէրգումանըն իւղէրինէ քէտէրամիզ պիր
թէէսիւր հասըլ իթմէյէ պաշլամըշ ըտը. Կասթօն, պաշը
ասըգ, վէ էնաիշէնագ պիր վաղիյէթ քէսպ իթմէքլէ,
կէահ պէ կէահ խաթրընա խուրթուր իտէն պիր հիտէթին
թէէսիւրի իլէ գաշլարը չաթըլըյօր իտի,

Սէնթ, կիրիֆթարը տէհշէթ օլուպ՝ կէօղիւնին ու-
ճույըլա, վէ աղիմ պիր խելէճան իլէ Կասթօնը, թէէսէ-
սիւս իտուպ տիթրէյօր իտի. վագաա մէրգումէ, պիրա-
տէրինին խաթրընատ նէ՞ կէչմէքտէ օլտուղունը պիլմէկ
իտի իսէտ, պիր հըսսը թապի իլէ անգարիպ պէտպահա-
լըգ վուգու պուլաճաղընա գանաաթ կէթիրմէքտէ իտի։

Կասթօն, Սէն Լույի զօգաղընըն քէօչէսինի տէօնիւպ,
26 նօմէրօլը ֆապրիգանըն էօնիւնէ վասըլ օլտուղունտա
տուրտու, վէ Սէնթին անլընը բուս իտէրէք,

— Պու ագշամ. . . – տէյինճէ, Սէնթ, թէրէտտիւտ
իլէ պուրնունըն ալթընատ,

— Պու ա՞գշամ. . . տէմէք քի մահզունիյէթինին սէ-
պէպինի՝ պու ագշամ պանա պիլտիրէճէքսին, տէյի՞լմի –
տէտի։

Կասթօն, թէքրար հէմհիրէսինի բուս իթտի, վէ թէ-
պէսիւմ իթմէյէ զայրէթ իտէրէք,

— Սէօյլէրիմ հէմհիրէճիյիմ սէօյլէրիմ – տէյու ճէ-
վապ վիրտի։

Սէնթ, ֆապրիգանըն գաբուսընատ իչէրի կիրտի։

Մահալի մէզքիւր, եէքտիկէրէ միւսավի իքի խանէյէ
միւնգատամ (բաժնուած) վասի պիր պինա իսի. սաղ ճի-
հէթտէքի խանէնին գաբըսը իւղէրինատ թաալիգ իտիլէն
պիր նէվի եուվարլագ լէվհանըն օրթասընատ «իքինճի

գաթտա սաքինէ մատամ Սօրէլ, սիւզէնիտէն մամուլ թէզ-
եինաթ իտալ օլունուր» իպարէսի օգունույօր իտի։

Սօլ ճիհէթտէքի խանէնին գաբըսը իւղէրինատ լէվհա
պուլունմամագտա իսէտ, ֆագաթ օրթա գաթըն բէնէչ-
րէլէրինատէն, տիվարըն ուղունլուղունա տօղրու տարմատա-
ղըն պիր հալ իլէ կէօրիւնէն եարը հէյ քէլ բարչալարը,
գըրըգ տէօքիւք սանէմլէր, ալչը քիւմէլէրի, վէ մօտէլ-
ճիլէրէ մախսուս իւսթիւպէճլէ պուլաշըգ պիր թագըմ ա-
լաթու էտէվաթ, իշպու մահալին պիր մօտէլճի, վէ եա-
խօտ օյմաճը տիւքքեանը օլաճաղընը պիլտիրմէյէ քեաֆի
օլաճագտը։

Ֆիլհագըգա պու մահալ՝ Րօմէնին տիւքքեանը օլուպ,
մատամ Սօրէլին սաքինէ օլտուղու խանէնին՝ թա օրթա
գաթը բէնչէրէլէրինին գարշուսընատ պուլունույօրիտի քի,
մէրգումմ տախի պու խանէնին օրթա գաթընատ իչչէմէքտէ
իտի։

Մէղքիւր իքի խանէլէրին մապէյնինտէ պիր հավլի,
վէ եախօտ պիր նէվի զօգագ վար իտի քի, պու զօգաղըն
ուճը, տէմիր չըպըգլարը լա էօրիւլի պիր չիթ իլէ մուհամ
օլան պաղչէյէ գատար վասըլ օլույօր իտի։

Մօտէլճինին իսթիճար իթտիյի իչպու խանէնին թէք-
միլ ուղունլուղունա գատար, պու ճընա տէմիր չիթլէր վէ
եախօտ գաֆէս իլէ մուհամ օլան մահալ, միւզէյեէն պիր հալ
իպրաղ իթմէքլէ, Րօմէնին, գաֆէս իսմալ իտէն պիր սէ-
նաթքեարըն համիսի օլտուղու զանն օլունույօր իտի։

Սէնթ, սաբմլարընը տօստօղրու սաղ ճիհէթտէքի
խանէնին գաբուսընա տօղրուլթատու։

Մէրգումէ, սըրայը լա տիզիլմիշ վէ իւզերլերի քէթէն պէզլերի իլէ էօրթիւլմիւշ քեարկէֆլեր իլէ տօլու օլան իշ օտասընա կիրտիյինաէ, տահա հէնուզ քիմսէ կէլմէմիշ իտի, վէ հաթտա մատամ Սօրէլ տախի իչինին պաչընտա պուլունմայօր իտի։

Սէնթի, պիրտաէրի հադգընտա հըրս իթտիյի էնտիչէտէն տօլայը հէր ան տերունինտէն չըգմադտա օլան ահու էնինլերի կիւճպէլա զապթ իտերէք, հէման քէնտուչէ մախտուս օլան մահալտէ օթուրուպ իչլէմէյէ պաչլատը։

Մէրգումէ, պիր գաչ տապըդա թէքրու թէնհա չալըշըգտան սոնրա, նակէհան կէօղլեր իւզերինտէ բարլադ պիր շուլե կէչիլէրմէքլէ, տիտէյի ղէմսիյատէսի (վշատցեալ) դամաշատը, վէ թաղիյի քեարկէֆին իւզերինտէն ըէֆ իթտի. պու ըշըդ, հավլինին տիկեր ճիհէթինտէքի բէնչերէնին աչըլմասընտան նէչաթ իտուպ, հէնուզ թուրու իթտիքտէ օլան ափիթապըն զիյատը, իչպու մահալէ ադա էնտաղ օլույօր ըտը։

Սէնթի, Բամինին գարշըքի բէնչերէտէ կարը աչըլմըչ բերտէնին արգասընտա տուրուպ, միլէհայըրէն քէնտիսինէ պադմագտա օլտուղունը կէօրմէքլէ, գալպի ֆէնա հալտէ չարբմադա պաչլատը, վէ հիճապընտան նաչի կիւլի սատ պէրքը բուխսարը ալ ալ օլարադ կէօղլերինի էնտիրտիյինտէ, տէրհալ բերտէ ինէրէք բէնչերէ տախի գալանտը։

Սէնթին, սինէյի պադիրէսի (կուսական մարմին) պիր սատմէյի ֆէվգէլատէյէ կիրիֆթար օլմուչտը. բադիղէյի մէրգումէ, թիա ճանը իչինտէն գարիպ պիր տարպէ հըրս իտեր, վէ պու տարպէյի նակէհուրուտէն տիւչտը խէվֆու էնտիչէ օլույօր իտի։

Նակէհան օտա գարուսը աչըլտը՝ մատամ Սօրէլ իչերի կիրտի. Սէնթ՝ պու մէմուրին զայրի բտրըրտը յէ տօյտուղունտա պաչտան այաղա գատար տիթրէտի. մէրգումէ, անլը իւզերինտէ հըրս իթտիյի գըզտարթըյը, կիւյա

պիր ճինայէթի իտարէսի տիր կիպի, ահթէչլեր իչինտէ ճանմադտա օլան ճանագլարընը էլլերի իչինտէ սէթր իթտիքէ իտիէտի, պիչարէ գըզճըզ, քէնտուչի կիզլի պիր իթհամնթի (ամբաստանութիւն) իլէ մուհապէ վէ կէօղլերի տախի, կիւյա իչլէտիյի ճիւրմի իյթիրաֆ իտեճէք զանն իտիյօրըտը։

Մատամ Սօրէլ, պօչ գալմըչ քեարկէֆլերին իւզերինէ հիտէթու չիտտէի իպրաղ իտեր պիր նիկահ ահթֆ իթտի. մէզպուրէ, միւնթազամ սուրէթտէ կիյինտիչ՝ օթուզ պէչ ճաչընտա պիր գատըն օլուպ, սիյմասը նէ բէք չիրքին վէ նէ տե կիւղել իտի, ֆագաթ էօյլի թապիյուն, պու գալըբնըն էչքեալընը թահսար թէֆթիհիչէ ալտըգտա, անըն հըրսու թամա իլէ մէէլուֆէ օլտուղունը թատտիգ իտեճէյի տերքեար իտի։

Ֆագաթ տիւնեատե գա՞նդը տատմ, սըրֆ ինսանիյէթէ իպրտմէթ իթտիքէ նիյէթի իլէ ֆապրիգա, վէ եախօտ պիր իչ մահալի քիւչատ իտեր։

Մատամ Սօրէլ, սալընըն տերունինի տօլաշըպ, իչլէրին նէ հալտէ օլտուղունը անլատմադ իչին, պագը քեարկէֆլերին էօրթիւլերինի գալտըրտը, վէ Սէնթին էճնիւնտէն կէչմիյինտէ, մէրգումէնին եանագընը հօխչայատագ,

— Ա.ֆէրին գըզըմ ափէրին, չօգ եաշա, սէնտէն պաչգա, վազթինտէ իչինին պաչընտա պուլունան հօգ տըր – տէտի։

Պու արա՝ իչճի գըզլարընն կիրուպ չըգտըգլարը գադը չիտէթլէ աչըլմադըտա Սէնթի, մէրգումէյէ ճէվապ վիրմէք պէհիյէօնտէն գուրթարտը։

Պէչ ալթը նէֆէր կէնճ գըզլար, մահզա քէնտիլէրինի բարլադ վէ չիզ կէօմթերմէք իչին նէվպէ նէվ ելպիսէլէր լապիսէ օլտուգլարը հալտէ իչերուչէ սալտըրտըլար. պունլարտան պագը լարը սապրէ, վէ պագըլարընըն սիյմալէրինտէ պիր էսէրը նէճապէթի կէօրինինը խէտէ, ֆագաթ ճիւմլէսինտէ հատտէն էֆզուն պիր խահիշ, վէ պիր խա-

ֆիֆլիք կէօսթէրմէքտաէ , վէ հախօտ թադլիա իթմէքտաէ խոխլէր։

Տօղրուլը սէօյլէմէք իչիւն, Րօման իլէ Թէաթրօ էլ էլէ վիրուպ, կէօզլէրիմիզի գամաշտըրան պու չիրին գըզճըազլարըն, թէրու թաղէ սկյմալէրինէ պիր նիգապ կէչիրմիշլէր տիր. էվէթ, մէրգումէլերէ, «սիզ չօգ խահիշլի, պի բէրվա, ճէսուր, մահզուզէ, մէսրուրէ վէ զայրի հիւմինինիզ» սէօզլէրինի օ գատար թէքէրրիւր իթմիշլէր քի, նիհայէթ անլէր տախի միւտէթը էօմրլերինի, արու հիճապտէն արի, սէօզ տինլէմէզ, վէ հարամզադըգլա կէչիրիւպ, միւճերրէտ քիւսթախ վէ միւսթահզի օլմագլըղա ֆէվգէլատէ ճահտու իգտամ իտէկէլմիշլէր տիր։

Ա.սրըմզըղըն պազը ասհապը գալէմի (գրագէտներ) թարաֆրինտան, պու ինսաֆսըզլըգ, հանի միւտահինլիք, ամէլէ կիրուհրնըն երքէք գըսմը հադգընտա տախի րէվա կէօրիւլերէք, պիր թագըմ իրի իրի սէօզլէր, վէ միւճերրէտ զավալլըլարըն զարարընը մուճիպ օլան էֆքէարը սերպէսթանէ, վէ մինտսիպէթիպ մէտհու սիմայիշլէր, մէրգումանըն զիհինլէրինի թախտիշ իտուպ, պու հալ իլէ բահէթլերի միհնու մէշագգաթէ թէպոիլ իտիլմյօր։

Ա.սհապը գալէմին թէայիւշինի թէէմին իտէն, վէ չիրքէթը պէչէրկյէնին էն մուհիմ վէ էն միֆիտ գըսմը ատտ օլունան պու չալըշգան քիմսէլերէ, հանի ամէլէ կիրուհընա, ճիւմլէտէն զկյատէ բաղպէթ իթմէք, վէ րէֆհանը հալլերինի մուճիպ օլաճագ նասիհաթլարը միւհթէվի պէնտալէր եազմագ, իւտէպայի հադըրէնին վազիֆէլերի տիր զանն իտէրիզ։ Քէմալի ֆախրու միւսահաթ (պարծանօք) իլէ տէրիզ քի, մէրգումանը պիդիմ գատար սէվէն, հիւսնի հալտէ պուլունմալարը արզուսըյլա սուգան օլան, վէ հադլարընտա հիւրմէթ իտէն պիր քիմսէ տահա էօգ տըր։ Էվէթ, պիզ էդ ճանուտիլ, պու չալըշգան կիրուհրն, մահզա հիւսնի ախլագ, վէ գուվվէյի ադլկյելերի սայէսինտէ,

պիր կիւն րէֆհանը հալտէ կէօրմէյի արզու իտէնլէրտէնիզ։

Ֆագաթ մէկէրչի պուննալտա ալչագճասընտա միւտահհինլիք իտուպտա, հատտը զաթլերինտէ պուլունմայան խասկյէթլէր իլէ թալթիֆ իթմէք, վէ օ հալտէ պիչարէլերին րահաթ՝ վէ սատէ սուրէթտէ կէչիրտիքլերի էօմրիւ իվլալ իթմէք, հիւսնի խըտմէթ ատտ օլունապիլիրմի։

Մէրգումանը՝ պիր թագըմ իրի իրի վէ ալյիշլի լուղէթլէր իլէ, պուլունտուգլարը հալտէն նէֆրէթ իթտիրմէք, վէ հիտէթու ատտավէթտէն նէշաթ իտէր օլան հադսէտ աթէչի իլէ գալպլերինի եագըպ գավուրմագ, հիւսնի խըտմէ՞թմիտիր։

Մէրգումանըն՝ հալի հազըրտա, եանի հասպ էլ գատէր օղրատըգլարը ֆէլսաքէթը տիւնեէվվէլկյէյ, մուգավէմէթ իտէպիվմէք պէսալէթինի (քաֆուրթիւն) էլլերինտէն ալմագ, վէ միւսթադպէլ իչիւն տախի գալպլերինտէ մէրքիւզ պուլունան իւմիւտու իսմն հէյքէլինի ևրգմագ, մէկէրչի պուննալրը խալիսանէ սէվմէ՞քի տիր. պու հալէ չէֆգաթ տինլէ պիլի՞րմի։

Հա՛յըր հա՛յըր, պու չէֆգաթ տէյիլ, իլլա տէրէճէյի նիհայէտտ խայրնլըգ տըր. պու աճ վէ պի իլաճ քիմսէլերէ, թէվկիլի արագի գանունընտան պահս իթմէք, վէ կիւյա անտէն հասըլ օլաճագ օ խէյալի սերվէթտէն տէմ ուրմագ, մէրգումանըն գանլը եարէլերի իչինէ պիր խանչէր սօգուպտա պիւքմէք տէյի՞լմիտիր, պիր թագըմ վահի վէ չահրանէ թաապիրլէր, վէ չայանը խոթիհզա իրի իրի, վէ բարլագ լուղէթլէր իլէ, մէրգումանըն քիպրի զաթիլերինի պէյհուտէ եէրտէ թահրիդ իթմէք, վէ պէնկի պէչէրէ թապկի օլան իդպալ բէրէսթիլիք տույղուլարընը օեանտըրմագ, ինսաֆսըզլըգ տէյի՞լմիտիր . . .

Ինսա՛ֆ, ինսաֆ խոնիզ, պու սէֆիլ ատէմլեր, սիզին եաղտըգլարընընը օգուտմագլա արթըգ չալը չնագտան խըթինա խոչճէքլերի, վէ կիւյա քէնտիլերի իչիւն պայըլըպ

էօլէն Տիւշէալէր, վէ Գօնթէալէր արայաճադլարը աէրքեար տըր.քի, պու հալին զայէթի ներէյէ միւնճէր օլաճաղընը՝ պէլ.քի սիզ պէնաէն ալէա պիլիրսինիզ . . .

Իչթէ եա ասհապը գալէմ, սիզ պու աաէմլէրին, գա-նաաթսըզ, եարամազ, վէ հայլազ խոյօրսունըզ, վէլհա-սըլ պունլարը պիր գալէմ տարպէսի իլէ, մանէվի սու-րէթաէ վուրուպ էօլսիւրիյօրսունուզ . . .

Մաատամ Սօրէլին ֆապրիգաճըզը գարուսընաան իչէ-րի կիրէն պէշ նէֆէր գըզլարաան տէօրաիւ, սօն մնաա ու-սուլի իւզրէ խմալ խոլմիչ Հինա քէթէնի գումաչընաան ֆիսթանլար կիյմիչլէր, վէ պաչլարընա աախի տաի ճընա-տան, ֆագաթ քէմալի իհթիչամ իլէ պիրէր խասըր չապ-գա վազ իթմիչլէր խոլ:

Պէչինճի գըզ, Սէննթին կիյոխլի կիպի պաչընա ուֆագ պիր թագաէ գօյմուշըար, պու գըզճըազ, իւք ագչամը Օգէրա Թէաթրօսընաա կէօրահուչիւմիւզ Տըրակօնըն նը-չանլըար՝ մաամաղէլ Մինեօն քէնոխի օլուպ, իւք տէֆա օլարագ մէզ.քիւր ֆապրիգայէ կէլիյօրըար, չինքի մաա-մաղէլ Զէլիեա, վէ մաամաղէլ Ջիւլէմա, տօսալարը պու-լունան Պէպէլին թաավոխէյի մախսուսէսի իւզրէ, մերգու-մէլի օ կիւն, ՄԱՏՄԱ ճէննապլէրինէ թագոխոմ խաէճէքլէր խոլ:

Պունլարըն արգասընաան, մահզուն վէ սօլկուն չէհ-րէլի պէօյիւճէք պիր գըզ կէլմէքաէ խոլ. մերգումէ, մա-ատամ Սօրէլին զայպուպէթի էանասընաա, ֆապրիգանըն հիւանի նըզամընա նէղարէթի իթմէք.ք մէմուրիյէթինի հայիվէ, վէ եախօա մաատամանըն միսթէչարը կիպի պիր չէյ օլուպ, ՄԱՏՄԱ.Զէլ.Լ նաղըր (տեսչուհի) տէյու թէսմիյէ օլունմագաա խոլ:

Մաատամ Սօրէլ. – (Հիսէթ իլէ) տայիմա պէօյէ կէճ գալը.յօրսընըզ, տօղրուսը մաամաղէլէր, պու սիզին կէճ կէլմէնիզ պէնիմ զարարըմը մուճիպ օլույօր . . .

Զէլիեա. – Օն տագըգա պիրէ . . .

Ջիւլէմա. – (Շապգասընը չըգարըպ պիր պուճաղա աթարագ) իչթէ պուրաաա հաղըր տէյի՛լմիյիզ:

Մաատամ Սօրէլ. – Ա՛հ սիզ տախի Սէննթէ իմմիսալ իթմիչ օլայըտընըզ՝ նէ գաատար էյի օլուր խոխ. կէօրիյօր-սունուզ ա, հէր սապահ ճիւմլէնիզտէն էրքէն կէլիպ իչի-նին պաչընաա պուլունըյօր – տէտիյինաէ, տէօրթ նէֆէր գըզլար պիր աղըզ հայգըրարագ,

— Հա Սէ՛ննթ, Սէննթ իչի՛ունմի տէյօրսունըզ, զաթէն օ, նօգսանկյէթաէն արի օլմայը քէնաուչէ սէնաաթ իթ-միչ տիր – տէտիքլէրինաէ, մաամաղէլ Մօտիթ նամ գըզ քէլամէ աղաղ, վէ եավաչ պիր սէտայըլա,

— Պունըյըլա պէրաապէր, Սէննթին՝ ագչամըն սաաթ պէչինաէն թա իրթէ կիւնին սապահընա գաատար նէ՛ եար-տըղընը քիմսէ պիլմէմէքաէ տիր:

Ֆագաթ, միւտէթը մէզ.քիւրէ զարֆընաա, մաամա-ղէլ Մօտէսթին նէ եարմագաա օլաուղունը հէրքէս պիլ-մէքաէ խոխ:

Սէննթ, պաչընը սամըչ լաէնգաթի իչլէր, վէ մերգու-մէլէրէ ասլա ճէվապ վիրմէյօր ըար:

Զէլիյա. – Մաատամ, իչթէ եէնի կէլէն իչճի պու գըզ տըր – տէյուպ, Մինեօնը թագոխոմ իթտի:

Մինեօն, աղ չօգ չաչըրմըչ պիր հալ իլէ իլէրլէտի, վէ խբի համիյէլէրի (պաչտապանուհի) մերգումէյի պիլա իհթի-ըաղ իլէրի սիւրտիւլէք. մաատամ Սօրէլ, պիր սանիյէ գա-տար Մինեօնը թէճճէսիւս իթտիքտէն սօնրա, Նաղըրէ ՄԱՏՄԱ.Զէլ.Լ խոխթապէն,

— Հէյէ պիր քէրրէ թէճրիւպէ խոխլիմ . . . պագը-նըզ էլինաէն նէ գաատար իշ կէլիյօր – տէտիյինաէ, Ջիւ-լէմա, կիւյա Մինեօնա իչգահաթ վիրմէք մէգամըյըա,

— Թէճրիւպէ տէտիքլէրի չունաան իսպարէթ տիր. պիզիմ կիւնաէլիյիմիզ գըրգ սաա տըր . . . սէն խսէ չհմ-

տիկնք եկրմի պէշ սու եէվմիյէ ալաճադսըն . . . զօրըլա տէյիլ , անլա՞յօրմուսըն . . . իշլինէ կէլիրսե հէմման պաշ-լայը վէր տէտի :

Մինեօն. – Բէք ալէա գապուլ խոէրիմ :

Ջիւլէմա. – Էօյլէ իսէ իշէ պաշլայալըմ – տէյիպ , զա-յէթ նէշէլի պիր սէտայըլա աթի իւզդէքը պէսթէյի թէ-բէննիւմ իթմէյէ պաշլատը :

Մաամաղելէր չալըշընըզ
Իշլէմէյէ ալըշընըզ
Մէհարէթինիզի հէմման
Կէօսթէրինիզ օլսուն աեան
Թրալա լա լա լա լա լա
Թրալա լա լա լա լա լա

Մաամար Սօրէլ . – (Ա.պուսը չէհրէ իլէ ազարլայա-բադ) մաամաղել Ջիւլէմա . . .

Ջիւլէմա – (Փեարկէֆին պաշընա կէչէրէք պուրնուն-նըն ալթընաան) նէֆէ՞ստէմի ալմայաճադըզ ,

Սէնթին եանընտա պուլունան պօշ պիր քեարկէֆ տախի Մինեօնա կէօսթէրիլմիշ իսի ,

Մինեօն , քէնտիսինէ թախսիս իտիլէն մահալէ կիթ-տիկ էնտատէ կէօդլէրի , օ անէ գատար պաշընը ասըպ իշլէմէքտէ օլան Սէնթին սկյմասընա թէսատուֆ իթմէքլէ կիւլէրէք ,

— Օ՛ պադընըզ . . . պէն պու դէդը՝ տիւն կիճէ պէօյիւք Օքերա Թէաթրոսընտա կէօրտիւմ իսի – տէյինճէ ճիւմլէսի պիր ադըզ ,

— Օքերա Թէաթրոսընտա՞մը – տէյու Հայդըրտըլըր :

Մինեօն. – Էվէթ կէօրտիւմ . . . Ֆագոթ չօգ թաա-ճիւպ օլունտաճադ չէյ . . . չիմոիքի գըյաֆէթինէ նիսպէ-

թէն , տիւն կիճէ զայէթ կիրան պահա պիր էլպիսէ կէյ-միշ իտի . մէսէլա իբէքլի . . .

Ջիւլէմա , Ջելիյա , Մօռիսթ նամ գըզլար , վէ Էմէլի թէօմիյէ գըլընան տիկէր պիր իշճի գըզ , տէօրտիւն եէք ավազ , վէ պօղազլարընը չաթլատըրճասընա պիր գահ-գահա իլէ կիւլմէյէ պաշլայըպ ,

— Վա՛յ Սէնթ , մաամաղել Սէնթ՝ Օքերա Թէաթրոսը հա . . . – տէմէքտէ իտիլէր :

Մինեօն , իշին իլ.ք միւշկիլաթընտան , եանի եէնիտէն աշինալէր պուլմագ միւշկիւլինտէն , պէօյլէճէ ուճուզ գուրթուլտուղունա քէնտինի մէսուտէ ատտ իտէրէք սէօ-ղունէ տէվամ իտուպ ,

— Էվէթ , եամէր եիւղլի վէ սէվիլէճէք տէրէճէտէ չիրին պիր տէլիդանլըյըլա պէրապէր , պիրինճի Բարա-տիտէ օթուրմուշըտը – տէյինճէ , Թէքքար գահգահալէր պաշլանտը , վէ հէր եանտան ,

— Օ՛, Սէնթ . . . մաամաղել Սէնթ . . . աֆէ՛րին ա-ֆէ՛րին Թէպրիդ իտէրիդ . . . տէյու հայդըրը չալար իշի-տիլտի :

Սէնթ , պէնզի պէթի քիւլ քէսիլմիշ , վէ ուզուն քիր-քիքլերի ուճունտա պիր կէօզ եաշը տամլասը պուլուն-տուղը հալտէ ճէվապ վիրուպ ,

— Պու տէտիկինիդ չէյլեր Սէնթ իշիւն տէյիլ տիր – տէտի :

Պու սէօզ , ատէթա պիր մուճիդէ կիպի հազըրունա Թէէսիր իթտի , վէ Մինեօն տէրհալ Սէնթէ տօղրու գօ-չարագ մէրդուվէնին էլինի թուվթը , վէ խալխանէ պիր սէտայըլա ,

— Ֆագոթ ճիյէր բարէմ , ադըն պու սէօզիւ սուլի նիյէթ իլէ տէտիմ զանն իթմէյէսին . . . ապլամայա նէ սէպէպ վար . . . ինսան՝ քէնտի թանըտըղը պիր զաթը լա պուդատարճըգ պիր շէյտ՞մի . . .

Մաամ Սօրէլ. – Մաամա՛դէլլէր, բէճա իաէրիմ պէ-
նիմ մուվաճէհէհիմէ պու կիպի սէօզլէր սէօյլէմէյինիզ։

Մինեօն. – Մաամըն հագդը վար։

Ծիկէր իչճի դըզլարըն, պիր աղըզ իթաիքլէրի բա-
թըրտան Մինեօնըն սէօզի իչիտիլմէզ օլսու. մէրդու-
մէլեր՝ պին տուրլու թահդիրամիզ վէ միսթահզիյանէ
սէօզլէր սէօյլէմէյէ պաշլաադըլար, քէնարլէրինէն՝ մա ֆէվ-
գըննաա պիր խասկէթը ճէմիլէյէ մալիքէ օլանլար հագ-
գընաա, հըսս իթաիքլէրի հասէաաէն նաչի ախըր ինթի-
գամ իթմէք, ումում գաաըն ճընսընաա մախսուս օլուպ,
պունլար օ կիպի թահդիրամիզ սէօզլէր պուրնուգ խուսու-
սընաա, ֆէվգէլաաէ պիր մէհարէթէ մալիքէ տիրլէր։

Չիւլէմա. – Մաամաղէլ Սէնէթ ասլա ճանպազ սէյ-
րինէ կիթմէզ։

Մօահաթ. – Ճանպազա կիթմէք ոնըն իչուն աէյիլտիր,
էօյլէ եէրլէր պիզիմ իչուն տիր։

Չէլիյա. – Նա օ չիրին աէլիգանլը . . .

Մօահաթ. – (Ճիաաի պիր թավը իլէ) մաամա՛դէլ Սէնէթ՝
ռօզրու սէօյլէ պիզիաէ տուչինէ տավէթի իաէճէ՛քմիսին ...

Սէնէթ, արթըզ պու սոն տաբզէյէ թահամիւլ իաէ-
մէյուպ պաշընը դալաըրաը, վէ անլը իւզէրինէ տուշմուշ
օլան սաըը քեաքիւլէրինի արգասընաա ռօզրու աթը վէրտի։

Կէնճ դըզըն՝ էչքը հիաէթի իլէ ռօլմուշ օլան կէօզլէրի
իչինաէ պիր շուլէ իչթիաալ իաուպ, մէրդումէ միսթահզի-
լէրին իւզէրինէ սէրա պիր նիկահ աթի իթմէքլէ,

— Տէաիյինիզ աէլիգանլը՝ պէնիմ էօզ պէ էօզ պի-
բաաէրիմ իաի – աէաի։

Չիւլէմա. – (Իսթիհզա իլէ) պէն տէյէճէք իաիմ։

Սէնէթ. – (Խէլէճան իլէ) եէմին իաէրիմ քի գարնաա-
շըմ իաի։

Իմէլի. – Պիլիրսիզ պիլիրսիզ, պիզ էօյլէ բէք չօգ գա-
բընաաշլար կէօրմիւշիզ։

Սէնէթ, օթուբտուղու եէրտէն գըյամ իթտի, եանագ-
լարը գըզարաը, վէ պիր ան էվվելքի օ խոշ վէ մահճու-
պանէ նիկահը, թայիֆէյի նիսայէ մախսուս օլան քիպրու
ղուրուր ալէվի իլէ իչթիաալ օլմայա պաշլաաը։

Մինեօն, թէտպիրսիզլիկի՝ եախօտ պօշպօղազլըղը յըլա
վուգու պուլան պու նապէճա հատիսէյէ, քէնարխինի մէ-
սուլ ատտ իտուպ, իթտիյինէ նատիմ օլտու, վէ Սէնէթի
հիմայէ վէ թէսելլի իթմէք իչուն մէրդումէյէ թադար-
բուպ իթտի իաէտէ, Սէնէթ էլի իլէ Մինեօնը պիր եանէ
իթթի վէրտի։

Իչճի գըզլար, նակէհան թանու խոթիհզալէրինէ խի-
թամ վէրտիլէր. պունլար հատտը զաթլէրինաէ սաֆտէ-
րուն, վէ աղ չօգ էյի գըզլար օլտուգլարը հալտէ տախի,
սոն տէրէճէ հոսիա վէ քինէճու իտիլէր. պու տէտիյիմիզ
մանասըզ վէ մաալսըզ պիր սէօզ տիր կիպի զանն օլուն-
մասը,

Սէնէթ, ասլա պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին, աղըր աղըր
գաբըյա ռօզրու կիտուպ տըշարը չըգընճա, Իմէլի նամ
գըզ, սոն տէրէճէ թահդիրամիզ պիր թավը իլէ,

— Բիյաքեար պուտալա սէնտէ, հերքէսի չաշգըն զանն
իտիյօր – տէտի։

Մէգքիւր Իսթիհզամընզ սիւրմէնին, նըզամքէրվէր չօ-
պանը օլան մաամ Սօրէլ, պու հատտէստէն տիլկիր օ-
լուպ քէլտի ադաղ պիրլէ,

— Մաամա՛դէլլէր, պիր տահա էվիմին իչինաէ պու
կիպի մինատիպէթսիզ վէ նապէճա հալլէր վուգու պուլ-
մամալը ադը . . . վէ հաթտա եարըն սապահ մաամաղէլ
Սէնէթ կէլտիյինտէ . . .

Մինեօն. – (Մահզունանէ պիր սէտայը լա) Սէնէթին,
արթըզ պուրայա այագ պատաճաղընը մէմուլ իթմէմ –
տէտի։

Իչճի գըզլար, Մինեօնըն պու սէօզիւնէ ճէվապ օլա-

րագ , մուհադդիրանէ սուրէթաէ ումուզլարընը սիլքահիլեր։

Ամէնթ , նէրահաւանաէն էնամիշ իտի, մերգումէնին կէօզ հաշլարը գուրսումուշ օլսուպ , հալընըզ սիյմասընտա ազիմ պիր քէտէր կէօրիւլիյօր ըտը։

Պու արա զօգագ գարըսընըն իչինտէ պիր ատէմ տուրսուպ, ազիմ պիր մերագ իլէ, մօտէլճինին տիւք քհանընըն քէնչերելէրինի թէճէսսիւս իտիյօր ըտը։

Շաւսըտ մերգումըն սիյմասը , գօրգագլըգլա պի բէրվալըդ կիպի ղարիպ պիր հալ իպրաղ էթմէքտէ իտի։

Պու ատէմ, միւսիւ Պիւրօ քէնտիսի օլսուպ, սըրթընտա եէյէճէյի ղօբալարա էհէմմիյէթի վիրմէյերէք , տիւշմէնին մեվզուսընը քէչիու թէճէսսիւս էթմէյէ կէլմիշ իտի։

Մերգում , Օրէրա Թէատրօսընտա կէօրտիւյի քիւչիւք վէ սարը դըզճըպաղըն, միւճերրէտ մօտէլճինին (Րօմէնին) մաչուգէսի օլաճաղընտա քէնտու քէնտույէ դարար վէրմէքլէ, արթըդ պու խուսուստա քէնտինին եաբաճաղը իլգ իշ , գօրգու բէբվայը պիր եանէ գօյարագ , լայըգսըզ պիր թէհարրի էթմէքտէն իպարէթ օլաճագտը։

Միւսիւ Պիւրօ, պիր թէհլիքէ վուգուրնտէ հէման ֆիքար իտէպիրմէք իչին գաբընըն էչիյի իւղերինտէ զայէթ թէթիկ վէ իհթիրագ իլէ տուրմուշ իտի։

Մերգում, Ամէնթին՝ խաֆիֆ սուրէթտէ այաղընըն սէսինի իչիտիր իչիթմէզ հէման պիր սըչրայը չըս րիւճաթ էթտի։

Կէնճ դըզ , Պիւրոյը կէօրմէտէն կէչիպ կիթտի։

Պիւրօ, մերգումէյի կէօրտիւյինտէ տէրհալ թանըրտը, չապգաընը հէման լիֆ կիպի սաչլարը իւղերինէ եէրլէշտիրտի , վէ Րօմէնին խալի տիւք քհանընտա պիր թահդիրամիզ նաղար աթֆ էթտիքտէն սօնրա՝ Ամէնթին արգասընտան եէրիւմէյէ պաշլատը։

Միւսիւ Պիւրօ, ուղագտան՝ ֆագաթ կէօզտէն ղայպ էթմէքսիզին Ամէնթին արգասընտան եէրիւտի , վէ մերգումէնին Մայըրբրէ գօնաղընա կիրտիյինի կէօրէրէք ,

— Է՛հ է՛հ պու էյի իշթէ . . . պու քիւչիւք գըզ պիպիմ էվտէ սաքին օլսույօր ըմըշ էօյլէ՞մի . . . տէսէնէ քի մերգումէ պիպիմ միւսիւ Տիւպին քիրաճըսը չըմըշ . . . պու իշ բէք միհասիպէթի օլտու . . . պիպ միւճերրէտա պու գըզը քիրայա պէտտէ էլէ կէչիրէպիլիրիպ . . . – տէհիքտէն սօնրա , էլինի գաբընըն չագչաղը իւզերինէ վաղ էթտի իտէտ գաբըյը չալմատը , վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէչէրէք ։

— Տիվանէլիք լազըմ տէյիլ՞, թէէննի իլէ իշ կէօրմէյէ, սաղ ճիհէթտէքի տայիրէնին իճտընը , չու գաբըճըլըգ իտէն Ա.յը կէթիրիր . . . տէմէք օլսուր քի՝ պու գըզ տաահի սաղ ճիհէթտէքի տայիրէտ տաքին օլսույօր, չինքի սօլ ճիհէթի խաթիճտաը իտէն ինկիլիզին տալա գըզ էվլատը եօգ տը . . . պու Ա.յը, պիր նէվի պէքճի . . . կէրբէր(*) օլմալը տը . . . իտուի պու հէրիֆին ֆիքրինի օեանտըրմտաղա կէլմէզ ։

Պիւրօ, պու միւլահազաթտէն սօնրա չապչաղը էլինտէն պըրագտը, վէ Ամէնթին թէքրտար տը չարը չըգըպ չըգտայտաճաղընը կէօրէպիլմէք իչին Ֆըրանս-Պուրժուա զօգաղընըն պիր քիւչէտինէ կէչիպ տուրտու ։

Պիւրօ, մահալի մեզքիւրտէ ուզուն միւտէթի պէքլէտի , մերգում՝ Րօմէնին գամըշ պատտօնը մարիֆէթի իլէ տամընն իւտթիւնէ ֆըրլատըլտըն բիւրօնըն եէրինէ , օ սապահ սաթըն արթըշ օլտուղու եէնի բիւրօսընը , իքի տէֆտա տօլտուրուպ իչէճէք գաատտ պիր միւտէթի տուրտու ։

Միւսիւ Պիւրօ, կիյմիշ օլտուղու գաատիֆէ եէլէյինէ , վէ սարը չիչէքլէ միւղէյեէն իւէքլի պօյունպաղըսընտա բաղ-

(*) Կէրբէր, եղմինէյի գաատմէ խէյալաթը պաթըլէսինճէ, կիւյա ճէհէննեմ գաբաւսընըն պէքճիսի օլտն քէօքէյին խտմի տիր ։

մէն, վէ չէհրէսինէ զայէթ եադըշմըշ օլան բիրօսը տախի աղզընտա օլտուղու հալտէ, ղօդաղըն քէօչէսինտէն սալա այրըլմայըպ քէմալի թահամիւլ իլէ պէքլէտի . . . .

Կասթօն, Սէնթի՝ Սէն Լուլի զօդաղընտա վագը 26 նօմէրօլու խանէնին էօնիւնտէ պըրադտըգտան սօնրա, քէնտի իշլէմէքտէ օլտուղու տիւք քեանըն եօլունը թուրթմուշ իտի. մէրդումըն սէնտաթը օյմաճը օլուպ, ադաճ իւզէրինտէ իշլեը իտի. Կասթօն, պէօյլեճէ հէմշիրէսինի հեր տապահ մահալի մէզքիւրտէ պըրադըը, վէ ադշամըրը տախի մէրդումէյի ալմադա կէլիր իտի:

Կասթօնըն դիհնի, հիչ պիր շէյ իլէ իչթիղալ իթմէքսիղին իշլէտիյի մահալէ տօղրու կիթմէքտէ իբէն, նակէհան ադըընա պիր վագտա տիւշմէքլէ ադլու ֆիքրի պէյրու զէպէր օլտու:

Ֆէլէկզէտէ տէլիգանլը, կիւզար իտէն չէպապէթինէն էլէմնտագ սէնէլերի իչինտէ, մալիք օլտուղու միւթէքէպպիր վէ չէճի խըզգաթը, թա պու տէրէճէ մէյուսիյէթէ վասը օլմամըշ իտի. մէրդում օ սապահ, ճանընըն արթըդ, պու քէտուրթէթ թապալէր օլամայաճաղընը հըրս իտիյօր ըտը. մէրդում, պու էլէմնտագ միւշահազաթըն պատըը կիրանը ալթընտա էղիլմէքտէ, վէ միւսթագպէլինի սէթը իտէն օ քէտէրտամիզ բէրտէյի կէօրմէմէք իչիւն, չէշմը ֆիքրինի (մտաց աչ.քը) ըգտաբամադա սայ իթմէքտէ իտի:

Ֆագաթի մէկէր հալի հաղըը խօշնուտ օլունաճագ տէրէճէտ՞մի իտի. կէրէք միւսթագպէլ վէ կէրէք հալի հաղըը, մէկէրչի կիւզար իտէն էյէտմը միւէլլէմինին տէհշէթու վէհամէթինի թէզէհտ իտէպիլմէյէ գտաըը օլապիլէճէ՞քմի իտիլէը, հայըը . . . զիրա պու տէլիգանլընըն միւտէթը էօմրիւ՝ տայիմա տէրտու քէտէր իլէ կիւզար իթմիշ իթմի:

Կասթօն, սէվկիլի հէմշիրէսի իլէ պէրապէր օլտուգճա, օնպէշ եաշընտա օլտուղու վագըթ պիլէ, տաէթա կէնճ պիր տաէմ եիւրէյի թաշըը իտի. զիրա մէրդում պաղէն, հէմշիրէսինին իւղէրինտէ խօշ, վէ բագիղէ պիր թըֆկիյէթին սատաէթը հալինի կէօրիւպ մէճիուն օլուր իտի. վէլհասըլ Կասթօն, ֆէլաքէթը տիւնեեվկյետէն բէրիա իթմէղ ղէվաթէ մախտուս օլան սաքին, վէ աղըը պիր վագարէ միաւիք պուլունմադտայըտը:

Պու ճիւմլէ, տէրտու միհնէթէ կէօրիւս կէրմէք, վէ եէքտիկէրինի միւթէագըպ կէլէն պէլաէրէ պիա ֆուրթուր թահամիւլ իթմէք խուսուսընտա օլան սէպաթը մէրտանէկի, մէրդումըն՝ իւղէթ վէ մէչադտաթ տադըդալարը իչինտէ հրս իթտիյի օ աճը քէտէրի մահվ իտէմէյօրըտը. ալէյհուսուս՝ ֆամիլեասընըն զարուրթէթու սէֆալէթինին՝ պիրինճի սէպէպի օլան չախս հադդընտա, տուչտուղու օ զապթը միւմքիւն օլամայան հիտտէթ, վէ աթէչի պուղղու տատաէթ, պիչտրէ տէլիգանլընըն ճանուճիյէրինի գավուրտուպ տուրտույօր իտի:

Ֆագաթի իլք կիւնտէն պէրու՝ Կասթօնըն էսկի եարէլերի իչինտէ, իքի եէնի եարէլեր տատա բէչտա օլմուշ ըտը. օ աատմ քի, պէչէրիչէթ էօմիւս իչինտէ իլք տէֆա, սէֆիլ, սօուդ, վէ նէֆտագ պիր դուլիպէճիյինի թաշ տէօչէմէսի իւղէրինէ գտաէմ պատմըշ, զարուրթէթ իլէ տօղմուշ, վէ պէչիյի էթրաֆընտա չիքտայէթ ահլարընտան, վէ մէչադտաթ էնինէրինտէն պաշգա պիր շէյ իչիթմէմիշ, վէ էօմիւնիւն սօն տադըդասընտա գտատար պիր միւքաֆաթ կէօրմէքսիզին չալըշմըշ, վէ միւթէմատիյէն պի սէպաթ պախթըն թէտատիւր իտէն արապասը թէքէրլէքլերի արասընտա էղիլմիշ տիր. էօյլէ պիր զաթ, հիւսնի ախալադը տիւչարը թէհլիքէ օլմագսըզըն, չանու չէրէֆէ, սէրվէթու սամանէ, վէհասըլ պիրճիւմլէ հուզուզաթը տիւնեեվկյետէ, չէշմի հադատաթլէ պադատպիլիր, զիրա քէնտիտի, միւտէթը էօմրիւնտէ պու կիպի հուզուզաթտէն պի պէհրէ օլմասըյըլա, չօգուղ պունդատա էհէմմիյէթի

վերմէյճճէյլի թաղիյի պիր հալ տըր։

Պիլ ապիս օ աաէմ քի, քենաինաէն՝ վէ եախօա էճ-ատաբնաան նաճիղ վէ զանի պիր ամիր օլաուդաան ոնրա ատիչարը զարուրէթ օլուպ, հիւզուինի՝ քէմալի չերմու հի-ճապլա կկրիֆիթար օլաուդու սէֆալէթին թա աէրինինաէ կկղէմէյճ մէճպուր օլուր. օ աաէմ քի՝ խուսուսէթ մէ-լէյինին գըլըճըլը լա, ատինեէվի ճէննէթին գարըսընաան թաարաու թէպեիա օլունմուշ տըր, վէլհասլ օ աաէմ քի, կէչմիշ վէ եաէրի գալմամըշ չանու չերէֆինի եաա իթմէքլէ՝ աճը պիր քեաեր հլօս խաէր. օ մագուլէ պիր աաէմ, մի-աէպպիրանէ տավրանարապ աերվէթու վարիաաթըն քէն-ոի էթրաֆընա սալատը զիյանըն բարլագլըղընաան սա-գընմալը, վէ եէկանէ կկրանպահա պիր նկյմէթ կկալի՝ ճանընըն րուչաատընը հրֆիզ իթմէյի տիր քի, ատիչար օլաու-ղու սէֆալէթի, մահզա պու խօշ խաւլա իլէ ունուաա-պիլսին։

Գու մագուլէ պիր աաէմ իչինի՝ սէֆալէթ ույգու-սընաան օեանմագ վէ այըլմագ, ապիմ պիր մէչագդաթու ըղիթըրապէ ատիչար օլմագ տըր, գիրա օ կէչմիշ չանու չե-րէֆաէն քենաուչի այըրմագաա օլան միհֆէմ տիվարը կէօրիպ, եէնիաէն եարէսինին ապղը աչըլըր. հագլը՝ ֆա-գամի մէճնունանէ պիր ապղունըն ամէչի իլէ ճանու ճի-չէրի թուխթուշապ եանար, վէ մէչուսկէթինաէն գու-տուրարագ, քենաի քենաիսինի, սէֆալէթին, տըչարը գօվ-տուդու ճէննէթին գաբալը գարաուընա չարրմագ լա խիր-տու խապը օլուր։

Կասթօն, միւաէթը էօսրինաէ եալընըղ պիր կիճէ, Օրէրա Թէաթրօսընաա, տինեանընըն սէաատէթ չերպէթինէ տաթմըշ, ֆագամի աէրհալ խէլկի կեամ օլուպ, գալպին-աէ՝ քէաէրամիղ պիր զաաֆէթ, մէչուսկէթ, նէֆրէթ, վէ ապիմ պիր սրգէթ գայիմ օլմուշ խաի։

Զէվգու սէֆա, չանու չերէֆ, վէ սերվէթու ատալէթ

մանասընը հավի օլան Մայըրբրէնին բարլագ խոմի, պէյնի իչինաէ իչթիալ իթմէքլէ, գալպի՝ սէրվէթու ագամէթ սէվատսըլըլա գիչրու դէպեր օլուր, վէ օ անաէ հէման ճիւզվի պիր իւճրէթ իլէ սապահաան ագշամա գատար էօ-լէսիյէ չալըշմագտա օլան Սէնթի տիւչինիւր խոի։

Կասթօն լահնգամի եիւրիւյօր խոի. գալպինաէքի հէյճան, ատրմլարընա սէրի պիր հարաքէթ վերիյօրըսը. մերգուսընն կէօգիւնէ հիչ պիր չէյ կէօրինմէդ, նէրտէ օլ-տուղունը վէ նէրէյէ կիթաիյինի քենոի տախի պիրմէդ խոի։

Մէրգուսընն իչ մահալի, Բա-տը-լա-Միւլ զօգաղըն ի-չինաէ խէաէ, տալդընըղլա չօգաան մահալի մէգքիւրի կէչմիշ, վէ թա Գուլվարա վասըլ օլմուշ օլաուդու հալաէ տախի՝ եինէ միւթէմտաի եիւրիւչիւպ կիտէյօր խոի։

Կասթօնըն՝ պու հէյճանընա տիկեր պիր էնտիչէ տա-հա իլավէ օլմուշ ըսը քի, պու էնտիչէ տախի Օրէրա Թէ-աթրօսընաան կէվկյօրըսը։

Չիրա, Թէաթրօսա, պիր Մարգի Մայըրբրէ վար խոի քի, քենոի տէյիլ խոի. իլլա քենաինին նամու չէօհրէթինի թաչըր պիր տիկերի խոի. ապատ ճէտտինաէն թէվարուս (ժառանգութիւն) խոէն միյրասըն, պու սօն վէ էն մու-գատտես գրսմը քենաինաէն զասպ խոիլմիչ՝ չալընմըշ ըսը-եվ'թ, ֆամիլեասընըն թահսը թատարրուֆընտա պուլու-նան պունճա էմլագընն, հատսըզ հիսապսըզ սերվէթին, վէ շանու չերէֆին զասպ խոիլսկի կկալի, քենոխինի, պու սօն վէ եէկանէ թէսել լիսէն, եանի Մայըրբրէ իւնվանընտաան տախի մահրում գըլմագ խոթէնիվկյօր ըսը, Կասթօն, պու հալի տերիսաթըր իթտիքճէ քենտու քենտույէ,

— Ն'յա՛հ, միւթէվէֆա բէտերիմին՝ սօն նէֆէսինտէ պանա թէալիմ իթմիչ օլտուղու պու մուգատտես էմանէթի զասպ խոէն տաէմի, նա՞սըլ վէ նէ՞րէտե պուլմալը . . . չիսպհէսիղ օ պէնկին՝ վէ պէն ֆագըր օլտուղումտաան, ասլա եէքտիկերիմիզէ թէսատուֆ խոէմէյիզ, վէ մերգում պիլա

բերվա քեմալի րահեթլէ նամու չէօհրեթիմի թաշըեապիլէճէք տիր. ա՛հ պէն կիւնլէրիմի չալըշմադլա կէչիրմէյէ մէճպուրըմ . . . էվէթ, նամուսըմը վիդայէ իտէճէք վազթիմ եօգ տըր . . . – տէմէքտէ իտի:

Մահալի մէզքիւրտէ քէշթու կիւզար իտէնլէր, քէնտի թաասավվուրաթը միւահիշէսի իլէ մէճզուպ (յափշտակեալ) օլան պու տէլիգանլընըն՝ հարաքեաթը աճիպէսինի կէօրիւպ, քեմալի մէրագլա տըգդաթ իթմէքտէ իտիլէր, վէ հաթտա չօգլարը տախի,

— Տիվանէ օլմալը – տէյօրլար իտի:

Ցագաթի Թամբլը մէյտանընտա էքսէրի սարխոշլար տօլաշմագտա օլտուգլարընտան, պագը լարըտա մէրգումի իչիւն:

— Հա՛յըր տիվանէ տէյիլ, իլլա սարխոշ տըր – տէյտու պէյանը էֆքեար իթմէքտէ իտիլէր. լաքին կաթէօնըն գուլաղը հիչ պիր չէյ իչիթմէդ, վէ կէօդէրի կէօրմէդ օլտպ, նէրէյէ կիտէճէյինի պիլմէքսիդին միւթէմմաի եիւրիւյիւպ կիտէյօր իտի:

Էնայի րահաթ, կաթէօնըն քէսպը իւչինէթ իթմիշ օլան պէյինի, հալի հազըրտա քի միհնու մէչադաթէ իլավէ իթմէք իչիւն, կէչմիշտէքի չէքիլէն տէրտու քէտուրէթի՝ ան պէ ան պիլա չէֆգաթ խաթըրընա պըրագմադտայըտը:

Կաթէօն, միւթէվէքքա բէտէրինին՝ էսկի բիւսկի պիր հաթաղըն տէրուննինտէ հալի նէղիտէ իքէն, ֆամիլէատընա էլվէտա իթտիյինի հէման կէօդիւ էօնիւնտէ կէօրիյօրըտը:

Ֆամիլէատընըն եէկիտանէ վէ սօն իւմիտի օլան, վէ տագըդա պէ տագըդա վիրուտինէ պէքլէնիլէն ուէսթէքէրնէն իտմինի իչիտիյօր զանն իտեր իտի, օ ուէսթէքէրնէն . . . օ խէլտա իտիճի վէ սաատէթ կէթիրիճի ատէմինքի . . . ասլա կէլմէմիշ, վէ էլեէվմ մէյտանէ չըգմամըշ իտի:

Կաթէօն, պիր թապուրէքէն էթրաֆընտա տղլամադ ևսթէյէն սէֆիլ պիր ֆամիլէանըն, իտանէտի տէրուննինտէ պիր

կիւն պիլէ օթուրմադա միւսաատէ իթմէյէն, վէ զօգադ օրթասընա պըրագմադ թէհտիտաթընտա պուլունան Միւսիւ Բօլիպի, եանի օ չէֆգաթսըզ մերհամէթսիզ զալիմ մամլէճիլի տախի՝ րայէլ այն կէօրիւյօր կիպի պիր հալտէ իտի:

Պաաէհու բինճու մէչադաթի պարը կիրանը ալթընտա էղիլէն, վէ քեմալի զարուրէթու սէֆալէթի իչինտէ թէսլիմի լուհ իտէն մատամ տը Մայլըրըե, եանի սէվկիլի վալիտէսի կէօդիւ էօնիւնէ կէլիր իտի:

Կաթէօնըն կէօդիւնտէն սէլ կիպի կէօզ եաշը ադար իտի իսէտէ, պու կէօզ եաշլարը, թապի սուղի սինէսինտէն (սրտին կրակէն) տէրհալ գուրուլուպ մահվ օլուլօր իտի:

Սօնրա Շարլօթը խաթըրըլայօր ըտը, օ կիւղել, չէնտէչըպ, վէ աթէչնագ գըզճըգտը քի, Սէնթին սէվկիլի ըէֆիգէսի, վէ թէքմիլ ֆամիլեանընն պիրիճիք թէսէլլիսի իտի:

Օ Շարլօթը քի, ֆամիլեանընն ըզթըրտապընտան րիւճաթ իթմիշ, վէ քէնտի հիսսէսինէ իսապէթ իտէն պարը կիրանը սէֆալէթի ումուզընտան աթմըշ իտի:

Օ Շարլօթ քի, քէնտուլի պու տէրէճէ սէվէնլէր իչիւն արթըդ պիր եապանճը սայը լմադտայըտը:

10

ԹԷՍՍՏԻՖ

Կաթէօն, մէզքիւր թէհնհա մէյտանլարտան էբէյիճէ ուզամըշ, վէ Շաթօ Տօ տէհնիլէն գալապալըգուլը մէյտանլարը տախի կէչմիշ իտի:

Մէրգում, չիմոի էօյլէ պիր մահալէ էրիշտիքի, վէլվէլէ, վէ զիյպու պինէթի հէր թարաֆտան քէնտիսինի իւ-

հաձա խոյօր ըսաը. Կասթօն՝ օլ անաէ, ճիհան չումուլ պիր ճէլալէթի (փառաւորութիւն) իրայէ խաէր օլան տիքիլի թաչլըն՝ թա բիյշ կեահլընա վասը լ օլմուշ իտի։

Կասթօնըն կէօղլէրի, տայիմա գալըն պիր խայալաթ բէրտէսի իլէ մէսթուր օլուպ, պիր նէվի մէճլուպաթը հաղինէ իլէ, ֆիքրի, կէչիրմիշ օլաուղու էօմրիւն թարիքի իւղէրինաէ սէրսէրի ոօլանմագաա, վէ չէքտիկի միհնաւ մէշաղգաթը պիրէր պիրէր թաատաթ խաուպիճմալ իթմէքտաէ, վէզանն խաէրսիզ քի, բէյնանէյլի խաթրը (յիչաատակայ գաւաթ) ղկյրինաէ թէճէմմիւ խաէն տէրտաու քէտէրին ածը քիւսպէսինէ գաատար նուշ իթմէքըլէ, մէյուսիյէթին օ մըրթէպէյլի ալաըրնա վասը լ օլմագ խաթէյօրըոը քի, օ հալտէ արթըգ, կէօզ եաշը եէրինէ թէպէասիւմ գայըմ օլուր. էվէ՛թ մէյուսիյէթին պիր տէրէճէյլի նիհայէսի վար քի, ինսանը աղլատաճագ եէրտէ կիւլտիւրիւր, վէ բուլի սէմայէ տօղրու միւսթահղիյանէ պիր նիկեահ աթֆ իթմէքըլէ, – Համա օլսուն եա րապպիմ, չօգ շիւքիւր – տէյու հայդըրը վէրիր։

Ցագաթ Կասթօն իչինն պէօյլէ տէյիլ իտի. մէրգուսինն չէրարը (կայծ) հիտէթի ասիւմանէ վասը լ օլմատան, գարշուսընատա ֆամիլեասընըն սէֆալէթու բէրիչանիյէթինի մուճիպ օլան ատէմի պուլույօրըոը. բէտէրու մատէրի, սօն տէրէճէ պիր սէֆալէթի իչինտէ թէրըը հայաթ իթմիչէր, Շարլօթ զայպուպէթ իթմիչ, Սէնթ՝ ճիւդի պիր իւճրէթ իլէ էօյէսիյէ չալըշմագա մահքիւմ խոխմիչ, վէ քէնտիսի տաախ՝ չիրքէթը պէչէրիյէ նէրտիւպանը ալի գաատէմէսինէ ալթը լմըշ ըոը. իչթէ պու ատէմին իրթիքեապ իթմիչ օլտուղու խապատաաթի պուռնատան իպարէթ իտի. օ ատէմ քի, ֆամիլեասընըն չանաու չէրճիֆինի, վէ սէրվէթու վարիատաթընը զատպու թալան իթմէքըլէ զէնկին օլմուշ, վէ հէր չէյի եաբմագա միւգթէխիր օլուպ, քէմալի ատրաթուտէպուտէպէ իլէ էվգաթի կիւղար օլույօր իտի։

Կասթօն, հըսս իթտիչի հիտաէթու ատաավէթի թէէսիրի իլէ թիրթիր թիթրեր, վէ խապիսը մերգումա թէսատիւֆ իթմէտէն իհթիրազ խաէյօր իտի. էվէ՛թ Կասթօն գաթիլ օլմագ խաթէմէյօրըոը, պիրա մերգում՝ քէնտի տաախ հըսս իթտիչի պուզղը ատաավէթին սույի թէէսիրինատէն գօրգայօր ըոը։

Կասթօն, պու թագաթֆէրատա (ույժը սպատող) միւլահաղաթ իլէ կէչիրտիչի կէճէլերտէ, ույգու կէօղիւնատէն ֆիքար խաէր, գալդի եանար թուրթուշուր, վէ միւպէթէյա օլտուղու իլլէթը մուհլիքէնէն ըղթըրապաթը ալթընատա էճէլ թերի տէօքեր իտի. կիւնատէն կիւնէ զուլմու պիտատընը թէղկիրա իթմէքտաէ օլան Տիւգ տը Գօմբանս Մայլըրբէնէն կէօղկեսի, տայիմա կէօղիւ էօնիւնէ կէլիյօր իտի։

Կասթօնըն ֆիքրինատէն պիր շէյ կիւղար խոխյօր իտի. եանի ֆամիլեասընըն ճէլլատը օլան Տիւգի էօլտիւրմէք, ֆագաթ պու միւտհիչ թէֆէք քիւր, կիւնահուդին մահվ օլուպ՝ կիճէ թէքրար խաթրընա խուրթուր իթմէքտաէ իտի։

Պունատան մատէ Կասթօն, Տիւգ, էլինէ կէչիրտիչի թատան իլէ իքթիֆա իթմէյուպ, մուճիպի էնտիշէսի օլան պիրինճիք մատատէյի օրթատան գալտըրմագ, եանի քէնտիսինի էօլտիւրմէք խաթէյօր զանընընատայըոը, պիրա ֆամիլեանըն՝ անճագ պիր գաչ կիւն պարընմագ իչին իպթիճա իթտիչի հէր մահալտէ, միւճերրեա կիզլի պիր թէհլուրիյաթ վուդու պուլույօր ըոը, պիր մէճհուլ չախս վար իտի քի, պու ֆամիլեայը պուլմագ խուսուսընատա՝ շայտաը մերգումընն ազիմ պիր մէնֆաաթը օլաճաղը մէլհուզ իտի, վէ պու իսէ բէք մօղրույըոը, չինքի հէր թէրը իթտիքըլերի խանէյէ պիր եապանճը քիմսէ կէլիպ, նէրէյէ կիթտիքըլերինի, վէ գանըզը խանէտէ ատքին օլատուգլարընը՝ լինճէտէն լինճէյէ արաշտըրըպ տուրույօր իտի։

Կասթօն, քէնատու քէնատույէ «պու մէճհուլ չախս Ռուէսթէրն օլմալը տըր» տէյօր իտի իսէտէ, ֆագաթ 1826 սե-

նէսի գարնավալընըն սօն սալը ագշամընը, նապանինին օ-
թէլինաէ վուդու պուլան ճինայէթաէն մալիւմաթը օլմա-
տըդը հալաէ տախի, հայլի վագըթատան պէրու Ուէսթէրն-
տէն գաթի իւմիւա իթմէկընէ, արթըգ մէրդումը պէընէ-
մէյօր ընը. կասթօնըն ինտինաէ Ուէսթէրն, էմինկէթի
սուլ իսթխմալ իտիճի, սատագաթատան ալի պէհրէ, խայընը,
վէ ալշագ սաէմին պիրի իտի – օ վագըթատան պէրի թամ
եէտի սէնէ միւրուր իթմիշ օլուպ, պիր սաէմին՝ պունճա
միւսէթի կէճիքէպիլիր օլտուդունա ինանմադ, վէ էլան վի-
րուսինէ ինթիզար իթմէկ համագաթընդ, վէ սաէթա սի-
վանէլիբ – սէյլ՛ըմի իտի:

Կասթօնըն էֆքեարընճա, միւթէմադիսէն քէնտի ի-
զինի գօլաթմագատա օլան չտիս, Ցիւդ ալ Գօմրանա Մայ-
լընդէ օլուպ, պու թէհտիրի իտէ միւթալագա պիր ճինայէ-
թին իճրասընա միւպաճէնի օլաճաղընա գանսաթ կէթիւ-
րիյօր ընը:

Ցագաթ պու ճիւմլէ, օ անտէ մէրդումըն ֆիքրինի
իշղալ իտէն էալընդը Ցիւդ սէյիլ իտի, քէսպը գուվվէթ
վէ թէչէտտիւա իթմիշ օլան ղէմիւ քէտուրէթ, միւսէթը
էօմրիւնաէ՝ սաաթէթը հալինի մուճիպ օլաճագ պիլճիւմլէ
չանուչ չէրէֆի իպրաղ իտիյօրլար իտի. կասթօնըն գալպինա-
էէ ճուչու խուրուչ իտէն սիյլի ղաղապ, էալընդը պիր
չտա հագդընտա միւնհասիր օլմայուպ, պու հիսէթու
ղաղապըն պիր գըսմը Ցիւդէ, վէ սիկէր գըսըմլարը տա-
խի, թալիյի նասաղընա, Ուէսթէրնէ, վէ ալէկսուսուս հէ-
նուչ սաաթէթի տայիրէսինէ կիրմիշ օլան օլ էալանճը
Մարդի տը Մայլընդէ ալէյհինէ հասր օլմուչ ընը . . .
. . . . . .

Բուչան (փչել) իթմէկըէ օլան սէրին պիր բուղիկտար,
կասթօնը, պէնիյի պէչէրին կէօրիւճի վէ իչխիճի գուս-
րէթինի մահվ իտէն պու մէճպուրիաթատան, վէ պու խապը
խէյալաէն օնանադրուպ պաչընը գալտրրար, վէ էթրա-

ֆընա աթֆը նագար իթմէդիլէ, Շանդ էլիդէ նամ մէսիրի-
կահէրն ուլու վէ քէսիր իւլ ապա (բաղնաճիւղ) ադաճլարընն
թէրէլէրինի միւչահատ իթմի:

Կասթօն մագինաւարի պիր հալ իլէ հիւրիւյէրէք օն
պէչինճի Լուլի մէյտանընը կէչմիշ, վէ պէօյուք ֆիքրա-
հաթ քէմէրի բիչկհահընա վասը լ օլմուչ իտի:

Վագըթ էօյլէն օլուպ հէվա սօուդ՝ ֆագաթ պէրրահ
օլմադըդա, պէօյուք ճատաէնին իւղէրինաէ արապալար պի-
րիքմէյէ, վէ ճատաէնին իչի ճիհէթինաէ վագը գում տօլ-
մուչ թարիւրին իսթխունաէ տախի, չօճուգլար, քէչիլէր գօ-
չուլը ուֆաճըդ արապալարա պինէրէք քէչիու կիւզար
իթմէյէ պաչլամընդար իտի:

Կհահ պէ կհահ պիր գաչ սիւվարիլէր իլէ, խատէմէ-
լէրինաէն մուհաթ պիր սիւվարի գատըն, սիւրաթլէ տօլու
տիգկին կէչմէքաէ, պիր թարաֆտան չանտօլար եուվար-
լանմագատա, տիկէր եանտան իւղէրլէրի գարալը գուբէ
արապալարընա սիւվար օլան խատթարար, հավա ալմագ իւ-
չուն տօլաչմագատա, վէ իսթխու աչըդ ֆայթօնլար տէրու-
նինաէ օթուրան կիւզէլ գատընդար, պահար մէվսիմինաէ՝
ատիրթագը ալէմ թագըն հայաթ պախչ ղիյաէլէրի ալթըն-
ատա աչըլընչ չիչէքլէր կիպի, տէօրթ թարաֆա լէթաֆէ-
թու թէրավէթ (թարմուէթիւն) սաչմագատա խոլէր:

Պու մէնղարէյի նագար բուպա, կասթօնըն սէֆալէթը
հալինէ սօն տէրէճէ միւթէնագրա (հակառակ) օլմադըդա,
կէօզինին ուճույընա անճա տէօնիւպ պագմագատայընը.
զանն իտէրսին քի, երպապը ղընանըն մէտուրիյէթի, մէր-
գումըն մահղունիյէթինի թէզայիւա խոյօր ընը. պու սէ-
պէպէ կասթօն, պէյազ վէ զարիֆ քիւրքլէրէ սարը ընդ
պին տիւրլիս նագու նէյագ, վէ իշվէս կհրիշմէ իլէ արա-
պալար տէրսինինաէ սալընմագատա օլան տիւրուպա գա-
զինալարըն՝ ճալիպ սիյմալէրինի կէօրմէմէք իչուն, կէօզլէ-
րինի խալի մահալլէրէ աթֆ խոյօր ընը:

Պու արալըզ պիր սիւվարի գաաըն, մայէթինաէ տէօրթ նէֆէր էրքէք սիւվարիլէր օլսուղու Հալտէ, ադիմ պիր վէլվէլէ իլէ կէչմէքտաէ իտիլէր,

Մէրգումէ սիւվարի գաաըն, կէնճ վէ թէնասիւպը էնտամը միւքէմմէլ օլուպ, մայէթինաէ պուլունան սիւվարիլէր տախի, ինկիլիզ մօտասընա Թաթպիգան այագլարը իւղէնկիտաէ, վէ կիւյա էյէրին իւղէրինաէ պիվրի չիվիլէր մը խալը տըր կիպի օթոմպայուպ այագտա առւրարագ, պէյկիրլէրի տէօրթ նալ սիւրմէքտաէ իտիլէր. պունլար ինկիլիզ ձէնթըլմէնլէրի միսիլլու կիյինմիշ օլսուդլարը կիպի, Թէլաֆֆուղլարընա, Հանի պօշտօղուղլըգլարընա՝ ինկիլիզքաարի պիր ահէնկ վիրմէյէ չալը չմադտայրտը լար։

Մէրգուման տէօրտ նէֆէր սիւվարիլէր, մալիւմիւմիզ օլան՝ Հանի Օրէյրա Թէաթրօսընտա կէօրտիւյիւմիւզ, Ֆէնէրպահչէ Շաբիթօ, Ժ-Պ-Ա-Դ, Սանկէն, Ալտէն Գօն տը Մօնֆէրմէյլ, վէ Գառօն Բըրինօ օլուպ, պունլար, Գըրէտտա մահալլէսինտէ սաբինէ օլան ֆընտըգճը լարընը (Կըրիզէթ) վիսդըյմէթ կէօհէրի, վէ աերվէրի առտա օլունան մատտամ տը Սէն Ֆարտանընա րէֆագաթ իթիմէքլէ իֆթիխտար, վէ պէօյլէ պիր չէրէֆտէն տօլայը քէնտիլէրինի պահարէտար առտա իթիմէքտաէ իտիլէր։

Վագտա միւքէմմէլ պիր Օթէլէ, կիւղէլ պէյկիրլէրէ, վէ պիր ասըլզատաէ ֆամիլէյէ մախսուս ալամէթը ֆարիդայէ մալիքէ պուլունան, վէ Հաթտա պիր Մարեշալ իլէ, ատի պիր օն պաշը պէյնինտաէ կէօրիւլէն ֆարգը ֆահիշ կիպի, տիկէր աշիւֆթէկեանըն մաֆէվգընտա օլան պուաշիւֆթէյէ րէֆագաթ իթիմէք, մէրգուման իչիւն ադիմ պիր չէրէֆ խոլ։

Գօնթէս Լունվանընը Թաշրեան, վէ տայիմա էլինին ալթընտա պիր Բըրէնօ պուլունան պու աշիւֆթէնին, գառլու Հայսիյէթինէ չէսպան օլամայաճագ սուրէթտաէ օրթա

Հալը, ատտէ, վէ ատի Շաբիթօլար իլէ րէֆագաթ իթիմէսի մինասիպէթսիզ իտի։

Խաթխալ իթտիյիմիզ պու աշիւֆթէ, վէ Հախօտ ֆընտըգճը քէլիմէսի, իհթիմալ քի, 1833 սէնէսինտէ հէնուզ իսթիրտա օլունմամըշ օլսուն, ֆագաթ նէ պէյիս վար, հէթթէր քի անգարիպ իտալ օլունաճագտը։

Գառօն Բըրինօտան մատէ, Ֆէլիսիյէն իլէ րէֆիքլէրի՝ սիւվարիլիքտաէ օ գառտար մէհարէթլէրի Հօզուտը, Բըրինօ գարըշըգ պիր էօմիւր կէչիրմիշ օլուպ, էհէմմիյէթլի պիր մէսաճտաէ կէչմէսի իչիւն, էմմիսի պուլունան Ֆարտալ Ցուգասընըն իլթիմասըյլա, Ֆըրանտա օրտուլարընըն պիրինէ տէխալէթ (մինտալ) իթմիշ իտի։

Տիկէր րէֆիդլէրինէ կէլինճէ, պունլար՝ կիյտիքլէրի սիւվարի էլպիսէսի սայէսինտէ էյի քէօթի կիթմէքտաէ, վէ քէնտիլէրինի մահիր պինիճի կէօսթէրմէք ղայրէթի իլէ, Հարաքէթլէրինէ պիր չէվիքլիք սուրէթի վէրմէյէ չալը չմադտայրտը լար։

Աշիւֆթէյի մէզպուրէ, Հաչխանէ (վէհափառօրէն) պիր ատալէթ իլէ պունլարա, միւսաւաթէն պիրէր թէպէսիւմ, վէ պիրէր նիհիկեահ իհսան իթիմէքլէ Թալթիֆ իթիմէքտաէ, վէ անլէր տախի՝ մէրգումէնին պու իլթիֆաթը կիրանպէհասընա պէտէլ, մալիք օլտուդլարը ճէրպէճէ, վէ տիրայէթը աչըգանէլէրինի պէգլ իտուպ պիթիրմէքտաէ իտիլէր։

Ֆէլիսիյէն Շաբիթօ, պու աթ Հարըշընտա Հէր նասըլտա ճիւմլէյի Թէգատտում իտուպ՝ Թա էօնատէ պուլունույօր իտի. պու ասիլ տէլիգանլը, քէնտինին ատի պիր սարրաֆ մատլահաթի կիւղարը էվլատը, վէ Բարիզ պագալլարընտան Հիւզտէ օն իքի գօմէսիյօն ալան «Բօլիպ վէ չիւրէքհասը» նամ Թիւճճար մալաղասընըն մէչհուր, վէ նամուսլու րէյսինին պիրատէրզատէսի օլտուդունը տիւչիւ մէյէ հիմմէթի պույուրմուշ օլայըտը, չիւպհէսիզ իչպու

չերեփ իւղ իքթիֆա խոճճեքամ, փագամի պէնկի պէչեր՝ նօգամանիչեթաէն արի օլմամըշլա, Ֆելխիչէն տախի՝ կէրեք ագլէն վէ կէրեք հիւանէն, քէնահինի՝ լեֆիկլէրինին մաճֆէվգընաա զանն խախյոր ըլաը։

Շաբիթօ ֆամիլեասը վարխինին պու լոօա բէսէնալիյինաէն պիր վագաա զուհուր իթամ, ֆիլհագըգա վագաայի մէգըրիւբ համամը զամինաէ էհէմմիչէթսիզ պիր չէյ խոճաէ, փագամի իչպու հէքիայէմիզաէ՝ էսամխի կիւպերան խոճն էչխասը մուհիմմինին, պաղըլաըը միւսթագպէչլէրի հագգընաա սօն աերճճէ էհէմմիչէթլի օլաճագաը։

Էվէթ պու բէք տօղրու ալը, պիրա էն տախ վէ էհէմմիչէթսիզ պիր մախլուգըն պիլէ, պէշէրիչէթ էօմրինինին պու մուճճաասալ ֆաճիասը իչինաէ, բէք մուհիմ պիր լէօպ (գեր) իճրա խոճպիլիր օլսուգու գապլիլ ինքեար աէչիլ տիր. մէկէրչի Իօմա պէլոէսինին, եանի օ չէհրի էպէսինին իպնաու ինչասը, պիր Գաղըն հըսսը թապախ սայէսինաէ աէյիլմի տիր։

Ֆէլխիչէն Շաբիթօ, մահամ Սէն Ֆարանճօնըն խրատա պուլուրմուշ օլսուգլարը պիր մէգալէյէ հիչ պիր ճէվապ պուլամայուպ, վէ պու ըղթըրապատան խէլաս օլմադ էմէլի իլէ հէման քիւչիւք չօճուգլար կիպի ամբինը օյնամմադ խոճճեամ. պէյիկիր խաճ հարբն օլսուգանատան պիր եան իւղրէ սիւրաթլա գօշուպ, վէ ատէիաէն խարիճ սըչրայը չըարըլա շահ գալգադըլըը քի, պու հալ Շաբիթօյը հայըճճա իւղքիւճճաի. նիհայէթ՝ հայվան էլլի ատըմ գահաը պիր մէսաճկէ իչինաէ, ազաճլարըն ալիճընաա էօթէ պէրի գօշուպ տուրույօր խաի. Կասթօն տախի մահալի մէգըրիւբ բէք կագբն օլուպ, արգահընը պէյիկիրէ տօղրու չէվիրմիշ օլսուգու հալաէ եիւրիսիւպ կիճիմէքամ էքբէն, նակէհան պէյիկիրին կէօյսիւ, Կասթօնըն սըրրիճընաա չարրմագլա, պիչարէ աէլիգանըը եիւղիւն գօյու եէրէ աէվրիլսի, վէ պայ ադիւ պայը լա գալաը։

Պիր գաչ ատըմ էօթէսէ պէյիկիր զապթ օլսընուու, վէ Շաբիթօ պաչընը աէօնահերիպ՝ Կասթօնըն պիհուշ պիր հալսէ, եէր իւղերինաէ սէրիլիպ եամամը օլսուգունը կէօրմէքլէ, պիրա ֆամամ ուճուգլարընը նիւքսէլմէրէք։

— Պու հայրաղ իշճիլէրիսէ նէրէյէ կիմսէն կէօրիւրսիւն, հէր եէրաէ դարընճա կիպի գայնարլար – աէյու մըրը լոանաթգահան ոօնրա, ահիպգասը նէզոինէ վարաը. սիւվարիլէրին հէրպիրի ամէլէ կիրուհընա պիրեր կէօնա լանէթ օղուչարադ թէքրար եօլա բէվան օլսուլար։

Էանայի բահաէ, Ժ–Գ–Ս–Գ, Սանկէն (մէրգուճճն պահաը զօգադլարաա էօթէ պէրի սամամգահա օլան ատի պիր չէրչիճի իսի) ատի ահալինին՝ արթըգ չէքիլմէզ պիր հալէ կէլմիշ օլսուգլարընա խոգաթլար կէօսթէրէրէք, սէօղիւնի թահսիդ իթամ։

Բիւրինօ, (մէրգուճ, էմնիկի պուլուճնան Ֆարահալ Ֆուգասընըն հէնուգ օն պահչը օլսուգու թարիխաէ, ֆագըր պիր ֆէօյ գուլիպէսի աէրուճնինաէ տօղմուշ ըրաը) պըլյըգլարընը պարարահագ, պու իղահհամըն քէնահ կէօղիւնէ բէք ֆէնա կէօրիւճմէքամ օլսուգունը եէմին իլէ պէյան իթամ։

Շաբիթօ տախի, էանաֆ թահգըմը ալէյհինաէ պիր գաչ սէօղ պուլուգ սէօյլէմէյէ հայըճճա միչկիլաթ չէքմէքամ էքբէն, չիվէքամ աչիֆիթ, եանի մահամ տը Սէն Ֆարըաճն, (մէրգուճ հէր նէ գահաը Գօնթէս իճնվանընը հայիղէ խոի խոէաէ, վագթըլըլա պահահաը օճագ սիւբիւրիւճի օլուգ, անահաը տախի գօգադլարահա էլմա սամահագ եէվմիյէ թէայիւշլէրինի թէահարիք իթմէքամ խոիլէր) աթի իւղիկըր սէօղէր իլէ իչպու մէսէլէյէ խոիթամ վէրմէք խոթէսի։

— Ա՛հ պու գապա խալգը չէյինէմէքամէն հալէր իթմէք իչինն, ինսան նէրէյէ կիահէճէյինի պիլէմէյօր»։

Կասթօն, քէնահնաէն կէչմիշ պիր հալ իլէ սէր սէֆիլ չայըրլըգընն իւղերինաէ եամամգահաայըաը։

Պու ճան խըրաշ մէնզարէ, պէօյիւք ճատաէտէն գըրդ-
ատըմ գատար պահա, վէ եէքտիկէրինի միւնգաթի զօ-
գագլարըն պիր քէօշէսինտէ կիւզար էթմէքտէ իտի. մա-
հալի մէզքիւրտէ քիմսէ պուլունմայուպ, իչպու վագատյի
միւէլլիմէյէ, զօգագլարտա տիվարլըէր ալթընտա էթմէք
սաթան պագը սէֆիլէ գատընլարտան, վէ կասթօնըն եէրէ
գաբանտըզը էնատէ կէչէն, իսթիւ գաբալը պիր ար-
պատան մատէ շահիտ պուլունմայօր իտի։

Ս.րապա տուրտու, վէ գաբուսը արդասընտան կիւ-
զել պիր գատըն սիյմատը, վէ հէման օդատարտա լաթիֆ,
կիւզել, վէ չիրին պիր ատէմին եիւզիւ կէօրիւնտի։

Ս.րապա գաբըսընտան իչի էլտիվէնի էլլէր տըչա-
ըըյա ուզանտը. պու էլ, զայէթ զարիֆ պիր քիսէնին պա-
ղընա պիր (գարթվիղիթ) բաղթ իթտիքտէն սօնրա, էթմէք-
ճի գատընլարըն պիրինէ արապայա թէգարրուպ իթմէ-
սինի իչարէթ իթտի. ֆագըրէ գատըն՝ տէրհալ արապայա
եանաչընճա, շախտը մէրգում, քիսէյի՝ մէզպուրէյէ թագ-
տիմ իտէրէք,

— Պու քիսէյի ալտա, չու եէրտէ եաթան սէֆիլ ա-
տէմէ վէր . . . լազըմ կէլէն մուավէնէթի տախի տիրիլ
իթմէ . . . ալ մատամ, իչիթ պուտա սէնին իւճրէթին
տիր . . . պիլ պուրատա ուզուն միւտէթ գալամայըզ . . .
Նէյէտէ սաքին օլտուղում՝ պու գարթըն իւզէրինտէ իչար
օլունմուշ տըր . . . իսմի էկէր պիր չէյէ իհթիյաճը վար
իսէ՝ իսանէմէ կէլէպիլիր օլտուղունը քէնտիսինէ իթթար
էյլէ . . . – տէտի։

Մէրգում կէնճ ատէմ, պու ատա եօլուն ուճունտան
տիկէր պիր արապա տահա կէլմէքտէ օլտուղունը կէօրիւպ,
տէրհալ գաբըյը գաբատը, վէ արապա տախի սիւրաթլէ
եօլունա տեվամ իթտի։

Կասթօն, պիր գաչ տագըղա սօնրա այըլտը, վուգու
պուլան սատամէտէն եարալանմայուպ, եալընըզ տէրսէմինէ-

միչ իտի. էթմէքճի գատըն, քէմալի սատագաթլա քիսէ
իլէ գարթ վիղիթի մէրգուսա թէսլիմ իթտի։

Կասթօնըն կէօղլէրի, գարթըն բարլագ քեաղըտը իւ-
զէրինտէ մահթպու (տպէտալ) լուղէթլէրէ թէսատիւֆ իթ-
տիկինտէ, հէման պիր սըղրայըչլա այաղա գալգարագ,

— Նէ՞րտէ տիր . . . քէնտիսի նէ՞րէտէ տիր . . . –
տէյու հայգըրտըղընտա, էթմէքճի գատըն տախի,

— Նէրէտէ սաքին օլտուղու գարթըն զիյրինտէ եա-
ղըմըչ տըր – տէտի։

Կասթօն, կէօղլէրինի օվալատարագ թէքրար քեաղը-
տըն իւզէրինէ պագտը, վէ հէման տէրունի տիլտէն ու-
ղուն պիր ահ չէքտիքտէն սօնրա, քիսէյի չիտէթլէ ֆագըր
գատընըն այագլարը ալթընտա ֆըրլաթտը, վէ տէրհալ
թէքմիլ գուվվէթի իլէ ալէթ թատիլ օն պէշինճի Լուչի մէյ-
տանընտա տօղրու՝ օլտուղու քէսիլիրճէսինէ գօչմաղա պաշ-
լատը։

Մէզքիւր գարթ վիղիթին իւզէրինտէ մահքիւք պու-
լունան պիր Մարգի թաճընըն զիյրինտէ, « ԿԱՍԹՕՆ ՏՂ
ՄԱՅԼԸԲԻՒ » իտի թատպ իտիլմիչ, վէ անըն ալթընտա տա-
խի գուրշուն գալէմ իլէ, Բօահալ–Սէնթ–Օնօրէ զօգատը,
նօմէրօ–9– տէյու եազըլմըչ իտի։

11

ՍԻՑԱՀ ԷԼՊԻՍԻ ԻԼԷ ՊԷՑԱԶ ԵԼՏԻՎԷՆ

Կասթօն, սատաթ պիրտէ Մայլըբրի գօնագընա ավտէթ
իտուպ աճէլէ իլէ, վէ Պիօնըն գուվիպէսինէ տախի պագ-
մագսըզըն՝ հավլիտէն կէչիպ կիլմտի։

Մէրգումըն սաչլարը գարմագարըշ, վէ կկոտկի իշճի կէօմլէյինին իւղէրինաէ տախի իրիճէ չամուր լէքէլէրի վար ըտը, քէնաի տախի սօն տէրէճէ էօրդուն, վէ թապու թուվանը գալմամըշ պիր հալտէ կէօրիւնկյօր ըտը։

Սէնթ լուէ Կասթօն, մուլթաալարը իւղրէ սաաթ պէշ-տէն էվվէլ գօնաղա ՙավաէթ իթմէյուպ, իլլա էքիսի տէ կիւնիւն իւշ գըսմընա գատար ֆապրիգալարընաա չալըշըրլար, վէ անճա իհթիյար Տիւշէսին թաամընաա հազըր պուլունմադ իչուն ադշամ իւսթիւ խանէյէ ավաէթ իտէրլէր խոի։

Ֆագաթ օ կիւն, Սէնթ սապահլէյին կէլմիշ օլտուղու կիպի, Կասթօն տախի էօյլէտէն պիր սաաթ սօնրա ավաէթ իթմիշ խոի։

Մէմուլին ղայրի պիր ֆէլաքէթէ տիւշար օլան սաէմ լէրին հալինաէ կէօրիւլէ կէլտիկի կիպի, Սէնթ լուէ Կասթօն տախի ադոմ պիր հէյէճան իչինաէ իտիլէր, մերգումանըն պու հիւզնու քէտէրի, հեր կիւնքի մահզունկյէթլէրինէ պէնղէմէյօր ըտը։

Պիօ, բէտէրանէ պիր նիկեահ լուէ Կասթօնըն արգասընաան պագարըգտան սօնրա, գալըն քիրբիքլէրի ուճունտա կէօղ հաչը տամյալարը բէյտա օլուպ, էլի տախի իչե վարամադ օլտու. մերգում՝ ղաթէն իլ.ք կիւնին ադշամընը կէօրտիւյի մէմուլին ղայրի ահվալին թէէսիրի լուէ տիւշարը վէսվէսէ, վէ սօն տէրէճէ մուղթարըպ օլմուշ խոի։

Զէվալը Պիօ, պիր գաչ տագըդա միւլահազայէ տալտըգտան սօնրա, թէքրար իչլէմէյէ պաչլատըղընտա, իրի գաֆֆասընը սարտը, տիլտուզանէ պիր ահ չէքտի, վէ տիվարաէն ասըլը օլան. Մէրհէմ անէ թաստիրինէ՝ քէմալի սըտգու խան լուէ աթֆը նիկեահ խտէրէք տէրունի տիլտէն,

— Եա՛ աղիղէ պիքիր, սէն անլերի հըֆզու հիմայէ էյլէ – տէյու ֆիըսըլտաաը։

Կասթօն, օտասընտա չէքիլիր չէքիլմէդ հէյան իշճի կէօմէ

լէյինի սըրթընտան չըգարուպ հագարաթէա այագլարը ալթընա ալտը. պիչաքէնին անլընտան թէր ագմաաա, վէ տիհանընտան տախի գարմագարըշ, վէ քէսիք քէսիք սէօզլէր տէօքիւլմէքտաէ խոի։

Կասթօն, ալէթ թաճիլ սիյահ պիր սէթրէ կկոտի, վէ էանայի թաամտաէ լապես օլտուղու էլպիսէյի ըէամիյէյի սըրթընա կէչիրիւպ, հէյան տըշարը չըգաճագ իքէն, նապկէհան գարւօլասը ուճունա գաբանարագ, եիւզիւնի իքի էլլերի իչինաէ սէթը իթտի։

Պու արա օտա գաբըսը եավաչճա այըլտը, վէ Սէնթ այաղը բարմադլարը իւղէրինէ պասարագ եաբ եաբ (կամաց կամաց) Կասթօնա թէգարրուպ իթմէքլէ, ՙպիրատէրինին անլընը բուս իթտի։

Կասթօն, քէմալի խէվֆու տէհշէթէլէ տօղրուլուպ գալգտը։

Սէնթ, մերգումըն եանընտաա օթուրուպ, վէ սիյլ կիպի ճուշ իթմէք իսթէյէն կէօղ եաշլարընը զաալթ իթմէյէ ղայրէթ իտէրէք,

— Կասթօն . . . սեվկիլի պիրատէրիմ . . . բէճա իտէրիմ սէօյլէ նէ՞ն վար . . . նէ՞ըէյէ կիտկյօրսըն . . . – տէտի։

Կասթօն, անլաշընլմադ սէօզլէր բէբէկէյէրէք, պաչը ումուղընտաան աչաղա սարգըլա գալտը։

Սէնթ, գօլլարընը պիրատէրինին պօյնունա աթտարագ,

— Բէճա իտէրիմ սէօյլէ . . . բէճա իտէրիմ . . . – տէյուպ, վէ իսթիտասընը պիրատէրինէ գադուլ իթտիրմէք իչչուն, զօր ըլա թէպէսսիւմ իթմէյէ պաչլատը։

Կասթօն, պիր քելիմէ պիլէ սէօյլէմէքսիզին հէսհիրէսինի տէրաղուշ իտուպ գալպի իւղէրինէ սըգտըգտան սօնրա հէյան այաղա գալգտը, վէ գաբըյա տօղրու եիւրիւյէրէք եավաշ պիր սէս իլէ,

— Եարըն հեր չէյի սէօյլէրիմ սանա – տէյէրէք, գա-

բըտան տըշարը չըգտը։

Կասթօն, քէնտի միւլահազաթը յըլա օ տէրէճէ մէշղուլ իտի քի, Սէնթին՝ էօյլէ կիւնահուդ վագթը եվտե նէ՞ իչի օլտուղունը սուաղ իթմէյի, խաթըրընտան պիլէ կէչիրմէտի։

Սէնթ եալընըդ գալտըղընտա, օ անէ տէյին զապթընա միւգթէտիր օլապիլտիյի կէօզ եաշլարը՝ սէլ կիպի ագմայա պաշլատը։

Մէրգումէ, թէքրարէն օտասընա կիրուպ, սաիպ Թասվիրի (խաչէլուԹեան պատկեր) բիյչկեահընտա տիզ իւսթի չէօքերեք տուայէ պաշլատը։

Ձէնապը Հագ՝ չօդ տէֆա պու կիպի բագիղէ սապիլէրին, սըտգու իման իլէ ճան չէչմէյէրինտէն ճուշ իթմէքտէ օլան կէօզ եաշը կէօհերլէրինի (գոհարներ) գապուլ իտեր . . .

Կասթօն, Պիօնըն գուլիպէսի էօնիւնտէն կէչտիյինտե, մէրգումա խնթապէն,

— Ի՛կեր ոտաթ պէչէ գատար ավտէթ իթմէզսէմ, նէրէյէ կիթմիշ օլտուղումը պիլտիյինի իչերույե խապեր վեր քի վէվլէտ իթմէսինլեր – տէյինճէ, Պիօ գըզարարագ,

— Ձագաթ եալան սէօյլէմիշ օլաճաղըմ . . . չիւնքի նէրէյէ կիթտիյինիզի պիլմէմ – տէյու մըրը լտանտը։

Կասթօն. – Տէտիյիմ սէօզ Սէնթ իչիւն տիր։

Պիօ. – (Եավաշ սէս իլէ) մատմազել Սէնթ իչիւն տիր էօյլէ՞մի . . . – բէք ալէա, էօյլէ օլտուղու հալտէ պէնտէ եալանը իրթիքեաղ իթմիշ օլուրում։

Կասթօն՝ տըշարը չըդուզ Փիւլթիւլ Սէն-Գաթէրին մէվգըֆընտան պիր արապայա բաքիպ օլարագ արապաճըյա,

— Զաըր՛գ, Բօաեալ-Սէնթ-Օնօրե զօգաղը նոմէրօ 9 – տէյու հայդըրտը։

Արապա եօլա չըգտը, Կասթօն արապանըն ճամլա-

ըընը էնտիրտի, պիչարե տէլիգանլընըն անլը աթէչլեր իչինտե եանըյօր ըտը . . . . . .
. . . . . .

Պու էնտատէ, Բա-տը-լա-Միւլ զօգաղընտա վագը, Պ. Պ. Բօրպախ վէ Մալֆիւս չիրքէթինին՝ պատմա գալըպը իսալ իթմէք իչիւն քիւշատ իթտիքլերի ֆապրիգա, ամէլելեր իլէ տօլմուշ ըտը։

Պատմա գալըպը օյմագ սէնաթընը իչլէյէն ամէլէնին էքսէրիսի ալղասը օլուպ, պունլարընն Թէլաֆֆուզլարը ալեմանլար կիպի իսէտէ, քէնտիլերի ճէտ պէ ճէտ Ֆըրանսըզ տըր լար։

Իզճիւմլէ, մէզքիւր ֆապրիգանըն իչինտէ՝ Ֆըրանսա մէմալիքինին հեր Թարաֆընտան կէլմէ ատէմլեր պուլուշնույօր իտի։

Պու վասի պինա, էնլի պիր Թունել չէքլինտէ ինչա իտիլմիշ օլուպ, գարշու պէ գարշու իքի սըրա սըգ բէնէչէրելերէն ըշըգ ալը իտի. տիվարընն ալընտա գուրուշան իքի կէչելէտի միւհքեմ տէսթիկեահլերին պաշընտա իշճիլեր օթուրուպ, պատմա գալըպը օյմագլա մէշղուլ իտիլեր, իքի բէնէչէրելերին արասընտա գալան խալի մահալէ տախի, օյմաճըլըդ վէ եախօտ գալըպ գաղանլըդ սէնաթընա միւթէալիգ պիր չօդ ալաթու էտէվաթ գօնուլմուշ ըտը։

Սալընըն օրթասընտա պուլունան իքի տէսթիկեահլերին արասընտա տիկեր ամէլելեր օթուրուպ, գըսաճլար իսթիմալ իտերեք, ազիմ պիր միւշկիւլաթ իլէ պագըր Թէլլերի հատտէտէն չէքմէքտէ իտիլեր։

Իօթէտէ պէրիտէ ուֆագ օճագլար, եէրլի հատտէլեր, էօրտլեր, չէքիճլեր, տէմիրէ սու վիրմէք իչիւն իչլերի սու տօլու գապլար, վէ տահա բէք չօդ ալաթու էտէվաթը Թիմուրլիյէ (ԵրկաԹեայ) կէօրլինիյօր իտի։

Իշճիլեր, քէմալի խահիշ իլէ հէմ չալըշմագտա, վէ

հեմոե րեֆիգլերի իլե եքսերի Ալեման լիսանըլըլա գօնուշմագաա, վե պաղըլարը տախի պեսթելեր թերենննիմ իաերեք; ադիմ պիր չամաթա հասըլ իթմեքաե խոիլեր քի, պիր եանտան՝ լաենգաթի եօրսլերե վուրուլան չեքիճլերին կիւրիւլթիւսի, աթեչաե գըզարըլմըշ չելիքլերին սույա պաթըրըլմասընան հուսուլէ կելեն սետալեր, վե տահա պունլարա մեմասիլ բաթըրարլար, մեզքիւր ղուլղուլելէ գարը չարագ, ինսանըն սընըրլարընը թահրիդ, վե գուլագլարընը սաղըր խոչճեք աերեճեաե պիր վելվելե բեյտա իթմեքաե խոիլեր։

Պինանըն տերինլիկինաե պուլունան պիր նեբահւսան իլե, միւսիւ Մալթիւսին եադը օտասընա կիրիլոիյի կիպի, իչ սալօնընա կիրիլեճեք գաբընըն եանընտա տախի, տեմիր բարմագլըգլա մուհաթ պիր ուֆագ օտաճըդ վար իոիքի, լաղըմ կելոիյի հալտե միւսիւ Բօրպախ, վե եախօտ վեքիվարճը, պու օտատա պուլունուրլար իոի իաեոե, օ եանաեոե մեզքիւր օտատա քիմոե պուլունմայօր ըոը։

Նակեհան եիւքսեք պիր սես չըգաը քի, մահալի մեզքիւրտե հիւքմ իոէն գարղաշալըղա բաղմէն։

— Պահս իաերիմ քի կեօրահւչիւմիզ տելիգանլը Բալօ քենտիսի իտի – սեօղլերի, սուրեթը վաղիհատե (յայանի կերպիւ) իշիոիլոի։

Օգուեանլարըմըզդա մալիւմ օլտուղու կիպի, պու սեօղիս սեօյլեյէն Բօաոէ օլուպ, Տըրակօն մախլասը յըլա եատ օլունան նաղէռ նամ տելիգանլը տախի, քեմալի հետեթլե մերգումա ճեվապ վիրուպ,

— Բօա՛ոէ . . . ղալիպա քի սէնի իլե պօզուշաճաըղ – տեսի։

Բօաոէ. – Պօզուշաճա՞գմըյըղ . . . Բալօ իչի՞նմի պօզուշաճաըպ . . . ֆագաթ Տըրակօն, պու միւպթեսի ասակերտէն նէ՞ եօյրենմիշսին քի, անը եսկի ըեֆիքլերինտեն զիյատե սեվեյօրսուն։

Տըրակօն. – Պիլեմ . . . ֆագաթ անըն պէնոեէն զիյատե գուվվեթլի օլտուղունը իյթիրաֆ իաերիմ, պէն քենտիսինի եիւզ պաշը Բօմե իլե պերապեր ճեզայիրտե կեօրահւմ իտի, պու եիւզ պաշըյը նա՞սըլ թանըրըմ պիլի՞յիսին . . . կիւնիւն պիրինտե, եօմրիւնի պախչ իթմեքլեյիմե տայըր պէնոեէն իսթիրհամ իթմեքաե օլան պիր գապիլին, նէյագու ըեճալերինե հեվալեյի սեմի իթիֆար իթմեյուպտա, մերգումը եօլտուրմեքլեյիմի մէն իթմեքը նիյեթի իլե, նակեհան գասաթուրանըն եասը թարաֆըյը լա եիւզիւմե պիր չիոեթլի տարպե եեսիմ քի, ելան նըշանը պագի տիր . . .

— Պու տարպեյի էնտիրէնին գաֆֆասընը գըրմագ իչիւն հեման արգամա տեօնտիւյիմոե, կիւզել պիր տելիգանլընըն չիրին սեյմասընը կեօրահւմբի, արգամտա տուրույօր ըոը . . . ֆագաթ պու ճիւմլե պէնիմոե գապահաթըմ վար, չիւնքի տիղ իւսթիւնտե պէնոեէն իսթիրհամ իթմեքաե օլան պիր տաեմի եօլտուրմեք, խայընլըգ վե ալչագլըգ օլտուղունը տերհալ տերք իթմեքլե, էլիմի չապգամա կեօթիւրիւպ – թեչեք քիւր իաերիմ Գաբիթեն – տեսիմ, վե իչթե . . .

. . . Բօաոէ. – (Մերգումըն սեօղիւնի գաթ իաերեք) – «Էսթաղֆիրուլլահ պի չեյ տեյիլ – տե՞մեսիմի։

Ալթը նեֆեր գատար ամելելեր իչլերինի պըրագըպ՝ մերգումանըն միւքեռալեմելերինի տինլեմեքաե իտիլեր։

Տըրակօն. – Բօա՛ոէ սէն, գապա պիր քեօյլիւ օլտուղունտան, մուհարեպե մեյտանընտա թեչաֆֆուզ իտիլէն ասկերի լիսանընը անլայամազսըն . . . եիւզ պաշը կիւլեբեք ելինի պանա ուղատը վերտի քի, պու հալտէն զիյատեսի իլե միւթեեսսիր օլտուսմ, վե իչտե լագըմ կելոիյի հալտե՛, գահրիմանքետարի պիր չեճատաթլե տեօյիւչէն պու հայլադը սեվմեյե պաչլատարմ. . . չիւնքի պու տելիգանլը, վուրատագ ատատընը բեք էյի թանըյօր իտի,

վելհասըլ պու Եիւղ պաշըյը օ գաատար սեվտիմ քի, քենատիսի պիր իշեին տօլայը միրալայընա կիւճենիպատե խոթիճա խոթտեյինատե, պեն տախի մերգումա խմոխալ խատերեք սիլքի ատկերիյի թեերք խոթտիմ։

Ամելելերատեն, մուդալիա մախլասըյըլա հատա օլունան Գաշատ նամ չիրին պիր տելիգանը սեօղե միւտախելե խատերեք,

— Ֆագաթ միրալայ, Եիւղ պաշըյը կիւճենտիրեճեք նե՞ իչ հաբմըշըտ – տեյու սուալ խոնճե, Ցըրակօն պու էսրարը կիպլեմեք խոթեյուպ,

— Հիչ . . . չեօյլե պեօյլե . . . հասըլը պենատե պիր էյի պիլմեմ – տետի։

Բօառէ. – Ֆագաթ պունատան նե՞ չըդար, սանա գատաթուրայը վուրան Բալօ տեյիլ խոի հա – տեյինճե, Ցըրակօն, սերպիւլենտանե պիր թավը իլե ումուղլարըն գալտըրուպ,

— Եիւղ պաշըյըլա պե յնիմիղատե բե յատա օլան մինատիպեթին սեպեպի գատաթուրա տարպեսի տեյիլ խոի . . . պու հըրատյաթը պենատե խյզահ խոեմեմ . . . նատըլքի Բալօնըն (*) հադգընատա տախի այնի այնի մուհատպեթի հըրս խոթմեքատեյիմ քի . . . սեպեպինի պենատե պիլմեմ . . . պու չօճուղը իլ.ք տեֆիա կեօրտիւյիւմատե, քենտի քենտիմե «պու էյի պիր չօճուղա պենղեյօր, տօղրուսը ճանըմ բեք

(*) Պուրատա իշպու խյզահաթը վիրմե յի մինատիպ ատատ խոերիվ, չեօյլե քի, հեր պիր ամելենին ախլադընա, վե հատիսօտ դուվվե յի թատպիյեսինե կեօրե պիրեր մախլաս դօյմադ, ամելե կիրուհընատա տատեթ օլտուղու մախիմ օլմադ կերեք տիր. «Բալօ» լուղեթի՝ պենղի սօլուգ մանատընատա օլուպ, վե կատաթընըն սեյմատը տայիմա սօղկուն օլմաղըլա, մերգում իշպու մախլաս իլե հատա օլունույօր խոի։

սեվտի . . . – տետիմ խոի . . . Է՛յ չհմոի սիլ պունա նե՞ տերսինիվ պագալըմ . . .

Նաղեռ, ուճը քեսկին չելիք գալեմի տեսթկեատրըն իւղերինե վաղ խատերեք, քենատուլ տինլե յենլերին իւղերինե պիր նաղար աթֆ խոթտի. մերգում, պու հալ իլե կիւյա Բօառէտեն մատե սեօղունե գարշը սեօյլե յեն պիրինի արայօր խոի։

Նաղեռ, հանի Ցըրակօն, ֆագրիգանըն էն մուհիմ պիր ամելեսի օլմադըլա, իշճիլերին էքսերիսի քենատինատեն հեմ գօրդար, վե հեմտե սեվեր օլտուղլարընատան՝ ճիւմ լենին սեյմատընատա, մերգումըն սեօղունի թատպիդ էյմա ետեր թեպեսիւմլեր կեօրունտի։

Պունլարըն իչինատե զայեթ չիշման, իրի հարը, կիւլեր Եիւղ, թաղե՝ ֆագաթ ալըդ չեհրեյի պիր ալաման օլուպ, մերգումըն սեյմատընատա ճիւմլետեն գեյատե պիր խոշ խեներատե կեօրունտի, վե Նաղեռին տետիյի սեօղիւ աղըր աղըր թեքերրիւր խատերեք,

. . . Պու էյի չօճուղա պենղեյօր, տօղրուսը ճանըմ բեք սեվտի . . . ա՛հ միւսիւ Ցըրակօն, տայիմա կիւլտիւրեճեք սեօղլեր սեօյլերսին – տետի։

Պու Ալեմանլընըն իտի Բիյեր վօյմա, վե մախլասը տախի Բուբառ իտի, պու տատմին թաղե վե Թիւրիզ սեյմատընա նիսպեթեն՝ իւղերինատե պիր հալի նատոչնուտի միւշահատե օլունուպ, չօդ տեֆիա մերգումըն սեյահ կեօղլերի տախի էյրի էյրի պագմադըլա, պու չախսը, ալերգլըղըն թեճեսիւմ խոթմիշ պիր բեյբերի (պատակը) զանն օլունույօր խոի։

Բօառէ, պիր միւմքիւն Նաղեռին սեօղիւնե իգնա օլմայուպ քելամե ազազ խատերեք,

– Ե՛ նե օլուր . . . էկեր Բալօ կելմիշ օլայըտը . . . Ֆա-

գաթ պու վագըթա գաառար նէ՞րաէ գալտը, հիչ պէօյլէ կէճիքտիյի եօգտը։

Ծըրակօն. – (Հիտէթ լըէ) օրասը քէնտի պիլէճէյի իշ տիր։

Բօառէ. – (քէնտի քէնտիսինէ մըրըլտայարագ) քէնտի պիլէճէյի իշ հա՛ . . . նէ օլուրսա օլսուն, մինասիպէթսիզ շէյ տիր վէտէլամ։

Բուբառ. – Էվէթ, պէնտէ պու էֆքեարտայըմ։

Նազէռ. – (Ա.յաղա գալդարագ) նէ՞ տէտին . . .

Բուբառ. – Նէ՞մի տէտիմ . . . ֆագաթ միւսիւ Ծըրակօն, պէն սիզին տէտիյինիզի հադը կէօրաիւմ իտի։

Նազէռ, պիր ապուսը չէհրէ իպրագ իտէրէք թէքրար եէրինտէ օթուրտը, վէ Բօառէ տանի պիր գաչ սանիյէ ըալըգ չալտըգտան սօնրա քէլամէ աղազ իտէրէք,

— Էյ արգատաշլար, պէնիմ իլէ պահսա կիրիշէն վա՞րմը, միւսիւ Բօթէլ կէճիքտի . . . պէն պու ագշամ պիզէ կիւնտէլիք վէրիլմէյէճէք տէրիմ – տէտի։

Գաշար. – Պու տէտիյին օլամազ շէյ տիր, թօքու պու հաֆթա իչ կիւնտէլիք հադ լթմիշիմտիր քի ալթը . . . ծն իքի . . . ծն սէքիզ ֆըրանգ իտէր . . . օթուզ ալթը սաաթ էյլէնճէ։

Բուառէ. – Օն պէշ կիւն զարֆընտա թօքու իչ կիւնտէլիք հադ լթմիշ . . . տօղրուսու պու Գաշառ բէք թօհաֆ ատէմ տիր։

Գաշար. – Նէ՞ եաբայըմ, պէնիմտէ վատէմին միւտէթի պու գառարճըգ տը . . . շիմտի էկէր պիզիմ իչթիեար Բօթէլ պու ագշամ ծն սէքիզ ֆըրանգըմը թէքիյէ լթմէզսէ, տիւնեատէ էմնալըըգ պիր ճէմիյէթտէ պուլունմագտան մահրում օլաճաղըմ։

Բուառէ. – Մահրում օլաճաղընա պահս իտէրիմ։

Գաշառ, էյրի էյրի մէրգումընի եիւղիւնէ պագտը, վէ եանընտաքի ամէլէնին գուլաղընտան եավաշ պիր սէտայը լա,

— Քէնտի գարըսը յը լա պէրապէր տիր. պիլի՞րսիկին կէչէն կիւն Պէպել պանա կէօղի իլէ իշարէթ իտիյօր ըտը քի . . .

Պատէհու մէրգում սէօզիւնի գաթ իտէրէք, տը չարըտա զուհուր իտէն պիր սէսի տիյինէմէք իտիյօր կիպի պօյնու-նը գարըյա տօղրու չէվիրիպ,

— Գահսընը գապու էթտիմ կիթտի, հայտէ օթուզ սու . . . – տէտի։

Բօառէ. – Հայըր օթուզ սու աղ տըր, իքի ֆըրանգ։

Գաշառ. – Էյլի սու։

Բօառէ. – Զըգար բարաղտը։

Գաշառ. – Իչմէ բարա, վէր էլինի։

Գաշառ էլինի ուզատրագ ավուճընը աչտըղընտա, Բուառէ մէրգումըն ավուճը իչինէ պիր չապղագ էնտիրի վէրտի. թամ պու արա գարու աչըըգ վէքիլհարճ Բօթէլ իչէրի կիրտի։

Բուառէ, չիմչէքտէն վուրսուրմուշ կիպի տօնա գալտը. Գաշառ իսէ կիւլմէքտէն պայը ը յօր իտի. մէրգում, իհթիյար Բօթէլին այագ ը տրը սէսինի իչիթմիչ օլմաղը լա, սէրպէսթճէ պահսա կիրիչմիչ իտի։

Գաշառ. – (Սէվինճ իլէ էլէրինի օվուշտուրարագ) պէշ ֆըրանգ . . . տէմէք քի եիրմի իշ ֆըրանգ ալաճաղըմ . . . օխ կէլ քէյֆիմ կէլ . . .

Միւսիւ Բօթէլ. – Զօճուգ ը տր չօգ մէշղուլըմ. . . շիմտի սէրհան իչինիզի կէօրիւպ պիլթիրէճէյիմ . . . բարաղտը հաղըը տըր, տիւն ագշամ չէքմէճէմտէ հըֆը իթտիմ իտի – տէյուպ, տօստօղրու եաղը օտասընա կիրտի։

Գաշառ. – Բէք ալէա միւսիւ Բօթէլ, պէնիմ աճէլէմ եօգ . . . ֆագաթ մատէմքի սիզին աճէլէ իչինիզ վար ըմը չ . . .

Բուբառ. – Էօյլէ եա էօյլէ եա օնա նէ չիւպհէ . . .

Միւսիւ Բօթէլին վիրուտինտէն պէրի Բուբառըն պէն-

ղե ճիւղվի աթմըշ օլուպ, վէ պու սէօղիւ սէօյլէմէյինտէ տախի հալինտէ պիր թէրէտտիւտ կէօրիւնմէյօր ըտը։

Ամէլէլէր, տէսթիկահլէրինին էօնիւնտէն չըգարագ եաղը օտասընա թէգարրուպ էթմէյէ, միւսիւ Բօթէլ կէօղիւնի տէֆթէրէ պիքմիշ օլտուղու հալտէ չէքմէճէյի աչտը, վէ էն էվէլ Նագէոնին հիսապընա պագարագ,

— Նագէո Ցըրակօն, թամ օթուշ կիւնտէյիք... ալթմըշ վէ օն սէքիզ ֆըրանգ, իչմէ քեամիլ վէ իչինի պիւյիր պիր չօճուգ քի, պու հալ իլէ բարա արթըրա պիլէճէյի չիւպհէսիզ տիր։

Գաչառ. – (Պուրնուընըն ալթընտան) թամ պէնիմ կիպի,

Նագէո. – Միւսիւ Բօթէ՛լ, պիլիրսինիզ ա, աղ կիւնտէն ագճէյէ լուղումիմ օլաճագ ապը, ղիրա պիր տաէմ թէէհիւլ էթմէյինտէ...

Բօթէլ. – Բէք ալէա տօստում բէք ալէա, պէն՝ սիղին կիպի իչլէրինի պիւյր էհլյէթլի տաէմլերի սէվերիմ, ղիրա պու հալ իլէ էվլէնէն պիր տաէմ, սէֆալէթ թօհումընը էքմիշ օլմազ... նէ հալ իսէ չիմտի հիսապըմըզա պագալըմ...

Միւսիւ Բօթէլ, էլինի չէքմէճէյէ սօղուպ պիր չէյ արամագտա իչէն, նակէհան Ցըրակօնա տէտիյի սէօղլէրին սօն քէլիմէսի աղըընտա գալտը, վէ տուտագլարընտա կէօրիւնէն թէպէսիւմ, տէհչէթլի պիր մահղունիյէթ թէպտիլ օլտու։

Գաչառ. – Նէ՞ օլտուն միւսիւ Բօթէլ, չէքմէճէնտէ գուտուրմուշ ֆարէ՞մի վար, նէ՞ վար...

Միւսիւ Բօթէլ, ճէվապ վէրմէքսիզին այագա գալըպ, մէրգումընն պէնզի պէթի քիւլ քէսիլմիշ, վէ բարմագլարը թիտրէյօր ըտը։

Բօթէլ. – Տօստլարըմ, պէն ֆագըր վէ ֆամիլյա սահիպի պիր տաէմիմ... բէճա իտէրիմ հալիմէ բահմ իտ-

տինիզ... էկէր չագա իթտինիզ իսէ...

Պիչարէ իհթիյար, սօղումագտա վէ նէֆէսի քէսիլմէքտէ օլմագըլա սէօղիւնի գաթի իթմէյէ մէճպուր օլտու...

Օն օն իքի նէֆէր գատար իչճիլէր, աղիմ պիր իսթիղրապէ տիւչար օլուպ՝ միւսիւ Բօթէլին էթրաֆընը սարսըլըր, վէ պիրի պիրլէրինէ,

— Նէ՞ վար քի... նէ՞ օլմուշ – տէմէքտէ իտիլէր։

Բօթէլ. – Բարալարըմը վէրին տօստլարըմ, իքի պէն ֆըրանգըմը իատէ իտին բէճա իտէրիմ, ա՜հ պու ֆէլաքէթ պէնի տիւչէնճիլիյէ գատար սէվք իտէպիլիր...

Ցըրակօն. – (Պէնզի աթարագ) բարալար չալընմըշ...

Սարիքին քիմ օլտուղունը անլատագ իչիւն՝ տէրհալ չիհէք կիպի սիւրաթլէ հէր պիրի, կէօղիւնի եանընտաքինին եիւղիւնէ տիքտի իսէտէ, հիչ պիրինին այմասընտա չիւպհէ օլունճագ պիր իմարէ կէօրիւլմէտի, եալընըզ Գաչառ, հէր նէ գատար պու իչտէ քեամիլչէն պիտուշ վէ պէրի իւզգիմմէ իսէտէ, պու էօնատէ, չիւպհէյի վէ մինատիպէթիպ պիր իամէ մալիք օլտուղունը խաթըրլայարագ, միւճէրրէտ քէնտինտէն չիւպհէ իտիլէճէյինէ վիճտանը չէհատէթի իտիյօր ըտը։

Պիլ աքիս Բուբատ, իւզէրինէ աթի օլունան չիւպհէյի նիկահտարատան գաթան միւթէէսսիր օլմայուպ, էնզի վէ կիւչկիւնի այմասը, սաքիլըգ վէ սուչտուղուգ իպրագ իթմէքլէ, էլէրինի պիրի պիրինէ գավուշտուրարագ,

— Զալմըշ չալը հա... եաղըգ... զավալլը միւսիւ Բօթէլին իքի պէն ֆըրանգընը աչըրմըշ չալը... – տէմէքտէ իտի։

Նագէո, տէրհալ արգատաչլարընըն իչինտէն աչըրատարագ դաբունըն էօնիւնէ վարըպ տուրատու, վէ,

— Սո՛սընըզ, պէն զանն իտէրիմ քի՝ խըրսըզ միւթլագ իչիմիզտէ օլմալը... ճէպհէրիմիզի արայալըմտէտի։

Բուառէ. – Թամամ թամամ, էյլի ադըլ լթախին։

Նաղէռ. – Հայտէ լէլէլ . . . ճէպլէրինիվլ . . .

Գաշառ. – Լվէ՛լթ էվէ՛լթ, լսթէրսէն պէնտէն պաշլա,

Բուբառ. – (Նիմ սուրէթտէ պօղուլարադ) պու թէտ-պիր բէք ալէա տըր ամմա, նէ չարէ քի ճիւմլէվիվտէ պու-բատա հաղըր տէյիլիվ։

Նաղէռ. – Փո՛մ հաղըր տէյիլ։

Բուբառ. – Բալօ պուբատա տէյիլ միւսիւ Ցըրակօն, Օբալօքի, միւսիւ Բօառէնին դավլինճէ սկյահ էլպիսէ, վէ պէյազ էլտիվէն իլէ Օբէրա թէաթրօսընա կիտէր իմիշ . . .

Բուառէ. – (Եավաշ պիր սէտայըլա) ֆագաթ տէսի-յիմտէ տօղրու տըր, չիւնքի կէօզիւմ իլէ կէօրտիւմ խոկ։

Բօառէ, մէյտանէ չըգարմըշ օլտուղու մէսէլէտէն թէվէլլիւա խոկճէք օլան մատաէյի տիւչիւնիւպ, ադիմ պիր տէհշէթի հըսս իսկյօր ըտը։

Բօառէնին, իլ.ք կիճէսի Օբէրա թէաթրօսընատա կիւ-ղար խոկն ահվալի, թէֆէրրուաթըյը լա րէֆիքլէրինէ հէ-քեայէ իթմիշ օլտուղու, րէվիշի հալտէն անլաշըլապիլիր։

Մէրգուման ամէլէ կիրուհը պէյինտէ նիմ պիր վէլ-վէլէ, վէ պիր ֆըսըլտայըշ բէյտա օլուպ պիրիպիրլէրինէ,

— Ա՛ճայիպ, կիւնտէ տէօրթ ֆըրանգ եէվմիյէսի օ-լան պիր իշճի, (Կասթօն հալընըզ կիւնին իւշ գըսմընատա չալըշմագլա տէօրթ ֆըրանգ ալըր խոկ) իրէքլի ֆիսթան կիյմիշ կիւղէլ դըզլար ըլա նա՞սըլ Օբէրա Թէաթրօսընա կիտէպիլիր – տէմէքտէ խոկլէր։

Բուբառ. – (Մուղաֆֆէրանէ պիր թավր իլէ) էօյլէ տէյի՞լմի կա . . .

Բուառէ. – (Պուրնունըն ալթընատան) էօյլէ պիր . . . տօղրու տըր . . .

Նաղէռ. – (Կիւրիւլթիւլի պիր սէտայըլա) հա՛յըր կա-լան տըր, քեամիլէն հալան տըր . . . պէ՛ն Բալօ իշիւն քէ-ֆալէթ խոկրիմ. . . պէ՛ն, պէ՛ն, անլայօրմուսընըզ . . .

Բուա՛ռէ պիլմիշ օլ քի, Բալօնըն տախի պիպիմ կիպի ատա կէնի էլպիսէի եօգ տըր, սիզ՝ անըն իշճի կէօմլէյինտէն պաշդա պիր էլպիսէ կիյտիյինի կէօրմի՞չմիսինիզ . . . Բալօ էյի պիր չօճուգ տըր, Բուառէնին սիզէ տէտիյի սէօզլէրին ճիւմլէսիտէ սաչմա, վէ հէզլեանտէն խպարէթ չէյլէր տէր-պէն՝ Բալօնըն գաթան սկյահ էլպիսէ կիյմէտիյի, վէ է-լինէ տախի պէյազ էլտիվէն թագմատըզը իչիւն պահսա կիրիշմէյէ հաղըրըմ։

Պու էռնատէ գատը աչըլըպ կասթօն չիտէթլէ իշերի կիրտիյինտէ, օն նէֆէր իշճիլէր պիր աղըզ,

— Իլթէ իլթէ քէնտիսիտէ կէլտի – տէյու հայգըր-տըլար։

Բուբառ. – Իվէթ, սկյահ էլպիսէ վէ պէյազ էլտի-վէնլէր իլէ,

Գաշառ. – Հէմտէ քէօր սարխոշ, պագսանըզ ա, այագ իւսթիւ տուրամայօր . . .

Նաղէռ, կէօրտիւյի պու հալէ լինանմագ խոթէմէյօր կիպի քէմալի հայրէթլէ աղզը աչըգ գալտը։

Մէրգումըն բարլագ վէ ճէսուր կէօղլէրի իւզէրին-տէն պիր պուլութ կէչի վէրմէքլէ պաշընը էյտի, վէ մաղ-լուպանէ պիր հալ իլէ քէնտու քէնտույէ մըրըլտա-յարագ,

— Իվէթ, Բուառէնին հագգը վար ըմըշ . . . Թէ-աթրատա կէօրտիւյիւմիւզ պիզգաթ Բալօ քէնտիսի խիշ . . . – տէտի։

12

Մ Ի Ք Ո Ի Պ

Կասթօն իչէրի կիրակինաե՝ ըէֆիդէրի, չուպհե վէ նէֆրէթ խպրաղ խաերը պիր հալ իւէ կէրի չէքիլմիշլէը խաի։

Իհթիյար Բօթէլ, ագըպէթ բարաթարընը չալան քիմ սէյի պուլմուշ զաննըյըլա կէօղլէրինի Կասթօնըն իւզէրինէ ախքմիշ խաի։

Էքսէրի մէչհանէ ալէմինաե, վէ եալընըզ սարխօշլուգտան մահզուզ վէ միւթէէդդիդ օլան ատէմլէր, միւթէէսիր չէհրէլի, վէ զայըի միւնթախամ էլպհսէլի, վէ եախօտ թիթրէք եիւրիւյիշլի պիր ատէմ կէօրունիքլէրինէ, իլգ նաղարատա օ ատէմին սարխօշ օլատուգունա հիւքմ խաէճէքլէրի աերքհար տըր։

Ֆիլհագըգա լինսան, հա աճլըդ վէ եախօտ պիր միւատհիշ մարաղըն սուչի թէէսիրի իլէ զօդադ օրթասընատա ահուշէն պիր սէֆիլին էթրաֆընա թէճէմմիւ խաէն ատէմլէրին, մէրգումա մուավէնէթ խաճէք եէբուէ, – պու գատարատա իչիլիրսի, լինսան պու հալէ ահուշպիլիրսի – տէահքէրի սէօղիւ իչիթմիյինաե, քէնտի քէնտիսինէ ադիմ պիր մահճուպիյէթ հըրա խաեր։

Հալպու քի, կասթօնըն հալինի կէօրէն էն խայըրխահ պիր ատէմ տախի, մէրգումը միւճէլրէէա սարխօշ զանն խատճէյի աերքհար խաի։

Զիրա պիչարէ տէլիգանլընըն, տայիմի սուրէթտէ սօղուն օլան անլը աթէշ կիպի դըզարմընը, չէշմէէր միսաալի ագմագատա օլան թէերաէն՝ սաչլարը գուլադ թօզունընա եաքը չընը, վէ պէյազ էլտիվէնինէն պիր թէէլի տախի եըրըթըլըպ բարմադլարը որշարը ահուշհուշ խաի։

Բօտաե, Նաղէուին իւզէրինէ մուզաֆիֆէրանէ պիր նիհահ ատթի խատուպ, վէ կասթօնը իրայէ իլթմէքլէ,

— Իչթէ տօսթում, ֆարէնին՝ պէնիմ ճէպհանէ օրմանընընէն խապաթը մէյտանատա որը – տէտի։

Գաչատ. – Հադըդ ատթը հալ չու որը քէ, Նալօ պիր ադ տուզադա ահուշտի։

Տիկէրի չճիլէրին հէր պիրի տախի՝ պու եօլատա հէզաեանալար իթմէյէ պաչլատընը։

Կասթօն, օ անտէ քէնտիսինի թօքայտուպ, էլպհսէսինէ պիր նիհահ ատթի իթմէքլէ ֆէնա հալտէ մահճուպ օլարադ պաչը տէօնմէյէ պաչլատը, վէ տիւշմէմէք իչհուն հէման պիր սանտալեայէ տայանը վէրտի։

Գաչատ. – Իչթէ ճիւմլեմիզտէ պուրատա հադըրըդ՝ հէր քէս ճէպլէրինի պօշալթա պիրը։

Բուբատ. – Իվէթ, ֆագաթի Նալօ քէնտի ճէպինի չօգատան պօշալթմընշ օլմալը տըր։

Գաչատ. – Պէչիս եօզ տօստում . . . լաքին չիմտի լաթիֆէնին սըրատը տէյիլ . . . իչթէ պէն պաչլայօրում։

Գաչատ, տէրհալ ճէպլէրինին իչինի տիշինէ չէվիրտի, տիկէր ամէլէլէր տախի մէրգումա իսիի խատ իթմէյիլէր. Նաղէս խէ՝ տալա տէս չընգարմայտուպ իշճիլէրին արգասընատա, տուչլու կիսի մահճուպանէ պիր թատը իլէ տուրույօրըտ։

Ճէպ եօզլամասընատա տէվամ օլունույօր խաի խաէտէ, Բուբատ՝ քէնտի ճէպլէրինի եօզլամթմագ իչհուն՝ չօգլուգ թատիլ իթմէյուպ, տէրհին պիր միւսահաղաթէ տախընշ օլան կասթօնըն եանընատա տուրմուշ խաի. մէրգում Ալզաղատը, օ անտէ կասթօնըն հադըդընատա նահէհանի պիր հիւանի թէէվէճճիւհ հըրա խատիյօր կիսի գանն օլունույօր խաի։

Կասթօն, հէչհին հալէրտէն տալա պիր չէյ անլայատիյուպ, տայիմա կէօղլէրինի եօթթէ պէրի չէվիրմէքլէ Նաղէթ՝ արար ֆագաթի կէօրէմէյօր ընը, չինքի մէրգում պիր թատաթա չէքիլմիշ տուրմուշ ընը։

Իհթիյար Բօթէլ, եուվարլադ կէօղլիւլիւնէ սալարմըշ օլան պուրնունըն իւղերինէ վազ լիմէքլէ, հէր պիր ճէպհին եօգլանըլըպտա պիր չէյ չըգմաալըղընը կէօրաիւլիւնաէ, ահու ֆէրեատ իտէրէք,

— Ա՛հ ֆամիլէա սահիպկիմ. . . պու ագճէ չօճուգլարըմըն նաֆագասը որը – . . . աէմէքտաէ իտի։

Եօգլանա աէվամ օլունուլօր իտի իսէտ, օ անէ աէյին հէնուզ հիչ պիր չէյ պուլունմամըշ իտի . . . սըրա Կասթօն իլէ Բուբառա կէլտի։

Բուբառ, պիր ան էվվէլ.քի սաֆտէրուն պիյմասընատա կէօրիւլէն թէպէսսիւմէ աեվամ լիմէյէ՝ ղայէթ կիւճլիւք չէքէյօր կիպի պիր հալաէ կէօրիւնիյօր իտի . . .

Կասթօն, քէնատւյէ ղայրէթ վէրիպ, Նաղէոնին պարիտա վէ տարղըն պիյմասընատա տըդգամէ լիմէքսիպին հէման եանընատա եանաչուպ։

— Ցըրտկօն, սանա պիր սէօղիւմ վար – աէտի։

Նաղէռ. – Շիմտի օլամազ – աէտիյինաէ, Կասթօն, մէրգումըն էլինի թուլթատ, վէ եավաշ պիր սէտայըլա,

— Պէնիմ սէնատէն պաշգա տօսթումամ եօգ որը, վէ պու էնատաէ իսէ սատըգ պիր տօստա էչէտտը իհթիյաճըմ վար . . . րէճա իտէրիմ ազըճըգ կէլ։

Նաղէռ օ անէ գատար պիլ իհթիյար Կասթօնըն եիւղինէ պագմամըշ իբէն, հէման կէնճ տօստունըն կիւղէլ վէ մահղունն պիյմասընատա պիր նիկեահ ալթի իմէքլէ՝ աէրհալ չիւպհէսի ղայիլ օլուպ,

— Հադգըն վար Բալօ, պէն սէնին սատըգ տօստունըմ . . . կէլ պէրապէր – աէյէրէք Կասթօնըն գօլունատան թուլթատ, վէ ադամ պիր հայրէթաէ գալան գալապալըղըն իչինաէն չէքիպ որընրըյա չըգարտը։

Բօարէ. – Ցըրտկօն, նէ՞րէյէ կիտիյօրսուն։

Գաշառ. – Ֆագաթի նա՞որը Լ իչ պիր պու, օյունճաղա՞մը չըգտըգ։

Բուբառ. – Միւսիւ Ցըրտկօն, պու իհթիյինիզ հագատըգտըգ որը . . . տօղրուսը թաճիւպ օլունաճագ չէյ . . .

Բուբառ, եօգլամա մատաէսինին թէէնիկիր իտիլտիյինէ մէճիուն օլուպ, թէատրիճէն՝ պիյմասը էսկի բարըտգըղը քէսպ լիմէյէ պաչըմըշ ըտը։

Նաղէռ, պու կիւրիւլթիւլէրէ ասլա հէվալէյի սէմի լիհիպար լիմէյուպ, Կասթօնը որ չարըյա լիհի վէրտի, վէ պիր տագըգա սօնրա թէքրար եալընըգճա իչէրի կիրէրէք,

— Զօճուգլար, պէն Բալօ իչիւն մէտուլըմ, պու իչի միւճէրրէտա մէյատանէ չըգարաճաղըմ – տէտի . . . . . .

Սաաթ սապահըն տէօրտիւնի վուրմագտա, վէ իհթիյար մատամ Յիւչէս որ Մայըրըրէ, գարեօլասընըն գաբալը բէրաէյէրի արգասընատա եամրըպ ույումագտա իտի։

Պէրթա, իւչիւմիւշ վէ մէրմեր կիպի պէյապղանմըշ պիյմասընը քարկէֆին իւղերինէ ասըպ, ան պէ ան սէօնմէք իւղրէ օլան պիր գանատիլին նիմ ըշըղըյըրա լաէնգաթի իչէյօր ըտը։

Սէնթ, գարանլըգտա՝ վէ պյագլարը չըպլագ օլտուղու հալտէ, գարընտաչընըն օտտա գաբուսը էօնիւնատէքի թաշ տէօչէմէ իւղերինատէ տուրուպ իչէրիչի տինլէյօրըտը։

Կասթօն կէճ վագըթ կէլմիշ, վէ միւթատը միւճիւպհինճէ գըղգարընատաչընը բուս լիմէքսիպին օտտասընա չէքիլմիշ իտի. օ կիճէ մէրգումըն օտտասընտաքի եանան ըշըգ ասլա սէօնմէմիշ իտի։

Սէնթ, թա եարը կիճէյէ գարիպ՝ պիրատէրինին, քէնատի օտտասը տէրունինտաէ պէօյիւք ատըմլարը լա տօլաշըպղընը, վէ ահու էնին իլէ ադլամագ սէտալէրինի իչիթմիշ, վէ պատէհու կիճէնին սուսըղընատա, թիմրէք պիր էլ իլէ քեագըտա իւղերինէ գայըրըտ լան գալէմին կըճըրթըսը կիպի պիր սէս տաիսի գուլաղընա չալընմըշ իտի։

Պիշարէ գըզճըազ, հընչդըրմասընը զապթ խաուպտա եավաշ սէտայըլա աղլայապիլմէք իչին ֆէվգէլատէ ճահա իաիյօր ըտը։

Պիր մըգտաը ասնըա, կասթօնըն օտասընտա սէս սէտա ջէսիլիւպ, անճադ գարեօլանըն թահտալարը կըճըրթըսընտան մէրգումըն եաթմըշ օլտուղու անլայընլըտը։

Սէնթ, չըպլագ այադլարընը թաշ տէօչէմէնին իւղէրինէ, վէ գաւլաղընը տաիի գարընըն աճահտար տէլիլինէ վազ իթմիշ օլտուղու հալտէ, տայիմա իչէրիսինի տինլէմէքտէ իաի, գիրա չօգ տէֆա կասթօն, կիճէլէրի պէօյլէ մուղթարընզ օլտուդտան սոնրա, թապու թուվանտէն տիւշմիւշ, վէ տատէթա պիր նէվի հալի նէզիտէ պուլունմուշ կիպի խընրլամայա պաշլարընտը ջի, Սէնթ, օ անտէ մէրգումը օհանտարընրը, վէ կասթօն՝ պաշը ուճունտա օթուրան պու մէլէյին՝ կիւֆթարը չէքէրզարընտան միթէսէլլի օլուպ ըահէթ իտէր իաի։

Կիւնահուզ ջի հէվանըն չէթաֆիէթինէ բաղմէն օ կիճէ սօղուդ, վէ չիտէթլի պիր ըուղիկտար էսէրէնը, գօնտաղըն էակի բէնչէրէչէրինի զանղընը զանղընը տալայօր իաի։ Սէնթին գալպի զաթէն մուղթարընզ նընը, ան պէ ան թէչէտաիւա իթմէքտէ օլան ըուղիկտարընն հավիննագ սէտասը թէչէսիրի իլէ, հէր թարաֆտան հիւնէնէկիզ սէալէր, վէ մէյտանէ ահնէր իչիաիյօր զանն իթմէքտէ իաի։

Նինհայէթ իւչ էմր կէնճ ղընղ, արթընդ թահանիիւչ իտէմէյտուպ՝ ուսուչ իլէ պիրտաէրինին օտա գարըսընը աչարագ իչէրտույէ կիրտի։

Բէնչէրէնին իչինտէ հէնուզ ընընդ եանմագտա օլուպ, պիր հալի հէրճու մէրճիտէ պուլունան եվրադը թէնվիր իաիյօր ըտը, չինքի կասթօնըն մինտաուսէն եագընընտան օլմաարընընտան, մէգ քիւր բէնչէրէնին իչինի եագընտանէ մէգամընտա իսթիխար իթմէքտէ իաի։

Ընընդ, եավապտըլա գարեօլաընին իւղէրինէ տիւ-

չիւպ ուչումագտա օլան կասթօնըն սօղուն սիչմասընը տաիի թէնվ իր իթմէքլէ, տելիգանըընն քիրբիքլերի իւղէրինտէ հէնուզ գուրումուշ օլան պիր կէօզ եաչը տատիաընընն էսէրի կէօրիւլիյօր ըտը։

Կասթօն, ըահաթ վէ տէրին պիր ուչգուչըզա ուչումագտա օլուպ, իչթիհալ քի պիր ըիւեայի խաթընը նիւվազ օ անտէ մէրգումըն եօղուղուն պինինի խօչ պիր խէյալաթի իլէ իչզալ խաիյօր ըտը. Սէնթ կասթօնը օհանտարընմագ իչինն նէֆէս ալմագընզըն եանընա թէզարրուպ խաէրէք, ադիմ պիր մէճպուրիյէթ իլէ պիրտաէրինին եիւղիւնէ պագմագտա, վէ մէրգումըն պիլա ըղթընրտաղ քէմալի ըահէթլէ ուչուտուղունը կէօրիւպ, ձէնապը հագգա էզճանու տիլ համռու աչնալէր իթմէքտէ իաի։

Կէնճ ղընղ, էլան եանմագտա օլան ընընզը սէօնտիւրմէք նիյէթի իլէ բէնչէրէչէ տօղրու տէօնտիւրինտէ, միւթէատտիա էվրադը բէրիչան իչինտէ, անճադ պիր ուճը կէօրիւնմէքտէ օլան պիր մէքթուպ զարֆը կէօղինէ իլիչտի քի, պիր քիւչէինտէ քէնտի խամի եագընընզ օլտուղունը կէօրիւպ, հէման քէտաղընտարը պիր եանէ աթը վէրտի։ Վէ զարֆ մէյտանէ չընգմագտա՝ իւղէրինտէ «հէմ չիրէմ մատամաղէլ Սէնթ-տը նէյէ վուսուլ պուլա» իպատրէսինի օգուտը։

Սէնթ, թարիֆի զայրի գապիլ պիր խէվֆու տէհչէթէ կիրֆֆթար օլուպ տուրտուղու եէրտէ բուրթ կիպի տօնա գալտը. – աճէպ մէրգումէ նէ՞ չէյտէն գօրգույօրընտը – քէնտի տաիի պիրմէզ խաի, ֆագաթ նինհայէթ իւչ էմր հէր հալտէ պիր պէտագահոլընգ վուգու պուլաճագընընը տաիի, հընսը թապիսի քէնտինէ խապէր վիրիյօր ըտը. իւք ագշամնան սէրի խէվֆու տէհչէթ վէ տէրտու քէտուրէթ ըուղիկտարընտը՝ մէրգումէյի իհմալի օլմադընա, չիմոի պու մէքթուպ հէր չէյի իյդահ վէ աչիքտար իտէճէք խաի։

Սէնթ, մէքթուպը ալմագ իչիւն էլինի ուղաթտը իսէտէ, նակէհան բիւճաթ իթտի . . .

Մէրգումէ, մէքթուպտան իւրի ատըմ գառառ ուղագտա, կէօղէրինի իրի իրի աչմըշ, պօյնունը ուղաթմըշ, վէ այագլարը առախ հէմման մահալի մէզքիւրտէն ֆիրար իթմէյէ ամատէ պիր հալ իլէ տուրմուշ ըտը . . . պիչարէ գըզճըազ ազիմ պիր գօրգու հըսա խոյօր ըտը . . .

Մէքթուպը մէզքիւր, կասթօնըն էլ եազըսը օլմաղըլա, Սէնթ, անը օգուտմազա ֆէվգէլատէ արղու իտյօր ըտը, գիրա պէքլէտիկի էսրարէ, մահզա կասթօնըն ճանը մէգամընտա օլան իշգու մէքթուպըն վասէթտասըլը լա ակէահ օլապիլէճէք իտի։

Սէնթ, քէմալի բահէթի պալ իլէ ույումագտա օլան կասթօնըն սիյմասընտա պիր նիկէահ տահա աթֆ իթտիքտէն սօնրա՝ պիր ատըմ իլէրլէյէրէք, էլինի մէքթուպա տօգունտուրտու իսէտէ, թուրթմասըլը լա թէքրար եէրէ պըրագմասը պիր օլտու. մէրգումէ, պու էտնատէ մէքթուպըն զարֆը աչըգ օլտուղունը կէօրմիւշ իտի։

Խիւլասայի քէլամ Սէնթ, մէճհուլ պիր տէհչէթին թէէսիւրի իլէ մէզքիւր մէքթուպը պիր գաչ տէֆա էլինէ ալըպ պըրագտըգտան սօնրա, նիհայէթ ազիմ պիր չիքառ էլտէ իթմիշ կիպի հէմման գաբըզ գօյնունտա սագլայաբագ ֆիրար իթտի։

Սէնթ, տէրհալ օտասընա կիրուպ գաբըլը գաբատը վէ նագիք վիճուտինի թիր թիր թիտրէթմէքտէ օլան սօուղա էհէմմիյէթ վիրմէքսիզին, մէքթուպը զարֆըն տէրուննինտէն չըգարտը։

Մէրգումէ, ալէթթաճիլ իլգ սաթըրըլարընը կէօղտէն կէչիրտիյինտա, էշ.քը քէտուրթթ (վշտագին արտասուք) քեազըտըն իւզերինէ ագմայա պաշլատը։

Սէնթին կիւզել կէօղէրի, պու էշ.քը բիւր սուզ իլէ մալամալ օլնաղըլա, ալթըգ հիչ պիր շէյ կէօրեմէ յօրըտը։

Պիչարէ գըզճըազ պաշընը առտը, վէ տէրտու միհնէթ պարը իլէ ազըրըլաշմըշ օլան անլընը իգի էլլերի իչինէ ալարագ տիւչինմէյէ պաշլատը։

Պու տէֆաքի մէյուսիյէթ, իչթիքթատէն (գանգատ) արի, պիրա թազարրու ունիյազ, վէ սէօսիզ սէտատըգ իտի։

Սէնթ, քէնտի կէօզ եաշլարընտան էվվէլ պիր էշգը քէտուրթթիքէ նէմչէնտիչ, վէ էլտն գուրումայա վագթթ պուլամմըշ օլան քեազըտըն իւզերինտէ, աթիւզղիքը սէօղլերի օգուտմուշ ըտը։

«Հէմչիրէճիյիմ, ձէննապը հագ սէնի պանա թէվտի իթմիշ իտի, վէ սէնի պէնտէն պաշգա էզճանուտիլ սէվգէն պիր համի եօղուտը. ըէճա իտէրիմ աֆվ էյլէ պանա, թահմիլ օլտուղումուզ միհնէթու ըզթը ըտապըն՝ օ պարը կիբանընը, պատէզին եալընըզ թաշըմագա մէճպուր օլտուղուն թագտիրտէ, սագըն հագգըմտա քէմ սէօյլէմէյէսին...

Ա.ֆվընը իսթիրհամ իտէրիմ սէվկիլի հէմչիրէճիյիմ... ձէննապը հագգըն պանա իհսան պույուրտուղու պիր դաչ կիւնլիւք եօմրիւմ քեամիլէն սէնին իտի, ինան քի պու բէք տօղրու տըր. էվվէթ, պէն վագթինտէն էվվէլ սէնի թէրքու ֆէտա իթմէյիմ իչիւն սուչը, վէ հաթտա ալչագ պիր ատէմ օլտուղումը իյիթիրաֆ իտէրիմ, ֆագաթ նէ եաբայըմ, իհթիյար էլիմտէ տէյիլ տիր, դուվվէթու գուտրէթիմին մա ֆէվգընտա օլան պիր տույղու, պէնի խահնալտահ սիւրիւյիւպ կէօթթիւրէյօր. միւտէթը եօմրիւմտէ իլգ տէֆա տըր. քի սէնին հագգընտա տիւչինէմէզ օլտում, գիրա տամամլարըրմտա ճէվէլան իտէն օ ատալէթի գանընընըն սօն տամալարընտան մատէ հիչ պի շէյ թէէխաթուր իտէմէյօրում, ա՛հ սէվկիլի հէմչիրէմ, Մայըբըրէնին . . . եանի ատալէթլիս բէճէրիմիզին օ մուգատատէս վէ մուազղէզ նամու չէօհրէթի, պիւսպիւթիւն գիհնիմի իչղալ իթմիշտիր։

Ա՛հ, կէրչի հէր հալէ թահամմիւլ իթմէյի իտիմ . . .

զիրա ձէնաալը հադ, պիղիմ ֆամիլիամըզը օ գաաալ սէ-
ֆիլ լէթմիշ, օ սէրէճճ սաւն պիր հալէ վազ լէթմիչսիր քի,
արթըզ պիղիմ իչիւն թէքէպպիւր, թէֆթահաւր (պարծանք)
վէ ձէնաալ տուչղուլարը, սաէթթա սիվանելիք սայը լմալը
տըր, արթըզ պուննաան պէօյլէ քէնաիսինին օլմայան պիր
իամին չալընմասը, իչճի կասթօնըն նէսինէ էլղէմ իտի . . .

Հէմչիրէմ, սեվկիլի հէմչիրէճլիմ, ապաու ճէաաիմի-
զին մալիք օլսուդլարը չէճաաթէ պէնաէ հիսէաարըմ,
էճաաաը մուազղամամըզըն թաչըրըգլարը օ սաալէթ գը-
լըճընը սէրիսաթըր լէթսիքճէ, գալպիմ զիյրու ղէպեր օ-
լուչօր . . . ա՛հ իչթէ թէքրար կէօղլերիմ էչդը թէհասիւր
իլէ մալամալ օլսու . . . Սէ՛նէթ, սեվկիլիմ Սէնէթ, պէն սէնի
բէք չօղ սեվերիմ, նասըլ-քի վալիսէն վէ բէաէրին սէնի
հաաաէն էֆզուն պիր մուհապէթ իլէ սեվերլեր իտի . . .
սիւնեաաէ թայիֆէ մի նիհաաէն հիչ պիրի՝ պէնիմ մուհա-
պէթիմի ճէլզ իաէմէ յէճէք տիր . . . սիւչար օլաուզլուա
մուհիմք խաաթալըզըն, անալէան աչընաըրմադաա օլան էօմ-
բիւմիւն սօն կիւնլերի սէնին իտի . . . քեամիլէն սանա հաար
օլունմուշ իտի . . .

Եալընըզ ձէնաալը հադ պիղի եէքաիկէրիմիզաէն
թէֆթիդ լէթմէլի իտի . . . պիլիրիմ . . . էվէթ պու նօգ-
թէյի բէք ալէա պիլիրիմ . . . ֆագաթ պէն եարընըք կիւն
պու էօմր իլէ օյնամադա թէչէպպիւս իաէճէյիմ . . . էվէթ,
քեամիլէն սէնին վէ սանա միւնհասրը օլան պու սեֆիլ
էօմրիւ, թէհլիքէյէ իլգա իաէճէյիմ . . . ա՛հ սօն թէսէլ-
լինի տաիսի էլինաէն զասպ իաէճէյիմ . . . Սէ՛նէթ, սեվկիլի
մէչէյիմ. չայէա պու մէքթուպ էլինէ կէչտիյինաէ հէր
չէյէ վադըֆ օլաճադըն, վէ պիրիպիրիմիզի պիր տահա
կէօրէմէյէճէյիմիզի անլաեաճադըն . . .

Պէնի տինլէ ապիղէմ . . . աղլամանըն լուղումը հօգ...
Ալլահ քերիմ պիր . . . թէքրարէն պիղի եէքաիկէրիմիզէ
գավուշաուրաը . . . վէ իչթէ օլ վադըթ մէաուա օլու-

լուղ . . . հէմ չօղ մէաուա . . .

Ֆագաթ սէն եալընըզ գալաճադըն . . . աֆսո՛ւս
հէզարան աֆսուս պիչարէ չօճուգ . . . պուննաան պէօյլէ
արթըզ գարշընաա թէպէասիւմ իտէն քիմսէ պուլունմա-
յաճագ տըր . . . ա՛հ աճէպա կէօզ եաշլարընը քի՞մ սի-
լէճէք . . .

Եա՛ բապպիմ . . . պիր գաչ կիւն տահա էօմրիւմի
պաղըչլա . . . հէմչիրէմի, սեվկիլի Սէնէթիմի պիր գաչ
կիւն տահա սեվէպիլմէմէ միւսաաաէ էյլէ . . . սէն վա-
լիսէսինի ալըպ, մերգուսէյի էօքսիւզ պըրագարն . . .
Եա՛ բապպիմ Եա՛ գաարըրը միւթլագ մէրհաաէթ
էյլէ . . .

Սեվկիլի հէմչիրէճլիմ, իչթէ կէօրիւյօրսուն ա, էօմ-
րիւմի պաաչ իթմէսի իչիւն ձէնաալը հադտան իսթիրհամ
իակյօրում . . . ֆագաթ էկէր էօլէճէք օլուբսամ հադ-
գըմտա քէօթիւ սէօզ սէօյլէմէյէսին . . . ա՛հ պէն տայիմա
սէնինլէ պէրաաէր օլմայը իսթէր իտիմ . . .

Պու մէքթուպը սանա թագտիմ իտէճէք օլան զաթ,
մէզաբըմըն նէրէտե պուլունսուզունը տաիսի պիլսիրէճէք
տիր . . . պաղէն պանա զիյարէթ իտէճէքսին քի . . .
չիւպհէսիզ պէն տաիսի սէսինի իչտէճէյիմ . . . ա՛հ ա-
ճէպա նէ գաարար մահզուզ օլաճաղըմ . . .

Թէքմիլ գուվվէթու գուարէթիմի եարըն իչիւն սագ-
լամալըյըմ . . . չի ֆայիտէքի պու սօն վէտա, վէ պու
իֆթիխրագ՝ գալպիմի չաքի չաք իտիյօր . . . չայէա սաղ
գալաճագ օլուբսամ հիչ պիր չէյտէն մալիսմաթըն օլմա-
յաճաղը կիպի, իսաղը (քուն) լահէթին պիր լահզէ պիլէ
իիալ օլմայաճագ տըր . . . ֆագաթ էկէր էօլէճէք օ-
լուբսամ . . .

Էվէտա սեվկիլի հէմչիրէճլիմ. . . էվէտա էյ պա-

տեսի մէսրուրկէթիմ . . . սէվկիսի Սէնթիմ . . . Նապլը մէլէյիմ էլվէտա . . . գալ սաղլըգլա . . . աֆիվ էյլէ պանա . . .

Պիչարէ Սէնթ, թարիֆի ղայրի գապիլ պիր տէհղէթէ կէրիֆթաո օլուպ, պիր միւտէթ քէնարնատէն կէչմիշճէսինէ գալա գալըը:

Մէրգումէ, մէքթուպը թէքմիլ օգույամամըշ չըը:

Պիր սանկյէ սօնրա ադը պաշընա կէլսկյինատէ, մէքթուպը թէքրար էլինէ պլուպ, մապագըսընը տաճի օգուտմայա պաշլատը:

Կէնճ գըզըն հալի բէք տիլսուպ իտի, մէրգումէ՝ հէը պիր մըսրասընատա կէօղ հաշըյըլա գարարմագտա օլան կէօղէրինի սիլէր, վէ մէքթուպը մէղքիւրը օգույուպ պիթիրէպիլմէք իչուն, թա ճիկէրկեահընատան գօբան ահու էնինէրի կիւճպէլա զապթ իտէր իտի. պիչարէ գըզճըաղըն գալպի սօն տէրէճէ պիր մէյուսկյէթ մէնկէնէսի ալթընատա էղնկյօր ըը:

Սէնթ, մէքթուպըն իչինատէ իշար իտիլմէմիշ օլան քէլիմէյի, հըսսը թապիսի իլէ անլամըշըը, կատթօն՝ Յուէլլօ իտէճէք իտի:

Սէնթ, էլէմու էնաիչէսինատէն նաչի՝ թա պէ սապահ տիվանէ կիպի կէահ տուրուր, կէահ օթուրուր, կէահ պիրատէրինի օյանտըրուպտա, նէյէթը միւահիչէսինատէն վաղ կէչմէսինի բէճա իթմէք իչուն մէրգումըն օտասընատ գօշար, վէ կէահտատ Մէրկէմանէ թապիրի էօնիւնատէ տիպ չէօքէր իտի իսէտէ, ֆագամ հիչ պիր չէյ տիյէմէյուպ լալու էպքէմ գալըյօր իտի:

Սէնթ, կատթօնըն նատըլ ատէմ իտիյինի բէք պէյա թանըը իտի, մէրգումէ, պիրատէրինին հալիմ վէ մահճուպ թապիսթընատա, մուգամէմէթի միւմքիւնսիուլ պիր սէպաթ մէվճուտ օլտուղունը բէք պէյա պիտիր իտի:

Պիչարէ Սէնթ, չաֆագ ապանա գատար օտասը տէրունինատէ պու հալի բիւր մէլալ իլէ գալտըգտան սօնրա, նակէհան հալինատէ մէմուրին ղայրի պիր թէպէտտիւլթ վազը օլտու,

Զանն իտէբսին քի արթըգ պիր չէյ տիւչինմէյօր իտի:

Մէրգումէնին օ կիւզել կէօղէրի իչինատէ պիր իւմիւտ շուէսի իչթիսալ իթմէյէ պաշլայուպ, էլէրինի պիրի պիրինէ գալուշտուրար, վէ նիյազու թապարրու ըղհար փտէր պիր սիյմա իլէ, տիվարատան ատըը օլան սապիպէ տօղրու բէք՝ իթտի:

Պատէհու ապըր ապըր այապա գալդը, մէրգումէնին հէը պիր հարաքէաթընատա պիր նէվի թէբէտտիւտ կէօրինէյօր իտի:

Սէնթ, պիր գաչ տագըգտա սօնրա կիւզել պաշընը ապիմ պիր թէճատիւր հարաքէաթըյըլա բէֆ իթտի իսէտէ, հանապլարը կիպլի պիր հիճապ գըղապթըսըյըլա ալ օլարագ թէքրար կէօյսիւ իւղերինէ էյիլտի:

Եարըմ սաաթ սօնրա, հանի կատթօն հէնուղ ույգուտտա իբէն, Սէնթ այագ գապլարընը կկյիպ հավկյէ ինէրէք գաբընըն իբինի իսթէտի, պիօ, նիմ օհանըգ օլատուղու հալտէ տըշտրը չըգանըն քիմ օլտուղունը պիրմէքսիզին, միւթատը իւզրէ իբի չէքիպ գաբըյը աչը:

Սէնթ՝ հէման տըշարըյտ ֆըրըտատը, հէնուղ զօգապլարտա քիմնէ եօղըտը. կէնճ գըզ, չարըգ վէ իտաֆիֆ ատմլար իլէ ևիւրիւմէքտէ, վէ քէմալի չիտէթլէ էամէքտէ օլան բուղիկեար, մէզպուրէնին չապգասընատան ատըլըպ,

Եւ ղինն սէթը իտէն սկյահ Թիւլտէն Նիզամլընը ուչուրտաճագ կիպի սալլաթմագտայըտը։

Սէնթ, պիր գաչ տագըդա սօնրա Սէն Լուսի զօգաղընա վատըլ օլուպ, սապըդ չալը չմագտա օլտուղու խաներնին Իթիհալինտէքի 26 նօմէրօլու գաբընըն չադչալընը չալտը, վէ գաբըճը – քիմի՞ իսթիյօրսունուզ – տէյու սուալ Իթտիյինտէ, Սէնթ,

— Միւսիւ Րօմէյի կէօրմէք իսթէրիմ – տէյու ճէվապէ աղաղ էյլէտի։

ԻՔԻՆՃԻ ԳԼՈՒԽ

ԵԱՊԱՆԻ ՄԱՐՔԻ

1

ԽՍՅԸՐԽԱՀ ՊԻՐ ԳՍՏԸՆ

Էօմիը ումուտի իչինտէ կէրչի բէք չօգ ատէմլէր, խէյալի պիր թասավվուր՝ եախօա վահի պիր մագսատ արդասընատն գօչարլար, ֆագաթ բէք ազը նայիլի մէրամ օլսախլմէքլէ, օ հալտէ հէր կիւն վէ հէր սաաթ չու էպէտի վէ հագըդի սէօվիւ, եանի «ինսանըն տէտիյի օլմազ Սլահընն տէտիյի օլուր» տարզը մէսէլի վիրտի ղէպան իթմէքլէ իքթիֆա օլունուր։

Հէքէայէմիզին մուգատաէմէնտէ պէչ նէֆէր էշխաս կէօրտիւք քի, պունլար՝ ղէնկին վէ պահտըեար օլապլըմէք մագսատըլա պէյնէրինտէ պիր մուահէտէ ագա իթմէք իչուն թէճէմմիւ իթմիշլէր իտի, էշխասը մէզքիւրէ, ատըր հազըրտա աէթմա պիյ օլունուր (ծախու առնուիլ) պիր նէսնէ հիւքմիւնէ կէչմիշ օլան աշգու սէվտա թարլասընը ղէր՝ (յասնել) իտէճէքլէր իտի, եանի գատընլար վասէթտաըլըլա նայիլի մէրամ օլաճադլարտը։

Ֆիլհագըգա, եաշատըղընըղ պու ատըրտա էօյլէլէր վար քի, վատըլը չանու չէրէֆ վէ նայիլի սէրվէթի օլմագ հէվէսի իլէ, ալթմըշ եաչընը միւթէճավուզ իհթիյար, ֆագաթ ալթուն եալտըղը պիր պուրճն էօնիւնտէ սէճտէ դըլմայա գատար Թէնէզզիւլ իտէր, եէթէր քի մէրգումէ

սերվելէթ սահիպէ օլսուն, էվլէթ էօյլէլեր վար քի՝ սենայիյի նէֆիսէ սերկիլէբիլմէք՝ պադըր պիր միսալէայէ սահիպ օլապիլմէք իչուն, ղէվճէսինի՝ բաղըրը մուհապէթէ սաթմայը իմթիյար իսթեր։

Հէքիայէմիղին 'պիսայէթինէ, ահվալու էսամիսի թավսիֆ դըլընան մէղքիւր պէշ նէֆեր ըհթիղէրե, նակէհան պիր գաունն բունումայի զուհուր օլուպ՝ մերգումանըն միւպահասաալէրինէ միւսաիսէլե (միջամուէլ) իմմէքլէ, մուահէսէյի մէղքիւրէսին թէվէլլիւա իսէն պիլճիւմլե մուհասէնաթու ֆէվայիսի (օգուտ և բարիք) ղասդ իթմիշ իսի։

Գաունու եէսի սենէ մուրուր իթմիշ, վէ մէղքիւր ահանամէ, բէք էհէմմիյէթսիզ սէմերէլէրսէն մաաշ հիչ պիր շեյ հուսուլէ կէլմիյէմիշ իսի, զիրա իչթէ Րօպինին քիսէսի եվէլքի կիպի զահիր պիր հալսէ գալմըշ, վէ Ցընիզաա տահի քէնտի թաասիվուրունա բաղմէն պիզղաբուր, հաֆիզաատա ծն սույա սահըլըը (Հայլազ) նամըյը լա ումմուրը սիյասիյէսէն, էսէպիյաթաէն, ախզու իթաատէն, ֆէյլէսօֆիսէն վէ սենայիսէն գահա իսէր պիր կաղէթա չըգարմազա թէնէզզիւլ իթմիշ իսի։

Ցիկերլէրի տահի սուրէթը իթիսալսէ, պիր սերէճէյէ գաունդ մադաաալարընա նայիլ օլապիլմիշլէր իսի, շէօյլէ քի Ցիւրանսէն, էյի քէօթիւ պիր ավօգամի օտասընա սահիպ օլսուզու կիպի, ժօղէբէն՝ սենէսէ եվրմի օթուզ պին ֆըրանդ իրսալա պիր օրթա սոր հէքիմի օլապիլմիշ, վէ Ցիւշէնսել տահի էլէկվմ սէֆարէթի քիթապէթի մէմուրիյէթինսէ գալմըշ իսի։

Հէրքէս նէ սէրլէրսէ սէսինլէր, պիղիմ իթիդատըմըղա նայիլ մէրամ օլմազ իչուն արու հիճապ բէրսէսինի էրըթան, վէ նամուսընը բայսնալ իսէն էշնասըն ճահաու իգտամլէրի, պունդան զիյատ պիր սեմերկ հասըլ իսէմէզ։

Ֆիլհագըգա մուսթէնա օլարադ պագըլարը, նայիլի մէրամ օլապիլսէլէր քի՝ պունըն սեպէպի իսէ բէք սատէ վէ աչիքսար տըր, չինքի Բարիզ պէլսէսինին թուլթուլադ մէվգըլարը սայըլը տըր։

Էվճուվլէ՝ վասըլը մէրամ օլմազ իչուն եալընըզ նամուսը բայսնալ իթմէք քիֆայէթ իթմէզ, աղ չօգ պահսըլսըզ տահի էլզէմ տիր։

Գու ալէմսէ նէգատար խայըրխահ վէ սաֆսէրուն քիմսէլէր վար քի, ճանլարընը պիլ իթթիյար չէյլէնմա սաթմազա արղու իսէրլէր, ֆագաթ մուվաֆֆագ օլամազլար, զիրա չէյլէնմըն տահի, հասապի պիր սադրաֆ կիպի՝ տայիմա քէնտի մէնաֆիյի չահսիյէսինի կէօզէսէճէք գաատար ադլու սիրայէթէ մալիք օլսուղու թէհադդուդ իթմիշ տիր։

Շուրասը աղրէպ տիր քի, մէնֆաաթբէրէսթիկ ալէյհինսէ պուլունան էշնասըն՝ սէօրատ իչ դըսմը, ճիւճ լէսէն զիյատ մէնֆաաթբէրէսթ տիրլէր։

Պունդան մատ, Ցիւրանսէն, ժօղէբէն, վէ Ցիւշէնսել, խօտ պէ խօտ քէնտի մարիֆէթլէրի իլէ թէգատիւմ իսէմէյուպ, իլլա դուտրէթլի պիր էլ, իթթիկբէրի խըտմէթէ միւքաֆաթէն, մերգումանը իլերույե սեվ իթմիշ իսի։

Տօղրույը սեօյլէմէք իչուն՝ պունըարընն հեր պիրի «պիղ թէրթիպի հալ (բարձր վիճակի հասնիլ) իթմէք մագասատըյլա պիրեր գաունն պուլուպտա այագլարըմըզա պատմագ իթթիֆաք» տեյե պիլիրլեր իսի իսէ, ֆագաթ չուրասը մուհագդագ տըր քի, չօգ սեֆսա սեվրիլիպատ լուզերինսէ պուլունան սաեմի պաթագա տիւշիւրէպիլիր օլան մէղքիւր պատամադլարը, զայեթ գուվվէթլի պիր բաղու թուլթմուշ ըտը։

Պիր տադըգաճըզ օլսուն ագլու տիրայէթէ միւթապաաթ իսուպ, վէ միյզանը հագըգաթը էլիմիզէ ալարագ

սան քելիմէյի սեօյլէյիւպ պլիթիրելիմ – պուննան պէօյլէ արթըդ գաարընլար վասէթաարչըլա նայիլի մէրամ օլուննամազ, բէք եադըն տըր օ ղէման քի, պիր առէմ պիղզաթ քէնաի դէվճէսինին վէսաթաթըչըլա տաիի մագասատընա վասըլ օլամայաճագ տըր, չիւնքի պու վասէթանըն հիւքմի գալմամըշ տըր, չիւրիւմիւշ պլիթմիշ տիր, արթըդ պու թէսապիրին մծաասը կէչմիշ տիր։

Էյ աէլիգանըլար, սեօղիւմի տըգգաթլա տինլէյին, չանու շերէֆ հեվէսի գալպինիզի խաթիլա կիմմիշ օլտուղունա գաթան իշթիսահընմըզ հօգ տըր, վագաա սիզին եաղլանմըշ կիւզել սաչլարընըզ վար, միւղէյհէն կէօմլէքլեր վէ բարլագ պօթինլեր կիյերսինիզ, սերայ սալօնլարընտաա թէվէչչիւա խառպտա, պու կիւնքի կիւն գուլիպէլեր սերուննինաէ հալի նէզդիյէ կէլմիշ օլան Բօլգա սէոիքլերի օյունը բէք կիւզել օյնատընըզ, կիւզէլսինիզ, չըգսընըզ, թէմիզ վէ նէֆիս լուպալեր կիյերսինիզ, վէհասըլ ադըլը ուսուլսընըզ... ա՜հ չիւպհէ հօգ քի մալիք օլտուղունուզ պու խասկյէթլերի թաատա խաերէք, էլինիզէ պիր արչըն, վէ եախօտ գուլաղընըզըն արդասընա պիր գալէմ վազ կիմմիշ օլան զալիմ պահարընըզա՝ կիճե կիւնտիւզ լանէթլեր օգուրսուզ... ֆագաթ նէ խաթէյօրսուզ... արզուընըզ նէ՞ տիր... զալիպա աթլար, արապալար, գօնագլար, գօնթէսլեր, վէ զայրըհիւմ խէյալ լաիյօրսուզ տէյի՞լմի... ա՜հ պուտաալալար սիզի...

Գաարընլար...

Ֆագաթ էֆէնտիլեր, գաարընլար պու կիւնքի կիւն հէմ բօլթիպաչինաա, հէմ միւէլլիֆ, հէմ մուհարրիր, հէմ կագէթաճը, վէ հէմտէ ասկէր տիրլեր, արթըդ մէրգումէլէրին սիզի իլէ նէ՞ մինասիպէթի օլապիլիր։

Կէօղիւնիւզի տէօրթ աչընըզ, երբէքլիք ասըր հուլուլ կիմմիշ վէ գաարընլար ասըր պաշլամըշ տըր, գարըլար ճեհանկիր տիրլեր, գարըլար, չեմնկյէլերինին ուճույըլա

պիւթիւն ճիհանը սարսաճադլար տըր։

Տելի՛գանլըլար, սեօղիւմի թէսլիմ խոհնիզ, պու վահի խէյալաթը թէերը խոհնիզ, արզուլարընըզա վասըլ օլապիլմէք վասէթաարընը՝ մահալի ախերտէ արայընըզ, պատէղին ճիատի վէ գավի մէվգըլար էլտէ կիմմէյէ պագընըզ, պու ալէմտէ հալընըզ տիւքքեան, վէ եախօտ սէնա՛թ լինսանը խաթէսիյի մէվգըյա կյսալ խոէպիլիր օլտուղունա գաթան շիւպհէնիզ օլմասըն . . . . . .

Ասալէթիւ Ֆէլահյէն Ճարիթօնըն պէյկիրի, Ճանը-էլիղէտ Կասթօնը եէրէ չարբարզը կիւնիւն ադչամըսը, Սէնթ Մնօրե վարը չը ուճընտա վագը, միւճէտտէտէն ինչա խոկիմիշ օլան Բօնլըլօ ֆամիլեասը գօնտաղընտա պիր ճէմիյէթ օլուպ, պիր չօգ գաարն երքեք մէտուսին (հրաւիրնալք) իլէ սալօն մալամալ խոր։

Մատամ տը Բօնլըլօնըն, կերէք թապը լէթաֆէթմապը, վէ կերէք պիր չօգ ֆամիլեաէր իլէ թէալիւգաթը օլմասը հասէպի իլէ, մահալը սայըլտէ ասլա պիրիպիրլեբինէ թէսատիւֆ իմմէյէն քենտույէ հեմէֆքեար, վէ սաաթդ ղեվամը հայսիյէթսիմաթ, մուսահիպյհանըն խանէսինտէ թէճեմմիւս խաերլեր խոր։

Մուսահիպյհա՝ պէօյիւք քերիմէսինի, Պուրպօն խանէսանը իլք չիւպհէսինին ֆետաքեար վէ սաաթդ պէնտէսի օլան միւսիս տը Վարանէ վերմիշ օլտուղու կիպի, քիւչիւք դըզընը տախի՝ շուրայի տեվլեթ ազալերինտէն միւսիս տը Պօլն իլէ թէզվիճ իմմիշ խոր։

Պու խայըրխահ գաատն, Պօրտօ տուգասընը բերէսթիյ խաերճեսինէ թահիճի իմմէքլէ պերապեր, Օրլեան տուգասընը տախի սեվեր, վէ հահաա Օրլեան խանէտանը Բըրէնեսի իլէ վալիսէսինի եաա իմտիքճէ, պիլ իսթիյարի կէօղ եաչը տէօքտիւյի կիպի, Լուլի Ֆիլիբին Բըրէնեսա քերիմէլերի տախի, մուսահիպյհանըն մուհապէթը մահտու-

սէսինի ճէլալ իթմիլէը իտի, լաքին պու հըսսիյաթ՝ մէնա-
ֆիկի շահսիյէ վէ եահօտ պաշդա պիր սէպէպէ մէպնի օլ-
մայուշ, իլլա քէնտի խայըրխահլըլընտան, վէ օլապիլ-
տիկի գաատար էյլէնճէյի սէվկիյինտէն նէշաթ իթմէքտէ
իտի։

Մաատամ ատը Բօնլըվօ, 1785 թարիխինտէ թէվէլլիւա
իթմիշ իսէտ, ֆագաթի սիյմասընտա հէնուզ օն ալթը եա-
շընտա պիր գըզըն թաղէլկի մէնգուշ (նկարեալ) իտի։

Մուսահիպէյհա՝ սօուգ գանլը պիր գաատըն օլուպ, եա-
լընըզ սուրէթը զահիրէտէ ճիւմլէյէ աշըգ օլուր, վէ տէ-
րէճէյի նիհայէտէ պիր ֆէտաքեարլըգ կէօսթէրիր իտի ի-
սէտ, ֆագաթի գալպինտէ հադգըդի պիր թէվէճճիւհ
նաահիրէն պուլունուր իտի. ասօտալարընը հիմայէ իթմէյի
խայըրխահլըգ ատա իտէր, հալպու քի հիչ պիրի պու հի-
մայէթտէն իսթիֆատէ իտէմէզ իտի. վագաա պու գա-
տընըն խըլգաթընտա՝ հարատալ տանէսի գաատար քէօթիւ-
լիւք եօղ իսէտ, ֆագաթի օ նիսպէթտէ, զէրրէ մըգտարը
տաիի էյլիք վէ խայըրխահլըգ էսէրի պուլունմամագտա
իտի։

Մաատամ ատը Բօնլըվօ, հալինճէ նաթըգա բէրտաղ
օլուպ՝ միւքեալէմէսինտէն հաղղ օլունուր իտի իսէտ, ֆա-
գաթի սէօյլէմէյի սէօզլէրտէ, ահէնկլի (նէրդաշնակ) պիր
սէտաատէն պաշդա պիր չէյ պուլունմայօր իտի։

Մուսահիպէյհա, կէնճլիյինտէ ֆէվգէլատէ կիւզէլ օլ-
մալը իտի, չիւնքի էլան սիյմասընտապիր թաղէլիք, վէ թէ-
պէսսիւմինտէ տաիի խօշ պիր չեյվէ միւշահատէ օլունու-
յօր իտի։

Թէքմիլ Բարիզ պէլէէսինի՝ վէ հաթտա վիլայէթլէր
տաիի թէհարրի իտիլսէ, եինէ մաատամ Բօնլըվօ կիպի
չէֆգաթիը պիր վալիտէ տահա պուլունմայաճագտը.
մէրգումէնին, քերիմլէրի հադգընտա կյլատա իթմիկի սէօզ-
լէրի տիկնէյուպտա միւթէէսիր օլմամագ մումհալ դապի-

լինտէն իտի. ֆագաթ պու ճիւմլէ պէօյիւք քերիմէօի,
եանի մաատամ Մարի Վիգօնթէս Տըվարան, հէնկեամը սէ-
պավէթինի պիր մանասթըր քիւչէսինտէ կէչիրմիչ օլտու-
ղու կիպի, քիւչիւք գըզը մաատամ Տիան տը Պօյն տախի,
վալիտէսի նէզտինտէն ուզագ՝ վէ պիկեանէլէր վասէթա-
սըլըլա մինասիպէթսիզ պիր թէրպիյէ ալմըշ ըտը։

Մա մաֆիհ՝ պու հալլերի պիրմէքլէ պէրապէր, եինէ
մուսահիպէյհայը կէօրիւպտէ սէվմէմէք գապիլ տէյիլ իտի։

Օ ագշամ՝ վալիտէսի նէզտինտէ օթուրմագտա օլան
մաատամ ատը վարանըն կիւզել վէ լաթիֆ սիյմասընտա պիր
հալի պիհուզուրի, վէ պիր մահզունիյէթ կէօրինիյօր իտի,
պայդըն վէ տըգդաթու մէրագտէն արի օլան կէօղլերի,
հուզդարէ տօղրու միւնաթըֆ օլմաղըլա, խըտմէթքեար-
լար եիւքսէք սէտայըլա՝ իսթիդպալ սալընընա տուխուլ
իտէն եէնի պիր միսաֆիրի խապեր վերտիքլերինի իչիթտի-
յինտէ, նիկեահընտա ղարիպ պիր չուէ բէյտա օլույօր
իտի։

Պաատէհու եէնի կէլէն միսաֆիրին իտտու չէօհրէթի
եատա օլունտուգտա, մէղլուբէնին նիկեահը թէքրար պայ-
դըն պիր հալ քէսպ իթտիյինէ նազարէն, միւճերրէտ պի-
րինին վիրուտինէ լինթիզար իթմէքտէ օլտուղը անլաշըլը-
յօր իտի։

Մուսահիպէյհանըն հէմշիրէսի Տիան, քէնտինտէն ազ
էօթէտէ խուսուսի պիր մէճլիսէ րիյասէթի իտուպ, միւ-
թաատը լուդրէ տայիմա սաքիթի օլարագ, վուգու պուլան
միւքեալէմէյէ՝ եալընըզ թէպէսսիւմլէր լութ իչթիրագ իտի-
յօր իտի. մէղլուբէ օ ագշամ կէլինլիք րուպալէրինտէն՝
ղայէթ միւղէյէն պիր գաթ էլպիսէյի իլգ տէֆա կիյմիչ
օլմաղըլա, ֆէվգէլատէ կիւզել կէօրինիյօր իտի։

Կէնճ պիր գաատընը, հէնուզ նիչվէնիւմա պուլան
պիր պագիրէ տուխթէյտէն թէֆերիգ իտէպիլմէյգ խուսու-
սընտա, կէօղլերի էն ղիյատէ ալընըզգ ատէմլէր պիրէ, մա-

տամ Տիանը կէօրտիւքլէրինտէ, մէզպուրէյի էլան պաքիրէ գանն խաէրէք, մատամազէլ թէամիյէ խաէճէքլէրի տէրքեար խաի։

Մատամ տը Բօնլըլօնըն թահթը ըկյասէթինտէ թէշէքքիւլ խաէն պու ճէմկյէթտէ, բէք չօգ միսաֆիր պուլունուպ միւքէմմէլ սուրէթտէ էյլէնկէլիէքտէ խաի. մումանէյհա, պու կիպի ճէմկյէթլէրտէ իյճապ խաէն նէզաքէթու թէշրիֆաթէ լայըգըյլա ալինա օլուպ, խբի ճընստան միւխթէլիթ պու իզտիհամը, թատաճիւպ օլունաճագ տէրէճէտէ պիր տիրայէթ իլէ խատրե խակյօր խաի։

Պունտան գաթինագար, մումանիլէյհանըն գայխագատմը մէգամընտա օլան խբի կիւվէյիլերի, եանի միւսիւ տը Պօլն իլէ Վիգօնթ տը Վարան տախի, պու խուսուստա քէնտինէ եարտըմ խակյօրյար խաի։

Միւսիւ տը Վարան իլէ միւսիւ տը Պօլն, խբխի տախի եագըշըգը ատէմլէր օլուպ, Տը-Վարան, իհթիյարլըգ սինէնինէ գատէմ պատագատա, վէ Պօլն խոէ հէնուզ տէլիգանլը գանն օլունույօր խաի. պու էսնատէ խբխի տախի էյէմ պախշ պիր էնատիչէ իչինտէ խալըրլէր, պունլար՝ լաթիֆ վէ խոշ չէհրէյլի ատէմլէր խբէն, կիպլի պիր պիհուզուրլուգ, մէրգումանը՝ գէվճէյէրինին պու լունատուզու ճիհէթէ տօղրու սիւրիւյիպ կէօթիւրույօր խաի։

Վիգօնթ տը Վարան, դրագանճլըգ ատինիլէն շէյին ատուլի էքպէրի (մէծ թշնատի) խաի խոէտէ, ֆագաթի քէնատիսի սան տէրէճէ դըրագանճ օլմապըլա, շու հալտէ մէրգումըն վաղկյէթի պիր նէվի չէհատէթ (նահատակութիւն) տէմէք խաի։

Միւսիւ տը Պօլն, սեվատքար վէ աշգու մուհապէթ իլէ մէլուֆ պիր զաթ խաի խոէտէ, ֆագաթի զուֆաֆ (ատագատա) օտասը էշխյի իւղէրինտէ, մէրգումըն գարշուսընա պիր սեատը միւմանատաթ չըգմըշ խաի... պու մէմանիլին զայրի վագատա, շէրմու հիճապ՝ վէ եախօտ գօրգադ պիր պաքիրէնին մուգավէմէթինէ միւշապիհ օլմատ խաի, զիրա մէրգումըն գէվճէսի, Րուսկյա իմբէրաթօրլաբընըն իմտալ իթտիրաիքլէրի պուզատան մատուլ սանէմլէր կիպի, սօուգ պիր հէյքէլ թավըրընը իպրաշ իթմէքտէ իտի քի, պու պարիտա հալ, մէրգումէնին աշգու սէվատա հըսսկյաթընատան քեամիլէն պի պէհրէ օլտուզունա շէհատէթ խակյօր խաի։

Միւսիւ տը Պօլն, պու զարիպ վէ հարիք իւլատէ մուամինյէը պիր միւմքիւն հալլ խէմկյուպ, ապիմ պիր տէհշէթ հըսս խաէր, հէր շէյտէն գօրգադր, հէր հալտէն վէսվէսե խաէր, վէ հայիշ պուլունատուզու գէվճ սըֆաթը ալթընատա, մահճուպկյէթտէն պաշգա պիր շէյ թէհաբբի իթմէք իչիւն գիհնինի եօրըպ տուրույօր խաի։

Վիգօնթ տը Վարան, գէվճէսինի թէճէոսիս իթտիկյ կիպի, միւսիւ տը Պօլն տախի տայիմա՝ Տիանըն հալինի կէօպէճակյօր խաի։

Վիգօնթէս, գէվճինին նագարը տըգգաթընա հէտէֆ օլատուզու իչիւն հատատէն էֆզուն թաճիպ օլույօր խաի, զիրա մէրգումէ, քենատիսինի ֆիլիչէն տէչիլ խոէտէ, գալգէն թէօհմէթլի զանն խակյօր խաի. պիլ աքիս մատամ տը Պօլն, եանի Տիան, պիֆիլիմուր, պարիտա վէ տայիմա կիւլէբր եիւղլուք խպրաշ իթմէքլէ, գօճասընա չէքաիրտիկի եզտաշ իչիւն, տալա վէզիֆէ իթմէկյօր խաի, վէ նատըլ քի տէմիչիլ. մէրգումէ այնը չ օլատուզու թէբդիլէկյի սէպիւբմազագատանէսի թահատը հիւքմիւնտէ գալատագ, քեմտի բահէթի վիճատան իլէ, մէպտէսինի նօգթատը նօգթատընա մէվգըբյի իճբարէ վաղ իթմէքտէ խաի։

Եարը կիճէ թէգարրուպ իթմիչ, վէ կէօղլէր գամճատըրը տէրճէճէտէ կիւղել գատընըտը իլէ միւխթէլիթ երքէքլէր բագատա պաշլամըշլար խաի. սալճընըն տէրունինի պիր բայիհայի անպէր ֆէչա խաթխատ իթմիչ օլուպ, հէր թատաֆատա բէնկէատուզ չիչէքլէրտէն, իրէք կիպի ատրը

քեաքիւլլեր արասընա վազ խիւմիշ միւճեվհեր թարագ-
լարտան, ինճու վէ բըրլանթա իլէ միւղէյեն ախատէմ
լէրտէն, մերմեր կիպի սաճու սէֆիտ ումուզլարտան, վէ
ֆիլտիշի եելբաղելեր արասընտան միւնաթըճ, կեահ նա-
զիք վէ խալխանէ, վէ կեահատա ըհյաքեարանէ նիկեահ-
լարտան մատէ հիչ պիր չեյ կէօրիւնմէյօր խոխ:

Ալթըդ եէնի կելէն միսաֆիր խոմի թելաֆֆուզ օլուն-
մայուպ, Լէօն Տիւշէնեէլ իլէ գօնաղըն հէքիմի մախսուսի
օլան ոօգթօր Ժօղէբէն, ոօն միսաֆիր օլարագ հէնուզ սա-
լօնա կիրմիշլեր խոխ:

Ոօգթօր Ժօղէբէն, քէնախսինի նազիք վէ մուհիմ պիր
զաթ կէօսթէրմէք էմելի իլէ, ադըր պիր վագար քէսպ իթ-
միշ խոխ:

Պիլաքիս Տիւշէնեէլ, լյճապը հալտէ վէ պուլունտուղու
մահալէ չէսպան օլաճագ սուրէթտէ հարաքէթ իթմէկլի
բէք ալէա պիլիր օլմազըլա, պու բարըտագ ճէմիյէթէ հեր
վէչհ իլէ խմթիսաէ վէ խմթիզաճ իտէպիլիր խոխ. մերդում՝
մալիք օլաուղու պու խասիյէթի սայէսինտէ, այնի հալ իլէ
կերեք պիր դաղինօեա, վէ կերեք պու կիպի ճէմիյէթլերէ
սըդը լմագսըղըն կիրուպ չըդապիլիր խոխ:

Տիւշէնեէլ, մատամ տը Բօնլըվոյը սէլամլատըղընտա,
մուսաիլէյհա նէղաքէթի իլէ քէլամէ աղազ խատպ,

— Եինէմի եալընըզ միսիս . . . մատամ Վիգօնթէս
ճէնապլէրի տայիմա պիրդէ պէօյլէ պարիտանէմի պագա-
ճագ – տիմէսի իլէ, Տիւշէնեէլ, լազըմ կելէն իհթիյաճու
իթիղարտէ գուսուր իթմէյուպ, ոօգթօր Ժօղէբէնէ մէյ-
տան վիրմէք իչուն քէնախսի ըսուճաթ իթմէյի միճտատիպ
կէօրտի:

Ժօղէբէն, տէրհալ ալթուն կէօղլույինի պուրնունա
թագտը. գըղարտը պօղարտը, կիսլտի, էօքսիւրտի, պիր
չեյլերը բէբելէսի, վէ նիհայէթի իւլ էմր մատամ տը Բօն-
լըվոյը սէլամլայագիլտի:

Մատամ տը Բօնլըվո, պու կիպի հալէրտէն տէրէ-
ճէյի նիհայէտե խօշնուտ օլույօր զանն խոխիր խոխ:

Տիւշէնեէլ, սալօնըն էթրաֆընը տէվր իթտիքտէն
սօնրա կելիպ, Ժօղէբէնի մատամ տը Բօնլըվոնըն հուզու-
րընտա պուլարագ մերդումը գօլթուղունա ալտը:

Ժօղէբէն. – Պէն սանա պիր չեյ տէյիմ մի տօստում,
տօղրուսը մատամ Բօնլըվոնըն հադգը վար,

Տիւշէնեէլ. – Հանկը խուսուստա:

Ժօղէբէն. – Ջեվճէնիզ հադգընտա, պունըն սէպէպի-
նի պէնտէ անլայսմատըմ, գըսգա՞նճմըսընըզ նէ սինիզ
պիլմէյօրում:

Տիւշէնեէլ ումուզլարընը գալտը րտը, վէ գապլէլճէ-
վապ (պատասխանելէ առաջ) էթրաֆը կէօղտէն կէչիր-
տիքտէն սօնրա,

— Տիւշէսի տօգթօր . . . Տիւշէսի ունութը յօրմուսը-
նըզ . . . Տիւշէս (Էլիպա) տըր, պէն (Լէյսէսթէր) վէ զէվ-
ճէմ տախի (Ամի Բօպար) տըր – տէտի:

Ժօղէբէն. – Պէն պու սէօզլերտէն հիչ պիր չեյ անլա-
մատըմ:

Տիւշէնեէլ. – Ուօլտըր Ըսգօթ նամ քիթապը օգո՞ւմա-
մըշ չմըսըն:

Ժօղէբէն. – Օգումամըշըմ, ֆագաթ օգումայա նիյէ-
թիմ վար:

Տիւշէնեէլ. – Էօյլէ իսէ կյղահ իթմէքլիյիմ լազըմ կէ-
լիր . . . (Լէյսէսթէր) շանու չերիֆէ հեվէսքեար օլուպ,
(Ամի Բօպուր) տախի բէք կիւզել խոխ . . .

Ժօղէբէն. – Սէնի կիտի հայրազ սէնի . . .

Տիւշէնեէլ. – Էվէթ, (Ամի Բօպուր) Շարլօթ կիպի կիւ-
զել վէ տիլրուպա օլմազըլա . . .

Ժօղէբէն. – (Սէօղիւնի գաթ խաէրեք) բէք ալէա . . .
չէօյլէ քի պիղզաթ սէն քէնտին տախի տիվանէլիք իթմիշ
օլտուղունը կյթիրաք խակյօրսուն տէյի՞լմի . . .

Տիւշէնեել. – Թամ ահեկին կիպի . . . չարբըդ պիր իշէ եւ ամմըշ օլաուա՛մ։

Ժօզէբէն. – Տէմէք օլսուր քի եվահէքի բազար չարսույա ույմաաը։

Տիւշէնեել. – Էվէթ, պէն էյի պիր շէյ կաբըյօրում իթիդաարնաայըրըմ . . . ֆագամի իշ ֆէնայա ատըը, չինքի Տիւշէս, կիւյա քէնահ իթիպարը սայէսինահ էօհահէմէ իհալէ իթահրահկին կայըրսըդ վէ էհէմիկյէթսիզ մէմուրկյէթ կառաուալնաա՝ չալըշըդը ահ յէր կիպի, աչըդահան աչըդա ադդըլմայա պաշլաաը . . . ահճընահճադ հար . . ահիկը թարաֆահան տահի, Շարլօթը օհանըդ հալինէ, վէ էթվարը սէրպէսթահնէհինէ ալահնարադ մէրդումէ իւէ թէէհիւ իթահի՛մ . . . ֆագամի չիֆայիտէ քի, Շարլօթ թահմինիմ կիպի չըդմաաը, հանի քէնահինահն իսթիֆահաէ օլունահմաաը, դիրա մէդպուրէ աէրէճէյի նիհայէտէ ֆաղըլէ, վէ կիւզէլկյի մէրթէպէտէ տահի ահֆիֆէ պիր դահըը ադը . . .

Ժօզէբէն. – (Բէահէն) պիլի՛րմիհին, պէն Ժիլ Ֆըլտաը օդումուշըմ։

Տիւշէնեել. – Նէ՞ ահմէք իսթէյօրսուն։

Ժօզէբէն. – Պիր ադ էվվել Ուօլտըր Ըսգօթըն ահօղլունի իֆթմէյօրմուլըտընըդ . . . քիթահպէթահէն պահս իտահյօրըտըդահա, Մէլքիօր Ձաբահթա նամ օ քնամիլ վէ ֆագըդը գօմէհիճկյի իսթիֆթահր (մնադը բերել) իթահի՛մ խահ . . .

Տիւշէնեել, խահֆիֆ սուրէթահէ գըղարըդ էթրահֆընա պադաը, վէ միւքնահէմէկէրինէ քիմնէ ադդ դահ իթմէհույինէ իգնա օլուա, կիւլէրէք էլինի ատգթօրըն ուսմուշընա վադ իթմէքդէ,

— Տօղրուսը Ժօզէբէն, բարմադընը թամ հարանըն իւզէրինէ գօյաուն . . . ֆագամ հէրսի պու ահէյիլ . . . Շարլօթ, բէրէսթիվ օլունահճադ մէրթէպէտէ կիւշղէլ, վէ

նադիք պիր դարը տըր։

Ժօզէբէն. – (Թէքթիրամիդ պիր սէտայըլա) սէֆի՛լ...

Տիւշէնեել. – Իվէթ . . . հադդըն վար . . . (Լէյսէսթէէ) աշըդ օլմուշ իսի։

Ժօզէբէն. – Վէ իշթէ անըն իչուն թէգաահում իահէմէյուպ, էլան սէֆարէթ քիթահպէթի մէմուրկյէթինահ գալմադա մէճպուր օլաու. տէյի՛լի . . .

Տիւշէնեել. – Վ.իւքէլա . . . եահօա անըն կիպի պիր շէյ իսի ամմա ազ օլաու։

Ժօզէբէն, կիւյա պիր բէչէթա եադմայը տիւչինիյօր կիպի աղըր պիր վադար քէսդ իթահ, վէ գուլաղընը գահշէյարադ,

— Մէվկիլի տօսթում, Ուօլտըր Սգօթըն հէքեայէսի, սօն տէրէճէ ճալիպի մէրադ օլաճադընը չինոիահէն քէշֆ իտկյօրում . . . վէ մահէմքի սէն անը օգուշյուպտա մէղահաբնա վարմըշ չօրն. իսմի գահ էնահէր գահ սուչչուսըն . . . չինքի . . .

Պու արա նակէհան սալօնըն գարբըսը ճիհէթինահ պիր հարաքէթի վադը օլմաղըչա, Ժօզէբէն սէօղլունի տէվամ իահէմէհ. պինկէրճէ միւքնալէմէլէր իչինահ պիր իահ թէլաֆիուշ օլունուպ, պիլճիւմլէ գահրնըզար տահի աչիքնահրէ պիր թէէսահիւր իւէ մէդքիւր իահմ թէէքրար իթահիւէր։

Կասթօն ադ Մայյըրրե, նանի եադահնի Մարգի թէսմիկյէ գէլընահն տէլիդանըը, հէնուշ սալօնը թէչրիֆ իտիյօր իահ։

Պիր չօդ կիւզէլ պաշլար գարբյա ատըրու տէօնահիւլէր, վէ միւթէահատիա ֆիսանիկէր կէօղլէր՝ նէնիահէն իշթիհալ իտուպ, պիր հրսաը թահպ իւէ մահիքէ օլաուգլարը պու խօշ վէ լահիֆ սիլահլարընըն ուճունը պիլէմէյէ պաշլահըլար։

Մարգի Կասթօն ադ Մայյըրրե, հադդը պուլունահն մէտուսին իչինահ ճիւմլէհէն պէնկին, ճիւմլէհէն կիւզէլ,

վէ հէր պիր սուրբթիլէ եէկևանէ պիր զաթ օլուպ, հէնուզ տէլիգանլը օլտուղու հալտէ, զարիպ վէ մասալ քեարի պիր էօմր կէչիրմիշ օլտուղու թէքմիլ հուզուրը մալիւմի իսի։

Մարքինին կէչիրմիշ օլտուղը էօմրին նըսֆը մալիւմ, վէ նըսֆը մէճհուլ իսի. մէրդումին հադդընտա սէօյլէնէն սէօզլէր չունտան իպարէթ իսի, Ճանի՝ քէնտի ատալէթու ֆէխամէթինէ չէսպան օլաճադ սուրբթատէ պաղը թէաչիւգաթատէ պուլունմուշ, վէ Ֆըրանսա մէմալիքի խարիճինատէ պիր գաչ Տուէլլօլարտա պուլունմադըգ, չունտա պուննտա պիր Գօնթ Օրլօֆ, պիր լօրտ Էֆինկամ, Անգլիա նամ պիր պին պաշը, պիր Պարպըրէն Գավալիէրի, վէ հաթտա իսմինի ունութմուշ օլտուղումուզ պիր լէհլի Բըբէնտ իլէ Տուէլլօլար իսէրէք, ճիւմլէսինինատէ էօլտուրմուշ իսիլ քի, պու հալլէր՝ քէնտիսինի իյիտ կէօսթէրմէք իսթէյէն պիր ատէմ իչին, բէք կիւզէլ պիր չէօհրէթ ատտ օլունաճաղը տէրքհար սըր։

Խիւլասայի քէլամ, ճիւմլէ հազըրտըն քէնտինէ բէրէքէթիչ իտէյօրլար իսի, վէ տօղրուսը մէրդում, բէրէքէթիչ օլունաճաղ մերթէպէտէ պիր հալէ մալիք իսի։

Մարգինին իչերի կիրտիկի էանատէ սալօնըն տէրութնինատէ ուֆաղ պիր մէնզարէ կէչի վէրտի, չէօյլէ քի,

Օլ անէ տէյին սան տէրէճէ տօկուն կէօրիւնէն մատտամ սը վարանըն սկյմասը՝ նակէհան դըզարտը, վէ Մարգինին իլէրույէ տօղրու կէլտիկինի կէօրմէքլէ, իտահնատահ կէօզլէրինի էնտիրի վէրտի. մէրդումինին զէվճի տատխի, տըզդաթը թամմէ իլէ քէնտիկի թէճէսսիս իտիյօր իսի. թամ պու էանատէ մատտամ սը Պօլն, Ճանի Տիան տախի, պէօյլէ պաղթէթէն թէպտիկի հալ իտէն գըզդաըընատաչընըն իւզէրինէ, օ տէրէճէ մէրտադը, քէսկին, վէ սէրտ պիր նիկահ աթթ իթտի քի, ինատան՝ միճճերըէտ պու պագըշտա հատէտ, վէ խուսուսմէթ մէվճուտ օլտուղունը զանն իտէճէք իսի. միսիս սը Պօլն տախի՝ միսթէմատիյէն զէվճէսի Տիանը կէօզլէյօր իսի . . .

Միսիս սը Պօլն, զէվճէսինին պու սէրտ պագըշընը կէօրմէքլէ գաշլարընը չաթտը, վէ պիհուզուրուդ կիմտ իտէր պիր պագըշըըլտա կէօզլէրինի Մարգինին իւզէրինէ տիքտի։

Մարգի պու էանատէ, թարիֆի զայրի գապիլ խօշ վէ լաթիֆ պիր թէպէսսիմ իլէ Տիանը սէլամլայըպ կէչէրէք, մատտամ սը վարանէ տօղրու իլէրլէյօր իսի։

Տիւչէնէլ, կիւզար իտէն պու սէսսիզ մէնզարէնին էն ուֆաղ, վէ էն էհէմմիյէթսիզ պիր նօգթասընը պիլէ զայպ իթմէմիշ օլուպ, հէման կիզլի պիր իշարէթ իլէ, պու իլի զէվճէրի, Ճանի միսիս սը վարան իլէ միսիս սը Պօլնը, ժօզէֆինէ կէօսթէրտիկինատէ, Տօգթօր, ալթուն կէօզլիսի արգասընատան մէրդումանը սիւզերէք։

— Եէմին իտէրիմ քի պունլարըն իքիսինատէ դօրդուչօրլար . . . տօղրուսը պու հալ բէք թատճիւպէ չայան սը . . . – տէտի։

2

ՉԻՑՍ.ՖԷԹ

Պունտան տէօրթ պէշ սէնէ գատար ադտէմ, իլ-ք տէֆտա օլարագ Մարգի Կասթօն սը Մայլըրըն հադդընտա, պագը սէօզլէր սէօյլէնտիկի իչիտիվիշ իսի։

Ֆագաթի օ թարիխատէն պէրի, պէօյլէ պիրտէն պիրէ մէյտանէ չըդըպտա, մէրտադը խալգըն միւտադդագանէ պագըշլարընտա հէտէֆ օլմագտան՝ իհթիրազ խիյօր զանն օլունան պու միւթէպէր, վէ տահա տօղրուսը պու զաթիպ չահսըն քի՞մ օլտուղունը անլատադ իչիւն սարֆը վիհն

իմմէյէ, Բարիզ ահալիսինին վագթը միւսաատէ իմմէ-
միշ իտի։

Մարգիլի մէրգում՝ հօլճուլուգլար տախի իմմիշ իտի։

Ուզուն պիր սէյահաթատան ավտէմինտէ, 1830 տա Ա.ֆրիգայա իրսալ գըլընան սիւֆէնը հարպիյէնին (պատե-
րազմական նաւերը) պիրինէ րաքիպ օլարագ, թէքքար Բա-
րիզտէն մուֆարէգաթի իմմիշ իտի. Մարէշալ Պուրմոն,
Ֆըրանսըզ օրտուսունըն Ա.ֆրիգատա իլգ տէֆա էլտե իմ-
միշ օլտուղու մուզաֆֆէրիյէթի միւպէյինին՝ Բարիզէ կէօն-
տէրտիյի ժուրնալըն իչինտէ, պու շախսըն իտամնի տախի
զիքը իմմիշ իտի։

Մուահատարէն մէրգում, Ըսթանիա մէմալիքինտէ կէօ-
րիւնիւպ, Գարլօս ֆըրդասընտա կէօնիւլլի մէգամըլըլա
պուլունմուշ, վէ հաթտա տիւշմէն չէթէլերինի ֆէնտա հալ-
տէ վուրմուշ օլտուղու մէրվի իտի։

Ցագաթի Մարդինին պու գահրիմանլըգլարը ուզուն
միւտէթի տէվամ իմմէյուպ բէգ չարըդ պըգար, վէ նա-
զարը արգագաթընը մահալի ախէրէ նատպ իտէր իտի. մէր-
գում, հէր նէվի թէհլիքէ վէ մուհատարաներէ մուգավէ-
մէթի իմմէգ իտահիշինի զատի իտէմէյուպ, քէնտինտէն իտ-
թիանէ իտիլտիգտտէ տէրհալ գօշար կիտէր իտի։

Շէօյլէքի, (Բարիզին ատալէթի սալճնալարընտա նագլ օ-
լունտուղու րիվայէթէ նազարէն) պիր այ զարֆընտա՝ պիր
արա կէնիշ ազըզը պիր թիւֆէնկ ումուզընտա օլտուղու
հալտէ նավար պէլտէօնտէ պուլունուր, վէ այնի վա-
գըթտա տախի պատ չէհրինտէ՝ վէ էտ Բարիզտէ րագս իտ-
տէր իտի. քի, թամ օ էմնատէ քէնտիսի իչինէ, չու էտ պու
մուհարէպէ մէյտանլարընտա, իպրահը չէճատի իտիյօր
տէյու պիր հէվատտա շույու պուլուր իտի։

Թատճիպ օլունճագ հալ, գօմէտի Թէատրօլարը
ատհնէյէրինտէ պիտէ, պու կիպի գահրիմանլըգլար իճրա
իտէն բէգ ազ օյունճը կէօրիւլմիւշ սիր։

Ցագաթի պունլար, մէրգումին հէնգէտամը սէպավէ-
թինտէ կէչիրմիշ օլտուղու մատալլարտա մախսուս օլան էօմ-
րինէ նիսպէթէն՝ հիչ պիր չէյ իտիլէր։

Պու տէլիգանլընըն, այթը նէֆէր կիւղէլ գատընլարը,
հիւանի նէվպէնէվ իլէ թէճհիզ իտէր մէրթէպէտէ օլան մէ-
լահաթը, ատվալու էթվարընտա կէօրիւլէն նէզաքէթի,
վէ թէճատիւպը էնտատընտա միւսթէպան հիւանի լէթա-
ֆէթի, թարիֆ իմմէք մուհալ գապիլինտէն օլուպ, անճա
թատավվուր իտիլէպիլիր, վէ տախօտ թէհայիւլաթը չաի-
րանէ իլէ անլաչըլապիլէճէյի տէրքեար տըր։

Վէլհասըլ Բարիզ սալճնալարընտա ամէյչիւտ (երթալ
գալ) իտէն մէրագլը պիր իզտիհամընն իչինէ, պէօյլէ սու-
բէթը նակէճհանիտէ տիւշմիւշ օլան պու պի հէմմա տէլի-
գանլը, տանի քէնտիսինի Կասթօն, վէ տախօտ Մարգի տը
Մայլբբրե թէամիյէ իտէն պու զաթը նատիր իւլընֆաթ,
պիզիմ թատավվուրաթընմընզըն մաֆֆէվգընտա պուլունտու-
զունը իյթիրաֆէ մէճպուրըզ։

Մէրգումընն սէպավէթու չէպապէթինի կէօրմիւշ հիչ
պիր քիմսէ եօզ իտի. վալիտէսի, պէօյլէ ֆէվգէլատէ ճէ-
միլ վէ ճէլէլ (գէղեցիկ և փառաւոր) խասիյէթլէրէ մալիք
օլան պիր եվլատընն չէրճֆիլ իլէ գաթան միւչէրրէֆ օլա-
մամընչ իտի։

Մարգիլի մէրգումընն վալիտէսի, ճիւմլէտէն թանըը-
մընչ՝ վէ ատալէթը գատիմէլէրի մուսպէթ վէ միւսթէպան
օլան գատընլարատան օլմայուպ, իլլա՝ Շաթօբրիան նամ
էտէպի քեամիլնն նագչու թարիֆ իմմիյի կիպի, էվլատը-
նը՝ Սատաֆլատա տէնիլէն լաթիֆ գօգուլու աղաճըն պէ-
չիքքէարի տալլարը իչինէ վազ իտուպատա, սալլայարագ
նէննի սէօյլէյէն Հինտալի գատընլարտա միչապհ պիր չէյ
օլմայընչը։

Թիւլատայի քելամ պիզիմ Եպատանի Մարգի, ֆէվգ-
էլատէ չիրին, նազիք, թէրպիյէլի, վէ դայէթ զէնգին օլ-

տուգաան մատէ, իւէբուտէ, էմմիսի պուլուննան միւսիւ որ Գօմբանա Մայլըբրէ տուգասընաան տախէ, սէնէվի պէշ եիւզ պին լիրա կէթիլիր նյրատու ադարաթէ սահիպ օլաճադը։

Պու տէլիգանլը, էօյլէ եիւզիւ գըզարմաան քէնտիսինէ Մարգի որ Բէպիւգօն իւնվանընը վէրիր՝ Ֆարսալ տուգասընըն իլգ էվլատը կիսի պիր Մարգի օլմայուպ, իյլա ճէտ պէ ճէտ, վէ ան ասըլըարաան պէրու չէօհրէթշլար օլան ասիլ պիր խանէտանըն, ալամէթը Ֆարիգայի ճէլիլէսինի հայիզ պիր Մարգի իտի։

Մէրգումըն՝ էմմիլէրինին Ամերիգատան միլեօնլար կէթիրսիքլէրինի կէօրիւմիւզ իտի, Ֆագաթ վէլատէթնամէ մէսէլէսինէ կէլինճէ . . .

Եապանի Մարգի, Բարիզ չէհրինտէ կէօրիւնիւր կէօրիւնմէզ, հուատասըզ պիր մուվաֆագըյէթ պուլատու, վէ հալիսիլէ տէ պուլաճադը, գիրա մէրգում քէսպը իշթիհար իտէճէք հէր նէվի խասիյէթէ մուկէր իտի։

Եալընըզ (ԵՍՊԱՆԻ ՄԱՐԴԻ) մահալասընըն մինասիպէթսիզլիկի, մէրգումըն իամինին բարլագլըղընը պիր տէրէճէյէ գատար գարարատըյօր իտի. քէնտիսինի թանըմագսըղընն՝ հադգընատա սէօզ սէօյլէյէնլէր, մէրգումը պու իւնվան իլէ եատ իթիմէ յի ատէթ իթիմշլէր իտի։

Պու տէլիգանլը, լաֆայէթ (*) նամ չէօհրէթշլար պիր

(*) Մարքի լաֆայէթ, չէճի վէ չէօհրէթշլար պիր Ֆըրանսըզ ճէնէրալը օլուպ, ան սէքիզինճի ասրին եվախըրընատա Ամերիգայա կիթմիշ, վէ ազամ ֆէատաքարլըգլար իլէ մէմալիքը Միւճթէհիմայի մէզքիւրէնին, իսթիգլալիյէթի թէէսիսատ թէէմինի զրմինատա, պէզը հիմմէթ իթմիշ պիր զաթը պէսալէթ սիմաթ իտի։

Տիւգ ժան-որ Մայլըբրէ տախի, ճէնէրալը միւշարիւէյհին րէֆիգի օլուպ, Ամերիգանըն ագվամը վահշիյէսի եէտի իլէ գաթիլու թէէէֆ իտիլմիշ զանն օլունույօր իտիլի,

Ֆըրանսըզ ճէնէրալընըն րէֆիգլէրինտէն, ժան որ Մայլըբրէ Տիւգին թօրնը օլատուզունը, վէ Տիւգը միւմանիէյհին տէտէսի, Ամերիգալը Շէրօքիւէլի վահշի ահալիսի էլի իլէ հապս իտիլուպ, մուահիտարէն վէֆաթ իթտիյինի հէր քէս պիլիր իտի, վէ իշթէ պու հէքայէ՝ մէդքիւր միհասիպէթսիզ ԵՍՊԱՆԻ մահալասընա րէք ույղուն տիւշէյօր իտի . . .

Մա մաֆիհի մէրգումըն միւտէթը էօմրինին թաֆսիլաթընը, սուրէթը սարիհանէտ պիլէն հիչ պիր քիմսէ էօգ իտի. Մարգինին հադգընատա ալընան պու ճիւզվի մալիսմաթ տախի, Բարիզին Սէն մահալէսինտէ վագը, պիտաչէթ մահքէմէսի գուրպինտէ մուգիմ, Լոմօն Տիւրանտէն նամ պիր կէնճ ավօգաթընը, քեաթիսի էսյար (գաղանապահ) օլմատընդընատա, վէ տահա տօղրուտու պօշպօղադընդընատա նէչաթ իթմիշ իտի. դիրա Մարքի, Մայլըբրէ խանէտանընա մէնսուպիյէթինի, վէ հադգը վէրատէթինի թատոիդ իտէր օլան էվրադը բէմիյէյի, Բարիզէ կէլտիյինտէ, մէրգում ավօգաթ Տիւրանտէնին նէզտինէ պըրագմըշ իտի քի, չայէտ միւսիւ Գօմբանա Տիւգ որ Մայլըբրէ, ճէնապը հադգընը՝ պէօյլէ պաղթէտէն քէնտիսինէ կէօնտէրտիյի պու վարիսին հադգը սարիհինի թանընմագ իսթէմէտիյի հալտէ, ավօգաթը մէրգում, էվրադը մէզքիւրէ իլէ Եապանի Մարքինին տավասընը իլթիզամ իտէճէք իտի։

Հալպու քի՝ Տիւգ որ Մայլըբրէ ճէնապլէրի, մէրգու-

Ուէսթէրն, մէրգումըն թէրք իթմիշ օլատուղու քիւլիւէթիլի պիր մէպլաղը, վարիսլէրինէ թէսիմ իթմէք իչին խասսէթէն Բարիզէ կէլմիշ իտի. Ուէսթէրնին իսէ, Գարնավալըն սոն սալը ագշամը՝ պաշընա կէլմիշ օլան օ տէհշէթիլ ֆէլաքէթ. հէքայէմիզին մուգատատէմէսինատ իչար օլունմուշ օլմաղըլա, էլպէթտէ գարիհի քիրատըն խաթըրլաբընատա օլմալը որը։

մըն վերապահելի հագդընաա զերբե գաառը պիր չիպահե պէյան իթմէքաէն իհթիրազ իտուպ, քէնաի ֆամիլեասը-նըն թէքէսիւրինի մուճիպ օլան, վէ հագդը վերապահելի-նին սրհհէթինի միւպէյնին՝ միւսաատաղ սէնէալեր իլէ միւսելլահ պուլունան պու եէնի ադանըն իտաատասընը, եզ-հեր ճիհէթի թանըյըպ գապուլ իթմիշ իտի։

Իչթէ եապանի Մարքի հագդընաա ումումըն էֆքեար-ը պու իտի. ալեյհուսսա՝ Տիւգ տը Մայլբերնին ասլա էվլատը օլմաըդը հասեպի իլէ, պու ղաննիյաթ տահա պիյատե թագվիյեթ պուլույօր իտի։

Եապանի Մարգի, պու աէօրթ պէշ սէնէնին զարֆընա-տա, էն ագալ ալթը այտան պիյատե Բարիզտե իգամէթ իթմէյուպ, տայիմա սէեահաթ իտեր, վէ եախօտա կիչլի պիր մահալտե էվգաթ կիւզար օլուր իտի իսէտե, սաքին օլտուղու մահալ վեճհուլ իտի, անճա՝ մերգուման պու խէյալի սէյահաթը էսնասընտա, պիզզաթ քէնտինի Բա-բիզ չէհրինտե կէօրմիւշ օլտուգլարընը, պաղըլար թաատիգ իթմէքտե իտիլեր։

Մերգում, քէմալի տարաթու սէպաէպե իլէ պիր էօմիւր կէչիրիյօր կիպի կէօսթերմէքտաե իսէտե, ֆագաթ պէօյլէ սըզ սըզ զայպուպէթ իթմէպի, վէ ալեյհուսսա էթրաֆընը իհաթա իտէն պիր էսրարը զարիպե, քէսպ իթ-միշ օլտուղու չէրէֆու չէօհրէթի թէնզիլ իտէճէք եերտե, պիլ աքս կիտերէք տահա զիյատե թերֆի իթմէքտե իտի։

Գաչըճա պիր մատե վար իտի քի, մերգումըն հալու վազիյեթինի՝ միհքեմ պիր էսաս իւզերինե թահքիմ իտուպ, համիլ պուլունտուղու չէօհրէթու իւնվան հագ-դընաա զերբե գաառը պիր չիպահէյ, վէ եախօտա պիր սուլի զաննե մահալ ալըրատմայօր իտի, չէօյլէ քի, Միւսիւ Տիւգ տը Գօնրանա Մայլբերե ճէնապէլերի, պու կիպի չիպ-հելի ագրապալըգլարը էօյլե գօյմայա գապուլ իտեր տա-տէմէլերտեն օլմայուպ, հաթտա 1825 վէ եա 1826 սէնէ-

սինտէ, քէնտիլերինին՝ Մայլբերե խանէտանը միւլալէսին-տէն օլտուգլարը իտտաասընա գըյամ իտէն քիւթթախ, վէ քեաղիպ պիր ֆամիլեա իլէ պիլ մուհաքեմէ, մերգու-ման պահատու (բահատանդիր) սէֆիլլերի մահքիւմ իթ-մէքլէ, կերէք տավալերինի, վէ կերէք քէնտիլերինի պիւս-պիւթիւն չիւրիւթմիշ պիթիրմիշ իտի։

Էշխասը մեղքիւբ՝ պու կիւնքի կիւն քեամիլէն մահ-վու նապուտա օլմուշլար իտի, զերա եէտալերինտե, իտտաա-լերինի թահրիրէն թաատիգ իտեր հիչ պիր կէօնա իսպաթ վէ տելիլլերի պուլունմատըզընտան, մահքեմէ, մերգուման-նըն իսթիտա վէ իթիրազլերինե հեվալեյի սեմի իթիպար իթմէյուպ, տավալերինին վահի օլտուղունա հիւքմ իթմիշ իտի – աման եա՛ բապալի, էկեր ֆըրանսա տավլեյ մահ-քեմէլերի օլմայարտը, աճապա Տիւգ տը Մայլբերե կիպի նէչէ նէչէ նամուպլը վէ միւթեպէր Բըրէնսլեր, Ֆոնթլար, վէ Մարքիլեր, պու միսիլու թէչէպպիւսաթը պախթաու-եանէյե թէճասիւր իտէն քեազիպլերին էլլերինտե օեուն-ճագ օլաճագլար, վէ սերվէթու չէօհրէթլերի, պու մա-գուլե սէֆիլլերտեն զասպ իտիլեճեքտի . . . պէրեքեաթ վերսինքի ֆըրանսատա մահքեմէլեր վար . . .

Բէնտիլերինի, պէօյլէ պիր սուբեթը քիւթթախանէտե՝ Մայլբերե խանէտանը միւլալէսինտեն զանն իտէն պալա-տե մեղքիւբ քեազիպլեր, մահքեմէնին քէնտի ալեյհլերի-նե վիրմիշ օլտուղու հիւքմի գապուլ իթմէյուպ, անպէան Նիւեօրգ չէհրինտեն վիրուտինե միւնթազըր օլտուգլարը, վէ իտտաալերինի թաատիգ իտիճի, եանի քէնտիլերինին՝ Մայլբերե խանէտանընա մէնսուպիյէթլերինի միւպէյեին միւսաատաղ եվրադը, մահքեմէյե խպրազ իտէճէքլերի չարթըյլա՝ տավալերինի իսթինաճ իթմիշլերը իսէտե, ֆա-գաթ եվրադը մեղքիւբէյի մահքեմէյե երույե իտէճէքլե-րի կինինեն իլգ կիճէպի, ֆամիլեանըն բէտերի, եանի ան ասըլ վարիս օլան զաթ, Բալէ Բօաեալ մեյտանընտա՝

վալուա կիւղերկեահինաե վագը, նամուասըզ վե սեֆիլ պիր գուլիպեճիք աերունինաե քեմալի ֆագրու զաթուբեթ իլե վեֆաթ իթմիշ օլտուղու հասեպի իլե, ֆեղրատաը կիւնի, միւճեղրեա մահքեմեաե հաղըը պուլունմալարը մուգաբրեր իքէն՝ հաղըը պուլունամամըշլար, վե մահքեմե տաիի մերգուման քիւմթա քաոլիպլերին մաթլեպլերի վահի, վե հագաբզ օլտուղունա դարար վիրուպ, պեր մուճիպի գանուն ղըյապէն հիւքմ իթմիշ պիթիրմիշ իտի . . .

Վեֆաթ եաէն միւտաայինեն իհթիյար վաիտեսի, պեվճեսի, վե եվլատլարը, պու ղըյապի հիւքմ սեպեպի իլե աճապ նե հալե տիւչար օլաճադլար իտի . . . ֆագաթ պու մագուլե սեֆիլլեր իլե իհթիղալ իթմեկեին նե՞ լուզումը վար . . .

Եապանի Մարգի նամըլըլա եաա օլունան Կաաթօն, պու մուհաքեմեաեն իբի նա իչ սենե սոնրա Ամերիգաաան Բարիզե կելմիշ, վե ավօգաթ Տիւրանաէնին թեվասուլթըլըլա, Տիւգ ալ Մայլորքե ճենապլերի թաբաֆընաան, մերգումըն ֆամիլեաճա օլան եվրադը՝ եկեկան եեկեկան թեմեիղու թեադըզ օլունաբադ թանըլըզ դապուլ օլունմուշ իտի, անճագ եվրադը մեզ քիւրենին սըհհեթինի իքմալ իտիճի եալընըզ պիր քեաղըա եքսիկյոր իտի քի, օ տաիի՝ Ամերիգաաէքի վահշի Շերլոքենլերին ելի իլե գաթլ օլունան սոն Տուգանըն վեֆաթընը միւպեյինեն իլմու խապեր իտի, վե իշթե Կաաթօն պու սեպեպլե, իհթիյաթե բայեթեն՝ քենաի խանեաանընա մահաուս օլան ալամեթը ֆարիգաալ իւղերինե, հալընըզ պիր Մարքի թաճը վաղ իթմեքլե իքթիֆա իթմիշ իտի։

Տելիգանըը Մարքի, քենաիսինի՝ պեօյլե պապթեթեն զեվաթը մուապզամա սիլքինե իտիալ իաէն պու զարիպ, վե հարիքիուլաաե վեյաաեթինաեն, վե մալիք օլտուղու պիհեմթա կիւղելսինաեն մաաե, թայիֆեյի նիհայը ճեղպու թեսիկը իտիճի տահա բեք չոգ խասիյեթլերե մալիք իտի։

Մերգում, եյամը սեպավեթինաե, Ամերիգա հնհաբընըն (գետեր) սեվահիլինաե թեչեպպուս իթմիշ օլտուղու՝ հալի չեպապեթե մահաուս օլունա կելէն քիւսթահանե էյլենճելերի, սայաու չիքեար մուխաթապալարընը, վե թարիքը ճենկու ճիտապաե ալաըզը թեմբինի, վե միւթեպասիրանե խաթվելերինի (աչալուբ գայլեր) վե պատեհու նիւեօրք շեհրինե կելիւպաե ալեմի մետենիյեթե տուխուլ իթտիյինի, օ մերթեպե պիր լեթաֆեթ իլե նագլու հեքեայե իտիյօր իտի քի, տինլեյէն գատընլար, պու հեքեայեթը զարիպեաէն մեճպուպե, վե էնկիւշթ պերտիհանը հայրեթ (զարմանքէն մատը բերանը ինալ) օլարագ, քենաիլերինի՝ պաղթեթեէն եէնի տիւնեանընն վահի օրմանլարընաա պուլունան քեսիր իւլ աղա ադաճլարընն ալթընաա, մերգում իլե քենթու կիւղար իտիյօրլար խեյալաթընա զահիպ օլույօրլար իտի։

Մերգումելեր, խունրիպ պիր վահշինեն, ելինաէքի մըզրապըլըլա պու չիրին տելիգանլընըն ճեպհեյի բագընաա (մաքուր ճակատ) թեհտիտլեր իթտիյինի, վե եահօտ չըպլագ պիր Եապանինեն, պեօյլե պիր ադաճըն արգասընատա կիղլենիւպաե՝ քենաի չիքեարը իւզերինե դօյուլմադա ատմաե, վե տերքեմեն օլան Բելէնկ կիպի չուէ ֆեշան կեօզլերինի, վե տահա պունա մեմնասիլ եգալիմը վահշիյեաե վուգուպի մեէհուզ օլան հայաթը զարիպե, վե միւհիդեյի թեհայիւլ իթտիքճե, գալղլերինաե պիր լերզեյի միւտհիշ բեյատա օլուպ, կենճ Մարգինեն աթեէի աշգըլըլատուզան, վե հեվայի զիւճի տիլավիզի (սիրտը կախող կամ գերող) իլե ավարեէու սերկերատան (գլուխը գատնալ) օլույօրլար իտի . . . . . .

. . . . . .

Ճեմիյեթը մեզքիւրեաե, կենճ Մարգինեն՝ հիւտնուանը մեէլահի պեյանընա տիլատաե օլան գատընլարընն իչինաե, եալընըզ նագիք վե բաքիզե պիր գատըն վար ի-

տի քի, մերգումէ, Մարքիլի տէրունի տիլտէն, վէ քէմալի սըտգու սատագաթլա սէվկիյօր իտի։

Տիկերլերի իսէ, ճագիպ վէ միւսէխսիր օլան պու չուլէյի ճեվվալէնին պի սէպաթ աթէչինտէն ազ չօգ տամէնլերինի (գղանց.ք) Թուրթուչտուրմուշլար, պաղըլարը պիր կիւն պիր այ, վէ եահօտ պիր սէնէ գատար մերգումին աշգըյըլա ահու էնին իթմիշլեր, վէ պաղըլարը տախի պիր իքի տէֆա բադա իթտիքլերի էնատէ ֆերեատ իթտիքատէն սօնրա ունուԹմուշլար, վէ անճա զիյպու զինէթլերի խուսուսընտա՝ իսթիյար իթտիքլերի աղըր քիւֆէթու մեշղուլիյէթտէն՝ պիր թաթիլ վագըթ պուլտուդլարընտա, մերգումին ճանիսը բաշ կիւզէլլիկինի տէր խաթըր իթմիշլեր իտի։

Պու գատընլարըն իչինտէ, մերգումին հադդընտա հըսս իթտիքլերի աշգու մուհապէթի, քէմալի ֆախրու միւսապահաթլէ իլան իթմէքլէ պէրապեր, մաղլուպիյէթլերինի քէնտիլերինէ չէրչէֆ ատա խէնէլեր պուլունտուղու կիպի, պաղըլար տախի, աշգու սէվտա մուհարէպէսինի գապուլ խուսպ, անճագ՝ գալպե թէէսիր իթմէյուպտա՝ եալընըզ ինսանըն վիճուտի ազալերի իւղերինտէն սըյրը լուպ կէչմէքտէ օլան նագիք սիլահլարըլա՝ միւսաբէպէ իթմիշլեր իտի։

Խիւլասայի քէլամ պաղըլար տախի, մերգումը ճիատի պիր մուհապէթ իլէ պիր միւսէթթ սէվմիշլեր խէտտէ, պատէհու պիւսպիւթիւն ունուԹմուշլար իտի։

Պալատէ իֆատէ դելընտըղը միսիլու, պունլարըն իչինտէն եալընըզ պիր տանէսի՝ բէյղուլէյի գալպինտէ աչըլմըշ օլան զամանը մուհապէթի (վերը սիրդ) հէնուզ բիւնհան իթմիշ իտի. պու գատըն՝ Մարի Վիգոնթէս Տըվրան իտի. մերգումէ սատըգ վէ խալիս պիր Խըրիսթիյան օլմաղըլա, աշգու սէվտա վարթատընա տիւշտիւյիւ իչինտէ ասն տէրէճէ մուղթարըպ օլուր, վէ խանըմանը գալպինի

սուզան իտէն պու աթէչի մուհապէթէ, Թապավերը մուգավէմէթ օլապիլմէսի իչին ձէնապը հագատան խաթիմ ատա (օգնուԹիւն հայցել) իտիյօր իտի։

Մերգումէ հէնուզ բագիտամէն պիր գատըն խէտտէ, ֆագաթ՝ Մարգիյի ֆեվգելատէ վէ ճիատի պիր մուհապէթ իլէ սէվմէյէ մեճպուր օլտուղու իչին, տայիմա վիճատանը պիհուղուր օլուպ, տիւչար օլտուղու պու զաաֆէթին աԼԹընտա՝ տէրին պիր կիրտապ քէչֆ իտիյօր իտի։

Հէնուզ հիւանի ախտագընա խալել կէլմիշ օրմայան պու մագուլէ գատընլար իչին մուհապէթ տէնիլէն աֆէթ, քէնտիլերինէ տէյիլ Թէօհմէթ, իլլա աղիմ պիր պէտպահատըգ ատա օլունմալը տըր. պունլար՝ գաթան ըիեաքէտարըգ իտէմէյուպ, միւքէլլէֆ օլտուգլարը վէզիֆէյի զէվճիյէնին հիւանի խյֆասը խուսուսընտա, բահէթի վիճատան խյմա վէ իզհար իտէր օլան օ խոշ խէնտէյի հալավէթ (քաղ ցր ժպիտ) մերգումէթէյնին տուտագլարը իւղերինտէն մահվ օլուր։

Սրֆաթ, եահօտ սիյմա, մեճհուլ պիր լիտան իլէ մուհարրեր օլան պու սրֆաթ տէնիլէն քիթապը հիքմէթ նիսապըն հեր պիր մըսրասը, հեր պիր տաեմին նիկեահընա կէօրե այրը այրը պիրեր մանալերի հավի օլուպ, պու հալտէ ղէքետավէթու տիրայէթտէն պի պէհրէ օլանլար տախի պու քիթապը օգույուպ անլայաճագլարը, վէ գուվվէյի տգիյէլերինէ կէօրե մանա վիրէճէքլերի տէրքեար տըր. սրֆաթ, պու կիպի միւնքէսիր վէ մուղթարըպ գալպերին մահղունիյէթինի սէթրու իսֆա իթմէյէ՝ էլվէրիշլի պիր նիգապ օլամազ, պու մագուլերին սրֆաթը, ըղթըբապաթը գալպիյէլերինի հեր ան ղամինազլատըղը միսիլու, միհնէթու մեշագգաթ տախի քէնտիլերինի իթհամ իտէր։

Ադլու տիրայէթտէն պի պէհրէ օլան խալգ, պու սէֆալէթու ըղթըըտապը կէօրիւպ, միճերբէտ պիր ճինայէթ վուգու պուլմուշ զիյիմինէ զահիպ օլուր։

Պունելար պաշգա պիր չէյ օլմայուպ, իլլա գանուն նամըյըլա պիր չախսըն ալէյհինէ հիւքմ իթմէք նէյէթը զաատարանէսի իլէ թէճէմմիւ խաէն, վէ թէչէպպիւս խաէկէլտիքլերի նահուալը ախպուխթալէրինին հիւնար մուվաֆագըյէթլերի իչուն, տիւքքանլարընտա պիրեր էքսիք ախրհեմ վէ թէրազիլերի պուլունան, ան իքի նէֆեր պադալլարան միւրէթթեպ պիր հէյէթը իթհամիյէ հաքիմ լերինին հէքեայէյի զարիպէսի տիր։

Ցըգգաթէ չայան նօգթա չուրաար տըր քի, պէնիյի պէչերին վիճաանընը թէճթիլ իթմէք տիրայէթի պու աաէմլերէ մախսուս օլմաըզընտան, չայէտ հապրէթի խսա պիլէ, էսկի բուպալեր կիյմիչ օլտուղու հալտէ պու հաքիմ լերին հուզուրընա չըգարըլսա, իքինճի տէֆա օլարագ մահքիմ օլունաճադը միսմարդնիյի իչթիպահ օլտուղու կիպի, Բարաբբաս տախի, պերի իւզդիմէ տատ օլունուպ սէպիլի թախիյէ գըլընաճագտը, եէթէր քի՝ սարիգը մերգումընն պիր տիւքքանէ սահիպ, վէ եախօտ դիյըի ասիւմանտէ պիր արադիյէ միւթէսարրըֆ օլտուղու թէպէյիւն իթմիչ օլսուն։

Պունըն պէդյէ օլմասընըն պինդերճէ սէպէպլերի վար, վէ էն պաշըճադը տախի ֆագըը պիր աաէմին տիւքքան միւչթէրիսի օլամայաճադը տըր։

Պաաէհու, աճ գալան պիր աաէմին՝ միճէրրեա սըրդաթէ թէչէպպիւս խաէճէյի գաղիյէսի տիր քի, օ հալտէ արթըգ ֆըգարանընն, միւթլագա խըրսըզ օլաճադընա պահս խսիէպիլիր . . .

Օ մագուլէ պիր աաէմի, աամագտան պաշգա ադիյանէ պիր թէտպիր օլամազ . . .

Ֆագաթ՝ Վիգօնթէս Մարի տը Վարանընն ըզթըրսալընը մուճիպ օլան մաատէ, էօյլէ պիր թադըմ վահի վէ մէճնունանէ չիսպհելեր տէյիլ իսի. մերգումէ պունըլարը պիլմէզ, վէ հաթտա քէնտինին կահ պէ կահ դըզըրըզ

պօզարտըլընը թէճէսիւս խաէն եիլմի գատար կէօղլերէ, վէ եէլբաղլերը արդասընտան՝ հադդընտա եէքթիկէրի գուլաղընա տէնիլէն խաթիդաքեարի սէօղլերէ, տըգգաթ իթմէյի պիլէ խաթրընտան կէչիրմէյօր իսի։

Նասըլ-բի տէսիք, Վիգօնթէս՝ խալիս վէ սատըգ պիր խրրիսթիանան օլմաղըլա, միւքէլլէֆ օլտուղու վէզիֆէսինէ գալշու ճէնկլէշմէք միճադուրիյէթինտէ՝ պուլունտուղը իչիւն մուզթաըրըզ օլույօր իսի, Հալի հադըը, մերգումէնէն ըֆֆէյէթը զաթիկէսինի ճերիհէտտար իթտիկի կիպի, միւաթագպելի տախի տիւշունտիւքճէ, ադիմ պիր տէհչէթ հըսս իսիյօր իսի։

Վէլհասըլ՝ մատտամ տը Բօնդըվընըն սալօնտարընտա պուլունանլար, կէնճ Մարգի իլէ մատտամ տը Վարանը, միւթէմտաի թէճէսիւս խաէրէք եէքթիկէրինէ։

— Ֆիկհադըդա պու իչ օլմուչ պիթմիչիր. . . — տէմէքտէ խիյէր։

Գաաբնարա կէլինճէ, մերգումէլերին պու կիպի մատտէլեր հադդընտա վէրտիքլերի հիւքմին մատտու մանտաընը պիլմէք դաակլ տէյիլ տիր, վագտա տէսիքլերի սէօզտէն հիչ պիր շէյ անլաշըլմատագ խսէտէ, ֆագաթ անլէր պիրիպիրլերինի բէք ալէտ անլարար . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Լէօն Տիւշէնել տօգթօր ժօզէբէնէ խիթապէն,

— Միւսիւ Խըրինն բէյիսի վիքթօրա օլտուղունտան պէրի տիր քի, Լէտ Վէրէն Տիւշէսնն նէզտինտէ, քէնտիմի սօն տէրէճէ սըզմայա մէճպուր օլտում – տէտի։

Ժօզէբէն. – Քէնտի հէքիմինտէն խօշնո՞ւտմը տըր։

Տիւշէնել. – Մալիւմտիր քի հօգ։

Ժօզէբէն. – Քիմ տիր հէքիմի։

Տիւշէնել. – Բըրօֆէսօր Կարան։

Ժօզէբէն. – Ա՜, ան՝ակըն պիրի . . . տօգրուլը սէօյլէ-

յի՞մմի սանա, մէրդումըն վաղիչեթի բեք միւշկիւլ օլմադ կէրեք տիր։

Տիւշէնթել. – Լվէթի չօդ միւշքիւլ . . . ֆագաթ էյի ճիհէթիտ վար. չինքի մատամ որ վէրէն կիւղել պիր գաօրն տէյիլ տիր . . .

Ժօղէբէն. – Պէնատ էօյլէ զանն իտէրիմ։

Տիւշէնթել. – Տիւշէս, տայիմա նէզամինէ կիթմէմէ միւսաատ իտիյօր, նէթէքիմ էյէր կիւղել պիր շէյ օլայըրսը…

Ժօղէբէն, կէօղիւյիւնէն ալթընաան էյրի էյրի Տիւշէնթելին եիւղունէ պագադ, վէ մէրդումըն հալինէ աճըյօր կիպի պիր թաւրըլա։

— Ֆագաթ սիդ՝ պիր Օվէրնիաեալընըն սէնաթընը իչէտիչինիզի պիլիյօրմուսընըդ – տէտի։

Տիւշէնթել. – (Օմուդլարընը սիլքէրէք) օ ճիհէթի գաբա . . .

Ժօղէբէն. – Եէտի սէնէտէն պէրի սէֆարէթ մէմուրիյէթինատէ գալմադ . . . վէ պիր արապա սադըմադըդա մէճպուր օլմադ . . . ֆագաթ սիդ պու հալ իլէ նա՞սըլ եաշայապիլիյօրսունըդ։

Տիւշէնթել. – Իւմիւտ իլէ, էլպէթթ պիր կիւն ֆըրսաթ տիւշէճէք տիր, պունատան մատէ մունաֆագաթիյէթի պուլաճաղըմա տաիի կիւղել իւմիւտլէրիմ վար որը . . . չինքի Տիւշէս Լէա վէրէն . . .

Ժօղէբէն. – (Մունաթիպլինէն սէօղունի գաթի իտէրէք) ֆագաթ մատամ Միլքիյօր Զաբաթայը նէ՞ եապմադը . . .

Տիւշէնթել իլէ Ժօղէբէնին էօնլէրինատէն չիֆթ չիֆթ քեշթու կիւղար իտէն Տամալար վէ Գավալիյէրլէր, մէրդումանըն պու ղարիպ միւքալէմէլէրինի իչիթմիչ օլսալար իտի՝ թաաճիւպ իտէճէքլէրի տէրքէար իտի։

Սէլեւմուտ էրքէքլէրէ, էօնայի միւսահիպլիքատէ պիրի պիրլէրինէ աչըլմամադ աատէթ իտէտէ, ֆագաթ Տիւշէնէլ իլէ Ժօղէբէն գաատիմ, վէ էյի ահպապ օլսուդլարընը-

տան, պիրիպիրլէրինատէն հիչ պիր շէյ կիպղէմէյօրլար իտի։

Կէնճ Մարգի, մատամ որ վարանը գօլթուղունա ալմըշ օլսուդու հալատէ, քեշթու կիւղար իտէն հուզղարէ գաթըլմըշ իտի։

Մատամ Տիան տախի պիր Գավալիյէր պուլուպ, ուզադատան մէրդումանըն արգասընատան կիտէր, վէ ադիմ պիր մէրադ իլէ հէր պիր հալլէրինի թէճէսիւս իտէր իտի։

Իքի զէվճլէր, եանի միւսիւ որ Պօլն իլէ միւսիւ որ Վարան, պիրա իհթիյար թէմէվվիւճ իտէն իղտահրմըն իչինէ գարը շորլար։

Մէրդուման իքի զէվճլէր, հիչ պիր շէյ ֆարդ իտէմէտիլէր, ֆագաթ եալընըդ մատամ Տիան, օ կիւն հէմֆիրէսի՝ Մարգի իլէ կէզինմէքտատ իքէն, թէնհա վէ կիզլիճէ պիր միւսահիպլէթ իթմիչ օլսուդունա վադըֆ օլապիլմիչ իտի։

Սրթըդ մէրդումէ աֆիֆէ վէ բաքի տամէն գաօրընհադդընսա, սուլի նէյլէթէ զահիպ օլմադ իչիւն պաշդա պիր շէյ լազըմ տէյիլ իտի։

Ֆագաթ մատամ Տիան որ Պօլն, պու մալիւմաթը նէրէտէն ալմըշ իտի։

Պիլ պու խուսուսատա պիր շէյ տէյէմէյիդ։

Միւսիւ որ Պօլն, զէվճէօլինէն՝ պիր սուլի նէյլէթատէն նէշանթի իթմիչ օլան մէճմուունէյէթինի կէօրմիւշ իտի. ֆիլհագըգդա մատամ Տիան, հէմֆիրէսի վիդօնթէս իլէ Մարգինին պէյնէլերինատէ վիճուտ պուլան թէգպարրիւպի կէօրիւպ, սօն տէրէճէ մահղուդ օլմուշ իտի, ֆագաթ նի՞չին . . .

Միւսիւ որ Պօլընըն պուլունատուդու միւսթէհանա վազիյէթ, մէզպուրընին գալպինի պիր չօդ շիւպհէլեր իչինատէ պըրագմըշ օլմադըդա, արթըդ հէր շէյէ իհտիմադատա իտի։

Միւսիւ որ Պօլընըն կէօղէրի, քէնատ կիպի էթրաֆը

սիւզմէքտէ օլան միւսիւ տը Վարանէ՝ եանի պաճինաղընա թէսաուիւֆ իթտի. միւսիւ տը Վարան, իւզէրինէ նասլ օլուենան նիկեահը կէօրմէքլէ, գալպինտէքի կիւլի ճէրիհասը զահիրէ չըգմըշ զանընըյըլա գըզարտը, վէ կէօղլէրինի էնտիրի վէրտի։

Միւսիւ տը Պօլ՝ նահկեհան տուրտու, մէրդումըն գըսգանճլըդ տույդուսըյըլա մուհաթ օլան պինհինտէ եէնի պիր թաուավուր վիճուա պուլմուշ օլմադըլա, խասխմանէ պիր պագըշ իլէ միւսիւ տը Վարանը սէրթաբա (ոտքէն մինչև գլուխը) թէճէասիւա իթտիքաէն սօնրա, պիր աղ հէվա ալմադ իչուն սալօնաան տըշարը չըգարը. մէրդում, պօղուլմադ տէրէճէսինտէ սըգըլըյօր իտի։

Մաաամ տը Բօնլըվօ, օ կինճ զայէթ նէշէլի օլուպ, սիթայիշ քէարանէ սէօղլէր իլէ տէյիգանըլը Մարգիյի թալթիֆ իթտէքտէ, վէ մէրդում տախի, խօշ վէ թաաճիւպէ շայան մէգալաթ իլէ մուամաիլէյհայէ ճէվապ վիրմէքլէ, քէնտինին՝ սէվիլմէյէ սէղա պիր զաթը նաահր իւլտիմաթ օլաուղունը գաթ պէ գաթ խապաթ խոյօր իտի։

Մարգի, պիր սաաթ սօնրա իղահմային իչինտէ պիրինի արայօր կիպի թէքմիլ սալօնըն տէրունինի տօլաչըպ կէօզտէն կէչիրտի։

Մարգինին՝ պիր գաչ տալդավուգլարտան մատէ ասլա պիր սաաըդ տօստը օլմայուպ, քէնտի սէֆահաթ արգաաաչլարընըն սելամլարընը ալտըդը էնտաատէ, ժօղէբէն իլէ Տիւշէմնէլի կէօրմէքլէ տէրհալ մէրդումանըն նէզտինէ վարտը, վէ քէլտի աղաղ իտէրէք,

— Էֆէ՛ նահլէր, սիզէ թէսաուիւֆ իթտիյիմ իչուն սօն տէրէճէ մէմնունըմ – տէտի։

ժօղէբէն. – Միւսիւ Մարգի, պէնտէնիզին տախի պուխուսուսա պահարէար օլտուղումա ինանմանըդը ըչճա խտէրիմ։

Մարգի. – Տօգթօր էֆէնտի, զաթէն օ խուսուսա իգնա օլմուշում տը ը. . . Հաթտա եարըն սաաթ օնտա իբինիղէտէ իհթիճադըմ օլաճադ տը ը։

ժօղէբէն. – Ա՛ճէպա խաաթանը՞զմը վար . . .

Մարգի. – Հայըը . . . պիր Տուէլլօ վուգու պուլաճադ տըրտա, լութֆունըզա մաղրուրէն սիզի չահիտ ինթիհաաղ իթտէք իսթէյօրըսըմ։

Տիւշէմնէլ. – Պաշ իւսթիւնէ, քէմալի մէմնունիյէթլէ։

ժօղէբէն. – (Ինանիչէ իլէ) նա՞սը լ նէ՞ պուլուրտու նուզ . . . Տուէլլո՞մը օլաճադ։

Մարգի. – Պէքլէրիմ էֆէնտիլէր – տէյէրէք մէրդումանըն նէզտինտէն մուֆարէգաթ իթտիքաէն սօնրա, Տիւշէմնէլ անլընը գաչըյարագ,

— Շիմտի շուրասընը պիլմէք լազըմ տըր քի, պու Տուէլլո՝ միւսիւ տը Պօլն իլէ՞մի, հօգսա միւսիւ տը Վարան իլէմի օլաճագ . . . տօղրուսը պէօյլէ աչըգտան ա-չըզա պիր վուգուաթ կէօրիւմէմիշ տիր . . . – տէտի։

ժօղէբէն. – Վազ կէչ ճանընը սէվէրսէն, պէն հիչ պիր չէյ անլայամատըմ . . . ալէյհուսսա ասլա Տուէլլո մէյտանընտա պուլունմուշ ատէմ տէյիլիմ, ֆագաթ պաղէն չահիտլէրին տախի Տուէլլո իթտէյէ մէճպուր օլտուգլարընը օգումուշ օլտուղումը տէր խաթըր խոյօրում. . .

Տիւշէմնէլ. – Հայատէ գօրգագ սէնտէ, օ տէտիյին եիւղ եըլըդ սէօղ տիր . . .

ժօղէբէն. – Տահա էյի հա, էկէր Տուէլլօ իթտէք լազըմ կէլսէ տախի, հայիվ օլտուղում մէմնուրիյէթ՝ պու կիպի իչլերէ միւտահէլէ իթտէմէ գաթան ճէվապ վիրմէզ։

3

ԹԱՀԻԼ ՆԻԳԱՊ

Սօն տէրէճէ տէհչէթ վէ էօլիւմճէք պիր մէյուսիյէթլէ կէչէն հավվնադ սաաթլէր էչինտէ, ինսանըն զուլմէթ իլէ մուհաթ օլան ֆիքըրնտէ իչթիսալ իտէն ուֆագ պիր շուլե, ստէթա բարլադ պիր խելաս մէշալէսի կիպի կէօրիւնիւր. ինսան, պու հալտէ դարչըլընա չըդաճադ օսէտոը միւմանսաաթը միւթէսաուիւֆէյի կէօրմէյէ գաաիր օլամայուդ, ճանը, քէմալի խահիշլէ սըրֆ խէյալաթտէն թէվէլլիւտ իտէն օ իւմիւտ մէշալէսինէ տօղրու թայըր (թռչիլ), վէ պու հալտէ մէճպուրնանէ պիր թէէմինաթ իլէ միւթէէմմին օլուր:

Ամբըդ պու կիպի ահվալի նէս իչթիմալէն տաիսիլինտէ՝ ասլա հէսապ վէ թէֆէքքիր օլամադ, ինսան, քէնտի իլէ՝ օ իւմիւտ իթտիյի մտաոէնէն պէյնինտէ պիր կիրտաս տաիսի օլսա՝ նա կէօրմէդ, վէ նախօտ էհէմմիյէթ վիրմէդ օլմադըլա հէմման չիթտաս իտէր, վէ դօչուդ աթլայարադ, պուլունտուղու մէյուսիյէթ գաարընտան, կիւյա պու հալ իլէ պիր ան էվվէլ խելաս օլմադ խաթէր . . .

Իչթէ Սէնթ, պալատէ մուհարրէր ահվալի հիւքմ իչթիմալէն թէէսսիրի թահաընտա օլարադ, Մայըրըդ գօնաղընտան մուֆարէգաթ իթմիչ, վէ էմնայի բահատ քէնտուէ քէնտուչէ,

— Էլպէթտէ քի Բօմէ պիպի մուհաֆադա վէ հիմայէ իտէր . . . – տէմիչ իտի:

Մէրդումէ, քէնտու քէնտուչէ վատ իթմիչ օլտուղու իչպու մուավէնէթի թալեպ իթմէք իչուն, Բօմէյէ միւրաճաաթ իտէճէքտի:

Յադաթ 26 նօմէրօ իլէ մուրադդամ խանէհնին էչինտէն կիրէր կիրմէդ, չէճաաթը գալպիչէսի մահվօլուպ, թէքրար տիւչարը եէս օլմուչ իտի:

Յիլհադըդա հէր աաէմէ պու հալ վագը օլուր, պիհնինտէ թաաավվուր իտուպտա իչալ իթտիյին իւմիւտ չուլէսի նակէհան սէօնմէքլէ, գալպին տէհչէթիւ պիր զուլմէթ իչինտէ գալըր. ինսան, աճէպա իւմիւտ իթտիյի մտաոէնին իճրաաը միւմքիւն օլապիլէճէ՞քմի տէյուս՝ քէնտու քէնտուչէ սիւալ իտէր:

Պիչարէ Սէնթ, Բօմէ իլէ մտաոամ Սօրէլին իչ մահալլէրինի եէքտիկէրինտէն թէֆրիդ իտէն հավվնտէ, վէ իչի ֆագրիդալարըն դաբբլարը պէյնինտէ պիր հալի թէրէտտիւտ իլէ տուրա գալտը:

Յադաթ նիչիւն կէլմիչ իտի, Բօմէ՝ քէնտիսի իչիւն հապանճը պիր ատէմ օլուպ, մէրգումէ իլէ ասլա կէօրիւշմէմիշ, վէ հաթտա մէրգումէն իտինի պիլէ թէտտաուճֆի օլարագ էօյլէնէպիլմիչ իտի:

Սէնթ, պիր գաչ տագըդա պու հալտէ գալտը, խանէտէ սաքին օլանլար հէնուզ ույգուտա օլմադըլա, մէրգումէնին պու հալի թէրէտտիւտինի քիմսէ կէօրմէմիչ իտի, պէքճի դաբբլը աչմըչ օլուպ, Սէնթի, հայլի վագըթտան պէրի օյմաճընըն նէզտինտէ պուլունըբ յօր զանընընտա իտի, վէ գարըսըյըլա եէք ավազ, մէրգումընի՝ պու ստպահ թէտաչիւգլէրինէ լանէթ օգուբյօր իտի:

26 նօմէրօլը խանէհնին, հանի մտաոամ Սօրէլ իլէ Բօմէնին իչ մահալինէ պէքճիլիք իտէն ատէմին իտմի ժալամպօ օլուպ, մէրգում՝ Բօղըլան թէտմիյէ գըլընան զէվճէսինին պիւտպիւթիւն հիւքմի թէէսսիրի թահաընտա օլմադըլա, մէրգումէնին, հիտէթլէնտիքճէ իտթիմալ իտէ կէլմիյի սիւբիւրկէ սաբընտան բէք զիյատէ գօրգաբ իտի:

Ժալամպօ, կիճէ կիւնտուզ իչտէն պաչ ալտըդը եօգ իտէտէ, ֆագաթի ույգուտան օյանըշը բէք թէրթաքի, վէ

թիթիզ օլմաղըլա, պու առէթաէն խարիճ գիյաբէթաէն պիհուզուր օլտուղու իչիւն պիր գամ տահա ճանը սըգըլմը չ իտի. էկէր մէրգում, Սէնթին, մատամ Սօրելին իշճիլէրինաէն օլտուղունը թանըմըշ օլայըտը, Բարիզ տէրսանլէրինէ (դոննասան) մախսուս օլան թէլաֆֆուզ իլէ, պիր թագըմ քիւֆրու հադարաթլա պիչարէյի թահդիր իտէճէյի շիւպհէսիզ իտի:

Սէնթ, ուզագտան քէշֆ իտէմէտիյի սէտաը միւմնաաթը գալըշըրնտա կէօրիւպ, պիրա հարաքէթ տուրա գալմըշ իտի:

Թասավվուր իթմիյի մատաէ՝ գիհնինտէն ֆիրաը իտիյօր իտի. պունտան մատաէ մէղքիւր թասավվուրըն նէ օլտուղունը քէնտի տախի պիլմէզ իտի:

Պիչարէ գըղճըազ, պու հալ իլէ նէ իլէրի կիտէպիլմէյէ, վէ նէ տէ րիւճաթ իթմէյէ ճէսարէթի իտէմէյօր իտի:

Նակէհանի՝ վէ շիտէթլի սուրէթտէ գիհնինի իչթիհալ իտէն պիր շուլէտէն թէչվիղ օլունարագ, պու իչէ թէշէպպիւս իթմիշ իտի:

Բօմէ, չօգ տէֆա քէնտի եւուգունէ խօշ թէպէսսիմ ըէր իլէ պագմըշ օլմաղըլա . . . պու հալտէն իւմիւտ իտիյօրաը . . . ֆագաթի իւմիւտ իթմիյի շէյ նէտէն իպտիրէթի իտիյինի քէնտիտիտէ պիլմէյօր իտի . . . հաթտա պիլտէ պիլէմէյիղ:

Սէնթին պու հալի թէրէտտիւտի չօգ սիւրմէտի, պիրատէրի հադգընտա օլան թէֆէէքքիւրաթ, թէքրար գիհնինի իշղալ իթմէքըէ, նակէհան գալգինտէ պիր իման շուէմի թուրու (ծագիլ) իտէրէք, քէսպը պէտաէթի իթմիշ իտի . . . . . .
. . . . . .

Սապահ օլմուշ վէ կիւնէշ թուրու իթմիշ օլմաղըլա, Բօմէ տախի պիր չարէէք տաաթտէն պէրի գալդմըշ, վէ

քէնտի եաթագ օտասը իթիհալինտէ պուլունան իչ մահալինտէ՝ այագ իւաթի տուրմուշ օլտուղու հալտէ, իրէքըլի գուման եաբը ըմըշ նիգաղ իլէ մէքթուր օլան, մէրմէրտէն մամուլ պիր եարըմ հէյքէլին գուսուրընը, վէ եախօտ թէղէհինաթընը, քէմալի չէվգու աչգ իլէ էօղէնէրէք իքմալ իտիյօր իտի:

Պու եարըմ հէյքէլ, Բօմէ իչիւն ղայէթ մուգատտէս պիր միհրաղ մագամընտա օլուպ, հիչ պիր ֆէրտը վահիտին, մէղքիւր հէյքէլին էսրարընա վագըֆ օլամայաճաղը տէրքէտտի իտի, պիրա մէրգում, անը տայիմա պիր նիգաղ իլէ էնղարը խալգտան սէթը իթմէքտէ իտի:

Պիր գաչ այ ագտէմ, Բօմէնին իրինճի տէֆա օլարագ խմալինէ թէչէպպիւս իթմիյի մէղքիւր հէյքէլին սէպէպի իլէ, ղարիպ պիր վագտա վուգու պուլմուշ իտի չէօյլէ քի,

Ցիւնիատտա սամանի էլտիվէնլի, իրի սագալը, վէ կէօղլիւքլի պիր նէվ էչէք արըլարը վար քի, (Բօմէ, տիւքքէտանընա կէլէն պիր թագըմ մուտաճիղ քիմսէլէրէ «էչէք արըսը» էլգապընը վէրմէքտէ իտի) պունլար՝ զահիրէն քէնտիլէրինի հէր սէնաթտա աչինա, վէ սէնայիյի նէֆիսէնին գատրու գըյմէթինի թագտիր իտիճի համիլէր զանն իտէրլէր իսէտէ, հագգգաթը հալտէ էօյլէ օլմայտպ, իլլա էպլէհ (ապուշ), ագլու տիրայէթտէն պի պէհրէ, վէ հէրգէ կիւ մուտաճիղլէր օլմաղըլա, առէթա սէնաթքէտարանըն պաշլարընա պէլա առտա օլունուրլար:

Էրպապը սէնայինին պէլալարը առտա օլունան պու հէրիֆլէրտէն պիրի, պիր գաչ այ մուգատտէմ պիր սապահլէյին էրքէն Բօմէնին տիւքքէտանընա կէլմիշ իտի:

Պու էռնատէ, Բօմէնին իտալ վէ իքմալ իթմիշ օլտուղու եարըմ հէյքէլ տախի, թահտէլ նիգաղ՝ տիւքքէտանընն պիր քիւշէնինտէ տուրույօր իտի:

Բօմէնին՝ ըէք կիւղել պիր առէթի վար ըտը, չէօյլէքի՝ մէրգում պու կիպի, կէօղլիւքլէրինի հէյքէլլէրին պուր-

նունա տիքիպտէ . . . «մա՛չալլահ . . . բէք կիւզել . . . ֆէնա տէյիլ . . . տօղրուսը կիւզել պուլուշ , չայանը հայրբէթի խմալաթի . . . բէք միւսթէհսնա . . .» վէ զայրըհիւմ, տէյէն պիր թագըմ հէրզէկիւ մուաճիլլէրէ չօղլուդ եիւղ վիրմէյուպ , օլապիլտիկի գառար դըսա քէսէրէք պաշընտան տէֆ խաէր խոի :

Բօմէ, օ սապահ էշէք արըսընըն սելամընը ալարգտան սօնրա , մէրգուսընն տիւքքեանը հագդընտա պէզլ իթթիկի պիր չօգ մէտհու սիթթայիշլէրէ ասլա գուլագ ասմայարագ, անճա քէնտի իշի իլէ մէշղուլ օլմագտա խոի :

Բօմէնին թաապիրինճէ , մէրգում էշէք արըսը կէօղլիւլի պուրնունա թագտը, վէ ելինտէքի պասթօնը արգասընա տաէտատարագ, կիւյա սէնայիտէն անլայօր կիպլ հէյքէլէրէ պագտարգճա , չէհրէմինէ աճալ աճայիպ չէքիլլէր վէրէրէք, խմալաթը մէգքիւրէյի թագտիր խաէր օլտուղունա տրգգաթի օլունմասը արղուսըյըլա սուղան օլույօրիսի:

Բօմէ , մէրգուսընն նէ եիւղինէ պագտը , վէ նէ տէ տէտիյի սէօղլէրէ էհէմմիյէթի վէրիր խոի . նիհայէթիւլէմր հէրիֆինն տապրը թիւքէնտի :

Հիչ չիւպհէ եօղ քի, պէշ տագըգտա սօնրա Բօմէ, մէրգուսընն օլատտա հաղըր պուլունտուղը խաթըրընտան չըգուպ ունութմուշ խոի :

Ֆագաթի էշէկ արըսը, նակէհան ճիտտի թէհայիւր էյմա խաէր պիր հայգըրըշ գօթարսմագլա , Բօմէ շաշըրտուպ արգասընա տէօնտիւ , վէ հիտէթինտէն նաշի եիւղիւ սապասարը քէսիլտի :

Զիւնքի էշէք արըսը, վիճուտինի սէթը խաէն իբէքտէն մանուշ նիգտապը գալտըրմըշ , վէ կէօղիւնի մէգքիւր հէյքէլնն իւղէրինէ տիքմիշ խոի :

Ինսան, գօլթուղունա ալմըշ օլատուղու գառընըն սիյմասընը սէթը խաէն նիգտապըն, ճէպրէն չէքիպ չըգարըլտըղընտա նէ հիսս խաէրսէ , Բօմէ տախի պու հալի կէօ-

բիւնճէ , այնի հրասիյաթի իլէ տիլկիր օլտու , վէ հիտէթատիպ պիր թաւը իլէ՝ էլան կէօղլիւք պուրնունտա օլատուղու հալաէ , հէյ քելի թըտագըդ իթմէքտէ օլան էշէկ արըսընըն իւղէրինէ գօչու վէրտի . հէրիֆ իսէ պիրա ֆուքթուր , վէ պիր հալի լահուպալի իլէ քէլամա ազագ խաէրէք ,

— Բօմէ , տօղրուսը բէք կիւզել չէյ տիր պու , չօգ չիրկին չէյ . . . նամուսըմ իւղրէ նէմին խաէրիմ՛ քի . . . պու հէյ քէլ հայրէթէ չայան տըր . . . չիմտի պունը միւպահա իթմէք իչին պէշ պին ֆըրսանգ վիրմէյէ հաղըրըմ – տէտի:

Բօմէ , մէրգուսընն սէօղլէրինէ ճէվապ վիրմէյուպ , հէյ քելի էլինէ ալտը , վէ պիր տագըգտա գառար իւղէրինէ պագտրգտան սօնրա , քէմալի չիտէթլէ եէրէ չարբարագ խիւրտու խաչը իթտի :

Գառէհու էշէկ արըսընըն ուսմուղլարընտան գավրաեարագ , այնի չիտէթլէ ղօգաղընն օրթասընա ֆըրըտտը վէրտի :

Բօմէ , պու վագտատէն սօնրա իբինճի տէֆա օլարագ պիր հէյ քել տահա խալ իթտի , ֆագաթի նասըլ քի պիլիրիպ , անը քէմալի տրգգաթլա հրֆիղ խոյօր խոի . . .

Էկէր Բօմէնին եալընըղ պաշընա էլինտէն չըգմըշ պիր խալաթի վար իսէ , օ տախի մէգքիւր եարըմ հէյ քել խոի

Բօմէնին տիւքքեանը , պիր իշ սնհայինտէն զիյատէ եաղը օտասընա պէնղէմէքտէ օլուպ, ֆագաթի պագը էակի օյմա բարչալարը , պիր հալի հէրճումէրճիտէ էօթէ պէրի վաղ օլունմուշ խոի . մատամ Սօրէլին տայիրէսի գարշուսընտա օլան բէնչէրէլէրտէն պիրինին բէրտէսի , թօքլու իյնէ իլէ աղրճըդ, եանի պիր կէօղ սրղաճագ մէրթէպէտէ եօդաըը գալտըրըմըշ խոի :

Պագը ուսթա օյմանճը լարըն գալէմի էաէրի օլան միւսվէտէլէր թէճրիւպէլէրի տախի , գատրօ մէգամընտա տիվարը թէղէին իթմէքտէ խալէր :

Խալի վէ օյուրմուշ պիր թաշ իչինտէ, պիր չիֆթ եիւղ

պաշը Ա.քալէթի, սիւվարիլէրէ մախսուս թապանճալար, պիր գամա, վէ պիրտէ խաչ նըշան գօնուլմուշ իտի։

Բօմէ, պաշընա՝ սըգ վէ ուղուն բիւսկիւլէը իլէ միւղէյէն, մալըրպիլէը ուսուլինճէ պիր արապ թադէսի կիյմիշ օլտուղու կիպի, արապկս պիր գուշադ տախի, լապիս օլտուղու իշճիլէրէ մախսուս եիւն կէօմլէյինի, պէլի իւզէրինէ սըգմապատա իտի։

Մէրգում, նէշէ իլէ պիր պէսթէ օգուլարադ՝ ադըր ադըր, վէ քէնաի քէյֆինէ իչլէյօր իտի. պու չալըշմադ՝ Բօմէ իչինն խօշ պիր էյլէնճէ օլուպ, իքմալ իթմէքտաէ օլտուղու պալատէ մուհարրեր եարըմ հէյքէլէ, բարմադլարըյլա ատօղունատուդճա, ադիմ պիր մահզուղիյէթ վէ պիր նէվի նէշէ քեսպ իտիյօր իտի։

Բօմէ, եարըմ հէյքէլին գարշըսընատա տուրուպ՝ տադըգատա պիր թէպահատա իտերէք ուղադատան թէտպիդ իտեր, պատէհու պիր սըչրայըշլա հէյքէլին եանընա վարըպ մահալինատէն էնտիրիր, թէքրար եէրինէ վազ իտեր. նիգադընը եինէ աչար, վէ ուղադատան քէնաի իմալաթընա խօշ թէպէսսիւմլէր, վէ աչըգանէ բուսէլէր կէօնտէրմէքլէ ըզհարը մուհապէթ իտիյօր իտի։

Բօմէնին պու թավրու հալինի կէօրէն, մէրգումը աչադու սէվտա պէլասըյլա թէճէննիւն (խենդենալ) իթմիշ զանն իտէճէքտի։

Նակէհան եաթադ օտասը տէրունինատէն խաֆիֆ պիր շէմաթաթ իչխոլմէսի իլէ Բօմէ, կիւյա պիր գապահաթ իշլէմիշ կիպի դըզարտը, վէ տէրհալ հէյքէլէ ատղրու գօշարադ, դըսգանճլըգատան նէշէթի իտեր պիր շիթապալա նիգադը էօրթտի, վէ հէյքէլ քեամիլէն կէօղտէն նիհան օլտու։

Բօմէ տըգգաթըլա գուլադ վիրուպ տինլէմէյէ պաշլատը իտէտ, սէս սէտա իչխոմէսինատէն եիւքսէք սէտատյըլա։

— Փրօքինեօլ, նէ՞ եարըյօրսըն օրատատա – տէյու հայգըրը։

Բօմէնին՝ «Փրօքինեօլ» տէյու սէսլէտիյի չախս, սէնաթը նէֆիսէյէ հէվէսքեար ուֆագ պիր չօճուգ օլմաղըլա, պիղիմ օյմաճընըն եանընա չըրագըղա կիրմիշ իտի, վէ իլէրուտէ նամնար պիր սէնաթքեար օլմագ իւմիւտու արզուսըյլա, մէրգումըն նէզտինատէ հէր նէվի խրամէթի տէրիւհատ իթմիշ իտի, չէօյլէքի Փրօքինեօլ, Բօմէնին հէմ չըրադը, հէմ օտա ուչադը, վէ հէմտէ տայիրէ նադըրը կիպի պիր շէյ իտի։

Փրօքինեօլ, հալէթի սէպավէթի իգթիզատընճա օյնամայը չօգ սէվտիյինատէն, պու էսնատէ գաբընճը ժալամպօնըն մախսուսի քիւչիւք լուգմիկ իլէ, Մանթար(*) տէնիլէն պիր նէվ օյունըը լա մէշղուլ օլուպ, թապիյի Բօմէնին սէօհպի իշխատմէտիյինատէն ճէվապ վէրէմէմիշ իտի։

Բօմէ, թահամմիւլսուզ պիր սէտայը լա թէքրար «Փրօքինեօլ» տէյու հայգըրը խաէտ, եինէ պիր ճէվապ ալամատը, զիրա նասըլքի տէտիք, մէրգում՝ քիւչիւք լուգումիկ իլէ թա ալթ գաթտա պուլունույօր իտի, վէ հաթտա պու էսնատէ, Բիգօնըն իւպէրինատէ տախի տօղուզ սուվար իտի։

Բօմէնին սապրը թիւքէնիպ չէտէթէ եաթադ օտասընըն գաբըսընը աչըվէրմէքլէ, օտանըն օրթատընատա ապադ իւսթի տուրմուշ, պաշընը կէօյսիւնէ տօղրու էյմիշ, վէ էլլէրինի պիրիպիրինէ գավուշտուրմուշ պիր գաապն կէօրտի։

Պու գաապընըն սիյմասը սիյահ պիր թիւլ նիգապ իլէ մէսթուր օլմապը լա, Բօմէ պիր միւմքիւն թանը յատատը.

(*) Պիղիմ չօճուգլարընը օյնատաբգլարը գայտըրագ տէնիլէն օյունա միւշապհհ պիր օյուն տըր։

մերգուժենին թաւրու հալի, չիթապլէ գօշուպտա՝ նակէհան տուրմուշ օլան պիր աստմին վաղիչէթինէ պէնղէմէքտէ իսի քի, պու հալ չիւպհէսիզ օյմանճընըն հիտէթամիզ սէտասընըն թէէսիրինէ համլ օլունապիլիր իսի։

Նասը լքի տէմիք, Բօմէ՝ մերգուժէյի թանըեամաը իսէտէ, ֆագամի զարիպ պիր էնտիչէ իլէ միւթէէսսիր օլտու։

Ֆագամի Բօմէ, պու կիպի ատի հատիսէլէրտէն, վէ եահօտ պէյհուտէ հուզուզամտէն միւթէէսսիր օլան ատէմլէրտէն օլմատըղընը իյթիրաճ իթմէմիզ լազըմ կէլիր, հալ պու քի օ էնտատէ մերգուժըն գալպի, աչգու մուհապէթ հըսսի իլէ մալամալ օլուպ, պէօյլէ մէմուրին ղայրի, վէ չիւպհէյի պիր մուհապէթ մուղաֆֆէրաթընատն հուսուլէ կէլէճէք օլան պահտըեարլըղը, նէ կէօնա խաթիդպալ խաէճէյինի պիլէմէյօր իսի, նիհայէթ իւլէմի մերգուժ քէլամէ ադաղ պիրլէ,

— Նէ՞ խաթէյօրսունուզ մատամ – տէյէ սուալ իթտի։

Նակէհան մերգուժ գատընըն կէօյսիւ չիչիպ գապարտը, վէ հէյէճանընատն նաչի ճէվապ վէրէմէզ օլունճա, Բօմէ թէէբբար իտարէյի քէլամ խաէրէք,

— Դալիպա եանլըշ պիր մահալէ կէլմիշ օլմալըսընըղ... – տէյինճէ, Սէնթի, ղայէթ եավաշ, վէ հէյէճանլը պիր սէտայըլա ճէվապ վէրիպ,

— Հա՛յըր, եանլըշ կէլմիշ տէյիլիմ – տէտի։

Բօմէնին՝ գաթան իչիթմէմիշ օլտուղու պու սէտա, ղայէթ սէվմիյի, վէ խաթըր նըշանը օլուպտա, ունուտըմըշ օլան պիր պէսթէնին խոշ՝ վէ հալավէթլի ահէնկի կիպի թա ճանընա գատար թէէսիր իթտի։

Բօմէ, ադըր ադըր Սէնթէ տօղրու իլէրլէտի, վագտա մերգուժէյի թանըմազ իսի խսէտէ, հընտը թապիսի իլէ քի՞մ օլտուղունը քէչճ խիյօրտը, եանի գալպինին կէօղիս

իլէ կէօրիյօրտը, մերգում՝ թիթրէք պիր սէտայըլա թէքբար քէլամէ ադաղ պիրլէ,

— Մատմա՛զէլ... պուրատը պէնիմ մէսքէնիմ տիր... աճէպ պէնտէնիզ իչի՞նմի կէլմիշսինիզ – տէտի։

Սէնթ. – Հայըր, Անըն իչիւն... Պիրատէրիմ իչիւն կէլմիշիմ։

Սէնթ, պիրիպիրինէ գավուշտուրմուշ օլտուղու էլլէրինի չէօղիւպ, եիւզիւնի էօրթմէքտէ օլան սիյահ թիւլի արդասընա ամթը վէրտի։

Օ ղէման Բօմէ, մերգուժէնին՝ մէլայըքէլէրէ միւշապիհ օլան օ կիւղէլ, վէ սաֆու սէֆիտա սիյմասընը՝ քէմալի թէհայեիւր իլէ թամաշա իթտի։

Օ սիյմա քի, ուզագտան ուզաղա պիր թէպէսսիմի՝ քէնտինէն պատիյի մէսրուրիյէթի օլմուշ, վէ տամարլասընատա ճէվէլան իտէն գանէ սէրի պիր հարաքէթ վէրմիշ իսի։

Օ սիյմա քի, ձէնապը խալլագը ճիհան հազրէթլէրի, պիր սէմավի գուտսիյէթ (երկնային սրբագործութիւն) իլէ թահրիր, վէ թագտա (մսքրել) իթմիշ իսի. օ պիրիր վէ բագու պէրրաղ ալընը քի, իֆֆէթու (համեստութիւն) ըսմէթ չուլէլէրի իլէ իչթիսալ խիյօր իսի։

Ա՜ֆտո՛ւս, օ չայանը բէրէսթիշ օլան լաթիֆ թէպէսսիւմ, մերգուժենին սիյմասընատա մահվ օլմուշ իսի. օ կիւղէլ վէ քէպուտ կէօղլերին իչինտէ, արթըգ օ բարլաղ չուլէ կէօրինմէյօր իսի. օ սիյահ քիրբիքլէր՝ կէօզ եաշըլը լա միւլէմմա իսիլէր։

Բօմէնին սիյմասը քեամիլէն սարարմըշ իսի. մերգում՝ արթըգ պիր չէյ սուալ իթմէյէ ճէսարէթ իսէմէյօրտը։

Սէնթ, հընչդըրմասընը զապթ իթմէյէ չալըշարագ, եավաշ՝ վէ ճիկերլէր բարալայըճը պիր սէտայըլա թէքբար քէլամէ ադաղ իտուպ,

— Պիրատերիմ իչիւն կելմիչիմ, էկեր խայըրխահ պիր զաթ անը խելաս իթմէզպէ էօլեճէք պիր – տէտի։

Բօմէ. – Պէն անը հէր հալտե գուրթարըրըմ, ֆագաթ նէ՞ կաբմադ լազըմ ըդը։

Սէնթ. – Էյ վահ, նէ կաբմադ լազըմ կելմիյինի պիլմէմ . . , պէնտե պիլմէմ . . . ա՜հ կա՛ Բաղպիմ . . .

Սէնթ, օ տէրէճէ պիր հէյէճան իչինտե իսի քի, մեղքիւր օտայա նա՞սըլ կելմիշ օլտուղունը իյղահ իթմէյի խաթրընտան պիւէ կէչիրմէմիյի կիպի, Բօմէ տախի, մեղպուրջնին մահալի մեղքիւրե կելմիյինէ ասլա թաաճիւպ իթմէյօր իսի։

Սէնթ, Փրօքինեօլըն զայպուպէթի էմնասընտա գաբըյը աչըգ պուլարագ իչերի կիրմիշ իսի . . .

Մէրգումէ, քէնտի տախի պունտան զիյատե պիր չէյ սեօյլէմէյէ միւգթէմիր օլմադը։

Բօմէ. – Բէճա խաէրիմ աղլամայընըզ, պիրատերինիզի թէհտիտա իտէն մուխաթապա նէ գաատարտա վէկիմ վէ ապիմ օլսա, եվինէ գուրթարմադա մուվաֆֆադ օլուրուզ . . . ա՜հ մաամմաղէլ պէն անը չօգ սեվէրիմ, զիրա քէնտիսինի էյի թանըրըմ։

Սէնթ. – (Բօմէնին պու թէկլիյէթ պախշ սեօվիւնտէն միւսթէրիհ օլարագ) նա՞սըլ՝ պիրատերիմի թանը՞յօրմուսընըզ . . .

Բօմէ. – Հա՛յ հա՛յ, նա՞սըլ թանըրմամ, սիզ անընա գօլ գօլա վէրիպտե Մայըրըզե գօնադընա կիմտիկինիզտե, պէն տախի արգանըզտան կելիր իտիմ . . . ա՜հ նէ մուգաատէս մուհապէթ . . . մէրգումընը՝ սիզին հագգընըզտա օլան օ ըրգդաթընը, վէ օ միւվէտտէթը խալխէնին, քէնտույէ պատկի սաատէթ օլմասընը տայիտա ձէնտալը հագտան թէմէննի խաէր իտիմ։

Սէնթ, Բօմէնին պու սեօզլէրինի իչիմտիկինտե ասլա գըզըլմատը, վէ հաթտա կեօզ կաշլարը արտասընտան, լալի լեպինտե խաֆիֆ պիր թէպեսսիմ կեօրիւնէրէք,

— Ցէմէք օլուր քի պուրայա կելտիյիմ իսապէթ օլմուշ . . . – տէտի։

Բօմէ. – Միւճէրրէտ անը գուրթարըրըզ . . . ա՜հ մաամմաղէլ . . . պույուրտուղունըզ կիպի, պուրայը թէչրիֆ իթմէնիզ բէք իսապէթ օլտու. մէրգումը պուլունտուղու մուխաթապատան խէլաս իթմէք իչիւն սիզե սեօզ վէրիրիմ. . . պէն՝ արթըզ քէնտիմի սիզե, վէ պիրատերինիզե իհտաա իթաիմ . . .

Սէնթ. – Թէչէք քիւր իտէրիմ . . . պինլէրճէ թէչէքքիւր իտէրիմ։

Բօմէ. – (Սէնթին էլինտէն թութուպ օթուրտարագ) պէնտէնիզ զաթէն անըն կիյտիկի ամէլէ էլպետեի ալթընտա, ասըլզատե պիր չախսըն մէսթուր օլտուղունը պիլիյօրըտըմ . . . ա՜հ մաամմաղէլ, մէրգումըն էսպարընտա բէք կէճ վագըթ օլապիլտիկիմ իչիւն ափֆընըզը խաթիրհամ իտէրիմ . . . վագտա քէնտինին ասըլ խամինի էլան պիլմէմ . . . ֆագաթ չիմտի պու ճիհէթի պըրագալըմտա, գարշուսընտա օլան թէհլիքէնին նէտէն խալաբէթ օլտուղունը անլայալըմ։

Սէնթ. – Յուէլլո իտէճէք պիր։

Բօմէ. – անըն եէրինէ պէն տեօյիւշիւրիմ։

Պու սեօզ, Բօմէնին թա գալպինտէն ճուշ խոյօրտը, Սէնթին կեօզլէրի իչինտե պիր չուլէյի միննէթտարի միւշթէխիլ օլտու։

Պատէհու մէ յուսանէ պիր հալ իլէ պաչը կեօյսիւ իւղերինէ ատղրու էյիլտի, վէ տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքքէրէք,

— Ֆագաթ պիրատերիմ ղայէթ չէճի, վէ ալճէնապ պիր տելիգանլը օլմալըլա, տեօխինինի գապուլ իթմէյէճէյինէ ասլա շիւպհէ իտէմէմ – տէտի։

Բօմէ. – Իսթէր գապուլ իթմին իսթէր իթմէսին, պէն

սիղէ անը գուրթարաճաքմ տէյօրամ . . . ա՛հ մատմաղէլ, սիղէ պու կիպի պիր վատ իտէպիլտիյիմ իչուն՝ քենտիմի նէ տէրթճէ պահաբատ սատ իթտիյիմի պիլէմէզսինիզ . . . վէ պու վատիմէ լինճաղ իթտիյիմ հալտէ նէ գատար մահղուզ, վէ մէնճուն օլաճաղըմը թարիֆ իտէմէմ . . . ա՛հ հայլի վագըթտան պէրու ճօմրիմ, եալընաղ պիր իւմիւտսիզ արզուսըյըլա կիւղար իտիյօր . . .

Սէնթ. – Սիզաէ՞մ պէտպահտսընըզ։

Բօմէ. – Պէ՞նմի, օ՛հ հայըր հայըր, նիչուն պէտպահտա օլայըմ . . . մատէմքի հէր կիւն սիղսն խօշ թէպէսսիւմիւնիզի կէօրիյօրում . . . վէ . . .

Բօմէ, ուրթանաղընտան գըզարարաղ նակէհան սէօղիւնի գաթ իթտի. մէրգում, պէօյլէ պահատէթէն կէնճ գըզը քենտի ազուշինէ ատմըշ օլան պու թէսատիւֆը ֆէվգելատէյի, սույի խոթխոնալ իտիյօր ղուրիւմսինէ զահիպ օլաու . . .

Սէնթ խէ, Բօմէնին պու սէօղիւնտէն տիկկիր օլմուշ, վէ եահօտ խղկէթը նէֆսինէ տօգունմուշ կիպի պիր հալ կէօսթէրմէյուպ, բադու պէրրադ անը՝ տայխա օ մէկէքլէրէ մահատս օլան իֆֆէթը, վէ սիւքիւնէթը չուլէսինի իպրաղ իտիյօրար։

Բօմէ, մատամ Սօրէլին իշ տայիրէսինի էրտայէ (յուրընել) իթտիէքլէ սէօղիւնէ տեվամ իտուպ,

— Սիղ օրատա օլմատաղընըզ հալտէ տախի, պէն էլինէ սիյմանըզը կէօրէպիլիրիմ. . . – տիմէքլէ՝ մէղպուրէնին գօլունատան թուռթուպ, ղիքրի սէպէթի իտէն եարըմ հէյքէլին էօնիւնէ կէօթիւրտի, վէ պէյաղ իրէքտէն մատուղ նիգապը չիտէթլէ չէքէրէք հէյքէլին էիւղիւնի աչըլէրտի։

Սէնթ, սատէտիլտանէ պիր մահղուղիյէթ, վէ պիր ատպիմ թէհայիւր իլէ հէյքէլէ պագտը, վէ տատէթա չօճուգ կիպի էլէրինի պիրի պիրինէ վուրտագ,

— Ա՛հ նէ գատարտա կիւղել իմիշիմ . . . – տէյու հայդըրտը։

Գատէհու պու մահղուղիյէթը սէպավիյէ իւղերինտէն նակէհան պիր մահղունիյէթի պուլտութը կէչիվէրմէքլէ, անը կիւլ կիպի դըզարտը, վէ կէօղլէրի, էօնիւնէ տօղրու պագմայա պաշլատը լար, օ անտէ թայիֆէյի նիհայէ մահատս օլան հըսսիյաթի, մէրգումէնին գալինի իսթիքլա իթմիշ իտի։

Ցէրինն պիր սիւքիւթ հիւքմ իտիյօրտը։

Սէնթ, պու էնտատէ պաշգա սուրէթտէ պիր հիւնի լէթտաֆէթի քէսպ իթմիշ իտի քի, պու կիւղելիյէ, իֆֆէթը իւլհիյէնին միւճէսսեմի (մարմնայնտալ ատատուածային պարկեշտութիւն) տէնիլէպիլիր իտի։

Բօմէ, քէմալի աշգու մուհապէթի, վէ ազիմ պիր թէհայիւր իլէ մէրգումէյի թէտագդ իտիյօրտը։

Սէնթ, քիրքիքլէրինի րէֆ իթտիյինատէ, կիւլի սատ պէրքը բուխաարը իւղերինէ իրի կէօզ եաչը տամլալարը եուվարլանատըլար, էլլէրինի պիրի պիրինէ դավուչտուրտը, վէ ճանխըրտաչ պիր սէտայըլա քէլտէ ազաղ իտէրէք։

— Ֆատաթի պիրտատէրիմ . . . ա՛հ միսիս, սիղ պիր միւատէթի պիրտատէրիմի պանա ունութտուրտունուզ իտի – տէտի։

Բօմէ, մէրգումէնին պու սէօղիւնի իչիթտիյինատէ, նակէհան կիրիֆիթտատ օլտուղու հայրէթտէն այըլտը, վէ տէր հալ իշճի կէօմիլէյինի արզատընտան սըյըրըպ չըգատրըգտան սօնրա,

— Շիմդի կիտէր քենտիսինի պուլտուրում, սիղ տալա թէէսիֆ իթտիյինիզ, պէն անը էվլատըմ կիպի վիգայէ վէ հիմայէ իտէճէյիմ – տէտի։

Բօմէնին հատատը զաթինատ պիր նէվի պիրքերվալըզ, վէ դահրիմանքատարի պիր հալ մէվճուտ իտի քի, պու հալ՝ քենտի էթրաֆընա սիրայէթ իթտիքլէ, Սէնթի տախի թէչ-

վիզ վէ մուսթերին իւլ գալպ իսկյօրսը, չէօյլէ քի՝ մերդումէնին գալպի իւմիւտ իլէ մալամալ օլուպ, տէլիգանլընըն արգասը սըրա կիտէր, վէ քէնտու քէնտույէ,

— Համո օղսուն նա լապպիմ . . . պուրայա կէլմիյիմէ նէ գասաը էյի իթմիշիմ – սէօզիւնի Թէքրար Թէքրար սէօյլէյիպ տուրույօր իտի։

4

Ս. Տ Ի Է Օ

Ֆըրօֆէսէօր վէ քիւշիւք Լուդուվիկ, քէմալի չիթապլա նէյրահատանատէն ինմէքտէ օլան Բօմէնին ատըմլարը սեվինի իչիտիպ, իքիսի պիրտէն դաչարագ ալչըտան մամուլ գայէթ իլլի պիր Հէրքիւլ (Հէրքիւլէս) հէյքէլինին արգասընատ կիպ լէնի վէրտիլէր։

Բիգօնըն իւղէրինատէ ծո նէյտի ատ օլուպ, արթըգ պախթ, պիր սօն տարպէ իլէ, Թարաֆէյնին նէֆռւ (օգուտ) զարարընա հիւքմ լատէճէքտի։

Լ.օնատէն Բօմէ, վէ արգասընատան Սէնթ՝ մերդումէն չօճուգլարը կէօրմէքսիզլին կէչիպ կիթտիլէր. Սէնթ, սկյահ Թիւլտէն նիգապլյըլա Թէքրար եիւղիւնի էօրթմիշ իտի։

Լուդուվիկ, հէր կէօրտիւկճէ Թահգիրատիպ պիր աէօզ աթմադ, վէ իսթիհզա իթմէք խույունը, վալիտէսինատէն էմմիյի սիւտ իլէ պէրապեր էմմիշ օլուպ,

— Ա՛, նէյրահատանատէն էնէն պու սիւսլի աշիֆթէմի իմիշ – տէտի։

Ֆըրօֆէսէօր, ուսթատընըն ըէֆիդէսի հադգընատա օլան պու տէրէճէ սըյրըդճա պիր հադարաթատան, վէ պու մուտաֆէյլէյի նամէրզիյէտէն (անվայել) ֆէնա հալտէ հիտէթլէնիպ, հէմտան Լուդուվիկի Ֆուէլլօյա տավէթ իթտի։

Իքի խաստիկէր՝ տէրհալ դարչը պէ գարչը կէչտիկէր, միւտաարէպե բէք տէհշէթլիւ օլտու, շէօյլէքի պիրինին անը պէրէկէնատի, վէ տիկէրինին տախի բարմաղը գանատը քի, պու հալ իլէ Թարաֆէյն իքմալը նամուս իտիմիշ օլուպ, եէքտիկէրի իլէ պարըչտըլար, վէ Թէքրար մանթատ օյունունա տէվամ իթտիկէր։

Մատթ սապահըն սէքիզինէ վարմըշ օլուպ, գաբուճը ժալամպօ, բըրէնսէսքատարի պիր իհթիշամ իլէ հէնուպ ույումագատա օլան գարըսը իչուն սիւտլի գահվէ բիչիրիյօրսը. մեզպուրէնին եաթաղը տէրունինատէ, եանի պիչարէ ժալամպօնըն եաթագաղը եէրատէ, իրի պիր քէտի տախի, հանըմը կիպի քէմալի բէհատլէթէ (ծուլութիւն) եաթմագատայըտը։

Ժալամպօ, պու քէտիյի քէնտինէ բաքիպ ատտ իթմէքճէ՝ մեզքիւր հայվանատան սօն տէրէճէ նէֆրէթի իտէր իտի իսէտէ, ֆագաթ զէվճէսի մատամ Բօզըլանըն սիւսիւրիկէ սաբըտը գօրգուսընատան, հէր ան մեզքիւր քէտիյի թաղթիֆ վէ իհթիյամ իթմէք մէճպուրիյէթինատէ պուլունույօր իտի։

Բօմէ տըշարատան, գաբընըն իրինի չէքմէսինի ժալամպօյա էմր իթտի։

Ժալամպօ, հէմտան գայթայըպատա թաշմագատա օլան սիւսիւն իւղէրինատէն գայմաղընը թօրըտատագա մէչղուլ օլուպ, գաբըյը տէրհալ ատյամատը։

Մատամ Բօզըլանըն ույգուտան օյանըշը զայէթ թիւթիլ օլուպ, քէմալի հիտէթու չիատէթլէ իթտագե պաշլայատագ,

— Հայտէ՛ ժալամպօ, մէլուն հէրիֆ, տահա օ՛ղմատըմը – տէյու հայգըրընճա, ժալամպօ, զայէթ հալիճանէ սուրէթատ,

— Օլտու սեվկիլի գարըճըղըմ օլտու . . . – տէյու ճէվապ վէրտի։

Բօղըլան, եաթաղը իչինտէն՝ տելիգանլը օյմաճընըն ըէֆագաթըննտա պիրի օլտուղունը տերք իթմիշ օլմաղըլա,

— Նէ՞ իշ տիր պու – տէյու սուալ իթտի։

Ժալամպօ. – Ֆիմի իչիւն տէյօրսուն մէլէյիմ։

Բօղըլան. – Բօմէ իլէ տըշարը չըգան քի՞մ իտի։

Ժալամպօ. – (Խեվֆի իլէ) պիլմէմ մինի մինի գարըճըղըմ կէօրմէտիմ։

Բօղըլան. – (Հիտէթլէ եաթաղը տէրուննինտէ գալդըպ օթուրարաղ) պիլմէ՞զմիսին . . . սէնի հայվան հէրիֆ սէնի . . . սէնի աւանակ սէնի . . . պի՞լմէյօրսըն հա՛ . . . էյ սէն նէյէ՞ եարարսըն էօյլէ իտէ։

Մէրդումէ, սըյրըդըղ, չիրքինլիք, հիտէթ, վէ սուլի ախլագըն պէրհայաթ պիր սիւվէրը մուճէոսէմի (կէնդանի պատիկը) իտի։

Ժալամպօ. – Ֆադաթի . . . սէվկիլի մէլէյիմ պէն . . .

Բօղըլան. – Սո՛ւս . . . հէլէ շու մէլուն հէրիֆէ պադընըղ . . . պիլմէյօրսըն հա՛ . . . թէնապէլ մուսիպէթ . . . սէնի օրայա հէր չէյի պիլմէք իչիւն գէյմուշլար։

Բօղըլանըն պաչը թէքրար եասըլըը իւղերինէ սեվրիլի վէրտի, վէ իրի Բէտի տաիկ եալիտաղլանարտաղ, պըլյըգլարընը մէղպուրէնին բանճար կիպի գըզըլսըն չ եանադլարընա սիւրմէյէ պաչլատը։

Ժալամպօ, աղիմ պիր մահզունիյէթլէ պաչընը տամըշ օլտուղու հալտէ, գահվէյի պիր գաոէհէ գէյտու, վէ իւղերինէ տաիկ գայնաթտըղը սիւտին տէօրթտաէ իւչ գըսմընը տօլտուրուտաղ գարըսընա թտագտիմ իթմէքդէ,

— Պույուր սեվկիլի ճիվանըմ – տէտի. գօրդաղ ասրմլարըա գարեօլայա տօղրու իլէրլէյէրէք,

Մաոտամ Բօղըլան սէրտա, վէ թաւրիֆի զայրի գապկի պիր թէրչիրու (կծու դէմք) իպրաշ իտերէք գահվալթըյը ալտը։

Պու արա Բէտի, պիր միտավ սալը վէրմէքդէ, Բօղըլան եինէ պիր ապուսը չէհրէ իլէ,

— Եա պէնիմ Բէնապէմին բայը նէ՞րէտտէ տիր – տէտի։

Բօղըլան, մէզքիւր քէտիյի Բէնապէ թէսմիյէ իթմէքտէ իտի։

Պիչարէ ժալամպօ, բաբիպի օլան Բէտինին գահվալթըսընը տախի հազըրլամաղա մէճպուր օլտու քի, պագը գալան սիւտտէն քիչիւք Լուդովիկին բայընը տախի այրըտըգտան սօնրա, քէնտինինտէ պիր իքի եուտում իչմէյէ հադգը օլապիլտի։

Բօմէ էօնտէն, վէ Մէնթ տախի արգատան քէմալի չիթապլէ Մայըրբրե գօնաղընա կիտիյօրլար իտի։

Բօմէ, հէմման գաբընըն չագչաղընը վուրմադ իւղրէ իքէն, Մէնթ արգասընտան եէթիչիլ մէրդումըն գօլընը թուրթտը, վէ,

— Բէնտիսինէ նէ տէյէճէքսինիզ . . . կասթօն սիզի թանըմազ . . . վէ ժան Մարի Պիօ տախի իչէրի կիրմէնիզ միւսաատ իթմէյէճէք տիր . . . – տէյինճէ, Բօմէ կիւչլերէք արգասընա տէօնիւպ,

— Մատմազէլ, սիզ էլէմ իւղրէ օլմայընըզ . . . պէնտէնիզ պիրտաէրինիզէ նէ տէյէճէյիմի պիլիրիմ, ժան Մարի Պիօյա կէլինճէ, զաթէն մէրդում իլէ տօսթլուղումըզ օլմաղըլա, պէնի քէմալի նէզաքէթլէ գապուլ իտէճէք տիր – տէտի։

Բօմէ չագչաղը վուրտը վէ գաբը այըլը վէրտի։

Ֆադաթի իսայըրխահ Պիօ՝ քէնտի գուլիպէսինտէ օլմատըղընտան, Մէնթ, մէրդումըն մէգամինտա օթուրմադտա օլան Օվէրնիյալը պիր քէօյլույէ խիթապէն,

— Պիօ նէ՞րէտտէ տիր – տէյու սուալ իթտի։

Բէօյլու. – Պիօ պիրինճի գաթտա տըր, շու իհթիյա-

րըն սաքին օլտուղու տայիրէտէ ազիմ պիր վէլվէլէ վար մըր։

Վագաա Օվէրնիյալը քէօյլիւնին տէտիյի կիպի գօնաղըն օրթա գաթը ճիհէթինտէն, վէ տայիմա իհթիմամըը սուրէթաէ գաբալը օլան բէնիչէրէլէրին արգասընաան, տէհչէթամիզ վավէյլալէր իչիտիկիյօր իտի։

Ֆիլհագըգա, զայէթ էլէմնագ պիր հալի հիւքն իչթիմալ իպրագ իթմէքտաէ օլան օ սիյահ տիվարլարըն արգասընաան իչիտիկէն զուլզուլէյի միւտհիչ, լինաանըն գանընը ատնատուրաճագ տէրէճէտէ վէխիմ իտի։

Ֆագաթ Սէնթ իլէ Բօմէնին զիհնիչէրի՝ պաչգա չէյ իլէ մէչղուլ օլմադըլա, չօգլուգ պու հալէ էհէմմիյէթ վէրէմէզլէր իտի. Սէնթ, Օվէրնիյալը քէօյլիյէ խիթապէն,

— Պիրաաէրիմ նէ՞ւէտաէ տիր – տէյու սուալ իթտի։

Քէօյլիւ. – Պիրաաէրինի՞զմի . . .

Սէնթ. – Է՛վէթ, նէ՞րտաէ տիր . . .

Քէօյլիւ. – Բիմի՞ իչիւն տիյօրսունըզ . . . չու ամէլէ կէօմիէյի կիյէն չօճո՞ւգմը . . .

Սէնթ. – Է՛վէթ, քէնտիսինի կէօրմի՞ւնմի . . . . աճապ տըշարըմը չըգար . . .

Քէօյլիւ. – (Գուլպըն գաշըճարագ) պէլքի . . . է՛վէթ . . . Ֆագաթ հա՛յըր հա՛յըր պէնիմ մալիւմաթըմ եօգ . . .

Սէնթ իլէ Բօմէ, պիրիպիրլէրինին եիւղիւնէ պագտըլար։

Կէնճ գըզըն սիյմասը իւզէրինաէ ալայիմի տէհչէթ, վէ ապիմ պիր էսէրը խէլէճան մէնգուշ օլտուղու կիպի, Բօմէ տախի, պէյհուտաէ եէրաէ հըսա իթտիկի էնտիչէյի զօրըլա, վէ պիրա իթթիյար կիւլիւչլէր իլէ կիղլէմէյէ չալըչըյօր իտի, Սէնթ Բօմէյէ խիթապէն։

— Սիզ պուրատա պէնի պէբլէյինիզտաէ պէն պիր կիտիպ անլայըմ – տիմէքլէ, տէր հալ իչէրիսէ սալտըրուպ գօնագըն սագ ճիհէթինէ տօղրու գօչմայա պաչլատը։

Բօմէ, պիր տագըգա սօնրա մէրգումէնին նէյտիւ-

պանտէն էնտիյինի կէօրտիւ, ֆագաթ Սէնթ, հավվիյէ կիրմէյէ միւդթէտիր օլամայարագ թապու թուվանը քէսիլիւ՝ հէման նէյտիւպանըն սօն պատամաղը իւզէրինտէ գալա գալտը, վէ Բօմէ տէրհալ մէզպուրէնին եանընա գօչարագ,

— Կիթմի՞չմի – տէյու սուալ իտինճէ, Սէնթ ճէվապ վիրէմէյուպ, անճա պիր իշարէթի իլէ Բօմէնին սէօզիւնի թատտիգ իթտի։

Բօմէ. – Ֆագաթ նէյրէյէ կիթմիչ օլտուղունը անլայա՞մմատընըզմը . . .

Սէնթ, պիրատաէրինին նէյրէյէ կիթմիչ օլտուղունտան մալիւմաթը օլմատըղընը իյմա իտէր պիր իշարէթլէ պաչընը սարստը. մէրգումէնին կէօղլէրի՝ պիլա հարաքէթ տուրուչօր իտի, Սէնթ արթըգ ալչամայօր իտի։

Բօմէ. – Խաամինին խամինի պիլի՞յօրմուսընըզ . . .

Սէնթ. – (Քէսիք պիր սէտայըլա) հայըր պիլմէմ . . . ա՜հ եա Բապպիմ . . . հիչ պիր չէյ պիլմէմ . . .

Բօմէ. – Ֆագաթ պիրատաէրինիզ հիչ պիր նըշան, պիր էսէր պըրա՞գմամը չմը . . . պիր խմարէ եախօտ պիր սէօզ...

Սէնթ. – Ա՜հ է՛վէթ է՛վէթ . . . եալընըզ պիր քէլիմէ . . . իչթէ պագընըզ . . .

Պիչարե գըզճըագ հէօնկիւր հէօնկիւր ալչայարագ վէ էլլէրի թիթրէյէրէք, Բօմէյէ տէօրթ քէօչէ ուֆաճըգ պիր քեաղըտ թագտիմ իթտի քի, մէգբիւր քեաղըտըն իւզէրինաէ եալընըզ «Ա.Յ.Ի.Օ» քէլէմէսի եազըլմըչ իտի։

ՊԻՐԻՆՃԻ ՀԻԼՅԻՆ ԽԻԹԱՄԸ

ԲՕԼ ՖԷՓՓԱԼ

ԲԱՐԻԶ ՍԷՎՏԱԼԷՐԻ

ՃԻԼՏՂ ՍԱՆԻ

ՄԻՒԹԷՐՃԻՄ
Մ. ՊԻՏԱՐԻ

ՍԱՀԻՊ ՎԷ ՆԱՇԻՐԻ
Մ. Ց. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

معارف نظارت جليلەسنك ٨٣٥ نومرولى رخصتنامەسيله
طبع اولنمشدر

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ՆՇԱՆ ՊԼՐՊԼՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՄԸՆՏ
ԹԱՊ ՕԼՈՒՆՄՈՒԾ ՏՐՐ

1890

Բ—54

ԲՈԼ ՁԿՎԱԼ

ԲԱՐԻՋ ՍԷՎՏԱԼԷՐԻ

5

ՏԸՐԱԿՈՆ ԹԷՍՄԻՑԷ ԳԼԼԸՆԱՆ ՆԱԶԷՈ

Թագրիպէն պուհատան օն պէշ սէնէ դատար ադտէմ, Ղամարլէ կիւզէրկեահԸնտա միւճէտտեէն ինչա իտիմիշ օլան խանէլէրին պիրինին ալթընճը դաթընըն պէյազ գաբուսը իւղէրինտէ, սիյահ պօեա իլէ «Տըրակօն թէսմիյէ գլլընան Նազէո» իտի եազըլմըշ կէօրիւնիյօր իտի։

Մէզքիւր գաբը, նէձիճագ վէ սօուդ պիր տար կէչիտին իչինէ աչըլըպ, թէքմիլ խանէնին տիվարլարընա սիւրինէն սըվանըն թէքաֆիւնի հըսս իտիլիյօր իտի։

Սահթ սէքիզ սաըլարընտա, տէլիգանլընըն պիրի՝ եէնի եաբըլմըշ օլան խանէլէրին իւսթ գաթընա չըգարան տար, վէ պիչիմսիզ պիր նէվի նէրտիւպանտէն, ազիմ եօրղունըզլա եօգարը չըգըյօրտը, մերգում տէլիգանլը, նէֆէսի քէսիլէրէք Նազէոին գաբըսը էօնիւնէ վարըպ տուրտու։

Պու տէլիգանլը, կասթօն ադ Մայլըբրէ, եանի ամէրլէ կասթօն քէնտիսի իտի։

Գաբըյը վուրմազա հաճէթ գալմատը, չիւպհէսիզ մերգումընն գուատումինէ ինթիզար օլունույօր իտի, չինքի

Կասթօն, գաբընըն էօնիւնէ վասըլ օլուր օլմազ, նակէ-
հան իչերտէն էավաշճա այրըլըր, վէ Ցըրակօնըն հալավէթլի
սէտասը իչխիսլտի քի, ամէն իւղղիքը սէօղլէրի սէօյլէտի։

— Սապահլար խայր օլսուն ադիզիմ Բալօ, խօշ կէլ-
տին, իչթէ պէն հազըրըմ . . . պիր ասկէր կիպի թամ
սաաթընտա . . . հա՛ էյի տէյի՛լմի պու . . . է՛հ պէյիս
եօգ . . . պու կիճէ սապահա գատար կէօղլէրիմի գալա-
յամատըմ . . . սօնունա գատար պիր չիֆթ գըլըճըլա թա-
պանճալար կէօրիւյօրըրսըմ . . . ա՛հ եա Բապպիմ, օլմազ-
մը յըրսը քի սէնին ևերինտէ խատմինին գալշուսընա պէն
կէչէյիտիմ . . . ֆագաթի չօգ սէօյլէյօրում, պօշ պօղազ-
լըգ խաիյօրում տէյի՛լմի օղլում. . . ալթըգ սէօյլէմէմ. . .
պիրազ նէֆէս ալտէ սօնրա հազըր օլ. . .

Մէրա Նազէռ, պօշ պօղազ պիր ատէմ տէյիլ իտի,
ֆագաթի օ սապահ մէրգումմ զայէթ միւթէէսսիր կէօրիւ-
նիւպ, նէ՞ սէօյլէյճէճէյինի պիլէմէյօրըրսը, էնտիչէ, պիր
նէվի սէրիօշլուգ կիպի, պազը ատէմլէրի չօգ սէօյլէթ-
տիրիր։

Նազէռ, Կասթօնըն էլինտէն թուֆթուպ՝ մէրգումը
պիր սանատալէճ էօնիւնէ կէօթիւբաիս քի, տէրհալ նէֆէսի
քէսիլէրէք իւղերինէ տիւշիս վէրտի։

Ցըրակօնըն՝ լաիւպալանէ մուքէալէմէսինէ լտաղմէն,
Կասթօնըն հագդընտա իթիխազ իթտիչի մուամէլէսի իչին-
տէ, բիյպու բիէատէն արի՝ վէ ճիատի պիր թէվէճճիւհ-
տէն մտատ, պիր նէվի իհթիրամ վէ իհթիրազ տախի կէօ-
րիւնմէքտատ իտի։

Շայէտ պախթէտէն տրշտրտան պիր իւչիւնճի չտիա
իչերի կիրուպտա, սատ՝ ֆագաթ զայէթ միւղէյէն սու-
բէթտատ կիյինմիշ, վէ սիյտասընտա ալայխի ատատէթու նէ-
զաքէթ նագդ օլունմուշ օլան պու տէյիգանըլըյը, նտնի
Կասթօնը՝ կէօրտիւյինտտ, կիւճիւս գուվվէթլի, զտմընըշ,
նէշէմէնտ, ֆագաթ հէր վէչհիկէ նտմուսը վէ էհլիյէթլի

պիր ամէնէ օլան Նազէռին ըէֆիգի տիր տէյու զանն իթ-
մէյճէքտի։

Ֆիլհագըգտ պու կիպի իյիտ, օտանըգ, մէրտ, չէճի,
իչկիւզտր, վէ սաֆտէրուն ամէլէլէրին, թէվէճճիւհտթը
ումուվիյէյի ճալիպ սիյտտլէրի օլսր։

Նազէռին, Կասթօն հագդընտա օլան միւվէֆֆագէթը
խալիտանէսինէ, իհթիրամ վէ իհթիրազ իլտվէ իթտիչինին
էսպտպը միւճիպէսի պուննտան իպտրէթի իտի։

Շէօյլէ քի, իյ.ք կիւնիւ Նազէռ՝ Կասթօնըն զայէթ միւ-
զէյէն պիր ելպիսէ լապիս օլտուղու հալտէ, ֆագրիգտ
գտբուսընտան իչերի կիրտիչինի կէօրիւբ կէօրտէգ, չիմչէք-
տէն վուրուլմուշ կիպի գալա գալմըշ ըրտը, չիւնքի Կաս-
թօնըն պու շաշաալը էլպիսէսի, վէ սէրսէրի Բուտրէնին՝
մէրգումը թէսթիրտտա կէօրմիւշ օլտուղունա տայըր պօշ
պօշ պահնա կիրիչմէսի, վուգու պուլան սըրգաթըն ֆա-
յիսի պիպղտթ Կասթօն քէնտիսի օլտճաղընը եիւզտէ սէք-
սէն սուպտւթ պու.ս.յօր ըտը, մտտճաֆիհս Նազէռ, Կաս-
թօնը բէտէյտնէ պիր մուհտպէթ իլէ սէվէր իտի, պու
մուհտպէթ, պէնիյի պէշերին բէյդուէյի գալպինտէ մտհ-
ֆուզ պուլունտն պիր հըսսիյաթը մէրղուպէտէն նէշտթ
իտէր, ետնի պու հալ, ալիճէնտպ վէ ուլուվվը մէշրեպ
պիր զաթըն, զուտֆտ վէ պիչտրեկետն հագդընտա հըտտ
իտէկեպտիյի ըըգդաթտու մէրհտմէթին ատտրը ճեիւէսի տիր։

Նտսըլ.քի տէտիք, պիր սըրգաթ վուգու պուլմուշ
իտի.քի, պէն տիւրիւս իտմտրեէըր պիրպիրի իւղերինէ եըղը-
լտրագ Կասթօնը իթհտմ իթտիւ.ըէրի կիպի, հաթտտ մէր-
գումմ, ֆագըրը պիր իչճի օլտուղու հալտէ, էրպտպը ղը-
նտյէ մտխտուս պիր էօմր կէչիրտիյի, վէ միւղէյէն պիր
էլպիսէ լապիս օլան պիր գտտրընըն ըէֆագաթը.յը.ա Օբէ-
րտ Թէտթիրօսընտ կիտիչի, սըրգաթը մէգ.քիւրէնին ֆայիսի
պիպղտթ Կասթօն քէնտիսի օլտճաղընը խտպտթ, իթմէյէ
քտտֆի իտի։

Նազէռին թէքմիլ ճահատ լիգատամթը պու նօգթայա հասր օլունմուշ, վէ պիր տէրէճէյէ գատար չիւպհէ իմ-մէյէ պաշլամըշ իսէատ, ֆագաթ պիր քէրրէ քէմալի ճէ-սարէթ վէ իմմինանը գալդ իլէ «ճօգ» տէմիշ օլմադըլա, արթըգ ագափսինի իտատա իմմէյէ քիմսէ ճէսարէթ իսէ-մէմիշ իսի։

Վէ իշլէ Կասթօն, քէնափսի պիղղաթ կէլմէքլէ մէր-գումը թէքղիպ իսիյօր իսի։

Նազէռ, Կասթօն իլէ պէրապէր ֆապրիգատան չըգ-մըղը էնատէ, հանկը չէյէ լինանաճադընը քէնտի տափսի պիլմէյօր իսի. պիր արա մէրգումը իսթիճալապ իմմէյի ափուշունկյօր իսի իսէատ, ֆագաթ քէնափսի, պու խու-սուսատա պիր հաբիմ սըֆաթընը հայիղ պուլունաճադքէն, գալդկինէն, նակէհան մաղնուսընը ալէյհէ պկյատէ մուղ-թարըպ օլտուղունը հըրտա իսիյօր իսի։

Յէլիգանդընըն սկյմասընատա միւսավիէր (պատկերա-գիտալ) օլան իսթիգամէթու ատալէթ, Նազէռին նազարը սըգգաթընը ճէլդպ իմմիշ իսի. իհթիմալ քի մէրգում, Կասթօն իլէ րէֆիդէյրի մկյանընատա պիր ֆարդը ֆահիշ օլտուղունը իկ տէֆա օլարադ տէրը իսիյօր իսի։

Կասթօն, լապտա օլտուղու պու նէհնի էլպիսեպի իլէ հատատէն էֆղուն պիր մէլահաթ, վէ պիր ալիճէնատալըգ ընհար իմմէքատէ իսի։

Նազէռ, տէլիգանդընըն ճէպհէյի բաքինատէ տայիմի սուրէթատէ կէօրիւնէն մահղունկյէթէ, պաշդա պիր էլէմ տահա իլալէ օլտուղունը, վէ օ էնատատէ մէրգումդն հըրտա իսթակյի պու տէրուսնի էնտիշէսինէ ղալէպե խուտատա, տէրպիւէնատանէ պիր թավը քէտղ իմթակյինի ֆէհմ իմ-միշ իսի։

Նազէռ՝ պու հալ իլէ, ֆկյլի սըրգաթ էֆքէտարընը զիհնինատէն տէֆու թէպեխա խտճէէ գատար իլէրի վար-մընշըտա. չինդքի մէրգում, քէնտի միւսթատիմ վէ տու-

րէնտիչ հըրտկյաթը տայէսինատէ, պու էֆքէտարը մէղմումէ իլէ, Կասթօնըն միյանընատա՝ ապիմ վէ նիհայէթսիզ պիր կիւրատպ օլաճաղընատա դանատաթ կէթիրկյօր իսի։

Պու սէպէպլէ՝ մէղքիւր սըրգաթ մէսէլէսինատէ, պիր տադըգա գատար Կասթօնտան չիւպհէ իմմիշ օլտուղունը խաթը րլատըգճա, ուխտանատընտատան անլը ափէչ կիպի դըղարը յօր իսի։

Ֆապրիգատէն չըգուպ կիմմէքատէ իքէն, էնտյի բահ-տէ Կասթօն, Նազէռին էլինի սըգտը, վէ պու իքի ահ-պատպար միյանընատա ափի իւզդիքը սէօղլէր թէքաֆի օլու-նուպ, էվվէլա Կասթօն՝ Նազէռէ խիթատպէն,

— Յըրակօ՛ն, սէն պէնիմ հադդըմտատա տայիմա խա-յըրխահլըգ խարատ իմմիչին – տէմիշ իսի։

Նազէռ. – Պու նէ տէմէք, նիչին խայըրխահ օլմա-յըմ, սատըգ տօսթ տէտիչին տայիմա տօսթ օլուր . . .

Կասթօն. – Միւսատատէ իմ քի սէօյլէյիմ . . . պու անկ գատար սանա ասլա պիր շէյ տէմէմիշ իսիմ, պիրա քէթմ իմտիչիմ էսրար, քէնտի շախսըմա այիտ տէյիլ իսի. էղճիւմկ սէնին տափսի պու էսրարը պիլմէքլիկինէ լուղում ճօղըտը . . .

Նազէռ. – (Թէքրար չիւպհէյէ զահիպ օլարադ) էս-րա՞րմը։

Կասթօն. – Պու կիւն սէնին մուտավէնէթինէ իհթիյա-ճըմ վար, նա՞սըլ սէօզ վէրի՞րմիսին։

Նազէռ. – Հա՛յ հա՛յ, միւքէրրէրէն սէօզ վէրիրիմ. . . լաքին Բալօ, սէն պանա դօրդու վէրկյօրսուն . . . սանա իմտաթ իսէրիմ քի, եկէր . . .

Կասթօն. – (Նազէռին սէօզունի քէսէրէք թիթրէք պիր սէտայըլա) Յըրակօն, պէնիմ պիր հէմշիրէմ վար քի, պէնտէն մատ հիչ պիր մուլինի ճօգ տըր. մէրգումէնին պատկյի մէսրուրկյէթի ճալընըգ պէնիմ, վէ էկէր պէն օլ-մազսամ, հէմշիրէմ տէրէճէյինիհայէտ սէֆիլ օլաճադտըր։

Նազէռ. – (Կուլմէյէ ճահա իսէրէք) Էվլաատըմ, հէնուզ կէլի տէօնմէյէ վադթիմիզ վար . . .

Կասթօն. – (Պաչընը սիլքիպ Նազէռին էլինի չիսէթլէ սըգարագ) Հէմչիրէմի հիմայէ ևթմէյի վաա իտէ՛րմիսին:

Նազէռ. – Էվլաատըմ, սէօզ վէրմէք պիւլէ ղայիա չէյ տիր . . . ֆագաթ նասըլ քի տէտիմ սէն պանա գօրգու վէրիյօրսուն . . . օ՛ղնայաքի . . .

Նազէռ, նակէհան սէօզիւնի գաթ ևթտի, վէ քէմալի մուհապէթ իլէ Կասթօնը կէօյսիւ իւզէրինէ սըգարագ եավաշ պիր սէտայըլա,

— Սագը՛ն օղնայա քի ինթիհար (անձնասպանութիւն) ևթմէյի տիւշունէմէմ:

Կասթօն. – (Ականը աճը կուլէրէք) Ցըրա՛կօն տօսթում, էկէր էօյլէ պիր չէյ եաբսամ, հանի նէֆսիմէ սույի գաատ ևթսէմ, չօղ սապըրսըզլըզ ևթմիչ օղուրում տէյի՛լմի, ֆագաթ պիր քէրէ եիւզիւմէ պագտա, կէօր քի սապը ևթմէյէ միւգթէտիր տէյի՛լմիյիմ:

Նազէռ. – Ցահա էյի եա, պէն սէնին կիպի էօյլէ չօղ սօյկուն չէհրեմի, վէ խասթա միզաճ սաէմիլեր կէօրմիւշիւմ քի, եիւզ եաշընա գաատար եաշամըշ ատըրլար. իմոի տէտիւյին սէօզ ադիլանէ տէյիլ տիր, ֆագաթ նէ հալ իսէ, չիմ տի սէօյլէ պագալըմ սէօզիւնի պիթիր . . .

Կասթօն. – Եարըն սաաթ օնտա Ցուէլօ իսէճէյիմ:

Նազէռ, Կասթօնըն պու սէօզիւնի տույունճա եաղնագլաբընը չիչիրտի, վէ նէչէմի պիր սէտայըլա,

— Յուէլօ՛մը իսէճէքսին . . . տէյճէյին սէօզ պույումը չ էօյլէմի՛, բէք ալէա, ֆագաթ ավգ իսէրսինիզ . . . էն էվվէլ իչի պիր սըղրասընա գօթալըմ:

Կասթօն. – Իչթէ պանա իսէճէյին խըսամէթ՝ մահզա պու մնատէյէ այիա տիր:

Նազէռ, պիր ատըմ կէլի չէքիլէրէք ազիմ պիր մէրդագ, վէ թէաճիւպ իլէ տէլիգանըը ըէֆիգինի պաշտան

այաղա գատար սիւզմէյէ պաչլատը, մէրդուման օլ էնսատէ, Ռօայալ մէյսանընընը թէնհա կիւղէրկեահէլէրինտէ պուլունույօրլար իտի, եագընլարընտա եանմագտա օլան պիր ֆէնէրին ըշըղը, Կասթօնըն՝ մահզունը, վէ միւթէքէպպիր անը իւղէրինէ ղարիպ պիր ղիյա սաչմագլա, նիմ սուրէթաէ մէրդումընն՝ սէրպիւլէնտանէ թավըրընը զահիր իտիյօր իտի:

Նազէռ. – (Պաչընը սիլքէրէք) սէնին պու թասավվուրլարընն, պիր իչճի ատէմին թասավուրլարը տէյիլտիր. ֆիլհագըգա Բալօ, սէն սիլքի ասկէրիտէ պուլունուպտա, ատի պիր նէֆէր օլաճաղընա իսէ, միրալայ օլմագլըղընն տահա էվլա օլաճագտը, ֆագաթ պունլար սըրֆ զաննու խէյալաթտէն իպարէթ չէյլէր տիր . . . չիմոի հագըգաթը հալէ կէլէմիմ, սէն Ցուէլօ ևթմէք խաթիյօրսուն, բէք աչէա՝ իսէպիկիրսին, ֆագաթ պագալըմ նէ՞ իլէ վուրուչաճագընն:

Կասթօն. – Ցօղրուսը պէնտէ պիլմէմ:

Նազէռ. – Բէրկէլ իլէ՞մի . . . բըչա՞ղըլամը . . . սօբա՞յը լամը . . .

Կասթօն. – (Եավաշ սէտայըլա) Հա՛յըր:

Նազէռ. – Հայը՞րմը . . . հա՛ անլատըմ, ֆիլհագըգա գըլըճ տահա մինասիպէթլի վէ քիպարճա սըր տէյի՛լմի էվլաատըմ. . . ֆագաթ շուրասը վար քի տէօյիւշէնլէր ասկէր տէյիլ տիրլէր . . . Բըչաք, սօբա, բէրկէլ, պէնիմ պիլմիյիմ պունլար տըր . . . պէն տահի չօղ տէֆա պասաճն՝ վէ եահօտ սօբայըլա տէօյիւշմէյէ մէճպուր օլմուշընմընը, պէն քի, սիլքի ասկէրիտէ պուլունմուշ, վէ նամուսըր սուրէթաէ խըսամէթ ևթմիչ օլտուղում իչուն, զապթիէրիմտէն շէհատէթնամէլէր ալմընըմ քի, էլհէվմ նէզտիտէ մահֆուզ տըր, վէ իչթէ պու սէպէպլէ էլ իլէ տէօյիւշմէտէն ասլա խոշ լանմամ:

Կասթօն. – Ֆագաթ պէն արդատաչլարըմըն պիրի իլէ Տուէլլօ իթմէյէճէյիմ։

Նազէռ. – Ցէմէք բի ասըլզատէ վէ եահօտ միւթէպէր պիր ատէմ իլէ տէօյիւշէճէքտին էօյլէմի . . . օ պահսը տիկէր . . . էօյլէ օլտուղու հալտէ, իբի թարաֆըը քէսէր դըլըճա իհթիյաճըն օլաճագ տըր, խատին պուլտուղ նան ատէմին խամ նէ՞ տիր, պէն հատահմէճ միւթէպէր խանելերէ կիմսիյ չըգմըշ օլտուղումտան պէլքի թանըրըմ։

Կասթօն. – (Թերեատիւա իլէ) խամ . . .

Նազէռ. – Էվէթ, տէօյլէ խամինի տէօյլէ . . .

Կասթօն. – (Պիր մըդտար թէրեատիւա իթտիքտէն սօնրա տէրտ պիր տէտայըլ լա) Մարքի տը Մայլերըրէ թէսմիյէ օլունուր։

Նազէռ. – (Հայրեթի իլէ հայդըրարադ) չու օղլանճըգմըյըմըշ . . . Եապանի Մարգի տէտիքլերի . . . էվէթ, Մարգիլերին Մարգիսի . . . ֆագաթ օ սէնին իլէ Տուէլլօ իթմէյէ թէնէղղիւլ խաէճէ՛քմի զանն խտյօրսուն։

Կասթօն. – Հա՛յ հա՛յ, օ խուսուստա քեամիլէն էմինիմ, չինքի քէնտիսինի թահգիր իթտիմ։

Նազէռ. – Էօյլէ օլտուղու հալտէ, պէյէնտիկի սիլահ ըլա վուրուշմագ, եանի սիլահ լինթիխապ իթմէք հադգը մէրգումէն տըր քի . . . պէնճէ չիմտիտէն դազանմըշ սայըլըր . . . ֆագաթ էվլատըմ, եալընըզ թահգիր իթմէք քեաֆի տէյիլ տիր . . . նէ տէմէք խաթէտիյիմի անլայօրսուն ա . . . մէսէլա ֆարղ խաէլիմ քի, պիղիմ Բուարէ պիր ասըլզատէյի թահգիր իթտին . . . վէ նասըլ քի խաէպիլիրտէ . . . ֆագաթ օ ասըլզատէ, մէրգումի իլէ Տուէլլօ իթմէյի գապուլ իթմէղ . . . վագաա պու հալ պանա բէք մինասիպէթսիզ վէ հագսըզ կէօրիւնիւր, չինքի միւնեաեառէ ճիւմլէ ինսանլար նէքտիկէրինէ միւսաւի տիրլեր . . . լաքին նէ՞ չարէ իշլեթ պէօյլէ օլուչօր։

Կասթօն, Ցըրակօնըն պու սէօզլէրինտէն ճանը սըգը-

ւըպ, կիւճպէլա քէնտիսինի զապթ խաէպիլիյօր խոի . մէրգումի՛ հէյման սէրի պիր հարաքէթ իպրազը յըլա։

— Մարգինին՝ պէնիմ իլէ Տուէլլօ խաէճէ՛յինէ էմինիմ աէյօրում սիզէ – տէտի։

Նազէռ. – Էհ անլատըմ, արթըգ պու գատարը քհաֆի տիր . . . ֆագաթ օ հալտէ, սէն պանա հէր պիր չէյի տէմէմիշ օլմալըսըն . . . միւճէրրէտ պաշդա չէ յտէ օլմալը։

Կասթօն, Նազէռէ թէդարրուպ իթտի, վէ զայէթ հավաշ պիր սէտայը լա,

— Ցէյճէյիմ սէօզլերէ էյի տըգդաթ իթ, պէն օ ատէմի թահդիր իթտիյինին էսպապը մուճիպէսինին թէֆէրրուատընը սանա պիլտիրէմէմ . . . չինքի պու մատտէ միւթէվէքքա բէտերիմէ պըտ պիր էսրար տըր . . . ֆագաթ մէգբիւր էսրարրն՝ եալընըզ քէնտիմէ մախսուս օլան պիր գըսմընը սանա անլատապիլիրիմ, դիրա սէն տայիմա պէնիմ հագդըմտա խալխանէ պիր տօսթլուգ կէօսթերմիշին տիր . . . պէն ասըլզատէ օլտուղումտան մատէ, հաթտա միւթէպէր վէ չէօհրեթշըար պիր ֆամիլեանըն մէշրու (օրինաւոր) էվլատըյըմ . . . Ցէտէմ, ֆըրանսա ասըլզատէկեանընըն սէրվէրիատտ օլունուր պիր տուգա խոի . . . պանա պուննտան պաշդա պիր չէյ պատ էթմէ արթըգ . . . միւթէվէքքա բէտերիմ, ֆամիլեամըզըն նամ ու շանընը քէնտի իլէ պէրապէր մէզարա կէօթիւրտի։

Նազէռ, թէճաճլապ իլէ պիր տագդգա գատար սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, պիլա խոթթյար պիր նէվի էմինիյէթսիզլիք էյտա խտեր պիր թավըրըլա քէլտմէ աղազ խատերէք,

— վա՛յ Բալօ . . . տէմէք օլուր քի սէն ասըլզատէ իմիշսին հա . . . – տէտիքտէն սօնրա քէնտու քէնտույէ սէօզիւնէ տեվամ խաէրէք,

— Ֆագաթ տէտիյի տօղրու տը ր . . . պէնտէ պու էֆքեարտայըմ . . . պու տէվլգանըը , քէնտի ըէֆիքլերինէ

մաղրուրլուգ լեթմէտիկի կիպի, անլերէ թէդարրուպ տախի լեթմէզ, մերգուման իլէ էյլէնմէզ . . . լաթիֆէ լեթմէզ . . . ասլա խօշնուտսըզլըգ կէօսթերմէզ . . . իլլա միւթէհատիյէն չալըշըր . . . նէ եիւզիւնի էքչիտիր . . . վէ նէտէ ճանընըն սըգընթըսընը պէյան իտիճի պիր հալ խպրազ իտեր . . . հասըլը պու չօճուգ, օ պիր թագըմ միւսիւլէրէ պէնզէմէզ քի, պէտպահալըղա վէ սէֆալէթէ տիւչար օլտուգլարընտա, եվինէ քիպրու ղուրուլարընտան նաչի ֆապրիգա տէրուննինէ սըղմազ օլուրլար . . . – Նաղէռ, գալըն վէ եիւքսէք սէտայըլա իլավէյի մեգալ իտերէք – ա՛հ Բալօ . . . ֆագաթ պունը պանա պիլտիրտիյին իչիւն թէչէք քիւր իտերիմ . . . – տէտի։

Կասթօն. – Լաքին սէն պէնի սէօյլէմէյէ մեճպուր լեթտին, եօլտա պէն . . .

Նաղէռ. – (Սէօղիւնի դամ իտերէք) թէչէք քիւր իտերիմ տէտիք ա . . . արթըդ պու գատարը քեաֆի տիր, պէն բեք ալէա պիլիրիմ քի՝ սէն ասըլզատէ օլտուղուն իչիւն հիչ պիր վագըթ թէֆախխուր լեթմիշ տէյիլսին։

Կասթօն. – Հաշա, հիչ պիր վագըթ։

Նաղէռ. – (Ինտիչէլի պիր սէտայըլա) Բա՛լօ, սահիհէն տէրիմ քի սէն էյի պիր չօճուգսուն . . . ֆաֆաթ սէնի էվվէլ քի կիպի եվինէ «Բալօ» թէսմիյէ լեթտիյիմ իչիւն կիւճէնմէ յէսին հա՛ . . .

Կասթօն, թէպէսսիմ իտերէք էլինի ուզաթտը, վէ Նաղէռ տախի քեմալի միւվէտէթլէ մերգումընն էլինի չիտէթլէ սըգը վէրտի։

Նաղէռ. – Բէ՛հ, պէն քենտիլէրինէ ասըլզատէ իւնվանը վէրէնլէրին պագըլարընը, եալընըզ Ծօլի վէ Ս.մպէկիւ թէսթիտօլարընտա կէօրմիւշիւմ քի, պունլար եալանճը, խայըն, լրօլարընտա կէօրմիւշիւմ քի, պունլար եալանճը, խայըն, լմանընըզ, վէ ալչագ մախլուգլերտիր. պէնիմ անլէր հագգընտա ասլա էհտիյէճու թէվէճճիւհիմ եօգտուր, էյի տինլէ պէնի Բալօ, պէն հէր բաղար թէսաթրօյա կիտերիմ, վէ հէր կիտերիմ չիմտէ տէ միւճէրրէտ պիր Գօնթ, վէ եախօտ պիր Պառօն կէօրիւրիւմ քի, պունլար ագթրիսթլէրին պիրինի էսիր, վէ եա ղէնճիրպէնտ իտուպտա մահվ լեթմէք իչիւն, իպլիսանէ րիյաքեարլըգլար իլէ մերգումէլէրին այագլարը ալթընտա եալթագլանըրլար, ա՛հ Մինեօնըմ, պէնիմ չէֆֆաթլը մահպուպէմ, պունլարը կէօրտիյիւնտէ, նէ գատար աճըր նէ գատար աղլար պիլիրմիսին . . . թարիֆ իտէմէմ, ֆագաթ ազիզիմ Բալօ, սէն ասըլզատէսին ամմա՝ ասլա օնլար կիպի տէյիլսին. սէն խայըրխահ պիր չօճուգսըն . . . էկէր ասըլզատէ խէնտէ գապահաթ սէնին տէյիլ տիր. վէ պէն սէնի չիմտի եվվէլքինտէն չօգ զիյատէ սէվէէ յօրում . . . իմտի իչթէ սանա սէօզ վէրիրիմ քի, չահիալերինին պիրիտէ պէն օլաճաղըմ. վագաա նէ իչիւն Տուս էլլօ լեթտիյինի պիլմէմ, վէ պու խսէ պիրազ միւշկիւլ օլաճագատա պէյլիս եօգ . . . պէն սէնին իչիւն հէր շէյի կէօզլիւմէ ալտըրմըշըմ . . . հէմշիրէնէ կէլինճէ . . .

Կասթօն. – (Մահզունիյէթլէ պաշընը էյէրէք) ա՛հ պիլչարէ հէմշիրէճիյիմ։

Նաղէռ. – (Հըսս լեթտիյի էնտիչէյի, եիւքսէք սէտայըլըա պիր կիւլիւշ թահտընտա սէթր լեթմէյէ չալըշարագ) ֆագաթ էվլատըմ նի՛չիւն էսէֆ իտիյօրսուն, էլպէթտէքի մերգումէ՝ սէնին եարտարըդն տիվանէլքելերի տուլամայագ տըր։

Կասթօն. – Լաքին չայէտ էօլճէճէք օլուրսամ . . .

Նաղէռ. – Սո՛ւս Բալօ սո՛ւս . . .

Կասթօն. – (Սօուգ դանլըլըգլա) զանն իտերիմ քի էօլճէճ յիմ։

Նաղէռ. – Սո՛ւս տէյօրում սանա, հագդընտա խայըր սէօյլէ քի խայըր կէլսին . . . ա՛հ պիչարէ Բալօ, սէն պէօյլէ պիր հալ իլէ էօլէսին . . . ա՛հ եօգ եօգ . . .

Նաղէռ, պու սէօզլերի լիլիրէք պիր սէտայըլա սէօյլէմէյէն սօնրա, հէման չիտէթլէ Կասթօնը գուճագլա-

յուպ կէօյսիւ իւզերինտէ պզգաը . . .

Պաառէհու կէրի չէքիլսի, վէ ազիմ պիր հիտէթու չիտէթ խպրազըյըլա այաղընը եէրէ վուրարագ, վէ ելի իլէ կէօզ եաշլարընը սիլերէք,

— Ա՛հ եարամազ սէնի . . . պանա սբըդ սապըդ շէյլէը սէօյլէսախյօրսըն . . . հէմշիրէնի . . . պէն հէմշիրէնի թանըմամ . . . ֆագաթ քէնտիսինի ճանտան սեվէրիմ . . . մազալլահ չայէա պիր պէտպահալըդ վուդու պուլուրսա . . . հէմշիրէնին պիր չէֆիդ բէտէրի օլաճադ տըր . . . անլայօրմըսըն ֆալօ, սեվկիդի եվլաատըմ . . .

Պու տէֆաատա կասթօն, նաղլէք գօլլարըյըլա Տըրակօնն էնլի ումուդլարընը սապտը, վէ պիր միւտէթ պիրիպիրլէրինի տէրաղուշ իթմիշ օլտուգլարը հալտէ գալտըլար քի, պու էանատէ կասթօն միւքէրրիրէն,

— Թէշէքքիւր իտէրիմ Տըրակօն . . . Թէշէքքիւր իտէրիմ . . . — տէմէքտէ իսի։

Մէրա նաղէռ, կէօզլէրինտէն ճուշ լտէն էշգը Թէէսիւրի արթըգ զապթ իտէմէյուպ, չօճուգ կիպի ապլայօր իսի։

Մէրգում, պիր գաչ տագըգա ըրգդաթաիվիդ պիր նիկեահ իլէ կասթօնըն եիւղիւնէ պագտըգտան ոօնրա, մէրդումը կէբլէկ իթի վէբտի, վէ սէօզիւնէ տեվամ պիրլէ,

— Նէ քի տէյէճէքսէմ տէտիմ, արթըգ պու մատտէ հագգընտա սէօյլէշմէյելիմ . . . չիւնքի ճանըմ սըգըլըր, ատակէրլիք իթմիշ պիր ատէմ իչիւն պէօյլէ գարը կիպի ապլամագ մինաասիպէթսիզ չէյ տիր . . . նէ հալ իսէ չիմտի եարընքի իշէ կէլէլիմ . . . Թապանճա խոթխոճալ իթմէք պիւլ՛ըմիսին։

Կասթօն. — Հայըր։

Նաղէռ. — Էյ գըլըճ չէքմէք։

Կասթօն. — Հայըր, ծնուտա պիլմէմ։

Նաղէռ. — (Պիր տագըգա գատար եիւղիւնի էգչիտէ-

րէք) պէյիս եօզ . . . նէ գատար միւպթէտիլէը կէօրիւլմիւշ տիր քի, լուզումը Թագտիրինտէ . . . ֆագաթ պէնիմ սիլահ մուալլիմի օլտուղումը պիւլ՛ըմիսին, պէն սանա գըլըճ գուլլաճմայը էօյրէտէպիլիրիմ . . . կէլ խոտի պագայըմ . . .

Նաղէռ, կասթօնա սիլահ Թալիմ իթմէք իչիւն մերգումը զօրըլա չէքիպ օտասընա կէօթիւրմէք խոթէմիշ իտէտէ, կասթօն իմմինա իթմիշ, վէ Նաղէռ տախի ըէճա մէգամըյըլա,

— կէլ տէյօրում սանա կասթօն — տէմիշ իտի։

Կասթօն. — Հայըր օլամազ չիմտի կէլէմէմ . . . էօմրիւմին պու սօն կէճէսինի հէմշիրէմ իլէ պէրաբեր կէչիրմէք իսթէրիմ։

Նաղէռ. — Հագգըն վար . . . վագտա եարըն Թամ պու սաաթտա իչքիմիզ պիրլիքտէ Թաամ իտէճէյիմիզէ էմին իսէմտէ, նիհայէթի հագգը օլտուղունը տախի իլթիբաֆ իտէրիմ. էն էվվէլ քիւչիճէք հէմշիրէնի տիւչիւնմէք էլզեմ տիր . . . տէմէք օլուր քի եարըն էն կէճի սաաթ սէքիզտէ կէլմէլիսին քի, սանա էյի պիր տէրս վէրէյիմ . . . ֆագաթ էյի հաթրըմա կէլտի, տուր քի սէօյլէյիմ, սաքին օլտուղում խանէյի պիւլ՛ըմիսին։

Ֆիլհագըգտա կասթօն, Նաղէռին նէրէտէ իգամէթ իթտիկինի պիլմէդ իտի, չիւնքի պուննար սէֆահաթ ըէֆիգի օլմայուպ, իլլա պիր ֆապրիգատա չալըշան արգատաչլար օլմաղըլա, վէ հէր կիւն պիրիպիրլէրինի կէօրտիւքլէրի իչիւն, արթըգ եէքտիկէրինի պիյարէթ իթմէյէ լուզում գալմատըղընտան, պիրի պիրլէրինին իգամէթկեահլէրինի պիլէմէյէճէքլէրի Թապիյի իտի։

Տէրհալ իչքի պիրլիքտէ պիր մէյխանէյէ կիրտիկէր, վէ Տըրակօն՝ պիր քեաղըտըն իւզերինտէ գարմա գարըշ, վէ աճալ աճայիպ եազըլար իլէ ալթի իւզդիքր սէօզլերի եազտը։

«Ծըրակօն թէսմիյէ գըլընան Նազէռ, Պօմարչէ մէյ-
տանընտա նօմէրօսըղ եէնի խանէտէ, գավխօնըն սըրա-
սընտա վադը, տէօրտիւնճի պինանըն էն իւսթ գամբըն-
տաքի տարաճըգ կէչիտին իչինէ այըլըը օլան իւչիւնճի
գաբը, իսմի գաբընըն իւզէրինտէ եաղըլմըշ տըր»։

Վէ մէրգուման իքի ահպապլար, պու հալ իլէ օ ադ-
շամ պերիպերլէրինտէն մուճարէգամ իմմիչլէր իտի։

6

ՍԻԼԱՀ ԹԱԼԻՄԻ

«Ծըրակօն» թէսմիյէ գըլընան Նազէռ, մէզքիւր պի-
նանըն տամը ալթընտա, եանի չըրչան մէդամընտա եա-
բըլմըշ իքի բէնչէրէչի վասի պիր օտատա իդամէթ իմ-
մէքտէ իտի. մէզքիւր բէնչէրէչէրին ճամլարը արդասըն-
տան, սօն պահար մէվսիմինէ մախսուս բէնկլերի սօկուն
չիչէքլեր կէօրիւնիյօր իտի։

Գարէօլանըն էթրաֆը՝ էհլի թապիամի վէ մէզադ սա-
հիպի օլանլարա մախսուս պիր թէղէինամի իլէ խամլ իտիլ-
միշ, վէ մէչին պիր ասկըյըլա թավանտան ասըլմըշ բէր-
տէլեր իլէ մուհամի իտի։

Սօպանըն իւզէրինտէ, ուղուն պիր պիրա գատէհի
տէրուինինտէ (Տալհիյա) տէտիքլերի չիչէքլերուտէն վաղ օ-
լումնուշ իտի։

Ճէվիզ աղաճընտան մամուլ պիր չէքմէճէ, միւճելլա
պիր տօլապ, բամուդ պէկինտէն վէ իւսթիւ սիւզէնի իշ-
լէնմիշ դօյու պիր էօրթիւ իլէ էօրթիւլմիւշ պիր գօլմուդ
իլէ՝ տիկեր սանտալեաներ կէօրիւնիւպ, եշիայի մէզքիւ-
բէնին բագըղըյըլա պու ֆագըր իշճինին մէսքէնինտէ

հիւքմ իտէն թէհարէթ, վէ հիւանի լինթիզամ, նազարը
տըգդամէթ այընտըգտա, պու խօշ հալ՝ միւճէրրէտ էհլի
մէրադ վէ եվճիմէն պիր էլին սայէսինտէ հուսուսի կէլ-
միշ օլաճաղը իյթիրաֆ օլունուր իտի։

Պուննան մատէ կէրէք բէնչէրէչէրին տըշարըսընտա,
վէ կէրէք իչէրտէ պուլունան չիչէք սագսըլարընըն թէմիզ-
լիյի, գար կիպի պէյազ բէրտէլէր, վէ գալայտան մամուլ
բէրտէ գալտըրմալարընըն կիւմիւշ կիպի բարլագլըղը,
վէլհասըլ պու ֆագրը հալտէ՝ ֆագամի ղայէթ թէմիզ
էչեայը կէօրէնէր, հէր հալտէ մէզքիւր օտայը կեահ պէ
կեահ եվճիմէն, վէ քեար կիւզար պիր գաապընըն ղիյաբէթ
իմմէքտէ օլտուղունը թէսլիմ իտէճէքլեր իտի։

Թայիֆէյի ղիւքիւրըն պատիյի չէրէֆու սաատէթի
օլան պու կիպի հիւրիւլեր, հէր կիլոտիքլերի մահալէ էօյլէ
խօշ պիր թայիհա, օ կիպի պիր հիւանի լինթիզամ, վէ օ տէ-
րէճէ բարլագ պիր ղիյանըն էսէրինի պըրագըլըր քի,
անը դալէմ իլէ վասֆ իմմէք միւմքին օլամայուպ, եալը-
նըզ հըսս օլունապիլիր։

Մէզքիւր օտանըն պու խայըրխահ հիւրիւսի, նազէ-
ռին սէվկիյի նըշանլըսը Մինեօն իտի. գարիյնի քիրամ,
մէրգումէյի կէրէք Օբերա Թէաթրօսընտա, վէ կէրէք մա-
տամ Սօրէլին իչ մահալինտէ կէօրտիւլեր։

Ֆիլհագըգա Մինեօն, խայըրխահ վէ կիւղէլ պիր
գըզճըաղ օլուպ, քենտի Ծըրակօնընը, եանի նըշանլըսը օ-
լան Նազէռի, տիւնեանէ կիպի սէվգը իտի. շուրասը տաճի
մալիւմ օլա քի, Ծըրակօն, պագչին մէրգումէյի հիտէթ-
լէնտիրիյօր իտի իսէտէ, պու հալ՝ Մինեօնըն մուհապէթի-
նին ինգըրազընը մուճիպ օլմայօր իտի. Ծըրակօն, ֆապրի-
գայա կիմիյինտէն սօնրա, պիր գաչ սապահ Բօարէնին
մաշուգէսի, վէ օգուսյանլարըմըզդըն թանըտըղը օլան Պէպէլ
նամ աչիֆքիթ, Նազէռին օտասընա կէլիպ, մահալի մէզ-
քիւրտէ հիւքմ իմմէքտէ օլան թէսմիպլինի, վէ հիւանի լին-

թիղամը կէօրմէքլէ ուժուղլարընը գալըբարագ . . . Մինեօնա խիթապէն։

— Դըղըմ, պիլմիշ օլասըն քի, ատի վէ ֆագըը պիր օյմաճըյը պէքլէմէք իչուն, ձէնապը հադգըն սանա իհսան կիթախչի պու կիւզել կիւնլէրի, պէօյլէ ադշամա գաատար թէքու թէնհա կէչիրմէք ասլա պահոլեարլըդ ատտ օլունամազ, պագ պէնիմէք պիր Բօարէմ վար քի, պէնիմ իչուն բէքտէ ֆէնա տէյիլ իսէտ, ֆագաթի պու ճիւմլէ մէրգումա պանա մանի օլամազ, պէն իսթէհչիմ կիպի . . . կիւնլէր ուղուն տըր Մինեօնճըղըմ . . . նամուսը աաէմլէր իլէ աշինալըգ բէյատա իտէրէք վագըթը խօշ կէչիրմէլի տիր . . . պունատան մատէ, մէքթէպ թալէպէլէրինէն տախի նէ չըգ վէ նէ չիրին չէյլէր օլտուգլարընը պիլիրսին ա . . . պունա դըրմըղը թագեէլիլէր իլէ թէաշիւգ տէնիր, ա՛հ Մինեօնճըղըմ պու քիւլհանիլէրի կէօրտիւմտէ, Բօլ տը Դօգըն քիթապընատա գ իչը օլունան տէլիգանլըլարը կէօրիւյօրում գանն իտէրսին . . .

Պէպէլ, պալատէ մուհարրէր սէօզլէր կիպի տահա բէք չօգ հեղէյան իթմիչ իտի իսէտ, Մինեօն ասլա դուլագ ասմատըղընատան, մէրգումէ տախի հիտէթինատէն նաշի, պիր թագըմ ճէպի տէլիք թալէպէլէր իլէ, պիլարտօ օյնաման սէֆիհ տէլիգանլըլարըն թէէլիֆ քէրտէսի օլան՝ հիւսնի ախլադընէ մուղայը պիր պէսթէյի թէրբէննիւմ իտէրէք, մէգ քիւր պինանըն ալթը գաթ նէրտիւպանլատըրնատան էնիպ կիթմէյէ մէճպուր օլմուշ, վէ Մինեօն տատի եվնէ եալընըգ գալընշ իտի։

Նագէդէն օտասընըն թէգեվինաթընը իբմալ իտէն տահա պագդա չէյլէր վար իտի քի, Մինեօնըն մէգ քիւր եշեանընն ինթիզամընատա միւտախէլէսի եօգ իտի։

Էշհայի մէգ քիւրե եվվէլա, ուղուն վէ տիւգ պիր տուվարի գէլըճը, սանկչէն խաչվարի գօնաւլմուշ պիր չիֆթ արապէս թիւթիւն չըպըղըյըլա, պէյագ պիր պուրնուգ,

վէ պիրտէ զայէթ ուղուն ճէզայիր գուշաղընտան իպտիբէթ իտի քի, պու գուշաղըն գումաչընըն նէֆտսէթի, Ֆըրանսա ֆապրիգալարընըն պատկի խէճալէթի օլաճագ տէրէճէտէ իտի։

Նագէդ, պունլարը ճէզայիր սէֆերինտէն կէլտիկնտէ պէրապէր կէթիրմիշ օլուպ, եշհայը մէգ քիւրե քէնտի իչուն պիր մուզաֆֆէրիյէթը ճէլիլէնին էսէրի իտի։

Նասըլ քի կէօրտիւք, Նագէդ, կասթոնը քէմալի միվէտտէթ, վէ պիր ազտա իհթիրամու իհթիրազ իլէ գապուլ իթմիշ իտի։

Նագէդ, Բալօ (Կասթոն) իլէ եվվէլքի կիպի լաիւպալանէ կէօրիւշէպիլմէք իչուն պէյհուտէյէ ճահտ իտիյօր իտի. պունատան պէօյլէ Բալօ, քէնտիսի իչուն պիր Ֆըրանսա ասըլզատէսինին թէօրնը օլմաղըա, խահնախահ անընըա պիր նէվի իհթիրազ իլէ տավրանմայա մէճպուր օլուրյօր իտի։

Պունատան դամի նագար, Նագէդին գալպինի մուգթարըգ վէ մուազղէզ իտէն պիր մատտէ տահա վարըմըր. մէրգումէ, պիր սանտալէէ իւզէրինէ տիւշիւպտէ, սօլուեարագ նէֆէս ալըպ վէրմէքտէ օլան Կասթոնըն գարշըսընատա, այագ իւսթի տուրմուշ օլտուղու հալտէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Պու կիճէ գաթան կէօղէրիմէ ույգու կիրմէտի... չիւնքի տապահա գատար սէնի տիւշիւնիյօրըտմ. . . եալընըզ սէնի Բալօ անլա՛յօրմըսըն. . . պունըն սէպէպի պիր աղ իտէճէյին Ցուէլլօ իսէտ, էն պաչլըճասը օ իբի պանգա գայմէլէրի իչուն իտի։

Կասթոն, Նագէդին պու սէօղլէրինատէն հիչ պիր չէյ անլայամայուպ ճէվապ վէրմէտի, վէ եալընըզ նէ տէմէք իսթէհչինի տուալ իտէր պիր նիկահ իլէ մէրգումընն եիւզինէ պագտը. Նագէդ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Ա՛հ սէվկիլիմ Բալօ . . . հէնուզ մալիւմաթընն պիլէ

եօգ, պու ֆկսլի սըրդաթը սէնկին իւղերինէ պըրագաճագ-
լարը խաթրընտան պիլէ կէչմէյօրաը տէյի՛լմի . . . եա՛ էվ-
լատըմ, պապա Բօթէլին չէքմէճէսինտէն իբի պանգնօթ
չալընմը չըտը . . .

Կասթօն. – Էյ՛յ պու սըրդաթը պանա՞մը համլ իտի-
յօրլարըտը :

Նազէռ. – Իհ չէօյլէ պիր . . . ֆագաթ պէն տէյիլ
հա . . . լաքին Բալօ, պիր ատէմ սօն տէրէճէ ալչագ օլ-
մալը քի, սէնկին հագգընտա պէօյլէ պիր չիւպհէյէ զահիպ
օլսուն . . . պէն, նէ վագըթ քի սէնկին սիյահ էլպիսէ իլէ
ֆապրիգատան իչէրի կիրտիկինի կէօրտիւմ . . . ահ պու
սուչի զանն պիր տագըդա պիլէ սիւրմէտի . . . ֆագաթ
պէն օ էնատէ, գալըմ չիմչէքտէն վուրուլմուշ կիպի պիր
շէյ հըսա իթտիմ . . .

Նազէռ, պու արա սէօղիւնի դաթ իտէրէք Կասթօ-
նըն էլինի թռւթտը, վէ քէնտի կէօյսիւ իւղերինէ վազ
իթտիքտէն սօնրա, քէմալի խահիշ իլէ Թէքըրտար սէօղիւնէ
տէվամ իտէրէք . . .

— Պագ էվլատըմ, պագ եիւրէյիմ նասըլ չարըը յօր,
ա՛հ օ տէհշէթլիւ վագտա հաթըրըմա կէլտիքճէ, նասըլ
մուղթաըրըպ օլտուղումը Թաբիֆ իտէմէմ . . . ֆագաթ
րահմէթի օլսուն ճանընա, վագթը յըլա պէրպէրլիք իթմիշ
օլան պիղիմ ալայըն պին պաչըսը մուավինինին տէտիյի
կիպի, տէրհալ սէնի իթհամ իտէնլէրին իւղերինէ ամը-
լուպտա, տէրիլէրինի իւղերէք էնտէլէրինտէն չըգարմալը-
յըտըմ . . . նէ հալ իտէ պիր ազ րահաթլանտըն տէյի՛լմի.
էօյլէ իտէ չիմոի ոայըն պագայըմ. պէն՝ հէմ սանա սիյահ
գուլլանմայը էօյրէթիր, վէ հէմոէ ֆապրիգատա կէչէն
վագտայը հէքեայէ իտէրիմ – տէտի :

Կասթօն, այագա գալդարագ սէթրէսինի չըգարտը,
վէ Նազէռ տախի չու վէչհ իլէ հէքեայէսինէ տէվամ իթտի :

— Նասըլ քի պիլիրսին, սէնինլէ պէրապէր քէմէրլէ-

րին ալթընա գատար կիթտիք, վէ սէնի օրատա պըրագ-
տըգտան սօնրա պէն Թէքրար ֆապրիգայա տէօնտիւմ...
պիրտէ նակէհան Բօարէ գարշըմա չըգըպ « պահս իտէ-
րիմ» տէտի . . . պիլիրսին ա, Բօարէ տայիմա պէօյլէ
սէօյլէր . . .

Տըրակօն, սէօղիւնի գաթ իթտիքտէն սօնրա Թէքրար
տէվամ իտուպ,

— Գօլունը սըղայը վէր, վէ պօյընպաղընը տախի պէ-
լինէ սար . . . պու հէքեայէյի՝ անճագ Թաճիղ օլմանն
իչիւն իտիյօրում – տէյինճէ, կա՛սթօն, տէրհալ Տըրակօ-
նըն էմրինէ միւթապաաթ իթտի :

Նազէռ, կիտուպ պիր մասանըն ալթընտան Տուէլօյա
մախսուս իբի ատէթ քէսմէդ դըլըճ չըգ արտը, վէ Թէք-
րար քէլամէ աղազ իտէրէք,

— Մինեօնըն սէպէպի իլէ ավատանլըգլարըմը կիղլէ-
մէյէ մէճպուր օլուրում. . . մալիմա՛ գարըլար պուն-
լարը կէօրտիւքլէրինտէ էօտլէրի գօբարագ գաչարլար . . .
նէ հալ իսէ, Բօարէ, «պահս իտէրիմ» տէյէրէք եանընմա
կէլինճէ, պահս իթմէմ տէմիչ իտիմ, պէն պուրայա կէլ-
տիմ քի պիրիպիրիմիղին սէօղիւնի անլայալըմ. չիմոի սիղէ
շուրայը իվթար իտէրիմ քի, րէֆիգէրիմիղին իչինտէ Բա-
լօտան մատէ նամուալը պիր ատէմ տահա եօգ տըր. իմոի
հէր քիմ անըն ալէյհինտէ պիր սէօղ սէօյլէմէյէ ճէսարէթի
իտէրսէ, հէման իբի պիր տէմէյուպ գաֆասընը դըրա-
րըմ . . . – տէտիմ:

Նազէռ, Թէքրար հէքեայէսինի գաթ իթմէքլէ գըլըճ
Թալիմի տէրսինէ պաչլայարագ,

— Բալօ՛ էվլատըմ ատղրու տուր, սաղ այագընը սէր-
պէսթի պըրագ, վիճուտինին աղըրլըղընը սօղ այագընա
Թահմիլ էթ, սօղ էլինի արգանա տօղրու կէօղիւր քի գը-
լըճ տարպէսինէ հէտէֆ օլմայասըն, սաղ էլինի՝ կէօղիւնին
հիզասընա գատար եօգարը գալտըր. Թէթիկ տուր . . .

հա չէօյլէ , պիր ազ տահա իլէրի կէլ . . . արշ . . . պիր իքի , է՛հ է՛հ եավաշ եավաշ ալըշըրսըն . . . էօյրէնէճէքսին . . . – մէրգումր թէքրար հէքեայէսինէ պէտ իթտի։

— Անլաշըլըո՞մը . . . պէն՝ ոնլարա քէսէրիմ պիչէրիմ տէտի իսէմոճ, քիմսէնին վազիֆէսի օլմասը . . . չիւնքի պու կիպի չէյլէր սէօյլէրիմ ամմա, իճրասընատա պուլունամամ . . . նէ եաբայըմ ըզդաթը գալպիյէմ պէնի մէն իտէր . . . ֆագաթի շուրասը վար քի , անլէրին պուրնումա կիւլմէք աառէթլէրի տէյիլ իքէն . . . տիւն ագշամ առէթա պէնիմ իլէ էյլէնմէյէ չըգըշըլար , տօղրուսը պու հալ սոն տէրէճէ հիտէթիմի մուճիպ օլուպ , աղ գալսը քի էլիմոճէն պիր գաղա չըգաճագտը . . .

— Շիմտի տայիմա կէօզիւնի կէօզիւմին իչինէ տիքի վէր , գօրգմա . . . գըլըճընը գըլըճըմա տայաթ . . . տըգգաթ էթ . . . տարպէչի միւտաֆաա էյլէ . . . ֆագաթի քէնտինիտէ սագըն . . . օլմասը . . .

Կասթօն , գըլըճ տարպէսինի նա՞սըլ միւտաֆաա իտէճէյինի պիր միմքիւն պիկէմէյօրըմը։

Տըրակօն, հէքեայէսինի գաթ իթմէյէ մէճպուր օլուպ, քէմալի մէհարէթի իլէ սիլահ թալիմինէ տէվամ, վէ գըլըճ տարպէսինի միւտաֆաա իթմէք խուսուսընատա լապըմ կէլէն վազիյէթ իլէ , մուամէլէյի իպթիտայիլէրի լայըգը սուրէթտէ էյղահ իտիյօր իտի։

Կասթօն, մալիք օլտուղու տիրայէթու ղէքեավէթինէ բաղմէն, պիր միմքիւն պու թալիմի էօյրէնէմէյուպ, պու հալ իլէ Տըրակօնըն իպրաղ իթտիյի մէհարէթին սէմէրէսի կէօրուէմէյօրսը, ֆագաթ Տըրակօն, ասլա մէյուս օլմայաղ, վէ Կասթօնը տասի թէչվիգ իթմէք էմէլի իլէ թալիմէ տէվամ իտէրէք ,

— Իօյրէնէիրսին էվլատըմ թէչաշ իթմէ , եավաշ եավաշ ալըշըրսըն . . . քէօր չէյթան . . . շուրասը վար քի , սիլահ թալիմինէ մահտուս օլան քէլէմէչէրին մանասընը պիլմէզսին քի . . . օ լուղէթլէր իլէ էյղահ իտէյիմ . . . լաքին պէյիս եօգ պէօյլէտէ օլապիլիր . . . արշ . . . թէքթիք տուբ . . . հազը՞րմըսըն . . . տարպէ յի միւտաֆաա իտէր իթմէզ հէման խաամինին իւղէրինէ դօյուլաճագսըն . . . հա՛յտէ, պիր իքի . . . ա՛րշ . . . հա՛յըր . . . օլմասը . . . եաբամատըն . . .

Կասթօն, օլապիլտիյի գատար էօյրէնմէյէ ճահտ իտիյօր իտի , պիչարէ տէլիգանլընըն սօյկուն սիյմասընատան չէշմէլէր կիպի թէր ագմագտա, վէ կիւճպէչա թէնէֆֆիւս իթմէքտէ իտի քի , Տըրակօն՝ մէրգումրն պու հալինի կէօրմէքլէ ,

— Պիրագ րահաթ իտէյիմ . . . օլո՛ւր օլուր էօյրէնիրսին , պիր չէյ տէյիլ։

Կասթօն, սանատալէանընըն իւղէրինէ տիւչիւպ օթուրտու , վէ մէնտիլի իլէ անլընատաքի թէրի սիլմէյէ պաշլատը . Տըրակօն իսէ՝ մէրգումրն պէօյլէ չարըգ եօրուլտուղունու , վէ թագու թուվանտէն տիւչտիւյինի կէօրինճէ ճիյէրի բարաղանըր , վէ տէրէճէ յի նիհայէտէ մուզթարըպ օլուչօր իտի իսէտէ։ տուչտուղու ըղթըրագը պէլլի իթմէմէյէ չալըշարագ թէքրար իտարէյի քէլամ, վէ հէքեայէսինէ տէվամ իտէրէք ,

— Նէ հալ իսէ տիկէրլէր պուրնումա կիւլմէյէ , վէ պէնի սարագ՛այա ալմաղա պաշլատըլար . . . պէն իսէ հիտէթիմտէն աթէչ քէսիլմիշ իտիմ, չիւնքի մէսէլէ սէնին խուղէրինտէ իտի . . . տէրհալ իքի քիշինին եագասընատան գավրատըմ . . . վէ աղ գալսը քի պունղարը սրճագ պիր համամա եօղլայաճագտըմ . . . պէրէքեաթ վէրսին քի , օ արա նակէհան Բօարէ հայգըրարագ – Տըրակօն , բաթըրտը կիւրկիւլթի իսթէմէզ , Բալօ իչիւն պիր չէյ տէյէն եօգ, Բալօ՝ էյի պիր չօճուգ տըր պիզ ծնը անլատըգ – տէտի։

Կասթօն, պայկըն պիր նիկեահ իլէ հէյքէլ կիպի պիլա հարաքէթ գալա գալմը չըտը . . պիչարէ տէլիգանլը, կիւճ

հալ լլէ նէֆֆս ալըպ վէրտիքճէ, կէօմլէ յինին արգասըն-տան ղայիֆ կէօյսիւնին թահտալարընըն գապարըպ էնտիյի կէօրիւլիւյօր խոի։

Տըրակօն, կէօղինին ուճուրլա մէրգումըն պու հալի էսէֆ իչթիմալինի թէտգըգ խոէրէք, խահնախահ քէնտու քէնտույէ,

— Պու ղէվալը հիչ աթէչ կէօրմէմիշ... իչթիմալ քի... պու չօճուգ...

Տըրակօն, պու սէօղլէրի սէօյլէտիյինտէ ուլթանտըղընտան դըզարտը, վէ տայիմի սուրէթտէ թէպէտտիւլ իտէն սիյմասընտա ալայիմի հիտէթ նիւմայան օլուպ, ըզհարը նէտտամէթ խոէր պիր սէտայըլա եինէ քէնտու քէնտույէ սէօյլէչէրէք։

— Ի՛հ, տօղրուսը պէն ալչագ տաէմին պիրիյիմ... տիւնքի կիւն քէնտիսինի խըրտըզ զանն իթտիմ. պու կիւնտէ գօղդագ վէ ալչագ պիր տաէմ եէրինէ գօյմագ-տայըմ... է՛հ ֆէնա տէյիլ... էն վիճտանսըզ պիր տաէմտէ, տօսթլարըյլա թըպգը պէնիմ կիպի վարընըր. հա՛յըր հա՛յըր... պու լինսանիյէթէ եագըշըր չէյ տէյիլ տիր...

Նաղէռ, պու սուրէթլէ քէնտու քէնտույի մուհաքէմէ, վէ մահքիմ իթտիքտէն սօնրա, բէչիման օլտուղունը իյմա խոէր պիր ա՛հ չէքէրէք հէքիայէսինէ տէվամ խոուպ,

— Անլատը՛նըն Բալօ էվլատըմ, Բօտրէնին աէտիյի սէօզիւ իչթիտիյիմտէ, արթըգ Ֆըրթիցին եագտասընը պըրագը վէրտիմ, վէ Բօտրէ յէ խիթապէն – կէօրիւնիւր քի պիրմի պապա Բօթէլին բարաքարը պուլունմուշ էօյլէմի – տէյու սուաղ իթտիյիմտէ, Բօտրէ – էվէթ տէտիյին կիպի, բարաքար պուլունտու – տէյու ճէվապ վէրտի, վէ պու սըրգաթըն նատըլ վուգու պուլտուղունը պանա հէքիայէ իթմէք իսթէյուպ, – պահս իտէրիմ քի բարաքարը չալընըն խամինի գաթան պիլէմէյէճէքսին – տէյինճէ, օ վա-

գըթ ճիւմլէսի եէք ավաղ – Բուբառ տըր Բուբառ տըր – տէյու հայդըլտըրլար – կէօրիւյօրմուսըն Բալօ... չու պուտտալա Բուբառընը ալըգ սըֆաթընտան պէօյլէ պիր չէյ մէմուլ խոէրմիյիմտին։

Կասթօն, իրի վէ պայկըն կէօղլէրինի Նաղէռին իւզէրինէ նատպ իտէրէք մաքինավարի պիր հալ խլէ,

— Հա՛յըր – տէյու ճէվապ վէրտի։

Պատէհու թէքրար սիւքիւթ իտուպ եինէ պիրա հարաքէթ գալա գալտը։

Պիչարէ Նաղէռ, իչի լաթիֆէյէ պօղմագ իչուն իթտիյի ճահտու իգտատաթընը սէմէրէսիզ գալտըղընը կէօրիւպ մահղուն օլտու, վէ պիր նէվի թէրէտտիւտ իլէ քէլամէ աղազ իտէրէք,

— Հա՛յտէ Բալօ էվլատըմ, գալդ պագայըմ, եօքղունլուղունը ալտըն զանն իտէրիմ... տէյի՛մի...– տէտի։

Կասթօն, աղըր պիր տավրանը չըլա գըյամ իթտի, վէ գըլըճընը ալարագ թէքրար Նաղէռին գարշուսընա կէչտի։

Կասթօն, Նաղէռին վէրտիյի թաւիմաթը միճիպլինճէ մաքինավարի պիր հալ խլէ մէրգումըն գըլըճընա գարշու կիւյա քէնտույի միւտաֆաա իտիյօր կիպի պիր գաչ թաւիմէը իճրա իթմէքտէ իլգն, նահէհան գըլըճ էլինտէն գայարագ եէրէ տիւչինճէ, գօլարընը խաչվարի կէօյսիւ իւզէրինէ վազ իտուպ պիլա հարաքէթ առւրտու։

Պու արա՝ Կասթօնըն սօլկուն եանագլարը իւզէրինտէ իրի իրի կէօզ եաշը տամլալարը եուվարլանտըլար։

Նաղէռ, գաչլարընը չաթտը, վէ էլինտէքի գըլըճը հիտէթլէ պիր եանէ աթտըգտան սօնրա եավաշ պիր սէտայըլա։

— Ա՛րթըգ տէյէճէք եօգ, գօրգըյօրսուն զանն իտէրիմ – տէյինճէ, Կասթօն՝ մէրգումըն պու սէօզինտէն

ասլա հիտէթ իպրաղ իթմէքսիղին, վէ հէման աղլամայա միշապիհ պիր թէպէսսիմ իլէ ճէվապ վէրուպ,

— Վէրտիյին տէրս իչուն թէշէքքիւր իտէրիմ տօսթում... էբէյիճէ էօյլէնտիմ, վէ չիմոի խասմիմին իաթիհպալէրինէ հէտէֆ օլմայաճադ մէրթէպէտէ Յուէլլօ իտէպիլիրիմ... արթըզ պու դաատարը քեաֆի տիր... ֆագաթ իթտիյին հագարաթա կէլինճէ... ղարաղ սագլամադա վադթիմ միւսաատէ իթմէզ... խմոի քեամիլէն սանա ավֆ իտերիմ – տէյինճէ, Նաղէռ չաշը բարըղընտան բէքլէյէրէք,

— Ֆագաթ պէն նէ՞ սէօյլէտիմ քի... պէն սանա...

Պու էմնատէ կասթօն, էշքը թէէսսիւր իլէ մալամալ օլան իրի կէօղլէրինի՝ Ցըրակօնըն իւզէրինէ նասպ իտինճէ, Նաղէռ, սէօղիւնի դաթի իթմէյէ մէճպուր օլուպ եիւզլէրի աթէշ կիպի դըղարար, վէ պաշը տախի տէօնմէյէ պաշլատը։

Կասթօն, մէրդումէն էլինի թուվարագ թէքրար քէլամէ աղաղ պիրլէ,

— Ա՛ֆվ իթտիմ սանա... սէն մէրդումէյի թանըմադընը... հէմիրէմի... ա՛հ իքիմիղ պիրլիքտէ օլաուղումուզտա, կիրիֆթար օլաուղումուզ սէֆալէթին իչինտէ՝ նամըլ սաատէթ պուլտուղումուզը պիլմէղէնին, պիլմէյին քի՝ մէրդումէ մահղունէն վէ մէյուսէն պէնի չըղըրտաճադ, պէնաէն խաթիմսաա իտէճէք... ֆագաթ պէն քէնտիսինէ ճէվապ վէրէմէյէճէյիմ... պատէղին էլլէրիմ, օ պիչարէնին կէօզ եաշլարընը սիլէմէյէճէք տիր... – տէտի, վէ տէրունի տիլտէն աթէշնագ պիր ահ չէքիպ իլավէյի մէգալ իտերէք – ա՛հ եա Րաթպիմ հէմիրէմի... սէվկիլի հէմիրէմի...

Կասթօն, պու ճանխըրաշ քէլամլէրի՝ ադիմ պիր հիւշնու քէտէր իլէ թէէլաֆֆուղ իթտիքտէն սօնրա, իքի էլլէրի իլէ եիւզունի սէթր իթտի։

Նաղէռ, էլի իլէ քէնտի անլընա չիտէթլի պիր տարպէ էնտիրի վէրտի, վէ սաչլարընը քէօքիւնտէն գօքար ըրճասընա չէքէրէք քէնտու քէնտույէ,

— Ա՛հ եէրէ կէչմէյէճէք... հէմիրէսինի ունութմուշըտըմ... քեամիլէն խաթրըմտան չըգմըշըտը – տէտի։

Վէ մէրդում՝ սօն տէրէճէ մահճուպկյէթլէ պաշը էյիլմիշ, վէ կէօղլէրի էշդը բէչիմանի իլէ տօլմուշ օլտուղու հալտէ, կասթօնըն կէօյնիւնի ալմագ իչուն չօլբալըգլա պիր թագըմ ույղունսուզ սիթայիշլէր պէղլ իտերէք, մէրդումըն եանընա թէգարրուպ իթմէքլէ քէլամէ աղաղ իտուպ,

— Է՛հ կասթօն էվլատըմ... արթըզ պունուն իւղէրինէ տիւշունմէյէլիմ... պիր՝ եախօտ էքի գըլըճ տարպէսի, թէքմիլ տէնիզին սույունը իչմէք տէմէք տէյիլ տիր ա... էկէր հէր Յուէլլօ մէյտանընա կիտէնլէր կէլմէսէ իտի...

Կասթօն, Նաղէռին քէլամընը գաթի իտուպ, ղայէթ սուղիշլի պիր թէէլաֆֆուղ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտերէք,

— Նէչէ նէչէ տէֆտալէր, խասթալըղընա մուղթաըրըպ օլտուղում կիճէլէրտէ օեանտըղընա, մէրդումէյի, խայըրխահ մէլէք կիպի պաշընը եաստըղընին իւղէրինէ գօյմըշ օլտուղու հալտէ պուլսուր իտիմ... քէնտիսինի կէօրիւր իտիմ... հալավէթլի սետասընը իչիտիր իտիմ... վէ արթըզ գալպիմտէ ղէրրէ գատար ղէմու քէտէրտէն էսէր գալմազ ըտը... ֆագաթ չիմոի... ահ չիմոի եալընըզ քէնտի մուղթաըրպ օլաճագ տը ր... է՛վէթ, եալընըզ գալաճագ տը ր... եա՛ Րաթպիմ... պէնի կէօրմէյէ կէլէճէք... ա՛հ եիւրէյիմ բարալանը յօր... պէնի օ մահալտէ տրամայա կէլէճէք քի, պէն արթըզ միւեպպէտէն օրատա պուլունմայաճաղըմ... դարեօլամը խալի պուլաճագ... վէ իշ բուպալէրիմի կէօրիւպ... ա՛հ Նաղէռ, պիրատերիմ պէնի տինլէ... մէրդումէնին հագ-

գընաա ախւչիւնմէք իչիւն՝ հալընըզ պիր սաաթ միւտէթիմ գալմըշ ըզը . . . խոռի միւսաատէ իթ քի կէօզ հաշլարըմ չէշմէլէր կիպի ագսըն . . . օ կէօզ հաշլարը քի, քէնտիսինին տիր . . . էվլէթ քեամիլէն քէնտիսինին տիր ... եա՛ հէյհիրէճիյիմ . . . սէվկիլի հէյհիրէճիյիմ . . .

Պիչարէ տէլիգանլընըն, արթըզ այագտա տուրաճագ մէճալի գալմայըպ հէման եէրէ գաբանաճագ իքէն, Նազէռ՝ տէրհալ մէրգումը տէրաղուշ իթտի. մէրա Նազէռ, եէսու էլէմինտէն նաչի՝ աղղընը աչմալա պիլէ ճէսարէթի իտէմէյօր իտի։

Կասթօն, տայիմա սօլումագտա իտի, մէրգումը պիր տագըգա գատար սիւքիւթ իթթիքտէն սօնրա, աղըր աղըր ատղրուլուպ պաշընը գալարը ըտը, վէ եիւրէքլէր բաբէէյիճի պիր սէտայը լա թէքրար քէլամէ աղաղ իտէրէք,

— Պիր սաաթտան, քէնճինէյի գալպիմտէ մահֆուզ պուլունան պիր եատիկեարէ, միւէպպէտէն էրվէտա իտէճէյիմ տիր . . . վէ իչթէ սէն տախի օ վագըթի կէօրէճէքսին քի գօրգո՞ւյօրմըյըմըշ ըմ . . . . . .

Բօմէ, Մ՚այլըբրէ գօնաղընընն հավլիսինտէ Սէնթին եանը պաշընտա տուրմուշըտը. հիչ պիր սէտղ մէրգումէյի թէսէլլի իտէմէյօր ըտը. պու կիպի մէյուսանէ վագաալարտա, մահզա պիր գարընտաշ՝ հէյհիրէսինի, պիր էվլատ՝ վալիտէսինի, վէ պիր աչըդ՝ մաշուդէսինի թէսէլլի իտէպիլէր, չինքի պիրբիրիպիրլէրինի ճիտտի պիր մուհապէթ իլէ սէվմէյի աատէթ իթմիչ օլան ղէվաթըն պէչինինտէ, հիչ պիր իւմիւտ էսէրի գալմատըղը հալտէ տախի, եինէ ըրդդաթամիպ սէտղէրին, վէ մուհապէթը խալիսէնին չիֆա պախչ մէրհէմի պագը գալը ը։

Ֆագաթ Բօմէ, Սէնթի թանըմագսըղընը՝ ճիտտի պիր մուհապէթ իլէ վէ տէրունի տիլտէն սէվմէյէ իտի. մէրգումանընն հալի մագիյէրինտէ ասլա պիր աչինալըգ, վէ եախօտ եէչ տիկէրի իլէ պիր միւլահագաթ էսէրի եօղըտը, պիրի պիրլէրինէ օլան պու թէգարըրուպ իսկ, թէսատիւֆի պիր չէյ օլմայուպ, իլլա ազիմ պիր մէյուսիյէթ իլհամըյըլա վուգու պուլմուշ ըտը. ինսան, սօն տէրէճէ մէյուսիյէթ վէ ըզտը րապ իչինտէ օլտուղու էսնատէ, պու կիպի պիր իլհամաթ հըսս իթմէչքէ, մուգաննէն օլան էօմրի ումուվինի՝ գայիտէ վէ նըզամը տայիրէսինտէն, էօյլէ պիր հալ իլէ խարիճէ չըգմըշ օլուր քի, քէնտի տախի պու հալէ ինանմագ իսթէմէյուպ, պիլա իխթիյար՝ մասալլարտա կէօրիւլէն միւմքինսիզ վագաալէրին սըրտասընա գօյմալա մէճպուր օլուր։

Բօմէնին, Սէնթին իւղէրինէ ասլա պիր թէսէսիրի եօղըտը. մէրգումըն՝ եալընըզ «պէն անը խէլաս իտէճէյիմ» սէօղիւ, Սէնթին մահզուղիյէթինի մուճիպ օլմուշ, վէ պու հալ իլէ Բօմէ, մէրգումէնին հիւանի թէվէճճիւհինի ճէլպ իթմիչ իտի։

Ֆագաթ Կասթօն նէրէտէ իտի . . . իհթիմալ քի օ էսնատէ Տուէլլօ մէյտանընտա պուլունույօր ըտը. պու հալ իլէ մէրգումը խելաս իթմէյի վատ իթմէք, ատէթա Սէնթի ալտաթմագ տիմէք օլաճագտը։

Բօմէ, Սէնթին հուզուրունտա տուրուպ՝ մէրգումէնին ըղթը րապու էնտիչէ իլէ մուազղէպ օլտուղունը կէօրտիւքճէ, ճիյերի բարալանըյօր իտի. Բօմէ, գաչ տէֆալէր քէնտինին տախի իզղէթի նէֆսի մուհաֆազասը իչին Տուէլլօյա չըգաճաղընա րամագ գալմըշ օլտուղունը, ասլա խաթըրընա կէթիրմէյօր իտի։

Բօմէ, ճանու թէնի իլէ սէվմէքտէ օլտուղու գատընընն՝ հըսս իթտիչի պու ճանխըրաչ աճըսը էօնիւնտէ, քէնտի թապիաթընա մախսուս օլան օ էվվէլքի նէչէմէնտ հալինի, իչիտ, ղուչուր, վէ հէր չէյին իճրասընա տէօթըրէսու միւգթէտիր օլապիլիր ճէսուրըլուղունը, վէ խըլգաթընտա օլան չէվգու խահիշինի զայպ իթմէքլէ, մէյուս վէ

միւթէրէտիա պիր հալտէ պուլունուլոր իտի։

Մէրգում, պիր արա տրշարը ֆըրլանըպտա, պախթաճույանէ պիր քիւսթահալըդ թէճրիւպէ իթիմէյի տիւշիւնտի իսէտէ, ֆագաթ Սէնթին, աղլամատան սըղլանմատան պի թապու թուվան, վէ եարա եարա եալընըդ գալաճաղընը խաթընըլայարագ, չարնաչար մէրգումէնին եանընտա տուրմայը մինասիպ ատա իթմիշ իտի . . .

Պու էանատէ գօնաղըն զօգագ գաբըսըլըլա, ասըլ պինանըն գաբուլարը իբիսի պիրտէն աչըլարլար, վէ զօգագ գաբըսընտան մըսթըր Ուիլեըմսըն իչերի կիրտիսի կէօրիւլտիւյի կիպի, խանէնին իչ գաբըսընտան տախի ժան – Մարի–Պիօ, տրշարը չըգար։

Պիօնըն, գայիմագամը մէդամընտա օլան, վէ զիբրի սէպագաթ իտէն Օվէրնիյալը քէօյլիւ, քէմալի ֆուրթուրսուղլուգվա տիրսէյինի գուլիպէնին գաբըճըղընտա տայաթմըշ օլտուղու հալտէ, բիբօսընը թիւթաիւրէրէք ալըդ ալըգ էթրաֆընտա պագըյօր ըտը։

Պիօ, պիր պագըշըլա կէնճ հանըմընը թանըտը, վէ հէման պիր իբի սըչրայըշըլա նէրտիւպանտէն էնէրէք Սէնթին եանընտա վարըպ տիզ չէօքիւ վէրտի, վէ չիւպհէյի պիր հալ իլէ Օմէյէ խիթապէն,

— Նէ՞ վար միւսիւ Օմէ . . . նի՞չիւն պուրայա կէլմիչսինիզ – տէտի։

Սէնթ, պու սէտայը իչիթմէքլէ՝ կէօզ եաշլարը յըլա աղըրլաշմըշ օլան քիրբիբլէրինի ըէֆ իթտի, վէ Պիօյը կէօրտիւնտէ՝ կէօզլէրի իչինտէ պիր իւմիւտ չուրէսի նիւմայան օլարագ, եավաշ պիր սէտայըլա Պիօյա խիթապէն։

— Նէրէտէ օլտուղունը սէն էլպէթ պիլմէլիսին . . . – տէյինճէ, Պիչարէ Պիօ, մէրգումէնին պու սէօզլէրինտէն հիչ պիր չէյ անլայամայըշ՝ գալպի տէհշէթ իլէ տօլտու, վէ հէման թիթրէք պիր սէտայըլա,

— Բիմի՞ իչիւն տէյօրսունըդ – տէտի։

Սէնթ, մէրգումըն սուալինէ ճէվապ վիրմէյէ ճահտ իթտի իսէտէ՝ մուվաֆֆագ օլամատը։

Օմէ. – Պիրատէրի իչիւն տէյօր։

Պիօ. – (Ադիմ պիր տէհշէթ իլէ) պիրատէրիմի՞ . . . միւսիւ Մարգի իչի՞ունմի տէյօրսունըդ . . . ֆագաթ գօրգույօրսունըդ քի . . .

Սէնթ. – Ա՛հ պուտա պիլմէյօր ըմը . . .

Պիչարէ գըղճըպաղըն՝ սօն լումիտի պու իտի քի, անըն տախի մահվ օլտուղունը կէօրէրէք արթըդ քէնտի քէնտիսինտէն կէչտի, հընչդըրըդը քէսիլտի, վէ սօնրա նէֆէս տախի ալամազ օլտու, զէվալը Սէնթ պայըմը չ իտի։

Մ՚ըսթըր Ուիլեէմս հավլինէն օրթասընտա տուրմուշ ըտը. մէրգում, ալթուն կէօղլիւյինի պուրնունա թագափակ կէօզ լէրլինի՝ Սէնթ իլէ Օմէյէ, վէ Պիօնըն իւզերինէ տիքի վէրտի. պու էանատէ Պիօ, կէնճ գըղըն ինճէճիք միյանընը սըգմագտա օլան գուշաղը սէօքմէյէ պաշլատըդը կիպի, Օմէ տախի, սընըրլարը չէքիլիպտէ գաբանմըշ օլան բարմագլարընըն աչըլմասը իչիւն, մէրգումէնին ավուճընա ուսուլ ուսուլ վուրտույօր ըտը։

Մ՚ըսթըր Ուիլեէմս, սաղ ճիհէթին տայիրէսի գաբըսը եագընընա գատար իլերլէտի. մէրգումը՝ սէրտ վէ պաբիտ չէհրէսինտէ սալա պիր թէէսսիւբ, վէ պիր ըրգաթ ալամէթի կէօրիւնմէյօր իտի։

Մէրգում, թէմքինլի վէ սէրտ պիր սէտայըլա քելամէ աղաղ իտէրէք,

— Աֆվ իտէրսինիզ էֆէնտիլէր, լիսանընըզա աչինա օլմատըդըմ հասէպլի իլէ, իհթիմալ քի իտէճէք օլտուղում սուալէ թէրպիյէսիզլիք իանատ իտիլտին, վէ եախօտ մէրագ իտիյօրում կիպի անլաշը լըրըն, հալ պու քի էյլէ օլմայըպ, իլլա պու սուալիմ խայըրխահլըդըմտան նէչտի իթմէքտէ տիր – տիմէքլէ գօյնունտան պիր չըզտան չէ-

քիւպ չըգարտը, վէ իլավէյի մէգալ պիրլէ,

— Ա՜ճէպ պու կէնճ գաատընըն մուղթարըպ օլմասը-նըն սէպէպի եօգսուլլուգա՞նմը նէչաթ խոյօր – տէյինճէ, Պիօ, սէրտ պիր սէտայըլա,

— Հա՛յըր – տէյու ճէվապ վէրտի։

Մըսթըր Ուիլեէմս, թէքրար չըզտանընը գօյնունա գօյտու, վէ շապգասը իլէ մէրգուման սէլամլատըգտան սօնրա, արգասընը չէվիրէրէք՝ աղըր աղըր նէրտիւպանէ տօղրու իլէրլէտի։

Բօմէ, ուսուլ իլէ Սէնթին ավուճը իչինէ վուրարագ սաղ էլինին չէքիլմիչ օլան բարմագլարընը աչմագա մուվաֆֆագ օլմուշ ըտը քի, կասթօնըն՝ իւղերինէ «Ամիօ» քէլէմէսինի եաղմըշ օլտուղու քեաղըտ, պու էլին իչինէ օլմաղըլա եէրէ տիւշտի։

Մէգքիւր քեաղըտ, Սէնթին ավուճը իչինէ չէվրիլէրէք տիկէր թարաֆընա աէօնմիւշ խոի քի, իւղերինէ իքի սըրա եաղը եաղըլմըշ օլտուղու Բօմէնին կէօզիւնէ իլիշտի։

Բօմէ, ալէթթաճիլ քեաղըտը կէօզիւնէ եագլաշըրըտը, վէ իւք քելիմէյի օգուր օգումագ թիթրէտի, վէ աէր հալ գաբուլա տօղրու գօշարագ,

— Զաբըդ իրի չէքի վեր . . . իրի . . . – տէյու հայգըրտը։

Օվէրնիյալը քէօյլիւ գաբըյը աչտը, վէ Բօմէ հէմման պիր սըչրայը չտա տըշարըյա ֆըրըլայարագ կէօղտէն նիհան օլտու։

Պիօ, Սէնթի գուճաղընա ալըպ չնթապլէ նէրտիւպանտէն եօգարը չըգտը, վէ մէրգումէյի կէօթիւրիւպ գարեօլասընտա եաթըրտը։

6

ՍԻՆ ՇՕՄՕՆ ԹԷՐԷՁԻՑԻ

. . . Կասթօն, Նաղէռին գարեօլասը իւղերինէ օթուրմուշ օլտուղու հալտէ, պիւսպիւթիւն քէնտի խէյալթը միւտհիշէպի իլէ մէճպուպ կէօրիւնիյօր իտի։

. . Նաղէռ, պիր եանտան ֆըրըյալա սէթրէսինի թէմիզլէր, վէ պիր թարաֆտան տախի կէօզիւնին ուճույըլա Կասթօնը թէտագըգ իտիյօր իտի. խայըրխահ վէ մէրտ Յըրակօնըն պու Նիկեահընտա, բէտէրանէ պիր ըրգաթ իլէ սաատըգ պիր տօսթըն ֆէտաքեարլըզը մէվճուտ իտի։

Տիվարտա ասըլը օլան տախ պիր չալար սաաթ՝ տօղուշ՝ պուչուգ վուրտու։

Կասթօն, հիտէթամիզ պիր հարաքէթ իպրազըյըլա գըյամ իտիպ պաչընը սիլքտի, վէ – թամ վագըթ տըր – տէտի։

Նաղէռ, պիր էլինտէ ֆըրըյա, վէ տիկէր էլինտէ տախ սէթրէսինի թուրթմուշ օլտուղու սը բաատա թաաճիպ իլէ պիրա հարաքէթ տուրա գալտը. մէրգում, պիր ազ էվվել մէյուսիյէթ վէ խէվֆու տէհշէթ պարը կիրանը ալթընտա էզիլմիշ օլան պու տէլիգանլընընը, պէօյլէ նակէհան սաքին վէ սերպիւլէնտանէ պիր հալ, վէ ճէսուր պիր թավը քէսպ իթմիշ օլտուղունա սօն տէրէճէ հայրէթ իտիյօրտը։

Կասթօն, պիր ազ էվվել տէմիշ օլտուղու սօն սէօզլէրինին մէյուսանէ կէվշէբլիյինէ բաղլմէն, ճիտտի վէ սէպաթը պիր թէլաֆֆուզ իլէ քէլամէ աղազ իտէրէք,

— Սանա կիւվէնմէքտէյիմ Նաղէռ – տէտի։

Նաղէռ – Հայտէ պագալըմ . . . իչթէ . . . պու կիտիյօր։

Կասթօն, պօյուն պաղըսընը չէօզիւպ թէքրար պօյնու-նա պաղլատը, վէ քէմալի իհթիմամ իլէ իւղէրինէ պիրաէ կիւլ եաբաըգատան սօնրա, սէթրէսինի վէ բաւտէսիւսինի կիյերէք,

— Պէն հազըրըմ – ատաի։

Նաղէտ. – (Շապգասընըն իբէք չերիսինի տիւզէլթէ-բէք) բէք ալէա, նէ՞րէաէ պուլուշը լաճագ . . .

Կասթօն. – Սէն Շօճօն թէքբէճիյինաէ,

Նաղէտ. – Բէք կիւզել բէք մինասիպ . . . սէնին միւ-սիւ Մարգի օրասընը թէնսիպ իթմիշ էօյլէ՞մի, հա . . . չիմոի անլատամ . . . պունլար, էվվել էմիրաէ Մայեօ գաբուսընատաքի Օթէլլէրին պիրինաէ ալէա պիր գահվալ-թը ըամալատըգլարը կիպի, պիր գարագոլ պէօլիւյիւնէ-տէ կիպլիճէ բարա վէրիրլեր քի, Յուէլլօյա հազըրլանատըգ-լարը հէնկեատանաէ իւսթէ կէլէրէք, վուրուշմալարընը մէն իթսինլեր . . . պունը հէրքէս պիլիր . . . ֆագաթ պու Սէն Շօճօն թէքբէճիյի . . .

Նաղէտ, սէօզիւնի գաթ իթատ, վէ եավաշ պիր սէ-տայըլա քէնատու քէնատույէ սէօյլէմէ յէ պաշլայատագ,

— Տօղրուսը պու Յուէլլօյը մէն իթմէլէրի իչիւն, պէն տախի քէմալի խօշնուտույէթ իլէ իքի հաֆթալըղընը վէրիր իտիմ . . . – ատաիբաէն սօնրա սէսինի եիւքսէլթէրէք – չիմոի պիզի օրայա կէօթիւրմէք իչիւն պիր արապա օլսա-յըրսը ֆէնա օլմաղըրսը տէյի՞ըմի – ատաի։

Կասթօն, ճէվապ վէրմէքսիզին գաբըյա տօղրու իլէր-լէտի։

Նաղէտ. – Ֆագաթ պէն պիր չէյ տիւշինիյօրում, մա-ղիւմա՛ տապլատաէ քիմնէլէր, Յուէլլօ իթտիքլէրինաէ թարա-ֆէ՛ն իքիշեր շահիտ պուլունմադ շարթ տըր . . . պունըն նէյէ ֆայտասը օլտուղունը պիլմէմ, պէնիմ իչիւն օլսատա օլուր, օլմատատա օլուր . . . ֆագաթ մատէմ քի տաէթ հիւքմիւնէ կեչմիշ տիր. իսթէր իսթէմէդ բայէթ օլունմալը

տըր . . . ֆագաթ կէլէլիմ քի պիզիմ՝ հէբսի հէբսի պիր շահիտիմիզ վար . . . չիմոի նէ՞ եաբաճաղ . . .

Կասթօն. – Էյի սէօյլէտին, Մարգի քէնտի շահիտլէ-րինաէն պահս իտիյօր իտի։

Նաղէտ. – Կէօրիւյօրսուն ա, պիւթիւն պու չէյլէրաէն մալիւմաթըմ վար . . . ֆագաթ իչ պունըը յը լա պիթմէզ, չիմոի պիզէ պիր շահիտ տահա լազըմ տըր . . . քիմի՞ տա-լազըմ . . . Բօառէ վար . . . ֆագաթ օտա տաի հէրիֆին պիրի տիր, տալա ճէմիյէթլէրէ կիրմիշ չըգմըշ տատամ տէ-յիլ տիր . . . Գահաա նա՞ըրշ տըր . . . օտա օլմազ, չիւնքի բէք աչըգ տահչըգ տըր . . . գալգար մինասիպէթսիզ պիր հալտէ պուլունուրտա մահճուպ օլուրուշ . . . հայ քէօր չէյլթան . . . չիմոի կէօրմի՞ունմի Բալօ . . . նէ՞ եաբմալը . . .

Կասթօն. – Եալընըշ կիտէրիպ, կէլ . . .

Կասթօն, օտանըն գաբուսընը աչմագ իւղրէ իբէն, նահկհան նէրտիւպանըն իւղէրինաէն թագէ, վէ նէշէլի սէտայըլա պիր պէսթէ թէրբէննիւմ իտիլտիկի, վէ մեշքիւր սէտանըն՝ կիթտիքճէ թէզարրուպ իթտիկի իչիտիլինճէ, Ցըրտկօն,

— վա՛յ եարամազ վայ, կէլէն Մինեօն տըր . . . գը-լըճլարը օրթատան գալտըրմալը – ատաի։

Ֆիլհագըգա կէլէն, Նաղէտին նը չանըլտը Մինեօն քէն-տիսի իտի իսէտ ֆագաթ մէրդումէ եալընըշ տէյիլ իտի։

Մէրդումէնին արդասը սըրա, Բօմէ, իլգ կիւնի Ցը-րտկօնըն՝ պիր քեազըտ իւղէրինաէ մուֆասսալէն եազըպատա Կասթօնա վէրմիշ օլտուղու ատրէսի, եանի «Ցըրտկօն թէս-միյէ գը լընատ Նաղէտ, Պօմարչէ մէ յատանընատա, նօմէրօ-սըզ եէնի խանէտաէ, գաղինօնըն սըրասընատա» վէ զայրը հիմ իպարէօնի հավի օլան քեազըտը էլինաէ թուրմուշ օլտուղու հալտէ կէլմէքտաէ իտի։

Բօմէ, Կասթօնըն թիթրէք էլի իլէ «Ատիո» քէլիմէսի եազըընշ օլան քեազըտ բարչասը, թէսատուֆի օլարագ

արգասընա չեվրիլերէք, մեզ քիւր աարէսի կէօրմէքլէ, էվէլա՝ Սէնթին պիրաաէրի Նաղէռ իլէ Տուէլլօ իաէճէք գիւլիւմինէ զահիպ օլմուշըրսա, պու զանն՝ մէրդումըն գինինաէ սուպութ պուլույօրըսա, չինքի Նաղէռին՝ քէնտի իզդէթը նէֆսի մուհաֆազասը խուսուսընաա հէր չէյի կէօզինէ ալսըրըր պիր աաէմ օլսուղունը բանա պիլիր իաի. էզճիւմլէ պու զաննիեաթըլա, իչին մուխաթարասըզ սուրէթտէ թէսալիյէ իաիլէճէյինի եիւզաէ տօգսան իւմիւտ իաիյօր իաի, վէ իչթէ Բօմէ, պու սէպէպլէ մեզ քիւր զաննիյաթաէն ասլա ուտուլ իթմէք իսթէմէմիշ իաի:

Նաղէռ, Անֆրիգատան ավտէթ իթտիյինատէն պէրի, քէնտի էսկի եիւզ պաշըսը իլէ պէրապէր քէմալի իհթիրամ, վէ աղիմ պիր թէվէճճիւհաթ իլէ մինասիպէթ բէյատա իթմիշ իաի. Բօմէ, Տըրակօն իչիւն կիւզէլլիք վէ իյիտլիյին թաասավվուրի պիր մօաէլի օլմուշ իաի. չայէա Բօմէ՝ ոիւնեանընն պիր ուճունա կիթաէ, Նաղէռ տաիսի մէրդումըն արգասընաան կիթմէյէ հաղըր իաի:

Բօմէ, պունըն պէօյլէ օլսուղունը բէք ալէա պիլտիյինաէն, քէնտի տիհանընտան չըգան պիր սէօզ իլէ, պու ֆուրթունանընն քէսալը սիւքիւնէթ իաէճէյինէ թապիյի գանտաթ կէթիրէճէք իաի:

Բօմէ, պիր ան էվվէլ Պօմարշէ մէյտանընա վասը օլմադ իչիւն չիթապլէ, Ֆըրան-Պուրժուա, զօգաղընտան կիթմէքաէ իքէն քէնտու քէնտույէ,

— Հա՛հ հա՛հ . . . կասթօն քիպիր տիր . . . Տըրակօն իչիւն տահա ֆէնա եա . . . չինքի Կասթօնտան աֆվ թալէպ իթմէյէ մէճպուր օլաճադ . . . վէ իաէճէք տիր-տէ . . . Նաղէռ բէք իսայը րհսհ պիր աաէմ տիր . . . պէն Կասթօն իչիւն քէնտիսինէ « պու չօճուգ տօսթումա տըր, ագրապամ տըր տէրիմ . . . չուրասը վար քի պու չէյթան Նաղէռ, օ պիչարէ չօճուղու պիր լօգմա էթմէք կիսի

եուտար պիթիրիր . . . չիմտի իչ օ տըր քի վագթինաէ եէթիչէպիլէ յիմ. . . – տէ յօր իաի:

Բօմէ, թէքմիլ գուվվէթի իլէ գօչմադա պաչլատը:

Նիհայէթ իւչէմի Պօմարշէ մէյտանընա վասը օլուպ, քէնտի խանէսի գաբըճըսը ժալամպօ կիպի պիր գաբըճըյա թէսաաիւֆ իտէրէք,

— Միւսիւ Նաղէռ օտասընտա՞մը տըր – տէ յու սուալ իթտի:

Գաբուճը. – Թա եօգարտա ալթընճը գաթտա սաքին օլուր:

Բօմէ. – Պէն սանա օտասընտա՞մը տըր տէ յու սիւալ իտիյօրում:

Գաբուճը. – Զըգտէ պագը վէր . . . տար կէչիտին իչինաէ իւչիւնճի գաբու . . .

Բօմէ, պասթօնընը գաբուճընըն ումուպլարը իւզէրինէ գըրաճադ տէրէճէտէ հիտէթլէնտի իսէտէ, անընլա մէշղուլ օլմայա միւսաատէսի օլմատըղընտան նէգրտիւպանէ տօղրու սալտըրտը, վէ աէօլթ գաատէմէսինի պիրտէն պասարադ եօգարը չըգմադա պաչլատը:

Մինեօն, ահէսթէ ահէսթէ եիւրիւյիւպ, վէ չարգը օգույարադ գահվալթըլըգ սիւտի՝ Նաղէռին օտասընա կէօթիւրիյօր իտի. մէրդումէ՝ օլ անտէ թավան իչինտէ տէհչէթլիւ պիր ֆաճիանըն իլ.ը մէնզարէսի կէչմէքտէ օլսուղունը խաթրընտան պիլէ կէչիրմէ յօր իտի:

Բօմէ, Մինեօնը թէգաատիւմ իտէրէք իլէրի կէչտի, վէ էն էվվէլ քէնտիսի օտատան իչէրի կիրմէքլէ,

— Է՛հ, համո օլսուն թամ վագթինաէ եէթիչէպիլտիմ – տէտի:

Նաղէռ. – Ա՛հ միւսիւ Բօմէ, էյի քի կէլտինիզ, պու կիւն պահոլմըզ քիւչատէ տիր:

Նաղէռ, նէֆէսի քէսիլմէքտէ օլան Բօմէյէ, աղզընը

աչքպատա պիր քելիմէ պիլէ սեօյլէմէ չէ մէյտան վիրմէյե-
րէք սեօղիւնէ տէվամ իտուպ,

— Միւսիւ Գաբիթէն, Բալօ թէսմիչէ գըլընան կաս-
թօն նամ պու աղիզ վէ եէկեանէ տօսթուումը, սիզէ թագ-
տիմ իթմէքըէ քէնտիմի պահաբեար աատ իտէրիմ, եվէթ
միւսիւ Գաբիթէն, պէնտէնիզ Բալօյը օ մէրթէպէ սեվէ-
րիմ քի, եկէր պիր եվլատըմ օլայըտը տախի, անտէն զի-
յատէ սեվմէչէ գաատըը օլամայաճագտըմ . . .

Տըրտակօն, պու էանատէ՝ մուգաատէմէչի մէզքիւրէչի
էյրատ իթմէք իչիւն ասկերի պիր վազիյէթ քէսպ իթմիչ
իտի. Բօմէ քէմալի թէաճիւպ իլէ մերգուումը տինլէտիքճէ,
քէչ տէր բէչ իւմիւտի մահվ օլուչօր իտի:

Նազէռ սեօղիւնէ տէվամ իտերէք,

— Ծադաթի թէէսսիւֆ իտերիմ քի, պու աղիզ տօս-
թուումը չօգ ֆէյնա պիր հալ իչինտէ սիզէ թագտիմ իթմէք
մէճպուրիյէթինտէ պուլունուչօրում . . . քէնտիսինին մու-
հիմ պիր իշի վար, վէ պէն տախի սիզտէն՝ վազթինիզին
իչի սաաթընը պիզէ ֆէյտա իթմէնիզի թէմէննի իթմէչէ
իճթիհաար իտէճէյիմ տիր, եանի իչի նէֆէր չահիայէրին
սայըսընը իչմալ իթմէնիզի թալէպ իտէճէքտիմ – տէտի:

Կասթօն, թէմքինլի սուրէթտէ, վէ քէմալի թաապիմու
իհթիրամ իլէ – միւսիւ . . . – տէյէրէք Բօմէյի սէլամ-
լատը:

Նազէռ. – կէօրիւչօրում ա Բալօ, իւմիւտինի դաթ
իթմէ – տէտիքտէն սօնրա Բօմէյէ խիթապէն,

— Էյլպէթտէ քի իչին քիւնհինէ վազըֆ օլապիլտի-
նիզ, մէսէլէ, հէման չիմոի պիր Ցուէլլօ մէչյատնընա կիմ-
մէքտէն լսպարեֆթ տիր . . . Ցուէլլօ թամ սաաթ օնտա
վուգու պուլաճադ տըր քի, հէման վազըթ թէգալուպ
իթմիչ տէմէք տիր. պէնիմ, պու կիպի իշլէրի, եաթաղըմ
տան չըգտար չըգմազ կէօրիւպ պիրթիրմէք ատեթիմ տիր
ֆագաթ . . . նէ չարէ, թապիաթըն իչինտէ նէ գաատր

բէնկ վար իսէ, օ գաատար տա քէյֆու մէզագ վար . . . նէ
եաբմալը . . .

Բօմէ, պաչընը սամըչ օլտուղու հալտէ ասլա ճէվապ
վէրմէյօր իտի:

Մինեօն, պու էանատէ հէնուզ օտա գաբըսընտան ի-
չէրի կիրլիյօր իտի. մերդումէ աղիմ պիր մերագըլա գաբը-
նըն եանընտա տուրմուչ, վէ կէչէն ատճանէն հալէրի նիմ
սուրէթտէ անլամըչ օլմազըլա, ֆեվգէլատէ պիր էնտիչէ
իչինտէ պուլունուչօր իտի:

Կասթօն. – (Բօմէյէ խիթապէն) միւսիւ վագըթ կէ-
չիյօր, եկէր պիզէ ըէֆագաթի իթմէք խսթէմէ յօրսանըզ . . .

Բօմէ. – (Ճաչարագ) նէ՞ տէ յօրսունուզ միւսիւ, պիզ
Տուէլլօյը նազէռ իլէ իթմէյէճէքսինիզ:

Նազէռ. – Պէնիմ իլէմի . . . սուս Գաբիթէն սուս,
Մինեօն պուննտա տըր իչիթմէսին . . . չահիտ օլմագլազը
գապուլ իտիյօրմուսընըզ, անը սեօյլէյին, եվէթ, եախօտ
հայըր, նէ իսէ ճէվապ վէրինիզ:

Բօմէ. – (Փէնտու քէնտուչէ) նէ եաբապիկիրիմ. . . հիչ
օլմազտա օրատա հալըը պուլունմուչ օլուրում. . . – տէ-
տիքտէն սօնրա, եիւքսէք սեօյլը լա – եվէթ սիպի իլէ պէ-
բապէրիմ. . . – տէտի:

Կասթօն. – (Սէրֆիրու իտերէք) թէչէքքիւր իտերիմ
միւսիւ . . . պույուրըն կիտէլիմ:

Կասթօն, պու սեօղիւ սեօյլէյիպ տէրհալ տըչարը
չըգտը:

Բօմէ, էլինի Նազէռին ուսմուզը իւզերինէ վազ իտէ-
րէք գուլաղընտան պիր գաչ սեօզ սեօյլէտիյինտէ, Նազէռ
թաաճիւպ իլէ,

— Ա՛, տէմէք քի պուրայա կելիչինիզ թէսաատիւֆի
պիր չէյ տէյիլ:

Բօմէ. – Նատըչ թէսաատիւֆ . . . պէն քէնտիսինի ա-
յայօրըտըմ . . . ֆագաթ պիչարէ գըղճըազ էօթէտէ եա-

լընըզ գալաճագ . . . զեվալլը՝ պէնիմ պու անտէ պերա-
տէրի իւէ պէրապէր օլտուղումը տախի պիլմէզ . . .

Նազէռ. – Բէք ալէա . . . իչթէ Մինեօն վար . . .

Բօմէ ճէվապ վիրմէք իչուն աղղընը աչաը խաֆտէ, խահնախահ սիւքիւթ իթմէյէ մէճպուր օլտու։

Նազէռ, մահճուպկյէթինտէն նաչի գուլագլարընըն ուճունա գատար դըզարաը, վէ սօնրա տօղրուլարագ,

— Ծագաթ նէ գիյանը վար, մերգումէ պէնիմ զէվճէմ տիր . . . սիզ գօրգմայընն Դաբիթէն, նը չան վէ սէօզ պաղը մուամէլաթը րէամէն օլմուշ պիթմիշ տիր . . . պունտան գաթի նազար, Մինեօն՝ աֆիֆէ վէ խայը րհահ պիր դըզ տը . . . պունըն իսպաթըտա շու տը . քի, պէն քէնտիսի իւէ չէրան լզտիվաճ իտէճէյիմ տիր – տէտի։

Նազէռին պու սօն սէօզլէրի օ տէրէճէ ճիտտի, վէ օ գատար խալխանէ իտի քի, Բօմէ, օ անտէ քէնտի հագդընտա կէօրիւչիւլտիւյինի տէրը իթմէքլէ, կիւյա իչիթմէ յօր կիպի՝ էլինտէքի սիւտի գայնաթմագ իչուն աթէշ եաբմաղա մէչղուլ կիպի կէօրիւնէն Մինեօնա, պիլա թէրբտտիւտ թէգարրուպ իտէրէք,

— Մատմա՛զել, Նազէռ միւսաատէ իթտիկի հալտէ, սիզտէն պիր խըտմէթ թալեպ իտէճէյիմ – տէյինճէ, Մինեօն այաղա գալգըպ քէմալի թատգիմ իւէ սէրֆիրու իթտի։

Նազէռ. – Անֆիվ իտէրսինիզ Գաբիթէն, Բալօ սապըրսըզըլըգըա աչաղըտան պաղըրըյօր . . . պէն մատտէյի սիզտէն չաբըգ անլատապիլիրիմ. . . պանա պա՛գ Մինեօն . . . քիւչիւք պիր գըզճըագ վար . . . տէրհալ կիտիպ մերգումէյի կէօրմէլի, թէսէլլի իթմէլի, հիմայէ իթմէլի . . . վէյհասըլ հեր չէյի իթմէլի . . . պու գըզճըագ, պէնիմ ազիզ տօսթումա օլան Բալօնըն հէմշիրէսի, վէ պիզիմ Գաբիթէնինաախի թանըտըղը տըր, պիզիմ պու Գաբիթէնինքի, անըն խաթրը իչուն քէնտիմի տէօրթ բարչա իթմէյէ հազը-

ըըմ . . . չիմտի իչի անլատըն ա՛ Մինեօնճըյըմ . . . հայտէ արթըգ սէնի կէօրէյիմ։

Մինեօն. – Ծագաթ մերգումէյէ նէ՞ սէօյլէյիմ։

Բօմէ. – Հէր չէյ սըրասընտա տըր տէյինիզ, վէ պէնիմ տախի պիլտաէրի իւէ պէրապէր օլտուղումը քէնտիսինէ խասսէթէն պիլտիրին . . . րէճա իտէրիմ պու ճիհէթի ունութմայըն . . . սէօյլէյին քի վէսվէսէ իթմէսին վէ իւմիւտվար օլտուն . . .

Նազէռ. – Իչթէ պու . . . հայտէ կիտէյիմ արթըգ, Բալօ աչաղըյը պիրիպիրինէ կէչիրյօր . . . Մինեօն, սէն թաթը վէ լաթիֆ սէօզ լէր իւէ թէսէլլի իթմէյի, վէ իւմիւտ վիրմէյի բէք ալէա պիլիրսին . . . սաքին օլտուղու մահալ իսէ Ֆըրան-Պուրժուա – վէ Ռիվլթէր զօգագլարընըն ուճունտաքի էն պէօյիւք զօնագ տըր . . . խամի տախի՝ մատմազել . . .

Բօմէ. – (Նազէռին սէօզիւնի իբմալ իտէրէք) Սէնթ տը Նէյ – տէտի։

Մինեօն. – Իլիմտէն կէչէնի եաբմաղա վատ իտէրիմ։

Բօմէ, Մինեօնա պիր թէչէք քիւր հալի իպրաղ իթտի. Նազէռ, պիլա թէքրիֆ մերգումը տըչարըյա իթի վէրտի, վէ իբիսի պէրապէր ալէթ թատճիլ նէրտիւպանտան էնտիլէր։

Կասթօն, այաղընըն պիրինի պիր քիրա արապասը պատամաղընա վաղ իթմիչ օլտուղու հալտէ, մերգումանընն վիրտուտինէ պէքլէյօր խտի։

Ա.րապաճը, – չաբըգ սիւրէրսէն չարապ բարասը վէրճէճէյիմ – սէօզիւնի իչիտիր իչիթմէզ դամճըյը վուրտու, վէ արապա տախի գալտըրըմլարընն իւզէրինտէն սիւրաթլէ կիթմէյէ պաշլատը։

Էմնայի ըահտէ իւչիւ պիրտէն սիւքիւթ իտիյօրլարտը։

Շէօյլէ քի Կասթօն, պարիտա պիր հալ իւէ վէ պիլա հարաքէթ արապանընն քիւչէսինէ չէքիլմիչ, Նազէռ՝ մեր-

դումբն Հանընատա տիք տօղրու օթուրմուշ, վէ Բօմէ իսէ ղայէթ միւթէէսիր կէօրիւնկյօր իտի։

Մէրդում, հէր տադըգա պիր սէօղ սէօյլէմէք իսթէր, ֆագաթ մէճպուրի սիւքիւթ իտիյօր զանն օլունույօր իտի։

Ա.րապա, Ֆօպիւր-տիւ-Թամբլ զօդաղընա կիրտիկինատէ, Նաղէռ էօքսիւրտի, վէ քէլամէ աղազ պիրլէ։

— Տուէլլօ գանունը աչիքտար տը՛ր, չահիտլէր՝ մատատէնին նէ օլտուղունա վադըթ օլմալարը լազըմ կէլիր... վադաա պէն պու անէ գատար Բալօնըն րէյինէ միւթապաաթլէ, քէյֆիյէթի իւսթիւն քէօյիւ պիլմէյէ բազը օլտուղունը քէնտիտինտէ կյիթիրաֆ իտէր, ֆագաթ Գաբրիթէնէ կէլինճէ... օ վադըթ մէսէլէ տէյիշիր...

Բօմէ. – Նէ՞ տէյօրսունըզ Տըրակօն, պու Տուէլօնըն սէպէպինի սիզո՞մի պիլմէյօրսունըզ...

Նաղէռ. – Հիչ պիր շէյ պիլմէմ Գաբրիթէն, ֆագաթ շուրասընը բէք ալէա պիլիրիմ քի, պիզիմ Բալօ՝ միւսթագիմ պիր տէլիգանլը օլմազըլա, հադըզ պիր շէյ հաբմազա միւդթէէսիր տէյիլ տիր... չիմտի շուրասընը պիլմէյինչ քի, քէնտիտի պու Տուէլօնըն սէպէպինի կյզահ իթմէք իսթէ՞րմի...

Կասթօն. – Օ տէտիյինիզ միւտքիւն տէյիլ տիր։

Նաղէռ. – Իչթէ միւսիւ Գաբրիթէն... տահա զիյատէ ուզադա կիթմէքսիզին իսթիյզահը մատատէ իտէպիլիրսինիչ, չիւնքի սը՛րա սիզին տիր...

Բօմէ. – Հէր նէ տահի օլսա, պէն միւսիւնէն շահիտի օլաճաքմ տը՛ր։

Կասթօն. – Զօդ ալիճէնապսընըզ էֆէնտի, իմտի տէրսունի տիլտէն թէքրար թէշէքքիւր իտէրիմ։

Բօմէ, ախմանընը աչըպ տուտագլարը իւզէրինատէ թէրթաքիմ իտէն սէօյլէրի սէօյլէմէք իսթէտի իտէտէ, կինէ սիւքիւթ իթմէյէ մէճպուր օլսու։

Ֆիլհագըգա Բօմէ նէ սէօյլէյէ պիլիր իտի, Սէնթին քէնտիսինէ միւրաճաաթ իթմէսի, ճարի օլան ուսուլու գայիտէնին հուտուտը խարիճինատէ պիր վագաա իտի քի, անը իչի չիֆթ սէօզ իլէ մուխթասարէն կյզահ իթմէք գապիլ օլամազըտը, էկէր պու մատատէ հադըզնատա պիր սէօզ սէօյլէսէ, կասթօնըն վէսվէսէ վէ չիւպհէսինի մուճիպ օլաճագտը քի, պու չիւպհէյի մէրդումըն գինինատէն տէֆու թէպհիս իթմէյէ ասլա վագը թ Հօզրտը, չիւնքի Տուէլլօ իչիւն մուդաթրէր օլան սաաթ թէգաթրուպ իթմէքտէ, վէ արապա տախի հէման գալէ դաբուսընատան կէչմէք իւզրէ իտի։

Թէտաիրսիզլիք վէ միւսահազասըզլըգլա սէօյլէնէն պիր սէօզ, կասթօնըն քէսթ իթմիչ օլտուղու սօուդ գանըզըգլա, դուվվէթինին մահվընա միւճիպ օլապիլիր իտի։

Իչթէ Բօմէ, պու սէպէպլէ չարնաչար սիւքիւթի իխթիյար իտիյօր իտի . . . . . .

Սէն Շօմէն թէբէճիյի իւզէրինատէ պուլունույօրուզ։

Բուլի ասիւման՝ սաֆ վէ բարլադ կէօրինիւպ, սիյահ վէ սըդ պուլութլար Եէքտիկէրինի թէագըպ իտէր կիպի պիր շիթապլէ Եիւրիւմէքտատէ իտիլէր։

Մօուդ վէ շիտէթլի պիր բուղիկտար քէմալի չիտէթլէ էսէրէք, կետահ պէ կետահ իրի Եաղմուր տանէյէրինի էօթէ պէրի սավուրույօր իտի։

Պաղէն աֆիթապը ալէմթապ, Եաղմուր սաղանաղընը կէօնա կէօն րէնկլէր իլէ թէվլինի իտէրէք կէօրինիւր, վէ պաղէն գալընը պիր պուլութ արգասընատա միւխթէֆիֆ օլտուղու կիպի, զարպ ճիհէթինատէ տախի, նիհայէթսիզ պիր ալայիմի սէմանընն քէմանքտարի շէքլի կէօրինմէքտատէ իտի։

Թա ուղագտա օլանընն իւզէրինատէ, աֆիթապընէ չուլէսի իլէ զուլմէթինի կէօրէսի՝ Եէքտիկէրինի թէտաֆի իսէրէք, մահալի մէղքիւրէ կէօնակէօն շէքիլլէր վիրմէքտատէ իտիլէր։

Սէն Շօմօն թէբէխինին դիյրինաէ՝ Բարիզ պէլոէխի բուս իլէ մուհաթ, դարանլըդ, վէ ճիւնպիւշու հարաքէթաէն արի պիր հալաէ կէօրիւնիւշ, պատէհու պիր շուլէյի նակէհանի Բարիզ իւղերինէ ադա էնուազ օլմաղըլա, պու պէլաէյի ճէսիմէ եէնիաէն քէսպը հայաթ իթիւյի կիպի, մէղքիւր շուլէյի ճէվվալէ, վասի վէ մուազզամ Բարիզէ ֆէվգէլաաէ պիր հալ, վէ պիր նէվի մէնզարէյի զարիպէ պախշ իսիյօր իսի։

Ֆիլհագըգա մէղքիւր հայրէթէնկիզ մէնզարէ, կեահ լաթիֆ, վէ կեահիսէ հավլինագ պիր հալ իպրազ իթմէքտէ իսի, շէօյլէ քի պու հալի աճիպ, պիր տագըգաաէ պէլքի եիրմի տէֆա թազէիր վէ թէպոիլ օլույօր իսի։

Էթրաֆտա պուլունան մութէաատիա թէբէլէրին խալի, վէ ճապէճա եէչիլ րէնկէ չալար քիլ իլէ էօրթիւլի օլան հալի պէնաապանիսի, պու նագչիյաթը զարիպէյէ իլավէ օլուպ, ինսան՝ քէնաիսինի, չէն վէ ապատ պէլոէլէրտէն եիւզէրճէ միլ պահա պուլունույօր կիպի զանն իսէր իսի . . .

Րօմէ, Նագէռ, վէ Կասթօն, պիր չարէէք սաաթտան պէրու մէղքիւր թէբէճիյին իւղերինաէ պէքլէյօրլար իսի. Րօմէնին սաաթը, ծնը եիրմի կէչմիչ իտուկինի կէօսթէրիյօր իսի, մէրգում սաաթընա պագարագ իւմիւա պախշ պիր սէտայը լա,

— Պէլքիաէ կէլմէզ – տէտի։

Նագէռ, իսթիսհապ իթմիչ օլտուղու իքի աաէթ գըլըճլարը, պիր ուֆագ չալըլըգ արգասընտա հըքիզ իթտիքտէն ոծնրա, գօլլարընը արգասընա պաղլամըշ օլտուղու հալաէ, Տուէլլօյա մինտասիպ տիւզ պիր մահալ արամագտայըտը։

Կասթօն. – (Րօմէյէ խիթապէն) հեր հալաէ կէլիր, պէն անը ֆէննա հալաէ թահդիր իթտիմ իսի։

Րօմէ. – Ֆագաթ մուայեէն օլան վագըթ կէչտի . . . վէ պու կիպի իչլերաէ իսե . . .

Կասթօն. – Կէլիր, սէօզ վերմիմ քի կէլէճէք։

Մ'էրգումանընն րաքիպ օլտուգլարը արագա, թէբէնին պիր թարաֆընտա պէքլէյօր իսի։

Րօմէ իլէ Կասթօն, թէբէնին էն եիւքսէք ճիհէթինէ չըգմըշ օլտուգլարընտան, բուղիկաար՝ քէմալի շիտէթլէ եիւզլերինէ չարբըյօր իսի։

Րօմէ, Կասթօնը՝ բուղիկաարընն չիտէթինտէն օլագիը տիյի գատար հընֆիզ իթմէք իչուն, Թօբրագատան մամուլ պիր մէթէրիս արգասընա տօղրու չէքիպ կէօթիւրտի։

Զօգ տէֆա պու կիպի պիր էհէմմիյէթսիզ հարէքէթ, պիր էսրար բէրտէսինին քիւչատընա պայիս օլուր։

Րօմէ, էլան Կասթօնըն էլինի պըրագմամըշ չըտը, վէ հէման մէրգումա սէօզ աչմագա հաղըրլանմագտա իքէն, մէթէրիսին տիկէր ճիհէթինտէն՝ Նագէռին կիւրիւթիւլի սէտասը իչիտիլտի։

Ֆիլհագըգա Նագէռ, Կասթօնը ճանտան սէվէր իսի. մալիք օլտուղու խասիյէթը ճէմիլէսի իլէ, հէր նէվի ալիճէնապըգ, հիւանի հալ, պու մէրա ատէմին թէվէճճիւհինի ճէլլ իթմէքտէ իսի. Նագէռ, Կասթօնըն՝ Տուէլլօ խուսուսընտա միւպէտտիլիյինի կէօրիւպ, քէնտի կէնճ տօսթունը հիմայէ իթմէք իչուն՝ գանընըն սօն տամլասընը տէօքմէյէ գատար կէօղիւնէ ալտըրմըշ չըտը, հալպու քի Տուէլլօնըն թասավվուրը, մէրգումըն զիհնինտէ օլան պիր թագըմ պու կիպի կէչմիչ վագտաէլերի օյանտըրըպ, մէէլուֆ օլտուղու հրսիյաթը մէրտանէկի իլէ գանը գայնայօր իսի։

Նագէռ, պու ատարը մէրտանէկի հրսիյաթըյըլա օլ մէրթէպէ մէճպուպ իսի քի, պիր արա քէնտիսինի, էլպիսէյի րէսմիյէտինի կիյմիչ, վէ գըլըճը էլինտէ Աֆրիգա սահրալարընտա պիր խուրմա աղաճը ալթընտա, հէման

խաամի իլէ բուպէրու կէլիպ վուրուշմաղա հազըրլանըյօր կիպի զանն իթմէքտէ իտի։

Հէր սաէմին՝ պիր կէօնա նօգսանիյէթի օլաճաղը կիպի, Նաղէռ տախի՝ սաէթա Յուէլլօյա աշըդ օլմաղըլա, մինասիպ պիր մահալին թէհարրիսի իլէ մէշղուլ օլմուշլուղը, մէրգում, մէթէրիսին արգասընաան հայդըրարագ։

— Պուլտում պուլտում, էլնաս կիպի պիր եէր պուլտում . . . թամ Յուէլլօ իտէճէք մահալ, տիւղ, եասը, սըգը, կէնիշ . . . հասըլը Յուէլլօ իչիւն ըսմարլամա պիր եէր, չինքի պու . . .

Վէ մէրգում, սէօղիւնի խիթամ իթմէքսիղին թըլսմալանարագ մէթէրիսին իւղերինէ սըչրայուպ, Բօմէնին եանընա վարսը. Բօմէ, մէրգումա թահէքիրամիպ պիր նիկեահ աթֆ իթտի իսէտէ, Նաղէռ ֆարդընա վարամասը, վէ սէօղիւնէ տեվամ իտէրէք,

— Էվէթ, օրատա քիմսէ պիղի կէօրէմէյէճէք տիր ... վէ քիւչէյի ինղըվայէ չէքիլմիշ տէրվիշլէր կիպի պիր հալտէ պուլունաճաղդ . . . լաքին էլան մէյատանէ չըգմասը... – վէ մէրգում սէտասընը թէպտիլ իտէրէք – հա՛ էյի խաթըրըմա կէլտի Բալօ, պէն չիմտի պու մատտէյի տիւչինյօր ըտրմ. . . ֆագաթ անլաշըլտըղընա կէօրէ, էլ պէթտէ քի նէ իչիւն Յուէլլօ իթտիյինի պիղէ պէյան իտճէքսին տէյիլմի . . . պիրա սէնին թատավվուրաթըն... խուլատայի քէլտմ, իթտիյին հապարաթըն նէտէն իպատբէթ օլտուղունը պիղիմ տախի պիր ազ պիլմէմիշ լագըմ կէլիր։

Կասթօն. – Սուրաթընա թօգաթ վուրտում։

Նաղէռ Եիւզիւնի էքչիթտի, Բօմէ տախի գաշլարընը չաթարագ էօնիւնէ աօղրու պագմաղա պաշլատը։

Նաղէռ. – Պիրինճիսի պու, բէք ալէտ . . . մատէմքի սէն անը թահգիր իթմիշսին. իտտի էկէր իլգ տէֆտա տէօքիւլէն գան իլէ իքթիֆտա իտէրտէ . . .

Կասթօն. – (Մաքրին վէ սօուդ գանըլա) պէն իքթիֆտա իթմէյէճէյիմ տիր։

Նաղէռ. – Ֆագաթ . . .

Կասթօն. – (Մէրգումըն սէօղիւնի գաթ իտէրէք) հէր հալտէ իբիմիզտէն պիրի պուրատա գալմալը տըր, պու Յուէլլօ միւճէրրէտ իբիմիզտէն պիրինին էօլմէսի իլէ խիթամ պուլապիլիր։

Կասթօնըն, սուրէթը գաթիյէտէ տէմիշ օլտուղու պու սէօղտէն, Բօմէ ֆէնա հալտէ միւթէէսսիր օլտու։

Նաղէռ տախի, Բօմէ կիպի պիր տէհշէթ հըսս իթտի իսէտէ, ֆագաթ ֆիթրաթսուզլուղ կէօսթէրմէյէ չալըշտը, վէ ըսլըգ չալարագ թէբէննին իւզերինէ չըգտը։

Բուղիկեալ թէչէտտիւտ իթմիշ, վէ պուլութլար տախ՝ բուլի ասիւմանտէ ֆութթունա էանաընտա թէչաթիւմ իտէն էմլաճը տէրնա կիպի, պիրիպիրլէրի իւզերինէ եուվարլանմագտայըտը լար։

Բօմէ, սաաթընը չըգարուպ պագտը քի, օ անտէ օնը իւչ չարեէք կէչիյօր իտի։

Կասթօնըն՝ խաամինին վիրուտինտէն էլան պիր էսէր կէօրիւնմէյօր իտի։

Բօմէ, կիթտիքճէ իւմիւտվար օլույօր իտի, պու էանաատ Նաղէռ թէբէննին իւզերինտէն։

— Ղալիպա չու կէլէն քէնտիսի օլմալը տըր – տէյիպ, վէ էլինի ուզաթարագ, քէնտիլէրինին կէլմիշ օլտուղու թարիքին ագսի ճիհէթինի իրայէ իթտի։

Բօմէ, Նաղէռին կէօսթէրտիյի ճիհէթէ աթֆը նազար իթտի իսէտէ, պիր չէյ կէօրէմէտիյինտէն, քէնտի տախի թէբէննին իւզերինէ չըգտը։

Ղայէթ միւղէյէն վէ կիրանպէհա պիր գուբէ արապասը, պիր չիֆթ ալաճա տօնը պարկիրլէր գօչուլու օլտուղը հալտէ քէմալի չիթապլէ իլէրլէմէքտէ իտի։

Բօմէնին ճանը՝ ֆէնա հալտէ սըգըլտը։

7

Մ Ի Ն Ե Ծ Ն

Մէզքիւր մուղէյհէն արապա՝ եօգուշըն ադսի ճիհէթինաէ, վէ թամ կասթօն իլէ ըէֆիդէրինին բաքիպ օլտուգլարը աոի գօշու արապասընըն հիզասընտա տուրը վէրտի։

Իւչ նէֆէր էչնաս արապատան էնտիլէր. պունլարտան պիրի, մէչին պիր մահֆազա աէբունինաէ հըֆզ իտիլմիշ օլան իքի աոէթ դըլըճլարը գօլթուղընըն ալթընա ալտըդը կիպի, տիկէրինին էլինաէ տախի պիր թապանճա գուրթուսը վար իտի։

Իւչինճի չախա, տէրունի քիւրք գապլը պիր գաբօթ կիյմիշ օլտուղու հալտէ էլի պօշըտը։

Էչնասը մէզքիւրէ թէբէճիյէ տօղրու չըգմայա պաշլատը լար։

Թա էօնտէ պուլունան աոէմ, թէբէնին իւղերինտէ Բօմէ իլէ Նաղէռի կէօրիւպ, ուղագտան նէղաքէթլի սուրբէթտէ պիր սէլամ վէրմէքլէ, մէրգումանն տախի այնի նէզաքէթ իլէ իատէյի սէլամ իթտիլէր. Նաղէռ՝ ղէվմէթը մէզքիւրէնին վիրուտլէրինի կէօրտիւյինտէ քէլամէ աղաղ, վէ կասթօնա խիթապէն։

— Հա՛յտէ Բալօ էվլատըմ սէնի կէօրէյիմ, իչթէ պիղմ հէրիֆ կէլիյօր . . . պէն պու Մարգիյի պիր լօգմա իտէր օլտուղումը բէք ալէա պիլիրիմ . . . ֆագաթ մատէմ քի սէն քէնտի էլին իլէ իչինի կէօրմէք իսթէյօրսուն... պէն պուրալարընը ֆարզ իտէպիլիրիմ . . . լաքին . . .

Կասթօն. – (Նաղէռին սէօզունի գաթի իտէրէք) բէճա իտէրիմ էֆէնտիլէր, մուգատաէմէնիզի օլապիլտիկի գատար մուխթատար իտինիզ, չունքի իչի պիր ան էվվէլ պիթիրմէյէ ֆէվգէլատէ արզու իտիյօրում . . . . . .

. . . . . .

Թամ պու էանատէ, Ժան-Մարի-Պիօ, քէնտի խատէմէլիք էլպիսէյի ըէամիյէսինի լապիս օլտուղու հալտէ, մատամ Մայըքըէնին՝ ևանի իհթիյար Ցիւչէսին թատընընը կէօթիւրիւյօր իտի։

Պու խայըրլահ վէ մէրա խատէմէ, տայիմա այնի իհթիրամու ֆէտաքէարլըգլա խըտմէթինի իյֆա իթմէքտէ իտի, ֆագաթ մէրգում՝ պու վաղիֆէյի մաքինավարի պիր հալ իլէ իյֆա իտիյօր զանն օլունույօր իտի։

Պիօնըն, սէրա վէ սաքիթ սիյտաը ապիմ պիր տէրատու ելէմ ըղհար իտիյօր իտի։

Իհթիյարէ Ցիւչէս, ասպանըն գուրպինտէ քէնտույէ մախսուս օլան մահալտէ օթուրտուղունտա, Պիօ, օտայը վիրթէմատի իսթիլա իտէն օ մուտաճիզ հէրարէթի պագը սագլատագ իչին, ասպանըն տէրունինէ քիւլիյէթլի օտուն ալթը վէրտի, գիրա սէքսէն եաշընը վիրթէճավուզ պուլունան մէրգումէ իհթիյար գատընըն տօնմուշ գանը, անճա պու թէտպիր իլէ ճէվէլան իտէպիլիր իտի։

Մաշուշէ Ցիւչէս, Սէնթ իլէ կասթօնըն գայպուպէթլէրինէ ասլա տըգգաթ իթմէյօր իտի, գիրա հայրը վագըթտան պէրու մէզպուրէնին ֆիքրի, ինհըտամէ (փչիկ) եիւզ թուվմուշ օլան վիճատինտէն էվվէլ էօլմուշ օլտուղու կիպի, գալպու վիճատանը տախի մահվ օլմուշ պիթիմիշ իտի։

Մուամիլէյհա, քէնտույէ մախսուս օլան էնգի գօլթուգ սանտալէէսի իւղերինէ եէղլեչէրէք, տօնմուշ էլէրինի՝ կէյտախի իրէքլի սիյահ ֆիսթանընն իւղերինէ խաչվարի սուրբէթտէ վաղ իթտի, վէ հազմի թատամ խամիրտահէթի իչինն կէօզլէրինի գաբատը։

Պիօ, գաբույա տօղրու կիմմէք իւղրէ իքէն, Պէրթա՝

եավաշ պիր սէտայը լա մէրդումա խիթապէն,

— Սէնթ իլէ կասթօն նէ՞րէտէ տիրլէր – տէյու սուալ էթտի։

Պիօ. – Մատմազէլ Սէնթ ալլայօր, վէ միւսիւ Մարգի տախի . . .

Պիօ, հէյէճանընտան նաչի սէօզիւնէ տէվամ իտէմէյուպ, կէօզլէրինի՝ օնը իւչ չարեէք կէչտիյինի պէյան իտէն սաաթըն իւզերինէ չէվիրէրէք քէնտու քէնտույէ,

— Տուէլլօյա չըգաճագլարընա իւչ չարեէք. վար – տէտի։

Պէրթա. – (Պարիտա վէ պայդըն կէօզլէրի նիմ սուրէթտէ բարըայարագ) Էյ կասթօն նէրտէ եա . . .

Պիօ. – (Խսէֆամիզ պիր սէտայը լա) պէքլէմէլի, միւսիւ Մարգինին սաղ՝ վէ եավաօա էօլմիւշ օլտուղունը պիլմէք իչուն պիր սաաթ դատար պէքլէմէք լազըմ տըր։

Պէրթա, պու սէօզիւ իչինթոյինտէ, թէքմիլ վիճուտի աղալարը յըլա թիթրէտի. մէրգումէնին մուզթարըզ վէ միւքէտտէր գալպինտէ՝ էլան էսէրի մուհապէթ վար իտի, Պիչարե գըզճըազըն ալէմի վահտէթ թէէսիրի իլէ ինճիմատա (սառուցեալ) իթմիշ օլան գալպինտէ, պիր սաամէյլ նակէհանի վուգու պուլմուշ իտի քի, պու սաամէ մէզպուրէնին պիր խապը կիրան իլէ ույումագտա օլան հըսսիյաթընը, նիմ սուրէթտէ օեանտարըզ յօր իտի։

Պէրթա, իչիտիլիր իչիտիլմէզ պիր սէտայը լա քէնտու քէնտույէ։

— Սէնթ աղլայօր ըմըշ, ա՜հ պիրի պիրլէրինի նէ գատար սէվէրլէր . . . գալդայըմ պիր աղ եանընա կիտէյիմ – տէտի։

Մէրդումէնին սօլկուն եանագլարը, էօմիւր չուլէթի իլէ դըզարմայա պաշլատը. ինսան, պու գըզճըազըն մէր կիպի սիյմասը ճագչիյաթը ալթընտա պիր ճան օլտուղունը հըսս իտէր իտի։

Պէրթա, գաբույա տօղրու պիր ատըմ ալմըշ իքէն, իհթիյար Տիւշէս, պիր սիյադ իւզրէ չըգմագտա օլան զարիպ սէտայը լա քէլամէ աղազ իտէրէք,

— Մատմազէլ տը Մայլըբրէ, րեճա իտէրիմ ազըճըգ օգույունըզտա տինլէյիմ – տէտի։

Պէրթա օ անտէ, կէօրիւնմէզ պիր էլ իլէ պյագլարը տէօչէմէյէ մըխալանար կիպի, օլտուղու եէրտէ տուրագալար։

Կէօզլէրի թէքրար պայկըն պիր հալ քէսպ իթտիլէր, վէ սիյմասը տախի մէրմէր կիպի պէն պէյազ օլտու։

Մէզպուրէ, գալպինի գայտու պէնտ վէ թազէվիգ իտէն զէննճիրին սօուգ հալգալարընը, պիր արալըգ ունութմուշ իտի իսէտէ, չիմտի թէքրար հըսս իտիյօր իտի։

Պիօ, տըշարը չըգտը, վէ Սէնթին գարեօլասը եանընտա կէնճ պիր գըզ օթուրմուշ օլտուղունը կէօրտիւ։

Պիչարե Պիօ, գուլիպէսինէ տէօնիւպ, պիրթապու թուվան սանտալէէսի իւզերինէ տիւշի վէրտի. մէրգում՝ հէնուզ պաշլամըշ օլտուղու իչ էօնիւնտէ (նասըլքի պիլիրիզ, Պիօ՝ պօշ վագըթ պուլտուղունտա ինճէ տէմիր թէլտէն գաճէս իսմալ իթմէքլէյէ մէչղուլ օլուր իտի) վէ էլլէրի խաչվարի սուրէթտէ կէօյսինէ վազ իթմիշ օլտուղու հալտէ, ուղուն միւտէթ պիլա հարէքէթ գալտը։

Պիօ, ասլա պիր հարէքէթ իպրազ իթմէյուպ, աղզընտան պիր հարիքը իչիքքա տախի չըգմայօր իտի, հաթտա տուա պիլէ իթմէյօր իտի. մէրգում՝ Պըրըթանները կիպի տինտար վէ զահիտ պիր մէմլէքէթտէն կէլմիշ օլմադըլա, իպրազ իթտիյի պու հալի ֆէյլօսոֆիյէ թաաճիւպ օլունանապիլիր իտի։

Ֆիլհագըգա Պիօ տուա իթմէյօր իտի, չինքի մէրգում, քեամիլէն ճանու թէնի իլէ պիր նէվի հալի նէգլի իչինտէ վալիհու միւթէհայըր գալմըշտը, արթըգ վագըթ կէչմիշ, վէ հէր չէյ պիթմիշ օլմադը լա, տուա իթմէնին նէ ֆայի-

տէսի օլապիլէճէքտի. Մայլըբըէ՝ եա ղալիպ վէ եա մաղ-
լուպ օլմուշ պիլմիշ իտի։

Շիմտի Պիօ՝ հէր չէյէ վագըթ օլմուշըտը, Սէնթ, վու-
գու պուլան հատիսէյի միւէլլէմէյի մերգումա պիլտիրմիշ
իտի. Մայլըբըէ խանէտանը սօն սիւլալէօնինին սէրնիւվիշ-
թի՝ նէ օլաճաղընըն հիքմու գարարը վէրիլէճէք իտի։

Պիօնըն հրսսը գալպիսի մահվ օլմուշ ըտը, մերգումըն
զիհնինտէ զուլմէթ վէ էնտիչէտէն պայգա պիր չէյ գալ-
մամըշ իտի։

Պիչարէ ատէմճըաղըն սիյմասը պիր պերուտէթ քէսպ
էթմիշ, վէ քէնտի տախի պիր նէվի էօլիւմճէք պիր ույու-
շուգլուգա կիրիֆթար օլմուշ իտի։

Սէնթ, էավապընը սօյունտագսըզըն՝ գարեօլասը իւղէ-
րինէ տիւշմիւշ գալմըշ իտի, ֆագաթ ըզտըրապը գալպի
էվվէլքի տէրէճէտէ միւտհիշ տէյիլ իտի, չինքի նէզտին-
տէ խայըրխահ պիր ճան վար իտի քի, մերգումէյի թէ-
սէլլի իտհյօր իտի։

Մինեօն, հագըգաթէն վատինի էյճա իտհյօր իտի.
մերգումէ կէլիպտէ գարեօլանըն իւղէրինտէ պիհօա պիր
հալտէ սէրիլմիշ եաթմըշ օլան Սէնթի կէօրիւնճէ, իւք
կիւնի մատամ Սօրէլին իչ մահալինտէ, էթմիշ օլտուղու
պիր թագըմ հէղէեանըն սէպէպի իլէ տիլսուն օլան կէնճ
գըզճըաղը տէրհալ թանըրտը. Մինեօն, մերգումէյի թէ-
սէլլի էթմէք վէղիֆէսինի տէրիւհտէ էթմիշ, վէ պու վէ-
զիֆէյի հիւնի սուրէթտէ էյճա էթմիշ իտի։

Վագտա Մինեօն, նօգսանէյէթինտէն մէսուն պիր մէ-
լէք տէյիլ իտի, վէ եահօտ աղ չօգ ահվալի տիւնէէվի-
յէյէ ալագատար օլան պիր մէլէք իտի քի, անըն յապիս
օլտուղու ըֆֆէթու ըսմէթ էլպիսէյի սէֆիտէսի տամղ-
նինտէ, պիր գաչ լէքէլէր, վէ երրթըգլար պուլունճաղը
մէլհուզ իտի. ֆագաթ ռուշ քէնտիսինին տէյիլ իտի. մեր-
գումէ, սէֆիլ վէ պիչարէ պիր գըզճըազ օլմաղըլա, պու

խուսուստա անա խանատը թէօհմէթի իտիլէմէզ։

Ֆէնտի էլինտէ սիլահ պուլունմատըղը հալտէ, միւ-
սէլլահ տիւշմէնինին գարշըսընտա պուլունան պիր ատկէրին
մաղլուպիյէթի, եիւղիւնէ վուրուպտա թայիպ իտէ պիլի-
միօրլար։

Պու կիւզէլ վէ տիլբուպա մահպուպէլէրին կէչիրտիք-
լէրի էօմրէ, ուղուն պիր հատիսաթ սիլքի (դեպքերու չարք)
տէնիլսէ ճայիզ տիր, պունլարընն հէնկէամը մատսումիյէթ-
լէրինտէ (մանկուէթիւն) պէչիքլէրի ևանընտա, ատա ճէ-
նապը հագգընն իսմի ազամը եատ օլունմատըշ տըր, պուն-
լար՝ տինսիզլիկին, միւշթիտլիկին, աստավէթին, վէ սէֆա-
լէթը մէյուսիյէնինն քերիմէլերի տիրլէր. պու զէվալլըլարըն
էյեամը սէպավէթլէրի, պիր ֆամիլեանընն, րիյպու րիյա-
տէն արի, վէ մուգատտես մէսրուրիյէթի իլէ կէչէճէք
հէրտէ, (ինանընըզ քի, ֆամիլեաճա օլան պու մուգատ-
տես մէսրուրիյէթ, նատըլքի զէնկինլիքտէ, էօյլէտէ ֆագ-
րը հալ իչինտէ տախի պուլունապիլիր. էկերչի, հուզու-
զաթը նէֆսանիյէտէն թէվէլլիտա իտէն սույի ալալագը
միւհիմքէ, վէ մաղալլահ էնճամը ֆահշիյաթէ գարշը վի-
րէն այիւֆիմէլիք կէլիպտէ, սէֆալէթի, շէրմու մահճու-
պիյէթէ, վէ շիքեայէթի տախի սէֆալէթէ թէպտիլ իթ-
մէսէլէր) պիր ադիս մերգումէլէրին հէնկէամը սէպավէթ-
լէրի, մուհադդար (արհամարհեալ) վէ սէմերքէսիղ պիր
չալը շմադ, էլէմ պախշ պիր զայրէթի, վէ պատէյի զարու-
րէթէլէ պիր նէվի հալի մէսէի իլէ կիւզար էթմիշ ատր. ա-
ճընմաղա վէ մէրհամէթէ չայան օլան պու մագուլէ սէ-
ֆիլլէրին գալպինտէ, զէրրէ դատար իման պուլունմայաս,
իլլա ճինէթի, մէյուսիյէթ, վէ նիհայէթտիղ պիր զուլմէթ
պուլունուր . . .

Բէտէրլիք նամը ալիսի վէրիլէպիլիրլի օ սէֆիլ ատե-
մէ քի, քէօր սարլսօղ խանէսինէ կէլիպտէ զէվճէսինի տէօ-
յէր թէբէէլէր, վալիտէյնը սըֆաթը մուգատտէսէսի վէրին-

լեպիլ՛ըմի օ մախլուքե քի, սերսերի տօլանըը, գօչար օյնար, վե քեմալի ֆուԹուրսուղլուգլա, ումումե այըտ օլան մեսիրեկեահլերտե իճրա օլունակելեն սեֆիհանե զեվգու սեֆահաԹե, վե պիետիպանե չենլիքլերե միւտախելե՝ վե իչԹիրագ խտեր. օ մագուլե պիր սեֆիլեյե նա՛սըլ վալիտե տենմելի քի, եիւզ իւսԹի պըրագմը չ օլտուղու էվլատընըն նալե ու ֆերեատընը խաԹըրընա պիլե կեԹիրմեզ։

Ընեֆալեթ ինսանը սեֆիհ վե տուդուսըզ իտեր... հե՛յհաթ... պու բեք տօղրու տըր, պու մագուլելերի մահքիւմ իԹմեգտեն էվվել, հալերինե աճըմագ լազըմ տըր. ինսան, պու տեհչեԹամիզ ազապու ըզԹըրապը տիւչինտուքճե, ճիյերի բարելենիր. աֆո՛ւս հեզարան աֆոսուս քի, մեզքիւր ահվալի հիւզն իչԹիմալե կիրիֆԹար օլան սեֆիլլերին՝ մելճայի եհկեանեսի, եալընըզ սարԹօշլըզ տըր. էվե՛թ, սեֆալեԹու ճեհալեԹին պու գուրպանլարը, չեքտիքլերի րինճու մեչազ գաթը՝ անճագ իչրեթ իլե ունութմազա սավաչըրլար. էյվա՛հ պու պինելերճե չեհիտլերին, պու չայանը մերհամեթ մազլումլերին, պիրիճիք Թեսեպլելերի օլան իմանլարընը էլլերինաէն գասպ իԹմեք, մեկեը սօն տերեճե զալիմլիք, վե մեճնունանե պիր վահշիլիք տե յի՛լմի տիր. պու պիչարելեր, բարլագ պիր իւմիւտ իլե բերվեըրտե օլմագտայըտը լար, հիչ օլմազսա պունլարընը, քենտի էօմիւրլերի՝ հիւզնենկիզ վե միւչքիւլ Թարիքի իչինտե, գուվվեԹին պիր ըհտիպերլերի վար իտի։

Լանե՛թ, սատ հեզարան լանեթ օլսուն իչլենեն օ տեհչեԹլիւ խաԹայե քի, պու պիչարելերին էլինաէն խաչը զասպ իԹտի. էվեթ օ խաչը քի՝ քենտի ըզԹըրապու մեչագգաթլերի էնսատե, քեմալի սըտգու իման վե նիյազսուզ Թազարրու (պազատանք) իլե անե սարըլըպ, տերտլերինի ֆերամուշ (մոռնալ) իտերլեր իտի։

Ջալիմլե՛ր, սիզ անլերին իմանլարընը զասպու զարաթ իԹտինիզ, վե քենտիլերինե, – իւմիւտ իԹտիյինիզ չե՛յլերին ճիւմլեսիտե վահի վե եալան տըր, սիզե Ալլահըն սեօզինի իտեն բահիպլեր, քենտիլերի տախի տետիքլերինե ինանմատըգլարընտան, իւզերինիզե կիւլմեքսիզին պիրիպիրլերինին եիւզիւնե պագամազլար – տետինիզ։

Սիզ, մահզա հալի հազըրըն պու գուրպանլարընը գօվալամագ մեմուրիյեթը զալիմանեսինի տերիւհտե իԹտինիզ, քենտիլերինե «միւսԹագպել եօգ տըր»... տեմեք իչիւն։

Էյ վահ, մերդումանըն եեկեանե Թեսելլելերի օլան իմանլարընը էլլերինտեն ալտընըզ, ֆագաթ պետելինե նե՞ վերտինիզ։

Զեվգու սեֆահաթ վե իչլու իչրեթ իլահընը վերտինիզ տե յի՛լմի, քի պու իլահըն քիԹապը պիր գօմեհինին եարը ֆասլը տեմեք տիր. եանի գումար, իչրեթ, վե կիւզել դաատընլար...

Ֆագաթ գումարըն նիհայեթինտե խանչեր, վե չարապ քիւբիւնեն ալեընտա տախի զեհիր վար, վե քենտիլերինե իԹտիրտիյինիզ Թեսաչիւգտեն Թեվելլիւա խոուպտա, ատի մահալլեյերին պաթագլըգլարը իչինե պըրագըլան, վե ասլա բետերլերինի Թանըմահան պինելերճե զահիֆ, վե լաչեր (նիհար) չօճուգլար, սիզե խուսուսիյեթ խտերլեր, վե լանեթլեր օգուրլար, վե մերդուման վահշի գավընե, ալեյհինիզտե պուլունմազա չօդ հագդը վար, չինքի սիզին եեյեճեք եԹմե յինիզ վար, վե անլեր խսե ած վե պի իլած տըրլար...

Վե պու զուլմ իլե տախի իբԹիճա իԹմե յուպ, պիզզաթ շեֆգաթը գալպիյե, վե մերհամեթ կիպի նագիք տույղուլարա գարշու շեգգու չիւպհե, վե մերհամեթսիզլիք վազ իԹտինիզ, սի՛զ, նեֆրեԹամիզ մեպտեերինիզի՝ մեվգըյը իճրայե վազ իԹմեքլե, սատագա վիրմե լե յին ալեյհինտե հեզեեանլեր, վե լութֆու միւրիւվվեթ իԹմե յի Թայիպու Թահգիր իԹտինիզ, հաթտա ախիրեն՝ էլիմիզե պիր քիԹապ

տախի կէչտի քի, պու քիթապը նասէվապ, չէֆիդէ վէ մէրհամէթի գըզլարա գարշու, սէհղէթի սուրէթտէ հիւճմ, վէ չէթմու սիթէմ իտիյօր իտի. օ չէֆգամլու գասընլար քի, Իրրիսթիանլըգ ալէմի մէտէնիյէթինին ֆախրու միւսահաթը տըրլար, վէ հաթտա ան սէքիղինճի ասր պիլէ, մէրգումէլէրէ հիւրմէթու բաղպէթ իթմիչ իտի։

Ֆագաթ սիղ, պու հատսըղ հիսապսըղ նիյմէթլէրին եէրինի թուրթուրացագ մէրթէպէտէ զէնկի՞նմիսինիզ, ա-ճէպա միլեոնլարընը՞զմը վար . . . օղ ումումի նիյմէթլէր քի, մահզա լուհանի կիրուհընըն վասէթայի միւէսսիրլէ-րի սայէսինտէ հուսուլէ կէլմէքտէ տիր։

Ա՜ֆո՜ւս . . . զէնկինտէ տէ յիլսինիզ, սիղտէ՝ հէզէ-ետանէն պայգա հիչ պիր չէյ պուլունմազ, սիզ սէֆիլ-լէր իչինն – պիր ատմ հէր նէ տէրէճէ ֆագըր տախի օղ-սա, եինէ ատմ տիր, վէ իզղէթի նէֆսի վար. իմտի օ մագուլէ սէֆիլլէրէ սատագա վէրմէք, անլերի թահգիր իթմէք իթմէք տիր. անլերին չալըշմազա խթիհգագլարը վար . . . – տէրսինիզ։

Ջա՛լիմլեր, ինսաֆսըզլար, սիզ եազտըգտան սօնրա միւքէմմէլ թատմ իտէրսինիզ, ֆագաթ սիղին պու հէզէ-ետանլերի եազտըղընըզ էմնատէ, էօթէտէ էօյլէ ինսանլեր վար քի՝ ատ վէ պի իլատ տըրլար. պարի միւսատատէ իտին քի, օ սէֆիլլէրէ տախի մուամէնէթ իտիլսին։

Պիզ, չալըշմագ անլերին հուգուգը սարիհէսի օլսու-ղունը պէլքի սիզտէն տահա էյի պիլէրիզ, հալ պու քի սիզ էվվէլ էմիրտէ քէնտիլէրինէ չալըշագագ պիր իշ կէօս-թէրինտէ, սօնրատան միւրվէթու սատագայը, լուզումնըզ պիր չէյ կիպի պիր ետանէ աթատպիլէրսինիզ քի, օ վագըթ օլագագը եալընըզ պիր նանքէօրլուգ օլմուշ օլուր, ֆա-գաթ չիմոի իտէ վահշիլիք վէ պէտէվիլիք օլագագընա դա-թան չիսգհէ իտիլէմէզ։

Մինեօն, Սէն Մ՜արսել մահալլէսինտէ վագը՝ ֆագըր

պիր իտանէտէ Թէվէլլիւա իթմիչ իտի. մէրգումէնին բէ-տէրու մատէրի, հաֆիթանըն ալթը կիւնիւնի լաէնգաթի չալը շարագ՝ մահզա հաֆիթալըգ գալանճլարընըն տէօրթ-տէ իւչ բայընը, բազար կիւնլերի իչրէթէ սարփ իտէրլէր իտի։

Ջէվճու զէվճէ, հէր իբիտտէ պէնկի պէչէրին էօմրի միւսէթի իչինտէ, գահթու զարուրէթ, վէ հայվանի պիր չէհվէթ հըսսիյաթընտան մատէ հիչ պիր չէյ պիլմէքսիզին վէֆատ իթմտիլէր։

Մինեօն քէնտի հալինճէ պէօյիւտի, ֆագաթ նա՞սըլ վէ նէ՞ հալտէ պէօյիւտիւյի մալիւմ տէյիլ, մէրգումէ օն իբի եաչընտա օլսուղու էնսատէ, Մ՜օնրուժտա մուգիմ պիր պահճէպանըն խանէսինտէ խըտամէթ-քեարլըգ իթմիչ իտի իսէտէ, թատլըյի Բարիզ կիպի մուազզամ պիր պէլ-տէնին, էթրաֆա ադս իթտիյի ղէվգու սէֆտահաթը ճա-ղիպէսինտէն մէճղուպէ (յափչտակեալ) օլաճագ իտի։

Մինեօն, իչթէ պու հալ իլէ Բարիզէ կէլիպ, ֆընտըգ-ճըլըգ իթմէյէ պաշլատը, եանի աչիֆթէելիյէ գարար վէր-տի. պէրէքեաթ վէրսինքի՝ մէրգումէ թատլըպէ գըզլարընն սիլքինէ տէխատէթ իթմէմիչ իտի։

Կիւղել պիր պահտ, Նաղէդի քէնտի գարշուսընա չը-գարտը. Մինեօն՝ սէֆիհիլք, վէ տահա տօղրուսը ֆահշի-եաթ կիրտասը քէնարընտա սալանմագտա իբէն, Նաղէդ էլինի ուղաթտը, վէ մէրգումէյի պու մահվիյէթ կիրտա-պընա տիւշմէքտէն խէյլա իթտի։

Հէր չէյնի տօղրուսընը սէօյլէմէք քետարը ագիլ տէ-յիլտիր տէյու պիր տարաղը մէսէլ վար, պիղճէ պու մէսէլ չիւրիւմիւշ վէ մօտասը կէչմիշ պիր հէզէեան գապիլնա-տէն տիր։

Հագըգաթէն պիղ էօյլէ քիթապտար կէօրտիւք քի, ամէլէ սիլքինտէ պուլունան քիչիւք վէ ֆագըր գըզլար

հագդընաա, ամիհիւղիքը մուլահաղալարը հավի խոխ. մեսելա,

«Սեվկիլի գըղլարըմ, պիր թագըմ հիւանի ախլագատէն պահա խոխն գապա վէ սըյրըդ հերդեկիւլեր, սիղին գաղիլէ վէ աֆիֆէ օլմանըդը նասիհաթ խոխըլեր, վագաա պու կիսի սեօղլեր բէք չօդ տեֆալեր թէքերրիւր խոխըմիշ տիր, գագաթ պուննար սըրֆ վէհմու խեյալաթտէն իսպարեթ չեյլեր օլուպ, իճրասը միւֆթիւն օլամազ, վէ իշթէ իսպաթըտաա պու տըր։

«Սիղ ագշամա գատար չալըշարագ, անճա ճիւղվի պիր չեյ գազանապիլիյօրսունըդ քի, եէվվիյէ թէայիւշինիդ իչիւն հեր հալտէ գազանտարդընըդըն էրի միսինէ իհթիյաճընըդ օլաճադը միւսթաղնիյի չեֆքու իչթիսահ տըր»։

«Պու հալ իլէ սիղին, մատատեթէն աֆիֆէ վէ ասլամէ գալաճաղընըդ իհթիմալտէն պախա, վէ ատեթա միւմքիւնսիդ տիր»։

«Իֆֆեթ վէ ֆաղիլեթ աէնիյէն սեօղլեր, սիղի իչիւն եվհամու խեյալաթ նեվինատէն չեյլեր տիր»։

«Իչինիզատէն հեր քիմ քի գալդարտա աֆիֆէ օլմայա արզու իտերսէ, պիլմիշ օլսունքի միւմքիւնսիւղլիւք հուսուսուտըննա տեխալեթ իհթիմիշ օլուր»։

«Սիղին աֆիֆէ վէ ֆաղիլէ գալմանըդը թալեպ իտէն ատեմ, միւճերրեբա պիր բէլենիկ (վագը), վէ եախօտա պու տալա պիր իյաքեար օլմասը լազըմ կելիր . . .»։

Ֆիլհագըգա, պալատէ մուհարրեր սըյրըդճա հեղեհանը միւհիթիվի՝ պու քիթապը նա սեվապըն, մեգալէյի բեղիլեսի պիր չեյի միւնթիճ տեյիլ կիսի կեօրիւնիւբ իսեսէ, գագաթ եօյլե օլմայուպ, մահզա շու նասիհաթլարը վիրմեք իսթեր, հանի մատմա՛զել լեր, իյնեհիզի վէ եիւքսիյինիզի պիր հանէ աթընըդ, Բօղդա օյնայընըդ, Մաղուրդա թէրբենիւմ իտինիդ, վէ պու հալ իլէ հավաշ հավաշ, կիրուհը աշիգիթեկհանըն նիւչվենիւմա օլսուդ-

լարը վարըչլարըն (արուարճան), միսկ գօգուլու գալը՝ ըրմլարը իւղերինտէ մահվ օլունուպ . . .»։

Մա մաֆիյհ տօղրուլը սեօյլեմեք իչիւն, պու պիչարէ ամելէ գըղլարըն սիւրտիւքլերի էօմիւր էսէֆէ չայան տըր, դիրա մերգումելեր չալըշարգլարընա չեսպան օլաճագ սուրեթտէ նայիլի իւճրեթի օլամայօրլար։

Ֆագաթ մատեմ քի մերգումելեր, պու հալի էսէֆ իչթիմալ իլէ մահվիյեթի կիրտապը քենարընտա պուլունըյօրլար. իտոխ անլերի՝ քեմալի սիֆայիչ վէ տիւրլի նիւվաղիչլեր իլէ մեզքիւր կիրտապըն իչինէ իհթիվիրմեք բեվմը տըր . . .

Ձիրա պու նիւվաղիչլեր՝ անլերտէն նեչելերինի պու տեհչեթլիւ կիրտապըն իչինէ աֆմըշ օլտուգլարընը աճեպա պիլիրմիսինիդ։

Ադզը չիչեքլեր իլէ մեսէթուր վէ միւղեյհեն օլան մեզքիւր կիրտապըն գապը (յատակ), միւհիմ պիր ղեհր իլէ մալամալ օլտուղունը քիմ պիլմեդ։

Ֆիլհագըգա պիղիմ կիւնիւմիզատէ չույու պուլան թաասավվուրաթըն իչինտէ, ադիմ վէ չայանը հիւրմեթ պիր չեյ վար քի, պու իսէ հինսանլարըն չալը շմաղա իսթիհզագլերի օլտուղու մեսելեսի տիր. Ի՛ուլի Պըլանըն խամեյի մերտանեսի իլէ մեվզուլի պահա խոխլեն պու թասավվուրը, պիղ տախի էղճանու տիլ թեչլագդը իտեր իսեքտէ, ֆագաթ պիլաքիս՝ ֆիր թագըմ էճհել հերդեկիւլերին աղնիյայէ գալշու, պեչինեչնաս նարի աատավեթի իշալ իհթմեք նիյեթը մեզմումեսի իլէ, իհթիվքլերի մեճնունանէ հեղեհանը կեօրիւպ տիյնեֆիքճե, պեհագդեն հիտեթիմիզի զապթ խոեմեզ օլուրուզ։

Պու մագուլէ հերդեկիւլեր, սըրֆ քենտի մենաֆիյի շախսիյեթերի, հանի հալընըդ բարա գազանմագ սեվտասըյըլա, ֆըգարայը երպապը ղընայէ գալշու խուսումեթ տավեթ, վէ ահալինին՝ ճեհաղեթտէն նեչաթ իհթիմիշ

օլան սուլի ախլագընը եօխշամադ, վէ թաթԵիպ ելմէք կիպի պիր իհանէլէթ (վատուԹիւն) իրԹիքեապ ելԹաիքլերի իչիւն, պու մադուլէլերին կերէք չախսլարընան, վէ կերէք գալէմէ ալմըշ օլտուգլարը հեզէեանու լագլագըյաԹաէն նէ գատար Թէնէֆֆիւր խիլսէ սեզա տըր։

Նասըլ քի պիլիրիզ, Տընիզառ՝ քենաի տաբէնաիչիլի իլէ պու մաատէյի ճիւմլեատէն էվվել քեչճ ելմիչ, վէ հուսուլէ կելեճէք մենճաաԹը նագարը տըգգաԹա ալմըշ իաի իսէտէ, ֆագաԹ չինճայատէքի մերգումըն պու Թաասավվուրը չալընմըշտըր, եանի պիր միլեօն ընլուղըն էլլի պին ճըրանգ խոէր օլտուղու մէպաէսի, պիր Թագըմ խայընլարըն հըրսու Թամալեղրինի Թահրիգ ելմէքլէ, Տընիզառը Թէգգաատիւմ խտուպ քենաիլերի իսԹիճաատ ելմիշլեր խաի։

ՊերէքԹաԹ վէրսին քի Մինեօն, Նագէռէ Թէսաատիւճ ելԹաիչինաէ հէնուզ օգումադ պիլմէաիչինաէն, Թապիչի մեգքիւր հեզէեանլարը օգույամադըշ խաի. մահզա Նագէռ մերգումէյի Թալխու Թէրպիչէ ելմիշ խաի. վագաա մուալիմ մահիր աէյիլ խաի խսէտէ, քենաի հիւանի ախլագը, չակիրտինին իսԹխտաալըլա իլԹիհագ խտուպ, աատէԹա մուճիգէ նէվինաէն օլարագ կիւղել պիր սեմերէ հասըլ օլմուշ խաի։

Նագէռ, իհԹիյար վալիճէօնաէն ալմըշ օլտուղու Թէրպիչինին հիւանի էսերի, կենճ գըղճըաղըն գուվվէյի միւտրիգէօնէ, վէ նըշանլըսը հագգընտա հըսս ելԹաիչի գէտաքարանէ մուհասէԹէ մուչին օլմաղըլա, մերգումէնին հիւանի ախլագընը մուհաֆաղայէ մէտար օլմուշ խաի։

Շէօյլէ քի Նագէռ, մերգումէյի Թահօնու Թագտիր ելԹաիչինաէ հագգըլըտը. Մինեօն, ֆագըլ վէ նամուսլը պիր զաԹըն ղէվճէօի օլմագլըզա հէր վէչհ իլէ չայէօԹէ պիր գըղճըաղ խաի . . .

Մինեօն, ՍէննԹին նէգտինէ վատտըղընտա, անը՝ կէօզ

հաչլարը գուրումուշ, ֆագաԹ սօն տէրէճէ պիր մէյուսիյէթ իչինաէ պուլտու. էկէր պայդա պիր վագըԹ օլայըտը, Մինեօն՝ նէ տէյէճէչինէ շաշըրըպ գալաճագտը, պիրա իլգ կիւնի՝ պիլա իհԹիյար՝ մերգումէնին խաԹրընը գըրմըշըտը, ֆագաԹ ՍէննԹին պուլունտուգը հալի հիւզնի իշԹիսմալ, մեղպուրէյէ հէր շէյի ունուԹտուրմուշ օլմաղըլա, հէման օտա գաբուսընտան իչէրի կիրէր կիրմէգ տօստօղրու իւզերինէ գօշտու, վէ էօզ պէ էօզ գըղ գարընտաշը տըր կիպի, քեմալի ըրգգաԹու չէֆգաԹ իլէ էլլէրինի ԹուԹտը։

Մինեօն, ՍէննԹի անճագ պիր սէօզ իլէ Թէսէլլի վէ իւմիւտվար խաէպիլէճէյինի խտրագ ելմէքլէ։

— Միւսիւ Րօմէնին Թարաֆընտան կէլիյօրում – տէմիւ։

Ֆիլհագըգա ՍէննԹ, պու իսմի իչիԹմիչինաէ տօղրուլտու, վէ քենաիսինէ խասլէր կէԹիրտիչինի սուալ խտիճի քէսկին պիր պագըշըլա Մինեօնըն եիւզիւնէ պագընճա, մեղպուրէ Թէպէսսիւմ խտէրէք սէօզիւնէ պիտ տէվամ,

— Է՛վէԹ, միւսիւ Րօմէ վէ Տըրակօն, պիրատէրիւնիղլէ պէրապէր տիրլէր – տէմէսի իլէ, ՍէննԹ,

— ՖագաԹ նէրէտաէ ալըրլէր – տէյու սուալ ելԹաիչինաէ, Մինեօն, Տուէլլօ մէյտանընտա պուլունտուգլարընը սէօյլէմէյի Թէճվիզ ելմէյուպ, պիր սանիյէ գատար Թէրէտաիւտա իչինաէ գալտըգտան սօնրա, նիհայէթ քելամէ աղաղ խտէրէք,

— Վէսվէսէ ելմէչինիզ, Տըրակօն, արսլան կիպի գուվվէԹլի տիր, վէ Բալօյըտա չօգ սէվէր, Բալօ տէտիչիմ պիրատէրինիզ իչիւն տիր. ՀագըգաԹէն սէօյլէրիմ քի, Տըրակօն պիրատէրինիզի ճանը կիպի, վէ պէլքի տահա գիյատէ սէվէր . . . պունտան մատէ Րօմէ տախի օրատա տըր քի, պանա «հէր շէյ սըրտասընտա տըր» տէտի խաի։

ՍէննԹ, պիր տէրէճէյէ գատար միւսԹէրիհ օլուպ իւ-

միւսովը օլտու, վէ ձէնապը հադդա թէշէբքիւր իթաի. Բօմէնին, կիտիպ կասթօնը պուլտուղունը անլատը քի, պու իսէ խայըրլը պիր իտապեր տէմէք իտի. կէնճ պիր դըղըն գալպինտէ նիւշվէ նիւմա պուլան մուհապէթին իլք էսէբի, հուտուտսըղ վէ նիհայէթսիզ պիր թէհայիւրի մուճիպ օլուր։

Իհթիմալ քի Սէնթ՝ հէնուղ Բօմէյի սէվմէյօրըտը, վէ հախօտ մէրգումին հադդընտա գալպինտէ մուհապէթ վար իտի իսէտէ, օ տախի բէք ճիւղլի պիր շէյ իտի, հաթտա քէնտիտէ պիլմէյօր իտի, ղիրա եալընըղ պաշընա օլարագ՝ Բօմէնին օտասընա գատար կիթմէյէ ճէսարէթ իթմիչ իտի. մա մաֆիյհ Սէնթ՝ Բօմէնին թավրու հարատքեաթը մէրտանէսինէ միւթէհայըր օլուպ, մէրգումին հադդընտա ադիմ պիր հիւնի թէվէճճիւհ հըսս իտեր, վէ ան՝ հէր շէյին իճրասընա միւդթէտիր զանընըյըլա, պու տէլիգանլընին թահար հիմայէսինտէ օլտուղու հալտէ, կասթօնը՝ պիր տէրէճէյէ գատար նէճաթ (վիկուԹիւն) պուլաճաղընա գանատաթ կէթիրիյօր իտի. պու հալ իլէ մէրգումէ Մինեօնա խիթապէն։

— Յըրակօն տէտիյինիղ քի՞մ օլույօր – տէյու սուալ իթտի։

Մինեօն. – (Գավի պիր սէտայը լա) ղէվճիմ տիր... վագտա հէնուղ իզտիվաճ իթմէմիչիղ... ֆագաթ պէլէտիյէճէ օլան հէր պիր մուամէլաթը ըտամիյէ իճրա օլմուշ պիթմիչ տիր... ա՛հ մատմազէլ, Յըրակօնընը՝ պիրատէրինիղին ըէֆագաթընտա պուլունմասը աղիմ պիր պահտըեաղլըղ տը, ղիրա մէրգում օրտուտա ասկէրլիք իթմիչ, վէ հալինճէ հիւքսէք պիր բուԹպէյէ տախի նայիլ օլմուշ տը. քէնտինին չօղ տէֆա «Բալօհա քէօթիւլիւք իթմէք իսթէյինի իւչ տէօրթ բարչա իտերիմ» տէտիյինի իշիթմիչիմ... քէզալիք միւսիւ Բօմէ, քի պու տախի իյիտ պիր զաթ տը, հաթտա մէրգում՝ ճէզայիրտե պիղիմ

Յըրակօնըն հիւզ պաշըսըյըմըչ, վէլհասըլ պիրատէրինիղ պու կիտի չէճի վէ մէրտ տատէմլէրին ըէֆագաթընտա օտուդճա, արթըդ դօրդուլաճադ հիչ պիր շէյ գալմազ...

Սէնթ. – Թէշէբքիւր իտերիմ, ահ էկէր պանա իթտիյինիղ էյլիյի պիլմիչ օլայըրընըղ...

Մինեօն. – Ա՛հ հիչ պիր շէյ, պիւսպիւթիւն հիչ... զաթէն արզու իթտիյիմ չէյլէրի հաբմազա միւգթէտիր օլամայօրում քի... էլան պանա աֆիվ իթմէմիչ օլտուղունուզը կէօրիյօրում, ֆագաթ պիլիրսինիղ ա, սէրի սէպէպի պէն իտիմ... է՛վէթ տիւնքի կիւն մատամ Սօրէլին խանէսինտէ, սիզին Թէաթրօյա կիթտիյինիղի պէն սէօյլէտիմ իտի... պու մատտէյի՝ իհթիյարի օլարագ սիզէ իհթիար իտիյօրում, զիրա գալպիմին իւզէրինտէ պիր պարը կիրան պուլունմասընա բաղը օլամատըղըմ կիպի, պիրինին տախի հադդըմտա քինու զարաղ սագլատըղընը ասլա իտմէմէմ... ա՛հ էօյլէ մէճնունանէ պիր Թէատպիրպիղիք իթտիյիմ իչին, նէ գատար կէօզ եաչը տէօքտիւյիմի պիլմիչ օլայըրընըղ... ֆագաթ պէն պիզգաթ կիտիպ օ մատմազէլլէրէ իչի հէքեայէ իտէճէյիմ... չիւնքի պիրատէրինիղի կէօրտիւմ, վէ չիմոի էյի պիլտիյիմ քի...

Մինեօն, սէօյինէ գաթ իտերէք Սէնթին իքի էլլէրինի օխչամայա պաշլատը, վէ Թէքրար քէլամէ աղազ իտերէք,

— Բէճա իտերիմ եիւղիւմէ պագտա սէօյլէ. նա՞սըլ սըֆաթըմ սիզէ իսօչ կէօրինի՞յօրում, չիւնքի պէն սիզի մէլէք կիպի կիւզել վէ նագիք պու-լույօրում, վէ հադդընըղտա ֆէվգելատէ պիր մուհապէթ հըսս իտիյօրում...

Սէնթ, մահզունանէ պիր հալ իլէ Թէպէսսիմ իթմէյէ պաշլատը, վէ Մինեօն սէօյինէ տեվամ պիրլէ։

— Ա՛ճէպա պու սուալիմ սիզի կիւճէնտիրի՞յօրում... սէօյլէյին ըէճա իտերիմ, տիւնքի վագտատէն տօլայը

հագդըմնա քին սագլամը՞շմըսընըզ . . .

Մինեօնըն հալավկեթլի սէտասը, վէ սըֆաթընըն մէ-լահաթու լէթաֆկեթի, քէնաի ատի հարաքեաթընա, վէ լաֆազանըզընա թարիֆի միւմքինսիզ խօշ պիր ըէֆնադ վիրմէքտէ իտի:

Սէնթ. – Հա՛յըր հա՛յըր, պէնիմ հագդընըզտա ասլա քինու ղարաղըմ եօգ, սիզ բէք խայըրխահ պիր ղաթ օլ-մանըզլա, գալպիմի գըրմայա միւգթէտիր օլամազընըզ:

Մինեօն. – Ա՛հ պու տէտիկինիզ բէք տօղրու տըր . . . հագդընըզ վար՝ հէմ չօգ հագդընըզ վար . . . սիզին գալ-պինիզի գըրմադ պէնիմ խաթրըմտան պիլէ կէչմէյօր իտի... ա՛հ կիւճէնէրէք տըշարը չըգադըզընըզը կէօրտիւյիւմտէ, օ վադըթ հէման պու մէշրու տիլիմի քէօքիւնտէն քէմէք խսթիյօր իտիմ, օ գատար նատիմ օլտում. . . օ գատար էտէճ իթտիմ քի . . . ֆագաթ տօղրուսունը տէյիէյի՞մի... պէն սիզին եէրինիզտէ օլայըտըմ, պէօյլէ հիչ պիր շէյ իչ-չուն կիւճէնիպտէ ալըզ եիւրիւյի վիրմէզ իտիմ. . . լաքին շուրայըտա իյիթիրաճ իտէրիմ քի, սիզ պիզիմ կիպլի տէյիլ-սինիզ, սիզտէ պայդա պիր հալ վար . . . պադսանըզ ա պիր սաաթտան պէրի տիր քի սիզի իլէ կէօրիւշիյօրումտա հէնուզ տէօզլէրիմտէ, սուրէթը լաիւպալի իլէ միւֆրէտա խա-թիմալ իթմէյէ պիր տիւրլի ճէսարէթ իտէմէյօրում:

Սէնթ, ալթէշլէր իչինտէ եանմադտա օլան անլընը է-լինէ տայաթմըշ օլուպ, քէմալի սիւքիւնէթի իլէ Մինեօնը տինլէյօր իտի:

Մինեօն, միւթէէսսիրանէ պիր նիկեահ իլէ Սէնթին իւզէրինէ պադը, վէ պիր տադըդտա գատար սիւքիւթ իթտի:

Պատէհու Մինեօն, քէնտի քէնտինինի պըրադարադ Սէնթին տիզլէրի իւզէրինէ տիւշի վէրտի. իչի կէնճ գըզ-լարըն իչէք կիպի եուտշադ վէ սարը քեաքիւլլէրի պիրի պիրլէրինէ գադըշադլար, Մինեօն, սօն տէրէճէ պիր թէ-

էսիւ վէ ղայէթ եավաշ պիր սէտայըլա թէքրար քէլամէ աղաղ իտէրէք,

— Սիզի իչիւն վադըթ նէ գատար ուղայօր տէյի՛լմի... գալպինիզին պիհուզուրլուղընը ալտաթմայա կէլմէզ . . . էլպէթթ գարընտաշընըզը տիւշինիյօրսունըզ . . . եա՛ բապ-պիմ եա բապպիմ . . . ա՛հ պէն սիզի թէսէլլի էթմէք իսթէր իտիմ . . . ֆագաթ չիւպհէմ եօգ քի չօգ կէչմէ-տէն կէլէճէք տիր . . . չինքի Ցըրակօն անընըա պէրա-պէր տիր . . .

Սէնթ. – Թէշէք քիւր իտէրիմ, չօգ խայըրխահընըզ քի, պէնի եալընըզ պըրագմամադ իչիւն պուրայա կէլմէք ղահմէթինի էթթիյար իթտինիզ . . . ա՛հ էկեր սիզ օլմա-սայըտընըզ, Խիւտա ալիմ ըզիքըրապըմտան էօլէճէք իտիմ:

Մինեօն. – Ձէնապը հագդըն մէրհամէթլի օլտուղու-նը պի՛լմէյօրմուսընըզ՝ հիչ չիւպհէմ եօգ քի, սիզին տուա վէ նէյազլարընըզը գապուլ պույուրսուպ մէրհամէթ իտէ-ճէք տիր . . . իմտի պիրատէրինիզին սէրիան ավտէթի իչիւն պիրլիքտէ տուա իտէլիմ:

Սէնթ, տէրունի տիլտէն միւթէէսսիր օլուպ, վէ պիր հալի մինեթթաարի իլէ գօլարընը աչընճա, Մինեօն, քէ-մալի սըտգու մուհապէթլէ մէրգումէյի բուս իթտի:

Պիր տադըգտա սօնրա իբի կէնճ գըզլար, եանպէեան տիզ իւսթիւ կէլէրէք, կասթօնըն էօմրիւնի պախչ իթմէսի իչիւն, Ձէնապը վաճիպ էլ վուճուտա հալըէթլէրինէ նէյազ իթմէյէ պաչլատըլար . . . . . .

. . . . . .

Պու էսնատէ Նաղէու, Սէն Շօմն թէբէճէյի իւզէրին-տէ, գըլըճլարը պիրի պիրլէրի իլէ էօլչմէքտէ իտի, կաս-թօն իլէ Մարգի տախի լուպալարընը չըգարըպ, միւտա-իէպէյէ հազըրլանըյօրլար իտի:

8

ՖՈՒՐԹՈՒՆԱ.

Կէնճ Մարգի կասթօն տը Մայլբըրե թէբեյէ վասըլ օլունճա, պիր սուրէթը նազիքեանէտ, իբի չահիտլէր իլէ պէրապեր կասթօնը սէլամլասը։

Պուրատա էվապիքնը իթթիյիմիզ իբի չոխս վար քի, պունլարըն իբիսէտ պիր իսմ իլէ, եանի կասթօն թէսմիյէ օլունմագտա տըրըլը. իսմի շաշըրմամագ իչիւն պիրինի Մարգի, վէ տիկէրինի տախի, եանի Սէնթին պիրատէրինէ, եալընըզ կասթօն թէսմիյէ իտէճէյիզ։

Կասթօն, պիր սուրէթը պարիտանէ իլէ սէրֆիրու (խոնարհութեամբ) իտէրէք, Մարգինին սէլամընա ճէվապ վէրմիչ օլտու։

Տիւշէնէլ՝ պիր կէօրիւշտէ դայնընը, եանի կասթօնը թանընտը, ֆագաթ ասլա թէլաշ վէ եախօտ էնտիշէ կէօսթէրմէտի. ֆիլհագըգա Տիւշէնէլ, ումուրը սիյասիյէտէ աչ չօգ խաթիտտաը օլմաղըլա, հէր պիր վագտայէ սօուդգանընը լա պադմայը քէնտուչյէ ատէթ իտինմիչ իտի։

Տօգթօր ժօղէբէնէ կէլինճէ, մերգումըն ուղունճա սկյմասը սարարմըշ, վէ պիւսպիւթիւն քիւլ բէնկի քէսպ էթմիչ իտի, բուղիկտար էլինտէքի չէմսկյէսինի չիտէթլէ սարամագտա, վէ մերգում սըգ սըգ կէօղլիւյինի պուրունընա թագարագ, պիր նէյի սընըը թահրիքքաթըյըլա դօլթուղընըն ալթընտաքի իբի դըլըճլարը սըգմագտայըտը։

Ժօղէբէնին սկյմասընտա պիր էսէրի խսկյէճան կէօրիւլյօրըտը. Մարգի էլինի ուղատարագ Օմէյէ խիթապէնե։

Միւսիւ Դաբիթէն, սիզէ պուրատա թէսաահիւֆ էթտիյիմ իչիւն բէք մէմնուն օլտում – տէտի։

Օմէ, Մարգինին քէնտիսինէ ուղաթտըղը էլինէ, անճա էլտիվէնինին ուճըյըլա տօգունը վէրտի։

Մարգիյի կէօրտիւյիւնտէ՝ Օմէնինի գաչըտը չաթըլըմըշ, վէ Սէնթին պիրատէրի իւզէրինէ աճըդը պիր նիկեահ աթֆ էթմիչ իտի։

Օմէ, Մարգինին նա՞սըլ ատէմ օլտուղունը թանը յօր իտի, զիրա մերգումը Ա֊ֆրիգատտա կէօրմիւչ օլմաղըլա, Տուէլլօ խուսուսընտա օլան մէհարէթու ճէսարէթինի բէք ալէա պիլիր իտի, հաթտա Մարգինին էթմիչ օլտուղու Տուէլլօլարը տախի բայէլ այն կէօրմիչ իտի։

Նազէռ իսէ, դըլըճլարը գօլթուղունտա օլտուղու հալտէ տիք տօղրու կասթօնըն եանընտա տուրմուչ իտի քի, պու վազիյէթէ թաս թամամ տօգթօրըն գարչուսընտա պուլունույօր իտի։

Մարգի, եէնի էլտիվէնլէր իլէ սէթը էթտիյի նազիք բարմագլարընը, ըսըթմագ իչիւն իւֆլէյէրէք սէօղիւնէ տէվամ իտուպ,

— Յֆէնտիլէր, հագըգաթէն բէք ֆէնա պիր հէվա էսէյօր քի, պիզի պուրատա թէճէմմիւ էթտիրէն մատտէ իչիւն . . .

Օմէ. – (Մերգումըն սէօղիւնի քէսէրէք) պէնիմ ղանըմճա պու իշ, վագթը ախսէրէ թէէխսիր իտիլմէլի տիր – տէտի։

Տիւշէնէլ իլէ Նազէռ սիւքիւթ էթտիլէր։

Մարգի, Կասթօնըն նիկեահընա հէտէֆ օլմագտան դօրդույօր կիպի արգասընը չէվիրտի, վէ խաֆիֆ պիր սէտայը լա,

— Պէնտէնիզ պու խուսուստա պիր էֆքեար պէյան իտէմէմ . . . պէն հագըրըմ . . . վէ տիկէր պիր վագըթ թային օլունմասընը գապուլ էթմէմ, անճագ պիր ազ կէճ գալտըղըմ իչիւն, աֆվընըզը թէմէննի իտէճէք գատար

պիր վագըթ թալէպ իտէրիմ . . . զիրա էֆէնտիլէ՛ր, սիզի պէքլէթմիշ օլտուղումը պիլիրիմ։

Նաղէռ. – (Մէրտ պիր սէտայը լա) թամամ պիր սա-աթ . . . էվվէլա պու հալ . . .

Կասթօն, պիր հարաքաթթը պարիտէ իլէ Նաղէռին սէօզիւնի գաթի իթտի։

Մէրգում, պիր սաաթտան պէրի իտի քի, Սէնթին իւ-զէրինէ տիւշիւնմէյի զիհնինտէն տէֆ իթմիշ իտի, վէ Ցըրակօնըն թալան իչիսինտէ տիւշար օլտուղու օ մէ յուսանէ մահզունիյէթին եէրինէ, շիմտի պիր հալի սիւքիւնէթ քէսպ իթմիշ իտի. մէրգում, սէպաթը պիր սէտայը լա քէլամէ աղաղ իտուպ,

— Ջանն իտէրսէմ [իշխիղէ մանի օլաճադ հիչ պիր շէյ եօդ տըր . . . իսմի պաշլայապիլիրիղ – տէյինճէ, Նա-զէռ, քէմալի խօշնուտիյէթլէ քէնտու քէնտույէ,]

— Պէն պունա էյի պիր պաշլանկըճ տէրիմ, եա իքի այ գաատար սիլահ թալիմի տէրսի ալմըշ օլայըտը, աճէպ նէ տէհշէթլիս շէյ օլաճադտը – տէտի։

Մարգի. – Իմրինիղէ միւնթազըրըմ միւսիւ։

Բօմէնին էնտիշէսի կիմտիքճէ թէզաեիւա պուլմուշ օլմաղը լա եիւրէյի էղիլիյօր իտի. մէրգում պէյանը իթի-զար իթմէք իսթէյուպ,

— Ֆագաթ ատէթ տիր քի . . .

Կասթօն, սէրտ վէ թայլպ իտիճի պիր նիկեահ իլէ Բօմէնին եիւղիւնէ պագարագ մէրգումա խիթապէն,

— Միւսիւ, պէն սիզէ էֆքեարըմը պէյան իթտիմ, վէ սիզ տախի պանա պիր վատ իթտինիղ իտի։

Բօմէ սիւքիւթ իտուպ պաշընը ասար։

Նաղէռ. – Հայտէ, արշ իլէրի . . . պէն կիւզէլ պիր մէվգը պուլմուշում. . .

Ցիւշէննէլ. – (Իէնտու քէնտույէ) գայնըմտա պէօյլէ պիր արգատաշը՝ հանկը շէյթանըն տէկինինտէն պուլմուշ։

Ժօզէբէն. – (Եավաշ սէտայըլա Ցիւշէննէլին գուլա-ղընտան) պանա պագ, Ցուէլլօյա չըգան պու տէլիգանլը, նէ միւսիւ տը Վարան, վէ նէտէ միւսիւ տը Պօլն . . . տըր – տէտի։

Նաղէռ, չալըըղը կէչմէքլէ ճիւմլէնին էօնիւնտէն եիւ-րիյօրըտը։

Ցիկէրլէրի իսէ մէրգումըն արգասընտան եիւրիւմէք-տէ իտիլէր։

Կասթօնըն պօյը՝ խասմինտէն ուղունճա օլուպ, հա-լինտէ տախի պիր ասարը մէրտանէկի կէօրիւլիյօր իտի։

Մարգի, իչի քիւրք գապը մանթօսընը գօլունա ալ-մըշ, վէ սըգը սըգըյա իլիկլէմիշ օլտուղու րէտինկօթընըն ալթընտան, թայիֆէյի նիսվանէ մախսուս օլան սաորը-նըն (կուրճ.) լէթաֆէթի, վէ թէնասիւպը էնտամը ըզհար օլույօր իտի։

Նաղէռ, հէմ եիւրիւր՝ վէ հէմտէ կէօղիւնիւն ուճը-յը լա արգասընա պագարագ պուրնունըն ալթընտան,

Ա՛հ նէ՞ օլուր ըտը . . . էկէր անըն եէրինտէ պէն օ-լայըտըմ. . . – տէմէքտէ իտի. Բօմէ իսէ պիլ աքիս սօն տէրէճէ, միւքէտտէր կէօրիւնիյօր իտի։

Նիհայէթ իւլ էմր, Նաղէռին պուլտուղու մահալէ վա-սըլ օլտուլար։

Մահալի մէզքիւր, թէբէնին եամաճըղընտա աղ տէ-րինճէ, տիւզ վէ ուղուն պիր գօվուգ իտի. պիր թարաֆ-տան թօրրագտան իտալ իտիլմիշ կիպի պիր նեվի տիվար պուլունույօր իտի քի, վագթըլա պու թէբէճիքտէ՝ մա-տէնճիլէր իշլէմիշ օլտուղը անլաշըլըյօր ըտը. տիկէր եան-տա գուրումուշ օթլար, վէ չալը չըրըըլար իլէ մէսթուր պիր եօգուշ պուլունմագտա իտի։

Ջաթէն՝ պուրատա հիչ պիր քիմսէտէն կէօրիւնմէյէ-ճէքլէրինէ էմին իտիլէր, անճագ թէսատիֆ, մէրագը ա-տէմլէրի պուրայա սեվ.ք իթմէլի իտի քի, պէրինտէն կէօ-

բիւնմէք գօրգուսը մէլհուղ օլայըմը։

Հալպու քի օ սապահ, քէմալի չիտեթլե հիւքմիւնի իճրա իթմէքտէ օլան ֆըրըթընա, մահալի մեզքիւրե քիմսե կէլմէյէճէյինի թէէմին իտիյօր իտի։

Մէզքիւր գովուգ՝ գըրգ այագ ուզունլուղընտա, վէ պէշ ալթը այագ էնինտէ օլուպ, եօգուշըն էնկին ճիհե-թինտէն, վէ թա ուզագտան՝ Բարիզ խանէլերինին եիւքսէք օճագլարընտան չըգան սիյահ վէ պէյազ տիւմանլար կէօրիւնիւյօր իտի։

Կասթօն, եավապընը չըգարըպ տիւրերէք պիր թաշըն իւղերինէ վազ իթտի։

Մարգի տախի, բէտինկօթընը պըրթընտան պըյըրըպ ուզագտան ժօղէբէնէ ֆըրըլտը վէրտի։

Մարգի, բէտինկօթընըն ալթընտան էնկինճէ վէ գօլա-պըզ պիր կէօմլէք կիյիճ օլուպ, վիճուտի ազալերինին չէքիլ կէօրիւնմէյօր իտի։

Սիւվարի ալայլարընըն՝ կէնճ զապթէլէրի, պէլքի տիւշմէն կիւլլէլերինտէն տահա մուղիրը օլան, վէ գօրսէ տէնկիլէն տէմիրտէն մամուլ պիր նէվի մէնկէնէ իլէ պէր-լէրինի վէ կէօյիւսլերինի պըգտըգլարը կիպի, Մարգի տա-խի ալաթը մէզքիւրե իլէ պէլինի պըգմըշըտը, վագտա մէրգում՝ պիր սուարի միրալայը կիպի ինճէ վէ զափֆ տէյիլ իսէտէ, եինէ միյանը՝ նազիք վէ ինճէճիք իտի։

Պունտան գաթինաղար, Մարգինին մալիք օլտուղը պու խասկէթ, սիյմասընըն լէթաֆէթ պախշ թէրու թա-զէկինէ, վէ թէնտասիւպը էնտասընա թէհայեիւր իտիլէ-ճէք տէրէճէտէ եադըշըյօր իտի։

Կասթօն տախի, երքէքլիյէ մախսուս օլան հիւնի մէ-լահաթ իլէ պիր հալի մէրտանէկի քէսպ իթմիշ իտի։

Մէրգումըն վիճուտի՝ սէրպիւլէնտանէ պիր թավը իլէ ոտղրուլմուշ, զարիպ պիր գըզարթըյըլա եանադլարը գը-զարմըշ, վէ բարլագ պագըշը իսէ պիրբերվալըգ, վէ պիր

հալի սիւքիւնէթ քէսպ իթմիշ իտի։

Պիլաքիս Մարգի, տէրունինտէն հըսս իթտիյի, վէ մու-դավէմէթի միւմքիւնտիզ օլան խէլէճանընը, սուրէթը զա-հիրէտէ խպրազ իտէկելտիյի ֆուրթուրսուզլուգդ, վէ պիր հալի նէչէմէնտի ալթընտա կիպլէմէք իսթէյօր կիպի զանն օլու-նույօր իտի։

Մարգի, Կասթօնըն եիւզիւնէ պագմագտան տայիմա իհթիրազ իթմէքտէ իտի, վէ պու խուսուստա օ գատար պէղլը զայրէթ իտիյօր իտի քի, պու հալ՝ կիրթտիքճէ կէօ-ղէ չարբաճագ տէրէճէտէ նիւմայան օլուպ, նիհայէթ Բօ-մէնին նազարը տըզդագթընը ճէլպ իթմիշ իտի։

Ֆագաթ Բօմէ, գալպինին հէյէճանընտան մէճբուպ օլմաղը լա, պու կիպի հիչ նէվինտէն պիր չէյէ էհէմմիյէթ վէրմէյէճէյի պէտիհի իտի։

Գըլըճլար գընլարընտան չէքիլտիլէր, վէ թապանճա-լարընն գուրթուսը տախի աչըլտը, օ անտէ Տիւչէմնէլ քէ-լամէ աղաղ իտէրէք,

— Մատէմ քի միւսիւ Մարգի տը Մայըրըրէ, միւսիւ տը Նէյտէն հագարաթ կէօրմիւշ տիր. իսմի սիլահ ինթի-խապը պիզէ այըտ օլաճաղը տէրքեար տըր։

Մարգի. – (Թաճիլ իլէ) պէն պու հագդըմտան քէֆֆը եէտ իտէրիմ։

Բօմէ վէ Ցըրակօն, թէճաճիւպ իլէ պիրի պիրլէրինին եիւզլերինէ պագտաըլտը, վէ Մարգի գըզարարագ սէօ-զինէ տէվամ պիրլէ,

— Սիլահ ինթիխապը մէսէլէսինի խասմիմէ թէրք իթ-տիմ – տէտի։

Նազէռ. – Էօյլէ իսէ գըլըճ, արշ իլէրի . . . հիչ օլ-մազտա գըլըճ՝ թապանճա կիպի սէս չըգարըպտա, պիր թագըմ սէրսէրի պօշ պօղազլարը պուրայտա տավլէթ իթմէզ։

Մարգի. – Բէք ալէտա, գըլըճ օլսուն։

Կիւնէշ, ուֆուգըն իւրի ճիհէթինէ գաառար ուղամըշ օլան իւրի պէօյիւք պուլուԹլար իչինտէն գիյալէր սաչմագ-տա իւրէն, բուլի ասիւման տախի, սաֆ պիր բէնկը քէպուտի քէսպ իԹմիշ իտի։

Բուղիկեարտէն ԹէադըԹ իտիլէն եաղմուր տամլաճըգլարը, հէնուզ էօԹէ պէրի ոիւչիւյօրլար իտի։

Բուղիկեար իսէ, ֆէվգէլատե պիր չիտէԹլե էսիպ սավուրմագտա իտի։

Մարգի իլե ԿասԹօն, ևէքտիկէրի գարշուսընա կէչէրէք հէման վուրուշմայա հազըրլանտը լար։

Նազէռ. – (Եավաշ սեսայը լա) Բա՛լօ էվ լատըմ, տըգգաԹ իԹ, ալտըղըն տէրսի ունուԹմայասըն, վիճուտինին աղըրլըղընը սօլ պաճաղընա ԹահմիլԷ էԹ . . . սաղ այաղընը սէրպէսԹ պըրադ . . .

ԿասԹօն. – Հէմչիրէմի ունուԹմա . . .

Գըլըճլար՝ պիրի պիրլէրինէ չաԹը շմայա պաշլատը լար։

Իօմէնին նէֆէսի ԹուԹուլույօր իտի։

Նազէռ, քէմալի Թէհայեիւր վէ մէրադ իլէ գըլըճլարըն իւրի ուճլարընը Թէադըդ իտիյօր իտի։

Ժողէբէն, աղըճըդ արդատա տուրմուշ օլտուղու համատ սօուգատան Թիտորէմէքտէ իտի. մէրգում՝ Տուէլլօ խուսուսընտա պի ֆիԹուր իսէտե, գալպի տիկէր պիր նէվի տէհշէԹ իլէ մուհաթ իտի։

Տիւշէնէնէլ Իօմէնին գարշուսընտա տուրմուշ իտի. Իօմ մէ կիպի մէրգում տախի, Նազէռին կէԹիրտիյի գըլըճլարըն պիրինի էլինտե ԹուԹմուշ իտի։

Տուէլլօնըն իշարէԹի վէրիլիր վէրիլմէզ, ԿասԹօն գըլըճընը տօս տօղրու իլէրի ուղաթտը, Մարգի, մէհարէթը ֆէվգէլատե իլէ անը գայտըրտը, վէ գըլըճ ԿասԹօնըն էլինտէն ուշարագ իւշ ատըմ էօԹէտե եէրէ տիւշի վէրտի։

Մարգի, քէնտի գըլըճընըն ուճունը աշաղըյա լինտիրտի. մէրգումըն պէնզի սարարմըշ, վէ տուտագլարը Թիտորէյօր իտի։

Մարգի. – (Եավաշ սեսայը լա) աչիքտար շէյ տիր քի պիլմէյօր . . . բէք միւպԹէտի խմիշ. պէն իսէ գավզա իԹմէք իչիւն ճանըմը վէրիրիմ . . . մատէմ քի հէնուզ վագԹիմիզ վար, եա սիլահլարը տէյիշտիրէլիմ, վէ եախօտ Տուէլլօյա խիԹամ վէրէլիմ։

Մէրդումըն կէօզլէրի՝ եէրէ մընտալանմըշ կիպի, եօգարը գալաըրատմագ օլմուշ իտի։

Իօմ. – (Իլէրի կէլէրէք) զանն իտէրսէմ, միւսիւ Մարգի՝ Տուէլլօյա խիԹամ վէրմէք նիյէԹլինտե կիպի կէօրիւնիյօրլար։

Մարգի. – (Ղայէթի բէստէն) էվէթ։

ԿասԹօն. – (Պարիտ վէ սեպաթլը պիր սեսայը լա) հա՛յըր հա՛յըր օլմազ,

Վէ մէրդում գըլըճը եէրտէն ալարագ, սուրէթը տիլիրանէտե (քալաբար) ԹէքըրարԹ խասմինին գարշուսընա կէչիպ տուրտը։

Մարգի. – (ԿիԹտիքճէ պէնզի սօլարագ) մուհագգար օլան պէնիմ, պէնի նի՞չիւն Թահգիր իԹտիյինիզի պիլմէմ. . . . ֆագաթ պու խուսուստա ըզհարը նէտտամէթ, վէ եախօտ սիզտէն աֆիվ ԹալէպԹ իԹմէք իտտիասընտա տախի տէյիլիմ։

Նազէռ. – (Խահիշ իլէ) պունա տէյէճէք եօգ, պու մատտե ըէտտա օլունմազ։

Իօմ. – (ԿասԹօնա խիԹապէն) միւսիւ, պու Տուէլլօնըն հէր պիր ահվալի բէք հարիք իւլ ատե տիր . . . էվէթ պու ադըլտան տըշարը պիր շէյ տիր . . . վէ պէն շահիտ պուլունտուղում հասէպի իլէ, չու հալտե Տուէլլօյա տէվամ խիլէմէյէճէյինի, Թարաֆէյնէ խիԹար իԹմէյի քէնտիմէ վազիֆէ ատտա իտէրիմ։

Պու էննատե ԿասԹօն պիր մըգտար, միւԹէմատի կէօզլէրինի եէրէ տիքմիշ օլան խասմինին ևիւզիւնէ պագարգ-

տան սօնրա, ասլա հիտէթ իպրազ իթմէքտիղին իտարէյի քէլամ իտէրէք,

— Ծուէլլօ իթտիյիմին սէպէպինի պէյան իտէմէմ. Եալընըզ շու գատարընը տէրիմ քի, պու կիւն, Եարըն, օ պիր կիւն, պիր հաֆթատան, պիր այտան, վէլհասըլ հէր ղէման պու ատէմին Եօլունը պէքլէյիպ, քէնտիսինի թահդիր իտէճէյիմ . . . պէն անը էօլտիւրմէյի քէնտիմէ վազիֆէ ատտ իթմիյիմ, վէ էկէր քէնտիսի Մայլըբրէ նամընը բահէթի պալ իլէ թաչըմագ իսթէրսէ, հէր հալտէ անըն պէնի էօլտիւրմէսի լազըմ կէլիր – տէտի:

Մարդի՝ ասլա կէօղէրինի դալըբրմատը, լաքին անլը ալթէղ կիպի գըղալրտը, սկյահ գաչլարը չաթըլտըլար, վէ Եավաշ պիր սէտայլա:

— Պէն նէ Եապալիյիր իտի իսէմ Եապտըմ – տէտի:

Վէ պիր տաղըդա գատար պիլա հարաքէթ գալտըդտան սօնրա, թէքրար գարշուսընա կէչմիշ օլան կասթօնա մուգապէլէ իտէրէք, աղըր աղըր պիր հալ թէտաֆիտէ պուլունտը:

Թէքրարէն իբի գըլըճլար Եէքտիկէրէ չաթըշտըլար, վէ պու միւսաաէմէտէն ղուհր օլան չէյլիյին քէսկին սէտասընտան, Մարդինին կէօղէրի իչինտէն չիհնէք չուլէսի կիպի պիր չէյ կէչտի.

Կասթօն, թէքրար պիլա բէրվա քէնտուչի մուհաֆազա իթմէքլէ պէրապէր իլէրուչէ տօղրու հիւճմէ պաչլատը:

Մարդի, կասթօնըն վուրմագ իսթէմիյի տարպէլէրի՝ գըլըճըլըա տէֆու թէպեիա իթմէքլէ իբթիֆա իտուպ, քէնտիսի ասլա վուրմագ իսթէմէյօր իտի. կասթօնըն կէօղէրի հիտէթու չիտէթլէ բարլամագտա օլտուղու հալտէ, տարպէսինի թէքրարլատը:

Կասթօն, օլանճա գուվվէթի իլէ գըլըճընըն գապղէսինի սըզըյօր իտի, մէրգումըն անլընտան չէչմէյէր կիպի թէր ագմագտա, վէ կէօյսու տախի սօլումագտայլտը:

Մարդի, տայիսա հալի թէտաֆիտէ պուլունըյօր իտի իսէտէ, Եավաշ Եավաշ կիւղէլ սկյմասը իւղէրինտէ պիր թէպէտտիւլաթ վագը օլույօր իտի . . .

Մէրգումըն կէօղէրի բարլամագտա, վէ տուտագլարը իւղէրինտէ պիր թէհտիտաթը վահչիյանէ թէպէսիւմի կէօրիւնմէքտէ իտի:

Իղճիւմէ մէրգում, տայիսա գըլըճըլըա տարպէլէրի տէֆ իտուպէքէնտիսի ասլա վուրմայօր իտի:

Կասթօնըն գըլըճը, իբինճի տէֆա օլարագ Եօրղուն բարմագլարը արասընտան ուչըվէրմէքլէ էլի պօչ գալը:

Րօմէ, Մարդինին կասթօնը վուրմագ իսթէմէտիյինի, վէ հաթտա քէնտիսինի զապթ իթմէք իչուն, թէքմիլ գուվվէթինի ճէմ իթմէյէ չալըշտըղընը ֆէրգ իթմիչ իտի:

Ֆիլհագըգա մէրգում, կասթօնը վուրմագա ֆըրսաթ պուլմուչ իբէն վուրմամը չ օլտուղու կիպի, պու տէֆա տաւխի ասլա իլիչիք իթմէյուպ, հաթտա Եէրէ տօղրու էյմիչ օլտուղու գըլըճընըն ուճունը տախի թօբրագըն իչինէ սարըլայը վէրտի:

Կասթօն, էլլէրի իլէ եիւղիւնի էօրթտիւ վէ աճըգլը պիր ֆէրեատտ սալըվէրտի, վէ նէֆէսի քէսիլէրէք իչտիրլիր իչտիրմէզ պիր սէտայլա աթի իւղղիքը սէօղէրի սէօյլէտի:

— Մայլը՛բրէ, Մայլը՛բրէ, Եա՛ բէտէրը ազիզիմ, նամու չանընը կիղէտիյինէ բէք ագըլըլըզ իթմիչսին, զիրա իչթէ պէն անը հրֆղու հիմայէ իտէմէյօրում. . .

Պատէհու թարիֆի զայրի գապիլ պիր հալի մէյուսի իլէ պիր սըչրայըշլա գըլըճը էլինէ ալտը, վէ գօչարագ կէլիպ թէքրար Մարդինին գարշըսընա կէչտի:

Րօմէ. – (Հէյէճանլը պիր սէտայլա կասթօնա խիթապէն) միսի՛ միսի՛, կէօրմէյօրմուսընըզ քի սիզի էսիրկէյօրլար, աճըյօրլար . . . էօլտիւրմէք իսթէմէյօրլար – տէտի:

Բօմէ, պու աճը սէօղլէր իլէ կասթօնը մուհադդադ պիր էօլիւմտէն խէյլա իթմէք իւմիւտինատէ խոխ։

Կասթօն իսէ՝ հիտէթ իտէճէք եէրտէ, նակէհան պիր հալի սիւքիւնէթմ քէսպ իթտի, վէ եինէ էվվէլքի կիպի քէմալի սէպաթէլէ տօղրուլուպ Բօմէյէ խիթապէն,

— Յէտկինիղ բէք տօղրու տըր, ֆագաթ ինսան նիհայէթ աճըմատանատա օսանըր . . . – վէ բարմաղընըն ուճըլըլա Մարգինէն պուրուչմուշ անլընը կէօսթէրէրէք, իլավէյի մեգալ պիրլէ – պագընըղ, իչթէ օ տախի քէսպը հիտէթ իթմէյէ պաշլայօր . . . պիր ադատահա տապը իթմէլի . . .

Ժօղէբէն. – (Պուրնընըն ալթընատէ) ամմատա դընղկըն չէյ խմիշ հա,

Տիւշէմնէլ. – Ֆէնատու քէնատույէ) աճայիպ, Մարգի, գայնըմըն միւպթէտիլլինի պիլտիյի հալտէ, նիչիւն անը պիր վուրուշտա ահրէթէ կէօնատէրմէյօր . . . տօղրուսը պու հալ թատաճիւպէ չայան տըր – տէմէքտէ խոխ։

Բօմէ. – (Իչի չահիտլէրին արասընա կիրէրէք) մատէմ քի չահիտ պուլունմուշըմ, խոխ հայիղ պուլունատուղում հադդըլա, իշպու Տուէլլօնըն մէն օլունմասընը թատղեպ իտէրիմ . . . հաթտա պու էֆէնտիլէր տախի, թատաֆէյն իչմալը նամուս իտիմիշ օլտուղունը պէնիմ կիպի էյթիրաֆ իտէրլէր տէյու զանն իտէրիմ – տէտի։

Նաղէռ. – Պէնտէ օ էֆէնտիյըմ։

Ժօղէբէն. – Շիւպհէ եօղ, քէռամիլէն։

Տիւշէմնէլ. – (Իչի խատխոխլերի կէօսթէրէրէք) պու խուսուսըն՝ էն էյի հաբիպլերի պու էֆէնտիլէր օլապիլիր։

Կասթօն, էլի իլէ Բօմէյի պիր եանէ իթի վէրտի. մերգում, տիչչերինի սըղարադ վէ թիթրէք պիր սէտայըլա Բօմէյէ խիթապէն,

— Միւսիւ, վատինիղէ ինճաղ իթմէյօրսունըղ, չուհալտէ ալըպ եիւրիւյի վէրմէքտէն պաշգա պիր հադդընըղ օլամազ։

Տիւշէմնէլ. – Պէնիմտէ էֆէնտիմ պու տըր։

Բօմէ. – Բէք ալէա, մատէմ էյլէ իսէ՝ պու Տուէլլօ շահիտսիղ խիթամ պուլաճադ տըր . . . հայտէ Նաղէռ պիղ կիտելիմ։

Կասթօն. – (Իլլէրինի դըլըճընըն դապղէսի իւղէրինէ դօյարադ աճըդլը պիր հալ իլէ) Նաղէ՛ռ, նամուսընըն իւղէրինէ սէօղ վէրտին իտի պանա։

Նաղէռ պաշընը աստը. Բօմէ՝ ըէճասընը թէքրար իթտի իսէտէ, Նաղէռ ասլա եէրինտէն գընմըլտամատը, վէ եավաշ պիր սէտայըլա Բօմէյէ խիթապէն,

— Գաբիթէն, Բալօնըն հադդը վար, նիհայէթ չօճուգ տէյիլ տիր . . . պէն քէնտի եէրինէ Տուէլլօ իթմէք իչուն, սաղ գօլումը քէստիրմէյէ լազը օլուրըտըմ, ֆագաթ մատէմքի քէնտիսի վուրուշմադ իսթէյօր . . . պունտա ասլա թէրէտտուտ իտէճէք պիր չէյ եօգ . . . պիր ատամ . . .

Կասթօն. – (Խահիշ իլէ Նաղէռին սէօղունի քէսէրէք) թէչէք քիւր իտէրիմ տօսթում – Մարգոյէ խիթապէն – պույուրուն էֆէնտի . . .

Իւչհունճի տէֆա օլարադ գըլըճլար եէքտիկերէ չաթը շոը լար։

Ուղուն միտէթ տէվամ իտէն պու միւտաբէպէ, կասթօն իչուն պիր նէվի տէրս եախօտ թատիմ եէրինի թուրթմուշ իտի, չունքի մերգում քէմալի սէպաթլա տուրուպ, գըլըճընը աղ չօգ հիւանի սուրէթտէ խոթխոնալ իթմէյէ պաշլատըշ իտի։

Ֆագաթ Մարգի, կասթօնըն թէքմիլ ճահատու իգտամամընը պէյհուտէյէ չըդարը յօրըտը. մերգումըն՝ գըլըճ լուպիտէնա լայըգըյըլա աչինա, վէ կասթօնըն մա ֆէվգընատա օլտուղու անլաշըլըյօր իտի, չունքի կասթօնըն տարպէյէրի, Մարգինին գըլըճը ալթընատա մահվ օլուպ,

թէէսսիրսիլ գալըյօր իտի. վէլհասըլ Մարգի, չէլիքտէն տիվար կիպի խասմինէ մուգալէմէթի իտիյօր իտի:

Ուֆուգտա կէօրիւնէն պալատէ մէզքիւր սիյահ պուլութ, բուզիկեարըն չիտէթինտէն թէագըպ օլունարագ բույի սէմայէ տօղրու եիւքսէլմէքտէ, վէ աֆիթապը ալէմթապ, կէօղլէր գամաչարըրճը զիյալէր սալմագլա գալա պուլութլարը իշթիալ իթմէքտէ իտի:

Մէզքիւր պուլութ տայիմա վէ լաէնգաթի եիւքսէլմէքլէ, զանն իտէրսին քի գուվվէթլի պիր էլ, արզու սէմա արասընտա պիր բէրտէ չէքէյօր իտի:

Կիւնէշ նակէհան սիյահ վէ գալըն պուլութլար իչինէ միւսթաղրագ օլուպ, պիւսպիւթիւն կէօրիւնմէզ օլտու:

Շէօյլէքի պու հալ, պաղթէտէն պիր քիւսուֆը չէմն (խաւարումն արեգական) վուգու պուլմուշ զանն օլունապիլիր իտի:

Մարգի, վուգու պուլան պու չէպը սիյճուրը (գիշերային խոր մթութիւն) նակէհանիտէն շաշըրըպ գալտը, վէ խահնախահ կէօղլէրինի բույի ասիւմանէ տօղրու գալտըրտը. պիլ աքիս կասթօն իսէ հիչ պիր չէյ կէօրմէյօր իտի. էկէր գուպպէյի ասիւման մէրգումն պաչը իւզէրինէ տիւշսէ իտի տախի, երինէ հիչ պիր չէյ հըսս իթմէյէճէքտի. կասթօն պու էսնատէ գուվվէթլի տարպէլէր ինտիրկյօր իտի քի, ագըպէթ պիր թագրիպ գըլըճընըն ուճը պիր եօլ պուլարագ, Մարգինին պօյնունա տօգունը վիրմէքլէ, մէրգումըն պէյազ կէօմլէյի տէրհալ գըղըլ գանէ պօյանտը:

Կասթօն, մուզաֆֆէրաթը վահչիյանէ իլէ պիր վավէյլա սալըվիրմէքլէ տարպէլէրինի թէքրարլատը:

Մէրգումըն պու վավէյլասընա, հիտէթու չիտէթ իյմա իտէր պիր տէհչէթլիւ սէտտա ճէվապ վէրտի:

Մարգի հիւճիւմէ պաչլամըշտը, մէրգումըն կէօղլէրի բարլամագտա, վէ սիյմասընըն չըղկըլտը պիր թէհ-

տիտաթը վահչիյանէ իպրաղ իթմէքտէ իտի:

Բօմէնին էնտիչէսի արթըգ տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլմաղըլա – էյ վահ չիմտի իչի պէթտի – տէտիյի կիպի, Նաղէռ տախի,

— Եա՛ րապպիմ. . . եա՛ րապպիմ . . . – տէյու ֆըսըլտատը:

Մարգինին գըլըճը, պիր գաչ սանիյէ գատար սէրի պիր հարաքէթլէ ճիւնպան օլաթագ, կասթօնըն գըլըճընա ուլաչտը:

Կասթօն, կէլիչի կիւղէլ, ֆագաթ պիր տէրէճէյէ գատար մէհարէթի իլէ միւտաֆաա իտիյօր իտի. իքի չէլիքլէրին պիրիպիրլէրինէ միւսատէմէօնտէն ղուվր օլան սէտտայի տէհչէթֆէզա, ֆըրթընանըն թէհտիտամիզ ուլամասը իչինտէ ղայպ օլույօր իտի:

Պու արա մէզքիւր սիյահ պուլութ չագ օլուպ, հէր պիրի ֆընարագ տանէսի ճէսամէթինտէ օլարագ պիր տօղու սաղանագը եաղմայա պաչլատը:

Շիմչէքլէր, բույի սէմատէ վասի վէ աթէչնագ մէճբալէր աչմագտա, բուզիկեար՝ գուրումուշ չալընըգլարը եէրլէրինտէն գօբարըլպ էօթէ պէրի ֆըրլաթմագտա, վէ ինսանըն գանընը տօնտուրուպ գալպինի թէտհիշ իտէր տէրէճէտէ կէօք կիւրլէմէսի իչիտիլմէքտէ, վէ թա եագընալարընտա աթէչտէն եըլանըար կիպի շիմչէքլէրին պիր պիրի արգասը սըրա տիւշմէսի կէօրիւնմէքտէ իտի:

Մա մաֆիյհ քէմալի հիտէթու չիտէթ, վէ պիր սուսուրէթը վահչիյանէ իլէ Ցուէլըյա տէվամ իտիլիյօր իտի:

Ջիրա Մարգի, արթըգ իհթիյաթը թէրք, վէ կասթօն կիպի քէնտի տախի գըլըճ լուպիյաթը գայիտէլէրինէ էհէմմիյէթի վիրմէյէրէք, գուտուրմուշճասընտա գըլըճ սալըյօր իտի:

Մէրգուման իքի տէլիգանլըլարը, պէօյլէ տատէթա մէճնունանէ պիր հալ իլէ, թասկիյաթըն իպրաղ իթտիյի

թէհոխաաթէ, վէ չահիտէրինին սէաալէրինէ գաթան է-
հէմիկէթ վիրմէքսիզին, եը լան կիսի պիրիսիրլէրի իւղէ-
րինէ սավլէթ (յարճակում) իթտիքլէրինի կէօրէն՝ աստմին
ճիյերի բարէլէնմէմէսի միւմքիւն տէյիլ իսի։

Բօմէ իլէ Նաղէռ, նէֆէսլէրի քէսիլմիշ, վէ ճանլա-
րընը ազըզլարընա ալմըշ օլտուդլարը հալտէ, միւտաւէ-
պէնին բէվիշի հալինէ տըդգաթի իսիյօրլար իսի։

Ժօղէբէն, էլինտէն կէլտիյի գաատար քէնտիսինի ֆուր-
թունանըն չիտաէթինէ գարշու մուհաֆազա իտէր, վէ հէր
պիր կէօզ կիւրլէմէսի սէտասընտան թէքմիլ վիճաւտինին
աղալէրի թիր թիր թիթրէյօր իսի,

Ցիւչէնէլ իսէ, սօն տէրէճէ ֆուրթուրսուզլըգ վէ սօ-
ուգ գանլըլըգլա կիւյա ատէթա պիր սիլահ թալիմի սէյր
իսիյօր կիսի, պու մէնզարէյի թադաթֆէրսայէ նաղար ի-
տիյօր իսի։

Կասթօն, մէմուրնին զայրի օլան պիր սէպէթ իլէ տա-
յանըպ տուրույօր իսի, մէրգում պիր տադըդատէն պէրի
իսի քի, (գիրա պու եաղարըդմըդ սիթունլարըն օդունասը
պու գատար ուղուն սիւրէր իսէտէ, վուգու պուլան հալ-
լէը, պէլքի եարըմ սանկիյէտէ, վէ հաթտա թարֆէթի իւլ
այնիտէ կիւզար իսիյօր իսի) Կասթօն, պիր տադըդատէն
պէրի իսի քի, հէման թիւքէնմէքտէ օլան գուվվէթու գուտ-
րէթինի, պիր սուրէթը մէյուսանէտէ թօրլայարագ հիւճ-
մէ պաշլար, քէնտուի մուհաֆազա իտէր, վուրուր, վէ
միւտաֆաա իսիյօր իսի . . .

Ցագաթ Կասթօնըն էլի կէվչէյիպ ըղհարը զաֆիլէթ
իսիյօր իսի. պիլ աքիս Մարգի իսէ՝ սօն տէրէճէ պիր
իսը ըմըզլա կէլիյի կիւղել տարպէլէր էնտիրմէքտէ իսի.
Կասթօնըն անլը, թէրտէն վէ եաղմուրատան ըսլանմըշ օ-
տուղու հալտէ վարա վարա էյիլմէյէ եիւզ թուրթըյօրիսի.
Բօմէ, Կասթօնըն գալգինի բարալսան հընչդըրըզըն սէ-
տասընը իչիսիյօր զանն իթմէքտէ իսի։

Նիհայէթ իւլէմի Կասթօն, հօրդունլուգտան վէ խաս-
թալըզընտան մաղլուպ օլարագ, պիւսպիւթիւն կէվչէտի,
վէ քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալ իլէ գալա գալըը։

Մարգինին չիտէթի պիր տարպէսինտէն, Կասթօնըն
գըլըճը էլինտէն ֆըրլատը, վէ քէնտի տախի եէրէ գա-
բանարագ։

— Նա՛զէռ, հէմչիրէմի ունուԹմա – տէյու հայ-
գըրտը . . .

9

ԲՈՒՍԷ

Կասթօն, մէճրուհէն եէրէ տիւշէր տիւշմէզ, Մարգի՝
քէնտի քէնտիսինտէն կէչմիշ պիր հալ իլէ գըլըճընը գալ-
տըրարագ Կասթօնըն իւղէրինէ տօղրու հիւճմ իթտի։

Բօմէ, էլինտէքի գըլըճընը, Մարգինին՝ օ անտէ հէ-
ման Կասթօնըն կէօյսիւնէ սարլամագտա օլտուղը գըլըճընա
չարբարագ տարպէսինի մէնն իթտի, վէ տէրհալ մէրգու-
մըն պէլինէ սարըլուպ սըգը սըգըյա թուրթտը։

Ցիւչէնէլ. – (Պարիա պիր հալ իլէ Բօմէյէ խիթա-
պէն) պու եաբարըղընըզ Ցուէլլօ գայտէսինէ մուղայըը տը-
նա՛զէռ. – (Հիտէթ իլէ) վա՛յ, պիր ճինայէթի մէն իթ-
մէք գայիտէյէ մուղայըմը օլույօր - պու Ցուէլլօնըն տա-
տընը ալմաղա սիղինտէ աղըճըգ արզունըզ վար կիսի ան-
լայօրում. . . պույուրըն գարշըմա կէչին, պէն հաղըրըմ...

Նաղէռ, զաթէն հիտէթինէ հէտէֆ օլաճագ պիր ա-
տէմ արամագտա իլքէն, Ցիւչէնէլի պուլտուղունա մէմ-
նուն օլտու, վէ պալատէ մուհարրէր սէօզլէրի սէօյլէտիք-
տէն սօնրա, Կասթօնըն գըլըճընը եէրտէն ալտըղը կիսի,

Մարգինին դըլըճըրը տախի գաբարագ՝ գապղէսինի Տիւշէնէլէ թադիմ իթտի։

Տիւշէնէլ, տէրէճէյի նիհայէտէ պիր սօուդ գանը-ըդ իպրագըյըլա արդասընը չէվիրերէք ալըպ Եիւրիւյի վէրտի։

Նազէռ, գըլըճլարը պըրաղուպ, պիխուա (անզդայ) պիր հալ իլէ Եէրէ սէրիլմիշ օլան Կասթօնըն Եանընա վարարագ տիղ չէօքտի։

Տիւշէնէլ. – (Ժօղէբէնէ) հայտէ պագալըմ տօղթօ՛ր, սէնաթընըդը իճրա իտինիդ։

Ժօղէբէն, քէնտինի ղայպ իթմիշ կիպի պիր չէյ իտի. կէօք կիւրլէմէսի, շիմշէքլեր, տօլու, վէ ալէխուսուս պու տէհշէթլիւ միւտաբէպէնին սիւվէրը վէխիմէսի, պիր Եէրէ ճէմ օլարագ՝ տօղթօրը ապիմ պիր թէհայիւր իչինէ գօյմուշլար իտի. Ժօղէբէն, պու կիպի ղավղալէրտէն խօշլանմազ, վէ հալի սիւքիւնէթի սէվէն պիր ատէմ իտի քի, ասլա միւթէէսսիր օլմայարագ էօլիւմի Եագընտան թէճէէսսիւս իտէպիլիր իտի. էկէրչի էօլիւմ՝ թէճէէսսիւմ իտտուպտա, հապ գուրթուլարը վէ իլաճ չիշէլէրի իլէ մուհաթ պիր Եումշագ Եաթաղըն իչինէ Եաթմաղա հիմմէթ իթմիշ օլայըտը, մամաճկիհ մէրգումա, ճէպրի էօլիւմտէն սօն տէրէճէ նէֆրէթ իթմէքտաէ իտի։

Ժօղէբէն, Տիւշէնէլին սէսինի իչիթմէքլէ այըլտը, վէ ալէթթը ճէրրահիյէյի հավի, Ըսթուճ տէնիլէն մահֆաղայը պուլմագ իչիւն ճէպլէրինի արաշտըրմագա պաշլատը։

Րօմէ, թէքմիլ գուվվէթի իլէ էլան Մարգինի թուրթուպ տուրմուշ իտի։

Մարգի, իլք աղըղ Րօմէ իլէ չիտէթլի սուրէթտաէ տաքաշտը. մէրգում, սուրէթը զահիրէտաէ կէօրիւնէն զաաֆէթինէ բաղմէն, կիւճլի վէ գուվվէթլի Րօմէնին պէնինի չիտէթլէ սըգմայա, վէ այագլարընը Եէրտէն քէսմէյէ մուվաֆֆագ օլտու. չէօյլէ քի Րօմէ, մուաղղագտա գալա-

բագ սալանմայա պաշլատը. նիհայէթի իւլ էմր իքինի պիրլիքտէ Եէրէ տիւշտիւլէր։

Իվվէլա Մարգի այաղա գալգըպ՝ պիրա Հարաքէթ, վէ միւթէհայիր օլմուշ կիպի տուրա գալտը։

Նազէռ, Կասթօնըն իւզէրինէ դաբանագագ թէքմիլ վիճուտի իլէ մէրգումը էօրթմիւշ իտի։

Մարգի, Եարըմ տագըդա ասնրա տէբունի պիր Եըսսկյաթ իլէ միւթէէսսիր օլարագ քէնտուչի թօքլատը, վէ քէնաիսինի պուլարագ հիտէթու չիտէթինի թէրք իթմէքլէ, էլինի անլընա վուրուպ՝ Եավաչ պիր սէտայըրա,

— Ա՛հ պէն նէ Եաբտըմ . . . ատճապ էօլտիւրմի՞ւմմի . . . – տէտի։

Մէրգումըն սէտասը հէմ ըրդագթ, վէ հէմտէ ապիմ պիր տէհշէթ իպրագ իտիյօր իտի։

Տիւշէնէլ. – (Մարքիյէ խրիթապէն Րօմէյի կէօսթէքերէք) հա՛յըր հա՛յըր, պու էֆէնտի մէրգումը էօլտիւրմէնիդէ մանի օլտու – տէտի։

Մարգի, տէրհալ Րօմէյէ տէօնիւպ էլլէրինի թուքտը, վէ քէնտի էլի իչինտէ սըգարագ, ֆէվգէլատէ պիր խահիշ վէ ապիմ պիր միւվէյատէթ իպրագ իտէրէք,

— Թէշէքքիւր իտէրիմ Դաբիթէն . . . սիլահ շամաթալարը, միւտաբէպէնին հալի, վէ ալմըշ օլտուղում ճէրիհէտէն ադմագտա օլան պու գանը կէօրմէքլէ քէնտիմի զայպ իթտիմ . . . պու հալէրին պանա նէ տէրէճէ թէէսիր իթմիշ օլտուղընը թարիֆ իտէմէմ, ա՛հ նէ Եաբայըմ, մէյտանը միւտաբէպէտէ քէնտիմի զապթէ միւգթէտիր օլմամ . . .

Տիւշէնէլ. – Էլպէթթէ, պիր ատէմ պու կիպի մահալլէրէ էյլէնմէք իչիւն կէլմէզ ա . . .

Մարգի, հէյէճանընտան նագի մէրգումըն սէօղիւնի իչիտէմէտի, վէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Թէշէքքիւր իտէրիմ . . . ատճապթէ թէշէքքիւր

իաեբրիմ. . . զիրա էկէր անը էօլտուրմուշ օլայըտըմ, միւտէթը էօմրիւմտէ նաատիմ օլաճագտըմ, չիւնքի . . .

Վէ մէրգում նակէհան սէօղիւնի գաթ, վէ թէլաֆֆուզընըն թաավրընը տէյիշտիրէրէք չու եօլտա իթմանը քէլամ էյլէմի:

— Եէրէ տիւշմիւշ պիր ատէմի էկէր վուրմուշ օլայըտըմ. . . Գաբի՛թէն էլպէթտէ ատամիյմի անլայօրսուննըզ ա . . .

Բօմէ, սիւքիւթ իլէ սէրֆիլուս իթտի, վէ օ էանատէ կասթօնըն պաշընը եէրտէն գալտըրմադըա մէչղուլ օլան Նաղէռին եանընա վարտը:

Մարդի, եալընըզճա պիր թաւաֆտա տուրմուշ օլուպ, հըսս իթմէքտէ օլտուղուս էնտիշէսի սաբին օլաճագ եէրտէ կիթտիքճէ արթըյօր իտի:

Մէրգում՝ տայիմա եէրէ պագմադըա, Բօմէ իլէ Նաղէռ՝ վէ կասթօնա պագմադա ճէսարէթ իտէմէ յօր զանն օլունույօր իտի:

Նաղէռ, կասթօնըն կէօմլէ յինի եըրթմըշ օլմաղըըա, Ցօղթօր տախ մէճրուհըն եարէսինի թէտգըդ իթմէքըլէ մէչղուլ օլույօր ըտը:

Կասթօնըն եարէսինտէն բէք չօղ գան ադմը չիսէտ, պու ճիւմլէ զարարսըզ պիր չէյ իտի. Մարգինին գըլըճը՝ քէմկէ տօգունմադսըզընն մէրգումըն ումուզ պաշըսընը խաֆիֆճէ տէյմիշ իտի:

Կասթօնըն եէրէ գաբանմասը, պու տարպէնին թէէսիսի իլէ օլմաըտը աշիքնար տըր. մէրգում՝ պաշըճա թապու թուվանընընն քէսիլտիկինտէն, վէ ալէյհուսուս միւպթէլա օլտուղու կէօյիւս խասթալըղընտան նաչի նէֆէսի թուվթուլմասընտան տիւշմիւշ իտի:

Կասթօնըն սարսըմը չ տուտագլարը արասընտան գան էսէրլէրի կէօրիւնմէքլէ, խասթալըղընըն օ անտէ թէչէտ-

տիւտ իթմիշ վէ պու սէպէպլէ տիւշմիւշ օլտուղունա ասլա չիւպհէ օլունամազ իտի:

Ֆըրթընա թէսկին օղուպ, աֆիֆթապը ալէմթապընն զիյայի հայաթ ֆէզասը՝ տէօրթ թարաֆը նուր իլէ միւնէվվէր գըլմադտա իտի:

Բօմէ իլէ Նաղէռ, ադիմ պիր մէրադ իլէ տօգթօրընն եիւղիւնէ պագուպ, մէճրուհ հադգընտա մէրգումընն ֆիքրինտէն կէչէնի, սէյմասը իւզերինտէ օգումայա ճահտ իտիյօրլար իտի. մէրգումանընն հէման սապրը թիւքէնմէքտէ իլէն, տօգթօր քէլամէ աղաղ իտէրէք:

— Հիչ պիր չէյ տիր . . . տէրիսինին եագընընտա պուլունան սընըրլար, խաֆիֆ սուրէթտէ քէսիլմիչլէր տիր . . . պիր չէյ եօգ . . . ուֆագ պիր տամար եըրթընըշ, վէհասըլ բէք ճիւզվի պիր չէյ տիր . . . – տէտի:

Տօգթօրընն պու իւմիտսախշ սէօղիւնտէն՝ Բօմէնին սըֆթաթը էսէրը պէչաշէթ ըզհար իթտիկի կիպի, Նաղէռին սէյմասը տախ չուլէյի մէսրուրիյէթլէ իշթիտալ իթմէյէ պաշլատը. մէրգում, տօգթօրը ալթուն կէօղիկի իլէ պէրտապէր բուս իթմէյէ ադիմ պիր խահիշ հըսս իտիյօր իտի:

Միւնւ Մարգի տը Մայըրըրէնին սէյմասը, ճիւմլէտէն զիյատէ պիր խէչէճան ըզհար իթմէքտէ իբէն, տօգթօրընն վէրտիկի պու խայըրլը խապէրի տույտուղունտա թիտրէտի. պիր հըսսը թապի իլէ իբի էլլէրի պիրպիրինէ գավուշտուլար, վէ սէյահ կէօղլէրի ասիւմանէ ըէֆ օլտու:

Մարգինին պու թէհավվիւլի հալինէ եալընըզ Տիւշէնէլ տըգդաթ իթմիշ օլմաղըըա, մէրգումըն տուտագլարը նիմ պիր իսթիհզա իլէ պիւղիւլտի:

Նաղէռ. – (Բօմէ յէ խիթապէն) Գաբիթէն, էլինիզի վէրինտէ մէճրուհը կէօթիւրէլիմ արապանընը իչինէ գօյալըմ – տէտի:

Ժօղէբէն, կասթօնընն եարէսինի սարմըշ օլմաղըըա, Բօմէ իլէ Նաղէռ ալէթ թաճիլ մէրգումը գալտըրըպ, մէզ-

քիւը էնկին եօդուշտան լնուէյէ պաշլատըլար։

Մարգի, սէպէպի անլաշըլմազ սուրբէթտէ պաթընէն ազիմ պիր էնտիշէ, վէ պիր հէյէճան հըտա իթմէքտէ իտի խսէտէ, զահիրէն թէրպիյէ վէ նէզաքէթ կէօսթէրիպ Բօմէյէ խիթապէն։

— Միւսիւ Գաբիթէն, պու ատի արապանըն իչինտէ մէճրուհըն րահաթ իտէմէյէճէյի տէրքեար տըր. իմոի անըն եէրինէ պէնիմ արապամը գապուլ իթմէքլիկի րէտտ իթմէզսինիզ զանն իտէրիմ – տէտի։

Նազէռ. – (Քէնտու քէնտույէ) պու ալըգ Մարգի նէ էյի ատէմ իմիշ։

Բօմէ. – Թէշէքքիւր իտէրիմ, իթտիյինիզ պու թէքլիֆ, նամուսլը պիր ատէմ թարաֆընտան պախշ օլունան պիր լութֆը ազիմ տիմէք օլաճաղընտան, մահլմէմիուկիյէ գապուլ իտէրիմ։

Մարգի, պարիտ պիր թավը իլէ սէրֆիու իթտի. մէրգումըն եանագլարը սար սարը քէսիլմիշ իտի։

Նազէռ իլէ Բօմէ, կասթօնը համիլ օլտուգլարը հալտէ էօնտէն եիւրիւյիւպ կիթտիլէր, Մարգի եավաշ պիր սէտայըլա ժօզէքէնէ խիթապէն,

— Նէ՞ տէրսինիզ տօգթօր, արապանըն սըդը վէ սէրի հարաքէթի պիր զարարը մուճիպ օլապիլի՞րմի։

ժօզէքէն. – Մէճրուհ իչի՞նմի տէյօրսունըզ, տալա, մէրգումըն իւղերինէ կէլէն պայկընըզդ, եարէսինին թէէսիրինտէն տէյիլ տիր. զիրա բէք խաֆիֆ պիր չէյ տիր. անճա պու հալ աղըր պիր կէօյիւս խասթալըզընտան նէշանթ իթմիշ տիր քի . . .

Մարգի. – (Մէրգումըն սէօիւնի քէսէրէք) չայէտ պէյկիկիրիմ թէսատուֆի օլարագ տէօրթ նալ գօշտուգլարընտա, տելիգանլըյա պիր զարար կյրաս իթմէյէճէյինի թէէմին իտի՞րմիսինիզ, պու խոստուտտա մէտուլ օլապիլի՞րմիսինիզ։

ժօզէքէն. – Նէ՞ գատար չարըդ կիտէրլէրսէ կիթտիլէր . . . խոթէսիքլերի գատար գօչտունլար . . . ատա զարար իթմէզ։

Մարգի, թէշէքքիւր իտէրէք աճէլէ իլէ եիւրիւմէյէ պաշլատը, վէ տէրհալ Բօմէ իլէ Նազէռին նէզտինէ վարըլ օլտու. կասթօն՝ պիր արա կէօզլէրինի աչըպ թէքրար գապամըշ իտի։

Նասըլքի տէտիք, Մարգինին՝ միւղէյէն վէ կիրանպէհա արապատը, Սէն Շօսեն թէքսճիկինին Լավիլէթի ճիհէթինէ նագըր օլան եօլուն եարըսընտա աուրուպ պէքլէյօր իտի։

Արապաճը սանտրգտան աչաղա էնմէքլէ ըսընմագ իչուն այագլարընը եէրէ վուրմագտա իտի, պէյկիրլէր տախի աղըղլարընտան քէօրիւքլէր սալմագլա եիւլարլարընը չկինէմէքտէ, վէ սապըրսըղլըգլա եէրի էչելէմէքտէ իտիլէր։

Խըտմէթքեար կէլիպ արապանըն գապուսընը աչարգտան ասնրա, կասթօնըն իչէրույէ իտխալ իտիլմէօնէ եարտըմ իթմէք իչուն՝ արդա ճիհէթտէն տօլաշարագ արապայա կիրտի։

Պու էնտատէ Մարգի, արապաճընըն դուլաղընտան պիր դաչ սէօղ փըսըլատայընճա, մէրգումի տէրհալ եէրինէ սըչրայուպ օթուրտը։

Բօմէ իլէ Նազէռ, Մարգինին խըտմէթքեարը կիպի կիւճլի գուվվէթլի առէմլէր օլմադըլա, քէմալի սուհուլէթլէ կասթօնը արապանըն իչինէ իտխալ իտէրէք՝ սէտիլին իւղերինէ ուղատըպ եէրլէչտիրտիլէր։

Մարգինին պիր էմրի իլէ խըտմէթքեար տէրհալ արապատան աչաղա էնտի։

Բօմէ, պու էնտատէ չէգդըպ կասթօնըն եանընա օթուրմագ իչուն այագընը արապանըն պասամագը իւղերինէ վաղ իթմիշ իտի։

Թամ պու էննաաէ, սէբի, սուս, մէմուլին զայրի, վէ հարիգ իւլաաէ պիր մէնզարէ կէչի վէրտի. չէօյլէ քի,

Մարգի, պիր այաղընը արապանըն պասամաղը իւզէրինէ վազ իթմիշ օլտուղու հալտէ տուրմագտա օլան Բօմէյէ թէգաարրուպ իտէրէք, մէրգումը պիրտէնպիրէ օ տէրէճէ պիր գուվվէթ իլէ իթի վէրտի քի, Բօմէ, իքի աղըմ էօթէյէ աթըլմագլա՝ եէրէ գաբանմամագ իչիւն անճագ Նաղէռին գօլունը թուրթապիլտի։

Մարքի, թարֆէթ իւլայնիաէ արապայա սըչրայուպ պէ յիկիլէրի գամչը լամասըյըլա, արապա թարիֆի զայրի գապիլ պիր սիւրաթլէ հարաքէթէ պաչլաաը։

Խրամէթ քեար իսէ, տարատար արապանըն արգասընա սըչրայա պիլտի։

Մահալի մէզքիւրտէ տէօրթ նէֆէր չահիալէրտէն մատէ քիմսէ գալմաաը։

Նաղէռ իլէ Բօմէ, պիր իքի տագըդա գաաար էնկիւրթ պէր տիհանը հայրէթ օլարագ գալա գալտըլար։

Պաաէհու Նաղէռ, ֆէվգէլաաէ պիր սիւրաթլա ճօգուշ աչաղը լինմէքտէ օլան արապանըն արգասընաան գօչմայա պաչլաաը։

Բօմէ. – (Ամիր պիր սէտայըլա Տիւչէանէլ իլէ ժօղէբէնէ խիթապէ) գարթընըզը էֆէնտիլէր բէճա իտէրիմ... իլէրուտէ եէքտիկէրիմիզի թէքրար կէօրէճէյիզ։

Տիւչէանէլ, ֆիլթուրսըզ վէ իսթիհզաքեարի պիր հալ իլէ տէֆթէր քիսէսինի չըգարտը. ժօղէբէն աախի մէրգումա իմթիսալ իթտի։

Տիւչէանէլ. – (Գարթընը Բօմէյէ թագտիմ իտէրէք) էմրինիզէ միւնթազըրըմ էֆէնտի, ֆագաթ պէնտէնիզէ զէյարէթի իթմէք զահմէթինտէն սիզի էսիրկէմէք իսթէրիմ. միւսիւ Մարգի տը Մայլբըրէ, Սէնթ Օնօրէ զօգաղընաա տօգուշ նօմէրօ իլէ մուրագդամ խանէտէ իգամէթ իտէրլէր։

ժօղէբէն. – (Գարթընը Բօմէյէ թագտիմ իտէրէք) խասթալարըմը պագմագ իչիւն հէր կիւն էօյլէտէն սաաթ պիրէ գատար խանէմտէ պուլունըրըմ։

Բօմէ, գարթըտըը ալտը, վէ Տիւչէանէլ իլէ ժօղէբէնի պաչըրըլա սէլամլատըգտան սօնրա, հայրըճա թէպաիւտ իթմիշ օլան Նաղէռին արգասընաան եիւրիւմէյէ պաչլաաը։

Մարդինին արապասը քէմալի սիւրաթլէ չամուր իլէ միւչէմմա օլան եօլլարտան կէչիպ կիթմէքտէ, վէ Նաղէռտաիի թէքէտէն աչաղա աաէթա գայարագ գօչմագտայըրտը. պու հալ իլէ մէրգում ան պէ ան արապայա թէգգարրուպ իտէպիլէճէյինի զանն իտիյօր ըտը, ֆագաթ պայրրտան էնիպտէ տիւզ եօլա այագ պասաըզընտա, այագլարը պայչըզ կիպի չամուրըն իչինէ պաթարագ եիւրիւմէսինէ մանի օլտույօր իտի. պու ճիւմլէ Նաղէռ, էլինտէն կէլտիյի մէրթէպէ միւթէմմատի գօչմագտա իտի։

Բօմէ տաիի օվայա էնէրէք, Բանթէն մէթէրիսի գաբուսընա տօղրու գօչըյօր իտի։

Յիւչէանէլ իլէ ժօղէբէն, թէքէնին իւզէրինտէն Նաղէռ իլէ Բօմէնին ճան հագդըլարը գօչմալարընը թէմաչա իտիյօրլար իտի. պաչլըճա Տիւչէանէլ, սէֆիլ Յըրաակընըն չամուր պաթագ իչինտէ եօրկուն արպըն, վէ տիւչէ գալգա գօչտուղունա տըգագաթ իթմէքլէ,

— Ալըդ հէրիֆ... պէնիմ իլէ զավզա իթմէք իստէյօր իտի... ֆագաթ պու ճիւմլէ բէքտէ ֆէնա տաէմ տէյիլ տիր։

ժօղէբէն. – Չամուրլարըն իչինէ զարդ օլույօր... – տօղրուսը պու հալ բէք զէվգիմէ կիտիյօր։

Տիւչէանէլ. – Բիմին վալիֆէսի... վարսըն ճանլարը չըգարը... տէյի հէրիֆլէր։ Բարիսլինէն եիւրիւք պիր արապասը արգասընտան գօչմագ պուտաալարդ տէյի՞մի։

ժօղէբէն. – Էվէթ, լաբին գալէ գաբուսընտաքի տէյ-

տէպանլար արապանըն տէրուներնի թահարըլի իթիմէք իչուն թէվգըճի խահճեքլեր տիր քի, պունլարտա . . .

Տիւշէնմէլ. – (Սէօղիւնի գաթի խաերէք) ֆագաթ Մարդի դուլաղընտան նէ՞ սէօյլէյօր իտի:

Ժօղէբէն. – (Ւչենտիսինէ էհէմմիյէթի վէրիր պիր հալ իլէ) է՛հ է՛հ տօգրթօր տէտիյին բարաղ կիպի քեաթիտի էսրար օլմալը տըր. պիդիմ պիրիճիք ֆապրիկէթիտիդ էֆչայի րաղ իթիմէմէք տիր:

Տիւշէնմէլ. – Լաթիֆէյի պօչլա, սահիհ նէ տէյօրտը սանա:

Ժօղէբէն. – Ա.րապանըն սիւրաթլէ եիւրիւմէսի՝ տէլիդանլըյա պիր զարար վէրէպիլի՞րմի տէյու սօրտը:

Տիւշէնմէլ. – Հէբսի պու գաատո՞րմը:

Ժօղէբէն. – Իվէթ, պէնտէ քէնտիսինէ ճէվապ վէրտիմ քի, պիր աատէմին աղ չօդ դուվվէյի պէտէնիյէսի . . .

Տիւշէնմէլ. – (Սէօղիւնի քէսէրէք) էհ աննաատըդ գըսա քէս . . . տէմէք քի չիքճար գաբաթմըշ կիպի ալըպ գաչըրմադտա օլտուղու պու քիւչիւք տէլիդանլըյը՝ նէ՞ եաբաճաղընը սէնտէ պիլմէյօրսուն:

Ժօղէբէն. – Պիլմէմ . . . եալընըզ շուրաաը վար քի . . .

Ժօղէբէն, կէօղիւչիւնին իւսթիւնտէն Տիւշէնմէլին եիւղիւնէ պադտը:

Տիւշէնմէլ. – Ֆագաթ իհթիմալ քի . . . պադ պադ շու ալըդ քէօյլիյէ պադ, նա՞սըլ պիր եանընտա էյիլիպտէ գօչըյօր . . . եուվարլանըյօր . . . տիւշէճէք տիր . . . տիւշտիւ . . .

Ժօղէբէն. (Էլլէրինի պիրպիրինէ վուրարադ) էվէ՛թ էվէ՛թ տիւշտի:

Ֆիլվագը Նաղէոնին թապու թուվանը գալմամըշ իտի քի, օ էանաատ արապա եօլտան տէօնէրէք կէօղտէն նիհան օլտուղունը կէօրմէքլէ, մէրգումա վէլէհ կէլիպ, վէ պիւսպիւթիւն թադաթը քէսիլէրէք տիւշմիւշ իտի:

Րօմէ իսէ հիչ կէօրիւնմէյօր իտի:

Տիւշէնմէլ. – (Մըրըլտայարադ) պու հէքեայէտէ պէօյլէճէ խիմաամ պուլտու. իչին էն պէրպատ եէրի չուրասը տըր քի, պունտան Բարիզէ դատար տապան ալմադա մէճպուր օլաճաղըզ:

Ժօղէբէն. – (Պիր ահ չէքէրէք) ա՛հ օ եէրէ կէչէճէք արապա նէ կիտզէլ կիտիյօր իտի . . . էկէր պէօյլէ օլաճաղընը պիլմիչ օլայըտըմ, արապանըն սիւրաթը հարաքէթի տէլիգանլըյա թէհլիքէյի մուճիպ օլուր տէր իտիմ:

Տիւշէնմէլ. – (Ա.րգասընա տէօնէրէք) քիմ պիլիր իտի. ֆագաթ պանա կէլիր քի Մարգիտէ սըչրաեարադ եիւրիյօր:

— Ժօղէբէն, ալթուն կէօղլիւչինին ճամլարը մէնտիլի իլէ սիլտիքտէն սօնրա, ճէվապ վէրէրէք,

— Եօգ տէմէմ . . . ֆագաթ պէնիմ իչուն վազիֆէ տէյիլ տիր . . . սէն չիմտի պէնիմ իլէ իլէ պէրապէր կէլո՞րմիսին . . . – տէտի:

Ւքիսի պիրտէն Պէլվիլ մէթէբիսինէ տօղրու եիւրիւմէյէ պաշլայըպ, եօլտա պիր պօշ արապա պուլարադ սիւվար օլտուլար, պու էանատէ բէրաքէնտէ պուլուճլար թէքրար թէճէմմիւ իթիմէյէ պաշլայըպ, եէնի պիր ֆուրթունա տահա զուհուր իտէճէյինի էյմա իտիյօրլար իտի. արապաճը էնտիշէլի պիր հալ իլէ Տիւշէնմէլէ խիմապէն,

— Ա.ճէպա տէմինքի պուրայա կէթիրտիյիմ օ իչ նէֆէր ասըլզատէ էֆէնտիլէր իշլէրինի պիթիրտիլէ՞րմի:

Տիւշէնմէլ. — Էվէթ օղլում պիթիրտիլէր:

Պու սէօզտէն սէֆիլ արապաճը եիւղինի էքշիթտի. մէրգումէն սկյմասը պիր հիւզնու մէյուսիյէթ ըզհար իթիմէքլէ,

— Պու նէ՞ պէտապահտըզ տըր . . . ֆագաթ պիզ պէքլէտիյիմ իչի սաաթըն լուճրէթինի թէտիյէ իտէճէ՞քմիսինիզ – տէտի:

Ցիւշէանել. – Լվէթ օղլում, իւճրէթինի վերճէյիղ։

Պիչարէ արապաճընըն կէօղլերի նիմ սուրէթաէ բարլամայա պաշլաալը. վէ հէման միւշէվվէշ պիր հալ իլէ իլավէյի մէգալ իաէրէք,

— Շուրաալը վար քի, պէնիմ պուրայա կէթիրտիյիմ ասըլզատէ էֆէնտիլէր, պանա պիր շէրապ բարաալը տաիի վիրմէյի վատ իթմիշլէր իտի. ատճապա սիղ տաիի պէօյլէ պիր սահավէթի իտէճէ՛քմիսինիղ – տէտի։

Ցիւշէանել. Լվէթ էվէթ, պիղատէ պահշիշ վերճէճէյիղ – տէտիյինատէ, արապաճը տէրհալ – ամ՛ն տէյէրէք պէյկիրլերի գամըլտաալը, վէ քէնտու քէնտույէ,

— Բէ՛հ նէ գօլայ շէյ . . . իւչ քիչի . . . տօղրուսը գէննա իշ տէյիլ . . . գադաթի պաշդա տէգա պէն նէ եաբաճաղըմը պիլիրիմ, բարաալարը բէշլէն պըրըմ վէսաէլամ...

Ժօղէբէն. – (Ա՛րապանըն իչինէ ևերլեշէրէք) օ՛հ չիմտի արթըդ իսթէակիի գատար կիւրէսէն, չադըն . . . եաղսըն էսսին, վազիֆէմտէ պիլէ տէյիլ . . . գադաթ էյի հաթրըմա կէլտի . . . սէն Ցուէլընըն էլա նիհայէ տէվամ իթմէսինի իսթէյօր ըսըն, օ տէլիդանըլայա խուսուսի պիր տատավէթի՛նմի վար . . .

Ցիւշէանել. – Ա՛սլա։

Ժօղէբէն. – Պէրիակիրինիղի թանը՛ըմըսընըզ . . . պէն էօյլէ պիր շէյ գարդ իթտիմ իտի . . . պիղ պուրայա մուվասըլէթի իթտիյիմիղատէ, մէրդումի սէնի իլէ կէօրիւշմէ՛ք իսթէյօր կիտի պիր հալ քէսպ իթտի . . . գադաթ տօղրու սէօյլէ, պու կէնճ չօճուդ քի՛մ տիր։

Ցիւշէանել. – Մ՛ալիւմաթըմ եօգ։

Ժօղէբէն. – Մ՛էրդումը նէ՛րէտէ կէօրմիւշէն։

Ցիւշէանել. – Ցիւրինիւմտէ կէօրտիւմ . . . պու տէլիգանլը, ղէվճէմէն գապրընտաաշը, եանի գայնըմ կիտի պիր շէյ օլմալը աբը զանն իտէրիմ . . . . . .

Մարգինէն արապատը, համիլ օլտուղու ալամէթը գարիւդա սայէսինտէ, Բանթէն գաբուսընտաքի կէօմբիւք գօճուլարընտան թէհարրի օլունմագտըղըն կէչիպ կիթմիշ իտի. գադաթ մէրդուման գօճուլար, Թօմէյի՝ իւսթիւ պաշը չամուր, վէ էլպիսէսի գարմագարըշ պիր հալ իլէ գօչտուղունը կէօրիւպ, թիւթիւն գաչագճըսը զանն իտէրէք՝ մէրդումը ախըռ կիրիֆթ իթտիլէր։

Թօմէ, գօճուլարա սէօզ անլաթմագ խուսուսընտա սէրտ վէ հիտէթլէ տավրանմըշ օլտուղունտան, մէրդումը չէքիպ չէքիշտիրէրէք գուլիպէլէրի տէրուննինատէ թէվգըճի իթտիլէր. մէրդուման օ էռնատէ պալըգ ըսկարա իթմէքատէ օլտուղլարընտան գուլիպէնին իչի, կէօզ կէօղիւ կէօրմէզ տէրճէճատէ գօյու պիր տիւման, վէ թահամմիւլ օլունմազ մէրթէպէտէ ֆէննա պիր գօգու պիւրիւմիշ իտի։

Թօմէ, գօճուլարըն գուլիպէսինատէ մէվգուֆ օլտուղու հալատէ իպրաղը հիտէթու չիտէթի իթմէքատէ օլսուն. Մարգինէն արապատը քէմալի սիւրաթթէ լաֆայէթի զօգաղընտան կէչիպ կիթմէքատէ իտի. մէզքիւր արապանըն բէրաէլէրի՝ հէրնէ գատար սըգը սըգըյա գարալը իսէտ, պիղ եինէ տէրուննինէ մէրագը պիր նիկահ աթֆ իտէլիմ։

Մէզքիւր արապանըն տէրուննի միւղէյէէն պիր օտա, եախօտ իբէքլի գումաչատան մամուլ պիր գոլթու չէքլինատէ օլուպ, կիւնէչէն զիյատը նիմ սուրէթատէ տէրուննինէ ագա խոյօր իտի. Ֆիլհագըգա պու արապա, օ տէրէճէ պիր մէհարէթի իլէ եաբըլմըշ իտի քի, իչինատէ օթուրան ապա սարսը լմայըպ, քէմալի խթիրահաթի իլէ եօլունա տէվամ իտէպիլիր իտի։

Կաթիօն, սուսթալը գանաբէնին ուղունլուղունա տօղրու սէրբիլիպ եաթմըշ իտի. Մարգի իսէ՝ մէրդումին գարչըսընտաքի գանաբէնին իւղէրինէ օթուրաճագ եէրտէ, այագ գօյմագ իչին սէրիլմիշ օլան գաբլան բօսթը իւղէրինէ տիղ իւսթիւ չէօքմիւշ իտի։

Կասթօն[1], հալընըզ պիր նէֆէս ալըպ վէրիյօր իտի. կէօզլէրի իսէ տայիմա գաբալը օլուպ, արասանըն խաֆիֆ վէ խօշ սալընմըսը, մէրգումըն սընըրլարընը պիւսպիւթիւն կէվզէթմիշ զանն օլունույօր իտի. խիւլասայի քէլամ Կասթօն ույուէօր իտի:

Էլան կիւճ հալ իլէ թէննէֆֆիւս իթմէքտէ, վէ հէր նէֆէս ալըպ վէրտիյինտէ, կէօյսիւնին խըրըլմըսը իչիտիլյօր իտի:

Կասթօն, պաշընը՝ դանաբէնին պէյազ ճանֆէս գապալը գօլթուղունա տօղրու տայամըշ օլուպ, սաչլարը գարմադարըշ պիր հալտէ իտի, վէ գաբալը կէօզլէրինին էթրաֆընտա, քէպուտի նիմ պիր տայիրե չէվրիլմիշ իտի:

Մարգի, չիլթէնին իրէքլի բիւսկիւլլերինտէն տըշըրըյա ուզամըշ օլան Կասթօնըն էլինի թուրթուպ տուրույօր իտի:

Բէնտի տախի, պաշընը Կասթօնըն պաշընտան իքի բարմագ գատար ուզագտա պուլունան չիլթէյէ տայամըշ իտի:

Մարգինին իրէք կիպի եուշտագ վէ խէմպէլէմ կէյսուլերի, պիր հալի թարիմարի իլէ հէնուզ թէրլերի գուրումամըշ օլան ճէպհէյի բագը իւզերինէ սարըմըշըրը, մէրգում բէք կիւզել իտի:

Մարգի, ատէթա պիր նաղիք գատըն կիպի կիւզել վէ լաթիֆ իտի:

Մէրգումըն իրի վէ քէպուտի կէօզլէրի իչինտէ պայկըն պիր հալ մէվճուտ օլուպ, կեահպէկեահ պիր սատմէյի աճիպէ իլէ վիճուտի տիթրէր, վէ աղզընտան տախի գարմադարըշ աթէչլի սէօզլեր տէօքիւլյօր իտի:

Նակէհան քիրքիքլերինի, սարարմըշ սկյմասը իւզերինէ էնտիրիյօր իտի քի, տէրհալ կէօզ եաշը տանէլերի իլէ միւլէմամ օլարագ աղըր[2]աղըր եօգարը գալարըրպ, աչրգանէ Ճիկեահլեր իտէր, վէ տիլսուզ ահլեր չէքէյօր իտի:

Խիւլասայի քէլամ մէրգում, աչրգընըն խէյալի աչգըյըլա սուղամուշ օլան պիր մահպուպէյի ճէմիլէ վէ բաքիզէ կիպի կիւզել, վէ միւթէէսիր պիր հալտէ պուլունույօր իտի:

Մէրգում, խօշ վէ սաատէթ պախշ պիր ըզթըրապաթ իլէ մուզթարրըպ օլույօր իտի . . . նակէհան նաղիք վէ լաթիֆ վիճուտի քէնտի իւզերինէ էյիլէրէք, էլինտէ թուրթմուշ օլտուղու Կասթօնըն սօուգ էլինի չէքիպ, քէնտի աթէչլեր իչինտէ եանմագտա օլան անլընա վազ իթտի:

Մէրգումըն, իրէք բէրտէլեր իլէ մէսթուր, վէ նիմ սուրէթտէ միւնէվվէր օլան ճէմալի պա քէմալի, զանն իտէրսին քի պիր զիյայի հայրէթֆէղա իլէ ան պէ ան միւշթէյիլ օլույօր իտի:

Օ՛ֆ, նիհայէթ իւլէմ պու զաթ պիր գատըն օլմալը իտի. է՛վէթ մէրգում, աթէչլի աչգու մուհապէթ իլէ սուզանու բէրիչան օլմուշ պիր տուխթէրի բէրի բէյ քէր իտի...

Աչրգ իտի . . . տավէրի աչգ, անըն գալպինի իսթիլա իթմիշ իտի, տիհանընսան հալավէթլի իչթիքեաչեր չըգմագտա, գալպինտէն աթէչնագ ահլեր, վէ տիլսուզ ֆէրեաչեր ուչմագտա, վէ կէօզլէրի տախի սիրիշքի մուհապէթ սաչմագտա իտիլեր . . . պատէհու սաքիթու սամիթ վէ պիլա հարաքէթ գալըյօր իտի . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Մէրգում Նակէհան տօղրուլուպ գալգաը, տուտագլարը պէյազլանմըշ, վէ կէօզլէրի տախի ալէվ ալմըշ կիպի եանըյօր իտի:

Թիթրէյէրէք տիհանընը Կասթօնըն տուտագլարընա տօգունտուրուպ բուս իթտիքի, պու էանատէ Կասթօնըն լէպի իւզերինտէ նիմ պիր թէպէսսիմ կէօրիւնիւպ, Սէհնթին խամինի թէլաֆֆուզ իթտի:

10

ԻՆԹԻԶԱՐ (սպասում)

Պիօ վէ Իամէ պիրի պիրլէրինի թանըրլար իսի։

Տէլիգանլը օյմաճը, Հանի Իամէ, Սէնթի միւաէթը մէ-տիէտէն պէրու սէվմէքտէ իսի. մէրգումըն գալպինտէ օլան պու աշղ, էն էվվէլ իհթիրաղու իհթիրամ իլէ միւա-թէլիթ իսի։

Իամէ, իշտէն կիւճտէն ավարէ, կէնճ, վէ պի բէրվա պիր տէլիգանլը օլտուղու Հալտէ, սիլքի ասկէրիյէ տու-խուլ իհթիշ, վէ զապիթլիքտէ էօմիւր կէչիրմիշ իսի. Ծը-րանտատա էլպիսէյի բէօմիյէյի լապիս օլան պիր շախս, միւճէրրէտ դուլուպը նիսայը (կանանց սիրտը) թէսխիր իհթիմէք ալղուսընտա օլուպ, էքսէրիսի՝ պիլա մէրհամէթ թապէն զաիֆ օլան գաաընլարըն կէօնիւլլէրինի, քէնտի պուրուլմուշ պըլՃըգլարընըն սիվրի ուճլարընտան ատմայա մուվաֆֆագ օլտուգլարը կիպի, Իամէ տախի, պիր վագըթ Ծըրանսըզ ասկէրի իչինտէ րուհունմա օլան պու պուլաշըդ իլլէթտէն աղատէյի կիրիպան իտէմէմիշ իսի։

Ցօղրուսը պու հալ բէք տէհշէթատիզ տիր։

Ալէքսուսուս պունլարըն պաշտան չըգարտըգլարը գա-տընլար, տաի վէ աչըդ սաչըդ կիրուհընտան օլմայուպ, իլլա խանէլէրինին պիր պուճաղընտա հնդըվանիչին (ա-ռանճնակաց) օլան . . . գաաընլարտան իտիլէր քի, պաշ-գալար պունլարը թէսխիսէ ճէսարէթ իտէմէյճէք իսի. իմտի պալատէ վիքը օլունան Ծըրանսատտաքի զապըթա կիրուհընըն նէ գաատար թէօհմէթլի տատ օլունաճագլա-րընա հիւքմ իտէ պիլիրսինիզ։

Խալդըն տիհանընտա տէվէրան իտէն «պիր գապի-թին Հալու թավրընտան միւսէլմէր օլմայան պիր գատըն պուլունտալըմը» չալըգընըն մէնթուղընճա, պիզ տախի Հագգգաթէն հիչ պիր տանէ եօգ տէյէպիլիրիզ, չիւնքի պիզ պու բէօմի էլպիսէնին մէքրու ֆիտունընտան մաղլուպ վէ միւսէլմէր օլմուշ իհթիյար նինէլէր պիլէ կէօրմիւք։

Իամէ, պիղղաթ քէնտիսի տախի պու վազիֆէտէ գու-սուր իհթիմիշ իսի. մէրգումի տախի քէնտիսինի պու էօմ-րիւն իչինէ ալմըշ, վէ հէր կէչմիյի մահալտէ միւճէրրէտ պիր գաչ կիւղել գատընլարտա կէօզ եաչը տէօքմէյիւրմիշ իսի։

Իամէ, պէտէվիլէր իլէ մուհարէպէ իհթիմէյէ կիհթիմիշ իսի։

Մէրգումի, պիր չօղ կիւզել գատընլարըն արզուսընը չէքմիշ իսի իտէտ, ֆագաթ պունլարտան հիչ պիրինի ճա-նու կէօնիւլտէն սէվմէմիշ իսի։

Իամէ, էլհալէթուհաղիհի (այս օրուան օրս) իմտալաթը-յըլա միւղէհանէյէրիմիզի թէպլին իտէն ֆէվգէլատէ մու-հիմ պիր օյմաճընըն մնտատումի օյուպ, սէնտիքտատը մէր-գումի կէնճ չաղընտա վէֆաթի իհթիմիշ, վէ ղէվճէսինի, ճա-նի Իամէնին վալիտէսինի տուլ պըրագմըշ իսի։

Իամէ, Հալընըզ, քէնտի վալիտէսինի թանըր իսի. ֆիզհագըգա մէրգումէնին ալայագը Համիտէսի, կիւղել-լիյի տէրէճէտէ չայանը թահսին օյմագըլա, անըն զիյրի ճէմիլի՝ Իամէնին գալպինի թէնշիթի իհթիմէքտէ իսի։

Իամէնին վալիտէսի տախի վէֆաթի իհթիշ, վէ մէր-գումէնին Հալընըզ խատիյէթը ճէմիլէսի, Իամէնին գալ-պինտէ պագը գալմըշ իսի. Իամէ, տայիմա վալիտէսի Հագգընտա ազիմ պիր հըզմիյէթը վիննէհատտի, վէ պիր իհթիրամլէը մուգատտէտէ հըզա իհթիմէքտէ իսի։

Պիր կիւն օրտուտա պիր զիյաֆէթ էնտասընտա, հէ-բիֆին պիրի հիւզնի ալալագա մուգայըը, վէ սըրըգճա պիր

հէքեայէ իմաստի սըրատա, Բօմէնին վալիտէսինին իամինի տախի մէզքիւր հէքեայէյէ գարըշարլըմըշ իտի։

Պու ատէմին իքի էվլատը օլուպ, պունլար Բօմէնին պէօյիւյիւ իչինտէ միւլազիմ ըուճպէսինտէ օլտուդլարը կիպի, պապալարը տախի մէզքիւր պէօյիւյին գայմադամը իտի։

Բօմէ ապալէթլէրինի չըգարըպ ալթը, վէ տէրհալ իսթիֆա իմաի։

Իքի միւլազիմլէր իլէ գայմագամ ըէտէրլէրլէ, իւչիւնճի պիրատէն վէթանլարընտան այրը, իշտալ օլունմուշ պիր արազի ատըունինտէ, վէ պիր մէզար իչինտէ ատֆն իտիլտիլէր։

Բօմէ, քի իսմիյարի օլարագ ըէֆիգլէրինտէն մուֆարէգաթ իմամիչ իտի. վուգու պուլան պու իւչ պէտպահալըգտան միւթէէսիր օլարագ, հայըրճա կէօզ ևաչը տէօքմիւշ իտի... ֆագաթ պու իւչ ատէմիէր՝ քէնտի սէվկիլի վալիտէսինի թահդիր իմամիչլէր իտի...

Բօմէ, սիլքի ասկէրիյէ տուխուլ իմամէզտէն էվվէլ օյմանճը օլուպ, Ֆըրանսայա ավտէթ իմաիյինտէ, թէքրար օյմանճըլըգ սէնաթըյըլա իշթիդալ իմամէյէ պաշլատը։

Ֆըրանսատա, սէնայիյի նէֆիսէտէ, վէ մէյտանը քիթաապէթտէ քէսպը իշթիհար իտէն էշխասըն էն չէօհրէթլիլէրի, սիլքի ասկէրիտէն չըգմըշար տը. Իօժէն Սիւ, Լանտէլ, Գօրպիէռ, Սալվանտիւ, վէ ղայրըհիւմ, պու ղէվաթը հայսիյէթ սիմաթըն ճիւմիէսիտէ օլտուտան նէշանի իմամիշլէր տիր։

Թէսատիւֆ, Բօմէնին իշ մահալինի, օն իքի նէֆէր դատար լաֆտան վէ հերղէկիւ գըղլարա ըէյատէթ իտէն մատամ Սօրելին, ֆապրիդասը դարշուսընա վազ իմամիշ իտի։

Բօմէ, իլք տէֆա օլարագ Սէնթի կէօրտի, վէ քէնտի ատատէթը հալի՝ մահզա մէրդումէյի պիր տահա կէօրմէքլէ իքմալ օլաճաղը դիւյիւմինէ ղահիպ օլտու. խիւլասայի քէլամ Բօմէ, Սէնթի սատըգ պիր մուհապէթ իլէ սէվմիշ իտի։

Պու մուհապէթ Բօմէյի օգատար գօրգագ իմամիչ իտի քի, մէրդումըն, գատընլարը թէսխիր իմամէք խուսուսընտա պին տիւրլի վասէթալարը վար իքէն, պունլարըն հիչ պիրինի խաթխալ իտէմէզ օլտու. վագթը յըլա քէնտիսինէ խոշ կէօրիւնէն, վէ էյյէնճէսինի մուճիպ օլան պու վասէթալարըն, գայէթ ատի չէյլէր օլտուդլարընը հըսա իմամէքլէ, նէ էլի իլէ հարաքէթէ, նէ կէօղիւ իլէ իշարէթէ նէ եաղմաղա, վէ նէտտ պէրապեր լաֆ իմամէյէ ճէսարէթ իտէմէյտուպ, անճագ քէնտիսինի մէրդումէյէ կէօսթէրմէյէ իմճիսար իտէպիլմիշ իտի։

Ֆէնտի իշ օտասընըն բէննէրէսինտէն Սէնթէ պագտըրըը էնատտ, քէմալի իհթիրագ իլէ բէրաէյի գաբար, վէ անճագ պիր կէօզ կէօրէպիլէճէյի գատար պիր արալըգ պըրագըը իտի. Բօմէ, ատէթա պիր չօճուղըն գօրգագլըգլա իմամիպագ իմատկի թէտատպիրէ միւրաճաաթի տիկյօր իտի։

Բօմէ, իսլամիտա պու գօրգագլըգը իչինն քէնտի քէնտինի թայեիպ իտուպ, իշպու սօն տէրէճէ իֆֆէթու իհթիրագը քէնտույէ այպ իմատի իսէտէ, սօնրա ճանու տիլտէն սէվմէյէ պաշլատըղընտա, հիչ պիր չէյ ևաբմադա ճէսարէթի իտէմէմիշ օլտուղու իչինն մէճնուն վէ մէսրուր օլտու։

Ձիրա մէրդում, Սէնթին ճէպհէյի բագը իւղէրինտէ էսէրը ատալէթի, վէ տէրէճէյի նիհայէտտ իֆֆէթի իլէ գաբըշգ պիր լէթաֆէթի լեվհասընը գըրատաթի իտիյօր իտի...

Սէնթ, ֆագըր պիր գըղճըդագ օլուպ, քէնտիսինէ նէօտէնիլէպիլիր իտի. թահքիրամէզ պիր աէօզ, վէ եախօտ պիր իշարէթի՝ մէրդումէնին գայպուպէթինի մուճիպ օլաճաղը մէլհուզ իտի։

Բօմէ, սօն տէրէճէ իհթիրագ իլէ տավրանըպ, տօղ-

րուտան ասղրուլա Սէնթ իլէ կէօրիւշմէյէ պիր ֆըրսաթ պուլամասըդընատն, վէ ճէսարէթ տախի իտմէտիլինտէն՝ մերգումէյէ թէգարրուզ լիմմէք, վէ եախօտ անըն հագդընտա կէօրիւշմէք իչիւն տօլայըտան եօլլար արամաղա ՀԸԳԸՀՄԸՀ իտի։

Նասըլ-քի պիւլիւդ ժան-Մարի Պիօ, քէնտի էնտաքընտան պուլունան Բարիզ դաբուճըլարընտա պէնզէմէյիւշ, պիւսպիւթիւն անլէրին մուդայըրը իտի. մերգում՝ նէ պօշ պօզաղ, նէ մերագլը, նէ ֆուդարայը թահգիր, նէ ղէնկինէ միւտահին, նէ մէնֆաաթըէրսէմ, վէ նէտէ պիր բիրէ իչիւն պիր հալը-յը եադան աաէմիէրտէն իտի։

Ղիրա Բարիզ դաբուճըլարընընն ճիւմէնտիտէ, պալատէ մէղ-քիւր մէղմում խասիյէթլէր իլէ մէէլուֆ աաէմիէր օլաաուդլարընատան, անլէրին եէրինէ պիրէր քէլդ դօնուլսա, տահա մէնֆաաթը օլուր ղանն իտէրիղ։

Ժան-Մարի Պիօ, քէնտի սիլքինտէն պուլունան աաէմիէրէ մախսուս օլունա կէլէն ահվալի մէղմումէյէն պէրի վէ մասուն օլմասը հասէպի իլէ, մերգումա թադարրուպ վէ իհթիյաճ բէյտա լիմմէք, սօն աէրէճէ միւշկիւլ պիր մատաէ իտի. ֆիլվադը Պիօէա թէգարրուպ լիմմէք ղայէթ կիւճ իտի, ֆագաթ մերգումէն դաբուճը լըդ լիմաիյի դօնագղըն իչինտէ, մէհարէթը ֆէվգէլատէ իլէ մատմուլ պիր թադըմ հէյքէլլէրի օլուպ, Բօմէ, մէղ-քիւր հէյքէլլէրի թէգադդ խուսուսա, անլէրտէն իհթիֆատէ լիմմէք նէյէթինտէ օլսուղունը Պիօյա արդ լիմմէյ իտի քի, պու իտէ քէնտի ասըլ մուգասատընը սէթթ լիմմէյէ կիւղել պիր վէնիլէ օլաճադտը. Պիօ, քէնտի դալըն տէրիսի ալմընտա ղայէթ նադիք վէ խայըրխահ պիր գալսէ մալէք օլմասլը, էն էվվել Բօմէնին թէքլիֆինի ըչտա, ֆագաթ սօնրա միւտատաէ լիմմէյ իտի։

Ալէլխուսուս Բօմէ, Պիօ կիպի խայըրխահ վէ սաֆտէլսուն քիմսէլէրին հիւնի թէվէճճիւհինի ճէլդ իտէր օլան

ընկպա ընյատէն արի, վէ ճաղիպ պիր սըֆաթէ մալիք օլմաղըլա, Պիօ, պիյա իհթիյար մերգումը քէնտույէ սատըգ պիր տօսթ իհթիսաղ լիմմէյէ մէճպուր օլմուշ իտի։

Պու ալէմտէ հէր քէսին պիր զաիֆ թարաֆը օլաճաղը կիպի, պիպիր նատիտէ Պիօ տախի, քէնտիսինի Ֆըրանսա վէ Նավառէ էյալէթինտէ պուլունան, վէ տէմիր գաֆէս թէլի իսմալ իտէն սէնաթքէարանըն մա ֆէվգընտա զանն լիմմէք զատֆէթինէ տուշար օլմուշ իտի քի, Բօմէ, պու նօգթայը ֆէհմ լիմմէքլէ՝ մերգումըն իսմալաթընը թադարուր թահսին լիմմիշ, վէ հաթտա իչէ տահա գիյատէ պիր էհէմմիյէթ վիրմէք նիյէթի իլէ, Պիօէա նէվպէնէվ դաֆէս թէլի իսմալինի սըքաբըշ լիմմիշ իտի։

Վէ իչթէ Բօմէնին գաարիդատը էթրաֆընտա կէօրունիւյիմիզ դալմադարըշ պիր հալ իլէ վաղ օլունան տէմիր թէլլէր, պու սէպէպին սէմէրէսի իտի։

Բօմէ, մէղ-քիւր տէմիր թէլլէրի հէր թարաֆա գոյմուշ, ֆագաթ էսէֆէ չայան եէրի չուրասընըսը քի, արթընդ դաֆէս թէլի գօնաճադ մահալի դալմամըշ իտի։

Պիօ, կէնճ օյմաճընըն սէնաթի հադդընտա օլան պու մերագընտան դայէթ միւթէէսիբ, վէ մէճպուպ օլուպ, Բօմէնին՝ քէնտի իսմալաթընը թադարիր լիմմիշ օլմասը իչիւն, քէնտի տախի մերգումըն մեղագընը (ճաշակ) թահսին լիմմիշ իտի։

Բօմէ, վարա վարա Պիօյը քէնտի զիյարէթլէրինէ աընըշարըմըշ իտի. հէնատն նէ գատար քեաֆիյի էտիար օլմա տախի, եվինէ ադդընատն պիր սէօղ գայընըը օլմաղընա, Բօմէ, գօնագղըն սաղ ճիհէթինտէ ղայէթ արկ վէ նամատար, ֆագաթ ադիմ պիր պէտաահոլդ պարը կիրանը աթընտա էվիլմիշ՝ պիր ֆամիլէա սաբին օլտուղունը՝ Պիօատան անլամըշ ընը։

Ֆագաթ, կէրէք Պիօնըն պօշ պօղազընը՝ վէ կէրէք

Բօմէնին մէրագը՝ պու նօգթատան էօթէյէ կէչմէմիշ իտի.
. . . . . .

Կաթօնըն՝ մուֆարէզաթընատան պէրի հայլի վագըթ կէչմիշ իտի. Պիօ, պիլա հարաքէթ, մահղուն, վէ քէտէրինտէն նաչի տաէթա տուդուսըդ պիր հալ իլէ իմալ իթմէքտէ օլտուղու տէմիր թէլլէրի ունուԹմադլա, հաթտա վագթին նէ գատար միւրիւր իթմիշ օլտուղունատան տոյի մալիւմաթը պուլունմամագտա իտի։

Կիւն ադշամ օլմադ իւդրէ իտի։

Նակէհան պէօյիւք գաբընըն չադշադը չալընմասը սէտասը իչիտիլուպ՝ Պիօ, պաշտան այադա գատար թէլէրէտի, վէ դաբունըն իբինի չէքտիքտէն սոնրա գօլու վիճուտի իւդէրինէ ատըլա դալադը։

Բօմէ, ալէթ թատճիլ Պիոնըն դուլապէսինէ կիրուպ նէֆէսի քէսիլէրէք պիր իակէմիչ իւդէրինէ օթուրտու։

Պիօ, գաբույա տօղրու պիր նիկահ աթֆ իթմէքլէ նէֆէսինի թուԹարադ պիր ահ չէքտի, վիրա Բօմէնին՝ քէնտի կէնճ էֆէնտիսինին չահիտի օլտուղունատան մալիւմաթը ւօղրատը. Բօմէ, քէլամէ ադաղ իտուպ տէուտի քի,

— Միւսիւ Պիօ, մատմազէլ բահաթաբդ օլմադը . . . սոն տէրէճէ էնտիչէ իչինտէ օլմադը տըր . . . տէյիմըմի, ֆագաթ նէ՞ եարայըմ պունատան երքէն կէչմէմէտիմ . . .

Պիօ Բօմէյի տինլէյուպ, մէրդումըն նէ՞ տէտիկինի անլատայա ճահա իտիյօր իտի։

Բօմէ. – (Ծէօղունէ պէվամ իտէրէք) մատմազէլի կէօրմէք իստէմէմ, դիրա պիրատէրինի պուրայա կէթիրմէք իչիւն քէնտիլէրինէ վատ իթմիշ իտիմ։

Պիօ. – (Եավաշ սէտայը լա) պիզիմ էֆէնտի՞ իչինմի տէյօրսունըդ . . . քէնտիսինի կէօրտիւնմի՞ւդմի, ա՛հ տէմէյինն քի . . .

Վէ մէրդում իբի էլի իլէ կէօյսիւնի թուԹուպ, տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքէրէք սէօղսիւնէ տէվամ պիրլէ,

Ա՛հ տէմէյին . . . էօլմիւշ տիր տէմէյին . . . – տէտի։

Բօմէ. – Ֆագաթ էօլմիւշ տէյիլ տիր . . . Եարասը բէք խաֆիֆ չէյ տիր։

Պիօ. – (Ծօղրուլարադ) Եարալանմը՞շմը . . . ֆագաթ քի՞մ անը եարալատը . . .

Բօմէ. – Սէվկիլի միւսիւ Պիօ, նասըլ քի տէտիմ, Եարասը բէք խաֆիֆ տիր. պիր գաչ կիւն իթիրահէթ իթտէ պիւսպիւթիւն գաբանըը կիտէր . . . լաքին . . .

Բօմէ, թէրէտտիւտա իչինտէ գալարադ պիր մըգտար սիւքիւթ իթտի, վէ Պիօ տալխի, տիւչարը հայրէթ օլուպ, հիչ պիր չէյ սօրմադըդընըն մէրդումըն աղընատան չըգան սէօղլէրի՝ քէմալի տըգդաթլա տինլէյօր իտի. Բօմէ, թէքրար սէօղունէ տէվամ իտէրէք տէտի քի,

— Լաքին պիդ անըն թատհիհի միղաճ իթմէսինէ նէղարէթ իտէճէյիդ . . . չիւնքի էլիմիդտէն դաբաըլար . . . աչըրտըլար . . .

Պիօ. – Բի՞մ աչըրտը։

Բօմէ. – Մարդի կաթօն տը Մայըրբրէ նամ առէմին պիրի,

Պիօ, պու իտմի իչիթտիչինատ կէրիսին կէրիյէ կիթտի, վէ ապըլնա խըֆիֆէթ կէլէճէք գօրգուսըդլըդա էլինի անլընա կէօթիւրիւպ թիւթրէք պիր սէտայըդա,

— Մարդի . . . կաթօն . . . տը Մայըրբրէ՞մի տէտինիդ . . . – տէյու բէբէլէտի։

Բօմէ. – Լվէթ, սիդ քէնտիսինի թանը՞յօրմուսընըդ։

Պիօ. – Եա . . . ֆագաթ հա՛յըր հա՛յըր . . . ա՛հ նէ սէօյլէտիյիմի պէնտէ պիլմէյօրում . . .

Պիչարէ Պիօ, եէրէ դաբանմամագ իչին դուլապէսինէ տայանարագ՝ վէ ճանխըրաչ պիր սէտայըդա սէօղսինէ տէվամ իտուպ,

— Ա՛հ միւսիւ Բօմէ, ադըմ պաչըմտա տէյիլ տիր... կէօրիւյօրսուն ա . . . օ պէնիմ էֆէնտիմ տիր, էվլատըմ

ալը . . . իմաի բեճա խաէրիմ ալնէ պէնի. Իֆաաէնիզի անլաալմ կիպի . . . ֆագամի սիղին աէաիլինիզ Մարդի օլմայուպ, իլլա Յիւդ ալ Մայլըրըե օլմալը ալը . . . – աէաի:

Բօմէ. – Հա՛յըր, Մարդի քէնաիսի խաի . . .

Պիօ. – Իհթիյար պիր ասքՙմի խաի . . .

Բօմէ. – Հա՛յըր, աեվիգանլըլըը . . .

Պիօ. – (Յեհշեթի իլէ էլինի անլընա վաբարադ) չըլաբամագլըդըմ պիր չէյ աեյիլ, ֆագամի ադլըմա խըֆֆեթի կելինճե ալթըդ քէնաիլէրինէ խըամեթի իմմէյէ միւգթեթիզ օլամայաճադըմ . . . եա՛ Բապպիմ եա՛ Բապպիմ . . . վադթըլըլա անլէրին բէք չօգ խըամեթի քնաբլաըը վար ըալ . . . չիմի եալընըդ պէն գալարըմ . . . ա՛հ պէնիաէմի չօգ կէօրահւն . . . եա՛ Բապպիմ չիմիքի հալ ադլըմը պանա պահշ էյլէաե . . . նէ վադթի խըամեթիմէ իհթիյաճլարը օլմազա, օ վադթի ճանըմը տահի ալ . . .

Բօմէ, իհթիյար Պիօնըն էլինի թաւթաւագ քէնաի էլի իչինաե ալդաը, վէ թէէսիրլի պիր աէաայըլա,

— Միւսիւ Պիօ, սիղ ալիճէնապ, վէ բըդդամիը գալպիկէյէ մալիք պիր զաթաբընըդ, ֆագամի իւմիւտավար օլաւնաւդ . . . էֆէնամինիզ՝ էնանայի Յուէլլօտա վէֆամի իաէպիրը իաի . . . լաբքին համա օլաւն չիմի սաղ ալը . . . պաունըյըլա թէէսիլինի խաթըը խարնիդ, ըղհաըը թէաճիւպ իթմէնիդէ կէլինճէ, անըն աեպէպինի պիր միւմքինն անլամայօրաւմ . . . – աէաի:

Ֆինհադըդա Բօմէ, կասթաճընըն՝ Մարդի ալը Մայլըրըե նամընը հայիդ օլաուդըննը սալա պիլմէդ խաի:

Բօմէ. – (Աէօզհւնէ աեվամ իաէրէք) պաւ ճիւմիե արթըդ թէէսիլքէնէն էօնի ալընաապիլը, նիթէքիմ եկէրչի Յուէլլօ . . .

Պիօ. – (Բօմհինն աէօզհւնի քէսէրէք) ա՛հ, էվէաը աաախ քէնաի ապաաւ ճէաաինէն գանընը թաշըյօր . . . քէնաի ալը իչինաե սլդաը, վէ թէէսիրլի պիր աէաայըլա,

— Միւսիւ Պիօ, սիղ ալիճէնապ, վէ բըդդամիը գալպիկէյէ մալիք պիր զաթաբընըդ, ֆագամի իւմիւտավար օլաւնաւդ . . . էֆէնամինիզ՝ էնանայի Յուէլլօտա վէֆամի իաէպիրը իաի . . . լաբքին համա օլաւն չիմի սաղ ալը . . . պաունըյըլա թէէսիլինի խաթըը խարնիդ, ըղհաըը թէաճիւպ իթմէնիդէ կէլինճէ, անըն աեպէպինի պիր միւմքինն անլամայօրաւմ . . . – աէաի:

Ֆինհադըդա Բօմէ, կասթաճընըն՝ Մարդի ալը Մայլըրըե նամընը հայիդ օլաուդըննը սալա պիլմէդ խաի:

ան լէէ աիւշմէնին մնապէ յինինաե եալընըդ գըլըճընը իննթիհապ իթաի, աեյիլմի:

Բօմէ. – Վէ հաթաա քէմալի աեպաթաւ մէթանէթլէ քէնաուի մուհաֆաղա իթաի . . . միւսիւ Պիօ եէմին իաէրիմ քի . . . (աէօզհւնի թէպաիլ իաէրէք) չիմի բեճա իաէրիմ հէմշիրեանինի գայըրմաղա պագընըդ, հիչ չիւպհէմ եօգ քի պիչարէ գըղճըաղ պէքլէյէ պէքլէյէ մուզթաըըպ օլմուշ ալը . . . պէն Մարդինի մուամաիլէյհին նէրէաե իպամէթի իթաինինի պիլիրիմ . . . չիմի անընն գօնաղընաան կելինյօրաւմ . . . պաւ ասպահաան պէրի կէօրւնմէմիշ աիր, ֆագամի կէրէք խանէանինաե, վէ կէրէք մահալի ահէրաե, վէլհասըլ հէր նէրէաե օլաւրաա օլաուն միւճէրբեճա քէնաինինի պաւլաճաղըմ . . . էվէթի միւսիւ Պիօ, նասըլ քի Կասթօն աէնին էֆէնամին վէ եվէաաըն ալը, էօյլեաե պէնիմ սեվկինի ասօսաւմօլմալը լա, հէր հալտե անը պաւլաճաղըմ, պաւ խաւսաւսաա սիղէ վաա իաէրիմ . . . հէմինի իաէրիմ . . .

Պիօ. – Ինչալլահ, ձէնասալը հադ մուլինինիզ օլաուն:

Բօմէ. – Հայաե բեճա իաէրիմ վադթի գայպ իթմէյինիզ, հէման կիաուպ մնամադէլ Սէնթի Թէէմին իաինիզ . . . հիչ պիր թէէսիլքէ օլմաալըղընը պէյան իաէրէք քէնաինինի թէաէլլի իաինիզ . . . պաւրայա կէլտիկիմի սէօյլէյինիզ, իամիմի պիլալրինիզ. պիրաաէրինն նէ գաաար սեվմիյինի՝ քէնաիլէրի բէք ալէա պիկիլէր . . .

Պիօ, գաւլիպէինատէն ալշաըը չըգաը, վէ Բօմէ ասաախ մէրգաւմնն եէրինէ օթաւրաաւ:

Իհթիյար Պիօ, սաղ ճիհէթինն ասյիրէսի նէրսիւպաանընան եօգաըը չըգալըղը էնաաաե քէնաաւ քէնաայէ,

— Մայլըրըե իանէաանը, քէնաի պէաալահալըղը իչինաե պիր ասօթ պաւլմաշ օլմասը իապյըրը պիր ալամէթի ակը – աէ յէրէք նէրաիւպանընն ածն գաաէմէինէ վաալ օլաունճա նակէհան աուրը վէրսի:

Սէնթէ նէ՞ ատյէճէքտի, նա՞սըլ սեօզ աչաճագտը։

Խայըրխահ Պիօ խչիւն պու բեք մուհիւլ պիր տադըդա օլտու. դիրա մէրդում տաֆտէրուն ատէմ, ասլա եաչան սեօյլէյէմէզ խտի։

Ֆագաթի Սէնթի իլէ կասթօն հադդընտա, հըսս իթտիկի ֆէտաքեարանէ մուհապէթի, մէրդումէն պիհնինի խաթիլա խաէն վէլէհու թէհայեխուրի ատֆ իթտի, վէ իհթիմալ քի իյֆա խաէճէյլի մէմուրիյէթին էհէմմիյէթինի, պայէթի դէքի պիր ատէմնէն տահա գիյտատ պիր դէքեավէթլէ տէրք խաէպիլտի։

Պիօ, օտանըն տէրուննինէ կիրտիյինտէ՝ քէնտի տաֆ սիյմտը մէսրուրիյէթի իյմա խոյօր խտի։

— Մ'ատմա՛դէլ Սէնթի, չէշմինիզ բուշէն օլտուն, սիդէ խայըրլը խապէր կէթիրտիմ . . . – տէտի։

Մինեօն, պիր տադըդա պիրէ Սէնթէտէն այրըլմայըդ, մէրդումէնին կանընտա օթուրմուշ խտի։

Սէնթի, Պիօնըն սեօզիւնի իչիթտիյինտէ, տօղրուլատըդ պաչընը գալաբրտը, վէ նակէհան հիւդնու քէտէր իլէ տարարմըշ օլան սիյմտը, պիր չուլէյի մէսէրրէթլէ միւշթէյիլ օլարադ,

— Կասթօ՛նը . . . – տէյու բէբէլէտի։

Պիօ. – (Բէտիք պիր սեատյըլա) ա՛հ ֆագաթի . . . ա՛նը չիմնի պու տադըդատա կէօրէմէյէճէքսինիզ . . . միւսիւ Բօմէ . . . կանի չու խայըրխահ տէլիդանըը կօդմը . . . չիմնի կասթօնըն նէզտինտէն կէլիյօր . . . զանն իտէրսէմ միւսիւ Բօմէ հադդընտա, էմնիյէթսինիզ պէր քէմալ օլմայը տըր . . . վէ մէրդումըն, պիրատէրինիզի նէ գատար սեվտիյինի տախի պիլիրսինիզ տէյի՞լմի։

Սէնթի. – (Դըզարադ) Բօմէ՞մի . . . ա՛հ էվէթի մէրդումըն կասթօնը րէբ զիյատէ սեվէր օլտուղունը պիլիրիմ . . . ֆագաթի կասթօն . . . կասթօն նիչի՞ն ատտէթի իթմէտի . . .

Մինեօն տախի, Սէնթի կիպի կիւզէլ պաչընը գալը-

բարադ քէմալի տապըրտըզըգլա, Պիօնըն վէրթճէք ճէվապընա լինթիզար խտիյօր խտի։

Պիօ. – Ֆագաթի պիլիրսինիզ ա, Տուէլլօ մէյտանընա կիրէն պիր ատէմ, ադ չօգ պիր զարարա տիւչար օլմագըզըն ադ չարը չըգամազ . . . – տէյինճէ, իբի կէնճ դըզլար պիր ադըզ։

— Եարալանմը՞շը – տէյու հայդըրտըլար։

Իչ Սէնթի քէնտի քէնտինտէն կէչէրէք պիր հալի մէյուսի իլէ գարեօլանըն իչէրինէ ատուշտը գալար։

Պիօ. – Դու նէ, տէմէք քի մատամազէլ ճէնտապչէրի պէնի թանընմայօրլար . . . խայըրլը խապէր կէթիրտիմ տէ՞մէտիմի խտի . . . էկէր պիզիմ միւսինին էօմրի թէհլիքէտե օլայըրտը . . .

Սէնթի. – (Պիօնըն սեօզիւնի քէսէրէք) ֆագաթի քէնտիսի նէրէյտե պիր . . . նի՞չիւն կէլմէտի . . .

Պիօ. – Իբի իւչ կիւն րահաթի իտէճէք պիր . . . իշթէ քէյֆիյէթի պուռնտան իպարէթի պիր . . . անը պուրայա կէթիրմէք քտարը ագիլ տէյիլ խտի, չիւնքի արապանըն սապըրմասընտան պիր զարար վուգու պուլտաճաղը մէնհուզ տըր . . .

Մինեօն. – Ի՛վէթի է՛վէթի, պու սեօզ բէք տօղրու տըր, Յըրտակո՝ ձէզայիրտե օլտուղու վադրթի, խտահանէտե րահաթի տուրմատընտը իչիւն այադընը զայպ իթմէմէյինէ բէք ազ գալաբրընը սեօյլէյօր։

Սէնթի. – Լաքին պէն քէնտիսինի մուճէյրէբա կէօրմէք իսթէյիրիմ, էկէր քէնտի կէչէմէյօրսա պէն կիտէճէյիմ . . . – տէյինճէ, Պիօ, օ անէ գատար իպրաղ իթտիկի տօուգ դանըլըզը զայպ իտէրէք տէտի քի,

— Դու խուսուսատա քտամիլէն հադդընըզ վար մատաղէլ . . . միւսիւ Բօմէ պիր տահա պուրայա կէլտիյինտե . . .

Սենթ. – (*Հիասթլէն*) պիրատաէրիմին նեբէտէ օլտուղունը սէն պիլմէյօրսունսուն . . .

Պիօ. – (*Ընբելէյերէք*) Յագամի էֆենտիմ, պէն ֆէնա պիր խապեր ալըրըմ տէյու օ գատար գօրգույօրըրմ քի . . .

Սենթ, կէօղլերինի սիլիպ՝ էյրի էյրի Պիօնըն եիւղիւնէ պադաը, վէ Մինեօնըն էլինի թաւթուպ,

— Սիզ պանա բէք պէօյիւք ոօսթլուգ իթաւինիզ, էկեր սիզ օլմայայաընըզ, իհթիմալ քի պու ճանիբըրաշ ինթիզարու ըզթըրապըն պարը կիրանը ալթընտա եղլէրէք էօլիւբ իտիմ . . . ֆագամի մաամաղէլ . . . աֆիվ իտերսինիզ սեվգիլի ոօսթուում . . . չիմտի ֆամիլեամըզըն պու ատթիգ, վէ պիրիճիք խըտամէթ քեարըյըլա կալընըզճա կէօրիւշմէք խոթէրիմ . . . – տէյինճէ, Մինեօն, Սենթին ան-ըընը բուս իտերէք, վէ խահիշու նէշէ իլէ միւխթէլիթի պիր հալ կալրադըյըլա,

— Ջամթէն պէնտէ կիթմէք խոթէյօրըտըմ, ֆագամի թէբրար կէլմէք չարթըյըլա . . . ինշալլահ կարըն . . . – տէտի:

Սենթ. – (*Մինեօնտա լամթիսալ իտուպ մէրդումէյի բուս իտերէք*) էվէթ կարըն:

Մինեօն՝ գաբըտան արշարը չըգընճա, *Պիօ*՝ միւէսիր պիր նիկեահ իլէ մէրդումէնին արգասընաան պադաը. *Մայըրըրե յի սեվգիլեր*, Պիոնըն հիւանի թէվէճճիւհինի ճէլլ իտէճէլըլերի տերքեար խոթ:

Սենթ վէ *Պիօ* կալընըզ դալըրլար:

Կէնճ գըզ պիր ատգըդա գատար սիւքիւթ իթաթ, վէ ոօնրա Պիոյա թէգարրուպ իտերէք, ուֆաճըգ էլլերինի անըն էնիլ ումուդալարը խուվէրինէ վադ իտուպ, վէ կէօղլերինի մէրդումըն կէօղլերի իչինէ տիքերէք գարշըսընաա տուրար:

Ջանն իտերսին քի մէրդում, Պիոնըն գալմինաէն կէչէնի սիյմասընաան անլամայա ճահա խոյօր խոթ, վէ հե-

նան թէմքինի վէ հալավէթլի պիր հալ իլէ քէլամէ աղազ իտուպ,

— Պիօ, պէնտէն պիր շէյ քէթմ իթմէ, նէքի պիլիրսէն սէօյլէ . . . գիրա պէն հեր շէյի պիլմէք իսթէրիմ . . .

Պիօ. – (*Թէքէտաիւա իլէ*) մաամաղէ՛լ . . .

Սենթ. – (*Սէօղիւնի քէսերէք*) պէնի ալտաթմա, սէօյլէ կասթօն նէ օլաու, նէ՞րէտէ տիր . . . ճէնապը Ալլահ պու ոօն իւմիւտիմիղհեամի էլիմիղտէն զաոպ իթտի.

Պիօ. – Ա՛հ սեվգիլի հանըմըմ, էկեր ձէնապը հագ օ կիպի պիր պէտպահալըղըն վուգուրինէ միւսաատ իթմիշ օլայըրը . . . էկեր պիզիմ կէնճ էֆէնտիմիզ, միւթէվէգգա միւսիւ Մարգի . . . վէ զէվճէյի բադիղէսի՝ օ չէֆգամիլը աֆիֆէ, վէ ադիղէ մաամամ Մարգի . . . վէճհասըլ պու կիւնէ գատար ճանու տիլտէն սեվմիշ, հագլաըընտա հիւրմէթ իթմիշ, վէ զիքրի ճէմիլէրինի եաա իթաիքճէ կէօզ հաշլարը տէօքմիւշ օլտուղում, պիլճիւմլէ խանէտանընըզ ադալէրի կիպի . . .

Պիոնըն սէտասը կիթմաիքճէ եավաշլանըպ ճան խըրաշ պիր ահէնկ քէսպ խոյօր խոթ. մէրդում, պու հալի բիւր մէլալ իլէ սէօղիւնէ տեվամ խոթէրէք,

— Էկեր պիզիմ կէնճ էֆէնտիմիզ, պէնիմ ասալէթլու վէ սեվգիլի էֆէնտիլերիմին մախաուում, Մայըրըրե խանէտանը ալտընին ոօն սիւլէյէտ . . . Ա՛հ ե՛ա ադիզ պիքիր . . . էն ոօն ադասը . . . էկեր էօլմիւշ օլայըրը . . . ա՛հ մաամաղէլ պիլմէմ քի . . . պէն էլան պուրատա հազըը պուլունարադ, սիզէ խըտամէթ իթմէքլիյէ միւդիթէտիր օլապիլէճէքմի՞յիտիմ . . . մաամաղէլ Սենթ, սեվգիլի հանըմըմ, սիզ քի անլերին քէրիմէյլի միւհիթերէմմէլերինոէն պիրիսինիզ, սիզ քի անըն հէմշիրէսիսինիզ . . . վէ պէն սիզի ճանըմոան զիյատէ սեվէր իսէմտէ . . . ֆագամի կասթօն . . . կասթօն պիզիմ ոօն իւմիւտիմիզտիր, օ սադ օլ-

տուգճա, Մայլբերե խանէտանընըն՝ պիր կիւն թէքրար նիւշվէ նիւմա օլաճաղը միւհթէմիլ տիր . . . ֆագաթ է-կէր էօլմիւշ օլայըմը . . .

Պիօ, սէօղիւնէ սէվմա խաէմէզ օլուա՝ իրի վէ նա-սըլըլը էլլէրինի պիրի պիրինէ դավուշտուրարագ, էչքը թէհասիւր իլէ միւլէմմա կէպօլէրինի սէմայէ տօղրու գալ-մըրար. Սէնթ, միւթէսիրե վէ պիր տէրէճէ թէսէլլի պուլմուշ կիպի պիր հալ իլէ մէրգումը տինլէյօր խոի. Պիօ, հէյէճանը գալպինին չիտէթինտէն նաչի, քէնոի քէնոի-նինի զայագ լթմիշ, վէ տաէթա հայդըրարագ սէօղիւնէ տէվամ պիրլէ:

— Ֆագաթ եա՛ Բապպիմ, սէն անլէրի հըֆզու հի-մայէ խաէճէքսին տէյիլմի... պիրա անլէրին տամըրլարընա տա սէնին տատըգ գուլլարընըն գանը ճէվէլան լթմէքտէ տիր . . . եվէթ՝ սէն անլէրի տայիմիւլ էվգաթ հիմայէ խ-տէճէքսին, պիրա սէնին ուղուրնա ճան ֆէտա խէն տա-կէրլէրինին էվլատլարը տըրըլար . . . հա՛յըր հա՛յըր . . . Մայլբերե էօլմիւշ տէյիլ տիր . . . սէմատէ միհման օլան ապատ էճատատը մուգատատէսէ, չու անատէ անըն կէնճ-լէյինի հիմայէ խաէճէքլէր տիր . . . տալլար գուրուր, ֆա-գաթ քէօր պագի գալըր . . . Մայլբերե էօլմէզ . . .

. . . . . .

Բօմէ, գուլիպէճիլին տէրուննէնտէ օթուրուպ, իան Մարի Պիօնըն ավտէթինէ ինթիղար խոյօր խոի. մէրգումա, Սէնթին հագդընտա պիր տահա կէօրիշտէ, մէղտու-րէնին խէլէճանը գալպինին թէսկին օլտուղունը անլամագ խոթէյօր խոի:

Պու արա պէօյիւք գաբընըն չագչաղը ուսուլ իլէ չա-լընտը. Բօմէ, պիր գաչ տագըդա գատար գաբըճըլըգ խըտամէթինի լյֆա խաէճէյինի խոթըրըլայարագ գաբընըն իբինի չէբի վէրտի:

Սկյմատընտա տատը վէտէսէ, վէ հալինտէ սըլյըգ-

լըգ կէօրիւնէն պիր տաէմ, գաբընըն էչկինտէն կէչիպ՝ հավլինին տէօրթ թարաֆընը սըգդամթլըճա կէօպտէն կէ-չիրտի. մէրգումա, լուղումը թագտիրինտէ ֆիրարընը թահ-նը թէէմինէ ալմագ հիտապլըլը, գաբըլը եարը աչըգ պըրագմըշ խոի. չոխտը մէրգում, օղուլանլարըմըզըն կէօ-րիպ թանըմըշ օլտուգլարը, Ցիպ տը Գոմբանս Մայլբե-րընին՝ սիպի սէրքեաթխոյի միսիս Պիրօ քէնոխի խոի:

Ֆիլհագըգա միսիս Պիրօ, պիր քէչի վէ եախօտ պիր թէճէտսիւս իթմէք նիյէթի իլէ կէլմիշ խոի:

Մէրգում, հավլինին տէրուննէնտէ՝ լյֆա խաէճէյի մուտամէլաթէ մանի օլաճագ պիր շէյ կէօրմէյիպ, գաբու-ճընըն գուլիպէճինէ տօղրու իլէրլէտի, վէ պիր շէյ եաբ-մագ նիյէթի իլէ, պիրա իհթիրագ գաբըյը աչարագ իչերի կիրի վէրտի:

11

ԷՔՏՈՐ ՄԻՒՔԻՐԻՆԻ (կրկնակի վիշտ)

Օ կիւն միսիս Պիրօ, ալէտ սկյոհ չուգատան մա-մուլ պիր գամ էլպինէ կիյմիշ խոի. շիտպէ եօգ քի մէր-գում, քէնոի քէնոխինէ նամուսը պիր տաէմ տուրթէթի վիրմէք իսթէյօր խոի:

Հալպու քի միսիս Պիրօնըն հալինտէ կէօրիւնէն տ-տիւք վէ սըյրըգլըգ կիւն կիպի աչիքետար օլուպ, չու հալ՝ կիյոխյի էլպինսէօնինէ բէք միւթէնագրս կէօրիւնիյօր խոի. վէչհասըլ մէրգումըն պագըշը, կիւլիշի, վէ սէօյլէյիշի, մէյհանէ ալէմինտէ էվգաթ կիւզալ խոէն կիրուհը սիս-ֆէհանըն էթվարինէ միւշապիհ օլմաղըշա, ինսան, պիր ֆաթտա ուղագտան պիլէ, անըն ատըզ, վէ հայլագ մա-

դուլեսինաէն օլաուղունը բեք գօլայ քեշլի խաեճեյլի տեր-քեաբ խոի։

Պիւրօ, Թարիգը խոթիգամեթաէն շաշմըշ պիր սաեմ օլմադըլա, սաեթա կիճե դուշը կիպի զուլմաթը սեվերը, վե կիւնէշլին գիյասընաան իճթիհատ խաերը խոի։

Միւսիւ Պիւրօ, Մայլորքե գօնաղընա կիրակիսինաէ՝ տայագ եէմէսինի իճթիմալաէն սաա խաերեք, պու խուսուսը քեմալի սըղդաթլա ալուշմադըգը հիսապ իթմիշ խոի. վագաա Պիօ, մուգաաեէմա Յիւգին գօնաղընա կիրիպ չըգարըդը էնալեերսէ, Պիւրօյը կէօրմիշ խաեէ, օ անաէն չիմոկէ գաասար մերդուման էշքեալընը ունուԹմուշ օլաճաղը աշկեքաար խոի։

Միւսիւ Պիւրօ, Պիօնըն՝ քենաինի Թանը յասայաճաղընա եմին խոի խաեէ, մա մաֆկիյհ իճթիյաթու իճթիրաղըտա ելաէն պըրադմասնադ իչուն, պէօյուք գարըյը եարը աչըգ պըրադմայը մինաոկոպ կէօրմիշ խոի, վե նասըլ քի տէոկը. քենաոկոնի հեր վեչհ իլե Թահար Թէկէմինէ ալաըգտան ասնրա, քեմալի ճեսարեթլե Պիօնըն գուլոպեսինէ կիրմիշ խոի։

Գուլոպէնին աերունէ՝ նոմ գարանըդ օլուպ, պուճագտա պիր սաեմ օԹուրմուշ խոյինի կէօրոսու խաեէ, քիմ օլտուղունը Թանըմադա վազիֆէ իթմէոի, Թօմէ տաոխի, մերդումը պուսպուկոթուն ունուԹմուշ օլմադըլա Թանըեարաաբը։

Պիւրօ. – (Թօմէյէ խոթապէն) սապահլար հայը օլսուն տօսԹում, պուրատա քիրալըդ տայիրե պուլունուր տեյի՞լմի։

Թօմէ. – Մալումաթըմ յօգ։

Պիւրօ. – (Բէնտու քենտույէ) չօդ չէյ, շու հեյրիֆին պու տերէճէ էշէք օլտուղը տսլա խոթերըլմտան կէչմէյօր խոի – տեոիքաէն ասնրա, տէսինի եվրաքսելտերէք,

— Ի՛վեթ տեվկիլի տօսԹում, պու մահալլե պէնիմ իչուն բեք մինասիպ տիր . . . իշ իլե մեշղուլ օլան պիր տաեմ իչուն, պուրատաբի հիւքմ խաէն հալի պիւքինէԹթին պահատը օլտաղ . . . պենտէնիկ չալըշմագլա մեշղուլ պիր տաեմիմ քի . . . տուրեթը միւնթազամտաէ օլաթագ, հաֆթա իչի հեր կիւն տաաթ տեքիզտէ, վե բազար կիւնէրի տախի տաաթ տօգուզտա խանեէմէ տվաէթ խաերիմ . . . ա՜հ միւսիւ, պենիմ, գաբատըլատը Թահիլ խաէն տաեմիրեէն օլմատաղըմը եկեր պիրիվ օլայըտընըզ...

Թօմէ, Պիւրօնըն տեսիյի սեօղլերէ տալա գուլոպ տամայըպ, անճագ պիրա տապը պիր ինթիզարտեն նեչաթ խաեր օլան պիր տա չեքի վերսի։

Պիւրօ. – (Պուրնունըն ալԹընտան) տիլսիզ կերըեր (*) – տեյօ մըրըզտանտըգտան սօնրա, վարըպ Թօմէնին օԹուրատուղու գանտրէնին ուճունտա օԹուրսու, վե եվքսեք սետայըլա սեօղունէ տեվամ խաերեք,

— Լաքին հեր հալտէ անլատագ խոթեքիմ . . . պու մահալլենին քիրալարը օ գաատար պահալը օլմամալը տըր զանն խաերիմ . . . չունքի չօգ միւսԹեճիր ճօգ տըր . . . տեյի՞լմի . . . գադաթ նի՞չին ճեվապ վիրմեյօրսունըզ, տօղրուսը միւսիւ, սիզ պու հալ իլե մազ տահիպինիզին զարարընը մուճիպ օլտյօրսունըզ . . .

Թօմէ, ճեվապ վիրմեքսիզին տայագտ գալգտը, վե Պիօնըն ավտեԹինի կէօղեթտեք իչուն, կէօղունի բենչերենին ճամը իւզերինէ վազ իթտի։

Մերգուտ, բենչերենին կանընա վարտըզընտա, ագտ խաէն ըշըղըն Թէկէսիրի իլե չենրեսի լայըգըյը կէօրուն-նեյօր խոի։

(*) Կերըեր, եզմինեէյի գաատիմէ էֆքեարը պաԹըլեսինեճ, կիւյա ճեհենենեմին գարատընը պեքլեյէն քելպին խամի խոյ, պու սեօզ, Թերպիյեսիզ վե եապանի գարատը մանտաընա տախի խոթխոյ օլտունուր։

Պիւբօ, տէրհալ Բօմէյի թանըեարագ պիլա իմիթիյար թէճաճիւզ իյմա իտէր պիր սէտա սալը վէրակինտե, Բօմէ արգասընա տէօնտի։

Պիւբօ, ֆըրսաթ էլ վէրտիքճէ հէման ֆիրար իտէճէք կիպի պիր հալ իլէ իսկէմիլէնին իւզէրինտե օթուրույօր իտի։

Բօմէ, Պիւբոյը պիր մահալտե կէօրմիւշ իսկինին տէր խաթըը իտուպ, ֆագաթ քիմ օլտուղունը պուլմադ իչուն ղիհնինի եօրմագտա իքէն, լուղումը թագտիրինտե ֆիրարու բիւճաթ իթմէքտե մէհարէթը քեամիլէսի օլան միւսիւ Պիւբօ, պիր թագրիպ Բօմէ իլէ գաբըննըն արասընտան սըյրըլըպ ալշարը չըգտը։

Օքէրա թէսաթրօսընտան չըգտըղը էնտատե վուգու պուլան հատխէյի նա խօչնուտի, եանի, բիրօսըյըլա իքի ատէթ տիշլէրինին հէվայե ֆըրըտաըլմասընը էլան խաթըրըյօր իտի։

Բօմէնին իսե ֆիքրի օյանուպ, Պիւբոյը քեամիլէն թաղնըմըշ օլմաղըլա, գաբուտան չըգտըղը էնտատե, մէրգումը եագալամագ իչուն էլինի ուղաթտը իսէտե մուվաֆֆագ օլամտաը։

Պու էնտատե Պիօ, սաղ ճիհէթին տայիրէսի նէրտիւսանընտան ինմէքտե իքէն, Բօմէ Պիւբոյը կէօսթէրէրէք Պիօյա խիթապէն,

— Թուխթուն շու հէրիֆի – տէյու հայդըրարագ, քէնտի տախի արգասընտան տըշարըյա սըյրատը։

Պիօ, ֆիրարիյի գարշըտյարագ եօլունը գաթ իթտի. մէրգումը, էկէր պէօյիւք գաբըննըն եարը աչըգ օլտուղուննը պիլմիշ օլայըտը. արթըգ Պիւրօնըն իչի պիթմիշ օլաճագտը, ֆագաթ Պիօ, մէչէ գաբունըն գավի գանատտաըրընըն գաբատը օչտուղունա կիւվէնէրէք, հէման իչէրի եիւրիւյիւպագ պիր տարպէ իլէ իչի պիթիրմէք իսթէյօր իտի։

Պիւբօ, գօրգուսընտան սագ սաըը քէսիլմիշ իտի. մէրգումը իչի ադէչ արասընտա գալմըշ օլմաղըլա, պէօյիւք պիր մուխթարա իչինտե պուլունտուղունը հըսս իտէրէք, շաշըրըպ կէօղլէրինի տէօրթ թարաֆա չէվիրիր, ֆագաթ գաչագագ պիր եօլ պուլամայօր իտի։

Ինսանընն ազամէթի, վէ գուվվէյի ադվէյէսի՝ մահզա պու կիպի խաթարէնկիզ վագտալէրտե պէյան օլուր. Պիւբօ, թէքմիլ վիճուտի իլէ թիթրէմէքտե իտի իսէտե, էլան օ գարադուշ կիպի քէսկին վէ սէրի պագըշընը խաթիսհապ իտիյօր իտի. մէրգումը, Պիօնըն իլէրույէ տօղրու հարաքեաթընը կէօրինճէ, տուտագլարը իւզէրինտե Նաբօլէօնքեարի պիր թէպէսիմ կէօրինտի, վէ նահէհան Բօմէյէ տէօնէրէք, իւզէրինէ հիւճիւմ իտէճէք կիպի պիր հալ կէօսթէրտի. նիհայէթի իւլէմի՝ կեահ բիւճաթ վէ կեահ հիւճիւմ մանօվրալարընըյըլա, Բօմէ իլէ Պիօյը իղֆալ իտէրէք, հէման պիր սըչրայըշլա գաբուտան տըշարը ֆըրըտաը, վէ արգասընտան սիւրէքլի (երկար) վէ եիւքսէք պիր գահգահա սէտասը պըրաղալագ նապէտիա օլտու։

Պիօ իլէ Բօմէ, չաշըրուպ պիրի պիրըլէրինին եիւղիւնէ պագա գալտըըտը . . . . . .

. . . . . .

Սէնէթ, Պիօնըն թէսէլլի պախշ սէօղլէրինէ ինանաբագ, ձէնտապը հագգա թէշէքքիւր, վէ ան ահմիմ իւլպալ տուա վէ նիյագ իթմէքլէ մէշղուլէ իտի։

Կիճէնին գարանլըղը պաամըշ, վէ Սէնէթ եաբա եաըընըզ գալմըշ օլմաղըլա, թագիյի թէքքար ճան խըրաշ պիր խէլէճանըն թէէսիրի թահտընտա գալմըշ իտի։

Կէնճ գըզճըաղըն ագլու ֆիքրի, կասթօնըն ավտէթի, վէ պիրի պիրըլէրինի կէօրմէկէրինտէն հուսուսէ կէլէճէք օլան սաաութէթին թէֆէք քիւրաթըյըլա մէշղուլ օլտպ, եարը օյանըգ վէ եարը ույգուտա կիպի պիր հալ իլէ բիւյա, վէ խէյալ արասընտա գալմըշ իտի։

Սէնէթ, ալէմի մանատե (երազի մէջ), վէ տահա տօղ-

բուսը խայալաթը մեվհուամ իլէ կասթօնը, թանըմաուղը պիր մահալաէ, կէօղէրի դարալը, սաչլարը թարիմար, վէ կէօյիւ սօղուսագտա օլաուղու հալտէ պիր եաթագ տէ-
բուննինաէ եաթմըշ կէօրիւյօր իսի։

Սէֆիլ գըղճըագ, մեգ.քիւր եաթաղըն պէյազ չարաաֆը իւղէրինաէ, եէր եէր գըրմըղը լէքլէքեր կէօրիւպ ...
քէնտու քէնտույէ սայըգլայարագ ...

— Գան ... ա՛հ եա՛ Բապպիմ կասթօնըն գանը տը ... – տէյօր իսի։

Պու կիպի ճան խըրրաշ վագաալէրտէ, սաաղգ պիր տօսթըն սէտասը մէտարը թէսէլլի օլապիլիր իսէտ, ֆագաթ պիչարէ Սէնթ պիւսպիւթիւն եալընըղ իսի։

Մէրգուամ, միւտէթը էօմրինաէ իլ.ք տէֆթա օլարագ պէօյլէ թէքու թէնհա գալմը շ իսի. Սէնթ իլէ կասթօն, ասլա պիրպիրլէրինտէն այրըլմամը շլար իսի, եէքտիկէրի իլէ պէօյիւմիւշլէր, վէ տայինա պիրի պիրլէրի նէգլինաէ պուլունմուշլար իսի. պու իքի բաքիղէ կէնճլէր, պիրմէյէրէք սէպաւէթի մուհապէթինտէն կէչմիշլէր, վէ գալպլէրի, վարա վարա ինթիհասը օլմայան (անվերջ) օ մուհապէթը ուխուվիկէ (հղրայրական սեր) իլէ մալամալ օլմուշ իսի.քի, պու մուհապէթը մուգատաէսէ, քէնտիլէրի իչինտիկէր հէր կէօնա հըսսիյաթըն, վէ հէր նէվի մուհապէթին եէրինէ թուրթույօր իսի ...

Լաքին Կասթօն, տրթըգ Սէնթին եանընտա պուլունմայօր իսի. աճէպա քէնտինտէն ուղագ պիր մահալաէ ... նէ՞ տէրէճէ պիր ըղթըրտապ իլէ մուղթատըգ օլույօր իսի ... հէյ՛հաթ ադշամտան ադշամա մէրգուամըն ախէչնագ անլը իւղէրինաէ հէք.ք իթտիկի բուսէ, աճէպ նէ՞ տէրէճէ միւէսսէր, չիֆտա պախշ, վէ հալալէթլի օլաճագտը ...

Կասթօն, քէնտինի սէսլէյօր իսի ... ա՛հ սէտասը նէ գատար տա պախի վէ նէ տէրէճէ թէպէտտիւլ իթնէ գատար տա պախի վէ նէ տէրէճէ թէպէտտիւլ իթ-
միշ ... Սէնթ, քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալ իլէ կիւյտ էլ-

լէրինի կասթօնա ուղատըյօր իսի ...

Սէնթ իչիւն, կասթօնըն կիթտիքճէ եավաչլանմագտա օլան սէտասը, սէվիպտէ պատէհու եիւգտէն պըրտաղըմըշ ատէմլէրին սուղիչլի, վէ ճան խըրրաշ իչթիքճաալէրի սէտասընա պէնղէյօր իսի ...

Օգուչանլարըմըզա մալիւմ օլտուղու կիպի, Սէնթին պու հալի բիւյա օլմայուպ, իլլա խասթաթէնկիղ պիր թէֆէք.քիւրաթտէն նէչտթ իտէն պիր խէյալաթի (երևակայութիւն) վէ եախօտ պիր կէօրիւնիւշ իսի։

Մէրգուամ, իւղէրինտէ պիր մում եանմագտա օլան քեարկէֆինին եանընտա օթուրմուշ իսի։

Տըշարըտա, հէնուղ քէսպը սիւքիւնէթի իթմէք իւղրէ օլան ֆուրթունանըն ինչէմէսի տէրինտէն իչիտիլույօր իսի։

Ինչըուտէ խէ, իհթիյար Տիւչէսին օտասը իչ տիվարընըն արդասընտան, կահ պէ կահ՝ մատամաղել Պէրթատը Մայըրբրէնին՝ պիր ահէնկ իւղրէ չըգմագտա օլան սէտասը իչիտիլույօր իսի. մէրգուամ, նինէսինին տիլքահը իւղրէ, ադիղէրին թէրճիմէյի հալինի (վարք սրբոց) օգուչյօր իսի.

Ֆագաթ պու սէտտա, Սէնթին թէսէլլիյի խաթրընա մէտար օլամայօր իսի. սէֆիլ Պէրթա, օ տէրէճէ պիր հալի բիւր մէլալ իչինտե պուլունույօր իսի.քի, արթըգ հէմչիրէսինտէն պիչէ, պէր հայաթ օլան ինսանլարընն պիլգինտէն սայըրմայօր իսի։

Պէրթանընն սէտասը, Սէնթին դուլաղընա վահի պիր իչթիքճտա, վէ եախօտ տըշարըտա էսհէքտե օլան բուղիկտարընն ինչէմէսի կիպի կելույօր իսի։

Սէնթ, քէնտի խայալաթը միւէլլէմէսի էօնիւնտէն կէչչն սիւվերը մէվհուամէտէն մէճպուպ, վէ միւթէհայըր օլմաղըտա, պիչա հարտաքճթի գալմըշ իսի։

Պու մէլէքճէյի բագիղէնին, կիրիֆթիար օլտուղու հալի բիւրմէլալի կէօրիւպտե ճաքմամագ մուհալ գապիկինտէնիսի։

Ֆիլհադելֆա. Սէնթին տէրտու ըղթըրապը տէրէճէլի նիհայէյէ վասըլ օլուպ, Պիօնըն տէմիլի Թէսէլլի պախշ սէօզլէրի ունուդմուշ օլմաղըլա, գալպինի խոթիապ իտէն խէվֆու տէհշէթտէն մատե հիչ պիր շէյ եատա իթմէյօր իտի։

Ֆադաթ, մէրգումէնին օ կիւնքի էլէմու ըղթըլրապը-նը իքմալ իտէն Թէֆէք.քիւրաթը միւտհիշ իչինատե, նա-կէհան զիհնինտէն պիր շէյ կէչերէք, պայղըն կէօզլէրի՝ նիմ պիր շուլե իլե միւհէյիլ օլմաղա պաչլատը։

Գալպինատէն՝ ճիւզվի պիր խունի կիւկիւն (վարդա-դոյն արիւն) սիյմասընա գատար չըգըպ եանադլարընը նիմ սուրէթտե գըզարթտը, պու հալ՝ մէյուսիյէթ կիճէ-սինին գարանլըղը իչինատե զուհուր օլուպտա, անը վա-հիտատե մահվու նատուտա օլան պիր իւմիւտ չհիհէյինին չու-լէսինէ միւչապիհ իտի։

Ֆադաթ Սէնթ, պու անատե սուրէթը զահլուէտե հըսս իթտիկի մէճմունիյէթին սէպէպի նէ՞ օլտուղունը քէնտիտե պիլմէյօր իտի. էքսէրիէն կէնճ գըզլար, բէյղուշէյի գալպ-լէրինատէքի օլանը պիլէմէղլէր. չէրմ սարկի (ամչնալ) հի-ճապ իլե մէն օլունան օ թէպէսսիւմլէր, օ թաթլը վէ սու-պիչի նիկեատլէր, օ կիպրի կիպրի ահլէր, օ չիրին վէ լա-թիֆ կէօյսիւն դապարմասը, վէլհասըլ պու կիպի ահվալի մէքթուպ (գաղանի), մահվա միւճէրրեպ (փորձառու) կէօզլէրէ՝ լիսանը հալ իլե իֆատէյի մէրամ իտէրլէր։

Սէնթին ըղթըրապը Թէսկին օլմուշ իտի. գուվվէթլի պիր բաշտու, քէնտի զատըը հալինէ մուչին օլույօր զանն իտէյօր իտի։

Մէրգումէնին Թէքմիլ հըսսէյաթը կասթօնա միւն-հասըր իտի, վէ պու մուչին օլան բաշտու իսէ, կասթօնըն հիմայէսի իչուն բէֆ օլունույօր իտի։

Սէնթին՝ տէրտու էլէմ իլե միւնճէմիա (սառուցեալ) օլան գալպլի, ան պէ ան պիր կէրմկէթը (ջերմութիւն) զա-

րիպէ իլէ ըսընըյօր իտի. Թօմէնին իտմի, իւմիւտսպախշ պիր սէօզ կիպի՝ մէրգումէնին գուլպընըը Թէղլին իտէյօր իտի։

Թօմէ, վատինէ էնճապ իտէրէք Թէքրար կէլմիշ, վէ «Կասթօն գուրթուլտը, Կասթօն եաշայօր» սէօզիւնի Թէ-քէրրիւր իթմիշ իտի։

Սէնթ, Թէքմիլ պիր իտան իլէ պու սէօզէ լինանմըշ իտի, վէ մէկէր Թօմէ եալան սէօյլէմէյէ միւգթէտիրմի իտի։

Վագաա՝ ուճունէթլի պիր եարէնին իւզէրինէ վազ իտիլէն մէրհէմ, ադրը վէ սըզըյը Թէսկին իտէր իսէտե, ֆադաթ եարէնին էթրաֆընատքի ճիամ, քեամիլէն ալթէշ իչինատե օլմաղըլա, մէրհէմ տատըլըը, վէ խասթա տախի օ հալ իլէ գաթ էնատէր գաթ մուզթարըզ օլուր։

Պունըն կիպի պիչարէ Սէնթ տախի, անճադ պիր տա-դըգա գատար քէսպը բահաթ իտէպիլմի։

Նակէհան, եալընըզլըղըն տէհշէթտիվ պէրուտէթի իւսթե կէլիպ, սէրի իւլ ըէվան (շուտ անցնող) օլան պու-ըէֆահը հալ, Թէքրար զայիլ օլտու։

Մուհաֆըզ մէքէյին սուրէթի մեսթուր օլտու. Թօմէ, հէնուզ Սէնթին գալպինատե միւթէնա պիր մէվգը Թու-Թատմատըշ իտի, Սէնթ, մէրգումը սեվմէք իւզրէ իտի, եա-խօտ սեվմէյէ պաչլայօր իտի։

Սէնթ, ապիմ պիր խէվֆու խէյէճանէ տիւչար օլտու. վագաա խէյալ իլէ Թօմէյի կէօրտու, ֆադաթ պօշ վէ եարը գարանլըգ պիր օտա տէրունինտե, վէ հաթտա պէ-յալ պիր եաթադ միւշահատե իթտի քի, իւզէրինատե եէր եէր դան լէքէլէրի կէօրիւնույօր իտի . . .

Մէրգումէ, սէրը ֆէլաքէթզէտէսինի, սընըրլարը Թահ-րիքի իլէ գապարմըշ օլան կէօյսիւ իւզէրինէ ատտը, վէ հա-լէթը նէզդիկ կէլմիշ օլան խասթալէը կիպի եավաշ սէտա-յըլա, վէ պիրա էչ.քը չէչմ (առանց արտասուաց) հընչգըը-մայա (հեծկլտալ) պաչլատը . . . . . .
. . . . . .

Սէնթ , չիմոի պու հալ իլէ ատէլմա ըհտյա կէօրհյօր իտի ։

Ա՛հ, կասթօնն նէ գառար կհուղել իտի , վէ սէտասը նէ՞ գառար լաթիֆ վէ միւէսսիր պիր ահէնկ իլէ չըգայօր իտի։

Եանադլարը իւղերինտէ , ասարը ճէմիլէյի գուվվէթու սէպահէթի , վէ սըհհէթու աֆիյէթի նադէ օլունմուչ , Բօմէնին գօլունա ատյանմըշ , վէ պիրիպիրլէրինի սէվէ յօրլար կհպի պիր վաղիյէթի քէսպ էթմիշլէր իտի ։

Կասթօնըն տուտադլարը նիմ սուբէթտէ աչըլըպ, Բօմէյի գարընտաշ թէսմիյէ էթտի ։

Սէնթ՝ քէնտի տաւսի, ասրը սաչլարը իւղերինէ թուրունճ չիչէյինէն մտմուլ պիր թաճ վաղ էթմիշ իտի քի , մէղքիւր թաճ , ուղուն վէ ինճէ թիւլտէն կէլինկիք պիր տուվաղըն արասընտան կէօրհունհյօր իտի ։

Օ կհուն կհյա հէվա ղայէթ կհուղել վէ միւթտաիլ օլուպ , սըհհէթէ մէտար օլտճադ հալավէթի պիր հէվա թէնէֆֆիւս էթմէքտաէ իտիլէր . . . եօլուն իւղերինտէ եէչհլ տալէր արասընտա՝ պէյազ վէ կհլկհուն չիչէքլէր սէր բհլմիշ իտի . . .

Սէնթ, պունճա սաատէթի կէօրհուպ , նէ՞յէ օ գառար աղլամըշ օլտուղունը քէնտու քէնտույէ սիւալ իտիյօր իտի։

Նհհայէթ իւլ էմր , պհչարէ Սէնթ՝ պու խէյալաթը խաթըրինհվազտէն այըլըպ գըյամ էթտի , վէ թհթրէք ատյադլարը իւղերինէ տուրար . թէխայհուլ էթտհյի օ հալավէթի կհուն՝ կհճէ օլմուշ , վէ էթրաֆընը էլէճճադ վէ տէրին պիր սիւքհւթ իտթհտաղ էթմիշ խսէտէ , Սէնթ՝ էլան կէօրտհուլհունէ կնանմադ իտթհյօր իտի ։

Սէնթ , մումը այըպ պիրտաէրինին օտասընա կիրտի . . .

Ընտա տաւսի թէնհալըգ, մէյուսկյէթ, վէ մաթէմտէն պաչգա պիր չէյ եօղլար. մէրդումէ , ատուգ պիր էլ , քէնտի մուղթարըպ օլան գալպհնի սըղըյօր ղանն իտիյօր իտի . . .

Մէյուսկյէթի իտթհհղա ղըմընտաա կէօրհունէն իչպու խաթըրինհվաղ բհյալէր , պիղդաթ մէյուսկյէթտէն պին դաթ պհյատէ տէհչէթհլհ տիրլեր . պու հալ , պիր եաբէնին տէրուննինէ սաբրանմըշ օլան խանչէրի , խըշմ կլէ չէվիրմէյէ միւշաֆհհ տիր ։

Սէնթ , օ սէֆիլ վէ պոշ եաթտաղը , ամելէ կէօմընէյհնի , վէ կասթօնըն իշ վաղթհնտէ կհյտհյի էսկի սէթրէյի կէօրտհուլհունտէ , սոն պիր տարպէ իլէ վուրուլուպ , տիզլերի թհտրէտի , վէ եէրէ գաբանարագ՝ պաչընը չարսաֆընը տիւրհւմէրի կհնտէ սէթր էթտի ։

Վաղթհ եարը կհճէյի պուլմուշ իտի ։

Հայլը վաղթհտաո պէրու , Պէրթանըն պիր ահէնկ իւղրէ չըգմադտա օլան օգունտաը սէտասը իշհտհրմէյօր իտի։

Իհթհյար Ցհւչէս , հէր հալտէ ույգույա վարմըշ օլմալըյըտը ։

Սէնթհն՝ եէրէ գաբանտաղընտաո պիր գաչ տագըգտա սոնրա , Պէրթա տը Մայըրըտ , էշհյհն իւղերինտէ կէօրհունտի քի , մէրգումէ՝ էքսէրթ մէղքիւր օտայա կհրմէտէն իմճ թհնա էթմէքտէ իտի ։

Պէրթա , եուալաշ սէտայըլա հէմշհրէսինի սէալէտի, վէ պիր ճէվապ ալամտաըղընտաո՝ կէնճ գըզըն եաթաղընա տօղրու իլէրլէտի ։

Պէրթա , էքի կհունտէն պէրի պհւտպհւթհն թէպտիլ վէ թաղթիր օլուպ , կէօզլերի հյհնտէ բարյատո օ սոն մէրք (մահ) չուլէտի տաւսի սէօնմհւշ պհլմիշ իտի ։

Մէրդումէնին չէհրէտի՝ տայհնա պարհա , վէ միւտահալալը էքէն , չիմոի պիր տասրը էլէմ խպրաղ իտիյօր իտի . թէքմիլ վիճուտի՝ տէրտու .քէտուրէթհն սիւվէրը միւէյյէտէտի օլուպ , չու հալի բհւր մէլտէտէն խէլտասը ղըմընէնտաո խաթհրհտամ իտիյօր ղանն օլտունույօր իտի ։

Պէրթա , Սէնթի արատաըղը եէրտէ պուլտմատաըղընտ

տան, թիթիրէք ատըմլար իլէ օտանըն թա տիկեր ուճուն դառար իլերլէյերէք,

— Հէմ՛իրէ հէմ՛իրէ – տէյու սէալէտի իսէտ, եվնէ պիր ճէվապ ալամատը։

Պէրթա, էլինատէի մուտը դալտըրըպ՝ Սէնթի, տիղ իւսթիւնէ կէլտիչ, վէ պաշընը պօշ եաթապըն չարսաֆը իչինատէ կիպլէմիչ օլաուղու հալատէ կէօրիւպ, գարընըն սէօվէսինէ տայանատը, վէ տուտագլարը նիմ սուրէթատէ հարաքէթ իտերէք,

— Պիրատէրի իչիւն աղլայօր . . . – տէյու մըրըլտանատը։

Պէրթանըն կէօզլէրի եաշամատը, արթըգ պիչարէնին զամընատար (վիրաւորեալ) դալպինատէ օլան կէօզ եաշը մէնապատ, պիւսպիւթիւն գուրուտուշ պիթտիչ իտի։

Միւտէթը մէտատէ վահատէթ, վէ տէրատու էլէմ, մերդումէնին իւզէրինէ օ տէրէճէ թէէսիր իթտիչ, վէ էօյլէ պիր հալէ վազ իթտիչ իտի քի, էլինի հէմ՛իրէսինին ուտուղընա վազ իտուպտա «սէվկիլի հէմ՛իրէճիյիմ պիրատէրիմիզ իչիւն պիրիւքատէ միւքէտտէր օլալըմ, պէրապէր աղլայալըմ . . . » սէօվիւնի տէյէմէզ օլտու . . .

Պէրթա, եաբա եալընըզ պիր էօմիւր կէչիրմէյէ մահքիմ օլուպ, էթրաֆընատա մանէվի պիր պընտանըն կէօբիւնմէզ տիվարլարը եիւքսէլմէքատէ իտի. վէլհասըլ մէղպուրէ, գապլ էլվէֆաթ եաշայան, թէսէլլի իտէն, սէվէն վէ սէվիլէն ղէվաթընը սիլքինատէն րէսիտ օլմուշ իտի։

Պէրթա, հէմ՛իրէսինին կիրիֆթաթ օլտուղու հալի բիւր մէլալինի կէօրիւպ, աղըր աղըր արգասընը չէվիրտի. մերդումէ անճագ, կասթօնըն պէր հայաթ օլուպ օլմատըղընը անլատագ իչիւն կէտիչ իտի։

Պէրթա, Սէնթին մէյուսէն վէ մահզունէն, պիրատէրինին պօշ եաթապը իւզէրինատէ տիղ իւսթիւ կէտիչ օլտուղունը կէօրտիւ։

Յէմէք քի կասթօն էօմիւշ իտի . . .

Պէրթա, պիրատէրի կասթօնըն էօմիւշ օլտուղունա դարար վիրուպ, լատինճէ եավաշ պիր սէտայը լա բուհինէ ֆաթիհա օգուեարատ նինէսինին օտասընա կիրտի։

Մէզպուրէ, քեարկէֆին էօնիւնէ կէչիպ օթուրտու, վէ զաաֆէթատէն պաշմուտու չէքըլ քէսպ իթմիչ օլան էլինի, կէօյտիւ իւզէրինէ վազ իտերէք, ինսանըն գալպինի՝ մահզունիյէթ կիրտապընա իւպ իտեր պարիտ վէ տէհլիթամիչ պիր սէտայը լա քէնտու քէնտույէ,

— Ա՛հ պէն տիւնեա իւզէրինատէ արթըգ հիչ պիր շէյ սէվմէմ զանն իտիյօր իտիմ . . . – տէտի։

Պատէհու իչինէյի էլինէ ալուպ քեարկէֆին իւզէրինէ էյիլտի, վէ թիթիրէք էլլերի իլէ պիր տագըդա գատար իչլէտիքատէն սօնրա, եանագլարընատան աշաղա սօուդ սօուդ թէրլէր ագմայա պաշլատը։

Մէրտումէ, նէֆէս ալմագ իչիւն տուրտու, վէ թէքրար իչլէմէյէ մերամ իթտի իսէտ, իչինէ, սօուգատան կէվշէմիչ օլան բարմագլարը արասընատան տըշարը ֆըրլատը։

Պիչարէ գըզճըազ, մահզուն վէ միւքէտտէր պիր սիյմա իլէ քեարկէֆին իւզէրինէ մէյուսանէ պիր նիկեահ աթֆ իտերէք,

— Պու իչի պիթիրմէք իսթէր իտիմ, ֆագաթ պիթիրէմէյէճէյիմ . . . կէչէն կիճէ քէնտիսինէ կէօթիւրտիւմ չէչէքլէր, ղալիպա քի սօն բէշկէշիմ օլաճագ տըր . . . – տէտի։

Պատէհու տէրսին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէյէ պաշլայուպ, իհթիյար Տիւշէսին՝ գավի, վէ պիր սուրէթը միւն-

թաղամասեզ սօլուգ ալըպ վէրմէսի, վէ քէնտի սօլումասը սէտասընատան պաշգա հիչ պիր չէյ իշլեմիյէօր իտի. մէղ-պուրե, թէքրար ճիյէրլէր բարալայըճը պիր հալ իլէ խօտ պէ խօտ սէօյլէմէյէ պաշլայարագ,

— Ա՛հ էկէր պէն էօլէճէք օլուրսամ . . . քի՞մ ծնա թաղէ չիչէքլէր կէօթիւրէճէք տիր . . . – տէտի:

Պու միւլահաղաթ, մէղպուրէնին սարարմըշ տուտագ-լարը իւղէրինեզ կէօրիւնէն նիմ խէնտէյի թէվգըճ իթտի. ֆագաթ միւլահաղաթը մէղբիւրէնին թէէսիրի կէչմիք-ուէ, թէքրարէն թէպէսիւմ պաշ կէօսթէրմէյէ պաշ-լամը:

Բարլագ վէ լաթիֆ պիր թէպէսիւմ . . .

Պէրթա, պիր միւշֆիգէ վալիտէնին, չիրկաբե (կաթ-նակեր) օլան մասումընը օխշամըգը կիպի պիր հալ իլէ, էլլէրինի խաչվարի կէօյսիս իւղէրինէ վաղ խաերէճ քէն-տու քէնտույէ աթի իւղիճը սէօղլէրի կյրաա իթտի:

Ա՛ճէպ նասըլ ուֆաճըգ էլլէրինի պանա ուզատա-ճագ . . . աճէպ նասը՞լ հիւղիւմտէն հօգարը կիւլէճէք վէ պէնի բուս խաէճէք տիր . . . ա՛հ եա՛ Բապպիմ, իչլէ պունճա զէման տըր քէմալի թահամմիւլ իլէ պէքլէտիմ... էօմրիւմի մուհաֆազա իթտիմ, զիրա սէն վագթինտէն էվվէլ, վէ էմրը իլահին օլմատըգճա լինսանըն էօլմէսինի խաթէմէզօնի. իմտի էմրինէ իթտաաթ իթտիմ քի սէմայէ կիտէյիմ . . . էվէլճ սէմայէ, չիւնքի պէնիմ բագիզէ մէ-լէյիմ՝ օրատա պանա լինթիզար խոյօր . . . պէնիմ սէվ-կիլի իւմիճնըմ . . . ճիյէրբարէմ . . . պիր տանէճիք եվ-լատըմ . . .

Պէրթա, հէմ աղլար վէ հէմտէ կիւլէյօր իտի:

Իվլատը հագգընտա օլան միւլահաղաթ, մէրսումէ-նին ինճինատ իթժիչ օլան գալպինի ըօրթմաղա, մուհա-պէթինին իտտէսինէ, վէ գամէթը կիւթահընը (ծրտած հասակ) կէնճլիք էլպիսէյի լաթիֆէսի իլէ իլպաս (հագ-ուէցնել) իթժէյէ մէտաը օլույօր իտի . . .

Մէղպուրէ, պիր գաչ տագըգա էնտիչէ վէ խէյա-լաթի տէրեասընտա չալգանտըգտան սօնրա, այաղա գալ-գըգ քեարկէֆի եէրինէ վաղ իթտի, վէ տօլապըն թա տէրինինտէն ուֆաճըգ պիր չէքմէճէ չըգարարագ՝ թէք-րար կելիպ եէրինէ օթուրտու:

Մէղքիւր չէքմէճէնին աէրտունինտէ պիր թուքամ գըվըրճըգ սայը սաչ իլէ՝ պիրտէ տիւրիւլի քեաղըտ վար իտի:

Պէրթա, քէմալի մուհապէթ իլէ պիր գաչ սուղիչլի սէօղլէր մըրըլտայարագ մէղքիւր սաչլարը տուտագլարը-նա տօգունտուրար:

Պու մուգատտէս եատիկեար, պու կիրանպահա սաչ-լար . . . քէնտի ճիյէր բարէսինին սաչլարը իտի. էվլա-տընատան քէնտիսինէ եալընըգ պու պիր թուքամ սաչ գալմը չ իտի:

Պէրթանըն խաղինէյի էէկեատնէսի, մահզուզիյէթի, վէ սատտէթի, անճագ պու պիր թուքամ սաչ իտի քի, տիւնեատէն մուֆարէգաթ իթտիլինտէ, եալընըգ անտէն այրը լմաղա մէճպուր օլտուղու իչուն թէէսիւֆ իտէճէք իտի:

Պէրթա, մէղքիւր սաչլարը էօրտի, վէ կէօյա սէօզ անլայօրլար կիպի անլէր իլէ սէօյլէշտի, վէ անլէրի խէն-տէու կիրեե (լալ և խնդալ) իլէ մուլէմմա իթտի:

Պատէհու մէզ քիւր տիւրիւլի քեպլըտը ապըր ապըր աչտը քի, տէրունինտէ ամի իւզդիքը սաթըրլար մուհարրէր իտի։

Ցանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ

Պու պէնիմ վասիյէթնամէմ տիր . . .

ԳԼՈՄԸ ՍԿԱԻՍ

ՄԱՅԼԸԲՐԷՆԻՆ ԳԼՋԼԱՐԸ

1

ՊԻՔԻՐ ՎԱԼԻՏԷ

ՅԱՆՈՒՆ ՀՕՐ ԵՒ ՈՐԴՒՈՅ ԵՒ ՀՈԳՒՈՅՆ ՍՐՐՈՅ (*)

Պու պէնիմ վասիյէթնամէմ տիր

Իլթէ Պէրթա ոը Մայլըրլէնին՝ չէքմէճէսինտէ մահճուզ պուլունան տէֆթէրլին իւզէրինտէ, պալատէ մուհարրեր լէվհայի բուհանիյէ պուլունմագտա իտի. մէզ քիւր վասիյէթնամէնին Հանրնտա տախ՝ պիքրի սէպգաթ իտէն պիր թուրթամ սարը սաչլար, հէմ հիւզնէնկիզ՝ վէ հէմտէ մէտարը թէսէլլի օլապիլէճէք պիր եատիկեար իտի քի, մէրգումէ, մահզա պու եատիկեար իլէ էչքի չէշմինի գուրու տըր, վէ միւթէսէլլի օլույօր իտի։

Պէրթա, ուսուլ իլէ տէֆթէրի աչըպ քէնտու քէնտույէ սէօյլէշէրէք՝ ամի իւզդիքը սէօզլէրի սէօյլէտի։

(*) Պու մուգատտաէս լէվհայը, էրմէնիճէ թէրճիւմէ իթմէյի մէնատիպ կէօրտիւք։

— Կասթօն, պունը Սէնթին իղտիվաճը կիւնիւնէ գա-
տար հրթիղ խաէճէք տիր, չիւնքի Սէնթ թէղէվվիւճ խաէ-
ճէք . . . մէրդումէ, պիր կիւն տէյիլսէ պիր կիւն մէսու-
օլաճադ տըր . . . Մայըրբէնին՝ էվլատլարընըն մահրում
օլտուղլարը սաատէթի, ձէնաազը հագ անա պախշ
իթաիւն . . . Սէնթ՝ թէղէվվիւճ իթտիքաէն սոնրա, էշ-
խասը մէսուաէյէ մախսուս օլան կէօղ հաշլարը իլէ, պէ-
նիմ հալի մահղունիյէթիմի եաա խոուպ աղլայաճադ-
ատը . . . պէնիմ վէրմասէթիմէ սահիպ օլաճադ, վէ սէվ-
կիլի Իսմաինուտընը մէտինէ պուլունտուղու մէղարճըղը վի-
դայէ խաէճէք տիր . . .

Պէրթա, Իսմաին իամինի անատղընտա սէօղիւնի դամթ
խոուպ տուրումտուլատը, մէրդումէ, պու իամի թէլաֆֆուզ
իթտակընտէ, սէտասը՝ մուդիդա ահէնկի կիպի միւէսսիր,
վէ նիւվազիշ քէտարանէ պիր ահէնկ քէսպ խոուպ, ղայէթ
հավաշ պիր սէս իլէ սէօղիւնէ տէվամ պիրլէ տէտի քի,

— Ֆագաթ արթըղ Կասթօնտա եօղ, իչթէ անը
տախի ախբէթտէ կէօրէճէյիմ . . . ա՜հ գալսիմի ֆու-
թուրսուզլըղ մէղարը իչինտէ տէֆն իթմիշ օլտուղումտա
լտաղմէն, էօլմէյիմտէ նէ գատար սէվճէք տատէմիրիմ
օլաճադ տըր . . . բէտէրիմի . . . վալիտէմի . . . վէ պիր-
ըտտէրիմ Կասթօնը . . . լտքին անլէր, պէնիմ ճիյէրբտրէմի
թտանըմտաըղլարը հալտէ աճէպա անը սէվճէճէլէ՞րմի . . .

Պէրթա, ճիյէր բարէսինին՝ պիր թուրթատ սարը վէ
դըվըրճըղ տաչլարը մահֆուզ պուլունան սանտըղճայէ
տօղրու ախֆը նիկեահ խաէրէք, շու վէչհ իլէ սէօղիւնէ
տէվամ իթտի։

— Ա՜հ էվէթ . . . քէնտիսինէ սէօյլէյէճէյիմ քի . . .
թտաթը թէղէսսիւմէլէրէ ուֆաճըղ գօլտարընը անլէրէ ու-
զատըն . . . վէ անլէր տախի պու հալ իլէ արթըղ Իսմաինըմը
սէվճէճէլէրինէ ատա չիւպհէ խաէմէմ . . . ա՜հ եա՛ Բատ-
պիմ նի՞չիւն բէտա իթտիւնլէը . . . տարը պէգատէքի օ-

լանլար, ինսանըն գատարը գալպինի օգուտմայը պիլիրլէր . . .
ինսանլար՝պէնի եալընըզ պու ֆանի ճիհանատ միւթթէ-
հիմ ատա խաէպիլիրլէր . . .

Պէրթա, պիր մրգատար սիւքիւթ իթտի . . . մէրդու-
մէ՝ բիւյա կէօրիւր կիպի պիր հալ իչինտէ խոի. պատէ-
հու թէքրար քէլամէ աղաղ խաերէք տէտի քի,

— Կասթօն՝ խանէտանընմըղընը սօն վարիսի խոի . . .
պատէղին Մայըրբրէ էօլմիւշ պիթմիշ տիր, ձէնաազը ալլահ
ապատս ճէտտիսիղէ ապիմ պիր դուվվէթու գուտրէթ
թէվոի իթմիշ իքէն, անլերին սիւլալէսինէ զատֆէթ վէ
սէֆալէթ վէրտի . . . վէ լաքին պու խանէտանընըն խոմս
չէօհրէթի՝ էր եա կէճ մահվ օլմալըյտրը . . . զիրա պու
ալէմտէ, քէնտի աթիդ չանս չէրէֆինտէն մահրում օ-
լան Մայըրբրէնին, արթըղ նէ՞ դըյմէթու էհէմմիյէթի օ-
լապիլիր . . .

Պէրթա, տայիմի սուրէթտէ պաշընը կէօյսիս իւզէ-
րինէ ասմըշ խոի խաէտէ, տուտագլարընտա կէօրինէն
հիւզնէնկիզ պիր թէպէսսիմ իչինտէ, քիպրու՝ զուրուր
չուլէսի իչթիհալ իթմէքտէ, վէ եէրէ տօղրու պագմագտա
օլան կէօղլէրի՝ բարլամագտա խոի. մէրդումէ, պիր հալի
պի ֆութուրլի իլէ պաշընը սարսարագ, ապիմ պիր ըզդ-
դաթըլա սէօղիւնէ տէվամ խոուպ տէտի քի,

— Սէֆիլ դըղճըազ . . . իչթէ քէտամլէն ֆէրտամուշ
իթմէքլինիմ լազըմ կէլէն պիր պէմանտա, քէնտիսինի իս-
թիթաար (յիշէլ) խաէյօրում . . . պունտան պէօյլէ արթըղ
ապատս էճտատտըմըղընը նամը մուազզամը պիղիմ տէյիլ
տիր . . . ֆամիլէտամըղընը ըէյիտս սէրվէրի մէդամընտա
օլան Կասթօն, խանէտանը ալիմիղին՝ ալամէթը ֆարի-
դայի միւթէատտիսէնին՝ հիչ պիր էսէրի պուլունմատըղը
հալտէ, պաշը ուճունտա օտունտան մտմուլ պիր խաչ
վազ խոիըմիշ օլան սէֆիլ պիր մէզարտա տէֆն իտիլէճէք

տիր . . . ա՜հ ձէնապը պլլահ, ալէմը պէգաաէ պիզէ հայ-
լըճա մէտեուն տըր . . .

Պու սէօզ, սայըր պիր քիմսէնին տիհանըլնտան չըդ-
մըշ օլայըտը, սօն տէրէճէ քիւսթահանէ պիր քիւֆր աատ
օլունաճապը տէրքեար իսէաէ, Պէրթանըն տուտագլարը
արասընտան, սաաէ վէ մուգնի (համողեալ) պիր թավը իլէ
չըդը վէրտի . . . մէրգումէ, պիր տագըդա գաատար սիւ-
քիւթահէն սօնրա թէքբար քէլամէ աղաղ իտուպ, չու վէչհ
իլէ պաաթը մէգալ իթտի:

— Ֆագաթ պէնիմ հավրուճաբմըն՝ սէվգիլի Իամօ-
նըմըն չիչէքլէրէ իհթիյաճը վար . . . պաաէղին անըն մէ-
զարընը քի՞մ թէղէին իտէճէք տիր . . . Շարլօթմը . . .
հա՛յըր, արթըգ աէը թանը յամամ . . . մէրգումէ պիպի
ասլա սէվմէզ իտի . . . Սէ՞նթ . . . ա՜հ աճապ օ պիչարէ
չօճուգ Իամօնըմը նէ՞ գաատար սէվճէճէք տիր . . . Ֆագաթ
մէրգումէնին բագու պիքիր ճանը, պու հէքեայէաէն թէ-
վէհհիւշ իտէճէք տիր . . . ա՜հ սէֆիլ մէզարճըգ, պուն-
տան պէօյլէ արթըգ հիչ պիր քիմսէ սէնի զիյարէթ իթ-
մէյէճէք տիր . . . սէֆիլ խաչ, պաաէղին իւզէրինէ չի-
չէքլէր վազ իտէն պուլունմայաճագ տըր . . . տէօրթ եա-
նընը չալը չըրըր իհաթա իտէճէք, վէ արթըգ վիճուտին-
տէն հիչ պիր էսէր գալմայաճագ տըր . . .

Պէրթա, պաշտան այաղա գաատար թիթրէմի:

— Հիչ . . . հիչ . . . քեամիլէն հիչ . . . օ գաատար
մուհապէթ . . . օ գաատար կէօզ եաշը . . . օ գաատար սա-
ատէթ . . . հէյհաթ ճիւմլէսիտե հիչ իմիչ . . . . . .
. . . . . .

Պէրթա, եօրկունլուգտան վէ ույգունսուզլուգտան
թապու թուվանը գաչմըշ օլտուղու հալտե տախի, եինէ
իհթիյաը Տիւչէսին նէգտինտե, քէնտիսի իչուն իզհար իտիլ-
միշ օլան եաթագտա եաթմայը՝ ասլա խաթըրընտան կէ-
չէրմէյօր իտի:

Մէրգումէ, գարիպէն էօլէճէյինի հըսս իտիյօր իտի...
էօմիւր, եավաչ եավաչ քէնտինտէն ըիւճաթ իթմէքտե
իտի. միւտէթը մէտիտէտէն պէրի, գուվվէթինէն մահվ
օլտուղուընը անլայըպ, քէնտինի մէզարա թէգաբիւպ իտէն
խաթվէլէրի (քայլ), պիր հալի պի ֆիլմուրի իլէ թաատտա
իթմէքտե իտի:

Պիչարէ Պէրթանըն հալի, ժալէտէն (ցող) մահրում
գալան պիր սէֆիլ չիչէյէ միւշապիհ օլուպ, վագթինտէն
էվվէլ սօլմաղա վէ գուրուտմաղա եիւզ թուրմուշ իտի, վէ
նասըլ-քի թէրու թաղէլիյինի զայպ իտէն չիչէք, պիր տէ-
րէճէյէ գաատար քէնտի զաաֆ բայիհասընը պատը սէհէրէ
նէչը իտեր, էօյլէտե պու սէֆիլ գըզգընաչ, քէնտի ալէմի
վահտեթի իչինտե, կէտ պէ կէտ հալավէթլի պիր իչթի-
քտա, վէ աշգու մուհապէթտէն միւթէվէլլիտ պօզունուգ
պիր վալէյլա սալը վիրմէքտե իտի. պու հալ՝ մէրգումէ-
նինն տէսթը բապպանիյէ թէսլիմ իտէճէք օլտուղու ճանը-
նընն էն սօն հըսսիյաթը իտի:

Մէրգումէ, օ կիճէ բահաթ իթմէքտէն իմթինա իտի-
յօր իտի. զիրա սօն տէֆտա իտի քի, ույգունսուզ գալ-
տընդը սահաթլարտա եազըլմըշ օլան սիթտունլար քէնտի նէզ-
տինտե գալաճագտը. մէզքիւր սիթտունլար՝ քէնտինին
էօմրի վէ էսրարը իտի:

Պէրթանըն, նէզտինտե տիզ չէօքմիւշ, վէ տուտու նի-
յաղէ տալմըշ օլտուղու հալտե՝ կէօրտիւյիւմիզ մէզքիւր
ուֆաղ մէզարճըգըն իւզէրինէ, պիր գաչ տամլա կէօզ
եաշլարըյըլա պիր գաչ չիչէքլէր աթմալարը իչուն, օ անէ
տէյին քիմսէնին քէչֆէ գաատը օլտաատըգը էսրարընը,
պու տէֆտա իհթիյարի օլարաք ֆաշ իթմէք իստէյօր իտի:

Պէրթա, գալէմէ ալմըշ օլտուղու վասիյէթնամէսինի
հավի, մէզքիւր տէֆթէրին քեաղըտլարընը չէվիրէրէք օ-
գումայա պաշլատը, պու սօն օգույուշը իտի. զիրա պիր
լպարէ արթըտմադ՝ վէ եախօտ էքսիլմէմէք իչուն, սօն

տէֆա օլարագ թէտգըդաթէ լուղում կէօրմիւշ իտի. մէղքիւր սիթուններըն պէտայէթինտէ, պաղը լուղէթլէր՝ կէօղ եաշը իլէ ըսլանըպ սիլինմիշ իտի իսէտ, ֆագաթ վարա վարա պիր սուրէթը վազիհէտե օլարագ գալէմինին սէպաթը կէօրիւլմէքտէ օլուպ, արթըգ կէօղ եաշը մէնապաընըն, հասրէթ աթէշի իլէ գուրումուշ իտիյինէ չիւպհէ իտիլէմէզ իտի։

Մէղքիւր վասիյէթնամէ, չու մնալտէ պէտ օլունմուշ իտի։

Մէզարլըղըն պաշը ուճունտա վազ իտիլէն ուֆագ խաշ՝ սիյահ աղաճտան մտմուշ տըր, մէղքիւր խաչըն իւղէրինտէ եալընըզ պիր իտիմ մուհարրէր տիր, Իտմէն։

«Պու իտմին ալթընա – բուհը իչիւն տուա իտինիզ – իպարէսինի եազմադա հաճէթ կէօրմէտիմ, չիւնքի մէլէքլէրին տուայէ իհթիյաճլարը եօգ տըր։

«Իչէթ ճիյէր բարէմ, եանի պիր թանէճիք էվլատըմ օրատա, օթլարըն ալթընտա մէտֆուն տըր։

«Պու սէօզլէրի՝ Պէրթայը սէվէնէրէ, ալէյհուսուս պէնի մուհաքէմէ իթմէք սէյահիյէթինի հայիդ պուլունան, խանէտանըմըզըն ըչխի՝ պիրատէրիմ Կասթօնա, վէ կիճէ կիւնտուզ ըչֆահը հալի իչիւն ճէնապը հազտան իսթիրհամ իթմէքտէ օլտուղում հէմչիրէճիյիմ Սէնթէ եազըյօրում։

«Կասթօն վէ Սէնթ, էվվէլլէրի պէնի սէվէրէր իտի, ֆագաթ չիմտի Պէրթայը ունուԹմուշ տըրլար. պէն պու խուսուստա ասլա իչթիքաթա իթմէմ։

«Պիր արալըգ անլէրին՝ հազդըմնտա ըղհար իթտիքլէրի մուհապէթին թէէսսիրի իլէ աղլատըմ իտի. չիւնքի պիր ճան, նէ գատար մուղթարըպ օլսա, եինէ պիր եատիկաթարտէն պաշգա պիր չէյ տախի սէվմէյէ մէճպուր օլուր։

«Ֆագաթ ճէնապը գատըրը միւթլագ հազրէթլէրի, միւտէթը էօմրիւմտէ՝ պէնի ֆամիլեատըն իչինտէ եալընըզ եաշամագըղա, վէ սաղ օլտուղում հալտէ, էօհիւմէ հիւքմ իթտի. հէմտն իտմի ազամը միւպարէք օլսուն։

«Էօվիւմ լինսանլարըն ըզգադթը գալպկյէսինի թահրիդ իտէր. պէն վէֆաթ իթտիքտէն սոնրա, Սէնթ իլէ Կասթօն պէնիմ հադգըմտա տիւչիւնէճէքլէր տիր, վէ էկէր պէնի աճըյտպտա աղլատագ խսթէրլէրէտ, էվլատըմրն իտմինի եաղմըշ օլտուղում օ ուֆագըգ սիյահ խաչը ղիյարէթ իթտիւնլէր։

«Սէնթ՝ հէնուշ չօճուգ օլմաղըլա, Կասթօն, սէրկիւղէչիմի մէրգումէյէ հէքեայէ իթմէյէճէք տիր. ֆագաթ եալընըզ պիր տէֆա օլսուն՝ անը մէղքիւր ուֆագըգ մէղաըրն եանընա կէօթիւրէճէք, վէ Սէնթ օ մէղաըրն իւղէրինէ չիչէքլէր վազ իտէճէք տիր։

«Սէվկիլի պիրատէրիմ, վէ նազը հէմչիրէճիյիմ . . . պէն սէֆիլ պիր գարըյըմ, բէք չօգ մուղթարըպ օլտուս, չու հալի բիւրմէչլէչ լուԹֆէն, վէ ղիբրիտ հիւրմէթէն, թալէպ իթտիյիմ չէյլէրի իյֆա խոնիզ . . .

«. . . Վօժիրառ զօգաղընտա իգամէթ իթմէքտէ իտիք, չէֆգաթլը վէ ադիպէ վալիտէմիզ, պիր տահա չըգամայաճագ օլտուղու էճել եաթաղընտա ինչէյիպ տուրտույօր իտի. Պիօ, քէնտի էսկի մինտերի իւղէրինտէ եաթըպ, ըսրթմա իտաթալըղընտան թիթրէյօր իտի, վէ Կասթօնըն, կիրիֆթար օլտուղու օ միհղիք խտաթալըղըն թէէսսիրինտէն էրկյիպ պիթտիյինի կէօրմէչլէ, եէյտու մաթէմիմիզ գաթ պէ գաթ թէզաեիւա իտիյօր իտի։

«Շարլօթ իլէ Սէնթ, հէնուշ չալըշմադ հալտէ իտիլէր։

«Պէն իսէ զաթէն, հիւրմէթլիւ գատըն նինէմիզ՝ մատամ Տիւշէսի գայըրմագ վազիֆէսինի տէր իւհտե իթմիշ իտիմ։

«Պիր կիւն եէյճէճէք էթմէյիմիզ գալմատը, Կասթօն աճ իտի, վէ մատամ Տիւշէս տախի, Թատամը հազըրլա-

մամ իչիւն պանա էքիտէն էմր իտիյօր իտի։

«Պաւ տէհչէթամիզ կիւնի իսթիքթար իթմէլէրի էլզէմ տիր։

«Օ վագըթ, չիմտիքի կիպի մատամ Ցիւչէսի սուրէթը զահիրէտէ ըէֆահը հալ իլէ իհաթա իտէճէք վասէթալէրտէն մահրում իտիք. էզճիւմլէ մուսախլէյհա, Բալէ Րօաեալտա միւսիւ Բօլիպին էվինտէ, ճիւմլէմիզին՝ պիր գուլիպէճիք տէրունինտէ սըղընտըղմըզ հէնկեամտա, տիւչար օլտուղումուզ զարուրէթի, էօյլէ եադընտան կէօրէմէյիւպ, վէ ալելխուսուս մաշուչկէթ, մուսախլէյհայը պիւսպիւթիւն պիր հալի պիֆիթթուրի իչինէ գօյարադ, կիւրիֆթար օլտուղումուզ զարուրէթու սէֆալէթի հադգընտա գաթան չիւպհէ իթմէյերէք, պիզի եվվել քի սատտէթը հալիմիզտէ զանն իթմէքտէ իտի։

«Ձադաթ օ կիւն արթըդ եէյէճէք հիչ պիր չէյիմիզ գալմամըշ իտի. պիչարէ վալիտէճիյիմիզ, տիլու տիմաղընը եադմադտա օլան հէրարէթին թէսկինի իչիւն՝ իչմէքտէ օլտուղը չէրպէթտէն, պիր տամլաճըդ օլսուն վէրմէմիզի՝ պէյհուտէ նիյադ իտիյօր իտի...

«Մատամ Ցիւչէսին նէզտինէ կիթտիմ... տէրունիմ դան իլէ մէմլու իտի... զիրա, մուսախլէյհայէ տէհչէթլիւ պիր տարպէ վէրէճէյիմի զանն իտիյօր իտիմ. նիհայէթի քէսալը գուվվէթի իտէրէք քէնտիսինէ,

«— Գաարն նինէճիյիմ, էվլատլարընըզ աճ տըր, հէյճէք էթմէքլէրի – հօդ – տէտիմ։

Մուսախլէյհա, սաման տօլտուրուլմուշ իսկէմլիէսի իղէրինտէ օթուրմուշ իտի. զանն իտէրսին քի, պարիտանէ նիկեահընը էլան կէօրմէքտէյիմ, տէտիյիմ սէօյիւ իչինճէ ֆիթթուրտատզըտըգա,

«— Սէվկիլի գըղըմ, պէն սիզէ նէ՞ եարատալիրիմ – տէյու ճեվապ վիրմէսի իլէ, պէն տախի բէրեկէյերէք տէտիմ քի,

«— Վադաա դատըն նինէճիյիմ, սիզ պիզէ պիր չէյ եարմազա պօրճլու տէյիլսինիզ, վէ պիզիմ՝ տայիմա սիզէ խըտմէթ իթմէք վաղիֆէմիզ իսէտէ, ֆագաթ...

«Մուսախլէյհա՝ սէօզիւմի գաթ պիրլէ, քէնտի դըստա վէ ամիր սէտատըյըլա – մատմազել, խէյալաթը թէրք իտուպտա հադըդաթը հալի իթիխազ իտէլիմ – տէտի։

«Ադրթըդ պուննատն իլէրիսինէ վարմազա ճէսարէթի իտէմէտիմ...

Ֆագաթ եանընտաքի օտատա կատթօն՝ Սէնթի չըղըրտաք մէրգումէյէ – գարնըմ աճ ատը – տէյօր իտի։

«Սէնթ իսէ՝ հընչգըրտարադ աղլայօր իտի, պիչարէ գըզճըազ...

«Պու ահվալի հիւզն իչթիհազին ճիւմլէսինի իչիթմէքտէ իտիմ։

«Մատամ Ցիւչէսին իսթիհազ իթտիկի ալթունտան միւսէննա էնճիյէ գուլթուսը, նէզտինտէքի ուֆագ մասանըն իւղէրինտէ տուրույօր իտի. մէղքիւր գուլթունըն իչ գաբաղընտա պիր սուրէթ թէրսիմ իտիլմիչ իտի քի, պու սուրէթին սահիպինի հիչ պիրիմիզ թանընմամագտա իտիք. Մայլըրդ խանէտանը միյրասընտան եալընըզ պու միւսէննա գուլթու գալմըշ իտի։

«Կէօզէրիմի՝ մէղքիւր գուլթունըն իւղէրինէ հատր իթտիմ. զիրա պու գուլթու, կէրէք վալիտէյիզի, վէ կէրէք կատթօնը, պուլունտուղլարը վէկիմ հալտէն գուրթարմազա միւքթէտիր իտի. պու գուլթու, ֆամիլեամըզըն համիսի՝ վէ մուավինի օլան ժան-Մարի-Պիօնըն, իտէյի սբհհէթ իթմէսինէ մէտատ օլապիլիր իտի. վէլհասըլ մէղքիւր ալթուն գուլթու, թէքմիլ ֆամիլեամըզը՝ մուվագաթէն օլսուն խէլաս՝ վէ իհեա իթմէյէ քիտաֆի իտի։

«Թէքմիլ գուվվէթու ճէսարէթիմի ճեմ իտէրէք մուտախիլէ յհայէ,

«— Հիւրմէթլիւ գատըն նինէճիյիմ, սիզէ տալա լու-

զուսը օլմայան պու գաւթու, պիղիմ սեպեպը իհեամըզ օ-
լաճագ սըր – տէհիմ։

«Մուսմաիլէ յհա, սէրի պիր հարաքեթլէ էլինի գուքթու-
նըն իւզերինէ վազ իթտի քի, իբէքլի էլպիսէսի ալթընտա
նիհան օլուպ կէօրիւնմէզ օլտու, վէ հիտաէթու չիւպհէ
իյմա իտեր պիր սիյմա իլէ եիւղ իւմէ պագտը, վէ պէյազ
սաչլար իլէ մուհաթ օլան պաշընը սալայարագ տէտի քի,

«—Պէօյլէ հա... ափերին սէվկիլի դըզըմ, Մայըբրե-
նին միւճէվհերաթընը պէյնինիզտէ թագսիմ իթմէք ի-
չիւն, վէֆաթընա պէքլէյէմէ յօրսունըզ էօյլէմի... փա-
գաթ մաաէմ քի ագճէյէ իհթիյաճընըզ վար իմիշ, կէլի-
նիմ, եանի վալիտէնիզ, էկէը իսթէրսէ Պուրկօնէըտա վա-
գը ավալօն սէյֆիյէսինի, վէ եախօտ Պըրըթանիատաքի Փէր-
կէզ Ագաըընը սաթտապիլիը, անլա՞յօրմուսուն մատմաղէլ...
գայըն բէտէրիմին գօնաղընը գօյ իճարա վէրսին, եախօտ
Սէն-Թօմա-տէ-Ցիւն, Նէյ, վէ Պըլէսագ ագարաթընը գօյ
ըէհին իթտին, Մայըբրենին թահաը թասաըրուֆընտա օ-
լան էմլագըն սէօղիւնի իթմէյօրում, զիրա անլէրին վա-
րիալէրի վար... վէհասըլ իսթէտիյիսիզ անտէ, հէր շէյի
նագտէ թահվիլ իտէպիլիրիզ... Է՛հ սէվկիլի դըզըմ,
պիզ ագճէ խուսուսընտա ասլա տաըլըզ իչինտէ տէյիլիզ,
վէ հէմտէ օլամայըզ... հա՛յտէ ըէճա իտէրիմ թաամը
հաղըրլայընըզ...

«Մուսմաիլէ յհանընն պու սէօղլէրինտէն վալիհու հայ-
բան օլուպ գալա գալըրմ։

«Փագաթ Սէնթ աղլայօր իտի, մէրգումէնին նալէու
ֆէրեատընը՝ տայիմա իշիտիյօր իտիմ։

«... Ա՛հ օ վագըթլար, պէօյլէ չիմոիքի կիսի քիւ-
շէյի ինզըվայէ չէքիլմիշ տէյիլ իտիմ, պէնտէ սիզին եաշա-
տըզընըզ էօմր իլէ եաշայօր իտիմ, պէնիմ իլէ տէ սաղ պիր
մախլուգ նագարըյըլա կէօրիւշիւրլէր իտի.

«Աաքին օլտուղումուզ իսանէնին ալթ գաթընտա պիր

աաէմ իգամէթ իթմէքտէ իտի. պու աաէմին՝ մէրհամէթ,
վէ խայըրխահլըզ խուսուսընտա քէսպ իթտիյի չէօհրէթ,
թա պէնիմ գուլաղըմա գատար վատըլ օլմուշ իտի, մէր-
գումէն՝ ֆուգարա վէ միսքին մէնաֆիյի իչիւն, գահ-
րիմանքեարի պիր զայրէթլէ չալըշմագտա օլտուղունու ի-
չինմիշտիմ, պու աաէմին ֆէտաքեարըզը՝ աերբէճէյի նի-
հայէյէ վատըլ օլմուշ իտի. ֆէլաքէթ վէ սէֆալէթլէ մուզ-
թարըզ օլան պիչարէկեանը, թէսէլլի իթմէք իչիւն հապ-
սու մէնֆիյի կէօրիւնէ՞ալարըմը չ, տէրլեր իտի։

«Հաթտա Ժան-Մարի-Պիօ տալի, քէնտինէ վէրիլէն
մալիմաթի միւճիպինճէ, չօգ տէֆա – պու ալիճէնապ
զաթ, գալէմինի՝ ֆագըր ֆըգարանըն էմրը հիմայէթինէ
հապ խէրէք, կիրուզը աղնիեա ալէյհինտէ տայիմ պիր
մուհաբէպէյէ թէչէպպիւս իթմէքտէ տիր – տէր իտի։

«Ա՛հ պիրտաէրը ազիզիմ, սաատագա իսթէմէք իչիւն
բէք աղ ճէսաբէթ լազըմ սըր, ֆագաթ սէվտիքլէրինին
մուպթալըպ օլտուգլարընը կէօրէպիլմէք իչիւն, բէք պէօ-
յիւք պիր չէճաաթ էլզէմ տիր։

«Ֆիմանէաէն կէօրիւնմէքսիզին տըշարը չըգամըմ, վէ
տօղրու մէրգումէ խայըրխահ զաթըն գաբուսընը չալտըմ։

«Մէրգումէն իսմինի սանա պէյան իթմէք իսթէմէմ,
զիրա հիտէթու չիտէթինի մուճիպ օլմագլըզըն նէ ֆայ-
տաէսի օլապիլիը, պէյհուտէ պիր ինթիգամ հըսսէյամը...

«Սըֆաթըմ կէօզ եաշըյըլա միւլէմնա օլտուղու հալ-
տէ մէրգումէն օտասընա կիրտիմ, վէ հընչգըլըա հընչգը-
լըա ագլայարագ,

«— Վալիտէմ ճան վէրմէքիւզրէ տիր, վէ պիղիմ իսէ
պիր լօգմա եէյէճէք էմմէյիմիզ եօգ – տէհիմ,

«Մէրգում ալիճէնապ զաթ, էլմի թուքթուպ՝ պէնի
սաքին օլտուղու տայիրէսինին ուզագ պիր ճիհէթինէ կէօ-
թիւրտի։

«Հիչ պիր կէօնա չիւպհէյէ զահիպ օլմագըզըն անէ

սալիք օլտուս, մերգուս արգամըզտա օլան գաբուլարը իհթիմամիը սուրբեթտե գաբայօր իտի։

«Նիհայեթի էն սօն օտայա վասըլ օլտուղումուզտա պէնի ետնընտա օթուրթտու, վէ – մատմազէլ, բէք կիւզէլ – սինիզ – տէտի։

«Օ տադըգտա վէհիմ պիր հըսսիյաթ իլե գալպիմե աէն պիր սէտա եիւքսէլիպ, պանա ֆիրար իհթիմէքլիյիմի թամսիյե իտիյօր իտի, ղիրա պու աաէմին սիյմասը՝ աէհշէթիմի միւճիպ օլարադ քէնտինտէն նէֆրեթե իտիյօր իտիմ, ֆագաթ սեվմիյիմ ղէվաթըն էմրի խելասը իչիւն ճէտուբ վէ շէճի օլմադըղըմ էլղէմ իտի, վէ պունտան գաթին նադար, մերգումըն ֆըզարա հադդընտա օլան շէֆգաթու մերհամեթի սէնալերի իլե դուլադըլըմ տօլմուշ օլուպ, թաալիյի հադդընտա սույի ղաննէ ղահիպ օլամադ իտիմ։

«Մերգում, եվվել եմիրտե պիր թավրը բէտէրանէ իլե սէօղէ պաշլայուպ, քէնտիսինէ միւրաճաաթ իհթիղ օլտուղում իչիւն թեշէբբիւր իհթիեքտէն սօնրա, խայըրխահղըդտան պահո իտէրեք՝ երպաապը միւհթաճիյինի քեամիյապ իհթիէքլե նէ գատար մահղուզ օլտուղունը պէյան իհթի։

«Մերգումըն պու սէօղլերինի թագտիր իհթիէքլե պէրաապեր քէնտինտէն ադիմ պիր աէհշեթ հըսս իհթիէքտե իտիմ, չիւնքի սըյրըդճա վէ աէհշեթամիղ պադըշըյլա պէնի եէյէճէք ղանն իտիյօր իտիմ, վէ տայիմա պանա – բէք կիւզելսինիզ – տէյէրէք, խելֆու աէհշեթիմի արթըրըյօր իտի։

«Մերգում էլլերիմի թուրթարագ տէտի քի,

«— Գըզըմ, պունտան պէօյլե սեվմիյին քիմսէյէր եթէմէքսիզ գալմայաճագ, վագտա պէն ղէնկին պիր ատէմ տէյիլիմ, վէ հաթտա սէֆիլլերի թէսելլի իհթիէք իչիւն ադիմ պիր ղայրեթլէ կիւմիշ օլտուղում մահբէտտէն հէնուզ չըգմըշըմ... ֆագաթ պու ճիւմլե տիւնեատե պիր ատէմ

սօն տէրէճէ ֆագըր օլտա տախի, եվինէ հատտինճե քէնտույէ պէնպէրլերէ պիր մուավէնեթի իտէպիլիր... խելասայի քէլամ գըզըմ, պուրայա կէլմէնիզ բէք ագըրըզդ իհթիշ օլտուզուզ։

«Պու սէօղլերի հէնուզ թէխաթթուր իտիյօրում. զիրա պու սէօղլեր, միւտեթը մէտիտէտէն պէրու լինճիմատ իհթիշ, վէ հալաքեթտէն պէրի գալմըշ օլան գալպիմի թահրիգ իհթիալեր, տօղրուսը՝ պու խայըրխահ աաէմին հագդընտա սույի ղաննէ ղահիպ օլտուղում իչիւն քէնտիմի թայեիպ իհթիմ, ա՛հ սեվկիլի հէմշիրէճիյիմ, վէ պիրատերը ադիպիմ, պու հէքեայէնին աէվամը՝ սըրֆ հագդաթը հալտէն իպարեթե տիր։

«Մերգում ալինճնագ էտիպին (գիտնական) պիր հաբաբեթե իպրազ իհթիյինի կէօրմէմիշ, պիղէ վատ իհթիպի միւավէնեթի նադիյէյի կիտուպ կեթիրճեճէք զանն իհթիմիմ, արթըզ թահամմիւլիւմ գալմամըշ իտի, զիրա սիզ պանա պէքլէյօր ըտընըզ, վէ հաթտա պաշըմըն իւզերինտէն, սիղին աճլըգտան նաչի իհթիյինիզ իչթիքեաէլերի իչտիյօրում զանն իհթիէքտե իտիմ։

«... Նակէհան գօլլարըմըն սըգը պիր պէնտ իլե պալանտըղը հըսս իտէրեք ավազըմ չըգտըգճա պաղըրտըմ...

«Ֆագաթ եաալընըզ պիր ֆերեատ իտէպիլտիմ, զիրա օ անտէ տուտագլարըմըն իւզերինե աղըր պիր պաղ գօնույօր կիպի մեբրուհ պիր աղըզ վաղ իտիլտի...

«Թէքմիլ գուվվէթիմ իլե օղրաշտըմ, չիւնքի օ վագըթ գուվվէթիմ եէրինտե իտի։

«Ձէննապը հագ, գատըն զիւմրէսինէ՝ պուլունտուղը վարթայը հըսս իհթիէք գապիլիյէթինի իհսան պույուրմուշտըր, տիւնեատե հիչ պիր չէյ պիլմէզ իբէն, սեֆալէթիմի թեշէբիւ իտէճէք օլան պու աէհշեթիւս տագըգատա, հէր չէյի անլայըպ պիլտիմ։

«Խայըն հէբիճ սօն տէրէճէ եօղուլուպ ճանվէր կիպի

խըրլամաատա, գըրմըզը ակյնասը նիւղիւմի էզմէքաե, վէ աթէչ կիպի եագըճը օլան նէֆէխ պէնի պօղմադաա իսի։

«Մուգավէմէթէ տէվամ խակյօր ըռըմ . . .

«Մէրգում, մաղ լուպկյէթինաէն նաչի խըրլայօր իսի. գան իլէ միւլէյմնա կէօղլէրի տայիրելէրինաէն տրշարը ֆըրլամրչ իսի . . . տէրհալ տիզլէրի իւզէրինէ գարանաը, վէ պէն տախի քէնտիմի խէյաս օլմուշ գանն իթաիմ . . .

«Ֆագաթի թէքրար քէօրիւրէրէք, վէ քիւֆրի հագաըրէթի իաէրէք այադա գայդաը, վէ տիշլէրինի կըճըրթաատարադ հուտիրուգլա կէօյսիւմէ իւչ աէֆա վաւրմասը յըլա, գանն իաէրսին քի էճել կէօղիւմէն էօնէնաաէն կիւզար իթաի . . .

«Կա՛նթօն, սէվկիլի պէրաաէրիմ. . . պէն միւտէթը մէսաիաէն պէրաւ պու տաէմէ աֆվ իթմիշիմ տիր, վէ հաթտաա քէնտի ճանընըն սէլամէթի իչուն հէր կիւն ձէնտապը հագդա նկյադ իթմէքտաէյիմ։

« . . . Օն պէշ կիւն գատար հալէթը նէղկյէտե հայաթու մէմաթ (կէնտց և մահու) արտասընտա գալտըմ, նէ պիր չէյ տիւշինէպիլիր, վէ նէտե պիր սէօզ սէօյլէյէպիլիր իսիմ. սիզ պու հալի ունութմուշ օլմազտընըզ . . .

«Պու տէհլէթտամիզ հալէէն այըլտըզըմտա սիզի հաթտաղըրն էթրաֆընտա կէօրտիւմ . . . վայիտէմիզ վէֆաթ իթմիշ իսի . . . Եա՛ Բապպիմ աճտապ սուչո՞ւմըյըմ . . . տիւշար օլտուղում ֆէյլաքէթին ապըրըզընը քէնտի խէմէյօր իսիմ . . .

«Ֆագաթի գալպիմի ապիմ պիր խէվֆու մահզունկյէթի իւթիտապ իթմիշ իսի խէտե, նէ չէյտէն գօրդտուղումը պէկլէմէյօր ըռըմ, ույդուսուզ գալտըզըմ կիճէյէրտե, ոօն աէրչճէճ պիր ճան սրդընթըռըյըլա մուզթարըզ օլարադ, տայիսը հայընըզ գալմադըզդա արզու խաէր, վէ թէնհալըզըմտա տախի էթրաֆըմտա հարաքէթի, վէ բաթըրտըզը պիր էօմիւր կիւզար իթմէսինի խաթէյօր իսիմ։

«Սի՛զ եա՛ սէվկիլի գարնտաշլարըմ, սիզ օ վագըթի եաըընըզ պէնիմ իլէ իչթիղալ խտուպ տիւշար օլտուղում ճան սրդընթըռընըն էսպասը մէճհուլէսինի քէչֆ իտէպիլմէյէ չալըշըյօր իսինիզ, պիչարէ Սէնթ, պէնի պիր թագըմ նիւվաղիշէր իլէ թաթթիպ իտէր, վէ Շարլօթ իսէ, հալի սէպավէթէ մսխաուս օլունակէլէն պիր մահզուղիյէթլէ տաչիմա պէնի իսթիճվապ իթմէյէ չալըշըյօր իսի. հէյհա՛թ . . . ճէվապ վէրէպիլմ՛րմիյիսիմ, չինքի եաըընըզ տէհղէթլու պիր տարպէ իլէ խիթամ պուլմուշ պիր մուճատէէյի անճագ աէրխաթըր իտէպիլիյօրըռըմ, հէր պիլտիյիմ պունտան իպարէթ տիր, վէ իչթէ քէնտիմի միւտաֆաա վէ պէրի իւզդիմէ իթմէք իչուն պունտան պաչգա պիր չէյ պիլմէզ իսիմ։

«Վագտաա պիր ճինայէթին վուգուրընը թէխաթուր իտիյօր ըռըմ իսէտե, ֆագաթի ճանիյի իթհամ իտէմէզ իսիմ . . .

«Ճանիինին իսմինի սէօյլէմէյէ ուրթանըյօր ըռըմ, վէ իչթէ պու կիւնէ գատար ասլա քիմսէյէ պէյան իթմէսիմ, նիչիւն . . .

«Ճանիյի մէրգում, էհլի ինսաֆ վէ խայըրխահ սըֆաթը ճէլիլէսինի հայիզ օլտուղու հալտէ, իսանէմիզտե իսքեան իթմէյէ տէվամ իտիյօր ըռըմ, իրթիքտապ իթմէսիի ճինայէթտէն ասնրա պիր այտան զիյատե օթուրըռ. գանն իտէրսին քի պէնտէն գօրգաճագ հիչ պիր սէպէպի օլմասըզընը բէք ալէտ պիլիյօր իսի. պիր այտան ասնրա խանէմիզտէն չըգուպ կիթմտի, վէ պիր տահա եիւղիւնի կէօրէմէտիմ։

«Ճէնտապը զաֆուրը քէրիմ, մէրգումա հագըզդի պիր նէտաամէթ իհտան պուչուրուպ կիւնահընը աֆվ էյլէյէ։

«Թէարիճէն իտաէյի սըհհէթ իտուպ, վէ սիզին սուալլէրինիզտէն պիզտար գալտարադ եալընըզ մաատամ Տիւչես իլէ վագըթի կէչիրմէյէ արզու խաէր իսիմ։

«Նինեվիէ՝ Մատամ Յիւշէօին հագդընտա հըսս իթ-
ակիմ օ ճիատի հիւրմէթ, մահղա քէնտի նէզտինտէ իս-
թիհսալ իտէպիլտիկիմ բահէթի պալ լէյ պիրլէշիւպ, անըն
ևանընտա գալմագլըդա պէնի մէճպուր իտիյօր իտի, չիւն-
քի մուտտիէյհա կէօզ ևաշլարըմը կէօրմէդ, վէ նալէու
ֆէրևատըմը իշիտէմէդ իտի:

«Զանն իտէրսէմ մատամ Յիւշէս, պէնի տայիտա ադ-
լու տիրայէթտէն պի պէհրէ պիր ատապ ատտ իտէյօր իտի,
չիւնքի քէնտի կէօզլէրի էօնիւնտէ օ գատար մուղթարըդ
օլտուղումը կէօրիւպտէ, հիչ պիր կիւն պէնի իսթիճվապ
իթմէտի:

«Պու հալ իլէ այլարդէշտի:

«Պիր կիճէ նահէհան զարիպ վէ աէհչէթիու աղրըլար
իլէ օևանտըմ... բահմիտտէ պիր չէյ հարաքէթ իտիյօր
իտի. քէմալի թէհայեիւր իլէ աէրուննիստէ վուգու պու-
լան պու թէպէտտիւլաթը մէճհուլէյի նադարը արգգա-
թէ ալտըմ, պաղըրտադլարըմընն թիթրէտտիկինի հըսս իտի-
յօր ըտտըմ...

«Ա՛հ... ան պէ ան վալիտէ օլաճադ օլան պիչարէ
պիր դըզճըպաղըն գալպինի, պիր սեմալի մահզուդիյէթ չու-
լէսի իլէ իչթիսալ իթմէյէ ձէննապը Ալլահտան մատէ քիմ
մուդթէտիր օլապիլիր. պիր ճահիլ պադիրէնին չէքտիկի
ապրըլարընն պու մանտատար վատինի, ձէննապը գատըրը
մուրլագ հազրէթլէրինին սէտտայի իլահիյէսինտէն պաշգա
համնկը սէտտա չէրհու պէյան իտէպիլիր...

«Թա բէյղուլէյի գալպիմտէն պիր վավէյլա գօրը
վէրտի, հուտուտսըդ վէ նիհայէթսիզ պիր մուհապէթ հըսս
իթմէյէ պաշլատըմ, էլլէրիմի պիթիչտիրտիմ, վէ ձէննապը
հագգա տուա էյլէմիմ:

«Ի՛վլատըմ իչիւն տուա իթտիմ, հըսս իտէ կէլտիկիմ
պիր ըզդգաթը չէտտէ, անըն սահէյի վիճուտէ գատէմ
պատաճաղընը կյմա իտիյօր իտի:

«Վալիտէ օլմուշ ըտտըմ, արթըգ պունը բէք ալէա
պիլիյօր իտիմ...

«Ի՛վէթ վալիտէ օլտուս... պու լէյլէյի միսպարէքէ
(օրհնեալ դիշեր) պէնիմ իչիւն խոշ խսմուտլէրէ, հատտը-
հիսապըդ ըզդգաթէ, վէ պիր արզուչի կէրմա կէրմի կի-
ճէսի օլտու...

«Ի՛վլատըմ... ա՛հ զաթէն անը թարիֆի ղայրի
գապիլ պիր մուհապէթ իլէ սէվմէյէ պաշլատըդ ըտտըմ:

«Մէզբիւր կիճէյի՝ գալպիմի բարէէյիճի պիր մէճ-
հուլիյէթ, չիտէթլի պիր գօրգու, վէ տէհչէթլիս ադրը-
լար իլէ կէչիրտիմ:

«Նէ՞ տէհչէթտիդ հալ... վալիտէ օլմուշ ըտտըմ, վէ
մատտատզէլ տը Մայլըբրե թէտտիյէ գըլընըբ իտիմ:

«Մէկկիյիմ կատթան, հէնգէտտը սէպապէթթիպտէ
հիւրմէթլիս վալիտէմիդ, կէրէք գալպէն, վէ կէրէք սը-
ֆատթէն, եէքտիկէրիմիդէ պէնդէտիյիմիդի սէօյլէր իտի,
ևանի – խոշ, հալտէթլի, ֆագաթ միւթէքէպպիրտինիդ
– տէր իտի:

«Մէրհուտ վալիտէմիդին՝ պու սէօզիս բէք տօղրու
ապը. ձէննապը Ալլահ՝ ապատս ճէտատիդին մալիք օլ-
տուգլարը հէր չէյի ելիմիդտէն ալարագ, ևալընըդ անդ-
րին իդղէթը նէֆս հըսսիյաթը իլէ թէքէպպիւլէրինի սի-
դէ թէրք իթմիդ տիր:

«Պիլտաէրը ապիդիմ՝ պու հալ սիդի իչիւն բէք միևա-
սիպ տիր, թէքէպպիւր՝ պիր երքէք իչիւն բէք կիւդել պիր
խատտ տիր, եվէթ քիպրիկէթ՝ սիդի իչիւն մուճիպի պէտտա-
լէթ վէ ֆադիլէթ տիր...

«Ձագաթ պէնիմ իչիւն... պէն քի նամուտըմ բա-
յիմալ օլմուշ մուհադդար սէֆիլին պիրիկիմ, վէ տատտար-
լարընտա ճէվէլան իթմէքտէ օլան Մայլըբրէնին չէրէֆիլ
դանը, թարիգը ճէվանընը չաշըրմըդ ատը...

«Պիդիմ կիսպի միւթէպեր վէ նամուտար պիր ֆամիլտայէ

մէնսուպ օլան դըղլար իչուն, եալընըզ պի սուչ օլմադըդ՝ իքթիֆա իթմէմիյինի բէք ալէա պիլիրիմ, Է՛վէթ պիղիմ իչուն տիւչարը ֆէլաքէթի օլմագ պիլէ մէնսու տըր, ճէպրի օլան պիր հագարաթի տախի, պիր ալամէթը ֆարիգանըն ճէվհէրի նամուսընը քէսը իտեր պիր պէտպահալըդ տըր, եանի պիր ճինայէթը մէղմումէ կիսի, Մայըրբրե լսանէտանը նամը նամխինի թահդիր իտէպիլիր։

«Է՛հ . . . թահդիր իտիրմիշ, վէ նամուսընը զայը իթմիշ օլան մատմազել տը Մայըրբրե, հէման պիր մանասթըրա իղթիճա իթմէյի իտի, ատ յէրլի։

«Բէք ալէա պիրատեր բէք ալէա, պէն զաթէն քէնամ քէնամխի մուհաքէմէ իտերէք, մահքիմիյէթիմի հիւքմ իթմիշ պիթիրմիշիմ, զիրա իչիթ կէնճիլիք իչէ էօմրինի հէվա իթմիշ պիթիրմէյէ մէթին պիր սէտա վազ իթտի։

«Ա՛հ ատէնեանըն հէր նէվի մահզուզիյէթինէ գարշու մէսուտ վէ սաքիթ պիր մանասթըր տահա օլապիլիրմի քի, պէնի իհթիյարի օլարագ գարանտըզը մահրէս գատար վէհիմ վէ տէհչէթլի օլապիլմէն։

«Ճէնապը Ալլահ՝ պէն պիչարէ ճարիյէսինի, գատըն նինէմիզ մատամ Յիւչէս հագգընտա պիր հիւքմէթը ֆէվգէլատէ իլէ միւքէլլէֆ իտուպ, միւսաատէ պույուրտու քի, շու հալի վահտէթիմ իչինտէ ատա իշթիքթա իթմէյիմ . . .

« . . . Բէմալի թէրէտատիւտ, տապըրսըզլըդ, վէ ապիմ պիր խէվֆու տէհչէթ իլէ, պիր շէյին վուգուբնա ինթիզար իտիյօրտըմ, հիչ պիր շէյտէն մալիւմաթըմ օլմամագլա, ապրը վէ սըզլըլարըն պու մէնզարէյի ֆաճիասընը՝ ատա քէնֆ վէ թատավվուր իտէմէմէքտէ իտիմ, օ ֆաճիայը քի՝ պիր գատընըն էօմրինի իքթիյէ թատսիմ իթմէքլէ, պիր մախլուգըն թէվէլլիտանինէ մուճիպ օլուր։

«Ճէնապը գատըրը միւթլագ հագրէթլէրի հագգընտա հուտուտսուզ վէ նիհայէթսիզ իմանըմ օլմաղըլը . . .

ատա պիր հազըրլըդ կէօրմէմիշ, վէ եախօտ հիչ պիր կէօնա իհթիրազ էլտէ իթմէմիշ իտիմ։

«Սուչսըզ օլտուղում ճէնապը հագգա մալիւմ իտի։

«Պու նօգթայը պէյան իթմէք լազըմմը տըր . . . ֆագաթ քիւսթախ վէ մէճնունանէ պիր էֆքեար իտի պու, զիրա չու հալտէ քէնամի պիքիր վալիտէթուլահէ մուճահիտ իթմէքլէ . . . տիւչար օլտուղում կիրտապը սէֆահէթին կչինաէն, հէր կիւն քէնամխինէ տուա իտէյօր իտիմ... պէն քի՝ հէնուզ հալի սէպավէթտէն չըգմըչ, վէ գաթան պիր քիմսէյի սէվմէմիշ օլտուղում հալտէ, պիր էվլատ տօղուրաճագտըմ . . .

«Եա՛ ազիզ պիքիր . . . պէնիմ թահդիրատը մէճհուլէմի, սէնին էօտարը իլահիյէնէ միւճահիտ իթմէյէ ճիւրաթ իթմիյիմ իչիւն, կէօզ հաչըյըլա աֆվընը իսթիրհամ իտերիմ . . . ֆագաթ պէնիմ (Յիսուսըմ) . . . եանի պիր տանէճիք էվլատըմ տօղաճագ իտի, վէ պէն անըն սօուգատան տօնմուչ վիճուտունի ըսընաըրաճագ պիր եէմիկյէ պիլէ մալիք տէյիլ իտիմ. . .

«Եա՛ ազիզ պիքիր . . . եա՛ չէֆգաթլու վալիտէ, սէն պանա աֆվ էյլէ, էվէթ սէն ումում վալիտէյէր հագգընտա տայիմա մէրհամէթ իտերսին . . .

«Թէքմիլ իւմիւտիմ սէնատէ իտի, տուամը խիթմաթ իթտիքտէն սօնրա՝ պիր խէնատէյի իլահի իլէ թէպէսսիմ իտերէք, միւպարէք էլինի պէնիմ կիսի զավալը պիր դըզճըրազա ուզաթմաըզընը, վէ չէքտիկիմ ըզթըրապը պիր տանէճիք էվլատընա, եանի անըն բէյ յէրի չէֆգաթը (գըթուԹեան պատկեր) օլտուղուն իպնուլլահ էֆէնտիմիզէ կէօսթէրտիկինի, բայէլայն կէօրիւյօրում զանն իթմէքտէ իտիմ . . .

«Խանէմիզտէ օլանլարըն ճիւմլէսինէ ույդուտա իտիլէը . . . լինճէճիք պիր թահտա բէրաէ, պէնի սիզտէն, եանի պիրատերը ապիզիմ՝ սէնատէն, Շարլօթտան վէ Սէնթ-

տէն թէֆրիդ իսկյօր իսի. Եաթաղըմ՝ նինէմիզ մաատամ Տիւշէսին Եաթաղը նէզսինաէ իսի։

«Մուհլիք վէ տէհշէթամիզ ազրըլար իլէ մուզթարըզ օլույօր իսիմ. . . ա՜հ թարիֆի մուհալ իշքենճելեր իչինաէ իսիմ. . . պաղըրսագլարըմ՝ տէմիր թըրնագլար իլէ ոօղրանմագտա, վիճուսիմ սօուդ պիր թէր իլէ միւէմմա օլմագտա. գալսիմ՝ ան պէ ան քէսալը զաաֆէթ իթմէքտէ, վէ գուրշուն կիսկի ազրըլաշմըշ օլան պաշըմ՝ չաթլայաճագ տէրէճէտէ ազրըմագտա իսի. վէ նալէու ֆէրեատրմըն իչխսիլմէմէսի իչին՝ եօրղանըմըն չարսաֆընը ըսըրմագտա իսիմ. . . Նօթըր-Տամ-տէ-Շան քիլիսասընըն գամբանասը վուրուլուսլ, հէր քէսի սապահ տուասընա տալէթ իսկյօր իսի։

«Պէն տախի տուա իթմէյէ ճահա իթսիմ. . . ա՜հ իշքենճէ վէ ըզթըրսալ իչինաէ տուա իթմէք նէ գատար միւչկիւլ սիր. . .

«Հէման էօչէճէյիմ տէյու միւլահազա իսկյօր իսիմ...

«Գատըն նինէմիզ, միւթասը օլան տէրին պիր ույգույըլա ույուսմագտա, վէ պիր սուրէթը միւնթազամաէ ալըպ վէրսիյի նէֆէսին սէսասը իշխսիլմէքտէ իսի։

«Պու սաթըրլարը Եաղարըզըմ էօնատէ՝ Եինէ օ հալ իլէ ույուսօր, հիչ չիւպհէ Եօգ քի՝ մուսմանլէյհա, կէնճլինաէ խըրխթիկյանլըզա չայան, վէ Ալլահա մագպուլ օլաճագ սուրէթտէ պիր էօմիւր կէչիրմիչ օլմալը տըր. զիրա չու իսթիկյարլըզընտա՝ քէնտի ասայիշի հալինէ՝ հիչ պիր չէյ իսկալ իթմէյօր։

«Նինէմիզ մաատամ Ցիւշէս՝ տահա չօգ Եաշայաճագ, վէ պէն էօլսիւքտէն սօնրա, անըն նէզսինաէ՝ սիզ պէնիմ մէմուրկյէթիմի տէրիւհտէ իսէճէքսինիզ։

«Պու թարիֆի միւմքիւնսիզ իշքենճելերին, Եանի պիր հալէթը նէզկյէ իչինաէ իքէն, մաատամ Ցիւշէսի, տիւնեա պէկկյէսինէ գարշու վիգայէ, վէ մսհաֆազա իսէն օ պա-

րիա ֆուրթուրսուզլուղա նէ՞ գատար հասէտ իսկյօրըմսիմ...

«Ա՜հ սօն տէրէճէ իշքենճելեր իլէ մուզթարըզ իքէն, պիրտէ նակէհան վասֆ օլունմազ պիր մահզուզկյէթ հըսս իթտիմ. . .

«Թարիֆի զայըն գապկյ տէհշէթամիզ պիր ազրը իչինաէ, վէ հէման պիր սանկյէ զարֆընտա, թէքվիկ հայաթըմ մահվ օլսու, էօմիւր՝ պէնտէն մուֆարէգաթ իթտի, կէօզլէրիմ գարանըզ, տիլիմ ազրըմտա թուրթուլսու. . . վէ արթըգ ճանըմը ձէնագալը հագգա թէվֆիկ իթտիմ։

«Պիր ազ սօնրա կէօզլէրիմ աչըլըզ, վէ նէվիտա պիր բահէթ հըսս իթմէյէ պաչլատըմ. . .

«ԼտմՆ. . . պիչարէ վէ սէվկկիլի մէլեյիմ. . .

«Թա տէրուննի տիլտէն գօբան պիր մահզուզկյէթ վավէյլասընը, կիւճ հալ իլէ մէն իտէպիլիպ այագա գալգատըմ, մուհագաթ՝ պանա ֆէվգէլատէ պիր գուվվէթ վէբկյօր իսի. . .

«Էվվլատըմ գուճաղըմտա օլսուղու հալտէ, սկպին ույուսմագտա օլսուղունուզ օտատան ուսուլ իլէ կէչկկ տըչսըղը չէգտըմ։

«Սօուդ, պէնի ֆէննա հալտէ մուզթարըզ կսկյօր ըսը. . . տիվարըն ուղունլուղունա տօզրու սիւրինէրէք էիւրիւմէքտէ իսիմ, մահալի մէգքիւրտէ պէնի թէճէսիւս իսէճէք, վէ իչթիքճալէրիմի իշխսէճէք հիչ պիր քիմսէ Եօղ ըսը. . .

«Ձանըմը ազրըմա ալարագ, Նօթըր-Տամ-տէ-Շան մանասթըրընըն էշկինէ վասլ օլսուս, սօն պիր ճահա իլէ գարունըն չագչաղընը գալըրըմ. . . պատէհա քէնտիմտէն պի խաապէր պիր հալտէ՝ նէմինագ թաչըն իւզէրինէ տիւչիւ վէրսիմ. . .

2

ՊԷՐԹՈՒՆԸՆ ԷՎԼՈՒՏԸ

Պէրթա, վասիլեվնամէսինէ չու վէչհ իլէ տէվամ իթ-մէքտէ իտի։

«Ղայէթ մուզլիմ (խաւար) վէ սօուդ պիր կիճէ իտի. աաէթա եալը կէյնամիշ օլմամը լա՝ եաղմուր քէմիքլէրիմէ գաատար կէչմէքտէ, վէ ատնմուշ թաշըն պէրուտէթի՝ տա-մարլարըմտա ճէվէլան իտէն գանը ատնաուրմագտայըտը. էկէր չու հալ պիր տագըգա տէվամ իթմիշ օլայըտը, պի-զիմտէ իչիմիշ պիթմիշ օլաճագտը։

«Պիզիմ տէյօուտ պիրատէր, չիւնքի իքի քիշի իտիք, եանի պէն իլէ էվլատըմ... ա՜հ քեաշքի օ հալտէ, էվ-լատըմ... սեվկիլի էտամնըմ իլէ պէրապէր էօլմիւշ օ-լայըտըմ...

«Ֆագաթ տէրտու էլէմ իլէ միւքէտտէր օլան պիր ճան, պու մուգատտէս պինանըն դաբուտընը պէյհուտէ չալմըշ օլմադ, վէ նատըլքի ադ միւտէթ ատնրա մուտավին պիր էլ, պիհուշ պիր հալտէ իքէն պէնի դալտըրտը, պէնի էտ-մէնըմա բտպէթ իտէն ատն պադ քէսիլտի. քէնտի քէնտիմի պուլտում, վէ կէօզ եաշլարըմըն իչինտէն էվլատըմըն եիւ-զինի կէօրէպիլտիմ։

«Պիչարէ մատումճըտադ ույուչօր իտի, վէ պէնի հիւս-նի սուբէթտէ գապուլ իտէն բտհիպէ գատըն, անը գու-ճաղընա ալմըշ սալըյօր ըտը։

«Մէրգումէ հէնուզ կէնճ օլուպ, հալավէթլի սիյմատը՝ ուզուն միւտէթ բէրհիդ-քեաըլըգատան քէսպի զտաֆէթ իթմիշ իտի, ֆագաթ ճէպհէյլի բտգը իւզերինտէ՝ ատա-յիշի հալ մէնգուշ օյտուզու կիպի, տայիմա աուա իթմէյի

միւթտատ իթմիշ օլմադըլա՝ բուչի ատիւմանէ աթֆ օլան կիւ-զել կէօզլէրի, չէֆգաթու մէրհամէթ, վէ խօշ պիր սիւ-քիւնէթ խպրադ իտիյօր իտի...

«Ֆագաթ պէնիմ ճիչէրքարէմ, սեվկիլի էտամնըմ տա-խի, մէչէքլէրէ մախտուս օլան ուչգուտը իչինտէ օ գատար կիւզել իտի քի, բտհիպէ գատըն, անըն եիւզիւնէ թէ-պէսսիմ իտուպ, գօլլարը իչինտէ պէշիք-քեսարի խա-ֆիֆէ սալըյօր ըտը, վէ պէն իտէ էվլատըմըն եիւզիւնէ կիւլտիւյի իչիւն, մէրգումէնին կիյտիյի գալըն, վէ գապա քէթէն պէզինտէն մատուզ էլպիսէսինին էթէյինի էօր-տիւմ իտի։

«Ատնրա մէրգումէյէ խիթապէն,

«— Հէմչիրէճիյիմ, պանա մէրհամէթ իտինիզ, պու պիչարէ մատումըն ասլա պիր մէչքատը եօգ տըր – տէտիմ։

«Բտհիպէ գատըն, սէրա պիր չէհրէ իլէ եիւզիւմէ պադադըգատան ատնրա, տուտադըտըրընը էվլատըմըն անը իւզերինէ վադ իթտի։

«Մէրգումէ, պէնի իտթիճվադ իթտի, վէ պէն տախի պաշըմա կէլէն պէտապահալըդը պիթթաֆսիլ հէքիյէ իթտիմ։

«Ակիպէ գատըն սէօղլէրիմէ իթթիտատ իտուպ, էտամ-նըմը քէնտույէ մախտուս եաթադընը իւզերինէ գօյտուգ-ատան ատնրա, էլլէրիմի քէնտի էլլէրի իչինէ ալըպ՝ վէ մու-հապէթ իլէ սըդարադ տէտի քի։

«Դըգըմ, պէն սէֆիլ պիր մանատթըրըն տօլապճը-լըգ (*) մէմուրիյէթինի հայիպէ տախ պիր բտհիպէ իսէմ-տէ... պու ճիւմլէ պունտան պէօյլէ էվլատընըն սըդը-

(*) Մանատթըրլարըն գաբուտընատա վադը, բտհիպելէը (մայրատպետ) իլէ կէօրիւշմէյէ մախտուս պիր նէվի տէճնմէ տօլապ տըր քի, բտհիպելէր՝ մէզքիւր տօլապը իչինտէն, քէնտիլէրինի կէօսթէրմէքսիզին կէօրիւշիւրլէր։

նաճագ պիր մէշճասը օլաճաղընա միւթէէմին օլապիլիր-սինիզ, սիզին տէրտու քէտէրինիզտէն՝ այշագճասընա իա-թիճաաէ իտէն աաէմ, օ էշխաստէն մատուտ տըր քի, պունտան գըրդ սէնէ ագաէմ՝ պիզիմ թարիքիմիզէ սա-ւիքէ օլան պիչարէ րահիպէլէրի գաթլ իթտիքլէրի կիպի, պու կիւնքի կիւն տախի պիզէ կէօնակէօն իֆթիրալար իթմէքտաէ տիրլեր . . . ճագաթ գըզըմ, պիզ եինէ օ մա-գուլէլէրին ըսլահը հալի իչիւն ճէննապը հագգա տուա իթմէյէ պօրճլույուզ . . .

«Մէրգումէնին պու աէօղլէրինտէն հիչ պիր շէյ ան-լայամատըմ, պիլմէմ ա՛ պիրաաէր, պիզիմ կիւնլէրիմիզ-տէ պու գատար գալիպ պիր վագըթ օլմո՞ւշմը քի, շէֆ-գաթ՝ վէ մուհապէթը մուգատտաէ միւճէսսէմլէրի օլան պու պիչարէ գատընճըաղլար, թա պու տէրէճէ զալիմ լիքլէ գօվալանմըշ օլսունլար. վագտա միւթէէվէֆա բէտէ-րիմիզ՝ չօղ տէֆա սիզէ, քէնտինին Ա.մէրիգատտա օլատուղու էօնալէրտէ, թէքմիլ Ֆըրանսա ահալիսի իքի մուխատիմ օրատուլարա թագսիմ օլարագ՝ սէլ կիպի գան ագմըշ ի-տիյինի հէքեայէ իթմէքտաէ իտի, գաթաթի եղճիւմլէ՝ Ֆը-րանսա՛, նամուս վէ ալիճէնապլըգ մէմալիքի օլատուղունը տախի իլավլեթէն պէյան իտէր իտի . . . սէֆիլ գատընլարը գաթլ իթմէք հա՛ . . .

«Պունըն իհթիմալի եօղ տէյի՛լմի . . . ալեհտուտա պիզիմ կիւնլէրիմիզտէ, ումումէն խայրը իչիւն ֆէտայի նէֆս իտէն պու մէլէքէլէրի քի՛մ իթհար իտէպիլէճէք տիր . . .

«Շաֆագ աթմագ իւղրէ օրուպ, Մարթա, (մէրգումէ րահիպէնին իտի Մարթա իտի) րէֆիքէլէրինտէն պիրինի օյանտըրուպ, մէզպուրէնին ըսֆագաթը ըլա պէնի իա-նէմիզին գարտաբնա գատար կէօնտէրտի:

«Ազիմ պիր մահզուզիյէթ հըսս իտիյօր ըտըմ, վէ եա-լընըզ էվլատըմըն սաաաէթը հալի հագգընտա տիւշիւնէ-պիլմէք իչիւն, էվվէլքինտէն զիյատէ թէնհանիչին օրուպ՝ քէնտիմի պիւսպիւթիւն գատըն նինէմիզին իըտմէթթինէ հասը իթտիմ:

«Մարթա, Լոմպնըմը՝ Ուէսթ զօգաղընտա սաքինէ ֆագըր պիր գատընտա թէսլիմ իթմիչ իտի, պու հալ իլէ ճիյէրտարէմ, հեր կիւն աֆիթատընը զիյաէրի կէօրիւնիւբ կէօրիւնմէզ, Լիւբքէնպուրկտա վագը քէտիր իւլաղա ա-ղաճլարընը արատընտան հուպուպ իտէն հէվայի հայաթ-պախչայի թէնէֆֆիւս իտէճէք իտի:

«Լոմպնըմընի՝ վարա վարա պէօյիւյուպ քէսպը գուվ-վէթ իթտիյինի կէօրտիւքճէ, քէնտիմի տիւնեանընէն էն մէ-սուտ վէ պահարյար գատընլարտան ատտա իտէր իտիմ, էվլատըմը բուս իթմէք իչիւն՝ հեր կիւն ագչամ իւսթի կիպ-լիճէ ֆիրար իտուպ, մէզպուրէ գատընըն իտանէսինէ կիւ-տէր իտիմ. ա՛հ եա՛ Բապպիմ օ էննալէրտէ չօղ մէսուտ իտիմ . . .

«Լիմտէն չըգըպ կիթտիյինի քիմսէ ֆարգ իտէմէյօր իտի, սաէթա պիր ճինայէթի իշլէմէյէ կիտիյօրում կիպի քէնտիմի կիղլէը իտիմ. եալընըզ Պիօ, պիր իքի տէֆա ու-սուլ իլէ գատընն նինէմիզին օտասընտան չըգըպ կիթտի-յիմի կէօրտիւ, ֆագաթի Պիօ, սատէ վէ թէմիզ պիր գալ-պէ մալիք օլուպ, վէ պիզի սօն տէրէճէ սէվտիյինտէն՝ հագգընտա ասլա պիր սույի զաննէ զահիպ օլմատըղընը բէք ալեա պիլիրիմ:

« . . . Ա՛հ պիրաաէրը ազիզիմ, օ պիչարէ մատուտ ճըթաղը պիր քէրրէ կէօրմէլիյիտինիզ, ղէվալլը չօճուգ: նա-սըլտա ուֆաճըգ էլլէրի իլէ կէօղ եաչտարըմը սիլիպ պէնի թէսէլլի իտէր իտի, պէնի թանըմադա պաչլամըշ իտի. չիւնքի քէնտիտինէ թէդարրուպ իթտիյիտոե, տէրհալ աղ-լամաընը թէրք իտուպ կիւրիւյօր իտի . . .

«Օ էնատէ էվլատըմ՝ իքի վալիտէյէ մալիք իտի, չիւնքի րահիպէ Մարթա տախի, սայքի պէնիմ գատար

ալը ալը ան՝ը կէօրմէյէ կէլիյօր իսի . . . հէյհա՛թ, օ ա-զիզէ գաաըն, չիմսի ձէննապը հագդըն նէգոլինաէ տիր, վէ տիւնէա իւզէրինաէ էվլաաըմը հիմայէ իթաւկի կիպի, կէօյ-աէ տաւկի իաէճէք տիր։

«Եա՛ Բապպիմ, պէն քի անճա կիւնաէ պիր տէֆա էվ-լաաըմը կէօրէպիլմէքլէ քէնտիմի ասն տէրէճէ մէսուա վէ պահարնար աաա իաէր իսիմ, էա օ վալիտէյը նէ գա-տար մէսուաէ օլմալը տըրըար քի, հէր տադըգա քէնտի ճիյէրբարէյէրի էանընտա պուլունուպ, անյէրին նալէու ֆէրեաալէրինի իչխորըյը, վէ հալավէթի թէպէսսիմլէ-րինի կէօրիւրյէր . . .

«Վաղաա Իտմոնըմ պիր էապանճը գաաընըն պիւտիւ-նի էմմէքաէ, պէնաէն պահա օլարաղ ույումաղտաա, վէ պէչիյինի տիկէր պիր էլ սալլամաղտաա իտի իսէտէ . . . ֆագաթ էա՛ Բապպիմ, պէն էինէ սանա տէրուննի տիլ-տէն թէչէէքքիւրյէր իսիյօր ըսըմ, չիւնքի Իտմոն պէնիմ իտի, պէն անըն վալիտէսի իսիմ . . .

Պէրթա, պու էոնաաէ օգուտմասընը դաթի իթտի, մէզ-պուրէնին պիյնասը՝ կէօզ էաշը յըլա միւչէննա օլմուշ իտի, վէ պիր սանկէ գաաար պիւքիւթ իթտիքտաէն սոնրա ղա-յէթ էավաշ պիր աէտայըլա,

«— Պէն անըն վալիտէսի իսիմ – աէօղիւնի թէքրար իթտի։

«Մ՛էպպուրէ, ճիյէրբարէսինին սարը սաչլարը տէմէթի իւզէրինէ սուզիչլի պիր նիկահ ալթի իտէրէք,

— Ա՛հ էվէթ, պու սաչլարըն՝ կիւզել պիր պաշ իւ-զերինաէ սարգըլտըրընը կէօրտիւմ . . . նէ գաաար բար-լագ վէ լաթիֆ իտիլէր . . . օ պէնիմ էվլաաըմ իտի . . . էյվահ՝ մէֆթիմէ չօգ ինթիզար իթտիմ – աէտի։

Պէրթա, օգուտտուղու վաստիէթնամէնին պիր քեաղը-տընը չէվիրուպ, թէքրարէն ալթի իւզդիքը իալարաթը օ-գուտայա պաշլատը։

«. . . Ինթիտաղ քի Իտմոնըմ էաղընըզ պէնիմ հիմայէթի-մէ միւհթաճ իտի, ինթիտաղըքի օ ֆագըզը գաաընըն կէօյսիւն-աէ, էվլաաըմըն նաֆագասընա քէաֆի օլաճաղ գաաար սիւա պուլունմայօր ըսը, ա՛հ նէ պիչէյիմ, պիր վալիտէ՝ տայիմա էվլաաընըն էանընտա պուլունմաղը տըր . . .

«Պիր ադըամ՝ Իտմոնըմըն պէնդինի աաէթտաէն գյա-աէ սօլկուն կէօրիւպ, զայէթ մահզուն օլարաղ էվէ ավ-տէթ իթտիմ, վաղաա հէնուզ պիր իսասթաղըդ իմարէսի կէօրիւնմէյօր իտի իսէտէ, էինէ գալպիմ պիր էնտիչէ ի-չինաէ իտի, չիւնքի սաաաէթը հալիմին տէվամը հագդըն-աա էմին տէյիլ իտիմ. պիդիմ՝ էանի Մայըրըրէ ֆամիլ-էասը իչին, սաաաէթ տէնիլէն չէյ րիւյա կիպի կէչիճի օլուպ, մահզա պիր մանաաար սէրնէվիւշթին (խորհրգա-ւոր ճակաաադիր) այթընաա էգիլիպաէ, տայիմա տիւչա-րը տէրաու ֆէլաքէթ օլմաղըզդա մահքիմ օլմուշուղ տէ-յու գըյաա իտիյօր ըսը։

«Էյվահ, պէնիմ իլէ մինաասիպէթի օլան վուգուաթ հագդընաա ասլա էանը լմայօր իտիմ . . . ֆագաթ սէվ-կիլի պիրաաէրիմ, վէ նագլը հէմշիրէճիյիմ, Ալլահ վիրէաէ՝ սիզին հագդընըզդաա վուգու պուլաճաղ մաաաէզէր իչին էանըմըզ օլայըրսըմ։

«Իրթէսի կիւնի՝ Իտմոնըն պէնդինի տաէա զիյաաէ սօլկուն պուլաուս, զէվալըզ մասումճաղ, պէնի կէօրտիւ-յիւնաէ կիւմէք իտիյօրըսը, ֆագաթ կիւչէմէյիպ հէօն-կիւր հէօնկիւր աղլայօր ըսը։

«Իրթէսի կիւն . . .

«Եա՛ Բապպիմ սուչըմը աֆվ էյլէ, զիրա սէնին ա-տալէթը իլահիյէնաէն աճը աճը չիքէայէթ իթտիմ, քիւֆր իթտիմ, թէօվպէ էա՛ Բապպիմ, իսէանըմը աֆվ էյլէ . . .

«Չիւնքի պու տիւնէաաէ պէնիմ ծնաան պաշդա իւ-միւտիմ էօզ ըսը, գալպիմաէ մահֆուզ պուլունան չէֆ-գաթու մուհապէթի՝ քեամիլէն անա հասը իթմիչ իտիմ։

«Պէչկին իւսթի պէյազ պիր չարսաֆ իլէ էօրթիւ-
միւշ իսի . . . նազիք վէ ուֆաճըզ վիճուսի սօղումուշ
ըսը . . . ույգուտա տըր զանն օլունույօր իսի։

«Ձանըմ ֆէնա հալսէ աճըսը, Խոմճանըմ վէֆաթ իթ-
միշ իսի, արթըզ էվլատըմ Հօղըսը . . .

«Եա՛ Բապպիմ, նասըլ-քի անը՝ սէն պանա իհսան իթ-
տին, էօյլէսէ պէնատէն ալսպիլիր իսին . . . էյվա՛հ սանա
գարշու հիսսէթի իպրաղ իթմէքըլէ պիր ճինայէթի իճրա իթ-
միշ օլսուսմ . . . ֆագաթ թէօվպէ՛ թէօվպէ՛ . . . օ կիսն-
տէն պէրու նէ գատար կէօղ հաշը սէօքսիւսմ . . . էօլ-
սիւյիւսմսէ, Խոմճանըմը գապուվ իթմիշ օլսուղըն ճէննէ-
թին գարուսընը պանա սէտա իթմէ . . .

«Ֆէրատսը կիսնի սապահլէյին էվսէն տրշարը չըղ-
տըմ, վէ իւղերինէ չիչէքտէն մամուվ պիր թաճ վաղ ի-
տիվիշ օլան ուֆագ պիր թապուրթա, եարա հալընըզ սա-
լիք օլարագ մէզարըզդա գատար կիթսիմ։

«Թապուրթը պիր չուգուրա վաղ իթսիքտէն սօնրա,
անը սօն սէֆա օլարագ բուս իթմէքլիկիմէ միւսսատէ իթ-
տիլէր, պատէհու իւղերինէ թօքրագ ամմաղա պաշլա-
տըլար . . .

«Թօքրագ՝ թապուրթըն իւղերինէ տիւշտիւքճէ տէհ-
շէթամիզ պիր սէտա բէյատա օլուր, վէ քիւրէյին հէր պիր
տարպէսի, թա ճէյէրկեսհըմա չարըքլըյօր կիպի, թէքմիվ
վիճուսիմ թիթրէյօր իսի. ա՛հ պու էօյլէ պիր էլէմպաշ
սէտա տըր քի, միւէպպէսէն Խոսանըն դալգինսէ պագը
դալըր . . .

«Օ սէհշէթլիւ սէտայը չօգ սէֆա թէէսաթուր իսէ-
րիմ, վէ իչթէ օ վագըթ՝ մէզքիւր ուֆաճըզ թապուրթըն,
եավաշ եավաշ գարա թօքրագըն ալթընատա նապէսիտա օլ-
տուղու, կէօզիւմին էօնիւնէ կէլերէք սէրտու էլէմիմ
գամ պէ գամ թէզահիւսա իսէր։

«Օ կիճէ սօն սէրէճէ Հօղուն վէ տիվսուն օլտու-

ղուսմատ, արթըզ էշքի չէշիմին, վէ ֆէրեատու ֆիղան-
լէրիմին գապթընա միւդթէսիր օլամատըմ, Հաթտա պի-
րատէրը ապիպիմ, սիղսէ եանըմա կէլիպ՝ պու սէրէճէ
մահղունիյէթիմին նէտէն նէշաթ իթտիյինի սուսալ իթտի-
նիզ իսի . . .

«Ա՛հ իչթէ օ վագըթտան պէրի պիւսպիւթիւն քէնա-
տիմի կիղլէմէյէ ճահա իթտիմ, տէյիլ Պէրթա, իլլա Պէր-
թանընն տիլսիզ վէ ճանսըզ հէյ քէլի օլսուսմ, մէրմէր կիպի
սօուգ վէ ածնուգ սըֆաթըմը կէօրէնէլէր, գալպիմտէքի
քէտուրէթի քէշֆ իտէմէ յօրլար իսի . . .

«Պէննի իչիւն հէր շէյ խիթտամ պուրմուշ օլմաղըլա,
արթըզ պիւթիւն պիւթիւնէ գատըն նինէմիզ՝ մատամ
Ցիւշէսին խըտամէթու հիմայէսինի տէրիւհատ իթտիմ, կէնճ-
լիկիմ, անըն իհթիյարըզդը իչինատ ֆարըտա կիթտի, կէնճ
օլմատան իհթիյար օլսուսմ, վէչհատըզ գալպիմի պիր նի-
գապ իլէ սէթը իսուսպ, պի ֆութուր, պարիս, վէ տույ-
ղուսըզ պիր մախլիւգ օլմաղա չալըշտըմ . . .

«Ի՛վէթ, պիւսպիւթիւն տույդուսուզ օլսուսմ, դանըմ
ինճիմատա իսուսպ մատամ Ցիւշէսին հալինէ իմթիսալ իթ-
տիմ, սըֆաթըմ տաճի գալպիմ կիպի խարապէ եիւզ
թուրթտա . . . ա՛հ պիլէմէմ քի ատէթտա պիր լաշէ կիպի
օլան պու պարիս վիճուսէ հանկը շէյ հայաթ վէրիյօր . . .

«Վագատա թէնէֆիւս իսէրիմ . . . ֆագաթ հիչ պիր
շէյ հըսս իսէմէմ. . . էվլատըմ, իչթէ պէնի տիւնեայէ
թէզտարդուպ իթտիրէն եալընըզ պու նօգթա տըր։

«Պէննի պու էօմրէ բատաթ իսէն անճագ պիր մէզար
տըր։

«Գալպիմտէ, էվլատըմըն խէյալինատէն մատէ հիչ պիր
շէյ եօգ քի մահվ օլմուշ օլմասըն։

«Մէվկիլի պիրատէրիմ, էկեր ձէննատը գատըրը միւթ-
լագ հազրէթլէրինին Խնայէթի եէթիչիպտէ, Մայըրբէկ խա-
նէտատանը՝ էսկի սատատէթը հալինէ նայիլ օլուբտա, սիզ օ

վագըթ էճատաը մուազզամամըզ կիպի ճէլի (փառաւոր) վէ գուարէթէլի օլաճագսընըզ, Է՛վէթ, սիզ հէր վէչհ իլէ օ սաատէթէ շայանսընըզ, ըէճա խաէրիմ՝ օ պահարեար օլտուղունուզ էյհամտէ, պիչարէ Պէրթանըն զիքրինի հադարէթէլ ըէտտ իթմէյինիզ, չիւնքի Պէրթա պի սուչ օլարագ էօլիյօր, վէ անըն ճանը ինտէլ Ալլահ բաք վէ պիքիր տիր, էսլարըմա հալընըզ սիզ վագըֆսընըզ, վէ մալիսմինիզ օլան օ վագտայի միւտհիչէ խտ, սիզին ալամէթը ֆարիգանըզա ասլա պիր խալէլ կէթիրմէյէճէք տիր։

«Հիչ չիւպհէմ եօզ քի, ղէնկին օլտուղունուզտա բէտաէրիմիզէ վալիտէմիզին մէզարլարընը, հադլարընտա հըտտ խաէկէլտիկինիզ օ հիւքմէթը մուգաատէտ միճիպինճէ, վէ մէնտուպ օլտուղլարը ֆամիլէանըն աատէթու աղամէթինէ չէսպան օլաճագ սուրէթաէ, միւսէննա թաշլար իլէ թէղէին իթտիրէճէքսինիզ, իմտի ըէճա խաէրիմ՝ Պէրթա իլէ էվլատը իչհն տախի մահալի մէզքիւրտէ պիր մէտֆէն (գերեզման) պախշ խոնիզ։

«Սէվկիլի հէմչիրէճէյիմ, սիզին թա էանընըզտա պուդատար տէրտու մէշագդաթ չէքմիշ օլտուղումու տույտուղունուզտա, էլպէթաէ մահզուն օլաճագ վէ հալիմէ աճրեաճագսընըզ, էվէթ աճըյըն պանա, չիւնքի պուտիւնեատա էսլարը տէրունիմի ֆաշ խաէճէք պիր ճան պուլամատըմ։

«Ա՛հ հէմչիրէճէյիմ, տէրտիմ պէնի էօլտիւրյօր, ղիրտա անը էալընըզ քէնտիմ իչհն սադլամագտայըմ։

«Մ՚իթէմտատիչէն կէօզիւմն էօնիւնտէ օլան մատամ Տիւշէսին պարիտ վէ սէրա չէհրէսի, տիւշար օլտուղում սէֆալէթի, վէ սէվկիլի Իտմինըմըն վէֆատը պիրդէչէրէք, էօյլէ պիր պարը կիրան (Ծանր բեռ) թէչքիլ իթտիլէր քի, իչհէ օ պարըն ալթընատա էղիլէյօրում . . .

«Պաղչն պիր թէսէլլի պուլմագ իչհն տէրտիմի սէօյլէմէք խոթէտիմ խի . . .

«Ֆագաթ կիճէ կիւնահուզ մատամ Տիւշէսին խըտմէթի իլէ մէչղուլ օլուպ, մուսահիլէյհանըն էանընտան այրըլտատըզ իտիմ. պունտան դաթինաղար՝ մէկէրչի պիզ, էանի Մայըրբելէը թէմէննէյի մէրհամէթի խաէպիլ՚ըմիյիզ։

«. . . Ձանըմ պէտէնիմտէ օլտուգճա վաղիֆէմտէ դուսուր իթմէյէճէյիմ, սատաֆլարը գատըն նինէմիզի կէյհնաիրմէք իչհն էաթաղըմը թէրք իտէճէյիմ, վէ էալընըզ տինլէմէյէ ալընմըշ օլտուղու տուալէրի օգուտագ իչհն սէսիմ եիւքսէլէճէք տիր։

«Կիճէլէրի տախի իյնէ իլէ մէչղուլ օլուպ, իչի պիթիրտիմէ, միւթատըմ իւղրէ սատըպ Պիճնըն վատէթատըլըա սաթատըրաճատըմ, ումարըմ քի պու սայէտե, սեվտիքլէրիմիզին էաթատըդլարը օ լաթիֆ պաղչէնին գաբուսընը, պիր տէֆա տահա աչտըրմագա մուվաֆֆագ օլաճաղըմ։

«Խիւլասայի քելամ, ձէնտալը Ղաֆուրը քելիմ հաղրէթէլի, պունճա միւտէթաէն պէրի չէքտիյիմ միհնու մէչադդաթը քեաֆի տատ խոուպատա, պէնի նէգտինէ ճէլպ իթմէյէ հիմմէթ պույուրտուղունատա, հէմչիրէնիզ Պէրթայը, հէր կիւնքի կէօրտիւյինիզ կիպի, սօլկուն վէ պարիտ պիր սէյմա իլէ մահալի մէմուրիյէթինտէ, էանի գատըն նինէմիզին էաթաղը գուրպինտէ վէֆաթի իթմիչ օլտուղունը կէօրէճքսինիզ, ա՛հ նէ պէօյիւք պահարեարլը . . . Իտմինըմա գալուչմուչ օլաճաղըմ։

«Նա՛թան սէվկիլի պիրտատերիմ, Սէ՛նէթ, նապը հէ - չիրէճէյիմ, իբի ալէմտէ տախի հէր վէչհ իլէ մէտուտ վէ պահարեար օլմանըզը, էզ ճանու տիլ ձէնտալը հադտան թէմէննի իտտերիմ։ . . . . . .

. . . . . .

Հէնուզ թուլու իթմիչ օլան աֆիթատալը ալէմթապլըն նիմ գիյալէրի, բէնչէրէլէրին գալըն բէրտէլէրի արաօլնտան օատանըն տէրունէնի թէնվիր իտտյօր ըալը. Պէրթա, օգուտաըզը տէֆթէրի մատանըն իւղէրինէ վաղ իթտի. մէզ-

պուրբենին պէնդի ահեղելիս սուրբեթահ սօլմուշըսը :

Պերթա՝ այաղա գալդաը, վե ախպէրի թիթրեհելին-
աէն կէօրկե կիպի էօթե պերի սալանարադ, կիւճ հալ
իլե եաթաղընըն իւղերինե ահուշի վերահ :

Մէզպուրե, եօղունըզուդ վե զաաֆեթինաէն նաչի
հէման ույուհա գալաը, վե պիր խօշ բիւյա կէօրմէքլե
տուտագլարը նեմ սուրբեթահ աչըլաը . . .

Պերթանըն սօկուն չէհրէսի՝ գարիպ պիր լեթաֆեթ,
վե թարիֆի գայրի գապիլ պիր սահաթեթ շուէսի իլե բար-
լայոր իահ . . . մէզպուրբենին տուտագլարը արասընահան
աթիիւղիքը քելիմէլեր իշիտելահ :

— Էամօն . . . Էամօն . . . սէվկիլի մելէյի . . .
. . . . . .

Ֆերհաաը կիւնի, Ժան Մարի-Պիօ, միւթահաը իւղրե
օտայա կիրտակինահ, իհթիյար Յիւշէս հէնուզ օյանմամըշ
իահ : Պերթա, քելամե աղաղ իտուպ Պիօյա,

— Օգումադ պիլի՞րսիհին – տէյու սուաղ իահինճէ,
Պիօ քեմալի թահաճիւպլե,

— Իվէթ մահմադել, պիլիրիմ – տէյե ճեվապ վերահ:

Պերթա, վահիեթինի հավի օլան աէֆթերի մերդու-
մա թահդիմ իահերեք,

— Սէն պիղիմ ֆամիլեահդզ աղաօրնահան մահուասըն
պու պէնիմ էսրարըմըը, ալ պու տէֆթերիհահ արզադահ
իլե օգու, վե պիրահերիհահեն թահլեպ իհթիյահ չէյլերին
իճրահընա թեչէպպիւս էթ – տէհահ :

Պու արա եաթաղըն տէրուննինահեն – մահմադել Մայ-
լըբրե – տէյու, իհթիյար Յիւշէսին զահիֆ վե քեսիք սէհա-
ը իշիտիլմեքլե, Ժան-Մարի-Պիօ, Պերթանըն սէօղլերինե
ճեվապ վիրմէդզ օլաու . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Թահ պու էանահաե՝ գօնաղըն պիրինճի տայիրեսի սահ-

լօնընահա, հէքեայէմիզին ճիլտը էվվելինահ դիքրի սեպ-
դահ իահեն, Ամէրիդալը՝ վե եահօտա ինկիլիզ միլլեթինե
մենսուպ զահն օլունահ՝ Մըսթըը Ուիլկըմս նահ զահթ, պիր
մահանըն էօնիւնահ օթուրմուշ, վե սահիֆելերի արասըն-
ահա պերայի իշարեթ միւթեահահա չերիտելը վազ օլուն-
մուշ օլան պէօյիւք պիր քիթապըն քեաղըտլարընը չեվի-
րիպ տուրույոր իահ :

Մըսթըը Ուիլկըմսըն իահահէմելերինահեն պիրի, մեզ-
քիւր մահանըն իհթիահալինահ մեվզու, վե իւղերինահ՝ ին-
թիզամըզ սուրբեթահ էօթե պերի սերբեստիշ պիր չօդ եվ-
րադ պուլունահ չիմիննէնին եահնը պաշընահա տուրույոր
իահ :

Պու ահէմին թահրու վազարընա նազարէն, թեքահ
իսթամեթքեար, մադուլեհնահեն պիր սենիլեմեզ իահ. ֆիլ-
հադըզա մերդում, կերեք չէհրի, վե կերեք իահահէմ ել-
պիահեսի չեքինահ պիր բուպա կիյմիշ օլուպ, էֆենահիսի
կիպի սօուդ դանըը, աղըը պաշ, վե ադիլ պիր զաթա
պէնդեյոր իահ :

Մըսթըը Ուիլկըմս, սիյահ պիր էլպիահե լապիս օլուպ՝
հէման տըշարը չըդաճադ կիպի պիր հալահե կէօրիւնիույոր
իահ. մումահիլէյհին սիյմասը՝ դուվվեյի մերտանեկի, վե
պիր նէվի ճէսուրլուդ իարադ իահյոր իահ. սաչլարը աղար-
մըշ իահ իահեաե՝ ֆադաթ էօյլե բեք մուսին (ծեր) օլմայուպ,
անճադ ալթմըշ եաշընահա թահահին օլունուր, վե նահիյէյի
հալինահ զարիպ վե պարիտա պիր խայըրխահլըդ էսերի
կէօրիւնիույոր իահ :

Պու թավրը պարիտա իլե վազիյեթը պի հարաբէ (ան-
շարժ դիրք), պէյազ պիր պօյուն պաղը իլե մուհիթ, վե ա-
տէթա թահշ կիպի տիք տուրան պօյնունա խմիխահլ իհ-
մեքլե, մերդում, այնի պիր հեյքել չեքիլ քեսպ իհմիշ ի-
տի քի, շու հալ իլե խմիէահյի ճիհէթիե տէօնէմեյուպ,
թեքմիլ վիճուտի իլե տէօնէր, վե պաշընը մեզքիւր քի-

թաղը իւղերինէ էյէճէք եէրաէ, պիլ աբիս քիթաղը կէօղլէրինէ դաւաղ րէճ իթմէյէ մէճպուր օլմայօր իտի։

Թահտա կիպի սէրա գօլալը կէօմիլէք կիյմէք, վէ օ չէքիլէ պօյունպաղը պաղլամադ՝ ճէնթըլմէնիլիք օլուդաան մաաէ, չիմոիլի կիպի օ վագըթաա մօաա հիւքմիւնաէ իտի իաէաէ, ֆադաթի մըսթըր Ուիլկըմն կիպի մուսին, վագաղըը, վէ քեամիլ պիր ադէմէ բէքաէ եադըշը չեյ օլմաըդը աչիքաար օլմաղըլա, միւճերրէա մուամիլէյհին վիճուաի աղալէրինաէ պիր նօգսանկէթ, վէ եախօա պիր ճերիհա պուլունաճաղը մէլհուղ իտի։

Գարիյնի քիրամը սէվգու իշամ՝ իթաիյիմիզ խանէնին պու ճիհէթի, Մայըրըճ գօնաղընըն խթիպպալ սալօնլարընաան (ընդունելութեան սրահ) պիրի օլուպ, զայէթ կիւզել՝ վէ պիր նէվի թէղլինաթը միւթէնասիպէ իլէ ֆերշ իտիլմիշ իաէաէ, պու սաաէ թէղլինաթ՝ քէնաի ազամէթու ճէլալէթը աթիդէսինէ խալէլ վիրիյօր իտի։ Թէքմիլ թաւան (ֆըլանարիս) ուսուլի իւղրէ, վէ մէղհէպի մէզադը մաաուիյուն (նիւթապաշտական ճաշակաւ) միւճիւպինճէ, միւթէաաոիա թաավիրլէր իլէ թէղլինի իտիլմիշ իտի։

Մէղքիւր թաավիրլէր, սէմիպ թօրուդը ճիվանմէրտ իլահէնէր, իյու իչրէթէ միւպէթէլա բիւսէրլէր (մանկլաւիկ), հիւրի դըղլարը, վէ Պադու (Բադոս) նամ չէրաայ իլահընըն խըամէթը մուդաաաէսինէ մախսուս հիւանէաար, վէ չիվէքեար պըրահիմէլէրտէն իպարէթ օլուպ, տուխթէրանը մէրդուման, ապը էնկիւր (գինի) իլէ մէսթու սէրկէրտան՝ վէ պիր հայի բէրիշանի իլէ եէրէ սէրիլմիշ իտիլէր։

Պու թաավիրլէրին իչինաէ, չէրաալըն իլահը օլան մէղքիւր Պադու, եանի օլ հիւքիւմտարը նէչէաար, քէնաի կիւզել ալնը իւղերինաէ ասմա եաբրագլարընաան, վէ իւզիւմ սալգըմլարընաան մամուլ պիր թաճ վագ իթմիչ, էլինաէ պիր ճամը կիւլֆամ (վարդադոյն բաժակ), վէ տուտագլարընա նէչէաար պիր թէպէսիւմ օլտուղու հալաէ, մէղքիւր նիկեարանէյէ հիւքմ իտիյօր իտի։

Մէղքիւր սուրէթլէրին ալթընտա, վէ էբէյիճէ ուզադտա՝ պիր թադըմ ֆամիլեա թաավիրլէրի տիզիլմիշ օլուպ, պունլարտան պիր թանէսի տախի տիկէրլէրի միսիլլու միւսէննա, վէ ալթուն եալտըզը չերչիվէ իչինէ ալընմըշ պիր Տիւդ, վէ պիրտէ Տիւշէս րէամի իտիքի, պունլար՝ ղէվճու ղէվճէ օլմաղըլա, պաշլարը իւղերինաէ հէր իքիսինին մէնսուպ օլտուդլարը լսանէտտանըն ալամէթը ֆարիգասը, պիր սուրէթը մահիրանէտէ օյուլմուշ իտի։

Դարիյնի քիրամըն էնկալը էօնիւնէ վաղ իթտիյիմիզ պու սալօն, եալընըզ Տուդալէրի մախսուս օլուպ, Մայըրըճ խանէտտանը աթիդ ադալէրինին թաավէրլէրի տիկէր պիր սալօնտա ասըլը իտի. ղէվաթը մէրսումէ, սաաէ պիր չըվալիյէլիք րուԹպէսինի հայիղ օլարադ վէճաթ իթմիչլէր իտի իաէաէ, օ էանալէրտէ Դըրալըը՝ մէրդումանը, քէնաի չիղմէլէրինի կիյինտիրմէք մէմուրիյէթը ճէլիլէսինէ Թէրճի իտէրէք թալիթ պուլուրմուչլար իտի։

Էն սօն չերչիվէ, պիրի գաաըն՝ վէ տիկէրի էրքէք ղադէթ կիւզել իքի կէնճլէրին թաավիրլէրինի միւհԹէվի օլուպ, իւղերինաէ տախի (Մայըրըճ), վէ (Տըռէօ) խանէտտանըրընըն ալամէթը ֆարիգալէրի օյուլմուշ իտի։

Տելիգանլը, Տիւդ ժան տը Մայըրըճ օլուպ, սիւվարի ալայը օն պաշըլըզընա մախսուս էլպիսէյի բէամիյէ լապիս օլտուղու կիպի, կէօյսիւնաէ տախի Սէնթ Էսթրէ Նըշանը գօրտօնը պուլունմադտայըմը։

Կէնճ գաաըն, հէնուզ բիւշաի պիւլիւղէ գաաէմ պաամըշ զանն օլունուպ, Պէրթա տը Տըռէօ Թէամիյէ գըլընըը իտի. Դըրալիյէթ տէվրինաէ՝ էքսէրիյէն պու կիպի վագԹինաէն էվվել Թէղէվվիւճլէր վուգու պուլտուղը մալիւմը ամմէ տիր։

ժան տը Մայլբբրէնին զէվճէսի Պէրթա տը Տըռէօ, ֆէվդէլատէ կիւղել օլուպ, ֆագաթ մումայիլէյհանըն՝ պիր տէմէթ եապան կիւլէրի իլէ նիմ սուրէթատէ մէսթուր օլան Թէրու Թաղէ, վէ կիւլ կիպի լաթիֆ սիյմասը, սերալիք վէ հաաիա միզաճլըգ (անհամբույր) իպրաղ խոյօրիտի։

Տիւգ տը Մայլբբրէյհ կելինճէ, մումաիլէյհ՝ Թըպգը Թըպգըյա զիբրի սէպգաթ իտէն կաաթօն տը Մայլբբրէյհ պէնզէյօր ըտը, չու ֆարգ իլէ քի՝ Տիւգը մումաիլէյհ տահա զիյատէ կէնճ օլուպ, կասթօնըն մահդուն սիյմասընա բաղմէն, տուտագլարը իւղէրինատէ վազիֆէսիզլիք, վէ լագայտի իյմա իտէր պիր Թէպէսիւմ, վէ եանագլարընատա տաւխի բարլագ պիր բէնկ մէնգուշ իտի. Թամ պու տագըգատա՝ Մբսթբը Ուիլեըմս. կէօզլէրինի մէզգիւր Թաստիւբէ հաար իտուպ պագմագատա իբէն, նակէհան աֆիթապը ալեմթապըն զիյասը, բէրաեէլերին արաասընատան աքս իտէբէք, մբսթբը Ուիլեըմսըն գարշուսընատա պուլունան Թաստիւրլերի Թէնվիր իթմէգլէ, զանն իտէրսին քի հէր պիրինէ հայաթ պաչս իթտի։

Մբսթբը Ուիլեըմս, ֆըրանսըզ միլլէթինին գավաճնինի պէլէտիյէսինի հավի, վէ լեվհասընատա «հաղըր պուլունմայանլար» իպարէսի մուհարրեր պուլունան մէզգիւր քիթապը էլինէ ալտը,

Մումաիլէյհ, պիր գաչ սաթը օգուտուգատան սոնրա քիթապը մատանըն իւղէրինէ վաղ իթտի, վէ կէօզլէրի, պիլա իխթիյար՝ Թէքբար Տիւգ ժան տը Մայլբբրէնին Թաստիւրի իւղէրինէ միւնաթթի օլուպ, զիբրի սէպգաթ իտէն, վէ Շիմինէնին եանը պաչընատա այագ իւթիւ տուրմագատա օլան աատէմէ խիթապէն, վէ բարմաղըյըլա ժան Տիւգին Թաստիւրինի իրայէ իթմէգլէ տէտի քի,

— Թօ՛պի, աճէպա պիզիմ եագընըմըզտաքի հավիտէ սաքին օլան պու տէլիգանլըյա Թէսաուիֆ իթմի՞չմիսինիզ։

Թօպի. – (Փէմալի Թաղիմիզ էֆէնտիսինէ տէօնէրէք) հա՛յըր էֆէնտիմ, ասլա կէօրմէմիշիմ – տէտի։

Մբսթբը Ուիլեըմս, մահզունանէ սուրէթատէ եալընըզ պիր ահ չէքէրէք սիւքիւթ իթտի, վէ Թօպի, էֆէնտիսինին տիկէր սուալլէրինէ միւնթազըր օլտուգտան սոնրա, մումաիլէյհին սիւքիւթինի կէօրիւնճէ Թէքրար իլի իլէ մէչղուլ օլտու, եանի Շիմինէնին մէրմէրի իւղէրինատէ պուլունան էվրագը միւթեաատիյէյի Թէմիիզու Թէագըգատա պաչլատը. մէզգիւր քեագըտլարըն գըսմը ազամը, մէհաքիմի նըզամիյէ էվրագ օտալարընատան մուխթիճ, վէ եախօտ տէվայիրի ըեամիյէ գալէմէրինատէն կէչմիչ պիր Թագըմ էվրագը խուսուսիյէ զանն օլունույօր իտի։

Մբսթբը Ուիլեըմս, պիր մըգտար սիւքիւթատէն սոնրա Թէքրար քելամէ աղազ իտէրէք,

— Թ՛օպի, էֆէնտի հաղրեթլէրի՝ պու կիճէյի նա՞սըլ կեչիրտիլեը – տէյէ սուալ իթտիյինատէ, Թօպի կըրանթ Թէամիյէ գըլընան չախս, այնի Թաղիմիզ ճէվապ վիրուպ,

— Էբէյիճէ ըահաթ խոխլեը, ա՛օն՝ վէ պէնատէնիզ, նէօվպէթթ իլէ ույույա պիլըտիք . . . պու սապահ կիւնէչ տօղտուղունատա, էֆէնտի հաղրեթլէրի միւթաատ միւճիւպինճէ՝ մուհարեպէ ահէնկի իլէ եղպէրլեմիչ օլտուղու չարըգըյը Թէքրինիւմ իթմէք իչուն գարեօլատընատա օթուրտու . . . ֆագաթ եաթագատան չըգմագլըզը Թէճրիպպէ իթմէտի . . .

— Զօդ ալէտ Թօպի չօդ ալէտ . . .

Մբսթբը Ուիլեըմս, Թօպինին վէրտիյի պու ճէվապէ չօգլուգ տըգգաթ իթմէյօր խոխ. մէրգում, էլինատէքի տիսթուրըն քեագըտլարընը չեվիրէրէք, եէտի եիւզ ալթմըշ իքինճի պէնտի հավի պուլունան սահիֆեյէ պիր նըշան վաղ իթտի. պէնտը մէզգիւրին միւհեմմեվիյաթը խսե, զայրի մէչրու սուրէթատէ Թէվէլլիւտ իտէն, եանի վէլէտիզինա օլան չօճուգլարըն, բէտեէրու մատեըլերի միրասընատան սա-

քիթ օլաճադլարը գազկյեսինաէն իպարէթ իսի։

Մըսթըը Ուիլեըմս, թէքըարէն քէլամէ աղազ իտէրէք,

— Թօ՛պի, Մայլըրլե խանէտանընընն թէքվիլ մկյրասընը, սուրէթը գաթիկյետ միւսիւ տը Գօմբանսե վէրէն, Ոչն չէհրի պիտայէթ մահքէմէսինին իթա իթմիշ օլտուղու իլամը, պանա կէթիրմէյէ հիմմէթ իտէյիսինիզ – տէտի։

Թօպի կըրանթ, էվրադը միւթէաւոիտէյի մեզքիւրէյի պիր տագըդա գաւտար արաշտըրտըդտան սօնրա, քէօհնէլիսինաէն սարարմըշ օլան մեզքիւր իլամը պուլուսպ էֆէնտիսինէ թադտիմ իթտի։

Մըսթըը Ուիլեըմս, տըդդաթը թամամ իլէ մեզքիւր իլամը օգուսպ քէնտու քէնտույէ։

— 1803 սէնէսի Փեւռուարը էվէլինին իլք կիւնի . . . պու այըն խիթամընտա արթըդ վագըթ կէչմիշ օլմալը տըր . . . – տէյէ մըրըլտանտըգտան սօնրա, իլամը մեզքիւրի թէքրար կէօդտէն կէչիրտի, վէ օգուտուղու էսնաոէ, ֆիթուրսըզ սիյասընտա սապըրսըզլըգ՝ վէ հիւտէթ էսէրի կէօրիւլմյօր իսի. մէրդում սէօդիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Սուրէթը վազիհէտ կէօրիւնիւյօր քի՝ գանունըն հիւքմիւնէ բայէթ օլունմամըշ, նըզամէն վիրիլմիշ օլան վատէ խիթամ պուլմամըշ տըր, նըզամընամէ՝ տօգուզ այտան պէրի մէյտանը լինթիշարէ վազ խտիլմիշ իսի . . . միւսիւ Ցիւգին զայպուսպէթինտէն պէրի օթուշ պէշ սէնէ միւրիւր իթմէսի լազըմ կէլէճէքտի . . . վէ իշթէ հէնուզ եվրմի սէնէ պիլէ կէչմէմիշ տիր . . . տէմէք օլուր քի հադըզըլըգ վուգու պուլմուշ, էվէթ պու իլամըն հիւքմինի չիւրիւթմէք իչին նէ՞ թէտպիր իթիհատ իթմէյի, նէ՞ կէօնա թէշէպպիւսաթտէ պուլունմալը . . . էվվէլ էմիրտէ, հադդը սարիհլէրի օլան վարիսլէրին, էլհէվմ պէր հայաթ օլտուգլարընը թատտիգ իթմէք էլզէմ տիր...

Մըսթըը Ուիլեըմս, պու սէօզլէրի թէլաֆֆուզ իթտիքտէն սօնրա այաղա գալգարագ, պէօյիւք ատըվալ իլէ օտանընն տէրունինի տօլաշմալը պաշլատը։

Մուհաիլէյհ, պու հալ իլէ Տիւգ տը Մայլըրլէնին թատվիրի էօնիւնտէն կէչտիկի էսնատէ, թէքրարէն նիկահը, թատվիրի մեզքիւրէ միւնաթրթի օլարագ նակէհան տուրտու, վէ միւտէթը մէտիտէն պէրու քէմալի հատրէթլէ կէօրմէյէ արզու իթտիկի տօսթունը, պախթէթէն կէօրմիշ ատէմլէր կիպի աղզը աչըգ, վէ միւթէհայըր պիր հալ իլէ գալա գալտը։

Պատէհու ճանը սըդըլարագ պաշընը տէօնտէրտի, վէ տօլաշմասընա տէվամ իտէրէք եավաշ պիր սէս իլէ տէտի քի,

— Ա՜ճէպա տիվանէ՞միյիմ . . . հաթտա էկէր պիր ադամ միւրաճաաթ իթմէյէ ճէսարէթիմ օլսա իսի տախ, . . . ֆագաթ հա՛յըր հա՛յըր, պու մէլուն պէլտէնին՝ հէր թարաֆընտա պիրէր տուղագ, պիրէր վարթա պուլունմագտա տըր . . . ա՜հ հէնուզ խաթրըմտա տըր . . . հէմ բէք ալէա խաթրըմտա տըր . . .

Մըսթըը Ուիլեըմս, տէհշէթէնկիզ պիր խաթրէյի տէր խաթրը իթմիշ կիպի, պու սօն սէօզլէրի խյրատ իթտիկի էսնատէ պաշտան այագա գաւտար տիթրէտի. պիչաղի աէմճըզագ, կիւճ հալ իլէ թէնէֆֆիւս իտէպիլմյօրտը. մուհաիլէյհ, ադամ պիր հէյէճան իլէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Ո աատէմ չօգ ղէնկին տիր, պէնի օնա սաթաճագ-լար. օ աատէմէ քի՝ մալիք օլտուղու սէրվէթի սայէսինատէ, հէր չէյի սաթընն ալմագա միւգթէտիր պիր հալտէ պուլունույօր . . . ա՜հ պու մէհրէքէթատ լինսանը պիլա ֆուրթուր դաթլ իտէրլէր . . . պիլիրիմ, բէք ալէա պիլիրիմ... հէր եէրտէ, հաթտա էն սատէ վէ շիւպհէտէն վարէթթէ պիր սատէմին պիլէ այագլարը ալթընտա, պինլէրճէ պէրա

տուղագլարը գուրուլմուշ տըր . . . ա՛հ պէն հէր չէյտէն չիւպհէ իթմէքտէյիմ . . . հիչ պիր քիմսէյէ էմնիյէթ ի-տէմէմ . . . էվէթ, պէն հէր չէյի պիզլաթ քէնտիմ եաբ-մալըյըմ . . .

Մըսթըր Ուիլերմս, մալիք օլտուղու սաքին վէ սէրտ թապիաթընըն ադսիսի օլարագ, պալատէ մուհարրիր սէօզլէրի, սօն տէրէճէ պիր էնտիշէ, վէ ադիմ պիր խէ-լէճան իլէ թէլաֆֆուզ իտիյօրտը :

Մուսահիպէյհ, օ էնտատէ մասանըն եանընտա թէգաբ-բուպ իթմէքտէ իքէն, իթիհամլինտէքի օտատան ղարիպ վէ սիւրէքլի (երկար) պիր վավէյյա իշիտիլտի, վէ պատէհու ղավզա վէ պօղուշմադ կիպի ադիմ պիր շամաթա հասըլ օլունճա, Թօպի, տէրհալ գաբուլյա տօղրու սըչրայըպ տը-չարը չըգաբ :

Գաբը աչըլտըղընտա, ուզուն պօյլու, կիւճլի գուվ-վէթլի, վէ եարը չըպլագ պիր ատէմ ղահիր օլտու . պու ատէմին, վիճուտինին գըրմըզը ըէնկի, բարէ բարէ օլմուշ կէօտիէ յինին արասընտան կէօրիւնիւպ, պիր սուրէթը ղա-բիպէտէ կէօղէ չարբըյօր իտի . . .

Շախսը մէրգումա, վահչիյանէ վէ տէչէթամիզ հայ-գըրըշլար իլէ, Մըսթըր Ուիլերմսըն, ճօն Ռօպէրթսընտա-մընտա օլան տիկէր պիր խըտմէթքէարընըն պօղաղընտան եագալայուպ, հէման պօղմադ իւզրէ պուլունույօր իտի :

Մըսթըր Ուիլերմս, գաբունըն էչկինէ թէգարրուպ իտէրէք ամըր պիր սէտայըլա,

— Սո՛ւս, Օկիւահ, սուս տէյօրում սանա – տէտի :

Մէրգումա, տէրհալ Ռօպէրթսընըն եագասընը պը-բագտը, գօլտարը սարգըլտը, վէ մուրի պիր վազիյէթ քէսպ իտէրէք, պաչը կէօյսիւ իւզէրինէ էյիլտի :

Շախսը մէրգում, ղայէթ իհթիյար օլուպ, սիյմասը տէհչէթլու սուրէթտէ, վէ ատէթա չիւրիւմիւշ էօլու գա-ֆասը կիպի գուրու վէ պուրուշուպ իտի . . .

Պատէհու մահալի մէղքիւրտէ, էվվէլքի կիպի թէք-բարէն հալի սիւքիւնէթի հիւքմֆէրմա օլուպ, վէ Թօպի տա-խի ավտէթ իտէրէք, թէքրար գաբույը գաբատը :

Մըսթըր Ուիլերմս, եագըխանէսինին էօնիւնտէ օթու-բուպ, տիսթուրը պիր եանէ վազ իթտի, վէ հէման պիր պագըչ իլէ մաալէրինի զապթ իտէպիլմէք իչին, էօնիւն-տէ՝ պիր հալի հէրճումէրճիտէ (խառն) պուլունան էվրա-դը, վէ մազպաթալարը թահտը ինթիզամէ գօյտուգտան սօնրա, Թօպիյէ խիթապէն,

— Թօ՛պի, ադլու հուշունուզը ճէմ իտինիզ, վէ տէ-յէճէյիմ մատտէլէրի, տըգդաթը թամամէ իլէ գալէմէ ա-լընըզ – տէտի :

Թօպի, տէրագաթ եագըխանէսինին էօնիւնէ կէչիպ օ-թուրտու. մէղքիւր եագըխանէսինին իւզէրինտէ աչըգ, վէ պիր նէվի տամղալը պիր տէֆթէր տուրույօր իտի. պու տէֆթէրին՝ եագըսընտան զիյատէսի, եագըլար իլէ տօլ-մուշ իտի :

Մըսթըր Ուիլերմս, ադլու ֆիլքրինի ճէմ իտէպիլմէք իչին, պիր տագըգա գատար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա, ինկիլիզճէ օլարագ իթթայի մալիւմաթէ իպթիտար էյիլտի :

Թօպի տախի, մալիւմաթը մէղքիւրէյի ֆըրանսըզ-ճայա թէրճիւմէ իտէրէք գալէմէ ալըյօր ըտը :

3

ՊԻՐ ԶԻՆԱԲԵՍԸՐԸՆ ՏԷՅԵՐԻ ՆԷ՞ ՕԼՏՈՒՂՈՒ

Մըսթըր Ուիլեըմսըն, Թօպկիչ եաղտըրտըղը խաթըրէնամէ (յիշատակագիր), Բարիզ չէհրի ափվանը գըրալի բիյասէթինէ խըթապ օլունմուշ իտի։

Մուսաիլէյհին, խաթըրէնամէսինտէ իսթիտալ իտիլէն լիսան, տայիմ իւլ էվգաթ իշ իլէ մէշղուլ օլան ատէմլերին ըսթըլլահը կիպի մուխթասար, ֆագաթ բէք վազիհ իտի։

Թօպհանին տէֆթէրլինտէ միւսէյրրահէն եազըլմըշ օլան մէզքիւր խաթըրէնամէնին պիր գըսմընը, գարիյնի քիրամըն բիյիկհահը էնզարինէ վազ իտէճէք խէբտէ, ֆագաթ միւսաատէլէրինէ մայրուբէն, իշպու հէքհայէյլ, պիղիմ ուսուլու ըսթըլլահըմըզ իւզրէ Թանզիմ, վէ Թարիֆ իտէճէյիզ։

Հէքհայէյլ մէզքիւրէ, 1769 Թարիխինտէն պէտտ օլունուր, Տիւգ Բաուլ տը Մայլբըրէ, ասիլ վէ մուազզամ պիր Բըրէնէտ չէսպան օլաճագ սուրէթտէ, քէմալի ղէվգու սէֆահաթ իլէ կիւնէլէրինի կէչիրմիշ, վէ հաթտա գըրալ հազրէթլէրի իլէ պէրապէր պիր մասաատա էքլը Թաամ էթմիշ, վէ չէրապ իչմիշ օլմաղըլա, նիհայէթ չէյխուսլէթին (ՖերուԹիւն) տէրէճէյի նիհայէտինէ վարմըշ օլտուղու հալտէ, քէմիքլէրինէ նուղուլ իտապէթ իտէրէք, Թէրգը տաղտաղայի ալէմ էթմիշ իտի։

Տիւգը մուսաիլէյհին էվլատլարընտան էն քիւչիւի, եանի Թէքինէ գաղընԹըսը օլարագ եաղընըղ էն սօն էվլատը պէր հայաթ օլուպ, մուսաիլէյհ՝ պէ հադգէն կէրէք տուգալըգ իւնվանընը, վէ կէրէք Մայլբըրէ խանէտանընէն հատսըղ հիսապսըղ սէրվէթու ագաբաԹընը Թէվարուս (Ժառանգել) էթտի։

Պու էվլատ, հագըգաթէն ասիլ, Թապէն կիւղէլ, պէտէնին գաւվէթլի, վէ մէրտ պիր ճիվան օլմաղըլա, քէտէրի, Տիւգ Բաուլ ճէնապլէրինէն՝ հալի սէֆահաթ իշԹիմալինի Թէվարուս էթմէյուպ, իլլա հէր ճիհէթլէ էճտատը մուազզամընէն նէյ.քը նամընա, վէ ահվալի հասէնէսինէ իմԹիխալ էթմիշ իտի։

Ֆիլհագըգա, Ֆըրանսանըն Թարիխի մահճուպիյէթի ատտ օլունան, իշպու գըրալըգ տէվրինտէ, ասըլզատէկեան կիրուհը, ղէվգու սէֆահաթա, վէ Թայիֆէյի նիսա կիպի ալայիշու Թէզէննաթա վիւպԹէլա օլուպ, սատրու պէտէնէլէրինի՝ գըրիս եէրինէ, իրէքլի գումաշլարըգա Թէզեին էթմէքտէ իտիլէր. էսէֆ օլունուր քի, պազը մէնֆաաթ բէրէքաթ գալէմլէր, իշպու մէզմում տէվրի՝ մէհունու Թագտիր էթմէյէ պէյհուտէ ղայրէթ իտիլօրլար։

Պալատէ իչար գըլընտըղը կիպի, ժան տը Մայլբըրինին բէտէրի Տիւգ Բաուլ տաիի, Թապէյի պու սէֆահաթը մէզմումէյէ իչԹիրադ էթմիշ իտէտ, ֆագաթ ժան, պու էտնալէրտէ, եանի 15 ինճի Լուլինին գըրալիյէթի տէվրինտէ, հէնուզ չօճուգ օլմաղըգա, մէզքիւր ահվալը մէզմումէտէն ազատէյի կիրիսան իտուպ, հիւսնի ախլագընա խալէլ կէթիրմէմիշ իտի։

Ժան տը Մայլբըրէ, Թէզէվվիւճ էթտիյի էճնատէ անճագ օն պէշ հաշընտա օլտուղու կիպի, զէվճէսի՝ ՊէրԹա տը Տըրէօ տաիի, հէնուզ օն իւչ հաշընա գատէմ պատաճագ իտի։

Պու էճնալէրտէ, հագըգաթտէն արի վէ քէտգիպ ֆէյլէսօֆլուգ, պէյնէլիսլագ էֆքէարը սէրպէսթի Թօխմունը նէչը էթմէգլէ, օ տէհշէթաթիզ վագտայը հազըրլամաղա ֆէվգէլատէ ղայրէթ էթմէքտէ իտիլէր քի, անըն էմրի մուհաքէմէսի պիղէ այրտ օլմատըղընտան, օ պապտէ էխԹիյարը սիւքիւթ իտէրիզ։

Կէնճ Տիւգ, տիւյունն Թէչրիֆաթը խիթամընտան սօն-

րա, զեվճէյլ մէչրուէսինէ, քէնաիսինէ թէսլիմ իթմէլէրինէ միւնթազըր ևքէն, մուամիլէյհանըն պիր մանասթըրա չէքիլմիյէ խապէրը բիւր քէտէրինի ալտըդտան ասնրա, պէրայի թէսէլլի վէ թէնէզզիւհ, քէնաի ասալէթը զաթիյէսինէ չէսպան օլաճադ սուրէթաէ, Կիֆիլիքեաթու ադաբաթընը զիյարէթ իտէրէք իմրարը էյամ իթմէյէ պաշլատը:

Էլլի սէնէտէն պիրի՝ Ֆըրանսանըն ահվալը տախիլիյէսի իլէ էֆքեարը ամմէ, պիւսպիւթիւն թէպէտտիւլ իթմիշ իտի, չէօյլէ քի արթըզ սօգադլարտա պէքլէյէն կիճէ պէքճիլէրի տայագտան գորթուլմուշ օլտուդլարը կիպի, Տուէլլօ տախի Նատիրէն վուդու պուլույօր իտի. պազը ուճագ ճէմիյէթլէրտէ, սէրխօշ տէլիդանլըլար, վէ միւթէալլիմէ (իմատտակուհի) գատընլար, աշդու մուհապէթ միւպահասալէրինտէն տէմ ուրաճագ եէրտէ, սըյրըգճասընա, վէ ասլա խէվճու տէհշէթ հրսս իթմէքտիզին, (հաշա սիւմմէ հաշա) ձէնապը հայյը լա եէմութ (կէնդանի Ս.սատուծոյ) հաղրէթլէրի հադդընտա, տիլ միւճատէլէսինէ թատատտի իտէյօրլար իտի:

Գու հէնկեամը մուսիպէթ էնճամտէ, ճահիլ տէլիդանլըլար, հէնուզ օն տէօրթ եաշընա գատէմ պատմըշ տինսիզ գըղլար, վէ հաթտա պիր թադըմ միւնքիւր Մարքիզլէր մէյտանէ չըգտը քի, պունլար՝ մէդքիւր քեազիպ ֆէյլէսօֆլուղու, թահաը հնմայէյի լաթիֆանէլէրինէ աԼըպ, ղընչէ տիհանլարըլըլա, վէ քէնտի գուվվէյի ագլիյէլէրինէ կէօրե, ժան-ժագ-Ռուսօնըն թէէլիֆքէրաէսի օլան «մուահէտաթը պէշէրիյէ» (Գոնթրը Սօսիալ) նամ քիթապըն կյզահաթընա կիրիչըրլէը, եահօտ (Անսիքլօբէտի) նին պիր սիմոնըզնը թէքէրրիւր իտէրլէը, վէ (Հելվէտիյու) սըն, մանասընը անլամագլըդա չալը չարագ ույդույա վարըրլար իտի:

«Վօլթէրին տէհշէթամիզ գահգահասը . . .» ֆա-

գաթ, պիր չաիրին թասավվուրաթը լաթիֆէսինէ չայան վէ մէտար օլան պու ահվալը մէճնունանէյի պիր թարաֆ իտէրէք, չու գատարընը տէյէլիմ քի, օ հէնկեամտէ, հէվաստ գուվվէթլի պիր բուդիկեար զուհր օլուպ, էն մուազզամ ֆիքիրլէրի պիլէ, եաբրագ կիպի պիր հալի պիսէպաթի իլէ էօթէ պէրի սէվգ իտիյօր իտի. հէլէ սէպաթսընզ վէ ճահիլ խալդ, ասլա թէֆիրիգու թէմէիյզ իթմէքսիզին, Նէյգու պէտի գապուլ իտէր, վէ հագդգաթը, քիզպու ըհյայէ գարշու միւտաֆաա իտէնլերէ հիչ պիր քիմսէ մուչին օլմայօր իտի:

Կէնճ վէ գուվվէթլի ֆիքիրլէը, մանայի հագըգըյէսինի գաթան ֆէհմու տէրք իտէմէիյէրի «հուրրիյէթ» քէլիմէսինին էթրաֆընը իհաթա իթմիշլէր իտի . . . հէյհա՛թ, պէս մուճիզլի, ֆագաթ ալտաթըճը լուղէթ, էքսէրիյէն՝ ալչագճասընա վուդու պուլան խապտաաթու խըսյանէթի հիմայէ իտիյօր իտի . . .

Ժան տը Մայլըրիյ, հէր նէ գատար քէնտի վագիթընէն էֆքեարու թէէսսիրի իլէ խաթիլա օլունմուշ իտի իսէտէ, ֆագաթ մուամիլէյհ, կէնճ, ալիճէնապ, վէ թէնտ մէչրէպ պիր զաթ օլմազըլա, ուլուամ ֆոնունէն չէքլի թահսընտա թագիմ օլունան պիր թադըմ մէզհէպ մուարազալէրինտէն նէֆրէթ, վէ քէֆֆը եէտ իտուպ, քէնտի ապատ էճտատընըն տիյանէթինէ սատըգ գալմագլա պէրաապէր, քէմալի աշգ իլէ հուրրիյէթ բէրվէրան կիրուհընէն իչինէ աթըլը վէրտի. իհթիմալ քի մուամիլէյհ, պու լուղէթին թահսընտա նէ՞ օլտուդունը տէրք իտէմէիյէ իտի . . .

Ժան, մէչհուր ժէնէրալ տը Լաֆայէթին թահտը գոմանտասընտա օլուպ, ահալինին հարագէտաթը հիւրիյէթ բէրվէրանէսի թարագդըսընա չալըշան, ասըլզատէ կէնճ-լէրին կիրուհընտան մտատուտ պուլունմագտա իտի . . .

Մըսթըը Ուիլկըս, պու խուսուստա, քէնտի թիզ-

քեարնամէսինտէ (յիշատակագիր) զայէթ մուֆասսալ սու-
րէթտէ մալիւմաթ վիրմէքտէ խէտէ, պիզ, եազմըշըմըզ
իշպու տըրամըն հուլասասընը թէճաւուզ իթմէմէք ար-
զուսըյըլա; մալիւմաթը մէզքիւրէյի թէքէրրիւրտէն սար-
ֆը նազար իտէրիզ։

Պէրթա տը Ցըռէօ, իբի սէնէ սօնրա օն պէշ եաշընա
գատէմ պասմըշ օլտուղու հալտէ մանասթըրտան չըգտը,
վէ ազիմ պիր տարաթու տէպտէպէ իլէ՝ զէվճի Տիւդ ժա-
նըն գօնաղընտա եէրլէշտի, վէ պու սէպէպլէ մութան-
թան սուրէթտի զիյաֆէթլէրը քէշիտէ, վէ զիյնէթլէր իճ-
րա իտիլտի. ժան տը Մայլբըրկ, քէնտիսինի զէրրէ գա-
տար սէվմէյէն զէվճէսի հադգընտա, սօն տէրէճէ աշգու
մուհապէթ հըսս իթմիշ իտի։

Ֆագաթ շուբատը ադրէպ տիր քի, Տիւդ ժան տը
Մայլբըրկ, գատընլարըն հիւանի թէվէճճիւհինի ճէլպ ի-
տէպտիլիր պիր չօգ խասայիսը մերզուպէյէ մալիք՝ պիր ճի-
վանը մէլահաթնըշան օլտուղու հալտէ, միւթթասըլ զէվ-
ճէսի Պէրթա տը Տըրէօնըն նէֆրէթթու ատավէթինէ սի-
բէր օլմուշ իտի, վէ իշթէ մըսթըր Ուիլբրմս, քէնտի խա-
թըրէնամէսինտէ, պու իյդահը միւմքիւնսիզ մատտէ հադ-
գընտա ըզհարը թէճաճիւզ իտիյօր իտի։

Ֆիլհագըգա, մումտիլէյհանըն պու մուամէյէյի պա-
րիտանէսի, ժան տը Մայլբըրկէյէ ազիմ պիր տաղը տէ-
բուն օլմուշ իտի։

Ժան, ուզուն միւտէթ միւթէրէտտիւա վէ միւշէվ-
վէշ պիր հալտէ գալարագ, զէվճէսի հադգընտա հըսս
իթտիյի աշգու մուհապէթի, վէ թատգիմու բայէթի ար-
թըրմագլա, մուտտիլէյհանըն հիւանի թէվէճճիւհինի ճէլպ
իթմէյէ չալըշտը։

Մուտտիլէյհ, պիր արա քէնտիսինի սահէյի սատաէ-
թէ թէգարրուպ իթմիշ զանն իթտի, չինքի Պէրթա տը

Տըռէօ համիլէ օլուպ, միւտէթը գալիլէ զարֆընտա վա-
լիտէ օլաճագտը։

Ֆագաթ պիր վէլէտին թէվէլլիւտի, զէվճու զէվճէ-
նին հալինի թաղէիրէ մէտտար օլամատը. պու մուգատտաէս
պաղ, ումումէն գատընլար իչիւն զայէթ գավի վէ գուվ-
վէթլի իսէտէ, Պէրթա իչիւն էհէմմիյէթինի զայպ իթմիշ
իտի։

Ժան տը Մայլբըրկ, հադգաթէն զամընտարը թէ-
էսիճ օլարագ, տէրտը տէրուննինի ունութմագ էմիլի իլէ,
քէնտիսինի հէյման ումուրը սիյասիյէ տալկալարը իչինէ
աթը վէրտի։

Էկէր Տիւդը մուամիլէյհ, զէվճիյէթը ալէմինտէ մէ-
սուտ օլայրտը, իհթիմալ քի ֆամիլէճաճա օլան սատաէթը
հալի, պու զայղուլը վէ թէհլիքէյի թէչէպպիւսաթէ թէր-
ճիհ իտէճէք իտի. պու թէչէպպիւսաթ, օ էնէալէրտէ կէնճ
գալպլէրի՝ տէնիզլէրտէն էօթէյէ տավէթ իտիյօր իտի։

Ֆագաթ տէրտը ֆիրգաթ վէ ճան սըգընթըսը, մու-
մտիլէյհի ֆէնէա հալտէ թագվիպ իթմէքտէ իտի։

Սչգու մուհապէթտէն միւթէպաիտ վէ մահճուր օ-
լան ճանը, հալի չէպապէթէ մախսուս օլան հատտէն էֆ-
զուն խահիշինի, մէվգըյը իճրայէ վագ իթմէյէ պիր սէ-
պէպ արայօր իտի, վէ իշթէ պու էճիլտէն մուամիլէյհ,
նէվինա պիր հիտէթլէ տէրհալ հէր պիր թէհլիքէյի կէօ-
զէ ալտըրարագ, քէնտիսինի իչպու թէչէպպիւսաթը հա-
սէնէյէ սալտըրտը։

Տիւդ ժան տը Մայլբըրկ, քէնտի տօսթը ազիզի պու-
լունան մէշհուր ժէնէրալ տը Լաֆայէթ իլէ պէրապէր պիր
սէֆինէյէ րագիպլէն Ամէրիգայա ազիմէթ իթտի։

Մըսթըր Ուիլբրմսըն թիզ քեարնամէսինին պու գըս-
մը, Ամէրիգալըլարըն՝ մուսթաբիյէթ իտտասալըլա ին-
կիլթէրրա տէվէթի իլէ իթմիշ օլտուղլարը մուհարէպա-
թըն, պիր նէվի մուսթասար հէքեայէսինտէն իպտարէթ

իսի, չէօյլէ բի, էնսայի ճէնկու ճիսալտէ, ժան Տիւգին էթվարը մէրսանէկի, վէ չէճիանէսի, վէ մազհար օլտուղու բարլադ մուղաֆֆարիյէթ, պէրբէր պէրբէր՝ ֆագաթ մուխթասարէն թարիֆ իսիլմիշ իսի. վագաա Տիւգ ոը Մայլըբրէ, ֆըրանսաաա ասկէրիճէ ալի պիր բուխպէյի հայիդ իքէն, պիլաքիս միւթթէֆիքիյին օրտուսընաա՝ տուն մէրթէպէսէ պուլունույօր իսի իսէսէ, ֆագաթ Ուաշինկթըն, մուսաիլէյհի թալթիֆ իմմիշ օլտուղունատան, միրալայ ոը Մայլըբրէնին իսմի, միւսիւ ոը Լաֆայէթին՝ նամը նամիսի իլէ պէրապէր եաա օլունուպ, կէրէք պիլճիւմլէ էրպապը գըյամըն, վէ կէրէք քէնսի սիլահ արգատաշլարընըն գալպէրինէ մէրքիւղ պուլունույօր իսի:

Տիւգ ժան ոը Մայլըբրէ, թարիֆի ղայրի գապիլ ճէսարէթ, վէ աուէթա մէճնունանէ պիր պէսալէթ իլէ էճէլին արգասընաան գօշարագ, մուհարէպէնին էն թէհլիքէլի նօգթալէրինէ պուլունուր իսի իսէսէ, միւճիղէ նէվինէն օլարագ էճէլ՝ քէնսինէն եիւղ չէվիրիյօր իսի:

Մուսաիլէյհ, աուէթա էօլմէք իսթէյօր իսի. սիլահ արգատաշլարը պուլունան մէրսիլէր, ժան ոը Մայլըբրէնին վիճուտինէ գուրշուն թէէսսիր իմմիշ զանընընաա պուլունույօր իսի:

Ֆագաթ ժան, պու մուճիղէյի պիլմէղ վէ էհէմմիյէթ վէրմէղ օլտուղունատան, տայիսա սիլ իրանէ հիւճիւմլէր իուտուպ, քէսպը մուզաֆֆարիյէթէն սոնրա մէլիլ մահղուն, վէ քէնտիսինի իհմաթա իսէն ահուպապասընըն գալպինի տոնտուրաճագ աէրէճէսէ պարիսա պիր հալ իլէ, քէօչէյի ինզըվայէ չէքիլիպ աէրին աէրին տիւչինմէյէ պաշլար . . . վէ պաղէն տաիսի պիրա սէպէպ պիր սուրէթը մէճնունանէսէ քէսպը մէսուրիյէթի իմմէքլէ կիւլէր, վէ ադիմ պիր նէչէ իլէ պէսթէէլէր թէրէննիւմ իսէր իսի:

Պու թէպէտտիւլաթը նակհահանի, ադիմ պիր էսրար օլուպ, անընն հիքմէթու ըլլէհի հիչ պիր քիմսէ թարա-

ֆընտան քէչֆ օլունամայարադ, պիր թագըմ զանընյաթը մէչքիւբէ (տարակուսելի կասկածներ) արասընտա զայպ օլույօր իսի:

Շու հալտէ՝ էհլի դըյամ օրտուսընըն պատիսի չէրէֆֆի օլան պու դույուր վէ մէչհուր զապիթ, լինաէլ ահուպապա պիր մէճնուն ատտ օլունմայա պաշլատը:

Պու էսրարը զարիպէ իսէ՝ պաշդա պիր չէյ օլմայուպ, իլլա պիչարէնին գալպինտէ, պիր մուհապէթը մէճհուլէնին աչմըշ օլտուղու՝ մէրհէմ գապուլ իմմէպ, վէ իլմիյամը միւմքիւնսիպ պիր ճէրիհա իսի. զեվճէսինին զայպուպապէթի, մուսաիլէյհին քէանուսը սինէսինաէ ալէվիկը օլան աթէչի մուհապէթի իմֆա իմմէտիքաէն մանաէ, հաթտա գամի էնաէր գամի քէսպը չիտաէթ իմմիշ իսի, չէօյլէ քի, Պէրթայը՝ իլք կիւնաէն զիյատէ պիր մուհապէթը խալիսէ իլէ սէվկէյօր իսի:

Հիչ պիր չէյ, քէնտիսինէ Պէրթանըն վիքրի ճէմիլինի ունութտուրմադա մէտար օլամայօր իսի. կիւնաիւղ խէյալինտէ վէ կիճէ բույասընտա, Պէրթայը՝ կիւզէլլիյի աէրէճէտէ խայըրխահ, բագիզէ, աֆիֆէ, վէ լէթաֆէլի պիր հալտէ կէօրիւր, վէ մուսաիլէյհանըն մուհապէթու թէվճճիհինի ճէլպ խէմմէմիշ օլտուղու իչիւն, քէնտի քէնտիսինի թագպիհ վէ թայիպ իսէր օլմադըա, աուէթա պիր ադիզէ մէգամընտա բէրէսթիշ իմտիյի Պէրթայը, իմհամ իմմէքլիյի խաթրընտա պիլէ կէթիրմէ յօր իսի:

Նամըլ իմհամ իսէպիլիր իսի, չիւնքի անըն հիւանու ճէմալինին թագաթթուզ խէյալի, հէմ ըղթըրապընը՝ վէ հէմտէ թէսէլլիյի խաթրընը մուճիպ օլույօր իսի, եանի տէրսը փիրգամի իլէ (անկատման ցաւոց) մուղթարըպ վէ միւքէտաէր օլտուղու տագըդալէրտէ, նակէհան սէվկիլի զեվճէսինին ճէմալի պագքմալինի թէխայիլ իմմէքլէ քէսպը մէսէրրէթ իսէր, վէ քէնտի քէնտիսինէ «Է՛հ պէլքի

պիր կիւն օլուրտա պէնի սեվէր» տէյէրէք մուխթէսէլլի օ-
լուր իտի։

Պու էհնալէրտէ, պիր թագըմ Բարիսլի ասըլզատէ-
լէր, իքթիսապը չանու չէրէֆ հէվէսի իլէ Ա.մէրիդայա կէ-
լէրէք, ահալի թարաֆընտան քէմալի մէմնունիյէթլէ դա-
պու օլունտուլար։

Օ վագըթլար, չիմտիքի կիպի հագըդաթը նատիր,
ֆագաթ քիզգինյաթը քէսիր՝ իրի սիթունլը, վէ օգուեան-
լարը իլագ իտիճի մուֆասսալ թէֆրիդալը՝ պաթթալ
կազէթալար օլմատըղընտան, պիթթապի օրտունըն րու-
էսոայի ասկէրիտէն պաղը զապիթլէր ֆէվգէլատէ պիր
մէրագլա, պու եէնի կէլէն պօշպօղաղլարըն էթրաֆընը
ալարագ, ֆընրանսատա՝ վէ նէֆսի Բարիստէ ճէրիեան ի-
տէն, կէրէք ահվալը սիյասիյէ, վէ կէրէք վագտայի խու-
սուսիյէյէ, եանի ֆամիլեալէր պէյնինտէ կէչէն հալէրէ
տայըր հէվատիս ալմաղա սայ իթտիլէր։

Պունլար տախի «Բարիս՝ ալթիսաթ պիր հալտէ պու-
լունույօր . . . չէօյլէ օլույօր, պէօյլէ կիտէյօր . . . մա-
տամ Մարքիզ տը Ս . . . զէվճէսինի թէրք իլէ, պիր հուն-
գարիյալը զապիթ իլէ ֆիլրար իթտի . . . մատամ Տիւչէս
տը Գ . . . Տիւգ իլէ այրըլտը» վէ տահա պուննըն կիպի
պիր թագըմ թիւրահաթտէն իպարէթէ հէվատիս իթտաը-
յըլա, զապիթանը մէրգումանըն մէրագլարընը թէսկին
իթմէյէ հիմմէթ պույուրտուլար։

Կիւնիւն պիրինտէ ասըլզատէ տէլիգանլընըն պիրի
Ա.մէրիդայա վասըլ օլտու. պու զաթ տախի պալատէ մէզ-
գիւր ասըյտատէկեան մագուլէսինտէն իտի, ֆագաթ շու
ֆարգ իլէ ֆի, մէրգում', մուհարէպէ իթմէյէ ազիմ պիր
խահիշ կէօսթէրիյօր իտի . . . հալպու ֆի մուհարէպէ խի-
թամ պուլմուշ, վէ ֆինէյրալ տը Լաֆայէթ տախի, հէ-
ման Բարիսէ ավտէթ իթմէֆ իւզրէ պուլունույօր իտի։

Պու տէլիգանլը՝ տէրհալ էրպապը մէրագ թարա-

ֆընտան իհաթա օլունուպ, քէնտիսինտէն՝ էզհանը թախ-
տիշ իտիճի հատիսէյէր՝ վէ հէքիայէյէր թալէպ իտիլտի քի,
մէրգումի իսէ զաթէն ֆատլու զէմմէ տայըր պու կիպի հէ-
քիայէյէր նագլ իթմէյէ ճան ատար պիր պօշպօղաղ օլ-
մաղըլա, պիր չօգ Մարքիզէր վէ Տիւչէսլէրին սուլի ահվա-
լինտէն պահս իտուպ, հաթտա թէրթիպ իթտիյի պիր
թագըմ պէտապահտ զէվճէլէրին ֆիհրիսթինի տախի, քէն-
տիսինի տինլէյէնլէրէ պէյան իթմէքլէ, անլէրին խօշնու-
տույէթինի մուճիպ օլտու։

Հէքիայաթը մէղքիւրէտէն պիրի, մուխթասար սու-
րէթտէ օլարագ, կիւղէլ վէ հէնուզ կէնճ օլան Տիւչէս տը
Մայլբրրէ հագդընտա իտի, չէօյլէ քի, Պէրթա տը Յըրէօ,
պիր լուֆթը մախսուսի օլմագ իւզրէ . . . զէվճի՝ Տիւգ տը
Մայլբրրէնին մուֆարէգաթընտան իբի սէնէ սօնրա, չա-
թըդ գաչը պիր էրքէք էվլատ տօղուրմուշ իտի։

Պու ահվալը մէղմումէյի հէքիայէ իտէն ասըլզատէ,
միւսիւ Շըվալիյէ տը Րէյօն թէսվիյէ օլունուր իտի քի, մէր-
գումըն եիւղիւնի պիր տահա Բարիստէ կէօրէն օլմատը։

Ջիրա պիր կիւն, միւսիւ տը Րէյօն, տիւգ ժան տը
Մայլբրրէնին հուզուրունտա տախի իշպու հէքիայէտէն
պահս իթմիշ օլմաղըլա, Տիւգը մուսմահիչէյ՝ գըլըճընը,
քիւսթախը մէրգումըն կէօյսիւնէ սաբլամագլա քէտրընը
իթմամ, վէ ախրէթէ իշամ իթմիշ իտի . . . . . .
. . . . . .

Օ էհնալէրտէ, Ա.մէրիդանըն Պօսթըն չէհրինտէ, Ու-
իլէրմս Ուէսթէրն նամընտա պիր զաթ միւթէմէդքիւն ի-
տի. պու ատէմին ֆամիլեատը՝ ան ասըլ Ինկիլթէրրատա
վագը (Քէնթի) գոնթլուղու տախիլինտէ (Լիտտէտուալ) . . .
չէօհրէթինի հայիշ պուլունմադտայըտը։

Մըսթըը Ուիլկրմսըն՝ Թօպիյէ եապտըրտըղը թիղ-
քեարնամէսի գավլինճէ, (Ուէսթէրն Լիտտէտուալ) նամը-
նը հայիշ պուլունմադտայը, մէչհուր վէ միւթէպէդը պիր ֆա-

մըլեայէ մէնաուպ իմիշլէը, վէ մէզ.քիւր ֆամիլեանըն՝ ըէ-յիսի էվվէլի օլան Վիգօնթ Բօվվիս նամ զաթըն, Լօրտլար գամարաօընաա պիր սանաալէէսի վար ըմըշ։

Ա.մէրիգալը լար, ճիւմհուրիյէթ էֆքեարը իլէ մէէլուֆ պիր գավմ օլուպ, պու կիպի ասալէթ իւնվանլարընա իթիպար իթմէսիրլէրի հալտէ տախի, մէնաուպ օլտուդլաըը ֆամիլեանըն նամու չէօհրէթինի միւպէյյին էվրադը, քէմալի իթինա իլէ իսթիհսադ իթտիքլէրինէ թաաճիւպ օլունուր. պու իսէ պիղճէ պիր նէվի զաաֆէթ տիր։

Մ. Ուիլըըմ Ուէսթէրն, հէնուզ կէնճ պիր աաէմ օլտուղու հալտէ, էվլատու այեալ սահիպի, վէ աղ չօգ ըէֆհաը հալ իլէ կէչինէպիլմէյէ քիֆայէթ իտէճէք գաատարաա պիր սէրվէթէ մալիք իտի։

Տիւգ ժան տը Մայլըըրք, պու աաէմին նէզտինտէ՝ ինսանլիյէթու համիյէթէ չէսպան օլաճադ սուրէթտէ, վագարլը պիր միհմանիւվազլըգ (հիւրասիրութիւն) պուլմուշ, վէ պու սայետէ պիր տէրէճէյէ գաատար թէսէլլույի խաթըը իտէպիլմիշ իտի։

Տիւգ ժան իլէ Ուէսթէրն, չօգտան պէրի եէքտիկէրի իլէ պաղլը իտիլէր. պու մուհապէթը տօսթանէ՝ օ տէրէճէյէ վարմըշ իտի քի, արթըգ ժան, աաէթա ֆամիլեանընէն պիր ադասը ատտ օլունուլյոր իտի. հաթտա Ուիլըըմ Ուէսթէրնին իլգ եվլատը՝ քիւչիւք ձէյմս, պու ասըլզատէ Ֆըըրանսըզըն՝ քէնտի հադդընտա հըլսս իթտիլի ըըգդաթը քէտէրանէ՝ վէ հիւանի թէվէճճիւհինի թէլագը իթմէգլէ, մուհամիլէյհի բէտէրինտէն թէֆքիդ իթմէզ, վէ հէր իքլիմինի տախի այնի մուհապէթը իլէ սէվէր իտի։

Պու մուհապէթը խալխանէնին պէնտի, միւթաքպէլտէ՝ գաթ էնտ!ը գաթ թագվիյէթը պուլաճագ իտի... իսթիդլալիյէթ մուհարէպէսի քեամիլէն խիթամ պուլտուդտա, երպապը գըյամըն՝ ակիկը բուէսայի ասկերլիյէսի իլէ պէրապ!ը իլանը ճիւմհուրիյէթ, վէ գավանընի միլլիյէյի միւնթազամէն թէէսիս դըլտըգտան սօնրա, ժէնէրալ Լաֆայէթ, պիր գաչ այ (Բարիսին արսլանը) տէյուքէսպը չէօհրէթ իտէճէք օլան Ֆըըրանգլին նամ էտիպլէ պէրապէր, Ֆըըրանսայա միւթէվէճճիհէն՝ միւճթէմայի Ա.մէրիգատան հարաքէթ իթտի։

Ժան տը Մայլըըրք, մուհամիլէյհիւմէ ըէֆգաաթ իթմէք իսթէմէտի։

Պիչարէ Տիւգ, Ֆըըրանսայա կիտիպատէ նէ՞ եաբայըտը... զէվճէսի վէ էվլատը, հադդընտա՝ տօլայըտան վէ եապանճըլար վաէթտաըյըլա պապը իապէրլէր ալմըշ իտի... Պէրթա իսէ, քէնտիսինէ պիր սաթըը եազը պիլէ եազմայա թէնէզզիւլ իթմէմիշ իտի...

Թէսատիւֆէն գուլաղընա վասըլ օլմուշ օլան իսպաբաթը մէզ.քիւրէ ճիւմլէսինտէն օլարագ, սամէա խըրաշ պիր խապէր տախի, նամուսսուզլուգ վէ ճինայէթտէն պահս իտէյօր իտի։

Ժան տը Մայլըըրք, գաթիէն Ֆըըրանսայա կիթմէքտէն իմթինա իտուպ, միսաֆիրըէրվէր Ուէսթէրնին խաննէսինտէ գալտը։

Մուհամիլէյհ, տայիմի!էվգաթ միւքէտտեր վէ մէյուս պիր հալի բիւրմէլալ իչինտէ պուլունույոր իտի. արթըգ ճէնկու ճիտտալ, վէ թէչէպպիւսաթը միւհիքէ տախի գալմամըշ իտի.քի, հիչ օլմազսա պարի՝ օ հալ իլէ իչթիզալ իտուպտա, տէրտը տէրտունինի ունութմազտա մէտտար օլսուն, տայիմա թէնհալէրէ չէքիլիր, վէ պաղէն տախի օ մէրթէպէ մէյուս օլուր իտի.քի, հըսսիյաթը իննանիյէսի, սէֆալէթի պարը կիրանը տիթրնտտա մահվ օլաճագ գանն օլունուր իտի։

Հէյհա՛թ... խանչէրի ֆիրգաթի, մուհամիլէյհին գալմինտէ նէ՞ սէհչէթիլու պիր եապէ աչմըշ իտի... պու պիչարէ սէլիգանը, օ խայինէ գարըյը՝ նէ տէրէճէ չէտտա պիր մուհապէթի իլէ սէվէյօր իտի...

Տիւգ ամբ Մայլբըրէ, հալի վահանէթ իչինաէ մուղթաբըզ օլաուղու ատմէլբատէ, եալընըզ ձէյմս Ուէսթէրնի մահէ մէմուներնիյէ գապուլ իաէը իսի, ղիրա պու թըղիը նէվրէսիսէ, քէնարինին Ֆըրանսատա թէրը իթանիյի Ռաուլ նամ էվլատընը անտըրըյօր իսի. իքիսի պիրլիքտէ, օ մէթրուզ թըղիլըն (լը քեռալ մանուկ) հադգընատա սէօյլէչիրլէր իսի . . . ձէյմըս, հէր նէ գատար օն եալընատա իսի իսէտէ, զէքի պիր չօճուգ օլմաղըլա, Տիւգին, բագը տամէն զանն իթանիյի . . . զէվճէսի իլէ, ճիյէր բարէսի հադգընատա օլան մուհապէթը չէսիտէյի բէք ալէա հըսս իսէյօր իսի:

Ֆիլհադըգա միսիս Տիւգ ամբ Մայլբըրէ, օ վագըթլար հէնուզ զէվճէսինին նամուսսուզլուղը հադգընատա զէրրէ գատար չիսպհէսի օլմայուպ, մէզպուրէյի մէլէքէ կիպի բաքիզէ զանն իաէը իսի, վէ քէնատույէ իաս օլան ուլուվվը ձէնապ իլէ սաֆաէրունըլուղը իգթիղասընճա, պու իթիղաատընատա օ գատար սապթէ իսի. քի, Շըլալիյէ միսիս ամբ Բէեռնըն, հէր հալտէ ալչագ պիր միֆթէրի օլաճաղընա գանատաթ կէթիրուպ . . . մերգումը էօլտուրսիյի իչին մէմուն օլույօր իսի:

1790 սէնէսինատ վուգու պուլան Ֆըրանսա վագասը, թէքմիլ Ա.մերիգատա չույու պուլմուշ իքէն, եալընիշ միսիս ամբ Մայլբըրէ, մէզքիւր հատիսէյի միսահիչէտէն պի իսապէր կիպի կէօրիւնիյօք իսի:

Սէնէյի մէզքիւրէտէ Ֆըրանսատան մուրագդամ պիր մէքթուպ ախզ իթմէքըէ, չըկընըզդ մերթէպէսինէ վարըրճասընա մահզուզ օլատու:

Պիչարէ Տիւգ, պիր հալի մինիէթատարի իլէ մէքթուպը կէօզ եաչլարըյըլա ըսլատըր, վէ պէլքի պին տէֆա թագպիլ (համբուրել) իաէը տուրուր իսի:

Մէքթուպը մէզքիւր, զէվճէսի Պէրլթա ամբ Տըրէօ Թարաֆընատան վարիա օլուպ, մատի իսէ, էվլատը Բատուլ իլէ պէրապէր Ա.մերիգայա կէլէճէքլէրի իսապէրինատէն իպարէթ իսի:

Տիւգ ամբ Մայլբըրէ, եէնիտէն քէսպը հայաթ իթմիչճէսինէ մէմուն վէ մէսրուր օլուպ, ահուպպասընըն տաիսի քէնատի հըսս իթանիյի մէսէրրէթէ իշթիրագ իթմէլէրի իչիւն, ճիւմլէսինէ միւժտէլէր վէրսի:

Մուսահիլէյհ, զէվճէսինին վիրուսի իլէ նայիլի սատաէթի օլաճաղընը իւմիւա իթմէքլէ, միւսթագպիլինի բէք բարլագ կէօրիյօր իսի:

Պու խայբրլը իսապէրսէն պիր գաչ կիւն ագտէմ, մատամ Ուէսթէրն պիր գըզ չօճուգատօզուրմուչ իսի. Տիւգ ժան, պիր սապահ պէշիյին եանընատա օթուրուպ թէէսիւրի գալպ իլէ՝ պիր մըգատար մասումէյի մեզպուրէյէ աթթը նիկեահը մուհապէթի իթաիքատէն սօնրա, չօճուղու գուճաղընա ալտը, վէ կիւյա մասումճրաղ՝ ատէսիյի սէօզլէրի անլայաճագ կիպի, կիրեէու խէնատ (լալով և խընդուլեամբ) իլէ:

— Լ.ույի՛զ, (չօճուգ Լ.ույիզ թէսմիյէ իսիլմիչ իսի) սէն անըն զէվճէսի օլաճագսըն . . . էվէթ, սէն պէնիմ մախատումըմ սէվկիյի Ռատուլումըն զէվճէսի օլաճագսըն . . . Է՛հ սապահլայր հայր օլսուն մինի մինի մատամ Մարքիզ ամբ Մայլբըրէ – տէյէ բէքը նիատա էյլէսի:

Տիւգ ամբ Մայլբըրէ, քէմալի թահամմիւլ վէ մահզուզղիյէթը ալիմէ իլէ զէվճէսինին վիրուտինէ միւնէթագըը օլատու:

Ֆիլհադըգա, պիր մըգատար էվվէլ սօն տէրէճէ պէտ պահա պիր ատէմ իչիւն, սատատէթը հալին վիրուտինէ պէքլէմէք գատար խոշ պիր զէվգ օլմամազ. Տիւգ ժան, հէնուզ կէնճ օլմաղըլա, նէչէ էյէտմը մէսուտէ կէօրմէք իւմիւտի իլէ բէրվէրտէ օլմայա հադգը վար իսի,

Նիհայէթ իւլէմը, Տիւչէս ճէնապլէրի Ա.մերիգայա վասըլ օլատուլար, մատամ Պէրլթա ամբ Մայլբըրէ, զայէթ

կիւղել, ֆագամի պարիա, վէ սօն տէրէֆճէ մաղրուր պիր դաառըն իսի. մուսահիլէյհա, տէսթինի ղէվճինէ քուս իթ-տիրտիքաէն սօնրա, միւթէքէպպիրանէ պիր թաւը իլէ քէ-լամէ աղաղ իտէրէք տէտի քի,

— Միւսիւ, չու անտէ պիր թագըմ ֆիլուսայէտէն կէլմէ աառմլէը, ծըրանսայա ոահիպ օլսուլար. սիզ, վէ սիզին Մարքի տը Լաֆայէթինիզ կիպի պիր թագըմ սէ-ֆիլլէը... միւշարիլէյհի իհաթա իթմիշլէը. (Գօպլանս) Բարիսաէն չօգ ուզագ տէյիլ իսէտէ, ատղուսար, քէնահ-լէրինի պիրէր Բըրէնա կիպի կէօսթէրմէք իսթէյէն պիր ալայ գաալա քէօյլիւլէրին իսիմլէրինի իչիթմէմէք իչիւն, տէնիզատէն կէչմէք քիւֆէթինի իսթիյար իթմէյէ մէճ-պուր օլսուս:

Ցիւզ Ժան. – Է՛հ մաաամ, միւպարէք օլսուն պու սէ-պէպ քի, պիզի պիրիպիրիմիզէ թէգարրուպ իթտիրիյօր – տէյու ճէվապ վիրմէք իսթէտի:

Պէրթա, թաաճիւպ, վէ նէֆրէթ իյմա իտէր պիր նի-կահը պարիա իլէ մուսահիլէյհի սիւղահիւքատէն սօնրա, հիչ պիր ճէվապ վիրմէքսիզին, մահասուսէն քէնահի իչիւն իհզար իսիմլիչ օլան տայիրէսինէ չէքիլսի:

Պու տայիրէ, Գօսթըն չէհրինտէ էմնալի պուլունմա-յաճագ մէրթէպէտէ լաթիֆ, վէ աառթա ուֆագ պիր մապէտ (տաճար) կիպի թէֆրիչու թէղեվն իսիմլիչ իսի. միւսիւ վէ մաաամ Ուէսթերն, իչպու տայիրէնին իքմալի խուսուսըննտա, ճանու տիլտէն սէվտիքէրի Ցիւդէ մուա-վէնէթ իթմիշլէը իսէտէ, ֆագամի Պէրթա, պու հալէ աս-լա էհէմմիյէթ վիրմէյօր կիպի կէօրիւնսի:

Ցիւդ, օ կիւնի էվլաալը Բաուլը էօրիւպ սէվմէքլէ ագշամ իթտի. ֆագամի մէսրուրիյէթ քէնահինտէն բուճու իսիյօրսը, պիրա Պէրթանըն էթվարը խասիմանէսի, մու-սահիլէյհին գիհնինի օ տէրէճէ իշղալ իթմիշ իսի քի, ալ-

թըգ մէզպուրէնին մուհապէթինտէն գաթը իւմիւտ իթ-մէյէ պաշլամըշ իսի:

Պէրթա, իրթէսի կիւնի Ցիւդի հուզուրունա ճէլպ իթտի:

Մուսահիլէյհա, ալամէթը մաթէմ օլմագ իւզրէ պիյահ պիր էլպիսէ կիյմիշ, էլինտէ տախի՝ իւսթ գաբաղընտա մինէ իչլէնմիշ, վէ Մայորըն իանէտանը ալամէթը ֆա-րիզասը հէյք իսիլմիշ, զայէթ միւսէննա պիր ալթուն գուլթու թուլթմուշ իսի:

Ցիւդ, քէլամէ իպթիտար իթմէք իսթէտի իսէտէ, Պէրթա, պարիա պիր իչարէթլէ սուամտանընը էմր իթտի, վէ այագ իւսթի տուրմագտա օլան զէվճինին հուզուրըն-տա, սանտալէէսի իւզէրինէ եասլանըպ, պիր միւտէթ հէյ-քէլ կիպի սաքինի, վէ պիրա հարաքէթ գալտը:

Պիր գաչ տագըգտա սօնրա, ալթուն գուլթունընն գա-բաղընը այըպ պիր բարմագ Ըսպանեա էնֆիյէսի չէքտի, վէ պիր նիյէթը մախսուսէյէ մէպնի օլարագ գուլթունըն գաբաղընը այըգ պըրագտը:

Մէզ քիւր գուլթունըն իւսթ գաբաղը ալթընտա պիր ինսան սուրէթի հէյք իտիլմիշ իտի. Ցիւդ, ուզագտան մէզ քիւր թաավիրի թէչնիս (ճանչնալ) իսէմէտի:

Պէրթա, սէրտա վէ խայրնանէ պիր նիկահ իլէ քէն-տինէ պագըյօրըտը, մէզպուրէ, չու պարիա հալինտէ տա-խի, ֆէվգելատէ կիւղել իտի. մուախխարէն եավաշ վէ պօզունուգ պիր սէտայըլա,

— Միւսի՛ւ, պիր Տուէլլօ տէսիսէսի իլէ, միւսիւ Շը-վալիյէ տը Բէյօնը գաթլ իթմիշ օլտուգունուզ սանի՞մի պիր – տէյու սուալ իթտի:

Ցիւդ. – Էվէթ, զիրտա հադգընըզտա իֆթիխրա խոչ-յօր իտի, պու սէպէպլէ պէն տախի վազիֆէմի իյֆա իթտիմ:

Պէրթա. – (Բէմալի թէվէկկուֆ իլէ քիրբիքլէրի տիմրէյէրէք) Էօլսուրտունի՞զ հա, – տէյու թէքրար

իթաիքաէն ասնրա, պաշընը էլինէ տայաթաը, մէղպուրէ-
նէն թէքմիլ սիյմասը հէյքել կիպի տօնմուշ իտի։

Պաաէհու պիր հարէքէթը նակեահանի, վէ թարիֆի միւմքիւնսիզ պիր հիտէթու չիտէթ իպրաշ իտերէք այաղա գալգտը... վէ ալթուն գուրթունըն աչըգ գաբաղընը ղէվճինին կէօղլէրինէ տօղրու եանաչտըրընճա, Տիւգ տը Մայըրըէնին պէնզի մէրմէր կիպի պէմպէյաշ օլտու, վէ ազիմ պիր տէհշէթի իլե րէֆը սէտա կյլէտի։

Մէզքիւր գուրթունըն իչ գաբաղընտա, միւսիւ Շըվալիյէ տը Րէյօնըն թաավիրի հէք.ք օլունմուշ իտի։

Պէրթա, րըգգաթը կնսանկյէտէն պի պէհրէ գաապուլարա մախսուս օլան տէհշէթամիզ պիր քիսթակլըգլա, վէ թարիֆի զայրի գապիլ պիր ապուսը չէհրէ իպրաշ իթմէքլէ, աթի իւզրիքը սէօղլէրի սէօյլէմէյէ հիճապ իթմէտի։

— Միւսիւ, պէն՝ Ֆըրանսատան թա պուրայա գա-
տար կէլմէք զահմէթինի սիզի իչուն իսթիյար իթմէիմ... պէն անը կէօրմէք իչուն կէլտիմ... անլա՞յօրմուսընըզ, պէն, միւսիւ տը Րէյօն իչուն կէլտիմ... Է՛հ պունատան պէօյլէ արթըգ եիւզիւնիզի կէօրմէք իսթէմէմ, սիզտէն նէֆրէթի իտերիմ... պաաէզին (այսուհետև) պիր տահա կէօղիւմէ կէօրիւնմէյինիզ . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Մըսըր ի՛լչիրմանըն խտիթըրէնտէսի, իչպու հէքեա-
յէտէ պահսը կիպզար իտէն էհէմմիյէթլի պիր վագտանըն իսպաթու իյզահը իչուն, կէրույէ տօղրու պիր նիկահ աթմ իտէյօր իտի, չէօղէ քի,

Մաատամ Տիւշէս տը Մայըրըզ, միւսիւ Շըվալիյէ տը Րէյօնըն մէթրէսի օլմուշ իտի. մէզպուրէ, պու ահմագ

տէլիգանըզը եաղընըզ պիր կիշն սէվմիշ, վէ տօնրա եիւզ-
տէն պըրագմըշ իտի։

Մաատամ Ֆիւշէս, մէրգում Շըվալիյէ հագգընտա՝ ուղագտան ուզագա մուհապէթէ պէնզէր պիր չէյ հըսս իտիյօր ըտը։

Պու կէչիճի մուհապէթ, օ գարիպ վէ սէպաթսըզ մու-
հապէթլէրտէն պիր քի, անըն մէնզաը՝ (ապրիւր) նէ ֆի-
քիրտէ, վէ նէտէ տէրուշի տիլտէ պուլունուր։

Մէշղուլիյէթտէն արի, վէ պէրատէթը գալգտիյէ իլե վիւթթասըֆ օլան պիր գատընըն, մահզա ճան սըգընթը-
սընը աէֆ իթմէք, վէ էյլէնմէք իչուն գապուլ իթմիշ օ-
տուղու պու եօլտա պիր թէաշիւգ, պիր գաչ կիւնտէն մահվ օլուր. պունա ասլա չիւպհէ իտիլէմէզ։

Կէրէք աչըգըն՝ վէ կէրէք մաշուգէնին, միւսաւաթէն հըսս իթաիքլէրի մուհապէթ, էկէր պու գապիլտէն իսէ, տայիմա պու նէթիճէյի իմթաճ իտէճէյի, եանի օ թէ-
աշիւգին՝ պիտայէթի իլե նիհայէթի պիր օլաճաղը տէր-
քեար տըր։

Ֆագաթ էկէր էն էվվել աչըգ՝ թէաշիւգտէն քէֆֆը եէտա իտուպ պէզկինլիք կէօսթէրմէքտէ օլսա, օ վագըթ մաշուգէնին աչգու մուհապէթի թէչէտտիւտ իտէր քի, պու իսէ հիտէթ վէ քիպլու պուրունան նէշամի իտէն պիր հալ տըր. խիւլասայի քելամ պու հալ՝ ճիտտի վէ հագ-
գի մուհապէթտէն չօգ ֆարգը պիր հըսս տըր։

Ֆագաթ թայիֆէյի նիսանըն գալգինտէ, մուհապէ-
թը ճարիյէտէն իտապերատար օլմայան պէօյէ պիր հըսս պուլունապիլի՛րմի...

Մաատամ Տիւշէսին՝ հէնուզ պիր գամըրէ կէօզ եաշը տէօքմէյէն կէօղլերի, Շըվալիյէ տը Րէյօնըն տէպաթսըզ-
լըգը, վէ պիվէֆալըղը իչուն էյգը թէհտիտ իլե տօղտու, վէ մաատմրի մէրգում քէնտիսինի թէրք իտուպ ֆիրար

լեթվիշ իսի։ քէնաի տախ անըն արգասընտան կլեթմէյի թէճվիլ վէ թէնէզղիւլ լեթտի։

Հաթտա էկէր միւսիւ Շըվալիյէ՝ մուհապէթինտէ սաաթըդ օլայըտը. մէրգումի իլէ պէրապէր ֆիրար իտէճէյի միւհթէմէլ (հասանական) իսի։

Շըվալիյէ տը Ըէյօն, պու ֆըրսաթտան իսթիֆատէ լեթմէյէ գալդըչտը. քէնաինի օ վագթըն մօտասը սիլքինէ տախիլ լեթմէք իչուն տէնիզլէրի կէչտի, վէ տահա տօղրուսը, մաշուդէսինին բէնչէյի մուհապէթինտէն գուրթուլմադ էմէլի իլէ թէրքը տիյար լեթտի... ֆիլհագըգա պու մուֆարէգաթի թաասֆուպէ չայան իսի։

Նէ հալ իսէ՝ Շըվալիյէ ավտէթի լեթմէտի, վէ մատամ Տիւչէս՝ մէրգումէն վիրուսինէ միւնթազըը իքէն պիր երքէք էվլատ տօղուրտու։

Ինթիմալքի Պէրթա, կէրէք քէնաի էսիրի օլտուղու ղէվճինտէն ութանտըղընտան, վէ կէրէք խալգըն սույի զանընընտան գօրգտուղընտան, իրթիքապ լեթմիշ օլտուղու ֆէղահաթըն (խայտառակութիւն) մէյվէսի օլան վէլէտիղինայը, խանէսինտէ սագլամադա ճէսարէթի իտէմէյէրէք, չօճուղը՝ Բարիզտէ միւթէմէքքիւն, վէ Մայըրըճ ֆամիլեասընտա ուզագտան ուզադա սըհրիյէթի պուլունան՝ միւսիւ տը Գօմբանս նամ ֆագըը՝ ֆագաթ ասըլզատէ պիր աաէմին հիմայէսինէ թէսլիմ լեթտի. մուսահիլէյհ միւսիւ տը Գօմբանս՝ վէ ղէվճէսի մատամ տը Գօմբանս, զաթէն իսթիկյարըղընդն սօն տէրէճէսինէ վասըլ օլուպ էվլատլարը տախի եօդ իսի. Պէրթա՝ պունլարըը լա բազարըղա կիրիշտի, վէ նամէչրու (ապօրինի) էվլատընը, ասիլ պիր ֆամիլեայէ ինթիսապ լեթտիրմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտի։

Ձինաքեաչ, հէր նէրէյտէ օլուրսա օլսուն, վէ հէր նէ մէվգըտա պուլունուրսա պուլունսուն, ատյիմա լանէթու ըզթըրապը համիլ տիր. պու էօյլէ պիր ճինայէթի տիր քի, անընն ճէզասը պու տիւնեատէն պաշլար. պու էֆա՛լը մէզմումաէն հուսուսլէ կէչլէն էսէֆտամիզ սէմէրէչէրէ կէչլինճէ, պունըն հագըգաթը հապինէսինի, էն գուվվէթլի պիր ղիհին տախի թաասավվուր իտէմէզ տէսէբ տէ ասլա միւպալաղա լեթմիշ օլմայըզ։

Պու չօճուգ, թապիյի մեճհուլույէթ վէ զուլմէթ իչինտէ հրֆզ իտիլմիշ օլտուղու հալտէ կաչայըզ պէօյուչէճէբ, վէ լանէթլի գաաէմինի՝ վալիտէսինին նամու չէօհրէթինի հայիզ պուլունանլարընն իւղերինէ վլաղ իտէճէբ իտի։

Պու վէլէտիվլինա, միւսթագպէլտէ՝ քէնաի սիյէթու սըզգէթի իլէ, գուվվէթլի վէ գուսուրէթլի պիր ֆամիլեայը էղիպ խիւրսուխաչը իտէճէբ իտի։

Օգուհանլարընմըզ, պու վէլէտիվլինա չօճուղը բէբ էյի թանընմըշ օլմայը տըրլար, ղիրա մէրգում, բիւշտի պիւլիւղէ վասըլ օլտուգտան սօնրա, «միւսիւ տիւգ տը Գօմբանս Մայըրըճ» տէյու թէսմիյէ գըլընտը...

4

ՏՕՆՄՈՒՇ ԵԻՐԼԻՔ

Մըսթըը Ուէլճըմընն, Թօպիյէ գալէմէ ալաըրտըղը խաթընըճամէսինին կյղահու պէյանընա աէվամ իտելիմ։

Տիւգ ժան տը Մայըրըճ, գալպինատէն ճէրիհէտաը իտի. մատամ Տիւչէս տը Մայըրըճէնին թէսապիրսիզ վէ միհնաթպէթսիզ պիր իգրարը, պիչարէյի խիւրսուխ խաչը լեթտի. մուսահիլէյհ՝ պիր գաչ կիւնին կչինտէ, եիրմի սէնէ գատար պիր միւտէթ կէչմիշ կիպի իհթիյար կէօրիւնիյօր իտի։

Տիւգը մուսահիլէյհ, հէր պիր հալու քեարտէ մէրա,

վէ սէպաթ սահիպի պիր զաթը պէսալէթսիմաթ իտի իսէ-
տէ, ֆադաթ մուհապէթ իտուտուբնատա՝ ասն տէրքճէ զա-
աֆէթ կէօսթէրիյօր իտի, չիւնքի թէքմիլ իւմիւտինի՝ վէ
սաատէթը հալինի, մահզա մուհապէթէ նասսլ իթմիշ իտի։

Իվէթ, մէյտանը մուհարէպաթատ՝ աթէշէ վէ գըլըճա
գարշու արսլան կիպի սալարբան պու լյիտ սատմ, բէրէս-
թիշ իտէրճէսինէ սէվտիյի պիր դաոլընըն հուզուրունատա,
սատէթա չօճուդ կիպի ըղհարը զաաֆէթ իտիյօր իտի։

Ուիլէրմ Ուէսթէրն իլէ թէքմիլ ֆամիլեասը, ժան
Տիւֆին՝ թավրու հալինատէ էլէմնախշ պիր թէպէտուիւլաթ
կէօրտիւլէր, մուսահիբէյհ, քէնտի տայիրէսինէ չէքիլիպ տա-
յիմի սուրէթատէ սաքինու սամիթ (լուս մունչ) պիր հալ
ինղիլատէ (առանձնակեաց) պուլունույօր իտի։

Տիւֆ, հալընըղ քիչիւք ձէյսն իլէ մախտումը Ռա-
ուլը օտասընա գապու իտէր իտի։

Ձէյսն Ուէսթէրն, էքսէրի Տիւֆը մուսահիբէյհի՝ հիւղ-
նու էլէմ միւլահազաթը իչինատէ միւթթաղրաֆ, վէ պա-
ղէն տախի կէօղէրի էշքի (արտասուք) հասրէմէյէ նէզմնագ
օլատուղու հալատէ, պիր թատվիրի՝ կէօղ հաչըյըլա ըսլաթ-
սըղընը խաթըրլայօր իտի։

Գու թատվիր, ղէվճէսի Գէրթաթ տը Տըռէօնըն թատ-
վիրի իտի։

Գէրթա, ղէվճինին՝ աչըգտան աչըղա, միւսիւ Շըվա-
լիյէ տը Ըէյռօնը էօլսիւրմիւշ օլատուղունը իդդսար իթմիյի
կիւնատէն պէրի, քիւթթախլըղըն ատն տէրքճէսինէ վարա-
րագ, միւթէվէֆֆա աչըդը իչիւն աղիմ պիր մաթէմ թուր-
մուշ, վէ սկյահ էլպիսէ լապիս օլմուշ իտի։

Գու գադը, քէնտիսի իլէ պէրաբեր՝ Ուէսթէրնին խա-
նէսինէ էլէմնւ մահզունիյէթի կէթիրմիշ իտի. վագաա մէզ-
պուրէ, քէնտի տայիրէսինատէն դաթատ՝ սըղարը չըգմագ,
վէ քիմսէյէ կէօրունմէզ իտի իսէտ, ֆադաթ խանէյէ
պուլունանըլար, անըն հալի պէրուատէթի, Թիթիղլիյի, վէ

ապուսը չէհրէսի Թէէսիրի ալթընատա պուլունըր յօղլար իտի։

Գու հալ իլէ հայլը սէնէյէր մուրուր իթմէտի. Ռաուլ
պէօյիւեօր ըտը, մէրդում՝ բէր հալիմ, վէ խայըրխահ պիր
չօճուդ օլմադըղա, բէէրլինին Թէսէլլիյի խաթրընը մուճիպ
օլաճագտը, հէյհա՛թ . . . չիֆայիտէ քի, պիչարէ Տիւֆին
տէրատի, Թէսէլլի գապուլ իթմէղ տէրատէրտէն իտի։

Տիւֆ ժան տը Մ՚այլբրըէ, Ֆըրանսա իլէ ասլա մու-
խապէրաթատ պուլունմայուպ, ֆադաթ ղէվճէսի, կէտ
պէ կէտ Բարիսատէն մէքթուպլար ալըպ օգուր, վէ սօն-
րա եադար ըտը։

1794 սէնէսի Պատայէթինատ՝ ժան Տիւֆ, քէնտի Թա-
րաֆընատան՝ ղէվճէսի մատամ Տիւշէս իլէ պիր միւլագաթ
Թալէպ իթմէսինի, Ուիլէրմ Ուէսթէրնէ ըչճա իթմի։

Տիւֆը մուսահիբէյհ, հայլի վագըթատան պէրի ըահաթ-
սըղ օլուպ, Թատու Թուվանընը դաթի իտէն մէյուսիյէթէ,
շիտէթլի պիր նէօվպէթի Թէխալուֆ (յաչըրդած) իթմիշ
իտի։

Պիչարէ Տիւֆ, պիր սուրէթը ղարիպէտ օլարագ բէք
չօղ սէօյլէր, վէ սէօպլերի եէքտիկերինէ միւթէնագըս օլ-
մադըղա, պիհնինէ բէրիշանիյէթի Թարի օլմուշ զանն օլու-
նույօր իտի։

Տիւֆ տը Մ՚այլբրըէնին արզուսը միւճիպինճէ, Ուիլ-
էրմ Ուէսթէրն, Գէրթատան պիր միւլագաթ Թալէպ իթ-
տի. Պէրթա, դապուլ իթմէ յուպ ըէտա իթտի։

Օ էանատէ Գէրթա՝ օվժուդ պէշ նաչընատա պիր գա-
տըն օլուպ, վէ Ամէրիդայա միւվասըլէթի իտէլատէն պէրու
հայլի սէնէյէր միւրուր իթմիշ իտի իսէտ, մէզպուրէյի՝
օ վագըթի կէօրէնէյէր, չիմտի կիւճ հալ իլէ Թանըչյապիլէ-
ճէքլէր իտի. ձէնատը հագ՝ անը լանէթլէմիշ զանն օլու-
նույօր իտի։

Վագաա մէզպուրէնին հիւնու լէթաֆէթի էլան պէր
քէմալ իտի իսէտ, Թէպէտուպ իթմիշ օլան աբֆատը իւ-

զէրինտէ տուրղունլուգ, վէ պիր նէվի վահչէթ նագշ օլմաղըլա, կէօրէնլէրին խէվֆու տէհչէթինի մուճիպ օլուր խոր. խուլասայի քէլար, մէզպուրէ, քէնտի քէնտինին կէօրկէսի կիպի պիր չէյ ղանն օլունուր խոր։

Ուէսթէրնլէը, Պէրթայը պէրայի Թէրպկիյէ՝ ֆագաթ բէք սէյրէք օլարագ զիյարէթ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունտուդյարընտա, անը կէօրմէքըլէ աղիմ պիր տէհչէթ հըսա իթթիքլէրի կիպի, հէնուզ սահէյի չէպագէթէ (պատանեկութիւն) գատէմ պատմըշ օլան Ձէյմս Ուէսթէրն տախի, Պէրթանըն սկյմասընտա մէնգուշ պուլունան խուշունէթը (խոտութիւն) տայիմտէն տիթրէր, վէ հէմ չիրէսի՝ քուիչուք Լուիզ խէ, մէզպուրէյի կէօրտուկինտէ գօրգար վէ պէնզի աթար խոր։

Պէրթանըն էսրարընտա քիմսէ վագըֆ տէյիլ խոր, ֆագաթ պու պարիտ կէօրկէնին էթրաֆընը՝ մանատար պիր տէհչէթ իհտաթա խոյօր խոր. չու հայտէ՝ մէզպուրէնին սինէսինտէ՝ ևիւրէք եօգար տէնիլտէ ճայիլ խոր։

Նիհայէթ իւլ էմր, պիր լէթաֆէթը միւտհիշ իլէ միւթթասըֆ օլան պու գաատընը կէօրէնին, տամարընտա ճէրիյան իտէն գանը ծոնար, վէ ճանը՝ պիր պարը կիւան ալթընտա էղիլիյօր կիպի պիր սըգէթ հըսա իտէր խոր։

Ֆագաթ Տիւգ ժան տը Մայլըրըկ, մէզպուրէյի՝ էլան թարիֆի նա գապիլ չէտիտ պիր մուհապէթ իլէ սէվէր, վէ կիճէ կիւնտուզ անըն խէյալինէ բէրէքէթլէ խոյօր խոր։

Ուիլբըմ Ուէսթէրն, Տիւշէսին բէտաը ճէվապընը կէթիրտիյինտէ, միւս տը Մայլըրկ, չօճուգ կիպի հէճնակիւբ հէճնկիւբ աղլամայա պաշլատը. պու գուվվէթլի գալպ, մուհապէթտէն մաղլուպ վէ խաբխատ (գեանատմաճ) օլմուշ պիթմիշ խոր. արթըգ նէ պէտատէթ (քաջուրթիւն), վէ նէտտ ըզղէթը նէֆս (արժանապատուութիւն) հըսա խոյօր խոր։

Նատըլըի տէտիք, Տիւգը մումանիլէհ, տատէթա չօճուգ կիպի պիր մըգտար կէօզ հաչը տէօքտիւքտէն սոնրա, նակէհան տայիրէսինտէն տըշարը չըգտը, վէ պուճճա սէնէլէրտէն պէլու ճէտարէթի խոյմէտիյի պիր իչին իճրատընա թէչէպպիւս իթտի, եանի պէվճէսինին գաբանմըշ օլտուղու օտա գաբուտընը վուրմազա պաշլատը։

Գաբը աչըլմայօրըտը, Տիւգ խէ տըշարըտա գաբուտընէն էչկի իւզէրինտէ տիզ չէօքի վէրտի։

Պու հալ, խէճալէթու մանճուալիյէթի մուճիպ, վէ սոն տէրէճէ տիկկըրտաշ (սրտակէզ) պիր մէնզարէ խոր, համտտա պունըն խաթըրընի, մէնզարէյի մէզքիւրէտ պիզզաթ հապըր վէ չահիտ պուլունան չախսըն, էլ եէվմ հիւզնու էլէմինի մուճիպ օլույօր։

Ձէյմս Ուէսթէրնին օտասը, Պէրթանըն սաքին օլտուղու տայիրէտ պուլունմայըրա, ժան տը Մայլըրընին նաչէու ֆէրէտաընը իչիտէրէք օտա գաբուտընը աչտը, վէ կիւզար խոէն վագտայը միւէլլեմէյի բայէլայն կէօրիւպ իշիտէպլիտի։

Պիր գաչ տագըդա մուրաը իթտիքտէն սոնրա, պիզզաթ Տիւշէս կէլիպ գաբըյը աչտը, վէ գայէթ սէրա պիր չէհրէ իլէ հէյքէլ կիպի պիրա հարաքէթ պյագ իւսթի տուրա գալտը։

Ժան տը Մայլըրկ, պույտասը կէօզ նաչըյըլա միւէմմուս օլտուղու հայտէ նիմ սէտայը լա քէլամէ ագագ իտէրէք,

— Մատա՛մ . . . մատա՛մ, հալիմէ ատըլյընըզ, մէրհամէթ խոնիպ - տէտի։

Տիւշէս, մումանիլէհնին իւզէրինէ քէսկին, վէ սոն տէրէճէ թահդիտամիզ պիր նիկահ աթթի իթտի։

Միւսիւ տը Մայլըրկ, կէօզլէրինի՝ մէզպուրէյէ տօղրու գալտըրմագա ճէսարէթի իտէմէյիպ, այնի րըգգաթատիզ սէտայը լա նիյազու թազարրուսէ տէվամ խոէրէք,

— Ա՛հ մատամ, պանա բահմ խոնիպ, տէրէճէյի նիհայէտտ մուգթադրըգ օլույօրում. . . Պէրթա՛, սկզ եէ-

մին խաբերիմ քի, էլիմէ վէ գըլըճըմա կիճէ կիւնահուպ լա-
նէթ օգուտյօրում, ա՜հ ժաճէմ քի սիզ անը սեվէր խմիչա-
նիպ . . . խմոր պէն տախի մէրգումը էօլտուրախիմ իչուն
հուզուլուննըդտա ալդը նէտամէթ խաբերիմ – տէտի . . .

Պու ճանխըբաշ սէօզլեր, Պէրթանըն թաշտան դաթը
օլան գալալինի կումչաթմադա, ըրգդաթընը թահրիդ խթ-
մէյէ, վէ օտա գարուսընը սէֆիլ դեվճինէ աչմադա մէ-
տար օլմադը լաղըմ կէլիր իբէն, պիլ ադիա մէզգուրէնին
տուտագլադը իչդէրինտէ խայինանէ, վէ խաթխղաքեարի
պիր թէպէսսիմ կէօրիւնտի.

Միւսիւ տը Մայլըբրե, թէքրարէն քելամէ պէտտա խ-
տուպ,

— Ա՜ֆֆըընդը թալէպ խաբերիմ . . . պիլմեդ խոխմ . . .
եա՛ Բաղդիմ, էլան իւմիւտ խոխյօրում քի . . . ա՜հ մա-
տա՛մ, պիզին մէտուտ օլմանըդ իչուն, օ պէնի էօլտուրմէյի
խոխ. հէյհա՛թ նիչուն էօլմէխիմ . . . – տէտի:

Ճէյմս Ուէսթէրն, պու սէօզլերի ալինէյօր ըտը, մէր-
գումըն անդը, հրտա խթաչյի խեճալէթտէն դըղալմըշ
խոխ:

Ջիբա՝ մուհապէթ գամըրտը տարպէլերի իչէ թահդիր
օլունան պիր դէվալընըն, չու հալի էսէֆ իչթիմալինի կէօ-
րէն տաէմ, հէմ նէֆքրէթ՝ վէ հէմտէ այնի վագըթտա օ
մուհադդար (նախատեսել) տաէվինի հադդընտա՝ ըրգդաթ
վէ հիւրմէթ հրտա խթմէքտէն կէրի տուրտանյագադտը:

Ցագաթ պու մերհամէթսիզ վէ տույղուսըղ դարը-
նըն, պու թաշ եիւրեքլի դարընըն . . . հալինէ նէ՞ տէնի-
լեպիլիր խոխ. Ճէյմս Ուէսթէրն, նէչէ նէչէ կէճէլէր՝ մէզ-
պուրէյ, չիտէյ՞ու չիտէթ իչէ գաշլարը չաթըմըշ, չէհ-
րէմի սէրտա, վէ մերհամէթսիզ պադըշըխլըտա բիւյտաբընտա
կէօրմիշ խոխ. օ տէհչէթլիս պադըշ քի, Պիչարէ Ցիւդին
գաթլինէ հիւքմ խոխյօր կիպի ճէլլատտանէ խոխ:

Ժան տը Մայլըբրե, քէնտի տիլոբրաշանէ նիյապա-

ըընա՝ չու վէչհ իչէ տէվամ խոխյօր խոխ:

— Պէրթա՛, ա՜հ սէվկիլիմ Պէրթա՛ էկէը միւտէթը
մէտիտէյէն պէրու, կիճէլերի սապահլարա գատար իթ-
տիչիմ ահու ֆիղանը իչիմիչ, վէ կիւնահուպ ադշամա տէ-
չին տէօքտիւչիւմ կէօզ եաշլարըմը կէօրմիւշ օլայըտընըզ,
չիւպհէսիզ պանա աճըյտաճադ տընըզ . . . ուղուն պիր միւ-
տէթտէն պէրի ճէզամը չէքէյօրում, ա՜հ մատամ կէթթեր...
կէթթեր զայըխ, իչթէ պիզ իւսթի կէլէրէք սիզէ նիյապ իւ-
տիյօրում . . . ինսա՛ֆ . . . ինսաֆ խոխնիզ, վերհամէթ
պույուրունուզ . . .

Օ անտէ քէսկին վէ տէհչէթպախշ պիր չամաթա իւ-
չիտիչխի, պու չամաթա, մատամ տը Մայլըբրենին գահգա-
հաը սէտասը խոխ քի, մէզպուրէ, Ուիլերմս Ուէսթէրնին
խանէսինտէ՝ իւք վէ սօն տէֆա օլարադ կիւլէյօր խոխ:

Պիչարէ Ցիւդ, հընչգըրարադ կիւղիւնի էլլերի իչին-
տէ սէթիր իթտի:

Պէրթա, սըյրըգճասընա կիւլտիւքտէն ոօնրա, թէ-
պահա (հեռանալ) իթմէք իչուն արդատընա տէօնտի:

Օ անտէ՝ Ժան տը Մայլըբրե, ֆեվգելատե պիր դայ-
րէթ իչէ այադա գալդտը, վէ տէթթը նիյապ բէյվէսթնի
Պէրթայա տօղրու ուղատարադ, մէզպուրէնին իրէք ֆիս-
թանը էթէչինէ տօգունը վէրտի:

Պէրթա տուրտը, վէ թարիֆի դայրի գապկը պիր խու-
չունէթ իչէ դէվճինին եիւղիւնէ պագարդտան ոօնրա, մու-
մանիչէհ այադըյըլա կէրուչէ իթի վէրտի:

Պատէղին օտա գարուսը խըչմըլա գարանտը, վէ պի-
չարէ Ժան տը Մայլըբրե տախի պայըլա գալտը . . .

Ճէյմս Ուէսթէրն, հէրնէ գատար օ հէնկեամտե հէ-
նուզ հալի չէպապէլթտե խոխ խոտե, ֆագաթ ճէննապը
հադ, պիր ինսանըն սէֆալէթու ըղմըրապընը՝ թա՛ նէ
տէրթճելերի գատար վասըյ իթմէյէ միւգթէտիր օլտու-

զունը, հեման օ կիւնաէն անլայըպ, ֆէնա հալտէ միւթէ-
էսիր օլսու։

Եէվմը մէդքիւրըն իրթէ կիճէսի, ժան տը Մայլըրբէ-
նին օտասընտան զարիպ վավէյլալէր, վէ նալէու ֆէր-
եաալէր իչիտիլսի. խանէ խապդը՝ մուսմիլէյհին իմտաալը-
նա եէթիշմէք իչին գաբուլը աչմագ խոթէտիլէր, ֆագաթ
օտա գաբուսը իչէրտէն սիւրկիւլէնմիչ իտի։

Ֆէրտասը կիւն, Տիւգ ժան տը Մայլըրբէնին օտասը
խալի (պարապ) գալմըշ իտի։

Մասանըն լուզէրլինտէն, աթիւզգիբը իպարաթը
մուխթասարէյի միւհթէվի պիր նամէ պուլունսը։

«Մ. Հիպպլի վէֆաշլարըմ սէվկիլի Ուիլըմս Ուէսթէլին»

«Զէվճէմի վէ էվլատըմը պիզէ թէլգ իտիյօրսուն, զէվ-
ճէմէ լազըմ կէլէն իհթիրամաթտէ գուսուր իթմէյինիզ,
սէվկիլի էվլատըմ Ռաուլը, քերիմէնիզ Լուսիզ իլէ էվլէն-
սիրիզ, էվլատըմա տակի քէտէր օլունըզ։»

Տօստունըզ ժան Տիւգ տը Մայլըրբէ

Տիւգ տը Մայլըրբէ, թէքմիլ սիլահլարընը պէրապէր
ալարագ մուֆարէգաթ իթմիշ իտի . . . . . .
. . . . . .

Բաուլ տը Մայլըրբէ, պէօյիւլուպ տէլիգանլը սըրա-
սընա կէչտիկինտէ, Ուիլըմս Ուէսթէրնին քերիմէսի՝ Լու-
սիզի, ճիտտի պիր մուհապէթ իլէ սէվմէյէ պաշլատը։

Բաուլըն վալիտէսի Տիւշէս խսէ, կիտերէք հէր շէյտէն
թէվէհհիւշ իտուպ, պիւսպիւթիւն քիւշէյի ինզըվայէ (ա-
ռանճնուԹիւն) չէքիլսի, վէ մաքինավարի պիր հալ իլէ քէն-
տի քէնտիսինի գաթօլիք մէզհէպինէ վէրէրէք, կիճէ կիւն-
տուզ տուա քիթապլարը միւթա՛ալասը յըլա մէշղուլ օլտու։

Ֆագաթ՝ դալպինտէն հադըգի պիր նէտտամէթ հըսս
իթմէյէն պիր զաթըն իթտիյի տուալէը, ինտէլ հագ մագ-
պուլ վէ միւսթէճապ (ընդունելի) օլապիլ՛ըմի . . .

Գալպլէրի՝ պուղղու ատտավէթմ իլէ մալամալ օլանլա-
րըն՝ տուա վէ նիյազ իթմէյէ խոթիհգագէրի օլապիլ՛ըմի։

Տիւշէս, Ռաուլը բէք սէյրէք կէօրիւբ իտի. մէզպու-
րէ՝ էվլատընը ասլա սէվմէյիպ, մուսմիլէյհի, տայիմա
պարիտա վէ ֆուԹուրսուզ պիր թաւը իլէ գապուլ իտի-
յօր իտի։

Պիլաքիս Ռաուլ, վալիտէսինի ֆէվգէլատէ սէվտիյին-
տէն, մէզպուրէյի հատտէն էֆղուն հիւրմէթու ըազպպէթ
իլէ իհաթա իտիյօր ըոը, զանն իտէրսինքի՝ մէրգում, բէ-
տէրինին՝ զէվճէսի հագգընտա օլան քէօր քէօրունա մու-
հապէթի թէվէրրիւս (ժառանգած) իթմիշ իտի։

Ֆագաթ Բաուլ տը Մայլըրբէ, պու կիպի հալէրտէն
մէյուս օլմայօր ըոը. վագտա Ֆըրանսատա ճարի օլունա-
կէլէն գայիտէյի աթիգա միւճիպինճէ, քէնտիսի՝ Մայ-
լըրբէ խանէտանընըն ըէյիսի օլսու իսէտ, էզճիւմլէ վա-
լիտէսինէ հատսըզ հուսուսըզ իթտաաթը վար իտի։

Մուսմիլէյհ, Լուսիզ Ուէսթէրնն իլէ ագտը իղտիվաճ
իթմէք իչին, մատտամ Տիւշէսին ըէյինի թալէպ իթտի,
վէ Տիւշէս տակի,

— Միւսիւ Մարգի, Մայլըրբէ խանէտանընա մէն-
սուպիյէթի օլան պիր զաթըն, էօյլէ ֆիրուսայէտէն կէլմէ
ատի պիր մալահաթկիւղարընը քերիմէսի իլէ իղտիվաճ իթ-
մէսի, գաթան վինատիպ տէյիլ սիր, ֆագաթ էկէր սիղին
արզունըզ պու իսէ, պէն տակի ասլա միւսամահաթ իթ-
մէք իսթէմէմ, զիրա պէնճէ պու խուսուսըն ասլա էհէմ-
միյէթի եօգ – տէյի ճէվապ վէրտի։

Բաուլ, Ուէսթէրն Ուիլըմսըն ասըլզատէ օլսուզու-
նը, վէ հաթտա մուսմիլէ յհին ամճագատէէրի, Ինգիլ-
նը, թէրզըա ասըլզատէկեանը պէզմինտէ (ակումբ) գայտլարը

պուլունատուղունը լեմթալ վէ աէրմիյան լիմէք լամէսի իսէտէ, Տիւշէս, պու սէօզատէն լամիսգալ (ճանճրոյթ ղգալ) իսիյօր կիպլիպեր հալ իպրաղ լիմէքլէք՝ մուսմահլէ յհի սուսատուրուպ եօլա գօյատու։

Ուիլբըմ Ուէսթէրն, քէնտի պէտպահտ ատսթունըն, համի Տիւգ ժան ատ Մայլբըրնին՝ արզուլի եէկեանէսինի, քէմալի իմինա իլէ՝ նօգթասը նօգթասընա լճրա խտերէք, մատամ Տիւշէս ատ Մայլբըրե յի՝ իմթիրատաթը գէվգելատէ լէ թահրիմ վէ թալթիֆ իսիյօր խտի. մուսմահլէյհ, Ռատուլ ատ Մայլբըրե իշիւն հադրգի պեր բէտեր օլմուշ խտի։

Ուիլբըմ Ուէսթէրն, քէրիմէսի Միս Լուիզին էլինի, ճիատի վէ սատըգ պեր մուհապէթ իլէ սէվմէքատէ օլան Մատուլ ատ Մայլբըրնին էլինէ վիրմէքլէ, անլէրին թէղէվվիւճիւնէ գատար վէրտի։

Լուիզ, զայէթ կիւզել, ափիֆէ, վէ խայրըսահ պեր գըզճըպաղ խտի. մուսմահլէ յհա, Իսկիլթէրըն կիրուէտը ասըլզատէկեանը իմթիհատընըն, օ բադիղէ պաքիրէլէրինատէն խտի քի, տուխթէրանը մէրգուսմանըն գալպինատ, ատալէթ վէ ըրգադաթ մէպատէսի (սկզբունք) հէնուզ պագը տըր։

Ռատուլ ատ Մայլբըրե, պեր ան եվվել թէղէվվիւճ իմթմէյհ թահճիլ իսիյօր իտի խսէտ, ֆադաթ պու իլտիվաճ մատատէնինատէն եվվել, լիֆատընա թէչէպպիւս իտէճէք մուհիմ վէ մուգատատէս պեր վազիֆէսի վար իտի։

Եէտի սէնէյի միւթէճավուզ պեր վադի մուրուր իմմիշ, վէ ժան ատ Մայլբըրե հէնուզ կէօրիւնմէմիշ, վէ նէ օլատուգունա տայըր պեր մալիւմաթը մէվսուգա սահի ատըլմամըշ խտի։

Ա.ճէպա Տիւգը մուսմահլէյհ վէֆաթմը իմմիշ խտի։

Վազատա չունատան պունատան, պեր թատըմ պերի պիրինէ միւթէնագըս (հակառակ) խապէրլեր ալընըպ, վէսվէսէ վէ էնտիշէյի թէսկին իտէճէք եէրտէ, պիլտքիս տահա դիյատէ թահտիչի էդհանը մուճիպ օլմուշ իտի։

Րատուլ, բէտէրինի արամագ՝ վէ նահօտ մուսմահլէ յհ հադրգնատ՝ ճիատի պեր մալիւմաթ ալմագ էմէլի իլէ, Պօսթըն չէհրինատէն մուֆարէգաթ իմթտի քի, օ էնատէ ձէյմս Ուէսթէրն, մուհիդ վէ տէհչէթամիզ պեր խատթալըգըլա մուղթարըպ օլույօրտը։

Ձէյմս Ուէսթէրն, պու մուհիմ սէպէպէ էհէմմիյէթ վէրմէքտիգին, հէր չի պատապատ (հիչ կըլըպ թող ըլըպ) աէյէրէք, Րատուլ ատ Մայլբըրե յհ ըէֆագաթ իմթտի. զիրա պու տէլիգանլը, Տիւգ ժան ատ Մայլբըրե հադրգնատ, տայիմա պեր խաթըրե յի (յիշատակ) րուհանիյէ հըսս իտիյօր խտի։

Րատուլ, ալթը այ գատար ղայպուսէթ (բացակայու թիւն) իմթակքատէն սօնրա ավտէթ իմթտիյինատ, Ուէսթէրն ֆամիլեատը, ժան ատ Մայլբըրե յի պեր ատհա կէօրէսիլմէք իւմիւտինի գաթ իմմէյհ մէճպուր օլտուղար։

Մատամ Տիւշէս, էվլատը Րատուլն մուֆարէգաթընը՝ պիլա ֆուրսաթ, վէ ատա միւթէէսիր օլմագաբզը իչիմիշ օլատուգու կիպի, ավտէթի խապէրինի ալտընընատա տահի, այնի պէրուտէթը հալի ըղհար իմթտի։

Րատուլ, Ա.մէրիգանըն Շրմալ վէ Շարգ (Արևելք եւ Հիւսիս) ճիհէթլէրինատ միւթէմէք քինն միլլի վահդէյի ղիյարէթի իմմիշ, պէօյուք նէհիրլեր (լիճեր) կէօրմիշ, վատէ վէ թէհլիքէլի ատհրալէրատէն կէչմիշ խտի քի, մահալի մէզքիւրէ կիտէնլերին ավտէթ իմթտիյի բէք նատիր կէօրիւլիւր, մատամ Տիւշէս, պու թէհլիքէլերի բանա պիլատիյի հալտէ, ղէրրե դատար ֆուրսաթ իմմէյօր խտի, զիրա մէզկուրէ՝ էվլատընը ատլա սէվմէզ խտի։

Մատամ Տիւշէս, Րատուլն էտրա էտլընըզ, համի ղէվճի ժան ատ Մայլբըրե պէրատէր օլմագաբզըն ավտէթ իմթտիյինի կէօրտուխիւնատ, տուտատլարընատա պէլլի պէլլիսիզ պեր թէպէսիւմ կէօրիւնատ։

Բաուլըն իզաիվաճընտան սօնրա, մատամ Ցիւշէս, քէմալի քիպրու զուրուբ իլէ կելինի Լուսիզ Ուէսթէրնէ խիթապէն, աթի իւզդիքը սէօղլէրի սէօյլէտի։

— Սէվկիլի կելինիմ, սիզ հիչ պիր չէյ խոխնիզ, վէ իլթէ Գըրալիչա ճէնապլէրինի միւսթէնա թուլթարադ, պիլճիւմլէ ասըլզատէ գատընլարըն մաֆեվգընտա պուլունույօրսունուզ, պատէղին Մայլըրդէ խանէտանընա չէսպան օլաճադ սուրէթատէ քէմալի թէքէպպիւր, վէ էթվարը սերպիւլէնտանէ (բարձրագլուխ) իլէ հարտաքէթ խոխ կէօրիւնիւզ . . . . . .

. . . . . .

Մարդի Բաուլ ոը Մայլըրդէ, զէվճէսի Լուսիզ Ուէսթէրնտէն տէօրթ նէֆէր էվլատ սահիպլի օլտու քի, պունլարըն էատիխի, Գէրթա, Կասթօն, Շարլօթ, վէ Սէնթ օլմազլըա՝ օղուչանլարըմըզդա մալիւմ տիր։

Ֆամիլեալար բուէսսասընըն (ընտանեսպ գլուխները) Ֆըրանսա մէմալիքինտէն չըգմալարընտան, անլէրին մէհաճիրնէն սիլքինտէն մահվա թարտա խոխլէսի սէմերէսի հատըլ օլտու քի, թապկի Մայլըրդէ խանէտանը տախի՝ պու սիլքին տախխինտէ պուլունմատադտը. օ էոնալէրտէ՝ պու կիպի հադըզլըգլարա չօդլուդ պադըլմայըզ, հարթատա պէօյլէ էհէմմիյէթսիզ պիր մատատէտէն պահս խոխնլէր տախի, ահմադ վէ ադըլըզ ատէմլեր ատտ օլունուրլար խոխ, գիրա քէնտիլէրինի «հադդանիյէթքէրվէշ, վէ չալըշդան չէհիրլի» թէմիյէ խոխն գալխմէլէրին, իճրա խոխճէք հայլը գուլմու թէքատոխ, վէ քէսճէք բէք չօդ պաշլարը օլմազլըա գիյատէսի իլէ մէշղուլ խոխլէր։

Ցիւդ ոը Մայլըրդէ, մահպա հուրրիյէթ տավասընը աէրիւհատ վէ իլթիզամ իթմէք իչուն Ֆըրանսատան մուֆարէգաթ իթմիշ խոխ, ֆադաթ քէնտիսի ասըլզատէ, վէ Ցիւդ իւնվանընը՝ հայլդ պուլունույօր խոխ քի, պու խոխ մուամիլէյհ իչուն ապխմ, վէ աֆֆ օլունմազ պիր դապա-

հաթ . . . խոխ։ Պունտան մատէ, մէզալիմու թէատոիյաթըն տէֆթի իլէ, ումումուրն հուրրիյէթը հադիդիյէսի ուղբունա ֆէտայի նէֆս խոէն պիր զաթ իլէ . . . նամըյըլա իֆթիխար խոտուպտա, գանըը բազուլարըդըլա կիյէօլարը թինի (գլխատման գործիք) գուճագլայան, վէ ադըթոըգլարը գանը եալայան՝ պու զալիմլէրին պէդինտէ, նէ՞ մինատաիպէթ օլապիլիր խոխ։

Շիւբհէսիզ Ցիւդ ոը Մայլըրդէ, մերհամէթլի, սախավէթքեար, վէ ալիճէնապ պիր զաթը ատալէթսիմաթ օլմատըդըլա, պիր թադըմ վուգուաթը միւէյյէմէնին էօնիւնտէն, քէմալի թէվէհհիւշ իլէ ըիւճաթ իթմիշ խոխ։

Ֆադաթ Բաուլ ոը Մայլըրդէնին էֆքյարու թատավվուրաթը, բէտէրինտէն չօդ ֆարգը յըտը, չէօյլէ քի, մուվաթը մալէյհ եալընըզ էրպապը իսթիյալէ տէյիլ, հարթատա քէնտի մէպադէսինէ պիլէ մուգավէմէթի խէմէ յօր խոխ։

Պու սէպէպլէ՝ 1815 սէնէսինտէ վուգու պուլան հատիճէլէրին խապէրինի քէմալի մէսէրրէթլէ թէլադգը իտուպ, հէման օլ անտէ Ֆըրանսայա ավտէթի իթմէք նիյէթինտէ խոխ խոէտէ, պու թէչէպպիւսատէրըն իճրատընը թէճէմմիլ (յատաձգել) մէճպուր օլտու, չինըի զէվճէսի Լուսիյիզ, էն քիւչիւք քէրիմէսի օլան Սէնթ իլէ համիլէ օլմազլըա, պիզզատուր մուամիլէյհանըն վազը համիլինէ իրթիզար իթտի։

1819 սէնէսի էվախըրընտա, Մայլըրդիլէր Ամերիգայը թէրք իթտիլէր, Մարգի Բաուլ ոը Մայլըրդէ, խանէտանընա այիտ պուլունան պազը էվրադը ըէամիյէյի պէրատէր կէօթիւրիյօրըտը, ֆադաթ էվրադը մէզքիւրէնին պիր գըսմը՝ բէտէրի Ցիւդին նէզդինտէ, վէ գըսմը տիկէրի տախի՝ վալիտէսի մատատ Ցիւշէսին չանթատընտա մահֆուզ խոխ քի, չու հալտէ էհէմմիյէթի հայիզ իբի ատէթ իլամըտ, եախօտ թատափդնամէլէր եէտինտէ պուլունմայօրտը խոխ. էվրադը մէզքիւրէտէն պիրի, քէնտի իզմայօրտը

սիվաճքնըն բէամէն թաատիդե, վէ տիկէրի խսէ՝ պէլէատիյէճէ օլան հալինի միւպէյնէին խաի։

Պաննատան մատէ, Բաուլ տը Մայլըրրե, զէվճէսինին ճիհէզի օլան քիւլնյէթլի պիր մեպլաղը տախի պէրապէր կէօթիւրիյօր խաի, չինքի օ էննաէլերատէ Ուիլհելմ Ուէսթէրն ֆամիլեասը, իշճէ ֆէվգելատէ մուվաֆֆագըյէթ պուլուպ հայըճա քէսպի սէրվէթ ելմիշ խաի։

Մատամ Լուսիլ տը Մայլըրրե, սիրիշքի (արտասուք) թէհասիւր ելե իհթիյար բէատերինի, վալիտէսինի, վէ սէվկինի պէրատերի ձէյմս Ուէսթէրնի բուս ելմիէլէ, բէատերի խանէսինատէն մուֆարէդաթ իթաի։

Պու սուրէթլէ՝ Մայլըրրելէրին մէնֆիսի խիթամ պուլուպ, պիչարէ Լուսիլին մէնֆիսի էպէյիյէսի պաշլայօր խաի։

Ուէսթէրնլէր, թամ պիր սէնէյի միւթէճավուզ՝ Մայլըրրե խանէատանը հագդընատ հիչ պիր խապէր ալամատըլար։

Զաթէն Ուէսթէրնլէր ելե Մայլըրրելէր, մուհապէթ պաղլարըյըլա պաղլանըպ, ատէթա պիր ֆամիլեա թէչքիլ ելմիշ օլատուդլարընատան, բէկ զիյատ մերագ վէ էնատիէ իչինատ պուլունույօրլար խաի. մատամ Ցիւչէսին սըդլէթպախչ թէչէսիրինէ բաղմէն, Մայլըրրելէնին էվլատլարը, թէքմիլ Ուէսթէրն ֆամիլեասընըն պատիյի ատատէթլէրի խաի։

Ալելհուսուս ձէյմս Ուէսթէրն, պու մուֆարէդաթատէն ռօլայը բէկ զիյատ վիւթէճէսիր վէ մահպուն օլմուշ խաի։

Հէյհա՛թ... ձէյմս Ուէսթէրն, իլերուատ՝ խաթէմէյէրէկ, Մայլըրրե խանէատանը պաշընա, չարէսի նա գապիլ պիր ֆելաքէթ կէթիրաի. մումայլէյհ, ոսն տէրճէ սաֆատէրունլուդու, վէ բէկ զօլայ ալատընըր օլան թաապիաթը սէպէպսիլե, պիր տէֆա՝ քէնատիսինի տէհչէթլու պիր կիւ-

տապըն գատրինէ (յատակ) միւչիւրաի...

Մա մաֆկիյ՝ ձէյմս Ուէսթէրն, էօմրիւնին պէօյիւք զըսմընը, քէմալի մուհապէթ իլե սեվմիշ օլատուդու Մայլըրրե ֆամիլեասընա հատր իթմիշ խաի։

Մարզի Ռատուլֆն մուֆարէդաթընատան ալթը այ գատար սոնրա, չարդ ճիհէթինատէն կելէն եօլճուլարատան, Տիւդ տը Մայլըրրեյէ ալագատար կէօրիւնէն պաղը մաչիւմաթ ախղ իտիլտի. չէօյլէ քի, մէրգուման եօլճուլար, պիր չօգ սէնէլէրատէն պէրի, (Մօհագ) նէհրի սեվահիլինատ (եղերք) եվգաթ կիւզար խաէն, ուզուն պօյլու վէ պէյազ տէրիլի պիր ատէմատէն պահս իտուպ, չախար մէրգում իչինէն «ագլընա խրֆֆէթ կէթիրմիշ պիր տիվանէ տիր» տէյօրլար խաի։

Մէրգուման եօլճուլարըն գավլինէ նէղարէն՝ պու զաթ, եախօա պու տիվանէ, դէրը օլունմամըշ վէ ատէթա չէօլու պէյապան (անապատ) հալինատ պուլունան աթաղիլերի՝ սէրսէրիյանէ տօլանարգատան սոնրա, միւատէթը մէտիատէէն պէրի՝ (Շէրօքէ) տէնիլէն գապլընէն նէղատինատ եվգաթկիւզար (ժամանակ անցնել) խաիյօր իմիշ։

Ձէյմս Ուէսթէրն, մահզա մէրտիք՝ վէ չէճաաթը գալպիյե իլե պաշա չըգապիլիր պիր իչին թէչէպպիւսաթընա գարար վիրմէք խուսուսընատա, ատա թէրէտաիւտ ելմէղ խաի. մումայլէյհ, օ էննատէ հէնուզ կէնճ՝ վէ գավի իլ պիւնէթ պիր ատէմ օլուպ, էննայի սէյահաթատէ վուգուը մէլհուզ օլան հէր նէվի մէշադաթէ, վէ մէվանիյի միւթէատտիատէյէ (բաղմաթիւ արդելք) կէօյիւս կէրէպլիրը խաի խսէտ, էսէֆ օլունուր քի, թաապիաթընատա օլան թէէննի (ծանրութիւն) վէ ֆիքրլինին՝ հէր չէյի պիլմէք վէ անլամագ մէրագըյըլա մէշղուլ պուլունմասը, չօգ տէֆա քէնատիսինի սէյահաթ ելմէք նէյէթլինատէն ֆարիղ կէթիրըյօր խաի։

Նիհայէթ իլ էմր կիւնիւն պիրինատ, մումայլէյհ՝ ու-

մուղնա պիր թիւֆէնկ ալաը, վէ գաւի իւլպիւնեէ պիր աթա պինեբէք հօյա ըէվան օլաու։

Ձէյմս Ուէսթէրն, Շարդը Շըմալի ճիհէթինէ տօղրու կիտէրէք, Տիւգ տը Մայլըրբէնին՝ հօլճուլուղը իլք իզլէբինի պուլմաղա մուվաֆֆագ օլաու, վէ մուհաֆէզայհին, Հագըգաթէն (Մօհադ) նէհրի սէվահիլինաէ, աաէթա պիր պէտէվի կիպի էվգաթ կիւզար օլաուղունա տայըր քէսպը մալիւմաթ իթաի։

Մուհաֆէզայհին՝ ասկանէ թէսմիյէ գըլընաըղընը, մահալի մէգթիւբ միւթէմէքքիւնլէրինաէն պազըլաըբ խաթըրլայօրլար խաի։

Շաւ հալաէ, Տիւգ տը Մայլըրբէնին՝ (էրկէ) նէհրի սէվահիլինէ վասըլ օլմագ իչիւն, (Մօհադ) նէհրինի իմրաը իլէ, Շըմալի Ամերիգաաէ միւթէմէքքիւն՝ միլէլը միւխթէլիֆէ արազիլէրինաէն կէչմիշ օլաուղաւ թահադդուդ խաիյօր խաի։

Տիւգը մուհաֆէզայհին՝ սայաու չէքէար (որսուլդուբիւն) իլէ թէայիւշ խաուազ հիչ պիր քիմսէյէ թէգաըրսուազ իթմէաիյի անլաշըլաը։

Ձէյմս Ուէսթէրն, ինճէաէն ինճէյէ սօրաուազ սիւալ իթմէաի սայէսինաէ, ժան Յիւգին, ազ պիր միւտէթի նէհրինն սէվահիլինաէ իդամէթինաէն սօնրա, Շըմալէ տօղրու ավաէթի իթմիչ օլաուղունը անլաաը։

Ուէսթէրն, աերհալ պուլաուղու պու եէնի իզէ սալիք օլաու. (Ձիւսն) թէսմիյէ գըլընան պիր գազիլէյի վահշիյէնին բէվայէթինէ նազարէն, բուհը մուազղամ (*)

(*) Ամերիգանըն պազը ճիհէթը պահաէսինաէ՝ էլ եէվմ ազվամը վահշիյէ պուլունուազ, պունլար՝ հէը նէ դաաաը բուխթբէրէսի, վէ շէրաազի ճէհալէթիէ մէսի ինսէլէրաէ, եինէ կէօզէ կէօրինմէյէն պիր թանղըլայա իման խաէրէք, անը՝ Բուհը մուազղամ (մեծ հոգի) թէսմիյէ խաէրլէր։

թաբաաիբնաան կէչէն պու սաբը չէհրէզի տիվանէ աաէմին, քէնաի արազիլէրինաէն կէչմազ, (Օհիօյա) տօղրու կիթմիչինի կէօրմիւշլէր խիչ։

Ուէսթէրն, պու խաազերի ալաըզընաա՝ հէման պէյկիրինէն պաչընը (Օհիօ) ճանիազինէ տօղրու չէվիրտի, վէ ազիմ միւշքիւլաթ իլէ միւթէաաիսա տաղլար վէ տէրէչէր խիրար խաէրէք, (Շերօքի) գապիլէսինին մէմլէքէթի օլան (Ժօրժ) հուտուտունա մուվասըլէթ իթտի։

Մահալի մէգթիւբաաէ, պազը իհթիյար աաէմլէրին, հանըշ վէ քիւլ օլմուշ պէօյիւք պիր գաաապանըն խաբազելերի իւզէրինաէ, քէմալի եէսու ֆաւթաուր իլէ օթուրտուղլարընը կէօրտիւ։

Պու մուսաւն (Ժերունի) քիմսէլէր, (Ժէօրժի) մէմալիքի մէհաճիրինէն, քէնաի մէմլէքէթլէրինէ հիճիւմ խաէրէք զազէպ չալըշգազընը, վէ գապիլէնէն ճէնկեաազեր աէլիգանըլըպը, պիր գաչ նէֆէր աերկերաէլերի իլէ պէրաազեր, գաաընընաըը վէ չաճուգլարը տախի թահտը հիմայէլերինէ ալարագ, պաշգա պիր վաթան իթթիխազ իթմէք էմէլի իլէ՝ ճանիազը Շըմալէ տօղրու ֆիրար իթտիքլերինի, ֆագաթ քէնտիլերի, մահզա բէտերլէրինէն քէմիքլերի իւզէրինէ էօլմէք արզուսընաա պուլունաուգլարընաան, իխթիյարը ֆիրար իթմէյուազ՝ օրաաա եազընըզ գազարզագլարընը, եէկէան եէկէան (մէկիկ մէկիկ) Ձէյմս Ուէսթէրնէ հէքեայէ վէ պէյան իթտիլէր։

Ուէսթէրն, Տիւգ տը Մայլըրբէ հադդընաա՝ մէրդումանը խաթիճվազ (հարցաքինել) իթտի խոէաէ, խաթիյարլար պիր մըգտար իթայի ճէվազատէն իմմինա խաէրէք սիւքիւթ իթտիլէր, նիհայէթ մէրգումանտէն պիրի ճէվազ վիրուազ,

— Օկիւահ, պահաաըր վէ պէօյիւք պիր սերկերաէ խաի – տէտի։

Յիկէրլէրի տախի, թէբէլլերինաէ պիր թուխամ պէ-

յազ՝ վէ սօրկուճ կիպի տիքիլի սաչչարը պուլունան տաղ գաճալարընը սալայարագ, մերգումըն սէօղիւնի թէքրար իլէ,

— Օկիւահ, մերա՝ վէ մուազղամ պիր րէյիս իսի – տէտիլէր։

Ձէյմս Ուէսթէրն, պէյկիրաէն էնէրէք մերգումանըն նէզամինաէ օթուրաու, վէ իսթիյարլարաան պիրի քէլամէ աղաղ պիրլէ,

— Պէն, (Իւնգասըն) . . . օղու (Ուդարէհ) տէնիլէն տաէվիմ, մախլասըմ գըլըճ պալթա տըր . . . Օկիւահ իւչիւն, սարը չէհրելի (Ներօպալը) տաէմ էվլատը տըր տէյէն, եաման սէօյլէմիշ օլուր – տէտիյի կիպի, պիր տիկէրի տախի,

— Պէնտէ, (Տօնըն) մախաուսը (Քամիզմ) թէսմիյէ գըլըճնան չախսըմ, պէնիմ մախլասըմ գարդա տըր . . . (Օկիւահ) . . . եալընըզ անըն պաշը, բուհը մուազզամըն բուղիկէարընըլըմա տէօնէր . . . վէլհասըլ (Օկիւահըն) գանը գըրմըզը տըր – տէտի։

Փէղամբէր տիկէր իսթիյարլար տախի՝ պիրէր կէօնա իճտիհատթու պէյանաթատ պուլունմուշլար, Ուէսթէրն, պունլարըն լիսանլարընըն մանատար ըսթը լըհընտան, ծան Տիւդ որ Մայրըրէնին՝ (Օկիւահ) նամը ալթընտա օլարագ, հիճրէթի իսէն գապիլէնին սէրկէրտէսի օլտուղունա չիւպհէսի գալմատը.

Ուէսթէրն, Տիւդ որ Մայրըրէյի պուլմագ իչիւն, մերգուման իսթիյարլարը՝ քէնտի վաթանտաշը խարապէլէրինտէ թէրք պիրլէ, թէքրարէն պէյկիրինէ սիւվար օլտուպ եօլա րէվան օլտու։

Վահչի պիր գավմէն իպինէ սալիք օլմագ գօլայ պիր մատամ տէյիլ տիր, նասըլ-որ տէտիք, պու կիպի պիր սէյահաթ էնտասընտա վուգույի մէհտուդ օլան պին տիւրլու միւշկիւլաթու մէվանիյէ, վէ ազիմ թէհլիքէլէրէ թէ-

սատիճ իտիլճէյինի՝ նազարը տըրգաթէ ալարագ, ինսան ծնա կէօրէ տայիմա էմրի պասիրէթէ րիայէթ, վէ սօն տէրէճէ միւտէպպիրանէ հարաքէթ իթմէլի տիր։

Ֆագաթ Ուէսթէրն, պէօյլէ պիր թէշէպպիւսաթը պաշա չըգարապիլմէք իչիւն լազըմ օլան խասիյէթլէրտէն պիւսպիւթիւն պի պէհրէ իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն, հէնկամը սէպավէթինտէն պէրի եալընըզ իշ իլէ մէչղուլ օլմուշ, վէ պիր թագըմ էվրագու աէֆաթըը միյանընտա պէօյիւմիւշ պիր ատէմ օլմաղըլա, էնտայի սէյահաթընտա, մէտէնիյէթին՝ թապիյաթ, եախոտ պէտէվիյէթ իլէ իտէկէլտիյի րէդապէթին մէնզարէսի, մուամիլէյհի չօգ տէֆա եօլունտան ալը գօյօր իտի. Շարգի Ամերիգանըն պու վասի՝ վէ ասլա սաբան կէօրմէյի օլան արագիլէրի, պազը էրպապը ֆէլահաթըն (Արկրագործ) ճահտու իգտամաթը քիսթախանէսինէն սէսէյի միւֆիտէսի, վէ թապիյաթըն մէնզարէյի ղարիպէսի, Ուէսթէրնին հայրէթինի մուճիպ օլուպ, մուամիլէյհի եօլունտան թէվգըֆ իտիյօր իտի։

Ուէսթէրն, միւսթագպէլտէ՝ պունտան չօգ աղըր վէ մուհիմ պիր մէսէլէնին թէշէպպիւսաթընտա տախի, թապիյաթընըն իգթիղտասընճա միւսամհա իտէճէք, եանի կիտէճէյի եօլտա՝ ատրաֆարընը թէվգըֆ իտուպ պիր գաչ սաաթ կէճիքէճէք, վէ պու սէպէպլէ վիճտանը միւէպպէտէն պիհուզուր օլաճագտը։

Մուամիլէյհ, ուզուն միւտէթ եօլունա տէվամ իտուպ, ռուլարըն թուղեանը (յորդել) էնտասընտա՝ ազիմ միւշկիւլաթ իլէ (Միսիսիբի) նէհրինտէն միւրուր էթտի. կէօղլէրի էօնիւնտէ վասի թարլալար, վէ հատսըզ հուտուտուզ սահրալար պուլունույօր իտի. Ուէսթէրն, տաչիմա Շըմալ ճիհէթինէ տօղրու եիւրիւտու, զիրա (Շէրօքիէրն, գանատալըլարա) հէմ հուտուտա պուլունան օ պէօյիւք ըսմագլարընն սէվահիլինէ իլթիճա իտէճէքլէրի

մէլհուզ՝ վէ ապէլ գարնին լաի. Ուէսթէրն, գուվվէթու շէճաաթը ղաթիկէսինի ղայպ իթմէքսիզին եօլունա տէ-վամ իսկյօր ըաը. կէահ պէ կէահ (Սիուլը) վահչիլէրին, վէ (Թաշքինի) սիւռբիլէրինին խըշմընաան էօմրիւնի մուհա-ֆազա իթմէյէ մէճպուր օլույօր լաի խսէաէ, չօգ տէֆա-լէը տախի, միսաֆիրըրէվէը պիր գապուկէնին՝ վէսաթէթ վէ տէլալէթի իլէ, ղայպ իթմիշ օլսուղա եօլու պուլույօր լաի:

Պիր կիճէ աթէշ պէյնէսի իլէ եանմըշ ղայէթ վասի պիր թարլա աէրուննաէն իլէրլէմէքսէ լաի քի, չիսէթի պիր բուղիկաը՝ մէզքիր վիրանէլէրին քիլինի, պուլսաթ կիպի բուլ ասիմանէ (երկինք) ատղրու սավուրույօր լաի. պուլսաթլար իչինսէ մէսթուր վէ միւսթէֆի (Ծամկաա) օլան մահքիմապըն նիմ ղույալէրի, սահրայի մէզքիւրէնին տէրունինսէ, եօթէ պէրի տաղըլմըշ պիր չօգ պէյաղ վէ մէճմուա իլա ահվալ կէօյիկէլէրը կէօսթէրիյօր լաի:

Ճէյմս Ուէսթէրն, մէզքիր կէօյիկէլէրէ թէգարիպ լիթաի:

Պու վասի սահրա, պիր մուհարէպէ մէյտանը օլուպ, եօթէ պէրի տաղըլմըշ պիր չօգ լինսան վէ պարկիր քէմիք-լէրի, տէհղիղաթամիզ սուբէթաէ կէօզէ չարբըյօր լաի:

Մահալի մէզքիրսէ, նիմ մէսէնի՝ վէ նիմ պէտէվի հալինսէ կէօրինէն իսթիկյար սաէմին պիրի, քէմալի ա-սայիշ՝ վէ բահէթի գալպ իլէ, պիր տէյինին իչինէ կիրմիշ հէմէք բիչիրիյօր լաի:

Ուէսթէրն, մէզքումէն տվճը օլաճաղը զանընսաա պուլունուպ՝ սանընսաա օթուրմադըա խոթիճվապէ պաշ-լաիը. իսթիկյար տախի՝ չու վէչհ իլէ ճէվապ վէրսի:

— Պու կէօրսիւյին քէմիքլէր (Շերօքիէրին) տիր... թագրիպէն պիր այ գաատր վար քի, (Բաղիսիլէր) էնսայի բահսէ՝ պիչաբէյէրին խազէրինէ հևճիւմ խոուպ գաթլ իթտիլէր... վէ կիսյա իքի եվպ սէնէսէէն պէրի եօլունշ-

էր տիր կիսպի, աթէշ՝ պու քէմիքլէրի պէմպէյազ իթտի:

Ուէսթէրն. – Ճիսիլէսիաէ օրսաա՞մը աըրըար:

Իհթիյար. – Բէնսէ սերկէրտէլէրինսէէն մսաէ, ճիսիլէ-սիսէ օրսաա դաթլ իսիլէճէքլէրիսի... Ֆսադաթի Օկիսահ նսանընսաա պայէթի ճէսուր վէ ճէնկիսավէր սսէմին պիրի, էլինսաէքի պաթիասըլըա եօլու սչըպ մէրգուսանը խէլսա իթտի... պէն պու հալէրի կէօզիսմ իլէ կէօրսիսմ... չիմոի օ պիչարէլէր, նէհրին եօթէ եադասընսաա պուլուս նույօրըար...

Ուէսթէրն, պու խապէրի ալաբըրնսաա, թէքրարէն (Միսիսիբի) նէհրինի խրար իթտի:

Մուսաիլէյհ, նէհրին եօգարը սահիլինէ վասըլ օլսուս-ղունսաա, արթըգ թապու թուվանը գաթի օլմայա պաշ-լադը ըաը:

(Բաղիսիլէրին) սէյճու աթէչինսէէն ազատէյի ճան խ-սէն (Շերօքի) գապկէսինին պագըրընը, մահալի մէզքիրս-սէ պուլսուսուղունսաան, արթըգ սէյահաթը խիթամ պուլ-մադը խաի:

Մահալի մէզքիրսէ, եիսղ նէֆէր գաատր էրքէքլէր՝ վէ պիր գաչսա գաատնըար պուլունուպ, մէրգուս-վէյէր չըրչըպլագ օլսուգլարը հալսէ օթուրմադըար, վէ էրքէքլէր տախի՝ պաշլարընը ախպէրի արսաօրնսաա սէթթ իթմիչէր խաի:

Գաատնըար, Օկիսահն զայպուսէթի հագդընսաա մահ-ղունանէ պէսթէլէր թէրինիսի խոյօրլար խաի... սբաղիյի մէզքիրսինին սահիպի միսթյագը օլան (Շիրուա) գապկէսի, Օկիսահը քենսէ էլէրինսէէն գասպ իթմիչ խաի (Շերօսալըար), հալս իթտիքլերի իսսէրայը՝ բադը-յըա, Գանսաա միսլ քիսնսէ միսթէմէք-քիսն Ինկիսիպէր իլէ միսպասաէյէ իթմիէք սաէթլերի օլսուղունսաան, տէմէք օլուր քի Օկիսահն, օ անսէ (Բէպէքէ) տօղուս Իսհաքսէ օլսուղունսա չիսպհէ խոյիէմէչ խաի:

Ուէսթէրն, էնռայի բահառ պէյհուառէյէ պիր գաչ կիւն ղայպ իթմիշ օլմաղըլա կէճիքմիշ, վէ Օկիւահը պուլամըշ իտի. մուամիլէյհ, եէսու քէաէրլինաէն նաչի սինէսինի տէօյիւպ տուրույօր իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրնին եօլճուլուղու բէք ուղուն սիւրմիւշ իտի. եանի Պօսթընաան մուֆարէգաթ իթտիյինաէն պէրի, ալթը այաան գիյառէ պիր վագըթ մուրուր իթմիշ իտի։

Մուամիլէյհին ղայպուպէթի էռնասընաա, Էվրօբա ճանիպլինաէն քէաէրնագ խապէրլէր ալընմըշ իտի։

Շէօյլէ քի, Մայլըբրէլէրին բաքիպ օլաուգլարը սէֆինէ, գազաէն՝ Ինկիլթէրա սէվահիլինաէ ղարգու թէլէֆ օլմուշ իտի։

Բաուլ տը Մայլըբրէ, ֆամիլեասընը խէլաս իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի խէտէ, ֆագաթ համիլ օլաուղու վարիաաթը ճէսիմէյի, վէ ալէլխուսուս էվրագը բէամիյէսինի քեամիլէն ղայպ իթմիշ օլաուղու հալտէ, պիլա մուավէնէթ, վէ պէլքի ագվաթը եէվմիյէտէն (օրական պարէն) մահրում օլարագ, եապանճը պիր մէմլէքէթաէ, կէրճֆթաըը պէլայի ղուրպէթ օլմուշ իտի։

Մուամիլէյհին, եալընըղ պիր իւմիւտի գալմըշ իտի քի, օ աախի Ֆըրանսայա ավտէթ իթմէքլէ, Մայլըբրէ խանէտանը վարիաաթընը էլտէ իտէպիլմէքտէն խպարէթ իտի . . . . . .

Գարինին քիրամըն միւսաաատէլէրի իլէ, քէնտի ուսուլու ըսթըլահընմըղ իւղրէ թանգիմ վէ իֆտատէ իթտիյիմիղ՝ մրսթըր Ուիլերնըն, վագտայի միւթէաատիտէյի հավի, մուխթասար, վէ ալղուհալ շէքլինաէ հէքևայէ իտիլմիշ օլան խաթըրէնաէսինին պէօյիւք գըսմը, պուրաաա խէթամ պուլույօր իտի։

Մըսթըր Ուիլերմն, Թօպինին Ֆըրանսըղ լսանընընա թէրճիմէ իտուպ պէյաղէ չէքմիշ օլաուղու մուհարրէրաթը, տըղգամթը թամամէ իլէ կէօղաէն կէչիրտի։

Մուհարրէրաթը մէկքիւրէտէ, թէհատիւս իտէն ահվալը միւթէաատիտէ, վէ կէօնակէօն վագտալէր, եէկեան եէկեան, վէ սօն տէրէճէ պիր սուրէթը վազիհատէ օլաբագ գայառու պէյան իտիլմիշ իտի քի, չոճ հալտէ՝ մրսթըր Ուիլերմընն, Մայլըբրէ խանէտանը հէքևայէնինին պու գըսմընա այիտ օլան հէր պիր թէֆէրրուատթէ՝ մնիւսմաթը թամամէսի պուլունույօր իտի։

5

ՊԱՏԻ ԻԶՏԻՎԱՃ (յիտ ամուսնութեան)

Սէնայիյի թալթիֆու թէրղիպ իտէր պիր ասըրտա եաշայօրուղ, տիվարլարըմըզը սէթր իտէն իլաննամէլէր, պիրէր հագրգի վէ միւսէննա նագչիյատ առտ օլունապիլիր. միւնագասա րէգապէթի իլէ մայլուպ օլան էրպապը սէնայի, տուն ֆիյաթլար իլան իթմէքլէ քէնտի ֆըրչալարընըն քէսպ իթտիյի մուվաֆֆագ յէթի իրսայէ խիյօրլար...

Սէնաաթի խուսուսընաան պահա իթտիյիմիղին սէպէպի չուխտի քի, հէքևայէմիղին ըէվիչի (ընթայք), պիզի Լէօն Ցիւշէնէլին խանէսինէ սէվգ իթտիյինաէ, Սէնթ Օնօրէ վարըչընաա, եանի եօլուսուղըն իւղէրինաէ, Բարիս էրպապը սէնաիյինին խսթխատաաու մէհարէթլէրինէ նուսմունէ առտ օլունան պիր իանէյէ թէեաատիֆ իթտիք. պու խանէնին սահիպի, հավլինին տիվարլարընաա՝ չայանը թէհայիւր պիր պաղչէ նագշ իթտիրմիշ իտի. մէսէլ՝ պիր եանաան ղայէթ ևիւքսէք խաւրմա ագաճլարը եարբագ-

լարը արասբնաան, Ա֊ֆրիդա ըդլըմբնա մախսուա բարլագ դանաալը դուշլարըն ուշուշմալարը, պիր կանտան թօհաֆ սիյմալը մայմունլարըն, Հինախթան ճեվիկի ադաճլարընըն տալլարընաան ասըլմալարը, միլթեաատիա բարաղանլարըն, ըչնկեարչնկ թավուսլարըն, իրի կաբրագը կիուլէրին, վէ նէվալէնէվ չինչքերին սիւվերը խոթաանէսի, սէնայիլ նէֆիսէնին տէրճէյլի խբմալինի իրայէ իթմէքլէ, հայրէթպախշայի էնզարը էյլի մէզագ օլուչօր իտի։

Իգթիզայի հալ, մէզքիւր խանէնին թէզևինաթը ֆէվգէլաատէսինի նագշու պէյանտէն ասնրա, Լէօն Ցիւչէսնէլէ նագլը քէլամ իտէլմ։

Հէքեայէվիզին պիրինճի ճիլտինտէ զիքը իթտիյիմիզ, Լէօն Ցիւչէանէլին, մատմազել Շարլօթ ար Մայլըրըճ իլէ, պիր սուրէթը զարիպանէտէ ալէմթաճիլ իզտիվաճ իթմիշ օլտուղու, օդուչանլարըմըզըն խաթըրընաա օլմալը ատը։

Մէրդումֆ, հէման պիր գաչ կիւն զարֆընաա էվլէնմիքտէն սօնրա, սաբին օլտուղու խանէյի թէրք իթմէքլէ, Սէն նէհրին էօթէսինտէ, Լանի (Շանզէլիզէ) նուզհէթկեահը (զբօսավայր) արգասընաա վագը, (Մօնթմօնթը) թէսմիյէ գըլընան սաբին վէ թէնհա պիր սօգալա նագլը մէքեան իթմիշ իտի։

Ցիւչէանէլին իգամէթ իթտիյի խանէ, կիւզել վէ միւֆէրրիհ օլուպ, արգա ճիհէթինտէն՝ թա (Ֆօլիկէյ) գաատը միւմթէա օլան վախի վէ միլթեաատիա պաղչէլէրին իւզէրինէ նագլը իտի։

Մէրդումֆն իտթիճաը իթտիյի տայիրե, խանէնին իբնիճի գաթընաա, վէ միւսրիֆլիք տէնիլէճէք մերթեպետ չաշաալը, վէ կիրանպեհա (ծանրագին) պիր մէֆրուշաթ իլէ միւզէյէէն օլմալըլա, պու հալ, մէզքիւր տարաթու տէպտէպէնին ատէմի տէվամընը իյնա խոյօր իտի։

Ցագաթ պու ալթուն հալաբզը էշեանըն, վէ կիրան

պէհա գաատիֆէյի տէօշէմէլէրին արդասընաա, պիր սըդլէթի տայիմէ մէվճուտ իտի։

Ցիւչէանէլ, էլան պիր չինթի կիւզել պարկիր դօշուլու արապասընը սագլայապիլմիշ, ֆագաթ էվվէլքինաէն զիյատէ պօրճլու տիւշմիւշ իտի։

Պու այէմնէ լինաան, էնտեր (քիչ) օլարագ կիրտապլարա վէ տէրին գույուլարա ալուշմէք թէհլիքէսինէ տիւշար օլուր, լաքին չօգ տէֆա տաի չուգուրլարա թէսատիւֆ իտէպիլիր, Ցիւչէանէլ տախի՝ պու կիպի պիր չուգուրըն թա քէնարընտա պուլունույօր ըտը քի, ինտան պիր քերբե ալուշմիյինտէ, չամուր իլէ վիւլմինա, մահճուպ, վէ կայագախու հայախէթինի լէքէտար իթմէքտիպին իչինտէն չըգամաղ։

Վագտա Ցիւչէանէլ, տիրայէթլի, վէ օէպտէթ սահիպի պիր տաէմ իտի իսէտ, հըսախյաթը մանէվիյէտէն (բարոյական զգացում) պի պէհրէ իտի, պու հալ իսէ՝ օ տէվրին պիր պէտապահալըզը տատ օլունտա ճայիզ տիր։

Հիչ շիւպհէնիզ օլմասըն քի, եօլունուդըն իւզէրինտէ՝ Ցիւչէանէլ կիպի բէք չօգ տաէմլերէ թէսատիւֆ իտէր. անլերի սէյամլար, վէ էլլերինի թուրթուպ սուրէթը տօսթանէտէ սըզտարսընըզ, վէ էկէր մերգումանի իլէ վուգուպան պու էթվարը լաիւպալանէնիպի կէօրէնլեր օլուրսա, քէնտինիզի պահտարեար տատ իտուպ իֆթիհխար իտտէրսինիզ, զևրա էչհասը մէզքիւրէ, պիր չօգ էմէլ վէ հիսապլարընա (նամուսը)... տաէմլեր տատ օլունուրլար։

Պու մագուլէ տաէմլեր, ախլագը համիտէլէրինի զայպ իթմիշ օլտուգլարընտան, չիրքեաալը տինայէթ իլէ (վատուխտան ցեխով) ալուտէ օյան ճանլարընը, լաթիֆ վէ զարիֆ րուպալեր իլէ տէթր իտուպ, մահզա պու թարիքլէքէնտիլէրինի նէզտաբէթլի, վէ իրզդաթը դալտիյէ իլէ մէէլուֆ կէօսթէրմէյէ ճահտ իտէրլեր։

Շուբատը վիսթանինի իչթիպահ տըր քի (տարակոյ-

սէ հեռի), էկէր Տիւշէսնել հիւսնի ախլագէ մալիք, վէ բահը հագըգաթէ (ճշմարտութեան պողոտայ) սալիք օլմուշ օլայըտը, արդու իթմէքտաէ օլտուղու մէվգըյա բէք դօլայ վասըլ օլաճագտը։

Ֆագաթ՝ պիր թադըմ միւթէալիմլէրին (լմաստակ) հեզեհանընը թէլադգը խոհնէլէր. պու ալէմտէ էն գըսա վէ եճիյէթլի եօլ, հագըգաթ եօլու օլտուղունը թէսլիմ իթմէյէճէքլերի թէսխիւֆէ չայան ոըը . . .

Տիւշէսնել, էլան պիլտիյիմիզ օ էհէմմիյէթսիզ մէմուրիյէթ իլէ մէշղուլ պուլունտույօր խոհ, եանի ատի պիր սֆարէթ քեաթիպի գալմըշ խոհ. մերգումա, միւտէթը մէսաիեաէն պէրու թէրֆիյի մէմուրիյէթ վէ թէգաատիմ իթմէք էմէլի իլէ սուղան օլմուշ, ֆագաթ պիր միւմքինն մուվաֆֆագ օլամամըշ խոհ. եա ֆըրսաթ տիւշմէյօր, եախօա տիւշտիւյինտէ, խոթիֆաատ խէմէյիպ, քէնտինտէն զիյատէ տիրայէթլի պիր ատէմ միւսթէֆիա (օգուտ քաղել) օլտույօր խոհ։

Տիւշէսնել, նայիլի մագսատ օլամայաճաղը խուսուսընտա գօրգմայա պաշլամըշըտը. մերգումա. էլտէ իթմիշ օլտուղու վասէթսալարը ինճէտէն ինճէյէ թէսադըդ խոտպ, քէմանը ագլընըն եայլարընը կիրէյօր խոհ։

Մերգումըն ագլը քէմանընընն իչ եայը օլուպ, պունվարտան պիրի մատամ լէա վէրէն, իբինճիսի Տիւշէս, վէ իչինճիսի տաիսի, զէվճէսի Շարլօթ իթմոհ։

Մատամ լէա վէրէն, պիր տիկէրին մէնֆատաթը իչին՝ քէնտի հայսիյէթինի սէքթէատար իթմէյի թէճվիզ խոհն գատընընտատան տէյիլ խոհ։

Տիւշէս, էլինտէն կէլէնի եարմըշ պիթիրմիշ խոհ։

Շարլօթա կէլինճէ, անըն թէվատութընատան խոթիֆատէ խոհպիլմէք իչին, մէզպուրէյէ պիւսպիւթիւն եէնի պիր թաիմատ վէ թէրպիյէ վիրմէք լազըմ խոհ . . .

. . . . . .

Շարլօթ, էօյլէն իւթիւ օտա պէսլէմէսինէ եօլ վէրմիշ, վէ պիղղաթ քէնտի էլի իլէ քեաքիւլէրինի պէզեհիպ (զարդարել) կէլիչի կիւզէլ, ֆագաթ ղայէթ լաթիֆ պիր հալէ գօյմուշ խոհ։

Շարլօթ, հիւսնու մէլահաթտէ եէքթա պիր գատըն խոհ. մունսիպլէյհանըն սիյմասը, սըհհէթ վէ պիր տիրայէթը քիւթահանէ իլէ միւխթէլիֆ օլտուղու հալտէ, պիրազտա գըղ գարնատաչը Սէնթին հալավէթը սիյմասընը անաբըբյօր խոհ։

Պու խոթիլաթ, էվէլլէրի՝ պիր աղ էթվարը պի սիւքիւնանէ, օյանըգլըգ, հէր շէյի պիլմէքլիյէ մերագ, վէ մահղուղիյէթ կյմա խոհյօր խոհ, ֆագաթ պունլարընն իւղերինտէն էլէմնագ պիր լուզիկեար կէչիվերմէքլէ, պու լաթիֆ վէ մահղուղ սիյմանընն իւղերինտէ պազը էնտիչէ վէ մահղունիյէթ պուլութլարը պըրագմըշ ըտը։

Շարլօթ, հէնուղ եիրմի եաչընտա եօղուտը, Վիգոնթ Լէօն Տիւշէսնել իլէ իզտիվաճընտան պէրի անճագ պիր սէնէ կէչմիշ խոհ։

Շարլօթը՝ պունտան ագտէմ, եանի հէքեայէմիզին պիրինճի ճիլտինտէ տախի կէօրտիւք. մեղպուրէնին, Սէնժէրմէն վարըշը գալտըրըմլարը իւղերինտէն, սիւրաթլէ կէչիպ աէօնմէքտէ օլան կիւզել արապալարը, միւլահազալը վէ մերագը պագըշլար ըտա թէսադըդ իթտիյինի պիլտիրիպ, շանու շէրէֆ հէվէսի ֆէվգելատէսի իլէ մուզթաըրըպ օլմագ, վէ արանտըդ զիյպու զիյնէթի խէյալաթընտա տալմագ, հէնուղ նիւշվէ նիւմա պուլմուշ տուխթէրանը նէվրեսխատէկեանըն (դեռատհաս աղջկունք) թապիյաթլարը իպթիդասընտան օլուպ, վէ Շարլօթ տախի պու սիլքտէն պուլունմադըտա, չանու շէրէֆէ մէյլանը թապիսի օլտուղու իչին, մեղպուրէյի մուհաքեմէ վէ մահքիմ իթմէք ինտաֆ տէյիլ տիր. վագտա Շարլօթ, պիր աղ միւպալազալը սուրէթտէ օլարագ ալայիչի տիւնեէվիյէյէ, զիյպու

զինեցէք, վէ տարաթոռ ահպատպեյէ, մուդալէմէթի միւմքիւնսից պէր մուհապէթ՝ վէ շէոխա պէր արուզու հըսա խոխյօր ըսը. մէզպուրէնին կէօղլէրի, մըդնաուրա կիսպի՝ հէր բարլագ չուլէյի քէնարինէ ճեզպ իթախի կիսպի, ագլու փիքրի տախի շաշաալը էնճիւմէնլեր, լեթաֆէթի ճէմիյէթլեր, բարլագ վէ միւթանիթան չէնկիքլեր թաագավվուրըյըլա մէչուլ իսի. . . պուննըսը, ատէթա պէր սիհիր ալամէթի կիսպի, մէզպուրէնին՝ հէնուզ չարբանագա պաշլայան գալսինի թէնսիլը խոխյօր իսի. Շարլօթ, պուհալին սէպէպինի պիլմէյօր իսի խէտէ, ֆագաթ քէշֆ ընտէպինյօր իսի. զանն իտէրսին քի՝ թագսիյի վէ զարիպ պէր թէէսիր, խանէտանընըն մահվ օլմուշ օլան շանու չերէֆի խաթըրէսինի քէնարինէ իթիբար իսիյօր իսի:

Շարլօթ, էմրը իպտիվաճ մատատէսինի, պէր հատիսէյի պահարեւարի (բաղդատուր արկած) մէգամընատա թէլագդը իտուպ, թէէհիւլին արգատընատա, մահզուզիյէթ, զէնկինը, վէ սէրպէսիյէթ թախմին իթմէքտէ, եանի՝ տայիմի սիւքիւնէթի եէրինէ՝ մահզուզիյէթ, սըգլէթպախշ մահբուսիյէթինէ պէտէլ՝ սէրպէսիյէթ, վէ թա հէնինկատը սէպավէթինատէն պէրու, կերէք քէնատի, վէ կերէք սեվգիյի էշխասըն կիրինֆթար օլատուգըրը զարուրէթու սէֆալէթ եէրինէ, սէրվէթու ատատէթ խէյալ իսիյօր իսի. . .

Զիրա Շարլօթ, ֆամիլեատընը՝ վէ ալէյհատուս Սէնթ իլե կատթընը՝ էզճանու տիլ սեվգիյի կիպի, իհթիյար Ցիւշէս հագդընատա տախի իհթիրամաթը ֆայդատը պէր քէմալ իսի. գատըն նինեյէրի՝ մատամ Ցիւշէս հագդընատա օլան պու բազպէթու իհթիրամ, զանն իտէրսին քի, Մայրըրեյէրին տամարընատա ճէվէյան իտէն դանըն իչինտէ մէվճուտ պուլունույօր իսի:

Շարլօթըն, նէ կէօտա զարիպ պէր չարթ իլե եվլէնսիրիլսիկի՝ դարինի քիրամէ մալիմ խէտէ, ֆագաթ չուրասը պիլինմէք լազըմ ատը քի, Շարլօթ, ֆամիլեատընատան

այրըլմայը ատա ֆիքրինատէն կէչիրմէմիշ օլուպ, հաթտա Ցիւշէսնէլին գօյատուղու չարթը տախի պիլմէյօր իսի. մէզպուրէ, հէր նէտէ օլսա, պէօյլէ պէր չարթը գաթտան գապուլ իթմէյէճէլինէ՝ հէր հատէ թէսլիմ խոխմէլի տիր:

Շարլօթ, ֆամիլեատը հագդընատա հըսս խոչկէլտխի ըզգատթու մուհապէթին պէր զէրրէսինի պիլէ՝ թէրք իթմէյի խաթըրընատան կէչիրմէքսիզին, վէ հալընըզ էօմրիւնին ըէվիչինի թէպսիլ իթմէք էմէլի իլէ միհրատընը էօնիւնէ կիթմիշ իսի. ֆիլհագդա մէզպուրէ, պէր հէվէնը հէվա բէրէքէթանէ իլէ մէճլուֆ իսի խէտէ, ֆագաթ պու ճիւմլէ, պէրատէրի վէ դըզ գարընատաչը հագդընատա օլան մուհապէթի, տիւնեատընն հէր նէվի սատատէթու մահզուզիյէթինատէն միւրաճճահ ատա խոչճէյի տէրքիար իսի:

Կէլին կիտէճէյի խանէ իլէ, ֆամիլեատընըն իպտիվէթկեատը ատատընատա անճագ պէր սօգագ պուլունուպ, սատէթա զօնչու օլմալարը ճիհէթլէ, սէվկիյիէրինատէն մուֆարէգաթ իթմիշ զանն իթմէյօր իսի:

Հէյհա՛թ պիչարէ գըզճըզաղ. . . իպտիվաճընըն իրթէկ կիւնյի, սօն տէրէճէ խահիշ իլէ արզուլէտխի մէզքիւր ատապա կէլմիշ, վէ քէնատինի ալըպ զայէթ ուզագ պէր մահալէ թէօթիւրմիշ իսի. Շարլօթ, զէվճէնին էմրի խիլաֆընատա օլարագ, պիրատէրինին իպտիվէթկեատը հագդընատա՝ խաֆիյէն քէսպը մալիումաթ իթմէք իսթէխինատէ, «մահալի մէզքիւրըն խալի օլատուղու, վէ քիրայա վէրիլճէճէյի» ճէվապընը ալատը, վէ իչթէ Լէօն Ցիւշէսնէլին պու թէատիրի, վէ եախօտ հիյլէսի, բէք գօլայ պայտ չըդմիշ օլմադը լա, ծնատան սօնրա արթըգ պիչարէ Շարլօթ պիւտպիւթիւն թէքրու թէնհա գալտը:

Րէվիչի հալ նազարէն տիպլօմաթը մէրգումին, պու մատատէյ բէք զիյատէ էհէմմիյէթի վիրտիկի անլաշըլըյօր իսի. վագտա Ցիւշէսնէլ, քէնարինի՝ գարըսընըն աշգընատ տիլատատէ, մուհապէթի, վէ միւթէպէոպիւս (քծնող) պիր

ղեվճ կիպի կէօմթէրմիշ իսի իսէսէ, ֆագամի մէղպուբէ-
նին կէօղ հաշլարընա ասլա բահմ իլմէմիշ իսի։

Տիպլօմաթը մէրդումի, ղեվճէսինէ աթի իւղ դիքը ճէ-
վապը վիրմէքլէ իքթիֆա իլմիշ իսի։

— Մէվկիլի էվլառըմ, սիղի նէ մէրթէպէ պիր մու-
հապէթ իլէ սէվմէքսէ օլսուղումու պիլիրսինիզ . . . պի-
րաէրինիզ իլէ պէն, պիլ միշավէրէ պու իշի սըրասընա
դօյուպ պիլթիրմիշիզ . . . մումմիլէյհ, սիղին անլատագ
իսթէմէմէյինիզ մսաաէյի բէք գօլայ թէլադգը լիմսի,
վէ սիղի թէէմին իսէրիմ քի, ֆամիլիաճա լազըմ կէլէն
պու ֆէսաքէասըլըղընըզըն . . . դարարը դաթխինի բէք չա-
բըդ վէրսի . . .

Շարլօթ, էվվէլ էմիրսէ պու տէսիսէքէարանէ սէօզ-
լէրէ ասլա էհմիյէթ լիմսէի, ֆագամ Յիւշէնէլ ղայէթ
դուրնաղ պիր աաէմ օլմազըլա, թէքրար պու մսաաէ-
տէն պահս իսուպ կոռոաա լիմսի. այագլարընը եէրէ
վուրսաս, թէհսիսա կէօմթէրսի, վէլհասըլ նէ եաբըպ
եաքմայըպ, ղեվճէսինին դալպինէ պիր շիպհէ պըրագ-
մայա մուվաֆֆադ օլապիլսի։

Շարլօթ սիւքիւթ լիմսի, մէղպուբէնին ոսխի, պիր
չօղ գաաընըլար կիսի բէյղուլէյի դալպինսէ (սրսին ան-
կիւնը), վէ էֆքեաըը հէվաբէրէսմանէսի ալթընսա, ղա-
լէպէսի միւմքիւնսիզ պիր հըսսը թէքէպսիւր (հալսաաս-
թիւն) վար իսի։

Մէղպուբէ, պիլըսաէրինին թահդիր իսէն օ շիպհէյի,
ճէրիհէսաար գալպինին պիր քիւշէսինէ ալթը վէրսի։

Ֆագամ, հէնկամը սէպավէթինսէն թա օ անէ տէ-
յին՝ կէրէք պիլսաէյի Ւսաթօն, վէ կէրէք հէմիհրէսի
Սէնթ Հագդընսա հըսա լիմսիյի մուհապէթը մուգաատէ-
սէյի, հէր ան վէ հէր տագըդա եաա լիմսէքսէ օլսուղու-
խաթըրէսի տէրուննինէ վազ լիմսէքլէ, քիւշէյի գալպինսէ
բիւնհան (ծաճկել) լիմսի. պու մուհապէթ՝ պիսթէէրիճ

օ գաաար. քէսալը չիսաէթի իսիյօր իսի. քի, անըն ֆաչու
զահիր օլունմամասը իչին, լազու էպէքմ (Համր) օլմազա
մէճպուր օլսու։

Լէօն Յիւշէնէլ, իսթէմիյի վագըթ քէնսիսինի չիրին
վէ սէվիմլի կէօմթէրմէք խասսէսինէ մալիք պիր աաէմ
իսի. մէրդումըն հարիգ իւլաաէ (արաաքոյ կարգի) ագը,
վէ թէսպիհսիզլիք տերէճէսինէ գաաար վասըլ օլան էֆ-
քեարը քիսթախանէսի, դեվճէսինի թէսխիխ լիմսիյ իսի.
Շարլօթ, մէրդումը՝ ֆէվգէլատէ խահիշ իլէ տէյիլ իսէսէ,
ֆագամի ճիատի վէ սիւրէքլի պիր մուհապէթ իլէ սէվիյօր
իսի։

Պու թէվճիճիհսաթ, միւսէյիր էօմրիւնաէ մէղպու-
բէյէ պիր խաթինսաակեահ օլսու։

Ջիրա մէղպուբէնին օ լաթիֆ րիյալարը, օ խաթըր-
նիւվաղ խայալաթը՝ քէսամիլէն մահվ օլուպ պիլմիյ իսի։

Պիչարէ գըղճրաղ, թասավվուր լիմսիյի չանու չէրէ-
ֆինի՝ պիւսպիւթիսն քէնսինսէն եիւզ չեվիրմիյինի էօ-
բիւպ, պու ալէմոէ պէնիյի պէչէրին արղուլարը իքմալի-
նին միւմքինսիզ օլսուղունը էյիսէն էյի անլատը։

Շարլօթ, իւմիւտ լիմսիյի չանու չէրէֆինէն մահրում
օլսուգատան մսաէ, միւէյպէէսէն թէքրու թէհնա գալմագ
ճէզասընա միւսթահագ օլմուշ իսի . . .

Պու վահտէթ՝ պու սըդէթպախ եալընըզըգ, ճէ-
սիմ պիր գալապալըղընը զուղուլէսի, վէ սիւնեանընն հէր
նեվի զեվգու սէֆսաը գուրսինաէ վուգու պուլույօր իսի,
զիրա Շարլօթ, չօղ տէֆա քէնսի բէնչէրէսինաէն, միւ-
թէաատիա վէ միւֆէրրիհ պաղչէլէրին էօմթէսինաէ (Մա-
րինեի) Պուլվարընսա, մահղուզ վէ նէչէմէնա պիր գալա-
պալըղըն, ասթլար վէ արապալար իլէ մուրսուրու ուպու-
րընը (անցուդարձ) թէմսաչա իսիյօր իսի։

Շանզ Էլիզէնին պիր քիւշէսինաէ վագը, մսաամ ար
Բանըլվանընն սալօնըլարը պիրսինաէ, Լէօն Յիւշէնէլ իլէ տօղ-

թօր ժօղէբէնին պէյնինաէ ճէրիեան իաէն պիր միւքեաղէմէյի էտիպանէաէ հաղըր պուլունտուղումուզ, գարիչնի քիրամըն խաթըրլարընտա օլմալը տըր. Իշպու միւքեալէ-մէ, Շարլօթըն՝ հալընըղ գալմագ մահքիւմիյէթի սեպէպինի պիղէ պիլտիրմիշ իաի։

Շէօյլէ քի՝ միւքեալէմէյի մէղքիւրեաէ, Տիւշէանել՝ պիր թէաթրօ տըրամը նագշ իաուպ, մէղքիւր լուպիյաթրն մուհիմ պիր րօլընը քէնտինին տէրիւհաէ իաէճէյինի, րուհունպաթ իլէ անլաթըյօր իաի։

Պու տըրամ, (Վալթէր Ըսգօթ) նամ միւէլիֆին գօ-մէտիսինէ պէնղէյօրըտը քի, մէղքիւր գօմէտինին իչինտէ, պիր միւաթէֆիրլէ (հարճ) իլէ, մէչրու պիր ղէվճէ պէյնինաէ պիր շախս պուլունույօր իաի։

Վէ իչթէ պու շախս՝ մէնաֆիյի խաթրը իչիւն, քէնտի մէչրու ղէվճէսինի սաթմադա մէճպուր օլմուշ իաի . . .

Շարլօթ, էմրի իղտիվաճըն իչինաէ մէմուր իթտիյի հալի պուլամամըշ օլտուղու կիպի, Տիւշէանել տահի՝ պու մէսէլէաէ ափկէր սուրէթաէ ալտանմըշ իաի։

Տիւշէանել, Շարլօթըն լաթիֆ չէհրէսինի, էթվարը սերպէսթանէսինի, վէ միւտագգիդանէ պագըշլարընը կէօրիւպ, պու հալլէրի՝ տիլինահը իւղրէ, հանի քէնտի իչինէ հարայաճագ սուրէթաէ կյղահ իթմիշ իաի . . .

Ջինհա՛ր (սագընհա) միւպալաղա խահյօրուզ զանն օլունմասըն, պիղիմ տիպլօմաթ, գօնշուսը պուլունան Շարլօթը, քէմալի տըգդաթ իլէ պիր հէքհայէնիւվիս (վիպասան), վէ հախօտ պիր շիր կիպի թէտգիգու թէֆթիշիհթմէյէ հայլըճա չալըշմըշ իաի։

Ցագաթ Տիւշէանել, մէղպուրէյի՝ պիր հէքհայէ հազմագ, հախօտ պիր չիր գալէմէ ալմագ նիյէթի իլէ թէֆթիշ իթմէմիշ իաի։

Մէրգում, Շարլօթը՝ ճիտաի պիր նիյէթէ մէպնի, վէ վէնգիաաթ նօղթէսի նաղարըյըլա թէտգիգ իթմիշ իաի.

Տիւշէանել, հալընըղ պիր էֆքեարէ խըտմէթ իտիյօր իտի, շէօյլէքի, վիւքէլա թէպտիլ օլաճագտը, վէ միւսիւ Իսբրէնի նամ ահմագ ատէմին պիրի իսէ, պիր գաչ հաֆթատէն պէրու, ըէյիսի վիւքէլա օլմագ մէմուրիյէթը մուհիմմէսինի հայիզ պուլունույօր իտի։

Վէ միւսիւ Իսբրէնին իսէ միւաթէֆրիշէսի (մէթրէս) եօղուտը։

Պու ատէմ, պէտ չէհրէ, վէ խասիյէթը ճէմիլէտէն պի պէհրէ, գապա, թէրպիյէսիզ, տաթսըզ, վէ տէնի (վատ) պիր ատէմ իտի, վէ իչթէ պու խասիյէթլէր իլէ բէք գօլայ իշ կէօրիւլէպիլիր իտի։

Մէրգում, քէնտի տինայէթի սայէսինտէ մէմուրին զայրի օլարագ շանու չէրեֆին էն պալասընա վասըլ օլմուշ իտի. եօյլէ պիր սուրէթը ղարիպէտէքի, քէնտի սէվդիկի պուլունան զաթ, վագթըյըլա միւսիւ Իսբրէնին, քէնտի այագ գապլարընը թէմիզլէմիշ օլտուղունը ունութմուշ իտի։

Լին ատի վէ էն տուն մէրթէպէտէն, թա մէսնէտը սիյասիյէնին էն ալէա մէվգըսընա թէրֆի գըլընմըշ օլան պու ատէմին, ասլա մէթրէսի վէ եախօտ մայուգէսի եօղուտը, վէ իչթէ մահիր պիր մուհասիպ (հաշուող) իչիւն, պունտան կիւղել վէ կէնիշ պիր այըգ գաբու պուլունամագ իտի . . .

Տիւշէանել, իղտիվաճ իթմէյէ, վէ տահա տօղրուսը թահտը էմրինտէ կիւղել պիր գատըն պուլունմասընա լուզում կէօրտիւ։

Ֆիլհագըգա, սօգաղըն տիկէր ճիհէթինտէ իգամէթ իտէն կիւզել գըզ (Շարլօթ), քէնտի իչինէ էլվէրիշլի, վէ հաթտա լուզումընտան զիյատէ հիւանէտար իտի։

Տիւշէանել, Շարլօթըն թավրու հալինտէ, քէնտի հէսաբընա ույաճագ բէք չօգ խասիյէթլէր կէօրմիւշ իտի. թաթնիպը իտիճի պագը թաթը սէօղլէր, զիյպու

ղինդէթ, վէ լիյաքեաբանէ թալիւիքլէը, հէր չէյի սըրա-
սընա զօյաճադամը։

Ցիւչէանէլ, Շարլօթըն վաաէթասըլըա նայիլի մադ-
սատ օլաճաղընա օ գատար էմին իտի քի, լիւյասընատա պի-
լէ, քէնտինի միւսիւ Լսբրէնին նիկեահը իլթիֆաթընա
մազհար օլմուշ կէօրիւյօր իտի։

Սէրի քեարտէ (գործի գլուխ) օլան, եահօտ բէյիսի
վիւքէլա պուլունան պիր ղաթըն նիկեահը իլթիֆաթը...
Եանի միւէսսիր պիր իլթիսա... պունատան էօթէյէ
պէօյիւք պիր պահաբեարլըդ օլապիլիրմի...

Ծադաթ չի ֆայիտէ քի, Ցիւչէանէլ՝ պու խուսուսատա
ֆէնա հալատ [եանըլմըշ օլտուղունը անլատը. պու սէր-
պէսթ, նէշէատար, վէ կիւղել գատընըն՝ հիչ պիր տէյէրի
օլմատըղընը, վէ գաթան քէնտի իչինէ եարատևյատաղընը՝
բէք գօլայ քեչի իտէպիլտի. մէրդուա, թէէհհիւլ իթտիք-
տէն սօնրա, սուրէթը զահիրէտէ կէօրիւնէն պու ղատֆէ-
թին, վէ պու հէվէսը հէվաբէրէսթանէնին թահսընատա,
բիյպու բիյատէն արի վէ սաֆ պիր գալպ, թէմիզ պիր
ճան, պիր իւլուվվը ձէննատ, վէ մէյուսիյէթպախշ պիր
թէբէպպիւր պուլունատուղունը, քէմալի տէհչէթ իլէ
կէօրաիւ։

Ցէմէք քի մէրդուա, թախմինու թէտղըդաթընատա
եանըլմըշըտը,

Ծադաթ Ցիւչէանէլ, իլք տէֆաընատա մէյուս օլմա-
մըշ, վէ իւմիւտինի գաթ իթմէմիշ իտի. պու սէպէպլէ
Շարլօթըն՝ իսեանէ մէյալ կէօրիւնէն ճիհէթլէրի էթրա-
ֆընա՝ մէթէրիսէլ չէվիրտի. Շարլօթ, քէնտի սատագա-
թու մուհապէթինէ օ գատար էմին իտի քի, պու մուհա-
ճէմէնին ֆարդընա պիրէ վարամատը։

Վէ իլթէ պու հալինէ թիճէսի չու նօգթայա գարար
վէրտի։

Շէօյլէ քի, Ցիւչէանէլ՝ Շարլօթըն ղայէթ կիւղել, վէ

բագի տամէն պիր գատըն օլտուղունա գանատաթ կէթիրէ-
րէք, մէղպուրէյի սէվմէյէ պաշլամըշ իտի։

Ֆիլհագըգա՝ պիրիմ պիչարէ տիալօսաթ, բէք ղարիպ
պիր հըսսիյաթ իլէ մէէլուֆ պուլունույօր իտի...

Ցունատան մատէ մէրդուա, հայրէթինատէն մաղլուպ
օլտու. ղիրա, տիւչար օլտուղու կիրտասիը սէֆալէթին գա-
ապրընատան, աթլար, արապալար, վէ սարաթու տէպատէ-
պէ խէյալաթըլըլա բէրվէյրատէ օլան պու ֆագըր վէ կէնճ
դէղճըպաղը, տէպատէպ վէ թէգվինաթ տարպէսի իլէ մաղ-
լուպ իսէճէյինէ միւթէէմին իբէն, պիլ աքիս մէզպուրէ,
ֆէղահաթ վէ սուլի ախլադէ սայըը ղէրրէ գատար պիր
չիւպհէյէ եէր վիրմէյուպ, տայիմա իֆֆէթ վէ ֆաղիլէթ
ըզհար իտիյօր իտի, վէ իչթէ պու հալ՝ Ցիւչէանէլին հայ-
բէթինի մուճիպ օլույօր իտի։

Հալ պէօյլէ իբէն, մէրդում՝ թէբրար (Տօնժուանընը)
լօլընը լճրա իթմէյէ դալդընշը, եանի միւտէթը մէտիտէ-
տէն պէրի, քէնտի ահու ֆէրեատընըլա՝ տիկերլէրինի քէնտ-
տի մէնֆաաթը ղաթիկէսի ուղրունա չալընտընըյօր իտի։

Ցիւչէանէլ, մէնաֆիկի չահսկէսի իչուն Շարլօթ հագ-
դընատա ըզհար իթմէյէ մէճպուր օլտուղու պու աշգու
մուհապէթատէն իտիթադալ իթմէսի իլէ պերապէր, նիհայէթ
իւլէմի զարուրի օլարագ զէվճէսինի սէվմէք իտամատընատա
պուլունատու։

Ցիւչէանէլ կիպլի սատէմէրին, քէնտիլէրինի պու կիպի
հըսսիյաթը մէրդումատէյէ թէսլիմ իթմէյէ գաթան իտիհ-
դագլերի օլամագ. պու հալ, մէրդումանի իչուն մէն օլուն-
մուշ պիր թէսէէյիւպ տէմէք տիր. պունըլա՝ աղըր վէ
մուհիմ վազիֆէլէրի... միւթէհամմիլ սատէմէր օլմատը-
ըըլայըա, էմրը իզտիվաճ, պու մագուլէյէր իչուն միւթէէս-
նա, վէ աղըր պիր մէվգը սայըլըը, վէ պու հալէ իսէ,
եանըզ ֆէնա պիր ղէվճ օլմադըըա թէէհամիւլ օլունա-
պիլիր։

Ճշդու մուհապեթին պու տեհղեթիւ թաճիրլերի, քենտիլերինին թերճիյու թեդաատիւմիւնէ նէրտիւպանլըդ խըտմեթինի էյճա խաէն դաատընլարը, պիլա մերհամեթ ա-յագլարըդըլա խիւրաուխաչը խաերլեր . . .

Ցադաթ պունլար, մահզա Պուլվարտաքի տրրամլարտա կէօրիւնէն հալլեր տիր։

Պու հօլտա պիր ատէմ, ճիտաի պիր հալին իչինտէ, նանի ալեմը զեվճկյաթաէ, իչկիւզարլըդ զանն իթթիկի էճալը մեզմուժօնին սիյէսինի (պաահժ) էլպեթ չէքեր։

Պեօյլելեր, տայիմա սիկերլերին հիւքմիւ թեէսիրի թահարընտա պուլունուրլար, վէ էղհեր ճիհեթ՝ ալշադըղը իրթիքթապ իթմիչ օլուրլար։

Պունլար՝ պաղէն, իթթիսալ իթտիքլերի ալաթէ դարչը իսեան խաերլեր, վէ անը ասլա բայիմալ իթմեզլեր, ֆադաթ էկեր դարչըլարընտաքի, ևէք տարպե իլէ մահվու թէլեֆ իթմէսի դօլայ պիր մախլուգ իսէ, օ վագըթ գաթան թերէատիւատ պուլունմազ լար։

Պու հալէ, գուվվեթու իգթիտարըն ֆըգռանընտան նէշաթ խաեր տէնիլէմեզ, զիրա պու էֆէնտիլերին իչինտէ էօյլէ մերտանէ զաթլար վար քի . . . քիպրու զուրուրլարընտան նաչի, քենտիլերինէ աղըճըգ էյրի պագան պիր քիսթախընն դաֆխասընը, թաապանճայըլա տէրհալ բաթլատրրլար, ֆադաթ հէր նէ տախի օլսա, մէնաֆիյի չախսիյէսինի պիր գաատընըն վասէթասըլըլա էյռէ իթմէք իսթէյէն ատէմ, միւճերրէտ օլ գաատընըն զէնճիրպէնտ պիր էսէրի օլուր։

Տիւշէս, զայէթ դըծգանճ օլմազըլա, Տիւշէնեք՝ մեզպուրէնին չիւպհէյէրինէ հէր վիրմէմէք իչուն, քեմալի իսթիհրազ իլէ տավրանըլօր խտի։

Իչլէր պու մերքեզտէ իքէն, մաատամ Լէա-Վէրէն, Շարլօթըն հէրինէ միւսիւ Լսբրէնին մեթրեսի օլուպ, մեզպուրէնին այալընը ալմըշ օլաուս. Լէա-Վէրէն, չիրքինլիքտէ միւսիւ Լսբրէտէն աշաղը գալմազ լախ։

Տիւշէնեք, պիր ուսթալըդըա քենտիսինի գուրթալմազ սեվտասընտա տիւշմիւշ լախ. տիպլօմաթը մերգուտ, պունճա ճահտու իգտամընա բաղմէն, ըէյխի վիւքէյա միւսիւ Լսբրէնին մեթրեսի ղեվճի օլմազա մուվաֆֆագ օլամատը իսէտէ, պարի հիչ օլմազաա անըն խըտմեթինտէ միւսթախտեմ պուլունան ասըլզատէկեան սիլքինէ տաքել օլմազ իսթէյօր լախ։

Ցադաթ մատամ Լէա վէրէն գըսգանճ լախ։

Տիւշէս իլէ մատամ Լէա վէրէն, ևէքտիկերի վազը նաազլերինէ քեմալի սիւքիւնեթլէ թահամիւլ իսիյօրլար իտախ. Տիւշէս, մատամ Լէա վէրէնին հալինի իսթիհզա իթտախի կիպի, մեզպուրէ տախի. Տիւշէսին սինուս սալինի պիլմեգլե քեյֆկէնկյօր լախ։

Տիւշէնեք, պու իքի գաատընլարըն պէյնինտէ ազ չօգ մէմնուն պիր հալտէ լախ։

Մուսահիբէյհիւմատէն հէր պիրի, քենտի բագիսինին էհէմմիյեթինի թագտիր իթմեգլե, հէր իքիսի, Տիւշէնեքլին մուվաճէհէսինտէ, ատեթա աշըգանէ պիր գօմէտի բօլունը իճրա իթմէք վազիյեթինտէ պուլունույօրլար խտի։

Ճիատի պիր մուհապեթ հըսս խաէն աշըգ, պիր համինին հայիզ պուլունատուղու միշկիւլ վազիֆեսինի գապուլ եթմեյէ մեճպուր օլատուգունը պիլիրիզ, թօհաֆ հէրի շուտըր քի, ճնտան ատոգուզը՝ քենտի քենտիսինի, ճիատի պիր աշգու մուհապեթ հըսսիյաթը յըլա մեեւուֆ զանն խաերէք, համիլիք վազիֆեսի իլէ մուզթարըզ օլան բագիսինին հալինէ կիւլմէքտէ տիր։

Հայրաղ Տիւշէնեք, այնի պու թարիգէ սաիք օլաբագ, Լէա վէրէն իլէ Տիւշէսի, վէ Տիւշէս իլէ պէրապէր տախի Լէա վէրէնի իսթիհզա խտիյօր խտի. մերգուտ իքի գաատընլար, մահզա պու սուրեթլէ ասայիչի հալտէ պուլունույօրլար խտի, ֆադաթ հէր իքիսի տախի, զայէթ

կէնճ վէ կիւղել օլաճաղը մէկհուղ պուլունմասը չիւպհէսի իլէ, Շարլօթը, եանի Տիւշէսնէլին մէշրու զէվճէսի ալէյհինաէ կէղերէք, եէքտիկերինէ ըէգապէթի իաէրճէսինէ, մէզպուրէ հադդընտա ըզհարը խուսուսմէթ իտիյօրլար իտի։

Տիմէք օլուր քի, մատամ Լէյա վէրէն իլէ մատամ Տիւշէսի թէսքին իթմէք իչիւն, Շարլօթը տայիմա եալընըզ ադլամագ, վէ քիմսէյէ կէօսթէրմէմէք լազըմ իտի. չու հալտէ պիչարէ Տիւշէսնէլ, ասլա բահաթ եիւզի կէօրէմէյօր իտի։

Ձայի թաաճիւպ չուրասը իտի քի, Տիւշէսնէլ, պու գաատար քիւլֆէթու զահմէթի իսթիյար իթմիշ օլտուղուն հալտէ տախի, էլան ատի պիր սէֆարէթի քիթապէթի մէմուրիյէթինաէ գալմըշ իտի . . . . . .

. . . . . .

Նասըլ քի տէոիք, Շարլօթըն միւաէթը էօմրի էքսէսէրիէն եալընըզլըգըա կէչէր, վէ զէվճի իլէ ասլա տըշարը չըգմազ իտի. էկեր մէզպուրէ՝ ազըճըգ տիւնեա հալլէրինէ աչինա օլմուշ օլայըրը, միւճէրրէտ Տիւշէսնէլին՝ քէնտինտէն պաշգա պիր զէվճէսի, վէ տիկեր պիր խանէսի օլաճաղընա գանաաթ կէթիրէճէքտի։

Շարլօթ, պու հալլէրէ վադըճի օլմատըղընտան, քէնտի սաաաէթը հալինի մուճիպ օլաճագ պլին տիւրլի զանընյաթէ զահիպ օլուր, վէ շայէա ճիտատ պիր միւլահազաթ իլէ պիհուզուր օլսա տախի, զէվճի Տիւշէսնէլին պիր սէօզի, մէզպուրէնին իթմինանը գալպինէ քիճայէթ իտէպիլիյօր իտի։

Պոնըսը, տայիմա հէնուզ թէաշիւգէ պաշլամըշ ազընտան կիպլի կէօրմի չիւրըէը, վէ Տիւշէսնէլ՝ զէվճէսինէ չէտիտ պիր մուհապէթ կէօսթէրտիյի տէմիրտէ, սաաաէթը հալինի իհաթա իտէն պազը քէտէրամըզ հատիսէլէրտէն պահս իտիյօր իտի։

Էզճիւմլէ, տիպլօմաթըն ըզհար իթմիյի պու հիւնի թէվէկճիւհ, ադամ իզտիվաճընտան միւսթէճիտ օլմագ, եանի զէվճէսինի, քէնտի մէնաֆիյի շախսիյէսինէ ճէտտա իթմէք էճքէտարլինէ մանի օլմայօր իտի։

Տիւշէսնէլին, զէվճէսի Շարլօթ հադդընտա օլան նէսէթը խէճիյէսինի էյզահ իտէպիլմէք իչիւն, չու թէմսիլ բէք մինասիպ տիւշէր, մէսէլա՝ ախզուխթա սայէսինտէ քէսպը սէրվէթի իթմիշ օլան թիւճճարըն պիրի, քէնտիսինի Տիւգ՝ եախօտ Բըրէնա կէօսթէրմէք էմէլի իլէ, օլաճաղ մամէլէքինի սարճ իտուպտա մուազզամ պիր սէյճիյէ միւսաիյա իթմէք կիպլի պիր տիվանէճիք իտէր. ճադաթ թէվազիսինին լուզումը իչիւն սէպզէվաթ թէատրիք իթմէք լազըմ կէլտիկինտէ, պազչէսի մէյվէչէրինին պագըսընը սաթմադա մէճպուր օլուր։

Իչթէ Տիւշէսնէլին, զէվճէսի հադդընտա օլան մուհապէթի, պալատէ միսալ կէօսթէրտիկիճիք թիւճճարըն մուամէլաթը դաապիլինտէն իտի։

Շարլօթ, զէվճինին պու էճքէտարը մէզմունէսինի սալա տէրք իտէմիյօր իտի։

Եէվմը մէգքիւրտէ Տիւշէսնէլ, կիւնի թէքմիլ քէնտիսէ իլէ կէչիրճէճէյինի զէվճէսինէ վատ իթմիշ իտի. պու իսէ միւսաթէնա պիր հալ օլտուղունտան, Շարլօթ, պալօյա կիտէճէք տիր կիպլի կիչինմիշ գուշանմըշ մէրգումը պէճքիյօր իտի։

Զիչէքլի պիր ֆիսթան, մէզպուրէնին նազիք միյանընը՝ վէ թէհնասիսպը էնատանընը զահիր իտիյօր իտի. Շարլօթ զաիֆ իլ պիւնեհ, գատու գամէթի մէվզուն, հէր պիր էթվարու հարաքէտէրընտա ճէսուր՝ վէ լաթիֆ պիր գատըն օլուպ, պիր աղ եաշլըճա իտի իսէտ քիչիք կէօրիւնիյօր իտի։

Շարլօթ, պազչէն խահիշու ճէսարէթինի կէվչէտիճի խօշ պիր միւլահազաթէ տալարղընտա, անընն սիյահ վէ խօշ պիր միւլահազաթէ տալարղընտա, անընն սիյահ վէ ահու կիպլի կէօզլէրի, հալալէթի պիր պագըչ քէնտ իթմաէու կիպլի կէօզլէրի, հալալէթի պիր պագըչ քէնտ իթմ

մեքլե, հիւանու մէլահաթը դաթ պէ դաթ թէդաեիւա ի-տէր, վէ պաղէն տախի պիր սուրբեթը նակեահանիտէ, պու խէյալի միւլահաղաթաէն կէչէրէք, ճիտաի պիր հալէ կի-ուբէր, վէ հէման սէրպիւլէնաանէ պիր թավըրըլա, կէյսույի թաապիտար իլէ մուհաթ օլան կիւղել պաչընը սալըար, վէ կէօղլէրի իչինաէ էօյլէ պիր լաթիֆ չուլե բէյտա օլուր ի-սի քի, պու հալ տախի, հադըդաթէն մուսահիլէյհանըն հիւանի անընա պաչդա պիր բէնզաադ վէրիյօր իսի։

Վէլհասըլ Շաբլօթ, հէր հալաէ սէվիլմէյէ չայան պիր չուխի ճիհան օլուպ, մալիք պուլունտուղու չու ֆէզայիլի ճէլիլէսի հասէպի իլէ, մատամ Ցիւչէսին, վէ մատամ Լէա ար վէրէնլին՝ պէ հադդէն գըսգանճ օլմալարը լաղըմ կէ-լիր իսի։

Տիւչէսնել կէճիքմէսէ, վէ Շաբլօթ տախի, պիլա սապրու թահամմիւլ մէրդումըն վիրուամինէ ինթիղար ի-տիյօր իսի։

Բէնզէրէ բէրաէլէրինին արասընատան ադս իսէն՝ սօն պահար կիւնէչլինին տօնուդ գիյասը, օտանըն տէօչէմէ-սինտէ սէրիլի օլան գօյու րէնկի արապէս հալընըն իւղէ-րինէ՝ ինճէ պիր մէճրա նագշ իսիյօր իսի։

Շաբլօթ, բէնճէրէյէ բէք եադըն պուլունույօրըար, մէզպուրէնին նիկեահը, կեահ Շանդ էլիզէսէ վագը քէ-պիր իւլազա (բարճրաբերձ) աղաճլարըն ալթընատան քէմալի սիւրաթլէ կէչիպ տէօնէն արապալարա, վէ կեահիտէ չի-մինէնին տիկէր ճիհէթինտէքի խալընըն իւղերինէ սարդըլ-մագտա օլան, իրէքտէն մատուլ գաբու բէրաէսինէ աթի օլունույօր իսի։

Շիւպհէսիչ՝ Տիւչէսնել, պու թարաֆտան կէլէճէք իսի։

Շաբլօթ, վարա վարա դաբունըն բէրաէսինէ պագ-մագտան սարիքը նագար իլմա։ զիրա մէզպուրէնին ադըս ֆիքրի, Շանդ էլիզէ նուղհէթկեահընտա (զբօսավայր) քէշ-

թուկիւղար իսէն զէվաթը միւթէպէրէնին սիւլար օլտուգ-լարը կիւղել ամըլարա, վէ միւզէյէնէն արապալարա հասր օլունմուշ իսի։

Մէզպուրէնին լաթիֆ սիյմասընատա, պու զէնկին վէ միւթէպէր ֆամիլեալարըն ահվալինէ հաաէտ էյմա իսէր մահղունանէ պիր նիմ թէպէսսիմկէօրիւնտի։

Շաբլօթ, պու վազիյէթի իչինաէ, պիր չաիրի մահի-րին թասավվուր իսէպիլէճէչի կիւղէլիւք աերէճէսինաէ հէնտա իսի. սրֆամըրըն եարըսը, նըսֆը պուլուր իլէ միւնհասըֆ օլան մահիմսալը ալէմթապ կիպի, թօր թօր քեաբիւլէրի արասընատան կէօրիւնիյօր իսի. մէզպուրէ, պաչընը էօնիւնէ տօղրու էյմիչ, վէ մէրմէրատէն տահա պէ-յաչ վէ լաթիֆ օլան էլլէրինէ տախի, խաչվարի օլարագ իրէքլի ֆիսամանըն իւպէրինէ վազ իմմիչ իսի։

Շաբլօթ, աերին պիր միւլահաղաթէ տալմըշ օլտու-ղունատան, օ անաէ գարը բէրաէսինին արգասընատան իչի-տիլէն ղայէթ եավաշ պիր խըշըլթըյը տույամատը. պու սէտա, քէմալի իհթիրազ իլէ խոիլէն պիր միւքեալէմէնին գիըսըլմըսընա պէնզէյօր իսի։

Գարու բէրաէսի, Շաբլօթըն միւլահաղաթընը իսլալ իմմէյէճէք աերէճէսէ պիր խաֆիֆլիքլէ րէֆ իսիլսի։

Բէրաէնին արդասընատան իբի պաշ կէօրիւնտի, պուն-լարատան պիրի, զիբրի սէպգաթ իսէն ավօգաթ Տիւրանաէ-նին նէչէտար սիյմասը, վէ տիկէրի տախի, Տիւչէսնէլին եօրղուն վէ սօղուն չէհրէսի իսի։

Տիւչէսնել, սէրի պիր հարաքէթ, վէ մուզաֆֆէրանէ պիր թաւը իլէ, բարմաղը յըլա զէվճէսինի րէֆիդինէ կէօս-թէրի վէրսի։

Տիւրանաէն, թէք ճանը կէօզիւչիւնի կէօզինէ վազ իսէրէք, քէմալի ալըդաթ իլէ Շաբլօթը թէսադըֆ իմմի. պատէհու իբի ահպապլար եէքտիկէրի եիւզինէ պագ-տըլար, վէ գաբու բէրաէսի տախի թէքրար ուսուլ իլէ գաբանտը։

6

ՎԱՍԼԹԱՅԸ ՄՈՒՎԱՖԱԳՉՅԷԹ

Բէրտէնին արգասըներա՝ ալօգաթի Տիւրանտէն իւէ Տիւշէննել, հայլի վագըթտան պէրու ճիտաի պիր միւշավէրէթտէ պուլունուլօրլար իտի։

Մէրդումանըն պէօյլէ պահթէտէն կէօրիւնիչի, վէ Տիւշէննելին, զէվճէսինի ալօգաթըն նազարը տըգդաթընա իհալէ իտիչի, էվվէլտէն պաշլանմըշ օլան պիր միւքեալէմէնին տէվամընը լյմա իտիլօր իտի քի, Շաբլօթ, բէրտէնին հարաքէթինի ֆարգ իթմէմիշ օլտուղու կիպի, մէդքիւր միւքեալէմէյի տահի իչիտէմէմիշ իտի։

Տիւշէննել, Տիւրանտէնէ թէսատիւֆ իթտիյի էնտատէ, մէրդում, պէյկիրէ միւվար օլտուղու հալտէ մատամ ատ ֆարամընըն արապասընա սաղիք օլան ֆէզլիսիյէ Շաբլթօ, վէ ժ-Պ-Ս-Դ, Սանկէննին ըզֆադաթընտա պուլունուլօր իտի։

Տիւրանտէն, դուրնաղ պիր ատէմ օլուպ, քէյֆի իչինն հէվէսքէտարը սայտու շիքեար (որսորդութիւն) օլան ասըլզատէ կիտուհընա, հիչ պիր վէչհ իւէ պէյնզէմէտիյի հալտէ, մահզա մէնֆատաթը զաթիյէսի իչինն պէյկիրէ պինէպտէ, պու (լօրէթ) լէր, (ազնուական դասու հոմանի) գըրաղիչատընըն ատաթէթիւ խատէմէկէտընընա սաղիք օլմադ մէճպուրիյէթինատէ պուլունուլօր իտի. դիրա՝ ֆէզլիսիյէն Շաբլթօնըն թէվատուաթը լյըլա, «միւսիւ Բօլիպ վէ շիւքէքատը» նամ մէչհուր պիր շիրքէթին . . . մուհաքէմաթէ սայըր օլան մուամէլաթըն թէսալիյէսի, ալօգաթը մէրդումա իհալէ օլունատուգտան մատէ, մատամ տը Սէն-Ֆարամըն, Տիւրանտէնի, քէնտի աշըգլարընընա տավա վէքիլի

թայլէն իթտիրմիշ օլտուղու կիպի, ժ-Պ-Ս-Դ, Սանկէն տահի. սէնէտաթը միւթէատիէ իւէ մէրդումը թահմիլ իթմիշ իտի։

Ալօգաթը մէրդում, պու սայէտէ հայլըճա բարա գաղանըպ, աղ չօգ րէֆահը հալտէ եաշըյօր իտի։

Տիւրանտէն, քէնտինի սաֆտէրտըն, վէ ահուզպասընա կէրէք մանէն վէ կէրէք մատատէթէն հիւանի խըտմէթէ, վէ հէր նէվի ֆէտաքէարլըղըն խֆրասընա հազըր կիպի կէօսթէրիյօր իտի. մէրդում, չէն մէչրէպ վէ մէճլիս ատա օլտուղունա նիսպէթէն, իչինտէ, եանի մաղազաօրնտա, ապըր պիր վագար քէսպ իթմէյի միեաոխպ ատտ իտէր իտատի իսէտէ, տըշարըտա՝ քէնտի նիյէթը խաֆիյէսինի, վէ գուրնապըղըղընը, տայիմ պիր ղէվգու նէչէ քէրտէսի ալըթընտա սէթը իթմէյէ տայ իտիյօր իտի։

Տիւրանտէն, վասէ վէ էսկի պիր գօնագ միւպայա իտատպտա, եէնիտէն պօյալաթմագ վէ բէնճէրէչէրինէ եէտատպտա, շիլ բանճուրլար գօյտուրմագ արզուսընըզընա տուզան օլուպ քի, պու հէվէս՝ գուվվէտէն ֆիլիչ չըգտընը հալյօր իտի քի, պու հէվէս՝ գուվվէտէն ֆիլիչ չըգտընը հալտէ, մէրդումընն՝ տավա վէքեալէթինճէ օլան չանու չէօգրէթինին թէզայիւտինի մուճիպ օլաճագտը։

Ալօգաթը մէրդում թէէհիւլ (ամանսնուէթիւն) իթմիշ օլուպ, զէվճէսի քէնտինէ ճիհէզ օլարագ եիւզ օֆտուզ պէշ պին ֆընրանգ իւէ՝ պագը իւմիւտէր կէթիրմիշ իտի. մէզպուրէ, քէնտինտէն (ալօգաթտան) ալթը եաշ գատար պէօյիւք օլտուղու հալտէ, իւչ ատէթ էյրէթի տիչէրէ, վէ պէյազ իւէ գարընընդ քիւլէյէթ տայլարա մալիքէ իտի. ձէնտապը հագ, պու կիպի գատընըլարը, միւճէրրէտ ալօգաթլարընն պօրճլարընը թէտավիյէ իթմէյէ իչինն եարատմիշ օլտուղունա չիւպհէ իտիլէմէզ։

Պու գատընըն իտի վէրժինի օլմադըղըա, Տիւրանտէն «սէվկիլի վէրժինէմ, պէն սէնին Բօլըն օլաճաղըմ» տիվէքէլ՝ մէզպուրէնին կէօյնինէն ճէլուպ իթմիշ իտի։

Մաամամ Տիւրանտէն, (Լիւքրէսէ) իմիթսալ իսէրէք, տայիմա էվտէ օթուրուր, վէ թէնճէրէյէ վազ իսիլէն էթ բարչասընա նէզարէթ իսէր, վէ պաղէն տախի, միւսիւ Վիքթօր Տիւգանժէնին հէքեայէլէրինի օգուտմագլա կէօզ ևաչը տէօքէր իսի։

Տիւրանտէն, պունտան ֆէնա պիր ղէվճէյէ տիւշէ-պիլիր իսի, չիւնքի, չանու չէրէֆէ հէվէսքեար օլսն դա-լէմ սահիպլէրի, հեր խուսուստա թէէմին օլապիլմէք ի-չիւն պու մագուլէ տիշլէկ, պէյազ սաչը, ֆագաթ բօլ-դա օյունուննա մէրադը, վէ չիիր եաբանաղա միւգթէսի-րէ . . . օլան գաատընլար իլէ ադտը իզտիվաճ իթմէյի մի-նասիպ ստտա իսէրլէր. հէյլ քի, մաամամ Տիւրանտէն պու խասիյէթլէրէ մալիքէ տէյիլ իսի . . .

Նասըլ-քի տէսիք, Տիւրանտէն ղայէթ վասի, վէ տէ-ըունլինտէ պիրի Շըմալ՝ վէ տիկէրի ձէնուպ ճիհէթինտէ ինչա իսիլմիշ իքի գուլէլի պիր գօնաղա միւթէսարըրըֆ օլ-մադ խէյալաթըյըլա բէրվէրտէ իսի քի, եէք տիկէրինտէն ուզագ օլան մէզ-քիւր գուլէլէրին պիրինտէ քէնտի իգա-մէթ իտուպ, վէ տիկէրինտէ տախի զէվճինի իսքեան իթ-տիրէճէքտի։

Տիւշէնտէլ, տայիմա քէնտի էսկի ահուպպասը իւզէ-րինտէ բէյտա իթմիշ օլտուղու թէէսիրինի պագը սագ-լայապիլմիշ իսի. վագտա վագթի իլէ թէշէ-քիւլ իսէն պիր չիրքէթտէն պիր մուհասէնաթ, վէ մուհիմ պիր սէ-մէրէ հասըլ օլմամըշ իսի. 1826 սէնէսի Գարնավալընըն սօն Սալը կիճէսի, եապանինին Օթէլինտէ թէճէ-նիլիս իթ-տիքլէրինին կէօրտիւլիւմիւզ պէշ նէֆէր էշտաս, պագը վա-գաալէրտէ, միւպատէլէթէն էէքտիկէրինէ մուավէնէթտէ պուլունմուշլար իսի. պունտան մտտէ, իչլէրինտէ՝ քէն-տիլէրինին հալը իսէմէյէճէյի պիր մուտիմա տախի վար իսի։

Պու մուտիմա, հատտը զաթինտէ մէճհուլ՝ ֆագաթ

սօն տէրէճէ վէխիմ պիր պէյա դըլըճը իսի քի, Գարնա-վալըն սօն կիճէսի մէնզարէսինտէ, պախթէտէն դուհուր իսէն պիր այթընճը չախս, քեմալի մէհալէթլէ վէ տէհ-չէթամիզ սուրէթտէ, մէզքիւր դըլըճը մէրգումանըն պա-չը իւզէրինտէ թուրթուպ տուրույօր իսի։

Մէրգուման պէշ նէֆէր էչխաստէն իւչի, եանի ժօ-զէրէն, Տիւրանտէն, վէ Յիւշէնտէլ, Գարմէնին բէյինէ միւ-թապաաթ իթմէք ֆըրսաթընը էլտէ իտէպիլմիչլէր, վէ իթտիքլէրի խըտամէթէ պէտտէլ տախի, ադ չօգ նայիլի միւ-քեաֆաթ օլապիլմիչլէր իսի։

Տիկէր իքիսի, եանի Տընիզատ իլ Լօպէ, իհթիմալ քի տուն մէրթէպէտտէ պուլունտուդլարը հասէպի իլէ, Գար-մէն՝ պունլարտան իսթիանէ (օգնուրթինն հայցել) իտէմէզ օլմուշ իսի. մա մաֆիյհ՝ մէրգուման տախի, Գարմէնին հիւքմի թէէսիրի թահաջնտա պուլունուպ, միւճէրրէտ պիր կիւն տէյիլսէ պիր կիւն, մէրգումէնին քէնտիլէրինէ լուզ-ղումը օլաճաղը իւմիւտի գավիսինտէ իսիլէր։

Տընիզատ իլէ Լօպինին պուլունտուդլարը վաղիյէթի՝ ղաթէն թարիֆ իթմիշ իսիք. պունլար, քէնտիլէրինի նա-մուսըը քիմսէյէր կէօտթերսիլէրի հալտէ, ճանլարընը չէյ-թանա սաթմաղա պիր թէտպիր արայօրլար իսի։

Տիւրանտէն, Շարլթօնըն՝ մտտամ տը Սէն-Ֆարտօ-նը սուրէթը աչըգանէտէ թարիֆու թէրզիպ իթտիյի պիր էնտատէ, ահուպպասընը թէրք իտուպ Տիւշէնտէլէ բէֆա-դաթ իթմիշ իսի։

Տիւրանտէն իլէ Տիւշէնտել, պիրի պիրլէրինի բէք սէյ-րէք կէօրիւրլէր իսի. լինտան, քէնտի տէրաը տէրունինի, քեաթիմի էսրար (գաալանտպահ) զանն իթտիյի պիր տօս-թունա պէյան իթմէքտէն բէք միւթէէղղիզ օլուր։

Իքի ահպապլար, ապիմ պիր թէէսիւր իլէ պիրիպիր-լէրինէ իֆտատէյի հալ իթմէյէ պաշլատընլար. Տիւրանտէն, քէնտի տիշլէք վէ պէյազ սաչը զէվճէօնինտէն պահս իթ-

տիկի կկալի, Տիւշէմնել տախի, թէգատուիմ իլմէք, վէ մէրհէպէյի ալայէ վասըլ օլմադ իչիւն, պէյհուաէյէ սարֆ իլմոկի ալթը սէնէլէրի բարմաղըյըլա թաատաթ իլմոկ. ավօգաթ, խէյալքէրտէխ օլան գօնաղըն վէրաալնաման պիր ահ չէքոկ. տիպլօմաթ իսէ, պունճա միւաէթաէն պէրու արղուլէտիկի թալսկյենամէլէրին խաթըրէսի իլէ տիկկիր օլույօր իսի . . .

Պաաէհու չունաման պունաման պահս իտիլտիքաէն սօնրա, միւքեալէմէ՝ ճիւտոկ պիր հալ քէսպ իտերէք, Տիւշէմնել տէսոկ քի,

— Շիմոկի հալ զէվճէնկիզին պահալնաման սարֆը նաղար իտէլիմաէ, էհէմմիյէթլի պիր մաաաէ իլէ մէշղուլ օլալըմ, պիրա մալիւմ ա, հէր նէ տախի եաբաագ՝ մէղլուբէնին տիշէրինի թէճոկիա իտէմէյիզ. սաչլարը պէյազլըղընա կէլինճէ, ալթը ֆըրանգ սարֆ իտիլտիյի հալաէ, բէք ալէա գուղկունի պիր սիյահ բէնկէ պօյանըլապիլիր . . . Տիւրանաէն տօսթուա, պէն սէնի թաաալվուր իլմոկին օ իտլիանաէ գօնաղըն տէրունինաէ կէօրմէյէ ֆէվգէլաաէ արղու իտիյօրսա:

Տիւրանաէն. – Պէն տախի, օ թավսիյէ յի իտլիանաէ յէ մալիք օլմադըղըղըն իչիւն, հէր նէվի ֆէտաքեարլըղտա պուլունմադա հազրըրսա:

Տիւշէմնել. – Ա՛հ էկէր մուվաֆֆադ օլայըրսա, սանա մի-թէքէպպիրանէ պիր ուսուղ տարպէսի վուլարադ ըղհարը մահղուղիյէթ իտէճէքտիմ:

Տիւրանաէն. – Սահ՛ոմի . . . ֆադաթ . . .

Տիւշէմնել. – Է՛հ է՛հ . . .

Ի՛նդուր, Էլինի ավօդոմըն լադիս օլսուղու գօյու էլսիսէսի իւզերինէ վազ իտուպ սէօզիւնի թէքրար իտերէք,

— Է՛հ է՛հ . . . կիւղել մուվաֆֆադըյէթլեր էլսե իլմիչիմ — տէսոկ:

Տիւրանաէն. — Ֆադաթ էկէր պէնիմ պիլտիքլէրիմ իսէ, պէնճէ ծնլար քէօհնէմիչ չէյլեր սիր . . .

Տիւշէմնել. – Հադրըն վար . . . լաքին ճիւմլէսիտէ քէօհնէմիչ տէյիլ սիր. էսկիլէրտէն կալընըղ իբի տանէ վար, եանի Տիւշէս իլէ Լէա . . .

Տիւրանաէն. – (Թէպէսսիւմ իլէ մուխաթիպլինին եիւղինէ պադարադ) – տօղրուսը՝ սէնին կկալի քիւսթախ պիր տաէմին, մէպուս օլմադ թաասավվուրտնտա պուլունմամասընա թաատճիւպ իտիյօրըմ:

Տիւշէմնել. – Իսթիհզա՞մը իտիյօրսուն . . .

Տիւրանաէն. – Հաչա . . .

Տիւշէմնել. – Էվէթ, իսթիհզա իտիյօրսուն . . . ֆադաթ հադրըն եօղ, չինքի պէն՝ օ մաաաէ հադրընտա, ղայէթ արիզու ամիդ վէ ճիտոկ սուբէթաէ տիւշինիւյօրսում:

Տիւշէմնել, պու սէօզլէրի սէօյլէտիյինաէ սէօսինին ահէնկինի թէպոտիլ իտերէք իլավէյի մեգալ պիրլէ:

— Տիւրանաէն տօսթուա, հէլէ պիր քէրրէ չու իչէ թէշէպպիւս իտէլիմոկ, պադալըմ նէ՞ օլուբ – տէսոկ:

Տիւրանաէն. – Բէք ալէա եաբալըմ . . . վէրկի վէրի՞րմիսին:

Տիւշէմնել. – Վէրկի տէսոկին էհէմմիյէթսիզ չէյ սիր...

Տիւրանաէն. – Վէ՞րմէյօրմուսուն:

Տիւշէմնել. – (Ակլէրէք) – լաթիֆէյի պօշլա . . . վէրկի մէսէլէսի, պէնիմ ղայէյէրիմին էն էհէմմիյէթսիզի սիր . . . սէնին էլլի պին ֆըրանգ գըյմէթինաէ պիր ադարըն վար իսէ, անը միւպայա իլմէյէ հազրըրըմ:

Տիւրանաէն. – Նէ՞ իլէ, նէ՞ վասէթայըլա:

Տիւշէմնել. – Պին ֆըրանգլըզ պիր պանգա գայմէսի իլէ, պիրտէ խաֆի պիր մուվաղա սէնէտի տասէթաալըլա. իմոկ, միւսաաաէ իլմաէ ագարընը միւպայա իտէյիմ:

Տիւրանաէն. – Պինէր ֆըրանգլըզ իբի պանգա գայմէլէրի էօյլէ՞մի:

Տիւշէանեէլ. – Բէք ալէա, հայտէ աէտիկին կիպի էբի թանէ օլսուն, ֆագաթ օ պիր շէյ տէյիլ, էն էհէմմիյէթլի մատտէ գուրա գաղանմադ մէսէլէսի տիր։

Տիւրանտէն. – Օ՛հ օ՛... էկէր պէօյլէ պանդնօթլարըն վար իսէ, պէն՝ սէնին հիսապընա օլարադ պիր չօգ գուրա սաթըն ալմայը տէրիւհտէ իտէպիլիրիմ։

Տիւշէանեէլ. – (Մաղրուրանէ պիր թավը ըլա) – հա՛յըր հա՛յըր, լընթիսապ հէյէթի պէյնինէ ըրիշվէթ սօգմայալըմ... պունըյըրլա պէրապէր, քէմալի սուհուլէթիէ պին ֆըրանգ Տիւշէատէն, վէ պին ֆըրանգտա Լէատէն ալապիլիրիմ, չիւնքի մէպլաղը մէզպուրը թէտիկ իթմէյէճէյիմէ էմինիմ, ֆագաթ պունատան ղիյատէսինի ալմադ թէհլիքէլի օլուր... իմոի պաշդա եէրտէն արայալըմ, սէն քեամիլէն Բարիզի թանըրսըն, միւշթէրիլէրինին իչինտէ խայըրսահ վէ նուֆուզլը պիր աաէմ եօդմը քի... աէտիյիմի անլա՛յօրսուն ա...

Տիւրանտէն, պիր մըգտար սիւքիւթ իլէ գուլաղընը գաշըտըգտան սոնրա,

— Միւսիւ Բօլիպ վար... – տէտի։

Տիւշէանեէլ, ճիտտի պիր մէսրուրիյէթ իլէ էլլէրինի պէրիպիրինէ վուրմադա պաշլատը։

Մէրգում, օ անէ տէյին թէյէտտիւտ վէ իւմիւտսիզ պիր հալ իլէ միւքեալէմէ իթմէքտաէ իբէն, մեգքիւր Բօլիպ իսմինի իչիթտիյինտաէ, հադըդի պիր իւմիւտ չուլէսի իլէ կէօղլերի բարլայը վէրտի, վէ քէմալի խահիշ իլէ իտարէյի քէլամ իտէրէք,

— Բօլիպ... ա՛հ պու աաէմ ֆայըդճըլարըն հիւքիւմտարը տըր. մէրգում, օ աէրէճճէ մահիր պիր քիմեաճը տըր քի, բասլանմըշ պիր պադըր սույը (*) պիր դաչ

(*) Օն բարա դըյմէթինտաէ պադըր պիր սիքքէ տիր քի, լիսանը ֆըրանսէվիտաէ «սու» թաալիր օլունուր։

հաֆթա զարֆընտա, բարլադ պիր Լույի ալթունունա թահվիլ իտէպիլիր. Բօլիպ, էթտէն մամուլ պիր ալթուն գասա, եախօտ պիր էմնիյէթ սանտըղը տըր. պու խայըրխահ մամէլէճի, պու մուազզամ ֆայըղճը, Բարիզին թէքմիլ ուֆադ թէֆէք թիճարէթինի բէնչէսի ալթընա ալմաղա միւդթէտիր օլմուշ տըր... ֆագաթ Տիւրանտէն տօսթում, աճէպ պիլիրմիսին քի լինսան, պու աաէմին վաաէթասըյըլա իչլերինին քէսպը մուվաֆֆադըյէթ իտէճէյինէ քեամիլէն էմին օլապիլիր...

Տիւրանտէն. – Է՛վէթ է՛վէթ, չօգ իհթիմալ տըր, պիր հաաիսէ վուգուրնտա...

Տիւշէանեէլ. – (Մուխաթիպինին սէօզունի քէսէրէք) իհթիմա՛լը տըր... էյլէնի՛յօրմուսըն... ֆագաթ աէտիյիմ լաթիֆէ աէյիլ տիր. Բօլիպ իլէ մինաախպէթի պուլունան գա՞նղը թիճճար մէրգումա գուրա վիլայէքտէն իմթինա իտէպիլէճէք... կէօրիյօրսուն ա, Բօլիպ, աաէթա նաբօլէօն կիպի պէօյիւք պիր զաթ տըր... հաթտա պիլմէմ քի նաբօլէօն, եիւզաէ օթուզ թիճարէթի վէրտիյի հալտէ, պու պանդա սէրկէրտէսի գաատար թէվէճճիւհ գազանապիլմի՞չմի տիր... Բօլիպ, չէրչիճի տէնիլէն քիւչիւք թիւճճարլըղընն, մէչհուր վէ մուազզամ պիր հաքիմի օլմադըլա, իսթէտիյի կիպի քէսիպ պիչէպիլիր... մահբուսանէ վաբաիանլարը, անըն իսմինի իչիթտիքլէրինտէ, պէրսայի հիւրմէթ թագեէլէրինի չըգարտըգլարը կիպի, սարիքլեր, մահբուսլար, վէ գումարպազլար, մէրգումանտան իհթիրազ, վէ իսմինէ բէրէքաթիչ իտէրլեր. վէյհասըլ՝ միւսիւ Բօլիպին նուֆուզը, հեր սընըճ ահալի իչլերինէ ճադիր տիր. Բօլիպ... ա՛հ ա՛հ Տիւրանտէն աէվկիլի տօսթումա, միւսիւ Բօլիպին թէէսիրի սայէսինտէ, թէքմիլ տիւքեանճըլարըն գուրալարընը էլտէ իտէպիլէճէյիմէ սալա չիւպհէմ եօգտուր... հաթտա...

Տիւրանտէն, Տիւշէանեէլին՝ էնսայի միւքեալէմէտէ կի-

տէրէք քէսպը կէլմիյէթ իթմէսինէ րաղմէն, քէնոխի պիր թավըը պէրուտէթ իպրաղ խոռպ, վէ մուխաթիպլինին սէօզիւնի գաթ պիրլէ,

— Հա՛յ հա՛յ, հա՛յ հա՛յ . . . – տէյու մըրըլտանոը։

Տիւշէննէլ. – Ի՛հ մաահմ քի էօյլէ ոիր, խոռի . . .

Տիւրանտէն. – Խոռի, միւսիւ Բօլիպ, եիւզաե օթուզ ֆայըզ իլէ ագճէ իգրաղ իտէր քի, պու խսէ՝ սիզէ պաուհաւա խըռամէթ իտէճէյինէ պիր սէպէպ ատտ օլունամազ։

Տիւշէննէլին զայրէթու խահիշի նակեահան մահվ օ-ղուպ քէսպը սիւքիւննէթ իթաի, վէ եավաշ պիր սէտայըլա.

— Հադդըն վար . . . տօղրու տըր, ֆագաթ մաահմ քի մէրգում միւշթէրին տիր, խոռի տիւշիւննյօրուտրմ քի...

Տիւրանտէն. – (Մուխաթիպլինին սէօզիւնի քէսէրէք) անլատրմ անլատրմ . . . ֆիքրինիզի բէք ալէա անլատրմ տօսթում, արթըգ անըն իւզէրինէ տիւշիւնմէ։

Տիւշէննէլ, պու էռնատե ավօգաթըն գօլունը քէնոխ գօլթուղունա ալտը, վէ սէօզիւնէ տեվամ իտէրէք,

— Պիլաքիս՝ իքիմիզաե պու մաահմ հադդընտա տիւշիւննէկլիյիզ . . . պու պէօյիւք պիր թէշէպպիւսաթտը... վէ պէն՝ պու խուսուստա իսթիյար իթաիյին զահմէթէ պէտէլ, դըրալքեարի պիր սախավէթ իլէ սանա միւքեաֆաթ իտէճէյիմ . . . իռոի, միւսիւ Բօլիպի ագճէ գուվվէթի իլէ իսթէհկիմիզ հալէ գօյապիլիրիզ տէյիըմի։

Տիւրանտէն. – Օնա նէ չիւպհէ։

Տիւշէննէլ. – Բէք ալէա . . . վագտա պէնիմ ագճէմ հօգ . . . ֆագաթ . . . ա՛հ նիհայէթ իւլէմի, ֆիքրիմի սանա քեամիլէն իյդահ իթմէկիյիմ. . . Բօլիպ, տիկէը պիր ճիհէթտէն մէճբուռ օլապիլիր . . . մէրգում, գաապընըլըը սէվմիյի իչուն բամուղ կիպի հուռմուշար զանն իտէրիմ։

Տիւրանտէն. – Բէօ՛հ . . . էսկիմիշ պիր թէտպիր, թէաթրօ լուպկյաթընտա իսթիռալ իտիկէն ատի պիր վա-ռէթա . . . ա՛հ պիչարե տօսթում, պէօյլէ վահի պիր էֆ-

քեարտէն ֆարիղ կէլմէնիզի թավսիյէ իտէրիմ . . .

Տիւշէննէլ. – (Սապըրսըզլըգ հարաքէթի իպրաղ իտէրէք) պէն՝ սանա գարըլըրը սեվճ՛ըմի տեյու սուալ իտիյօրում։

Տիւրանտէն. – Հա՛յ հա՛յ օնա նէ չիւպհէ . . . հաթտա ալթը այ գատար Պաթիլտե հաֆիթատա իչէր պէն ֆըրանգ իւճրէթ վէրտիյինի պիլիրիմ . . .

Տիւշէննէլ. – Նէ՞ տեյօրսուն, սէնէտե եիւզ գըրգ տէօրթ պէն ֆըրանգ իտէր . . .

Տիւրանտէն. – Թամամ . . . չիմոիտե ըչհին ալարագ եիւզտե պէչ ֆայըզ իլէ մեզպուրէյե ագճէ իգրաղ իտիյօր քի . . . պու հիսապլա երինէ քէնոխ գազանաճագ տըր։

Տիւշէննէլ. – Բէք ալէա . . . վարսըն գազանսըն . . . չիմոիքի մաշուգեսի քի՞մ տիր։

Տիւրանտէն, եարը իտայըրխահանէ, վէ եարըտա իսթիհզաքեարի պիր թավր իլէ տիպլօմաթը սիւզուիւքտէն սոնրա աթի իւզդիքը ճեվապը վէրտի։

— Իհթիեար Լէօնճըզըմ, տօղրուդը տէօյլեմէք իչիւն սէն, գայըդ եարըշլարընտա, եախօտ չէհրի այն կիւնլէ-րինտե, թէբէռինէ վազ իտիլմիշ օլան միւքեաֆաթը էլտե իթմէք ղայրէթի իլէ, եազլանմըշ պիր տիրեյին իւզէրինէ չըգմայտ չապալայան քէօյլիւլէր կիպի եաբմադ իսթէյօրսուն . . . ֆագաթ նասըլ-քի պիլիրսին, օ պիչարե քէօյ-լիւլէր, պէլ-քի օթուզ սէֆտա, սապուն վէ եաղ իլէ եազ-լանմըշ օլան տիրեյին իւզէրինտէն գայարագ եէրէ տիւ-չէրլէր . . . վէ թէքրար չըգմազա . . . սավաշըրլար . . .

Տիւշէննէլ. – Նէ՞ չարե, տիրեյին թէբէռինտե վազ իտիլէն կիւմիշ սահթը էլտե իտէպիլմէք իչիւն՝ պունտան պաշգա վասէթա եօգ տըր։

Տիւրանտէն. – (Սէօզիւնէ տեվամ իտէրէք) սէն, միւ-տէթը էօմրիւնտե՝ գաապընըլըրն նէրտե պանը, քեամիլէն

եաղլանմըշ պիր տիրէկ օլտուղունը, պէլքի օթուզ տէֆա կէօրմիւշիւն . . .

Տիւշէննել. – Բէք ալէա . . . չիմոի օ մէսէլէ պիր եա-նա գալսըն . . . Բօլիպին մաշուքէսի քի՞մ տիր, սէն անը սէօյլէ պանա:

Տիւրանտէն. – Մէզպուրէյի թահտը հիւքմիւնէ՞մի ալմազ խաթիյօրսուն:

Տիւշէննել. – Պէլքի:

Տիւրանտէն. – Պինտիյին ալտապանըն տինկիլինէ պաշ-լամազ խաթէյօրսուն էօյլէ՞մի:

Տիւշէննել. – Թէճրիւպէսինէ միւսաատէ օլունապիլիր զանն խտէրիմ . . .

Տիւրանտէն. – (Կիւլերէք) Հայըր օլամազ . . . անըն թէճրիւպէսի մէմուու տըր . . . միւսիւ Բօլիպ, չիմոիքի հալ տուլ սայըլըր, չիւնքի բագդատ (պալուհի) Պընիթօ, Սէն Բէթրոպուրկտա պուլունույօր:

Պու էննաատ՝ Տիւշէննելին իգամէթկեահը գալուսը էօնիւնէ մուվասըլէթ իթմիշլէր իտի. Տիւշէննել, ավօգա-թըն էլինի թուլթաուս, վէ քէմալի չիտէթլէ սըգարագ,

— Ա՛հ, Պընիթօ Ռուսիեայա կիթտի էօյլէ՞մի . . . է՛հ էօյլէ իսէ օղլում, պէնտէ հէր հալտէ մէպուս օլաճաղըմ վէսսէլամ . . .

Տիւրանտէն. – Տէտիյինտէն պիր չէյ անլայամնատըմ...

Տիւշէննել. – Հա՛յ չէյթան հա՛յ . . . տայիրէնին պի-րինէ մէպուս ինթիհապ օլունմազ փըրսաթընը էլտէ իտէ-պիլմէք իչուն, սարփ իտիլէն իբի այ գատար պիր միւտէթ, եիւզ գըրդ տէօրթ պին փըրանգ թէմէսսուս հասըլ ի-տէմէզ:

Տիւրանտէն. – Պէնիմ վէ սէնին իչուն էօյլէ տիր . . . սէն գուրալարա պիր գաչ լույի ալմունը գըյմէթի թային իտէրսին, փագաթ Բօլիպ իչուն, գուրալարըն էլլի սան-թիմ պիլէ տէյէրի եօգ տըր. Մէրգում՛, եալընըզ պու

մատտէ հագդընատ հայիզ պուլունտուղու թէէսիրուն-փուղընը սարփ իթտ քեաֆի տիր . . .

Տիւշէննել. – Պու խուսուսատ՝ պէնտէ սանա հէմէֆ-քեարըմ . . . վէ մատէմքի մէրգում՛, եիւզ գըրդ տէօրթ պին փըրանգ գատար պիր մէպլաղ վէրմիշ տիր . . .

Տիւրանտէն. – (Մուխաթիպինին սէօզիւնի քէսէրէք) վարըսա պու ճէսիմ մէպլաղ, կէօյնիւնի բէք զիյատէ ճէզպ իտիյօր օլմալը, փագաթ չուրասը էսէֆէ չայան տըր քի, մէզպուրէ կիւղել պիր գատըն տէյիլ իտի:

Պու արա Տիւշէննել, խանէսի չընդըրաղընը չէքմիշ օլ-մաղըլա, գաբու աչըլըր, վէ իբիսի պիրիքսէ իչերի կիր-տիլեր. Տիւշէննել մուխաթիպինէ,

— Պու թարաֆտան կէլ, փագաթ չամաթա իթմէ-տէմ:

Տիւրանտէն, մէրգումա սալիք օլարագ, տէրուննինտէ ճէվիզ աղաճընատան մամուլ կիւղել պիր եաղլանանէ վազ իտիլմիշ օլան Տիւշէննելին եազը օտասընա կիրտիլեր. տիպ-լոմաթ, նատիրէն մէզքիւր եազլանանէնին էօնիւնտէ օ-թուրուր իտի. մէրգում, սէսինի թէպտիլ իտերէք քէլամէ պէտ իլէ,

— Նասըլ քի վագթըյըլա տօսթ իտիք, չիմոի տախ այնի հալտէ եէքտիկէրիմիզէ սատըգ տօսթուզ տէյի՞լմի – տէտի:

Տիւրանտէն. – Պու տուալ նէտէ՞ն իյճապ իտիյօր:

Տիւշէննել. – Եավաչ լագըրտը էթ . . . պիղ բէք սա-տըգ վէ հէմտէ բէք էսկի տօսթլարըզ . . . վէ պէնիմ սիզէ էմնիյէթիմ քեամիլէմ վար տըր . . . պունտան մատէ, սէ-նին կէչմիշ վագտալարը խաթըրլամազ խատսէսինէ մալիք օլտուղունու բէք ալէա պիլտիյինտէն, պիղի եէքտիկէրի-միզէ միւթտէհիտէն եաչամազա մէճպուր իտէն պիր վա-դայը, ունութմուշ օլամազըն . . . եանի պունտան եէտի սէնէ ագաէմ, եապանկինին Օթէլինտէ . . . պէրապէր կէ-

չիրմիշ օլտուղումուզ ղարիպ պիր կիճէտէն պահս իմմէք խոթէ յօրում։

Տիւրանտէն, պու սէօզիւ իշիթմէյինտէ, տուտագլարը իւղերինտէ կէօրիւլէն օտայիմի թէպէսիւմին նըսֆը մահվ օլտու, վէ էնտիչէլի պիր հալ իլէ,

— Ղունը հանկը չէյլթանըն տէլիյինտէն չըղարտըն – տէտի։

Տիւչէսնէլ. – (Խաֆիֆ՝ ֆագամի դամի պիր սէտայըլա) պու ղարիպ վագտա պաղէն խաթրըմա տիւչէյօր . . .

Տիւրանտէն. – Ջանն իտէրսէմ պանա թէհտիտ կէօնթէրմէք իսթէյօրսուն . . .

Տիւչէսնէլ. – Հայա . . . եալընըզ . . . պու նօղթայը լայըգըյըլա անլայաճագտըն . . . խալգըն՝ ղէմմու սիթէմինտէն գօրգաճագ պիր վազիյէթ իչինտէ պուլունույօրում . . . տիւնեանըն, պու կիպի ղէմմիլէրի՝ նէ տէրէճէ գօլայըգըլա գապուլ իտեր օլտուղունը պիլիրսին, վէ պէն՝ կիւնիւն պիրինտէ, «պու օ Վիգոնթ Լէօն Տիւչէսնէլ տիր քի . . .» սէօզինի, էթրաֆըմտա ֆըսըլտամալարընտան ասլա խօշլանամամ . . . իմոի, նէ տիմէք իսթէտիյիմի, բէք էյի անլայօրսուն տէյիլմի։

Տիւրանտէն. – Հա՛յըր. հիչ պիր շէյ անլայամատըմ։

Տիւչէսնէլ. – Մուգատտէմէնին նէթիճէսի՝ նէրէյէ վասըլ օլաճագընը, պիրտագ սօնրա անլայաճագտըն . . . գագամ մապէյնիմիզտէ կէչէն հալլէր, վէ սէօյլէնէն սէօզլէր, մուհիմ պիր էսրար մէգամընտա թէլադդը օլունմալը տըր . . .

Տիւրանտէն. – Նասըլ իսթէրսէն . . .

Տիւչէսնէլ, դաչըդրընը չաթտը, վէ ալօգաթըն եիւզիւնէ պագարագ սէօզիւնէ տէվամ պիրլէ,

— Ղայէթ մուհիմ, վէ ըչտա օլունմազ պիր էսրար – տէտի։

Տիւրանտէն, վէալէսնէլի պիր նիկեահ իլէ մուխաթիպինին եիւզիւնէ պագարագ օտանըն տէրունինի տօլաչմաղա պաչլատը։

Տիւչէսնէլ, մէրդումըն էլինտէն թուքթուպ՝ տուրէթը տօսթանէտէ սըգը վէրտի, վէ նակառան չէհրէթինտէ պիր ալայիմի մէօրուրիյէթ բէյտա օլտու. մէրդում, իհթիրաղաթէ լայէթէն, տայիմա եավաչ պիր սէտայըլա սէօյլէյէրէք սէօզիւնէ տէվամ իտուպ,

— Իթթիֆագըմըզ պէր քէմալ տըր, տէյիլմի, չիմտի էսասը մատտէյէ կէլէլիմ. հէր հալտէ միսիւ Բօլիպէ պիր մաշուգե վէրմէմիզ էլզէմ տիր – տէտի։

Տիւրանտէն, մուխաթիպինին, քէնտիսինէ տէհչէթամիզ պիր էսրար ֆաչ իտէճէյինէ միւնթազընը իքէն, պու սէօզի իշիթմէյինտէ թէճաճիւզլէ մէրդումըն եիւզիւնէ պագարագ։

— Էյ սօնրա . . . – տէտի։

Տիւչէսնէլ. — Սօնրասը իլէրիսի եօգ, հէբսի պու գատար տըր։

Տիւրանտէն, պիր տագըգա գատար սիւքիւթ իտուպ տիւչիւնտիւքտէն սօնրա, խօչ պիր չէհրէ իլէ ճելվապ վէրիպ,

— Վագտա պու տէտիյին օլապիլիր, ֆագամ չիւպհէտէն վարէսնէթ տէ յիլ տիր . . . զիրա պիր քէրրէ հիսապ իտիլմէյի քի, պուլունճագ գարը, էվվէլա սատըգ, սանէյէն ագըլը, սալիսէն կիւզել, բապիէն թազէ՝ եանի թանըլմամըշ օլմալը, վէ հաթտա . . .

Տիւչէսնէլ. – Պու տէտիքլէրինտէն տահա ալէտսը, չու տագըգատա էլիմին ալթընտա պուլունույօր։

Տիւրանտէն. – Ա՛հ, սահի՛հմի սէօյլէյօրսուն . . .

Տիւչէսնէլ. – Պիր խալղինէյէ մալիքիմ . . .

Տիւրանտէն. – Ադթրի՛սթմի տիր . . .

Տիւչէսնէլ. – Հայըր։

Տիւրանտէն. – Մէչհուր պիր խանէնաէ՛մի տիր . . .

Տիւչէսնէլ. – Բէ՛հ . . . խանէնտէյի նէ՛ եարամալը։

Տիբրանտէն. – Իթալեալը պիր գոնէէ՛ամի տիր։

Տիշէհանէլ. – Նէ՞ միննասիպէթ։

Տիբրանտէն. – Եա նէ՞ տիր էօյլէ խսէ։

Տիշէհանէլ, ադղընը աչող խսէտ պիր չէյ տեմէյէ միւգթէտիր օլամատը. տուտագլարը պիր սընըր ատամէ-սի իլէ հարաքէթի խտուպ, քիրբիքլերի տախի տիթրէյօր իտի . . . մէրդում, պիր ատնկիէ գատար սիւքիւթ իթտիք-տէն սոնրա ճէվապ վիրուպ,

— Մէլէք գատար կիւզէլ, վէ բադիտամէն պիր . . .

Տիբրանտէն, գահգահայըլա կիւլէրէք մուխաթիպլի-նէն սէօզիւնի գաթի իթտի։

Տիպլօմաթ, ադիմ պիր հիտէթ, վէ սէրի պիր հարա-քէթի խպրաղ իտէրէք, էլի իլէ մէրդումընն ադղընը գաբա-տը, վէ ատէթա ալըայօր կիպի պիր սէտայըլա սէօզիւնէ տէվամ իտուպ,

— Նվէթ, բադիտամէն, ածիճէ, վէ ասըլզատէ տիր ...

Տիբրանտէն. – Պու խատսէլէրին օգատար էհէմմիյէթի օլամազ . . . կիւզէլկիյինտէն պահս իտէլիմ, զիրա Բօլիպի ճէլպ իթմէք միւշկիւլ տիր . . .

Տիշէհանէլ. – Մէլէքէ կիպի կիւզել տիր տէմէմէտիմի իտի։

Տիբրանտէն. – Նվէթ տէտան, ֆագաթ պէն ասլա մէ-լէք կէօրմիւշ տէյիլիմ։

Տիշէհանէլ, նէվիմա պիր հիտէթ կըլէ մէրդումըն գօ-լունատան թուրթուպ՝ օտանըն տիկէր պիր ճիհէթինէ կէօ-թիւրտի . . . մահալի մէզքիւրտէ չիֆտէ գանատը աչըգ պիր գաբու պուլունուպ, արգատընտա տսկի իշլէմէլի պիր բէրտէ ատըլը իտի։

Մէրդում, զայէթ եավաշ՝ վէ սոն տէրէճէ խաֆիֆ-լիքլէ բէրտէյի գալատըրտը, վէ բարմաղը-յըլա, քէնէչէրէնին էօնիւնտէ օթուրմուշ օլան զէվճէսի Շարլօթը, Տիբրանտէ-նէ կէօսթէրտի։

Տիբրանտէն, մէզպուրէյի կէօրտիւյունտէ, հէման պիր հայրէթի վավէյլասը սալը վիրէճէք իքէն, կիւճ հալ իլէ քէնտիսինի զապթ իտէպիլտի։

Շարլօթ, արգատընը մէրդումանէ չէվիրմիշ պիր վա-ղիյէթտէ պուլունույօր իտի իսէտ, ֆագաթ էրպապը նա-զարընն հայրէթինի մուճիպ օլան լաթիֆ վէ նազիք սիյմա-սընըն նըսֆը, թօզ թօզ քեաքիւլէրի արատընտան կէօ-րինէյօր իտի. ինթիղար (սպասում), մումանիէյհանըն ու-ղուն քիրբիքլերի արատընտան բարլայան կէօզլերինէ, պիր ճիւրաթը (յանգդնուԹիւն) զարիպէ չուլէսի վէրիյօր իտի։

Շարլօթ, սաչլարընա տօգունան մուսլին բէրտէլէրին արատընտան, պիլա հարաքէթ, վէ բէնէչէրէյէ տօղրու նիմ սուրէթտէ էյիլմիշ օլմազըլա, ուզադտան խօշ պիր կէօրկէ կիպի կէօրիւնէյօր իտի. մէզպուրէ, շու վազիյէթի իչինտէ, հադըգաթէն չայանը հայրէթ իթտի։

Տիշէհանէլ, ուսուլ իլէ բէրտէյի էնտիրտի, վէ ավօ-դաթ տախի, տերունի տիլտէն ուզուն պիր ահ չէքի վէրտի։

Յիպլօմաթ, ասլա սէս սէտա չըգարմադսըզըն գա-բունըն գանատլարընը գարատը, վէ Տիբրանտէնի՝ թէք-բար օտանըն տիկէր ուճունա կէօթիւրտի։

Տիշէհանէլին՝ պէնզի պէթի սարարմըշ, վէ անլընատան տամլա տամլա թէր ադը յօր իտի։

Իքի էօկի ահպապլար կան պէ կան օթուրտուլար։

Ավօգաթ, տիպլօմաթըն կիթտիքճէ արթմագտա օ-լան հէյէճանընը, կէօղունէն ուճույըլա թէտագըդ իտիյօր իտի։

Հէր իքիսի տախի իսթիեաըը սիւքիւթ իտիյօրլարլար իտի. նիհայէթ իւլ էմր Տիշէհանէլ պօղունուդ պիր սէտա-յըլա քելամէ աղազ իտէրէք,

— Բէք կիւզել տիր, տէյիլմի – տէտի։

Տիբրանտէն. – Կիւզել տիր տէմէքտէ սէօզմի, հաթ-տա հայրէթի օլունաճագ մէրթէպէտէ տիպպէր տիր։

Ավօգամթ իլէ տիպլօմամթ պէյնինամէ, թէքրար պիր սանկիչ գաատը սիւքիւթ հիւքմ ֆէրմա օլսուդաան սօնրա, Տիւրանտէն սէօղիւնէ տէվամ իաէրէք,

— Հայ չէյթան հայ, է՛վէթ, Բօլիպ քէնտի գաատու դըյմէթինի պիլիր ատէմ տիր . . . պու ճէննէթ հիւրիւսինին թէէսիրի իլէ, մէրդումէն ատէթա պիր գուդու կիսպի հալիմ օլաճապը չիւպհէսիզ տիր – տէտի։

Տիւշէնէլ. – Ֆագամթ պու ճէննէթ հիւրիւսի պէնիմ ղէվճէմ տիր։

Տիւրանտէն. – Ա՛հ . . . նէ տէյօրսուն . . . տօղրուսը պու թէատիր խաթրըմա կէլմիշ իաի . . . ֆագամթ . . .

Տիւշէնէլ. – Ֆագամթ թէգաատիւմ իթմէք լազըմ ըդը . . . մէրթէպէյի ալայէ վասըլ օլմալըյըմ տօսթում...

Տիւշէնէլ, պու սէօղէրի ղայէթ եավաշ վէ հէյէճանը պիր սէտա իլէ թէլաֆֆուզ իթտի. մէրդումէն սկյմասը՝ հադըդի պիր սըդէթ իչմա իտիյօր իտի։

Ավօգամթ, իբի ելինի չիշման գարնը իւղերինէ վազ իթտի, վէ բարմադլարընը չէվիրերէք թավանա տօղրու պագմայա պաշլատը, վէ հէման թէմիզինի պիր վադար իլէ քէլամէ ազազ խատուդ,

— Իսթիյար Լէօնճըըմ, տօղրուսը պէն, ղէվճէմ մաատամ Տիւրանտէնի՝ հէր նէ ֆիյամէտա օլուրսա օլսուն սաթմադա հազըրըմ. . . վէ պէլքիտ մէճճանէն պիրինէ պախշ իաէր իտիմ, համտաա՝ մէղպուրէյի ելիմտէն ալմադ զահմէթինի իսթիյար իտէն ատէմի, իսչնուտա իթմէք իչիւն պիր մէպլադ տախի տախի վիրմէքլիյիմ. իսթիմալին խարիճնաէ տէյիլ տիր . . . ֆագամթ, էկէր սէնինքի կիպի քիւչիւք, վէ կիւղել պիր ղէվճէմ օլայընը . . .

Տիւշէնէլ. – Ինը սէվճէքտէն ատէյի՛լմի։

Տիւրանտէն. – Էօյլէ զանն իաէրիմ։

Տիւշէնէլ. – Ի՛հ տօսթում, պիլմիշ օլ քի, մէղպուրէյի պէնաէ սէվէրիմ։

Տիւշէնէլ, պու սէօղիւ թէլաֆֆուզ իթտիյինաէ, էլի իլէ անլընըն թէրինի սիլտիքտէն սօնրա իլավէյի մէգալ պիրլէ,

— Էվէթ, պէնաէ սէվէրիմ, ֆագամթ նէ եաբայըմ, չօգ պէպահարմ . . . հիչ պիր իչտէ մուվաֆֆագ օլմայօրում . . . կիւնաէն կիւնէ վազիյէթիմ պօզուլուդ, իթիպարըմ մահվ օլույօր, ասհապը մաթլուդ պէնի ֆէննա հալաէ սըդըշաըրըյօրլար . . . վէլհասըլ պիր այաղըմ չուգուրատա տըր . . . իմտի թէքրար դըյամ իթմէքլիյիմ էլղէմ տիր, անլայօրմուսըն . . . – տէտի։

Տիւրանտէն. – (Պուրնունըն ալթընտան մըրըլտանադ) եօգ տէմէմ, ֆագամթ . . . կիւճ մաատէ տիր։

Տիւշէնէլ. – (Եումրուդլարընը սըդալադ) գըյամ իթմէկլիյիմ . . . հէր նէ ֆիյամէտա օլուր իսէ օլսուն, միւմիւճէրրէտ պու վազիյէթտէն գուրթուլմալըյըմ։

Տիւրանտէն. – (Ֆուրթուրսուզլուդա) բէք ալէա . . . պու մաատէ քեամիլէն սանա այըտ տըր .

Տիւշէնէլ. – Պէնի տինլէ տօսթում, պէօյլէ պիր գաըրըյ ելտէն չըգարմադ, պու մէլէյի ղայդ իթմէք, ճանընը զայդ իթմէք տէմէք տիր . . . մէղպուրէ, կիւղէլլիյի տերէճէտէ խայըրխահ, բադի տաէվն, ֆէտաքեար, վէ ղէբի տիր. պէնի տերէճէյի նիհայէտէ սասըդ պիր մուհապէթ իլէ սէվէր. միւտէթը էօմրիւնտէ՝ սօղա եալան սէօյլէմէմիշ տիր. ա՛հ պու գաաընըն պիր թէպէսիւմի, ինսանընն՝ հէր նէվի քէտուրէթինի մահվ իտեր . . . վէլհասըլ տօսթում, պիլմիշ օլասըն քի, օ ատէմէ, էօմրիւմի վէ սաատէթիմի սամիմըդ օլաճաբմ . . .

Տիւրանտէն. – (Ֆէմալի ֆուրթուրսուզլուդա բարմադլարընը չէվիրերէք) քէնտինի, եանի դալպինի թէֆթիշ իթմիշմիսին։

Տիւշէնէլին, վադթինտէն էվվէլ պուրուշմուշ վէ պաբլա սիյմասը, վահչիեանէ պիր մէյուսիյէթ իյմա իտիյօր

խոի. մէրդում, պու հրամայածը վէխիմէ յի զապթ իթմէ յէ չալըշարագ,

— Ֆէնաիմի էօլտուրմէք էֆքեարընտայըմ . . . — տէմի:

Ցիւրանտէն. – Պէն օ տէմիյին սէօզէ հէմէֆքեար տէյիլիմ . . . ֆագաթ էկէր իշի պէճէրիպաճ մէպուս օ-լմ՞ըսան . . .

Ցիւչէնթել, պու սէօզի իշիթմէյինտէ՝ էլէքթրիք սատմէնէ օղրամըշ կիպի տիթրէտի, անլընտա պիր իւմիւտ չուլէսի նիւմայան օլսու, վէ քէմալի խահիշ իլէ,

— Մէպո՞սմը օլմագ . . . ա՜հ ատաղ տիվանէ՞միյիմ . . . հիչ պիր լիյագաթըմ օլմադըղը հալտէ մէպուս օլմագ... Եանի էն ալի պիր մէրթէպէ յէ էրմէք . . . ահ էվէթ է-վէթ . . . գաճաղայա տապիլ օլմագ . . . էն պէօյուք թա-րիդ պու տաղը, օրայա վասըլ օլմագ էյզէմ տիր . . . պագդը գալան չէյլէրին նէ՞ էհէմմիյէթի օլադիկը . . .

Ցիւրանտէն. – Պու տէմիյին, հէր ատէմէ կէօրէ տէ-յիլ տիր. էօյլէ ատէմիլեր վար քի, սէնին էհէմմիյէթի վիր-մէտիյին մադատէլէրէ, ֆէվգէլատէ էհէմմիյէթի վէրիրլէր...

Ցիւչէնթել. – Օնլար տիվանէ տիր . . . մադատմքի պէն պէտագահ պիր հալտէ պուլունուրօրում. իմոի, գալմէն հրադը վահիտի օլան, վէ մուհապէթի տէնիլէն համագաթը, ճիտոի պիր ադատէթը հալէ ֆէտա իթմէյիյիմ, ա՜հ, բա-հաթ իթմէք իշիւն, պիր գաչ սէֆիլ Լուսի ալմուշլարը արգադընտան գօչմագ կիպի՝ տիւնէտատէ պիր սէֆալէթի տահա թադավվուր օլունագիլիրմի, ինանմ, տըշարըտա օ գատար ֆէնա պիր հալտէ պուլունուր քի, ղէվճէսի հա-նընտա պուլունուղու թագտիրտէ, քէնտիսինի պահար-եար ատո իտեր, վէ պիր թագըմ ահմագլար խոէ, պունա ֆամիլեա սատատէթի տէ յօրլար, մուհամէթ, տիկենճելէ-րին չէրագը մէղէտի օլաուղունը ըէք ալէտ պիլիրիմ . . . հիչ չիւպհէմ եօգ քի, պերագ տարաթու տէպտէպէյէ . . .

վէ գուվվէթու գուտրեթէ մալիք օլսուղում զէման, չիմ-տիքի ալըգըղըմը, վէ զաաֆէթը պիհնիյէվի հատ իտէ-րէք, քէնտի քէնտիմի թայիպ իտէճէյիմ . . .

Ցիւչէնթել, պէօյլէ չարուգ չարուգ սէօյլեմէքլէ, զանն իտերսին քի տիկեր մատատէլեր հագդընտա տիւչիւնմէմէք իչիւն պիհնինի իշղալ իթմէք իսթէյօր իտի:

Ցիւրանտէն, մութէմատի բարմագլարընը չէվիրմէք-տէ, վէ թավանա տօղրու պագարագ թէպէսսիւմ իթմէք-տէ իտի:

Ցիւչէնթել, այնի կէրմիյէթ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Մէպուս օլմագ . . . մէկէր պու ադիմ սատատէթ, պէօյլէ պիր ֆէտաքեարլըղա տէյմ՞ղմի . . . ա՜հ Ցիւրան-տէն, սէվգիլի տօսթում, նէլէր եարաճաղըմը կէօրէճէք-սին . . . արթըդ էօթէքինէ պէրիքինէ րէճա վէ նիյագ իթմէյիպ, իլլա էմր իտէճէյիմ . . . վէ քէնտիմի թաթէի-պու թադիմ իթտիրմէք իչիւն ապուսը չէհրէ կէօսթէրէ-ճէյիմ . . վէ տէհչէթլիս օլաճադըմ . . . վէ եալընըղ չու-նա պունա իտէճէյիմ իլթիմասլարա պէտէլի իւճրէթ օ-լարագ, սէնէտէ եիւզ պին ֆըրանգ գատար պիր մէպլաղ էլտէ իտէպիլէճէյիմէ չիւպհէմ եօգ տըր . . .

Ցիւրանտէն. – Զօգ տըր, մուսապատագա իտիյօրսուն:

Ցիւչէնթել. – Էյլի պին ֆըրանգ օլսուն, պու ճէսթիմ մէպլաղ իլէ նէլէր եարըտամագ:

Ցիւրանտէն. – (Պարիսանէ պիր թավը իլէ) էյ պէն, պանա նէ՞ մուբտաֆաթ օլաճադ:

Ցիւչէնթել. – Էմմիպատէլէրինէ պիրեր մատաշ թախսա իտէճէյիմ:

Ցիւրանտէն. – Պէնիմ էմմիպատէլէրիմ եօգ . . .

Ցիւչէնթել. – Ատնա պիր իտաչ նըշան ալտըրըրըմ:

Ցիւրանտէն. – Ըէ՜հ . . . օ պէնիմ եապըճըմին մու-քեաֆաթը օլաճադ տըր:

Տիւշէսնել. – Պիր մէմուրիյէթլէ գայրը լըրսըն . . .

Տիւրանտէն. – Բէք չօդ մէմուրիյէթլեր վար . . .

Տիւշէսնել. – Սէն հանկը մէմուրիյէթի իսթէրսէն . . .

Տիւրանտէն. – (Թէրէտտիւտ իլէ) դամլարաճա օլան թէմէտտիւնիզսէն եիւզտէ օն պէշ։

Տիւշէսնել. – Պու տէմիյին մատտէ, մէվզուի պահա օլաճագ տըր։

Տիւրանտէն. – Ամէթա պիր թիւճճար կիպի, տուպէա տէֆթէրի թուէթմաղա մէճպուր օլաճադսըն, նէ՞ զանն իմտին եա, պէնիմ իհթիյար Լէօնճըղըմ, խըրսըզլըդ մալի ալըպ սաթմագտան տահա միւշկիւլ թիւճճարլըդլար վար։

Տիւշէսնել. – Վարսըն օլսուն . . .

Տիւրանտէն. – (Ամյաղա գալդըպ տիպլօմաթըն էլինի թուէթարադ),

— Եարըն սէնի միւսիւ Բօլիպէ Թադտիմ իտէճէյիմ – տէտի. . . . . .

. . . . . .

Տիւրանտէն, տիպլօմաթըն նէզտինտէն մուֆարէգաթի իմտի։

Շարլօթ, բէնչէրէնին էօնիւնտէ օթուրմուշ օլսուղու հալտէ, տալկըն տալկըն զէվճինին վիրուտինէ ինթիլար խոխյօր իտի։

Տիւշէսնելին պիր բուսէսի, մէզպուրէյի միւլահազաթընտան այըլթը, վէ մուտահէզէ (յանդիմանել) եօլլու քէլամէ աղազ խոէրէք,

— Ա՛հ Լէօն, նէ գատար կէճիքտինիզ – տէտիյինտէ, Տիւշէսնել, խոշ պիր չէհրէ իլէ կիւլէրէք աթի իւզրիքը ճէվապը վէրսին։

— Պէնի ինթհամ իմտիյէ հագդընըզ եօք, չիւնքի սիզի իլէ իշթիղալ խոխյօրըմըմ . . . . . .

7

ՏԻԳ, ՎԷ ՏԻՇԷՍ

Միւսիւ Տիւգ որ Գօմրանս ճէնտարմերի, Սէնթ Օնօրէ վարըշընտա վագը, Մայլըրըն խանէտանը թահար թասարրուֆընտա պուլունան քիւչիւք՝ ֆագաթ կիւզել պիր գօնագտա իգամէթի իմտիյինի պիլտիրմիշ իտիք, գօնաղը մէզքիւրը, օն ալթընճը Լուինին զէմանը հիւքիւմէթինտէ, Տիւգ Ռաուլ որ Մայլըրըն լինչա վէ իպնա իմտիյիմիշ իտի։

Մըսթըը Ուիլերմսըն, Մարէ մահալլէսինտէ վագը գօնաղըն պիրինճի տայիրէսի սալօնընտա, պէլէտիյէ գանունէնամէսի քեաղըտլարընը չէվիրիպ տուրտուղու սաաթտէ, միւսիւ Տիւգ որ Մայլըրըն տախ, օն պէշինճի Լուի ուսուլինճէ մամուլ միւթէահիտ օյմալար իլէ միւզէյէն, վէ միւսէննա Շիմինէնին իմթիհսալինտէ, պէօյիւճէք վէ եումշագ պիր գօլթուգ սանտալեէսի իչինէ եան կէլմիշ օլսուղու հալտէ, այնի մըսթըը Ուիլերմսըն իչթիղալ իմտիյի իչ իլէ մէշղուլ պուլունույօր իտի։

Թէատիւֆաթը զարիպէտէն օլարագ, միւսիւ որ Գօմրանսըն միւթալաա իմտիյի գավանիյինի պէլէտիյէ (քաղաքական օրինագիրը) քիմսապընըն «Հաղըր պուլունմայանլար» լէվհասընը հավի պուլունան սահիֆէ այըլմըշ ըտը, վէ հաթտա միւսիւ Տիւգին էօնիւնտէ պուլունան մասանըն իւղէրինտէ տախի, քէնտիսինի՝ Մայլըրըն խանէտանընա խէլէֆ, վէ խանէտանը մէզքիւրըն վարիսաթը քեամիլէսինէ վարիսի միւթալաղ վէ սահիպ իտէն, մուգատտէմա Սէն Շէհրի Պուսայէթ մահքէմէսի ճանիպինտէն վէրիլմիշ օլան՝ պիր գըթա իլամըն սուրէթի պուլունույօր իտի։

Տէմէք օլուր քի, կէրէք Տիւգ ալ Գօմբանա ճէնապալէրի, վէ կէրեք մըսթըր Ուիլկըմս, պու մատտէնին թէֆէք քիւրաթըյըլա իչթիչալ իթթիքլէրի, աչըգտան աչըղա անլաշըլըյօր իտի։

Ֆագաթ, այնի մատտէ իլէ իչթիչալ իտէն պու իքի ատէմիէրին նիյաթու էֆքարընտա, եէքտիկէրէ միւթէնագըս աղիմ պիր միւպայինէթ մէվճուտ իտուկինի, օղուեանլարըմըզ բէք գօլայ թատտիք իտէճէքլէր տիր։

Տիվարըն իչինէ ատղրու եէրլէշտիրիլմիշ օլան ուֆագ պիր եապըմանէնին էօնիւնատէ, օրթա եաշը, չէհրէսի սարմըշ, գաֆտսը եարը տաղ, վէ գըրմըզը պուլունմու պիր ատէմ օթուրմուշ իտի. չատտը մէրգումէն տուտագլարը իւղէրինատէ, տինայէթը (վատուԹիւն) զաթիչէսինի էյմա իտէր պիր թէպէսիւմ, հալինատէ՝ պիր նէվի խէֆֆու իհթիրազ կէօրիւնիւպ, կէօղլէրի տախի, այնի քէտի կէօզի կիպ՝ի էթրաֆընա միւվէզիսանէ նիկեահլար աթֆ իտիյօր իտի։

Շախսը մէրգում, ազ պիր միւաէթտաէն պէրի միւսիւ Տիւգ ալ Գօմբանսըն մայէթինատէ օլուպ, օղույանլարըմըզըն մալիւմի օլան, վէ Յիւգը մուհամիէյհին մահրէմը էսրարը պուլունան միւսիւ Պիւրօնըն, հայիլ օլտուղու մէմուրիյէթին պագը ճիհէթլէրինի իքմալ իթմէք վազիֆէսի իլէ միւքէլլէֆ իտի։

Հայըճա իպրանմըշ սիյահ պիր էլպիսէ կիյմիշ օլան պու քէտի պագըշը ատէմ, միւսիւ Տիւգին խուսուսի քհաԹիպի օլտուղու հալատէ, միւսիւ Պիւրօնըն մայէթինատէ պուլունույօր իտի։

Մէրգում, օթուղ պէշ գըրդ եաշընտա թատտին օլունուր, վէ թավրու հարաքաթընտա թէմիզինի պիր միւսաամէհա կէօրիւնիյօր իտի։

Միւսիւ Տիւգ ալ Գօմբանտա կէլինճէ, մուհամիէյհ՝ կէրէյի կիպի իհթիյարլամըշ օլմաղըլա, անլընտաքի պու-

րուշուգլար չօղալմըշ, վէ մուգատաէմա սիյմասընտա կէօրիւէն օսպաթի, վէ մաղրուպ օլմազ պիր բայըն նագիյաթը, տիկէր պուրուշուգլար իլէ մէսթուր օլուպ, հալինտէ տախի պիր զաաֆէթի կէօրիւնիյօր իտի։

Տիւգի տաղ գաֆտսը գուրչունի պիր բէնկ քէսպ իթմիշ օլտուղու կիպի, սարարմըշ չէհրէսինին սընըրլարը, սէրի՝ վէ էսէֆտամիզ պիր թիտրէյիշ իլէ, մուհամիէյհին՝ վագթինատէն էվվէլ գօճատըղընը կէօսթէրիյօր իտի. ուղուն վէ մէվղուն գամէթի, աճընտաճագ պիր հալատէ էյիլմիշ, կիրան պահա էլմաս եիւղիւքլէր իլէ միւղէյհէն գըսմը բարմագլարը լինճէլմիշ, վէ կէօղլէրինին ատէչֆէչան չուլէսի սէօնմիւշ պիթթիմիշ իտի. վէլհասըլ հէր թավրու հալինատէ պիր զաաֆէթը ֆէվգէլատտէ կէօրիւնիւպ, մուհամիէյհ, միւճէրրէտ պու հասաթալըղա տիւչար օլմուշ կիպի մուղթարըզ պիր հալատէ պուլունույօր իտի։

Տիւգ ալ Գօմբանսըն՝ պավի պէտէնինի, պու հալատէ թաղեիք իտէն իհթիյարլըղ զանն օլունմամալը տըր. թամ եէտտի սէնէ էվվէլ իտիքի, Գարնավալըն սօն սալը ագշամըսը՝ Բալէ-Մօսյալ պաղէլէրի տերուննինատէ, մուհամիէյհին՝ բէհլիվանլէրէ մախսուս պիր գուվվէյի պէտէնիյէյէ մալիք օլտուղունը բայէլ այն կէօրիւպ թատտիք իթթիք. պու սէրի վէ մէմուրին զայրի զաաֆէթի չէրհու խուզահ իթթիք իչին, միւճէրրէտ պու ատէմին տէհշէթլիւ պիր խասթալըզա, վէ տահա տօղրուսը՝ ուղուն միւտէթտաէն պէրի մանէվի պիր ըզթըրապաթը գալպինէ իլէ մուղթարըզ իտինինէ թէսլիմ իտիմէլի տիր. ֆագաթի խալգ, պու թէպէտտիւլաթը միւտհիշէնին ֆաըգընա վաբատամըշ իտի, չինքի միւսիւ տը Գօմբանս, տայիմա քէնտինինէ չէքի տիւզէն վիրմէյէ բէք զիյատէ տըգդաթի իտիյօր իտի. անը՝ էվ, եախսա կիճէլիք էլպիսէ իլէ խանէսինատէ կէօրմէք միւմքին տէյիլ իտի։

Տիւգ տը Գօմբանս, հէր կիւն էօյլէ վագթը կիճէլիք

էլպիսեավնի ասյունուպ, քենաիսնի՝ սիյահ սաչլար իլէ ա-տէթա կէնճ պիր սաէմ հալինէ վազ իսէն ղայէթ մահիր պիր բէրու-քեարըն էօնիւնատէ, ուզուն միւսէթի օթուրտու-ղու կիպի, օտա ուշաղընըն մէհարէթը քեամիլէսի իլէ տա-խի, քեսպը գամէթի մէվզուն, վէ թէնասիւպը էնտամ խոյօր խի. պու մուամէլաթ տախի ուզուն միւսէթի սիւ-բէր խի, չինքի մուսահիլէյհին, գըրգ եաչընը թէճավուզ իսէն աչիգթէելէր կիպի, տէրունինատէ պիր սուրէթը հէր-ճու մէրճիսէ (խառնակ) վազ իսիւմիշ ալաթը թէզեինա-թը (զարդարանայ գործիք) միւհթէվի պիր (թուալէթ) տօլապը վար իսի։

Տիւդ տը Գօմբանս, պու սուրէթիւէ պիր թագըմ թէզ-եինաթ, վէ էյրէթի բէրուգա իլէ միւսելլահ (գինեակ) օ-ղարագ կէնճլէշիպ, մաշուգելէրին դուլուպընը ճէզպու թէսիւիր իսէն միւսթաղնի աշըգլար (բօլընը) իճրա իթմէք իսթիյօր խի։

Մահզա պու կիպի հալլէր իլէ դուլապընինսանը ճէզ-պու թէսիւիրե չալըշան տէլիգանլըլարը «իսթիղնա իսէր աշըգլար» թէսիւիյէ իթմէյէ մէճպուրըդ։

Պունլար, չիքեարլարընըն եօլունը չաշըրթմագ իչիւն պիր թագըմ սիւվարի խաատէմէլէր, վէ ավ քեօբէլէրի իս-թիմալ իսէրլէր, նէթէրիմ տիկէրլէրի, օլասիլմիյի դա-տար թէնէնի իլէ, սէսսիզ սէտասըդ, վէ եաէա օլարագ չիքեարլարընը ավլամայա միւդթէսիր օլուրլար։

Յիւդ ճէնապլէրի, ճէսուր վէ մահիր պիր ավճը օլ-ատուղու կիպի, խրամէթքեարը՝ վէ եախօտ մահրէմը էս-բարը պուլունան Պիւրօ տախի, մէչհուր պիր ավ քեօբէյի իսասկէթի իլէ միւթթաօրճ օրնագըլա, հէր իքիսի եէքսի-կէրինէ մուավէնէթի իսէրէք, թէսաչիւդաթ խուսուսընտա, բէք պէօյիւք վէ դահրիմանքեարի մուդաֆֆէրիյէթե մագ-հար օրմուշլար իսի։

Յադաթ Յիւդ ճէնապլէրի, եէվմը մէդքիւրսե՝ թէ-

աչիւդ մատսէսի իլէ իչթիղալ իթմէյէ մէյալ կէօրիւնմէ-յօր իսի, զէրա պէտ վէ եօրղուն սիյմասընընն պուրուշուգ-լարընը, զաաֆկեթինի, զէվգու սէֆֆահաթըն սուլի թէճե-սիրինատէն մագլուպ օլան եթվարը մէյուսանէսինի, վէ իհ-թիյարլըղը հալի նէֆքրեթի իչթիմագինի, միւթաար վէչհ իւզրէ թէզեինաթը սէնայիյէ իլէ սէթրու իճֆա իթմէք-տէն իսթինա իթմիշ իսի։

Մուսահիլէյհ, հատտը զաթինատէ նէ հալտէ իսէ, այնի հալի իպտագ իսիյօր իսի, եանի ֆըսգու ֆէզահաթըն սուլի թէճեսիրի իլէ, խարապ էնատր խարապ պիր հալի շէյխու-խեթէ (ծերութիւն) վասըլ օլմուշ իսինքի, մէրգումընը, պու հալ իլէ, իհթիյարլըղա շայան օլան օլ թագվանու իհթիրամ-տան տախի մահրում օլաճաղընա չիւպհէ օլունապիլիրմի։

Յիւդ տը Գօմբանս, պիր սուրէթը հարիսանէսէ՝ դա-նունննամէյի թէսդըդ իսուպ կեահ պէկեահ քիթապը մէդքիւրը եօրղուն կէօղէրինէ դատար եիւքսելթիյօրիսի, նիհայէթ իւլէմի մուսահիլէյհ քէլամէ աղագ իսուպ, զէքրի սէպգամ իսէն ուֆագ մասընընը՝ էօնիւնատէ օթուրմուշ օ-լան ատէմէ խիթապէն։

— Շու գանունննամէյի պէլքի եիւզ տէֆա օգու-ատամ, պունլարընն ճիւմլէսիսէ բէք վաղիհ վէ բէք սատէ տիրլէր, ֆագաթ ինսան՝ քենսի հադդը սարիհինի՝ չօգ-լուգ զիհնինատէ հընֆզ իսէյմէզ . . . օն պէշ կիւն սօնրա թամ օթուզ սէնէ օլաճագ սըր . . . վէ օ զէման հէր չէյ սէօյլէնիպ պիթմէճէք տիր . . . տէյի՛լի միւսիս Յընիղաա-տէյի սուալ իթտի,

Միւսիս Յիւդին քեաթիպի մախսուսի օլան չախսը մէրգում, տէրհալ այագա գալգտը, վէ հատտէն էֆզուն պիր թագիմ իլէ Յիւդի սէլամլատը։

Ա.ֆտո՛ս (տիտոս) չախսը մէրգում, պիղղաթ մալիս-միւմիզ օլան Յընիղաա-քենսիսի իսի. պու միւթէպէր ֆէյ-լէսոֆ . . . պու էտէպի ալիճենապ . . . ֆագրու զարու-

բէթէին ասն մանկըըընը, էթմէքճիսի իլէ բայլաշտըգտան սօնրա, թա պու մէրթէպէլէրէ գառար տիւշմիւշ իտի. էվէթ, միսթագպէլտէ «. . .» ղապէթասընըն միւէյլիֆի օլաճագ օլան պու խայըրխահ վէ ինսանկյէթբէրվէր . . . զաթ, պիր ասըլզատէյէ խըտմէթ.քեար օլմուշ իտի, վէ տահա տօղրուսը, պիր ասըլզատէնին խըտմէթ.քեարընա խըտմէթ իհտյօր իտի, չիւնքի Տընիղառ, միսիս Պիւրճընըն էմրինէ իհթաաթ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունույօր իտի:

Ս.ֆօ՛ւս, հէղարան աֆնուս . . . ֆագաթ չիֆայիտէ՝ մին էլ գառիմ պու պէօյլէ օլակէլմիշ խալկընի բէք ալէտ պիլիրիզ . . . մէսէլա, պիրինճի տէֆա օլարագ քէնտի ադարու էմլաղընը եանկընա գարշը սիկուրթա իթմէյի տիւշինէն ատէմ, խաաթահանէտ վէֆաթ իթմիշ օլսուղու կիսի, Օմիւսիւս արաապալարընը իսթիրա խաէն զաթ տահի, բէֆահը հալտէ եաշայամազըշ տըր. վէյհասըլ հէր պէօյլը թահավվուրաթընն միւսթէրիլէրի, հալի սէֆալէթտէ վէֆաթ խառապ, մահզա քէնտի մահունէրինտէ պուլունան պիր կիրուհը մէնֆաաթբէրէսթանընն՝ միսթէֆիա օլսուդլարը կէօրիւլմիշ տիր:

Շու հալտէ, Տընիղառընն թահավվուրը պիր չօգ միլեօնլար տէյմէզ տիմէյէ քիմ ճեսարէթի խէպիլիր:

Պու թահավվուր, հէր վէչհ իլէ մէնֆաաթլը տըր, ֆագաթ պիլէմէյիշ.քի, պու մահտէսէն պահս իթմէմիշէ նիչինն միսահատէ խոիլմէյօր . . .

Տընիղառընն, մէվգըյը իճրայէ վազ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլահատըղը թահավվուրընն, նէտէն իպարէթի խոյի, հէքեայէմիղին մուգահտէմէսինտէ աղ չօգ իյդահ խոիլմիշ խտի. մէրգում, պիր ֆըրսաթ էլտէ խէպիլմէք իչին, պաղը պէօյիւք զաթլարընն՝ խըտմէթ.քեարլըղա գառար թէնէզզիւլ իթահիքլէրինի, թարիխլէրտէ օգումուշ, վէ զէվաթը մէգքիւրէյէ խոթէմիշ իթմէք խոթէմիշ օլսուղունան, միսիս Տիւգին նէզտինտէ խըտմէթ.քեար օլմագլըղը այնի իհտյաճէթ տատ իթմիշ իտի:

Տիւգ տը Գօմբանս, սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք:

— Միսիս Տընիղառ, սիղին՝ պու իչ հագգընտա էբէյիճէ մալիսմաթընըղ վար . . . սուբէթը միւնթազամատէ, Մայլըբրէ խանէտանը թէբմիլ վարիտաթընա, չէրան վէ զանուն էն վարիսի միւթլագ օլսուղումը պիլիրսինիզ . . . հաթտա միսիս Մարգի տը Մայլըբրէնին, հէր նասըլ իսէ պիր մահտէսէն տօլայը քէսթ իթմիշ օլսուղը մալիսմաթը, սուլի խաթխմալ իթմէյէ գալգըշտըղընը, եանի, սիքիւթ իտուպտա՝ քէնտիսինի, կիսյա ճիտտի էմմիպատէմ. . . . տիր կիպի դապուլ իթմիրմէք իչուն, պէնի չու վազիյէթլիմտէ, քէնտի հիւքմու թէէսիրի զաթթընա կէչիրմիշ օլսուղունը տահի պիլիրսինիզ զանն իտէրիմ – տէտի:

Տընիղառ. – Ս՛հ մահտուր պույուրուն միսիս Տիւգ, պէնտէնիզ՝ սիղին էտրարընըզա վագըֆ տէյիլ խէմտէ, ֆագաթ հագ գանիյէթբէրվէր, վէ հէր չէյտէն պէրի իւզղվէ պիր զաթը ասալէթսիմտընը, էտրարը գալզիյէսի օլսուղունը տահի հէր հալտէ թէսլիմ իտէրիմ . . .

Տիւգ. – Բէք ալէա, թէշէկ.քիւր իտէրիմ միսիս Տընիղառ . . . հագգընըղ վար . . . ֆագաթ Մայլըբրէ խանէտանը էմլագու ագարընըն իւք զապթը միւտէթի՝ խիթամ պուլմագ իւզրէ տիր . . . միսիս Մարգի, հէր նասըլսա օնպէշ կիւնտէն սօնրա գապիւլ իթիրազ օլամայագաղը իշպու զապթը էմլագ մահտէսինէ տայըր, չիտտիյէ գառար նըղամէն հիչ պիր կէօնա միւտահխէլէտէ պուլունմատըղընտան . . . օնպէշ կիւնտէն, կէրէք էմմիղատէմ... մէգամընտա գապուլ իթմէյէ մէճպուր պուլունտուղում միսիս Մարգիտէն, վէ կէրէք Տիւգ փան տը Մայլըբրէնին ավտէթինտէն, զէրրէ գառար գօրգաճագ պիր սէպէպիմ գալմայագաճագ տըր, զիւա Տիւգը մումանիէյհին, գըրգ սէնէտէն պէրու վէֆաթ իթմիշ օլսուղունա գաթման

չիւպհէ իաիլէմէզ . . . ֆագաթ էօնիւմիւզաէ ծնպէշ կիւնլիւք պիր միւտէթ վար . . . պէրայի իհթիյաթ հէր չէյի հիսապ թահտընա ալմալըյըզ . . . տէտիյիմի անլայօրմուսունըզ միւսիւ Տընիզառ . . .

Տընիզառ. – Իկէր հուզուրը ալինիզսէ՝ պէյանը էֆքէար իթմէյէ ճէսարէթիմ օլայըրը, ծնպէշ կիւն զարֆընա՝ բէք չօգ կիզլի թէտպիրլէր . . . էլսէ իաիլէպիւլիր օլտուղունը զաթը ալինիզ իհթիաճ իսէպլիլիր իտիմ։

Տիւգ, տրդգաթ իլէ մէրգուժըն եիւզիւնէ պագտը, վէ Տընիզառ տախի քէմալի թաաղիմ իլէ սէրֆիրու իթտիմիւսիւ տը Գօմբանս, թէքրար քէլաէ աղազ իտէրէք,

— Միւսիւ Տընիզառ, Պիւրօ, սիզին հէր վէչհ իլէ չայանը իհթիմաճ վէ սաարդ պիր զաթ օլտուղունուզը թաւսիյէ իհթիշ իտի – տէտի։

Տընիզառ, թէքրար թաաղիմ իլէ սէլամլայրզ սիւքիւթ իհթտի, վէ Տիւգ տախի եէնիտէն սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Հաթտա էհէմմիյէթլի պիր մէսլաղէ էչէտտը լուղումունըզ օլտուղունը տախի պէյան իհթիյաճ ունուհթմամըշ իտի։

Տընիզառ. – Ա՛հ միւսիւ Տիւգ . . .

Տիւգ. – Էլպէթտէ պիր ֆամիլեանըզ վար տէյ՛լմի։

Տընիզառ. – Ա՛հ միւսիւ Տիւգ, պիր թաասվուրըմ վար քի, անը պաշա չըդարմազ, պէշ նէֆէր չօճուգ պէսլէմէտէն տահա միւշկիւլ տիր . . .

Տիւգ. – (Կիւլէրէք) բէք ալէա միւսիւ Տընիզառ բէք ալէա . . . մալիւմինիզ օլան եաբմա էմմիզաատէմ, ճահիլ խօտալին, թէսավվուրսուզ, վէ տաէթթա տիվանէ պիր տէլիգանլը տըր . . . իտտի սիզին կիպի ադիլ վէ միւտէպիլիր պիր տաէմ, սոնհուլէթլէ մէրգուժա ինհիթսապ իտէպլիլիր. . . տօզրուսը Միւսիւ Տընիզառ . . . պու տէլիգանլըյա ինհիթսապ իտէպլիլիյինիզ հալտէ, հադդընըզտա օլաճագ

միւքեաֆաթտէն խօշնուտ գալաճաղընըզդա միւթէէմմին օլապիլիրսինիզ։

Տընիզառ, պու թէքլիֆի իչհթիյինաէ պէնզի աթտը, վէ կէօզլէրի պիր տէհչէթ ալամէթի իպրաղ իտէրէք,

— Միւսիւ Տիւգին՝ իյրատ պույուրտուգլարը քէլամընն մանասընը անլայամաաըզըմ իչուն, քէնտիմի պէտպահտատտտ իտէրիմ – տէյտու մընրըլտանտը։

Տիւգ. – Մաաղուրսունուզ, չիւնքի սէօզիւմի իյդահ իթմէյէ ունուհթմուշ ըտըմ . . . մէսէլէ գուվվէթլի պիր տարպէ հադդընտա տըր . . .

Տիւգ, սէօզիւնի գաթ իթտի, վէ Տընիզառ, մուհադդադ սուրէթտէ քէնտինտէն պիր ֆիյլի գաթտ, եախօտ պիր ճինայէթը սայիլէնին իճրասը թալէպ օլունաճագ դիւյիւմինէ զահիպ օլտու։

Տընիզառ, ըրզվէթի իլէ աաէմ էօլտիւրէն պիր գաթիլին խասսէսինէ մալիք օլմատըզընտան, պաչտան այաղա գատար թիթրէմէյէ պաշլատը, վէ Տիւգ տախի սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Հալի հաղըրտա իչլէրին՝ նէ մէրքէզտէ պուլունտուղունա . . . տայըր, եաբմա ադրապամըն, եանի թագլիտ էմմիզաատէմին, պէնտէն զիյատէ մալիւմաթը օլտուղունը՝ բէք ալէա պիլիրիմ . . . պէնիմ ալօգաթլարըմ օլտուղու կիպի, անըն տախի ալօգաթլարը վար . . . տօզրուսը մէրգուժըն տէխսէլէրինտէն գօրգույօրում . . . պունտան գաթինտաղտը, քէմալի իհթիրաղ իլէ իսմու չէօհրէթինի կիզլէյէն մէճհուլ չախսըն պիրի, պագը թէչէպպիւսաթտէ պուլունմուշ օլտուղունա տայըր խապէրլէր ալտըմ, չէօյլէքի, մէրգուժ մէճհուլ ատէմ, լուֆթպէյի պատտէ պուլունան պիր մահքէմէ րէյիսինին խուսուսի օտասընտա, զայըր բէտտի օլտուդ «Մայըրըրե խանէտտանը, վագթինտէ՝ վէ լուզումը թագտիրինտէ, կէլիպ քէնտի հագդը սարհինի թալէպ խտէճէք» կիպի պիր իսթտարաթտէ

պուլունմուշ տըր . . . իչթէ պու վագաա՝ պիր տէրէճէյէ գաատար պէնի տիւչարը էնտիչէ խոյօր . . . ֆագաթ նաատլըքի անլաչըլմագտաա տըր. պունլարըն ճիւմլէսիտէ , պիր մէնպաատէն ճէրիյան խոյօր . . . եանի՝ պու իչին ֆայիլի պիղգաթ էմմիղաատէմ օլտուղունա չիւպհէմ գալմամըշ տըր . . . իմոի՝ միւսիւ Տընիղաա , եաբմա էմմիղաատէմին, եա նէգտինտէ , եա եվինտէ, վէ եախօա տիկէր պիր մահալտէ հրֆիշ խոյմիչ գըրմըշըր մէչինտէն մամուլ պիր չըշտանը պուլունաճագ տըր . . . վէ իչթէ օ չըշտանըն պանա էչէտտը լուղումի վար տըր . . . – տէտի :

Տընիղաա , կէնիչճէ պիր նէֆէս ալտը. գաիֆ պէլինի տօղրուլթտը , վէ խօշ պիր հարաքէթի իպրաշ իթմէքլէ ճէվապէ աղաշ իտուպ ,

— Միւսիւ Տիւգ, ասլա մէմուլ իթմէյօր ըտրմ . . . վէ տօղրուտը իտէմէշ խոմ . . . վագաա՝ պուլունտուղում վաղիչէթին բէք եանա օլտուղունը պիլիր խսէմտէ , ֆագաթ վագթը յըլա չօգ էյի կիւնլէր կէօրմիւշ . . . վէ մուապլիմլիք իլէ ալի պիր մէվգը իհրաշ իթմիչ օլտուղումը տախի, զաթը ալինիղէ պէյան իթմէքտէն խաթինա իտէմէմ . . . խիւլասայի քէլամ, պէնիմ կիպի նամուսը պիր աատէմ իչիւն, սօն տէրէճէ միւչկիւլ պիր հալ տըր պու ...

Տիւգ, գաշլարընը չամմըշ օլտուղու հալտէ Տընիղաաէն եիւղիւնէ պագըյօր իտի. մէրգում , պու տէրէճէ իլէրի վարմըշ օլտուղու իչին թէէսիւֆ իթմէյէ պաչլատը։

Տընիղաա , Տիւգին հրաս իթտիյի ճան սրգընթըսընը ֆէհմ իթմէմիշ կիպի սէօղիւնէ տեվամ իտէրէք։

— Էվէթ, էօյլէ պիր աատէմքի , անըն համիյէթ վէ ինաանիյէթ ուղրունատա պէղլ իթտիյի սայու իգտատմաթ, պէ հագգէն քէնտիսինի ալի վէ ճէլի (բարձր և վատաւոր) պիր մէրթէպէյէ վասըլ իթմէլի իտի . . . հէյհա՛թ ։

Տիւգ. – (Սէրտ պիր սէտայըլա մուխաթիխլինին սէօղիւնի գամ իտէրէք) միւսի՛ւ, սիպի էյի մուհաքէմմէ իտէ-

մէմիչիմ . . . արթըգ պու մէոէլէտէն պահս իթմէյէլիմ...

Տընիղաա. – (Նակէհան սէոնի թէպտիլ խաուպ կէրմիյէթի իլէ) էվէթ , միւսիւ Տիւգ էվէթ , բէք սահիհ տիւր. . . ֆիլհագըգա պէն պու իչի խօտ պէ խօտ իւղերիմէ ալտատա միւգթէտիր տէյիլիմ, ֆագաթ մատէմքի սիղին իչլերինիզ իլէ իչթիղալ խոյօրսուս. . . անճագ պաղը չարթլար իլէ տէրիւհտէ խաէպիլիրիմ . . . իմոի գըրդ սեքիզ սաաթի զարֆընտա սիզէ խապերլէր կէթիրէճէյիմ։

Տիւգ. – (Բարմաղընը տուտաղը իւզերինէ վագ խոէրէք եավաշ սէս իլէ) էկէր պէնի պիր մուխաթապայէ իլգա իտերսէնիզ, քէնտինիզի մահրէտտէ պուլաճաղընըզա չիւպհէնիզ օլմասըն . . . չայէտ չըշտանը կէթիրտիլինիզտէ , իւչ պին ֆըրանգ գաատար պիր իւճրէթի ալաճագսընըզ . . . րէճա խաէրիմ օտա ուչաղըմա չըգըրընըզ . . .

Տընիղաա , վատ օլունան իւչ պին ֆըրանգըն՝ կէօզլէրի եօնիւնտէն կէչտիյինի կէօրմիւշ կիպի կէօղլէրի գամաչը։

Մէրգում , թաստավվուրուն գուվվէտէն ֆիֆիլէ չըգաճաղը զիւյիւմիւնէ զահիպ օլարագ մէմնուն օլտու ։

Տընիղաա , տրչարը չըգմագ իւզրէ իքէն , միւսիւ Պիւրօ տախի օտա գաբուսընը այըյօր իտիքի , հէման օ տաագրգաատա օտանըն տէրուն , թիւթիւն վէ գօնեագընն սէրտ գօգուսը իսթիլա իթտի ։

Միւսիւ Պիւրօ , պիր սուբէթը լաիւպալանէտէ Տընիղաաըն ումուզունա վուրարագ աթի իւղդիքը սէօղլէրի սէօյլէտի ։

— Սէվկիլի տօսթում, պու կիճէ իչէ պաչլայաճաբզ, իբաէն նէրտիւպան , ուֆագ գաբու , պիր տէմէթ թավշան անահաարլարը . . . պու իչ ատէթա միւքէմմէլ պիր բօմանա պէնզէյէճէք տիր . . . սիզի եանրմտա ալը գօյաճաղըմ . . . . . .

Մաամամ Տիւշէս ու Գօմբանս Մայլըրըե, քէնտի թէզ-
ենիաթը իչիւն զեվճինտէն աղ պիր վագըթ սարֆ իսիյօր
իտի. վագտա մայէթինտէ պուլունան բէրու-քեար, վէ օ-
տա խըտմէթճիսինին մէհարէթի, Տիւգին խատէմէլէրի՝
մէհարէթինտէն տուն մէրթէպէտէ տէյիլ իտի։

Իզճիւմլէ, մաամամ Տիւշէս՝ կիւզէլ պիր գաոըն աոտ
օլունապիլիր իտի. ֆարզ իտէլիմքի մաամամ Լէյա վէրէնին
իտտաասընճա՝ մէզպուրէ դըրդ եաշընտա, եախօտ քէնտի
տիլխահը միւճիւպինճէ օթուղ իւշ եաշընտա օլայըտը,
ֆագաթ պունըն նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր, եէթէր քի
պիր գաոըն կիւզէլ օլուն, վագտա մաամամ Տիւշէսին
սիյմաընտա, իհթիյարլըղընըն էսէրի օլան պէրինճի վէ իքին-
ճի պուրուշուգլար պաշ կէօսթէրմէյէ պաշլամըշ իտիիսէտ,
քէնտիսի ճաղրպէյլի վէ լաթիֆ օլմաոը յըլա, պու հալ՝ չօգ-
ըուգ կէօզէ չաբըմայօր իտի. մէզպուրէ, մալիք օլտուղու
հիւանի լէթաֆէթի սայէսինտէ, վէլաատէթը թաորիխի միւ-
պէյնին իլմու խապէրէ, հալավէթլի պիր թէպէսսիմ իլէ
ճէվապ վէրմէյէ իսթիհգադը վար իտի։

Թիւլաոայի քէլամ, Հանրիյէթ Մաոօն (Տիւշէսին ա-
մըլ իտտի), մուհագգադէն՝ եիրմի սէնէտէն պէրի իտի քի,
մաամամ Տիւշէս ու Մայլըրըե սըֆաթընը հայիզ պուլուս-
նույօր իտի։

Հանրիյէթ Մաոօն, Սէն չէհրի պէլէտիյէ մահքեմէ-
սինտէ միւսթախտէմ, էվրաղ օտաոը միւտիրի, միւսիւ
Մաոօն նամ պիր չախսըն քէրիմէսի իտի։

Մաամամէլ Հանրիյէթ, չէօհրէթչըոր վէ զէնկին պիր
ֆամիլեոայէ մէնսուպ օլմաոըղը ճիհէթլէ, սէրայի Իմպէ-
րաթօրիտէ էվգաթկիւզար իտէն սահիպ սէրվէթ, վէ կէնճ
ասըլզատէէրին պիրինի պաշտան չըգարտմայտճաղը թա-
պիյի իտի։

Ֆագաթ մէզպուրէ, ֆէվգէլատէ կիւզէլ վէ ճաղի-
պէյլի պիր գըզ օլտուգտան մատէ, բէտէրի միւսիւ Մաոօն

տախի, հէրնէ գաոար ատի պիր վաղիյէթտէ պուլունու-
յօր իտի իսէտէ, պու ճիւմլէ Սէն չէհրի մահքեմէսինտէ,
Նաբօլէօնըն թէէլիֆ քէրտէսի օլուպ, հէնուզ մէյտանը ին-
թիշարէ վազ իտիլէն գանունննամէնին, (Գօտ Նաբօլէօն)
պիր տէրէճէյէ գաոար ահքեամընա մուզայիր օլարագ
ճէրիհան իտէն պիր մուհաքէմէնին իլլէթու հիքմէթինէ
վագըֆ օլմուշ, վէ հագսըզլըգլա վէրիլէն մէզքիր հիւ-
մէ գարշու հիչ պիր կէօնա իթիրազ՝ վէ բըրօթէսթօ օ-
լունմաոըղընա տախի թաաճիւպ իթմիշ օլմաղըլա, մէրագ
իտերէք, քէյֆիյէթին նէտէն իպարէթ օլտուղունա տայըր
քէսպը մալիումաթ իտէպիլմիշ իտի։

Մէրդումի խայըրխահ եվրաղ միւտիրի իլէ Տիւգին
պէյնինտէ պիր բաղարլըղ վուգու պուլտուղունը, վէ պու-
նըն մէզքիրը իճրայէ վազ իտիլմէսի, թաոաֆիյէնին
հիւանի ըհզասըլըլա վագըֆը ասէրէ թէէլլութ իտիլտիյի
իտտաա օլունույօր իտի։

Ֆիլհագըգա՝ մէզքիր մուհաքէմէյէ, 1803 թաորի-
խինտէ պէտ օլունմուշ, վէ միւսիւ տը Գօմբանս իսէ, 1810
սէնէսինտէ, եանի մուհաքէմէնին պիտայէթինտէն եէտի
սէնէ սօնրա՝ Հանրիյէթ իլէ իպտիվաճ իթմիշ իտի. հագը-
գաթէն՝ Հանրիյէթ թէէհիւլ իթտիյինտէ հէնուզ օն ալթը
եաշընա գաոտէմ պաամըշ օլմաղըլա, թաոպիյի Տիւգ Գօմ-
բանս եէտի սէնէ պէբլէտիքտէն սօնրա, միւսիւ Մաոօնա
վէրտիյի սէօղիւն իճրասընտա պուլունմուշ, եանի մէզ-
քիր մուհաքէմէ խուսուսընտա, էվրաղ միւտիւրինին իթ-
միշ օլտուղու խըտմէթէ մուգաոիլ, մէրգումին քէրիմէսի
իլէ իպտիվաճ իթմիշ իտի։

Նաբլ մէսէլէ, ժան Տիւգին զայպուպէթի սէպէպլ
իլէ, միւսիւ տը Գօմբանսըն Մայլըրըե խանէտանը վարի-
տաթընըն վէրասէթինէ, սուրէթը գաթիյէտէ հիւքմ ի-
տէն մէզքիր մուհաքէմէնին իդէրինտէ օլուպ, լաքին
մահքեմէ՝ պու գարարը, ժան Տիւգին զայպուպէթինտէն

ան սէքիզ սէնէ սօնրա վէրմիշ իտի, վէ գանուննամէ իտէ (Գօտ Նաթօլէօն) պիր ատէմին մուգարէգաթը թարիխինա էն ուչիկ, իլլա պիւսպիւթիւն ղայդ օլտուղու, վէ եախօտ հադդընտա ալընան սօն խապէրլէրտէն սօնրա, մուդրուբ իթմէսի լազըմ կէլէն օթուղ պէշ սէնէ գաատար պիր միւտէթ թային իտիյօր իտի։

Ձէմիք օլուր քի՝ պու մէսէլէտէ պէօյիւք պիր եանլըշլըղ, վէ եախօտ աբաչըղ պիր հադսըղլըղ իճրա խիլմիշ իտի։

Ֆագաթ իմթէրաթօրլուղ տէվրինտէ, հէր նէվի սէրվէթու վարիսաթըն թահսոլ թէէմմինաթէ ալընմասընա բէք ղէյատէ էհէմմիյէթի վէրիլմիյինտէն, միւսիւ որ Գօմբանըն ֆամիլեասը, գարըշըղլըղ էտնասընտա՝ ան ասըլ սահիպլինէն ղայդուպէթի սէպէպի իլէ, պու ճէսիմ՝ վարիսաթըն, մուգասէմաթլա չիւրիւմէմէսինէ տայըր ճահտու իգտաճաթտէ դուսուր իթմէյուպ, հէր նէվի միւշքիւլաթը կէօղէ ալտըրտադ, վարիսաթը մէզքիւրէյի հըքքը խէպիլմիշլէր իտի։

Շուբասը սահիհ տիր քի, միւսիւ որ Գօմբանս, Մայլըբրէ նամըյըլա Նաթօլէօն թարաֆընտան գապուլ վէ թայֆէի պուլտուղուպ, սէրայի իմթէրաթօրիտէ նաֆիզ, վէ միւթէպէր թանըմըշ իտի, ֆիլվագը միւսիւ որ Գօմբանս, սէնէվի պէշ կիւղ պին ֆըրանգը միւթէճաւուզ պիր կյրատը օլտուղու հալտէ, բէսի բայէ պիր եվրադ միւտաֆընին քէրիմէսի իլէ թէղէվվիւճ իթմիշ իտի։

Միւսիւ որ Գօմբանս, հէնուզ օթուղ եաչընտա իքէն, իմթէրաթօրլուղուն պիտայէթինտէն պէրի, վալիտէ վէ բէտէր թէսմիյէ իթտիյի զաթլարը դայդ իթմիշ իտի։

Մէրգումբ, չանու չէրէֆի հարիս, կէնճ՝ վէ կիւղէլ պիր տէլիդանլը օլուպ, մալիք օլտուղու եարըմ միլիօն ֆրանգ կյրատը սայէսինտէ, ֆըրանտա հուտուտընտա, չանու չէրէֆի թաճլարը իսալաթըլըմա մէչղուլ պուլունան

դէվճէլէրին զէվճէլէրինի, մէսուտ վէ պահարնար պիր հալէ դօյմադըմ եվգաթ կիւզար օլույօր իտի։

Հանրիյէթ, քէնտի եաչատընը վազիֆէն ախտագը հաէնէսի իլէ միւթթասըֆ, վէ աղ չօդ տինտաար պիր գաատն օլուպ, մէզպուրէ հադդընտա, նէ բէք էյի, վէ նէտաէ բէք քէօթիւ տէտիյիմիզ հալտէ, հադըգաթտէն ուտուլ իթմիշ օլմայընը։

Ֆագաթ շուբասը բէք սահիհ տիր քի, էկէր Հանրիյէթ՝ քէնտի բէտէրի սընըֆընտա պիր զաթ իլէ իզտիվաճ իթմիշ օլայընտը, զէվճինին պատիյի իֆթիթիսարը օլաճագտը, վէ մէզպուրէնին սաղիք օլաճագը թարիզ պու օլմադըգա, մահզա պու թարիզէ սաղիդ օլսա իտի, քէնտի հալի հադըրընտան զիյատէ մէսուտ օլաճագը չիւպհէսիզ իտի։

Զիւնքի, սէֆիլ պիր օտաճըղըն թուզլա տէօչէմէլէրի իւզէրինտէն, նակէհան պիր Ցիւդ սալընունըն կիյանպէհա խալիչէլէրի իւզէրինէ աթլայան պիր գաատն, միւվաղէնէսինի զայդ իտուպտա տիւշմէմէք իչուն, մէթին պիր գալապէ՝ վէ մըդտարը քէաֆի պիր զէքեւվէթէ մալիզ օլմասը լազըմ կէլիր։

Հանրիյէթին կէօղլէրի, մաղհար օլտուղու տարաթու տէպտէպէ չուլէսի իլէ գամաչտը խսէտէ, ֆագաթ՝ զէվճի հադդընտա օլան միւհապէթ, գալգան մէգամըյըլա՝ մէզպուրէնին իֆֆէթինէ սիրէր օլմուշ իտի։

Ֆիլվագը Հանրիյէթ, զէվճինի՝ պիր միւհապէթը չէպհատէ իլէ սէվմէյէ պաշլամըշ, վէ Ցիւդ տախի՝ քէնտի թարաֆընտան ֆէվգէլատէ պիր աշդու միւհապէթի կէօսթէրմիշ իտի։

Ցիւդ որ Գօմբանս, մէպտէսիզ վէ ըշդգաթսըզ պիր ատէմ օլմադըգա . . . տիւնեատէ զէվգու սէֆահաթտէն, վէ չէհվէթը նէֆսանիյէսինտէն պաշգա պիր հըսսիյաթէ մալիք տէյիլ իտի, ֆագաթ Ցիւչէո, (Հանրիյէթ) պու խուսուստա պիւսպիւթիւն իլէրի վարմամըշ իտի խսէտէ, ան-

ճագ՝ ալմըշ օլսուղու թէրպիյէ, մէղպուրէնին ղիհնինտէ մէճհուլ պիր էսէրը ղուլմէթ պըրագմըշ իտի։

Պու ալէմտէ, հէր վէչհ իլէ եէկոմիկէրէ ույղուն ղեվճու ղեվճէ պուլունսա տաիսի, եվինէ պալ այլարը տէնիլէն էյեամ կէչհպտէ էսկիտիբլէրինտէ, պէյնլէրինտէ խըրըլմըշ էքսիք օլմայուպ, տիրլիբլէրինի իվալ իտիճի պինղէրճէ ապպէպլէր պուլունաճաղընը հէրքես թէսլիմ իտեր։

Պու էսէֆամիզ հալին՝ էլպէթտէ մուհիմ սէպէպլէրի օլմալը տըր, ֆագաթ էսպապը մէղբիւրէնին իյղահը միշկիւլ օլաճաղընտան, շու գառարընը տէյէլիմ քի, տիւնեատէ էն նամուսլը պիր ատէմ, պիր եա իքի էվլատ սահիպի օլսուղունտա, անլէրին մուհապէթի, ղեվճիյէթ ալէմի քիւլֆէթինին թատիլինէ մէտար օլաճաղը կիպի, հաթտա էվլատ մուհապէթի, ղեվճու ղեվճէ միյանընտա գավի պիր պաղ օլմուշ օլուր քի, պու հալ իլէ պիր տէրէճէյէ գառար մէսուտ պիր էօմիւր կէչիրիլէ պիլիր։

Տիւգ տը Գօմբանս, եալընըզ իքի էվլատ իսթէյօր իտի, վագտա Տիւգ, արզուսը միւճիւալինճէ իքի էվլատ սահիպի օլսու իսէտ, ֆուԹուրսուղուգ տաիսի՝ ղեվճու ղեվճէ միյանընտա կէրէյի կիպի հիւքմ իթմէյէ պաշլատը։

Պու իքի էվլատ, ղեվճու ղեվճէյի իսոչ՝ վէ մուգատաէս պիր պաղ իլէ գայտու պէնտ իտէճէք իտի։

Ֆագաթ իքիսիտէ վէֆաթ իթտիլէր . . .

Տիւգ իլէ Տիւչէս, Թէքբար եէքտիկէրէ Թէգարրուպ իթտիլէր իսէտ, մուֆարէգաթլարընտա, Տիւգ ճէնապլէրինին Թատմամ ծն նէֆէր մէթրէսի պուլունույօր իտի, ֆագաթ Տիւչէսին՝ գա՞չ նէֆէր աչըգը օլսուղունը պիլէմէյլ։

Պատէհու ղեվճու ղեվճէ միյանընտա մէթին պիր սէտտը միւմանաաթի բէյտա օլսու. հէյհա՛թ, պու մէզմում հալէրին սէպէպլի իլէ նէ գառար ֆամիլեատէր մահվ օլուպ պիթմիչէր տիր . . .

Ֆագաթ Տիւգ, ղայէթ գըսգանճ օլմաղըլա, ղեվճէսինին ահվալու էթվալընը Թահտը Թէճէսսիւսէ ալտըրտը, վէ պու հալ իսէ՝ մէղպուրէյի պիւսպիւԹիւն սույի ալալագէ սէվգ իթմէյէ, ղեվճինի սեվմէմէյէ, վէ ատէԹա մէրգումտ հագդընտա խուսուսէթի հրսա իթմէյէ պաշլատը։

Տիւգ տը Գօմբանս ճէնապլէրի, մայէթինտէ պուլունան միւսիպիւրօնընը՝ մարիֆէթի իլէ, էվվէլա մատմազէլ վիլթօրին նամ պիր գըզ իլէ խուֆէթ բէյտա իթտի, վէ եալընըզ մէղպուրէ իլէ իքթիֆա խէմէյուպ, եվինէ միւսիւս Պիւրօնընն հիմմէթ վէ ԹէվասուԹը սայէսինտէ, մաչուգելէրինի կէրէյի կիպի չօղալմատը. իչմէ նումունէ օլաճագ պիր ղեվճիյէթ ալէմի . . .

Ֆագաթ պունլարընչ նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր . . . ղեվճու ղեվճէ միյանընտա Թէհատիւս իտէն պու նապէճա հալլէր, նիչէ նիչէ հիւանի ախլագ իլէ միԹԹաբի օլան նամուսլը, վէ օրԹա հալլը ֆամիլեալէրին հատէտինի Թահրիգ իտէն՝ սէնէվի եարըմ միլեօն ֆըրանգ, պիր տէրէճէյէ գառար մէղբիւր ահվալի մէղմումէյի սէթթ իտիյօր իտի։

Տիւգ ճէնապլէրի, 1822 սէնէսի պիտայէթինտէ, Մայլըրըէ չէօհրէթինի հայիզ պուլունան պիր ֆամիլեատընէն, Ժան Տիւգին Թէքմիլ վարիսաթընը քէնտինտէն Թալէպ իտէճէյի հավաատնինի ալտը։

Պու ֆամիլեա, միւճթէմայի Ա.մէրիգա ճանիպինտէն, ԻնկիլԹէրա Թարիգի իլէ Բարիզէ կէլիյօր իտի։

Միւսիւ Տիւգ տը Գօմբանս, տէրհալ պունլար հագդընտա մալիւմաթը մէվսուգա ալմագլըղա Թէչէպպիւս իտուպ, մէղբիւր ֆամիլեանընն, Տիւգ Ժան-տը Մայլըրըէնին էվլատլարը օլսուղունա չիւպհէսիզ գալմատը, ֆագաթ էնսայի ըահտէ իտագիպ օլսուգլարը սէֆինէնին գապայէ օղրատմատըլըա, քէնտի հագգը սարիհլէրինի վէ չէօհրէթ-

լերինի միւպէյեին էվրագը ղայպ իթաիքլէրինաէն, զաբուրէթը հալտէ պուլունտուղլարը խապէրինի տախի ալմըշ իտի։

Միւսիւ տը Գօմբանս, մէղքիւր ֆամիլեայը հէր հալտէ մահվ իթմէյէ գարարը գաթի վիրուպ, միւճիւպինճէ հարաքէթէ պաշլատը։

Պունլար, մուգատտէմ Մայլբրրելէրին, վէ հալի հաղբրտա Տիւգ տը Գօմբանսըն թահտը թասարրուֆքինտա պուլունան, (Պըրբթանէը) էյալէթինտէ վագը, (Բէրքազ) գասապասը հէվալիսինտէ պիր իլթիճակեահ պուլմուշլար իտի։

Տիւգ տը Գօմբանս, Իմբէրաթօրլուգ տէվրինտէ Նաբօլէօնան թասաղնմու թէրղիպ գըլընտըղը կիպի, Պուրպօնլար նէզտինտէ տախի նաֆիղ, վէ միւթէպէր իտի, վէ նասըլքի մուսմահիլէյհ, 1830 թարիխինտէ, Օրլէան խանէտանը գըրսալիսինէ խէյէֆ (յաֆորդ) օլանլարըն, էնսայի հիւքիւմէթլէրինտէ տախի, այնի հալտէ գուտրէթլի, վէ թէէսիրլի օլաճադտը. խմոի՝ քէնտիի թա պու մերթէպէ նաֆիղ վէ միւթէպէր օլուպ, խասմի պուլունան ատէմլէր իսէ, սօն տէրէճէ մաղտուր վէ զարուր օլտուգլարընտան, գըյամ իթիքլէրի տավանըն նէթիճէսի նէյէ միւնճէր օլաճաղը աչիքտար իտի, եանի Տիւգին, հէր հալտէ տավայը գաղանաճաղընա չիւպհէ օլունամաղ իտի։

Մէղքիւր ֆամիլեայը՝ հիւնի գապուլ վէ միսաֆիր իտէն ատէմ, ան սոլ (Պըրբթայնլը) Ժան-Մարի-Պիօ թէսմիյէ գըլընան քէօյլիւնէն պիրի օլուպ, վագթըյլա բէտէրի, պիր ուֆագ չիֆթլիք սաթըն ալմըշ իտի. իհթիմալ քի՝ մէրգում սաարգ վէ համիյէթլի ատէմ, պու չիֆթլիյի քէնտի աթիգ էֆէնտիլէրի իչիւն միւպայա իթմիշ օլսուն...

Ժան-Մարի-Պիօ, սուլ՝ վէ սոլա ֆամիլեասը օլմաըղընտան, բէտէրինէ իմթիսալ խէյրէք՝ միւթէսարրըֆ օլտուղու ուֆագ չիֆթլիյի, Մարգի Ռաուլ տը Մայլբրբէրէն թահտը էմրինէ վաղ իթիքտէն մատէ, քէնտիսինի տախի Պիւսպիւթիւն էֆէնտիլէրինին խըտմէթինէ հասր իթմիշ իտի։

Միւսիւ տը Գօմբանս, էն էվվել մերգումըն իւզէրինէ հիճիւմ իթմէյի մինասիպ կէօրտիւ։

Իհթիմալ քի՝ Պիօնըն սէնէյոլէրի նըղամընտա տէյիլ իտի, վէ տահա տօղրուսը, տավասընը գաղանապիլմէք իչիւն սարֆ խէճէք բարասը օլմասըղընտան, վէ Տիւգ ճէնտպլէրի իսէ ղայէթ ղէնկին վէ նաֆիղ օլտուղունտան, Ֆըրանսա մահֆէմէսի, Տիւգին լէյհինտէ, վէ Պիօնըն ալէյհինտէ օլարագ հիւքմ իթմիշ, վէ պիթթապի մէղքիւր չիֆթլիգ տախի՝ Տիւգ տը Գօմբանսըն թասարրուֆքինա կէչմիշ իտի։

Մայլբրբէլէր, Պիօնըն տէյալէթի իլէ Բարիսէ վասըլ օլուպ, հագգը սարիհլերի օլան Ժան Տիւգին՝ թէքմիլ վարիտաթընըն իսթիրթատը զրմինտա, միւսիւ տը Գօմբանս ալէյհինտէ տավայէ գըյամ իթտիլէր։

Մարգի Ռաուլ տը Մայլբրբէ, Ամէրիգատա գալմըշ օլան պագը սէնէյոտաթ իլէ նուգուտ խուսուսընտա, տօսթը վէ գայնը պուլունան ձէյմս Ուէսթէրնէ մեքթուպ եազմըշ իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն, Մայլբրբէլէրին րագիպ օլտուգլարը սէֆինէնին պաթտըղընտան սօնրա, եալընըզ Ինկիլթէրատան մուհարրեր պիր գըյթա մեքթուպ ալմըշ, վէ տէրհալ բարա կէօնտէրմիշ իտի։

Ուզուն պիր միւտէթ կէչտիքտէն սօնրա, եանի 1825 սէնէսի էվախիրինտէ, Մարգինին եազմըշ օլտուղու իքինճի մեքթուպ էլինէ կէչմէքլէ, քէնտինտէն թալէպ օլունան օ գըյմէթտար էմանէթի, Ֆըրանսայա կէօնտէրմէք իչիւն հիչ պիր քիմսէյէ էմնիյէթ իտէմէտիյինտէն, պիրզաթ քէնտիսի կէօթիւրմէյէ գարար վէրտի, վէ հէման սէֆինէյէ րագիպէն եօլա չըգտը։

Ֆագաթ Մարգի Ռաուլ, պիր չօգ սէնէլէրտէն պէրի խասթա իտի, իլք տէֆա օլարագ տավասընը ղայպ իթմիշ օլմաղըլա, իսթինաֆ իթմէք իւզրէ պուլունուլյօր իտի. մուամիլէյհի, ֆամիլեասը իլէ պէրապեր սօն տէրէճէ պիր ֆագրու զարուրեթ իչինտէ օլտուղու հալտէ, Բալէ-Ռօա-եալտա վագը, միւսիւ Բօլիպտէն իսթիճար իթտիյի թա-վան արասընտաքի օտաճըղըն տէրուննինտէ կէօրտիւքիտի։

Լաքին պու ալէմտէ, հադգը սարիհ՝ օ տէրէճէ գուա-րեթլի տիր քի, Մայլորրեյերը, թա պու մէրթէպէ ֆագրու զարուրեթ իլէ մուղթարրըզ օլտուգլարը հալտէ տախի, եինէ միւսիւ տը Գօմբանսըն տէհչեթը ապիմէսինի մուճիպ օլույօրլար իտի։

Ժօղէբէն թէսմիյէ գըլընան կէնճ պիր տօգթօր, խաս-թա Մարգիյի թէտավի իտիյօր իտի. միւսիւ տը Գօմբանս, վալուա զօդաղընըն տարտաճըգ կէչիտլէրինտէ վագը, մէզ-քիւր սէֆիլ օտաճըղըն տէրուննինտէ կիւղերան իտէն հալ-լէրէ մալիւմաթը թամմէսի օլուզ, Մարգինին իւմիւտու թասաւվուրաթընը պիտիր, վէ անըն գուվվէտէն ֆիիլէ չըգ-մասը իհթիմալինի խաթըրըլատըգճա, ապիմ պիր տէհչեթէ տիւչար օլույօր իտի։

Մահզա՝ քէնտի թէչվիդի վէ էմրի իլէ իտիքի, միւսիւ Բօլիպ, էօլիւմ հատտինտէ պուլունան պիր սէֆիլ ատէմի, էվտէն տրշարը աթմագ թէհտիտաթընտա պուլունմուշ իտի. միւսիւ տը Գօմբանս, Ամերիգատէն վիրուտինէ ին-թիղար օլունան մուավէնէթը նագտիյէ վէ էվրագը ըէս-միյէնին, պահարն պիր չիվեսի իլէ, թէչէպպիւս իթտիյի հարպըն ահվալինի, թէպպիւս թաղիիր խտէպիլիր միւա-հաղասըյըլա, իչլեր օ մէրքեղլերէ վարմագսըզըն հէյման պիր ան ադաէմ պիրթիրմէք խտէյօր իտի։

1826 սէնէսի Գարնավալընըն Սալը կիւնի էօյլէտէն սօնրա, Ցիւդ տը Գօմբանս, Ժօղէբէնտէն ալմըշ օլտուղու մուխթասար նամէնին մաալինտէն, Մայլորրեյերին, պօս-

թընտան՝ ձէյմս Ուէսթերն նամ պիր ատէմին, պաղը էվ-րագը րէամիյէյի համիլ օլարագ՝ հէյման օ կիճէ Բարիզէ վիրուտ իտէճէյի միւժտէհիտի հավի, Հավը չէհրինտէն պիր մէքթուպ ալմըշ օլտուգլարընը անլատը։

Ժօղէբէնին նամէսի, Ցիւդի՝ թարիֆի նագատիլ պիր տէհչեթի իչինտէ պըրագմըշ իտի, ղիրա պու եէնի կէլէն ատէմ, քէնտինին քիւլլիյէն բէրիչանիյէթինի մուճիպ օլա-ճագտը. ֆիլհագըգա պէօյլէ պիր ճէսիմ վարիտաթ սայէ-սինտէ, հէնկեամը սէպավէթինտէն պէրու, դէվգու սէֆիա իլէ իմրարը էվգաթ իտէն պիր ատէմ, վարիտաթը մէզ-քիւրէյի ղայպ իթմէմէք իչիւն, հէր նէվի թէչէպպիւսաթ-տէ պուլունաճագտը տէրքեար տը։

Հէր հալտէ՝ պու ձէյմս Ուէսթերն թէսմիյէ գըլընան ատէմի եա մահվ իթմէլի, վէ եախօտ հէր նէ իլէ օլուրսա օլսուն մէրգումընն կէօյնիւնի գազանմալը իտի, ֆագաթ էվվել էմիրտէ մէրգումը պուլմագ լազըմ իտի։

Վէ իչթէ Բալէ-Րօայալ պաղչէսինտէ, իլք տէֆա օ-լարագ թէսատիֆ իթտիյիմիզ միւսիւ տը Գօմբանսըն, սուրեթը զարիպանէտէ պիր ավճըլըգլա մէչղուլ օլմասը-նըն սէպէպի պու իտի։

Ցիւդ, Հավրտան կէլէն արապանըն վիրուտինէ եէ-թիչէմէմիշ օլմաղըլա, ձէյմս Ուէսթերնի պուլաճագընա պինտէ պիր իւմիւտի պիլէ օլմայըպ, անճագ թէսատիֆ-ֆի օլարագ արայօր ըտը . . .

Ցիւդ, Ուէսթերնի թէսադըպ իթմէք, վէ մէրգումը պիր վարթայէ տիւչիւրմէքլէ, եէտինտէ պուլունան էմա-նէթի, չայէտ հիւսնի րիղասըյըլա վէրմէզսէ՝ ճէպրէն ղասպ իթմէք էֆքեարընտայըտը։

Շու նօգթա բէք սահիհ իտի քի, Ցիւդ, մէզքիւր է-մանէթի էլտէ իտէպիլմէք իչիւն, հէր նէվի ֆէտաքեար-լըղը կէօզէ ալտրըրարագ, Ուէսթերնի իդնա իթմէյէ չա-լըշաճագ, վէ չայէտ մէրգումը գանտըրամատըղը հալտէ,

խահնախահ (ակամայ) ճէպը խոթխոթալ իջմէյէ մէճպուր օ-
լաճագտը . . . զիրա Տիւգ, պիր չախա հագդընտա խոթի-
մալը ճէպը իջմէնին թէհլիքէլի օլաճաղընը բէք ալէա
պիլիր իտի։

Տիւգ, պու էֆքեարտա իքէն, նակէհան Գարմէն կէ-
լիւպ քէնտի բըլանըրընա միւտախէլէ իտինճէ, մէրգու-
մըն պու իչի տէրիւհտէ իջմէսինէ միւսաատէ իջոտի, զիրա
պու հալ, հիչ օլմազտա Ուէսթէրնի թէչէպպիւսաթընտան
կէրի չէվիրմէք իչուն պիր վաստէթա օլուպ, իրթէսի կիւնի՝
պիղղաթ քէնտինին իչէ թէչէպպիւս իջմէյէ վագթը օլա-
ճագտը։

Նասըլքի տէրքեար տըր. Տիւգ, մէզքիւր կիճէյի սօն
տէրէճէ էնտիչէ, վէ ադիմ պիր հէյէճան իլէ կէչիրմիչ իտի։

Ֆէրտաաը կիւն սապահլէյին էրքէն, Տիւգին գօնաղը
հավլիսինէ պիր արապա կիրուպ, կէնճ, վէ հէնուզ հալի
սէպավէթտաէ զանն օլունան կիւղել տէլիգանլընըն պիրի,
արապատան էնէրէք, գաբունըն էօնիւնտէքի պինէք թաշը
իւզէրինէ սըչրատը, վէ Տիւգ ճէննապլէրինին օտա խատէ-
մէսինէ՝ գաբույը աչմասընը պիր սուրէթը հաքիմանէտէ
էմր իտի։

Խատէմէ, վագթըն բէք էրքէն օլմասընը պէյան իջ-
մէքլէ գաբույը աչմազա իմթինա իջոտիյինտէն, տէլիգան-
լը, սէրտ պիր չէհրէ իլէ մէրգումա խոթապէն,

— Տիւգ ճէննապլէրինէ խապէր վէրինիզ տէյօրում
պիղէ . . . ասըլզատէ թատլուգաթ պէյնինտէ, վագթու
սաէթ թային օլունամազ . . . չաբը՛գ միւսիւ Մարգի կաս-
թօն տը Մայլըրըէնին գուտուումընը (գալուստ) քէնտիլէրի-
նէ խապէր վէրինիզ . . . – տէտի։

8

ԳԱՐՆԱՎԱԼ ԽԱԹՐԻԼԷՐԻ

Նասըլքի տէտիք, միւսիւ Տիւգ տը Գօմբանս, 1826 սէ-
նէսի Գարնավալընըն սալը կիճէսինի, սօն տէրէճէ պիր
էնտիչէ իչինտէ օլարագ սապահ իջմիշ իտի։

Մէրգումմ, հէնուզ եաթաղընտան չըգմազ իւղրէ ի-
քէն, միւսիւ Մարգի կասթօն տը Մայլըրըէնին վիզիթա-
սընը քէնտույէ խապէր վէրտիլէր, Տիւգ, պու իտի իչիթ-
տիյինտէ, պիրտէն պիրէ գաֆտասընա պիր քիւլիւնկ տար-
պէսի ինտիրիլմիչ կիպի սէրսէմլէտի, վէ մաքինավարի պիր
հալ իլէ պիլա իտիթյար Մարգիյի իչէրույէ խոխալ իջմէ-
լէրինի էմր իջոտի։

Թագիտ Մարգինին, կէյմիչ օլաուղու՝ տիւյմէ տէ-
լիքլէրի իչլէնմիչ Բօլօնէզ տէնիլէն պիր նէվի էլպիսէ, թէ-
նասիպը էնտատընա պիր գաթ տահա րէզիլագ վէրմիչ ի-
տի. պաչընա գօյտուղու ուսուլը ասքէրիճէ պիր չապգա-
նըն ալթընտան, չայանը հայրէթ օլաճագ մէրթէպէտէ
թօր թօր կիւղել քեաքիւլէրի սարգըլմըչ իտի։

Տիւգ, մէրգումընի՝ իլք կիւնի Բալէ-Թօայալտա քէն-
տիսինէ թէգպարրուպ իտէն տէլիգանլը օլաուղունը՝ տէր-
հալ թանըտըղը կիպի, ձէյմս Ուէսթէրնի, եապանինին
մաղարատընա տօղրու սիւրիյիւպ կէօթիւրէն գատընը տա-
խի թէչխիս (ճանաչել) իջոտի, եանի տէլիգանլըլըա գա-
տընըն, իքիսիտէ պիր չախա օլաուղունա չիւպհէսի գալ-
մատը, վէ զօրըլա թէպէսիւմ իջմէյէ չալըշարագ քէ-
լամէ աղաղ պիրլէ,

— Ա՛ . . . քէնտինիզի Մարգի տը Մայլըրը՛մի թէս-
միյէ իտիյօրսունըզ – տէյիպ, վէ մէրգումըն ճէվապընա

պէքլէմէքսիզին, քէմալի մերագլա իլավէյի մէդալ խաէրէբ.

— Եա պիզիմ հէրիֆ նէ՞ օլտու . . . – տէյու սուալ էթտի,

Գարմէն, պիր գօլթուգ սանտալեասըը՝ Շիմինէնին եանընա եուվարլայարագ իչինէ աթըլը վէրտի, վէ այագլարըը Շիմինէնին քէնարինէ վաղ խտուպ,

— Ա՛հ ասալէթլու էմմիզատէմ, աֆվընըզը խաթիրհամ խաէրիմ, զերա բէք զիյատե իւշիյօրում, էվէթ, տիւն կիճէ կիսի՝ տէհշէթամիզ պիր կիճէյի սապահ խաէն պիր ատէմին, իւշիւիպ թիտրէյճէյի թապկայի տիր, տէյի՛լմի – տէտի:

Տիւգ. – (Ադիմ թէլաշ վէ էնտիշէ իլէ) է՛հ արթըգ լաթիֆէյի պօշլայալըմ . . . նէ՞ եաբտընըզ:

Գարմէն. – Հաչա՛ սէվկիլի էմմիզատէմ, պէնտէնիզ լաթիֆէ իթմէ յօրում . . .

Տիւգ. — Բէք ալէա, նէ՞ եաբտընըզ պագալըմ . . .

Գարմէն. — Զօգ չէ յէրը եաբտըմ . . .

Մէրդումէն՝ մահիթապ կիսի կիւղել սիյմասը իւղէրինաէն՝ տէհշէթամիզ պիր պուլութ կէչիվէրտի:

Տիւգ տախի քէմալի հիտէթլէ,

— Ֆագաթ օ հէրի՞ֆ . . . հէրիֆ նէ՞ օլտու:

Գարմէն. — Հիտէթինիզի թէսկին խտի միւսիւ, պէն սիզէ օ ատէմի պանա իհտալէ խտինիզ ատմիչիտիմ. . .

Տիւգ. – (Մէսէրրէթ իլէ կէնիշ պիր նէֆէս ալարագ) չըզտան եանընըզտա՞մը տըր . . .

Գարմէն. – Էվէթ, չըզտան եէտիմտէ տիր:

Տիւգ, պու սէօզիւ իչիթտիկլինատէ՝ մէսրուրիյէթինաէն նաչի սէրի պիր հարաքէթ իլէ, Գարմէնին էլինի՝ քէնտի էլի իչինէ ալարագ չիտէթլէ սըզը վէրտի, վէ բէբէլէյէրէք,

— Հէր քիմ տախի օլսանըզ՝ մէմուլինիզտէն զիյատե պիր միւքաֆաթէ նայիլ օլաճաղընըզդա չիւպհէնիզ օլմա-

մալը տըր. իմտի՝ պէնտէն թալէպ իթտիկինիզ չէյ հէր նէ իսէ, չու անտէ վէրմէյէ հազըրըմ – տէտի:

Գարմէն, պիր սուրէթը զարիպէտե թէպէսսիմ իթտիքտէն սոնրա, սէրպիւլէնատէ՝ վէ ճիտտի պիր հալ քէսպ խաէրէք,

— Միւսի՛ւ, պէն սիզտէն պիր չէյ թալէպ իթմէմ, ֆագաթ մէզքիւր չըզտանը նա՞սըլ էլէ կէչէրմիշ օլտուղումը անլամայա մերագ իթմէյօրմուսընըզ – տէտի:

Տիւգ. – (Թիթրէք պիր սէտայըլա) նա՞սըլ էլէ կէչէրտինիզ . . .

Գարմէն. – Միւսիւ Տիւգ, պիլմիշ օլուն քի, ձէյմս Ուէսթէրն՝ պու չըզտանա ֆէվգէլատե էհէմմիյէթ վէրիյօր խտի:

Տիւգ. – Օնա նէ՞ չիւպհէ . . .

Գարմէն. – Ուէսթէրն՝ մէզքիւր չըզտանա՝ հայաթընտան զիյատե էհէմմիյէթ վէրիյօր խտի:

Տիւգ. – Հայաթընտան զիյատէ՞մի . . . էյ էօյլէ օլտուղու հալտէ նա՞սըլ ալագալտինիզ . . .

Տիւգ, մահզա կէօզինին ուճըլըլա, պիր թավըր մահճուպանէ իլէ պաչընը էյմիչ օլան Գարմէնի խաթիճվապ խիւյօր խտի, Գարմէն, զայէթ միւլայիմ վէ հալիմանէ պիր հալ իլէ պաչընը գալտըրուպ, թաթլը նիկեահընը Տիւգէ աթֆ իթտի. մէրգումէն նիկեահընտա պուլունան օ չուլէյի տայիմէ, վէ օ ախէչի քիսաթախանէ, պիր նէվի մահզունկիյէթ բէրաէսի իլէ մէսաթուր օլտուղու հալտէ,

— ձէյմս Ուէսթէրնի էօլտիւրտիւմ – տէտի:

Տիւգ, թարիֆի նագտակիլ պիր թէվէհհիւչ, վէ ագիմ պիր տէհշէթ հըսասըյըլա կէրիլէտի, վէ պէնզի քիւլ քէսիլէրէք,

— Ա՛հ սէֆիլ գարը . . . պիր ճինայէ՞թմի . . .

Գարմէն, թէքէպպիւրանէ պիր թավը իլէ պաչընը գալտըրտը, վէ Տիւգին սէօզիւնի քէսէրէք,

— Է՛վէթ միւսիւ Տիւդ, մէրդումը էօլսիւբտիւմ, պէր ճինայէթի էրթիքճապ էթտիմ, իքիմիզտէ միւսէլլահ (պիւնեալ) օլարագ այագ իւսթիւնտէ պուլունույօրըմըդ, վէ պէնտէնիզ, թամ իւչ տէֆա՝ քէնտիյի միւտաֆաա էթմէսինի էխթար էթտիմ իտի – տէտի։

Գարմէն, պէր մըդտար սիւքիւթ էթտի, վէ Տիւդ տաքի՝ ազիմ պէր միւլահազաթէ տալարագ, վուդու պուլան ճինայէթին, նէ տէրէճէյէ դատար քէնտինէ թէալիւգի օլաճաղընը հիսապ իտիյօր իտի։

Տիւդ, պու ֆիյլի դաթլտէն նէչաթ իտէն մուհասէնաթը, եանի ինտէլ դանուն քէնտիսինի եարըմ միլեոն-լուդ պէր էյրատէ սահիպ իտէճէք օլան սէնէտաթը տաքի թահոը թէֆէք.քիւրէ ալարագ, եարը մահզուզիյէթ, վէ եարը թէրէտտիւա իլէ։

— Փեաղըտալարը նէ՞ եաբտընըզ – տէտի։

Գարմէն, քէնտինտէն կէչմիշճէսինէ միւթէէսիր օլմաղըլա, կէօզլէրինի թաւանա տօղրու նասպ էթմիշ իտի. մէրդում, պու հալ իլէ Տիւդին տէտիյի սէօզիւ տույամաըզընտան, քէնտի մէգալէսինէ տեվամ իտէրէք,

— Ա՛հ միւսիւ Տիւդ, ձէյմս Ուէսթէրն ալիճէնապ՝ վէ պէօյիւք պէր զաթ իտի. պէնիմ վուրտուղում տարպէկէրէ գարշը, քէնտույի միւտաֆաա էթմէյէ թէնէզզիւլ էթմէյօր իտի, զիրա պէնի գատըն զանն իտիյօր իտի . . .

Տիւդ. – Նա՞սըլ . . . սիզ գատըն տէյի՞լմիսինիզ . . .

Գարմէն, թէճաճիւպ իլէ Տիւդին եիւզիւնէ պագտը, վէ մէրդումըն սուալինէ ճէվապ վիրմէյուպ, մահզա քէնտի սէօզիւնէ տեվամ պիրլէ,

— Է՛վէթ, պէնի գատըն զանն իտիյօր իտի. ֆագաթ պէն՝ քէնտիսինէ էրքէք օլտուղումը էվվէլտէն պիլտիրմիշ իտիմ – տէտի։

Գարմէն, պու սէօզլէրի՝ հալիմանէ, ֆագաթ պէր թավըը մէրտանէկի իլէ թէլաֆֆուզ իտիյօր իտի։

Տիւդ, թէճաճիւպ իլէ մէրդումը պաչտան այագա գատար սիւզմէյէ պաչլատը, վէ տէրհալ զիհնինի իչղալ իտէն մատտէյէ նագլը քէլամ իտէրէք,

— Փեաղըտալարը նէ՞ եաբտընըզ . . . – տէյի թէքրարլատը։

Գարմէն, գարիպէն վուդու պուլան հատիսէլէր իլէ մէչղուլ կէօրիւնիւպ, թէքրար Տիւդին սուալինէ ճէվապ վիրմէտի, վէ քէնտի սէօզիւնէ տէվամ պիրլէ,

— Է՛վէթ միւսիւ Տիւդ, էվէթ . . . Ուէսթէրն՝ մէրտ վէ խայըրխահ պէր զաթ իտի. մէրդում, սէվտիյի ֆամիլեայը կիրտասը սէֆալէթտէն դուրթարմադ իչիւն, հէր նէվի միւչկիւլաթը կէօղէ ալտըրարագ տէնիզլերի աչմըշ իտի . . . ֆագաթ չիֆայիտէ քի պէն, էլլէրիմ պէր սիլահա տօղունտուղունտա ատէթա տիվանէ օլուր, վէ քէնտիմի զայպ իտէրիմ . . . հօշ նէ հաճէթ, մէկէրչէ էօմրիւմին նասըլ կէչէճէյի, խամէյի դուտրէթ (աստուածաչնչին դրչով) իլէ եազըլմըշ տէյի՞լմիսիր . . . վէլհասըլ պու իշին պէօյէ օլաճաղը միննէլ դատիմ մուդաթրէր իտի . . .

Տիւդ, սապըրսըզլըդ էյմա իտէր պէր թավը իլէ օտաղընն տէրուննինի չիթապլա տօլաչըր, վէ կիւյա իթտիյի սուալին ճէվապընը ճէպրէն ալմադ իսթէյօր կիպի Գարմէնին էօնիւնտէ տուրուր, ֆագաթ անճագ պու թավը իլէ իքթիֆա իտէրէք տօլաչմասընա տէվամ իտիյօր իտի։

Գարմէն իսկ, կիւյա բիւյասը իչինտէ պէրի իլէ սէօյլէչիյօր կիպի, հալիմանէ սուրէթտէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Պէնիմ տամարլարըմտա ճէվէլան իտէն դան, օ պէօյիւք քիթապ իւլէյլտէ (գիշէրային դիրք) մուհաբրէր պուլունան միւնէվվէր նըշանլերի (այսինքն երկնից աստղերը) իսթիճվապ իտէն. զէվաթը մուազզամանըն գանընտան տըր . . . պէնիմ ապատ ճէտտիմ, լուչի ասիւմանը (երկնից երեսը) օգուտագ իլմինտէ բէք մահիր իտիլէր . . .

անլէրին իթտիկի իսթիխրաճաթի գաթան եանըլմայըպ, նօգ-
թասը նօգթասընա իճրա օլուր . . . պունլարտան լէքիսի,
եիւզէր ֆարսախ ուզագտան պէնիմ միւսթագպէլիմին նէ
օլաճաղընը, վէ սէրնիւվիչթիմին (ճակատագիր) նէ օլտու-
ղունը՝ բէք ալէա քէչֆ իթմիշլէր լտի. Է՛վէթ, վ՛ալլահ
չէհրինտէ (եահպէլ) նամ Ըսպանեալը իսթիյալ պիր գա-
տըն, պանա «չօճուղում, աէն էմնալի պուլունմազ մէրթէ-
պէտէ կիւզէլ օլաճագսըն . . . վագաա էվվէլ ֆուգարա
օլուպ հալի զարուրէթտէ պուլունաճագ իսէնտէ, ֆագաթ
պիրինի գաթլ իտէճէքսին, վէ իչթէ պու ճինայէթին
սայէսինտէ, Ըսպանեա գըրալընըն էն նազլըսը վէ սէվկի-
լիսի պուլունան մէչհուր ասըլզատէլէրտէն չօգ զիյատ
զէնկին, նաֆիղ, վէ հէր չէյի եագմազա միւգթէտիր օլա-
ճագսըն . . .» տէմիշ տիր:

Գարմէն, պու սէօզլէրի սէօյլէմիյինտէ, տէրունի տիլ-
տէն պիր ահը աէրա չէքի վէրտի . . .

Տիւգ, մէրգումըն էօնինտէ տուրմուշ օլտուղու հալ-
տէ, հիտէթու չիտէթլէ այագլարընը եէրէ վուրարագ,

— Ֆագաթ տիվանէլիք տիր պու – տէյի հայգըրտը:

Գարմէն, կիւյա Տիւգ տը Գօմֆանսըն միւտաֆէլէսի-
նէ, վէ կէօսթէրտիյի հիտէթէ էհէմմիյէթ վէրմէյօր կիպի,
եավաշ պիր սէս իլէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Խիւլասայի քէլամ, իսթիյար (եահպէլին) պա-
նա տէմիշ օլտուղը սէօզիւն նէթիճէսի պունտան ի-
պարէթի իտի, չէօյլէքի, Ըսգօչիյա մէմալիքինտէ վագը
(Հիկկանա) տաղլարընտա միւթէմէքքիւն, «Բուս էվլատը»
տէնիլէն (ձօն վ.օհռ) նամ մէչհուր քիաչիֆ, պիր կիճէ պէնի
ճիւպպէսի ալթընա ալըպ, վէ մէվղուն (ոտանաւոր) օլա-
րագ՝ չու կէօնա իսթիխրաճաթտէ պուլունմուշ տըր:

«Ինէն օ տէրէճ կիւզէլսին քի, հաղրէթի Ա.տէմ (Ա.դամ)
սէնի կէօրմուշ օլայըտը քէնտի աչգու սէվտասընը զանն
իտէճէյի կիպի, Հէվա (Եւայ) տախի, հըսս իթտիկի մու-

հապէթի՝ սէնտէն կիղլէմէյէ ճահա իտէճէք, վէ սէնի
գըսգանաճագ իտի . . . իչթէ գարանլըգտա պիր աատէմ
կէլմյօր, ալ խանչէրինի՝ վէ հէման կէլէն աատէմին կէօյ-
սիւնէ սաբըյը վէր, մէրգում էօլտու, սէն տախի զէնկին
վէ նաֆիղ օլտուն. հիւքմու գաատը պէօյլէ տիր, հէրքէս
քէնտի գաատըի հիւքմիւնճէ իմրարը էվգաթի իտէր. զէր-
ըէ գաատար վիճտան պիհուղուրլուղու հըսս իթտիքսիզին՝
ճինայէթի իրթիքապ իթմէք, սէնին գաատըրինին հիւքմի
տիր . . . իրթիքապ իթտիկի ճինայէթի իչիւն, ըզհարը նէ-
տտամէթ (զղջում յայտնել) իթմէ յէ վագթին օլմայտագ
տըր, չինըի օ ճինայէթին սայէսինտէ զէնկին, նաֆիղ, վէ
գուտրէթի օլաճագսըն. սէնին էօմրիւնին նիհայէթի խու-
սուսընա քիմ մէտուլ օլապիլիր . . .

Տիւգ, Գարմէնին պու սէօզլէրինի՝ թէճճիպ վէ մէ-
լուդ իլէ տինլէյօր լտի. Գարմէն իսէ, պաչընը էլինէ տա-
յաթմըչ, վէ աատէթա բիւյա կէօրիւյօր կիպի սէօզիւնէ աէ-
վամ պիրլէ,

— (Եահպէլ) իլէ, (ձօն վ.օհռ) պիրի Ըսպանեատա, վէ
տիկէրի Ըսգօչիեատա, իբխիսինին տախի սէօզիւ պիր . . .
հանի բէտտա օլունմազ պիր հազըգաթ . . . պու աատէմլէ-
րին մալընը օլտուգլարը իդթիխտարը քիմ բէտտա իտէպիլիր,
ճէնտապը Ա.լլահ, միւսթագպէլինի բէրտէսինի գալտըրըպ,
նէ վագը օլաճաղընը պունլարա պիլտիրմիչ տիր . . . ա՛հ
թագսիր՝ թէճտպիր իլէ թագնիր օլամազ, գաատըր հիւքմ
իտէր, վէ լինաան տախի՝ պու հիւքմէ միւթապաաթի իթ-
մէ յէ մէճպուր օլուր . . . պէն չօգ ֆագըր իտիմ. . . պա-
ղէն խըտմէթինիդտէ միւսթախտէմ օլան Պիւռնըն, պանա
իհալէ իթտիկի մէմուրիյէթի՝ քէմալի նէֆրէթի իլէ կյֆա
իտէրէք, զէվճէնիզ մատամ Տիւչէսի գօլլայօրլըտըմ . . .
ա՛հ կիւզէլ պիր գաատընըն՝ ճիւմլէտէն սէվիլմէ յէ խթիհ-
գագը օլմալը տըր . . .

Գարմէն, պու սէօզլէրի սէօյլէմիյինտէ, կէօզլէրի տա-

խի պիր չուլէ իլէ իշխիալ օլմայա պաշլատը, վէ խահիշ իլէ իլավէյի մէգալ իտուպ,

— Պիր վագըթ, կէնճ պիր գըզ կիպի տուտագլա-ըմտա թէպէսսիւմ օլտուղու հալտէ (Թամըլ) Պուվա-ըրնտա . . . լադա իտէրէք ահալիյի էյլէնտիրիր իտիմ. . . նակէհան (եահպէլ) իլէ (ճօն Վ.օհոըն) քէշֆ իթտիքլէրի սա-աթ վուրտու . . . օ առէմ կէլտի, պահա վէ եախօտա թէսա-տիւֆ, սիլահսըզ էլիմէ պիր խանչէր վաղ իթտի . . . վէ պէնտէ անը վուրուպ էօլտիւրտիւմ . . .

Տիւգ, քէնտինի պիր ճինայէթը միւտհիշ իլէ դըսմէն իթհամ իտէն պու «էօլտիւրտիւմ» քէլիմէսինի իշիթտի-յինտէ, իքինճի աէֆա օյտրադ պաշտան այաղա գատար տիթըրէյէրէք՝ էօնիւնէ պագմաղա մէճպուր օլտու:

Մումանլէյհ, կէօղէրինի գալտըրտըղընտա, Գարմէ-նի, վէ տահա տօղրուտու, Բալէ-Րօատալտաքի տէլիգան-լըյը, պիլա հարաքէթ, սէհի, վէ կէօղէրի քիպրու ղու-բուր չուլէսի իլէ միւշթէյիլ օլտուղու հալտէ՝ գարշուսընտա տիքիլիպ տուրտուղունը կէօրտիւ:

Գարմէնին թէքմիլ վիճուտի, ճէսարէթ, թավրը մէր-տանէկի, թէրէպպիւր, ֆուրթուլտուղտուղ, թարիֆի ղայրի գապիլ հիւնի մէլահաթ, վէ սերֆիրապլըգ իպրագ իթ-մէքլէ, մէրգումըն չու հալի կէօրէնլէրինն տէհչէթու իհթի-բարընը մուճիպ օլույօր իտի:

Գարմէն, Տիւգին եիւղունէ հաքիմանէ պիր հիկմատ աթճ իտուպ, խաճիճ վէ հալիմ պիր սէս իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Հէրնէքի օլտու իսէ օլտու պիթտի . . . հիւքմի գա-տէր եէրինի պուլտու . . . պու ճինայէթի իրթիքապ իթ-տիյիմ իչին ասլա բէչիման տէյիլիմ, պիրա եէթէր քի՝ վուգու պուլան խաթխորաճաթըն նըսֆը իճրա օլտու . . . ֆագաթ պագը գալանըն իճրասընը տախի կէօրմէք իս-թէրիմ . . . պէն՝ օ առէմի էօլտիւրտիւմ. . . վէ շու անտէ

արթըգ ղէնկին, նաֆիղ, վէ միւթթէֆիր պիր հալտէ պու-լունույօրում . . . իմտի Տիւգ ճէնապլէրի, արթըգ՝ քէնտի ասըլզատէ ագրապասը պուլունան կասթօն տը Մայլըբ-բէյէ, ֆամիլեասընա այըտ օլան էվրադը, նէ՞ եաբաճա-ղընը սօրմամալը տըր զանն իտէրիմ – տէտի:

Միւսիւ տը Գօճանս, պու սէօղիւ իշթիտիյինատէ, էվ-վէլա պէնզի քիւլ քէսիլտի, վէ պատէհու գանը գաֆա-սընա սըչրայարագ՝ պիտթէտըրիճ եիւղէրի աթէչ կիպի գըզարմայա պաշլատը:

Պու արալըգ՝ Տիւգ իլէ թագլիտ Մարգինին նիկեա-հը, եէքտիկէրէ միւսատէմէ իթմէքլէ, Տիւգ, պու նիկեա-հէ մուգավէմէթի իտէմէյուպ, պաշընը էօնիւնէ տօղրու էյմէյէ մէճպուր օլտու:

Գարմէն, շու վէչհ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իթտի:

— Սէվկիլի էմմիգատէմ, պէն, օ Մարգի կասթօն տը Մայլըբրէյիմ քի, էլեէվմ սահիպի պուլունտուղունուզ պէչ եիւզ պին ֆըրանգ լյրատ, քեամիլէն պէնիմ հագգը սա-լիհիմ տիր . . .

Տիւգ, ասլա պիր հարաքէթ իթմէտիյի կիպի, ճէվապ տախի վիրմէյուպ սիւքիւթ իթտի:

Մէրգումի, մէմուլին ղայրի վէ սուբէթը թէհտիտանէ-տէ (սպառնալից) պաշլանմըշ օլան պու միւտաբէպէյէ՝ մուգապէլէ իթմէք իչին, բէրիչան զիհնի իչինտէ սիլահ-լար արայօր ըտը:

Իշթէ պու ճէսուր վէ գուտրէթլի առէմ, պիր թէհ-տիտաթը միւտհիշէ ալթընտա էգիլմէքլէ, մալիք օլտու-ղու գուվվէյի պէտէնիյէսի, ագլու ղէքեավէթի, քիպրու ղուրուրը, ճէսարէթի, վէ կէչիրմիշ օլտուղու խօտրէսէն-տանէ պիր էօմրիւն սայէսինտէ քէսպ իթտիյի միւճէյրէպ-լիյի, հիչ պիր չէյէ հարամյըպ, քէնտիսինի՝ Գարմէնին հիւքմի թահտընտա, ղէնճիրպէնտա պիր էսիր զանն իտի-յօր իտի:

Գարմէն խէ, պիլաքիս միւթէքէպպիր, վէ սերպիւլէնատանէ պիր թաւը քէսպ իթմիշ իտի. մէրդումէն թէնասիւլը էնատմը, հալի չէպապէյթէ (երիտասարդական) մախսուս օլան թարիֆի ղայրի գապիլ հիւսնիւ մէլահաթը, էթվաբը ճէսուրանէսի, վէ ֆիսունկէր նիկահընէն, կեահ թէհտիտամիշ, վէ կեահ հալիմանէ չուլէսի, Տիւգը մուսահիլէ յհի պիւսպիւթիւն թէսխիր խոյօր իտի։

Տիւգ, հըսա իթոսիլի տէհշէթու հայրէթինտէն նայի, ուղուն պիր միւտէթ սիւքիւթ իթոսիքատէն սօնրա, ազիմ պիր ղայրէթ ըզհարըլըլա պաշընը գալտըրտը, վէ րագիպինին եիւղիւնէ պագարագ՝ պիր հալի պարիտանէ իլէ քէլամա ազաղ պիրլէ։

— Գարը, վէ եա էրքէք, եանի նամուսընը ղայպ իթմիշ պիր գըզ, վէ եախօտ հայլազ պիր տէլիգանլը, վէյհասըլ հէր նէ օլուրսանըզ օլունուզ, պուրալարըն պէնճէ չօգլուգ էհէմմիյէթի եօգ տըր... պիր օտաճըզըն տէրսունինտէ, պիչարէ ատէմին պիրինի գաթլ իթմիշսինիզ, պու խսէ, ճինայէթ մահքեմէլէրի իլէ սիզին պէյնինիզտէ թէսվիյէ օլունաճագ պիր մատտէ տիր... անճագ պանա այըտ օլան մատտէ չու տըր քի, պէնճէ գըյմէթի տէրքէար օլան էվրադը ղապթ իտէրէք իատտէ իթմէք իսթէմէյօրսունուզ... իմտի ըչճա իտէրիմ, սիզէ ասլա եադըշմայան պու իսթիհզաքէարի սէօղլէրի պէրթարաֆ իտինիզտէ՝ ճիատէն կէօրիւշէլիմ... Ուէսթէրնտէն ղապթ իթոսիյինիզ էվրադը, պանա՝ դաչա սաթմադ իսթէյօրսունուզ... – տէյինճէ, Գարմէն պարիտ պիր հալ իլէ,

— Պէշ միլեօն ֆըրանգ իսթէրիմ – տէտի։

Տիւգ, թահրիրանէ պիր թարղըլա ումումղլարընը գալտըրը, վէ արգասընը Գարմէնէ չէվիրմիշ օլսուղու հալտէ։

— Էն չօղու իքի՝ եա իւչ պին ֆըրանգ – տէյու մըրրընտանտը։

Գարմէն, եախօտ թագվիտ Մարգի, թէքրար սանատէսինտէ օթուրուպ պաճագլարընը իսթի իսթէք գէյտու. մէրդումէն սիյմասը թէպտիլ օլմադըգա միւսթահզի պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի, վէ տօտագլարընտա միւտհիշ պիր թէպէսսիւմ օլսուղու հալտէ,

— Վա՛յ միւսիւ Տիգ... տէմէք օլուր քի պէն սիգատէն զիյատէ սախի (առատաձեռն) վէ ալիճէնապ իմիշիմ, զիրա՝ թէքմիլինի սիզատէն թալէպ իթմէյէ միւգթէտիր օլտուղում վարիտաթըն, իբի եիւզ էլլի պին ալթունընը սիզէ թէրը խոյօրսում... – տէյու ճէվապ վէրտի։

Տիւգ. – (Հիտէթի իլէ) պանա պուգատարընը՞մը թէրը խոյօրսունուզ...

Գարմէն. – Էվէթ, չիւնքի էվլատընըզ օլմատըգընտան չէրան սիզին վարիսինիզ պէնիմ։

Տիւգ, ատէթա գուտուրմուշ բէյճինկ կիպի պիր հիտէթու չիտէթ ալամէթի իպրաղ իթտի, վէ թագվիտ Մարգի տախի, տայիմա իսթիհզա իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտտէրէք,

— Ախալէթլիս էմնիյատէմ, պէնատինիզ՝ սիզատէն հէր հալտէ հիւսնիւ գապուլույէթ կէօրմէյէ հադգըմ վար իտի... տօղրուսը՝ սիզին եէրինիզտէ պաշգալարը օլաջըտը, ձէնատալ հադգա թէշէք.քիւր իտէճէքտի... զիրա Ալլահ, մահզա քէնտի լութֆու ինայէթի իլէ սիզէ պիր էվլատ կէօնտէրմիշ տիր, իսմի արիզու ամիդ օլարագ ատընըն հադգընտա տիւշինմէնիզի րէճա իտէրիմ – տէտի։

Միւսիւ տը Գօլբանա, ֆուլթուրսուղ վէ միւթէսէսիմ (ժպտադին) պիր սուրէթ քէսպ իթմէք իչին, քիպրու ղուրուրունը թէրը իտուպտա, իոչ պիր հալի սէպավէթի լյմա իտէր օլան եալանճը Մարգինին սկյմասընը, պիր տագըդա գատար թէտգըդ իթտի, Մարգի տախի՝ խաֆիֆ պիր սէտայըլա սէօղինէ տէվամ իտէրէք,

— Թատճիսպ օլունաճագ հալ, մէմնուն օլաճաղընըզ եէրտէ, պիլաքիս մահղունիյէթ կէօսթէրիյօրսունուզ...

Է՛վէթ, հաթաա սիզի իլէ պէրաապէր պուլունմագ չէրէֆի իլէ միւշէրրէֆ օլաուղումանա պէրի, էքի տէֆա օլույօր քի, հէման իւղէրիմէ հիւճիւմ իտուպտա, պօղազըմը սըդաճագ կիպի պիր հալտէ պուլունույօրսունուզ. ֆիլհագըգա միսիս Տիւդ, պունտա էքի մուհիմ մաատէ վար, հա օ ողը քի, մաէպպէրլիկինիզի ղայպ իթիրէճէք տէրէճէաէ սիզի գօրգուտույօրում . . . վէ հախօտ՝ պուլունտուղումուզ հալին վէխամէթինի՝ էլան սիզէ անլաթմայա միւգթէիր օլամամըշըմ – տէֆիլինաէ, Տիւդ, թէքրար պիր թավըր թէքէպպիւր քէսպ իտէրէք,

— կէրէք պիդղաթ քէնտի մէնֆաաթըմը կէօզէթմէք, վէ կէրէք սիզի աճըտըղըմ իչիւն պու մէսէլէյի՝ պիր ան եվվել գաբամագ լուղումունը հըսս իտիյօրում . . . հէր նէ հալ իսէ, արթըդ իչէ խիթամ վէրէլիմ, պէն՝ պիր տիվանէլիք իտէճէք գաատար ղէնկինիմ. . .

Տիւդ, պու սէօզիւ սէօյլէտիքճէն սօնրա, ադըր ասղըր Հազրխանէսինէ տօղրու կիտիպ՝ տէրէկլէրին իչինէն պիր տէմէթ պանգա գայմէսի ալտը, վէ օ անտէ, քէմալի ֆուֆաուրսուզլուգլա մերմեր կիպի պէյազ էլլէրինի, խաչվարի տիպի իւղէրինէ վաղ իթմիչ օլան տէլիգանլըյա թագտիմ իտէրէք,

— Պու գայմէլէրի ալընըզտա, չըզտանը պանա թէսլիմ իտինիզ – տէտի։

Թագլիտ Մարգի, հէյքէլ կիպի պիլա հարաքէթ տուրույօր իտի, վէ Տիւդ տախի սէօզիւնի թէքրար իտէրէք,

— Ալընըզ – տէտի։

Մարգի, հանի Գարմէն, հերմի տաէթ պինէր ֆըրանգուզ պանգա գայմէլէրինի ալըպ աթէչին իչինէ ֆըրըլատը վէրտի։

Տիւդ, պու հալի կէօրիւնճէ՝ հայրէթինտէն տօնա գալտը. ֆիլվագը՝ օրթա հալը պիր էանագըն, սաատէթը հալինի թէէմին իթմէյէ քեաֆի օլան մէպլագըն, պիր գաչ

սանկիչ զարֆընտա աթէչին իչինտէ հանըպ մահվ օլտուղունը, քէմալի էնտիչէ իլէ թէմալա իտիյօր իտի. Գարմէն, սօն տէրէճէ պիր հալի պարիտանէ իլէ քէլամէ ազագ իտուպ,

— Միսիս Տիւդ, Ուէսթերնին չըզտանը, լուԹֆէն պանա իհսան պույուրտուղունուզըն իւչ տէօրթ միսլի գաատար պիր մէպլագը հավի տիր . . . մէպլագը մէղքիւր իսէ, անճագ պանա ճէպ հարճլըղը օլապիլիր . . . չիմոի՝ լուԹֆէն տէյէճէյիմ սէօղլէրի, տըդդաթը թամամէ իլէ տինլէմէնիզի ըէճա իտէրիմ. . . մէղքիւր չըզտանըն տէրտունինտէ, պէնտէնիզին ասալէթը զաթիյէմի թաստիգ իտէր եվրադը ըէտմիյէ մէվճուտ օլտուղտան մաատէ, պիր թադըմ մէքԹուպլարտա վար քի, պունլար տախի, պանա՝ վէլատէթիմտէն պու անէ գաատար կէչիրմիչ օլտուղումէ էօմրիւն հէքեայէսինի, վէ տերկիւզէչիի (արկած) էօյրէթմիչ օլմադըլա, արթըդ . . .

Տիւդ. – (Գարմէնին սէօզիւնի գաթի իտէրէք) տէմէք քի հալա օ իւմիւտ իլէ բերվէյտէ օլույօրսունուզ։

Գարմէն. – Հա՛յ հա՛յ ասալէթլիւ էմմիզատէմ . . . օ խուսուստա միԹէէմմինիմ. . . ֆագաթ ֆարղ իտէլիմ քի, մահքեմէյը, հէտիմտէքի միւնԹազամ վէ միւսատտագ էվրադա էհէմմիյէթի վգրմէյուպտա, պէնի հադգըմտան սաքիմ իթմիչնէը . . . է՛հ նէ պէյլս վար, պէն երինէ օ հալտէ պիր չէյ ղայպ իթմիչ օլմամ. . . նէթէը քի չըզտան հէտիմտէ դալաճագ, վէ պէն իսէ՝ Մայըրըն խանէտանը ասըլ վարիսէլերինին քի՛մ, վէ նէ՛ըէտ օլտուդլարընը բէք ալէտ պիլիրիմ. . .

Տիւդ. – (Թաաճիւպ իլէ բէբելէյերէք) պիլի՛յօրմուսունըզ . . .

Գարմէն. – Է՛վէթ տեվկիսի էմմիզատէմ, բէք ալէտ պիլիրիմ, վէ հիչ չիւպհէմ հօդ քի, կէրէք հէմ չէօհրէթիմ օլան ասըլ կէնճ Կասթօն, վէ կէրէք մումտիլէյհինի բէտէրի, սիզին՝ գապուլ իթմէք իսթէմէտիյինիզ Թէքլիֆի, ան-

լերին՝ քեմալի մեծամունկլեթլե գապուլ խոճեքլերինի, մա-
լիք օլաուղունուզ տիրայեթ սայեսինտե, բեք գօլայ քեշֆ
խոճեֆեյինիզի տախի ըանա պիլիրիմ. . . վե իշլեթ պու հալ
իլե ինի նիւզ եղլի պին ֆըըանգ իյրատըմ օլաճագ, պա-
խուսուս՝ մաղաուր պիր ֆամիլեանըն, էօզ պէէօզ հադդը
սաբիհի օլան պիր վարիտաթը ճեսիմեյի, քենտիլերինե ի-
ատե իթմեքլե ինսանկյեթե խըտամեթ, վե պիր վազիֆեյի
մուգատտեսե կյֆա իթմիշ օլաճաղըմ քի . . .

Ցիւգ. – (Հիտեթ վե հեյեճան իլե Գարմէնին սէօզիւ-
նի քեսերեք) ա՛հ պիլիյօրսունուզ էօյլէ՞մի . . .

Գարմէն. – Էվեթ, ասալեթլի էմմիզատեմ, պունլարըն
ճիւմլեսինիտե պիլիրիմ. ալելխուսուս, հ էր չեյին ադսի հա-
լինի տիւշինմեք քեարը ադիլ օլաճաղընտան, եէտը ա-
ճիզանեմմե, լուզումը թագտիրինտե քենտիմե սիբեր ի-
տեճեք գալդան կիսի պիր չեյ պուլունմագտա տըր քի,
հադդընըզտա օլան էմնիյեթիմի սուլի իսթիմալ իթմեք
իսթեհսիլինիլ հալտե, վե եախօտ՝ մահբեմեյեր պենի չե-
քիշտիրտիքլերինտե . . . իյճապը մասլահաթ՝ մեզքիւր գալ-
դանը իսթիմալ իտեճեյիմ. հադըգաթէն միւսիւ Ցիւգ,
սիզ պու ճինայեթ խուսուսընտա, տօղրուտան տօղրույա
տեյիլ իսետե, տօլայըտան օլսուն մեսուլսընըզ, գիրա տիւն-
քի կիւն, Բալե-Բօայալ կիւզերկեահլարընտա, գօշա գօշա
ղարիպ պիր սայտու շիքեարե (սրսըղդուքիւն) շիթապ իթ-
տիյինիզ, պեչ նեֆեր էշխաս՝ չեհտաեթի իտեճելերտիր...

— Պունտան գաթինաղար, (ֆըրեր բըրօվանսօ) լօ-
գանթասընըն ուշաղը տախի, ագճեսի թագտաֆընըզտան
թեմիյե իսիլմեքլե, պիր տաեվի տարխօշ իթտիյինիզե տա-
յըր չեհտաեթի իտեճեք տիր. օ պիչարե տաեմքի, մահալի
մեզքիւրտեն իքի տաւըմ էօթեեսե՝ բըշադլա վուրուլուպ
գաթել իտիլտի:

Ցիւգ, Գարմէնին իթտիյի պու իթհամաթը միւտիհ-

շեյի տուլումճա, պաշտան այադա գատար տիթրեմի, վե
պողունուզ պիր սետայըլա,

— Ա՛հ, ճեհենեմքեարի պիր հալ տըր պու – տեյու
հայդըրտը:

Գարմէն. – (Ոէօզիւնե տեվամ իտերեք) եվեթ, ասա-
լեթլիս էմմիզատեմ. . . . հաթտա հալի նեզիտե (հոգե-
ւարք վիճակի մէջ) պուլունան պիր խասթանըն՝ էճել հա-
թադը հանընտա ճասուսլուգ իճրա իթտիրտիյինիզ զա-
թըն տախի . . .

Ցիւգ. – (Թելաշ իլե Գարմէնին սէօզիւնի գաթի իտե-
րեք) ժօզեբէնի թանը՞յօրմուսընըզ:

Գարմէն. – Էվեթ սեվկիլի էմմիզատեմ, տօգթօր ժո-
զեբէնի բեք ալետ թանըրըմ. . . իմտի հիչ շիւպհեմ եօգ
քի, իրթիքապ իթտիչ օլաուղում ճինայեթի սիզե թահ-
միլ իթտիքաեն մատե, քենտիմի տախի բեք գօլայ միւ-
տաֆտա իտեճեյիմի անլատըչ օլմալըսընըզ . . .

Գարմէն՝ այադա գալդը, վե այինեենին էօնիւնե վա-
րըպ՝ էլլերի իլե քեաբիւլլերինի թահար ինթիզամե ալ-
տըգտան սօնրա,

— Էհ սեվկիլի էմմիզատեմ, արթըգ՝ սիզի թահիլ
իթտիյիմ իչիւն աֆֆընըզը իսթիրհամ իթտիքաեն պաշգա
պուրտատա պիր իշիմ գալմատը . . . եէքտիկերիմիզե տօսթ-
մը յըղ – տեմի:

Ցիւգ. – (Իշիտիկիր իշիտիլմեզ պիր սետայըլա) նէ՞ եաբ-
մադըղըմ լազըմ տըր . . .

Գարմէն. – Եաբաճաղընըզ բեք ճիւզի, վե բեք գօ-
լայ պիր չեյ տիր . . . պունտա պիր խօշամետի (բարի գա-
լուստ) մեքթուպը եազտաճագ, վե ապրատալըղընմըզը միւ-
պեյհեն (յայանոպ) եվրադը, սիզե իրայե իթտիյիմ իչիւն
պեյանը թեշեքքիւր իտեճեքօնինիզ, պենտեհենիզի, տայիմա
«սեվկիլի էմմիզատեմ» թեմամեն իտեճեյինիզ կիպի, միհա-

սիպ կէօրտիւլիւնիզ հալտէ, պաղը լաշ սէօղլէր խոթխմալ
ընդմէնիզ տախի չարթ տըր . . .

Տիւգ. – Բէք ալէտ, տէտիկընիզդի եաբաճաղըմ . . .
սօնրա,

Գարմէն. – Սօնրասը իլէրիսի պու գատար տըր . . .
պու մէքթուպ էլլէրինիզդի պաղլայաճագ, վէ սիզի ալէյ-
հիմտէ պիր չէյ եաբմաղա ղայրը միւգթէտիր պիր հալէ
գօյաճագ տըր . . . խոտի սէվկիզի էմմիզատէմ, չէքմէճէ-
նիզտէ մահճուզ պուլունան, վէ Մայլըրըզ խանէտանը կյ-
րատընտան հադդըմա խասպէթ խէյն հիսսէյի վէրմէնիզդի
Թալէպ խոէրիմ . . . ինշալլահ եվինէ կէօրիւշիւրիւշ . . .

Տիւգ տը Թօմբանս, պէնզի պէթի քիւլ քէսիլմիշ օլ-
տուղու հալտէ, Մարգի իլէ Գաբընըն մապէյնինտէ տու-
րույօր իտի. մէրգում, զապթ օլունմազ հիտէթի, վէ Մար-
գի հադդընտա հըրս իթտիկի խուսուսմէթը ֆէվգէլատէսի
իլէ տէհղիթամիլ պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի:

Մարգի՛ հանի Գարմէն, Տիւգին հանընտան կէչտիկի
էնտատէ, Թարիֆի ղայրի գապիլ պիր Թէհտիտ իլէ էլինի
մէրգումա ուզաթտը:

Տիւգ, Գարմէնին էլինի ԹուԹատու, վէ ատէթա վահ-
չի պիր ճանտավար կիպի խըրլայարագ, մէրգումը՝ կէօյսիւ-
հէ տօղրու չէքիպ սըղը վէրտի. հապաճաղը մէքթուպըն,
քէնտի քէնտիսինի Գարմէնին էլինէ Թէսլիմ խոէճէք օլ-
տուղունը, վէ մէրգումըն ղէնճիլպէնտա պիր էսիրի օլաճա-
ղընը, էյիտէն էյի անլատտաղա պաշլամըշ իտի:

Պալատէ վասֆի իթտիկիմիզ մէնզարէտէ հէր քիմ հա-
ղըր պուլունմուշ օլայըտը, ճէսուր, վէ բէհլիվանքեարի
պիր գուվվէթէ մալիք օլտուղը Տիւգ տը Թօմբանսըն բա-
ղուլերի էյինտէ օլան, օ կիւղել տէլիգանլընըն, հէր վէյհ
իլէ քէսպը մուզաֆֆերիյէթ իթմիշ օլտուղունա չիւպհէսիզ
գալմայաճագտը. Տիւգին, Գարմէնի՝ էօյլէ գուտուրմուշ-
ճասընա, վէ ատէթա չըտըրմըշ կիպի պիր հարաքէթ իլէ

սըգըշտըրտըղընա նէզարէն, մէրգումը էօլտիւրմէք իս-
թէտիյի անլաշըլըյօր իտի:

Յագաթի նասըլ քի պիլիրիզ, Գարմէնին՝ գատիֆէ կիպի
նազիք վէ եումուշագ վիճուտի իչինտէ, պիր գուվվէյի մէր-
տանէկի միւսթէֆի օլմաղըլա, գօլտարընընը՝ չէլիք կիպի
գավի սընըրլարընը կէրէրէք, Տիւգին բազուլերի իչինտէն
գուրԹուլտու:

Տիւգ, պու գուվվէյի ֆէվգէլատէյէ Թապալէր օլա-
մայուպ նէֆէսի քէսիլտի, վէ հէման պիր Թարաֆա տօղ-
րու եըգըլմագ իւզրէ իքէն, կիւճ հալ իլէ մուվազէնէսինի՝
պուլարագ, մէյուսանէ, վէ կէօղլերի էօլիւմ Թէհտիտա-
Թըյըլա ատավէթի գըղըլճըմլարը սաչարագ, Թէքրար՝ գա-
բու իլէ Գարմէնին արասընա կէչիպ տուրտու. միւսիւ տը
Թօմբանս, Թագլիտ Մարգինին՝ մահալի մէզքիւրտէն սաղ
տըշարը չըգմասընա, պիր վէչհ իլէ րազը օլամայօր իտի:

Պու էնատէ, Մարգինին էլի՝ կիչմիշ օլտուղու Բօլօ-
նէզ ուտուպի էլպիսէօնին իչէնմիշ տիյմէէրի արասընա
կիրմէքլէ, իւք կիճէսի՝ ՈւէսԹէրնին կէօյսիւնէ սաբլամըշ
օլտուղու ալԹուն սաբլը ղարիֆ խանչէրին եարըսը, կէօյ-
սիւնտէն տըշարը ֆըրլատը իսէտէ, եվինէ տէրհալ էլպիսէ-
սի իչինտէ ղայպ օլտու:

Գարմէնին չաԹըլմըշ գաշլարը կէվչէտի, վէ տուտագ-
լարը իւզէրինտէ միւսԹահզիեանէ պիր Թէպէսսիւմ կէօ-
րիւնտի:

Գարմէն, ումուղլարընը գալտըրտը, վէ հագարաթլէ
միւսԹէֆիֆ պիր ըրգագաթ իլէ Տիւգին եիւգիւնէ պագտըգ-
տան սօնրա, աչըգընտան հադարաթ կէօրմիւշ պիր աչիֆ-
Թէնին հալինէ քէսպ իտէրէք, Շիմինէնին եանը պաշընտա
ասըլը օլան չընղըրադըն իրինի չէքի վէրտի:

Զընղըրագ չալընտը, վէ տէրագաթ միւսիւ Տիւգ տը
Թօմբանսըն օտա ուշաղը կէօրիւնտի:

Մարգի, գուվվէթու իգԹիտարընը էլինտէն զապթ

իմմիչ օլտուղու լադիպինին՝ էօնիւնատէն կէչիպ, վէ մերդումը սուրէթը լաիւպալանէատ (մուերմական կերպիւ) սէլամլայաբագ,

— Սէվկիլի էմմիզատէմ, մուսաատէնիզլէ, վէ զաթը ալինիզի թէբրար կէօրմէք արզուսուլլա սուզան օլտուզում հալատ նէզանինիզատէն մուֆարէդաթ խայօրում . . . մէքթուպումը ունուդմայընըզ . . . – ափմէքլէ սըչարը չըգաը :

Տիւգ ու Գօմբանս, Գարամէնին՝ խաֆիֆլիքլէ արաս պասընա սըչրատըզընը, վէ մեղքիւր մուղէյիէն արապասնըն՝ քէմալի սիւրաթիլ եօլա ըէվան օլուպ, կէօղտէն նիհան օլտուղունը բէնէչերէատէն թէմաշա խայօր խաի :

Գարամէն, իրթէսի կիւնի քէմալի արզուլլա պէքլէտիի մեքթուպը ալտը, վէ օ կիւնատէն պաշլայարագ, Տիւգ իւչ թադիա Մարգի, եէքտիկերինէ՝ ատէթա պիր ադամապա կիպի մուամէլէատ պուլունատուլար . . . . . .

Տիւգ ու Գօմբանս, հալընըզ 1826 սէնէսի Գարնավալըն Սալը ադշամը՝ իհթիյար իմմիչ օլտուղու զայլէ իւչ դաբնայուպ, պաշդա զայլէլերի տաիի վար խաի :

Նասըլ-քի սէմիչիզ, Տիւգ ու Գօմբանս, դէվճէսինատէն այրը օլարագ պիր էօմիւր կէչիրիր խաի . պու իչի դէվճու դէվճէ, պիրիպիրլէրինին սէվտիքատէն սօնրա, եէքտիկերէ ադամ պիր խուսումէթ իմմէյէ պաշլամըշլար խաի . էղճիւմէ Տիւգ, դէվճէսի հադգընատա դըսդանճըդ հըսա խտեր, վէ մէղպուրէատէն մատէ՝ պիր թադըմ մահպուսպէլէրին աշդու սէվտասըյլա էվգաթիկիւզար օլուր խաի քի, պու պապատէ Տիւգին մահրէմի էտրարը պուլունան Պիւրօ, էվին իչինատէ պիր ճասուս, վէ աբշարըտա ատի՝ ալ քէօրէյի (րօլուն) իճրա խտյօր խաի :

Մատամ Տիւշէս, մերհամէթսիզ՝ վէ զալիմ պիր ճէպպարատէն գօրգունլաճաղը կիպի, միւաէթը մէտիատէն պէ-

րու դէվճինատէն գօրգմուշ, վէ Թայիֆէյի նիհայէ մախսուս օլունա կէլէն օ մէհարէթու մէլէքէ սայէսինատէ, քէմալի իհթիյաթ վէ իհթիրազ իլէ տավրանմըշ խաի. մէղպուրէնին, տայիմա՝ վէ սըգ սըգ թէպտիլ իմմէք չարթըյլա պիր աչըգը պուլունուր խաիքի, դէվճի, պու խուսուսատա չիպհէյէ վարմըշ, վէ մատամ Տիւշէսին՝ հէր պիր թավրու հարաքաթընը թէճէսսիս իմտիրմիշ իսէատ, պուճիմիէ, միսիս Պիւրօնըն՝ իմիխազ իմտիյի պունճա թէատապիրի մահիրանէ պէր հէվա օլուպ, մէղպուրէնին աչըգընը պուլմադ միմքիւն օլամամըշ խաի :

Մատամ Տիւշէսին, պու խուսուսատա իմիխազ իմմիչ օլտուղու թէատապիրի մահիրանէյի՝ թադաթիր իմմէմիզ էլղէմ տիր, ֆագաթ պու հալ՝ ուղուն միւատէթ ատէվամ խատմէդ օլուպ, մէղպուրէ՝ կիւնիւն պիրինատէ աչըգատան աչըղա՝ ըղհարը տերսան աչգ իմմէյէ չէքինմէմիշ խաի :

Մատամ Տիւշէսին գալպինէ հիւքմ խտէն աչըգ, պիղդաթ Լէօն Տիւշէսնէլ քէնտիսի խաի :

Հէրքէս պու մատատէատէն պահս իմմիչ օլմաղըլա, Տիւգ տաիի քէտամիլէն իչէ ակեատ օլտու : վէ տերքէճէյի նիհայէտէ հիտէթլէնտի. կիճէնին պիրինատէ, Տիւգ ճէննապլէրի, դէվգու սէֆահաթատէն հէնուզ ավտէթ իմմիչ իչէն, Պիւրօ, քէնտիսինէ եէնի տօղմուշ սէֆիլ պիր չօճուգ թագատիմ իմտատ. մէղքիւր մատումճըազ, Տիւգին միւթէատարըքի օլտուղու, վէ կիտիպ կէլտիկի պիր խանէնին գապուսընա ատըլմըշ խաի, չօճուղըն վալիտէսի իսէ, (Վօտիվլ) Թէաթրօսընըն պիրինճի ադթրիսմի օլտուղու անլաշըլըը :

Տիւգ, հէր հալատ տատալէթի իճրա իմմէյէ գարարը գաթի վիրուպ, քէմալի հիտէթլէ գօնադընա կիրտի. մերդումըն պու թէչէպպիւսաթը (Օթէլլօնըն) հալինէ բէք միւշապհի խաի :

Տիւգ ու Գօմբանս, գօնադըն նէրտիւպանընատ հօ-

դարը չըդայօր իքէն, Լէօն Տիւշէսնէլէ թէսատիւֆ իմ-
քի, մէրգում տախի աշտարը ինկայօր իտի. Տիւշէսնէլ, թա-
ղիմ իլէ Տիւգի սէլամլատար. Տիւգ իսէ, սօն տէրէճէ պիր
դապալըգլա մէրգումա խիթապէն,

— Միւսիւ, պունտան պէօյլէ պիր տահա խանէմէ
այագ պասմանըզը դամիկէն մէն իտէրիմ – տէտիկինտէ,
Տիւշէսնէլ, նէրտիւպանտէն էնմէսինէ տէվամ իտէրէք ճէ-
վապ վէրուպ,

— Միւսի՛ւ, ափվընըզա մադրուրէն՝ պու խանէնին,
պիղէ այրա օլմատըզընը՝ ատիզանէ խիթապ իտէրիմ – տէտի

Տիւգ, տէհշէթամիզ սուրէթտէ զաղապա կէլմիշ օ-
տուղու հալտէ, հէման ղէվճէսինին օտասընա կիրտի:

Մատամ Տիւշէս, քէմալի սիւքիւնէթի վէ թէպէսսիմ
իլէ ղէվճինի դապալ իմի. Տիւգ, վուդուչի հալի մէզ-
պուրէյէ պիլետիրակ իսէտէ, Տիւշէս, սիւքիւնէթը հալինի
ապա զայդ իմմէյուպ փուֆուր կէօսթէրմէմէկ, Տիւգ,
պիր դաթ տահա հիտէթլէնէրէք դապալըգլա,

— Մատամ, պու տաէմ՝ սըյրըգճասընա պանա հա-
դարաթ իմի, սիզտէ անըն կիպի պէնի թահդիր իմմէք
նիյէթինտէ միանիպ – տէտի:

Տիւշէս. – Ալլահ իմմէսին միւսիւ . . . փադաթ միւ-
սատաէնիզէ տէյէպիլիրիմ քի, սիդ պու խուսուսատա բէք
թաճիկ խոյօրսունուղ. դիրա միւսիւ Լէօն Տիւշէսնէլ. . .

Տիւգ. – (Ձվճէսինին սէօղունի դամ իտէրէք) միւսիւ
Լէօն Տիւշէսնէլ, նէֆրէթիմի մուճիպ օլմադատա տըր, վէ
պէնիմ՝ անը բէգալէթիէ գօվմաղա հադդըմ վար . . . մէր-
գում, Փիլիսէտէ, Թէաթրատա, օրմանատա, վէլհասըլ հեր
եէրտէ սիպի իլէ պէրապէր պուլունույօր, վէ պէն՝ պունըն
սէպէպինի անլայամայօրում:

Տիւշէս. – (Թապկի վէ հալավէթի պիր սէտայըլա)
մի՛սիւ, պունըն սէպէպի օ տըր քի, պիզ պիրիպիրիմիզէ
տէյճէք չօդ սէօղլէրիմիզ վար տըր:

Միւսիւ ատ Թօմբանա, թէհտիտանէ պիր սիյմա իլէ
ղէվճէսինէ ատողուս պիր ատըմ ալտը, վէ Տիւշէս՝ սէօղու-
նէ տէվամ իտէրէք,

— Մէրգում իլէ էքսէրի սիղին հադդընըզատա կէօ-
րիւշիւրիզ . . . – տէտի:

Տիւգ. – Պէնիմ հադդըմատ՛մը . . . զանընըմտա լա-
թիֆէ իտիյօրսունուզ:

Տիւշէս. – Ի՛վէթ միւսիւ, սիղին հադդընըզատա, վէ
ալէքսուսուս՝ կէչէն սէնէ Թարնավալըն ատը կիճէսի, Բալէ
–Թօտեալատա, հէնուզ Բարիզէ կէլմիշ օլան, վէ օլ կիճէ
գամիլ իտիլէն . . . պիր էճնէպիյէ ատիզ օլմադ իչուն,
իտիթիյատ իմտիյինիզ զահմէթի հադդընատա կէօրիւշիւրիւզ...

Տիւգ, պու սէօզի իչիմտիյինատ նէ օլտուղունը պիլ-
մէտի, վէ քէնտու քէնտուչէ լանէթլէրը օգուչյարագ՝ պիր
դօլմուզ սանատպէէսի իչինէ ամբըլը վէրտի:

Տիւշէս. – (Պիլա փուֆուր սէօղունէ տէվամ իտէրէք)
թաճիկ օլուչյօրսունուզ տէյի՛լմի . . . փադամի հա՛յըր . . .
հեր շէյի պիլմէք էվլա տըր . . . միւսիւ Տիւշէսնէլ, սի-
պին, կիւղէլ, վէ չիրին պիր տէլիդանլը օլան եէնի էմմի-
պատէնիզի թանըտըլը կիպի, թէպդիլ իտիյինիզ մէր-
գում էճնէպինին, Բարիզէ վիրուտունի սիղէ խապէր վէր-
միշ օլտուղու մէշհուզ պուլունան, միւսիւ ատգիմ ժողէ-
բէնի տախի բէք ալէտ թանըչյօր . . .

Տիւգ. – Եէմի՛ր մատամ, եէմեր տրմըզ,

Տիւշէս. – Միւսիւ, մատէմքի պու խամըրտ սիղի թա-
ճիկ խոյօր . . . իմտի անը պէրմատաճի իտէրէք, պաչգա
պիր մատամէտէն պահս իտէճէյիմ. միւսիւ Լէօն Տիւշէսնէլ
հադդընատա՝ թէճվիզ պուչյուրտուղունուզ դապալըզըն
թաղմինի խուսուսընը, նէզաքէթինիզէ իհալէ իտէպիլի-
րիմ. . . տէյի՛լմի – տէտի . . . . . .
. . . . . .

Տիւշէս, պիր գաչ կիւնատէն պէօյլուք վէ մուխթանէթան

պիր պալօ վէրաի, վէ միւսիւ Լէօն Տիւշէմնէլ տախի, մէղ֊
բիւր պալօտա հաղըր պուլունտուղար։

Միւսիւ Տիւգ ու Թօմբանս-Մայլըրդ ճէնտպլէրի, Տիւշէմնէլին աֆվընը խոթիրհամ իթտի, վէ մէրգում տա֊
խի գապուղ իթմէլէյ, օ կիւնահէն իթիպարէն՝ պու իքի նամուսլը ղաթլար, քէմալի խալիսէթ իլէ պիրիպիրլէրինին էլլէրինի, սուրէթը տօստանէտ սըղալադ տօսթի օ֊
ստուղար . . . . . .
. . . . . .

9

ԱԳՇԱՄԸՆ ՍԱՒԹ ՕՆ ՊԻՐԻ

Պունտան ագաէմ հաղմըշ օլտուղումուզ վագտաղէր֊
տէն, Տիւգ ու Թօմբանսըն՝ սաատէթը հալտէ օլմատը֊
ղընը, օգուշանալըմըզ էլպէթտէ անլամըշ տըրըլար։

Տիւգ, Մայլըրդ խանէտանընըն հարըմ միլէօն իյրա֊
տընտան, աէնէվի 250000 ֆըրանգտան զիյատէ պիր շէյ
ալամազ օլմուշըրտը, պունտան գաթի նագար վագթը յըլա
սէրպէսթի, վէ հէր շէյին իճրասընա միւգթէտիր օլան պու֊
ատէմ, չիմտի իւշ շախսըն հիւքմի թահսընատա պուլու֊
նույօր իտի։

Տիւգ, Թագլիա Մարգինին (Գասթէնին) հիւքմու թէէ֊
սիրի թահսընատա պուլունուր, խահնախահ Տիւշէմնէլէ
խոշ պիր շէհրէ կէօսթէրիր, վէ լաղըմ կէլտիյի հալտէ,
զէվճէսինին տախի էլինի բուս իթմէյէ մէճպուր օլույօրտի։

Պու հալ՝ մէրգումը սօն տէրէճէ մուղթարըպ իտիյօր
իտի։

Տիւգ ու Թօմբանս, տուն պիր տէրէճէտէն՝ մէրթէ֊
պէյի ալայէ վասըլ օլտուգտան սօնրա, թէաէնինի (անկում)
իթմէյէ պաշլամըշըտը. մէրգումՙ հալընըզ գալտըղը վա֊
ղըթլարտա, գաֆէս պէնա օլմուշ վահշի պիր գապլան
կիպի, էսարէթ զէնճիրինի ըսըրըպ տուրույօր իտի իսէտէ,
ֆագաթի պէյինէ նաս թէպէսսիմ իթմէք, վէ խոշ չէհրէ
կէօսթէրմէք լաղըմ կէլտիյինի տախի հըրա իտիյօր իտի.
շու հալ իլէ պուլունտուղու վաղիյէթին վէխամէթինի ու֊
նուտտապիլմէք իչուն, միւսիւ Պիւրօնըն վասէթասըյըլա,
քէնտիսինի պիւթիւն պիւթիւնէ սէֆահաթ վէ ֆէզահաթ
տէրէճասընա կադա իթմիշ իտի։

Մամաֆիյհ, Տիւգՙ պիր իւմիւտ իլէ քէրվէրտէ օլու֊
յօր իտի։

(Եավուզ չօճուգլար) զօգաղընատա վագը օլան ճինա֊
յէթը մալիւմէտէն պէրի, հէտի սէնէ մուրուր իթմիշ օ֊
լուպ, արթըգՙ մէղքիւր վէխամէթը մէվհումէնին թէհտի֊
տաթընա ալըշմըշ օլտուղունտան, չօգլուգ ֆութուր իթ֊
մէյօր իտի։

Տիկէր Թարաֆտան՝ Թագլիա Մարգի, մուգաննէն օ֊
լան օթուզ սէնէլիք միւտէթի խուսուսընատա, օլ անէ գա֊
տար հիչ պիր կէօնա թէչէպպիւսաթտէ պուլունմամըշ ի֊
տի, վէ նասըլքի մալիւմիւտիզ տիր. դանուն, ղայղուպէթ
իտէն շախսըն, պիր կիւն միլլըասօրլարը զուհուր իտէպի֊
լիր հէսապլըյըլա, օթուզ սէնէ պիր միւտէթ թաայինի ի֊
տէր, անճագՙ միւտէթը մէղքիւրէնին խոթթամընատան սօն֊
րա, օ անէ տէյին վարիս թանըլմըշ օլան զաթընը, թահսը
թասարրուֆընատա պուլունան վարիատաթը խոթիրատատ (ետ
առնել) իթմէք իչուն, պիղդաթ ղայղուպէթի իտէն շախ֊
սընը, եանի ասըլ մալ սահիպինին ավտէթի լաղըմ կէլէ֊
ճէյի մուգաննէն իտի։

Իչթէ մէղքիւր օթուզ սէնէլիք միւտէթՙ պիր գաչ
կիւնէ գատար խոթթամ պուլմադ իւզրէ իտի. զէրա 1833

սենեկի Նոյեմբերին եվաթերըընտա պուլունաուդլարընան՝ գարարը գաֆխան, եանի սոն իլամ, 1833 Դեկտեմբեր առաջընն խաֆխտասը կիանի վերիլեճեք խոն։

Տիւգ, միւաէթը մեզ բիւրենին խիֆամընեան սոնրա, արթըգ անասըլ Մայլըրըն խանէսանը վարխալերինաէն՝ ասլա պիր գօրգուսը գալմայաճագսը, ֆագաթի մեյսանսա պիրսէ խագլիա Մարգի վար խոխի, Տիւգ, պէհագեն մերգուսնան գօրգույօր խոն. էգճիւմլէ՝ Մարգինին, եանի Գարամէնին, Յիւգե գարշու խոխիմալ խաէճէյի պիլան, մահգա պիր ճինայէթի, գահիրե չըգարմագ թէհախաալը օլագիլիր խոն։

Ֆագաթ՝ պունըն օ գաասար էհէմմիյէթի օլմայաճագսը, գիրա պուլունաուդու բարլագ վագիյէթի սայեսինաէ, վե այէլխօուսուս տավայը գաղանաբըընսա, արթըգ եէսի սենի ագաէմ՝ վուգու պուլան հալլերին քենսիսինի իճհամ իսէմէյէճէյի գիւյլուսինէ գահիպ օլուսյօր խոն։

Տիւգ, պու հալ իլէ՝ եէսի սենեկսէն պերու թահսը հիւքմինսե պուլունաուդու չախսըն, թագէիդու թէհսինսինսէն գօրլիճօրլուգ, մերգուսը մագլուգ իճմէք լուսինսե խոն։

Ֆիլհագըգա՝ պու էօյլէ կիդէլ վե ճէյի (փառաւոր) պիր իւսիւա խոխի, մագլուգ վե մաղսուր Մարգինին, թէսագիրի միւֆիսէսի իլէ, պու լուսիւսին մահվու գայիլ օլաճաղը միւհիճեմէլ (կարելի) օլսուդսունը սիւչինսիւքճե, սիւչարը սեհղէթ օլուր, վե այէլխուսուս օլ խաթիրէնկիլ սաամ եագլաշաբգա, խէֆֆու սեհղէթի թէգայիւա իսիյօր խոն։

Տիւգին, սաէթա հիւմմա նէօվլեթի հալի քէսգ իսէն խէվֆու սեհղէթին սերճէսինի, Գարամէնին եէսինոէ պուլունան սենեկսաթը էլսէ իճմէք իչին, Տընիգսաա իճմանի թէքլիֆսէն անլաշըլսագիլիր, գիրա մերգուս, սե-

նէսաթը մեգքիւրէյի էլսէ իճմէսիքճե, միւթէէմին օլսմայօր խոն։

Տիւգ սը Գօսբանս, հէնուգ՝ անասըլ միւսիւ Մարգի սը Մայլըրըէյի (Նասթօն) չախսէն թանըմայօր խոն։

Տիւգին հալի, սեֆինէսինին անսպէսան դայալարա չարըրլըգսա՝ բարալանաճագընը հըսս խոէն պիր գապասընըն հալինէ միւշագիհ խոն. մերգուս, պուխարըն (չոգի) գուվվեթի էլինսե օլսուդու հալսե, տագրդա պէստագրդա սթէէ սյմասը մեհնուգ օլան՝ ճեսիմ պիր պարութ անպարընըն իճճիհսալինսե պուլունան սաէմ կիսլե, եէյիսու իւմիւա արասընսա չալգանըգ տուրույօր խոն։

Եէսի սենեկսէն պերու հուգուգաթը նէֆսանիյէսինէ միւթապասթի (հպատակիլ) իսէրէք, պին տիւրլու զէվգուսեֆսահթ իլէ բէրվէրսե օլան պու սաէմին, թագիսաթը թէպսիլ օլմայուգ, եվվելբի կիպի սայիսմա՝ քեմալի չիսէթէլե սիւշմէնինին իւզերինե հիճճիւմ իճմէյէ հագըր խոն . . . . . .

. . . . . .

Մսասամ Տիւշէս սը Գօսբանս-Մայլըրըե, Տիւշէնէլի մուահեդէ (յանդիմանել) իսուսպ, չէբան թէէհիւլ իճմիշ օլսուդու իչին, մերգուսա չէթմես սիթէմ իճմէք իւզրե խոն . . .

Պիւրօ սախի, պու էանսաե միւսիւ սը Գօսբանսըն օսասընա կիրուպ կէօզլերինի գըրբարագ,

— Պու սապահ իչ հագդընսաա կէօրուշմէյէ միւսաաէնիվ վարմը – սեյու սիւալ իճոի։

Տիւգ. – Իչ հագդընսաա՞մը, էվէթ, ֆագաթ պիզիմ իչլերինիվ իլէ իչճիվալ իճմէյէ վագթիմ կօգ. իսոի միւսիւ Պիւրօ, ագշամ իւսաթի կէլինիվը, գիրա չիսնաի բէք մեչղուլըմ – սեյոի։

Հայլազը մերգուս, մսասանըն եանընսա թագարրուգ խոէրէք, սահիֆելերի աչըգ օլան գանուննամէնին իւզե-

բինէ աթոռը նիկեահ իմոտ, վէ թահգիլաւիզ պիր թաւը իլէ ։

— Տէմէք տիւնեաատա էլճէվմ էօյլէ ատէմլէր պուլունույօր քի, կիւնահիւզ ագշամա գատար պու էսկի քիթապըլա իչթիղալ իսկյօրլար, վէ պէլքիտէ պու մագուլէ քիմսէլէր, ՊԻԼԱՐՑՕ նըզամնամէսինի, ասլա օգումամըշ տըրլար. տօղրուսը էյլէնճէտէն մահրում գալան պու վէվալըլարըն հալինէ թէէսիւֆ օլունուր – տէմի ։

Տիւգ՝ ճէվապ վէրմէտի, Պիլրօ, ումուղլարընը եիւքսէլթիպ, Շիմինէնին եանընատա պուլունան պիր գօլֆուգ սանտալէէսի իւղերինատ եէրլէշէրէք, եարը եանմըշ օտատնըլարը գարըշարըմազա պաշլատը ։

Հայլազը մերգում, իւրի իւշ տագըգա սօնրա թէէրրար քելամէ աղազ իտէրէք,

— Էլան մէչղո՞ւլմուսընըզ – տէյու սօրատու ։

Տիւգ, Պիլրօնըն հուզուրունը (ներկայութիւն) ուսնուրթմուշ օլմաղըլա, պիր սազըրսըզլըգ ալամէթի իպրազ իտէրէք, մերգումընն եիղիւնէ պագտը, վէ ապուսը չէհրէ իլէ ։

— Օրատա նէ՞ եարըշյօրսուն – տէմի ։

Պիլրօ. – Սըգըլըշյօրում ։

Տիւգ. – Ջանն իտէրիմքի, պիղէ ագշամ իւսթի կէլլին տէմիմ իտի . . .

Պիլրօ. – Բէ՛հ . . . պու ագշամ իֆթիթիտար նըշանը վար . . . կիւմիւշ թօգալը քէհրիպար պիր բիրօ . . . պունը գաչըրմայա կէլմէզ . . . օյունատան սօնրա տաիսի չաշըմագ լազըմ տըր . . . իմոտ տինլէյին միւսիւ Տիւգ, պէնիմոտ քէնտի հատտիմճէ իչէրիմ վար քի . . . անլերտէն պահս կիմսէք իսթէրիմ ։

Տիւգ. – Շիմտի վագթի տէյիլ, պու ագշամ՝ եատատա եարըն կէլինիզ ։

Պիլրօ. – (Սըյրըգճատընա պիր հալի նախօշնուտի իսթ-

րաշ իմմէքլէ) վա՛յ էօյլէմի, կիւյա մուհիմ պիր իշ իլէ մէչղուլըընըզ կիպի, վէրեճէյիմ խապէրլերէ էհէմմիյէթ վէրմէ յօրսունուզ, էյվա՛հ, տէմէք քի՝ իրի տաէթ կիւզել տիչլերիմ իլէ բիրօմը՝ պէյհուտէ զայպ իմմիշ օլտում. . . հայը՛ր հայը՛ր միւսիւ Տիւգ, պու ինսաֆ տէյիլ տիր ։

Տիւգ. – (Գանուննամէյի գաբաեարագ) հա՞նկը մատտէէն պահս խոխյօրսուն,

Պիլրօ. – Ի՛հ պի՛լմէյօրմուսունըզ . . . քիչիւք գըզճըաշատան պահս խոխյօրում, ա՛հ միւսիւ Տիւգ, հա՛յրֆ քի սիզ, մերճան կիպի գըրմըզը տուտադլարըն. ինճու տիչլերին, սարը սաչլարըն, վէ սիյահ կէօզլերին . . . գըյմէթինի բէք ալէտա թագտիր իտէպիլիր պիր զաթսընըզ, ալէվհուսուս, մեզպուրէնին բէֆագաթընատա պուլունան տէլիգանլըտա, աչըգը օլմայուզ, իլլա էօզ պէ էօզ պիրատէրի իմիշ . . .

Տիւգ. – Ա՛հ . . . նէ՞ տէյօրսունուզ ։

Պիլրօ. – Նէ՞ տէյէճէյիմ, Օրէրա Թէաթրօսընատաքի կէօրսիւիւնիշ, վէ հայրան օլտուղունուզ քիչիւք գըզտան պահս խոխյօրում ։

Տիւգ, էլինատքի գանուննամէյի պիր եանէ գօյարագ, սանտալէասընը՝ Շիմինէնին եանընա սիւրտի ։

Պիլրօ, էֆէնտիսինին ֆիլթուրատուզ սիյմասընատա նիւմաեան օլան պու թէպէտիւլաթը նակէհանկի կէօրմէքլէ կիւլէրէք, քէնատու քէնատույէ,

— Ի՛հ է՛հ եադալատըզ – տէմի ։

Տիւգ. – Էլինիպատէն գուրթուլմագ իչուն, չարնաչար սիպի տինլէմէքլիյիմ լազըմ կէլիյօր. իմոտ սէօյլէ պագալըմ, նէրէտէ սաքին օլտուղունը պիլմյօրմուսուն ։

Պիլրօ. – Էվէթ, կէրէք սաքին օլտուղու էվի, վէ կէրէք էշէհիյի մահալի էօյրէնատմ, ճիւմլէսինէտ պիլիրիմ, վէ պագը գալանը տաիսի . . . ա՛հ միւսիւ Տիւգ, տօղրուսը՝ սիզ աղընըզըն սատընը բէք ալէտա պիլիյօրսունուզ,

ամմա նէ՞ մալ ևա . . . մէղպուբէնին , ՍԷն Լուլի զօգապը-
նըն գալտըըըմը խւդէբինաէն, քէքլիք կիպլ սէքէրէք գօշ-
աուզունը կէօրաիւմ . . . նէ գաաար լաթիֆ ալը . . . ևա
օ մինիմինի այագլարընըն կիւղէլլեկի . . .

Պիւրօ , պիւսպիւթիւն մուգալիաղլըկ էլէ ալարագ ,
մուշհիգանէ սուբէթլէ (ծաղրածու կերպարանօք) ավու-
ճընը աղջընա գօյուպ՝ պիր բուսէ սէտասը թագլիա իմ-
ալը. Տիւգ , հայլազը մէրգումընն հալինէ կիւլէրէք ,

— Էվէթ էվէթ . . . պէնիմ կէօղլէրիմ չօգլուգ ևա-
նըլմազ , թալամինիմ բէք ասղրու ալը . . . միւսիւ Պիւրօ ,
պէն սիզի էյի թանըրըմ, սիզ՝ միւշկիւլ պիր իշէ թէսա-
ալուֆ իմալայինիպտէ , քիւթախանէ հալաքէթ իտէր պիր
աաէմնինիպ . . . վէ զաննըմճա , պու իշտէ՝ հայլըճա միւշ-
կիւլաթէ թէսաալուֆ իտէճէյիպ . . . տէյի՞լմի – տէտի :

Պիւրօ. – Էվէթ , չօգ միւշկիւլաթ վալ . . . վագաա
մէղպուբէնին պիրաաէրինաէն չօգլուգ գօրգաճագ ևէրի-
միպ ևօգ , ֆագաթ օ գըսա պըյըգլը հէրիֆէ քէֆալէթ
իտէմէմ :

Տիւգ. – Գըսա պըյըգլըմը տէտինիպ :

Պիւրօ. – Էվէթ , պէնի իբի տիշլէրիմ իլէ բիրօմանա
մահրում իտէն հէրիֆ իչինն տէյօրում . . .

Տիւգ. – Ա՛հ . . . անլատըմ, չու Մարէ Մահալլէսին-
տէ իշլէյէն հէյ քէլ Թըրաշ (արճանագործ) տէյի՞լմի :

Պիւրօ. – Թա քէնտիսի . . . ՍԷն Լուլի զօգապընաա
նօմէրօ 26 . . . նէ ևալան սէօյլէյիմ , տօղրուսը օ հէրիֆ-
տէն բէք գօրգույօրում :

Տիւգ. – Օ հէյ քէլ Թըրաշ , պէնի թահգիը իմ միշ
տիր . . . հաթտա էկէր մէղպուբէյի սէվէյօրսա , իմ միշ
օլաուղու հագարաթը թէքրար խոյօր տէմէք օլաճագ ,

Պիւրօ. – Էնէտաըլ պէնիմ վազիֆէմ, գուվվէթլի իլէ
գուվվէթսիզի իրայէ իմէմէք տիր . . . արթըգ ծաան ասն-
լաաը սիզէ այըա տըր . . . հէյ քէլ Թըրաշա կէլինճէ, մէր-

գում, պէնի տախի թահգիը իմ միշ տիր . պէն՝ պու իշտէ
ճանու կէօնիւլտէն չալըշճաըմ , վէ էկէր ֆըըսաթընա
տիւշիւրիւրսէմ, պիրա բահմ ախպը ինթիգամ իտէճէյիմ...
գուլլանաըըմ պագը ագիլանէ թէսպիրլէր սայէսինաէ ,
քիւչիւք գըզըն, ըիչխաթ իլէ ավլանըըմասը, վէ ևախօտ ու-
յուաուլմասը գագիլ օլամայան պիր կէրբէրին(*) թահտը
մուհաֆազասընաա օլաուղունը անլատըմ. . .

Տիւգ. – Պու կէրբէրին էօնիւնէ պիր քէմիք բարչասը
աթըլա՞մազմը :

Պիւրօ. – Հա՛յըր, օ միւմքիւն տէյիլ . . . ֆագաթ է-
վին իբի գաբուսը վար տըր . . . արգա գաբուսընն անահ-
ատըը , սիզին եէանինիզտէ օլապիլիր . . .

Տիւգ. – Պէնի՞մի . . .

Պիւրօ. – Էվէթ . . . Օրէրա գօմիք Թէաթրօսընաա
տէաիքլէրի կիպլ , «պիզ օ ևէրլէրին սահիպլիյիզ» վէ պու
իշ տախի Թըպգը պիր գօմէտիյէ պէնզէյճէք տիր :

Տիւգ. – Յէտիյինաէն պիր շէյ անլամայօրում :

Պիւրօ. – Պաշգա Թապիր իլէ տէօյլէյէլիմ, սիզ , պի-
պիմ կիւվէրճինին աշիևան (բոյն) Թուվթուշ օլաուղու տի-
վաըլարըն սահիպլի պուլունմագ տասընըզ :

Տիւգ. – Նէ տէյօրսուն, մէղպուբէ Մայլըըըմ գօնա-
պընատմը իգամէթ խոյօր . . .

Պիւրօ. – Էվէթ , գօնագըն սագ ճիհէթինաէ սաքին օ-
լուր , վէ տէտիյիմ մուհաֆըզ կէրբէրին իտի տախի ժան-
Մարի–տիր :

(*) Կէրբէր , ևախօտ կէրբէրսս , էզմինէյի աթիգա (հին ժամանակ) էֆքեաըը պաթըլէտինճէ , ճէհէննէմին գա-
բուսընը մուհաֆագա իտէն քէլպին իտի տիր . Կէրպ, ևա-
խօտ քէլպ , իբիտ պիր քէլիմէ օյուպ , էտկի Եունանիներ՝
պու քէլիմէյի արապլարտան ալընըշ օլաուղլարը անլաշըը-
մըշ ալը :

Մ Ի Ն Թ Լ Ր Ձ Ի Մ

Տիւգ. – Ա՛հ . . . խաթըրըմա կէլիյօր, ֆիլհագըղա պու ժան-Մարի տէտիյին հէրիֆ, քէնաի իսմի թահաընտա օ-լարագ, գօնաղըն սաղ ճիհէթինի իսթիճար իթտի . . . աճապ մէզպուրէ անըն գըղըմըր տըր . . .

Պիւրօ. – Պունըն օ գառար էհէմմիյէթի եօգ տըր, թաաճիւպ օլունաճադ պիր չէյ վար իսէ, օտա չուրասը տըր քի, ալտըղըմ մալիւմաթէ նէզարէն, պու ֆամիլեա, պիր գառուճը, քիւչիւք պիր տէլիգանլը, իհթիյար պիր գառըն, վէ էքի նէֆէր կէնճ գըղլարտան իպարէթ օլուպ, պունլարըն՝ քէնաի վաֆթիվ իսմիլերինտէն մաատ հիչ պիր նամու չէօհրէթլէրի եօգ . . . սօլ ճիհէթտէ իսէ՝ տէօրթ նէֆէր էչխաս իգամէթ իտիյօրլար, պունլարըն տախի իսմիլերի նամալիւմ տիր, հաթտա ժան-Մարի, էվլատլարը . . . ահօտա տօսթլարըդյըլա թաատ իթմէյէ կիթտիյինտէ, քէնաի եէրինէ գառուճըլըգ իտէն պիր Օվէրնիյալը քէօյլիւ պիլէ, մէրգումանըն էտամխինի պիլէմէյօր . . . ֆագաթ նէ պէյիս վար . . . ֆարզ իտէլիմքի՝ մէզպուրէ, մատմազէլ ժան-Մարի օլսուն, եէթէր քի ֆէվգէլատէ կիւղել տիր, վէ պաշլըճա պիղէ լաղըմ օլան նօգթա պու տըր տէյիլմի . . .

Տիւգ. – (Պիր մըգտար տիւչիւնտիւքտէն սօնրա) չօգ աճայիպ չէյ, ղայգուսուրէթ պիր ատէմ կիպի, պու ժան-Մարի տէտիյին հէրիֆին հիւքմի թէէսիրի թահաընտա պուլունմույօրում . . . վէ . . .

Պիւրօ. – (Տիւգին սէօղիւնի քէսէրէք) ատամ սէնտէ, դապա հէրիֆին պիրի . . . պու Պըրըթծըլար այըլարտա պէնղէրլէր, էքսէրի պու հալ՝ անլէրին չէհրէլէրինէ պիր սէրտիւք վէրիյօր . . .

Տիւգ. – Խիւլասայի քէլամ, պէնիմ սինինիմտէ օլան պիր ատէմ, թէհտիտսիզլիքլէ մինասիպէթսիզ իշլէրէ թէշէպիւս իթմէմէլի տիր . . . խմմի, պագալըմ նէ՞ թահրիդ իթթիխաճ իթմիշսին . . . չինըմի հէր չէյ օնա մէրպուտ տըր։

Պիւրօ. – Օֆուզ ալթը տիւրլի թահրիդ օլամազ ա՛, մէզպուրէյի աչըրաճաղըմ վէսսելամ։

Տիւգ. – Սագըն հա . . . սօնրա . . .

Պիւրօ. – (Տիւգին սէօղիւնի գաթ խաէրէք) պըրագը-նըզ քի պիլահիյմի եաբայըմ . . . պէնիմ կիւղել պիր բը-լանըմ վար . . . Բայան զօգաղընա աչըլըը օլան քիչիւք գաբուընըն անահտարը եէտիմիզտէ տիր . . . վէ ժան-Մա-րինին իսէ, օրատա սալա իչի եօգ տըր . . .

Տիւգ. – Ֆագաթ պիրատէրի՞ . . .

Պիւրօ. – Պիւիմ Օվէրնիեալըտան ալտըղըմ մալիւմա-թէ նաղալըէն, մէրգում տէլիգանլը, տիւն սապահլէյին էրքէն էվտէն չըդմըշ, վէ կիճէ տախի ավտէթ իթմէմիշ տիր. իշթէ պու սէպէպտէ հէր հալտէ՝ պու կիճէ խաֆիւ-յէն իչի պիթիրմէմիշ լապըմ տըր. խմի պու ֆըրսաթտէն իսթիֆատէ իթմէլիսինիզ . . .

Տիւգ տը Գօմբանա, թէրէտտիւտ իտիյօր կիպի պիր հալ կէօսթէրիյօր իտի. Պիւրօ, Տիւգին իւղերինէ ըիեա-քնալանէ պիր նիկահ աթֆ իտէրէք սէօղիւնէ տէվամ իտուպ,

— Պունտան գաթինաղար, մէզպուրէ էմնալըըզ սու-րէթտէ կիւղել տիր – տէտի։

Տիւգ. – (Կէօղլերի չէհվէթը վահչիյանէ չուլէսի իլէ բաըլայարադ) ա՛հ . . . էվէ՛թ, բէք կիւղել տիր, ֆէվգ-էլատէ կիւղել տիր. մէզպուրէնին խէյալի՝ զիհնիմի քեա-միլէն իսթիալա իթմիշ տիր . . . տօղրուսը Պիւրօ, մէզուն-սըն, պու գըղը՝ էլտէ իտէալիզմէք իչին նէ իսթէրսէն եաբ։

Պիւրօ. – Նէ իսթէրսեմ եաբայըմմը՞ . . . բէք ալէա։

Հայլազը մէրգում, տէրհալ ճէալինտէն պաթթալ վէ իչի պօշ պիր չուվալ չըդարըպ Տիւգէ կէօսթէրմէքդէ։

— Իշթէ, մէզպուրէ պու չուվալըն իչինէ կիրէճէք տիր, վէ մատէմքի պու մուհիմ իչին իճրասընը՝ լութֆէն պէնատէնիզէ իհալէ իթտինիզ. իմմի պիզիմ մատամըն գար-

ընդը տախի պիր աղ տօլտուրմամըզ լաղըմ ալը . . .

Մէրգում, պու ղարիպ սէօղիւ տէրտէմէդ հէման ա-յալա դալգալը, վէ Շիմինէնին իւղէրինտէ մէվղու (գըր-ուած) սուճուդ չէքինտէ պիր քեաղըտա սալըրը օյան ալ-թունլարը քիսէսինէ տօլտուրտուդատան սօնրա, իլավէյի մէդալ իտէրէք,

— Իշթէ, չիմտի հէր չէյ պըրասընա կիրտի, արթըդ միւսաատէ պույուրունտա պէնատէնիդ կիտէյիմ. պու կիճէ իչի պիթիրտիյիմտէ՝, վատ պույուրտուդունուդ միւքեա-ֆաթը, եարըն սապահ սիդտէն թալէպ իթմէյէ հադդըմ օլաճադ տըր – տէտի . . . . . .

Բօմէ, օ կիւնի ագշամա դատար Մարդինի պուլմադ իչիւն չալըշմըշ, վէ Նաղէա իւչ պիւրէֆադաթ սապահ-տան պէրի պիր տագըդա պիւչ թէքեատիւլ իթմէյերէք, նէօվպէթի իւչ, Բալը-Բօատալտա վագը, Սէնթ Օնօռէ զո-դաղընտաքի 9 նօմէրօլու կատնէյի գօյմըշըլար իտի:

Ֆագաթ Մարդի, խանէսինէ ավտէթ իթմէմիշ իտի, վէ խատէմէլէրի տախի՝ անըն նէ՞ օլտուդունը պիլմէյօր-լար իտի:

Մարդինին պու ղայպուպէթի, վարա վարա հալը օ-լունմադ պիր մուտտիա հալինի քէտպ իտիյօր իտի:

Էղճիւմիէ, Բօմէ իւչ Նաղէա, ասլա եօրուլմադօրդը-նի գօվալամալա գարարը գաթի վէրմիշէր իտի:

Վագըթ կէչիպ սուլար գարարադընտա, Նաղէա, Բօմէնին եէրինէ կէչմէք իչիւն, Մարդինին խանէսի իւք սալընունա կիրտի:

Մարդինին խատէմէլէրի, պու իքի ատէմինէն սէ-պաթլարընա թատճիւպ իտիյօրլար իտի:

Բօմէ, Սէնթ Օնօրէ զօգադընտաքի 9 նօմէրօլու կա-նէյի թէրք իտուպ, Օմնիպիւս արապասընա բագիսէն քէնտի խանէսինէ կիթտի, վէ քէնտի նամընա կէչմիշ օյան մէքթուպլարըն զարֆընը կըրթմադըզդըն ճէպինէ գօյտու, դիրա մէրգում, օյապիյտիյի գատար չաբուգ սուրէթթէ Մայըրըդ գօճադընտա պուլունմադ իչիւն, վագըթ զայպ իթմէք իստէմէյօր իտի:

Բօմէ, Սէնթին հադդընտա մալիսմաթ ալմագ էմէյի իչէ սուղան օլույօր իտի. մէրգում, պիչարէ գըզճըադդն՝ իքի կիւնատէն պէրու չէքմիշ օլտուղու ըինճու մէչադգա-թըն սույի թէէսիրինատէն գօրգույօր իտի:

Մէրգում, էմնայի ըահաթ՝ Սէնթի նէ՞ իչէ թէօեյի իտէճէյինի տիւչինիսպ, վուգու պուլան ահվալը մէճհու-լէնին իսթիտատընատան զուհուրա կէչէն մէյուսիյէթտէն պաշգա պիր շէյ պուլմայօր իտի:

Սէնթի թէէսիյի իթմէք, մահզա Կասթօն հադդըն-ատա խայըրըդ պիր խապէր կէօթիւրմէյէ միւթէվագքի-տի. մէզպուրէ, եալընըդ պիրատէրինին հայատու արհ-հէթի խապէրի իչէ միւթէսէյի օլապիյիր իտի. Բօմէնին իսէ, պու խուսուսատա ասլա մալիսմաթը օյմայուպ, իւք կիւնի՝ Կասթօնըն վազիյէթի նէ մէճհուլ հալտէ իսէ, օ կիւն տախի այնի հալտէ պուլունույօր իտի. Կասթօն նէ՞ օյմուշ իտի . . . նէ՞րէյէ կէօթիւրիւյմուշ իտի: մէրգումը, պէօյիչ սուրէթը զարիսպանէտէ աչըրմալարընըն իչիչէթու հիքմէթի նէ՞ իտի . . .

Բօմէ, պու հարիգիւլատէ մուտտիայը պիր տիւրլի հալ իտէմէյուպ օ տէրէճէ մուզթարըպ իտիքի, տէյիլ պիր տիկէրինի թէէսիյի իթմէք, հաթտա պիզզաթ քէնտիսի թէէսիյիյէ միւհթաճ պիր հալտէ պուլունույօր իտի, դիրա Կասթօնըն հայատը, պէյքի եէրմի քէրրէ էօլիւմ թէէյի-քէսինատէ իքէն, մահզա խատմինին ալիճէնապիլըդը՝ վէ մէր-հաումէթի սայէսինատէ գուրթուլապիլմիշ իտի, ֆագաթ պու ղարիպ Յուէյլօնընն սէպէպի նէ՞ իտի, վէ Մարգի, քէնտի-սինի պիր վուրուշտա էօլտիւրմէք սէվտատընատա պուլու-նան Կասթօնա նի՞չիւն գըյմադըդ իտի . . . պու միւտահա-

զաթ, մէրդումմ մէրա տէլիգանլըլըն ադլընա խըճճէլի կէթիրիյօր իտի։

Մուհարէպէ մէյտանլարընտա, պէլքի եուզ քէրրէ էօլիւմի կէօզլէրի էօնիւնտէ կէօրէն պու մէրա տէլիգանլը, հըսա իթտիկի ըզմընըրապտան նաչէ, Մայըրըն գօնաղընա եագլաշալըգճա, էվվէլքի չիթապընը զայպ իտերէք ատըմլարը կէվչէյօր իտի. պիր ան ադամմ գօնաղա վասըլ օլմազ իչիւն իթտիկի ճահատ զայրէթէ բաղվէն, պիկա իհթիյար, պիր գօրդու հըսսը յըլա գաբատան իչէրի կիրմէյէ թէրէճաաիւտ իտիյօր իտի, չիւնքի մահալի մէկ քիւրէ ճիւզվի պիր իւմիւտա, վէ եախօտ պիր տէրման կէթիրէմէմիշ իտի . . .

Բօմէ, գաբուճընըն օտասընա կիրտախյինտէ, Ժան-Մարի-Պիօ, կիւյա մէրդումը թանընմայօր կիպի եիւղունէ պագտը։

Ժան-Մարի, այագ իւղրէ տուրտուղու հալտէ, օտասընտա ասընը օլան պիր նէվի գանտիլին ըչընըյընա պիր չէյ օգուտմագ իւղրէ իտի։

Պիօ, լինճէ քհազրտտան մտմուլ, վէ պիր գատընըն էլի իլէ մուհարրէր պուլունան պիր տէֆթէրի միւթալաա իտիյօր իտի։

Պիօ, մէզքիւր տէֆթէրէրին ուֆագ վէ լինճէ եաղընլաըընը, սոն տէրէճէ պիր միչկիւլաթ իլէ հէճէլէմիքճէ (հեգէլ) սանիյէ պէ սանիյէ կէօզլէրինտէն ատըլան նօհուտա տանէսի կիպի կէօզ եաշլարը, քիւլ րէնկինտէ օլան քիրքիքլէրինին ուճունա կէլէրէք, օգուտմասընա մտնի օլտուլօր իտի։

Պիչալէ քէօյլիւնէն՝ իչէրէք կէօզ եաշլարը, վէ կէրէք անլընտան ագան թէր տամլալարը, հիտէթինտէն աթէչ կիպի եանմագտա օլան սիյմասը իւղէրինէ տիւչիւպ աէրհալ գուրուլօր իտի։

Պիօնըն պէնզի ատարամըշ, գաշլարը չաթըլմըշ, վէ

սիյմասը պուրուշմուշ օլուպ, էնյի վէ գավի ումուղլարը իւղէրինէ տէօքիւլէն ուզըն սաչլար տախի, կեահ պէկեահ սընըրլարը թահրիքի իլէ թիթրէյօր իտի։

Պիօ, մէզքիւր տէֆթէրի՝ պիր եանտան հէճէլէրը, վէ պիր եանտան տախի նիհայէթսիզ վէ անլաչըլմազ սէօզլէր ֆըսըլտայըպ տուրուլօր իտի։

Պու հալլէր, թաբիֆի միւմքիւնսիզ պիր հիտէթու չիտէթլին միւտհիչ էսէրի իտիլէր։

Վայ հալինէ անընքի, պու վագարլը, սաքին, ֆագաթ լուզումը թադտիրլինտէ՝ հայրէթի օլունաճագ տէրէճէտ գուվվէթու գուտրէթի քէսպ իտէն ատէմին հիտէթինէ սիքեր օլաճագտը։

Պիօնըն՝ սէրա չէհրէմինտէ կէօրիւլէն պու ալայիմի հիտէթի, Բօմէնին նաղարը տրագաթընտան գուրթուլամայուպ, քէնտու քէնտույէ «աճապ եէնի պիր պէտապահտըդ տահամմը զուհուր իթմիչ» տէյու սուալ իտիյօրտի։

Ֆագաթ Բօմէ, պու պէտապահտըդա գաթան վագըֆ օլամայաճագտը, զիրա պու պէտապահտըդ, Պէրթա տը Մայըրըրէյէ մախսուս պիր էսրար իտի, վէ Ժան-Մարի-Պիօ, սէր վէրիպաե սըր վէրմէզ պիր զաթ իտի։

Բօմէ, Պիօնըն՝ օգուտմայը պիթիրմէմինէ, եախօտ գաթ իթմէմինէ պիր տագըդա գատար պէ-քլէմէ, վէ քէօյլինէն, կ իթտիքճէ մէզքիւր մուհարրէրտաթըն միւթալաասընա տալտըղընը կէօրիւպ, նիհայէթիւլէմր քէլամա աղագ իտերէք,

— Սադշամլար հայր օլսուն ազիզ տօսթում, մատմազէլ Ծէնթ Նա՞սըլ սըր – տէտիյինտէ, Պիօ, սէրա պիր չէհրե իլէ ճէվապ վէրիպ,

— Պիլմէմ, պըրտադընըդ պէնի . . . – տէտի։

Բօմէ, տէրհալ մէրդումա թէֆվարրուպ իտերէք, ուսուլ իլէ գօլունա տօգունը վէրտի։

Պիօ, հըսսը թապի իլէ պաշտան այագա գատար

թիթրէսի, վէ թէհոիթամիզ պիր հէյէթ քէսպ իթտի։

Րօմէ. – Վա՛յ, պէնիմ կիտ վէ սէվկիլի ժան-Մարիճէյիմ, տօստունըզ Րօմէյի թանը յա՞մասընըզմը։

Պիօ, աղըայա աղըայա գըզարմըշ օլան կէօզլէրինի Րօմէյէ աթթի իթտի. հիտէթ՝ պիչարէնին ագըընա խըֆֆէթ կէթիրիյօր իտի. մէրդում, պու հալ իլէ քէնտու քէնտույէ սէօյլէյէրէք,

— Ա՛հ . . . օ մէլունըն պաշընը այագլարըմըն ալթընտա էգլէճէյիմ . . . անը քէօրէք կիպի կէպէրթէճէյիմ. . . բէգիվ հէրիֆ . . . էյվա՛հ, պիչարէնին նամուսընը բայիմալ իթմիշ . . . ֆագաթ պէն օ խայընը թանըրըմ, հէմ բէք ալէա թանըրըմ. . .

Րօմէ. – (Պէնզի քիւլ քէսիլէրէք) Սէնթի՞նմի . . .

Պիօ, պիր սանիյէ գատար Րօմէնին կիւղիւնէ պագտըգտան սօնրա, ալէթթաճել օգուտուզու տէֆթէրի՝ բալթօսընըն ճէպինէ գօյուպ սագլատը, վէ բըգդաթա թամիզ պիր սէտայըլա,

— Պէտպահտըգ՝ էվլիմիզի խսթիլա իթմիշ տիր . . . ա՛հ պէն անլէրի՝ հատտէն էֆզուն պիր մուհապէթ իլէ սէվէրիմ . . . վէ մուղթարըբզ օլտուդլարընը կէօրմէյէ թահամմիւլ իտէմէմ. . . ա՛հ պաշըմ աէօնէյօր . . . միւճէրրէտ ագըընա խըֆֆէթ կէթիրէճէյիմ. . . ֆագաթ միւսիւ Րօմէ, պիլմէմքի սիզ նէ՞ էֆքեարա մէպնի, վէ նէ՞ եաբմադ իչիւն պուրայա կէլիյօրսունուզ . . .

Րօմէ. – Անլիիմ միւսիւ Պիօ, պէնի թանը՞մայօրմուսընըզ . . . ֆագաթ պէն սէնինն ճանտան սէվմիշ օլտուղուն էֆէնտիլէրինին սատըգ տօսթույում. . . հաթտա անընն չահիտի պէն իտիմ. . .

Պիօ, տէրհալ Րօմէնին էլինի թուԹտու, վէ մէրդումըն սէօզիւնի գաթ իտէրէք աղիմ պիր խահիշ իլէ,

— Է՛վէթ է՛վէթ . . . պիղիմ միւսիւ Մարգինին նէ օլտուղունտան պիր խապէրինիզ վա՞րմը . . . – տէյու հայգըրտը։

Րօմէ, Պիօնըն պու սուալինէ ճէվապ վիրէմէյուպ պաչընը էյտի։

Պիօ, էլլէրի իլէ եիւղիւնի գաբատը, վէ թարիֆի միւմքինսիզ ճանխըրաչ պիր սէտայըլա սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Պէ՛րթա . . . կա՛սթօն . . . Սէ՛նթ, ա՛հ պիչարէ չօճուգ, պիրա էկէր Կասթօն էօլմուրսէ, Սէնթ տախի էօլէճէք տիր։

Րօմէ. – (Հէյէճանը գալպ իլէ) Ֆագաթ Կասթօն էօլմէյէճէք տիր . . . ա՛հ միւսիւ Պիօ ազիզիմ, պիր աղ քէսպը գուվվէթի խոհնիզ . . . պիչարէ չօճուղու թէսէլլի իթմէլիյիզ . . .

Պիօ. – Տիւնքի կէլէն քիւչիւք դըղճըաղ՝ Սէնթին եաննընա տըր, իքիսի պիրլիքտէ տուա խոյօրլար։

Րօմէ. – Մինեօն իչիւն տէյօրսունուզ տէյի՞լմի . . . տօղրուսը օ գըղճըաղը մէսուա իթմէք իչիւն էլիմտէն կէլէնի տիրիզ իթմէյէճէյիմ։

Պիօ. – (Թէտրիճէն սէտասը հիլմիյէթի քէսպ իտէրէք) բէք խայըրխահ պիր դըղճըաղ տըր. էկէր մէզպուրէ օլմայայը, մատմազէլ Սէնթ՝ եալընըզ ապլամայա մէճպուր օլաճադը . . . զիրա պէն, անը թէսէլլի իթմէյէ միւգթէտիր տէյիլիմ . . . ֆագաթ միւսիւ Րօմէ, սիզին, Մարզի հագդընտա պիր մալիւմաթընըզ եօ՞ղմը . . .

Րօմէ. – (Պաչընը էյէրէք) չիմտիքի հալ հիչ պիր մալիւմաթըմ եօգ . . . պէնի տինլէյինիզ միւսիւ Պիօ, Կասթօնը պէրապէր արայալըմ. . . ֆագաթ մատմազէլ Սէնթինի՝ պու կիճէքի չէքտիյի ըմթընրապը թախֆիֆ իթմէք իչիւն, բէնտիլէրինէ պիր չէյ տէմէյիյիզ, վագտա եարըն խապէրլէր ալաճաղընըզդա չիւպհէմ եօղիսէտէ, լաքին պիչարէ չօճուգ, եարընա գատար աղիմ պիր մէյուսիյէթ իտ-

չինաե գալարագ մուղիաբըպ օլաճագ տըը . . .

Պիօ. – Տէտիյինիպ բէք տօղրու տըը. պիղիմ միհնէթ կիճէլէրիմիպ չօդ ուզուն տըըլար . . . կասթաննը պէրապէր ադամալըյըզ . . . ա՜հ գապիպ օլայըտըտա, անլէրին չէքտիկի թէքմիպ ըգիթըրապը՝ պէն տէրիւհաե իթիմէյե միւզթէեիր օլապիլէյիտիմ. . .

Բօմե, էվինաէն ալմըշ օլաուղու մէքթուպլաբտան պիրինի, թէսաահիւճի օլադագ ավուճը իչինէ ալմըշ օլաուղու հալաե, հէյէճան՝ վէ էնաիչէյե կիրիճիմաը օլան աաէմլէը կիպի, նէ եաբաըղընը պիլմէյէրէք, մէզ.քիւը մէքթուպը բաբմագլաըրըյըլա պիւքիւպ տուրույօր իտի:

Մէքթուպըն ղարճը, Բօմէնին բաբմագլաըը ադասընտա էղիլէ էղիլէ նիհայէթ ևրրթըլադագ, մուհարրէրաթի մէյտանէ չըգադը:

Բօմե, մաքինավարի պիր հալ իլէ էղիլմիշ՝ վէ ևրրթըլմըշ օլան քեադըրըն միւհիթէվէյյաթը պուլունան մուհարրէրաթը իւզէրինէ պագը վէրմի:

Մէրդում, իլ.ք քէլիմէլէրի օդուր օդումադ պիր մէսրուրիյէթը ճեվդելաաե իլէ սըչրայըպ,

— Պիօ, մէրա տօսթում, իչթէ մահամադէլ Սէնթին կէօդ հաչլարընը, հիչ օլմազսա մուվադդաթէն օլսուն, պումէքթուպ իլէ դուրուտաճաըղ – աէյու հայդըրը:

Բօմե, ալէթթաճիլ, վէ ադիմ պիր մէսրուրիյէթ իլէ, հաղըսը քէնտույէ մէճհուլ օլան մէզ.քիւը մուհթաաար մէքթուպը օդումայա պաչլադը.քի, աթի իւզդիքը իսպարէյի հավի պուլունմադտա իտի:

«Միւսիւ Բօմե, քէնտի ադիդ տօսթը պուլունան միւսիւ Մարգի կասթան տը–նէյին, Յուէյլօ էնտասընտա ալմըշ օլաուղու հարէսինին, հեր նէվի թէհլիլէաեն պէրի օլաուղունը, վէ էմրի թէտավիսի խուտուսընտա, ճեվդելաաե տըդդաթ վէ սայու զայրէթ խոլէն էմին պիր մահալաե պուլունտուղունը, մատմազէլ Սէնթէ խապէր վերմէսի թէմէննի վէ րեճա օլունուր:»

Մէքթուպըն գիյրինտե խիչա եօղուտը:

Ֆագաթ իքի սիթուն աչաղասընտա՝ զէյլ մագամընտա օլարադ, նըզամընդ սուրէթաե, վէ թիթրէք պիր էլ իլէ հաղըլտըդը մէլհուդ օլան, աթիիւդիքը իսպարե հաղըլմըշ իտի:

«Պալատե հազըլմըշ օլան սէօդլէր, սըրճ հադըդաթաէն խապարէթ ալը. քէնտիսինի ճանտան սեվմէքտե օլաուղումը, սեվկիսի հէմշիրէմ՝ մատմազէլ Սէնթէ պիլտիրմէնիդի րեճա իտէրիմ:»

«ԿԱՄՕՆ»

Պիօ, պէօյլե պիր սուրէթը նակեահանիտե հըսա իթիտիյի մէսրուրիյէթաէն չաչըրարագ,

— Կասթօ՛նմը . . . ա՜հ նէ աե յօրսունուդ . . . – աէյու հայդըրը:

Բօմե, մէքթուպը Պիօյա թադտիմ իթտի:

Պիօ. – (Կէօդլէրինի սիլէրէք) Կասթօ՛ն . . . էվէթթ կասթօնըն էլ հաղըսը տըը . . . բէք ալէա թանըրըմ. . . ա՜հ պէնիմ կէնճ վէ ասըլդատե էֆէնտիմ. . . սեվկիսի էվլատըմ, համա օլսուն հա՛ Բապպիմ, պինլէրճէ թէչէքքիւը իտէրիմ . . . – աէտի:

Պիօ, հըսա իթտիյի մէսրուրիյէթաէն նաչի, տիվանէ կիպի Բօմէնին պէլինտէն գավրայըպ, մէրդումը խահիշ իլէ բուս իթիմէյե պաչլադը:

Պատէհու թատպու թուվանը քէսիլմէքլէ իսկէմլէսի իւզէրինէ տիւշի վէրտի, վէ էլի իլէ կէօյսիւնի սըգարագ,

— Ա՜հ գալպիմ, զախմըտար (վիրաւորեալ) գալպիմ. . . չօգտան պէրի իտի քի, պէօյլե մէսրուրիյէթ իլէ չարբաըղընն եօղուտը . . . թէչէքքիւը իտէրիմ հա՛ ադիդ պիքիը . . . թէչէքքիւը իտէրիմ հա՛ Բապպիմ. . .

Բօմէ տախի, պու սատըդ վէ համիյէթլի ատէմին հըսս իթտիսի թէէսիւրէ իչթիրադ իտէրէք,

— Պէնիմ իչիս ոօսթուս, մատմազէլ Սէնթին նէզտինէ կիտիլմէք լազըմ ըդը . . . – տէմի.

Պիօ. – Ի՛վէթ է՛վէթ, օրատա պուլունմալըյըտըմ, սեվկիլի մատմազէլ. . . ա՛հ աճէպա նէ դատար մէսրուր օլաճագ :

Վէ տէրհալ իրի ատըմլարը յըլա դօշարադ, գօնաղըն սաղ ճիհէթի նէրտիպանլէրինատէն չըդմազա պաշլատը :

Նատըլըգի տէմիշիդ, Պիօ, Մայլըբրե խանէտանը հադրընատ՝ պիր մուհապէթը բէտէրանէ հըսս իթմէգլէ, հէր նէվի ֆէտաքեարլըդըն իճրատընա հադրը իտի. Մայլըբրէ-լէրէ այըտ օլան հէր շէյ, անըն դալպինէ թէէսիր իտիյօր իտի . . . մէրդուա, Պէրթանըն վասիյէթնամէհինի օդուա-մագլա, թարիֆի ղայրի գապիլ պիր հիտէթ տույմուշ, վէ հասթանըն պուլունտուղու վազիյէթը մէճհուլէնին թէ-ֆէգ քիւրաթը իսէ՝ պիչարէ քէօյլիւնին դալպինատէ, մէրհէմ դապուլ իթմէդ պիր կարէ աչմըշ իքէն, չիմտի հիտէթ ու մէյուսիյէթի տէրէճէսինատէ, պիր մէսրուրիյէթ հըսս իտիյօր իտի.

Վէ պունճա թէլաշու էնտիշէնին ճիւմլէսի տախի, քէնտիսի իչիւն օլմայուշ՝ իլլա Մայլըբրե ֆամիլիասը իչիւն իտի . . . . . .

. . . . . .

Բօմէ, Մայլըբրե գօնաղընատ մուֆարէգաթ իթտիյինատէ, սաաթ ադշամըն օն պիրինի կէչմիշ իտի :

Մէրդուա, Պիօնըն ավտէթինէ ինթիզար իթմէքլէ, Սէնթին միւթէսէլլի օլտուղու, վէ թէպէսիւմ իթտիյի խապէրի մէսէրրէթ էսէրինի ալմադ իսթէմիշ իտի . . .

Բօմէ, Սէնթին պուլունտուղու օատանըն բէնէէրէսինատէն ատըը օլան պէյտաղ բերտէնին արդասընատ ըշըդ կէօրմէք էմելի իլէ, գօնագատատ չըդտըղընատա կօլունը սա-բարադ, Ֆըրան-Պուրժուա զօդաղընըն քէօչէսինի տէօնի վէրտի :

Իչթէ մուհապէթը մուդատատէս աթէչի իլէ սուզան օլանլար՝ էքսէրի պէօյլէ օլուր, լանէթ օլսուն օ տուչղուսուղ վէ ահմադ քիմսէլէրէ քի, հադրդի պիր աչգու մուհապէթին՝ չիվէյի շաիրանէսինի միւհթէվի պուլունան պու թէֆէրրուաթընը, տաթսըղ վէ մինասիպէթսիզ ատա իտէրլէր :

Օգուչանլարընդըզա մալում օլան Մարէ մահալլէսինին հալի սիւքիւնէթինէ րաղմէն, Ֆըրան-Պուրժուա զօդաղը՝ Բարիզին ղայէթ իչլէք զօդաղլարընատան պիրի իսէտէ, ֆադաթ ադշամըն սաաթ օն պիրինատէն սօնրա տիւքէանլար գարանտըղընատան, մէղքիւր զօդագատա պիլէ չօղլուդ քիմսէ կէօրիւլմէդ :

Բօմէ, Սէնթին օտասը բէնէէրէսի արդասընատ՝ հէնուզ սէօնտիւրիլմէմիշ օլան ըշընը կէօրտիւքտէն սօնրա, կէրի տէօնտիւյինատէ, Մայլըբրե գօնաղը տիվարընըն ուղունլուղունա տօղրու պիր արապա, վէ պիրազ էօթէտէ տախի իւչ չախս կէօրտիւ քի, պունլար՝ պիլա հարաքէթ տուրույօրլար իտի :

Գօնաղըն պու ճիհէթինատէ գարու պուլունմատըղընատան, մէղքիւր իրի աէթ գուվվէթլի պէյկիրլէր գօչուլու արապանըն, օրատա տուրմասընա հիչ պիր սէպէպ կէօսթէրիլմէդ իտի :

Բօմէ, ճանու տիլտէն սէվտիյի մէյէյին իդամէթ իթտիյի Մարէ Մահալլէսինի բէք էյի թանըըրղընատան, էչնասը մէղքիւրէնին՝ օ սաաթատա, մահալի մէղքիւրատէ պուլունմալարը, էվվէլա թաճիւալինի, վէ սօնրատա էնտիչէսինի մուճիպ օլսու, զիրա աչգու սէվտայա միւպթէյա օլանլարըն գալպիլէրի, տայիմա էնտիչէ իչինատէ պուլունաճաղը թատիյի տիր :

Էչնասը մէղքիւրէ, Բօմէյի կէօրմիւշ օլտուգլարըն-

տան, գծնաղըն տիվարը ալթընտա քենտիլերինի կիպլեատիլեր։

Բօմէ, եօլուն օրթասընտա տուրա գալար։

Մերգուման իւչ նէֆէր տաէմիր տախի, քեմալի իհթիրալ իլէ Բօմէյէ իմթիսալ իթատիլեր։

Մեղքիւր էչխասը մեչքիւքե (կասկածելի անձինք) միւսիւ Պիւրօ իլէ Ցընիզառտան, վէ Պիւրօնըն՝ լուղումը թագատիրնտէ, պիր գաչ գաատհ չերապ իչիմէքլէ իչինտէ գուլլանտըղը ֆագըր, վէ միւֆլիս պիր գումարպազտան իպարէթ իտիլեր։

Հավա ալմազ, վէ եախօտա տիկեր պիր սէպէպէ մեպնի, մահալի մեղքիւրտէ թէճէմմիւ իտէն պու միւսիւլեր, Բօմէնին թաաճիւպինի մուճիպ օլտուդլարը կիպի, մերգումին օրատա հաղըր պուլունմասը տախի, անլէրի սօն աէրչէճ մահգումն իտիյօր իտի։

Միւսիւ Պիւրօ, սէպաթ վէ մեթանէթ կէօսթէրմէքտէ, գումարպազըն սիյմասը պիր նէվի գօրգադլըգ ըզհար իթմէքտէ, (պու աէմին իտի՝ Բօպի օլմազլար, օգուչանլարըմըզ էլպէթտէ մերգումը թանըտըլար) վէ Ցընիզառ տախի, թէքմիլ վիճուտի ազալէրի իլէ թիր թիր թիտրէմէքտէ իտի։

Ցընիզառ, վիճուտինի խոթիլա իտէն լէրլէյի (դօշ) թէօքին իտէպիլմէք իչին, էլինտէ պուլունան պէօյուք պիր բագը չիչէսինի՝ սըգ սըգ աուտագլարընտա կէօթիւրիյօր իտի։

Ցընիզառ, լայըգըյըլա սարխօշ օլմազա պաշլատը իսէտտէ, էնինէ պիր միւմքին թիթրէմէսինի ժէն իտէմէյօր իտի։

Բուչի ասիւման (երկնից երեսը), դաթը պուլութլար իլէ դապը խօտէ, պուճիւմիլ կէահպէ կէահ մահլոմապը ալէմթապ, իքի պուլութ արատընտան կէօրինինէպ աերհալ նապէտիտա օլուչօր իտի։

Պիւրօ, Ցընիզառա խիթապէն,

— Շու հանկը չէյթան տըր քի պուրալարտա տօլաչըյօր – տէտի.

Ցընիզառ. – Պիլմէմ, թանը յամայօրում։

Բօպի. – Նէզամինէ կիթմէքլէ, պուրատան աէֆ օլուպ կիթմէսինի ըէճա իթտէք օլմազմը։

Պիւրօ. – Հայըր հայըր, սանաթըմըզըն պիրինճի չարթը, ադիլանէ վէ միւտէպպիրանէ հարաքէթ իթմէք տիր։

Բօպի. – Էօյլէ օլտուղու հալտէ, քենտիսինի թանըյապիլմէմիպ իչին՝ մահիմապըն զահիր օլմասընա պէքլէմէմիպ լազըմ կէլիր։

Ցընիզառ, պէյանր էֆքեար իթմէյուպ, ֆագաթ բագը չիչէսինի աղընա կէօթիւրերէք՝ հայրճա չագը վէրան։

Թամ պու տապըպատա, մահիմապ իբի պուլութ արասընտան արզը տիտար (գէմըը յուրունէլ) իտուպ, օրթալըզը նուր իլէ միւնէվվէր իթմէքլէ, Պիւրօ, եարըմ սանկէ գատար պիր միւտէթ իչինտէ, Բօմէնին սիյմասընը՝ նըսֆէն կէօրէպիլտի, վէ պիր հալ նախօշնուտի (դժդոհ) իլէ,

— Ա՛հ լանէթ օլսուն, բիրօմ իլէ իբի տիչլերիմին դաթիլի պուրատայըմըչ, է՛հ անլաչըլըը, արթըդ պու կիճէ պիր չէյ եարատմայաճաղըդ։

Ցընիզառ. – Էօյլէ իսէ կիտիպ եարթալըմ։

Պիւրօ, Ցընիզառ իլէ հէմէֆքեար պուլունույօր իտի։

Բօմէ, տայիմա զօգադըն օրթասընտա տուրույօր իտի։

Պիւրօնըն կէօզու, կէրեչի կիպի Բօմէտէն իւրքմիւչ օլմազըլա, այագընը արատանըն պատամազը լուգերինէ վազ իտէրէք,

— Շու մէլուն հէրիֆի չէյթան ալըբ . . . նէրտէն իտի տէ գարշըմըզա չըգտը . . . չիմտի, կիտիյօրուզ կիպի պիր հալ կէօսմէրիպտէ թէքրար ավտէթ իտէպիլիրիզ . . . ֆագաթ ալտանմայաճագ տըր . . . պէն անըն նէ ճանա-

վար օլաուղունը բէք ալապիլիրիմ . . . լաքին գուլագ վէ-
րինիզ , զալիպա կիճէ պէքճիլէրի տօլաշըյօրլար , վիրա
այագ սէսլէրի իշիտիյօրում . . . – տէմի :

Վագտա , Պիւրօնըն տէմիյի կիպի , կիճէ պէքճիլէրի-
նին թալիմի , վէ միւնթազամ այագ սէտալէրի , ուլագ-
ման իշիտիլիյօր խոտ :

10

ԿԻՃԻՆԻՆ ՍԱԱԹ ԻՔԻՍԻ

Մըսթըր Ուիլկըմս , թամ պու էանաատ՝ Մայլըրկ
գօնաղընըն վասի պիր սալօնընաա , ալըր ալըր տօլաշը-
յօր խոտ . քիւչէնին պիրինատ պիր եաթագ սէրիլի օլուպ ,
մէգ քիւր եաթաղըն իւղէրինատ , իտթիյար պիր ատէմ՝ չը-
րըչըպլագ օլտուղու հալատ եան կէլմիչ խոտ :

Պու ատէմ , ուլգուն պիր թիւթիւն չուպուղը թիւթ-
ունուքատ , վէ աղընտան չըգարտըղը հէր պիր տիւման
նէֆէսի իլէ , եէք ահէնկ օլարագ զալիպ , վէ նիհայէթսիզ
պիր պէսթէ թէրէննիւմ իտթմէքլէ՝ պօղունուպ սէսլէր չը-
գարըյօր խոտ :

Շախաը մէրգում , ուլգուն պօյլու պիր ատէմ օլուպ ,
սօն տէրէճէ զաիֆ՝ վէ ատէթա գըսմըղը պագըր կիպի
սիյմատընըն ըէնկի , եարը պէլինէ գատար էօրթիւլիւչ օ-
լան պէյագ եունատան մամուլ եօղանըն իւղէրինէ ագա
խոտյօր զանն օլունույօր խոտ :

Սալօնըն թա օրթատընատա , վէ ատօչէմէնին իւղէրին-
ատ , պիր հաագը տէրիլիչ օլուպ , մէգ քիւր հատըրըն իւա-
թիւնատ , միւքէմմէլ պիր մէքիւլաթատէն (կէրաակուր) պագը
գալան պագը էսէրլէր կէօրիւնիյօր խոտ :

Իտթիյարը մէրգում , թահմիլ պուլունատաղը աէնիյնի
քէսիրէյէ (չատ տարինէրով բևունաւորւած) բագմէն , էլան
կիւճլի գուվվէթլի պիր հալ կէօսթէրիյօր խոտ :

Կէտահ պէ կէտահ թէրէննիւմ իտթիյի պէսթէյի գաթ
պիրլէ , թիւթիւն չըպըղընըն իտամէսինի ագղընատան չըգա-
րըրը , վէ ատէթա էօլիւ կէօղիւնէ պէնզէմէքատ օլան կէօզ-
լէրի , նահէհան գըրմըղը պիր ըէնկ քէսագ խոտը , վէ ճամ
կիպի տօնուդ պէպէքլէրի տախի , զարիպ պիր հարաքէթէ
պաշլար , պաշընը էյէր , վէ իչի էլէրինի եէրէ գօյարագ ,
հէմման չիքտըը (որս) իւղէրինէ ատլամագ իչին՝ տէրքէ-
մին օլան վահշի պիր Գագլանըն հալինի քէսագ խոտյօր խոտ :

Իտթիյարըն՝ պու հալատ պուլունատաղու տագըգա-
լարտա , մըսթըր Ուիլկըմս , էլէրի խաչվարի կէօյսիւ իւ-
զէրինատ օլարագ , մէրգումըն էօնիւնատ պիլա հարաքէթի
տուրուպ՝ եիւղինէ պագարըը քի , պու սէրտա վէ պա-
րիտա նիկահ , վահշի ճանտավարըտրը զագաթ խատն ատէմ-
լէրին՝ ֆիտուսկէր (թովիչ) նիկահտարը կիպի , պու ատէ-
մէ թէէսիր խատագ՝ մէրգումը թէսիր խոտյօր խոտ :

Մըսթըր Ուիլկըմս , իտթիյարը պագըչըյըլա զագաթու
թէսիր իտթիքատէն սօնրա , քէնտու քէնտույէ աթիւզ-
ղիքը սէօզլէրի սէօյլէտի :

— Ալթըդ քէսէրիմ բահէթ օլապիլիր . . . եաթա-
ղընըն էթրաֆընատա տիւշմէնատէն էսէր հօդ , վէ ույգուսա
տալարընատա , եվլատը՝ անը , ույգուսը իչինատ տախի հի-
մայէ խատճէք տիր :

Իտթիյար , քէմալի խէվֆ իլէ քէնտիսինի թօրլայագ՝
թէքրար եաթաղը իւղէրինէ տէվրիլմէտէ , միւթատը օլան
մէգ քիւր եէք ահէնկ պէսթէսինի թէքրար թէրէննիւմ իտ-
մէյէ պաշլատը :

Վագտի կէչտիքճէ , իտթիյարըն զարիպ սէտատը տա-
խի թէտրիճէն (տատիճանտար) կէվշէյիպ , պիր արա պիւս-
պիւտիւն իշիտիլմէզ օլտու :

Եարը կիճէ օլտուգտա, ուղուն թիւթիւն չըպըղը՝ իմթիյաըն ինճէ բարմագլարը արասընտան գայարագ եէրէ ատուշաի. պաշը՝ սալլանաըագ արգասընա տօղրու տեվրիլաի, վէ կէօղլէրի գաբանաը։

Պիր գաչ տագըդա սօնրա՝ սալօնըն տէրունինի սիւքիւթ իսթիկլա իտուպ, գալման սէս սէտա իշիտիլմէդ օլտու։

Իմթիյաը ույույօր իտի։

Մըսթըը Ուիլկըմն, մէրգումը օյանաըրմտանագ իչիւն, այագը բարմագլարը իւղէրինէ պասարագ, իմթիրագըլա եանընա եագլաշաը, վէ սէճաէ իտէճէք կիպի տիզ չէօղաի։

Պատէհու թէքրար քէմալի իմթիրաշ՝ վէ ադիմ պիր իմթիրամ իլէ մէրգումըն պաշը ալթընա պիր եասարգ գօյատուղու կիպի, իւղէրինտէ՝ պիր թագըմ էշքեալը ատճիպէ նագշ օլունմուշ օլան եօրղանը տաիսի չէքէրէք, իմթիյաըն կէօյսիւնի էօրթիւ վէրտի։

Ուիլկըմն, պիր տագըդա գատար սիւքիւթ իլէ իմթիյաըը թէճէոսիւս իթտի. մէրգումըն նիկեատնընտա հիւրմէթ վէ ըրգադթ ալէտմէթի կէօրիւնիյօր իտի։

Մըսթըը Ուիլկըմն, պու վազիֆէյի՝ եանի իմթիյաըը ույուրթմագ վազիֆէսինի՝ քէնատույէ միւթաա իթմիշ օլմաղըա, պիրա միւսէմմա՝ վէ քէմալի մէճմուինիյէթլէ հէր կիճէ իյիա իսիյօր իտի. քէնատինի, մէրգումը սէֆիլ, վէ տիվանէլիյի՝ տատէթա գուտուրմուշ պիր ճանվէր հալինի քէսպ իթմէքտէ օլան պու չըղըն իմթիյարէ բագթ իտէն պէնատլէրին պահալընտան սարֆը նագտար իտէրէք, անճագ չուբտաընը տէյէլիմքի, մըսթըը Ուիլկըմնտան մատէ, պու գըղըչ տիվանէյի՝ հիչ պիր քիմսէ զագթէ միւդթէէտիր օլտայօր իտի. մէրգումը, պու սէֆիլ տիվանէնինի իւղէրինտէ՝ օ տէրէճէ պիր հիւքմու թէէսիր ըէյտա իթմիշ իտի քի, էն զիյատ չըղընըղը էտնաըընտա պիրէ, Ուիլկըմնը՝

կէօրիւր կէօրմէդ, հէման գուղու կիպի պիր հալի սիւքիւնէթ քէսպ իտիյօր իտի։

Մըսթըը Ուիլկըմնըն սաքին օլտուղու տայիրէնին՝ եաըընըդ իշ օտասը, պիր գանտիլ իլէ թէնվիր իտիլմիշ օլուպ, Թօպի Կըրանտա, պիր խասը կիրան ալթընտա թագէիր (ծանր քունի մը տակ ընկճեալ) օլտուղու հալտէ, էֆէնտիսինին՝ քէնատուսինէ գալէմէ ալտըրտըը՝ մալիմիւմիդ օլան խսթըրէնամէյի (յիշատակագիր) թէմիդէ չէքմէյէ չալըշըյօր իտի։

Թօպի Կըրանթ, եարը ույուտուշ պիր հալտէ օլմապըըա, արթըդ՝ եագտըդը քէլիմէլէրին մանասընը անլայտմայօր իտի։

Պու էնտատէ, մըսթըը Ուիլկըմն, իմթիյաըը թէրք իտուպ մէդքիւը օտայա կիրտի, վէ ուսուլ իլէ Թօպինին ումուղունա տօդունարագ,

— Կըրանթ տօսթում, արթըդ սիզ՝ կիտիպ բահաթ իտինիդ, պէն պու կիւնքի թէչէպպիւս իթտիյիմիդ իշլէրի կէօղաէն կէչիրէճէյիմ – տէտի։

Կըրանթ. – (Լալ իլէ կէօղլէրինի սիլէրէք) Հա՛յըը է-ֆէնտիմ, պէնատէնիդ ույումայօրըտըմ . . . ֆագաթ նէ տէյէճէքտիմ եա՛ Բապպիմ. . . է՛վէթ է՛վէթ սիզէ պագը մալիսմաթ վէրէճէյիտիմ. . . ա՛հ տէմէսինիդ . . . ձօն ավտէթ իթտի . . . վէ մուհիմ պիր խապէր կէթիրտի . . . չէօյլէ քի, սիզ՝ միւսիւ Մարգի կասթօն տը Մայլըրէյի, ֆագըը հալտէ թէֆիրիդ իտիլմիշ օտաճըգլար տէրունինտէ արամագտա օլտուղունուդ հալտէ, պիլագիս մուամաիլէյհ՝ միլեօն սահիպի օլմապըըա, ղայէթ միւղէյէէն պիր դօնագտա իդամէթ իտիյօրըմըդ . . .

Մըսթըը Ուիլկըմն, Թօպի Կըրանթըն պու սէօզիւնի իշիթտիինինտէ, գալպինին սատմէսինի մէն իտէմէյօպ, ասպիմ պիր իսահիդ իլէ,

— Ա՛հ կըրանթ, սահի՛մի սեօյլեյօրսունուզ – սէյտհայդըրսը։

Կըրանթ. – Լ՛վէթ էֆէնտիմ, սեմայիմ սէօզէ միւթէէմին օլապիլիրսինիզ, միւսիւ Մարգի կասթօն ալ Մայլըրէ ճէնապլէրի, Ռօայալտա վադը Սէնթ-Ընօրե զօրաղընտա 9 նօմէրօլու զօնադատա իգամէթ իտիյօրլար...

Ուիլկըմս. – Հէմշիրէլերի իլէ պէրապէր սէյլի՛մի։

Կըրանթ. – Պիլէմէմ, ղիրա ձօն, հալընըզ Մարգի ճէնապլէրինաէն պահս իթտի։

Ուիլկըմս. – (Միւթէէսիրանէ պիր հալ իլէ) չիւպհէսիզ հէմշիրէլերի թէէհիւլ (ամուանայէալ) իթմիշ օլմալը տըրլար. ա՛հ բէք տօղրու տըր, պէն, պու ասըլզատաէ ֆամիլեայը, տայիմա ֆադըր վէ սաի մահալլերտէ արայօրընտա, ղիրա զանն իտէյօրըրսըմըզ... ֆագաթ էկէր ճէնապը Ալլահ, անլէրի՝ պէհադդէն լայըզ օլսուդլարը մէրհէպէյէ թէրֆի պույուրմուշ իտէ, խամի ադամի միւպարէք օլսուն։

Մըսթըր Ուիլկըմս, պիր իշարէթը մախսուսէ իլէ, Թօրի Կըրանթը ույուսմազա կէօնտէրտի, վէ մսաանըն էօնիւնտէ օթուրտուդ քէնտու քէնտույէ,

— ճէնապը հադդըն խամի ադամը միւպարէք օլա. վուդու պուլան Հանըլզըլըղըն էսէրի, զանն իթմիյիմ դաատար վէհիմ օլմամըշ... Համո օլսուն, չարըզդ պիր թարիխէ սաիք օլունմադատան, սէհղէթիւ ֆէլսաֆէթէրէ նէզսամի իթմէմիշ – տէտի։

Վագըթ Հարը կիճէյի կէչմիշ խտի իսէտ, պու ճիւմլէ մըսթըր Ուիլկըմս, քէմալի խահիշ իլէ իշէ պաշլատը. ալմըշ օլսուզ խայըրլը... խապէրլէր, քէնտույի չալըշմադա թէչվիգ իթմիշ զանն օլունույօր իտի։

Օ կիւն ադշամա գատար՝ Թօպի իլէ պէրապէր չալըշմըշ օլմադըղա, մալիսմիսմիշ օլան խամըրբէնամէ, պիր չօգ սիթտունալար իլէ տօղմուշ կիպի իտի։

Մըսթըր Ուիլկըմըն կէօզէն կէչիրտիյի խամըրբէնամէնին պու դըսմը, Մայլըրէ ֆամիլեասընըն՝ Ինկիլթէրատա սիւչար օլսուդլարը ֆէյսաքթատէն պահս խոուպ, անլէրին Պըրըթանէը յէ մուվասըլէթլերի, վէ էյալէթը մէզքիւրէտ, սատըդ վէ համիյէթլի պիր քէօյլիւ թարաֆընան, կէօրսիւքլերի հիւնի գապուլիյէթի հէքեայէ իտիյօր իտի։

Շիւպհէսիզ Մըսթըր Ուիլկըմսըն, պու մսաանէլէր հադդընատա բէք ազ, վէ իսմինէն քէօյլիւ պիր մալիւմաթը օլմալըյըտը, չինքի պու թէֆէրրուաթըն իւղէրինաէն մուխթասար սուրէթտէ կէչիպ, հաթտա՝ սէնէլէր իլէ Մայլըրէլերին սէպէպը իհտասը օլան մէրդումի սատըդ, վէ ալիճէնապ քէօյլիւնէն իսմինի տախի վէրմէյօր իտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, պու զաթը Համիյէթսիմաթըն հադդընատա՝ մինինէթտաարանէ (երախտապարտ) վէ քէմալի հիւրմէթի իլէ պահս խոուպատա, մահզա նամու չէօրէթինի կատա իթմէմէյինաէն, մէրդումըն քիմի, վէ իսմինին նէ օլսուդունը զաթտան պիլմէմէկլի անլաշըլըյօր իտի։

Մայլըրէլերը, Պըրըթանէը վիլայէթինատ, քէնտի էճատատը մուսաֆանընըն միւթէսաիրըճի օլսուդլարը վատի էմէյլատըն պիր քիւչէլթմատ, կիճէ կիւնտիւզ քէմալի ատպրու թահամմիւլ իլէ, Մարգի Րսուբլըն՝ Ուէսթէրնլէրէ կատար օլսուդլու մէքթուպլարըն ճէվապընա ինթիզար խէրէք, սատատէթը հալատ տէյիլ իսէտ, հիչ օլմազատա օլապիլմէյի գատար բահաթ կիւնլէր կէչիրմիշլէր իտի. լաքին մէզքիւր մէքթուպլարըն ճէվապը վիրսա իթմէյօր իտի. զիրա պահրը Օգիանուսըն (Ովկիանոս) պաղլէն պէօյլէ սատատաթմըզլըղը իրթիքապընա խոուպատա, քէնտույէ թէճրիմ խալլէն էմնիէթէ խըչյանէթմ իթտիյի չօգ տէֆա կէօրիւլմիշ իտի...

Ուէսթէրնլէրը, քէնտի սէվկիլի տօսթլարը, վէ տահա տօղրուսը ադրասալարը սուլունան Մայլըրէլերին՝ պու-

Լուսնաուգլարը հալի եէս իլթիմալաէն գաթան մալիւմաթ-
լարը օլմայուպ, Մարգի Ռաուլ տը Մայլբբրեյի, էլան Ին-
կիլթերաառա իգամէթ իակյօր գանընընտա օլմաղըլա, ձէյմս
Ուէսթէրն, իբի տէֆա օլարագ Լօնարայա քիւլկէթի ագ-
ճէ կէօնտէրմիշ իակ։

Նիհայէթ իւլէմը, Մարգի Բաուլըն սօն մէքթուպը
Ուէսթէրնլերին եէտինէ կէչմէբլէ, Մայլբբրեյլերին պու-
լունաուգլարը գադըու զարուրէթը միւտհիշէյէ վագըֆ
օլտուլար. պու խապէրը բիւր քէտէր, ձէյմս Ուէսթէրնին
բէտէրի իհթիյար Ուիլէըմնա, ատէթա պիր չիմչէք տար-
պէսի կիպի թէէսիր իտուպ, ֆէնա հալտէ միւքէտտէր օլ-
տու վէ տաղի տէրուն կլէ,

— Պիչարե գըզըմ, սէֆիլ Լուիզիմ. . . ա՜հ էկեր պու
տէրէճէ մուսին օլմայըպտա կէնճ վէ տինճ օլայըտըմ. . .

Ձէյմս Ուէսթէրն, իհթիյար բէտէրինին՝ նէ տէմէք
իսթէմէկինի անլայըպ էլինի սըգտը, վէ տէրհալ եօլճու-
լուպ իչուն լաղըմ օլան չէյլերի հապըրլատըգտան սօնրա,
հէման իրթիէսի կիւնի պիր սէֆինէյէ բագիպէն Պօսթըն
չէհրինաէն մուֆարէգաթ իթտի։

Մուսախլէյհին եօլճուլուղու ուղուն սիւրտի խէտտ,
ֆագաթ հիչ պիր կէօնա ֆէլաքէթ վուգու պուլմադը-
ղըն Հավր չէհրինէ մուվասըլէթ էտէը իթմէզ, Մարգի Ռա-
ուլ տը-Մայլբբրեյէ խիթապէն, բօսթա արապալարը իլէ
եօլա չըգտըղընը, վէ պէլքիտ՝ մէքթուպլըյըլա պէրա-
պէր Բարիզէ վասըլ օլաճաղը միւժտէհինի հավի պիր մէք-
թուպ եազտը։

Վէ իչթէ պու օ մէքթուպ էտի քի, Ռաուլ, զէրրէ
գաւտար չիւպհէ իթմէքտիգին՝ ֆամիլիասընա, վէ տօգթօր
ժօլէբէն նամ՝ կէնճ պիր թապիպին մուվաճէհէտինտէ օ-
գուտը. տօգթօրը մէրգում, տէրիւհատ իթտիյի մէմուրի-
յէթի իգթիզասընճա, տէրհալ պիր գաչ սաթըը իլէ վու-
գույի հալի՝ Ցիւդ տը Դօմինատա պիլտիրտի, չինքի մէր-

գում, մինդա պու կիպի ճասուսլուգլար իթմէտի իչին,
Ցիւդ ճէնտլմէնտէն՝ մինդէմինդ իւչ եիւզ ֆըրանգ իճ-
րէթի ալըյօր իտի . . .

Մարքի Բաուլ տը-Մայլբբրե, վէ ֆամիլիասը՝ պիլա
սապրու թահամմիւլ ան պէ ան ինթիզար իթմէքտէ օլ-
սունլար, պիզ կէլէլիմ ձէյմս Ուէսթէրնէ։

Օգուստանլարըմըզըն մալիւմի օլտուգու կիպի, 1826
սէնէսի Գարնավալընըն Սալը կիճէսի իտի քի, Բալէ Րօա-
եալ՝ պիր սէֆինամթը մէճնունանէ սայըգասը յըլա, թէմէ-
լինէ գաւտար սարսըլըյօր իտի. իչթէ թամ պու էնտատէ,
Ուէսթէրն, եազմըշ օլտուգու մէքթուպ միւճիպինճէ, կի-
ճէլէյին Բարիզէ վասըլ օլուպ Բալէ-Րօայալըն նէրէսի օլ-
տուղունը սուալ իթտի . . . Բալէ-Րօայալըն եօլունը քէն-
տիսինէ կէօսթէրտիկտէ . . .

Մըսթըը Ուիլէըմս, հէբեայէսինին պու գըսմընա կէ-
լինճէ, ֆէվգելատէ պիր հիւթէթ իլէ մէչդուլ օլմուշ կիպի
կէօրիւնիյօր իտի. մէրգում, ձէյմս Ուէսթէրնի միւտաֆաա
իտէճէք եէրատէ, պիլա բահմու չէֆգաթ միւթթէհիմ վէ
մահբիւս աատա իտիյօր իտի։

Շիւպհէսիզ պու իչտէ, ձէյմս Ուէսթէրնին սատէ-
տիլիյի, ադիմ պիր պէտպահտալըղը մուճիպ օլմուշ իտի,
ֆագաթ ձէյմս տաիտի, պիլա չէֆգաթ տէհշէթլիս պիր
ճէզայէ չարբըլմըշ իտի։

Էղճիւմէ մէրգումըն դապահաթը, գաստի վէ իհ-
թիյարի օլմայուպ, մինդա զարիպ պիր թէսաաիւֆին է-
սէրի իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն, միւտէթը եօրիւնտէ իլգ տէֆա
օլարագ Բալէ-Րօայալըն օ սէֆինամթը մէճնունանէ, օ
տէհշէթի ֆէրմա զուլզուլէ, վէ եէքտիկերէ սիրայէթ իտէն
օ զէվգու սէֆա իլլէթի վէհիմէսի իչինէ տիւշմիշ, վէ
քէնտիսինի իհմաթա իտէն պու սատմէյի միւսրիֆանէ (զէզ-

խուԹիւն) տէն Թաղեիդ օլմաղըլա, վալիհու հայրան օլուպ շաշըրմըշ գալմըշ խոի։

Մէրգում, բասԹ կէլտիյի մասգարալէրէ՝ Վ.ալուա զօգաղընը սուալ իԹոի։

Գարնավալ կիւնլէրինաէ, վուգու պուլան միւսաֆիրնիւվաղըղըն (հիւրնկալուԹիւն) նէ տէրէճէ մուղհիգանէ (ծաղրածու) օլաճաղընը պիլիրիղ, ՈւէսԹէրնին սուալի, պիր Թագըմ հայլազ խօվարտալարա, վէ սէֆիհ սարխօշլարա խիԹապ օլունմուշ օլմաղըլա, անլէր տախի, պու վագարը վէ սերա չէհրէլի էճնէպիյի, քէնոի սէֆահաԹը մէճնունանէլէրի իչինաէ շաշըրԹմայը մինասիպ կէօրմիւքլէրինաէն, եալան հանըշ հօլար սալըգ վէրմիշլէր խոի։

Խիւլասայի քէլամ, մէրգումը էօԹէպէրի կէղտիրէ կէղտիրէ հօրտուլար, իԹոիլէր, տիւրԹիւշմիւրտիւլէր, նիհայէԹ գարմագարը՛ն՝ վէ չիրքին պիր գալապալըղըն իչինէ սէվգ իԹոիլէր։

ՈւէսԹէրն, հարաքեաԹընտա աղըր, սատէոիլ, մէրագը, վէ հէր կէօրմիյի նէյնի չէյլէրէ, քէնոիմինի ունուԹաճադ մէրԹէպէտաէ Թէշճիւպ խոեր պիր սատմ օլտուղու զաԹէն մալիւմիմիզ տիր։

Էզճիւմլէ, ՈւէսԹէրնին վիճտանը, տայիմա քէնոիսինէ՝ պիր վազիֆէյի մուդատտէսէնին էյֆասընը տէրիւհտէ իԹմիշ օլտուղունը իչԹոար խոիյօր խոի, ֆագաԹ մէրգում, վազիֆէյի մէզքիւրէնին էյֆասը պապընտա Թէչէննի (դանդաղիլ) իԹմիշ օլտուղու իչին, պիր տէրէճէյէ գատար մազուր սատա օլունապիլիր խոի, պիրա՝ զիքրի սէպգաԹ խոէն սէֆահաԹը մէճնունանէ իլէ չըլարըմըշ օլան պու մասգէլի սէֆիհլէր, զանն խոէրսինքի, Բալէ Բօաճալը, ՈւէսԹէրն իչին՝ իչինաէն չըգըմազ պիր կիւտապ իԹմէյէ պէյնլէրինաէ գալար վէրմիշլէր խոի. պունլար, պիչարէ սատէմ՝ գաԹան տօղրու հօլու կէօսԹէրմէյուպ, «սաղա կէչ, սօլա կէչ, չունտան եիւրիւ, պունտան կիԹ» տէ-

մէքլէ օ գատար չաշըրԹտըլար քի, մէրգումէն զիհնի պիր նէվի խըֆֆէթ խոԹիլա իԹմէյէ պաշլատը։

Գուլաղընա չալընան, վէ «ՈւէսԹէրն» տէյու քէնոի խամինի եատ խոէն օ մանատար սէս, աչըգ լանտօյա րաքիպ օլան մասգարալէը իլէ իԹտիյի միւնազատ, էքլ իԹմիշ օլտուղու Թատմընն ագճէսի՝ պիր տիկէրի Թարաֆընտան Թէտիյէ խոիլմէսի, վէ իգրամէն՝ գատէհինէ լէպալէպ չամբանատ տօլտուրուլմասը՝ Թէքնին չէյլէր օլմայուպ, պունլարըն ճիւմլէսինաէ, մալիք օլտուղու սիւքիւնէթը Թապիյէսինի (հանդարտ բնատորուԹիւն) իխլալ իԹմէք նէյէԹը ֆասխոէսի իլէ իճրա օլունմուշ չէյլէր խոի։

Պատէհու ֆէլաքէթին էն պէօյիւքիւնէ Թէսատիւֆ իԹտի, եանի կիւզէլ պիր գատընն զուհուր խոտուպ, քէնոույէ ըէֆագամ իԹմէք իսԹէտի։

Պու գատընն, օ գատար կիւզէլ, օ գատար լաԹիֆ՝ վէ օ գատար ճալիպ խոիքի, ՈւէսԹէրն բիւյա կէօրիւյօր զանն իԹտի, վէ աԹէչի սէվտայըլա եանմագատա օլան պաշը իչինաէ ագլու հուշունա խալէլ կէԹիրտի . . .

ՄըսԹըր Ուիլբրմընն խաԹըրէնամէսի, պու վագատայը ԹէֆէրրուատԹըյըլա հէքայէ խոիյօր խոի, վէ մէրգում պունլարը Թէքրար օգուտուգճա, անլընտան տամյա տամլա Թէր ագըյօր խոի։

Պու ճիւմլէ Ուիլբրմ, խաԹըրէնամէնին միւԹալատասընա տէվամ խոիյօր խոի։

Հէքայէնին պու գըսմը, եապանինին մաղարասընտա վուգու պուլան սարխօշլուղըն մէնզարէսի նագլինտէն իպարէթ խոի։

Գարմէն Թէսմիյէ գըլընան մէրսումէ կիւզէլ գատըն, օ ֆիտունկէը ըէրի, ՈւէսԹէրնի՝ քէնոի լաԹիֆ Թէպէսիւմլէրի իլէ Թէսխիր իԹմիշ խոի։

Եապանինին Օրթէլինաէ, գըրմըզը օտանըն տէրունինտէ խոի քի, Գարմէն՝ գանաբէնին իւզէրինաէ, հնսանըն

ագլուքը եաղմալայըճը պիր չիվէու նէդաքէթ իլէ եան կէլ միշ, վէ սօնրա տախի, Ուէսթէրնին տամաթլարը իչինէ աթէշլէր դօյան օ ֆանաանկօ տէնիլէն բագտը, չալբարէլէրին խօշ սէտասըլըլա բագա իթմիշ խոի . . .

Պաոէհու Ուէսթէրնին դանընը տօնաուրմագտա օլան՝ մէրգուվէնին օ սէրտա, խայընանէ, վէ տէհշէթլիւ նիկահը, վէ հալալվէթլի թէպէսսիւրլէր իչինէն իպրաղ իթտիկի թէհտիտամիզ հալի . . .

Մըսթըր Ուիլըմն, պալատէ մուհարրէր խաթըրէլէրի օգուտուգճա նէֆէսի քէսիլիյօր խոի. տէֆթէր էլինէն եէրէ տիւշի, էլլէրինի պիրիպէրինէ դավուշտուրտու, վէ կէօզլէրինի բույի ասիւմանէ աթֆ խաէրէք, տէրտունի տիլտէն պիր ահ չէքի վէրտի :

Պաոէհու այաղա դալդը, վէ կիւյա քէնախինի մուղթարըզ խոէն խաթըրէլէրի, գիհնինէն տէֆ իթմէք խաթէյօր կիպի, աթէշլէր իչինէ եանմագտա օլան պաշընը սիլքի . . .

Մըսթըր Ուիլըմսըն, պուլունտուղու մէղքիւր սալօնըն տէրունինէ՝ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէյէ պաշլատը, վէ զանն խաէրինքի, հէման սէօնմէք իւղրէ օլան դանտիլին չուլէյի ճէվվալէսի (լուսնի ճօճուտ), տիվարը թէզլէին խոէն թաավիրլէրէ ագս էնատաղ օլմաղըլա, մէղքիւր թաավիրլէրը, պիր սուրէթը գարիպէսէ օլարադ կիւյա հարաքէթ խոիյօրլար խոի :

Մըսթըր Ուիլըմս, մուրուրը զէմանէն դարարմըշ օլան մէղքիւր թաավիրլէրին իչինէն, ըզնկի աթմըշ, վէ սէրա չէհրէլի պիր սուրէթ, պուլունտուղու չերչիվէնին տէրունինէն, միւթէքէպպիր վէ մաղրուր անլընը՝ քէնտինէ խպրաղ խոիյօր կիպի պիր խայալատը մէվհումէյէ կէրիֆիթար օլուպ, պէնզի պէթի քիւլ քէսիլմիշ, վէ սաչլարը դարմադարըշ օլտուղու հալտէ՝ մէղքիւր թաավիրէ պադըշյօր խոի :

Մըսթըր Ուիլըմսըն՝ կէօզլէրի իչինէ ազիմ պիր տէհշէթ կէօրիւնիյօր խոի :

Պու խայալատը մէվհումէնին, վէ ալէվտուսուս կիճէնին հիւզնէնկիզ նիմ գարանլըգը թէէսիրի իլէ, Ուիլըեըմսըն կէօզիւնէ, քէսպը հայաթ իթմիշլէր կիպի կէօրիւնէն մէղքիւր թաավիրլէր, զանն խաէրսինքի քէնտինի թէհտիտ վէ թայիպ խոիյօրլար խոի. Մայըրբէլէրին պու էճտատաը աղամը, վարիսլէրինին գանը . . . վէ պէտպահտլըզը իչիւն, քէնտինէն հիսապ խոթէյէճէքլէր խոի . . . քէնտինի, պու ֆամիլեանըն ֆէլաքէթինէ մէսուլ թուրթուրլար խոի . . .

Շիմինէյի թէզինին խոէն պադըշտան՝ մամուլ պէօյիւք չալար սաաթ իլի վուրտու :

Ուիլըեըմս, եայը պիր ղէնպէրէքտէն թահրիդ օլունմուշճասընա սըչրատը, վէ տալղընլըզընտան այրըլուպ, աթէշլէր իչինէ եանըպ թուրթուշմագտա օլան անլընը, պաղչէնին սօուգ հէվասըլըլա սէրինլէթմէք իչիւն բէնչէրէյի աչտը. մահիլմաշ՝ պուլունթլար իչինէ նապէտիա օլտուղունտան, կէրէք տրշարըտա վէ կէրէք իչէրուտէ եօղլէ պիր հավլինագ սիւքիւթ, վէ օլ տէրէճէ գօյու պիր գարանլըգ հիւքմ խոիյօր խոիլի, պաղչէնին պէօյիւք աղաճլարը, սիյահ քէֆինէլէրէ պիւրիւնմիւշ պիրէր գօրթլագ կէօկէլէրի կիպի կէօրիւնմէքտէ, պիչարէ Ուիլըեըմս, պու մէնզարէյի տէհշէթպահշատէն (սոսկալի տեսարան) միւթէէսսիր օլուպ, հիւմմա նէօվպէթինէ կիրիֆթար օլմուշ կիպի պիր հալ իլէ թիր թիր տիթրէմէյէ պաշլատը :

Նիհայէթ իւլէմի, մըսթըր Ուիլըեըմս, հէվանըն սէրին-

լեյի սայէսինաէ կիւճ հալ իլէ քէսպը սիւքիւնէթի խաէ-
պիլտի։

Ֆագաթի հէր թարաֆտա հիւքմ խաէն սիւքիւթին ի-
չինտէն, նակէհան մէճհուլ պիր շամաթա իչխտուպ թէք-
րար թիլթրէտի։

Պու շամաթա, մէճհուլ վէ ինթիզամսըզ այագ սէ-
տասը կիպի պիր շէյ իսի խաէտէ, ֆագաթի դուրումուշ պիր
աղաճ ռալընըն՝ եէրէ տիւշմէսինէ տախի համլ օլունապիլիր
խի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, բէնչերէյի գաբամագ իւղրէ իքէն,
պէյազ գումըն իւղէրինտէ, աղըր աղըր, վէ թէրէտտիւտ
խպրաղ խաէր պիր սիյահ կէօկէնէն կէպինակլինի կէօրիւ-
յօր զանն լիթտի։

Ուիլկըմս, տըգդաթըլա պաղչէնին տէօրթ կանընը
կէօզտէն կէչիրտի խաէտէ, ֆագաթի հիչ պիր շէյ կէօրէմե-
տիյինտէն, վէ մէզքիւր շամաթատէն տախի էսէր գալ-
մատըզընտան՝ քէնտու քէնտույէ,

— Հիչ պիր շէյ եօք, պու հալ՝ մահզա զիհնիմի խա-
թիլա խաէն նէօվպէթին էսէրի օլմալը տըր « տէտի։

Մըսթըր Ուիլկըմսըն թահմինի կիպի, իհթիմալքի պու
հալ՝ պէյին խաաթալըզընտան նէշաթ խաէն պիր նէօվպէթի
էսէրի օլմուշ օլայըտը, ֆագաթի օ անտէ մէզքիւր սիյահ
կէօկէ, եուսմուշագ գումըն իւղէրինտէ եիւրիւտիւյինտէն,
թապկիյի այաղընըն սէսի իչխիսէմէյճէյի տախի իհթիմալ-
տէն պահա տէյիլ խի։

Մըսթըր Ուիլկըմս՝ բէնչերէյի գաբաաը, վէ եօրղուն-
լուգտան թապու թուվանը գալմամըշ օլմաղըլա, պիր

մըգտար բահաթ իթմէք իչին գարեօլասընա կիրտի . .
. . . . . .
. . . . . .

Թամ պու էսնատէ, Սէնթ տախի քէնտի օտասընտա
ույույօր խի։

Իհթիյար Տիչէսին օտասընտան տախի, ասլա սէս
սէտա խիիմէյօր խի։

Սէնթ, սաքին՝ վէ բահէթի պալ իլէ ույումագտա օ-
լուպ, միւնթազամ սուրէթտէ նէֆէս ալըպ վէրիյօր խի.
մէզպուրե, մէսուտ պիր հալտէ կէօրիւնիյօր խի։

Պու սաատէթը հալին սէպէպի իսէ, Թոմէնին կէթիր-
միչ օլտուղու օ մուխթասար նամէ խիւքի, Սէնթ, անը պիր
նուսխէյի մուգաատէսէ կիպի եասթըղը ալթընա վազ
իթմիչ խի։

Սէնթ, ձէնապը հադգա թէչէբքիւրլեր խաէրէք,
կասթօնըն էլ եաղըսը օլան մէզքիւր իքի սաթըր եաղը-
լարը, պէյքի եիւպ տէֆա բուս իթմիչ խի։

Պու պահտըեար կիճէ, իլք կիճէտէն նէ գատար
ֆարգլըյըտը, զիրա իլք կիճէսի՝ մէզպուրե պիլա հարա-
քէթ, մահզուն, մէյուս, վէ մաղմում պիր հալ իլէ, պա-
չընը՝ մէճրուհ կասթօնըն . . . սէվկիյի պիրատերինին եօր-
ղանը իւղէրինե գօյմուշ օլտուղու հալտէ, սապահա գա-
տար կէօզ եաշը տէօքմիչ խի։

Սէնթ, իլք կիճէսի տէհչէթլիւ ըիւյալեր, վէ հիւմ-
մա նէօվպէթի կիպի մուհիթք սատմէլեր իլէ սապահ իթ-
միչ խի։

Ֆագաթի պու կիճէ, կէօզ եաշը տէօքմէքսիզին՝ պի-

թաղ, վէ միւնթազըրը բահէթը խապ (քնանալու պատրաստ) օլան ահու կէօզլէրի, կիւնահալըզ սապլէրէ մախսուս օլունակէլէն սաքին պիր ույգու իլէ գաբանմըշ, վէ նիմ սուրէթաէ քիւշատէ (բացուած) զօնչէ տիհանը նիհանը (փոքրիկ բերան) իւղէրինաէ, թաթլը պիր թէպէսիւմ նագշ օլունմուշ իտի։

Մէզպուրէ, խոշ վէ տինիւվազ (սիրտը վայիայոզ) միւլահազաթ իչինաէ օլտուղու հալաէ ույսումուշ իտի. կա՛սթօն... կասթօնաան խայըլըլը խապէրլէր ալմըշ իտի, չիւպհէսիզ՝ իրթէ կիւնի կիտիպ պիրաաէրինի կէօրէճէք, վէ պօյնունա սարըլմազլա էշդը մէսէրըթէ (ուրախութեան արտասուք) տէօքէճէք իտի։

Ինսան, խոշ պիր իւմիւտ իլէ բէրվէրաէ օլտուղունատան հէր շէյի կիւղէլ վէ մէսուտ կէօրիւպ, կէչիրմիշ օլտուղու մէյուսիյէթի տէրէճէաէ մէսրուր օլուր։

Ինէնթին մէյուսիյէթի՝ մէսրուրիյէթէ թէպահլ օլտուղունատան, քէյղուլէյի գալմինաէ (սրտին խորը) հէր թուխմուշ օլան պիր մաատ հագդընտա տիւշիւնմէյէ վագըթ պուլապիլմիշ իտի. մէզպուրէ, հէնուզ քէնտույէ նամալիւմ պիր մուհապէթին վիւլահազաթըլըլա, միւսթագպէլինի (ապագայ) խոշ վէ մէսուտ կէօրիւպ, պիր եանընտա պիրաաէրի կասթօն, վէ տիկէը եանընտա տախի Բօմէ օլտուղու հալաէ, չիչէքլէր իլէ միւղէյէն պիր եօլտա, քէչիու կիւղալ (պալտակ) իտէճէյինի թաատավուր իտիյօր իտի։

Բէնտի սաատէթը հալինին սէպէպի Բօմէ տէյիլմի իտի, իւմիւտ, թէսէլլի, սաատէթ, մահզուզիյէթ, վէլհասըլ հէր շէյ, Բօմէնին վասէթաըլըլա կէլմէմիշմիիտի։

Ինէնթ չէքմիշ օլտուղու ըղթըրապատան մեմնուն օլմալըյըմը, զիրա անըն սայէսինաէ Բօմէյի դաղուլ իտուպտա, մերգումըն՝ քէնտի հագդընտա իթմիշ օլտուղու պունճա ֆէտաքեարլըղա՝ վէ խայըրխահլըղա պէտէլը իւճրէթի օլարագ, միւթէէսսիր պիր գալգ իլէ ըղհարը թէշէէքքիւր իթմէք կիւլի պիր մահզուզիյէթէ նայիլ օլաճագտը։

Հալպուքի Ինէնթ, պէօյլէ տիւշիւնմէյօր իտի... մէզպուրէ, պու մահզուզիյէթին լէղվէթինի պիլմէզ, ֆագաթ հըսս իտէպիլիյօր իտի, նէթէքիմ տիկէրլէրի պիլիրլէր, լաքին հըսս իտէմէզլէր։

Իքի կիւնաէն պէրի չէքիլէն ըղթըրապ, Ինէնթին գալպինաէն՝ Բօմէնին խէյալինի թէպահա (հեռացնել) իթմէքլէ պէրապէր, անըն՝ Բօմէ հագդընտա հըսս իթիտիյի հիւանիւ թէվէճճիւհին, գաթէնտէր գաթ արթմասընա սէպէպ օլմուշ իտի։

Պու իքի կիւնլիւք թէպահւտա, մահզա պիր մուհապէթ վաաէսի օլմուշ իտի, վէ պու վաաէնին խիթամընտա, մէզպուրէ՝ Բօմէյի ֆէվգէլատէ պիր մուհապէթ իլէ սէվմէյէ պաշլամըշ իտի. Ինէնթին՝ Բօմէ հագդընտա մուհապէթ հըսս իտէճէյի իհթիմալտէն պահտ տէյիլ խտէտէ, պու վագաա, եանի մէրգումըն իպլուշ իթիտիյի նէգահքէթ, խայըրխահլըղ, վէ կասթօն հագդընտա իթմիշ օլտուղու ֆէտաքեարլըղ, իչպու մուհապէթէ պիր հալավէթ (քաղցրութիւն) վէրմիշ իտի. Ինէնթ, մէնէք կիպի պի կիւնահ պիր բագիճէ օլմաղըլա, Բօմէյի, ձէնաապը վաճիպ էլվուճուտ հագրէթլէրինին, չիրքեապը տիւնեէվիյէտէն արի վէ պէրի օլան՝ պագիրէ գըղլարըն գալպինէ վազ

իթմիչ օտուղու, օ մուհապէթը մուգատաէսէ հըսսէյաթըյըլա սէվէյօր իսի։

Սէնթ, օ կիճէ կիւյա պէրաաէրի կասթօն իլէ, Րօմէնին թաավիըլէրինի, եէքաիկէրէ գարըշմըշ օյտուղու հալաէ, պաշը ուճուննտա կէօրիւյօր կիպի միւթէսէլլի օլմուշ իսի . . .

Մասանըն իւղէրինէ վաղ իտիլէն մում, էլան եանըյօր իսի . . .

Սէնթ, կէօրտիւյի խաթըրնիւվազ ըիւյալէրէ թէպէսսիւմ իտէն սապիէր կիպի, մէմնունիյէթ վէ քէմալի իաթէրահէթ իլէ ույույօր իսի։

Մաաթ իքնի կէչմիշ իսի, պու էննաէ կասթօնըն օտասընտան պէր չամաթա իչիտիլսի, զանն իտէրսին քի, նէրտիւպանըն պաշընտա օլան գաքուշ՝ աճէմի պէր էլ իլէ այըլըյօր իսի։

Սէնթին եաթաըղը օտասը իթթիհալինտէքի օտանըն թուղա տէօչէմէսի իւղէրինտէ, զայէթ աղըր՝ վէ քէմալի իհթիրազ իլէ եիւրիւյէն պէր աաէմին այաղը սէտասը իչիտիլսի։

Պէր սանիյէ սօնրա, Սէնթին օտա գաքուը այըլըը, սիւրմէյի գալաըրան էլ թէթրէյօր իսի։

Գաքը այըլաըղընտա, Տընիզաուըն նէֆրէթամիզ վէ գօրգագ չէհրէսի կէօրիւնտի։

Միւթէալիմի (իմաստակ) մէրգումընն սկյմասը, գօրգու վէ սարհօշլուգտան տէհչէթամիզ պէր հալ քէսպ իթմիչ իսի. աըշաըրտա հիւքմ իտէն գօյու գարանլըգտան, պէրտէն պէրէ մումընն ըշըղընը կէօրտիւյիւնտէ, կէօղլէրի գամաշարագ, քիւլ ըէնկինտէ օլան եիւղէրի պուրուշտու . . .

Տընիզաու, ազիմ պիր տէհչէթ հըսս իտէրէք՝ օտասան իչէրի կիրէճէք եէրտէ, արգասընա տօղրու սըչրայըպ պիր գաչ ատըմ կէրիլէսի։

Ցագալի՝ Սէնթին օտասընտա հիւքմ իտէն սիւքիւնէթ՝ մէրգումը թէէվին իթմիչ իսի. կէնճ գըղճըազըն թամըլը, վէ սուրէթը միւնթազամատէ ալըպ վէրտիյի նէֆէսի սէտասընտան պաչգա պիր չէյ իչիտիլմէյօր իսի։

Սէնթին՝ գըսմէն չէօղիւլմիւշ օլան սարը վէ լաթիֆ սաչլարը, պիր հալի բէրիշանի իլէ եասթըղըն իւղէրինէ եայըլմըշ իսի. պու զայրի միւնթազամ՝ թարիմար, ֆագալի սօն տէրէճէ լաթիֆ քեաքիւլլէրի իչինտէն, պուլութլարըլա նիմ սուրէթտէ միւխթէֆի (ծածկուած) մահիթապը ալէմթապ կիպի, մէզպուրէնին տիյատրը բիւր էնվարը (լուսաւոր դէմք) կէօրիւնիյօր իսի։

Կէնճ գըղճըազ, գար կիպի պէյազ վէ նազիք էլլէրինի եօրղանտան տըշարը չըգարմըշ, վէ խաչվարի օլարագ կէօյսի իւղէրինէ վաղ իթմիչ իսի։

Տընիզաու կիպի ախլագը պօզուգ հայլազլար միւսթէանա թուխթուլտուգլարը հալտէ, Սէնթին, պու վազիյէթինի կէօրիւպտէ, պիր հըսսիյաթը բուհանիյէ իլէ (կրօնական ղգածմամբ) միւթէէսսիր օլմամագ գապիլ տէյիլ իսի. բագիղէյի մէրսումէնին պու հալի, սէճտէ իթտիյի էննաէ ույգուտան մաղլուպ օլան պիր մէլէքէնին հալինէ պէնզէյօր իսի։

Տընիզաու, իքի եանընա տօղրու սալլանարագ, վէ

սարխօշլուղա մախսուս օլան պիր վադար իլէ, պիսուչ-
լուդ, իֆֆէթ, վէ թէհարէթին (մաքուր և պարկեշտ)
սուրէթը միւճէսսէմէսի օլան պու կէնճ գըզճըաղըն, ճէ-
մալի պա քէմալինի (կատարեալ գեղեցկութիւն) թէտ-
գըդ իթթիքատէն սօնրա, տօտաղլարընտա սըյրըգճասընա
պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնտի, վէ մէքրուհ էլինի ուզատա-
րադ եօրղանը գալարըմադ իսթէտի։

Ֆագաթ մէրգում, նակէհան մէլէք կէօրմիւշ իպլիս
կիպի սարսըլարադ, օտանըն թա օրթասընա գատար կէ-
րիլէտի, վէ եէրէ գաբանմամադ իչիւն կիւճ հալ իլէ մու-
վաղէնէսինի պուլարադ՝ պուրնունըն ալթընտան,

— Բէ՛հ . . . իհթիմալ քի միւսիւ տիւդ հիտէթլէնէ-
ճէք իտի . . . տօղրուսը չօդ դուրնադ հէրիֆ տիր – տէ-
յու մըրըլտանտը։

Տընիզատ, սարխօշլուղա մախսուս օլունա կէլէն, վէ
տէթթա ահու էնինէ (հնծկլտանք) պէնզէյէն պիր կիւ-
լիւշ իլէ կիւլտի, վէ տիլի տօլաշարադ ղայէթ եավաշ պիր
սէս իլէ աթի իւզրիքը պէյթի թէրէննիւմ իթտի։

Պէն հէր չէյտէն զիյատէ
Զադմադ իսթէրիմ պատէ։

Պու արա Սէնէթ, սադ եանընա տէօնէրէք՝ դօլունըն
պիրինի պաշը ալթընա վադ իթտի։

Տընիզատ ումուզլարընը սիլքտի, վէ ազիմ պիր գահ-
գահա իլէ կիւլմէսինի ղապթ իթմէյէ չալըշըղընտան նէ-
ֆէսի քէսիլէրէք,

— Տօղրուսը պու հալ, վադթըյըլա վօժիրար զօ-

դաղընտաքի քիւչիւք գըզընն գօմէտիսինի խաթրըմա կէ-
թիրիյօր, նէ թօհաֆ չէյ՝ մէզպուրէ, պէնի՝ «Էտէպի ա-
լիճէնապ» (վէհանձն գրագէտ) թէմսիյէ իտէրէք եա-
նըմա կէլիպ . . . «ա՛հ ալիճէնապ էֆէնտի պիր լօգմա
էթմէյիմիզ եօգ . . . վալիտէմ տախի էօլմէք իւզրէ տիր»
տէյօր իտի. կիւյա էօլմէք իչիւն միւճէրրէտ էթմէք լա-
զըմ տըր կիպի, պէնտէն էթմէք իսթէյօր իտի . . . տօղ-
րուսը պէնտէ վատ իթտիմ . . . վէ սօնրա . . . ֆագաթ
իսմինի ունութտում . . . պիր Դըրալիչանըն իսմինէ պէն-
զէյօր իտի . . . Դըլօթի՛լսմի իտի . . . եօգսա . . . եօգ
եօգ խաթրըմա կէլտի . . . Պէրթայըտը իսմի, էվէթ Պէր-
թա . . . լաքին օ ճիմճիմէ գըզ, նէգատար տա գուրնադ
իտի եա . . . մէզպուրէ՝ հէօնկիւր հէօնկիւր ադըյօր ի-
տի . . . տօղրուսը պու գօմէտի՝ խաթրըմա տիւչիւքճէ՝
պիր միւմքիւն կիւլմէմի զապթ իտէմէյօրում . . .

Տընիզատ, ինսանկյէթ վէ համիյէթ նամը ալիսինի
լէքէտար իտէն պալատէ մուհարրեր սեօզլէրի, սըյրըգ-
ճասընա պիր իսթիհզա իլէ քէնտու քէնտույէ սեօյլէտիք-
տէն սօնրա կըլավէյի մէգալ իտէրէք,

— Ֆագաթ նէ զարիպ չէյ . . . պու գըզ, վօժիրար
զօգաղընտաքի իանէմէ կէլէն գըզա ազ չօդ պէնզէյօր –
տէտի։

Տընիզատ, սարխօշլուգտան իբի թարաֆընա եայլանա
եայլանա բէնչէրէյէ տօղրու իլէրլէյիպ աչը վէրտի։

Սէնէթ, եարը օյանմըշ օլմաղըլա պիր ահ չէքտի, վէ
Տընիզատ, մէզպուրէյէ պագըպ կիւլէրէք,

— Ա՛հ պէնիմ ճիմճիմէ մախմուրճուղըմ, ույու, ույու պաղալըմ – տէմի։

Պու արա՝ բէնչէրէնին էօնիւնտէն խաֆիֆ սուրեթտե պիր ըսլըգ սեռասը իչիտիլմի։

Տընիզաւ, տէրագապ ճէպինտէն իբէքտէն մամուլ պիր նէրտիւպան չըգարըպ՝ էյի քէօթիւ պիր ուճունը բէնչէրէնին տէմիրինէ պաղլատըգտան սօնրա, տիկէր ուճունը տախի զօգաղա սարդըթը։

Տըշարըտան, գավուխլինի թէճրիւպէ իմմէք իչիւն նէրտիւպանը կէրտիլէր, վէ զօգագտան՝ Պիւրօնըն սէսի իչիտիլէրէք։

— Էյի պիր միւսիւ Տընիզաւ, իչինէ պագ – տէմի։

Տընիզաւ, տէրհալ բէնչէրէնին էօնիւնտէն տէօնիւպ, պիր գուվվէյի վահչիյանէ իլէ, նակէհան պիւթիւն պիւթիւնէ օյանմըշ օլան Սէնթին իւզէրինէ հիւճիւմ իտէրէք, սէս չըգարմամասը իչիւն մէնտիլինի ադրընա թըզգատը, վէ մէզպուրէյի՝ եօրղանըչըլա պէրապէր գալտըրտը։

Պիչարէ գըզճըպաշ, նէֆէսի քէսիլտիյինտէն, խաֆիֆ վէ պօղուգ սեռայըլա ահու էնինէր իտիյօր իտի։ . .

Տընիզաւ, թահմիլ օլտուղու եիւքին ալթընտա սալանարագ, կեահ իլէրի կիտիպ կեահ կէրիլէ յէրէք, վէ եուվարլանարագ, բէնչէրէյէ տօղրու պիր իբի տարմ ասլապիլտի։

Պիւրօնըն, գարմագարըշ՝ վէ լիֆ կիպի սաչլարըլա մուհիթ օլան գաֆասը, կէօրիւնէրէք սապըրսըզլըգլա,

— Տէ իմտի . . . չաբըգ եթ – տէմի։

Տընիզաւ. – Կիւլտիւրմէ պէնի . . . չինքի աչաղա

տիւչէրտեմ, պիր տահա եօգարը չըգամայաճաղըմը բէք ալէտա պիլիրիմ – տէյու ճէվապ վէրտի։

Տընիզաւ, մուվաղէնէսինի ղայպ իտէրէք պիր տագգըգա գատար սալլանտը, վէ պիչարե Սէնթին նազիք վիճուտինի իբի տէֆա տիվարե չարբաբըգտան սօնրա, նիհայէթ պիր գուվվէյի մէյուսանէ իլէ բէնչէրէյէ տօղրու իլէրլէտի, վէ թահմիլ օլտուղու եիւքի (Սէնթի) Պիւրօնըն գօլլարը իչինէ աթը վէրտի։

Պիւրօ, ազիմ պիր հիտէթի իլէ,

— Հայվա՛ն օղլու հայվան – տէյու մըրըլտանտը։

Չիւնքի հայլաղը մէրգում, պու սատմէտէն մուվաղէնէսինի ղայպ իտէրէք, ազ գալտը քի՝ սըրթ իւսթիւ եէրէ տիւչէճէքտի։

Տընիզաւ, սընըր ալէտմէթի թէէսիրի իլէ ալըգ ասլըգ կիւլէր, վէ տայիմա իբի եանընա տօղրու սալլանտըղընտան, եէրէ գաբանմամադ իչիւն տիվարը թուրթույօր իտի։

Բօպի, աչաղըտան նէրտիւպանը կէրմիչ օլմաղըլա, Պիւռօ, Սէնթ՝ գուճաղընտա օլտուղու հալտէ՝ պիր կէօնա թէհլիքէ վուգու պուլմագսըղըն զօգաղա էնէպիլտի, վէ եավաշ սէս իլէ Տընիզաւա խիթապէն։

— Նէրտիւպանը սէօքտէ զօգաղա աթըվէր, վէ պահճէ թարաֆընտան տօլաչարագ կէլ պիպի պու – տէտի։

Տընիզաւ, սարհօշլուգտան, վէ խէլէճանը գալպինտէն նաչի պաշը տէօնէրէք, վէ էլլէրի թիթրէ յէրէք, նէրտիւպան՝ զօգաղա տիւչիւ վէրտի։

Տընիզաւ, իչինի պիթիրտիքտէն սօնրա՝ արգատաչլարընըն եանընա կիթմէք իչիւն բէնչէրէնին եանընտան

պրըլտըգընաա, պաչը տէօնաիւ, տիպլէրի թիթրէտի, վէ հէման պօյըու պօյուննա Սէնթին եամաչը իւզէրինէ տէվ-րիլէրէք, քէնտինտէն կէչմիչ պիր հալտէ խըրըլմայա պաշ-լատը։

Թամ պու էանատէ, զօգագտա պիր գամիչը տալ-պէսի սէտասը իչիտիլտի, վէ ագապինտէ բէնչէրէնին ալ-թընտա պէգլէմէքտէ օլան արապա, գալտըրըմընն թաչ-լարընը էօթափուրէրէք, քէմալի սիւրաթլէ եօլա բէվան օլտու։

ԳԼՈՒԽԸ ՉՈՐՍԱՆ

I

ՄԱՏԱՄ ՊԱՌՕՆ ՏԸ ՈՕՑ

Սէն Շօմէն լիէբէճիլի իւզէրինտէ վուգու պուլան, վէ գարիչիի քիրամիին մալիւմի օլան Տուէլօնըն իքինճի կիւ-նիւնտէ պուլունտուդու։

Գարիչիի քիրամիէ պէյտապէր, մատամ Պառօն տը Բօ-յըն Դասթիլյոն զօգագընտա վագը, վիւթէսաորըգ օլտու-ղու կ նօմէրօլու իտանէսինէ կիրելիմ, օ կիւզել մատամ Պարօնընգի, տօգթօր Ժօզէրէն, կէչէն ագշամնի Օբէրա Թէատրօսընտա, զայէթ սէվիս վէ պէվիզ (ճուռամնախօս) պիր լիսան իլէ, Բօպիչէ՝ մէզպուրինին հալինտէն պահս ի-տիյօր իտի։

Աղրէպ օլարագ, թէէհիւլ իթտիչինտէն ոն իքի սաաթ սոնրա տուլ գալմըշ օլան պու կիւզել գադընը, եանի մա-տամ տը Բօյ, տօգթօր Ժօզէրէն իլէ ավօգատ Տիւպան-տէնին համիչէսի (պաչտպանուհի) իտի քի, Օբէրա Թէատ-րօսընըն իքինճի փասլընտա, մալիւմիւմիզ օլան իքի տօսթ

պէրապէր գէչտիգիմիզ Ռէսթորանտա, պաչը տէօնաիւ, տիպլէրի թիթրէտի, վէ հէման պօյուու պօյուննա Սէնթին եամաչը իւզէրինէ տէվ-րիլէրէք, քէնտինտէն կէչմիչ պիր հալտէ խըրըլմայա պաշ-լատը։

Թամ պու էանատէ, զօգագտա պիր գամիչը տալ-պէսի սէտասը իչիտիլտի, վէ ագապինտէ բէնչէրէնին ալ-թընտա պէգլէմէքտէ օլան արապա, գալտըրըմընն թաչ-լարընը էօթափուրէրէք, քէմալի սիւրաթլէ եօլա բէվան օլտու։

միյանէսինաէ (ժօղէբէն իլէ Լօպի) կէչէն պիր միւքեալէ-մէաէ, մէզպուրէնին իսմինի, Լէօն Տիւշէսնէլ իլէ Տընի-զառըն իսիմլերի իլէ եաա իսիլսիյինի իշիթաիք . . . .

. . . . . .

Գարիյնի քիրամ իլէ պէրապէր, մատամ Պարօնըն եա-թաղ օտասընա կիրէլիմ։

Օ յմալար իլէ տօնանմըշ օլան թաւանտան ասըլը քէ-պուտի (կապոյտ) րէնկտէ իրէքտէն մամուլ պիր բէրտէ, իրի էնտամ այնալարընը իհաթա իտէրէք, Հինա մուսլի-նինտէն եաբըլմա զարիֆ բէրտէլէրին արաապնտան ադա իտէն՝ կիւնէշլին չէտիա պիյալարընը թաատիլ իսիյօր իսի։

Մէզքիւր ինճէ բէրտէլէրին արաապնտան, պաղը եէ-չիւլիք վէ չիչէքլէր իլէ միւզէյէն, վէ աաէթա ուֆագ պիր պաղչէ չէքլինի քէսպ իթմիշ օլան պիր պալգօն կէօ-րիւնիյօր իսի։

Տէրուննի՝ խօշ վէ լաթիֆ պիր բայիհա (հոտ) իսթի-լա իթմիշ օլան մէզքիւր օտանըն վիւսաթը (լայնութիւն) օրթա հալտէ օլուպ, հիչ պիր կէօնա չամաթա տախի իչ-իսիյիմէյօր իսի։

Օտանըն սաղ ճիհէթինաէ, բէրտէլէրի եարը աչըլ-մըշ օլտուղու հալտէ պիր գարեօլա պուլունտուղու կիպի, սօլ ճիհէթինաէ տախի, այնի թէղեինաթ իլէ միւզէյէն տիկեր պիր գարեօլանըն, թա եանը պաչընտա, սօմ ա-պանօստան մամուլ պիր նէվի տուա միհրապը (խորան) ի-չինտէ, գաբաղը գաատիֆէ վէ ալթուն իլէ միւզէյէն պիր տուա տէֆթէրի (խորհրդատետր) կէօրիւնիյօր իսի։

Ջարիֆ վէ իբէքլի գաւմաշտան մամուլ հալըլար իլէ գապլը տիվարլարըն իւզէրինաէ, պիր գաչ միւսէննա՝ վէ եալտրզը չէրչիվէլէր իլէ թաավիրլէր ասըլը իսի. մէզքիւր թաավիրլէրին էքի թանէսի պէյնինաէ, սօն տէրէճէ մէ-հարէթէլէ իմալ իսիլմիշ զայէթ կիւզէլ պիր հիճբէ պուլունուպ, պու հիճբէնին տէրունինաէ իքի աաէթ ապա-

նօս չալըարէլէր իլէ, պիրտէ ալթուն սաբըր, վէ իւզէրին-տէ պազը օյմալար իչէնմիշ ուֆաճըզ, վէ զարիֆ պիր խան-չէր կէօրիւնիյօր իսի։

Գարեօլա, նիմ գարանլըգ իչինտէ պուլունմազըլա, տէբունինաէ կէօղ իլէ պիր չէյ թէֆրիդ իթմէք գապիլ օլամայօր իսի։

Օտանըն տէրունինաէ հիւքմ իտէն տէրին պիր սիւ-քիւթին իչինտէ, ույումագտա օլան պիր չախընը, թէնէֆ-ֆիւսի (չնչառութիւն) սէտասը, զարիֆ ֆագաթ միւնթա-զամ սուրէթտէ (կանոնաւոր կերպիւ) իչիսիյօր իսի։

Ջիբրի սէպագաթ իտէն ուֆագ տուա միհրապընըն դուրպինաէ պուլունան կիզլի պիր գաբը, նակէհան խա-ֆիֆ սուրէթտէ աչըլսը, վէ պիր գաատն՝ գօրգու վէ իհ-թիրազ իլէ գալըն խալիչէնին (դօրգ) իւզէրինէ գաատմ պասը։

Մէզպուրէ՝ ուզուն պօյլու պիր գաատն օլուպ, պիր նէվի սիյահ գաւմաշտէն մամուլ սապահ էլպիսէթի կիյմիչ, վէ ուֆագ պիր պըրօշ իլէ պօղաղընը իլիքլէմիչ օլտուղու կիպի, ուզուն էթէքլերինի տախի զարիֆ պիր թօգա իլէ յինճէ պէլինէ պաղլամըշ իսի. պու էլպիսէ, կէլիչի կիւզէլ պիր հալ իլէ կէօյսինի՝ վէ ումաղլարընը սէթր իթմիչ ի-տի իսէտէ, պու ճիւմլէ եինէ նապիք պէտէնինին թէնա-սիւպինի, վէ ասըլզատէ գաատընլարա մախսուս օլան էթ-վարը հազիմանէսինի իխֆայէ գաատիր օլամայօր իսի. ու-զուն վէ սիյահ քեաքիւլլեր՝ մէզպուրէնին մէրմեր կիպի պէյազ, վէ լաթիֆ պօղաղը իւզէրինէ ատիւմէքլէ, հիւսնի անը մէլահաթ պէյանընա՝ վասֆ օլունմազ մէրթէպէտէ պիր ըէֆնագ վէրիյօր իսի։

Պու գաատընըն՝ քէպուտի կէօղէրինաէն աթֆ օլու-նան օ նիկահը տիլ խըրաչըն (սրաատոչոր) խօշ վէ լաթիֆ չուլէսի, նիմ գարանլըգ իչինտէ կէօրիւնէն կիւզէլ սիյմա-սընը թէնվիր իսիյօր իսի։

Մէզպուբէ, գաբընըն էշխի իւղերինաէ տուբաւպ, գօրգու՝ վէ իհթիյաղ իւէ էթրաֆը ալինէյօր իաիբի, շու հալաէ՝ կիյաիի իբէք ֆիսթանըն ալթընտան կէօյսիւնին գապարըպ էնմէսինէ նազարէն, գալդինին ադիմ պիր հէյճան իչինաէ, վէ աէրէճէյի նիհայէաէ միւթէէսսիր օլտուղու անլաշըլմալըլըր իաի։

Պու ուրա գարեօլանըն աէրուհինաէն նիմ պիր շամթա, վէ եաիօտ խաֆիֆ պիր թէնէֆֆիւս ափատը իչհմէյէ, իբի էլլէրինի կէօյսիւ իւղերինէ վազ իթաի, զանն իափերսինքի պու թէնէֆֆիւս՝ քէնաի ճանընը ճէլդ իափյօր իաի։

Մէզպուբէնին այադլարը, եուշնագ խալիչէնին իւղերինաէ պիւրիւնկյօր կիպի ափսիդ ափատընդ պիր գաչ ադար իլէրլէմի, վէ թէքրար տուբուպ էթրաֆը ալինէմէյէ պաշլատը։

Օտանըն օրթատընտա պուլունմադըդա կիհնէչին պիյատը, իբէք բէրաէլէրին ադատընտա ադս էնտադ օլուպ, չայանը հայրէթ օլան նագիք պէտէնինին պինէրճէ էթֆաֆէթինի, բէյատը բէյ թէնէվիր իափյօր իաի իափաէ, ֆադաթի բուխտաըը բիւր էնվարը, սկյահ քէտաքիւլէրինին կէօլկէսի ալթընտան նիմ տուրէթաէ կէօզէ չարբը յօր իաի։

Մէզպուբէ, պիր տադըգա գատար րիյա կէօրիւյօր կիպի տալղը պիր հալ իլէ տուրտուգտան ոնրա, պիր հարաքեաթը նակէհանի (յանկարթական չարժմամբ) իլէ քէտաքիւլէրինի՝ արգատընտա տօղրու ալթը վէրտի։

Օ անաէ, կիհնէչին զիյատը՝ մէզպուբէնին տուրէթինի թէնէվիր իթաիլինտաէն, անլը՝ պիր չաւշէյի լաթիֆէ իլէ բարլայուպ, գանն իափերսին քի՝ էթրաֆընտա պուլունան էշխայը թէնէվիր իափյօր իաի։

Պու գատըն, հատատը զաթինտաէ հիւանիւ մէլահաթընդ պիր սիվէրը չակրահէսինի (դեղիցկուԹեան բանատեղծուԹիւնը) իպրաղ իափյօր իաի. էվէթ, գիրա մէզպուբէ-

նին մալիքէ օլտուղու կիւզէլլիյին Թաբիֆի, գալըս գալէմէ միւմքիւն օլամայուպ, անճա Թատավվուր օլունապիլիր իափ։

Մէզպուբէնին ֆիսուհատ նիհկահընտա, միւճէրրէթա իհտանընդ ճանընդը ճէզպու Թէսխիր իափճի պիր գուվվէյի մըդհատըսիյէ (մագնիսական զօրուԹիւն) վար իափ։

Պու գատընդն մալիքէ օլտուղու հիւանիւ անընտա, իաԹատը սիւննին Թատնիյամընդըն (ատատուածային ձեռագործ) էն պաշլըճալարընտան պիրի տէնիլտէ ճայիգ տիր, գիրա հնտան՝ պու կիպի պիր հիւանի մէլահաթը, մահգա բիւյատընտա՝ վէ եաիօտ խէյալի իչինաէ կէօրէպիլիր։

Վէլհասըլ մէզպուբէ, գալպինիզտաէ մահքիւք պուլունտան էն լաթիֆ ատրէթտաէն, վէ Թատավվուր իտէպիլտիյինիգ էն ալէտ մէրԹէպէ կիւզէլլիքտէն գաթի էնտէր գաթի կիւգել, նագու իչվէտաէ եէքթա, հիւանիւ լէթաֆէթտաէ պի հէմմէտա, սօն տէրէճէ ճապիպէլի, վէ գայէթ թէկրատտա պիր բէրիյի գիւհրէ բէյ-քէր (ատազապէմ) իափ։

Պու գատըն, մատամ Պարօն տը-Բօյ Թէտմիյէ գըլընդնըյօր իտի։

Մէզպուբէ, իշգու հէքտայէմիզտաէ վատֆը կէչէն, վէ գարինի քիրատընն մալիւմի օլան Գարմէն քէնտիսի իափ։

. . . . . .

Գարմէն, գարեօլանըն բէրաէսինի գալընըրտը, վէ գարեօլանըն տէրուհինէ ճիւզվի պիր ընըդ տուխուլ իթմէքլէ, ույուտագտա օլան կատԹընըն սիյմատընդը նիմ տուրէթտաէ Թէնէվիր իթաի։

ԿատԹըն, բահաթ պիր ույգու իլէ ույույօր իափ, կէչիրտիյի հավլինագ պիր կիճէնին եօրղունուղու, Թէէսիրի մանէվի (բարոյական յուղում), Տուէլլօ էնտատընտա ալմիշ օլտուղու ճէլիհատաէն ճէլիհաան իաէն գան, վէլհասըլ հէր շէյ՝ Թատտու Թուվանընդը քէսէրէք, Մայըրըդ խանէտաանը սօն վարիսինին, էշէտտը յուղումը օլան իչգու խաԹիրահաթէ մէտատ օլմուշ իափ։

Ո կիճեքի չէքտիկի ըղթըրապը, գարեօլանըն էօրթիւ-
լէրինի ինթիղամըղ պիր հալէ գօյմուշ իտի, վէ հաթտա
կիրիֆթար օլտուղու չիտէթլի նէօվպէթին իչինտէ,
քէսպ իթմիչ օլտուղու վաղիյէթի տախի, էլան կէօղէ չար-
բը յօր իտի։

Կասթօն, պիր էլինի կէօյսիւ իւղէրինէ, վէ տիկէր է-
լինի տախի պաշը ալթընա վաղ իթմիչ օլտուղու հալտէ
եամը յօր իտի։

Գարմէն, կասթօնը օյանտըրմամագ իչիւն նէֆէս ա-
մագսըղըն սիյմասընը թէտգըդ իտիյօր իտի. մէղպուրէ,
պիր վալիտէյի միւշֆիգէնին, ույդուտա օլան էվլատընըն
պաշը ուճունտա օթուրտուպտա, նիմ թէպէսսիմ իլէ սիյ-
մասընա պագտըղը կիպի, ըղդաթը պիր հալ իպրաղ ի-
տիյօր իտի։

Գարմէն, լաթիֆ վէ աչգու մուհապէթ իյմա իտէր
սիյմասընը, կասթօնըն ևիւղիւնէ տօղրու էյսիչ իտի իսէտ,
կասթօն, կիրիֆթար օլտուղու նէօվպէթին թէէսիրի իլէ
եանմագտա օլան անը իւղէրինտէն, մէղպուրէնին՝ պատի
սէպտ (ղէֆիւռ) կիպի բուևան իտէն օ հալավէթլի թէ-
նէֆֆիւսինի հըսս իտէմէյօր իտի։

Կասթօնըն, գարեօլասը եանը պաշընտա պիր ճէննէթ
հիւրիսի (պարիկ) պուլունտուղունու, վէ քէմալի աչգու
մուհապէթ իլէ սիյմասընը թէտգըդ իթտիյինի՝ խաթըրըն-
տան պիրէ կէչմէյէճէյի թապիյի իտի։

Ցագաթ պու ճիւմլէ, կասթօնըն սիյմասընտա օ ան-
տէ պիր գուվվէյի մըդնատըսիյէ թէէսիրինտէն նէչաթ ի-
տէն խօշ պիր թէպէսսիմ կէօրիւնտիւ քի, Գարմէն տա-
խի քէնտի ֆիտունկէր (դիւթիչ) խէնտէսի իլէ, մէղ քիւր
թէպէսսիմէ մուգապէլէ էթտի։

Խօշ վէ խաթըր նիւվաղ պիր խայալաթ, մէճրուհ
կասթօնըն ույդուսունա պիր նէվի հալավէթի պախշ իտի-
յօր իտի. մէրգումըն սարարմըշ չէհրէսի գըղարտը, վէ

կիւյա պիր տօսթ էլինի սըգաճագ կիպի սաղ էլի աչըըպ
գաբանտը։

Գարմէնին էլի տախի, մուգավէմէթի միւմքինսիւզ
պիր գուվվէթին թահրիգի իլէ, կասթօնըն բարմագլարը
իւղէրինէ վաղ իտիլտի։

Պու հալ՝ կասթօնը տիթրէթտի, ըէնկսիզ եանագլա-
րը չիտէթլի պիր գըղարթըյըլա թա պօղաղընա գատար
գըղարտը։

Պատէհու թէքրար էվվէլքի հալինի քէսպ իտէրէք,
պիւսպիւթիւն պէնզի սարարտը. մէրգում, հէնուզ աչգու
սեվտա նէ իտիյինի պիլմէտիյի հալտէ, մուհապէթը չէ-
տիտէ զամը յըլա մուղթարըպ օլան պիր պագիրէ գըղ կի-
պի, կեահ խօշ պիր հըսսըյաթ, վէ կեահտա իֆֆէթթ պա-
րը ալթընա էզիլիյօր կիպի պիր հալ իպրաղ իտիյօր իտի։

Կասթօն, ույդուսը իչինտէն պաղը սէօղլէր բէբէլէ-
տի. Գարմէն, տէրհալ գուլաղընը մէրգումըն տուտաղընա
եանաչտըրտը. Կասթօն,

— Սէ՛նէթ . . . սեվկիլի մէլէյիմ – տէյու ֆըսըլ-
թատը։

Գարմէն, էլինի կասթօնըն էլի իւղէրինտէն կէրույէ
չէքտի, պաշտան այաղա գատար տիթրէտի, վէ պէլինի
տօղրուլթարագ։

— Սէ՛նէթ . . . տայիմա Սէնէթ . . . տիւղույէ անըն
իսմինի եատ իտիյօր . . . ա՛հ նէգատար սեվէյօր . . .
չիւպհէսիզ մէղպուրէ մէսուտ, վէ սօն տէրէճէ պահտըեար
օլմալը տըր . . . – տէտի։

Գարմէն, էլլէրինի խաչվարի կէօյսիւ իւղէրինէ վաղ
իտուպ էօնիւնէ տօղրու պագմաղա պաշլատը. տէրէճէյի
նիհայէյէ վարմըշ օլան պիր մահղունկէթ, մէղպուրէնին
կէօղլէրինտէն սաչըլան օ ֆիտունսագ շուլէյի սէօնտիւր-
միշ իտի։

Գարմէն, պիր միւտէթ պու վազիյէթի իչինտէ գալտը,

կէօղէրի եէրտէ օլտուղու հալտէ, խաթրընատան կիւզար իտէն հըսսկյաթը միւթէասսիֆնին (բազմաթիւ դիպուածունք) էսէրի, սկյմասընատա կէօրմէնկյօր իտի։

Գարմէն, տէրեճէյի նիհայէտէ պիր դըժդանճլըդ հըսա իմմէքլէ, բագիպէսի զանն իմտիլի գատընը թէհոխա, վէ անըն հագդընատա ղոհարը խուսուսմէթ իտկյօր իտի, ֆագաթի մէզպուրէ, էսկրի աշդու սէվտա օլմաղըլա, հիւտէյինին էն չէտիա, վէ էն գուվվէթլի վազիֆնատէ պիրէ, հըսա իմտիլի մուհափէթ՝ քէնտիսինի հալիմ վէ միւլայիմ պիր հալէ վազ իմտիկյինատէն, նիհայէտընատան սաղըլան թէհսիսատի վէ խուսուսմէթ ամէլլէրինի, կէօզ կաշլարը իչինէ զարդ իտէրէք իմֆա (մարէլ) իտկյօր իտի։

Պալգօնըն աէրունինատէ, պուլունան չիչէքլէրին ինճէճիք տալլարը իւղէրինատէ միւթէասսիտա գուշլար պիր ապղըդ էօմէկյօրլար իտի. ակիմատը ալէմատ՝ թէտրիճէն եվէքսէլլէրէք, օտանըն աէրունինատէքի էչեայը նիմ սուրէթատէ, վէ խօշ պիր հալ իլէ թէնվիր իտկյօր իտի։

Գարեօլանըն իւղէրինատէ պուլունան քէմէրքեարի ճիպինկլինի ալմընատա, Գարմէնին պէկյաղ վէ լաթիֆ սկյմասը, նիմ գընդրանըդը իչինատէ հըլյաղ կիպի բարկյայտագ, հայրէթպանէշ (զգրմանական) պկյայէր սաղըյօր իտի։

Գու արա Գարմէնին նիհայէտը, գարշուսընատա պուլունան էնատամ այնալարընըն պիրի իւղէրինէ միւնաթըֆ օլմաղըլա, սկյմասընըն տիլրուտա (սրտագրաւ) նագկյաթընը, վէ թէնտսիւսը էնատմընը կէօրիւղ, վէ քէնտի քէնտինէ հայրան օլարադ սէր պիւլէնատանէ (բարձրադըլա) պիր թաւր քէսդ իմտի, վէ պիր մահդուզկյէթը միւթէքէպկյիրատնէ (հպարտութեամբ) չուլէսի իլէ կէօղէրի բալամայա պաշլատը, վէ պիր հալի մինէթտատի (բրախտադիտական) իլէ։

— Մէ՛նթ . . . մէկէրչի Մէնթ, պէնատէն զկյատէ կիսզէլ օլապիլիրմի, թէհչէք քիւր իտէրիմ եա՛ Բապպիմ, պա-

նա իհսան պուկյուրտուղուն պու հիւնիւ մէլահաթ իչինէ պինկլերճէ թէհչէք քիւր իտէրիմ – տէկյու ֆըօըլտուտը . . .

Պատէհու կասթօնա տօղրու տէօնէրէք, թէքրար վէրգումընէ իւղէրինէ էչիլի վէրտի։

Կասթօն, խաֆիֆ սուրէթատէ պիր հարաքէթ իմտի, վէ եարը աչըլմըշ օլան ադրը իւղէրինատէ խօշ պիր թէպէսսիմ կէօրիւնտի. զանն իտէրսինքի՝ Գարմէնին նիհայէտը, մանատար պիր գուվվէթի իլէ մէրգումա հայաթի վէրկյօր իտի։

Կասթօնըն թէհնէֆֆիւսի սուրէթը ինթիզամընը (կանօնաւորութիւն) զայպ իմտիշ իտի, տուտագլարը՝ իչմիքէտա էօլլու պադը սէօղլեր սէօյլէտիլեր, վէ տիմրըտմէքատէ օլան գօլլարընը իլէրուչէ տօղրու ուղատը վէրտի։

Գարմէն տախի, թիրթիր տիմրըկյօր իտի։

Մէզպուրէնին նադիք վէ չէվիք վիճուտի, իքի ճանընա տօղրու սալլանարագ, կասթօնըն աչըլմըշ օլան գօլլարը իչինէ տիւշիւվէրտի. կասթօն, քէնտիսինատէն պի խապէր պիր հալ իլէ, մէզպուրէյի թուխթուպ սինէսինէ տօղրու չէքտի. իքիսինին տուտագլարը եէքտիկէրէ տօգունատուլար, վէ Գարմէն; պայդըն պիր հալէ կէլէրէք տիզլերի իւղէրինէ եէրէ գաբանատը։

Կասթօն օյանտը, վէ ադիմ պիր խահիշ իլէ Գարմէնին եիւղիւնէ գադարագ,

— Ա՛հ բիւյա կէօրիւյօրըտմ. . . քէք կիւզել բիւյա . . . սիզի կէօրիւյօրըտմ. . . ա՛հ մատամ, սիզ կէօյաէ՞նմի պատրայը թէչրիֆ իմտինիզ . . . – տէտի։

Գարմէն, նիմ սուրէթատէ կէօղէրինի աչարը, տուտագլարը իւղէրինատէ խաֆիֆ պիր թէպէսսիմ կէօրիւնտիւ, վէ ասլա պիր սէօզ սէօյլէմէտի։

Մէզպուրէ, էլլերինի պիրիպիրինէ գավուշտուրատու, վէ պաչընը գարեօլանըն իքէք էօրմիւսիւ իւղէրինէ վազ իմտի, ուղուն քիրբիքլերի արասընատան միւնաթըֆի, աչդու

աչվառ կախրի օլան օ կիւղէլ նիկեահը, կասթօնը եօխչա-
յարագ՝ մէրգումըն մուհապէթինի խոթխառ վէ խոթխրճամ
խոյօր իտի . . . . . .
. . . . . .

Գարմէն, մէճրուհըն (կասթօնըն) գարեօլասը պաշը
ուճունառ օթուրմուշ իտի։

Պու հալ իլէ պիր սաաթ մուրուր իթմիչ իտի. Թարա-
ֆէյն պիր մըգտար իխթիյարը սիւքիւթ խոիլոխքաէն օճա-
րա, կասթօն, քէլամէ աղաղ խառուպ,

— Ձէրիհամ (վէրք) աղըր պիր չէյ տէյիլ պիր մա-
տամ, հագդը աճիղիառ ըղհար պուլյուրտուղունուղ նիւ-
վազիչի, վէ ալիճէնապանէ միսաֆիրբերվէրիչի, արթըգ
ուզուն միւտէթ գապուլ խաէմէյէճէյիմ . . . դիրա հէմ
չիրէմ պէնառէնիզի պէքլէյօր . . . վէ հիչ չիւպհէմ եօգքի,
մէզպուրէ չու անառէ մուղթարըպ օլույօր – տէտի։

Գարմէն. – Հէմչիրէնիզին խամինի պիլէպիլիրմիյիմ։

Կասթօն. – Սէնթ թէամիյէ գըլընըր մատամ։

Գարմէն. – (Մէճնունանէ պիր մէսէրըէթ խպտաղ ի-
տէրէք) Սէ՞նթ . . . Սէ՞նթմի տէտինիզ . . . սիզ Սէնթլէն
պիրտառէրի՞միսինիզ . . . ա՜հ թէչէք քիւր խտէրիմ . . . պէն
իսէ զանն խոյօր խոիմքի . . . ֆագաթ չիմուի, մէզպու-
րէյի հէմչիրէմ կիպի սէվճէյիմ . . .

Կասթօն. – Ջէվալլը Սէնթ . . . ուունառէն պէրի բէք
ջոգ աղլառը, պիղ մահզա ուունէտառէ պիրիպիրիմիզի սէվ-
մէք իչիւն եաշարըզ . . . ա՜հ մատամ, մէզպուրէնէն բէյ-
ղուչէյի գալպինառէ օլան մէչէքլէրէ մախսուս օ բըգդաթ
խառֆինէլէրինի էկէր պիրմիշ օլայըրընըզ . . .

Գարմէն. – Մատէմքի Սէնթ հէմչիրէնիզ պիր, խոյօ
պէն տաիի պուննառ պէօյլէ մէզպուրէնէն էն սաարըգ
ատաթու օլաճաղըմ . . .

Կասթօն պաշընը սարսառ, վէ կէօզլէրինի էնաիրտի.

մէրգում՝ հիւրնէնիզիզ պիր սէտայըլա քէլամէ աղաղ խ-
տուպ,

— Մա՜տամ, պէնառէնիզ պիչարէ պիր մէճրուհ (վի-
բաւոր) օլտուղում հալտէ, կէօրտիւյիւմ պուննճա նէգա-
քէթ, պու տէրքճէ հիւանիւ գապուլիյէթ, վէ նաղիքճանէ
միւսաֆիրնիւվազըզ (հիւրասիրութիւն) իչիւն, քիմէ մին-
նէթտար գալաճաղըմը պէյան պուլյուրտունըզ խոի . . .
սիղին՝ մատամ պարօն տը Ոօյ . . . եանի խասմիմ պու-
լունան միւսիւ Մարդի տը Մայլըրբէնին հէմչիրէսի օլտու-
ղունուղը, լորթքէն պէնառէնիզէ պիլտիրտինիզ . . . ա՜հ
մա՜տամ, լինանընըզ քի գալպիմտէ հագդը ալինիպտէ՝ մահ-
վը միւմքիւնսիզ ազիմ պիր հիւրմէթ վէ մինէթթտարլըգ
մահքիւք տիր . . . ֆագաթ մալիւմը նաղիքճանէլէրի տիր
քի, Սէնթ, պիր իչճի դըզ օլտուղու միսիլլու, պէնառէնիզ
տաիի պիր ամէլէ բարչասը չըմ . . . խոմի՝ զաթը ալինիզ
կիպի մուաղղամ պիր գառըն իլէ պիղիմ պէչինմիպտէ, նէ
կէօնա մինասիպէթ վէ միւլհագաթ (հաղորդակցութիւն)
վադը օլապիլէճէք տիր . . . – տէտի։

Գարմէն, պիր տադըգա գառար սիւքիւթ իթթիֆաքտէն
ատնրա նիհայէթ եավաշ պիր սէտայըլա։

— Պիրտառէրիմ հագդընտա խուսուսիյէթտի հըրս խ-
տիյօրտունըզ, վէ մէրգումըն հէմչիրէսի պուլտունառաղտում
իչիւն պտնա ատթֆ իթմէյէճէքմիտինիզ . . . – տէտի։

Կասթօնըն եիւղերի ատթէչ կիպի գըղարտը, վէ ան-
պէան թէզայիւտ (ատճիլ) խտէն թէչէսիրինի՝ զապթէ գա-
տըր օլտանյարագ թիթրէք պիր սէտայըլա։

— Մատա՜մ, պատէղին անընլա պէնիմ պէչինմիպտէ
եալընըզ սիղին զիբրի ճէմիլինիզ գայըմ օլտճագ տըր,
վագտա պագը մուհիմ սէպէպլէրտէն տօլայը, մէրգումըն
հագդընտա ազիմ պիր խուսուսմէթ հըրս խոիյօր ըտրմ. . .
ֆագաթ մատէմքի զաթընըզը կէօրտիմ. . . խոմի՝ հըրս

ԼԹԱԿԻՄ ԱՏԱՎԷԼԹԻ ՔԱՄԻԼԷՆ ՈՒՆՈՒԹԱՃԱՂԸՄ ՂԱՆՆ Ի-ԱԿՅՕՐ ԸՆԴՄ . . .

Գարմէն, եավաշ սէտայըլա պէյանը չիւքրանիյէթ լթաի, վէ պիր մըգտար սիւքիւթ հիւքմ լթամէյէ պաշլա-ոը. կասթօն՝ միւտէթը էօմրիւնտէ ասլա պիր քիմսէյի սէվմէմիշ իտի, Գարմէն՝ պիր տէֆա սէվմիշ իտի իսէտ, ֆագաթ մէզպուրէնին հըսս լթաիյի մուհապէթ, պիւս-պիւթիւն պաշդա պիր թարղտա իտի:

Կասթօն, գալպինտէ ղարիպ պիր հէյէճան հըսս ի-ակյօր իտի, հէնուզ քէնտույէ նամալիւմ, վէ գալթան ի-նանմադ իսթէմէտիյի պիր հըսսիյաթ, մէրգուվէն գալպի-նի պէնտը ղէնճիր լթամիշ իտի:

Գարմէն, աչըգ օլտուղունը հըսս իակյօր իտի. մու-հապէթ քէնտի իւղէրինէ հիւքմ լթամէքլէ անը մաղլուպ լթամիշ իտի, պիրա ճիտտի վէ չէտիա պիր սէվտա, մէզպու-րէնին գալպի տէրուինինէ ղարիպ պիր էնտիշէ պըրագմըշ իտի:

Նէյէ նէյէ կիճէլէր՝ էնտիշէ, վէ միւլահաղաթ իլէ սապահ լթամիշ իտի:

Մէզպուրէնին գալպի, միւտէթը էօմրիւնտէ վուղու պուլան հաահսէլէրին, վէ իրթիքեապ լթաիյի ճինայէթին թէէսսիւֆ իլէ հէնուզ պիքիր գալմըշ իտի:

Ֆիլվագը Գարմէն, բէք չօգ տէֆալար մուհապէթի թագլիա իտէրէք՝ աչըգ (Բօլունը) իճրա լթամիշ, եանի պիզդաթ մուհապէթ իլէ օյնամըշ իտի. վէյհասըլ մատամ պարօն ոը Բօյ թէսմիյէ գըլըննան պու աճիպ գաառըն, քէնտի այադլարը այթընտա բէք չօգ իւֆթաահէլէր կէօր-միւշ իտի:

Եապանի Մարգի նամու սըֆաթը թահսընտա կէօ-րիւնէն պու գաառըն, նէյէ նէյէ հէնտա (գէողեցիկ) գաառն-լարըն գալպինի սիւրիւյիւպ կէօթիւրմիւշ իտի:

Ֆագաթ մէզպուրէնին գուվվէթլի, միւթեքէպպիր, վէ աղրէպ գալպինէ տօղրու կիտէր օլան թարիքի հիչ պիր քիմսէ պուլամմըշ իտի. պու ատէմլէր անճագ, մատամ Պարօնըն ֆուրթուրսըղ նիկեահը էօնիւնտէն կէչիպ կիթմիշ-լէր իտի. անլէր իլէ պիր օյունճագ, վէ եախօտ թէղղինաթ մէգատմըյըլա էյլէնմիշ իտի:

Հիչ պիր ֆէրտը վահիտ, անըն գալպինի ճէլպ լթա-մէյէ մուվաֆֆագ օլամմըշ իտի. մէզպուրէ ճիւմլէսինի-տէ մաղլուպ լթամիշ, վէ քէսպ լթաիյի մուզաֆֆէրիյէթ-տէն իսթիֆատէ լթամէյէ թէնէզզուլ լթամէյուպ, տայիմա չէշմի հագարաթի (նախատական աչօք) իլէ պագմըշ իտի:

Գարմէնին պիր տէֆա, եալընըզ պիր տէֆա գալպի չարըմըշ, վէ նէտէն սոնրա քէմալի թէճաիւպ իլէ պու խոշ հըսսիյաթըն մահիյէթինի (բնութիւն) անլայապիլմիշ իտի:

Ուզուն սաաթլար, խէյալաթի տէրեասը իչինտէ չալ-գանմըշ, վէ Նիհայէթի Մարի ոը Վարանըն նամը, լթա ճա-նը տէրուինինտէ հէք.ք օլունմուշ իտի . . .

Պունըն սէպէպի, Մարինին ֆէվգէլատէ կիւզել վէ ափիֆէ օլտուղու, վէ քէնտի մուհապէթի իլէ սուղիչլի կէօղ եաշլարը տէօքտիւյի իտի:

Պիչարէ Մարի . . . Եապանի Մարգի, անըն քէմալի թէհարէթի վէ խալիսանէ սուրէթտէ (մաքրութեամբ եւ անկեղծօրէն) ձէնապը հագգա տուա լթաիյինի կէօրիւպ, մէզպուրէնին, տիկէր գաառընլարտան բէք չօգ ֆարգը պիր քաքիղէ օլտուղունա գանտաթի կէթիրմիշ իտի:

Մարգի, (Գարմէն) Մարինի սէվտի, մէզպուրէնին ար-գասընա տիւշտի, ֆագաթ իքի էլլէրինի պիրիպիրինէ գա-վուշտուրուպտա, քէնտի մուհապէթինտէն ըսթֆու քէ-րեմ . . . թալեպ վէ խոթիրհամ (գթութիւն հայցել) ի-տէն պու մաղլուպ գաառընըն, միւէսսիր կէօղ եաշլարը էօ-նինտէ տուրմայա մէճպուր օլտու . . .

Մարգինին, Մարի հագգընտա հըսս լթաիյի աչգ, լթապկի՝ վէ ճիտտի պիր աչըգըն, եանի պիր էրքէյին մու-

հապէթի կիպի չէտիտ օլամազ իտի. պու էօյլէ պիր հըսս ողր քի, պիրաաէրանէ պիր միւվէաէթի իլէ, խահիշլի պիր աշգու մուհապէթին մապէյնինի խոթիլա իտէր. խիւլասայի քէլմէ, պէօյլէ պիր հըսսիյաթի իլէ մեճլուճ օլմազ, մահզա Գարմէն կիպի իբի եիւրէքլի, եանի հէմ էրքէք վէ հէմոճ գաոլըն թապիյաթը պիր մախլուգէ մա'ուսա իտի:

Օբէրա Թէաթրոսընտա, Մարգի՝ Մարի ող Վարան գօլճուղունտա օլաուղու հալաէ Կասթօնա Թէաաիւճ իմանիյինի, վէ մէրգուման իլը աէճա կէօրիւշիւնաէ, զարիպ պիր էնահիշէ իլէ մուղթարըպ օլաուղունը պիլիրիզ:

Վագաա պու հալ, Մարգի իչիւն ճէվգէլաաէ պիր ոարպէ օլաու. սինէմինաէ սիկէր պիր ճանըն օեանողուղընը հըսս իմոի, վէ զարիպ ոուչղուլար ոուչմայա պաշլաող . . .

Մաոամ Պարօն ող Բօյ, օ կիճէ սապահա գաոաոր ույուեամազ օլաու . . .

Ասլմ պիր գուվվէթէ մալիք օլան, վէ ինսանլարըն գալզլէրի իլէ բաղուլարընը ղէնճիրպէնահաէն պու մախլուգ եանի Գարմէն, քէնաի գուվվէթու գուղրէթի իչինաէ պիր մէչճա (ապաւէն) արամայա պաշլաող:

Ասրթըգ գուվվէթի գալմադըշ, վէ թապու թուվանը մահվ օլմուշ իտի:

Պէչհաուաէ եէրաէ քէնաու քէնաուչէ «պիր գաոընընըն էլպիօէսի, պիր ատէմին ճընսընը թէպաիլ իմմէչէ գաոիր օլամազ» տէչօրըոը:

Մարի ող Վարանրըն կիուղէլ սկյնաընընը թէէաչիւլ (եուբեւակայէլ) խահյօր, ֆագաթ Կասթօնրըն սկյնասը կէօշլէրի էօնիւնէ կէկիյօր իտի:

Մէղպուրէնին գուվվէչի գալպկյէսի քէսոը զաոֆէթի իմմիվ իտի, ոուաոագլարընաոսիլուղ (օրտակէղ) քէլամլէր չըգար, ագլաս հուշունը զայպ իտէր, վէ շիոեմէլի պիր նէօվպէթի, քէնաիսինի սիվամեկիչէ գատար աէվգ խոչյօր իտի:

Սապահ օլունճա՝ կիւնէչին պկյասը մէգպուրէյէ ճեսարէթի վէրոի, վէ արթըգ կէօղլէվինաէ, պիր թէպէիուլաթը մէնֆուրէ (գղուեի փոխակերպութիւն) կէօրիւնէն գաորն էլպիաէսինի այագլարը ալթընտա եղվէրոի, վէ պիր լերղէչի գուրուրկյէթի իլէ ամմրեչէրէք, քէնաիսինի երքէք հալինէ թահվիլ իտէն գիւքիւր էլպիաէսինի լապկա օլաու:

Իչթէ մէգպուրէ պու հալ իլէ՝ եապանի Մարգի սըֆաթընը հայիզ օլարագ, սէրպիւչէնտանէ պիր թավր քէսպ իմոի:

Թամ օ կիւնաէ իաիքի, քէնաինի խահիշլի կէօմէերմէյէ սպ իտէրէք, Մարի ող Վարան իլէ մահրկմանէ պիր վիւքաչէմէաէ պուլունմադ իսմէաի, վէ մէգպուրէ իլէ պէրապէր արապպյա բաքիպ օլարագ կիմմէքաէ իքէն, թէէաաիւճ՝ Կասթօնը եօղունըն իւզէրինէ կէմիրոի, վէ ասլա թանըմաողը հալաէ քէաէսի իլէ (գարթ վիզիթինի) մէրգուման ամմը վէրոիքաէն սօնրա, չիմապլէ (չոտապաւ) մուճարէգամ իմոի, չիւնքիւ արգասընտան՝ քէնաինին թանըաողը տիկէր պիր արապա կէկիյօր իտի, վէ մէղքիւր արապանըն աէրուննէաէ, Տիան ող Պօլնըն վիւտագըգ կէօղլէրի կէօրիւնկիյօր իտի . . .

Պու թէէաաիւճիաէն զուհուրա կէչէն վագաայը պիլիրիզ, չէօյլէքի Կասթօն, Մարգինին գօնաղընա կիմմիչ, վէ մէրգուման թահդիրու թահրիգ իտէրէք Տուէլլօեա ատվէթի իմմիչ իտի. Մարգինին, իչպու հագարաթը քէմալի թէհամմիւլ իլէ հազմ իտէճէյի իհթիմալտէն պաիտ ատիյէլ իտի իսէաէ, ֆագաթ Մարի ող Վարան՝ օրատա հաղըր պուլունաուղունաան, ագլամ պիր հեյէճան իլէ մէզքիւր հագարաթը կէօրիւպ իչիմմիչ իտի . . .

Պունաան գամինագար, Մարգի՝ Կասթօնըն սեպէպի

իլէ կէչէրմիշ օյտուղու տէհչէթամիզ կիճէյի խաթըրլայա-
րագ, մէրգումէն հադդընտա ֆէվգէլատէ պիր ատամլէթ
հըսա խակյօր իտի։

Պիր կանտան մահճուպկյէթ, վէ տիկէր թարաֆտան
էլան օ կիճէտէն պագը գալմըշ օլան պիր տէհչէթ, մէղ-
պուրէնին ֆիքրինի իհամէտա իթմիշ իտի, վէ պու հալի բիւր
մէլալին աչերի սէպէպի իտէ՝ պիղդամ կասթօն քէնտիսի օլ-
մաղըլա, միւճէթրիէտա մէրգումէն վիճուտինի օրթատան
գալտըրմագ խայըրլը օլաճապընա գանատաթ կէթիրտի։

Մէզպուրէ հըսա իթհակի էնտիշէնին զապթընա միւք-
թէտիր օլուպ, քէնտինի նէչէլի պիր հալտէ կէօսթէրկյօր
իտի, չէօյլէ քի՝ մատամ տը Բօնլըվօնըն ճէմկյէթինտէ հա-
զըր պուլունանլար, անը հէր վագըթատան զկյատէ նէչէ-
տար, վէ հաթտա Մարի տը Վարան հադդընտա տաճի
հատտէն էֆզուն ըզգաթ, վէ նէզաքէթ ըզհար իթհակյի-
նի կէօրտիւլէր. ֆիլվագը մէզպուրէնին, քէմալի ֆու-
թուրտուզլուգլա տօգթօր ժօզէբէն իլէ Ցիւչէճինէլէ թէ-
գարրուպ իտէրէք, մէրգումանըն մուվաճէհէտինտէ, իր-
թէսի կիւն վուգու պուլաճագ օլան Ցուէլլօ հադդընտա,
քէնտինճէ պագը իհթիրազաթ էլէ ալտըղընը պիլտիրիվ։

Ֆագաթ կիճէ, ա՛հ նէ տէհչէթլու հալ, վէ նէ մուհ-
լիգ ըզթըրապլար... նէ տէրէճէ տուզիչլի մուհապէթ,
նէ գատար վահի վէ մէճնունանէ իւմիւտլէր...

Էվէթ, օ կիճէ Գարմէնին հալի պէտապլութիւն թագ-
ելը վէ թէպատիլ օլմուշ իտի. կանան դանատլին ըզըղըյըլա,
ուղուն վէ սիյահ սաչլարը իչինտէ, սիյմասընըն՝ վէ տու-
տագլարընըն սօլկունըսուղը կէօրիւնկյօր իտի։

Մէզպուրէ՝ գարէօլասընա օթուրուպ տիւչինկյօրիտի.
նաղիք վէ լամիպ վիճուտի, խէվֆու հիրաս (կրկիւղ) իլէ
թիթրէր, վէ տէհչէթինի մուճիպ օլան հավլինագ պիր
մէնգալէնին խէյալի իլէ կէօղլէրի գաբանըյօր իտի...
Գարմէն, թարիֆի միւմքինսիլ պիր սուզիշ իլէ,

— Ա՛հ անը էօլսիւրէճէյիմ, կարըն գըլըճ գըլըճա
կէլէճէյիզ... է՛վէթ, մէրգումը էօլսիւրմէյէ մէճպուր
օլաճաղըմ... – տէյօր իտի։

Մէզպուրէնին կէօղլէրի, պու ինթիբահ միւլահազա-
թըլըլա բաղլայուպ, էվվէլքի ղայրէթու ճէսարէթինի էլ-
տէ իտէպիլմիշ զանն օլունույօր իտի. պատէհու թէքրար
պաշը կէօյսիւ իւզերինէ ասըլարագ՝ թիթրէք պիր ա-
տայը լա,

— Անը էօլսիւրմէ՞քմի... աման ևա՛ Բապպիմ...
օ գատար չերին... օ տէրէճէ կիւզէլ... օ մէրթէպէ
ճիվանմէրտ վէ ասիլ աէլիգանըլըյը էօլսիւրմէք... օ՛հ
միւմքիւն տէյիլ... իհթիմալի եօք... – տէյօր իտի։

Գարմէն, ըղթըրապտան չաթլամագ տէրէճէսինէ կէլ-
միշ օլան պաշընը՝ իբի էլլերի իչինէ ալըպ սըգըյօր ըտը,
նիհայէթ եօրղունլուգ վէ խէչէճանատան մազլուպ օլարագ
ույույա գալտը։

Ցէհչէթամիզ րիւյալար՝ մէզպուրէյի, ույգուսու իչին-
տէ պիլէ մուազզամ (տանջել) իտէրէք, օյանըգ հալինտէքի
ըղթըրապընը արթըրըլյօր իտի։

Գարմէն, րիւյասընտա՝ կիւյա Ըսպանիատա կանմըշ
պիր տաղըն թէքէպինտէ պուլունուպ, գարշուսընտա ա-
ճալ աճայիպ չէքիլտէ բուպալէը կկյմիշ, վէ եիւզերի
պուրուշմուշ պիր իհթիյար կէօրիւյօր իտի. պու չախ եահ-
պէլ օլմաղըլա քէնտինէ «չօ՛ճուգ, սէն ֆէվգէլատէ կիւ-
ղել...» վէ չերին օլաճագսըն... սէնին իբի տաէթ եիւ-
րէյին վար... տէյօր իտի։

Պատէհու կիճէյին գօյու գալտանըլըգընտա, Ըսգօչիէա
տաղլարընըն պիր կէչինտէ, ուղուն պօյլու, վէ կապանի
չէհրէպինտէ մանատար չըգկըլար նագշ օլունմուշ պիր իհ-
թիյարըն, պյագ իւսթիւ տուրմուշ օլտուղունը կէօրտիւ,
կիւյա պու իհթիյարըն աղըգը, ձօն վ.օհուրն աթի իւգ գիւզը

վէ մանաւը միւպհէմ (անհասկանալի) օլան պէսթէսինին պաղը բարչալարընը թէրէննիւմ իթմէք իչին աչըլըյօր իտի։

Ինանըն գանը քէնտի ճանընը թէվլին (դուննաւորկէ) իտէր
Գանըն ըչնկի դըրմըղը օլուր, ձէննապը Ալլահ պէցյէ եաբար
Գառընլարըն ճանը պէյազ ըչնկատ օլուր
. . . . . .
Ֆագաթ սէնին ճանընըն ըչնկի նէ՞ տիր . . .

Գարմէն, ըհտյասընտա՝ պու մաալի (խմաատ) անլաչըլմազ սեօզլէրի տինէտիքտէն ասնրա քէմալի տէհչէթի իլէ օյանըպ գարհօլասընտան սըչրատը։

Մէզպուրէ, ապլու ֆիքրի թարիմար, սաչլարը ըչրիլչան, վէ կեօզլէրի տեօնմիւշ օլտուղու հալտէ,

— ձօն վ.օհռ, ձօն վ.օհռ վէ եահպէլ . . . ա՜հ էվլէթ, պէնիմ իլի տաէթ եհւրէյիմ վար . . . եա՛ Բապպիմ. . . եա՛ Բապպիմ. . . ճանըմը հըֆզ էյլէ . . . – տէտի։

2

ԱՐՄԻՏԻՆ (*) ԹԷՊԻՍՍԻՄԻ

Նաբլւքի պիլիրիզ, միւսիւ Մարդի տը Մայլըրըկ, Ոչն Շօմճն թէրէճիյինտէ վուդու պուլան Տուէլլօտան ասնրա, Կասթօնըն շահիտլէրի, եանի Բօմճ իլէ Տըրակօն թէտմիյէ դըլընան խայըրխահ Նազէռին մուվաճէհէսինտէ,

(*) Ա.րմիա, շուարայի պէնատմուէն, թասօ նամ մէշհուր իթալեացը շաիրին, խեյալ քէրտէսի օլան ղայէթ կիւզէլ, վէ միւսէխխիր պիր տուխթէրը զիւհրէ քեյֆէրին խամի տիր։

մէճրուհ Կասթօնը արապասընա ալըպ կէօթիւրմիւշ, վէ տահա տօղրուսը աչըրմըշ իտի։

Միւսիւ Մարդինին միւզէյէէն արապասը՝ չիթապլա կիտէրէք, Դասթիլհօն զօգաղընտա վագը, 4 նօմէրօլու խանէնին էօնիւնտէ տուրմուշ, վէ տայիմա պայղըն պիր հալտէ պուլունան մէճրուհ Կասթօնը, մատամ Պարօն տը Բայըն տայիրէյի մախսուսէսինէ նագլ իթմիշլէր իտի։

Հէման վագրիթ զայ իտիլմէքսիզին պիր հէքիմ չըղըրըմըշ, վէ մերդումին՝ սերիան թէտաւիսի խուսուսընտա հիչ պիր շէյ տիրիլ օլմնմամըշ իտի. Կասթօնըն եաթաղը էթրաֆը, պիր վալիտէյնին շէֆգաթը էսէրի օլան հէր նէվի իհթիրազաթ, ըզդաթ, վէ շէֆգաթ իլէ իհաթա իտիլմիշ իտի։

Մատամ Պարօն տը Բայ, միւտէթը մէտիտէտէն պէրի Դասթիլհօն զօգաղընտաքի 4 նօմէրօլու խանէտէ իգամէթ իտիյօր իտի. մէզպուրէ, պէվճինին վէֆաթընտան սօնրա մէզքիւր խանէյէ նագլը մէքտան իթմիշ իտի։

Ֆիլհագըգա՝ մատամ տը Բայըն, էվլէնմէսի իլէ տուլ դալմասը պիր օլմուշ իտի. մէզպուրէ, տիւյհն թէչրիֆաթընտան պիր գաչ սաաթ սօնրա պէվճինի զայպ իթմիշ իտի։

Խանէտէ պուլունանլար, մատամ Տը Բայըն՝ միւճէրրեթա Նօրմանտիյատա, վէ եա Պուրկօնեըտա, վէ եախօտ սայըր մահալտէ զայէթի կիւզէլ պիր գօնաղտա իգամէթ իտիյօր զիւյհւմինտէ իտիլէր, չիւնքի մէզպուրէ, Դասթիլհօն զօգաղընտաքի տայիրէսինտէ բէք աղ կէօրինիյօր իտի։

Սայքի հէր հաֆթա, քէմալի սէպաթլէ զայէթ պէտ չէհրէ պիր տաէմ կէլիպ՝ մէզպուրէյի սօրար, վէ ուշագլար՝ մերդումի գապուլ իթմէյիպ գաբըլը պիրլէ աչմազլարըտա, ֆագաթ չախսը մերդում, քէմալի սապրու թէհամիւլ իլէ, սալա պիր իշթիքտա իթմէքսիզին, իսմինի իւզէրինտէ նազմըշ օլտուղու ուֆագ վէ տէօրթ քէօչէ պիր

քեաղըտը՝ հէր կէլիչինաէ գաբուճըյա վէրէրէք,

— Մատամ Պարօն ճէննապէլէրինէ թա՛զիմու իհթիրամըմը թէպլիղէ հիմմէթի խոնիզ, պէն եինէ կէլէճէյիմ – տէյուպ կիտէր խոճ։

Գաբըճըյա թագոխմ օլունան քեաղըտըն իւզէրինէ «Տընիզաւ» եազըմըշ խոճ։

Պիր հաֆթատան պէրի տիկէր պիր միւսաֆիր տահա բէյտա օլմուշըտը. պու խոճ հէր կիւն կէլիր, ֆագոթ Տընիզաւ կիպի սապըրըտ օլմատըղընտան, մատամ Պարօնըն էվոճ պուլունմատըղընտը քէնտիսինէ խոպէր վէրտիքըէրինաէ, եիւքսէք սէտայըտա հիտէթինի պէյան խոյօր խոճ։

Մէրգուճ, գաբուճը յա՝ իւզէրինաէ թաշ պասմասը օլարագ Բօպի եազըտը, վէ եիւզի պիր ֆըրանգ 25 ատամթիմ տէյէրինաէ գարթ վիզիթէրը վէրիյօր խոճ։

Մատամ Պարօնըն, Տընիզաւըն պըրագտըղը քեաղըտըլարը, տայիմա պիր խօշնութսուզլուգտա գապուտ իհթոյի, գաբուճրնըն, մէրգուճ պիչարէ մուալիմին ալէյհինաէ օտան էֆքեարըտը թատոխգ խոյօր խոճ։

Բօպինին (գարթ վիզիթէրինէ) կէլինճէ, գաբուճը, պունտարըն ճիւմլէսի պիր եէրաէ օլարագ, թամ Կասթօնըն էվէ կէթիրիլմիյի կիւն մատամ Պարօնա թագոխմ իհթիմիշ, վէ մէզպուրէ տախի՝ կիւզէլ էլլէրի իլէ անլէրի աթէչէ ամըպ եազմըշ խոճ, գիրա հիչ չիւպհէ եօգ քի՝ օ կիւն մատամ ճէննապէլէրի գայէթ մուհիմմ տիկէր պիր մատամէնին միւլահազաթը յըտա մէչղուտ պուլունույօր խոճ։

Հէ՛քիմ, Կասթօնը տէրէճէյի նիհայէտաէ գաւիգ պիր հալտէ պուլմուշ խոճ. վագտա մէրգուճըն եարէսի բէտ խաֆիֆ իսէտէ, ֆագոթ նէթիճէսի մուհիք օլաճաղը տախի մէչհուտ օլմապըտա, գայէթ տըգգաթ վէ իհթիրապ իլէ տավրանմագ լազըմ խոյինի իհթար իհթիշ խոճ։

Մատամ Պարօն, Կասթօն իլէ պէրապէր խանէսինէ կէտմէյուպ, աղ սօնրա ավոէթ իհթիշ խոճ, չիւնքի միւսիւ

Մարգի տը Մայլբըրե, կիյոխի էրբէք էլպիսէսինի ասյուսնուպտա, ճընըզնա մախսուս օլան գատըն էվալապընը կիյմէք, վէ մատամ Պարօն տը Րոյ օլմագ իչիւն, վագըթտա իհթիյաճը օլաճաղը տէրբէտար խոճ։

Ֆագոթ մատամ Պարօն, եախօտ միւսիւ Մարգի տը Մայլբըրե թէսմիյէ իհթիյիմիզ պու գատըն, եանի Գարմէն, պու նակեահանի թէպէտիւլաթէ օ գատար տըրշմըշ խոճի, էվալապընը տէյիչմէսի՝ անճագ պիր գաչ տապըգա սիւրմիւշ խոճ։

Մատամ Պարօն, (Գարմէն) Կասթօնը բիմնէյէ էհթիյէթ իհթմէտիյինտէն, պիզգաթ քէնտիսի՝ մէրգուճըն եաթաղը եանընտա պէքլէմէյէ գարար վէրտի, օ կիճէ Կասթօն մուհտիգ պիր նէօվպէթէ կիրիֆֆար օլմաղընա, մատամ Պարօն՝ սապահա գատար ույույամմըշ խոճ . . .

Կասթօնըն եաթատըղը օտա, եալընըգ պիր դանտիկին ընշղընըյըա թէնվիր խոճըմիշ խոճ, մէրգուճ՝ պիր գաչ տէֆտա օյանարագ, նիմ գարանըշղընը իչինտէ կիւզէլ պիր գատընըն սիյմասընը խէյալ մէյալ կէօրմիւշ, վէ մէզպուրէնին՝ քէնտի եաթաղը իւզէրինէ տօղրու էյիլմիչ օլտուղու հալտէ, քէմալի ընըգթամ՝ վէ ադիմ պիր մուհապէթ իլէ քէնտիսինի թէպգընգ իհթիյինէ թատաճիպ իհթմիչ խոճ։

Կասթօն, կիւզէլ պիր բիյա կէօրիյօր զանն խոյօր խոճ . . . . . .

. . . . . .

Ֆագոթ մէզքիւր կիճէ մուրուր իհթմիչ, վէ իրթէ կիւնի Կասթօն աղ չօգ քէնտիսինի պուլմուշ խոճ։

Պիր սաաթտան զիյատէ խոխըի Կասթօն իլէ Գարմէն գօնուչույօրլար խոճ. վագտա պու միւքեալէմէ պիր թատըմ էհէմմիյէթսիզ չէյլեր հագգընտա խոճ խաֆտէ, ֆագոթ զաթէն ճանլարը, ճիտտի պիր մուհապէթտէն պահա խոյօր խոճ։

Ֆիլհագըգա Գարմէն, էն բէրհէդ քեար՝ վէ էն տայ-

ղուսըդ պիր առէմի պիլէ, էսիրի աշգու սէվտա խոխճի պիր հիւանու մէլահաթէ, վէ ճանլար եադըճը ֆիսուննէկեր պիր նիկեահէ մալիք իսի խէտէ, ֆագաթի Կասթօնըն գալ-սի պիւսպիւթիւն պաշգա օլմաղըլա, օ անէ տէյին պիրա-տէրանէ պիր միւվէտէթտէն մատէ հիչ պիր շէյ հըսս իթ-մէմիշ իսի. մէրգում, նիսա թայիֆէսի իչինտէ, Սէնթատէն պաշգա պիր գատըն սէվմէմիշ, տայիմա անըն հադգըն-տա տիւշիւնմիւշ, վէ եալընըզ մէզպուրէնին խէյալի իլէ վագթինի կէչիրմիշ իսի:

Կասթօն, սինէն րիւշտի պիւլիւղէ (չափահաս) վա-սըլ օլմուշ իսի խէտէ, ֆագաթի գալպէն հէնուզ չօճուզ իսի. մէրգումըն պուլունտուղու ֆէվգէլատէ հիւջնէնկիզ վազիյէթ, գալպինին էթրաֆընա պիր սէտ չէքմիշ օլմա-ղըլա, արթըզ նիսա թայիֆէսի հադգընտա մուհապէթ հըսս իսէմէզ օլմուշ իսի. ֆագրու սէֆալէթի, պու պիչարէ տէլիգանլըյը թիթիզ, վէ պարիս իթմիշ իսի. պունտան դաթինտաղար, մէրթէպէյի ալատէն՝ տուն պիր մէզգըյա թէննէզղիւլ իթմիշ օլան Մ'այըրըրե՝ նա՞սըլ, նէ՞րէտէ, վէ քիմի՞ սէվէպիլէճէք իսի . . .

Բէնտի մաֆէվգընտա պուլունանլարտան թէսաճիւպ իլէ հադարաթի կէօրէճէք, վէ մատունընտա իսէ . . .

Շուրայը տիմէմիշ լազըմ ըր քի, ասրըմըզըն հէ-քիայէ նիւվիսլէրի (վիպասանք) էքսէրիէն ճընալարըն, եէք-տիկէրի իլէ իսթիլաթլարընը թադտիր իթտիքլէրի կիպի, կիրուհը ասըլզատէկեանըն, ֆիրումայէտէն կէլմէ՞(ատորին աստիճանէ սէրեալ) ֆամիլեալէր իլէ իզտիվաճ իթմէյէ թէննէզղիւլ իթմէտիքլէրի իչինէ, մէրգումանը տախի՝ ահ-մագճասընտա թահգիր խոխյօրլար, ֆագաթի պիզիմ էֆ-քեարըմըզգճա, ալի պիր գալպ, թէննէզղիւլ իթմէյի ասլա գապուլ իսէմէզ . . .

Պունտան դաթինտաղար, ալիճէնապլըգ, չօդ տէֆա պիր մատատէնին սուրէթու մահկէմէթինի թէպտիլ իսէր, մէսէլա պիր առէմ ղէնկին, վէ եախօտ ճէմիյէթը պէշէ-րիյէ նէլտիւպանընըն էն եիւքսէք դատէմէսինտէ պու-լունտուղու հալտէ, իքմալը նամուս, վէ եա պիր վաղի-ֆէյի մուգատատէսէնին իչֆասը պապընտա՝ թէննէզղիւլ իթտիյինտէ, չիւպհէ եօգ քի՝ ճէլի վէ չայանը թագտիր պիր իճրաաթտա պուլունմուշ օլուր:

Ֆագաթի պիզիմ զանընըմըզգճա, ասալէթին թէննէզ-ղիւլի պու գապիլտէն առտ օլունամազ, ղիրա ճֆտատէն ասիլ օլան պիր առէմ իչուն, քէնտի ֆագրու սէֆալէթի իչինտէ թէննէզղիւլ իթմէք, էօմէքտէն տահա միւշկիւլ տիր:

Բէնտի սէֆալէթի իչինտէ վահատէթնիչին (մենաւոր), վահչի, վէ պարիս պիր հալ կէօսթէրմէյէ մէճպուր օլան պիր ասըլզատէյի բի՞մ թայիխպ իսէպիլիր:

Նէ՞ եաբընը պիչարէ, օ իգթիսարէ մալիք տէյիլ-քի, ինթիխապ իթտիյի գատընըն մէվգըսընա թէննէզղիւլ իսէ-ճէք եէրտէ, անը քէնտի մէվգըսընա թէրճի իսէպիլընէն:

Պու մադուլէյը, ապատ ճէտէրինտէն մէվրուս օ-լան չանու չէրճի, մուգատատա պիր խապղնէ մէգամը-յըլա թէլագդը խատուպ, անը քիրլէթմէյէրէք պիր մէզար թաչը ալթընա տէֆն իթմէյի լազըմտէն առտ իսէրլէր:

Ա.ճէպա պու մադուլէ քիմնէլէր խաթա՞մը խոյօրլար, չայէտ խաթա օլսա պիլէ՝ եինէ ափֆէ չայան տըր . . . պանն իսէրիզ:

Նասըլ-քի տէտիք, օ անէ տէյին կասթօնըն մուհա-պէթի եալընըզ Սէնթէ հատ օլունմուշ իսի. մէզպուրէյի հէր չէյտէն զկյատէ, վէ օ տէրէճէ չէտիտ պիր արզու իլէ սէվմիշ իսի քի, քէնտի քէնտինէ, միւտէթը էօմրինտէ՝ հէմչիրէսի Սէնթատէն մատէ պիր գատըն սէվմէյէճէյինի ահտու անտ իթմիշ իսի, ֆագաթ կէնճ պիր տէլիգանլը-նըն՝ պու կիպի ահտու վատլարը նէ՞ վագթա գատար տէ-վամ իսէպիլիր . . .

Մ'ատամ Պարօնըն տիլուտպա թատվիրի, հեր պիր խա-

սիրեթաե միւքէմմել, վէ ահալնատա ատպիթ գատէմ օլան բէրհիդքաթ կասթօնըն գալպինաե ղարիպ տուդուլար օյանաբըմըշ իտի. վագաա՝ մէրգուամ մուհապէթ խուսուսընատա հէննուղ միւպէթեի (աշակերտ) իսէաե, ֆագաթ պիր պագըշատա մատամ Պարօնըն քէնաիսինի սէվգիլինի հըսս իթմիշ, վէ պու հըսսիյաթըն գաարը (յատակ) նէ գատար աերին օլաուդունը անլայապիլմիշ իտի:

Ֆագաթ Կասթօն, ատէթա պիր խաթա իշլէյօր կիւպի իշպա էֆքէտարը դիհնինատէն ատֆ իթտի. հէրնէ գատար Կասթօնըն գալպի մուհապէթ աթէչի իլէ կանըպ թուրթուշուր, վէ անպէան թէէսսիւրի արթարադ պիր նէվի մէսրուրիյէթ իշինաե մուղթարըպ օլույօր իտի իսէաե, էղճիւմլէ տայիսա եաթադը պաշը ուճունատա պուլունան պու գաարընըն հալավէթթի թէպէսսիւմի իշինաե, հալընըղ պիր ըրգադաթ էսէրի կէօրիւյօր, վէ հախատա կէօրմէք իսթէյօր իտի. Կասթօն, մէղպուրէյի սէվմէյե գօրդուլյօր, վէ ատէթա պիր տէհչէթ հըսս իտիյօր ըտը, զիրա մէրգուամ մէնի մուհապէթի իլէ հէմ մէսուա, վէ հէմտե մուտադղեպ օլաճադընը բէք ալէա անլամըշ իտի:

Մատամ Պարօն, Կասթօնըն հըսս իթտիյի պու թէէսսիւրի մուհապէթլէ թէտադղի իտուպ, մէրգուամը, աշխու սէվատընըն պու իլք իմտիհանէրի իշինաե, գայատա պէնա իթմէյե սայ իտիյօր իտի. վագաա հէննուղ պէյնիէրինատե մուհապէթ լուղէթի թէլաֆֆուղ օլունմայուպ, պու խուսուսատա թարաֆէյն սիւքիւթ իտիլմիշ իտի իսէաե, ֆագաթ քէնաիսէրինի իհմաթա իտէն հէր շէյ, պու սիւքիւթին նօգսանիյէթինի իգմալ իտիյօր իտի...

Մատամ Պարօն, քէնաիսինի Կասթօնա՝ Մարգի տը Մայլբուրնին հէմշիրեսի տիր տէյու թանըթմըշ իտի, զիրա նէ գատար էվլապընը թէպափիլ իթտե, եվնե էշքեալը՝ Կասթօնըն նաղարը տըգդաթընատան գուրթուլամայաճադը աշիգեար օլուպ, պու զարիպ միւշապէհաթը (նմանու-

ղութիւն) իյղահ իթմէք նիյէթի իլէ, Մարգի տը Մայլբըրե գարընատաշըմ տըը աէմէյե մէճպուր օլմուշ իտի:

Կասթօն, մէղպուրէնին պու իյղահաթընը պիլա իթիբաղ գապուլ իթմիշ, վէ ինանմըշըտը, հաթատա գարնատաշը Մարգի հագգընատա հըսս իթտիյի ատավէթթ, գըզգարընատաշընըն (Գարմէնին) քէնատի իւղերինե մէվգըյի իճրայե վազ իթտիյի օ գուվվէյի մըգնատաբսիյէյի մահվ իթմէտիքատէն մատե, տահա զիյատե թապվիյէթ վէրմիշ իտի:

Աչգու սէվատա աէնիլէն հըսս՝ գաթան մանթըգա միւթապատթ իթմէղ, վէ պիղիմ գալպիմիզե կիրմէք իչուն, մէմուրնին գայրի սուրէթատե եօլլար պուլուր, իտթիմալ քի Կասթօնըն՝ Մարգի ալէյհինատե օլան ատավէթթի, գըզգարընատաշը՝ կիւղել մատամ Պարօնըն հագգընատա հըսս իթտիյի մուհապէթե մէտար օլմուշ իտի:

Մատամ Պարօն, Կասթօնը լինանըրմըշ օլուդուղու պու եալանա, պիր իբնինճի եալան տահա իլավէ իթմիշ իտի:

Պունըն սէպէպի իսէ, քէնաի ֆիտունատաղ նիկահընընը թէէսսիրինէ գարշու ճէնկիչէրէք, տայիսա գըզգարընատաշը Սէնթին նէգտինե ավատէթ իթմէք արզուսըյըլա սուզան օլան Կասթօնը, պու էֆքեատէն վազ կէմիրիթմէք իչուն իտի, վէ իչթէ մէղպուրե պու նիյէթե մէպնի Կասթօնա,

— Եարանըղ գատանըզը հալատե հէմշիրէնիզի կէօրէճէքսինիզ... ֆագաթ մէղպուրէյի չիմտի կէօրմէք, սըհհէթինիզ խուսուսընատա թէհլիքէյի մուճիպ օլաճադը տէրքեար տըը... ալէյհուսսա Բարիգատէն ուղագ պուլունմագտայըզ... չինքի պիրատէրիմ սիզի, թա Պուրկօնըտա վագը միւթէսարրըֆ օլատուղու Ավալօն սէյֆիյէսինե, եանի պուրայա նագդ իթտիրմիշ պիր – տէտիկինատէ, Կասթօն, քէնատի ֆամիլեատընըն էմնագընատան պուլունան պու Ավալօն իամինի իշիտինճէ, թէհլիկեատ օլարագ (գատանուղիւն):

— Ա՛վալօն սէյիվէյէսինէ՞մի . . . աճէպա մահբո՛ւսմըյըմ մատամ . . .

Գարմէն. – (Հալիմանէ պիր թավըըլա) սիզի հիւանի մուհաճաղա իթմէք իչիւն պուրատա եալընըզ պէն վարըմ։

Կասթօն. – Ֆագաթ նի՞չիւն միւսիւ Մարդինին արապասընատա պուլունույօր ըաըմ։

Գարմէն. – (Եավաշ վէ թիթրէք պիր սէտայըըա) ոտղրուսը պու պապաէ մալիւմաթըմ եօգ ատր . . . չայէտ պու պիր թէսատիւֆ իսէ . . .

Մէղպուրէ սէօղիւնի իթմամ իթմէտի իսէտէ . . . Ֆագաթ անլը իւղէրինաէ նագշ օլան էսէրը իֆֆէթի, վէ խօշ պիր թէպէսսիւմ իլէ լաղըմ կելէն կյղահաթը վէրմիշ օլատ . . .

Պու հարիդ իւլ աատ եօլճուլուղըն էսպապը միւճիպէսինէ կելինճէ, Կասթօնըն ղիհնի պու պապաէ տայիմա չիւպհէ իչինաէ իտի, Ֆագաթ մահալի մէղքիւրէ կելմիյինաէ, աղ չօդ քէնտիսինի պուլատս, վէ օյանտըղընատա քէնտիյի աէրէճէյի նիհայէտէ կիրանպահա թէղեինաթ, վէ մէֆրուշաթ իլէ ատնանմըշ պիր օատանըն աէրուննինաէ պուլմաղըըա, մահալի մէղքիւրըն, միւճէրրէտա ղէնկին վէ միւարիֆ պիր աելիղանըլյա այըատ օլաճաղընատ գանատաթ կէթիրտիյի կիպի, մէղքիւր օատանըն աէրուննինաէ հիւքմ իտէն սիւքիւթ տաիսի, չէհիրտէն ուղաղ պուլունան պիր քէօյիւն՝ տայիմի սիւքիւնէթինէ պէնղէյէճէյինի թէսլիմ իթմաի։

Խիւլատայի քէլամ Կասթօն, հադըգաթէն քէնտիսինի Պուրկօնէրատա զանն իտիյօր իտի։

Շիւպհէ եօդ քի Կասթօն, հէր նէրէտաէ պուլունատ, վէ հէր նէ տաիսի օլատ, տիւնեատաէ պիրիճիք սէվտիյի հէմճհրէսինի ունուդմամադ իտի, Ֆագաթ Գարմէն, էօյլէ պիր սահիրէ (կահարդուհի) իտի քի, անըն չիվէտու կիրիշմէսինէ (Տրապոյը) մուդավէմէթ իթմէք մուհալ գապղընաէն իտի.

Կասթօն պու ճիհէթէ, վէ տահա տողրուսը պու թէհլիքէյի պիլմէքլէ պէրապէր, երինէ մէղպուրէնին լաթիֆ սիյմասընը կէօրմէք ղէվքինատն քէնտիսինի մէն իտէմէյօր իտի։

Իչթէ վիճատընըն պու կիպի ղարիպ հալէրի վար. տօգթօր, էօյլէ անգարիպ իքինճի տէֆա օլարագ արապայըըա եօլճուլուղ իթմէնին, ղայէթ թէհլիքէլի օլաճաղընը պէյան իթմիշ իտի. Կասթօն, գալղընին մուահիէզաթընա (յանդիմանութիւն) պիր ճէվապ պուլուպ սէօյլէմէյէ մէճպուր օլմուշ իտի, ղիրա տայիմա Սէնթ մէլիլ, մահզուն, պիքէս, վէ մուղթարըպ օլատուղու հալատ կէօղի էճնիւնէ կէլիյօր իտի, վէ մէղպուրէնին, քէնտի մուֆարէգաթընատա տօլայը իթմէյի ատու էնինէրի իչխիյօր զանն իտիյօր իտի. էղճիւմէյ՝ օ կիւն Կասթօն, արթըղ Սէնթին նէղտինէ կիթմէք խուսուսընատա հիչ պիր չէյ տէմէտի։

Կասթօն, մատամ Պարօնըն, Սէնթի միւսթէրիհ իթմէք իչիւն քէնտի էլի իլէ պիր լուղէթ եաղըպ եօլատմասը պապընատա, իթմիշ օլատուղու թէքլիֆի մէճպուրնէն գապուլ իթմի. . .

Մատամ Պարօն, Կասթօնըն տօսթլարընըն մուճիպի մահզուզիյէթի օլան, վէ պիչարէ Սէնթին՝ մէյուսիյէթինի իւմիւտէ թահվիլ իտէն մէղքիւր մէքթուպը, պիղղաթ քէնտի էլի իլէ եաղմըշ իտի. օգուչանլարընմըզըն մալիւմի օլատուղու կիպի, Լօմէ, պու մէքթուպը՝ Պիօնըն մարիֆէթի իլէ Սէնթէ կէօնատէրմիշ իտի։

Կասթօն, քէնտի քէնտիսինէ աթի իւզ դիքը սէօղլէրի սէօյլէյօր իտի։

— Եարըն . . . էվէթ, եարըն միւճէրրէտ . . . սէվգիլի հէմշիրէճիյիմին . . . ադիղէ Սէնթիմին նէզտինէ կիտճէճիմ . . . ա՛հ պէնի ուղուն միւտէթի մէղպուրէատէն քի՞մ տուր իսէպիլէճէք տիր . . . . . .

Իրթեսի կիւնի կասթօն, Գարմէնին թէպէսսիւմինի սօն աէրբեճե լաթիֆ, վէ ճագիպ պուլմաղըլա, քէնաի անլը իւզերինաե տախի հայաթ վէ սաաաէթ լմարէսի կէօրիւնմէյէ պաշլաաը, արթըդ պէ յինէրինաե էսրար գալմայըպ, պերիպերըէրինին էֆքեարընը անլամըշլար իսի, արթըդ ալէնի սուրեթաե պերիպերըէրինի սեվէ յօրլար իսի։

Գարմէնին սկյմասը, հըսս իթաէկի աշգու մուհապէթ չուլէսի իլէ բարլայուպ, էթրաֆընա սաաաէթ զկյալէրի (երջանկութեան ճառագայթները) սաչը յօր իսի. պու սաաաէթ, մէզպուրէնին հիւանի մէլահաթընա, վասֆ օլունմապ մէրթէպեե րէզնագ վէրկյօր իսի։

Կասթօն, քէմալի թէհայիւր իլէ մէզպուրէյի թեաղըդ իսկյօր իսի, հէր էրիսինին էլլերի պերիպերինե պիթկյնր, թէպէսսիւմլերի եէքաիկէրե գարըշըր, վէ կէօզլէրի, թարաֆէյն մուհապէթ գըղըլճըմլարը սաչը յօր իսի։

Կասթօն՝ մաղլուպ, վալիհու հայրան (ապշեալ) պաեէյի աշգ իլէ մէսթ, վէ շուրիսե հալ (սերով յիմարացած) օլմապըլա, հալընըդ մէզպուրէնին ճէմալի պաքէմալի իլէ հաշը յօր իսի, թէքմիլ վիճուսի՝ պիր հըսսկյաթը մէճհուլէ ալթընաա էկկլմիչ պիթմիչ իսի . . .

Մէրգումէն գալկինաե, չէպապէթ (երիտասարդութիւն) տուկղուլարը օեանմնչ օլմապըլա, տիւչար օլաուղու հալի սէֆալէթինի ունուԹուկյօր իսի. պիր ան էվվէլ գաֆֆ, վէ մուղթարըպ օլան կէօյսիս, կէնիչ կէնիչ թէնէֆֆիւս իսաէր, վէ միսպիէլա օլաուղու օ մուհկիդ խասթալըդ քեաիլէն մահվ օլմուչ կիպի, տամամըլարընաա թագէ պիր գան ճէվէլան իթմէյէ պաշկյօր իսի. պու հալ, կէչիճի պիր հըսսկյաթըն էսէրի տէկյիլ իսի. Կասթօն, ևէնիսէն ուղուպ քէսալը հայաթ իթմիչ իսի. մէրգում, հադըդի վէ սաաղդ պիր մուհապէթ իլէ սեվմէյէ պաշկյմիչ իսի . . .

Գարմէն իսկ Կասթօնը, գալու գալկմէ (իսօսքով եւ գրիչով) վասֆ օլունմապ մէրթէպե վէ տաէթա բէրէսիթչ

իաէրճէսինէ սեվէ յօր իսի. աշգու սեվատա հըսսկյաթը, մէզպուրէնին կիւղէլկյնի թէզեիա (աեւլցնել) իթմէքլէ պերաալէր, անը պիւսպիւթիւն պաշգա պիր հալէ գօյմուչ իսի։

Գարմէն Կասթօնը, հէմ էվկյատընը սեվէր պիր վալիեէյի միւշֆիգէ կիպի, վէ հէմտե, գըսգանճլըդ հըսսի իլէ մաչուգէսինին այագկյարը ալթընաա էսիր օլան պիր իւֆթաաե միսիկյու սեվէ յօր իսի. մէզպուրէ, Կասթօնը՝ քէնաի ճանընաան պիկյէ դըսգանը յօր իսի։

Կասթօն, քէմալի թէհայիւր, վէ աշգու մուհապէթ իլէ Գարմէնի թէեագդ իթմէքտե իքէն, նակէհան կէօզլէրինի էնտիրտի, վէ թիթրէք պիր սեաայըլա,

— Սիպի չօգ սեվերիմ . . . ա՜հ էվէթ, թէքմիլ գալպիմին գուվվէթի իլէ սեվերիմ . . . ֆագաթ պու մուհապէթին ինթիհասը (վերջը) նէրե յէ գաաար վասըլ օլապիլը . . . չինըլի պէն . . . – տէ յինճէ, Գարմէն, մէրգումընն սէօկիւնի գամ իտէրէք,

— Պէն սէրպէսթիմ – տէտի։

Կասթօնըն պաչը, հասթըդը իւղերինէ տեվրիլի վէրտի, վէ պիր վագըթի միւթաաը օլան օ պարիա թէքէպպիւր, պիր սանկյէ գաաար սկյմասընաա կէօրիւնէրէք,

— Պէն ֆագըը պիր իչճկյիմ . . . – տէյու ֆըսըթաաը։

Շիմտիտե Գարմէն, մահգունէն վէ մահճուպէն կէօզլէրինի էնտիրտի. Կասթօն, սէօկիւնէ տէվամ իտուպ,

— Սիզ պէնկինսինիզ, հէմ չօգ պէնկին . . . ձէնաապը հադ շահիտ օլսուն քի, սիզ՝ պէնի մէմնուն վէ մահգուզ իթտինիզ . . . է՛վէթ, օ գաաար մէմնուն իթտինիզ քի, «սիպի սեվերիմ . . . » տէտիկինիպտէ, պիչարե գալպիմ հաբաբէթաեն տուր օլաու, վէ սաաաէթիմնուեն նաչի էօլճէյիմ զանն իթտիմ, ա՜հ մաաամ, միւտէթը մէտիտեեն

պէրի մուղթաբըզ օլտուգտան սօնրա, թա պու մէրթէպէ պիր սաատէթը հալէ նայիլ օլմադ . . .

Կասթօն, սէօղիւնի գաթ իթտի, վէ մահճուպանէ պիր մութիւք հալի իլէ իլավէյի մեգալ խոէրեք,

— Ֆագաթ պէն ֆագըրըմ. . . ֊ տէտի։

Մաատամ Պարօնըն (Գարմէնին) եանագլարը կիւլ կիպի դըղարըպ, կէօղլէրի, ուղուն քիրբիքլերի արասընտան բարլայօր իտի. մէզպուրէնին պու հալի, բիյպու բիյատէն արի պիր իֆֆէթին էսէրի իտի քի, օ անտէ հըսս իթտիյի թէէսիւր իլէ ճէնկլէշիյօր իտի . . .

Գարմէն, կասթօնըն էլինի՝ քէնտի էլլերի իչինէ ալարագ սըգը վէրտի, վէ պիր մըգտար թէրէտտիւտ իթտիքտէն սօնրա, մէրգումըն պալ մամու կիպի սօղկուն էլինի՝ իհթիրազ իլէ բուս իթտի, վէ քէլամէ ալաղ իտէրէք,

— Ջէնկին օլտուղում իչիւն, ալիճէնապլըգլա պանա աֆիվ իթմէնիզ լազըմ տըր . . . – տէտի։

Կասթօն, մուհապէթ՝ վէ միննէթտարլըգ իյմա իտէր պիր նիկեահ իլէ մէզպուրէնին եիւղիւնէ պագտը, ֆագաթ ճէվապ վէրմէտի. Գարմէն խահիշ իլէ սէօղիւնէ տեվամ իտէրէք,

— Պիզիմ մուհապէթիմիզին եանընտա՝ զէնկինիյին նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր . . . զէնկին՞ք . . . ա՜հ լանէթ օլսուն օ կիւնէ՜ք, ֆագրու սէֆալէթիմ նիհայէթ պուլտուտա զէնկին օլտում . . . զիրա պէնտէ, ֆագրու զարուրէթին ճը չէրպէթինի տաթմըմ, էվէթ, բէք ուղուն միւտէթ ֆագըրըլըգ չէքտիմ. . . վէ համտա . . .

Մէզպուրէ սէօղիւնի գաթ իթտի, վէ թէքրար ազիմ պիր խահիշ վէ պիր չիթագ իլէ,

— Թէրճիմէյի հալիմ, վէ սէրկիւզէշթիմի պիլմէք իսթէ՞րմիսինիզ – տէյու սուալ իթտի։

Կասթօն, ազիմ պիր մէրագ կէօսթէրիւպ գարեօլասը իչինտէ տօղրուլտու վէ,

— Բէք մէմնուն օլուրում, ա՜հ մէկէր պէնիմ իչիւն սիզի տինլէմէքտէն զիյատէ պիր մէսուրիյէթ վէ պահարեարլըգ օլապիլի՞րմի – տէյու ճէվապ վէրտի։

Ֆագաթ Գարմէնին, պիր ան էվվէլ քի կէօսթէրտիյի չիթապու խահիշ մահվ օլուպ, թէրէտտիւտ իչինտէ գալտը, զանն իտէրսինքի մէզպուրէ, էօմրիւնին էսրարընը՝ պու սուրէթլէ ֆաշ իթմէյի վատ իթտիյի իչիւն բէչիման օլմուշ իտի, տուտագլարընըն թէպէսսիմի իլէ՝ նիկեահընտաքի խալիսէթ զայպ օլտու, վէ սիյմաընտա ազիմ պիր էնտիչէ էսէրի կէօրիւնտի։

Կասթօն, պու թէպէտտիւլաթէ տըգդաթ իթմէքսիզին,

— Րէճա իտէրիմ, հէր նէ իսթէնիլ սէօյլէյին պանա, ըղթըրապու մէսուրիյէթինիզի պէնտէնիզտէն քէթմ իթմէյինիլ քի, սիզի քեամիլէն թանըմըշ օլայըմ, վէ հալի հազըրտա սիզի նէ մէրթէպէ սէվէյօր իսէմ, կէչմիշ օլան էօմրիւնիւզի տախի օ նիսպէթտէ սէվէյիմ – տէտի։

Գարմէնին կէօղլէրի, եէրտէբի խալընըն իւզէրինէ աթֆ օլունուպ, սիյմաը, ածըգը պիր հիւզնու քէտուրէթ իպլաղ լախյօր իտի, մէզպուրէ եավաշ սէտայըլա,

— Կէչմիշ էօմրիւմմի՞ . . . ա՜հ բէք ֆէնա կիւնլեր կէչիրտիմ, ձէնտալը Ալլահ, պէնիմ կիպի սէֆիլ պիր գըղ հադգընտա բէք մէրհամէթսիզ պուլունտու . . . հէյհա՜թ օ քէտէրնագ կիւնլերի ունութմադ խաթէր խահիմ. . .

Կասթօն, գալպի իւզէրինտէ պիր պէրուտէթ հըսս իթտի, վէ մէճհուլ պիր գօրգու, քէնտի իլէ Գարմէնին պէյնինտէ գայըմ օլուպ, տէտիյի սէօղլէրի ֆարգ իտէմէյէրէք, քէնտու քէնտույէ շու սուալի խահյօր իտի։

— Նէ՞ գարը տըր պու . . . քէնտի խաթըրէլէրինի ունութմադ խաթէյօր, ֆագաթ ինսան, սաատէթը հալէ նայիլ օլտուղունտա, չէքտիյի մէշագգաթը Հաա իթմէքլէ զէվգըհապ օլտու . . .

Գարմէն, կասթօնըն վիհնինտէն կէչէնի քեչի իմ-մէլէ պաշտան այագա գառար թիարէտի, վէ մէրգումըն իւղէրինէ միւտհիչ պիր նիկեահ աթի իմտի։

Գարմէն, քէնտի քեակին նիկեահը յըլա՝ կասթօնըն սիյմաըընը իսթիճվապ իմմէլէ, զամէն իլգ կիւնտէն պէ-րու մէրգումըն, քէնտի մուհապէթի իլէ մալամալ օլան գալպինտէ, պիր գօրգու վէ պիր չիւպհէ պուլունտուղու-նը թաասիփ իմտի, վէ պու հալին իսէ, վարա վարա էմ-նիյէթսիզլիյէ գարար դըլաճաղընը քեչի իմմէլէ, սիյ-մաըընա նադչ օլունան հիւնու քեառբեթին իւղէրինէ, պիր սիւքիւնէթի նիգահը վազ իառուպ, քեաէրնագ պիր սէտայըլա,

— Հադգընըզ վար, գադաթ լնանընը էօմրիւնի թէլ-խիկեամ (դառնայնել) վէ մուապղէպ իաէն սէֆալէթի հագ-գընտա՝ հիչ մալուամաթընըզ եօգմը տըր – տէտի։

Գարմէն, պու էանատէ տէրթճէյի նիհայէտէ քեապը լէթաֆէթի իմմիչ իտի, վէ սէօյլէտիյի սէօգլէրտէ, էօյլէ պիր աճը սիմէեմ վար իտի քի, կասթօն՝ նատիմ օլարագ հէմման տիչ իւղէրինէ կէլմէյէլէ, մէզպուրէնին աֆիվլընը իս-թիրհամ իմմէք իսթէտի։

Գարմէն, ամիրանէ պիր հարաքէթի իլէ մէրգումը սուս-տուրար, վէ սէօղիւնէ տէվամ իաէրէք,

— Պունտան էէտի սէնէ գառար ադտէմ, պիր լօգմա էթմէք բարասը թէտարիք իմմէք իչիւն ագչամլարը Թամբու-լը մէյտանընտա, չամուրլարըն իչինտէ (Ջանտարմա) րագս իակիօր ընըմ . . .

Կասթօն, պիր թէհայիւր վավէյլասըյըլա (զարմացա-ման աղաղակ) մէզպուրէնին սէօղիւնի գամ իմտի։

Գարմէն այագա պալըպաը, վէ պունտան էվվէլ քի գա-սըլտա հէքեայէ իմտակիմիզ հիւճրէնին տէրուննինտէ, ալ-թուն սաբըը սէֆագ խանչէրին էանընտա պուլունան չալ-բարէլէրի արըզ, գարեօլանըն էօրթիւսիւ իւղէրինէ աթը

վէրտի, վէ թարիֆի միւմքիւնսիզ պիր թավըը լէվէնտա-նէ, վէ պիր հալի հաչիմանէ իլէ այագ իւսթի տուրարագ,

— Պունլարը կէօրիւյօրսունուզ ա՛, իչլէ պու չալբա-րէլէր իլէ րագս իառուպ, գալպիմ՝ հիւնու քեառէր իլէ մուղթարըզ օլտուղու հալտէ, խալգըն եիւղիւնէ թէպէս-սիմ իմմէյէ մէճպուր օլուրյօրըմ, ա՛հ պու օյունճագ-լար, կէչիրմիչ օլտուղում խաթարէնկիզ էօմրի խաթրըմա պըրագըյօր . . . ֆագաթ րէճա իառերիմ, պէնի իմհամ իմմէյէնիզ։ զիրա վալիտէմ եօղլտը . . . անլայօրմուսու-նըզ, վալիտէմ եօղլտը . . . վէ օ տէրեճէ ըրնճու մէչագ-գաթէ թէհամմիւլ իառպիլմէք իչիւն, հէնուզ՝ բէք կէնճ վէ թագէ իտիմ . . . – տէտի։

3

ԵԱՀՊԻԼ ՎԷ ՃՕՆՎՕՀՐ

Կասթօնըն կէօղլէրի, պէլաղէթլի պիր լիսան իլէ ըզ-հարը նէտամէթի իակիօր իտի։

Գարմէն, սանատալէօնինտէ օթուրաու, մէզպուրէ՝ կէ-չիրմիչ օլտուղու էօմրիս տէրիան թէֆէք քիւր իառուպ, հան-կըզը հիւնի ախլագա մութապէզ իսէ, անը ընթիկապ իմմէք իչիւն պիր մըգտար սիւքիւթի իսթիյար իմտի։

Գարմէնին, կասթօնտան կիպլէյէճէք բէք չօգ չէյլէրի վար իտի. պունլարըն պէօյիւք գըտմը պիր իշտէն, հանի Ուէօթէրնին գամընտէն նէչամ իմմիչ իտի, ֆա-գամ մէզպուրէ, կասթօնըն լնահինտէ հէր նէվի խապա-սամտէն պէրի, սուչտուզ, վէ պի կիւնահ կէօրիւնմէք իս-թէյօր իտի։

Էղճիմընէ Գարմէն, կասթօնըն՝ մուհապէթը խալիսա-

նէսինէ լայըզ օլմազ իչին, եալան սէօյլէմէք, վէ մերդումը ալտանմազտա իսթէմէ յօր իսի։

Գարմէն, կիզլի պիր պադըշըլա կասթօնըն դալպինատէն հեր նէվի չիւպհէնին մահվ օլտուղունը անլատը, վէ մերդումըն իւղերինէ թէբրարէն թէէսիր բէյտա իմտիհինէ գանտահի կէմիրէբէք, նէնիաէն քէսպը ճէտարէթ իմտի. կասթօն իսկ հէյէճանը պիր սէտայըլա,

— Ա՛ֆվ իսինիզ... ափվընըզը իսթիրհամ իտէրիմ... ա՛հ մտատամ, սիզի օ տէրէճէ սէվէրիմիզի... – տէմէք-տէ իչէն, Գարմէն, մերդումըն սէօզիւնի գամի իտէրէք,

— Պէնի Գարմէն թէսմիյէ իտինիզ, վէ սէվգիլի հէմտ չիրէնիզին սիզէ վէրտիյի խամ տախ, լութֆէն պէյտանէ հիմմէթի պուլտուրունուզ – տէսիյինտէ, կասթօն եավաշ պիր սէս իլէ,

— կասթօն թէսմիյէ օլունուրում... եանի պիրտէրինիզ կիպի, պէնիմ տախ խամիմ կասթօն աբը... – տէտի։

Գարմէն, նակէհան պինինտէ պիր թէֆէչքիւրտի թէվէլլիւտ իմմիշ կիպի, պիրտա հարտաքէթ մերդումըն եիւրինէ պադտը. կասթօն, կէօղլէրինի եէրէ ինտիրտի, վէ ատը պիր թէպէսսիւմ իլէ...

— Ֆադամ նի՞չին թէտճիւպ իտիյօրսունըզ, Միւսիւ Մարգի աբը Մայլերըզ կիպի, պէնտէհինիզին տախ խամ կասթօն օլա՞մազմը – տէտի։

Գարմէն, րիւյա կէօրիւյօր կիպի պիր հալ իլէ սէօզիւնի թէբրար իտէրէք,

— Կասթօն... էվէթ, սիզի պու իսմ իլէ եատա իտէճէյիմ... Ֆադամ Ալլահ վէրէյիտի ատ, պիրտահիրիմ հադդընտա հրտա իմտիյինիզ խուսուսմէթ, պահատա սիրտայէթ իմմէյէյիտի – տէտի։

Կասթօն. – Գարմէն, սիզի սէվտիքճէ, մերդումըն հադդընտա հրտա իմտիյիմ տատավէթի քամիլէն ունուտ-

թտաճաբմ... վէ պէն սիզի տայիմի սուբէթտէ սէվէճէյիմ...

Գարմէն. – (Հալավէթլի պիր սէտայըլա) Ֆադամ պու տատավէթին սէպէպի նէ՞ տիր։

Կասթօն սիւքիւթ իմտի, վէ մտատամ Պարօն սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Պու տատավէթի նէտէ՞ն նէչտի իտիյօր... կա՛ստթօն, տՀ պատա պու իսմի թէլաֆֆուզ իմմէք նէ գատար խօշ կէլիյօր... Կասթօն, բէճա իտէրիմ, պիրտահիրիմ տանա նէ՞ եապտը...

Կասթօն, թէբրար սիւքիւթ իտտուպ ճէվապ վէրմէտի, վէ մտատամ Պարօն աղիմ պիր մուհապէթ խահիշի իլէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Ֆադամ, պէն հէր հալտէ պու մտատէյի սիրմէյիյիմ... պիրտահիրիմի սիղտէն միւրաճճահ տատա իտէմէյէճէք օլտուղում տէրքտար աբը, վէ մէկէր տիւնեա խալդընը սիզ թէրճիհ իտէպիլէ՞րսիյիմ։

Կասթօն, դուվվէթու գուտրէթինէն մահվ օլտուղունը հրտա իտիյօրըտը, նիհայէթի ճէվապ վիրմէյէ մէճպուրը օլուպ,

— Մէրհամէթի պուլուրունուզ մտատամ, պէն սիզին իմտինիպտտէ բէք զահիֆ պիր հալտէ պուլունույօրում... վէ սէօյլէմիյինիպ օ թամտըր սէօզլէրէ մուգտատիր, նէ՞ չէյ ֆէյտա իտէճէյիմի պիլէմէյօրում... ա՛հ թէշէք քիւր իտէրիմ... պինլէրճէ, վէ ան տատիմ իւլպտ (անկեղծութեամբ արտի) թէշէք քիւր իտէրիմ. սիզ պատա օ տէրէճէ լութֆու նիւվապիհ կէօտթէրիյօրսունուզ քի, քէնտիմի պաշդա պիր ալէմտէ զանն իտիյօրում, սիզ, պէնի սէֆտալէթ ույդուսընատան օյանտըրտընըզ... սիզին՝ օ խօշ, վէ խատթընիւվազ թէպէսսիւմլէրինիզ իլէ, նէնիաէն քէսպը հայմի իմմիյիմի հրտա իտիյօրում... ա՛հ պու իւմտաֆը ալէմպահայէ, տէրտունի պիլսէն թէշէք քիւր իմմէքլէ պէրպտալէր, սիզէ իտատէթլէն բէճա իտէրիմ քի... լութֆէն

հըսա լթաէյիմ հիտէթու ղաղապըն էսրարընը պանա սուալ լթմէյէսինիզ . . . ղիրա ճէվապընա գատիր օլամայաճաղըմ . . . – տէտի :

Մատամ Պարօնըն գալէմ գաշլարը նիմ սուրէթտէ չաթըլըը , վէ ուղուն քիրբիքլէրի ուճունատան՝ կասթօնա ամիրանէ պիր նիկեահ ալթի լթաէյիքատէն սօնրա, միւթի պիր հալ քէսպ լթմէքլէ ,

— Կասթօ՛ն, սիղին էսրարընըզ , թէմիզ պիր գալպին էսրարը օլտուղունը թէպիմ խաէրիմ , վէ մատէմքի պէն սիղտէն զիյատէ սէվէյօրում. խմոի պէնիմ սիղէ միւթապատի լթմէքլիյիմ լազըմ կէլիր – տէտի :

Մէզպուրէ օ անտէ , հըսա լթաէյի թէէսիւրի՝ ազիմ պիր մահղուզիյէթ թահարնատա կիզլէյէրէք իլավէյի մէգալ պիրլէ ,

— Պունըլըլա պէրապեր , էսրարը գալպիյէնիզի քէշֆ լթմէյէ սայ խաէճէյիմ – տէտի :

Գարմէն, սանատալէօսինի պիւսպիւթիւն գարէօլայա եանաչտըրարագ , էլինի կասթօնա ուղաթը , վէ մերգում տախի՝ տուտագլարընը մէզպուրէնին մէրմեր կիպի պէյագ էլինին իւղերինէ վաղ լթաի . Գարմէն չու վէչհ իլէ սէօպինէ տէվամ լթաի :

— Շիմոի պէնի տինլէյինիզ , հադգընըզտա օլան էմճ նիյէթիմէ պէտէ՝ սիղտէն պիր չէյ թալեպ լթմէմ , պէն քէնտիմի սիղէ հասր լթմիչիմ . . . վէ էսրարըմ քեամիլէն սիղէ այըա տըր . . .

Մէզպուրէ, ադընը պաշընա ճէմ խաէպիլմէք իչիւն պիր տադըդա գատար սիւքիւթ լթաիքատէն սօնրա ,

— Սիղ , միւտէթը մէտիտէ ֆադրու սէֆալէթի իլէ մուղթարըզ օլտունուզ , պէնիմ սէֆալէթիմ , սիղինքինէ միւտավի (հաւասար) աատա օլունապիլիր . . . պէնիմ վէլատէթիմ, պիր թէսաւիւֆին նէթիճէսի օլմաղըլա , խալ-

գընն սատագասըլըլա թէայիւշ լթմէք տախի, վէրասէթիմ օլտու :

«Պէնիմ վաթանըմ . . . ա՜հ ազիզիմ Կասթօն , տօղրույը սէօյլէմէք իչիւն , նէրէտէ տօղտուղումտան մալիւմաթըմ եօք տըր , պապամ , Ըսգօչկյալը պիր չինկեանէ օլտուղու կիպի, վալիտէմ տախի , Ըսպանեալը պիր չինկեանէ գըզըլըտը , պունըլարընն պիրիպիրինէ նա՞սըլ թէսաւիւֆ լթմիչ օլտուգլարընը պիլմէմ, վէ հիչ պիր քիմսէ պու խուսուստա պանա պիր չէյ տէմէմիչ տիր , պապամ՝ ճէսուր վէ գուվվէյի պէտէնկէյէ մալիք պիր աէմ օլուպ , Գալեպ թէսմիյէ գըլընտըզը կիպի, վալիտէմ տախի , Ցօլօրէզ նամըլըլա ղայէթ կիւղել վէ չիվէքճար պիր գաատըն իտի :

«Բէտէրիմ պէնի Ցըլամի – վէ վալիտէմ տախի – Գարմէն – թէսմիյէ իտիյօր իտի :»

«Մէզպուրէ, պու «Գարմէն» իսմինի ղայէթ թաթլը պիր սէտայըլա թէլաֆֆուզ իտիյօր իտի իսէտե , ֆագաթ սիղին սէսինիզ , պանա վալիտէմին սէտասընատան չօգ զիյատե հալալէթլի կէլիյօր :»

«Ի՛յամը սէպավէթիմին (մանկուլթեան օրերը) նա՞սըլ կէչտիյի խաթըրմա կէլմէյօր , շու գաատարընը պիլիրիմքի , Ցօլօրէզ պէնի , պիր նէվի պէշիք իչինէ գօյարագ սըրթընա պաղլար ըտը , վէ պէօյլէճէ պէօյիւք է յալէթլերտէն կէչիպ տայիմա սէյահաթ իտեր խաիք :

«Գալեպ , հէր վասըլ օլտուղումուզ չէհրին մէյտանլարընատա ճանպազլըզ իտուպ գուվվէթ օյունլարը իճրա իտեր , ֆալ պագար , վէ պալէն տախի գուտուրմուշ պէյկիւլերի զապթ լթմէքլէ , թէայիւշիմիզի թէտարիզ իտեր իտի :

«Ցօլօրէզ տախի , թէնասիւպը էնտամընը սըղըպատէլերէ կէօսթէրիւպ , պէսթելեր օգուր , բագա իտեր , վէ

չալաքըը տայիրէնին զեյլերինէ պագասագ խօշ թէպէսիմիէր խաէր խաի ։»

«Պաղէն ասըլզատէլէը, Տօլօրէզէ խէֆկիյէն սէօզ ատաըլար, վէ Գալէպ տախի, մէզալուբէյէ սէօյլէնիլէն աչգանէ սէօզլէրի իչիակը խաի ։

«Բէհէրիմ Տօլօրէզի, Ըսպանեանըն սըճագ ըգլըմընտա տաբին օլան ահալինին սէվտիքլէրի կիպի սէվէյօրիաի..»

Պու արա մահամմ Պարօնըն Բըզլանիա կիպի բարլամագտա օլան կէօզէրի, պաբիպ պիր հալ քէսագ իմմէքլէ կասթօնըն անլընը ախէչ կիպի գըզարթաը ։

Կասթօն, քէնտի սէֆալէթինաէն պահա խէն պու կիւղել գադընը քէմալի թէհայիւր իլէ տինլէյօր խաի ։

Կասթօնըն գալալինտէ պիր չէյ թէվէզզիւա խատագ, մէզալուբէնին հագգընտա հըսս իմտիյի աշգու մուհապէթ իլէ ճէնկլէշիյօր խաի ։

Ա.ճէպա պու հալ, պիր չըվալիյէնին թէքէպպիւրի իլէ (տապեռատական հպաբտութիւն) բուքըբէրէմ վէ մէլուն պիր գամընը, տամտրլարընտա ճէվէլան խաէն գանը, թահգիր իմտիյինտէ՞նմի նէչաթ խաիյօր խաի ։

Գարմէնին պու հէքայէսի, կասթօնը թէսխիր խատագ ճանու թէնինի մուղթաբըդ խաիյօր խաի . . .

Կասթօնըն հըսս իմտիյի մահզուզիյէթ, մահզունիյէթ իլէ միւխթէլիթ (խառնուած) օլուգ, պու իչի հըսսիյաթը՝ հէքաիկէրինտէն թէֆրիդ իմմէք միւմքինսիզ խաի,

Ընգիւմընէ մէրգումընն աշգու մուհապէթի կիմ տիքճէ չօղալըգ, պիւտպիւթիւն գալալինի խամիլա իմմիչ խաի ։

Կասթօն, Գարմէնի էօյլէ չէտիա պիր մուհապէթ իլէ սէվէյօր խաի քի, պիչարէ Սէնթին զիւրի, պէյհուտէ հէրտէ մէրգումընն խամիրընտա խատաբ խաիյօր խաի ։

Գունըն սէպէպի, Գարմէնին նատիր իւլ էմնալ (նմանը չի գանուած) վէ միւսէհկիմիր (հմայիչ) կիւղելլիկի խաիրի, Կասթօնը զէնճիրպէկտա պիր էսիր հալինէ գօյմուշխաի ։

Խիւտատայի քէլամ Կասթօն, միւթէհայիր, մուհապէթ իլէ չուրիտէ հալ (սիրով յիմարացեալ), վէ պիր թագըմ մէճհուլ չիւպհէլէր իլէ մուաղղէպ (չարչարիլ) օլմաղըլա, արթըգ քէնտիսինի միւտաֆաա խաէմէյօր խաի ։

Գարմէն, մէրգումըն իւղերինէ ֆիտունկէր պիր նիկեահ ախթի իմմէքլէ, հէքեայէսինին տէվամընտա չու վէչէ իլէ խաթիտաը իլլէտի ։

«Գալէպ՝ Տօլօրէզի սէվէյօր խաի, նատըլըի պէն սիզի սէվէյօրում . . . մէրգում զայէթ դըսգանճ օլմաղըլա, ատըլզատէլէրին հարճէնտապղըգլարընտան, Տօլօրէզին անլընըն դըզարտըղընը կէօրտիւյինտէ, չօղ տէֆա խանչէրինի սիյահ գընընտան չըգարըգ կէօտթէրիր խաի. իչթէ էօտրիւմիզ, տայիա պէօյլէ ուղուն սէյահաթլար իլէ խմբար խաիյօր խաի, հիչ պիր գավմա մէնսուպիյէթիմիզ օլմատըղընտան, իւչիւմիզտէ եաբա եալընըզ եաչայօր ընըգ ։

— Եա պիրատէրինի՞զ – տէտի Կասթօն, մէզալուբէնին սէօզինի գաթի խաէրնէք,

Մահամմ Պարօն պաչտան այագա գատար թիտրէտի, վէ եարը գաբալը կէօզլէրի ագիմ պիր սէհչէթի իլէ աչըլատըլար ։

Մէզալուբէ, արթըգ քէնտի քէնտիսինի էլէ վէրմէք բատատէսինէ կէլմիչ խաի ։

Պիր գաչ սէօզ տահա սէօյլէտիյի հալտէ, պուննա իթթինա իլէ կիպլէտիյի սըրր մէյտանէ չըգաճագտը ։

Ֆագաթի պու էսրարըն ֆաչ օլունմատընա հէնուզ վագըթի վար ընը ։

Կասթօն, տուրթիը նահկէհանիտէ՝ Գարմէնին պէնզի սօյտուղունը անճագ կէօրէպիլմիչ խաի. մէզալուբէ՝ տէրհալ քէնտիսինի թօբլատը, վէ պիր հալի սիւքիւնէթի խարտաղ իտտէրէք Կասթօնըն տուտայինէ չու վէչէհ իլէ ճէվապ վէրտի ։

— Պիրատէրիմ պէնտէն չօղ քիւչիւք տիր, պէն սիզէ

անճատ էյեամը սեպավէթիմոէն պահս իսիյօրում, պիզ օ էննատէ եալընըզ իչ քիչի իսիք։

Մէզպուրէնին պու ճէվապը, կասթօնըն չիւպհէսինի մահվ իթմէյէ քեաֆի իսի։

Ֆիլհագըգա Մարդի տը Մայլըրըե, մատամ Պարօնատան կէնճ կէօրիւնիյօր իսի, վէ պունըն սէպէպի իսէ օգույանլարըմըզա մալիւմ օլմալը տըր . . . չէօյլե քի, պիր գատըն՝ երքէք էլպիսեսի կիյսիյի հալսէ, սինճե քիչիւք կէօրիւնէճէյի կիպի, պիր երքէք տախի գատըն էսլասըլը կիյսիյինսէ, իհթիյար զանն օլունաճաղը Թապիյի տիր։

Մատամ Պարօն, չու վէչհ իլէ սերկիւզէչթինէ տէվամ իթտի։

«Օ էննալէրսէ չօգ սէֆիա աճ գալըր, վէ սօուգատան թիրթիր թիտրէսիյիմ հալսէ տախի երինէ մէսուտ իսիմ, Գալէպ վէ Տօլօրէզ պէնի միւսավաթէն սեվէրլէր իսի. պէնիմ վիճուտիմ՝ մէրգումանըն մուհասպէթի պէյնինսէ գավի պիր պաղ մէգամընատա իսի, էքսերի գարը գօճա, եէքսիկէրի իլէ իթտիքլէրի միւնազատլէրի կիպլէմէյէ սայ իսէրէք, պէնիմ նէզտիմսէ պիրիպիրլէրինէ խօշ մուամէլէ իսէրլէր իսի. Տօլօրէզ, ուղուն միւսէթ եիւրիւմէքսէն Տօրուլսուղունատա, Գալէպ՝ պէնի սըրթլայըպ կէօթիւրիյօր իսի։

«Պու հալէը խէյալ մէյալ խաթըրմա կէլիյօր . . . ֆագաթ շուրասընը էյի պիլիրիմքի, Տօլօրէզ, քէօյլէրսէ ֆալ պագար, վէ չունըն պունըն ավուճը իչինի մուայինէ իսէրէք խոթիխսագաթսէ (գուշակութիւն) պուլունուր իտի քի, պունը իչիւն բաբաղըն պիպի, մէզպուրէյի աթէշսէ եադսըրմադ Թէհսիսաթընատա պուլունսուղունատան, Բսպանեատը Թէրք իլէ Ըսպօչիյա մէմալիքինէ նագլը մէքեան իթտիք։

«Բսպանեատըն կիւզել ըգլըմընատան, վէ կիւնէչին լէթաֆէթինատէն մահրում օլսուղում իչիւն բէք չօգ ազլասըմ. Ըսպօչիյանըն սօուգ վէ սիպի հէվասը գալպիմի ատնսուրսույօր իսի, վալիսէմին սըրթընատա իբէն չօգ սէֆիա մէզպուրէնին, սօուգատան թիր թիր թիտրէսիյինի հըսս իտիյօր իսիմ։

«Մէմալիքը մէզքիւրէսէ կէօրսիւյիմիզ չըպլագ պալտըրը, վէ ուղուն գաթօթարընա պիւրիւնմիւչ ատէմլէրսէն ֆէնա հալսէ դօրդ-յօրըսմ, պունլար՝ պիզիմ իւղէրիմիզէ պարիս վէ սէրս նիկեատլար ադֆ իսիյօրլար իսի։

«Պու մէմալիք բէտէրիմին վաթանը օլմադըգա, մէրդում՝ տադլար արասընատա քէնսի հէմճընալարընը պուլսուղունատան մէմնուն պիր հալսէ կէօրիւնիյօր իսի։

«Պիլաքիս Տօլօրէզ, սօն տէրէճէ մահզուն կէօրիւնիւպ, վէ պէնզի սօկուն օլսուղու հալսէ, Մատրիս, վէ եախօտ Մէվիլ չէհրինատէ պէսաթէլէր թէրէննիւմ իթտիյի վագըթ, սուսագլարընատա կէօրիւնէն օ խօշ թէպէսսիմ մահվ օլմուշ իսի։

«Ա՛հ կասթօն, տիւնեատնըն չէթմուս հադարաթը թահսընատա եաշայըպսատա էօլէն, պու մադուլէ սէֆիլ քիմսէլէրին վաթանը օլմայուպ, անճադ պիր եիւրէքլէրի վար տըր . . .

«Կիտերէք պէօյիյօրըտըմ, սաքին օլսուղումուզ գուվլսպէճիք բէք սէֆիլ պիր հալսէ իսի. վալիսէմ՝ անճադ պէնիմ իլէ միւթէսէլլի օլույօր ըտը . . .

Կասթօն, ղիհնինի իսթիլա իսէն միւլահազաթը վէսիսիմէ իչինատէ պիր մէչճա արայօր կիպի, մէզպուրէնին սէօղիւնի գաթ իսուպ,

— Պիրատէրինիզ նէ՞ օլսու – տէյու սուալ իթտի։

Մատամ Պարօն, տայիմա պիրատէրինին հէքեայէսինի ունուտուլյօր իսի. մէզպուրէ հադըգաթը հալի սէօյլէմէքսէն իճթինապ իթմէլէ, ադալըրսըզլըգ ալամէթի օլան սէրի պիր հարաքէթ իպրաղըլըլա,

— Պէրատէրիմ հէնուղ տօղաճագատը – տէյու ճէվապ վէրսի, վէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

«Դալէպ, Ըսքօչկիյա մէմալիքինտէն խօշնուտ իսի իսէտէ, ֆագաթ Ցօլօրէզ, կիճէ կիւնտիւզ կէօղ եաչը տէօքէյօրըսը, եէնիտէն Ըսպանիայա կիմէտիք, լաքին թէքրար գօվուլտուգ։

«Իչիթէ Կասթօն, էյէամը սէպավէթիմ պու հալ իլէ կիւզար իմտի... եանի ուզուն եօլճուլտուգլար, վէ ֆագրու զարուրէթ սէպէպի իլէ պին տիւրլու ընճու մէչագալըր...

«Հէր կէչակիմիզ մահալտէն՝ խալգըն թահգիրամիզ սատագալարըյըլա թէայիւշիւմիզի թէտարիգ իտիյօր ըտգ, հիչ պիր եէրտէ միսաֆիր նիւվազըտգ, վէ սէֆալէթի իչինտէ, ինսանըն թէսէլլիյի խաթրընը մուճիպ օլան չէֆգալթ, վէ հիւնիւ մուամէլէ կէօրմէյօր իտիք։

«Պաղէն քէնտի քէնտիմէ տիւշիւնէրէք, բէտէրիմ իլէ վալիտէմ նէ՞ եաբմըշլար քի, պէօյլէ պէնիյի պէչէրին մատտունինտէ պուլունույօրլար – տէյօր ըտրմ։

«Ֆագաթ սօնրա պունըն սէպէպինի անլատրմ, Միւրսի չէհրինտէ պիր կիւն բաբազըն պիրի, պանա ձէնապը հագգըն վարըտգընտան պահս իմմիվ իտի։

«Բէտէրու մատէրիմ, գուպպէյի ասիւմանտէն պաշգա պիր չէյ կէօրմէդիզէր, վէ պիր խալիֆը քեֆլու մէքթուպնըն վար իտիյինի տէրք իմմէդիզէր իտի։

«Պունլար իչիւն, տիւնեատէն էօթէյէ տիկեր պիր էօմիւր եօղուտը, խալգըն մալինի՝ քէնտի մալէրի տիր զանն իտէրէզէր, վէ եալընըզ ճէղայա չարբըշմագտէն գօրգույօրլար իտի։

«Էյամը սէպավէթիմ պիր թագըմ թէճրիւպէյէր իչինտէ կէչէյօր իտի քի, հէմ ճընապարըմ պու թէճրիւպէյէրը սայէսինտէ, միսթագպէլի քեչֆ իմմէյէ չալըշըյօրլար իտի. Ըսգօչկիյատա հէմ ճընապմ օլան չինկհանէ ֆալճըրլար իտի. Ըսգօչկիյատա հէմ ճընապմ օլան չինկհանէ ֆալճը-

լարտան մատէ, ածիպ վէ ղարիպ ատէմլէր կէօտիւմ իտի. պունլարըն սըֆաթընը, պէնիյի պէչէրին սըֆաթընտան ֆարգը կէօրիւյօր ըտրմ։

«Պունլարըն մալիք օլտուգլարը իգթիտարէ ինանըյօր ըտրմ, նաՙսըլ ինանըտմազ քի, իմտիքլէրի իսթիխրաճաթ, հիչ պիր մանիյէ թէսատիւֆ իմմէքսիզին վուգու պուլուր...

«Կուատիանա նէհրի սահիլինտէ մէթրուգ (լքեաչ) պիր գուլիպէտէ սաքին օլույօր ըտրգ, պէն՝ օ վագըթ հէնուղ սէքիզ եաչընա գատէմ պասմըչ իտիմ, վէ Դալէպ իլէ Ցօլօրէզ՝ պէնի եալընըզ պըրաղըպ տրչարը չըգմըշտար ըտր. պիր ագշամ պիզիմ ճընապմըզտան իհթիյար պիր գաատըն գաբուլը վուրարագ պէնտէն մուամէնէթի թալէպ իմտի։

«Վէ տիւնեատէ եալընըզ պիզիմ ճընապմըզա մալիւմ օլան պիր լիսան իլէ սէլամ վէրէրէք,

— Պէն Եահպէլ թէմիյէ գըլընըրըմ, վէ սէնին վալիտէնին վալիտէսիյիմ – տէտի։

«Մէզպուրէյի քէմալ հիւրմէթ իլէ գապուլ իտէրէք, գուլիպէտէ պուլունան սէֆիլ նաֆագամըզտան պագը գալան պիր գըսմընը էօնիւնէ վազ իմտիմ։

«Եահպէլ, սիւտ իլէ զէյթինէլերի եէմէքտէն իմթինա իտուպ, գարարմըչ վէ պուրուշմուշ տուտագլարընը եալընըզ սու իլէ էմմէյէ տօգունտուրտու։

«Պատէհու պէնի գարշըսընտա օթուրթտու, վէ իրի կէօղլէրի իլէ պէնիմ կէօղլէրիմին իչինէ պագարագ։

— Ջօճու՛ղըմ, սէն բէք կիւզէլ, վէ էմնալըզ հէանա (չքնաղ) օլաճագսըն... – տէտի։

Գարմէն սէօղիւնի գամ իմտի, վէ պաչը էլի իւզէրինէ տիւշի վէրտի. Կասթօն հիչ պիր չէյ անլամայարագ մէզպուրէյի տինլէյօր ըտր. Գարմէն, եավաչ վէ պօղունուգ պիր սէս իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

«Եահպէլ պանա – չօ՛ճուդ, սէն էմնալըդ կիւղել օլտուգտան մատէ ղէնկին տախի օլաճագսըն . . . Հաթտա Ըսպանեանըն էն միւթէպէր ասըլղատէլէրինտէն պիլե ղէնկին, վէ նաֆիղ օլաճագսըն . . . – տէտի:

«Ա՛հ կասթօն, ազիզիմ կասթօն, ֆեվգէլատէ վէ ղայէթ տէհշէթլի պիր հալ տըր պու. էլան Եահպէլին տէհշէթամիղ կէօղլէրինի կէօրիւյօրում դանն իթմէքտէյիմ...

«Պէնիյի պէշէրէ, հալի հապըրտան էօթէսինի քէշֆ իթմէք իգթիատըրընը քի՞մ վէրէպիլիր:

«Եահպէլ, պիղիմ ճէմաաթըմըզա մախսուս օլան, վէ իչինտէ ասլա ձէննապը հագդըն իսմի ադամը պուլունմա-ման պիր թէպէրրիւքեաթ տուասը ֆըսըլտայարադ, գուլիպտէն տըշարը չըգտը, վէ նէհրին գըյըսընտան եիւրիւյէրէք կէօղտէն նապէտիա օլտու, օ վագըթտան պու անէ դատար պիր տահա Եահպէլի կէօրմէտիմ:

Գարմէն, պալատէքի սէօղլէրի սէօյլէտիյինտէ, կիւղել կէօղլէրինի՝ բուլի ասիւմանէ բէֆ իտիյօր իտի. զանն իտէրսինքի մէղպուրէ, զարիպ պիր բիւյա կէօրիւյօր իտի. պիր մըղտար սիւքիւթ իթմէքտէն սօնրա, նակէհան աթի իւղդիքը սէօղլէրի թէլաֆֆուզ իթտի:

«Ձօն վ.օհռը, հայլի միւտէթ սօնրա, եանի օն եաշը-մը թէճաւուզ իթմիշ օլտուղում հալտէ կէօրտիւմ. . . Ըսդօչտատա վագը (Կըլընարչի) նամ տաղլարընի իչինտէ պուլունույօր իտիք. պիր կիճէ մէղբիւր տաղլարընի էթէչինէն տէն ճէրիյան իտէն ուֆագ պիր ըրմաղընի իւղէրինտէքի եարլարընի իչինտէ, ուֆագ վէ էսկի պիր գուլիպէտէ սաքինի օլան պիր (Հայլանտըր) եանի պիր վէլէտը ճէպելէ (լեռնորդի) միատֆիր օլտուղ:

«Գալէպ վէ Յօլօրէղ, սէֆայէթլէրինի ատրնօշլուգլա ունուԹմույը քէնտիյէրինէ միւթատ իթմիշ օլտուգլարընտան, օ կիճէ տախի էքիսիտէ քէօր տարխօշ օլտուպ էօլիւ կիպի ույուեօրլար իտի:

«Ձօն վ.օհռ տէնիլէն մէրգում վէլէտի ձէպէլ, թիւրէյէրէք էլիմտէն թուվթուպ պէնի բուս իթտի, վէ ճիւպպէսինի պաշըմա էօրթէրէք, իբի սէնէ ագտէմ Եահպէլին՝ կէօղլէրիմին իչինէ պագտըղը կիպի, ուզուն միւտէթ եիւղիւմէ պագտը:

«Պատէհու ղարիպ պիր սէտայըլա ադըր ադըր, վէ պիր ահէնկ իւղրէ պագը մանատար (խորհրդատու) պէօթէէլէր թէրէննիւմ իթտի քի, անլէրին մատի չօգլուգ խաթըրըմտա գալմատը:

«Ճագաթ պու ճիւմլէ, բէքտէ անլաշըլմազ տէյիլ իտի, չիւնքի Եահպէլին պանա տէմիշ օլտուղու կիպի, մէրգում տախի ղէնկին, վէ նաֆիղ օլաճագըմըն միւժտէսինի վէրիյօր իտի:

«Ա՛հ կասթօն, պունլար գօլայ ունուտուլուր չէյլէր տէյիլ տիր, պիրա ձօն վ.օհռըն իթմիշ օլտուղու վատը իչինտէ, տէհշէթամիղ պիր թէհատա վար ըտը . . .

Գարմէն թէրէտտիւտ իչինտէ գալտը, մէղպուրէնին կէօղլէրի, պիր սըգլէթ հըսսիյաթը յօք իտի:

«Ձօն վ.օհռըն վատը իճրա օլտու, վէ թէհհտիտաթ տախի . . .

Գարմէն, թէքրար սէօղիւնի գաթ իթտի, վէ պու հէքեայէյի զարիպէնին մատլինի անլայապիլմէք մէրագըյըլա մուղթարըզ օլան կասթօնըն եիւղիւնէ պագտը. կէօղլէրի ագիմ պիր տէհշէթ իպրազ իտիյօր իտի, մէղպուրէ ալէթթաճիլ վէ կիւլիւմսիյէրէք սէօղիւնէ տէվամ իտուպ,

«Ճագաթ պիղիմ կասթօն, պունլարը սիզէ սէօյլէմէտիկ նէ մանա վար, պիր թագըմ ճահիլ վէ ագըլըզ քիմսէյէրին պիհնինի թախտիչ իտէն պաթըլ իթթիգատլարա, սիզին ինանմայաճաղընըզ տէրքիար տըր, պէն սիզէ եաղընըզ հէնկեամը սէպավէթթիմտէ, վէ հալի չէպապէթթիմտէ չէքմիշ օլտուղում սէրէնճամը նագչու պէյան իթմէք

խթէյօր ըռըմ, վէ իչթէ հէքեայէմին րիչթէսինի զայպ ւ-ատուպ, սիղէ լուզումը օլմայան թէֆէլլուաթա կիրիչի-յօրում, եահպել իլէ ձօն վօհոըն սիղճէ նէ էհէմմիյէթի օլապիլիր . . .

Կասթօն, պիր մըդտար սիւքիւթ իթթիքտէն սօնրա Գարմէնին իւղէրինէ միւէսսիր պիր նիկեահ ալթի իտերէք,

— Պու քեաչիֆլէր, սիղի էմնալըըզ տերբճետէ կիւ-զել պուլմալարըզըլա, էն գիյատէ զէննկին, նաֆիղ, վէ միւթէպէր զէվաթըն, հիւանիւնիղէ մէֆթուն օլուպ նէքա-տիկերի իլէ րեգապէթէ չըզըչաճագլարընը քէչի իթմիշ-լեր տիր – տէյինճէ, Գարմէն եավաշ սէտայըլա,

— Ի՛վէթ, էօյլէ քէչի իտիյօրլար իտի . . . – տէտի:

Մէղպուրէ պիր լերզէ (դող) հըսա իթթիքտէն սօնրա, սօլկուն չէհրէսի խօշ պիր նէչէ իլէ գըզլարը, վէ տօտագ-լարընտա պիր թէպէսսիմ բէյտա օլուպ, չու վէչէ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իթթի:

«Ֆագաթ չէքմիշ օլտուղում ֆագրու սէֆալէթէ նադը քէլամ իտէյիմ. . . վալիտէմին ադլու ֆիքրի տա-յինա Ըսպանեատա օլնաղըլա, բէտերիմ, մէղպուրէնին րէյինէ միւթապաամի իթմէք իսթէյուպ, հէր պիր մու-խաթապայը կէօղե ալտըրարագ սէյահաթընա տէվամ ի-տիյօր իտի:

«Զան իտերսէմ վալիտէմ Գալէպի սէվէյօր իտի, ֆա-գաթ մէղպուրէ խաֆիֆ մէչրեպ օլմասը,յըլա պերապէր՝ ղայէթ կիւզել վէ չիվէքեար օլտուղունտան, պիր թագըմ սէֆիհ ասըլզատէլէրի, մըդնատըս կիպի քէնտիսինէ ճէլպ իտիյօր իտի:

«Բէտերիմ, հէր նէ գատար հիւանի ախլագէ, վէ հըսսիյաթը ճէմիյէյէ պիկեանէ պիր չինկեանէ իտիտէտ, ֆագաթ միւթէքեպպիր՝ վէ զէվճէսինի գըսգանըը օլմա-մաղըլա, պու հալլերտէն սօն տերբճէ մուղթարըպ օլու-յօր իտի:

«Պիր կիւն վալիտէմ (Մէկօրպ) չէհրին մէյտանընտա բագս, վէ պէսթէ թէրէննիւմ իթտիյի էնատէ, տեվի-դանըընն պիրի մէղպուրէյէ թէգարրուպ իտերէք եիւ-զիւնի բուս իթտի, վէ կիւյա ճիւբաթի իթտիյի պու սըյ-րըգըզըն իւճրէթինի էօտէմէք իչիւն էլինի քիսէսինէ սօգ-տու, ֆագաթ բարա չըգարմայա մուվաֆֆագ օլամատը, չինքի բէտերիմ, սիյտհ գընըը ուզուն խանչէրինի, թա գապղէսինէ գատար մէրգումըն սըրթընա սարըյը վէրտի...

«Ա՛հ Կասթօն, էյամը չէպապէթլէրինտէ, հիւանի ախլագ վէ բաղպէթու իհթիրամ նուամնէլէրի կէօրէնլեր, նէ գատար պահարեար օլմալը տըրլար . . . հէյհա՛թ, պէն իսէ սէֆիլ վէ տիւչկիւն քիմսէլէրին էվլատըյըտըմ, զիրա ձէննապը հագգըն տէսթը իլահիսի անլերի հիմայէ իթմէ-յօր ըռը:

«Լաքին պէն բէտեր իլէ վալիտէմի չօգ՝ սէվէ յօրըտըմ, զիրա անլեր, լանէթլի պիր ճընսա մէնտուպ օլմասալար ըռը, նամուսը վէ խայըրխահ ատէմլեր օլաճագլարը ի-թթիֆաընտայըմ . . .

«Կերէք պէնի, վէ կերէք բէտերիմ իլէ վալիտէմի այրը այրը հապս իթտիլեր:

«Պիր ճինայէթ վուգու պուլմուշ ըռը, վէ ճանիլեր իսէ՝ էօյլէ լանէթլի պիր գավմա իտիլեր քի, ասլա մէրհամէթ մէմնու իտէմէզլեր իտի:

«Իչի այ սօնրա մահբէսատէն չըգտըմ, վէ բէտերիմ, վէ բէտերիմ իլէ վալիտէմի արատըղմտա, պանա ճինա-յէթին վուգու պուլտուղու մահալտէ, եանի (Մէկօրբ) մէյտանընտա տէօրթ ատէթ գաղըգլար չագմագ իչիւն գաղըլմըշ օլան տէօթ չուգուր կէօսթերիպ,

— Իչթէ պուրասը, բէտերու վալիտէնին գաթթը-կեահը տըր, անլերի պուրատա ատտըլար – տէտիլեր:

«Ի՛վէթ, սուչլույըլա պերապեր սուչսըզը տախի գաթթ իթմիշլեր իտի . . .

«Արթըգ ափննեատե հալընըզ վէ պիբէս գալմըշ ըտըմ։

Գարմէն, պու սէօղլէրի սէօյլէտիյինատե հէօնկիւր հէօնկիւր աղայօր իտի։

Կասթօն, միւթէհասիրէն պիր սանկիչ գատար սիւքիւթ իթափքատէն սօնրա քէլամե աղազ իտէրէք,

— Ա՛հ Գարմէն, օ ատէմին պէր հայաթ օլմասը իչին պու տէրէճէ մէմնուն օլաճաղըմը ասլա խաթըրընտան կէչիրմէյօրըտըմ, ֆագաթ ձէննապը հադդա համառ սէնալէր օլսուն, պիրա էկէր օ ատէմ օլմասայըտը, ասլա միւթէսէլլի օլամայաճադընըզ . . . – տէտի։

Գարմէն, Կասթօնըն սէօղլէրինատէն հիչ պիր չէյ անլամայարագ, թէաճիւպ իլէ մէրդումըն կիւղիւնէ պագաը, վէ,

— Հա՞նկը ատէմ իչին տէյօրսունուզ – տէտիյինատե, Կասթօն տախի, մէզպուրէնին պու սուալինէ թէաճիւպ իտէրէք,

— Պիրատէրինիզ իչին տէյօրում մատամ . . . – տէյու ճէվապ վէրտի։

Գարմէն, մահճումպիյէթլէ պաչընը է՛յտի. մէզպուրէնին՝ արթըգ հալան սէօյլէմէյէ իգթիատըը գալմամըշ ըտը . . .

4

ԽԱՅՐ ԻԼԷ ՇԻՐ

Մատամ Պարօն ուղուն միւտէթ սիւքիւթ իթափ, կէչմիշ խաթըրէլէր մէզպուրէյի թէլխիկամ իթմիչլէր իտի։

Կասթօն, Գարմէնի թէտպիրի իտէրէք, քէնտի ըզդաթամիշ նիկահը յըլա մէզպուրէնին ըզթըրատընը թէսկին իթմէք իսթէյօր ըտը. հէր իքիսինին լաթիֆ սիյմասընատա, սատըգ պիր մուհապէթին՝ ան պէ ան թէզայեիւտ իթտիյի կէօրիւնիյօր ըտը։

Պիր գաչ տագըգա սօնրա՝ Գարմէն տօղրուլտու, իքիսինին պագըչլարը եէքտիկէրէ թէսատուֆ իթտիլէր. Գարմէնին նիկահը վիննէթատըրըզ իսրարագ իտիյօր ըտը, մէզպուրէ՝ միւթէհէսիր պիր հալ իլէ քէլամե աղազ իտուտ,

— Ա՛հ Կասթօն, սիզի նէ տէրէճէ սէվտիյիմի թարիֆ իտէմէմ . . . սիզին նէզտինիզտէ, բինճու մէչատգաթըն նէ օլտուղունը ունութըյօրում, սիզին վիճուտինիզ, հավալինագ խաթըրէլէրիմէ գարշու՝ պէնի հըֆզու հիմայէ իտիյօր, ա՛հ մատէմ քի պէնի պու տէրէճէ մէտուտ իտիյօրսունըզ . . . արթըգ կէչմիշին նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր . . . – տէտի։

Վէ մէզպուրէ, Կասթօնա տօղրու էյիլտիյինատէ, մէրդումըն տուտագլարը Գարմէնին սիյահ քէաքիւլէրինէ տօգունտը։

Պատէհու Գարմէն՝ հիճապ իլէ կէրի չէքիլտի, ղիրա մուհապէթ, մէզպուրէյէ իֆֆէթ պախշ իտիյօր իտի։

Գարմէն, միւլահազա իթմէյէ, վէ ասլա վիճուտի օլ-

մայան պիր չախսիյէթէ, եանի էօմրիւնէն նըսֆընը հասր իթմիշ օլտուղու եաբմա պիրատէրի հադգընտա, պիր չէյ ույտուրուպ սեօյլէմէյէ վադըթ պուլապիլմիշ օլմադըլա, սեօզիւնէ տէվամ իտուպ,

«Նասըլ-քի տէտիմ, տիւնեա իւզերինտէ պիւսպիւթիւն եալընըզ գալմըշ ըտրմ, չիւնքի պիրատէրիմ, օ էսնատէ հէնուզ չօճուգ օլուպ . . . տայիմա աղլար, վէ պէն տախի՝ գալպիմ խիւրտու խաչը օլտուղու հալտէ, մէրդիւմընն կէօզ եաշլարընը գուրութմայա մէճպուր օլույօր ըտրմ . . .

«Կիճէ կիւնախուզ Ըսպանեատան ֆիրար իթմէք արղուսը-յըլա սուզան օլույօրըտրմ, չիւնքի հէր թարաֆտա բէտէրիմ իւէ վալիտէյնի դանընը կէօրիւյօրում զանն իտայօր ըտրմ:

«Եայա օլարագ պիրատէրիմ իւէ պէրապէր վ.ալանա վէ Գաթալօնիյա էյալէթ-լէրինի իմրար իթտիք:

«Կա՛սթօն, նասըլ-քի սիզէ տէտիմ իտի, Միւրսի չէհրինտէ բաբազընն պիրի, պանա ձէնտալ Ալլահա տուա իթմէք-քիյիմի էօյրէթմիշ իտի, վէ իչիթ պու սայէտէ աղ չօգ միւթէսէլլի օլույօր ըտրմ:

«Ֆադաթ եալընըզլըգ բէք վէխիմ չէյ տիր, ա՛հ օն պէշ եաշընտա օլան պիր կէնճ իչիւն եալընըզլըգ, վէ սէֆալէթ բէք աէհչէթլու պիր հալ տըր:

«Կա՛սթօն, կէօրի՛յօրմուսունըզ պէնի, տիւնեատէ եաբա եալընըզ վէ պիր չօճուգտան մատէ հիչ պիր համիսի պուլունմայան, աճ պի իլաճ, վէ խալգընն չէթմու հագարաթընա հէաէֆ օլան պիչարէ պիր դըզճըաղընն, պէօյլէ պիր ուզուն եօլճուլուգտա նէլէր չէքմիշ օլտուղունը բէք գօլայ քիչի լտէպիլիրսինիզ:

«Հուտուտա վասըլ-օլմազտան էվվէլ, չօգ տէֆտա այագ-

լարըմ մէճրուհ օլուպ, գան իլէ միւլէմմա օլտու:

«Ֆադաթ հէր նասըլսա, մէճհուլ պիր իւմիւտ գալ-պիմէ գուվվէթ վէրէրէք, հէր ան թասավվուր իթմիշ օլ-տուղում ֆըրատնայը կէօրմէք, վէ նայիլի սաատէթ օլ-մադ իւմիւտի իլէ բէրվէյրտէ օլուպ, եօրղունլուգ տույմա-յօր ըտրմ, չօգ տէֆտա եահպէլ իլէ իհթիյար ձօն վ.օհուբն, պանա վատ իթմիշ օլտուգլարը սէրվէթու սաատէթի, կէօզիւմին էօնիւնտէ կէօրիւյօր ըտրմ:

«Պիր ագշամ վատ պիր սահրայէ վասըլ օլմադըլա, էօթէկ պէրի բարլամագտա օլան պինէրճէկ ըշըգլարը կէօ-րիւպ, գալպիմ չարբմայա պաշլատը, զիրա Բարիզէ մու-վասըլէթի իթտիյիմի անլատըմ, օ մէշհուր պէլտէյէ քի, պէնիմ վաթանըմ օլաճագտը:

«Անդա թանըմաըզըմ, ֆադաթ տէրէճէյի նիհայէ-տէ սէլմիյիմ Բարիզէ վասըլ օլտուղումտա, Ըսպանեօլ-քեարի ֆիխթանըմտան, չալբարէյէրիմտէն, վէ կիւզէլլի-յիմտէն պաչգա հիչ պիր սերմայէմ եօղուտը. ա՛հ ազի-զիմ կասթօն, ֆիլհագըգա օ զէման բէք կիւզել իտիմ, վէ հէնուզ օն ալթը եաշըմա գատէմ պասաճագտըմ:

Օ ագշամ, եօրղունլուգտան թապու թուվանըմ գալ-մամըշ օլտուղու հալտէ, պիրատէրիմ իւէ քէնտիմէ եա-թաճագ պիր մահալ թէտարիք իտէպիլմէք իչիւն, ուզուն միւտէթ օյնամադա, պէօթէյէր թէրէննիւմ իթմէյէ, վէ վէ զօր ըլա կիւլմէյէ մէճպուր օլտում:

«Ա՛հ կասթօն, կինանըն կէօզիս կէօյնիս գան եաշ իւէ տօլմուշ օլտուղու հալտէ թէպէսսիմ իթմէք նէ գատար միւշկիւլ իտիշ . . .

Գարմէնին կէօյսիս գապարմըշ, վէ թաթլը սէտասը հազին պիր ահէնկ քէսպ իթմիշ իտի:

Կասթօն տախի, մէզպուրէնին հալինտէն միւթէէսիր

օլարադ կէօղէրի եաշարաը, վէ ըըգդամթամիզ պիր սէ-
տայըըա,

— Բէճա իտէրիմ սէօղիւնիւզէ տէվամ իտինիզ,
սէօյէյին չաբըդ սէօյէյին, մէսուա օլտուղունուզ կիւն-
լէրաէն պահս իտինիզ – տէտի։

Կասթօն, ազիմ պիր մէրադ իլէ ադլու ֆիքրինի Գար-
մէնին հէքեայէսինէ հասը իթմիշ իտի, մէղպուրէնին, թա-
լիյի նասադը իգթիղասընատան իթտիկի չէքվալէրատէն միւ-
թէէսիր օլուէօր իտի։

Գարմէն պաշընը սարսաը, վէ սիյահ քեաքիւլէրինի
արգասընա ատղրու աթը վէրմէքլէ սէօղիւնէ տէվամ
իտուպ,

— Մէսուա օլտուղում կիւնլէ՞րմի . . . ա՜հ Կասթօն,
պէն միւտէթը էօմրիւմնէ սալա մէսուա օլմատըմ, պէն
անճադ սիպի կէօրմէք, սէօղիւնիպի տէյնէմէք, վէ էլինիպին
պէնիմ էլիմին իչինատէ տիթրէտիյինի հըսա իթմէքլէ մէ-
սուա վէ պահտըեար օլապիլիրիմ։

Կասթօն, մէղպուրէյէ ճէվապ վէրտի իսէտէ, ֆագաթ
աչդու սէվտայա կիրիֆթաը օլան աատէմլէրին մէդալտէը,
դալէմ իլէ վասֆ օլունտուղունատա, մնալու մնանասընը
ղայպ իտէճէյի տէրքեար տըը։

Գարմէն սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

«Հադրընըդ վար Կասթօն, պու տադրդատա չէքմիշ
օլտուղում ֆագրու սէֆալէթի իսթիբղայատադ, պիր
նէվի մէտուրիյէթ հըսա իտիյօրում, վէ սէպէպի պու տըը
քի, չու անատէ մէսուտրմ. . . ա՜հ ֆէվդէլատէ մէսուտրմ,
հէր թարաֆտա սաատէթ վէ մէսրուրիյէթ կէօրիւյօրտում,
չիւնքի սիղ պէնի սէվէյօրսունըդ . . .

«Բարիղատէ կէչիրտիկիմ իլէ գիճէ իչէ տէհչէթլիւ
օլտուղու կիպի, եէքտաիկէրինի Թէխալիւֆ (յայըրդող) ի-

տէն կիւնլէր տա՛կի, րինճու մէչադդաթլա կիւզար
իթտիլէր։

«Միղ օ էսնալէրտէ բէք կէնճ օլմալըյըտընըղ, ֆա-
գաթ իհթիմալքի, Ըսպանեօլքեարի պիր ֆիսթան կիյմիչ,
վէ պէլինէ ինկիլիզ մոտասը իւզրէ սիյահ պիր գուշագ
պաղլամըշ օլան՝ օ կէնճ գըզճըաղը խաթըրլայօրսունուզ։

«Մէղպուրէ սէֆիլ գըզճըաղ, հէր ադշամ Տիւ
Թամբլը աղաճլըզընատա, Գաֆէ Թիւրք տէնիլէն գաղինօ-
նըն գարշըսընատա րագս իտիյօր իտի։

«Էվէթ, ազիզիմ Կասթօն, րագս իտիյօր ըարմ, նէ-
ֆէսիմ քէսիլէնէ գատար օյնայօր ըարմ։

«Գըշըն՝ սօուգատան բարմագլարըմ ատնարադ, չալ-
բարէլէրիմի օյնաթամայօր ըարմ, վէ պու սէպէպլէ կէչիպ
տէօնէնէլէր չալրարէ սէտատը իչիթմէքտիքլէրինատէն տուր-
մայըպ կէչիյօրլար ըարը. էթրաֆըմը սարմըշ օլան չօճուգ-
լարըն էօնիւնատ, պէյհուտէ րագս իտիյօր ըարմ, պու չօ-
ճուգլար տախի պէնիմ կիպի սէֆիլ օլտուգլարընատան,
քէնատ սէֆալէթլէրինին ինթիգամընը, պէնի իսթիհգա ի-
տէրէք ալըյօրլար իտի։

«Ա՜հ Կասթօն, Բարիզ էհալիսի, մէրհամէթ տէնիլէն
չէյլին նէ իտիյինի սալա պիլմէյօր, վաղտա Բարիզլիլէր՝
քէնատ ալթունլարընը բէնէրէտէն տըշարը աթարլար. ֆա-
գաթ վագթինատ՝ վէ լայըգիլ պիր ֆագըրա ճիւվի պիր
սատագա վիրմէտէն իմթինա իտէրլէր։

«Պաղը ամէլէլէր, հիւանի ախլագէ մուղայըը սէօղլէր
իլէ պէրապէր այագլարըմընն ալթընա պիր գաչ մանկըը
աթըյօրլար իտի. պունլար պէնիմ իչիւն սատագա օլմա-
յուպ, իլլա ազիմ պիր հագարաթ իտի, վէլհասըլ սըյ-
րըղճա պիր սէօղ աթմագսըզընն սատագա վէրէն բէքնա-
տիր պուլունույօր իտի։

«Հօրղունըլուդաան վէ սօուդաան թաապու թուվանըմ գալմամըշ իքէն, պիր թադըմ շապգալարընը կէօղլէրինէ գառար էնտիրմիշ, վէ գաբօթլարընա սարըլմըշ օլան ա-տէմիլէր, մանառար սուրէթաէ կանըմա կէլէրէք, պանա ալթուն սիք-քէլէր կէօսթէրիյօրլար իտի . . .

«Ա՛հ ազիզիմ կասթօն, պէնզինիզաէ րէնկ գալմայօր, մուղթարըզ օլուշօրսունըզ տէյի՛լմի . . . ֆագաթ պէն, շէրմու հիճապըմը մուճիպ օլան չէքթիյիմ եղապէ նիսպէ-թէն, սիղին ֆագըրլըզընըզըն, կիւլտէն մամուլ պիր կա-թադ տէրուննինաէ կաթմադ օլուշուղունը թասարիդ իթ-մէքլէ պէրապէր, ղէյրէ գառար վիճաան պիհուզուրլու-ղու տուչմադըզըն, պէնի սէվէ պիլիր օլուշուղունուզը տա-խի իսպաթ իթմէք իսթէրիմ:

«Պաղէն իհթիյար գարըլար կանըմա կէլէրէք, գու-լաղըմաան աշաղա պիր չօդ րէզիլանէ սէօղլէր ֆըսըլթա-յօրլարըմը . . . պունլար, պանա իթաիքլէրի նէֆրէթա-միզ թէքլիֆլէրէ, խօշ րէնկլէր վէրմէյէ չալըշը յօրլարըմը:

«Կասթօն, մէղպուրէնին պու սէօղլէրինի սինէմաիքճէ գալպի ալթ իւսթ օլուպ, ղայէթ միւէսսիր պիր սէտա-յըլա,

— Ա՛հ մատա՛մ . . . եէթէ՛ր արթըգ . . . եէթէ՛ր, պունլարը իչինմէք էօլմէք տէմէք տիր . . . – տէտի:

Գարմէն, էլինի կէօյսունին իւղերինէ վաղ իթտի, վէ անլընտա պիր նէվի սիւբհունէթ իլէ թէքէպպիւր չուլէսի միւշթէյիլ օլարադ,

— Կասթօ՛ն, էթրաֆըմը իհաթա իտէն պու մահ-ճուպկյէթ չիրքեաալընտան, նամուսըմը լէքէտար իթմէք-օիզին սէլամէթլէ կէչէպիլմիմ, էվէթ, սիզէ թադտիմ իթտիյիմ գալպ, հէնուզ սույի ահվալտէն պէրի տիր, ան-լըմտաքի կէօրահիւհունիզ գըզարթը, վիճտան պիհուզուր-լուղու էսէրի օլմայուպ, իլլա հիտէթ ալամէթի տիր:

Գարմէն, բէք տօղրու սէօյլէյօրլար, պու գառըն, կէօնա կէօն հատխէլէր իլէ կէչիրմիշ օլտուղու միւտէթը էօմրինտէ, նամուսընը մուհաֆաղա իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի:

Գարմէն, քէմալի թէքէպպիւր իլէ, ֆագրու զարու-րէթին՝ քէնահսինէ վէրմիշ օլտուղու նասիհաթը միւֆսի-տէյի րէստ իտուպ, կեահ Մարգի տը Մայլըրէյ նիգա-պը, վէ կեահտա մատամ տը Ռոյ նամը թահտրնտա կէօ-րինմիւշ, վէ իֆֆէթու նամուսընը բայիմալ իթմէքսիզին, մահզա էյլէնճէ մագամընտա օլարաք աչգու մուհապէթ իլէ օյնամըշ իտի:

Մէղպուրէ, հէնուզ ճօն վ.օհըն զարիպ պէսթէսին-տէն միւտէհհիշ (սարսափիլ) օլմամըշ, վէ քէնտի քէնահ-սինէ «պէնիմ ճանըմ նէ րէնկտէ տիր . . .» տէյու սօր-մամըշ իտի:

Պու անտէ՝ Գարմէնին անլընտա միւշթէյիլ օլան հիւս-նի մէլահաթ, վէ թէքէպպիւր զիյալարընտան՝ Կասթօնըն կէօղլէրի գամաշը, մէղպուրէյի, քէնտի սէֆալէթի ի-չինտէ այի, վէ հէր վագըթտան զիյատէ կիւզել կէօրտիւ-յինտէն, խահիշլի պիր սէտայըլա աթի իւղդիբը սէօղլէրի թէլաֆֆուզ իթտի:

— Եա՛ Բապպիմ, պէն նէ՞ եարտըմ, նէ՞ ֆաղիլէթ-տէ պուլունտուում քի, պանա պու գառար սատաէթ իհ-սան իսկյօրսուն . . . ա՛հ Գարմէն, պէնի սէրկիւղէշթինէ վագըթ իթտիկին իչինն թէչէբքիւր խաերիմ . . . խմոի հիւնի լէթաֆէթինիզ գառար աֆիֆէ օլտուղունըզը թէս-լիմ խաերիմ, էյէամը չէպապէթիվի թէլկիկեամ իտէն րինճու մէշագգաթը, հադգըմտա կէօսթէրտիյինիզ մու-հապէթ իլէ, քեամիլէն ունուԹույօրում . . .

Կասթօն, պու սէօղլէրի սէօյլէտիյինտէ գարեօլանըն

քենարընա գատաար կէյմիշ, վէ կիւղել պաշընը էլինէ տա-
յամըշ օլտուղու հալտե, տուա իթտիքլէրի հէնկեամտե,
սըտգըլա ասիւմանէ պագան ատէմլէր կիպի, Գարմէնին
եիւղիւնէ պագըյօր ըտը։

Գարմէն, քենտինտէն կէյմիշ պիր հալտե պուլունու-
յօր ըտը, մէզպուրէ հըսս իթտիկի ըղթըրապը, խօշ պիր
թէպէսսիւմ իլէ կիղլէմէյէ չալըշըյօր ըտը։

Գարմէն, պու հիքեայէյի միւէյլէմ իչինտե, տօղրույա
եալան գաթմադ մէճպուրիյէթինտե պուլունույօր ըտը,
մալիք օլտուղու սէրվէթին մէնպաըը պէյան իթմէքլէ
պէրապէր, եահպել իլէ ձօն վօհռըն իսթիխբաճաթը միւ-
ճիւպինճէ, օ տէհշէթլի կիճէտե, եանի Գարնավալըն սօն
սալը ագշամը վուգու պուլան հատիսէլէրի կիղլէմէք էլ-
զէմ իտի։

Մէզպուրէ, պիր մըգտար միւթէրէտտիւտ վէ միւշէվ-
վէշ պիր հալտե գալտըգտան սօնրա, նէ իտէճէյինին գա-
րարընը վէրիպ, ճէսարէթ վէ խահիշ իլէ իրատէյի քէլամ
իտէրէք,

— Պիրատէրիմին վազիըընը թէքրար իթտիկիմ իչուն
պէնի Թայեիպ իտկյօրսընըզ զանն իտէյօրում, ֆագաթ
խայըրխահ վէ ալիճէնապ պիր զաթըն, պէնի էվլատը կի-
պի հիմայէ իթտիկինի, վէ սօն նէֆէսինտե նամու չանընը
պանա վիրմէքլէ, էօյտիւքտէն սօնրա տախի՝ սատատէթը
հալիմի թէքէմին իթմէք իսթէմիշ օլտուղունը, սիզէ հէ-
քիայէ իթմէզտէն էվվէլ, պիրատէրիմտէն պահս իթմէք
իսթէրիմ... զիրա էմրը իզտիվաճըմըն հէքեայէտի բէք
մուհթասար օլմաղըյա, հէյտան պիր գաչ քէլիմէ իլէ անյա-
տատիկիրիմ... չէօյլէքի, սատագաթ վէ մուհապէթ վատ
իթմէք իչուն, եօնիւնտե տիզ չէօքսիյիմ միհրապ, հալի
նէզիտե պուլունան պիր ատէմին էճէլ եաթագը իտի...

«Պիրատէրիմ... մաղրուր, թաշ եիւրէքլի, վէ պի-

սէպաթ պիր չօճուգ իտի, էվէթ, մէրգում, օ լանէթլի
ճընսա մէնսուպ իտիքի, քենտի սատատէթլէրինի, պէնիյի
պէշէրէ գարշու իլան իթտիքլէրի ճէնկու ճիտալըն իչին-
տէ թէհարրի (փնտռել) իտէրլէր...

Գարմէն, սէօզիւնի գաթի իթտի, մէզպուրէնին նէ-
ֆէսի քէսիլիպ, հէքեայէսինէ տէվամ իտէպիլմէք իչուն
ազիմ պիր սըգլէթ հըսս իտիյօր ըտը. Թանրի (չինել) իթ-
միշ օլտուղու պու եալան, էօմրիւնի իբդիյէ թագսիմ իտի-
յօր իտիքի, նըսոֆընը Մարգի տը Մայլըրդէյէ հաոր իթ-
մէքլէ, հէքեայէսինին քիշպիյաթը իչինէ, պիր նէվի մա-
նատար հադըգաթ գաթմայա մուվաֆֆագ օլտույօր ըտը։

Գարմէն, խըլգաթընտա պուլունան ինսանիյէթէ չէս-
պան, վէ մուհսին (բարի) խատսէլէրի քենտիսինէ հատր
իտէր, վէ էյեամը չէպապէթինի մուազատ իտէն պիր թա-
գըմ մէնֆուր արզուլէրի, վէ մէճնունանէ քիւսթահլըգ-
լարը՝ Մարգիյէ վէրմէքլէ, տերունինտե թէվէլլիւտ իթ-
միշ օլան պու իլճի նէվ մէպտէլէրէ (սկզբունք), պու սու-
րէթլէ պիրէր ճիմ վէրիյօր իտի, չէօյլէքի՝ Գարմէն էյլիք
եանի խայր, վէ Մարգի տախի քէօթիւլիք, եանի չէրր
իտի...

Գարմէն, պու իլճի սըֆաթըն իչինտէ տախի պիզգաթ
քենտիսինի կէօրմէքլէ, Մարգինին սըֆաթու էֆալընը
(գործերը) նագշ իթտիկի սըրատա սէսի թիտրէյօր իտի.
չինքի իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու ճինայէթ, մահզա պու
սըֆաթէ այըտ օլաճագտը... մէզպուրէ, պիր մըգտար
թէրէտտիւտատէ գալտըգտան սօնրա, չու վէչհ իլէ սէօ-
զիւնէ տէվամ իթտի։

«Պիրատէրիմ չօգլուգ նէզտիմտե պուլունմայօր ըտը,

մէրգում, հալի չէպապէթէ գաատէմ պասմըշ օլմաղըլա, պէնի հիմայէ իթմէյէ միւգիէտիր իսի խսէտ, ֆագաթ պանա մուավէնէթ իթմէք, եանի՝ պէնիմ կիպի թամըլը մէյտանընտա րագս իթմէյէ գաթան բույի մուվաֆագաթ կէօսթէրմէյիպ, թէչէպպիւս իթտիյիմ պու իչտէն տայիմա նէֆրէթ խոյօր իտի։

«Մէրգում, պաչգա տիւրլի իշլեր իլէ մէշղուլ իտի. իտմինին պիղէ էհէմմիյէթի օլմայան՝ ասըղատէ պիր Տիւգին նէզտինտէ քեաթխպլիք իտէն, Պիւրօ նամ սըյրըգ պիր սեֆիլին մայէթինտէ պուլունուպ, իւճրէթ իլէ Տիւգը մումտիլէյհին զէվճէսինին ահվալինի թէճճասիւս խոյօր իտի։

«Պիրատէրիմ մէրագը, վէ հատտէն էֆզուն թէնպէլ օլմաղըլա, տէրիւհատ իթտիյի պու մէմուրիյէթը մէնֆուրէտէն խօշնուա իտի։

«Մէրգում, իչթիղալ իթտիյի պու սէնաթըն սայէսինտէ, բէք չօգ զարիպ հալլեր կէօրտիւ, ճասուսլըգ՝ անը, մինասիպէթսիզ վէ չիրքին մահալլերէ սէվգ իթտի. էօյլէ մէնֆուր մահալլերէ քի, հիւանի ալալագ ոահիպի օլան քիպար պիր գաատընըն, օ կիպի եէրլէրտէ պուլունամայաճաղը տէրքեար օլմաղըլա, տիկեր գաատընլար տախի, իրթիքապ իթտիքլերի ֆէզահաթը (խայտառակութիւն) սէթր իթմէք խաթէտիքլէրինտէ, մահզա օ կիպի եէրլէրէ իլթիճա իթմէյի քեարը ագիլ ատա իտէրլեր, վէ իչթէ պիրագ էվվել սիղէ վասֆընը իթտիյիմ Տիւչէս տախի, զէվճինին չիւպհէլէրինտէն սըգըլարագ, վէ պիրի իլէ միւլագաթ իթմէք նիյէթի իլէ, քէնտի պէօչէմէսինին էվլատընը լապիս օլտուղու Հալտէ, Բալէ Րօայալտա, Պօժօլէ զօ-

գաղընտա վագը, եապանինին մաղարատը տինմէքլէ մարուֆ մահալին, պիր գըսմընը թէչքիլ իտէն ուֆագ պիր խանէնին, ալթ գաթընտաքի օտալարըն պիրինտէ պուլունույօր իտի։

«Պիրատէրիմ, պու իչէ վագըֆ օլտուղու կիպի, տահա պունա միւմտազըլ պիր չօգ էսրարը մէնֆուրէյէ ակեահ օլտու, վէ պու մինասիպէթլէ Բալէ Րօայալը թանըյապիլտիքի, իչթէ էլեէվմ հայիպ պուլունտուղու իւնվանը, պիր տէֆա հօլունըն իւզէրինտէ պուլտու։

Կասթօնըն նիկեահընտա պուլունան էսէրը րըգգաթ, վէ ալայիմը մուհապէթ զանն իտէրսինքի՝ պիր սիր ալամէթի իլէ քեամիլէն զայիլ օլտու, կէօզլէրի գարարտը, վէ սապըրսըզլըգլա,

— Մարգի տը Մայլըրրէ իւնվանընը... տէյիմի տէյու սուալ իտինճէ, Գարմէն,

— Իվէթ, Մարգի տը Մայլըրրէ իւնվանընը պուլտու տէյու ճէվապ վէրտի։

Մէզպուրէ, Կասթօնըն քէսկին նիկեահընտան գուրթուլմագ իչին կէօզլէրինի եէրէ էնտիրտի, վէ չու վէչհ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իթտի։

«1826 սէնէսի Գարնավալընըն Մալը կիճէսի, պիրատէրիմ, միւսիւ Պիւրօնըն էմրի միւճիպինճէ, եիւզլէրի մասքէլի օլարագ քէնտի աշըգըյըլա պէրապէր գալապալըղա գարըշմըշ օլան Տիւչէսի արաճագ իչին, Բալէ Րօաեալտա պուլունույօր ըտը։

«Պիրատէրիմ, մահալը մէգ քիւրտէ թէճճիմիւ իտէն ֆէվգելատէ պիր գալապալըղըն իչինտէ, Տիւչէսի բէք չօգ

արատը, ֆագաթ՝ գատընլարըն ճիւմիէսիտէ մասքէլի օլտուգլարընտան, մէզպուրէյի պուլամատը։

«Մէրգում, սօն տէրէճէ եօրղուն օլմաղըլա, արթըգ պու պէյհուտէ թէհարրիտէն վաղ կէչմէք իւղրէ իքէն, կիւղէրկեահլէրին պիրինտէ, էնդի պիր գաբօթա սարըլմըշ պիր աատմ կէօրիւպ, մէրգումըն, պիզգաթ Տիւգ քէնտիսի օլտուղունա չիւպհէսի գալմատը։

«Պիրատէրիմ, Տիւգ ճէնապլէրինին տախի, քէնտի գարըսընըն հալինի թէճէասիւս իթմէք իչիւն Բալէ Բօաեալա կէլմիշ օլտուղունա գանատաթ կէթիրմէքլէ, մումատիլէյհի թէագըպէ պաշլատը։

«Հէր նասըլսա պիր արա պիրատէրիմ, միւսիւ Տիւգ իւլէ կէօրիւշտի, մումատիլէյհին մահալի մէզքիւրէ կէլիշի, ղէվճէսինի թէճէասիւս իթմէք իչիւն տէյիլ իտի։

«Պահճէատքի գալապալըղա գարըշմըշ, վէ էճնէպի բուպասը կիյմիշ օլան պիր աատմ, էօթէ պէրի սէրսէրիանէ տօլաշը յօր ըտը, պիրատէրիմ, միւսիւ Տիւգին, պու էճնէպիյի արամադատա օլտուղունը տէրհալ անլատմըշ ըտը . . .

«Պէնի մատղուր թուրթունըղ կասթօն, պու չէյլէրի՝ թէճէրրուատթըյըլա սիզէ թարիճ իտէմէյէճէյիմ, զինիմ գարըշըղ տըր . . . Հէտի սէնէտէն պէրու, պունլատըր ունուրթմադա ճահտ իթտիմ, չիւնքի պու իչին իչինտէ պիր ճինայէթի իճրա օլմուշ ըտը, վէ պու ճինայէթի իրթիքատապ իտէն տախի, պիզգաթ պիրատէրիմ քէնտիսի իտի . . . սիզէ չու գատաբընը տէյէպիլիրիմքի, մէրգում էճնէպինին եանընտա, պիր թագըմ էվրագը մուհիմմէ պուլունուչյօր ըտը, վէ Յիւգ ճէնապլէրի, էվրագը մէզքիւրէյի էլինէ կէչիրմէք իչիւն, մալիք օլտուղու հատսըզ հիսապսըզ վարիտաթընըն, հէման նըսֆընը վէրմէյէ հազըր իտի . . . վէ հաթտա . . .

Կասթօն, եավաշ վէ թիթրէք պիր սէտայըլա մէզպուրէնին սէօզիւնի գաթ իտէրէք,

— Մա՛տամ, տէտիկինիզ Տիւգին իսմի նէ՞ իտի տէյտու սուալ իթտի։

Գարմէն, Կասթօնըն սուալինէ ճէվապ վէրմէտի, վէ քէնտի սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք, չու վէչհ իլէ իտարէյի քէլամ իթտի։

«Տիւգ իլէ պիրատէրիմ՝ ուզուն միւտէթ գօնուշտուղար, պատէհու պիրատէրիմ պիր մըգտար ղայպուպէթ իթտիքատէն սօնրա, գատըն էլպիսէսի լապիս օլտուղու հալտէ ավտէթ իթտի . . . Կա՛սթօն, պիրատէրիմին նէ գատար պանա պէնղէտիյինի պիլիրսինիզ . . . մէրգում, օ էննատէ հէնուզ օն ալթը հաչընտա օլմաղըլա, պու թագվիտատէն քիմսէ չիւպհէ իտէմէզ իտի։

«Էվէթ, պիրատէրիմ թէհայեիւր օլունաճագ տէրէճէ պիր մէհարէթ իլէ թէպտիլը էավապ իտէրէք, կէնճ վէ ղայէթ կիւղել պիր գատըն օլմուշ իտի։

«Պու լէյլէյի մէճնունանէտէ (խենդութեան գիշեր) հէր քէսին տամարընտա սարհօշլուգ գանը ճէվէլան իտիյօր ըտը . . . իհթիմալ քի սիզ՝ օ էննատէ Բալէ Բօայալըն նէ օլտուղունու պիլմիշ օլմայասընըզ։

Կասթօն, տէրունի տիլտէն պիր ահ չէքէրէք, վէ թիթրէք պիր սէտայըլա,

— Թամ օ կիճէ պէնտէ օրատայըտըմ մատամ. . .

Բալէ Բօայալը պիլիրիմ. . . ա՛հ բէք էյի խաթըրմոա մըը . . . – տէտի։

Գարմէն սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

«Պիրաաէրիմ, կիյմիշ օլտուղու չաշաալը գաաըն էլ-պիսէսի իլէ, մէրգումա էճնէպինին գօլթուղունա կիրտի. . . վէ սօնրա նէ՞ վուդու պուլտու . . .

Հէյէճանըննան նաչի, Գարմէնին անլը իւղերինէ ինճու միսալի թէը տամլալարը տիզիլմիշ իտի, մէղպուրէ սէօզիւնի գաթ իթմէյէ մէճպուր օլտու։

Կասթօն, գարեօլաան տըշարըյա տօղրու ասըլմըշ օլուպ, պօղունուդ պիր սէտայըլա,

— Նէ՞ վուդու պուլտու մաաամ, ա՛հ քէրէմ պուլյուրուն, էկէր մալիմաթըննըզ վար իսէ, հիչ պիր չէյ քէթմ իթմէյէրէք սէօյլէյին – տէտի։

Գարմէնին քիրպիքլերի թիթրէտի, եանագլարը աթէշ կիպի դըզարտը, վէ կէօզլերի եէրտէ օլարադ քէլամէ աղազ իտուպ,

— Մալիմաթըմ եօգ. . . ֆագաթ չու գաաարընը պիլիրիմ քի, երթէսի կիւնի էճնէպինին նէղաինաէ պուլունան էվրադ, պիրաաէրիմին էլինաէ պուլունույօր ըտը, վէ իչթէ օ մինաֆիպէթլէ ֆէրտաասը կիւն, պիղիմ սէֆիլ դուլիպէվիզ, միւքէլլէֆ վէ միւպէյնէն պիր գօնալա թահվիլ օլուպ, պիրաաէրիմ, կիւզել պիր արապա իլէ աթլարա վէ խըտմէթքէարլարա սահիպ օլտու. . . վէ Տիւգ ճէնապլէրի տաախ, օ կիւնաէն պէտ իլէ մէրգումը «պիրաաէրզաաէմ» տէյու թէամիյէ իթմէյէ պաշլաադ. . .

Կասթօն, եայը պիր գէնպէրէգտէն թահրիգ օլմուշ-ճասընա տօղրուլուպ, գարեօլանըն իչինաէ օթուրտու, վէ մաաամ Պարօնըն էլինի թուվթուպ չիտէթլէ սըգարագ՝ անլաշըլըր անլաշըլմազ պիր սէս իլէ,

— Տէմիյինիպ Տիւգ, միսիս տը Գօմթանս Մայլըրրէ թէամիյէ օլունուր իտի տէյի՞լմի. . . – տէտի։

Գարմէն, կասթօնըն տէտիյի սօն սէօզլերի տույտուղունաա՝ պէնզի պէթի քիւլ քէսիլտի, վէ կէօզլերինի գալ-տըրուպ՝ կասթօնըն սիյմասընաա կէօրիւնէն թէպէտտիւ-լմը միւտհիշէյի կէօրիւնճէ, պաշտան այաղա գաաար թիթրէտի, վէ ղայէթ գօրգագ պիր սէտայըլա,

— Նէ՞ օլույօրսունուզ – տէտի։

Կասթօնըն կէօզլերի, պիր չուլէյի նակէհանի իլէ բար-լայարագ, աղըր պիր վագար իլէ աթի իւղղիքը սէօզլերի սէօյլէտի։

— Մա՛տամ, օ լանէթլի Գարնավալըն սալը կիճէսի, հալէթը նէղիյէ կէլմիշ օլան պիչարէ բէտէրիմին էճէլ եա-թաղը եանընաա տիզ չէօքմիւշ իտիմ. . . բէտէրիմ, սօն նէֆէսինէ գաաար, պիրաաէրինիզին չալմըշ օլտուղու էվ-րադըն վիրուտինէ պէքլէյօր ըտը, զիրա էվրագը մէղ-քիւբէ, ֆամիլեամըզըն խէլասընը մուճիպ օլաճագտը. . . մա՛տամ, բէտէրիմ օ կիճէ, պիրաաէրինիզին տէսիսէյի իպլիսքեարանէ (սաաանայական խաբէութեամբ) իլէ վազի-ֆէսինաէն ուտուլ իթտիրտիյի զաթըն իամինի եաա իտէ-րէք, վէ մէրգումը չըզըրարագ վէֆաթ իթտի. . . ա՛հ մաաամ, պիրագ էվվէլ էսրարըմը սօրույօրըտընըզ. . . է՛հ, անը սիզէ ֆաշ իթմէքլիյիմ էլզէմ սիր. . . չունքի պու էսրարըն՝ գալպիմի բարալայաճագընը հըսա իտիյօ-

բուա՛. մա՛տամ, պիրտաէրինիզ քեաէրիմի էօլտիւրտի . . .
անըն ճէլլատը օլտու, վէ թէքմիլ ֆամիլեամը, ան պէ ան
քէնտի սաատէթը աթիդասընա վասըլ օլմազ իւզրէ իքէն,
տէհլիքէլիւ պիր սէֆալէթ կիրտապընա աթը վէրտի . . .
մա՛տամ, պէն Մայլըբրէ խանէտանընըն ոճն վարիսկիմ,
պէն Մարգի ալ Մայլըբրէ թէամիյէ օլունուբրուա՛մ. . .

ԻՒԻՆՃԻ ՃԻԼՏԻՆ ԽՒԹԱՄԸ

ԲԱՐԻԶ ՍԻՎՏԱԼԷՐԻ

ՃԻԼՏԸ ՍԱԼԻՍ

ՄԻՒԹԻՐՃԻՄ
Մ. ՊԻՏԱՐԻԹ

ՍԱՀԻՊ ՎԷ ՆԱՇԻՐԻ
ՄՈՒՀՐԱՆ Ց. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

معارف نظارت جليله‌سنك ۸۳۰ نومرولى رخصتنامه‌سيله
طبع اولنمشدر

ԻՍԹԱՆՊՈԼ

ՆՇԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՓԱԱՍԸՆՏ.
ԹԱՊ ՕԼՈՒՆՄՈՒՇ ՏՂՐ

—

1890

Գ—404

ԹՕԼ ՁԻՎԱԼ

ԲԱՐԻՋ ՍԷՎՏԱԼԷՐԻ

5

ՏՂԵ ՕՏԱՏՈՆ ԻՋ ՕՏԱՅՈՒ

Մատամ Պարօն, զաթէն պէօյլէ պիր պէ յանաթէ ինթիզար խոյօր իսի, մէզպուրէ պուՆը էվվէլտէն քէչի իթմիշ իսի։

Ֆիլհագըգա, կասթօնըն՝ սախթէ Մարգի տը Մայլըբըլ հագգընտա՝ հըսս իթթիլի խուսուսումէթը չէտիտէնին սէպէպի նէ՞ օլապիլիը իսի։

Էղճիւմլէ մատամ Պարօն, պու խուսուստա օլապիլմէյի գատար չիւպհէ իթմէք իսթէմիշ իսի, չիՆքի հագգըդաթը հալ, մէզպուրէնին գալպինի աէհչէթի, վէ վիճտանի պիհուզուրլուղըյլա մուգթարըպ իսիյօր իսի . . . Կասթօնըն, քէնտի խէյալի գարընտաշը ալէյհինտէ իթմիշ օլտուղու լանէթլէր, չիհէք տարպէլերի կիպի, պիղաթ քէնտի իւզերինէ տիւշմիւշ իսի։

Ձիրա Կասթօն, պիլմէմիյի հալտէ՝ բէտբէխթինէն վէճաթընտա, վէ ֆամիլեասընըն խարտապընտա սէպէպ օլանը, եռանի

քէնափսինի իճհամ իտուպ լանէճ օգուլօր իտի, դիրա նա-
սըլ-քի պիլիրիզ, մեզ-քիւբ խապասաճը իճրա իտէն, պիզ-
զամ Գարմէն քէնափսի իտի։

Տիւնեատէ հէր չէյտէն զիյատէ սեվտիյի, վէ եալը-
նըզ պիր նիկեահըլըլա գալպինին հըսսիյաթընը օյանը-
բուպտա, պարիտ սիւքիւնէճինի, ազիմ պիր ըրգադաթու
մուհապէճէ թահվիլ իճմիշ օլան զամ, քէնտի սեպեպի
իլէ, էօքսիւզ, ֆագըր, վէ սեֆիլ պիր հալէ տիւշմէբլէ
մուդիմաըրզպ օլուլօր իտի։

Ձանու թէնի իլէ սեվտիյի՝ վէ բերեքէթիչ իճտիյի ա-
աէմ, քէնտի ապատու ճէհաթինին՝ վագիբլըլըա մալիք օ-
տուղու սերվէճու գուտրեճին խաթըրէսի ալիընտա է-
զիլերէք, ելեկվմ տիւչար օլտուղու սեֆալէթի իլէ ճէնկ-
լէշիյօրըտ . . . մահզա տիւնեատէ անըն հայաթըլըա
քէսպի հայաթ իտէպիլէճէյի պու զամ, քէմալի սապրու
թէհամմիւլ իլէ, չէքաիյի մէշադդաթը մէյուսանէնին սուլ
թէէսիրի իլէ էօլիւյօր իտի։

Վէ պու ըրինճու մէշադդաթըն, պու գաատար ազապու
ըզիթըրապըն, պու մաճէմին սեպեպի, պիզզամ Գարմէն
քէնափսի իտի. քէրեքէթիչ իճտիյի պու աատմի, քէնտի էլի
իլէ էօլտիւրիյօր իտի։

Թիւրատսայի քէլամ, Հապանինին Օմէրինտէ վուրու-
լան խանչէրին տարպէսի, կասթօնըն ըրիզճէյի հայաթընը
(կէնտց թէզը) գամ իտիյօր իտի . . . . . .
. . . . . .

Գարմէն, էլլէրինի կէօյսիս իւղէրինէ պապլայարագ
այաղա գալգաը. թէքէպպիւր վէ թէճասիւր իլէ բարըա-
եան կէօզլէրի, բէյ աէրբէյ (հնաղհեատէ) ազիմ պիր մէյու-
սիյէթ իպրաղ իճմէքլէ, քէնտի քէնտինէ գարշու հիտէթ
հըսա իտիյօր ղանն օլտնուլօր իտի. մէզպուրէ՝ սիւքիւթ
իճմէքտէ իտի . . .

Կասթօն, տէտիյի սէօզ լէրտէն միւթէէսսիր օլարագ

թատու թուվանը քէսիլտի, վէ պաշը եասթըղըն իւղէրի-
նէ տէվրիլի վէրտի. մէրդումըն՝ ումուզը իւղէրինտէ պու-
լունան եարանըն սարկըսը՝ գան իլէ միւլէմմա օլմաղըլա,
կէօմլէյինին արաասընտան տէհղէթլու պիր գըրմըզըլըգ
կէօրիւնիյօր իտի։

Կասթօնըն կէօզլէրի եօրղունլուգտան գաբանմըշ, վէ
սիյմասընտա ազիմ պիր հիտէթու մահզունիյէթ ալամէթի
նագշ օլմուշ իտի։

Գարմէն, պիր իքի տագըգա գատար կասթօնըն հա-
լինի թէտգըդ իտուպ, աթէշ կիպի եանմադտա օլան եա-
նագլարը իւղէրինէ՝ իքի տամլա կէօզ եաշը եուվար-
լանտը . . .

Մէզպուրէ, էլլէրի իլէ եիւզինի սեթը իճտի, վէ
ազիմ պիր մահզունիյէթ իլէ՝ կէօյսինի չամլատըրճասը-
նա հընչգըլմայա (հեծկլտալ) պաշլատը . . .

Կասթօն, կէօզլէրինի աչտը իսէտ՝ տէրհալ եինէ
գաբատը, վէ պաշընը տիվարէ տօղրու չէվիրտի։

Գարմէն, թարիճի գայըրի գապկ աճըգլը պիր հալ
իլէ տիղ իւսթի տիւշերէք,

— Ա՜հ կա՛սթօն . . . արթըզ պէնի սեվէմէյէճէքսի-
նիզ . . . – տէյու հայգըրտը.

Մէզպուրէնին պու խաթիրհամ վավէյյասընտա, կաս-
թօն թարաճընտան սիւքիւթ իլէ ճէվապ վէրիլտի։

Գարմէն, ազիմ պիր հէյէճան իլէ՝ վէ կէօզ եաշլարը
տէօքէրէք սէօզիւնի թէքրար իտուպ,

— Կա՛սթօն, ազիզիմ կա՛սթօն, հալիմէ ըահմ իտի-
նիզ . . . սիզտէն եալընըզ պիր սէօզ թալէպ իտէրիմ. . .
ա՜հ նէգատար մուդիմարըզ օլտուղումը էկէր պիլմիշ օլա-
յըրընըզ . . .

Կասթօն, ասլա ճէվապ վէրմէյօր իտի։

Գարմէն, էլլէրինի պիրիպիրինէ գավուշտուրուպ ա-

սիւմանէ տօղրու դալաբրաը, վէ եիւբէքլէր բարելէյիճի պէր սետայըլա։

— Եա՛ Բապպիմ . . . պէնի անըն մուհապէթի իլէ մուղթարըզ եիմէ . . . ա՛հ կա՛սթօն, կա՛սթօն . . . մերհամէթ . . . մերհամէթ խոնիզ – տէտի։

Կասթօն, տայիմա սիւքիւթ խոյօր խոի։

Գարմէնին կէօղլէրի գարարաը, եէքտիկէրէ գավուշտուրմուշ օլտուղու էյլէրինի գարեօլանըն իւղերինէ աթը վէրտի, վէ կէօզ եաշըյըլա միւլէյմա օլան եիւղիւնի չարսաճըն իւղերինէ վազ եիթտի։

Մէղպուրէ, տէհշէթլու պէր ըսըթմա նէօվպէթինէ կիրիֆթար օլմուշ կիպի, թէքմիլ վիճուտի իլէ զանղըր զանղըր տիթրէյօր խոի։

Ցէմիր կիպի պէր գալպէ մալիք օլան պու ճէսուր վէ դուարէթլի գարը, տէհշէթլու պէր մէյուսիյէթ ալթընաա էգիլէրէք, չօճուգ միսիլլու ըղհարը զաաֆիէթ խոեյօր խոի . . .

Մէղպուրէ, մալիք օլտուղու գուվվէթու գուարէթինի պիւսպիւթիւն զայըֆ եիմիշ, վէ աճըգլը ահու էնինէյէր իլէ սէլ կիպի կէօզ եաշլարընաան մաահ պէր մէճմասը (նեյուկ) գալմամըշ խոի։

Հիւքմֆէրմա օլան սիւքիւթին իչինտէ, եալընըզ մէղպուրէնին ան պէ ան քէսպէր զաաֆիէթ խոէն հընչգըրըլըն սէտասը իչիխիյօր խոի։

Պիր գաչ տագըդա սօնրա, թէտրիճէն աղալտագտա օլան պու խաֆիֆ զուղզուղէնին իչինտէ, մէճրուհ Կասթօնըն, կիւճ հալ իլէ թէնէֆֆիւսի (չնչառութիւն) սէտասը իչիխիմէյէ պաշլատը։

Կասթօն, խաֆիֆ պէր հարաքէթտէ պուլունտու, ալիլ (հիւանդ) կէօյսիւ, թէնէֆֆիւս եիմէք իչիւն հէվա արայօր ըտը. մէրգումըն հիտէթի, օ անտէ հըսս եիթտիյի պաշգա պէր նէվ հէյէճան իչինտէ զայիլ օլույօր խոի,

Գարմէնին, հիւզնէնկիզ հընչգըրըգլարը, տօղրուտան տօղրույա Կասթօնըն գալպինի միւթէէսսիր խոյօր խոի։

Կասթօն, նակէհան եիւրիւնի Գարմէնէ տէօնտէրտի, մէրգումըն կէօղլէրի տախի էշգը քէտուրէթ իլէ (վշտագին արտասուք) մալամալ խոի։

Կասթօն, հիւզնու քէտեր տէրեասընա միւսթաղրադ օլան Գարմէնի կէօրիւպ, ուսուլ իլէ քէնտինէ տօղրու չէքտի, վէ մէղպուրէնին անպէր կիպի քեաքիւլլէրինի, քէմալի աշգու մահապէթ իլէ բուս եիթտի։

Ալթըգ, Գարմէնին ահու էնինէյէրի սէտասը իչխիիլմէյօր խոի. մէղպուրէ պէր գաչ սանիյէ գատար պուլունտուղու վազկէչթաէ գալըպ, պու մէմուրին զայըֆի մահզուզկէթտաէն զէվզըեատ օլտուգտան սօնրա այագա գալգտը, վէ ինթիզամընը զայպ եիթմէքլէ, եիւղիւնի սէթր եիթմիշ օլան բէրշան քեաբիւլլէրինի, արգասընա տօղրու աթըվէրտի. մէղպուրէ, գալպէ թէէսսիր խոիճի պէր հալի մինննէթտարի (երախատագիտական) իպրազ խոուպ, կէօզլէրինտէ էշգը քէտուրէթ, վէ տուտագլարընտա խէնտէյի մէսէրրէթ (ուրախութեան խնդում) օլտուղու հալտէ քէլամէ ազազ խոէրէք,

— Թէշէք քիւր խոէրիմ – տէտի։

Գարմէն, Կասթօնըն նիկեահընտա հէնուզ ալայիմի մուհապէթ կէօրմիւշ օլմադըյա, գանը՝ նանագլարընա գատար չըգարագ, կիւլի սատպէրքը բուխսարընը գըզարթմըշ, վէ պու հալ իլէ մալիք օլտուղու հիւանի մէյահամտա պաշգա պէր բէզնատ վէրմիշ խոի։

Կասթօնըն տէրուննինտէ եէնխտէն պէր հըսս թէվէզզիւա խոուպ, կէօղլէրի՝ մէղպուրէնին հիւանի լէթաֆէթի շուլէսինտէն գամաշարագ, զայէֆ սուզիյլի պէր հալ իլէ աթիւղղէքը տէօղլէրի տէօյլէտի։

— Մա՛տամ, պիլաքիս պէն սիզին ափվընըզը իսթիրհամ եիմէյիմ. . . պիրատէրինիզին եիթմիշ օլտուղու պէր

խաթայէ սիպի մէսուլ թուխմալը՞մը յըսըմ... պու պապաէ սիպի թայեիպ իթմէք ինսա՞ֆին սըր... ֆագամի պիրիճիք իւմիւտիմիզին մահվընատան սօնրա, մուրուր խէն եէտի սէնէ պիր միւտէթը մէտիտէ զարֆընատա, չէքտիւիմիզ ըլինճու մէչադամըը՝ էկեր պիլմիշ օլայըրընըզ...

Կասթօն, պու սէօզլերի սէօյլէտիյինաէ օ աերբէճ միւթէէսիր օլմուշ խոխքի, արթըդ կէօզլերի Գարմէնի կէօրմէյօր խոի, մերգում՝ սայ.քի քէնաու քէնաույէ սէօյլէշիյօր կիպի սէօղունէ տէվամ խաերքէք,

— Ա՛հ մաատամ, սել կիպի կէօզ հաշը տէօքերէք, բէտերիմին էճել համամը հանընատա թօբլանըպատա, միւէպպետէն կելմէյէճէք օլան ատէմին՝ ան պէ ան վիրուտինէ պէքլէտիյիմիպի էկեր կէօրմիւշ օլայըրընըզ... ա՛հ իչիմէ օ վազըթատան պու անէ գաատար, սէֆալէթիմիզ թէզայիւա խաերքէք տէվամ խոխյօր... կերէք պէն, վէ կերէք սէվկիլի հէմշիրէլերիմ, ֆագլու զարուրէթի իչինաէ օլատուղումուզ հալաէ, պիպի «վէլինիյմէթիմ էֆէնտիլերիմ» տէյու թալթիֆու թէրդիպ խէն սատըդ, վէ նամուսլու պիր խըտմէթ.քարըմըզըն խանէսինատէ, վէ ատէթա պու էսկի էմէքտարըն սատադասըյըլա պէօյիւտիւք... չինքի պիպիմ նամու իւնվանըմըզը զասպ խէն զալիմին զուլմուտյըլա, պիլճիւմլէ իլթիֆակեատնըմըզատան դօվուլուպ, սերսէֆիլ վէ աճ պի իլաճ զօդադ օրթասընատա գալմըշըրդ. սատալէթէ իլթիֆա իթմէք, վէ օ սայէտէ, սապու ճէտտիմիզին էմլադընատան պիր մահալատէ սըղընապիլմէք իւմիւտի իլէ բէրվէրատէ իքէն, իչիմէ պու իւմիւտիմիզի... ա՛հ պու սօն իւմիւտին շուլէսինի տախ, պիրատէրինիզ սէօնտիւրմէքլէ, թէքմիլ ֆամիլեատըը՝ տէհչէթլու պիր զուրմէթ իչինատէ պըլատըը...

Կասթօն, կիթտիքճէ հիտէթինատէն թատրիդ օլունատըդ, ըղհարը զաղապ խոխյօր ըոը, մերգում, օ անատէ մատամ Պարօնըն չէքտիկի ըլինճու ազապը ֆարդ խէմէ-

յօր ըոը, մէզպուրէ, իրթիքճատ իթմիշ օլատուղու ճինատյէթին վիւսաթու ճէօտմէթինի, վէ անատն նէչատ իթմիշ օլան ահվալի հիւզն իչթիմալի տիւշիւնտիւքճէ, ազիմ պիր տէհչէթ հըսս խատուպ մուղթարըպ օլուչյօր խոի, ֆագամի, չու նօգթայը պիլմէմիշ լազըմ տըր, չէօյլէքի, Գարմէնին հըսս իթտիկի պու ըղթըրատ, վիճատան պիհուզուրուղընատան նէչատ իթմէչյուպ, իլլա ճանըրնատան զիյատէ սէվտիկի, վէ աթէչի աշդըչըլա սուզան օլատուղու պիր ատէմին, սատատէթինի մահվ, վէ սէֆալէթինի մուճիպ օլատուղու իչինն թէէսիւճ խոխյօր խոի:

Մէզպուրէ, իրթիքճատ իթմիշ օլատուղու խապատաթ իչինն, քէնտիսինի միւտաֆատա իթմէչյի ատլա տիւչինմէչյօր խոի:

Գարմէն, չօդ տէֆա նէտատմէթ հըսսկյաթընատան թահրիդ օլունուպ, հէման տիղ իւզերինէ կէլմէքլէ «հէր գապահաթ պէնիմ տիր, ատլ միւճրիւմ պէնիմ» տէչյու իրթիրաֆը ճիւրմ իթմէք տէրէճէսինէ կէլմիշ խոի:

Կասթօնըն մուհապէթի, մէզպուրէչի րիյպու բիճատէն պէրի իթմիշ օլմաղըլա, արթըդ մերգումը ալտաթմաղա վիճատանը ճէվապ վիրմէչյօր ըոը:

Ֆագամի տիկէր թատրաֆատան տախի աշդու սէվտա, մէզպուրէնին աղզընը գապայըպ, հադըդաթը հալի սէօյլէմէչյ մանի օլուչյօր ըոը, զիրա հէր չէչյ սէօյլէտիյինատէ, քէնտինի կասթօնըն ատատվէթինէ հէտէֆ իթմիշ օլաճագտը...

Կասթօնըն ադլու ֆիլըրի, մաղինին (անյելոյն) խատթարէնկիպ հալլերի իլէ մէզղուլ օլուպ, տայիմա բէտերինին սօն նէֆէսինատէ իթտիկի ահու էնինլերտէն, գըզգադրընատաշլարընըն, ատէթա աճլըգատան էօրմէմէք իչինն ճիւզվի պիր իւճրէթի իլէ էօլէսիյէ չալըմայա մէճապուր օլատուդլարընատան, վէ քէնտիսի տախի, էչյամը չէպապէթինի ֆագլու զարուրէթի իլէ կէչիրտիյինատէն պահս իթ-

մէքլէ, մատամ Պարօնըն պուդունատուղը հալի եէս իլթիմալինէ ասլա տըգգալի իթմէ յօր իտի. Կասթօն, պիւսպիւթիւն պու միւտհիշ խաթըրեյեր իլէ մէչղուլ օլարադ։

— Հըրս իտիլէն հադլը պիր խուսումէթին քէշֆի եանըլամադ, օ առէմին, ալէյհիմէ նէ եափմըշ օլտուղունը պիլմէմիյիմ հալտէ, եալընըզ իտմինի իլթիմասիյիմտէ, հադդընատա ադիմ պիր խուսումէթ հըրս իթմէ յէ պաշլատըմ... մերգումընն եիւղիւնի ասլա կէօրմիւշ տէյիլ իտիմ, ամճագ սիյմատընը պիհննիմտէ թատավվուր իթմէք իսթէ յօր ըտըմ... պիր չօճուդ վիճուտի իւզէրինատէ նազիք պիր գատըն սիյմատը... ալչագ պիր սըյրըղընն, մէքրուհ ճանընը կիտլէ յէպիմէք իչին, մէյէքլէրէ մախսուս պիր հիւնու մէլահաթ, իլթէ կէօրտիւյիմ չախսընն էչքեալը՝ պունատան իպարէթ իտի... վէ պու չախս, եանի պու չօճուդ, պէնի պիր հարիէտէ եէրէ չորբատը... ա՜հ, հէմտէ պանա լութֆ իթմիշ օլտու զանն իտէրիմ...

Կասթօն էլինի, չաթլամադ տէրէճէսինէ կէմիչ օլան անլընա կէօթիւրիւպ թէը տամղալարընը սիլտի, վէ պիր մէճղուպաթը (յաւիշատիւթիւն) նակէհանի իլէ հայդըրարադ,

— Ա՜հ... էկէը ձէնատը Ալլահ, Մայլըրըէլերին սօն վարիսինէ պիր էրքէք բաղուսը իհսան իթմիշ օլայըտը, օ՛ խապիս, օ՛ սէֆիլ, չիմտի էօլմիւշ օլաճադտը, վէ պէն տախի բէտէրիմին իամինի մերգումատան իսթիհրատատ (ետ առնուլ) իթմիշ օլաճադտըմ... – տէյինճէ, Գարմէն, աճըգը պիր սէտայըլա,

— Քեա՛շքի Ալլահ վէրճատ էօյլէ օլայըտը... – տէյու փըսըլթատը։

Գարմէնին պու սէօղլէրի, գարըշըդ պիր հալ իլէ Կասթօնըն գուլաղընա վասըլ օլուպ պիր շէյ անլայամատը ի-

սէտէ, ֆագաթի կէօրտիւյի հիտէթատիդ րիւյատէն այըլարադ,

— Ա՜ֆվընըզը տիլէրիմ մատամ, աֆվ խոնիդ, չիւնքի պաշըմ բէք զաիֆ, վէ զիհննիմ գարըշըդ տը, պիրատէրինիդ ալէյհինատէ ըզհար իթտիյիմ ատավէթին, սիդի մուզթարրըպ իթտիյինի անլայօրում – տէտիյինատէ, Գարմէն, զայեթի հալալէթլի պիր սէտայըլա,

— Ա՜ֆո՜ւս, ադիսիմ Կասթօն, մերգումըն հադդընատա ըղհարը խուսումէթի իթմէյէ բէք չօդ հադդընըդվար... – տէտի։

Գարմէնին զօնչէ տիհանընատան չըգան պու հալավէթլի սէտա, Կասթօնըն գալպինի եումուշաթտը, վէ հէման մէղպուրէնին էլինի չէբիպ բուս իտէրէք,

— Մէկէը՝ չիմտի սիդի էվէլքինատէն զիյատէ սէվմէյէ հադդըմ եօ՛զմը... ա՜հ պունատան պէօյլէ արթըդ, պու միւլահազաթը զիհննիմտէն տէֆ իթմէք... վէ անճագ սիդի... եալընըզ սիդին հադդընըզտա տիւշմէնմէք իտաթէրիմ – տէտի։

Գարմէն. – (Մինննէթատարըդ իլէ Կասթօնըն եիւղիւնէ պագտարադ) ա՜հ բէր խայըրխահընըզ, չօդ ալճէնատ պիր զաթտընըզ, տէրուննի տիլտէն թէչէք քիւր իտէրիմ... ֆագաթի միւսատաէնիզլէ թէքրար պիրատէրիմին հադդընատա սէօյլէշմէյիյիզ,

Կասթօն. – (Թէճաճիւպ իլէ) նէ՞չիւն, իքիմիզին մապէյնինտէ սիզ մուզթարրըպ օլույօրսունուզ, վէ պու հալ իտէ...

Գարմէն. – (Կասթօնըն սէօզիւնի քէսէրէք) պէն տիւնեատէ եալընըզ սիդի սէվէրիմ, պիրատէրիմտէն էվվէլ... վէ հաթտա քէնտիմտէն էվվէլ սիդի սէվէրիմ...

Գարմէնին սէտասը, մուհապէթատէն թէվէլլիւտ իտէն պիր ֆէտաքեարըդ իպրաղ իտիյօր իտի, Կասթօնըն իւզէրինէ աթֆ օլունան կիւղել կէօղէրինատէ, եալընըզ աչդու մուհապէթի կէօրիւնիյօր ըտը... մէղպուրէ, պիր գաչ սա-

Նիյէ գաառար սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, թէքրար սէօղիւնէ տէվամ իտուպ,

— Պիրաաէրիմին ղաասպ իթտիշ օլտուղու էվրադ, միւճբրէտ նէզտինաէ մահֆուզ օլմալը տըր, վէ պէն իսէ սիզի իլէ անըն պէյնինաէ ասլա թէրէտտիւտ իտէմէմ. . . իմոի էվրադը մէզքիւրէ սիզին մալինիզ տիր – տէտի:

Կասթօն. – (Պիր նէվի տէհշէթ իլէ) նէ՞ տէյօրսունուզ մատամ:

Գարմէն. – (Միւշֆիգ պիր վալիտէնին թէպէսսիմի կիպի կիւլերէք) սիզին սաատէթը հալինիզի կէօրմէքլէ, տերէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլաճաղըմ. . . արթըդ հէմ չերչինիզ մատամաղէլ Սէնթին հադդընտա տիւչինիւնիզ... օ բադիզէ դըղճըազընքի, պատէզին պէն տախի մէզպուրէյի սիզին գաատար սէվճէյիմ. . .

Կասթօն. – Ա՜հ պիչարէ Սէնթ... զէվալը չօճուդ...

Գարմէն. – Մէզպուրէ հէր վէչհ իլէ մէսուտ օլմալը տըր, է՛վէթ, սիզի իլէ պէրապեր մէսուտ վէ պահտըեար օլաճագ տըր... չէքտիյինիզ րինճու մէչագդաթը, մահզա պու սաատէթը հալ իլէ ունութմայըսընըզ... եաըընըզ միճբրիմ օլան չախսըն՝ հէր նէվի սաատէթտէն մահրում, վէ պի պէհրէ (անմատն) օլմասը լազըմ կէլիր... վէ պու իսէ միւդթէտզայի սատալէթ տիր... Կա՛սթօն, հադդը սարիհինիզ օլան Մայլըբրէնին վարիտաթընը սիզէ իատէ իտէճէյիմ . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Իշպու միւքեալէմէ, Գասթիլեօն զօդապընտա վագը՝ տէօրթ նօմէրօյու լսանէնին արդա ճիհէթինտէ վուդու պուլույօր ըտը:

Թամ պու էսնատէ լսանէյի մէզքիւրտէ, եանի մատամ Պարօն ը՛ր Ռոյըն տայիրէսինին տիկէր պիր դըմբընատա տախի, իբի շախս գապուլ օլունուպ, պունլար՝ իչ օտատա, մատամ Պարօնըն վիրուտինէ պէքլէյօրլար ըտը:

Իչկասը մէրգումէտէն պիրի Տընիզատ օլուպ, պէյ քի իբի եիւզ տէֆա կէլիպ կիթտիքտէն սօնրա նիհայէթ գապուլ օլունատուղու կիպի, տիկերի տախի Րօպի իտի, ֆագաթ մէրգում՝ Տընիզատտան զիյատէ պահտըեար օլմաղըլա, անճագ իբի իւչ տէֆա զիյարէթ իթտիքտէն սօնրա գապուլ պույրուլմուշ իտի:

Տընիզատ իլէ Րօպի, մատամ Պարօնտան պիր չէյլեր թալեպ իթմէք իչին կէլմիշլեր իտի:

Րօպի, մատամ Պարօնըն քիսէյի սախավլեթինէ միւրաճաաթլէ, մէզպուրէտէն իսթիհանէ (օգնութիւն խնդրել) իթմէյէ կէլմիշ իտի,

Րօպի, տերէճէյի նիհայէտէ ահմագ պիր ատէմ իսէտե, ֆագաթ մաղրուր տէյիլ իտի. մէրգում, բէք չօգ սէնաթլերէ կիրմիշ չըգմըշ, սէյահաթ իթմիշ, չօգ մէմլէքէթլեր կէօրմիւշ, լաքին ֆըրսաթտան իսթիֆադտէ իտէմէյուպ, ֆագըր հալտէ գալմըշ օլտուղունտան, թապիյի հըսսը թէքէպպիւրի գալմայաճագտը:

Րօպի, վագթըյըլա պէօյիւք պիր սերվէթէ մալիք օլուպ, օ հէնկեամտէ՝ քէնտիսինէ չա՛իր սըֆաթընը վերիյօր ըտը, ֆագաթ պիչարէ, եալընըզ չախըլմիյէ գանատթ իթմէյուպ ադթէօրիք տախի իթմիշ, վէ թէաթրօ սէյիրճիլէրի թարաֆընտան ըալըգլա թանդիր օլունատուգտան սօնրա գովուլմուշ իտի:

Րօպինին իհթիյաճաթը բէք ճիւզվի պիր չէյ իտի. մէրգում, «պու կիւն եէ եարընը տիւչինմէ» մէգալէսինէ իսթինատէն, էլինէ կէչէն ադճէյի, սօն մանկըրընա գատար սարֆ իտիյօր իտի:

Մէրգում, կիւնլերինի պիլարտո մատասը եանընտա կէչիրիպ, սըրֆ իսէյատթ վէ մէվհումաթ իլէ եաշայօրըտը:

Իկինջի Րօպի, վագթըյըլա բէտէրինատէն քէնտիսինէ վիյրատ գալան պին ալթընը իյրատը մուսրուֆլիքէլէ եէյիպ

չիւրիւթմիւշ օլմայալըմը, չու անտէ քէնտի հալինճէ նա-
մուսլը պիր չէհիրլի սըրասընա կէչէրէք, բիրքէթ օյունուն-
տա . . . վէ իչրէթ գաաէհլէրի միյանընտա, միւթէպէր
պիր ղաթ առտ օլունուպ, հաթտա սաքին օլտուղու մա-
հալլէնի խալգընըն իհթիրամընա չայէսընէ օլաճադտը . . .
ֆագաթ չի ֆայտաէ, մէրգում միյրասընը եէ յիպ պիհիր-
միշ իտի:

Բօպի, ուղուն պիր միւտէթ ղայպուսպէթ իթթիքտէն
սոնրա, պիր բարասըզ օլարագ Բարիզէ կէլմիշ իտի:

Բօպինին մալիք օլտուղու վարիտաթ, միւհէնտիս-
քեարի չըղընմընչ՝ ոն իլի առէթ մաքինալարընը բէսիմիէրինի
հավի, վէ քէնտի զանընընճա իւչ միլեոն ֆըրանգ գը յմէ-
թինէ ղայէթ իրի պիր ոէֆթէը, վէ եինէ պիր թագըմ
գօմէտիէը, ֆաճիալար, վէ ոըրտաշար իլէ ոօլու, տիկէը
պէօյուք պիր ոէֆթէրտէն իպարէթ օլուպ, մէղ քիւր ոէֆ-
թէրէ՝ պիղ ֆիյաթ թայէին իոէժէզ իսէքտէ, ֆագաթ
սըզը պիր բաղարընըգ իսիլտիյինտէ, պունլարընն ճիւմլէսի-
նիտէ, եիւրմի ֆըրանգ ա սաթընն ալընտաճադընա ասլա չիւպ-
հէ իոէմէյիղ . . .

Ֆագաթ Բօպի, մալիք օլտուղու խաղինէլէրինի, պու
ոէրէճէ տուն պիր ֆիյաթընըա պիլէ սաթմադա ֆըրտաթ,
եանի պիր միւշթէրի պունամընըշ իտի:

Մէրգում, Բարիզէ կէլէլտէն պէրի, ֆագրը հալտէ
եաշայօր ըտը. կեահ վէրէսիյէ օյարագ գալընընը ոօյու-
բուր, վէ կեահտա սոպահտան ադշամա դաատար գալընն
ոօյուրմնաընա պիլարոօ օյնայարագ աճընգոտան գուրթու-
լույօր իտի:

Բօպի, Օրէրա գաղինօսընընն միւշթէրիյէրինտէն օլուպ,
միւսիւ Պիւրօ, մէղ քիւր գաղինօտա Բօպիյէ թէսաահիճ
իտէրէք. մէրգումընն քէնտի իչինէ եարայաճադընը քէշճ
իթմէքընէ տօսթընգ րէյտա իթմիշ, վէ հաթտա անընն մու-
ալէնէթի իլէ ղայէթ միւշկիւլ պիր իշտէ պուլունուպ,

քէմալի մուվաֆագըյէթնէ պաշա չընգարապիլմիշ իտի . . .

Ցընիզատա կելինճէ, մէրգում, Գարնավալընն Սալը
կիճէսի քէօր սարխոշ օլմադընա, Նապանինին Օմէլինտէ
կէչէն ֆաճիայը, խէյալ մէյալ խաթընըլայօր ըտը, ֆագաթ
լէյլէյի (գիշեր) մէղ քիւրէնին երթէ կիւնի, վէ սայըր կիւն-
լեր, րէֆիգլերի իլէ կէօրիւշիւիւնտէ, պաղը մալիւմաթ
ալմընշ իտի քի, պունլար, պիր ճինայէթ վուգու պուլտու-
ղունը, վէ մէղ քիւր ճինայէթ, մանատար վէ միւհքէմ պիր
պաղընընա, կերէք քէնտինի, վէ կերէք րէֆիգլերինի, էլէեվմ
մատամ Պարօն իւնվանընը հայիրէ պուլունան ղէնկին, վէ
մուաղղամ պիր գաաըն իլէ պաղլամընշ օլտուղունատն ի-
պարէթ իտի:

Ցընիզատա, քէնտինի մէղ քիւր ճինայէթէ հէմ թէօհ-
մէթ ատա իտուպ, պու եիւզտէն ադիմ պիր տէհղէթ հըսս
իթմէքընէ պերաապեր, օ կիւնտէն պէրի տայիմա, վէ քէ-
մալի սապրու թէհամիւլ իլէ Գարմէնի արամընշ իտի:

Ցընիզատա, Գարմէնի եալընընշ պիր տէֆա պուլմուշ
իտի քի, մէղպուրէ, օ էնտատէ մատամ պարօն տը Ֆօյ
թէամիյէ գընընընշ յօր իտի:

Ցընիզատա Գարմէնի կէօրուիւյիւնտէ, պու թէպէտ-
տիւլտի խուսուսընտա իյղահաթ թալէպ իթմէք իչին հէ-
ման ադղընը աչաճադ իքէն, մատամ Պարօն, մէրգումընն
ավուճը իչինէ պիներ ֆըրանգընշ իքի ատէթ պանգա գայ-
մէսի գօյարագ, «պէնիմ եադամը պընրադ» տէմիշ իտի:

Պու սախավէթ, Ցընիզատընն սէօհֆէյի գալպինտէ
մահքիւք պուլունույօր իտի. մէրգում, մէպղաղը մէղ քիւր
իլէ ինսանիյէթէ նամընա . . . թէեիւֆ իթմիշ օլտուղու մա-
լիւմիմիշ օլան րիսալէյի թապ իթտիրուպ մէյտանը ինթի-
շարէ վադ իթմիշ, ֆագաթ ղերըչ գատար իսթիֆատէ ի-
տէմէմիշ իտի, չիւնքի էսերը մէղ քիւրընն ֆիզուխթի, հեր
նասընյսա պիր էմրը ալի միւճիպինճէ մէն օլունատուղուն-
տան, Ցընիզատընն թատավվուրտաթը չիւրիւմիւշ, վէ մադ-

ոատընա նայիլ օլամամըշ իսի, եանի ֆըզարա կկրուհընա էքիչէը սու զըյմէթինսէ օլան էսէրինի սամմադա, միլեօնլար գազանմազ իւմիւտի քեամիլէն մահվ օլմուշ պիթմիշ իսի։

Տընիզառ, պու սուրէթլէ ղայպ էթմիշ օլտուղու էքի պին ֆըրանգըն իւղէրինէ աղլայարագ, թոսսավուր էթոտիյի միլեօնլարը էլէ կէչիրմէք իչին պիր չարէ արամըշ, վէ պաշլըճա, սա՛ռավէթի իլէ իւմիւտավար օլտուղու մատամ Պարօնըն արզ ասընաան տիւչիւպ, մէղպուրէյի թէքբար արամայա պաշլամըշ ըտը։

Ֆագաթ Տընիզառ, քէսպը սէրվէթի էթմիշ օլան Գարամէն իլէ, եապանինին օթէլինաէքի իչ նէֆէր ըէֆիկէլերինին, եանի ժօզէբէն, Տիւրանաէն վէ Տիւչէսնէլին միլհադաթընատան (հաղորդակցութիւն) այրըլմըշ իսի, հէլէ Իօպի, քէնոտիսինի պիւթիւն պիւթիւնէ միլհադաթը մէզքիւրէնին խարիճինաէ պուլմուշ ըտը քի, պու հալ իլէ իքիսիաէ, Գարամէնին թէքբար վիճուա պուլտուղունատան պի խապէր պուլունույօրլար իսի,

Պինապէրին Տընիզառ, Գարամէնի, մատամ պարօն տը Իօյ նամը թահսընատա արայապիլէճէք իսի, ֆագաթ Մարգի տը Մայլըբրէ իւնվանը, Գարամէնին վիճուտինին պէչտէ աէօրթի դըսմընը թէչքիլ իսիյօր իսի։

Տընիզառ, տայիմա մատամ Պարօնըն խանէսի դաբուսընը գաբալը պուլուշ, վէ խըտամէթքտարլարըն վաաէթտասըյըլա հէր գօվուլտուղունատա, խօշ պիր թէպէսսիմ իլէ ալըշ եևրինի վէրմէյէ ալըշմըշ իքէն, օ սապահ գաբընըն այընմասըյըլա, Իօպի իլէ քէնոտիսի՝ պիրիպիրլէրինաէն անճափ պիր գաշ սատմ ուղագտա օլարագ իչէրի կկրմէյէ մուվաֆֆագ օլմուշլար ըտը. Տընիզառ, մատամ Պարօնըն ատխավէթի սայէսինաէ էլտէ խաճէյի պանգա գայմէլէրինին խէյալաթըյըլա, սոն աէրէճէ մահզուզ օլտուղ, հէման մէղքիւր իրէքլի քնաղըտլարը, բարմագլըըյըլա թուրթմուշ զանն իսիյօր իսի։

Իօպի իլէ Տընիզառ, եէքտիկէրինաէն ուզագ օլարագ՝ մատամ Պարօնըն իչ օտասընատա օթուրմուշլար ըտը. պունլար ալթը սէնէտէն պէրի պիրի պիրլէրինի կէօրմէմիշլէր իսի իսէտէ, պու ճիւմլէ Իօպի, պիր պագըշըլա Տընիզառըն պէտ չէհրէմինի թէչխիս իսէպիլմիշ իսի։

Տընիզառ, ինանալարը տայիմա կէօրիւնին ուճուրըա թէտգըգ իթմէյի քէնտիսինէ սաէթ իթմիշ օլմաղըա, պիր մըգտար Իօպիյի սիւզտիւքտէն սոնրա, կիւճ հալ իլէ էսկի ըէֆիկինի թանը յապիլտի, վէ պիր խօշնուտտուղուգ հարաքէթի կէօսթէրտի, չիւնքի մէրգումը, քէնտի իչինէ սէքթէ վէրճի պիր ըագիպ սատ իսիյօր իսի։

Իօպի կիւլէրէք այաղա գալգտը, վէ Տընիզառա թէդարրուզ խատուզ քէլամէ աղազ պիրլէ,

— Ա՛հ Տընիզառ Տընիզառ, սէնմիսին... էյվահ զէվալը Տընիզառ, էվվէլ քինաէն զիյատէ չիրքինլէնմիշսին - տէտի։

Տընիզառ. - (Ի՛իւմէյէ չալըշարագ) պուրատա նէ՞ իչին վար։

Իօպի. - (Ֆուրթուրտուղուգա սանտալէէօինաէ օթուրարագ) ա՛հ սէվկիլի օլտում, մատամ Պարօնը կէօրմէյէ կէլտիմ... չիւնքի բէք չօգսան պէրի տիր քի, մէղպուրէնին տէսթինի բուս իթմէք մահզուզկէթինէ նայիլ օլամմըշըմ։

Տընիզառ. - Տէմէք օլուր քի մատամ Պարօնը էյի թայյօրսունըզ։

Իօպի. - Օնա նէ՞ չիպահէ, բէք էյի թանըրրմ... Համթատա նասըլքի կէօրիյօրտուն, մէղպուրէնին իչ օտասընատա պէքլէտիյիմ իչիւն տալա հիտէթ հրտա իթմէյօրում, չիւնքի քէնտիլէրի իլէ բէք թէքլիֆսիզ կէօրիւշիրիմ...

6

ԺՕՆ-ՄԱՐԻ-ՊԻՕՆԸ ՈՒՅԱՆՄԱՍԸ

Տընիզառ, քէսկին պիր նիկեահ իլէ Իսպինին եւուլուն պագըպ, մէրգումըն տէոխի սէօղլէրին, նէ՛ տէրէճէյէ գառար հագըգաթէ մագրուն խոխինի անլամայա չալըշըլմըրը։

Իսպի, մէճպուռնիյէթի կյմա իտէր պիր թէպէսիւմ իլէ Տընիզառըն քէսկին նիկեահընա մուգալէմէթի իթաթ, վէ մէրգումա, քէնտիսինի թէզադըգ իթմէյէ մէյտան վէրմէմէք իչին, կիւյա թաւանըն նագչյաթընա ատըգաթ իտոխը կիպի կէօղլէրինի եօգարը գալըրըպ։

Տընիզառ, մանատար սուրէթատ խաֆիֆճէ էօքսիւրտի, վէ գըսգանճլըգ կյմա իտիճի պիր պագըշլա Իսպինի սիւզտիւյի կիպի, մէրգում տախի, Տընիզառը պաշտան այաղա գառար թէզադըգ իտէրէք,

— Ա՛հ Տընիզառ, տէմէք օլուր քի էլան զէննկին օլամատըն տէյլ՞ըմի – տէտի։

Տընիզառ, ճէպրի պիր կիւլիւշ իլէ կիւլտի, ուսուզլարընը սիլ քաի, վէ կէօղլէրինի գըրըպատագ թէքրար խաֆիֆ սուրէթատ էօքսիւրտի. Իսպի, սատէ տիլանէ պիր հալ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Պէն սէնի էյի անլամըշըմ, վագտա մալիք օլտուղուն իսթիտատա սայէսինատ թէզատտուսում իթմէյէ հագգըն վար ... լաքին չի ֆայիտատ քի, սէննին իսթիտատըն՝ ապրըմըզըն ըուհունա մութապագ օլմատըղընատան պէօյլէ կէրի գալատըն ... ա՛հ պիչարէ տօսթում, պահա իտէրիմ քի՝ սէն էլան քէնտի թասավվուրըն իլէ մէշղուլսըն...

Տընիզառ – Ի՛վէթ, էլան,

Իսպի. – Տօղրուդը սէօյլէմէք իչիւն, պիր թագըմ նամուսը ատտ օլունմուշ չէհիրլիլէր վար քի, էսիր թիճարէթի իլէ մէշղուլ օլուպ միլէօնլար գազանմըշ տըրլար ... սէնին թասավվուրըն իսէ՝ պունլարըն էֆքեարը իպլիսանէսինատէն գիյատէ տէհշէթլի օլմատըղընը թէսլիմ իտէրիմ ... գիրա սէն, ինսանըն եէյէճէյի էթմէյին սօն լօգմատընը զանդ իթմէքլէ իբլիճա իտէրսին ... տէյլ՞ըմի, գադատի մէզմում չէ յտիր պու,

Տընիզառ. – Իսէֆ օլունաճագ հալ, պիր ատէմ գատըդըր օլտուղու հալատէ, քէնտի էսկի տօսթլարընատան պիլէ սուչի զանընըլա մահքիմ օլմայը կէօղիւնէ ալմայը տըր, ա՛հ միւսիւ Իսպի, պէնիմ թասավվուրըմ, սէնին զանն իթտիյին կիպի մէզմում օլմայըպ, պիլ աքիս բէք կիւզէլ վէ բէք խայըրլը տըր ... պէնիմ թասավվուրըմ ...

Իսպի. – (Մուխաթիպինին սէօղիւնի քէսէրէք) պէն սէնին թասավվուրընըն նէ օլտուղունը պիլիրիմ օղլում... սէն՝ սանթիմիէրի պէշ ֆըրանգլըգ ալթունլար եաբմագ էֆքեարընատան տէյլ՞ըմի ...

Տընիզառ. – Պէնիմ էֆքեարըմ, գադրու ֆէլաքէթի սէպէպի իլէ մուղթարըպ օլան գուդարայը թէսէլլի իթմէք տիր ...

Իսպի. – (Էլինի գարնընա վուրարագ) չէյթան կիպի չիրքին օլան սըֆաթընա էհեմմիյէթի վիրմէյէրէք, ազ գալտը քի սէնի պիր ազիզ ատտ իթմէք խաթաստընատ պուլունաճագտըմ, պէրէքեաթի վէրսին քի, եապանլինին Օթէլլինատէ վէրմիշ օլտուղուն վազլար խաթրընա կէլտի։

Տընիզառ, հադսըղ եէրատէ պիր հադարէթէ հէտէֆ օլմուշ ատէմլէր կիպի՝ մութի պիր վազիյէթի քէսպ իթմիշ իտի։

Իսպի, այագա գալգը, վէ չընդըրագըն իրնի չիտէթլէ չէքտիքատէն սօնրա սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Օղլո՛ւմ, պու սէօղլէրի սէնի թահգիր իթմէք նիյէթի իլէ սէօյլէմէյօրում, պիլ աքիս սանա էլիմուէն կէլէն էյլէյի տախի եաբմագ իսթէրիմ . . .

Տընիզառ. – (եավաշ սէտայըլա) տէմէք քի զէննկինսինիզ։

Րօպի. – Է՛հ, համո օլսուն, օլսուդճա զէննկինիմ . . . ֆագաթի չուրասը վար քի, էօտիւնճ բարա վէրմէք ատէթիմ տէյիլ տիր . . . պու ճիւմլէ սէնի, հադդընտա խայըրը օլաճագ սուրբէթտէ, տօսթլարըմտան պիրինէ թագտիմ իտէպիլիրիմ . . . մէսէլա մատամ Պարօնա . . . եախօտ Տիւդ տը Գօմբանս Մայլըրրե ճէնապլերինէ . . .

Տընիզառ. – (Րօպինին սէօղիւնի քէսէրէք) Տիւդ տը Գօմբանս, է՛վէթ, մերդումըն վասֆըրը իչինմիչիմ, պէչ եիւզ պին ալթուն լյրատը վար իսիչ տէյի՛լմի . . .

Րօպի. – Էվէթ, պէչ եիւզ պին ալթուն, պու ճէսիմ վարիտաթ սայէսինտէ ինսան՝ նէ գատար րահաթ իտէպիլիր օլտուղու մանիւմ տիր. սօն տէֆա օլարագ պանա, Տիւդին գօնագընտա պիր մէմուրիյէթ տերիւհտէ իթմէքլիյիմի թէքլիֆ իթտիլէր իտի . . . ֆագաթ էյի պիլիրսին քի պէնիմ վազիյէթիմ . . .

Պու արա, Րօպինին չէքտիյի չընպըրաղըն սէտասընը իչինմիչ օլան խըտմէթքէարըն պիրի, գաբընըն էչիյի լուղերինտէ կէօրիւնիւպ,

— Նէ՞ իսթէյօրսունուզ էֆէնտիլեր – տիմէքլէ, Րօպինին սէօղիւնի գամի իթտի։

Րօպի. – (Խըտմէթքէարա) տօ՛սթում, պիր չարեէք սաաթտան զիյատէ տիր քի պուրատա պէկլէյօրում . . . տօղրուսը պու մինասիպէթսիզ չէյ տիր։

Խըտմէթքէար. – Ֆագաթ միւսիւ, մատամ Պարօնըն մէչղուլ օլտուղունը սիղէ էվվէլտէն սէօյլէմիչ իտիմ . . .

Րօպի. – Ըէք ալէա, լաքին պէնիմ պէքլէմէյէ վագթիմ եօք . . . մատամ Պարօն ճէնապլերի, պիր տագըդա գատար մէչղուլիյէթլերինի թէրք իթմէյի տիրլէր . . . հա՛յտէ տօսթում, շու գարթը քէնտիլերինէ թագտիմ իտինիզ . . .

Րօպի, իւզերինտէ իսմի կօթիք եազըլըյա եազըլը մալումիդ օլան գարթլարտան պիրինի, խըտմէթքէարա թագտիմ իթտի, վէ մերդում տախի ալըպ տերհալ կէօզտէն նիհան օլունճա, Տընիզառ քելամէ աղազ իտերէք,

— Պիր իչ հադդընտա սէօյլէյօրուտունըզ . . . – տէտի։

Րօպի. – Վագտտա պիր իչտէն պահս իտիյօրուտում . . . մէսէլէ, Տիւդ ճէնապլերի նէզտինտէ իբինճի քեաթիպ օլմագտան իպարէթ տիր . . . նա՞սըլ իչինէ կէլի՛բմի . . .

Տընիզառ, քէնտի (Բըռօլիթէր) նամ միւթէպէր բուզնամէսինին նէչրի իչուն թէքմիլ բարալարընը սարֆ իթմիչ օլմադըդա պիր բարասըդ գալմըշ իտի։

Մերդումըն, խալդըն սէֆալէթինտէն իսթիֆատէ իթմէք թատավվուրընտան պաչդա հիչ պիր չէյի գալմայըպ, հէմտան կիւնտէն կիւնէ աճ գալմագ թէհլիքէսինէ տիւչար օլմուշ իտի։

Պու արա խըտմէթքէար, թէքրար գաբընըն էօնիւնտէ կէօրիւնմէքդէ Րօպիյէ խիթապէն,

— Մատամ Պարօն սիզի պաչդա պիր կիւն գատուլ իտէճէք տիր – տէյինճէ, Րօպի, գօմէտի Թէաթրօլարընտա պէօյիւք պիր բըրէնային թավրու հարաքեաթընը թագլիա իտէն (ալթէօր) կիպի, ամիրանէ պիր հարաքէթ իպրաղ իթտի, վէ խըտմէթքէարըն եիւզիւնտէն եօգադը։

— Պանա՞մը սէօյլէյօրսուն մէլսուն հէրիֆ – տէյու հայգըրըր։

Խըտմէթքէար ասլա ճեվապ վիրմէտի, ֆագաթ մերդումանը եօլա գօյմագ իչուն գարընըն իբի գանատընը պիրտէն աչմադլա քէնտիսի կէրի չէքիլտի։

Ցընիզառ, միւթաառը լուզրէ մուԹի պիր հալ իպրաղ իտերէք չապգասընը ալըպ տըշարը չըգտը, վէ Բօպի տա-խի, մէրգումըն արգասընաան կիտերէք, քէմալի սիւքիւթ իւզրէ պիր ան էվվէլ տէֆ օլուպ կիլմէլէրինէ պէքլէ-մէքտէ օլան խըտամԷԹ.քեաբա,

— Ինէն մէլուն հէրիֆ սէնի, մաաամ Պարօնը կէօ-տուիմտէ, ճիւրաթ իլմանիին սըյրըգլըգ իչուն չիքեայէթ իտէճէյիմ քի, էլպէթաե միւսԹահադ օլտուղուն ճէղայը չէքէճէքսին – տէտի։

Պաաէհու քէմալի քիպրու զուրուր իլէ խըտամԷԹ.քեա-րըն էօնիւնաէն կէչտի, վէ ներաիւպանըն իւղէրինաե Ցը-նիզառ իլէ պիրլէչիպ մէրգումըն գօլԹուղունա կիրմէքլէ,

— Պիլ՞իրմիսին օղլում՝, պու չիրին մաաամ Պարօն, պանա պէօյլէ ԹԷքլիֆսիզ վէ ահէմԹա նալայըգ պիր մու-ամէլէ իլԹմէքլէ, մուհիմ պիր օյուն օյնամադ իտԹէյօր կի-պի զանն իտիյօրում – տէտի։

Ցընիզառ սիւքիւթ իլԹտի, ֆագաԹի արապա գաբը-սընաան կէչիպտէ զօգ.պաղա չըգտըգլայրընաա, կէօղլէրի եէրտէ օլարադ,

— Մէզպուրէյի ԹէհՀաիա իլԹմէք իչուն պիր չէյ պի-լի՞րմիսին. էլինտէ պիր վաահԹան վա՞րմը – տէյու սուալ իլԹտի։

Բօպի. – Հէմ ԹէհՀաիա իլԹմէյէ, վէ հէմտէ իճրա-սընաա պուլունմայա միւգԹէտիրիմ։

Ցընիզառ. – Յօղրուսը պէն օ կիճճէ չօգ սարհօշ ըտըմ. . . . իտԹիրըմա հիչ պիր չէյ կէլմէյօր . . . եալընըզ իչ իչ-տէն կէչտիքտէն սօնրա պիրի պիրինի միւԹէնադըտ պադը սէօղլէր սէօյլէնիյօր ըտը քի . . . ֆագաԹի չիմտի պուղարը պըրագալըմ տա, սապ մուհիմ օլան մէսէլէտէն պահա իւ-տէյիմ . . . պու մաաամ Պարօն չօգ դէնկին տիր . . . իմ-տի Թէքըտար մէզպուրէյնին նէզտինէ կիտէպիլիրիզ . . .

Ցընիզառ իլէ Բօպի, ԹէքմիԼ կիւնի Օքէրա գաղհօս-

սընաա կէչիրտիլէր, վէ հէմտո օ ագշամը, միւսիւ Պիւբօ իլէ Բօպինին վէսաԹամըյրլա, Ցընիզառ, եազըճը մէգա-մընաա՝ միւսիւ Տիւգ տը Գօմբանս Մայրըրէ ճէնապլէրի նէզտինաե գաբուլանարադ իչէ պաշլատը . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Գարիյնի քիրամընն մալիւմ օլտուղու կիպի, պու մէն-զաբէտէն Թամ գըրգ սէքիզ սաաԹ սօնրա իտիքի, Ցընի-զառ, կիճճէլէյին Բայան զօգ.պաղընա աչըլըր գաբըտան Մայ-լըրէ գօնադընա կիրմիշ իտի։

Մայլըրըրէրինն պու էսկի գօնադը, ուզուն միւսաէթ միւսիւ Տիւգ տը Գօմբանս ճէնապլէրինին իչ մահալի օլ-մուչ ըտը, զիրա մահալի մէզ.քիւր, խէֆկիյէն իճրա իտիլէն չինաաԹէ բէնք եչ վէրիշլի օլաճադ սուրԹմէտէ խաասէլէրէ մալիք օլուպ, եալընըզ պիր ՆօգսանկյէԹի վար իտիքի, օաա Մարէ մահալէսինտէ պուլունմասը.յըտը, զիրա մէզ.քիւր գօնադ, պիր չօգ մուճաասսալ վէ վէրագլը պօչ պօզագ գօնշուլար իլէ մուհամի իտի։

Մ'էզ քիւր մահալլէտէ սաքին օլան պիր չօգ իհԹիյար գաապընար, վէ գօճամըչ գըզլար, գօնշուլարընըն էվինտէ կէչէն հէր պիր վադաայէ աչինա օլտուգլարընաան, իս-ԼԷտիքլէրի կիպի մանա վէրմէքտէ իտիլէր։

Իիւլաասայի քէչամ, պիր տէֆա Մարէ մահալլէսինին պօչ պօղաղըգլարը, միւսիւ Տիւգ իլէ եազըճըսը Պիւբօ-նըն նաղարը տըգգաԹընը ճէչլ իԹմէքլէ, քէմալի տէհ-չէԹլէ մահալի մէզ.քիւրտէն ըուճաԹ իԹմիշլէր իտի, զիրա իչ օ մէրքէպլէրէ վարմըչ իտի քի, Բայան, Ցըրան-Պուբ-ժուա, Ֆիւլիւբ-Սէն Գամէլրին, վէ Բալէ Բօայալ զօգադ-լարը սէքէնէսի այագլանարադ, քէնափսինէ իյրատճը սը-գիամընը վէրէն միւսիւ Պիւբօնըն, կէօղլէրինի չըգարմայա գատար հիտէԹլէնմիշլէր իտի. պէրէքեաԹ վէրսինքի պու-էհլիյէԹլի խաաէմէ, իչի էվվէլտէն քէչի խաէրէք, հինի

հաճելիաե իլթիճա իաէճէք պիր մահալ թէտարիք իթմիշ իտի։

Պիւրօ, տայիմիւլ էվգաթ էֆէնտիլէրին բէյլինէ միւթաալաթ իթմէքլէ, մէրգումըն տիլխահը (սրտին ուզածը) միւճիւպլինճէ, Շանղ Ւլլիզէյէ եադըն Բօնտիյէ զօգաղընտա վագը, վէ հեր վէչհ իլէ քէնտի իշլէրինէ վինաասիպ կիւղէլ պիր խանէ պուլմուշ իտի. մէգքիւր խանէ՝ Մօնթէնեը զօգաղընըն արգա ճիհէթինտէ պուլունան ղայէթ լաթիֆ պիր պաղչէնին ուճունտա ինչա իտիլմիշ օլուպ, աղաճլարլա միւղէյէէն պիր հավլի իլէ մէգքիւր զօգադատան թէֆքիդ իտիլմիշ իտի։

Միւսիւ Պիւրօ, Մայլըրըդ գօնաղընըն Բայան զօգաղընա նաղըր օլան գաբընըն անահտարընը ալմըշ իտի քի, Ճընիղտա, անճագ պու անահտար սայէսինտէ պաղչէյէ կիրմիշ, վէ գօնաղըն սաղ ճիհէթինէ չըգարըր՝ տար վէ աղաճլըգը եօլտան կէչէրէք, կասթօնըն աչըգ գալմըշ օլան օտասընա կիրմիշ իտի, արթըգ մահալի մէգքիւրտաե կէչէն վագտալար, օդույանլարըմընզա մալիւմ օլմաղըլա թէքրարէ հաճելի կէօրմէյիղ։

Սէնթին աչըրը լօրընտան պէրի թադրիպէն տէօրթ սաաթ մուրուր իթմիշ, վէ կիւնէչ թուլու իթմէքլէ, Մայլըրըդ գօնաղընըն պյահ տիվարլարընը թէտարիճէն թէնվիր իթմէյէ պաշլամըշ իտի. գօնաղըն կէրէք տախիլինտաե, վէ կէրէք խարիճինտաե, տէրինն պիր սիւքիւթ հիւքմ իտիյօր իտի։

Իլք կիւնի վուգու պուլան ֆուրթունա, պիւսպիւթիւն թէսկին օլուպ, հավա քէսպը իթիտալ իթմիշ իսէտե, ֆագաթի տէհչէթլու պիր սօուդ իթմէյէ պաշլամըշ իտի. ինճէ պիր գալ եաղմըշ օլմաղըլա, գօնաղըն հավլիսի, պէյաղ չարսաֆա պիւրիւնմիւշ կիպի պիր մէնղարէ իպրաղ իտիյօր իտի։

Հիւքմ ֆէրմա օլան սիւքիւթ, իլք տէֆա Ժան-Մարի

–Պիօնըն օտասընտան պիր չադմադ թաչընըն վուրուլմասը սէտասըյըլա իվալ օլունուպ, տէրհալ մէրգումըն գուվկպէսի՝ նիմ ըշըգլա թէնվիր օլտու։

Պիօ, եաթաղընտան գալգըպ ալէթի թաճիլ կիյինտի, վէ տիվարըն իւղէրինէ եարըշարըրըմըշ օլան Մէրճէմ անէ թասվիրինին էօնիւնտէ տիվ չէօքիւպ, քէմալի սըտգու իմանըըլա տուա իթմէյէ պաշլատը։

Պիօ, ուզուն միւաէթ տուա իթտի. մէրգումըն սաաէ վէ մէրտանէ սըֆաթը սըտգու իման չուլէսի իլէ միւշթէյիվ օլտուղու հալտէ, տուտագլարը հարաքէթինտէն, Մայլըրըճնին էվվատլարը խամինի թէլաֆֆուզ իթմէքտէ օլտուղը անլաշըլըյօր իտի։

Պաաէհու եիւզիւնէ պիր (խաչ) չըգարմագլա տուասընը իթմամ իթտիքտէն սոնրա այաղա գալգտը, վէ պաշլամըշ օլտուղու իչի իշլէմէք իչիւն տէսթիկեահընն էօնիւնէ կէչիպ օթուրտու։

Պիօ, իլք կիւնի կասթօն հագգընտա խայըրլը խապէրլէր ալմըշ օլմաղըլա, հէման չէվգ իլէ պաշլայըպ, տէմիր թէլլէրի պիւքմէյէ պաշլամըշ իտի. ֆագաթ նակէհան բարմագլարը կէվչէմէքլէ, էլլէրի տիզի իւղէրինէ տիւչի վէրտի։

Խօշ պիր միւլահազաթ՝ պու սաաէ տիլ վէ մերտ քէօյ լիւնէն զիհնինի իշղալ իթմիշ օլմաղըլա, կէօզլէրինի ասիւմանէ գալտըրտը, վէ տուտագլարը իւղէրինտէ մէճմուանէյէթ իյտա իտէր պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնտի. ղէվալը Պիօ, կասթօնըն խէյալի իլէ քէնտու քէնտույէ սէօյլէչէրէք,

— Ֆագաթ ավաէթ իթտիյինտէ՝ քէնտիմիզի մէսրուր կէօսթէրմէմէլիյիզ... հայըր, պիլ աքիս պարիտ պիր հալ իպրաղ իթմէքլէ քէնտիսինէ «էֆէնտիմիզ, մատմազէլ Սէնթի չօգ ալլաթտընըզ... պիչարէ չօճուդ բէք չօգ մուղթաբըզպ օլտու» տէմէլիյիզ։

Պիօ, սեօղիւնի գաթէ խոուպ պիր սանիյէ գառար տիւ-
չինաիւքաէն սօնրա, պաչընը սալայարագ թէքրար քե-
լամէ աղաղ խոուպ,

— Ա՛հ եվէթ, չօգ աղլառը տէյեճէյիմ. . . վադ առա
մէղպուրէնին մուղթարըզ օլտուղունը տույտուղունառ
մահղուն օլաճագ . . . լաքին պիր տահա Տուէլլօ իթմէյէ
ճեսարէթ խաէմէյեճէք տիր – տէմի։

Պիօնըն կեօղէրինառ եչքը հասրէթ, վէ տուառագլա-
րընառ խէնառէյի մեսէրրեթ կեօրիւնիյօր խոի. մերգուս՝
ըզգաթամիզ պիր սեռայըլա,

— Ա՛հ, պերիպերըզերինի նէ գառար սեվէրըզը խոի ...
սեվկիլի չօճուգլար . . . ձէննապը Ալլահ, քէնառի լութֆու
ինայէթի իլէ պունլարը եէքտիկերինառէն այըրմառըգճա,
Մայըրբերինին ֆագըր խանէսինառ, սառառէթին պէռիտար
օլաճաղընա չիւպհէ խոիլեմէզ . . . – տէմի։

Կիւնէչ՝ թէռրիճէն Պիօնըն գուլիպէսի ճամլարընը
թէնվիլի խոիյօր խոի. Պիօ՝, չալըշմագ իսթեմէյուպ, սան-
տալէսինի պիր եառնէ լէթի վէրոի, վէ գալդըզ հավլույէ
նաղըր օլան բէննէրէրինին էօնիւնառ օթուրառու։

Պէրթանըն, մալիւմիթիզ օլան էլէմպալոշ էլ եաղըռը,
եախօա վասիյէթնամէսի, մեգքիւր բէննէրէրինին էօնիւնառ
տուրույօր խոի քի, Պիօ, անը օ կիճէ հիսէթ վէ մահղու-
նիյէթ կէօզ եաշլարըզըլա օգույուպ պիթիրմիշ, վէ թէք-
միլ իլէ ակեառ օլմուշ խոի։

Պիօ, արթըզ Պէրթանըն հէր պիր սըրրընա վադըճ
օլմուշ խոի. մերգուս հէյման մաքինավարի պիր հալ իլէ
էլինի մեղքիւր վասիյէթնամէնին իւղերինէ վաղ իթոի,
վէ կեօղէրի, մեզպուրէնին պուլունտուղու տայիրէսի բէն-
չերելերինէ աթճ օլունտու, վէ աերուռնը տիլտէն պիր ահի
սերա չեքելեբ,

— Էյվա՛հ, պու դէվալը գըզճըպաղըն ղայպ իթմիշ օ-
տուղու սառառէթինի քիմ խառէ խաէճէք տիր – տէմի։

Պիօ, սեօղիւնի գաթէ խոուպ պիր սանիյէ գառար
սուսբուս վէ պիրա հարաքէթէ տուրառուգտան սօնրա, նա-
կէհան ապիմ պիր մէյուսիյէթ իլէ եուսֆուդլարընը սըգը
վէրոի, վէ կեօղէրի հիսէթու չիտէթ չերերէրի (կայծեր)
սաչարագ,

— Ա՛հ օ սեֆիլի էլպէթառ պուլաճաղըմ, օ ալչագ
մէլունը, օ խառպիսի, քէօբէք կեպերթիրճեսինէ կեպեր-
թէճեյիմ, վէ ձէննապը Ալլահ, պու ֆիյլի գաթլի կիւնահ
առառ իթմէյեճէք տիր, չիւնքի օ խայըն, օ նէքպէթի հէ-
րիճ, պու պիչարե դըզճըպաղը ալչագճասընա էօլտուրմուշ
տիր . . . – տէմի։

Պիօ, իլք կիւնի Պէրթայը մէյուս վէ զաիճ պիր հալ-
առ կէօրմուշ օլտուղունը խաթըրըլայարագ, ապիմ պիր
վէսվեսէյէ կիրիֆթար օլտու, վագառա մառամ Ցիւչէսին
նէզտինէ կիթմէք վադթը հէնուզ թէգարրուպ իթմէմիշ
խոի խսէտէ, ֆագաթ Պիօ, էնտիչէսինառէն նաչի, իրի ա-
տըմար ալարագ հավլույի կէչտի, վէ ալէթ թառճիլ սաղ
ճիհէթին նէրտիւպանընառ եօգարը չըզմայա պաչլառը։

Կասթօնըն օառա գաբուսընը աչըգ կէօրմէքլէ չօգլուգ
թէճաիւպ իթմէտի. պիրա՝ իլք կիւնքի էնտիչէսի իչինառէ,
պէյքի գաբըլը գաբամագա ունուրթմուշ օլտուղու ղիւ-
յիւմինէ պահիպ օլտու։

Կասթօնըն օառառ ինթիզամընըզ պիր հալառէ օլուպ,
գարեօլանըն տիւրիւմլերի պօզուլմուշ, վէ ամէլէլիք էս-
վապը էօթէ պէրի տաղըլմըշ տուրույօր խոի։

Պիօ, գարեօլանըն իւղերինէ ըզգաթամիզ պիր նիկեահ
աթճ իթտիքառէն սօնրա, տիվարըն իչինառէ հաբըլմըշ օլան
տօլապը աչառ, վէ քէնտույէ մախսուս խառէմէլիք էլպի-
սէսինի չըգարըպ կեչինմէյէ պաչլառը։

Պիօ, Բանթալօնընը կեյմէք իւզրե իքէն, Սէնթին օ-
տառընառան զարիպ պիր չամաթա իչիթմէսի իլէ տուրուպ
տինլէտի, պու չամաթա, ույդուսը իչինառէ պօզուլմագառա

օլան պիր առէմին խըրլամասը սէտասընա պէնզէյօր իսի։

Մէրգումՙ պու վագասյի ֆէվգէլատէյէ թէսաճիւպ իսէրսէք հէմ կիյինիր վէ հէմառէ պօյնունը Սէնթին օտասը ճիհէթինէ ուզատարագ տինլէյօր իսի. Պիօ, միւճէրրէտ քէնտինի կանըլմըշ զանն իթտի։

Լաքին օ անտէ թէքրար, վէ չիտէթլի պիր խըրլամագ սէտասը իչիտինճէ, էլի այագը թիթրէմէյէ պաչլատը, վէ հէման սըրթընա կէչիրմէք իչուն էլինատէ թուրմուշ օլտուղու սէթրէսի եէրէ տիւշի վէրտի։

Խայըրխահ Պիօ, պէնզի սօլմուշ վէ ազիմ պիր տէհչէթէ կիրիֆթար օլտուղու հալտէ, այագլարը բարմագլարը իւզէրինէ պասարագ տըշարը չըգտը, վէ ուսուլ իլէ Սէնթին օտա գաբըսընը արալըգ իսէրէք աչտը։

Հէնուզ նիմՙ դարանըլդ իսի իսէտ, պու ճիւմլէ Պիօ, կէնճ գըզըն պէյազ եամթաղը իւզէրինատէ, պիր եապանճը առէմին, պաչ աչագա եամմըշ օլտուղունը կէօրտի։

Օգուլյանլարըմըզըն մալիւմի օլտուղու կիպի, Սէնթին եամթաղը իւզէրինատէ եամըզպ խըրլամագտա օլան չախ, Յընիզառ իսի քի, արգատաչլարընըն մուֆարէգաթընատան պէրի, սարխօշլուգ ույգուսըյըլա պիլա հարաքէթ, վէ քէնտինատէն կէչմիշ պիր հալ իլէ ույուշօր իսի։

Պիօ, տէհչէթամիզ պիր վավէյլա Սալը վէրտիքտէն սօնրա, չիմիչէքտէն վուրուլմուշճասընա պիլա հարաքէթ գալա գալտը, էլի այագը պուզ քէսիլտի, վէ հէման եէրէ գաբանմամագ իչուն, կիւճ հալ իլէ անճագ տիվարէ տայանապիլտի, եամթաղըն իւզէրինատէ սէրիլմիշ օլան հէտէֆ, ասլա պիր հարաքէթ իթմէմիշ իսի. մէրգումընը պաչը, Հօրզանընը ալընատա օլուգ, բաթըրտըրը սուրէթատէ խըրլամասընա տէվամ իսիյօր իսի։

Պու հալ իլէ պիր իչի սանիյէ կէչտիքտէն սօնրա, Իսթիյար Տիւշէնին օտա գաբուսը աչըլտը, վէ Պէրթա, չէհրէսի սօկուն, վէ էլի այագը տիթրէմէքտատէ օլտուղու հալատէ, գաբընըն էշիյի իւզէրինատէ կէօրիւնտի։

7

ԻՒԻ ՏԱՎԷԹՍԻԶ ՄԻՍՍՖԻՐԼԷՐ

Պէրթա, ժան-Մարի-Պիօնըն տէհչէթամիզ վավէյլասընը (աղաղակ) տույմուշ, վէ սէպէպինի անլամագ իչուն տըշարը չըգմըշ իսի. մէզպուրէ քէսիք պիր սէտայըլա Պիօյա,

— Նէ՞ վար – տէյու սուալ իթտի։

Պիօ ճէվապ վիրմէտի, պիչարէնին իրի վէ գուվվէթլի վիճուտի, տէհչէթըլու պիր նէօվպէթէ կիրիֆթար օլմուշ կիպի թիրթիր տիթրէյօր իսի. Պէրթա, հէյէճան իլէ սուալինի թէքրար իսէրէք,

— Նէ՞ վար Պիօ, նէ՞ օլտու . . . պու վավէյլանընը սէպէպի նէ՞ իսի – տէտի։

Պիօ, պիր զայրէթը մէյուսանէ իլէ տօղրուլտը, վէ պօզունուգ պիր սէտայըլա,

— Եա՛ Բապպիմ նէ օլույօրում . . . աճապ րիւյա՞մը կէօրիւյօրում . . . պագընըզ մատմազել պագընըզ – տէյէրէք, էլինի՝ Տընիզառընը պիհ!օտա պիր հալ իլէ եամթաղա տօղրու ուղատը վէրտի։

Պէրթա, կէօզլէրինի եամթաղա չէվիրտի, վէ պիր գաչ ատըմ օտանընը իչինէ տօղրու իլէրլէտտի։

Լաքին մէզպուրէնին թատու թագաթը քէսիլմէքլէ, անճագ Սէնթին՝ չալըշմագտա օլտուղու պիր ուֆագ մասայէ տայանապիլտի, վէ նէֆէսի քէսիլէրէք,

— Ո՛էնթ՝ եամթաղընատա տէյիլ – տէյու բէբէլէտտի։

Պիօնըն զիհնի, եալընըզ եամթագատա եամթան հէ-

րիճ իլե մէշղուլ օլմաղըլա, Սէնթին զայպուպէթինէ հէնուզ տըգդաթ իաէմէմիշ իտի։

Կիւնէշ՝ պիթթէտրիճ եիւքսէլմէքլէ օտայը թէնվիր իթմիշ, վէ Ժան-Մարի Պիօ, պիր պագըշըլա Պէրթանըն տէտիկի սէօզիւն միւտհիշ հագըգաթընը թաստիպ իտէպիլմիշ իտի։

Ֆիլհագըդա Սէնթ, եամթաղընտա պուլունմայօրլտը, վէ բէնչէրէ տաիսի աչըդ իտի . . .

Պիօնըն, օ անէ գաատար սապսարը քէսիլմիշ օլան սկյմասը, նակէհան աթէշ կիպի գըզարտը, կէօղլէրի գարարտը, վէ ինթիզամընդ աաըմլարըլա Սէնթին եամթաղընտա թէգաարրուպ իթտի։

Պիօ, Տընիզաադըն եանընտա եագլաշըպ, պիր սանիյէ գաատար մերգումըն սըյրըգճասընտա եամթըշընը սիւզգիւքտէն սօնրա, իւղերինէ տօղրու էյիլտի, վէ պիր էլի իլէ Տընիզաադըն սաչլարընտան գավրայարագ, մերգումը եօդարը գալարըմասըյըլա, Պէրթանըն այագլարը ալթընտա ֆընըլաթմասը պիր օլտու։

Տընիզաադ, պու մէմլէքէթն գայրի սաամէտէն օյանուպ սարիօշլուգտան չիչմիշ օլան կէօղլէրինի օվմաղա պաշլատը, վէ պօղունուգ սէտայըլա պիր շէյլէր մրրըլտանտը։

Սէֆիհի մերգում, բէնչէրէնին եագընընտա պուլունան Սէնթին իշ մասասընըն ալթընտա տիւշմիւշ, վէ ըշըգանընն պէտ չէհրէմինի թէնվիր իթմիշ օլմաղըլա, Պէրթանըն կէօղլէրի մերգումըն իւղերինէ աթֆ օլունտը։

Մէզպուրէ, Տընիզաադը կէօրիւր կէօրմէզ թանըտը, պաշտան այագա գաատար ութրէմ, վէ այագտա տուրաճագ մէճալի գալմատըղընտան, քէնտիսինի պիր սանտալէէ իւղերինէ աթը վէրտի, վէ իքի էլլէրի իլէ եիւղինի գաբայարագ,

— Ա՛հ քէնտիսի աիր . . . էվէթ քէնտիսի տիր . . . — տէյու բէբէլէտի։

Պիօ տախի, վարա վարա Տընիզաադը թանըմըշ իտի, չիւնքի Պէրթանընն վասիյէթնամէսինի հէնուզ օգուտուշ, վէ եագըմըշ օլան վագտաալերէ քեամիլէն աչինա օլտուղու կիպի, մուգատտէմա վ.օժիրար զօգաղընտա քէնտի օթուրտուգլարը խանէնին պիր տայիրէսինտէ, սաքին օլան ֆըգարա բէրվէր վէ սախավէթլի էտիպի տէրխաթըր իթմիշ իտի։

Պիօ, Սէնթին եամթաղը եանընտա տուրմուշ, եումր ըուգլարընը սըգմըշ, վէ հիտէթինտէն կէօղլէրինէ գան եիւրիւմիւշ օլտուղու հալտէ, պօղունուգ պիր սէտայըլա,

— Ա՛հ էվէթ օ տըր . . . պիզտաթ օ մէլուն տըր . . . բէք ալէտ պիլիրիմ — տէյու հայգըրտը։

Տընիզաա, ալըդ ալըդ Պիօնըն եիւղինէ պագտարագ,

— Նէ՞րէտէյիմ . . . պիր միւմքին քէնտիմի պուլատայօրում . . . պէն պու գուլիպէյէ ասլա կէլմէմիշիմ — տէյօր իտի. մերգում ալչագ ալչագ հէրիֆ, Պիօնըն թէհտիթամիզ սկյմասընը կէօրմէքլէ՝ ֆէնա հալտէ գօրգտու, վէ իլալէյլի մեգալ իտէրէք,

— Պուրատան նա՞տըլ տըշարը չըգմալը . . . հա՞նկը եօլտան կիմմէլի . . . — տէյու բէբէլէտի։

Պիօ, աճը աճը կիւլիւմսիյէրէք Տընիզաատա տօղրու իլերլէտի, վէ այագըյըլա մերգումը բէբէլէյէրէք,

— Մէզպուրէ նէ՞րէտէ տիր — տէտի։

Տընիզաա. — Փիմի՞ իչիւն տէյօրսունուզ։

Պիօ. — (Տիշլերինի կըճըրատաթարագ) մատմազել Սէնթ իչիւն տէյօրում. . . չաբուգ սէօյլէ մէլուն, եօխսա չիմոի կէպէրթէճէյիմ սէնի։

Տընիզաա. — Պէն մէզպուրեյի թանըմամ։

Պէրթա, տիւշմիւշ օլտուղու սանտալէէնին իւղերինտէն, պայըզն նիկեահըյըլա կեահ պէկեահ Տընիզաատա պադըյօր իտի։

Մէզպուրէ, Տընիզաադըն եիւղինի հեր կէօրիւշինտէ,

ազիմ պիր նէֆրէթ լէյ թիթրէյօր իտի, ֆագաթ պու ճիւմլէ, մէրգումա պագմադաան քէնտիսինի մէն իտէմէյօր իտի. Տընիզաաբ նէֆրէթամիզ սիյմասը, Պէրթանըն էօմրինի քիւթահ իտէյօր իտի։

Պէրթա, պիր գաչ սանիյէ գատար թարիֆի զայրի գապիլ պիր ըզթըրապ իչինտէ գալտըգտան սօնրա, պաչը կէօյսիւնէ տօղրու ասըլտը, կէօղլէրի գարանտը, վէ սանտալէնին իւզէրինտէն գայարագ եէրէ տէվրիվի վէրտի. պիչարէ գըզճըազ պայըլմըշ իտի։

Մէզպուրէնին կիյտիյի պէյագ ֆիտթանըն էթէյի, Տընիզաաբն մուրատար վէ քիրլի էավապընա տօգունտուղունտան, մէլուն հէրիֆ սըյրըգճասընա կիւլտի, վէ ալըգ պիր սիյմա լէյ Պէրթայէ պագարագ, քէնտու քէնտույէ,

— Պու պէնիմ Թանըտըղըմ դարըլարտան պիրինէ պէնզէյօր... ֆագաթ օնուն պէնզի պու գատար սօղկուն տէյիլ իտի – տէտի։

Սրթըզ Պիօնըն հիտէթի, տէրէճէ յի նիհայէյէ վասըլ օլմուշ իտի, մէրգում տիզ տիզ Պէրթանըն իւզէրինէ պագտըգտան սօնրա, մէզպուրէնին հագդընտա հրաս իտէկէլտիյի օ հիւրմէթը տայիմէտէն Թահրիդ օլունարագ, Տընիզաաբ՝ Պէրթանըն կանընտան պէրիյէ չէքտիքտէն սօնրա, սաչլարընտան գավրաար, վէ մէրգում խիթապէն,

— Պէնի տինլէ, էկէր սէնի չուրաճըգտա քէօրէք կիպի կէպէրթմէմի իսթէմէզսէն, մէզպուրէյի նէրէյէ կէօթիւրտիւքլէրինի սէօյլէմէլիսին... չարըգ սէօյլէ չարըգ... կէօրիւյօրսուն ա հիտէթիմի զապթ իտէմէյօրում... – տէտիկինտէ, Տընիզաաբ բէբէլէյէրէք,

— Ձանըմը աճըտը յօրսունուզ... պաչըմ ազըըյօր..... – տէտի։

Պիօ, մէրգումըն սաչլարընը պըրտագըպ կէրույէ իթի վէրտի, վէ հիտէթլէ այագլարընը եէրէ վուրարագ,

— Սէօյլէ՛, չարըգ սէօյլէ... նէ՞րտե տիր... եօխսա

չիմտի գաֆանը էղէճէյիմ – տէտի։ Պիր եանտան գօրգու, վէ տիկէր եանտան սարխօշլուգ, Տընիզաաբ՝ քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալէ գօյտուգլարընտան, քէմալի տէհչէթինտէն նաչի թիր թիր թիտրէյուշ, ճէվապ վէրէմէյօր ըտը։

Պիօ, քէնտիսինի զապթ իտէմէզ պիր հալէ կէլմէքլէ, հէմտան մէրգումը այագլարը ալթընտա էղմէմէք իչուն, եանընտան թէպաուա՛(հեռանալ) իթտի, վէ իրի ատըմ լար իլէ օտանըն տէրունինի տօլաչմայա պաչլատը։

Պէրթա, պայդըն օլտուղու. հալտէ օտանըն տէօչէմէսի իւզէրինէ սէրիլմիշ եաթը յօր ըտը։

Պիօ, հէմտան պիր էօլու հալինի քէսպ իթմիշ օլան պիչարէ Պէրթանըն իւզէրինէ, միւթէէսսիրանէ պիր նիկեահ աթթ իթտի. օ անտէ թարիֆի միւնքիւնսիզ պիր աճը, վէ տէհչէթամիզ պիր քէտէր, պու մէրտ քէօյլիւնիւն հիտէթինի թատիլ իթմիշ օլմադըլա, տէրհալ Տընիզաաբն եանընա կէլտի, վէ եանըգ պիր սէտայըլա Պէրթայը կէօսթէրէրէք,

— Իչթէ կէօրիւյօրսունա, պու ղէվալլը գըզճըազը էօլտիւրտին... պարի օ պիրինի... օ պիրինի օլսուն պիղէ իտատ իլլէ... վէ պէն սանա քէտամիլէն աֆֆ իտէճէյիմ – տէտի։

Տընիզաաբ, պիօյա ճէվապ վէրէճէք եէրտէ, նիմ պիր թէպէսսիմ լէյ Պէրթայէ պագտը, վէ բէբէլէյէրէք քէնտու քէնտույէ,

— Էվէ՛թ էվէ՛թ, պունը պիր եէրտէ կէօրմիչիմ ամմա... նէրէյտէ օլտուղու իտաթրըմա կէլմէյօր... ֆագաթ պու ճիւմլէ, մէզպուրէ աչինալէրիմտէն պիրի տիր – տէտի։

Պէրթա, խաֆիֆ սուրէթտէ պիր հարաքէթ իթտի, վէ Պիօ իսէ՝ պօղունուգ սէտայըլա Տընիզաաբա խիթապէն,

— Ճէվապ վէր – տէյու հայդըրտը։

Տընիզառ, Պիօյա ճէվապ վէրմէյէրէք քէնաի սէօվնէնէ տէվամ իտուպ,

— Եալընըզ չուրասը վար քի, անըն պէնզի պուընըն կիպի սոկուն տէյիլ իտի . . . պուընը բէք ալէա պիլէրիմ – տէտի։

Պէրթա, տէրուննի տիլտէն պիր ահ չէքտի, վէ Պիո իտէ, մէղպուրէննին հալի բիւր մէլալինի կէօրմէքլէ, թէքրար հիտէթինտէն աթէշ քէսիլէրէք Տընիզառա,

— Ճէվապ վէր տէյօրում սանա – տէյու, ավազ ավազ պաղըրսը։

Տընիզառ, պըյրըգ պըյրըգ կիւլէրէք օտանըն տէօշէմէսի իւղէրինէ Հուվարլանը վէրտի։

Պիո, գուտուրմուշ գալըան կիպի մըրըլտայըպ տիշլէրինի կը ճըրտաթարագ՝ Տընիզառըն իւսթիւնէ գօչտու. պիր էլի իլէ սաչլարընտան գավրատը, վէ տիկէր էլի իլէ տախի գարնընտան թուրթարագ, վագթըյըլա սաքին օլտուղլարը Վալուա զօգաղընտաքի ֆագըր օտանըն տէբուննինտէ, մամէլէճի Բօլիպոն իրի քէօբէյինէ Հաբտըղը կիպի, Տընիզառը Հէրտէն գալըրըտը, հայլազը մէրգումմուսալլադտա սալլանարագ, աճը աճը ֆէրհատ իտիյօր իտի. Պիո իտէ, հիտէթինտէն չըլտըրմըշճասընա հայդըրտը, վէ թէքմիլ գուվվէթի իլէ Տընիզառը թուրթմուշ օտտուղու հալտէ, աչըգ գալմըշ օլան բէնչէրէյէ տօղրու իւլէրէտի.

Պէրթա, պու ադիմ կիւբիւլթիւտէն օյանարագ, ղայէթ խաֆիֆ վէ քէսիք պիր սէտայըլա Պիօյա խիթապէն,

— Քէրեմ իտինիզ . . . մէրհամէթ իտինիզ, ճանընտա գըյմայընըզ . . . – տէտի իտէտէ, Պիո, մէղպուրէննին սէսինի իչիթմէյօր իտի։

Հիտէթ վէ մէյուսլիկէթ, պու մէրտ վէ սաղըգ ատէմին գուլագլարընը սաղըրլաթմըշ, վէ կէօղլէրինի գարպարթմըշ օլմաղըլա՝ արթըգ կէօզիւնէ հիչ պիր շեյ կէօրմէյօր իտի. Պիո, պու հալ իլէ ալէթ թաճիլ բէնչէրէյէ թէգարրուպ իթտի, վէ խէվֆու ատէհչէթինտէն հէման եարը էօլիւ հալինտէ օլան Տընիզառը, քէնաի պաչը հիզասընա գատար եիւքսէլթէրէք, խըշմըլա զօգաղըն օրթասընա ֆըրլատը վէրտի։

Տընիզառ, ատէթա պիր գընա չուվալը կիպի պիլա հարաքէթ գալտըրըմին իւղէրինէ տիւշտի. Պիո, իթմիշ օլտուղու պու գըյադըզա նէհատէթ կէթիրմէյէ; վէ վիճտան պիհուշտուրտուզը հըրա իթմէյէ վագըթ պուլամատը, չինքի Տընիզառ այագա գալմըշ, վէ իբի եանընա սալլանարագ, եանընտաքի զօգաղըն քէօչէհինի տէօնիւպ, կէօզտէն նիհան օլմուշ իտի։

Պիո, պու հալէ թէճաճիւպ իտէթէք չաչա գալտը. Տընիզառ, զօգադտա եաղմըշ օլան դարըն իւղէրինէ տիւշմէքլէ, վիճուտինին գալըպը կէօրիւնէյօր ըտը. մէրգում, հիչ պիր ազատը ինճինմէյէրէք ֆիրար իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի։

Պիո, պիր սանիյէ սօնրա քէնտիսինի պուլարագ իթտիյինէ նատիմ օլտու. չինքի Տընիզառը զօգաղա աթմագլա, Սէնթին պուլունտուղու մահալի անլամագ վատէթասընը, քէնտի էլի իլէ մահվ իթմիշ օլտուղունը տէրք իթտիյինտէն, ալէթ թաճիլ զօգաղա ֆըրլանարագ՝ Տընիզառը արամայա պաշլատը։

Ֆիլհագըգա, Տընիզառըն վատէթասը յըլա Սէնթին պուլունաճաղը մէլհուղ իտի. չինքի հայլազը մէրգումը, սարհօշլուղընտան այըլտըղընտա խիթիճվապ իթմէք, վէ ճէպրէն աէօյլէթմէք, վէ պու սուրէթլէ Սէնթին պուլունտուղու մահալի անլամագ՝ իհթիմալտէն պահտ տէյիլ իտի, ֆագաթ Տընիզառըն գայդուպէթի իլէ, պու սօն վէ պիրիճիք իւմիւտ մահվ օլմուշ իտի։

Իչթէ Պիո, եալընըզ պու միւլահազա իլէ ալէթ թաճիլ զօգաղա ֆըրլանմըշ, վէ քէնտի սէրի ատըմլարընտա

կուվչեներեք, սարխոշ Տընիզառըն արգասընաան հեթիչէ պիչէճէ յինի լումիւա իթմիշ էտի։

Պիօ, չիթապլէ նէրտիւպանտէն էնտէք լուզրէ խբէն, Պէրթա, կիւճ հալ իլէ բէնչէրէյէ հանաչըպ, եարը պէ-լինէ գատար տըշարը տարլարագ զօգաղը կէօզտէն կէչիր-մէյէ պաչլատը, մէզպուրե, գալարըրմըն իւզերինաե, միւճէրրէտ Տընիզառըն նաչէյի մէքրուհէսինի (զղուելի գիակը) կէօրէճէք զանն իտիյօր էտի, ֆագաթ գալարըր-մըն իւզերինաէն, քէմալի չիթապլա գօչմագատա օլան ժան-Մարի-Պիօտան մատէ՝ քիմնէյի կէօրէմէտի։

Պէրթա, քէմալի թէաճիւպ վէ էնտիչէ իլէ զօգաղա պագմագատա իքէն, հանընտաքի օտատան իհթիյար Տիւ-չէսին սէտասը իչիտիլտի քի, մէզպուրե,

— Մատմա՛զել տը Մայլըրրե, նէ՞րէտէսինիզ, նէ՞ սէպէպլէ հանըմտա պուլունմայօրսունուզ – տէյօր ըտը։

Նատըլ քի տէտիք Պէրթա, եարը պէլինէ գատար զո-գաղա տարըմըշ օլտուղունատան, նինէսինին սէսինի իչիտե-մէտի, հաթտա օ տէրէճէ տալմըշ իտի քի, օ անտէ կատ-թօնըն օտասընատան իչիտիլէն զարիպ պիր չամաթայը տա-խի տուլատատը։

Թամ պու էտնատէ, Պիօնըն մուֆարէգաթընատան ատն-րա գաբանմըշ օլան մէզքիւր օտանըն գաբըտը ուտուլ իլէ աչըլատը։

Գաբընըն էշխի իւզերինաե, վէ հէմտան եէր իլէ պէ-րատէը օլարագ՝ վիճուտի կէօրիւնմէյէն պիր գաֆա կէօ-րիւնատի. մէզքիւր գաֆա, պիւտպիւթիւն տագ օլուպ՝ ան-ճագ թէբէսինատե չէլենէկ կիպի պիր տէմէթ պէյագ տաչ տիքիլմիշ էտի։

Պու տատէմին անլը, հանագլարը, վէ պօյնու գըրմըզը պագըր բէնկինատե օլուպ, ուղուն վէ պէյագ քիրպիքլերի ալթընատան պայղըն պիր նիկահ կէօրիւնիյօր էտի. պու նիկահ, կահ պէ կահ պիր սուրէթը նատհատանիտե

բարլայըպ միչթէչիլ օլույօր էտի. հինատ, պու նիկեահը կէօրտիւլիւնատ, միճէրրէտ վահչի պիր ճանվէրրին տէհ-չէթամիզ պագըշընը զանն իտէճէք էտի։

Մէզքիւր հարիք իւլ տատ վէ ղարիպ պաչըն արգա-սընատա, զայէթ զահիք վէ ուղուն պիր ճիհատ կէօրիւնատի քի, ուտուլ իլէ հէմտան եիւղիւն գօյու սիւրիւճէնէրեք, աչըգ գաբըշըլա տիվաբըն արատընատա եուվարլանը վէրտի։

Պու իհթիյար տատէմ (Հէրքիւլ) կիպի ուղուն պօյլու, վէ քէմիքլի էտի. մէրգուտ, մըսթըր Ուիլերմընըն իսթիճար իթմիշ օլտուղու տայիրէնին պիր գըսմընատա սաքին օլան, վէ կահ պէ կահ վէլվելելեր գօրատան օ տիվանէ էտի քի, օթտան մատուլ պիր եաթագըն իւզերինատե եաթըպտա թիւթիւն իչտիյինի, վէ միւթէմատիյէն պիր ահէնկ իւզրե պէսթէ թէրէննիւմ իթմտիյինի կէօրտիւք. պու արա իհ-թիյար Տիւչէս,

— Մատմազել տը Մայլըրրե, նէ՞րէտէսինիզ, չօգատան պէրի օյանմըշըմ. . . կել եարտըմ էթմ քի գօյթուղումըն իւզերինատե օթուրայըմ. . . – տէյօր էտի։

Մէզպուրենին սէտասը Սէնթին օտասընատան իչիտի-լեմէյէճէյի թատլույի էտի. չիւնքի պու սէս, գալըն բէրտե-լէր իլէ գաբալը օլան գարեօլանըն տէրունինատէն կելիյօր էտի։

Պէրթա, էլան բէնչէրէտէն աչագը ատըլմըշ օլտուղու հալտե զօգաղա պագըշյօր էտի։

Տէօչէմէնին իւզերինատէն եիւղին գօյու սիւրիւնէ սիւ-րիւնէ իլէրիլիյէն մէրգուտ իհթիյար տատէմ, մաշուչէ Տիւ-չէսին մէճհուլ սէտասընը իչիթմէքլէ տուրտու, վէ լայը-գըյըլա տինլէմէք իչիւն պաչընը եօգարը գալտըրտը։

Մէրգումըն վագիյէթի, Գօրէօ նամ բէսատըն չըգ-տըգը թատավիրլերատ կէօրիւնէն ուլու օրմանլար տէրուննի-տե, քէմալի իհթիրագ իլէ էթրաֆը տինլէմէքտե օլան վահ-չիլերին հալինե պէնգէյօր էտի։

Օ անտե՝ զարհպ պիր հըսսըն թեեսիրի իլե իհթիյա-
րըն կեօղլերի, քենաի պեյազ քիրբիքլերի ալթընտա բար-
լասը, վե Սենթին օտասը տերունինե ադիճ օլունտու։

Իհթիյար, Պերթայը կեօրտիւիւնտե, տուտագլարը
նիմ պիր թեպեսիւմ իլե աչըլսը, վե ազզը իչինտե իբի
սըրա պեյազ տիլլեր կեօրիւնտի։

Մերգում, Տիւչեսին օտասընա կիթմեք իւզրե իքեն,
նակեհան եօլունը տեյիչսիւրտի, վե միթաաը իւզրե եիւզ
իւսթիւ սիւրիւնեըրեք, Պերթայա ատըրու կիթմեյե պաշ-
լասը։

Շախսը մերգումըն ուզուն վե գերմըզը վիճուտինին՝
երլանքեարի գերվերընթըսընը կեօրեն հեր ատեմ, ադիմ
պիր տեհլիթե կիրիֆթար օլաճադտը. մերգումըն չուլե
ֆեչան (լուսացայտ) կեօղլերի, պադերձերըա չիքեարընը
թեսիիր խաուպտա, պօղմադ իսթեյեն վահչի ճանվեր կի-
պի, պիչարե Պերթանըն իւղերինե ադիճ օլունմուշ իտի։

Ինանտ, պու ատեմին կեօղիւնին պեպեքլերինտե, մի-
ճերրեա եօլտիւրմեք վե պօղմադ ճիննեթի մեվճուա պու-
լունտուղունը քեչի իտեճեք իտի։

Մերգում, ապա պիր չամնթա իթմեքսիզին, սիւրիւ-
նե սիւրինե Պերթայա թեգարրուպ իտերեք, մեզպուրե-
նին արգասընտա տիքիլի վերտի, վե հեմեն պիչարե դըզ-
ճըպըզըն ինճեճիք պօյնունը սըղ մադ ալղույի չեոիտի իլե,
դօլարընը ըչի իթտի։

Պու արա իհթիյար Տիւչեսին հիտեթ ամիզ սետասը ի-
չիտիլտի քի,

— Մա՛ամադեչ սը Մայերբրե; սեսիմի իչիթմեյօրմու-
սընըզ – տեյու հայդերըըյօր իտի։

Իհթիյար պու սեսի իչիթտիյինտե, սիյմասընտա կեօ-
րինեն օ բեչենկբեարի կիւրիւշ մահվ օլտու, չուչետար
կեօղլերի գալարարը, վե Պերթայը պօղմադ նիյեթը վահ-

չիյանեսի իլե եօգարը գալերմըշ օլտուղու գօլարը, իբի
հանընա ատըրու սարգըլա գալտը . . .

Պերթա, պու սուրեթլե՝ կերեք էօմրիւնի թեհլիքեյե
իլգա իտեն տեհլիթլիւ թեսաուիւֆի, վե կերեք տիկեր պիր
թեսաուիւֆիւն սեպեպի իլե, մուհադաթ պիր էօլիւմեն
դուրթուլմուշ օլտուղունա ասլա վազգիֆ օլամաը։

Մեզպուրե, հիչ պիր չեյտեն խապերի օլմագընըզը,
Ֆիլիթիւս-Սենթ-Գաթերին զօգաղընըն քեօչեսինի՝ գօչա-
րաթ տեօնմեքտե օլան, Ժան-Մարի-Պիոնըն ավտեթինի
կեօղլեյօր իտի։

Պու էսնատե, իհթիյարըն ճամ կիպի կեօղլերի, Տիւ-
չեսին՝ գաբուսը այզդ գալմըշ օլան օտասը տերունինե
ադիճ օլունտու . . .

Մերգում, նակեհան մութի պիր հալ քեսպ իթմեքլե
իբի էլլերինի տեօչեմենին իւզերինե վազ իտուպ, ասլա
պիր սես սետա չզգարմագընըզը թեքրար եիւզ իսթիւ
սիւրիւնմեյե պաշլասը։

Օ էսնատե Պերթա, նինեսի մատամ Տիւչեսին օտա-
սընա կիթմեք իւզրե օլտուղու կիպի, իհթիյարըն տազ գա-
ֆասը տախի էշիքտեն կեչերեք տուրտու, վե մեսրուրի-
յեթ իլե տիվարը թեղերին իտեն իբեքտեն մամուլ էսկի
հալըլարը թեմաչա իթմեյե պաշլասը։

Իհթիյարըն պուրուշուգ սիյմասը, չօճուգ կիպի սատե
տիլանե պիր թեհաճիպ ըղհար իտիյօր ըտը։

Մերգում, օտանըն տերունինտեքի էշեյը կեօրմեք
արզուսըյըլա տեօրթ այագը հայվանլար կիպի, պիր գաչ
տեֆա քենաի իւղերինե տեօնի վերտի, վե էլլերի իլե եեր-
տեքի իբեքլի հալըյը եօխշամագլա ըղհարը մահզուզիյեթ
իտիյօր իտի,

Պու արալըդ իհթիյար Տիւչես, թեքրար ադիմ պիր
հիտեթ իլե,

— Մա՛ամաղէլ տը Մայլբբրե . . . նէ՞բէաէսինիզ . . . սէսիմի իչի՞թմէյօրմուսընըզ – տէյու հայդըրտը :

Իհթիյար, Տիւշէսին սէտասընը պէօյլէ թա հագընաան իչինթինինաէ, պաշտան այագա գատար թիւարէտի ; վէ կէօղլէրի, Տիւշէսին գալըն բէրտեէրը իլէ մէսթուր օլան գարեօլասը իւղէրինէ ամֆի օլունտու :

Պաաէհու չէնէսինի հալընըն իւղէրինէ վազ իհմէքլէ, սէսինի իչինթինի չահասը, քէնահ նազարընտան սէմր ի-սէն մանիյէ տօղրու կիպի կիպի, ֆագաթ տըդ-դաթ իլէ պագմայա պաշլատը :

Պու էսնատէ, գարեօլանըն տէրունինտէն խաֆիֆ պիր շամաթա իչիտիլտի, կէօրիւնիւը քի Տիւշէս, թօրնու Պէրթայը չըզըրա չըզըրա հօրուլտուղ օլտուդունատան, չար նա-չար քէնահ քէնտինէ կիյինմէյէ ճահա իսիյօր իտի :

Իհթիյար, տըդ-գաթլա պու շամաթայէ գուլագ վէ-րէրէք, գարեօլանըն բէրտեէրինին այըլմասընա պէքլէյօր իտի, ֆագաթ բէրտեէրը պիլա հարաքէթ տուրտուդ-ընատան, մէրդումՙ թէքրար սիւրիւնէ սիւրիւնէ գարեօ-լայա տօղրու իլէրլէտի, վէ Տիւշէսին գարեօլասընատան պիր դաչ ատըմ ուդագտա պուլունան Պէրթանըն հաթաղը հանընա կէլտիյինտէ, տուրուպ տինլէմէյէ հազըրլանտը :

Գարեօլանըն տէրունինտէն, իրէքլի պիր էլտիսէնին խըշըլթըտը իչիտիլտի, չինքի Տիւշէս, պէյհուտէ հէրտէ թիթրէք էլէրի իլէ Ֆիլթանընըն տիւյմէլէրինի իլիկլէմէյէ չալըշըր, պիր հանատան տահի, հիտէթլէնէրէք՝ Պէրթա-նըն վազիֆէսինտէ գուսուր իհթիյի իչիւն պիր շէյլէր մը-րըտտայօր ըտը. մէզպուրէ, թա հիյնի սէպատէթինտէն պէ-րի հալընըզ քէնահ չահասընը տիւչինմիւշ, վէ տիկէլէլէրի իչիւն ապա վազիֆէ իհմէմիշ իտի :

Տիւշէսին իչթիքթաալէրի սէտասը, մէրդումՙ հարիդ իւլատէ (տաթօրինակ) իհթիյարընը գուլաղընա վասըտ օ-լուպ, սիյմասը ազիմՙ պիր մէրտագ իյմա իսիյօր իտի :

Մէրդումՙ, բէրտեէրին ատասընատան գարեօլանըն տէ-րունինէ պագմագ իսթէտի, ֆագաթ բէրտեէրը իհթիմամը ը տուրէթմատ եէքտիկէրէ պիթիչտիրիլմիշ օլմաղըտա՝ գա-բանըտգտա հիչ պիր շէյ կէօրէմէտի :

Շուրասը թէտաճիւպէ չայան տըր քի, մէրդումՙ ճա-պանի ատէմՙ միւպարէքա օլտուդու ճինինէթին էսէրինատէն թէչվիգ օլունատագ, պիր հարաքէտըը նակէհանի իլէ իբի իւչ տէֆա գարեօլանըն բէրտեէրինի աչմագ իսթէտի ի-սէտէ, պիր միւմքին ճէտատրէթ խտէմէյուպ, հէր տէֆա-սընատա գօլտարը իբի ճանընա տօղրու ատըտը գալտը. իչտա-հը միւմքինտիպ պիր խֆֆու տէհչէթ, անը հարաքէթինա-տէն մէն իսիյօր իտի :

Շախտը մէրդումՙ, ատն տէրէճէ միւթէէսսիր պիր հալ իլէ, անլընը գարեօլանըն բէրտեէրինի տայաթմիչ օլտու-ղու հալտէ, միւթէմմատի տինլէյօր իտի :

Պու ատա իհթիյար Տիւշէս, նատըտտա ֆիլթանընը ի-լիկլէմիչ, վէ էլտիսէնինի տիւզէլթմիչ օլմաղըտա, գարեօ-լանըն գալըն բէրտեէրինի, պուրուշմուշ վէ գուրուտմուշ էլլէրի իլէ հօգատը գալտըրտը վէրտի, վէ հէմտան մէրդումՙ հապանի իհթիյար իլէ քէնահի, գարշը պէ գարշը պու-լունտուրար :

Մէրդումանա օ տէրէճէ պիրի պիրտէրինի հագըն պու-լունտույօրտար իսիւի, տիվանէ իհթիյարըն աթէչնագ նէֆէ-սի, Տիւշէսին լինճիմատա իթմիչ (սառուցեալ) օլան անլընը հագըտյօր իտի :

Տիւշէս, պիր սանիյէ գատար միւթէհայիրէն մէճնու-նը մէրդումընը քէհկին, վէ աթէչնագ նիկահը թէէսիրի ալ-թընատա գալտը իսէտէ, ֆագաթ ատա պիր գօրգու ըզհտը իթմէտի. մէզպուրէ, թա եիւրէքլի պիր գարը օլմաղըտա, միւտէթը էօմրինտէ նէ գօրգու, վէ նէտէ մէրհամէթ հըտա իթմիչ իտի. նիհայէթ իւ էմր Տիւշէս, սէսինի եիւ-սէթմէքսիզին քէլամէ ազազ իսէրէք :

— Ժան-Մարի, շու հէրիֆէ սաաադա վէրինաէ աէֆ օլուպ կիթսին – տէտի։

Ֆագաթի նասըլըի պիլիրիվ, Ժան-Մարի օրատա հաղըր օլմաըղընաան, մէղպուրէնին էմրինէ ճեվապ վէրէմէտի։

Իհթիյար, Տիւշէսի կէօրտիւյինաէ, սկյմաըղնաա մէճհուլ պիր հըսսըն ալամէթը ղարիպէսի նադշ օլունաու. մէրգումըն գիհնի գարըշմըշ, վէ զանն իտէրսին քի, ադիմ պիր թէհայեիւր իչինաէ գալմըշ իտի . . .

Մէրգում, խաթրընա խուրթուր իտէն, վէ պէյնի էթրաֆընաա տօլանմագտա օլան պիր թէֆէնգ քիւրաթը ղարիպէյի զապթ իտէպիլմէք իչին, պիր տուրէթը մէյտանէտէ՝ թէր իլէ միւչմմա օլան անլընը, թիթրէք էլլէրի իլէ պիր գաչ տէֆա սըգտը։

Իհթիյարըն ֆիքրի, նակէհան մէճհուլ վէ ղարիպ պիր չուլ իլէ միւնէվվէր օլարագ, միւպթէլա օլտուղու ճինէնէթէ (յիմարութիւն) թէքմիլ գուվվէթի իլէ գարշը գօյօր ըտը, ֆագաթ պու ճիւմլէ, տիվանէլիք մէրգումըն գիհնինի գարըշտըրըպ բէրիչան իտիյօր իտի։

Մէրգում, պիր սանիյէ պիլէ կէօղլէրինի Ցիւշէսին սկյմաըղնաան այըրմայուպ, զանն իտէրսին քի՝ մէղպուրէնին էհւղինաէ օլան պուրուշուգլարը պիրեր պիրեր սայմագ իտիյօր իտի։

Ֆագաթ Ցիւշէս, պիր թըլըսըմ՝ վէ եախօա պիր սիհիր գուվվէթինէ կիւվէնմիշ կիպի, պու մէմուրին զայրի հէճճիւմտէն ասլա ֆուրթուր իթմէյէրէք, քէմալի քիպրու զուրուր իլէ օթուրույօր իտի. մէղպուրէ պու հալ իլէ պիր սանիյէ գատար սիւքիւթ իթմիյքտէն սօնրա, պիլա բէրվա թէքրար քէլամէ ազագ իտուպ, վէ սէսինի եիւքսէլթմէքսիղին։

— Ժան-Մարի, շու հէրիֆէ սաաադա վէրինաէ գաբըտան տըշարը ալթըն – տէտի։

Իհթիյար, էլլէրինի պիրի պիրինէ գավուշտուրարագ կէօյսիւ իւղէրինէ վազ իթտի։

Օ անտէ մէրգումըն ագլու ֆիքրի, գիհնինտէ ուչմագտա օլան հիւվնէնիկիղ պիր խաթըրէյէ միւնհասըր օլուպ, անը խաթրընա կէթիրմէք իչին մուղթարըպ օլուր, վէ տիվանէլէրէ մախսուս օլան պօղունուդ պիր սէտայըլա քէնտի քէնտինէ,

— Օնտան պէրի օ գատար ուղուն վագըթ կէչտիքի՝ պիր տիւրլի . . . – տէյու ֆըսըլտատըգտան սօնրա, պարիտա վէ միւթէքէպպիրանէ պիր թտավր իլէ տօղրուլարագ,

— Օկիւահ պէօյիւք պիր ամիր տիր, Օկիւահ պիր բէյիսի քէպիր տիր – տէտի։

Օ տագըգտատ հավլիտէն քէմալի չիթտպալա կէչիպ տէօնմէքտէ օլան ատէմիէրին այագլարը բաթըրտըսը, վէ հէքտիկէրինի սէսլէյէն,

— Օկի՛ւահ Օկի՛ւահ – տէյու հայդըրըշլար իչտիրլտի։

Իհթիյար, պու սէսլէրի իչիթտիչինտէ, նակէհան պէլինի իչի դաթտ իտուպ տիվ իւղէրինէ կէլտի, վէ սկյմասընաա չիւպհէ իլէ էմնիյէթսիզլիք իմարէտի նադշ օլունտու։

Մէրգում, թէմքինլի պիր հալ իլէ կիղլէնէճէք պիր մահալ, վէ եախօա ֆիրար իտէպիլմէք իչին պիր գարը արայօր կիպի, օտանըն տէօրթ եանընը թէճճասիւս իտիյօր իտի։

Ցըշարըտա, տըգգաթլա պիր չէյ արանըլտըղը հալտէ թէչէպպիւս օլունա կէլէն հալէր, եէքտիկէրինի սէստէ թէչէպպիւս օլունա կէլէն հալէր, եէքտիկէրինի սէսլէյէն սէտալեր, վէ պիրի պիրինէ խըթթապ օլունան սուալ ճէվապ սէտալերի, կեահ եագընաան վէ կեահտաա ուզագտան իչիտիլիյօր իտի։

Պու վէլվէլէյի նակեահանի (յանկարծական աղմուկ) իհթիյարըն գիհնինի պիւսպիւթիւն գարըշարըտ. մէրգում, եվվէլա տըշարըտա կիւզար իտէն վագտաալերէ,

մուղմարըպ պիր հալ իլէ տըգդամի իթտիքաէն սօնրա, հարաքէթաէն արի ճամ կիպի կէօղէրի, թէքրար Տիւշէսին իւզէրինէ աթթի օլունմուշ իտի։

Տիւշէսին սկյմասը, պիր արա իհթիյարըն գալպինաէ եէր թուլթուպտա, միւաէթը մէտիտէաէն պէրու էսէրի գալմամըշ օլան պիր խաթըրէյի՝ թէքրար օյանտըրմըշ իտի խէտէ, ֆագաթ պու խաթըրէննին թէէսիրի աէրհալ զայիլ օլմուշ իտի. մէրգում արթըդ Տիւշէսի խաթըրլայամայօր իտի։

Տըշարըտան իչիտիլէն գարըշըդ սէյլէրին իչինաէն, մըսթըը Ուիլէըմսըն աղըր վէ ամիր սէտասը իչիտիլտի, մէրգում,

— Օկի՛ւահ – տէյու պաղըրըյօր իտի։

Իհթիյար պու սէսի իչիթտիյինաէ, չիմչէքաէն վուրուլմուշ կիպի տիղ իւսթիւ եէրէ գաբանտը, վէ մուէթի պիր հալ իլէ խալընըն իւզէրինաէ եիւղին գօյու եաթտըրագ, պիր գաչ տէֆա վասֆ իթտիյիմիդ օլ պիր ահէնկ իւզրէ օգուտուղը պէսթէյի թէրէննիւմ իթմէյէ պաշլատը։

Մատամ Տիւշէս, կիւճ հալ իլէ գարեօլասընտան էնտի, վէ թիթրէյ աատըմարըլա եիւրիւյիւպ, գօլթուդ ատտալէսի իւզէրինէ օթուրը վէրտի։

Տիւշէս, թա կէօղէրի էօնիւնաէ՝ հէրքիւլ կիպի ուզուն պօյու, վէ եարը չըպլագ օլան մէղքիւր տիլանէ իհթիյարը թէքրար կէօրտիւ խէտէ, սկյմասը՝ ասլա պիր տէհչէթի խմարէսի իպրաղ իթմէտիքտաէն մատէ, համատա մէրգումը՝ իլք տէֆա կէօրտիւլինաէ, ըղհար իթտիյի թէաճիւպին էսէրի պիլէ՝ եիւղիւնաէն զայիլ օլմուշ իտի։

Մէղպուրէ, կէօյա հիչ պիր շէյ օլմամըշ կիպի ֆուրթուրատուղ պիր հալ իլէ ֆիսթանըն ճէպինի գարըշըրտը, վէ մալիւմիմիդ օլան ալթունտան մատուղ էնֆիյէ դուքը-

սընը չըգարտըգտան սօնրա, եավաշ վէ պարիտ պիր սէտայըլա իւչիւնճի տէֆա օլարագ,

— Ժան-Մարի, շու հէրիֆէ սատագա վէրինաէ գաբըտան տըշարը աթըն – տէյու էմր իթտիքտաէն սօնրա, էլինաէ թուլթմուշ օլտուղու գաբաղը աչըդ գուլթուտան, դուրումուշ բարմագլարը յըլա պիր մըգտար էնֆիյէ ալըպ պուրնունա չէքի վէրտի։

Իհթիյարըն սկյմասընտա, նակէհան պիր թէպէտիւլաթը ֆէվգէլատէ զահիր օլտու. պէօյիւմիւշ վէ գան չընաղընա տէօնմուշ օլան կէօղէրի, գուլթունըն իւզէրինէ աթթի օլունտու, վէ տիպ իւսթի կէլէրէք՝ հէման իւչէրույէ աթըլաճագ կիպի թէթիդ պիր վազիյէթի քէսպ իթտի։

Մէրգում, թէրէննիւմ իթտիյի պէսթէյի գաթ իթտի, վէ տուտագլարը սընըը թահրիդի իլէ հարաքէթէ կէլիպ, պիր չէյլէր տէօյլէյօր իտի խէտէ, ֆագաթ տէօի իչիտիլմէյօր իտի։

Մանատար պիր գուվվէթին թէէսիրի իլէ, իհթիյարըն արզույի մէճնունանէսի, եալընըզ պիր մատատէյէ հատը օլունմուշ իտի. մէրգում, հէման չիքտարընըն իւզէրինէ սըչրամագա ամատէ (պատրատտ) օլան բէլէնկ կիպի՝ պիր վազիյէթը վահչիյանէ քէսպ իթմիշ իտի։

Պու էսնատէ, Հավվիտէն մըսթըը Ուիլէըմս՝ թէքրար ամիր սէտասը յալա,

— Օկի՛ւահ – տէյու հայդըրտը։

Հէր տէֆա վուգու պուլտուղու կիպի, պու տէֆա տախի մըսթըը Ուիլէըմսըն սէտասը, իհթիյարը տիւշտը խէվֆու աէհչէթի խատա պ'իթթիբէթտի խէտէ, ֆագաթ մէրգումմ, վազիյէթինի թէպտիլ իթմէտի, վէ աէրհալ եըլանգավի եօլտար իլէ եիւղին գօյու սիւրիւնէրէք Տիւշէսէ թէգարրուպ խտը իթմէդ, վահչիյանէ պիր վաէչյա սալը վիրմէքդէ, հէման պիր համյատա մէղքիւր ալթունտան գուլթույը Տիւշէսին էլինաէն գաբը վէրտի։

Պատեհու պէր մուզաֆֆերկէթը մեճնունանէ իւէ զասպ ևթմիշ օլտուղու դութուլը պաշընատն եօգարը թուրաթ, օտանըն տէրունինտէ էօթէ պէրի սըչրամայա պաշլատը:

Տիւշէս, հէնուզ ազդընը աչմադա վագըթ պուլամամըշ ևքէն, իսթիյար՝ պէր մէսրուրկէթը վահչկյանէ իւէ ուլայարագ ալըպ ևւրուսի վէրմիշ իտի:

Պէրթա, պու տէհշէթամիզ վավէյլայը իչինմէքլէ, տէրհալ բէնչէրեյի թէրը ևթտի, վէ չևթապլէ Տիւշէսին օտասընա կիրտի իսէտէ, օտա գաբըսընըն գաբանմասընատն պաշգա պէր չէյ կէօրմէմէտի:

Տըշարըտա իչիտիլէն չամաթա քէսիլտի, արթըգ «Օկիւահ Օկիւահ» տէյու հայդըրլըյար իչիտիլմէյօր իտի, տիվանէ իսթիյար, զաթէն մահալի մախսուսինէ վասըլ օլմուշ, վէ թէքրարէն քէնտի հիւդնէնկիլ սիւքիւնէթը հաւլինի քէսպ ևթմիշ իտի:

8

ՐԷՅԻՍԻ ՄՈՒՍԱՋԱՄ

Պիօ, պէր գաչ տագըգա սօնրա ավտէթ իտուպ, Պէրթայը՝ մատամ Տիւշէսին նէզտինտէ, վէ մէմուրկէթի պաշընա պուլտու:

Օտանըն տէրունինտէ հիչ պէր չէյ վուգու պուլմամըշ կիպի, հէր եչեա քէնտի եվվելքի հալինտէ պուլտուղու յօր իտի:

Իսթիյար Տիւշէս, թէրթիր թիտրէյիպ՝ կիւզար իտէն վագաայէ տայըր հիչ պէր չէյ սէօյլէմէյէ միւդթէտէր օլմայօր իտի:

Տիւշէս, իսթիյարըզդըն տէրճէյի նիհայէտինէ վարմըշ օլմազդըա, քէնտինի վուրան պու տարպէյի միւտհիշէտէն ֆէնա հալտէ միւթէասիր օլմուշ իտի:

Մէզպուրէնին գալպի, միւտէթը էօմրինտէ եալընըզ պէր տէֆա մուհապէթ կիպի պէր չէյ հըսս ևթմիշ իտի:

Տիվանէ իսթիյարըն գարարդը մէզքիւր գութու, վէ տահա տօզրուսը, անըն գարաշընատա հէք իտիմիշ օլան թասվիր, մէզպուրէնին թէքմիլ էօմրի, վէ սատտէթը հալի իտի:

Մէզքիւր գութու, պէր ճինայէթին պագըյէտի իսէտէ, ֆագաթ նէ պէյիս վար, նէթէր քի մատամ Տիւշէս՝ վիճատան պիհուզուրսուզը տէնիլէն չէյին նէ օլտուղունը պիլմէզ իտի:

Պու մէմուրին զայրի վագաա, Տիւշէսի, նըլտըրըմատան վուրուլմուշ կիպի պէր հալէ գօյմուշ իտի. մէզպուրէնին՝ բէք աղ դալմըշ օլան էօմրիս, զայըպ ևթտիյի պու տէվկիլի եատիկեարըն տէպէպի իւէ, մահվ օլմազ տէրճէէսինէ կէլմիշ իտի:

Նէ Պէրթա, վէ նէտտէ Ժան-Մարի-Պիօ, մէզպուրէյէ նէ հալ վագը օլտուղունը պէր միւմքինն անլայատմատըլար:

Պիօ, քէմալի չևթապլա գօշմուշ՝ վէ Տրնիզառը էօթէ պէրի ատամըշ իսէտէ, պէր միւմքինն պուլամամըշ իտի. «սարխօշըն իչի բոսթ կիտէր» տէօզիւն մէնթուգընճա, Տրնիզառ, նատըլտա պէր տէյիյէ տիւշիւպ Պիօնըն էլինտէն ալատէյի կիրիպան (օձիքը աղատել) իտէպիլմիշ իտի . . . . . .

Տիւշէսին օտասընա կիրտիյինի կէօրտիւյիւմիշ իսթիյար, մընթըը Ուիլբրմընն՝ մէրգում իչին թային ևթմիշ օլտուղու մահալտէ, սաքին պէր հալ իւէ քէնտի եօրղանընա պիւրինմիւշ եաթըյօր իտի:

Հէր սապահ ձօն Բօպէրթսըն, վէ եախօտ Թօպի կը-

բանթ, թէմիզ հավա թէնէֆֆիւս իթմէսի իչուն, իհթիյարը մէրդումը պաղչէյէ կէօթիւրիւրէր իտի։

Օ կիւն Թօպի, կիւնէչլին թուլումնատէն պէրի էֆէնտիսինին, եանի Մբսթբը Ուիլբըմնըն օտասընատա մէշղուլ օլուպ, ձօն տախի, իհթիյարը՝ միւթատ օլտուղու կիպի, թէքմիլ դաբուլարը գաբալը օլան պաղչէնին տէրուընինատէ, պիր մըգտար եալընըզ պաշընա պըրագապիլիր զանն իթմիշ իտի։

Ֆագաթ չուրասը վար քի, ձօն, Տընիպատըն կիւմիշ օլտուղու գաբուլը հիսապա ալամմըշ իտի։

Ֆիլհագըգա Տընիպատ, Բայան զօգաղընատան պաղչէյէ, վէ անտէն տախի գօնաղըն սագ ճիհէթի տարաճըգ հօլարընա չըգարըր օլան, վէ պէքճինին գուլիպէսինատէն ուզագատա պուլունան գարըտան կիւմիշ, վէ գաբըյը տախի աչըգ պըրագմըշ իտի։

Իհթիյար, տիվանէչէրէ մախսուս օլունա կէլէն պիր մէրագատան թահրիգ օլունարագ, արայա արայա մէզքիւր գաբուլը պուլտուպ իչէրի կիւմիշ իտի։

Կէրէք Մբսթբը Ուիլբըմս, վէ կէրէք Թօպի իլէ ձօն, տիվանէ իհթիյարը բէք չօգ արատըգատան սօնրա, նիհայէթի իւլէմի քէնտի եաթագը տէրունինատէ, սիւքիւնէթը քէամիլէ իլէ եաթմըշ օլտուղու հալտէ պուլտուլար իսէտէ, ֆագաթ մէրդումընէ նէրէյէ կիթմիշ օլտուղունա, վէ հաթատա իրթիքէտապ իթտիսի ֆիյսի սըրգաթա տայըր ասլա պիր մալիւմաթ ալամատըլար։

Մբսթբը Ուիլբըմս, քէնտի իչ օտասընա ավտէթ իթտի. վէ Թօպի նըբրանթ տախի եաղըլտանէչինին էօնիւնատէ օթուրուպ, հէման խիթամ պուլմագ իւզրէ օլան իչէրի իլէ մէշղուլ օլտուլար։

Իչթէ Թօպինին գալէմէ ալտըղը մալիւմիմիզ օլան խաթըրէնամէնին սօն դըմընատա՝ աթի իւգիդը վուդուաթ եապըլմըշ իտի։

«Ձէյմս Ուէսթէրն, Բարիզէ վտասըլ օլտուղու կիւն, եապանինին օթէլինատէ Գարմէն թէմսիյէ դըլընան պիր դաբընըն էլի իլէ վուրուլուպ, ֆէնա հալտէ եարալանտը. պու ճինայէթատէն սօնրա վուդու պուլան հալէյը, Մբսթբը Ուիլբըմս իչուն մէճհուլ օլուպ, անճագ չու գատարընը թատսիզ իտէպլիյօր իտի, չէօյլէ քի, 1826 սէնէսի Գարնաալընըն Զարչամպա կիճէսի, եանի Ձէյմս Ուէսթէրն, պիր գատըն իլէ հարիդուլատէ պիր զավզայա թուվվուլպատա մաղլուպ օլտուղունատան, վէ խանչէր իլէ վուրուլտուղունատան ոն իքի սատի սօնրա, անճագ քէնտիսինի պուլապիլմիշ, վէ գամատան հավա ալմագ ուֆագ պիր օտատճըգտա, սօն տէրէճէ սէֆիլ պիր եամթաղըն իչինէ եամըմըշ օլտուղունը անլամըշ իտի։

«Ձէյմս Ուէսթէրնին պօյնու իւզերինատէ տէհշէթամիզ պիր ճէրիհա պուլունույօր իտի, մէրդում, վուրուլան խանչէրին տարպէյի չէտիտէսինատէն պայըլմըշ իտի, վէ տէրհալ թէտաավիսինէ թէչէպպիւս իտէն տօզթօր, մէճբուհ օլտուղու էնտատէ նուզուլ իտատպէթ իթմէքլէ վէֆամի իթմէսի միւհթէմէլ օլտուղունը պէյան իթմիշ իտի։

«Ձէյմս Ուէսթէրն, ադալը պաշընա կէչտիյինատէ, տատէթա էօլմիւշ պիր տատէմին հալինատէն ֆարգը պիր հալտէ պուլունմայօր իտի, մէրդում, զայըֆ իթմիշ օլտուղու գանըն քէսրէթինատէն, թատու թուվանը գալմամըշ, վէ ասլա դըմբըլտայաճագ մէճալի օլմատըգը հալտէ, քէնտինի, իհթիյար պիր տիվանէ էլէ հատա եալընըզ պուլտուպ քի, մէրդում տիվանէ, քէնտիսինի մուհաֆազադ պիր էօլիւմտէն խէյտա իթմիշ իտի։

«Պու տիվանէ սօն տէրէճէ ֆագըր վէ սէֆիլ պիր տատէմ օլուպ, Օթէլին սահիպի անը իւճրէթի էլէ թուվմուշ վէ (Բէհօն) կէչտինատէ վագը հատպանինին մաղատատը տէնէլէն մահալտէ, «հատպան տատէմ» տէյու խալգա թէմսիլա իթտիրիպ հայըը իսթիֆատէ իթմիշ իտի։

«Մէրդում, պու գահվէխանէտէ, բէյիսի մուաղզամ, վէ հախօտ սէրկէրտէյի քէպիր (մեծ պետ) թէսմիյէ գըլընըյօր իտի։

«Ձէյնո Ուէսմէթէրն, պու տիվանէնին՝ նա՞սըլ, վէ նէ՞ սուրէթտէ քէնտիսինի, գուվվպէսինէ կէօմիւրտիւլինին թէֆէրրուաթընը, պիր միւտքին անլայամամըշ իտի։

«Ծադաթի թավանտան պիր թահտա գօրարըլմըշ օլմադըլա, ձէյնո Ուէսմէթէրն, Դարմէնին իրմիւքեապ իմմիշ օլտուղու ճինայէթին էսէրինի մահվ իմմէք նիյէթի իլէ, թամ եէմէք եէմիքլէրի մասանըն ալմընտաքի թահտայը գօրարըպ, մէճրուհըն ճէսէտինի, ատէսին իչինէ վազ իմմիշ օլաճաղը զաննընտա պուլունույօր իտի։

«Պէլքի ատօչէմէ թահտաալարընըն չըգարըլտըղը էսնատէ զուհր օլան չամաթա, վէ պիր գաչ տաղա գան, մէրգում եապանի, վէ հախօտ տիվանէ ատէմին նաղարը արգադմընը ճէլպ իմմէքլէ, քէնտի տախի Դարմէնէ իմքիսալ իտէրէք, օտասընըն ալչաճըգ թավանը թահտասընը սէօքիւպ, ճէսէտի՝ ատէլիկտէն էնտիլմէյէ մուվաֆֆագ օլմուշ իտի, վէ պուտա իհթիմալտէն պահտ ատէիլ իտի։

«Ձէյնո Ուէսմէթէրնին զաննընճա՝ մէրգում եապանի տէնիլէն չախ՝ ուզուն պօյլու, ֆէվգէլատէ գուվվէթլի, վէ զարիպ իւլահվալ պի տաէմ իտի։

«Պու ատէմին օտասը, վալուտա զօգաղընտա վագը խանէնին իքինճի գաթընտա, թամ Դարմէնին՝ Ուէսմէթէրնի կէօմիւրտիյի օտանըն ալթընտա օլուպ, զայէթ ալչագ օլմասըյըլը՝ եապանինին էլի, բէք գօլայ թավանտա եէթիշէպիլիը իտի. տէմէք օլուր քի չու հալտէ Ուէսմէթէրնին զաննիյաթը իչինտէ, լնանըլմայաճագ պիր չէյ պուլունմայօր իտի։

«Ձէյնո Ուէսմէթէրն, ֆէնտա հալտէ մուղթարըպ օլույօր իտի. եարէսինտէն ճէրիեան իտէն գան, պօղազընտա ասը-

մադըա գաթան յադըրտը իտէմէզ օլմուշ իտի, պու մուհադդադ էօլիմտէն խէլտա օլմադ իչուն, միւճէրրէտ ձէնտապը հադ, մէրգում տիվանէյի, ադիլտանէ պիր թէտապիւրէ թէչէպպիւս իթթիրմէյի իտի։

«Ֆիլհագըգա պու միւճիղէ իճրա օլունտու, չիւնքի ըէյիսի ադամ, եախօտ տիվանէ, մէճրուհը օ մուհիլք հալտէ պըրադմադ իտմէմէյտու, գահվէխանէտէ միւթտաը օլան հէր կիճէքի բօլունը իճրա իթտիքտէն սօնրա, օտասընա ավտէթ իթտիյինտէ, ձէյնո Ուէսմէթէրնի՝ քէնտի եաթտաղը չարստաֆընտա սարարադ ումուղլատը, վէ օթէլտէ պուլունան ուշագլարըն սուալէրինէ ճէվապ վիրմէքսիզին մէրգումանըն էօնիւնտէն կէչէրէք, Նէօվ-ալէ-Բրթիթ-ճան զօղաղընտա մուդիմ պիր տօղթօրըն դարուսընը չալտը, դարըյը աչաըլտը, եապանի՝ ումուղընտաքի եիւբի, եանի ձէյնո Ուէսմէթէրնի, պիր դօլթուդ սանտալէէսի իւզէրինէ դօյտուդտան սօնրա, հիչ պիր չէյ սէօյլէմէքսիզին պալըպ եիւբիւյի վէրտի։

«Պու սուրէթլէ Ուէսմէթէրն, հադըդի պիր էօլիմտէն դուրթուլտու, չիւնքի զայէթ մահիր, վէ ինսանիյէթլի պիր տօղթօրըն թահտը հիմայէսինտէ պուլունույօր իտի։

«Պինաէթլին՝ մէրգումըն թատհիհի միզաճ (բժշկուիլ) իթմէսի բէք ուզուն սիւրտի. միւտէթը մէտիտէ, աղընտան պիր հարֆ պիլէ չըգարմայա միւդթէսիր օլամատը։

«Հաթտա էլէվմ, ալմըշ օլտուղու տէհլիլէլու ճէրիհանըն սէպէպլինտէն, պօյնը թաշ կիպի տիբինի դալմըշ, վէ հարաքէթ իտէմէզ օլմուշ իտի։

«Ուէսմէթէրն՝ պիւսպիւթիւն պիրէս, վէ հիչ պիր կիւվէնճէք մէճմաը օլմասըղը հալտէ եապանճը պիր պէյտէ պուլունույօր իտի. զաթէն ճինայէթին վուգուինտէն էվվէլ ասյուլուպ նադտ ադճէսի գալմամըշ իտի, վագտա քէնտինի խանչէր իլէ վուրան գաթիլ, եալընըզ գօյ-

նունաաքի չըշտանը գասպ իմմէք իչիւն վուրմուշ իտի ի-սէտէ, ֆագամի մեգքիւր չըշտանըն իչինտէ, պիր թագըմ եվրադը մուհիմմէ իլէ պերապէբ, պիր չօդտա պանգա գայ-մէլէրի պուլունուչօր իտի քի, Ուէսմէէրնին պունտան պաշ գա մէտարը թէյիւչի հօգ իտի, ֆագամի տօգթօր, ալի-ճէնտպ պիր գամի օլմազըլա՝ պիր բարասըդ գալմըշ օլան Ուէսմէէրնի, Ս.Մերիդայէ մէքմուպ հաղըպտա, ճէվապ ա-լընանա գատար, քէմալի ինսանկիլէմ իլէ գայըրմըշ իտի։

«Խասթալըդը էյէտամտէ՝ Ուէսմէէրնի էն գիչատէ, վէ տէհչէթլի սուրէթտէ մուգամարըդ իտէն մատտէ, մահգա վիճտան պիհուզուրլուդը իտի, գիրա կիճէ կիւնտիւդ, խա-տատալարընա եէթիշմէք իչիւն Բարիզէ գատար կէլմիշ օ-տուդու եչխասըն, սէֆալէթը հալինի խաթըրլայըդ, սօն տէրէճէ միւքէտտէր վէ մուգամարըդ օլուչօր իտի։

«Ճինայէթին իրթէսի կիւնի, չիտէթը նէօվպէթ՝ հէ-նուդ պիհնինի իմալ իմմէմիշ իբէն, տէրհալ Մարդի Բա-ուլ սը Մայըրըէյի, սատէսի միճիպինճէ արատթըրտը իսէտէ, պիր միւմքիւն մալիւմաթ ալամատը, չիւնքի Մայ-ըրըէյը, 1826 Գարնատալընըն Զարչէմպիհ կիւնի (օր մնա-րոց) ալէսսատտահ միւսիւ Բօլիպին խանէսինի թէրք իմ-միչէր, վէ հալօտ թէրք իմմէյէ մէճպուր օլմուչար իտի, պու սէպէպտէ մէրդումանընն նէրէտէ օլտուդլարընատան քիմսէնին մալիւմաթը հօգ իտի։

«Ճէյմս Ուէսմէէրն, պուլունատուդու հալի թագաթ-ֆէրսատէ, հիչ պիր չէյ հատմադա միւդթէտիր տէյիլ իտի. չիւնքի խասթալըդը թէչէտտիւտ իտէրէք, քէնտիսինի ա-մէլի մանատէ իմմիշ օլտուդունատան, չարնաչար՝ վէ պիրա տապրու թէհտանիւլ քէտտը սըհհէթ իմմէսինէ ինթիզար իմտի։

«Ճէյմս Ուէսմէէրնին՝ միւտէթը մէտիտէ տէվամ ի-տէն խասթալըդը էնտատնատա, էքսէր տէֆա հատդանի պիղ-գամ կէլիպ քէնտինի պիյատէթ իմմիշ իտի։

«Պու հալ բէք ազրէպ իտի, մէրդում տիվանէ ատէմ, պէչինէկ թարի օլան բէրիչանիյէթէ րաղմէն, էօլիւմտէն գուրթարմըշ օլտուդու Ուէսմէէրն հադգընտա ազիմ պիր ըզդամի հըսս իտիյօր իտի։

«Մէրդում, ֆըրսամի պուլտուդճա գաչըպ տօգթօրըն դաբուսընը չալար, վէ ուշադլարըն միւմանատթընա է-հէմմիյէթի վիրմէյէրէք, մալիք օլտուդու գուվվէթի սայէ-սինտէ ճէպրէն իչէրի կիրէր իտի, ֆագամի վարա վարա տօգթօրըն միւտաատէյի մախսուսէսի իլէ մէրդում, հէր կէլիչինտէ իհթիրամլա գապուլ օլունուչօր իտի։

«Ճապանի, կէլիպ Ուէսմէէրնին պաչը ուճունատա քէ-մալի սիւքիւթլէ օթուրարագ մէրդումը թէտգիդ իտէր, վէ եզպէր իմմիվ օլտուդու պիր ահէնկ իւզրէ պէսթէյի օդուր իտի քի, պու սէտա՝ նէհինի մէգամըչըլա Ուէսմէր-նի ուչուտուր իտի։

«Ուէսմէէրն, օ էանատէ հէնուդ լագըրտը իմմէք իգ-թիտարընա մալիք օլամադըշ իտի, հատպանինին սիչմատը մէրդումը միւթէէսսիր իտիյօր իտի, վէ մէրդում իլէ սէօչ-լէչմէք իչիւն ազիմ պիր զայրէթի իտիյօր իտի իսէտէ, ֆա-գամի մուվաֆֆագ օլամադըզ, ատէմա անատան տօզմա տիլսիզ կիպի լալու էպգեմ գալըչօր իտի։

«Ուէսմէէրն, հատպանինին պուրուշուդ սիչմատընը թէչ-խիս իտէճէք կիպի խաթըրընա պիր խաթըրէչի մէճհուլէ կէլիչօր իտի. պունտան մատէ, րէչիսի մուաղղամ (հա-պանի) Շէրօքէ վահիկէրինտէն օլմազըլա, մէրդում քէք չօդ շէյլէր սօրաճագտը, վէ իչմէք պու սէպէպտէն նատի, տիլինին թուրթուլտուդունա տէրէճէյի նիհայէտտ էսէֆ ի-տուպ մուգթադըզ օլուչօր իտի։

«Րէչիսի աղամ, զօդաղա չըդտըրընտա, հագըդի հա-խօտ թագիտ իտիվիչ օլան իւրէանըզընը (մերկուրիուն) պօյնունատան այագլարընա գատար ուդուն պիր դաբօթ իլէ սէթը իմմէքատէ իտի։

«Ֆագաթ նասըլսա Ուէսթէրն պիր կիւն, եապանինին չըպլագ կէօյսիւ իւղերինտէ չըղըմըշ օլան միւթէաոտիա վէ ղարիպ չէքիլէրին իչինտէ, ուֆագ պիր ալամէթը ֆարիդա չէքիլ կէօրիւպ թէաճիւպ իթի, չիւնքի ալամէթը մեղքիւրէնին թըպդըսընը, վագթըյըլա Տիւդ ժան ոը Մայըրըրէնին, Մարգի Ռաուլն, վէ եախօա Պերթա ոը Մայըրըրե Տիւչէսին, էլլերինտէ պուլունան պապը էշկա իւղերինտէ հէրֆ խալխինին խաթըրըյապիլսի, վէ հաթտա բէյսի ազամնին կէօյսիւնտէ պուլունան չըգկըլարըն ալթընտա, չօլաալըդըա հէրֆ խալխին Տիւդ ժան ոը Մայըրըրէնին՝ ալամէթը ֆարիդասընը բէրֆ ալէա թանըյապիլսի, վէ հէման էլի իչէ եապանինին դաւօթընը աչարադ, ալամէթը մեղքիւրէյի Հայրէթէ թէագըդ իթի:

«Պու հաոխէյի նակեահինին զուհուրինտէն, Ուէսթէրնին պիհնինտէ թէվէլլիւա խոէն չիւպհելեր, վարա վարա քէսպը հագըդաթ իթմէքլէ, բարմաղընը մեղքիւր ալամէթը ֆարիդանըն իւղերինէ վաղ իթտի, վէ Շերօքինին (եապանինին) եիւղիւնէ պադարագ, մերդումը իշարէթ իչէ խաթիճվապէ պաչլաոը:

«Եապանի, Ուէսթէրնին իչարաթընա, հայրէթ վէ չիւպհէ իյմա իսէր պիր հարաքէթէ ճեվապ վերտի. մեղդում, միւաէթը մէոխոէէն պերու զայպ իթմիչ օլաուղու տօսթընը՝ նակեհան կէօրէն աաէնէր կիպի, պիր դաչ աէֆա կէօղէրինի իրի իրի աչարագ՝ ձեյմս Ուէսթէրնին պիյմասընը թէագըդ իթտի:

«Ինչհագըդա բէք ուզուն միւաէթաէն պերի խոխի ...

«Եապանինին պու թէագըդաթընատն պիր ոեմերէ հաոըլ օլմաոը, մերդումըն, իչէթը ճինճէթ իչէ մուխլիզ օլան պհնի պիւթիւն պիւթիւնէ դաորըչաը, կէօղէրինի էնաիրտի, վէ Ուէսթէրնին բաոմաղընը կերկէ իթերէք՝ էլի իչէ ալամէթը մեղքիւրէյի սեթը իթտի, վէ պհնինտէ սերսերիանէ տօչանմագտա օլան խաթըրէյի, աէֆու ին-

քեար իթմէք խոթէյօր կիպի պաչընը սարսաը, վէ պիր սուրէթը վազհանէտ,

— Օկիւահըն գանը գըրմըզը սըր . . . Օկիւահ պիր բէյսի մուազզամ սըր . . . – տէտի:

«Ուէսթէրն, վագթըյըլա ժան Տիւդի արամագտա իքէն, քենաի հանմըշ քէօյլերինին քիւլի իւղերինտէ օթուրմուշ օլան (Շերօքիլէրտէն), մեղքիւր Օկիւահ խամինի իչթիմիշ իտի:

«Աչթըդ պու վազհ իմարէլէրէ, զաննիյաթը մեչքիւք (տարակուսելի կասկածներ) տենիլեմէզ իտի, պունլար՝ հէր հալտե հագըդի իմարէլէր իտի:

«Պու ատէմ, պու պիչարե տիվանէ, պու սէֆիլ չաիա, պիղղաթ Տիւդ ժան–ոը Մայըրըրե քենաիսի իտի քի, սէֆիլէթը պէչերինկենին էն տուն տերէճէսինէ դատար թէնեզզուլ իթմիչ իտի:

«Ալթիդ Շըվալիյէլերին պու ասըլզատե էվլատը, պիր չօդ հաոխաթը միւէլլեմէնին (տիուր արկած) սույի թէէսիրի իլէ, պու հալի բիւր մեչալէ տիւչար օլմուչ իտի . . .

«Ուէսթէրն, պունը բէք ալէա քեչֆ իտէպիլսի իսէտէ, ֆագաթ պու պաղատե պիր միւմքին մալիւմաթը մեվսուդայէ տէսթրէա օլամաոը:

«Ժան–Տիւդ–ոը Մայըրըրէնին, պօսթընատն մուֆարէդաթ իթտիյի էնտատե, զաթէն պհնինէ բերիչանկեթ թարի օլմազըլա, հիչ չիւպհե եօդ քի հէնկեամը սեյեահաթընատա, տիլ իլէ թաոպիր օլունմադ տերէճէտե ճեվրու ճեֆֆալեր չեքմեյե մեճապուր օլաճագտը, մումանլեյհին վիճուտի իւղերինտե կէօրիւլէն հաոսըզ հիսսապսըզ պերէլերտէն խոթխոթալ օլունաճաղը կիպի, պու սերսերիանէ սեյահաթ էնտատընատա, պաղը ադվամը վահչիյե նեզտինտե, տէհչեթլու ճեզալար իլէ թէճեզզի (պատժուիլ) դըրընտըղը մեչհուզ իտի:

«Տիւդը մուտմանլեյհ, պհնինէ պհնինէ թէճենինուն

(խենդենալ) ելթմիշ իսի, ֆագաթ ագվամը վահչիյէ ինտինաէ, ճիւնիւնիյէթ՝ մագպուլ վէ չայանը հիւրմէթ օլտուղունաան, ժան ար Մայլըրըե տախի, Օկիւահ նամըլը-լա (Շէրօքի) գավմընըն հէմ սեվկիլիսի, վէ հէմճէ սերկերտելերինաէն պիրի օլարագ, գավմը մեգքիւրըն Դանաատալըլարան մուհիթ օլան ըրմագլարըն սեվահիլինէ հիճրեթ՝ ելթոխի էանաաէ, քէնաի տախի անլերե սալիք օլմուշ իսի։

«Ուէսթէրն, ժան ար Մայլըրըենին, տիկեր պիր գապլէյի վահչիյէ նէզոլինաէ հապս օլունաուղունը, վէ մուախխաբէն (Տէպէք) ճանիպլինէ կէօնաէրիլոխիյինի պիլոխի կիպի, Տէպէքաէն տախի Լօնտրայա իղամ գըլընտըղընը քէչի խոյօր իսի, չինքի Լօնտրա ահալիսինին, հագըգի եապան ատամլարը կէօրմէյէ ֆէվգելաէե խահիշկեր օլտուգլարը աէրքեար օլաուղու կիպի, Բարխիլէրլին տախի՝ պու կիպի եէնի վէ ճալիպը մերագ շէյլեր կէօրմէյէ արղուքէշ իսիյինի պիկիրիվ. պուննան գաթինաղար, Լօնտրաան Բարխե կէչմէք տախի հիչ պիր շէյ աիր։

«Պիլիմ զաննըմըզճա, ըէյիսի ազամը (Տիւդի) սաթըն ալմըշ օլան ինկիլիզ, անը ազաա ելթմէք իսթէմիշ իսի իսէաէ, ֆագաթ հէր ֆըրսաթտան իսթիֆաաէ ելթմէնին եօլունը պիլէն, պիլիմ մամլէճի վէ քեարկիւզար միսիս Բօլիպ, հէր նաարըսա մերդում ինկիլիզլիյի գանաըրարագ, ճէա պէճէա եապանի զանն օլունան ախլանէյէ սահիպ օլմուշ, վէ մերդումը, «եապանլըլերին մալարասը» թէսմիյէ ելթոխի գահվէխանէսի իչուն իսթիճաը ելթմիշ իսի։

«Խուլասայի քելամ, Օկիւահ (Տիւդ) քէնաիսինին քիմ օլաուղունա, վէ օ անե աէյին կէչիրտիյի խաթարէնկիզ էօմիե տայըը՝ հիչ պիր շէյ աէօյլեմէք իսթէմէտիյինաէն, պիւտիւթիւն մէճմուլ պիր հալաէ գալմըշ ըար։

«Ճէյմս Ուէսթէրն, քէսալը սըհհէթ իտուպաա լադըըը ելթմէյէ, վէ եիւրիւմէ յէ գաարը օլաուգաան սօնրա, Մայլըրըե ֆամիլեասընը՝ պիզգաթ արամադա գարար վէրան։

Ֆիլհագըգա Ուէսթէրն, աղ չօգ քէնտիսինի պուլտուղունաա տէրհալ իշէ պաշլաարը իսէտէ, թէքմիլ սայուղայրէթի պէր հեվա օլտու, բօլիս նէզարէթինաէն մալիսմաթ իսթէտի, լաքին ալամաաը, վէ Գարմէնին ալէյհինաէ ելթմիշ օլտուղու տավաատան տախի պիր սէմէրե հասըլ օլմաաը. վագաա Գարմէն նամըլյըա կէնճ պիր գըզճաղըն, Թամըլը մէյտանընտա բագա ելթմէքլէ թէայիշ ելթոխի թէհագգուգ ելթտի իսէտէ, մէզպուրե զայպ օլմուշ, վէ Բօլիս նէզարէթինին զանընընճա, Բարխաէն վէ հաթտա Ֆըրանսա մէմալիքինաէն ֆիրար ելթմիշ օլտուղու թաատիգ իսիլտի։

Ճէյմս Ուէսթէրն, ախզը ինթիգամ մագսաաըյըա Գարմէնին ալէյհինաէ տավայէ գըյամ ելթմէմիշ իսի, մերդումըն նիչէթի անճագ, մէզպուրենին քէնտինաէն զաապ ելթմիշ օլտուղու չըզտանը էլէ կէչիրմէք իսի. չինքի Մայլըրըե խանէտանընա այիա օլան պիլճիւմլէ էվրագ, մէզքիւր չըզտանըն իչինաէ պուլունույօր իսի։

Ֆիլվագը պու չըզտանըն տէրունինաէ, կասթօն իլէ հէմչերէլերինին վէլաատէթ քեաղըտալարը, Մարգի Բաուլըն չէհաատէթնամէսի, Տիւդ ժանըն հայիշ օլտուղու միրալայլըգ պէրաթը, վէ իհթիյար Ուիլիըմ Ուէսթէրն իլէ, Պոսթընը չէհրինաէ մուգիմ՝ պագը զէվաթը միւթէպէրանաէն մումտի, պիր նէվի պէյաննամէ պուլունույօր իսի քի, մէզքիւր պէյաննամէ, Մայլըրըե խանէտանը ըէյիսինին (ժան Տիւդին) զայպուպէթի թարիխինի թաատիգ իսիյօր իսի։

Պուննան գաթինաղար, Մարգի Բաուլըն խուսուսի մէքթուպլարը իլէ, Մայլըրըէլերին, կերէք Ս.Մերիկայա կիթաիքլերինաէն էվվէլ, վէ կերէք սօնրա վուգու պուլան, վէ օպույանլարըմըզա մալիսմ օլան ահվալին ժուրնալլարը տախի, մէզքիւր չըզտանըն տէրունինաէ մէվճուտ իսի։

Ֆագաթ չըզտանը մէզքիւրըն զայպ օլմասընըն չօգ-

լուգ էհէմմիյէթի գալմայօր իտի, չիւնքի Մայլըրըլէր ասլա մէյտանէ չըգմայըզ, հէր նէվլի թահարրիյաթտէն բուճու իտիյօրլար իտի։

Էղճիւմլէ, զաօզ իտիլմիշ օլան էվրադ՝ մէյտանտաա օլմատըգճա, Ուէսթէրն, Տիւգ ալ Գօմբանա ալէյհինտէ տավայէ գըյամ իտէմէյճէքտի։

Վադաա Օկիւահըն, էտանի ժան Տիւգին հաղըր պուլունմասը, Ուէսթէրնին՝ միւսիւ Գօմբանա ալէյհինտէ գըէամ իտէճէյի տավայը գազանմադա պիր տէլիլի դավի օլապիլիր իտի իտէտ, Ջադաթ Օկիւահըն, պիղղաթ Տիւգ ալ Մայլըրըրէ օլտուղունընա՞ալ իսպաթ իթմէլիիտի, պիրա մէրդում տիվանէ օլմադըլա, քէնտինին քի՞մ օլտուղունա, վէ կէչիրտիյի էօմրիւնէ տայըր, ազղընտան պիր ճէվապ ալմադ միւմքիւն օլամադըշ իտի։

Օկիւահ, էղհէր ճիհէթ Ուէսթէրնին թէէսիրու նուֆուզը թահաթնատա օլուպ, անըն հէր էմրինէ իթաաթ իտէր իտի իսէտ, ֆագաթ պու նօգթայա կէլինճէ, նէ էմր նէ թէհտիտ, վէ նէտէ ըէճա, մէրդումըն ազղընտան պիր քէլիմէ պիլէ ալմադա մէտաո օլմայօր իտի։

Կէչիրմիշ օլտուղու էօմրիւնի գալման պիլմէյէն, վէ քէնտինին Տիւգ ալ Մայլըրըրէ օլմայուպ, տիկէր պիր աաէմ օլտուղունը իտտաա իտէն պու տիվանէ իլէ պէրաաբեր, նա՝ալ մահքէմէլէր հուզուրունա չըգապիլէճէքտի։

Ֆիլհագըգա Օկիւահ, քէնտինի ան ասլ պիր գավմը վահչիյէ մէնսուպ զանն իտիյօր իտի. միւաէթը մէտիտէտէն պէրու, ագվամը վահչիյէ իչինտէ էվգաթ կիւզար օլտուղու իչիւն, պիւսպիւթիւն թէվէննիւշ (վայրէնանալ) իթմիշ, չէօլու պէյապանտաէ կէզէ կէզէ վիճուտի պագըր ըէնկինէ տէօնմիւշ, վէ եապան աաէմէրլինին ըէնկինի քէսպ իթմիշ օլուպ, մահզա պու ըէնկ իլէ իֆթիհնաար իտիյօրտի։

Մէրդում, քէնտինէ խըթապ օլունան հէր աուալէ, պիր մանաաար (խորհրդաւոր) պէլաղէթ իլէ,

— Օկիւահըն գանը գըրմըզը տըր . . . Օկիւահ պիր ըէյիսի ապէմ տիր – տէմէքտէն պաչգա հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէյօր իտի։

Հիչ պիր տէլիլ՝ վէ հիչ պիր կէօնա իսպաթ պուլունմատըգը հալտէ, ժան Տիւգ կիպի պէտպահա վէ սէֆիլ պիր տիվանէյի, Տիվանը աաալէթէ թագտիմ իթմէքլէ, "իչթէ ան ասըլ Տիւգ տը Մայլըրըրէ պու տըր, անըն հագգը սաբիհի օլան վարիսաաթընը իսաամինատէն խաթիրատտ իտուպ, քէնտիսինէ իտտէ իտին,, տէմէք, Ուէսթէրն կիպի նըզամ/աթու գավանիյնէ աչինա օլան պիր զաթ իչին միւմքիւն օլամայաճադը, վէ օլսա պիչէ՝ պու կիպի վահի պիր իտտաա, քէնտինին մուճիպի մահճուպիյէթի օլաճաղը տէրքիաը իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն, պու կիպի վահի վէ ֆայիտէսիզ պիր թէչէպպիւսաթէ էլ վուրմայը թէճվիզ իտէմէտի, վէ մահզա թէքմիլ իւմիւտինի, իհթիյար Տիւգին թասհիհի միղաճ իտուպտա՝ ագլը պաչընա կէլմէսինէ հասր իթմէքլէ, տէբհալ Բօլիպ իլէ քազաբըղա կիրիչտի, վէ պէօյիւճէք պիր մէպլաղ իթասըլըա, Օկիւահը սաթըն ալտըգտան սօնրա, քէնտինի մուհաղգաղ պիր էօլիւմտէն գուրթարմըշ օլան, Նէօվ-տէ-Բրիթի-Շան, զօգապընտա սաբին, մահիր տօգթօրըն հիմայէյի հաղըգտանէսինէ իհտալէ իթմէքլէ պէրտապէր, քէնտի նինէ թահարրիյաթընտա տէվամ իթտի։

Ֆագաթ ձէյմս Ուէսթէրն, Բարիղէ վասլ օլուր օլմադ՝ էօյլէ տէհշէթլու պիր գապուլիյէթ պուլմուշ իտիլի, արթըգ պիւսպիւթիւն՝ վէ հէր չէյտէն էճինիյէթինին սէլպ իտուպ, հիչ պիր քիմսէյէ աչըլմադտա ճէսարէթի իտէմէտի, մէրդում, տայիմա էթրաֆընտա տուզագլար, վէ իպլիսանէ վարթալար կէօրիւյօր իտի, վէ իչթէ պու սէպէպլէ քէնտի քէնտինէ չալըշմադտա դարար վէրուպ, խաոթալըգտան չիֆտետտ օլուր օլմադ, հէնուզ քէսպ իթմիշ օլտու-

ղու գուվէնի պէտէնիյէսինի՝ պէյհուտէ սարճ իտիյօր իտի։

Յիրա ուշու Բարիզին իչինտէ, Մայլըբրէլէրին էսէրինի պիր միւմքին պուլամայօր իտի։

Պու հալ իլէ այլար կէչտի, տօգթօրըն պունճա թէտաապերի հաղըգանէսինէ րաղմէն, ժանտիւգ, ասլա թասհիհի միզաճ իտէմէյուպ՝ ադլը պաչընա կէլմէտիքտէն մտաէ, հաթտա իհթիյար օլմասը սէպէպի իլէ տիվանէլիկի թէրադգը իթմիչ իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն, Օկիւահը (ժանտիւգի) պէրապէր ալարագ Բարիզտէն մուճարէգաթ իտուպ, Մայլըբրէ ֆամիլեասը հադգընտա պաղը մալիւմաթ ալմագ իւմիւտի իլէ, Պըրըթանիյա էյալէթինէ ադիմէթ իթտի, ֆագաթ միւսէթը մէտիտէտէն պէրու, Մարգի Բաուլ, վէ ֆամիլեասը քէմալի սաոագաթը իչիւն Տիւգ տը Գօմբանսըն խրչմու ղաղապընա օղրամըչ օլան, ժան-Մարի-Պիօ, նամ սաոգգ պէնտէլէրի իլէ պէրապէր, Պըրըթանիեասա վադը՝ Բէրկագ ադարաթընը թէրը իթմէյէ մէճպուր օլմուշլար իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն, մահալի մէղքիւրտէ՝ Մայլըբրէլէր հադգընտա պաղը թէֆէրրուաթէ վագըֆ օլտու քի, մալիւմաթը մէղքիւրէյի, դալէմէ ալտըրտըղը խաթըրէնամէսինին իլգ սիթուպարընտա կէօրտիւք, Ուէսթէրն, չալտըրմըչ օլտուղու էվրադըն էրէրինի թուրթապիլէճէք պաղը քեադըտար թօրլամագ էմէլի իլէ՝ ամէրիգայա սէյահաթ իթտի։

Մէրգում, Պօսթընը չէհրինէ վասըլ օլտուղունտա, վալիտէսինի աղիմ պիր հիւղնու մաթեմ իչինտէ պուլտու, ղիրա բէտէրի՝ իհթիյար Ուէսթէրն վէֆաթ իթմիչ, վէ մումաիլէյհին վէֆաթընըլա մալիք օլտուղու սէրվէթ, տիւչարը թէհվիլէ օլմուշ իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն, ֆամիլեասընըն իչէրի իլէ մէղղուլ

օլուպտա, միւթէվէքֆա բէտէրինին, հէյման մահվ օլմագ տէրճէսինէ կէլմիչ օլան վարիտաթընը, թահտը թէէմինաթէ վազ իթմէյէ չալընմագ, պիրիճիք վազիֆէսի իքէն, ասլա էհէմմիյէթ վիրմէյուպ, քէնտի խուսուսի իչչերինի եիւզ իւսթի պըրագտը, վէ թէքմիլ էօմրիւնի, մուգատտէմա իթմիչ օլտուղու խաթտասընը թատվիպ (սխալը ուղղել կամ դարմանել) իթմէյէ հասը իթտի։

Ուէսթէրն, կիճէ կիւնտիւզ եալընըզ պու նօգթայը տուչիւնիւր, վէ կէչիրտիյի կիւնլէրին պիր սաաթընը պիլէ, քէնտի խուսուսի իչչերինին թէավիյէսինէ ֆէտա իթմէյի... աֆֆ օլունմագ պիր կիւնահ ատտ իտիյօր իտի։

Մէրգում, քէնտի չախսընա այլտ օլան իչչերին թէսվիյէսինի եապանճըլարա իհալէ իթմէյէլէ, անճագ Մայլըբրէլէրի պուլմագ, վէ հալէրինի ըսլահ իթմէք վազիֆէսինի, պիղղաթ քէնտի տէրիւհտէ իթմիչ իտի . . . .

. . . . . .

Ձէյմս Ուէսթէրնին, Պօսթընա մուվասըլէթինտէն պիր դաչ կիւն սօնրա իտի քի, իհթիյար Տիւգ, միւտէթը մէտիտէ տէնիզ եօլճուլուղընտան միւթէէսսիրէն խաաթալանըպ, դարեօլասընտան չըգամագ պիր հալէ տիւչար օլմուշ իտի։

Պիր սապահ Ուէսթէրն, Տիւգի ույումուշ զանն իթմէքլէ, մումաիլէյհին՝ վահիլէր նէզտինէ ֆիրար իթմէգտէն էվվէլ, հըզղ իթմիչ օլտուղու էվրագը արամագ իւզրէ, պիր տօլապըն տէրունինի կէօղտէն կէչիրիյօր իտի։

Պու օտա՝ մուգատտէմա միւսիւ տը Մայլըբրէնին եաթագ օտասը իտի, դարեօլանըն բէրտէլէրի, Ուէսթէրնի մէրգումըն կէօղիւնտէն սէթը իթմէքլէ, Ուէսթէրն քէնտիսինի եալընըզ զանն իտիյօր իտի, ֆագաթ Օկիւահ՝ եանի իհթիյար Տիւգ, իլգ տէֆա օլարագ պիր սուրէթը նակէհանիտէ տիւչար օլտուղու սէրսէմիլիքտէն այըլըը։

Ուէսթէրն, Տիւգին հարաքեաթը նակեահանիսինի

տուլմագլա իչինի թէրք իթմախ, վէ քէնահսինի կէօսթէր-
մէքսիզին, մէրգումընը էթվարու հարաքեաթընը թէհգըդ
իթմէյէ պաշլաաը.

Օկիւահընը սկսմասը, նակէհան պիր տուչդու չուլէսի
իլէ իչթիալ իթմէքլէ, Ուէսթէրն, նակէհան մէրգումընը
ագիը պաչընա կէլմիչ օլտու ղու իւմիւախ իլէ մէսրուր օլտու:

Ֆիլհագըգա, Օկիւահընը՝ պուլունտուղու օտայը թա-
նըմըչ օլտուղունա չիւպհէ իսիլէմէդ իսի, գիրա մէրգում,
էսկի տօսթլարընը պուլմուչ տահմինը կիպի թէպէսսիմ
իտէրէք, կէօզիւ իլէ օտանընը տէրտունիտահ պուլունան էչ-
կայը պիրեր պիրեր թաատաթ իսիյօր իսի:

Պաահէհու գալդըպ գարեօլասընընը քէնարընտա օ-
թուրտը, վէ կէչմիչ պիր իսաթըրէյի թէֆէէքքիւր իսի-
յօր կիպի, էլերի իլէ անընընը օվալատաղա պաչլաաը:

Ուէսթէրն, քէմալի ալդադաթըլա մէրգումը թէհգըդ
իսիյօր իսի. իհթիյար՝ էլլէրինի պիրի պիրինէ դավուչտու-
րուպ տիգի իւզերինէ վազ իթմախ, վէ տազ դաֆտաը կէօյ-
սիւ իւզերինէ էյիլի վերմախ:

Պաահէհու պօղունտուդ պիր սէտայըլա պագդը անլաշըլ-
մադ սէօզլեր մըրըլտայարադ այադա գալդը, վէ սերի
տաբմլար իլէ գաբուչա տօղրու իլերլեմախ:

Ուէսթէրն, քէմալի թէհաճիւպլէ մէրգումա տալիք օլ-
տու. մէզքիւր գաբու, տարաճըդ պիր կէչիտահ նադըր ի-
տի, իհթիյար, պու կէչիտին օրթատընտա տուրուպ, չիւպ-
հէ կյմա խաէր պիր թավըրըլա էթրաֆընը կէօզատէն կէչի-
րիյօր իսի:

Ուէսթէրնին ֆամիլիտասընտա մախսուս օլան օտալար,
մէզքիւր կէչիտին տադ ճիհէթլինտահ պուլունտուղու կիպի,
տօլ ճիհէթլինտահ տախի, վադթըլըլա մնտատամ Տիւչէս տը
Մայըրըրէնին տաքին օլտուղու օտասընըն գարուսը պու-
լունույօր իսի:

Օկիւահ, ճիւվի պիր թէրէտտիւտ իթմախքահէն ոն-

րա, տար կէչիտահէն կէչէրէք մէզքիւր օտանըն գարու-
սընա գատար իլերլեմախ, վէ ուսուլ իլէ գարըյը վուրտու:

Մէրգումա ճէվապ վէրէն օլմատը, մէզքիւր գաբը՝
հայլի սէնէլէրտէն պէրու աչըլմամըշ իսի, իհթիյար տիւգ,
էֆէնտիսինի հիտէթու ղազապընտան գօրգան քէօչէ կի-
պի, թէքքարէն խաֆիֆ սուրէթտահ գարույը պիր գաչ
տէֆա վուրտու:

Ուէսթէրն, ուղագտան իհթիյարըն հարաքեաթընը
թէճէսսիւս խսիյօր իսի, մէրգումըն սկսմասընտա ապիմ
պիր թէքսիւր վար իսի, վէ գաֆան կէօզ եաչը տէօքմէ-
միչ օլան կէօզլերի տօլույօր իսի . . .

Ուէսթէրնին պու տէրէճէ միւթէէսսիր օլմա-
սընըն սեպեպի պաչգա պիր չէյ օլմայուպ, իլլա մու-
գաատէմա Տիւգ, թըպգը օ կիւնքի կիպի տահա մէզ-
քիւր գարըյը վուրմուչ, վէ րէճաու նիյազ իլէ աչըըր-
մըչ . . . օլտուղը խաֆիրընա կէլիյօր իսի . . .

Ա՜ֆսո՛ւս . . . Ուէսթէրն, վադթըլըլա մէզքիւր գա-
բունըն էչկի լուզերինտահ կէօրմիուչ օլտուղու Տիւչէսին,
պարիա վէ մէրհամէթսիզ չէհրէմինի խաֆիրըլայօր իսի . . .

Մէզպուրէնին, կէօզ եաչըլըլա հուզուրընտա տիզ
չէօքիւպտահ, քէնահինտահն իսթիրհամ իթմէքքահ օլան պի-
չարէ Տիւգի, այադըլըլա կէրուչ իթմի վէրմիչ օլտուղը,
Ուէսթէրնին կէօզլերի էօնիւնէ կէլիյօր իսի:

Իհթիյար Տիւգ տախի, տիւչար օլտուղու ճունունի-
յէթին միւտահատահ իտէճէյլ գատար, մէզքիւր ճան խըրաչ
մէնզարէյլ խաֆիրըլայօր իսի . . .

Ֆիլհագըգա պիչարէ Տիւգ, էլլք տէֆա իթմիչ օլտու-
ղու կիպի, կիւյա զէվճէսի օտանըն տէրունինտահ տիր կիպի
տիզ իւտթի կէլտի, վէ րէճաու նիյազ իտէր պիր թավը իլէ
էլլէրինի գարույա տօղրու ուղաթմատը:

Ուէսթէրն, մէրգումըն գալպինի բարէչէմէքտահ օլան
ահու ֆէրեատալարընը իչնայօր իսի:

Պիչարէ Տիւգ, թարիճի ղայրի դապիլ պիր հալի թիւր մէլալ իլէ իբի տէճա «Պէ՛րթա, Պէ՛րթա» տէյու հայդըրըր։

Պաաէհու պիւթիւն պիւթիւնէ քէնտիսինի ղայպ ի-տէրէք եիւղիւն գօյու եէրէ գաբանըը։

Պէրթանըն դիքրի, պիչարէ Տիւգին ադլը պաշընա կէլմէսինէ մանի օլույօր իտի. Պէրթա ար Տըրէօ (Տիւշէս) ղավալընըն ադլու ֆիքրինի եազմայա վիրմէքլէ, մէրգումը տէյման գապուլ իթմէդ դըղըլ պիր տիվանէ իթմիչ իտի։

9

ԽՈՒՍՈՒՍԻ ՊԻՐ ԽԱՆԷ

Ձէյմս Ուէսթէրն, պու վագաատէն սօնրա արթըգ Տիւգին ադլը պաշընա կէլէճէյինատէն պիւսպիւթիւն գաթը իւմիւտ իթմիչ իտի։

Մէրգումա, թօղլամըշ օլտուղու ճիւղվի էվրագը պիլ իսթիհսապ ֆըրանսայա ավտէթ իթտի, վէ լագըմ կէլ-տույի հալտէ էօմրիւնի ֆէտտա իթմէյի տաիսի կէօղէ ալըբարագ, միւնագաանըն պէտինէ գարար վէրտի։

Բարիզէ վարըլ օլտուղունտա, Մայլբըրէլէրին, էսկի դօնաղը պիրինճի տայիրէսինի իսթիճար իթտի, մէրգումա, ժանաիւղին թասհիհի միզաճ իթմէսինատէն գաթը իւմիւտ իթմիչ օլտուղու հալտէ տաիսի, տիվանէ Տիւգին, պէյլի էյամը չէպապէթինի կէչիրմիչ օլտուղու մահալի կէօրիւ-տէ, պիր տէրէճէյէ գատար ադլը պաշընա կէլիր, զիւ-յիւմինէ ղահիլ օլմուշ իտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, ձէյմս Ուէսթէրնին՝ պու սօն թէա-պիրի տաիսի պէյհուտէ օլտուղունը իշար իթմէքլէ, խա-թըրէնամէսինի իթմամ իտիյօր իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն՝ ժան Տիւգին ադլը պաշընա կէլէ-ճէյինատէն գաթը իւմիւտ իթմիչ, Մայլբըրէլէրին իպինի պուլամամըշ, վէ պիր եանտան տաիսի՝ գանունըն թային իթմիչ օլտուղու միւտէթին, գարիպէն իսթիթամ պուլաճա-ղընը թահաը թէֆէրքիւբէ ալմըշ օլմադըգա, էն սօն թէա-պիրէ սարըլտը, եանի տտալէթէ միւրաճաաթ իթմէյէ գարար վէրտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, Բարիզտէ Մարգի ար Մայլբըրէ նամ պիր տէլիգանլը պուլունտուղը խապէրինի, հէման իլգ կիւնի ալմըշ օլտուղունը իլավէ իթմէքլէ, խաթըրէ-նամէսինի գաբաատը։

Մէրգում, արզուհալ չէքինտէ գալէմէ ալընմըշ օլան խաթըրէնամէյի, տիվանը գըրալի իսյաէթինէ թագիմ իթմէղտէն էվվէլ, խապէր ալմըշ օլտուղու տէլիգանլընըն, անտալ Մարգի Բաուլ ար Մայլբըրէնին էվլատը օլտու-ղունա միւթէէմին օլմագ խաթէտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, Մայլբըրէլէրի բէգ չօգ արամըշ, վէ Բարիզ չէհրինտէ, հէր կիւն պիրէր կէօնա եալան եան-լըշ խապէրլէր ալմըշ օլտուղունտան, մէրգում Տէլիգանլը Մարգի հագդընտա օլան չիւպհէսինի, պիր միւմքիւն զիհ-նինէն տէֆ իտիյօր իտի. պու ճիւմլէ Մ. Ուիլկըմս, պու տէլիգանլընըն՝ ան ասըլ Մայլբըրէ խանէտանընա միճնատաղ օլմասընը, ձէնտապը հագդա նիյագ իթմէքլէ, հէման լուչ թէչէպպիւս իթմէյէ հազըրլանտը։

Մըսթըր Ուիլկըմս, խաթըրէնամէսինի իթմամ իտտուպ գաբաատը, վէ զիյրինի «Ձէյմս Ուէսթէրն» նամըլըլա իմ-
պալատը . . . . . .
. . . . . .

Մըսթըր Ուիլկըմս, կէրէք խաթըրէնամէյի, վէ կէ-

րեք անըն մաալինի թաասիդ խոէը օլան պաղը էվրագը պէրապէը ալարագ տըշարը չըդը, վէ պիր արապայա բագիպէն, Բօաեալ-Ըէնթ-Ընօրէ զօդաղընաա վագը, տէլիգանլը Մարգի տը Մայլըրըէնին սաքին օլաուղու կ նօմէրօլու խանէսինէ վասըլ օլաու . . . .

Կէնճ Մարգի, հայլի կիւնլէրաէն պէրի զայպուպէթ իթմէքլէ, խանէսինաէ պուլունմայօր իտի, վէ ուշագլար՝ ան պէ ան մէրգումըն վիրուտինէ ինթիլար խոյօրլար իտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, խաաէմէլէրաէն գապուլ օլունուպ իչ սալօնընա խոխալ (մոցուիլ) իտիլտի, վէ օրաատա պիր ատէմ կէօրտիւ քի, մէրգում՝ եանպէեան վազ խոիլմիշ իբի ատէթ գանաբէլէրին իւզէրինաէ՝ պօյլու պօյունա եաթըպ, տէրին պիր ույգույըլա ույույօր իտի։

Շախսը մէրգում, խայըրխահ վէ մէրա Նագէռ քէնտիսի խոիքի, Բօմէնին մուֆթարէգաթընաան սօնրա, Մարքիսի պէլէմէք նէօվպէթի քէնտիսինէ կէլմիշ օլմադըլա, իւչ կիւնաէն պէրի մահալի մէղքիւրտէ պուլունույօր իտի, վէ հաթտա մէրգում պիր գաչ կիւճէլէր մահալի մէղքիւրտէ գալաճաղընը իհթիմալաէն ատա խոուպ, քէնտի խաէնէսինէն պիր պաչ եասմըղըյըլա պիրտէ եօրղան կէթիրմիչ իտի։

Նագէռ իլէ Բօմէնին, պու մէրթէպէ սատագաթու սէպաթը մուսիըրանէլէրինաէն պիր սէմէրէ հասըլ օլմամըշ իտի. Մարգի՝ հէնուզ մէյտանէ չըգմամըշ, վէ խաէմէլէր տաիի, ¦անըն նէրէտէ պուլունտուղունա տայըր մալիմաթ ալամամըշըլար իտի. տէմէք քի մէրգում, հէր հալտէ Բարիզտէն մուֆթարէգաթ իթմիչ օլմալըյըտը։

Մըսթըր Ուիլկըմս, տէրին պիր ույգույըլա խըրլամագտա օլան Նագէռին եադընընաա, պիր սաաթ գատար պէրլէշիքտէն սօնրա, ուշագլարըն պէրինի չըղըրտուպ,

— Ինչ մի՞ւ թաճաաթ իթմէքլիյիմ. լազըմ կէլիր, էֆէնտիներին էմիյէթի պիր ատէմի եօգմը տը – տէտի։

Ուշագ. – Շիւպհէսիզ, Մարգի ճէնապլէրինին պիր մասլահաթ կիւղարլէրի վար տը։

Ուիլկըմս. – Ինչ՞մ տիր պու զաթ, վէ նէ՞րէտէ պուլունուր։

Ուշագ. – Տավա վէքիլի միւսիւ Տիւրանտէն թէամիյէ դըլընըր, սայ քի պունտան իբի իչ ատըմ էօթէտէ, (Բէ) զօդաղընաա 10 նօմէրօլու մաղազասընտա պուլունուր։

Ուիլկըմս. – Պու տավա վէքիլի տէտիյինիզ զաթ, էֆէնտիներին էմնիյէթը քեամիլէսինի գազանապիլմի՞չմիտիր։

Ուշագ. – Շիւպհէսիզ էֆէնտիմ, Մարգի ճէնապլէրի թէքմիլ իչլէրինի, միւսիւ Տիւրանտէնէ իհալէ իթմիչլէր տիր։

Պու խաաէմէ, սուրէթը զահիրէտէ, վէ եախօա հազրագմէն խայըրխահ պիր ատէմէ պէնզէյօր իտի, Մըսթըր Ուիլկըմս, անը խամիճվապ իթմէքսիզին, մէրգում տէօվիւնէ տէվամ խոէրէք,

— Միւսիւ Տիւրանտէնէ կէլինճէ, մէրգում իչին՝ ինանմըյընը ճէվահիրի տիր տէեմմէ ճայիղ տիր, միւսիւ Մարգիյէ տէյէճէյինիզի, միւսիւ Տիւրանտէնէ տէյէ պիլիրսինիզ, զիրա իբիտ պիր ատէմէք տիր . . . – տէտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս թէքրար ույագաեա պինտի, վէ տէրհալ (Բէ) զօդաղընաա վագը 10 նօմէրօ իլէ մուրագդամ միւսիւ Տիւրանտէնին մաղազասընա վասըլ օլաու։

Տիւրանտէնին, սուրէթը զահիրէտէ սաֆտէրունըզ իյմա խոէը պիր սիյմայէ մալիք օլաուղունը պիլիրիզ, ֆիլհագըգա մէրգումըն չէհրէտի, պիր ալօգաթ սիյմասընա չէսպան օլաճագ մէրթէպէտէ սատէտիպիկ կէօսթէրիյօր իտի։

Տիւրանտէն, թագիտա Մարգինին օյնամադտա օլան ըօլունը, միւքեմմէլէն վէ թէֆէրրուաթըյըլա պիրլիր իտի, պիրա՝ կէրէք եալանճը Մարգինին զաստ իթմիչ օլաուղու գըրմըզը չըղտանըն միւհթէվիյաթը (պարունակութիւն)

խուսուալնաա, վէ կերէք անասըլ Մարգի Բաուլ տը Մայլըրբէնին ֆամիլեասը հադգընաա, Ուիլեըմնա էհէմմիյէթլի, վէ մուֆասսալ մալիւմաթ վերմիշ իտի,

Մըսթըր Ուիլեըմս, միւթէասսիֆ սուալլերը իլէ Տիւրանտէնի իսթիճվապ իթմէյէ պաշլատը, մերգում, Ամերիգալընըն պու մէմուրին ղայրի զիյարէթի իչինտէ, պիր թէհլիքէ կէօրմիւշ օլմաղըլա, օլապիլտիյի դաւատ թէմքինու իհթիրազ իլէ տավրանտը։

Տիւրանտէն, Ամերիգալընըն սուալլերինէ՝ պիր ճէսարէթը մուղաֆֆերանէ իլէ ճէվապ վերուպ, կերէք կասթօն իլէ հէմշիրէլերինին միւչար օլտուղլարը պէտպահտըղտան, վէ կերէք սայըր մաատէլերտէն պահս իթմէ, պու խուսուսի վաղտաալարը պիլմէք, նա պիղղաթ Մայլըրբէլերէ, վէ ճախօտ անլերին, մահրէմը էսրարը օլան պիր վէքիլէ մնախասա իտի։

Մըսթըր Ուիլեըմս, էվվէլա մերգումընն սէօղլերինէ իթիմատ խոէմէյուպ չիւպհէյէ վարտը խէմէ, ֆագաթ ասնրա պու ղարիպ գօմէտիտէն մաղլուպ օլարագ, պունճա վագըթտան պէրու իհթիյար իթմիշ օլտուղու ղահմէթինին ղայէթինէ վարմըշ զաննըյըլա, ասն տէրէճէ մէմնուն օլտուս։

Մըսթըր Ուիլեըմս, Տիւրանտէնին սէօղլերինի սատըդ պիր տօսթ վէ պիր դարընտաշ կիպի թէլադդը իթմիշ իտի. ալօդաթը մերգում, հադգդաթ բէրաէսի թահսընտա, ղայէթ մահիրանէ սուրէթտէ թանսի իթմիշ օլտուղու եալանչլարը սարֆ իթմէքլէ, Ամերիգալընըն հիւանի թէվէճճիւհինի դաղանտը, չէօյլէ քի Մայլըրբէ խանէտասընը հադգընտա ճէրիհան իտէն պու ուղուն միւպահասատէն ասնրա, Ուիլեըմսըն եէտինտէ պուլունան խաթըրէնամէյի, վէ անը թատիդ իտիճի էվրադը րէտմիյէյի քէնտի էլինէ կէչիրմէյէ մուվաֆֆադ օլապիլտի։

Մըսթըր Ուիլեըմս, հէր թատրաֆընտա միւթէասսիսա վարթալար, վէ տէհղիթամիզ տուղադլար կէօրտիյի, եախօտ

ղանն իթտիյի Բարիզին իչինտէ, նիհայէթ՝ խայըրխահ, սաֆտէրուն, վէ նամուսը պիր զաթ պուլտուղու իչին մէմնուն օլույօր իտի։

Տիւրանտէնին վատի միւճիպինճէ, մըսթըր Ուիլեըմս հէման իրթէսի կիւնի, Կասթօնը, Պերթայը, Ճարլզթը, վէ Սէնթի կէօրէպիլէճէքտի։

Մարգի Բաուլ իլէ զէվճէսի Լուիզէ կելինճէ, Տիւրանտէն խուսուսի պիր իհթիրազա մէպնի, մերգումանտէն պահս իթմէյի մինասիպ կէօրմէյիպ՝ սիւքիւթ իթմիշ օլտուղունտան, մըսթըր Ուիլեըմս, վէ եախօտ ձէյմս Ուէսթէրն, խօսապէ՛չօտ Մայլըրբէլերին իպինէ սալիք օլաբադ, 1826 սէնէսինտէն պէրի, մերգումանըն իդամէթի իթտիքլերի մահալլերի արաշտըրմըշ, վէ Լուիզ իլէ Բաուլըն բէյտէրբէյ վէֆտի իթտիքլերինէ տայըր քէսպը մավլումաթ իթմիշ իտի։

Ձէյմս Ուէսթէրն, օ սապահ սօն տէրէճէ մէմնուն վէ մէսրուր օլտուղու հալտէ, Մայլըրբէ գօնաղընա ավտէթ իտուպ, եաղը խանէսի էօնիւնտէ օթուրտը. մերդումընն կէօղլերի, թըպգը թըպգընա՝ հավլինին տիկկը ճիհէթինտէ սաբին օլան տէվլգանլընըն սիյմասընա պէնղէյն, ժան Տիւպին թատավիրինէ ամֆի օլունտուգտա, ումուղլարընը սիլքտի, վէ քէնտի քէնտինի աճըյօր կիպի պիր թէպէսսիւր իլէ,

— Միւսիւլման տիր . . . պէօյլէ պիր ֆիքրի զահիպ օլմադ տիվանէլիք տէյիմիտիր – տէտի . . . . . .

. . . . . .

Սէնթ, բէնէֆերէլերի բանչուրլարըլա դաբատըլմըշ, վէ զայէթ կիւղէլ հալլերը իլէ տէօչէտիլմիշ պիր օտանըն տէրտնինտէ պուլունույօր իտի։

Սէնթ, միւքէմմէլէն կիյինմիշ օլտուղու հալտէ, իրէք վէ մուսլինտէն մամուլ բէրտեէլը իլէ միւղէյեէն պիր դարեօլանըն իւղերինտէ սէրիլմիշ եաթըյօր իտի։

Գայելմ կիլման պահա թէղելինաթի իլէ տճնաատըլմըշ օ-
լան պաւ օտանըն ալիվարլալը, միւթէատիա աչըդ սա-
չըդ, խոշ չէհրէլի, վէ հարը չըպլաշ ըէսիմիլեր իլէ թէղելին
խարլիկ, վէ գարեօլանըն թա գարշըսընտա՝ պիր նէվի էն-
տամ այնասը գօնուլմուշ իտի։

Մէղքիւր օտանըն տէրսունինի խաթիլա խաէն ույու-
տուրսը պիր բայհայի (հոտ) լաթիֆէնին իչինտէ, մէք-
րուհ պիր գօգաւ տախի խաթիչմամ (հոտ առնուլ) օլունա-
յօր իտի, հիչ չհպահէ եօգ քի, միւսիւ Պիւրօ, մէղքիւր օ-
տայը գիյարէթի իթմիշ իտի, վէ հաթտա հիւանի ալտադէ
մուղայըր օլան մէղքիւր թէղելինաթը մէշքիւքէ տախի,
հայլաղը մերգուսընին խէյալաթը աչըդանէսի էսէրի իտի։

Միւսիւ Պիւրօ, պաւ մահալի՝ քէնտի մէղադը (ճա-
չակ) միճիւալինճէ թէֆրիչու թէղելին իթմէք իչիւն, էլինտէն կէլէնի տիրիդ իթմէմիշ իտի։

Ֆիլհագըգա մէղքիւր օտանըն տէրսունինտէ, պիր թա-
սավուրաթը իպլիսանէնին, գուվվէտէն ֆիիլէ չըգմասը-
նա մէտար օլաճագ հէր էշնա մէվճուտ իտի։

Ուֆագ վէ գատէմէլի պիր քիթի պլանէնին գա-
տէմէլերի իւղերինտէ, պիր գաչ տուղինա եալաըզը քի-
թապլար պուլունույօր իտի քի, մէղքիւր քիթապլարըն խա-
մինի վիրմէյի թէճվիզ իտէմէյիզ, պունլարըն միհթէվի-
յաթը, եանըն էըղլարընտան պիր միկճանընը պաչտան չը-
գարմայա գատար օլաճագ տէրճէտէ, սուլի ալտադը
թէղվիզ իտէր պիր թադըմ մանղուշ վէ մէվղուն (արճակ
և ռտանաւոր) հէքայաթը մէգմումէտէն իպտիթի իտի։

Մատանըն իւղերինտէ պադը տէֆթէրլէր վաղ օլուն-
մուշ իտի քի, պունլարըն տէրսունինտէ տախի, մէղքիւր
հիւանի ալտադէ մուղայըր ղէհիրլի քիթապլարտա պուլու-
նան էշյարը մէգմումէ, գուրշուն գալէմ իլէ թէքրար ի-
տիրմիշ իտի։

Միւսիւ Պիւրօնըն պաւ պապտէ օլան թէտատիրի ա-

դըլանէսի, վէ մէղադչինաալըդը չայանը թադտիր իտի,
դիրա բաբի տամէն, վէ ափիֆէ պիր պադիշէհին իֆֆէթու
նամուսընը թէհլիքէյէ իլդա իտէր օլան մէղքիւր էշեայի
մէնֆուրէտէն մատէ, գարեօլանըն եանընտա տախի՝ գա-
յէթ մէհարէթլէ իտալ խարլիկ մաբինալը պիր գօլթուգ
սանտալէսի, վէ տահա տօղրուսը պիր նէվի տուղադ
պուլունույօր իտի քի, պունըն միւթէհարիրիք (չարժուն)
գօլլարը, ճիւվվի պիր սրդլէթաէն եէքտիկէրէ պիրլէշէ-
րէք, իւղէրինտէ օմուրան տաէմի մէնկէնէ կիպի սըգրշ-
տրրը, վէ մուգալէմէթ իտէմէդ պիր հալէ վաղ իտէր
իտի։

Միւսիւ Պիւրօնըն՝ պաւ թէշէպպիւստաթը իպլիսան-
րանէսի թէֆէրրուտաթընա կիրլիշմէյիպ, օիւքիթ իլէ կէշ-
տիյիմիզ իչիւն, դարիյնի քիւրամ թարաֆընտան մաղուր
թուրթուրնալըդը . . .

Սէնթ՝ այըլմադ իւղրէ իտի։

Մէղալուբէ, գալդըպ դարեօլանըն իւղերինտէ օմուր-
մուշ օլտուղտա հալտէ, քէնտի թէճաճիւպ իլէ չէնտինի ի-
համա իտէն էշեայի ղարիպէյէ պադըշյօր իտի։

Կիճէքի վուգուտ պուլան հալդէր, պիր խախ ըրեյի մէճ-
հուտէ կիպի, պիչարէնին դիհնինի իշղալ իթմէկիյինտէն, պիր
միւմքին հադըգաթը հալէ վադըճի օլամայօր իտի։

Շու գատար քի մէղալուբէ, քէնտինին եօրղանա սա-
րըլմըշ օլտուղտանը հրսս իթմէքլէ, սարհոշ Ցրնիզատըն
նէֆրէթամիշ չէհրէսինի թէբրար կէօրիւյօր զանն իտիյօր
իտի։

Սէնթ, վիճատինին էօմէ պէրի չարբըլտըղընը, կի-
ճէնին աէհչէթֆէրմա գարանլըղընը, վէ պիր ապապանըն
կիւրիւլթիւլ եիւրիւյիւճինի, բիւյա կիպի խէյալ մէյալ
խաթըրլայըպ, ֆագաթ պունտան սոնրասընը պիլմէյօր
իտի։

Պիչարէ դըղճըպ, նէրէտէ օլտուղտանը վէ նէ հալ-

տէ պուլունաուղունա տայըը քննաի քննանիի իսթիճվապ իտէը, ֆագաթ պիը ճելվապ ալամայօր իտի. տիւչար օլաուղու թեհլիքենին վելաամելթինե վագըֆ օլմուրդը հալտէ, ապիմ պիը աեհչելթ հըսսըլըլա տիթրելյօր իտի։

Ցընիզաուըն մեքրուհ չեհրեսի՝ թեքրար կեօղլերի եօնիւնե կելտի, պու նեֆրելթամիզ սիյմայը կեօրմեմեք իչուն, թիթրելյերեք եիւղիւնի գարեօլանըն տիկեը թարաֆընա չեվիրտի, ֆագաթ գարշըսընաա վազ օլունան այնինենին աերունինաե, քննաի սիյմասընը կեօրմեքլե, եվվել քննաեն պիյաաե պիը խելֆու աեհչելթ իլե րիճաթ իթաի։

Պիչարե չօճուդ, ըսըթմա նեօվպելթինե կիրիֆթար օլմուշ կիպի թիթրելյերեք այաղա գալդտը, վե տիզ իւղերինե կելմելքլե տուա իթմելյե հաղըրլանաը, կեօղլերի՝ տիվաըը թեղերին իաէն րեզիլ թաավիրլերեք ալթֆ օլունուպ, անլերին իչինաէն մուգաատէս պիը թաավիը արայօր իտի։

Սենթ, հայլազ Պիւրօնըն մարիֆելթի իլե ասըրըշ օլան պի եահպանե թաավիրլերի կեօրիւնեճ, հիճապլա կեօղլերինի ենաիրտի, ուֆաճըզ պելյազ ելլերինի պիրի պիրինե պիթիչաիրտի, վե պու ճայի նեֆրելթֆելդանըն պիը պուճաղընա չեբիլմելքլե, քննաի կիպի բարիզե պագիրելերին, իֆֆելթու նամուսլարըըը հրֆզու հիմայե իաէն ձենապը վաճիպ ելլուճուա հաղրելթլերինե, անաամիվուլպալ (պըրանց) տուա իթմելյե պաշլաապ։

Օանոե Սենթին, մեզքիւր բեղիլ թաավիրլերին մենղարելյի պի եահպանեսի իլե դըզարմշ օլան անլը, խոշ՝ վե լաթիֆ պիը բենկի սիւրիսի (կարմիր) իլե դըզարտը։

Մեզպուրենին տուապը, միւսթեճապ (ընդունելի) օլմադլա, ձենապը հագ՝ կասթօն իլե Բօմելյի խաթրընա պըրադմշ իտի, Սենթ, կիրիֆթար օլտուղու վարթաաեն քննանինի խելաս իթմելյի իչուն, ձենապը հագտան Բօմելյի խթեյօր իտի, բագիզե դըզճըպ, թախտըկեահի տավելրի մուհապելթ օլան թեմիզ գալդինի, խալլադը ճիհան հազրելթլերինե իրայե իթմելյե, վե մուհապելթը մուգաատեսե իլե սեվմիշ օլտուղու Բօմելյի, իմտաատա չըղըրմայա ապա հիճապ իթմելյօր իտի։

Սենթ, կասթօն իլե Բօմելյի այնի մուհապելթ իլե սեվե յօր իտի, պու հըսսիյաթը մուգաատեսե, մեզպուրենին տուտադլարը իւղերինե խոշ պիը թեպեսում վազ իտիյօր իտի։

Սենթ, հալընըն իւղերինե տիզ իւսթու օթուրմուշ, վե կիւղել պաշընը, գարեօլա էօրթիւսինին իբեքլի բիւակիւլերինե տայաթմըշ իտի։

Սենթ, պիը բիյայի խաթըընիւվազըն խոշ թեէսիրի իլե, մեվղուֆ պուլունաուղու պու ղիյպու ղիյնելթ իլե մեֆրուշ, ֆագաթ աեհչելթլի մահբեսաին գուրթուլմուշ, վե գուվվելթլի պիը բազույե իթիքնա (կութնիլ) իթմիշ օլտուղու հալաե, քեմալի սերպեսթի իլե չահըրահի մուհապելթաե գօշըյօր ղանն իտիյօր իտի։

Վելհասըլ մեզպուրե, պիրաաերի կասթօն իլե Բօմենին հադդընաա տիւչիւնիւպ, անլերին խեյալը մուհապելթինաեն մեճպուպ օլարադ, քննաիսինի հեր վեչհ իլե մեսուա զանն իտիյօր իտի։

Պու արա Սենթին մեվղուֆ պուլունաուղու մահալին իթիսալինաեքլի օտանըն տերունինաե, այադ սեչելերի իլե պիը դաչ քիշինին՝ ղայեթ բեսաեն մուհավերելերի սետասը իչիտելտի։

Սենթ, պու չամաթատան այըլըպ այաղա գալդտը, ղանն խաերսին քի մեզպուրե, պիը ապ եվվել քի խայալաթըն հիւանի թեէսիրի իլե միւթեսելլիմ օլմուշ իտի։

Տըշարըտա կիւնեչ, ղայեթ բարլագ սուրելթաե հեր թարաֆը միւնեվվերը իթմիշ իտի, Սենթ, պուլունաուղու մահալի անլամագ իչուն բենչերենին եանընա վարտը, ֆագաթ իհթիմամիը սուրելթաե գաբաատըրմշ օլտուղունատ պիը միւմքին աչամատը, անճագ բանչուրլարըն արասընա

ատն՝ միւթէասատիա աղաճլարլա միւղէյնէն պէօյիւք պի՛ պաղչէ իլէ պիր խանէնին ախվարլարընը կէօրէպիլսի։

Սէնթ, պիր սանտալէէ իւղերինէ չըդըզ, կէօղլերինի մէզ քիւր բանչուրլարըն իւսթ արալըղընա վազ իթմէքլէ, պաղչէնին էօթէ թարաֆընը կէօղաէն կէչիրսի իսէատ, պէօյիւք աղաճլարըն չըղլագ թէբէլէրի իլէ, թանըմաարըղը պիր չօգ խանէլէրին արդա ճիհէթլէրինաէն մատէ հիչ պիր չէյ կէօրէմէսի։

Պունլար՝ Մօնթօնէը ղօղաղընըն խանէլէրի իսի, Սէնթ հէյման սանտալէէաէն աչարը իմէք իւղրէ իքէն, պաղչէնին էօթէսինատէ, վէ թամ քէնատի գարշուսընատա պուլունան խանէնին բէնչէրէսի աչըլարը։

Մէզ քիւր բէնչէրէատէն հէնուղ ույդուատան օյանմըչ օլան կէնճ պիր գաարընըն մախմուր կէօղլերի, վէ թարիմար քնաքիւլլէր իլէ մուհաթ չիրինն սիյմասը կէօրիւնսի։

կէնճ գաարն, կիճէլիք պիր էլպիսէ կիյմիչ օլուպ, քէնատի կիպի հէնուղ հաթաղընատան գայդըպատա, արըղը ախյաարը բիւր էնվար իսէն աֆիլթապը ալէմթապէ խոչ պիր թէպէսիւմ իթսի։

Սէնթ, թէաճիւպինաէն նաչի իրի իրի կէօղլերինի աչարը, վէ քէմալի հայրէթլէ մէզպուրէ կէնճ գաարընըն լաթիֆ սիյմասընը թէպզըդ իսէրէք, ղայէթ հավաչ պիր սէս իլէ,

— Ա՛հ հա՛ Բապպիմ. . . աճապ օ՞ մլատը – սէսիք-սէն սօնրա, կէօղլերինի օվալայըպ թէքրար պագմաղա պաշլատը, վէ միւթէէսիրանէ պիր հալ իլէ,

— Շա՛րլօթ . . . Շարլօթ արը – սէյու բէրբէլէսի։

Թամ պու էանատէ՝ գաբընըն ղէնպէրէյի իչինէ պիր անահատը վազ իսիլիպ աչըլարը, Սէնթ, սէրհալ սանտալէէաէն սըչրայուպ, սինին մէճհուլ պիր գաընըն գարշուսընատա պուլունատու։

Պու գաընըն կիյսիկի էլպիսէ, հէմ պէսլէմէ՝ վէ հէմոէ պիր էվ գաընը էսվապընա պէնղէյօր իսի. չէօյլէ քի՝ մէզպուրէնին պաչընատա չիչէքլի պիր թագևէ, սըրթընատա իբէքլի ֆիսթան, վէ հէր բարմաղընատա պիրեր եվզիւք օլատուղու հալսէ, պէլինէ բամուդ պէղինատէն պէյաղ (Բըրօսթէլա) պաղլավը չ իսի։

Պու գաարն, մատամ Պըրինել թէամիյէ դըլընուպ, կիւլէր եվզին իսի իսէատ, ֆագ ամի հալու թավրընատան ատն (վատ) պիր մախլուդ օլատուղու անլաչըլըյօր իսի. մէզպուրէ, պիր էլինատ ղայէթ կիրան պահա գուսմաչատան մամուլ պիր էլպիսէ թուլթմուչ օլատուղու կիպի, ատիկէր էլինատ տախի կիւլլերլէ միւղէյէն պիր թաճ իլէ, պիրտէ աչըդ գուլթու վար իսի, մէզ քիւր գուլթունըն տէրուինատ, Բէրուղէ վէ միւճեվհէր իլէ ատնանմըչ ղայէթ միւսինա պիր կէրատնըղդ պուլունուչօր իսի։

Մէզպուրէ, գարըչը գաբամադ սըղըն, հայրէթինատէն չաչա գալմըչ օլան Սէնթէ տօղրու իլերլէչիպ էօնիւնատ տուրատու, վէ քէլամէ ադաղ իսէրէք,

— Ձարիյէնիղի էֆէնատի հադրէթլերի կէօնատերատ մատամ, խըտմէթինիզատ միւսթախատմ օլմադա չայան օլուպ օլմաարըղըմը պիլմէք իսթէյօրլար – տէսի։

Սէնթ, քէմալի հայրէթլէ մէզպուրէնին եվզինէ պադտը։

Մատամ Պրինել, խաֆիֆ սուրէթատ սերֆիրու իթատի, վէ էլինատէքի միւճեվհէր կէրատնըղը, Սէնթին՝ մերմեր կիպի պէյաղ պօյնունա հագլաչաբրատը։

Սէնթ, հիճապընատան կիւլլէր կիպի գըղաբատը, վէ կէօղլերինի եէրէ ինսիրէրէք,

— Րէճա իսէրիմ մատամ, Ալլահ աչդընա սէօյլէյնիղ, նի՞չին պու խանէտէ պուլունուչօրում, վէ պէնի պուրատա նէ՞ հաբմադ իսթէյօրլար – տէյինճէ, մատամ Պըրինել, թէքրար սերֆիրու իսէրէք,

— Սիղի մէսուա իթմէք իսթէյօրլար, պու հասէմէն

կիպի պէյաղ ումուղլարընըզ իւղերինէ՝ կիրան պահա գումաշլարտան մամուլ էլպիսէ, իբէք կիպի սաչլարընըզա չիչէքլէր, վէ պիլլուրտան տահա սաճու պէրրադ օլան կերտանընըզա միճճէվհէր վաղ իթմէք խաթէյօրլար . . . ա՛հ կիւղել վէ մինի մինի դըղըմ, սիզ չօգ պահարեարսընըզ . . . – տէտի։

Սէնթ. – Ցադաթ պէնի նի՞չիւն աչըրտըլար։

Մաատամ Պըրիւնել կիւլմէյէ պաշլատը, վէ Սէնթին սուալինէ ճէվապ վիրմէքսիզին,

— Թէղելինաթընըզա միւպաշըրէթ իթմէք իթէ՞րմիսինիզ, սիզի կիւլինարիէյի՞մի – տէտիքտէն սոնրա, չիչէքլէրի վէ կէրտանըլըզըն գումթուսընը մասանըն իւղերինէ վաղ իթմէքլէ, էլպիսէյի աչտը, վէ կիւյա օտա պէպէմիլայի մէմուրիյէթինի նյիճա իթմէք նիյէթի իլէ Սէնթէ թէդարրուպ իթտի։

Սէնթ, ադիմ պիր նէճրէթ իլէ բիւճաթ իթտի. մէղպուբէնին կէօղլէրի, հետէթ վէ թէքէպպիւր գըղըլճըմ լարը սաչըյօր խոտ, մաատամ Պըրիւնել, էլպիսէյի գումթունըն եանընա վաղ իթմէքլէ,

— Պունլարը գապուլ իթմէք իսթէմէյօրսունուզ էօյլո՞մի, բէք ալէտ, չիմոնիքի հալ թէէխիր իտէրիզ . . . – տէտիքտէն սոնրա դարըյա տօղրու իլէրլէյինճէ, Սէնթ, մէղպուբէնին եօլունը դաթ իթտի, վէ նակէհան կէօղլէրի էշքի մահդունիյէթլէ տօլարադ,

— Ա՛հ մաատամ, բէճա իտէրիմ Ալլահ աշգընա օլսուն, միւսաատէ իտին տէ պունտան տըշարը չըգայըմ... ա՛հ պիզ բէք պէտպահտ պիր ֆամիլէյընըզ . . . չիւպհէսիզ Պիօ, չիմտի պէնի արայօր, պըրագընըզ քի մէրգուզմըն եանընա վարայըմ . . . – տէտիկինտէ, մաատամ Պըրիւնել թէպէսիւմ իտէրէք,

— Պիօ՞մը տէտինիզ . . . ա՛հ մինի մինի դըղըմ, էկէր մէրգուզմ սիզի արայօր իտէ, պէյհուտէ եօրուլույօր, չիւնքի գաթան պուլամայաճադ տըր – տէյիպ, գաբըտան տըշարը չըգմադ իւզրէ իքէն, Սէնթ, անըն էթէյինտէն թուխուպ թէվգըֆի իթտի, մէղպուբէնին կէօղլէրի, մաատամ Պըրիւնելտէն իսթիրհամ իտիյօր իտի . . .

Մաատամ Պըրիւնել, պարիտ վէ քեաղիպ թէպէսիւմի իլէ, պիչարէ դըղճըաղը պիր սանկի գատար թէտգըդ իթտիքտէն սոնրա, քենտու քենտույէ սեօյլէյէրէք,

— Տայիմա պէօյլէ օլուր . . . պիզ պէօյլէ մէյուսանէ հալլէր բէք չօգ կէօրմիւշիւզ . . . եարըն պուլարըն էսէրի պիլէ գալմայաճադ տըր . . . – տէտի, պատէհու սէսինի եիւքսէլտէրէք Սէնթէ խիթապէն,

— Մինի մինի մաատամճըմ, պէն պու խանէնին սահիպի տէյիլիմ . . . մաատմքի պուրատան մուճարեգամթ իթմէք իսթէյօրսունուզ. իմոի պէնատ կիտուպ միսիւյի կէօնատէրէյիմ – տէյինճէ, Սէնթ, պիր տէհշէթ հըսսի իլէ,

— Ա՛հ եօ՛դ եօ՛դ իսթէմէմ – տէյու հայգըրտը։

Մաատամ Պըրիւնել ալէթթաճիլ տըշարը չըգտը, վէ Սէնթ տախի այնի տէհշէթ իլէ բիւճաթ իտէրէք, բէնչէրէնին եանընա վարտը։

Պիր գաչ տադըգտա սոնրա, միւսիւ Պիւրօ՝ սըյրըգճասընա պիր թաւը իլէ, վէ մուղաֆֆէրանէ սուրէթտէ օտայա կիրտի։

Հայլաղը մէրգում, ղայէթ եէնի պիր թագըմ կիրան պէհա էլպիսէ կիյմիշ, վէ լիֆ կիպի գարըշըգ սաչլարընը թահտը լնթիղամա ալմըշ խոտ։

Միւսիւ Պիւրօ, խայըրխահանէ պիր սիյմա իպրաշ իտուպ, տուտուգլարընատա խօշ պիր թէպէսիւմ, վէ ելլէրի արգասընատա օլտուղու հալտէ, Սէնթէ տօղրու իլէրլէտի, վէ քելամէ աղաղ իտէրէք,

— Ա՛հ սեվկիլի էվլատըմ . . . նէ գատարատա մահդունն կէօրիւնիյօրսունուզ. . նամուսըմըն իւղերինէ եէմին իտէրիմ քի . . . կիւյա գուրալար իչինատէ գալմըշընըզ կիպի գօրդույօրսունուզ . . . – տէտի։

Պիչաւե Սէնթ, սըյրըդ չէհրէմինի խայըրխահլըդ նի-
գոպըյըլա սէթը իթմէյէ ղայրէթ իտէն Պիւրօտան թէ-
վէհհիւշ իտէբէք, էմնիյէթսիզլիք կյմա իտէր պիր նիկեահ
իլէ մէրդումըն եհւղիւնէ պագտը, վէ գաչաճագ պիր մա-
հալ պուլամատըղընտան սայքի բէնէչէրէյէ հաւըշտը
գալտը։

Պիւրօ, քէնտինին՝ գուլուպը նիալանը (կանանց սիր-
տը) հէր հալտէ ճէղգու թէյսիր իթմէք իտասիյէթինէ մա-
լիք օլտուղունա գանաաթ կէթիրմիշ օլմաղըլա, հէման մու-
հարէպէյէ պէտտ իթմէքլէ, պու մէթին գալայը ղապթու
իսթիյա իտուպտա, էֆէնտիսինէ թէսլիմ իտէճէյինէ տա-
լա չիւպհէ իթմէյօր իտի։

Ֆիլհագըղա հայլազը մէրդումտ, պու կիպի իչլէրտէ
մէլէքէսի օլմաղըլա՝ տայինտա քէտալը մուվաֆագըյէթի իթ-
միշ, վէ պու սուրէթլէ էֆէնտիսի միւտիւ Տիւգ տը Գօմ
բանտըն թէվէճճիւհինի գաղանմագլա, մաղհարը լութֆու
իհսան օլմուշ իտի։

Պիւրօ, պու իշտէ տանսի մուղաֆֆեր օլտճաղընտա հէր
վէչհ իլէ գանաաթ կէթիրիպ՝ ուղուն պիր նութգ կյրա-
տըյըլա Սէնթի գանտըրմաղա պաչլատը։

Հայլազը մէրդումտ, Սէնթին, մէմուլին ղայրի պիր սա-
ատէթէ նայիլ օլուպ, տէրհէճէյի նիհայէտէ պահսուրտար
օլտճաղընը, ղայէթ բարլագ սէօղլէր, վէ չաիրտնէ թա-
պիրլէր իլէ հյղահ իթմէյէ չալըշտը։

Էղճիւմլէ Պիւրօ, թայիֆէյի նիսպայը բէք ալէտ թանըր
օլտուղունատն, Սէնթին, քէնտի պէյլաղէթլի սէօղլէրինի-
տէն հիչ պիր չէյ անլատմատըղընը, վէ քէնտինտէն նէֆ-
րէթու իսթիսդալ իթտիյինի քէչճ իտէպիլտի։

Վ.ագաա բագիպէ Սէնթ, հայլազը մէրդումըն սէօղ-
լէրինի քտամիլէն տինլէմիշ, վէ էվվէլ էմիրտէ հիչ պիր
չէյ անլատմամըշ իտի իսէտէ, ֆագաթ վարա վարա, Պիւ-
րօնըն նէ տէմէք իսթէտիյինէ, մահզա հըսսը թատպիյի պա-

դիրանէսի սայէսինտէ վագըֆ օլմաղըլա, չէրմու հիճապընա-
տան նաչի չէհրէմի աթէշ կիպի դըղալտը, վէ էլէրի իլէ
հիւղիւնի գաբայտագ, հանընտաքի սանտալէնէն իւզէ-
րինէ տիւշի վէրտի։

Պիւրօ, մուղաֆֆէրանէ պիր թաւրըլա ոագտալընը հօխ-
չայտագ քէնտի քէնտինէ,

— Է՛հ է՛հ . . . իշ սըրտասընա կիրտի . . . տէյու մը-
ըլտանընըգտան սօնրա, ղօգագտա գալտըրըմընն իւզէրինա-
տէն, սիւրաթլէ կէլմէքտէ օլան պիր արտպանընն կիւրիւլ-
թիւսինի իչիտուպ դուլագ վէրտի, վէ իլավէյի մէգալ ի-
տէրէք,

— Տօղրուսը պու կէլիշէ, թամ վագթինտէ հէթիչ-
մէք տէնիր – տէտի։

Հէման պիր սանիյէ սօնրա, տրշարըտան պիր չընդը-
րագ սէտասը իչտէլտի, Պիւրօ, Սէնթին էթրաֆընը տո-
լաշըպ կիւլէրէք տրշարը չըդտը։

Հայլազը մէրդումտ, պիր տագըդա սօնրա, քէմալի իհ-
թիմամ իլէ սայլարընը ալօյամըշ վէ էնտամընա պիր չէքի
տիւղէն վիրմէքլէ՝ կիւյա կէնճէլմիշ օլան, միւ միւ Տիւգ
Գօմբանա տը Մայլերըրէնէն իսթիֆան Սէնթին օտա-
սընա կիրտի։

Պիւրօ, պիր թաւրը մուղաֆֆէրանէտէ, էլի իլէ Սէն-
թի՝ Տիւգ ճէնտալէրինէ կէօսթէրտիքտէն սօնրա, մէր-
դումը թատպիմ իլէ սէլամլայըպ, սուս բուս տրշարը
չըդտը։

10

ԲԱՐԻԶԻՆ ՄՈՒՀԱՊԻԹԸ ՂԱՐԻՊԷՍԻ

ՄԻսիս տը Գօմբանս, Սէնթին հադդընաա թարիֆի ղայրի գապիլ պիր աշգու մուհապէթ (*) հըսս խիյօր իսի, (Տօն ժուան) բօլունը իճրա իթմէք իսթէյէն իհթիյար Տիւգին, եվւաոը, վէ պէլքիսէ թօլնը եէրինաե օլան բագիղէյի մէբուսէ հադդընաաքի պու հըսսիյաթե, մուհապէթ նամընը վէրէմէյիպ, իլլա չէհվէթը հայվանկյե միմէքլե իբթիճա իտերիզ։

Զաննը աճիզանէմիզճէ, մուհապէթը մուդաուաէսէ իլէ չէհվէթը հայվանկյե՝ եէքսիկէրինաէն ֆարգլը տուղուլար տըր, սաոըդ վէ սէպաթլը մուհապէթ, լուհլարը ալուաէյի չիրքաոապը ֆըսգու ֆէղահաթ օլմայան ինսանլարա, վէ չէհվէթ տաիսի, հայվանլարա մահսուս տըր . . . . . .

ՄԻսիս Տիւգ Գօմբանս տը Մ'այլըրըե, չապգասը էվինաե օլաուղու հալտե, Պիւրօնըն մէղադը սայէսինաե, թէղէրինաթը ղարիպէ իլէ ասնաալըմըշ օլան օտայա կիրէք՝ տէրհալ գաբըլը գաբաաը։

Նասըլքի տեսիք՝ միսիս տը Գօմբանս, պիւսպիւթիւն թէպտիլի հալ իտուպ, թէրղիսի վէ բէրաբեաըը մարիֆէ-

(*) Միսէլիֆ, պու կիպի մուհապէթլէր հադդընաա, մուֆիասալ վէ չաիրանէ սուրէթտե պահս իթմիշ իսէտե, պիղ՝ պազը էսպապէ մէպնի, պահսը մէղքիւրըն թէրճիհինէն սարֆը նաղար իթմէյէ մէճպուր օլաուղումուղ կիճին, դարիյնի քիրամէտէն իթիղար իտերիզ։

Տիւգ, կէրաուհը ասը լղաաէկէտանէ մախսուս պիր նէզաքէթլէ, տայիմա էլլէրի իլէ եիւղինի սէթը իթմիշ օլան Սէնթին էօնիւնաե տուրուպ, պիր սանկյե գաատար մէղպուրէյի թէտգըդ իթտի։

Տիւգ, մէղադ սահիպի աատմիէր կիպի՝ մէյուսկյէթի իչինաե պիլէ պիր հիսանի մէլահաթը ֆէվգէլատե քէսպ իթմիշ օլան Սէնթին պիլլուր կիպի պօյնունը, ուսուղլարընի՝ կէօղլէր գամաչարըրճը պէ յապըլըղընը, նէճիհաղ գամէթինի, վէ թէնասիպը էնսամընը թէտգըդ իթմէքլէ, տուտագլարը իւղէրինաե աչըգանէ պիր թէպէսսիմ նապշ օլունտու, վէ աչգու սեվտա իչմա իտեր պիր սէտայըլա։

— Իմնալըղ տիլտէր, չայանը թէհայեիւր չօճուգ – տէյու ֆըսըլթաաը։

Միսիս տը Գօմբանսըն պու պապատ բէք չօգ հադդը վար իտի. վագտա Սէնթ, էլլէրի իլէ եիւղինի գարամընշ իտի իսէտե, եինէ օ հալտէ՝ մէղպուրէտէն զիյատե կիւղել, լաթիֆ, վէ ճաղիպ պիր մէլէքե թաստավուր իթմէք մուհալ իտի։

Սէնթին, իրէք կիպի սաըը՝ վէ խամպէկտամ (խոպոպիկ) կէյսույի թապիտաը իլէ մուհաթ օլան կիւղել պաշը, սաֆու սէֆիտ ուսմուղը իւղէրինէ էյիլմիշ իտի. մէղպուրէնին վաղիէթինտէն, հէմ թարիֆի նադապիլ պիր հիսանու լէթաֆէթ, վէ հէմտե ադիմ պիր մահղունիյէթ կէօրինիյօր իտի։

Տիւգ՝ թէք ճամը կէօղլիսի իլէ, հիսանու մէլահաթըն պէրհայաթ բէյ քէրի (վայէլէուԹեան կէնդանի պատկեր) օլան Սէնթէ պադար, վէ պու մէնզաբէյի նաղարըուպանըն էն ճիւզվի պիր նօգթասընը պիլէ կէօղտէն գաչըրմադ իսթէմէյուպ, կեահ սալա էյիլիր, կեահ սօլա տէօ-

նէը, վէ պու հալ իլէ բադիղէյի մէրսումէյի՝ խոթէական կիպի թէադըդ իտիպ տուրույօր իտի. մէրդումըն տուտադլարը արասընատան սէվտաքեարանէ ահլէը, վէ սուղիչի ֆէրեհաղէը չըգըլյօր իտի։

Միսիս Գօմբանսըն պօյալը օլան գաչլարը ալթընտաքի սիւրմէլի կէօղլէրի, կէնճլիք շուլէսի իլէ բարլայօր իտի. մէրդում, աաէթա գալսի աթէչի սեվտայըլա ալէվլէննիշ պիր տէլիգանլը կիպի, Սէնթին կանընա վարաը, վէ մեղպուրէնին էլինի թուքթուպ հէմեն տուտադլարընա տօդունատուրմադ իւղրէ իքէն, Սէնթ, նակէհան այադա գալգաը, էլինի կէրույէ չէքտի, վէ ազիմ պիր տէհշէթ իլէ իրի կէօղլէրինի աչար։

Մեղպուրէնին՝ գալսի լինաանը բարելէյիճի պու խէվֆու տէհշէթինի կէօրիւպտէ աճըմտադ մուհալ գասլինատէն իտի, ֆագաթ միսիս Ցիւդ, պիլաքիս պիչարէ գըղճըադըն՝ պու հալի հավը իղթիմալինի կէօրմէքլէ քէյֆլէնիյօր իտի։

Մաամաֆիյհ, Ցիւդ՝ Սէնթին իրի, վէ տէհշէթզէտե (սադասափահար) կէօղլէրի էօնիւնատէն րիւճաթ իթմէյէ մէճպուր օլտու, օ կէօղլէր քի, ուղուն վէ սամուր քիրբիթլէրի արասընատան, քէնտի իւղէրինէ միւթէէսիբանէ նիկեահլար աթֆ իտիյօր իտի։

Միսիս տը Գօմբանս, աթէչնադ պադը չընը թատիլ իտէրէք, բէտէբանէ պիր րըգդաթ կէօսթէրմէյէ չալըշը, վէ ղայէթ հալիմանէ սուրէթատ քէլամէ աղազ իտուպ,

— Մա՛մադէլ, ղէնկինլիյին պաչլըճա՝ վէ էն պէօյիւք քէյֆլէրինատէն պիրիտէ, դաթան միւթահադ օլմապըգլարը, վէ մահզա հագսըզ պիր հատիսէնին սէպէպի իլէ՝ տիւչարը ֆագրու ղարուրէթ օլանլարըն ահվալինի, սաատէթէ թահվիլ իթմէք ափը . . . – տէտի։

Նասըլ.քի կէօրիւյօրուղ, Ցիւդ՝ քէնտի տէրսինի բէք կիւղէլ եղլէրլէմիչ իտի. միսիս Պիւրօնըն վինատիպ կէօրտիւյի, վէ մէրդումըն զանընընճա, հիլմիյէթ վէ նէզաքէթ իլէ թէլաֆֆուղ իտիլէն պու սէօղլէր, դաֆէսպէկնա օլան կիւվէրճինին խաթրընը թամթեիպէ, վէ մահբուսիյէթինի ունութտուրմադա մէտաար օլաճադտը։

Միսիս Ցիւդ, րէվիչի հալէ կէօրէ պիր նէվի թիւճճարանէ բաղարըլըդ չէքիլինատէ օլան պու կիպի մուգատտէմլէրին իտթիմալի իլէ, հայըրճա մէնֆաաթը ախզուիթաէրտէ պուլունմուչ, հանի պու բարլադ սէօղլէր իլէ բէք չօդ կիւղէլ դըղլարը իղֆալ իտէպիլմիչ օլտուղունատան, Սէնթի տախի, այնի թէտպիր իլէ ալտաթապիլէճէք զիւյիւմինատէ իտի։

Ֆագաթ Սէնթ, կէօղլէրինի եէրէ հինաիրմիչ օլտուղու հալտէ, մէրդումըն սէօղլէրինէ ասլա ճէվապ վիրմէտի. եղճիւմլէ մեղպուրէնին տէհշէթի պիրազ թէսքին օլմուչ իտի. Ցիւդ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Միւտէթը մէտիոէտէն պէրու սիղի թանըրըմ, վէ նէ տէրէճէ պիր գահրիմանլըգլա սէֆալէթէ գարշը ճէնկլէշտիյինիզի տախի բէք ալէա պիլիրիմ, ֆագաթ մա՛ատաղէլ, պունատան պէօյլէ արթըգ նէ սիղ, վէ նէտէ ֆավիլեանըզ մուղթարըզ օլմայաճադ տըր . . . պատէղինն հէր վէչհ իլէ պէն սիղին համինիզ օլաճաքմ. . . – տէտի։

Սէնթ, պիրազ էվվէլ Պիւրօտան տախի պու հօլտա թէսլիյէթպախչ սէօղլէր իչինթիչ օլմաղըլա, Ցիւգին եալտըղը սէօղլէրինէ չօդլուդ էհնիյէթ իթմէտի, վէ իհթիրազու չիւպհէյի էլտէն պըրագմատը։

Ֆագաթ մէղպուրէնին գալսի սաֆ, վէ րիյատու րիյատէն արի օլմասը հասէպի իլէ, պու թագլիտ խայըրխահլըգտան միւթէէսիր օլարագ, պիր տէրէճէյէ գատար միւսթէերիհ օլտու, վէ խէվֆու տէհշէթ իլէ աթէշ կիպի գըղարմըշ օլան հանադլարը, կիւլ կիպի բէնապէ վէ լաթիֆ պիր րէնկ քէսպ իթտիլէը։

Ցիւդ, քէսպը մուվաֆֆագըյէթ իթմիչ օլտուղունա

գանաաթ կէթիրիպ , սաղիմ պիր խահիշ իլէ սէօղիւնէ տէ-
վամ պիրլէ ,

— Նվէ՛թ սէվկիլի էվլատըմ , բէք ալա պիլիրիմ քի ,
սիզ՝ էյհամը սէպավէթինիզի մահվ իտէն պու հալի սէքա-
լէթաէ գալմայա գաթան լայըգ տէյիլսինիզ . . . – տէտի :

Սէնթ , պու սէօղիւ իչինթոյինաէ , թէաճիւպ իլէ Տիւ-
գին եիւղիւնէ պադաը , ֆիլհագըգա՝ Տիւգ ճէնապլէրի ,
օն նէֆէր գաաընտան տօգուզը , ղէնկլին օլաճագլարը հէ-
վէսի իլէ՝ միճէրրէյա պու բարլագ մուգաատաէմէտէն մաղ-
լուպ օլաճագլարընա գանաաթ կէթիրմիշ , վէ հարպը մու-
հապէթէ տայինա պու սէօղլէր իլէ պէտա իթմիշ իտի :

Սէնթ , միւթէէսիր վէ տիւչարը հայրէթ օլարագ՝
միւսիւ տը Գօմբանսըն իւղէրինէ պիր նիկեահ ամթ իթ-
մէքլէ , մէրգումը խաթիճվագ իթմէք իսթէտի , ֆագաթ
տէրհալ քէմալի հիճապլա կէօղլէրինի եէրէ հինաիրտի ,
ղիրա Տիւգ , պու նիկեահը նակեահանէյի մէմուլ իթմէ-
տիյինաէն , հալու թավրընը թէպաիլ իթմէյէ վագըթ պու-
լամամըշ իտի :

Սէնթ , մէրգումընն պէյագ պօյալը սիյմաը իւղէրին-
աէ , սըյրըգճասընա պիր թէպէաիւմ կէօրմէքլէ , եվվել-
քինաէն չօգ ղիյաաէ տիւչարը տէհղէթ օլմուշ իտի ,

Պու խէնաէյի տէհղէթամիզ , պու սըյրըգ թէպէս-
սիւմ , քէնտի իֆֆէթու նամուսը իւղէրինէ պիր հիւճիւմ
վագը օլաճաղընը իյմա իտիյօր իտի . մէղպուրէ , պագիրէ-
լէրէ մահասուս պիր հըսսը թապի իլէ քէսպը չէճաաթ իթ-
մէքլէ , միւտաֆիաա վէ մուգավէմէթէ հաղըրլանաը ,

Տիւգ , մէմուլին ղայրի օլարագ՝ պու իլք հիւճիւմին
պիր չէյէ եարամաաըղընը կէօրմէքլէ դաշլարընը չաթաը ,
վէ պօյալը աուտագլարընը ըսըրաճագ մէրթէպէտաէ հի-
տէթլէնտի . մէրգում , պէտա իթտիյի պու մուհարէպէ-
նին բըլանընը թէպաիլ իթմէք լուզումընը հըսս իտիյօր
իտի . պունաան գաթինաղար , հէման պիր մէնղարէ իլէ

խիթամ պուլաճագ օլան պու տըրաամա , ուղուն պիր մու-
գաատաէմէ իլավէ իթմէյէ նէ՞ լուզում վար իտի :

Տիւգ , պու նօգթայը քէշֆ իթմէքլէ , սէրի պիր հա-
րաքէթ իպրաղ իթտի , վէ սէտաասընըն ահէնկլինի թէպաիլ
իտուպ ,

— Սէվկիլի գըղըմ , գալպիմի մըղնաաըս կիպի սիզէ
տօղրու սիւրիւիւպ կէօթիւրմէքտաէ օլան հագըգաթը ,
սիզտէն կիղէմէյէ բէք չօգ սայ իթտիմ իսէտէ , չիֆայ-
տէքի մուվաֆֆագ օլամատըմ , ղիրա սիզ՝ պու հըսսը ,
կէօղէրիմին իչինտէ օգույուզ քէշֆ իթտիյինիղէ չիպահէ
իտէմէմ , իմտի . . .

Տիւգ , սէօղիւնի գաթ իթմէքլէ թէքրար Սէնթին է-
լինի թուԹմագ իսթէտի , ֆագաթ մէղպուրէ , պէնղի
պէթի քիւլ քէսիլմիշ օլտուղու հալտէ , տիթրէյէրէք օաա-
նըն պիր պուճաղընա չէքիլտի , Տիւգ գահգահա իլէ կիւլ-
տի , վէ եիւքսէք սէս իլէ ,

— Ֆագաթ պու գաատար գօրգմայա նէ՞ պէյիս վար .
. . . Եէմին իտէրիմ քի , սիզէ տէտիյիմ սէօղլէրին ճիւմ-
լէսիտէ տօղրու տըր , սիզ՝ պունաան պէօյլէ ղէնկլի վէ
մէսուա օլաճագսընըղ , ա՜հ էվլատըմ , պու ալէմտէ կիւ-
պէլիկ՝ ինսանը պահտըսար իթմէյէ ալի պիր վասէթա
տըր . . . վէ սիզ օ գաատար կիւղէլ , վէ օ գաատար չիրին-
սինիզ քի . . .

Տիւգ , պու տիլֆիրիպանէ (սրտախաբ) սէօղլէրի տէ-
տիքտէն սօնրա խալընըն իւղէրինէ տիզ չէօքի վէրտի , վէ
թէքրար սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք ,

— Ա՜հ մաամաղէլ , միւսաատէ պույուրուն քի , «սիզի
սէվէրիմ» սէօղիւնի թէքրար խոէյիմ , միւսաատէ պու-
յուրուն քի , օ լաթիֆ էլինիզի բուս իթմէքլէ , հէր պիր
բարմաղընըզը , պիրէր կիրանպահա եիւզիւքլէր իլէ թէզ-
եինի խոէյիմ . . . – տէտի :

Սէնթ , պիր էլինի արգասընաա սէթը իտուպ , վէ տի-

կերինի տախի, հեմման բարեկենմեք տերեճեսինաե չարբամագտա օլան կեօյսիս իւզերինե վազ իթտի, իրի կեօզ եաշը տամլալարը, մեզպուրենին ուզուն քիրքիքլերի արասընտան եուվարլանըպ, կիւլ կիպի դըզարմըշ եանագլարը իւզերինե տիւշտիւլեր։

Միւսիւ աը Գօմբանսըն կեօղլերի, չուլեյի չեհվեթ իլե պիր գամ տահա բարլատը, վե թեքրար սըյրըդ սըյրըդ կիւլերեք,

— Ա՛հ չու հալտե նե գատար ճաղիպ նե գատար լաթիֆսինիզ... ինճու տանեսի կիպի կեօզ եաշլարընըզ նե գատար զեվգըմա կիտիյօր, ա՛հ պու կեօզ եաշլարընը գուրութմագ, նե տերեճե մուճիպը մահզուզիյեթիմ օլաճաղընը թարիֆ իտեմեմ – տեյիպ, վե թիր թիր տիթրեմեքտե օլան էլլերինի ուզատարագ, պիչարե դըզճըպաղըն նագիբ միյանընը տերպաղուշ իթմեք իսթեմի։

Սենթ, թեքմիլ գուվվեթի իլե մուգալեմեթ իթտի, մեզպուրենին պիբիր կեօյսիս գապարտը, եանագլարընըն պըրտարը սօյտու, կեօզ եաշլարը մահվ օլտու, վե ճեպհեյի բագը (մաքուր ճակատ), չայանը թեհայեւիւ պիր թեքեպպիւր թաճըյըլա թեթեկվվիւճ (պսակուիկ) իտերեք, կեօզլերի, պիր սանկիյե գատար մենտուպ պուլունտուղու Մայըրբերլերին պեսալեթի (քաֆուլթիւն) չուլեսի իլե իլթիսալ իթմեյե պաշլատը։

Նենճ գըզճըպաղ, պու հալու վազիյեթի իլե օ տերեճե քեսպը հիւսնի մելահաթ իթմիչ իտի քի, Տիւգ, պիլա հաբաքթի հեյքել կիպի մեզպուրենին էօնիւնտե տուրա գալտը։

Ֆագաթ Սենթ, հենուզ պիր չօճուգ օլտուղունտան, հըսս իթտիսի պու իտահիչի թեքեպպիւրին իչինտե, գատֆեթի մեվճուտ օլաճաղը թատսիյե իտի. վագտա մեզպուրե, պիր գաչ տագըգտա, հեր նեվի ճեպրու թաղելիդաթա մուգալեմեթ իտեճեք կիպի պիր հալ քեսպ իթտիս

Եաբ լէե, կէնճ մասուՄէնին մապէ յինինաե կէչէն ահվալի՝ օլապիլակի գասար էյզահ իթմէյէ չալըշաճաըզ։

Շէօյլէքի, մէզքիւր օսա՝ ուգաղ վէ էչէայի միւթէասիսաե իլէ տօլու օլասւղունսան Սէնթ, լաղըմ կէլսիյի հալաէ՝ մէզքիւր էչէանըն հէր պէրինի քէնսիսինէ սիրէր վէ մէթէրիս իթիկազ իթմիշ օլմաղըլա, Տիւդ՝ պիր միւմքիւն մէզպուրէյի էլէ կէչիրէմէյօր իսի։

Միւսիւ որ Դօմքանս, զաթէն իհթիյարլըղընսաննաձի նաթուվան, վէ չէհվէթ չէրապըլըլա մէսթու սէրկէրսան օլուպ, նէգիէսի քէսիլիրճէսինէ Սէնթի թասադըպ իսիյօր իսի. Սէնթ իսէ՝ կէնճ վէ խաֆիֆ օլասւգսան մաաէ, ճան հադդըլըլա քէնսիսինի միւսաֆաա իասւպ, գուշ կիպի էօթէպէրի սըչրայարագ ազատէյի կիրիպան (օճիքը ազաաել) իթմէյէ մուվաֆֆագ օլուլյօր իսի։

Տիւդ, մէզպուրէնին արգասընսան գօչա գօչա գիէնա հալաէ էօրուլասւ, մէրգում, մուհապէթ վէ հիսէթ իլէ գարըշըդ սէօզլէր մըրըլտայօր իսի։

Տիւդին սիզլէրինէ գուվվէթ գալմասըղընսան իսթէհսիյ կիպի սըչրայըպ գօչամայօր իսի. Սէնթ իսէ խաֆիֆ պիր րուհ կիպի քէմալի սիւրաթլէ կէահ սաղա կէահ սօլա րիւճաթ իասւպ, չէհվէթբերէսթ իհթիյարըն թաագըպնըր չաշըրթմագլա պէրապէր, քէնսինի պու աղիմ պէվկյեաէն խէլաս իթմէսի իչուն, միւթէսիրանէ վէ սըագըլա ձէնապը հագդա տուա, վէ պիքիր Մէրկեմ անէսէն իսթիմտաա (օգնութիւն խնդրել) իսիյօր իսի։

Հէյհա՛թ... զանն իսէրսին քի ձէնապը հագ, վէ աղիշ պիքիր մէզպուրէյի ունուԹմուշ իսի։

Վարա վարա պիչարէ գըղճըազըն թապու թուվանը գալմասը, հընչգըրըգտան նէգիէսի քէսիլսի, վէ կէօզ հաչլարըլըլա կէօզլէրի կէօրմէզ օլսու, մէզպուրէ՝ ան պէ ան հէրկ գաբանմագ իւզրէ իսի։

Տիւդ, Սէնթին պիթթէսորիճ քէսպը զաագիէթ իթ-

տիյինի կէօրիւպ, մուզաֆֆերիյէթ չուլէսի իլէ կէօզլէրի բարլասը, վէ եէնիտէն քէսպը գուվվէթ իթմէյէ պաշլասը, մէրգում՝ պու հալին իչինաե բէք տէհզէթլի իսի...

Գաբընըն արգասընսա մաաամ Պըրիւնել իլէ միւսիւ Պիւրօ, կէօզլէրինի անահթար տէլյինէ վազ իթմիշ օլտուգլարը հալաէ, իչպու մէնզարէնին թէմաչասըլըլա քէյֆիյէնիյօրլար իսի, մաաամ Պըրիւնել Պիւրոյա խիթապէն։

— Մուհարէպէյի գազանաճագ տըր – տէսի։

Պիւրօ. – Տօղրուսը, մաաչըմըն իլի միլինի վէրսէյէր տախի, եվինէ պու սէնաթը իչէմէմ։

Մաաամ Պըրիւնել. – Տիյինէ՛, պագ նա՛սըլ սօլուհօր...

Պիւրօ. – Բէրուգասընսան սու կիպի թէր ագըյօր։

Մաաամ Պըրիւնել. – Նէ տէրսին, եագալայապիլէճէ՞քմի,

Պիւրօ. – Հա՛յ հայ, թուրթաճագ տըր...

Մէրգուման իլի սաագդ իսրամէթքեարլար... ալիմ պիր գահգահա իլէ կիւմէքաե իսիյէր, ֆիլհագըգա կիւմէյէ մուհիմ սեպեպլէրի վար իսի։

Տիւդ, գօվալայա գօվալայա նէգիէսի քէսիլմիչ, գըղարմըշ վէ չիչմիչ կէօզլէրինին պէպեքլէրի՝ հէման տըչասըը ֆըրըլայաճագ կիպի պիր հալ քէսպ իթմիչ իսի, մէրգում՝ արթըգ բէճա իթմէյուպ իլլա հիսէթու չիսէթ իպրաշ իսիյօր իսի։

Սէնթ, եօրղունլուգսան թասպու թուվանը գալմասընըշ, վէ հէման հէր սաըմընսա եէրէ գաբանմագ մէրքէզինէ կէլմիչ իսի. Տիւդին ճանավարքեարի հիսէթի, մէզպուրէյի էօլսիւրիյօր իսի։

Պիչարէ գըղճըազ, հըսա իթմիյի տէհզէթին թէէսիրի իլէ միւթէմաադի գօչար, ֆագաթ նէրէյէ կիսէճէյինի պիլմէյօր իսի, պիր արա մէզպուրէնին նիկեահը, միւսիւ որ Գօմքանսըն չէհվէթամիչ վէ տէհզէթլու պագըշընսա թէսաադիւֆ իթմի, պու հալ՝ կէնճ գըղճըազ իչուն պիր սար-

պէյի չէտիտէ օլսու. պիչարէնին տիզլէրի տիթրէտի, կէօզ-
լէրի գարարտը, վէ պէյնի տէօնէրէք եիւղիւն գօյու երէք
գաբանաը:

Ցիւդ տախի, տէհշէթամիզ վէ պօղունուդ սէտայըլա
պիր վավէյլա սալը վիրմէքլէ, մէղպուրէնին եանը պաշըն-
տա եէրէ տիւշի վէրտի:

11

Ր Օ Լ Ի Թ

Միսիս Ցիւդ տը Գօմբանս բէք միսիւն տէյիլ իտի
իսէտե, գաֆաթ կէչիրմիշ օլսուդու սէֆիհանէ էօմրիւն
սէպէպի իլե, ղայէթ իհթիյարլամըշ իտի. էկեր մէրգում
պու հալտե օլմայայաը, եանի ծն հաշ գատար քիւչիւք օ-
լայըաը, պու մէնղարէնին բէրաէսինի գաբամադա մէճ-
պուր օլաճագտըգ:

Ֆագաթ մէրգում, օլ տէրէճէ եօրուլմուշ վէ քէսպը
ղաաֆ իհթիյշ իտի քի, Սէննթին եանը պաշընա տիւշտիւ-
յինտե, մէղպուրէնին գըյամընը մէն իհթմէք իչիւն՝ ֆիս-
թանընըն էթէքլէրինի անճագ թուրթապիլտի, վէ պատէ-
հու նէֆէսի քէսիլէրէք ապա սէս սէտա չըգարմադսըզըն
գալա գալտը:

Ցիւդին թէղէննաթը մահիրանէսի պօղուլմուշ, եիւ-
ղինէ սիւրտիւյի գըրմըզը վէ պէյազ պօյալար պիրիպիւ-
րինէ գարըշմագլա, ճէննկեարի պիր րէնկ քէսպ իհթիյշ,
էյրէթի բէրուդասը պաշընատան չըգարագ՝ տաղ գաֆա-
սընըն պիր նըսֆը մէյատնէ չըգմըշ, վէ թէէր տամլալարը՝
գուրուսմուշ եանադլարը իւղէրինատե, մէճրա կիպի չըգկը-

լար բէյտա իհթիշ իտի. մէրգումընը պու հալի, հէմ րըգ-
գամթամիզ՝ վէ հէմտե չայանը իսթիհգա օլմաղըլա, անը
կէօրէն կիւլմէսինի թուրթատայաճագ իտի իսէտէ, ֆագաթ
նիմ պայըլմըշ՝ վէ խէվֆու ատհշէթինատէն թաշ քէսիլմիշ
օլան պիչարէ Սէննթին՝ հալի բիւր մէլալի կէօզիւնէ չարբ-
տըղընտա, մահզուզիյէթի տէրհալ մահզունիյէթէ թէպ-
սիլ օլաճապընտա դամթան չիւպհէ իտիլէմէզ:

Է՛յլէթ, պիքէս վէ պիլա համի գալմըշ օլան պու պա-
գիրէյի բագիզէնին եագընընտա, ղէնբերէսթ՝ վէ չէրապի
չէհվէթի իլէ մէսթ օլան պիր աատմին, դան չանաղը կիպի
գըղպարմըշ օլան նէֆքրէթամիզ կէօզլէրինի կէօրիւպտե՝
տիթրէմէմէք միւմքինմի տիր:

Պիչարէ մասում նա՛սըլ, վէ նէ՛ըէյ գաչապիլիր իտի,
չէհվէթբէրէսթ Ցիւդին էլլէրի, անըն էթէքլէրինէ եա-
բըշմըշ իտի, ֆագաթ մէղպուրէ, պիր նէվի խահիշ իլէ
քէնտինի զօրլայըպ, ճան հագգըյըլա գըյամ իհթմէք իս-
թիյօր իտի իսէտե, պիր միւմքիւն մուվաֆֆագ օլամայուպ,
սօղույարագ եիւղիւն գօյու հալընըն իւղէրինէ տիւշիյօր
իտի:

Սէննթ, պիր ղայրէթը ֆէվգէլատե իլե եարը պէլինէ
գաատար տօղրուլարագ, իչի էլլէրի իւղէրինէ տայանմադա
մուվաֆֆագ օլապիլտի, լաթիֆ սիյմաաը սան տէրէճէ պիր
տէհշէթ իպրագ իտիյօր իտի. գուրնալ քեաքիւլէրի իչիյե
պէօվիւնմէքլէ, կէօյսիւ վէ ումուդլարը իւղէրինէ տիւշի-
յօր իտի, մէղպուրէնին կէօզլէրի, Ցիւդին նիկեաէնա թէ-
սաաիւֆ իհթմէքլէ, գաշլարը չաթըլըը, վէ տուտագլարը
տիթրէմէյէ պաշլատը... չէհվէթբէրէսթ իհթիյարընն նի-
կեահը, չիքեարընը պագըշըյըլա թէսխիր իտէն եըլան
կիպի, պիչարէ գըղճըագը թիրթիր տիթրէթտի:

Էյվա՛հ, կէնճ գըղճըագ շու հալին իչինատե տախի կիւ-
զել իտի, հէմ բէք կիւզել իտի. Ցիւդ, մէղպուրէնին պու
հիւանու լէթաֆէթինի կէօրմէքլէ, չըլտըրմագ տէրէճէսի-

նէ գատար գանը գայնամաղա պաշլատը, մէրգումըն՝ սըննըը թահրիգի իլէ վիճուտինին չըրբընմասընը կէօրիւպտէ կիրիֆթարը տէհչէթ օլմամադ գապիլ տէյիլ իտի։

Տիւգ, պիր միւմքիւն եէրինտէն գըլյամ իտէմէյիպ, սարֆ իթտիյի ղայրէթը մէճնունանէ պիր գաթ տահա քէնտինի եօրուլյօր իտի, մէրգումըն թըրնագլարը՝ Սէնթին եըրթըլմըշ եավապընտան կէչէրէք, եէրտէքի խալըյը թըրմալայօր իտի։

Տիւգին պու հալի, պիր գաչ տագըգա թէէխիր տիմէք օլըպ, նիհայէթիւլէմր գըլյամ իտէպիլէճէյի տէրքէար իտի։

Գաբընըն արգասընտա՝ միսիւ Պիւրօ իլէ մատամ Պրիւնել, մէնղարէյի մէգքիւրէյի սէյր լտուպ, ատիիւզիքը սէօղլէրի թատաթի իթտիլէր։

Մատամ Պրիւնել. – (Ումուպընը սիլքէրէք) ֆագաթ պու հալէ ատէթա մուազղէպ օլմագ տէնիր։

Պիւրօ. – Նէ չարե էմէք օլմայընճա եէմէք օլմազ տէրլէր... ֆագաթ էյրէթի բէրուգասըյըլա բէք թօհաֆ կէօրիւնիյօր։

Մատամ Պրիւնել. – Եա աղարմըզ գաշլարընա նէ՞ տէրսին։

Պիւրօ. – Պագընըզ սաղ պաճաղընը նա՞սըլ գալտըրըյօր։

Մատամ Պրիւնել. – (կէօղիւնի անահթար տէյիլինէ վազ իտէրէք) ֆագաթ օրաճըգտա գասգաթը գալաճագ տըր։

Պիւրօ. – Ֆիւչիւք չէյթան՝ պէօյիւք չէյթանը թազևիզ իտիյօր, լաքին չուրասը բէք տօղրու տըր քի, էմէք օլմայընճա եէմէք օլմազ։

Հայլազ Պիւրօ, մատամ Պրիւնելի թէքլիֆսիզճէ իթէրէք քէնտիսի անըն եէրինէ կէչտի, վէ կէօղիւնի անահ-

թար տէյիլինէ վազ իտուպ, պիր սուրէթը միւթէհայը՝ բանէտե սէօղիւնէ տէվամ պիրլէ։

— Ֆագաթ նամուսըմըն իւզէրինէ եէմին իտէրիմքի, բէք կիւզէլ տիր, բէք չիրին տիր... – տէտիքտէն սօնրա, իլավէյի մէգալ իտէրէք – է՛հ է՛հ պիղիմ էֆէնտի եավաշ եավաշ քէնտիսինի պուլույօր... այաղա գալգըյօր... ա՛հ տօղրուսը բէք կիւզէլ էյլէնէճէյիդ, բէք չօդ կիւլէճէյիդ – տէտի։

Մատամ Պրիւնել. – Ա՛հ միսիւ Պիւրօ, միւսաատէ իտինքի պիր ադտա պէն սէյր իտէյիմ – տէյինճէ, հայլազը մէրգումդ սըյրըդ սըյրըդ կիւլէրէք։

— Հա՛յըր հա՛յըր օլմազ, միւսաատէ իտէմէմ, պու լօճա եալընըդ պիր քիչի իչիւն տիր, ֆիյաթըտա իքի գաթտըր, չիւնքի պու լուպիյաթ պիրինճի տէֆա տըր քի սահնէյէ վազ իտիւիյօր – տէտի։

Ֆիլհագըգա Տիւգ, տիղլէրի իւզէրինէ կէլմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտի, մէրգումդ արթըգ տիթրէմէյօր իտի, սիյմասընտա, պիր մուզաֆֆէրիյէթը մէնֆուրէնին մահզուղիյէթի նագդ օլունմուշ իտի, Սէնթին էթէյի էլէնտե օլտուղու հալտե տիղլէրի իւզէրինէ դաբանտը, վէ չէհվէթ աթէյի իլէ եանմագտա օլան մէքրուհ եիւղիւնի, բագիղե գըղճըաղըն ճեպհէյի բագը իւզէրինէ վազ իթտի, պատէհու պէլինի տօղրուլթարագ պիրագ տահա իւէրէմէյէ չալըշտը։

Պու տէհչէթամիզ տագըգատա, Սէնթին կէօղլէրի իւզէրինտէն սիյահ պիր պուլութ կէչի վէրտի, մանատար պիր սէտա, տէրունինտէն՝ նամուսընըն թէհլիքէտե օլտուղունը քէնտիսինէ իսթար իտիյօր իտի, օ անտե Րօմէտուղունը քէնտիսինէ իսթար իտիյօր իտի, օ անտե Րօմէնին թաավիրի կէօղլէրի էօնիւնէ կէլմէքլէ, մէղպուրէ՝ պիր դուվվէյի ֆէվգէլատե քէսպ իթտի, տուտագլարը, քէնտի պիրմէսիյի հալտե՝ Րօմէնին իսինի թէլաֆֆուղ իթտիլէր, վէ միսիւ տը Գօմբանս՝ հէման մուզաֆֆարէն

գըլյամ իթմէք իւզրէ իքէն, Սէնթ՝ պիր հարաքէթը չեփ-
տէ իլէ կէրիսին կէրիյէ ամըլաաը, վէ պյնի չիտէթլէ սըչ-
րայըպ, էլպիսէսինին բարչասընը Տիւդին էլինտէ պըրա-
գարագ, քէնտիսինի՝ մէրդումըն բէնչէյի ճէպրինատէն
դուրթարաը։

Տիւդ, դուտուրմուշ ճանվէրլէր կիպի տէհչէթամիլ
պիր վամէյյա սալը վէրտի. մէրդում, հէման այաղա
դալդմագ իւզրէ իքէն, Սէնթ՝ մէյտան վիրմէյուպ դա-
բըյա տօղրու սալըբրաը. սէրի պիր հարաքէթլէ դաբըյը
աչաը, վէ հայրէթլէրինատէն թաչ կիպի տօնա գալմըշ օ-
լան միսիս Պիւրօ իլէ մատամ Պրինէլլին մապէյնինատէն
օգ կիպի կէչիպ կիթտի։

Իբի համիյէթլի խատէմէլէր . . . պիրիպիրինին ևիս-
զինէ պագտըլար, հայլագ Պիւրօ, տիչար օլատուղու հայ-
բէթէ նիսպէթէն, ադիմ պիր նէչէ իլէ կիւլմէք իսթիյօր
իտի, մէրդում, մատամ Պրինէլէ խիթապէն,

— Գուշ դաֆէսատէն գաչաը – ատտի։

Սէնթ, օտա գաբըսընատան ադշադը ֆըրլայըպ տիկէր
պիր օտայա կիրտի, վէ պիր աչըգ բէնչէրէ կէօրմէքլէ՝ հէ-
ման իչինէ սըչրայը վէրտի։

Էօյլէսէն սօնրա՝ սատթ իբի սուլարընատա օլմաղըլա,
կիւնէչ՝ մէզբիւր բէնչէրինին էօնիւնատէ պուլունան պալ-
գօնա ադս իթմիշ իտի. մէզպուրէ՝ պիր հըսսի թապի իլէ,
քէնտիսինի աֆիթապը ալէմթապըն հիմայէսինէ իհտալէ
իթմէք իսթէյօր իտի։

Պու բէնչէրէ իլէ պագդօն, կէօրիւնէն խանէլէրին ար-
գա ճիհէթլէրինէ նադըր օլմաղըլա, մէզբիւր խանէլէրին
սէքէնէսի թարաֆընատան, Տիւդ տը Գօմբանսըն խանէսի
տէրուինատէ կէչէն հալլերի կէօրմէք միւմքիւն իտի, վէ
իչթէ պու սէպէպլէ Պիւրօ, Սէնթին պուլունտուղու օտա-
նըն բէնչէրէչէրինի՝ բանչուրլարըլա գաբամայը մինատիպ
կէօրմիշ իտի։

Ալէքսուսուս մէզբիւր մահալլէնին սէքէնէսի թարա-
ֆընատան, միսիս տը Գօմբանսըն պու խուսուսի խանէսի
հադդընատա, պագը մինատիպէթիպ սէօզլէր սէօյլէնմէյէ
պաչլանմըշ իտի. պունատան դաթինագար, միսիս Տիւդին
ահպատը . . . պուլունան՝ սէֆարէթի սէր քեաթիպի, Լէօն
Տիւչէսնէլ տախի, Մօնթօնէը զօդաղընատա իգամէթի իթ-
մէքլէ՝ միսիս տը Գօմբանսըն էն եագըն գօնշուսը պու-
լունտուղու, միսիս Պիւրօնըն էնտիչէսինի միւճիպ օլմա-
ղըլա, պու կիպի իչէրին սուրէթը խաֆիյէտէ իճրասը ի-
չին, տիկէր մինատիպ պիր խանէ թէտարիք իթմէք քեա-
րը ադիլ օլաճաղընը, վէ հիչ օլմադըպ չիմտիքի հալ միս-
տէպպիրանէ տավրանմադ լազըմ իտիյինի, Տիւդ ճէնապ-
լէրինէ իսթաք իթմիշ իտի։

Ֆիլհագըդդա միսիս տը Գօմբանս տախի, տայիմի սու-
բէթատէ տիշմէն կէօրիս էօնիւնատէ պուլունուլօր կիպի,
թէմբինատ վագարը էլտէն պըրագմայօր իտի խէտատէ, ֆա-
գաթի օ էօնատէ մէրդում, քէնտինի զայպ իթմիշ օլուպ,
չիտէթը չէհվէթինատէն գուտուրմուշ, վէ տատէթա չըլտը-
մադ տէրիճէսինէ կէլմիշ օլտուղունատան, արթըզ պու կի-
պի իհթիրազլարա էհէմմիյէթի վէրմէզ օլմուշ իտի։

Տիւդ, քէմալի հիտէթու չիտէթլէ աղդը քէօքիւրէ-
բէը, Պիւրօ իլէ մատամ Պրինէլլին՝ միւթէրէտտիտ պիր
հալ իլէ տուրմուշ օլտուղլարը գաբըյա տօղրու սալտըրա-
բադ, պօղունուգ պիր սէտայըլա,

— Թո՛ւթըն թո՛ւթըն, Պի՛ւրօ թութ տէյօրում սա-
նա, էկէր մուգավէմէթի խաէրսէ դօլտըրընը պագըյը վէր-
. . . , – տէյի հայդըրտը։

Տիւդ, հիտէթու չիտէթինատէն նէֆէսի քէսիլէրէք,
սէօզինի գաթի իթմէյէ մէճպուր օլտու, վէ Պիւրօ տախի,

— Ֆագաթի միսիս Տիւդ, բէնչէրէչէրատէ ատատ վար
– տէտիլինատէ, Տիւդ, մէրդումըն դաֆասընա վուրմագ ի-

չիւն թիթրէք էլինի գալոըրտը, վէ ավազ ավազ հայդըրարագ։

— Մէլուն հէ՛րիք սանա սէօյլէյօրում, չաբըդ մէզպուրէյի թուրթուպ պանա կէթիր - տէտի։

Սէնթ, բէնչէրէտէն պալգօնա կէչմիշ իտի, մէզքիւր պալգօն, պիրազ էվվէլ վասֆ իթտիյիմիզ պաղչէլերին լուղէրինէ նազըր իտի, մէզպուրէ՝ պալգօնատն աչաղա պադըզ իսթիմռատա իթմէք իչիւն պիր ինսան արայօր իտի։

Ֆագաթ պաղչէլերին տէրուննինտէ քիմսէյի կէօրմէտիյինտէն, թապիյի գարշուսընտա պուլունան բէնչիրէլերէ տօղրու, ալթը նազարը իսթիանէ (օգնութիւն խընդրել) իթմէքտէ իքէն, Տիւգին պօղունուդ սէտասը, մէզպուրէնին պու մէյուսանէ թէճէսսիւսինէ մանի օլտու։

Սէնթ, պալգօնըն տէմիրլերինի իքի էլի լէ սըդը սըդըյա թուրթմուշ օլտուղու հալտէ արդասընա տէօնտի։

Պիւրօ, էֆէնտիսինին էմրինէ իթտաթ իթմէյուպ, պիր թադըմ իչարաթը մախսուսէ իլէ, Մօնթօնը զօդաղընըն խանէլէրինի իրայէ իտիյօր իտի։

Մատամ Պրիւնել տախի, էլլերի խաչվարի կէօյսիւ իւղէրինտէ օլտուղու հալտէ պիլա հարաքէթ տուրույօր իտի։

Տիւգ, կէօղլերի գըզարմըշ վէ քէնտինտէն կէչմիշ օլմաղըա հիչ պիր շէյ կէօրէմէյուպ, պիր չօդ քիւֆրու լաղթլեր իլէ էմրինի թէքրար իտիյօր իտի, մէրգում, էլան միւթէրէտտիտ պիր հալ իլէ չաշըրմըշ գալմըշ օլան Պիւրօյը, չիտէթլէ պիր ևանէ իթերէք բէնչէրէյէ տօղրու հիւճիւմ իթտի։

Մէրգում, սօն տէրէճէ սարխօշ ատէմլեր կիպի այագլարը տիթրէյէրէք, վէ իքի ևանընա տօղրու հայլանարագ, պալգօնա վասըլ օլմաղա մուվաֆֆագ օլապիլտի։

Սէնթ, պալգօնըն տէրուննինտէ տիզ չէօքտի, վէ իքի

էլլերինի պէրիպէրինէ գավուշտըրըպ ասիւմանէ տօղրու գալտըրտը։

Պու զարիպ մէնզարէ, ևանի չէհվէթթէրէքէթ պիր ատէմին, սուրէքթը թէհտիտանէտէ, մուհաֆիզալի նամուսը իչիւն ըչճաու նիյազ իթմէքտէ օլան պիր պագիրէ գըզճըազըն իւղէրինէ գօյուլմասը մէնզարէսի, Բարիզին էն կիւզէլ պիր մահալինտէ, վէ հաթտա կիւնտիւզ կէօզիւ իլէ վուգու պուլույօր իտի։

Ատէթա պիր թէաթրօ լուպիյաթը չէքիլինտէ կիւզար իտէն պու վագաանըն, սէյիրճիլերի տախի վար իտի։

Տիւգ՝ պիր էլի իլէ բէնչէրէյի վէ տիկերի իլէ տախի Սէնթի թուրթուպ չէքիշտիրէրէք, պալգօնատն աչաղա ինտիրմէք իսթէճիյի հէնկհամտէ, պաղչէնին օպիր ճիհէթինտէ ադիմ գահգահալար իլէ կիւլիւշէր, վէ բաթըրտըը սէսլեր իչիտիլտի. պունլար կհահ ըսլըգ չալարագ, վէ կհահտա էլլերինի պէրիպէրինէ վուրարագ Տիւգ ճէնապլերինի։

— (Պի՛գ պի՛գ) թէքրար թէքրար - տէյերէք ալգըշլայօրլար իտի։

Միւսիւ տը Գօմբանսըն էլլերի կէվչէյիպ իքի ևանընատան սարդըլա գալտը, վէ չէհվէթի աթէչի իլէ գըզարմըշ օլան սիյմասը, գուրշունի պիր ըչնիկ քէսալ իթտի։

Մէրգում, մէճնունանէ պիր սարխօշլուգտան այըլմըշ կիպի, հայրէթինտէն տուրտուղը կերտէ մըխլանտը գալտը, վէ էօնինէ տօղրու պագմագլա կէօղլերինի գալտըրմաղա ճէսարէթի իտէմէտի։

Սէնթ, քէմալի թէաճիւպ՝ վէ պիր նէվի միւահիշ նիկհահըյըլա միւսիւ տը Գօմբանսա պագտը, մէզպուրէ, գօրգու իլէ մէսէրլէթի արտասընտա միւթէրէտտիտ պիր հալտէ գալմըշ իտի։

Պիւրօ՝ ըսլըգ չալմագտա, վէ մատամ Պրիւնել տախի անլաշըլմազ սէօզլեր մըրըլտայօր իտի, տըշարըտան իտէ,

— Եաշա՛ եաշա՛ . . . պըրա՛վո, (պիզ պիզ) – տէյու չիտէթլէ հայգըրըշլար իչիտիկյօր իտի։

Նիհայէթ միւսիւ տը Թօմբանս, կէօղէրինի գալըը-ըըզ՝ պալգօնըն գարշըսընտա օլան բէնչէրէյի ֆարթ իտէպիլտի. պու օ բէնչէրէ իտի.քի, Սէնթ, պիրազ էվվէլ օրատա Շարլօթը կէօրմիւշ զանն իտիյօր իտի, մէգ.քիւր բէնչէրէնին էօնիւնտէ պուլունան պալգօնըն տէրթունինտէ, պէշ ալթը քիչի թօզլանմըշ իտի, մէրդումանըն իչինտէ պիրտէ գատըն կէօրիւնիյօր իտի։

Իչկասը մէգ.քիւրէնին էլինտէ թէսթէրօ տիւրպիւնէ-ըի պուլունտուղու կիպի, գարընըն էլինտէ տախի ուզուն պիր տիւրպիւն վար իտի. կիճէլիք էլպիսէ լապիս օլան, վէ թավրու հալինտէն խանէ սահիպի զանն օլունան պիր ատէմ տախի, էլինտէքի տիւրպիւնի իլէ, Սէնթին պուլունտուղու պալգօնը թէճէսսիւս իտիյօր իտի։

Պու մէմուրին զայրի հատիսէ, վէ մուճիպը թէհայեիւր օլան վազտա, Տիւդի պիւթիւն պիւթիւնէ չաշըրտըպ նէ օլտուղունը պիլմէտի, մէրդում, հիճապընտան նաչի եէրին տիպինէ կէչմէք իստէյօր իտի . . . . . .

. . . . . .

Օգույանլարըմըզ, իչպու հէքեայէնին մուգատտէմէ-սինտէ, չայանը բաղպէթ վէ միւթէպէր պիր ըօլ իճըտա լատէն զաթը, եանի Մարգի Բաուլ տը Մայլըըրէնին, տէ-ըէճէյի նիհայետէ սէֆալէթի իլէ վէֆաթ իթմիշ օլտուղու, Վալուա զօդաղընտաքի խանէնին պաշ միւսթէճիրինի, ըե-յիսի քէպիր Օկիւահըն համիսինի, Եապանինին Օթէլի տէ-նիլէն մահալին, Ալլահտան ասնրա սահիպը միւթլադընը, խըրսըզլարա եաթադլըզ իտէն, հիւանի ախալագա մուղա-յըր պաղը մուգիրը քիթապճըզլար սաթան, վէ աղըր ֆա-յըզլա մամէլէճիլիք իտուպտա, սաէթա պանքէր օլմուշ օլան, հիւրմէթլիւ միւսիւ Բօլիպի, էլպէթտէ ունութմա-մըշ տըրլար։

Պու խասայիսի միւթէատտիտէ, վէ պունճա սէնաթ-լար սայէսինտէ, միւսիւ Բօլիպ, էհէմմիյէթլի պիր սերմա-յէյէ սահիպ օլարագ, խօշնուտ օլունաճագ մէրթէպէտտէ իչինի տիւզմիւշ իտի։

Միւսիւ Բօլիպ, մէգ.քիւր սերմայէյի էլտէ իթտիք-տէն սօնրա, տայիրէյի ախզուիթտասընը թէվսի իթմիշ, վէ պաղը սուլի տվալի իլէ քէնտիսինի թաճիզ իտէն, վէ մու-գատտէմա օթէլին պիրինտէ խըտամէթքէարլըգ իթմիշ օ-ան գարըսընըն միւսթագպէլինի, իսթէմէյէրէք թահոը թէէմմինէ ալապիլմիշ իտի։

Միւսիւ Բօլիպ, ղէնկին օլմասը հասէպի իլէ էլլի հա-չընտա օլտուղու հալտէ, վատիյի թէաչիւգտէ բույան օ-լարագ, էրզապը ղէվղու սէֆայա բէֆագաթ իթմիշ, վէ քէնտիսինի թարիգը սէֆահաթէ սալտըրմըշ իտի։

Միւսիւ Բօլիպ, էվվէլքի իսթէյար իթտիյի քիւֆէթի թէրը պիրլէ, եալընըզ մամէլէճիլիք իլէ իչթիպալ իտէր, վէ պաղէն տախի մալիք օլտուղու սէրմայէսի իլէ, չէրչիճի թաալիր օլունան թաճիրլէրին իւզէրինէ հիճճիմ իտուպ, անլէրին թիճարէթինի էլլէրինտէն գասպ իթմէքլէ եվգաթ կիւզար օլույօր իտի։

Միւսիւ Բօլիպի թանըտըղըմըզտան պէրու եէտի սէնէ մուրուր իթմիշ, վէ նասըլքի տէտիք մէրդում, հէր նէվի նամուսլուզ իչլէրէ էլ վուրտուգ հայըճա քէսպը սէրվէթ իթմէքլէ՝ թէպտիրի հալ իթմիշ իտի իսէտէ, ֆագաթ մա-լիք օլտուղու սուլի ախտագընտա ասլա պիր թէպէտտիու-լաթ վագը օլմամըշ իտի. միւսիւ Բօլիպ իչին թամաքէար վէ խասիս տէյէմէյիպ, վագտա մէրդում, աճլըգտան էօլ-մէք իւզրէ օլան պիր ֆագըրտա պէշ բարա սատագա վիր-մէզ իսէտէ, լուզումը թագտիրինտէ տախի, ալթունլարընը զօդաղա աթմայը բէք ալէտա պիլիյօր իտի։

Բօլիպ, սըֆաթճա տախի այնի հալտէ պուլունույօր իտի, եանի չէրքէն սիյմասընտան տրչարը ֆըրլամըշ օլան

պաթթալ՝ վէ միւթէհարրիգ պուրունը, աթմաճա դուշը կիպլի ուճագ կէօղէրի ալթընտա, պիր սուրէթը մուղաֆֆերանէտէ տիքիլմիշ տուրույօր իտի։

Մէրդումըն կիյտիկի էլպիսէ տախի, հէր վէչհ իլէ սըֆաթընա ույկուն օլուպ, մուհասիպ վէ մէշղուլ աաէմլէր կիպլի մինասիպէթսիզ պիր հալտէ իտի։

Իչթէ Տիւչէննէլ, մէպուս օլմագ իչիւն մահկում պուաաէմին հիմայէթինէ իլթիճա իթմիշ իտի իսէտէ, ֆաթաթ թէէսիֆ օլունուր ըի, Տիւչէննէլ, ղէվճէսի Շարլօթը, մէրդում իլէ լաիւպալանէ տօսթ իտէպիլմէ յէ մուվաֆֆագ օլամամըշ իտի. Շարլօթ, Բօլիպի տայիմա իսթիհզայրըա գապուլ իտուպ, մէրդումտան նէֆրէթ վէ իսթիսդալ իտիյօր իտի։

Բօլիպ, պուրալարընը անլայամամըշ, վէ էտիօտ անլամագ իսթէմէմիշ իտի. վագաա պու պապաէ, Տիւչէննէլ իլէ մէրդում պէյնինտէ բաղարըդ ույմուշ պիթմիշ իտի, վէ էտյընըղ մատտէ Շարլօթը դանտարմաղա գալմըշ իտի. ֆաթաթ նա՞ըլ վէ նէ՞ թէտպիր իլէ . . . Շարլօթ՝ էօյլէ դօլայ կէմ ալըր դատընլարտան տէյիլ իտի . . . Շարլօթ, ասիլ, միւթէքէպպիր, վէ սօն տէրէճէ աֆիֆէ պիր դատն իտի . . .

Սէնթին աշըրըլմասընտան պիր կիւն էվվէլ, պու մատտէ՝ Տիւչէննէլ իլէ հիւրմէթլու միւսիւ Տիւրանտէնին պէյնինտէ մէվղուլի պահս օլմագըլա, Տիւրանտէն Տիւչէննէլէ,

— Տօ՛սթում, ղէվճէնիլմէ թէէտտիւմ իթմէյօր . . . պէյհուտէյէ վագթիմիզի ղայպ իտիյօրուզ, պու հալին տէվամը իլէ մանի օլաճագ տըր – տէյօր իտի։

Տիւչէննէլ, Շարլօթընը վատէթատըյըլա Բօլիպի հիւքմի թէէսիրի թահտընա ալմագ արզուսընա բաղմէն, ղէվճէսինին իֆֆէթու ֆագիլէթինի թէֆֆէք.քիւր իթտիքճէ՝ մաղրուրանէ պիր մահզուզիյէթ հըսս իտիյօրիտի, մէրդում, նիմչէնտէ իլէ Տիւրանտէնէ ճէվապէն,

— Հա՛յ չէլթան հայ . . . ֆագաթ տօսթում՝ պէն, Շարլօթընը աֆիֆէ վէ տէրայէթլի պիր դատըն օլտուղունը էվվէլտէն սիզէ տէմիշ իտիմ – տէյինճէ, Տիւրանտէն միւթատը իւզրէ բարմագլարընը չէվիրէրէք, վէ տուտագլարընտա նիմ պիր թէպէսսիւմ նագչ օլունտուղու հալտէ,

— Ա՛հ օղլում, սիզ օ ղարիպ թապիաթէ մալիք դատընլարա պէնզէյօրսունըզ քի, էվլատլարընը օրտու միւսահիպի կէօրմէ յէ ֆէվգէլատէ արզու իտէրլէր, ֆագաթ անլէրին սիլ քի ասկէրլիյէ տուխուլ իթմէյէրինէ րագը օլմադըլար . . . ֆագաթ պու հալ իլէ քէսպը մուվաֆֆագ յէթ օլունամադ, պիր մատտէնին հիւսնիւ նէթիճէսինի կէօրմէք իսթէյէն ատէմ, օ իչէ վասէթա օլանը իսթիմալ իթմէյնին հօլունը պիլմէյի, վէ հաթտա պաղը ֆէտաքէարլըգտա տախի պուլունմալը. տօղրուսը թէգատիւմինիղէ մանի օլան պու վահի թէքէպպիւրինիղի կէօրմէքլէ, ֆէնա հալտէ սըդըլըյօրում – տէմի։

Տիւչէննէլ, պիր տագդգա սիւքիւթ իթտիքատէն սօնրա, ումնուղլարընը սիլ քտի, վէ իւօշնուտտուղլուդ հյմա իտէր պիր սիյմա իլէ,

— Տէտիյինիղ բէք տօղրու տըր . . . ֆագաթ նէ եաբայըմ . . . էլիմտէն նէ կէլիր . . . մէղլուրէ պիր միւմքիւն,

Տիւրանտէն. – (Բէտէրանէ պիր թավրըլա մուխաթիպինին աէօղիւնի գաթ իտէրէք) իհթիրազը էլտէն պըրագմամալը։

Տիւչէննէլ. – Վագաա պէն էֆքէարը պաթըլէ սահիպի պիր ատէմ տէյիլ իսէմտէ . . . ֆագաթ պու զաաֆֆէթտէն դուրթուլապիլմէք իչիւն հայրըճա սըդըննըը չէքճէյիմի հըսս իտիյօրում. . . զիրա Շարլօթ բէք կիւզէլ տիր, ա՛հ բէք չիրկին տիր։

Տիւրանտէն. – Է՛վէթ հագդընըզ վար, բէք կիւզէլ տիր, բէք չիրկին պիր գատն տըր . . . հաթտա միւսիւ

Բօլիպ, մէզպուրէյի կէօրութիւնառէ նէ տէրէճէ միւթէհայըր վէ միւթէէսսիր օլտուղունը կէօրմէլիսինիզ . . . ֆագաթ պու գառարըլա իշ պիթմէզ,

Տիւշէննէլ. – Նէ՞ ճարմադըղըմ լազըմ կէլիր . . .

Տիւշէննէլ, ախլադը պօղուդ պիր առէմ իսի խէառէ, էղճիւմլէ ձէննապ, վէ ղէվճլիք հըսսիյաթը մէրդումը թաղըդ իսիյօր իսի. Լիթիսազ լիթսիյի թարիդ, ճէննապընա տօգունույօր իսի. Տիւրանառէն՝ միւթէմաատի բարմադլարը-նը չէվիրէրէք, չու վէյհ իլէ պէյանը էֆքար լիթսի:

— Պէնի տինլէ օղլում, ճիտառի կէօրիւշէլիմ, սէն ղէվճէնին հադդընառ թէքէպպիւր հլաս իսիյօրսուն, չինքի մէզպուրէ՝ միւսիւ Բօլիպի սարագայա ալմըշ տըր, վէ պէն՝ ղէվճէսինի սէվմէքլէ պէրապէր նայիլի մէրամ օլմադ արզուսըյըլա սուդան օլան, սէնին կիպի պիր ղէվճին պուլունտուղու վազիյէթի տիւշիւնտիւքճէ, միւթէրէտտիւտ պիր հալառէ գալըյօրում, պունըն սէպէպինի էլպէթառէ անլայօրսուն առէյլէմի, միւսիւ Բօլիպ էմնալի պուլունմազ դըյմէթառ պիր առէմ տիր . . . սէն տիպլօմառ . . . օլտուղուն հասէպի իլէ, պու խուսուսը բէք ալէա տիւշիւնմիւշ օլմալըսըն . . .

Հադըդառէն Տիւշէննէլ, արիզ ու ամիդ տիւշիւնմիւշ, վէ հըսսիյաթը ղէվճիյէսինէ ղալէպէ իսէրէք, շանու շէրէֆ իւմիւտի իլէ միւթէսէլլի օլմուշ իսի իսէառէ, լաբին աֆիֆէ Շաըլօթըն, սըյրըդ Բօլիպ իլէ կէօրիւշմէսի, առանի իֆֆէթառու ֆաղիլէթին, ֆըսադու ֆէղահառէ մուդապէլէ իսէճէյի գազիյէսի, մէրդում իչուն տաղի աէրուն օլմաղըլա, աղիմ պիր վիճտան պիհուդուրլուղը, վէ պիր նէվի նէտտամէթ հըսսըյըլա մուդթառըլդ օլարադ, հազին պիր սէտտայըլա,

— Եաղը՛դ, սէֆիլ չօճուդ – տէյու ֆըսըլթառը:

Տիւրանառէն. – (Կէօղէրինի էնտիրէրէք) ա՜հ սէվկիւլի օղլում, պէնիմ բէք չօդ մէչղուրիյէթիմ օլտուղունը պիլսին . . . պէն չիմտի պու տադըդատա Մարգինին խառնէսինառէ պուլունմալըյըմ, չինքի մուամիլէյհին իշլէրի կիմառիքճէ դարըլըդ պիր հալ քէսդ իսիյօր . . . իսմոի էկէր հալա պու կիպի չօճուդլուդլար իտէճէքսէն . . . գալ նադլըդլա, իչթէ պէն կիտիյօրում, սէն վար ղէվճէնէ բէրթէմիշ էթ, վէ կիթ բահաթ պիր ուդու չէքի վէր:

Տիւշէննէլ, էլի իլէ անլընըն թէրինի սիլտի, վէ աչյաղա գալգարադ օտանըն տէրունինի տօլաչմաղա պաշլառը. Տիւրանառէն տախի իլավէյի մէգալ իսէրէք,

— Պիթմի՞մ . . . ադըլառէ հարաքէթ իտէճէ՞քմիսին . . . – առէտի:

Տիւշէննէլ, գօլարընը խաչվարի կէօյսիս իւղերինէ վաղ իթմէքլէ, ալօգաթընն գարշուսընտա տուրառ, Տիւրանառէն, սաքին պիր պագըշըլա մէրդումը թէճէէսսիս իտիյօր իսի. Տիւշէննէլ թէքրարէն օթուրառ, վէ քէլամէ աղազ իսէրէք,

— Բէք ալէա, արթըդ մէսէլէյէ խիթամ վէրիպ պիթիրէլիմ . . . պանա պիր թէտպիր կէօսթէրէճէքսինիզ առէյլ՞էմի – առէտի:

Տիւրանառէն. – Ֆագաթ կէօսթէրէճէյիմ թէտպիրի խաթխմալ իթմէյի վատ իտէճէ՞քմիսին:

Տիւշէննէլ. – Էկէր ադլէ ադըն պիր թէտպիր խէ նի՞չհուն խաթխմալ իթմէյիմ:

Տիւրանառէն. – Բէք կիւզէլ պիր թէտպիր տիր:

Տիւշէննէլ. – (Պիլա թէրէտտիւտ) սէօյլէյին պագալըմ, պէնառէ անը մէվզըյը իճրայէ վազ իթմէյի սիզէ վատ իսէրիմ:

Տիւրանառէն. – (Պէլաղէթլի պիր թարզըլա) կէօսթէրէճէյիմ թէտպիր, առիօտ վասէթա մատամ Պաթիլա տը Սէն-Ֆարամոն տըր – առէտի:

Տիւշէննէլ, մատամ տը Սէն-Ֆարամոնըն խամինի իչիթառէ, սիյմասընտա պիր ալայիմի տէհշէթի զահիր օլ-

տու. զավակը ախպօրմանէ, միշտ քիւլ պիր վազիյէթ իչինտէ պուլունույօր իտի, մերգումա, մէնաֆիյի չախսիյէսի իչուն գարըսընը սաթմադա գարար վէրտիյի անտէ տախի, մէզպուրէտէն կէչմէք իսթէմէյօր իտի։

Տիւշէնէլ, պիր ատէմի իսթէմէյերէք էօլտիւրմէյէ մէճպուր օլմուշ գաթիլլէր կիպի միւթէէսիր օլուպ, խաֆիֆ պիր սէսայըլա։

— Մաատամ որ Սէն-Ֆարամո՞նտը, ա՜հ նամուսընը զայպ էթմիշ պիր գարը . . .

Տիւրանտէն. – Ա՜հ սաատ տիլ տօսթումա, հիչ տիւնեատէ աֆիֆէ՝ վէ հիւանի ախլագ սահիպի պիր գաատըն, զէվճէնիզէ, միւսիւ Բօլիպ իլէ թէաչիւդ էթմէսինի նասիհաթ վիրմէյի գապուլ իտէ՞րմի,

Տիւշէնէլ, պիր հալի թէրէտտիւտ իլէ սիւքիւթ էթմէսի, վէ Տիւրանտէն տախի սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Պաշգա չարէսի եօգ տօսթումա, պու չարիսը օլապիլտիյի գաատար չաբուզ սուրէթմէտ չէվիրմէլի . . . ինթիխապըն վազիթը թէգաղրրուպ իտիյօր . . . միւսիւ Բօլիպի, թա եագընըմզդատա օլարագ պու իշ հագդընատա չալըշտըրմալըյըզ . . . պէնիմ էֆքէարըմա կէլինճէ, գաատընլարըն գալպէրինտէ պուլունան էֆֆէթի թաշընը պիր վուրուշատա գըրմագ իչուն, մաատամ որ Սէն-Ֆարամոնտան պաշգա կիւզէլ պիր մաքինա տահա պուլունամադ – տէտի։

Տիւշէնէլ. – (Դաշլարընը չաթարագ) օ մադուդէ պիր գաատընըն պէնիմ խանէմտէ պուլունմասը . . .

Տիւրանտէն. – (Մուխաթիպինին սէօղիւնի քէսէրէք) տօղրուսը թէաճիւպ իտիյօրում. . . թագլիտ օլարագ թէմքինէլի պիր հալ կէօսթէրմէք իսթէյօրսունըզ . . . մաատամ Պաթիկտ զայէթ քիպար վէ նուֆուզքնար ատէմլէր իլէ իւլֆէթ բէյտա էթմիշ տիր . . . սիզի օն օն իքի նէֆէր Բուա, վէ եախօտա Բօլօնէզ ասքըզատէլէրինէ թագտիմ իտէպիլիր . . . պունատան գաթինաղար, սիզի, պիզիմ ա-

սքըզատէկէան կիրուհընըն չէնէքէրէի ատտա օլունան էօյլէ զաթիլար ըլա կէօրիչտիւրէպիլիր քի, սիզ հէնուզ մէրգումանը թանըմադ չէրէֆինէ նայիլ օլամմըշընըզ տըր . . . մէսէլա Տիւգ տը Ֆարասալըն էմմիզատէսի պարօն Բրրիւնօյա, միւթէպէր վէ զէնկին ժ. Պ. Ս. Դ. Սանկէնէ, միւսիւ տը Մօնֆէրմէյլէ, վէ հաթտա միւսիւ Բօլիպին վարիսը միւթէվազը պուլունան կէնճ, վէ չիրին Ֆէլիսիյէն Շաբիթօ նամ տէլիգանըլյա թագտիմ իտէպիլիր։

Տիւշէնէլ. – (Սէօղիւնի թէքրար իտէրէք) Ֆագաթ մէզպուրէյի նա՞սըլ գապուլ իտէպիլիրիմ։

Տիւրանտէն. – Ա՜հ տօսթումա, կէօրիւնիր քի սիզ պէնիմ իլէ լաթիֆէ իթմէք իսթէյօրսունըզ, Ֆագաթ պու գաատըն պիր գօնթէս տիր, անլա՞յօրսունուզ, հագըգի պիր Գօնթէս տիր, նասըլ-քի սէնտէ պիր Վիգօնթըն։

Տիւշէնէլ ումումզլարընը սիլքտի, վէ Տիւրանտէն տախի սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Շիւպհէլի հալլէր քէսպ իթմէնին լուզումը եօգ տըր, պէն անըն ալօգաթը . . . օլտուղումտան հէր հալինի պիլիրիմ, վագաա պու գարը, պիր վագըթ Սէն Մարթէն զօդաղընատա մանավըզ իտէն պիր գաատընըն քէրիմէսի տիր . . . պունա կիւմէք իսթէմէզ, զիրա չիմտի կէօրէճէքսինիզ, մէզպուրե պիր մէչէքէ գաատար կիւզէլ օլմասը յըլա պէրապէր, բէք կիւզէլտէ տիքիշ պիլիր իտի, վէ իչթէ պու մինասիպէթլէ, Ֆօպուրկ Սէնթ Օնօրէ վարըչընատա սաքին Ամման տը Պ . . . նամ կէնճ ասքըզատէ, Ֆագաթ խասթա միզաճ Գօնթըն պիլիր, մէզպուրէյէ ասչըդ օլտու . . . Պաթիկտ, Գօնթը մումանիչէյհին մուհասիպէթինի պիր տէրէճէյէ գատար թէչագդը իթտի իսէտէ, լաքին քէնտիսինէ սէրվէթ լազըմ իտի, վէ Գօնթ իսէ Ֆագըը պիր հալտէ պուլունույօր իտի. պու էնսատէ բէք չօգ ասքըզատէ տէչիգանըլյար, մէզպուրէյէ ըզհարը տէրտի աշգ իթտիչը . . . Ֆագաթ Պաթիկտ իհթիրազ իլէ տավ-

բանարագ, հիչ պիրինէ բուլի բիզա կէօմԷրմէյիպ պէք-
լէմի։

«ԴօնԹ՝ կէօյիւս խասԹալըզընաան մուղԹարըզ օլա-
րագ կիւնաէն կիւնէ էճելէ Թագարըրուզ իսիյօր խոի,
մէրգում, չօգ տէֆա ՊաԹիլտէ – ա՛հ սէվկիւլիմ ՊաԹիլտ
եալընըզ սէնին մուհապէԹին էօմրիւմի պանա իսաէ իսէ-
պիւլիր – տէյօր խոի։

«ՊաԹիլտ, ուզուն միւտէԹ ԹէրէՀաիւտ խառուպ, Դօն-
Թըն ըզհար իԹոյի մուհապէԹ ճէվապ վէրմէմի. Դօն-
Թըն խասԹալըզը տախի ան պէ ան ԹէչէՀաիւտ խէրէք,
պիչարէ արԹըզ խանէսինաէն տըշարը չըգամազ օլմուշ
իքէն, կիւնիւն պիրինաէ ՊաԹիլտ՝ մէրգումը զիյարէԹ ի-
տէրէք, քէնոխի իչէ իզաիվաճ էԹմէք արզուսընաա օլ-
տուղունը պէյան էԹմի . . .» է՛յ սէն պու ԹէՀատիրի նա՞-
սըլ պուլույօրսուն։

Տիւշէնէլ. – Ֆէնա տէյիլ, ֆագաԹ էկէր պու սա-
լիք օլտուղու Թարիքին իչինաէ չալըշըզ ատըմլար ալմա-
մըշ խէ . . .

Տիւրանաէն. – (Սէօզիւնի քէսէրէք) չարըշըզ ատըմ-
լա՞րմը, հա՛յըր հա՛յըր, ՊաԹիլտ գաԹան եանըլմազ, մէգ-
պուրէ զիյարէԹ ագիլանէ սուրէԹաէ հարաքէթ էԹմիշ տիր,
չէօյլէ քի՝ էվվէլա ԴօնԹը ԹէՀատավի խաէն տօգԹօրա միւ-
րաճաաԹ խառուպ, մէրգումըն բէք ազ էօմրի գալմըշ օլ-
տուղունա գանատաԹ կէԹիրտիքտաէն ատըրա իչէ պաշլամըշ
խոի։

Տիւշէնէլ. – Վա՛յ չէյԹան վա՛յ, պէն ԴօնԹըն սէր-
վէԹի եօգ զանն իսիյօր խոիմ։

Տիւրանաէն. – Պիր բարաաը պիրէ եօգտը, ֆագաԹ սէն
իչին սօնունա պագ, չուրաաը Թօհաֆ տըր քի, մէգպուրէ-
նին պու իզաիվաճը, պիր տէրէճէյէ գատար պէզիմ սէվ-
կիւլի մատամ պարօն տը Բօյըն իզաիվաճընա ալ՛նէգէյօր
խոի . . . նէ հալ խէ, նիքեահ բէտմինին իճրասընտան պիր

իքի կիւն սօնրա ԴօնԹ վէֆաԹ իԹտի, վէ ՊաԹիլտ տախի,
չունըն պունըն ֆաալու ղէմմիյաԹընա հէվալէյի սէմի ի-
Թիպար (ակահՀ չդնել) իԹմէյէրէք՝ մէրգումըն խանէսինի
Թէրէք պիրէյ, Սէն-Ֆարամօն նամը ալԹընտա, վէ օն սէքիզ
եաշընտա պիր մահալուպէյի տիլֆիրիպ օլտուղու հալտէ,
(Պըրէտա) ղօդաղընտա ղայէԹ կիւղել պիր խանէ իսԹի-
ճար իտէրէք կէօյնիւնի մէղատտա վէրտի, վէ միւշԹէրի ա-
րամայա պաշլատը։

Տիւշէնէլ. – Օ՛հ Օ՛հ անլատըմ անլատըմ, տօղրուսը
բէք ալճա Թէչատիր։

Տիւրանաէն. – ԷլպէԹտէ . . . մէղպուրէ իլք սէնէ-
սինաէն պէտտա իլէ քէսպը մուվաֆֆաղըյէԹ իԹմէյէ պաշ-
լայըպ հայըրճա բարա գաղանտը, էօյլէքի չիմտի 80000
ալԹընը իրատը վար։

Տիւշէնէլ. – Վա՛յ չէյԹան վայ։

Տիւրանաէն. – ԻչԹէ կէօրիւյօրսուն ա, մէղպուրէ քէն-
տի սէնաԹընտա ղայէԹ մահիր պիր մուալիմէ օլտուղուն-
տան, ղէվճէնիպէ բէք կիւղել տէրսլէր վէրճէճէք տիր։

Տիւշէնէլ տիւշիւնմէյէ պաշլատը, վէ Տիւրանաէն
տախի այաղա գալգարագ, սէօզիւնէ տէվամ պիրիլէ,

— Ի՛հ իմտի, հա՛յտէ չաբըշ կիչինաէ ՊաԹիլտինի նէղ-
տինէ վարալըմ, մէղպուրէ խայըրխահ պիր գատըն տըր.
. . էկէր սէնաէն հազը իտէճէք օլուրսա, վէրճէճէյինիզ
գահվալԹըտա հազըր պուլունմայա բուլի բիզա կէօմԹէ-
րէճէք տիր – տէյինճէ, Տիւշէնէլ Թէչաճիւպլէ բէբէլէ-
յէրէք,

— Վէրճէճէյիմ գահվալԹըտա՞մը, նէ՞ տէյօրսուն,
մէղպուրէյի գահվալԹըյա՞մը տավլէԹ իտէճէյիմ – տէտի։

Տիւրանտաէն. – ԷլպէԹտէ, պաշգա տիւրլիւ օլամազ,
հաԹտա ՇաբիԹօյը, պարօն Բըրիւնօյը, վէ Սանկէնի տախի
տավլէԹ իտէճէքսինիզ . . . վերա ՊաԹիլտ եալընըզ պա-
շընա կէլէմէզ։

Տիւշէսանէլ, Տիւրանտէնին թէքլիֆի միւճիւպինճէ տէրհալ կիյինսի, վէ միւտէթը գալիլէ զարֆընտա 80000 ալթուն էյրատա սահիպի օլան (Րօլէթի), եանի մատամ ոը Սէն Ֆարամօն թէսմիյէ գըլընան աչիֆիթէյի պուլմադ ի-չին զօդալա չըգաը, մէք քեարէյի մէղպուրե, զէվճէսինէ մուալիմիկ իտուպ կիւղել տէրսլեր վերճէքտի . . .

12

Գ Ա Հ Վ Ա Լ Թ Ը

Տիւշէսանէլ, արթըզ գարարը գաթիսինի վերմիշ պի-թիրմիշ իտի, մերգում, եալընըզ պիր նիյէթէ մէպնի թէ-ճհիւլ իթմիշ օլտուղունտան, հէրչի պատապատա նայիլի մէ-րամ օլմալը իտի:

Զէվճէսինին հադգընտա հըսս իթտիյի, վէ քէնտինին թէգատտիւմ իթմէսինէ մանի օլտուղու օ մուհապէթին նէ՞ ճհէմմիյէթ օլապիլիը իտի. Շարլօթ կիւղել իտի, տահա ալէտ եա, պու կիւղէլիքտէն խաթիճատ իտիմատ իտի, վէ Տիւշէսանէլ՝ մահզա պու սէպէպ իչուն մէղպուրէ իլէ իղտիվաճ իթմիշ իտի:

Էվէթ, Շարլօթըն հիւանիւ ճէթաճիէթի քէնտիսի իչուն օլմայուպ, անճադ նիյէթինին գուվվէտէն գիլիլէ չըգմասը խուսուսընտա խաթիմալ իտիլճէքտի. Տիւշէսանէլ, Շարլօ-թը քէնտինէ ալաթ իթիխատ իթմիշ իտի:

Տիւշէսանէլ, պու անէ տէյին մէղպուրէնին կիւղէլի-յինտէն խաթիճատ իտէմէսիյի իչուն քէնտիսինի թայինպ իտիյօր իտի, մերգում, պիր քիւչիւճ ալթունը օլուպ՝ անը սիք քէ եաբմադ, վէ ֆայըզա վերմէք քեարը ադիլ օլա-

ճադքէն, պունճա վագըթ եալընըզ իւսթիւնէ պադմադըգ քէյֆիչէնմիչ իտի, վէ պու իսէ տահթա մէճնունտանէ պիր թէսէյեիւպլէ սէրմայէսինի չիւրիւթմէք տէմէք իտի:

Պէրէքեաթի վերսինքի հէնուզ վագըթի վար իտի, հիւր-մէթլու միւսիւ Տիւրանտէնին մարիֆէթի վէ մուավէնէթի իլէ, զայըպ օլմուչ միւտէթին թամիրի միւմքիւն օլաճադ, վէ հիւսնի նէթիճէսի կէօրիւլէճէքտի:

Պու իչթէ եալընըզ պիր գուվվէթի լազըմ իտի, եանի իւք տէֆտասընտա հըսս իտիլէն պիր նէֆրէթէ ղալէպպէ իթ-մէք, վէ թադտիմ օլունտան գատէհի հէմտան պիր հուս-տուտտա իչմէք էլղէմ իտի:

Էյվա՛հ պիչարէ Շարլօթ, քէնտի ալէյհինտէ գուրուս-լան պու իպլիսքեարի տուզագտան ասլա մալիւմաթը օլ-մայուպ, քէմալի մուհապէթի վէ էմնիյէթի իլէ՝ գօճասը օ-լաճադ հայրազը սէվէ յօր իտի:

Տիւշէսանէլին, մատամ Պաթիլա ոը Սէն-Ֆարամօնըն խանէսինէ կիթտիկի կիւնին իրթէ սապահը, Շարլօթ՝ մէ-սուտ վէ նէչէմէնտա պիր հալ իլէ օյանմըչ իտի:

Մէղպուրէ, իլէ տէֆտա օլարադ աստամ կէօրէճէքտի, կիյինիպ գուշանաճադ, միսաֆիր գապուլ իտէճէք, վէ արթըզ հէր սուրէթլէ սէրպէսթ օլաճադտը. վէլհասըլ վուդու պուլաճադ օլան բարըդ պիր գահվալթըյա րէ-յասէթ իտէրէք, էվ գաապընը վապիֆէսինի կիթտ իտէճէք իտի. Շարլօթ, իղտիվաճ իտէլիտէն պէրու, թէքրու թէնհա պիր էօմիւր կէչիրմէյէ, վէ չօդ տէֆտա եալընըզ պաչընտա թաատ իթմէյէ մահզիւմ օլմադըգլա, վուդու պուլան պու թէսպէսատիւլաթը նահէհանիտէն փէվդէլատէ մէճպուն օլույօր իտի:

Անճադ մէղպուրէ, գըզըլըղընտաքի սէրպէսթի վէ միւ-թէճաապը հալինէ բաչմէն, չիմտի գօրդադ վէ թէմքինլի պիր հալ քէսպ իտուպ, պիր թադըմ եապանճը ատէմքէր իլէ կէօրիւչճէճինի տիւչիւնտուքճէ, հիճապընտան գըզը-

ըլլայր իսկ. պու հալ իսէ միւսէթը մէսիսէ թէնհա ևա-
չամագլըզըն սույլ թէէսկրինաէն նէչալթ իսկյայր իսկ։

Էղճիւմլէ Շարլօթ, թէպէսսիմ իսկյայր իսկ, վէ իշլէ
Սէնթ, մէզպուրէնին տուտագլարընսա խօշ պիր խէնսէ
օլտուղու հալտէ, բէնչէրէնին տէմիր բարմագլըգլարը ա-
բասընսան կէօրմիւշ իսկ. ֆիլհագըգա Սէնթին կէօրսիւյի
պիղղաթ հէմշիրէսի Շարլօթ քէնսիսի իսկ։

Խիւլասայի քէլամ՝ օ կիւն Շարլօթ իչիւն մահղուլի-
յէթ վէ սաատէթ կիւնի օլմուշ իսկ, չիւնքի վահտէթու-
իզլէթի թէրք իսուսպսա, բարլագ պիր ճէմիյէթէ ըէյա-
սէթ իսէճէք իսկ։

Ֆէլիսիյէն Շաբլթօ վէ քէնսի միւթէպէր ըէֆիգլէրի,
Տիւշէսնել իլէ աչինալըդ բէյսա իթսիքլէրինսաէն բէք գի-
յասէ մէմնուն օլսուլար։

Մաատամ Պաթիլա սը Սէն-Ֆարամոնսա կէլինճէ, մէզ-
պուրի՝ զաթէն հեր սավէթէ իճապէթ իթմէքլէ, հեր մա-
հալտէ հաղըր պուլունմայը քէնսինէ սաէթ իթմիշ իսկ։

Պու չիրին դաամըն՝ միւքեմմել պիր (Օլէթի) օլմաղըլա,
ճէմիյէթը պէշէրիյէնին հեր սընըֆընսա ույարագ, ճիւմլէ-
սինի ճէզպու թէսսիր իթմէք խասսէսինէ մալիք պիր ա-
չինֆթէյի մէք քեսրէ իսկ։

Մաատամ սը Սէն-Ֆարամոն, քէնսի միւթէպէր Շըվա-
լիյէէրի ըէֆագաթը յըլա մուգսըրեր օլան սաաթսէ, Մոն-
թոնէը զօգաղընսա վագը Տիւշէսնէլին խանէսինէ վասըլ
օլսու։

Շարլօթ, մաատամ Պաթիլսի իհթիրամաթը ֆայըգա
իլէ գապուլ իթսի, գիրա Տիւշէսնել, իլգ ագշամսան
պէրի, մէզպուրէյի՝ պէճիա թալիմաթլարըլա հազըրլամըշ
իսկ։ հիչ չիւպհէ եօգ քի Տիւշէսնել, եալընը իրթիքեսսաղ
իթմէքլէ, աչինֆթէյի մէզպուրէյի միւթէպէր վէ ասըլզա-
սէ պիր գաամըն կիսպի կէօսթէրմիշ իսկ քի, Շարլօթ սա-
ֆսի Պաթիլսի՝ ասըլզատէ պիր ֆամիլեայա մէնսուպ զանն

իթմէքլէ, միւթէէսիր պիր հալ իլէ իսթիդպալ իթմիշ իսկ։

Շարլօթըն՝ սաավէթ վէ թէէքլիֆի միւճիւպինճէ
ճիւմլէսինէ սօֆրայա օթուրտուլար, մէզպուրէնին
պէղլ իթսիկի թասկիյի իհթիրամլարընսա, վէ րիյսպու-
րիյսաէն սրի քելամլարընսա լսաղմէն, հէնկեսամը թասամ
էվվէլսա պարիս պիր հալ իլէ տեվամ իթսի. Տիւշէսնել,
վէ Տիւրանտէն, ագլու զէքեալէրինի պէղլ իթսիքլէրի
հալտէ սաախ, եվինէ հիւքմ իսէն պէրտուեթի, կէրսիյէթէ
թահվիլ իսէմէյօրլար իսկ։

Ֆէլիսիյէն Շաբլթօ, ժ. Պ. Ս. Դ. Սանկէն, պարօն Բը-
րիւնօ, վէ Աբսէն սը Մօնֆէրմէյլ, սիւքիւթ վէ թէմքինլի
պիր հալ քեսպ իթմիշլէր իսկ, հիչ չիւպհէ եօգ քի, մէրգու-
ման նէչէլէնմէք իչիւն, քէնսիլէրինին միւնէվվէր եըլսըզը
գապուլինսաէ օլան (Օլէթին), եանի մաատամ սը Սէն-Ֆա-
րամոնըն իչարէթինէ պէքլէ յօրլար իսկ։

Աչիւֆթէյի մէզպուրէ, միւթէմմաթիյէն Շարլօթը թէ-
ճէսսիւս իսկիպ տուրույօր իսկ. Պաթիլա, ֆէվգէլաաէ չի-
րին, լաթիֆ, ճաղիպ, վէ միւսէլսիլիր պիր գարը օլմաղըլա,
պիչարէ Շարլօթ, մէզպուրէնին աթէշնագ նիկեահընսա թա-
պալէր օլսմայուպ, հիճաբընսան նաչի գըզարըյօր իսկ։

Մաատամ սը Սէն-Ֆարամոն՝ տայիմա Շարլօթա պա-
գար, վէ պագարդճա սիյմասընսա պէլլի պէլլիսիղ պիր
ալայիմի մէրագ նագշ օլունույօր իսկ։

Աճապա մէզպուրէ, Տիւշէսնէլին սօֆրասընսա տավէթ
օլունտուղունըն սէպէպինի պիլիյօրմուս իսկ, ածէպա պի-
չարէ Շարլօթըն ալէյհինաէ, վէ հաթտաա պիղղաթ քէնսի
նամուսըլը խանէսի տէրսունինաէ, տէհշէթու պիր տուղագ
գուրուլտուղունը պիլտիյինաէն, մէզպուրէնին հալինէ ա-
ճըմյօրմույըտը։

Տիւրանտէն, մէճլիսէ կէրմիյէթի վէրմէք իւմիւտի իլէ
քելամէ աղագ, վէ մաատամ սը Սէն-Ֆարամոնա խըթապ
իսէրէք,

— Է՛հ մաւտամ Գանթէս, սիզին պէօյլէ սաքինթու սամիթ օլմանըզ, պիզի նէ տէրէճէ մահզուն իթաիլինի կէօրմէյօրմուսունըզ – տէմի։

Պաթիլտ, գահգահա իլէ կիւլմէյէ պաչլատը, ումուտ գաարընլարըն, վէ ալէյհուսուս Պաթիլտ կիսի աչիգիթէլերին կիւլիւշինաէն հիչ պիր շէյ անլաշըլմատըղընը պիլիրիզ, պու մագուլէլեր, մահզա պէյազ տիշլերինի կէօսթէրմէք իչին կիւլերլեր, վէ մաւտամ Պաթիլտին իսէ լինճու կիսի տիշլերի վար իտի։

Մէզպուրէ, գաաէհինի լէպալէպ տօլտուրուպ աղիմ պիր նէյէ իլէ կուվարլայը վէրտի. պաաէհու չունաան պունաան պաղը մատտէլեր հագդընտա պահս կտուպ, զայէթ տօլամպաճլը, վէ մուամմաքէարի սէօզլեր սէօյլէտի. պունլար՝ էվվէլտէն հաղըրլանմըլ վէ եղպէրլէնմիչ մուգաատէմլեր իտի. Ֆէլիսիյէն Շաբիթօ, վէ րիգիգաաը, մէզպուրինին սէօզլերինի հեր վագըթ տիյնէրլեր՝ գաագաթ պըգմազլար իտի։

Մաւտամ տը Սէն-Ֆարամօն, հէմ սէօյլեր՝ վէ հէմտէ պիր կուտուտմտա տօլու գաատէհլերի պօչալտը յօր իտի. վէլհասըլ մէզպուրէ սէօյլէտիքճէ չագալ վէ չագտըգճա սէօյլէյիպ կիւլերէք թէճնիս քէլամլար վէ մագմունլար սարփ իտիյօր իտի։

Շարլօթ, քէմալի թէաճիւլէ մաւտամ տը Սէն-Ֆարամօնըն հալինի թէճէսսիս իտիյօր իտի. կէնճ գաարն հէնուզ աիւնէայը թանըմատըղընաան, մէզպուրինին թարուղու թավրընը, ասըլզատէ վէ թէրպիյէլի ճէմիյէթէ մահսուս պիր հալ օլաճաղընա գանատթ կէթիրիյօր իտի իսէատէ, պիր թարաֆտան վարա վարա հէղէեան, վէ ատէթա սըյրըգլըգ քէսպ իթմէքտէ օլան պու պօչպօղաղլըղըն, նէֆրէթէ չայան, վէ նամուսը գաարընլարա ղայրի չէսպան (անվայել) օլաճաղընը տահի, հէնուզ ալըտէյի չիրքէապը չինայէթ օլմայան հըսսը թապիսի իլէ անլայօր իտի։

Շարլօթ սիւքիւթ իտուպ, հալընըզ միւվէապիս նիկեահլարը լա ղէվճինի իսթիճապ իտիյօր իտի, մէրգում տահի թէպէսիւմլեր իտէրէք, իչարէթի իլէ աչիգիթէնէն էթվարը սէրպէսթանէսինի թահսինու թագտիր իտէր, վէ ղէվճէսինէ «իչթէ պագտա անտէն իպրէթ ալ» տէմէք իսթէյօր կիսի պիր հալ կէօսթէրիյօր իտի։

Տիւրանտէնին արթըգ, մաւտամ Պաթիլտին սիւքիւթ իթմէսինտէն չէքինայէթ իթմէյէ հագգը կօղուտը, զիրա նասըլ-քի տէմէք՝ մէզպուրէ ֆէվգէլատէ պիր խահիշ իլէ սէօյլէյիպ չագըյօր իտի, ֆագաթ Տիւրանտէն, վագարլը պիր ավօգաթ, վէ եախօտ միյտէսինին գաարինի պիրը ֆէյլէսօֆ կիսի, մէզպուրէ գաաար իչմէյօր իտի։

Մէրգումըն իրի վէ խայըրխահլըգ իյմա իտէն սիյմաը կիթթիքճէ քէսպը նէյէ իտիյօր իտի, վէ սօֆրայա կէլէն հէր պիր թաամ էնաասընտա, միւթաաը իւզրէ բարմագլարընը չէվիրմէյէ մէյտան պուլույօր իտի։

Ֆէլիսիյէն Շաբիթօ, նէյէտաա սէօզլեր սէօյլէմէք իչհուն մէ յուսանէ պիր ղայրէթ իթտիկի կիսի, Սանկէն տահի այնի խահիշ իլէ իբէքլի գումաշլարտան պահս իտիյօր իտի։

Շէօհրէթշըար տիշճի Մօնֆէրմէյլ, էնաֆընտան պուլունան մէշհուր տիշճի Տէզիռապօնըն իւգերինէ՝ տօլայըտան հիւճիւմլեր իտէր, վէ Պարօն Բըռիւնօ տահի, Պօնաբարթ տէվրինտէ, էմմիսի Տիւգ տը Ֆարսալըն գահրիմանլըգլարընտան, վէ քէսպ իթտիկի բարլագ մուղաֆֆարիյէթտէն պահս իթմէքլէ իֆթիխար իտիյօր իտի։

Ֆագաթ մաւտամ տը Սէն Ֆարամօն, քէլամէ աղագ իտինճէ ճիւմլէսիտէ սիւքիւթ իտուպ անճագ անը տինլէյօրլար իտի. աչիգիթէյի մէզպուրէ իսէ, Պալօլարտան Գօնսէրլէրտէն, գըլըճ վէ ամ եարըշլարընտան, Ըսթըրագպուրկ բօաչալարընտան, խալգըն լիսանընա տիւշմիւշ գըզլարտան, ըէսիմլէրտէն, պէյկիրլէրտէն, գօնագլարտան,

միւճէվհէրաթաէն, վէ պաղէն տախի էտէպիյաթ իլէ ու-
մուրը սկյասիյէտէն պահս իթմէզլէ, քէնտի Շըվալիյէ-
ըինէն (ասպետանէր) հայրէթինի մուճիպ օլույօր իտի։

Շարլօթ, աաէթա կիրիֆթարը տէհշէթ օլմուշ իտի, մաաամ ոը Սէն Ֆարամօնըն իսթիմալ իթտիյի քիւսթա-
խանէ սէօզլէը, կէնճ գաաընըն գալպինի զախմըտար, վէ գուլագլարընը քիրլէթիյօր իտի։

Վագաա մէզպուրէ, աչիֆթէնէն տէտիյի սէօզլէ-
րինտէն պիր շէյ անլայամայօր իտի իսէտէ, ֆագաթ միւ-
ճէրրէտ պիր սույի նիյէթէ մէպնի օլաճաղընը տախի քէշֆ իտուպ, ֆէնա հալտէ մուզթարըզ օլույօր իտի։

Զէրէզ վագթը, մաաամ ոը Սէն Ֆարամօնըն միւքէա-
լէմէյի պէյիղանէսի, օ աէրէճէ պիր քիւսթախլըզ վէ սըյ-
ըըզուզ քէսթ իթտիւքի, պիչարէ Շարլօթըն թէհայիւրի պիհուզուրլուղա, վէ պաաէհու պիւթիւն պիւթիւնէ րին-
ճու մէշագդաթա թաահվիլ օլաու. աֆիֆէ գաաըն, շէր-
մու հիճապընտան նաչի արթըզ կէօղէրինի գալտըրմաղա ճէսարէթի իտէմէ յօր իտի։

Սօֆրաաան գալդըրգլարընտա, Շարլօթ գաչըզ կէօզ-
տէն նիհան օլաու, մէզպուրէնին զայպուպէթինի ևալընըզ ղէվճի ֆարդ իտէպիլտի, չինքի Ցիւրանտէն, շիշման վէ շէշ պօղազ աատէմլէրին, պաաէլ թաամ քէսթ իթտիքլէրի նէչէ իլէ թէնչինի օլուպ, կէօղիւնէ հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէտիյի կիպի, Շարլօթ օլար տախի, հաքիմլէրի օլան մաաամ ոը Սէն-Ֆարամօնը իհաթա իտէրէք, պիւսպիւթիւն անընըզա իչթիղալ իտիյօրլար իտի։

Ցիւշէսանէլ, էվվէլա ղէվճէսինի չընղըրմայը նիյէթ իթ-
տի իսէտէ, ֆագաթ պիր տիւրլի կէօղինիւ րազը օլմաուը...

Մէտվուլին (Հրաւիրեալը), քէնչէրէլէրի պիր պազդօ-
նըն իւղէրինէ աչըլըը օլան սալօնըն տէրսւնինտէ գահվէ իչմէքտէ իտիլէր, մէղքիւր պազդօն, պիր չօգ վախտ պաղ-
չէլէրին էօթէսինտէ վագը, միւսիւ Ցիւգ ոը Գօմքանըն,

մալիւմիւմիզ օլան քիւչիւք խանէսինէ նազըր իտի։

Շարլօթ ղայպուպէթի իթմիշ, վէ միսաֆիրլէր տախի ևալընըզ գալտըրգլարընտան, միւքատէմէլէրի՝ կիթտիքճէ պիր կէրմիչէթը ֆէվգէտտէ քէսպ իթմիշ իտի։

Էրքէքլէր՝ սիկարա իչտիքլէրի կիպի, 1833 սէնէսի մո-
տասը ուսուլինճէ, Պաթիստ տախի սիկարասընը թիւթ-
տիւմէքտէ իտի. Ցիւշէսանէլ, գալպինտէ պիր մահզունի-
յէթ մէվճուտ իլէն, քէնտիսինի, միսաֆիրլէրի իլէ իչթի-
ղալ իտիյօր կիպի կէօսթէրմէ յէ ճահտ իտիյօր իտի. Շա-
րլօթ, արթըզ սէրմայէյի հէղէճանընը թիւքէթմիշ օլմա-
ղըլա՝ Ցիւշէսանէլէ իսիմ ապէն,

— Տօղրուսու միսիս Վիդօնթ, լանէննիպլին մէնզա-
րէսի բէք կիւզել տիր – տէտիյի կիպի, Մոնֆէրմէյլ տա-
լսի իլավէյի մէգալ իտէրէք,

— Շու չաապը չէքլինտէ կէօրիւնէն պինա, բէք լա-
թիֆ պիր մէնզարէ պահս իտիյօր – տէտի։

Ցիւշէսանէլ. – Մուայէնէ պուլյուրտուղունուզ օ չաապը չէքլինտէ պինա, Ֆըրանսա բէճալընտան պիրինին միւթէ-
ասիրըթֆ օլտուղու գոնաղընն պիր գըսմը ատտա օլունուր։

Պաթիստ. – Ֆագաթ գոնաղը կէօրէմէյօրում։

Ցիւշէսանէլ. – Ազիզէմ, գոնագ պուրատան հայըճա
ուզագ սըը, անճագ օ չաապը չէքլինտէ կէօրիւնէն պինա, ուֆագ պիր մուհապէթ մապէտի (սիրոյ տաճար) տիր քի, ճիւմլէնիզին թանըտըղը օլան Ցիւգ ճէնապէլէրի, արա սըրա
մէզքիւր մապէտի թէչրիֆ իթմէքլէ, նէզրը մուհապէթ (սիրոյ զոհ) իտէրլէր – տէտիյինտէ, ճիւմլէսի պիր ավազ։

—Պու տէտիյինիզ Ցիւգ քէ՞մ օլույօր – տէյտու սուալ իթտիլէր, վէ պարօն Բըրիւնօ տախի սէրտ պիր չէհրէ իլէ,

— Միսիս, զանն իտէրսէմ ամճամ Ցիւգ սը Ֆար-
սալ ճէնապլէրի հագդընտա պահս իթմէյէճէքսինիզ տէ-
յիլմի – տէյինճէ, Ցիւշէսանէլ՝ Պարօնը սէլամլայարագ,

— Լյսէֆ իտէրիմ քի, հէնուզ օ չէրճէֆէ նայիլ օլա-

մամըշըմ տըր - տէտիքաէն սօնրա , հազըրուն՚ա խիթապէն,

— Վադաա սըհհէթինէ քէֆալէթ իտէմէզ իսէմտէ , ֆագաթ ճիւմլէ մահալլէնին սէքէնէսի զանընճա, պու չաատըր չէքլինտէ պինա, միւսիւ Տիւգ տը Գօմբանս Մայլըբըէնին թահսը թէսարրուֆքընտա իմիշ :

Պիլճիւմլէ հազըրուն , Տիւգը մուսաիլէյհի ազ չօգ թանըրլար իտի :

Մօնֆէրմէյլ քէլամէ ազագ իտերէք- ֆագաթ պէն Տիւգին,

Մէրգում տուտագլարընը ըսըրուպ սէօղիւնի գաթ իթտի , վէ Շաբիթօ տաիի լաթիֆէ թարղըլըլա :

— Տիշինի՞մի չէքտինիզ - տէտի :

Պու սէօզ , ժ. Պ . Ս. Դ . Մանկէնին գահգահասընը մուճիպ օլտուղու կիպի , մատամ տը Սէն-Ֆարամօն տաիի նիմ պիր թէպէսսիւմ իթտիքտէն սօնրա ,

— Ֆագաթ պէն , Տիւգ ճէնապլէրինի Մարէ մահալլէսինտէ իգամէթ իտերլէր զանն իտիյօր իտիմ - տէտի :

Սիւֆֆրէնի մէզպուրէ, գաթան գըզըլարմայարագ ըղհալը թէղաֆիւլ (ագիտուրթիւն ձևայնել) իթմէքլէ սաֆտէրունլըգ սաթմագ իսթէյօր իտի , ֆագաթ Պաթիկա , տիշ չէքմէք միւլապէսէսի իլէ՝ պիր գաչ տէֆա Մայլըբրէլէրին էսկի գօնաղընը գիյարէթ իտէն Մօնֆէրմէյլտէն չօգ գիյատե՝ մէզ.քիւր գօնաղա կիրմիշ չըգմըշ , վէ հայըճա իշլէրտէ կէօրմիւշ իտի . . . գիրա օ էսնատե՝ Տիւգ տը Մայլըբրէ . գօնաղը մէզ.քիւրի քէնտինէ փուհշանէ իթիկատ իթմիշ իտի :

Պիլճիւմլէ միսաֆիրլէրը , Տիւգ ճէնապլէրինին քիչիւք խանէսինի՝ էյիճէ կէօրէպիլմէք իչիւն պալգօնա չըգմըշլար իտի , թամ օ էսնատէքի , Տիւգ տը Գօմբանս տաիի , մէյօւսանէ՝ վէ նէֆէսի քէսիլէրէք Սէնթի թէագըպ իտիյօրիտի՝

Պունատան էվվել նագլ իթտիյիմիզ կիպի , միւսիւ Պիւրօ իլէ մատամ Պրինէլին տուրտուգլարը օտա , պալգօնըն թա գարշըսընտա պուլունույօր իտի :

Կիւնէչ , տօստօղրու մէզ.քիւր օտանըն աչըգ գալմըշ օլան պէօյիւք պիր բէնչէրէտէն ադս իթմէքլէ , Տիւչէսնէլին պալգօնընտա պուլունան միսաֆիրլէր , եէրին ուզագլըղընա րադմէն , Տիւգ ճէնապլէրինին՝ մէզ.քիւր իչի համիյէթլի խըտմէթ.քէարընը կէօրէպիլմէքտէ , վէ հաթտա մէրգումանընն , անահթար տէլիյինտէն Տիւգին թավրու հարաքէթինի կէօղէմէքտէ օլտուգլարընը տախի , բէք ալէա թէֆրիգ իթմէքտե իտիլէր , մատամ տը Սէն-Ֆամօն ահուպպասընա խիթապէն ,

— Օտանըն տէրունինտե պիր չէյլէր վուգու պուլույօր զանն իտէրիմ. . , ա՜հ պիղէ պիր գօմէտի մէնզարէսի վէրսէլէր իտի մէճիուն օլուր իտիք . . . – տէտի :

Սիւֆֆրէնին պու սէօզիւնտէն՝ ճիւմլէ հազըրուն մահալի մէզ.քիւրէ աթֆը նազարը տըգդաթ իթտիլէր , վէ Շաբիթօ տաիի ,

— Վա՜յ վա՜յ օնէ՞ եա . . . օտանըն տէրունինտե պիրի վար . . . ա՜հ էկէր էլիմտե պիր Թէաթրօ տիւրպիւնի օլայըրը . . . – տէյինճէ, Տիւչէսնէլ ճէվապ վիրուպ,

— Իսթէտիյինիզ տիւրպիւն օլսուն , բէք գօլայ պուլունապիլիր - տէտիքտէն սօնրա տէրհալ սալօնտան տըշարը չըգար .

Տիւչէսնէլ , քէնտի միսաֆիրլէրինե պիր չինատէթ (խայտառակութիւն) մէնզարէսի կէօսթէրմէքլէ , հըսս իթտիյի հիտէթին ինթիգամընը , Տիւգ տը Գօմբանստան ախզ իթմէք իսթէմիշ իտի . հազըրուն տախի , թօհաֆ պիր գօմէտի մէնզարէսի սէյր իթմէք արզուսըյըլա մէսրուրէն սատի մէնզարէսի սէյր իթմէք արզուսըյըլա մէսրուրէն սալօնա ավտէթ իթտիլէր . ալէյհտուսուս՝ մատամ տը Սէն-Ֆարամօն , կիւյա պէօյլէ մէնզարէյի մէնֆուրէլէրտե ասլա հազըր պուլունմամըշ կիպի , իչպու գօմէտիյի կէօրմէյէ ճան աթըյօր իտի :

Տիւչէսնէլ , արգասը սըրա կէլմէքտե օլան պիր ուշադա պէրապէր, տէրհալ միսաֆիրլէրինին նէզամինէ ավ-

տեղի ունեցաւ. մերգուհին էլինտէ՝ ղայեթ ուզուն պիր տիւրպիւն իլէ, իւչ ատեթ Թէաթրօ տիւրպիւնէրի պուլունտուղու կիպի, ուշաղըն էլինտէ տախի, պաթթալ պիր քերթաֆսըզ կէօղիւյի վար իտի։

Տիւշէնէլ, միսաֆիրլերի Թարաֆընտան ալգըշլանաը, ուշագ, բերթաֆսըզը պալդօնըն լչինտէ եէրլէշտիրիպ, վէ աչըգ բէնչերէյէ ծօղրու չեվիրտիքտէն սօնրա կիթտի։

Տիւշէնէլ, պիր իշարէթը ժամատուտ իլէ միսաֆիրլէրինին չամաթալարընը Թատիլ իտերէք,

— Սուսալըմ էֆէնտիլէր, զիրա էկեր չամաթամըզ տույուրուրսա, բէնչերէ դարանտաճադ տըր – տէտի։

Հաղըրուն, Տիւշէնէլին լխթարաթը ադլանէսինի Թէլադդը իտէրէք սուսատուլար, վէ հերքես ուսուլ իլէ պալդօնա չըդըպ, տիւրպիւնէրինի մէգքիւր բէնչերէյէ ծօղրութատուլար։

Մերգուհինէն իչպու վաղիյէթի բէք զարիպ պիր մէնզարէ իպրաղ իթմէքտէ իտի. պունլարընն հալի, քիւսուֆը չէմնի (խաւարուհն արեդական) սէյր իթմէք իչուն պիր մահալէ Թէճէմմիւ իտէն էրպապը մերագըն հալինէ պէնզէյօր իտի. հերքես քէմալի սիւքիւթ իլէ միւսիւ տը Գօմ բանսըն խանէսինտէ կէչէն մէնզարէյի Թամաշա իտիյօր իտի։

Հաղըրուն, էվվէլա մատամ Պրիւնել իլէ Պիւրօյը կէօրտիւէր, վէ մատամ տը Սէն-Ֆարամօն, մերգուհինէն մէչղուլիյէթի՝ նէտէն իպարէթի օլտուղունը քէչի իտերէք,

—Պու հայլազլար պիղտէն զիյատէ մէրագլը տըրլար... ֆագաթ անլերին մէվգըսը պիղմըքինտէն բէք ալէտ տըր – տէտի։

Տէօրթ նէֆէր Շըվալիյէլէր, հաբիմէլերի պուլունան մատամ Պաթիլտին դուվվէյի ադլիյէսինէ հայրան օլտուլար։

Տիւրանտէն, ադիլ վէ Թէմքինլի օլտուղունտան, ուսմըն խահիշինէ իչթիրադ իթմէք իսթէմէյուշ, Տիւրպիւնպիլ՝ վէ քէնտինի կէօսթէրմէքսիզին պադըյօր իտի։

Մատամ տը Սէն-Ֆարամօն, զիքրի սէպադթ իտէն ուղուն տիւրպիւնի իլէ պադըյօր իտի. Շաբիթօ՝ պիր նէզաքէթ իճրա իթմէք իսթէյիպ, մերսուամէնին գօլու ծօրուլմասըն իչին՝ ումուղունը Թադտիմ իթտի քի, աչիֆթէ տախի, աէստէք մէդամըլըլա տիւրպիւնինի՝ մերգուհին ումուղը իւղերինէ վազ իթմէքլէ Թէճէսսիւսինէ տէվամ իթտի։

Ձիւմլէ հաղըրուն՝ քէմալի տըգաթլա նազար իտուպ, ֆագաթ շայանը էհէմմիյէթի պիր շէյ կէօրէմէիպլէրինտէն, հէման պու գամմէթտէն վազ կէչմէք իւզրէ իտիլէր, լաքին Թամ օտագըգատա կէնճ գըզ, եանի Սէնթ, Պիւրօ իլէ մատամ Պրիւնելին արասընտան կէչիպ, քէմալի սիւրաթլա օտանըն օրթասընա գատար իլէրլէտի, վէ նէֆէսի քէսիլմիչ օլտուղու հալտէ կէլիպ, զիքրի սէպադթ իտէն բէնչերէ յէ տայանտը։

Հաղըրունըն, Թէմաշասընա ճան ատմտըգլարը գօմէտի պաշլամըշ օլտուղունտան, մատամ տը Սէն-Ֆարամօն։

— Բէք կիւզէլ տիր – տէտիյի կիպի, Ֆէլեխէյէն Շաբիթօտան մատէ տիկէրլերի՝ մէզպուրէնին սէօզիւնի Թէքրար իթտիլէր, Շաբիթօ իսէ (Րօլէթէ) տէօնէրէք։

— Ա՛հ մատամ, նէ գատար կիւզէլ օլսա եինէ սիզին գատար օլամազ – տէտիյինտէ, Տիւշէնէլ՝ սէօզէ միւտախէլէ իտէրէք,

— Սուսընըզ էֆէնտիլէր, նաղարը տըգաթլարընը ճէլպ իթմէյէլիմ – տէյինճէ, ճիւմլէ հաղըրուն Թէքրար սիւքիւթ իթտիլէր, ֆագաթ պու էանատէ Տիւգ տը Գօմբանս, Սէնթին հուզուրունտա տիզ չէօքմիւշ օլտուղու հալտէ, էվինի մէզպուրէյէ տօղրու ուզաթմըշ օլմազլա, արԹըգ միւսաֆիրլէր՝ գահգահալէրինի զապթ իտէմէզ օլտուլար, հաթտա Տիւշէնէլ, ճիւմլէտէն զիյատէ չամա-

թայա կէրմիչէք վիրմէքլէ, տէրհալ բաթըրտըլը գահգահալէրը, նաղրէլէր, հայու հուլէր, վէ ալգըշլամագ սէտալէրի, թա Տիւգ տը Գօմբանսըն գուլաղընա գատար վասըլ օլտու. Տիւրանտէն տախի սալօնտա պիր գօլթուգ սանտալեէսինէ եասալանուպ, բարմագլարընը չէվիրմէքլէ ումումըն գահգահալերինէ իշթիրագ իտիյօր իտի։

Պալգօնտա վուգու պուլան պու ղուլղուլէ, Տիւգ տը Գօմբանսըն, թապու թուվանը քէսիլմիչ օլտուղունտան պիհուշ պիր հալ իլէ խըտմէթքէարլարընըն գուճաղընտա տիւշիւպ գալտըղը տագըդայա գատար տէվամ իթտի, մէրգում, պալգօնտա վուգու պուլան հագարաթու խաթիհղայէ հէտէֆ օլտուղունը անլամըշ իտի. չու հալտէ արթըգ գօմէտի խիթամ պուլմուշ իտի իսէտէ, լօրէթ էսնէյէրէք,

— Պու գօմէտի հէնուշ խիթամ պուլմուշ ատտ օլուհամաղ – տէտի, վէ Շաբիթօ մէզպուրէնին միւսաատէսի իլէ այաղա գալգըպ, սիւքիւնէթլէ սիկարասընը եագը վէրտի. . . . . .

. . . . . .

Տիւգ տը Գօմբանս, պու մէմուլին ղայրի մուվաֆագըյէթսիղլիքտէն տօլայը տիկկիր վէ մուղթարըպ օլմուշ իքէն, տիկկէր պիր մահալտէ ազ չօգ քէսպը մուվաֆագըյէթ իտիյօր իտի։

Մարգի տը Մայլըրբէնին խըտմէթքէարլարը, էֆէնտիլէրինին ղայպուպէթինտէն պէրու միւթէատտիա եապանճը ղիյարէթճիլէր գապուլ իթմիշլէր իտի։

Նասըլ-քի պիհիրիպ, մէզքիւր ղիյարէթճիլէր, էվվէլա Բօմէ իլէ Նաղէռ օլուպ, պունլար նէօվպէթ իլէ Մարքինին իչ սալօնընտա պէգլէյօրլար իտի. պատէհու մընթըր Ուիլեըմն կէլմիչ իտի։

Իլք կիւնի տախի Ցընիղաա վիղիթ վէրմիչ իտի. օգուստոսյանլարընմըզա մալիւմ օլտուղու վէչհ իլէ, հայլաղը մէրդում, Մարգինին եէտինտէ պուլունան գըրմըզը մէչինտէն մամուլ պիր չըղտան հագդընտա, Տիւգ տը Գօմբանսա՝ խայըրլը խապէրլէր կէթիրէճէյինի վատ իթմիչ իտի. Ցընիղաա, մահգա մահալի մէզքիւրի, վէ սաքին օլան աէտինէրի թէֆթիչու թէճէսսիւս իթմէյէ կէլմիչ իտի։

Ցընիղաա, իչ սալօնտա նէօվպէթ պէգլէմէքտէ օլան Բօմէյի կէօրմիւշ իտի. պունլար՝ եէքտիկէրինի սալա թանընմազլար իտի. սանէմ թըրաշ (արձանագործ) էլինտէ պիր քիթապ օլտուղու հալտէ Մարգինին վիրուտինի պէգլէյօր իտի, մէրդում, քիթապ օգուստոսգա վադթինի կէչիրմէք, վէ թէհամմիւլ իթմէյէ ալըշմագ իտիյօր իտի։

Ցընիղաա, օտանըն տէրուինինի տօլաչըը, վէ Մարգինին ղայպուպէթինի ֆըրսաթ ատտ իտէրէք, հէր պիր էչհայը հինճէտէն հինճէյէ թէտգըդ իտիյօր իտի, մէրդում, գաբուլարը աչմագա ճէսարէթի իտէմէյուպ, անճագ պաշընը Բէնչէրէտէն տըշարը ուղաթմագա, խանէնինի հէր պիր թարաֆընը թէճէսսիւս իթտիքտէն սօնրա, խըտմէթքէարլարա թէքրար կէլէճէյինի պէյան իտուպ զօգաղա չըդտը։

Զօգադտա քէնտիսինի պիր ատէմ պէգլէյօր իտի. պու ատէմ, իրի վիճուտը, գըրմըզը սուրթը, վէ սիյսիյատը սաֆտէրուննուգ հյմա իտէր պիր շախա իտի. շախտը մէրդում, Կասթօնըն, Նաղէռին, Բուարէնին, վէ Գաշարընը, չալըշտըգլարը ֆապրիգանըն ամէլէսինտէն օլուպ, միւսիւ Բօմթելին իրի ատէթ պինէր ֆըրանգլըգ պանդնօթլարընը սըրգաթ իտէն, Բուբառ մախլասընը հայիղ՝ Ալգասը Բիյէր վ.օրմա թէամիյէ գըլընան հայլաղ իտի.քի, էլպէթ օգուստոսյանլարըմըզ մէրդումը թանընտըլար։

Բուբառ, եախօտ Բիյէր վ.օրմա, իրթիքաապ իթմիչ օլտուղու սըրգաթընն սէպէպի իլէ ֆապրիգատան գօվուշմուշ, վէ իչսիղ գալմըշ իտի. մէրդումընն պու հալի, ֆը-

գարա կիրուհընըն ֆէտաքեար ոօսթը օլան . . . վէ եա-
խօտ քէնախինէ պու իւնվանը վէրէն Տընիզաատ ըզգ-
գաթը գալպկէսինի թէչվիգ իլմիչ օլմաղըլա, հայլազը
մէրգումը քէնաի թահտը հիմայէսինէ ալմըշ իտի։

Տընիզաատ, Բուբառն՝ օյմաճըլըգ սէնա՛թընտան մա-
տէ տիկէր խասկյէթլէրէ մալիք օլտուղունը քէշֆ իտէ-
րէք, մէրգումը, աէրիւհատ իլմիչ օլտուղու իշտէ գուլ-
լանմայա գարար վիրմէքլէ, միւճիւպինճէ հարաքէթէ պաշ-
լամըշ իտի. մէրգուման իքի հայլաղլար, պէրիպերլէրինի
էյի անլամըշ օլմալարըյլըա, քէմալի մէսրուրկյէթլէ եէք-
տիկէրէ սատրգ ոօսթ օլմուշղարիտի, Բուբաառ, Տընիզաատըն
ավտէթինի կէօրմէքլէ մէրգումա ոօղրու իլէրլեյիպ,

— Ի՛հ նէ խապէր պագալըմ – տէյինճէ, Տընիզաատ,
մէրգումը՝ (Կարռա Մէօպլ) քէմերլերի ալթընա կէօմիւ-
րէրէք, կէրէք խանէնին մէվգըսընը, վէ կէրէք կէօրտիւյի
էշհանըն չէքլինի մէրգումա եէկեան եէկեան թարիֆ
իլմտի։

Մէրգուման իքի հայլաղլարըն միւքեաֆէմէլէրի հայ-
լըճա ուզուն սիւրտիւ. Տընիզաատ, գըրմըզը չըղտան հադ-
գընտա Բուբաառա մալիումտի, վէ անը ելտէ իտէպկմէքքիչին
թալիմաթ վէրտիքտէն սոնրա բաղարըլըգա կիրիշտիլէր, վէ
Բիյէր Վօրմ՝ պագը ալաթու էտէվաթ միւպայա իլմիէք ի-
չինն, Տընիզաատտան ալէյհիսսալ պիր մըգտար բարա ալտը։

Իրթէ կիւնի, եանի Սէնթին աչըրըլտըղը կիւն, Բու-
բաառ՝ նամուսալը պիր իշճի կիպի կէյնտիչ օլտուղու հալտէ,
Մարգի տը Մայլըրըրէնին խանէնինէ վարըպ՝ Մարգիյի
սուալ իլմտի, վէ մումտիլէյհին վիրուտինի պէքլէյէճէճի-
նի խըտմէթքեարլարա պէյան իլմտի։

Բուբաառըն սատէտիլանէ թավրընտան, էն մէչհուր
խաֆիյէլերին պիլէ չիւպհէ իտէմէյէճէյի կիպի, Մարգինին
ուշագլարը տախի, պիլա վէվէսէ հայլաղը մէրգումը գա-
պուլ իլմտիլէր. ալէլհուսուս պիր գաչ կիւնտէն պէրի պու

եօլտա բէք չօդ գիյարէթճիլէր կէլմիշ, վէ գապուլ օլունմուշ
օլտուգլարընտան, Բուբաառըն տախի գապուլ օլունաճաղը
թահմին օլմաղըլա, մէրգումը, Նազէհին՝ պիր գանտաբէ
իւղերինտէ եամըշ ույումագտա օլտուղու օտայա իտ-
խալ իլմտիլէր։

Նազէհ՝ ասլա ույանմատը, Բուբաառ՝ մէրգումը բէք
ալէտա թանըտըղընտան սիյմասընտա ալայիմի թէաճիւպ
նագդ օլունուպ քէնտի քէնտիյէ։

— Մ՛իսիս Տըրակօն պուրատա հա . . . հա՛յ չէյթան
հայ – տէյու մըրըլտանտըգտան սոնրա, միւթէրէտտիւտ
պիր հալ իլէ սանտալէյինին իւղերինէ օթուրը վէրտի։

Պատէհու այաղա գալգարագ օտանըն էթրաֆընը
տօլաշտը, վէ գաբուլարըն պիրի էօնիւնտէն կէչտիյի ան-
տէ, էլինի գաբընըն թօբը իւղերինէ վազ իլմտի, գաբը
տէրհալ սէսսիզ սէտասըզ աչըլտը. Բուբաառ, արգասընա
տօղրու սէրի պիր նիկեահ ալթ իլմտիքտէն սոնրա էշիկ-
տէն կէչտի, վէ գաբու տախի սէսսիզ սէտասըզ աչըլտըղը
կիպի, թէքրար պիրա չամաթա գաբանը վէրտի։

13

ԲԻՅԷՐ ՎՈՐՄՍ, ԵՍ.ԽՕՏ ԲՈՒԲԱՌ

Բուբաառ մախլասընը հայիզ պուլունան Բիյէր Վ.օրմս,
միւսիս Մարգի տը Մայլըրըրէնին թաամր սալօնունա կիր-
միշ իտի. հայլաղը մէրգում սիւքիւնէթը թամմէ իլէ ֆը-
սըլտայարագ,

— Պու կիրանպահա էշեայէ նագարէն, պիզիմ Մար-
գի զայէթ զէնկին օլմալը – տէտիքտէն սոնրա, կիւյա ա-

յագլարը չըպլագ տըր կիպի զերրէ գառառր չամաթա իմ-
մէքսիղին, վէ պու կիպի իչէրտէ օլան մէհարէթը քեա-
միլէսի սայէսինտէ, պիլա ֆուրթուր սալօնըն ուզունլու-
ղունա տօղրու եվրիւյիպ տիկէր պիր գաբըյը աչմագ իս-
թէտի:

Մէգքիւր գաբը, իլգ գաբը կիպի սուհուլէթլէ աչըլ-
մատըղընտան, Բուրառ՝ էլինի ճէպինէ սօգառու, վէ էն
մէչհուր պիր հօդդապաղըն հայրէթինի մուճիպ օլաճագ
տէրճէ պիր մէհարէթի խպրազըյըլա, ճէպինտէն չըգար-
տըղը ալաթը խաթիմալ իտէրէգ գաբըյը աչըպ տէրհալ
իչէրի կիւրտի:

Պու օտա՝ Մարգինին խաթիդպալ սալօնը օլմադըլա,
հէր թարաֆը կիրան պահա խալիչէլէր, իրճգլի էօրթիւ-
լէր, վէ ալթուն եալաբղըը էշեայի միւթէտատիտ իլէ
միւղէյնէն իտի. խալասայի քէլամ, պու օտանըն տէրունի
ալթուն վէ կիւմիւշ իլէ մալամալ օլմադըլա, Բուրառըն
կէօղլէրի՝ պու սէրվէթին թամաչասընտան գամաչարագ,
տուտագլարընտա պիր թէպէսիւմ բէյտա օլտու:

Հայլազը մերգում, էլի իլէ նէֆիս խալիչէլէրի, վէ
սանտալէչէլէրին իրճգլի էօրթիւլէրի իլէ սըրմա բիւսկիւլ-
լէրինի էօխշայարագ պաչընը սալլատը, վէ ազիմ պիր մահ-
ղուղիյէթ իլէ,

— Բէք կիւղէլ . . . չայանը հայրէթ օլաճագ մէր-
թէպէտէ կիւղէլ – տէյի մըրրըլատնտը:

Բիյէր վ.օրմա, եէտինտէ պուլունան միւճիղէլի ա-
նահթար վատէթասըյըլա, Մարգինին իչ՝ վէ եաթագ օ-
տալարընը պիրեր պիրեր աչարագ իչէրի կիրտի, վէ տէօրթ
եանընը տըգդաթը թամիմ իլէ կէօղտէն կէչիրտիքտէն
սօնրա, ճէպինտէն պաթթալ պիր մէնտիլ չըգարըպ, Մար-
գինին գարեօլասը իւղերինէ եայը վէրտի, վէ իչինէ եա-
րայագագ հէր նէվի էշեախլէ մէնտիլի տօղտուրտու, հաթտա
Մարգինին գարինգ այագ գապլարընը տախի ունուԹմատը.

պատէհու տօղու մէնտիլին ուճլարընը պաղլայըպ գաբօ-
թունըն ճէպինէ աթտը:

Հայլազը մերգում, Մարգինին իչ օտասընտա տախի
էլինէ կէչիրտիյի էշեայի նէֆիսէյի, էսվապընըն հէր ճի-
հէթինէ, վէ հաթտա չապգասընըն իչինէ տախի տօղտուր-
տուգտան սօնրա, ան ասըլ քէնտիսինէ սըրարըշ օլան նէա-
նէյի իլէ կէչիրմէք իչին, եաղըխանէյէ տօղրու իլէրլէտի,
վէ էլինտէքի միւսէննա անահթարըլա եաղըխանէյի աչըպ,
տէրէքլէրին իչինտէ պիր չօգ էվրագ իլէ պէրապէր քիւլ-
լիւյէթլի ալթուն սիքքէ, կիրանպահա միւճէվհէրաթի, վէ
պանգա գայմէկէրինի կէօրիւնճէ, հայրէթինտէն նահի
պայըլմագ տէրէճէսինէ կէլիպ, տուրտուղու եէրտէ գալա
գալը:

Պատէհու իքի էլինի պիրտէն եաղըխանէնին տէրէք-
լէրինէ տալտըրարագ, պանգնօթլարը, ալթունլարը, վէ
միւճէվհէրաթը ճէպլէրինէ տօղտուրուպ չիչիրտիքտէն սօն-
րա, կիղլի պիր տէրէյին տէրունինտէ, վէ պիր չօգ էվրա-
գընն ալթընտա մահֆուղ պուլունան մահուտ գըրմըղը
չըղտանը պուլտու, վէ իչինտէ պանգնօթ պուլունապիլիր
զիւյիւմի իլէ աչըպ տըգդաթըլա թէճէսսիւս իթմէյէ պաչ-
լատը, ֆագաթ չըղտանընն տէրունինտէ, վագթըյըլա
ձէյնն Ուէսթէրնին եէտինտէն ղասպու սըրգաթ իտիլէն
էվրագը մալիւմէտէն մատէ պիր չէյ պուլունմայօր իտի:

Բիյէր վ.օրմընն, հէր եանը էշեայի մէսրուգա իլէ տօղ-
մուշ օլտուղունտան, գըրմըղը չըղտանը եէրլէչտիրմէք իչ-
չինն, տէրունինտէն պիր ահ չէքտի, վէ քէմալի թէճէսիւֆլէ
Մարգինին այագ գապլարընը մէնտիլտէն չըգարըպ աթ-
մաղա մէճպուր օլտու:

Խապիսը մերգումընն թէճէպպիւս իթտիյի ղասպու
թալան, պիր չարեէք սաաթ գառառր տէվամ իթտիքտէն
սօնրա խիթամ պուլմուշ օլմադըլա, աչարըղը գաբըլարը
եինէ տըգդաթըլա գաբատը, վէ սօն տէրէճէ պիֆիթիու-

րանէ պիր թավրըլա կէլտիկի կիպի թէքրար տըշարը չըգ-
տը, վէ էլան ույումագտա օլան Նազէհին Հանըմնա վա-
պըլ օլարագ քէնտու քէնտույէ,

— Ա՛ճապ աչըրտըղըմ էչնատէն, պիղիմ միւսիւ Տը-
րահօնըն ճէպինէ պիր չէյլեր գօյսա՛մը – տէյու, մըրըզ-
տանտը:

Բիյեր վ.օրմա, էլինի ճէպինէ սօգմուշ օլտուղու Հալ-
տէ պիր սանկիյ գատար թէրէտտիւտ իլէ տուրումտուլա-
տը. Խապիսի մէրգումա, պու տուրէթլէ Նազէհատէն
ինթիգամ ալմագ արզուսը չըլա տուղան օլույօր իտի, ֆա-
գաթ չալտըղը էչհանըն պի՛ր թօրլու խընէսինտէն պիլէ
վազ կէչմէք իսթէմէյօր իտի, վէ ղաթէն Մարդինին այագ
գապալարընը թէրք իթմէյէ մէճպուր օլտուղու իչուն, ֆէնա
Հալտէ ճանը սըգըլըմըշ օլտուղունատան, պիր միւմքիւն պու
ֆէտագաքտարլըղը իճրա իտէմէզ օլտու:

Բիյեր վ.օրմա, հիչ պիր չէյ Հաբմամըշ կիպի պիլա ֆու-
թուր տըշարը չըգտը, վէ իչ սալօնատա տուրան ուշագլարա
խիթապէն,

— Պէնտէնիզ Հարընն թէքրար կէլէճէյիմ, Մարդի
ճէնտապէրինէ սէլամու իհթիյամընմը թէպլիղ իտինիզ... –
ինշալլահ վագթը ալտերտէ... քէնտիլէրինի կէօրտիկլի-
մէ չէրէֆինէ Նայիլ օլուրում.... – տէտիքտէն սօնրա,
քէմալի նէզագքէթլէ ուշագլարը սէլամլայըպ՝ նէրտիւպան-
տէն աշաղա ինտի:

Խապիսը մէրգումա, պու սըրդաթը քիւսթախանէյի
իճրա իթտիքտէն սօնրա, ադըր ադըր, վէ ասլա թաճիլ իթ-
մէքսիզին գաբըտատն տըշարը չըգտը, ղօդաղըն տիկկեր ճի-
հէթինտէ պիր արապա պէքլէյօր իտի. Բիյեր վ.օրմա, մէղ-
քիւր արապայա բաքիպ օլունճա, արապա տէրհալ սիւ-
բաթլէ եվրիւմէյէ պաշլատը:

Տընիզատ, մէղքիւր արապանըն իչինտէ օլմաղըլա՝
պիլա սապտու թէհամմիւլ Բիյեր վ.օրմանըն վիրուտինի պէք-

լէյօր իտի, մէրգումա, օ սապահ՝ պիճանըն գուվվէթլի բա-
ղըլարըլըլա գալաբըրմին իւղերինէ ամբըլմըշ իտի խսէտէ,
Հալինտէ պէօյլէ մուհիմ պիր դազանըն էյիրի կէօրիւլ-
մէյօր իտի. չու գատար քի՝ կիյտիկի միւսթամէլ էլպիսէ-
նին պագը ճիհէթլերի ևըրմըլմըշ, վէ էլէրի իլէ սիյմասընատա
պիր գաչ պէրէլէրտէն մատէ պիր էսէր կէօրիւնմէյօր իտի.
վէլհասըլ սարիսօչ Տընիզատըն Հալու թամըրընատա հիչ պիր
թէպէտտիւլաթ վուգու պուլմամըշ իտի. Հայլազը մէր-
գումա սապըրսըզլըգլա Բիյեր վ.օրմանա:

— Զըղատան Հանընատա՞մը – տէյու սուալ իտինճէ,
Բիյեր վ.օրմա կիւլէրէրէք,

— Լվէթ, Հանըմնատա տը – տէյու ճէվապ վէրտի:

Տընիզատըն, սարսօչլուգատան գըզարմըշ օլան սիյմա-
սը, մէսուրիյէթինատէն նայի սապ սարը քէսիլտի. պիրա
մէղքիւր չըգտան, քէնտիսինի պին ֆըրանգ գատար պիր
մէպլաղա սահիպ իտէճէք իտի քի, քէնտի զիւչիմինճէ,
մէպլաղը մէղպուր սայէսինտէ մինճօնլար գազանագագտը.
Հայլազը մէրգումա, ադիմ պիր իտահիչ իլէ Բիյեր վ.օրմանա,

— Զըղատանը պանա վէր – տէտի:

Բիյեր վ.օրմա, մուգատատէմա ձէյմս Ուէսթէրնին եվ-
տինատէն զասպ իտիլէն չըղատանը ճէպինատէն չէքիպ չըգտա-
տը, ֆագաթ Տընիզատըն էլինէ վիրմէյիպ,

— Պանա իչի եվլ ֆրանգ վիրմէյի վատ իթմիչ իւ-
տինիզ – տէտի:

Մալիւմիւմիզ օլտուղու կիպի, սարիգը մէրգումընն եվա-
նընատա պին ալթուն գըյմէթինատէ մալ վէ նագտ պուլու-
նույօր իտի. Տընիզատըն իսէ, միւթատը օլտուղու կիպի
ճէպինատէ պիր բարասը պուլունմատըղընատան, պու իչ իչի
Հայլազլարըն պէյնինտէ ճիտատի պիր միւնազատանըն վու-
գուընը մուճիպ օլտու իսէտէ, ֆագաթ նատըյատ չօգ
սիւրմէյիպ թատաֆէյն ույուշուլտը:

Շէօյլէչի Բիյեր վ.օրմա, նէզագքէթլի տավրանատագ

Տընիզառտան պիր սէնէթա ալմադլա իքթիֆա իտուպ, չըզտանը թէսլիմ իթտի. պու թէսլիմի՝ պիր մէյհանէճինին եազըխանէսի իւզէրինտէ իճրա իտիլուպ հիւանի սուրէթլէ խիթամ պուլտու։

Բիյէր վօրմն, եանի Բուբառ, նամուսը . . . սուրէթտէ գաղանմըշ օլտուղու վարիտաթըն սայէսինտէ, քէմալի իսթիրահաթլա իմրարը էվգաթ իթմէք իչուն, հէման օլ կիւն՝ վաթանը օլան Ալզաս պէլտէսինէ միւթէվէճճիւհէն եօլա չըգտը . . . . . .

Նասըլ-քի տէտիք, Պիօ, Տընիզառը գօվալայըպ էյէ կէչիրէմէ-քսիզին մէյուս պիր հալտէ, իսթիյար Տիւշէսին օտասընա ավտէթ իթմիշ իտի, մէրգում, Փիւլթիւր-Ույնթ-Գաթէրին զօգաղընըն քիւշէսինէ վասըլ օլտուղունտա, զաթէն Տընիզառ կէօղտէն նիհան օլմուշ իտի։

Պիօ, ավտէթինտէ՝ իսթիյար Տիւշէսի սէսսիզ սէտասըզ կէօրտիւյի կիպի, Պէրթայը տախի, պայըլմադ աերէճէսինտէ քէսպը զաաֆ իթմիշ պիր հալտէ պուլտու։

Պէրթա, կիւճ հալ իլէ թէնէֆֆիւս իտէպիլիյօր իտի, մէզպուրէնին կէօղլէրի դաբալը օլարագ, պայընը սանատալէնին քէնարինէ վազ իթմիշ իտի։

Ժան-Մարի-Պիօնըն, Մայլբրբրելեր հադգընտա օյան գէտաքեարլըղըն նէ տէրէճէյէ վասըլ օլտուղունը պիլիրիզ, գադաթ պու գէտաքեարլըդ հըսսիյաթը, մէրգում սաֆտէրուն վէ խայըրխահ քէօյլիյէ լազըմ օյան դուվվէյի ադվիյէյի վէրմէյօր իտի։

Պիօ, քէնտի սէվգիւլի էֆէնտիլէրի հադգընտա հըսս իթտիյի չէֆգաթը գէվգէլատէն թահրիդ օլունարագ, սիւքիւնէթը հալինի, սօուգ գանլըլըղընը, վէ միւլահաղաթընը զայպ իթմէքլէ, պիր միւնքիւն ադըլանէ հարատքէթ իտէմէ յօր իտի։

Գադաթ մէրգումը՝ պու հալի իչուն թայիիպ իտէմէյիզ, զիրա հէր քիմ օյա տախի ադլու հուշունը զայպ իտէճէյի տէրքէար իտի։

Ձէնապը Հադ, նէչէ սէնէլէրտէն պէրի՝ Մայլբրբրէ խանէտանընը հէր նէվի զուլմու գէլագէթէ կիրիֆթար իթմիշ իտի. գամիլէանըն հէր պիր ազասը, սէգիալէթ վէ գէլագէթ տարպէլէլերի իլէ զախմբտար օլմուշլար իտի. էվէթ, միւթէվէգգա Մարգի Ռաուլըն էվլատլարընտան հէր պիրի, պիրէր կէօնա զուլմ իլէ մաղլուպ իտիլէր, խուլասայի քէսլամ՝ պու պէտապահա գամիլէանըն հալի բիւր մէլալինի պիլիպտէ աճըմամագ գապիլ տէյիլ իտի։

Պէրթա, մուավէնէթը ուխուվիյէտէն (եղբայրական օգնութին) մահրում օլարագ էօլիւյօր իտի. Կասթօն, մէճբուհէն մանատար պիր բայէ միւթապահաթ իթմէքլէ մահբուս պուլունույօր իտի, վէ պիչարէ Սէնթ իսէ աշըրըմըշ իտի, վէ պէլքիտէ սէգիլ չօճուգ, Պէրթանըն պէտապահուլըղը կիպի պիր գէլագէթէ տիւչար օլուպ, գըզ գարընտաշը կիպի նամուսընը զայպ իթմիշ օլտուղու հալտէ մէզարա կիրէճէքտի . . .

Իշթէ պու միւլահաղաթը միտահիշէ, խայըրխահ Պիօնըն զիհնինի իշղալ իթմէքլէ, ադլու չուսուրընա խըգֆիքէթ կէթիրիյօր իտի։

Պիօ, Պու գէլագէթը գէվգէլատէ ալթընտա թաղելիգ օլուպ, հալէթը նէզիկէտէ պուլունան Մայլբրբրելերին խէլասընա պիր չարէ պուլամաըղը իչուն, գէնա հալտէ մէյուս վէ միւգէտտէր օլույօր իտի։

Մէրա Պիօ, էֆէնտիլէրինի գուրթարմագ իչուն ձէնապը հադտան պիր իլհամ թալէպ իտիյօր իտի, գադաթ պիչարէնին զիհնի զուլմէթ իչինտէ օյտուղունտան, հիչ պիր թէտպիր պուլամայօր իտի. օ անէ գատար հէր պիր գէլագէթէ, դահրիմանլըգըլա կէօյիւս կէրէն պու մէրա ատէմ, դատըն կիպի քէսպը զաաֆէթ իթմիշ, վէ պազարմագտան պաշգա պիր չարէ պուլամայըպ սէլլեր կիպի

կէօղ հաշը տէօքիւյօր իսի։ Մէրդում, թաղիքի գայրի գա-
պիւ պիր ըրգադաթ իլէ Պէրթանըն իւզէրինէ պադմադա
իքէն, նակէհան պիր գայրէթը ֆէվդէլատէ խպրազըյըլա
կէօղ հաշլարընը սիլսի, վէ քէմալի սիւրաթլա գօնաղըն
սաղ ճիհէթի ներսիւպանընտան էնէրէք, արապա գա-
բուսընը աչըք, վէ քէնտի գայպուպէթի էանատէ գաբը-
ճըլըգ իթմէքտաէ օլան Օվէրնիյալը քէօյլիւյիւ չըղըրսը։

Պիօ, շաշըրտըլընտան՝ խատէմէլիք էլպիսէյի ըէսմի-
յէսի սըրթընտա, պաշը աչըգ, վէ բէրիշան սաչլարը, պիր
սուրէթը հէրճու մէրճիսէ (խառնիխուռն) տանտէլալը
հագասը իւզէրինէ տիւշմիւշ օլտուղու հալտէ զօգաղա չը-
գը վէրսի։

Մարէ մահալլէսի սէքէնէսինտէն պագըլարը, Պիօնըն՝
սիւրաթլա Ֆըրան-Պուրժուա զօգաղընըն ուղունլուղունա
տօղրու գօշուպ կիթմակինի կէօրսիւքլէրինէ, թէաճիւպ
իտէրէք՝ մէրդումա եօլ վիրմէք իչիւն պիր հանէ չէքիլ-
միլէր։

Պիօ, ատէթա դուտուրմուշ պիր տիվանէ կիպի պաշը
կէօյսիս իւզէրինէ ասըլը օլարագ, Րօպէսպ մէյտանընա
տօղրու լաէնդաթի (անընդհատ) գօշարագ՝ Սէն Լուսի զօ-
գաղընըն քէօշէսինի տէօնտիս, վէ թէքմիլ դուվվէթի իլէ
քէնտիսինի, 26 նօմէբօլու խանէնին գաբուսընա չարըրը։

Րօմէնին սաբին օլտուղու մալիսմիսիվ օլան մէզքիւր
խանէնին գաբըճըսը տէրտի ժալամպօ, պու սատմէյի չէ-
տիտէտէն նէ օլտուղունը պիլմէյէրէք, տէրհալ գաբըյը
աչըք, վէ գարըսը մատամ Րօպէսպիանըն էմրի իլէ, գա-
բըյը պէօյլէ չիտէթլէ վուրմադա ճիւրաթ իտէն քիսա-
թախ ատէմէ, թահգիրամիվ սէօղլէր սէօյլէմէք իչիւն պա-
չընը օտա գաբուսընտան տըշարը չըգարաբ, ֆագաթ օ
անտէ՝ ատէթա պիր լուճ կիպի չիթապլա կէչիպ Րօմէնին
օտասընա տօղրու գօշմագտա օլան Պիօնըն, տէհչէթամիվ

սիյմասընը կէօրտիւյինտէ, ադրընը աչըպտա պիր լուղէթ
պիլէ սէօյլէմէյէ ճէսարէթ իտէմէի։

Բէնտի սեվկիւլի քետիսի իլէ, մուհապէթ իշարէթլէրի
թէսաթի իթմէքտաէ օլան ժալամպօնըն գէվճէսի մատամ
Րօպէսպլան, գօճասընըն սիւքիւթ իթտիյինի կէօրտիւյիւնտէ,
քէմալի խըշմու զաղտալա,

— Ա՛հ գօրդադ հէրիֆ, օ քիւսթահա հայլազըն սու-
րաթընա պիր դաչ սիլլէ աչդ իտէմէտէն հա – տէյիպ,
գէվճէսինէ սէրգէնիշէ պաչլայընճա, պիշարէ ժալամպօ,

— Մինի մինի վէ սեվկիւլի գարըճըյըմ պէն... –
տէմէքտաէ իբէն, մէզպուրէ՝ հիտէթլէ գօճասընըն սէօղիւ-
նի դամ իտէրէք,

— Սո՛ւս ալչագ հէրիֆ սո՛ւս, սէ՛ն քէնտինի խալդա
թատգիմ իթտիրմէյի պիլմէյօրսուն, հէքէս՝ չապդասընը
չըգարմադըղընը էօնիւնտէն կէչիպ կիտիյօր – տէտի։

Ժալամպօ. – Ֆագաթ սեվկիւլի գարըճըյըմ...

Րօպէսպլան. – Սո՛ւս տէյօրում սանա մուրատար հէրիֆ,
պանա օլան պու կիպի հագարաթըն ճէզասընը՝ սէն չէք-
մէյե միւսթահագսըն – տէյու հայդըրտը։

Ֆիլհագըգա մէզպուրէ, միւթատը իւզրէ սիւքիւրկէ
սաբըյըլա գօճասընը թէսէտիպ իթմէք իսթէտի իսէտ,
ֆագաթ օ անտէ գուճաղընտա օթուրմուշ օլան սեվկիւլի
քետիսինին, պիր հարաքեաթընհուվաղիզքեարանէսինի կէօր-
մէքլէ, մուվագդաթէն ժալամպօնըն ճէզասընը թէսէտիպ
իթտի. նատըլքի պիլդիրիշ. Րօպէսպլան՝ մէզքիւր քետի հագ-
դընտա ղարիպ պիր մուհապէթ հըտաս իտիյօր իսի. հէքեա-
յէմիզին իսի, «Բարիզ սեվատալերի» օլմադըլա, հիչ օլմազտա
մուսթաատար օլարագ պու մագուլէ գատընլարընը՝ ղարիպ
սեվատասընտան պահս իթմէմէք գագիր օլամալ իսի։

Պիօ, քէմալի սիւրաթլա ներսիւպանտան չըգարագ
Րօմէնին օտա գաբըսընը վուրտու. Րօմէ, իլք կիճէյի Սէնթ
Անթուան զօդաղընըն գարաղօլհանէսինտէ կէչիրմիշ օլ-

տուղունատան, աղ միւտեթի էվվել ալտեթի իթմէքլէ, հէնուզ հաթաղընատա պուլունույօր իտի։

Օգուստոսլարըմըզա մալիւմ օլտուղու կիպի, Պիւրօ, Բօպի, վէ Տընիզատ, Սէնթի աչըրմադ իչուն կիճէնին սաաթ օն պիրինտե, Ֆըրան-Պուրժուա զօգաղընատա պիր ֆըրսաթ պէքլէմէքտե իքէն, Բօմէ տախի՝ պախտէթէն մահալի մէզքիւրե կելմէքլէ, միւսիւ տը Գօմբանսըն խատէմէլերի հարաքեաթընա մանի օլմուշ իտի։

Պիւրօնըն, Բօմէտէն գօրգմազա մուհիմ սեպէպլէրի օլտուղունը պիլիրիզ, հայլազը մէրգում, Բօմէտէն օ տէրէճէ գօրգմազատա իտի քի, մահիթապըն զիյատը յըլա մէրգումըն սիյմատընը կէօրիւը կէօրմէզ, արապայա կիրուպ քէնտիսինի կիպլէմէյի տիւշիւնտիւ, վէ հէման այադընը արապանըն պատամազընա վազ իթմէք իւզրէ իքէն, գարազօլ նէֆէրաթընըն այադ սէտալերինի իչիթմէքլէ, տէրհալ զիհնինտե խպլիատնէ պիր թատավուր բէյատա օլմուշ իտի, չէօյլէքի՝ Պիւրօ, գարազօլ նէֆէրաթընըն՝ քէնտինէ էլլի սալմ գատար հագլաշմալարընա պէքլէտի, վէ զաթէն քէօր սարխօշ օլուպ գարը կիպի սալանմագատա օլան Տընիզատըն ումուզլարընատան գավրայարագ, մէրգումը Բօմէյէ տօղրու իթի վէրտի։

Տընիզատ, մահալի մէզքիւրտե պուլունան պիր չէշմէնին իթթիհալինտե հուվարլանըպ գալա գալտը, վէ զաբիպ սէտալէր իլէ պիր թագըմ քիւֆիւրլէր իթմէքտե իքէն, Պիւրօ, գարազօլ նէֆէրաթընա տօղրու իլերլեյիպ, վէ Բօմէյի կէօսթէրէրեք,

— Աման էֆէնտիմ, պու աատէմ գաթիլ տիր, արգատաշըմը էօլտիւրմէք իսթէյօր – տէտիկինտե, վիւլաղիմ, Բօմէյի տէրտէսթի իթմէյէ գալդըշտը։

Բօմէ, քէնտինի միւտաֆաա իթմէյէ չալըշտը իսէտ մուվաֆֆագ օլմայուպ գարազօլնանէյէ կէօթիւրլիւլտի. Պիւրօ իլէ ըէֆիդլէրի, արապալարը օլմատը սայէսինտե նա-

մուսլու քիմսէլէր աատա օլունուպ, միլաղիմի մէրգումի, թապկի մէրգումանըն տէրտէսթի օլունմալարընը վինասիպ կէօրէմէզ իտի... Բօմէ իսէ, պիր միւտեթի գարազօլնատե ալը գօնուլտուգատան սօնրա սալը վէրիլտի։

Բօմէ, Պիօյը կէօրիւը կէօրմէզ տէրհալ հաթաղընատան սըչրատը, մէրգում ույգու սէրսեմլիյի իլէ՝ եվվէլա Սէնթին պաչընա կելէն պէլայը անլայամայըպ, Պիօյա թէքրար իթտիրտի, վէ իչի անլայընճա հիտէթու տէհչէթ իլէ ալէթթաճիլ, վէ սուս բուս կիյինմէյէ պաչլատը։

Պիչարէ տելիգանլը, նակէհան կէօյսիւնէ պիր խանչէր սաբլանմըչ կիպի թապու թուվանը քէսիլիւպ թէրէատիւա իթմէքտե, վէ Պիօ տախի,

— Նէ՞ հաբայըմ հա՛ Բապպիմ, նէ՞ հաբայըմ – տէմէքտե իտի։

Բօմէ, պէլքի Պիօտան զիյատե մահգունի վէ միւթէէսիր օլարագ կիւճ հալ իլէ կիյինէպիլտի. պու տարպէյի նակէհանի, մէրգումըն գուվվէյի ազլեյէսինե խալել կէթիրիպ, զիհնինե խիֆֆէթի թարի օլույօր իտի։

Բօմէ, էլլերի խաչվարի կէօյսիւ իւզերինտե օլտուղու հալտե՝ պիր տագըգա գատար պիլա հարաքէթի Պիօնըն գարչըսընատա տուրտու։

Պու իքի մէրա վէ սատըգ ատէմլեր, սօն տէրէճէ պիր մէյուսիյէթի իլէ էէքտիկերի էիւզինե պագըպ, սուս բուս պէրիպիրլեշտիրմէյէն պիր թէտպիր արայօրլար իտի։

Նիհայէթի խալէմը Բօմէ, օտասը տէրուսինտե պիր գաչ ատըմ տօլաչտըգատան սօնրա, ագլընը պաչընա ճէմ իթմէք իչուն իքի էլի իլէ անլընը սըգը վէրտի, վէ Պիօ տախի պաիմ պիր մահգունիյէթլէ,

— Զաբըգ տավրանմալըյըգ, էլմիպտէն կէլէնի տիրիպ իթմէմէլիյիպ, զիրա կիւզար իտէն հէր պիր տագըգա՝ պաիմ պիր պէտպախտըղը մուճիպ օլապիլիր... – տէտի։

Բօմէ, պիր էչարէթլէ Պիօյը սուստուրտու, վէ պիր

մըզտար տիւշիւնտիւբտէն ասնրա, նակէհան կէօղլերի չուլէյի մուղաֆֆերիյէթլէ բարլատը, պէլինի տօղրուլթտու, վէ քէնտինէ իմթիհալ եթմէքլէ՝ քէսպը ճէսարէթի իթմիշ օլան Պիօյա սէրի վէ գաթի պիր սէտայըլա,

— Զաբը՛դ պիր արապայա բաքիպ օլարագ բօլիս նէղարէթինէ կիտինիպ, վէ վուդուլի հալի իֆադաէ խոհնիպ – տէտի։

— Բէք տօղրու տըր, պաշդա չարէ եօդ, ֆագաթի սիզ նէ՞ եարաճադընըզ։

Րօմէ. – Պէն պիր սէրրիհէթ պուլտում քի, պէնի Սէնթէ տօղրու էյտալ իտէճէյինի զանն իտէրիմ. . . մուվաֆֆագ օլաճաղըմա իւմիւտվարըմ . . .

Պիօ, Րօմէնին էլինի թուրթու, վէ մէրդումը կէօյսիւ իւզէրինաէ սըգարագ պօղունուդ պիր սէտայըլա,

— Ա՛հ ադիզ տօսթում, էկէր մէզպուրէյի գուրթատրապիլմէնիպ, էկէր Սէնթի, կիրիֆթար օլտուղու վարթատէն խէբտա իտէպիլմէնիպ . . . ֆագաթ պու խըտմէթէ մուդապիլ սիզէ նէ՞ իւճրէթ վէրէպիլիրիմ. . . տիւնեատէ հիչ պիր չէյէ մալիք սէյիլիմ. . . անճագ էօմրիւմին ասն տադըգասընա գատար, սիզի մէսուտ վէ պահարեար իթմէսի իչիւն ձէննապը հադգա տուա իտէճէյիմ, էվէթ սիզի . . .

Րօմէ, Պիօնըն սէօղիւնի գաթ իթտի, վէ մէրդումըն էլինի չիտէթլէ սըգարագ,

— Իչէ պաշլայալըմ միւսիւ Պիօ, վագըթ գայպ իթմէյէլիմ – տէտի։

Մէրդուման իբի մէրտ վէ սատըգ ատեմլէր, ալեթթաճիլ նէրտիւպանտէն ինէրէք զօդադա չըգտըլար։

Ժալամպօ, պէվճէսինին էմրի իլէ քիւթթախ Պիօյը թէէտիպ իթմէք իչիւն գաբընըն էօնիւնատ պէքլէյօր իտի իտէտ, գագաթի մէրդումը կէօրտիւյիւնատ աղզընը աչմադա պիլէ ճէսարէթի իտէմէտի։

Պիօ իլէ Րօմէ, քէմալի սիւրաթլա գօշարագ Պուլվարա վասըլ օլտուլար, վէ իքէսիատ այրը այրը օլարագ պիրէր արապայա պինտիլեր։

Պիօ, բօլիս նէղարէթինէ կիթտի, վէ Րօմէ տախի արապաճըյա,

— Զաբը՛գ Սէնթ Օնօրէ վարըշընտա Տիւգ տը Գօմբանսըն գօնագընա – տէյու էմր իթտի։

ԳԼՈՄԸ ԽԱՄԽ

ՄԱՅԼԸԲՐԷ ԷՁՏԱՏԸՆԸՆ ՊԷՕՅԻՔ ՍԱԼՕՆԸ

1

Ա.ԼԹՈՒՆ ԳՈՒԹՈՒ

Բօմէ, Ժան-Մարի-Պիօտան այրըլտըղընտան պիր չարեէք սաաթ սօնրա, Տիւդ որ Գօմբանսըն իգամէթ իմաիլի Մայլըբրէ խանէտանը ուֆագ գօնաղըն արապա գաբուսը էօնիւնտէ տուրուպ, գաբըճըլա Տիւդ ճէնապլէբրինին իսմինի վէրտի, վէ գօնաղըն աչինասը կիպի քէմալի սէրպէսթի իլէ եօգարը չըգտը։

Իչ սալօնա վասըլ օլտուղունտա, խատէմէլէր՝ Տիւդին ղայպուպէթինի քէնտիսինէ խապէր վէրտիլէր։

Բօմէ, ազիմ պիր հէյէճանէ տիւչար օլտու, պիրա Սէնթին աչըրըլմասը, միւսիւ որ Գօմբանսըն էմրի իլէ օլտուղունա գաթան չիւպհէ իմմէյօր իսի. Բօմէ, Սէնթի աչըրան սաէմին, իբի տէֆա Օբէյա Թէաթրօսընտա, վէ պիրտէ Մայլըբրէլէրին էսկի գօնաղընտա, Ժան-Մարի-Պիօնըն գուլիպէսինտէ կէօրտիւյի սաէմ օլաճաղընա գանաաթի կէթիրմիշ, վէ պու խուսուստա օ գատար թէէմին օլմուշ իսի քի, էօմրիւնի պահոա գօյմադա հաղըր իսի։

Ֆիլհագըգա իւք կիւնի Սէնթին օտասը բէնչէրէլէրի էօնիւնտէ սէրսէրիանէ տօլանմագտա օլան էչխասը մէճհուլէնին իչինտէ՝ մերգումը կէօրէմէմիշ իսի խէտտէ, ֆագաթի հէր հալտէ անըն տախի մեզքիւր չիւպհէլի սաէմ լէրին բէֆիգի օլաճաղընա տինի կիպի լինանմըշ իսի։

Բօմէ, չախսը մերգումըն իսմինի պիլմէյօր իսի. միւսիւ Տիւդ՝ գօնագտա պուլունմասըղընտան, միւճէրրէտտօ սաէմի կէօրմէք լազըմ իսի. ֆագաթի նաՀըլ... նէ՞ իսմիլէ սուալ իթմէլիյիսի...

Բօմէ, պու միւլահազաթի իլէ իչ սալօնտա տօլաշմագտա, վէ ուչագլար թէճաճիւպ իլէ մերգումըն եիւղիւնէ պագմագտա իտիլէր. նիհայէթ իւլէմը Բօմէ՝ քէլմա ասաղազ իտէրէք,

— Տիւդ ճէնապլէրինի միւճէրրէտտօ կէօրմէյիյիսիմ, դիրա մէնֆասաթը, վէ թէէիիր գապուլ իթմէզ պիր իչ խուսուսընտա, քէնտիլէրի իլէ կէօրիւչէճէքսիմ... ֆագաթի մասէմքի պունտա եօգ. լմոի պու մասաէյի՝ եմնիյէթի պիր սաէմինէ, վէ եախօտտ մահրէմը էտրարը պուլունան պիր զաթէ տախի աչապիլիրիմ – տէյինճէ, խասէմէլերտէն պիրի ճէվապէ աղազ իտէրէք,

— Իկէր բէք միւսթաճէլ իսէ, Տիւդ ճէնապլէրինին պաշ քեաթիպի իլէ կէօրիւչէպիլիրսինիզ – տէտի։

Բօմէ. – Հա՛յ հա՛յ, բէք ալէտ օլուր,

Ուչագլար Ցընիղտաը արատըլար, ֆագաթի մերգում՝ օ էտնատա՝ Մարգի որ Մայլըբրէնին (Գարմէնին) խանէսինի եաղմայա վիրմէքտէ օլան Բիյեր Վօրմընը վէրտուտինի պէքլէյօր իսի։

Ցընիղտաը՝ օտասընտա պուլունմասըղընտան՝ ուչագ Բօմէյէ,

— Միւսիւ Տիւդին պիր իքինճի քեաթիպի տահա վար. էկէր արզու իտէրսինիզ անընա կէօրիւչէպիլիրսինիզ – տէյուպ, Բօմէյի, պիր սաաթտան պէրի ավտէթ իթմիշ օլան Պիւրօնընը օտասընա սէվդ իթտի։

Նասըլբի պիւրիզ՝ Պիւրօ, Տիւպ տը Գօմբանըն չի-նաէթխանէսինտ տէրիւհտ էթմիշ օլտուղու խըտմէթը մէնֆուրէյի պիթիրտիքտաէն սօնրա, եօղղուն արղըն կէլ-միշ, վէ քէնտիսինի թէհտիտ իտէն պէլատան ասլա խա-պէրի օլմագսըզըն քէմալի իսթիրահէթլէ ույույօր իտի։

Բօմէ, Պիւրօնըն օտա գաբուսընը վուրմագտա օլան խատէմէյէ սալիք օլտու, ֆագաթ գաբը այըլմաըզըլընտան ուշագ, Բօմէնին եիւղիւնէ պագարագ,

— Պունտան իլէրիսինէ վարմալա ճէսարէթ իտէմէմ, վագթը ախերտէ կէլինիզ – տէմէք իսթէյօր կիպի պիր հալ իպրագ էթտի։

Լաբին պու թէէխիր, Բօմէնին հիսապընա ույտմայա-ճաղընտան, թաղիյի վէ սաբին պիր հարաքէթլէ ուշագը կերիյէ էթի վէրտի, վէ գաբընըն անահթարընը չէվիրմէք-լէ այըզ, քէմալի ճէսարէթի իլէ իչէրի կիրտիքտաէն սօնրա, արգասընտան գաբըյը գաբատը։

Ուշագ քէնտու քէնտույէ – միճճէրրէտ պու ատէմ ալտճագլը օլմալը, Ը՛հ պէնիմ նէմէ լազըմ, վարսընըզ իչ-լէրինի թէտվիյէ էթսինլէր – տէմէքլէ ալըզ եիւրիւյի վէրտի։

Պիւրօ, եիւղիւնի ըչըղտա տօղրու չէվիրմիչ օլտուղու հալտէ եաթմըշ իտի. Բօմէ՝ իլգ նաղարտա մէրգումը թա-նըրմագլա՝ սանտալեասընը եաթագընն պաչը ուճունա սիւ-րիւզ օթուրտու, վէ էլի իլէ հայլազընն ուսուղունա տօ-գունը վէրտի։

Պիւրօ, տէրինն պիր ույգույըլա ույուսմագտա օլուզ, էվվէլա պիր չէյ տույամտաը, ֆագաթ Բօմէնին չէլիգ կի-պի բարմագլարը, ուսուղունը ֆէնա հալտէ ածըթմագտա պաչլատըզընտան, պիրտէն պիրէ պագըրտը, վէ սըչրա-յըզ եաթագը իչինտէ տօղրուլարագ՝ կէօղլէրինի օվմագտա պաչլատը։

Պիւրօնըն կէօղլէրի, նակէհան կիւնէչինի զիյասընտան

գամաչարագ՝ էվվէլա Բօմէյի թանըյամտաը իսէտէ, ֆա-գաթ եարըմ սանիյէ սօնրա մէրգումը թէչխիս իտէրէք, թարիֆի նագապիլ պիր խէվֆու տէհչէթլէ կէօղլէրինի թէբրար գաբատը։

Պիւրօ, տէհչէթամիզ պիր բիւյա կէօրիւյօր գանն իւ-տիյօր իտի, ֆագաթ իբինճի տէֆա օլարագ Բօմէնին եուսմ-լուզը, չահմէրտան չէբիճի կիպի ուսուղունա էնտիյինտէ, հագբգաթը հալէ վագըճ օլուզ նէ աղիմ պէլայա օղրա-մըշ օլտուղունը անլատը։

Խապիսը մէրգում, Բօմէնին եիւղիւնէ գօրգագ վէ տէնի (վատ) պիր նիկեահ աթճ իթմէքլէ պաչտան այագը գատար թիտրէտի, ղիրա գարշըսընտա տիքրիհպ տուրան սաքին՝ ֆագաթ սէրտ վէ պարիտ չէհրէլի չատընն, մու-գատտէմա իլճի ատէթ տիշլէրի իլէ բիրօսընը խիւրտու-խաչը իտէն օ տէհչէթլու ատէմ օլտուղունա չի-պահէպ գալմաը։

Պիւրօ, հայրէթու տէհչէթինտէն ադղը աչըգ գալմըշ վէ եաթագը իչինտէ պաչընը տիրսէյինէ տայատմըշ օլ-տուղու հալտէ Բօմէնին եիւղիւնէ պագըյօր իտի. Բօմէ, հէնուզ պիր սէօղլէմէմիչ իտի իսէտէ, ֆագաթ տէհչէթամիզ նիկեահը, խապիսը մէրգումըն ճիյէ-րինի տէլէյօր իտի. Պիւրօ՝ պօղուրմագ տէրէճէսինէ կէլ-միշ իտի, իլճի ատէթ իրի թէր տատիլատը, ան՚ը իւղէ-րինտէն եուվարլանարագ կէօմլէյի եագասընա տիւչիվէր-տիլէր. Բօմէ, հէնուզ քէլամէ ագազ իթմէմիչ իլճէն, Պիւրօ՝ մէրգումը թէգատտիւմ իտուպ թիլթրէք սէտայըլա,

— Հէրնէ էմր իտէրսինիզ, իճրասընա հազըրըմ – տէյինճէ, Բօմէ՝ գաթի պիր սէս իլէ,

— Ա՛յագա գալգընըզ – տէյու էմր իթտի։

Պիւրօ, տէրհալ եաթագտան գալգըպ կիյինմէյէ պաչլատը, ֆագաթ չաշըրտըզընտան էլպիսէօնի եէբտի-կէրինտէն թէֆիւդ իտէմէյօր իտի։

Բամէ, պէր տադըգա գատար սապը իթթիքտէն սօն-
րա, սերտ վէ պարիտ սէտայըլըա,

— Զաբը՛գ իսինիզ – տէտի։

Բանթալօն՝ պէտպահտ Պիօնըն թիթիրէք էլինտէն
պիւշոի, պէնզի պէթի քիւլ քէսիլտի, վէ Բամէնին իբինճի
տէֆա օլարադ – չաբըգ օլ– տէյու հայդըրըշընտան պէր
գաթ տահա թիթիրէյէ թիթիրէյէ, կիւճ հալ իլէ բանթա-
լօնընը տիզինէ կէչիրէպիլտի, կէօմլէյինի կիյոի, պօյուն-
պաղըսընը պաղլամայա ունուվթը, վէ չապգասընը տիր-
սէյի իլէ թէմիզլէտիքտէն սօնրա, մուալիմինին տէյինէք
տարպելերի ալթընտա թիթիրէյէն սուչլու ճօճուգ կիպի
Բամէնին հօւգուրընտա տուրտու, Բամէ այնըգա գալգտը,
վէ ամիր պէր սէտայըլըա,

— Արգամտան կէլ – տէտի։

Պիւրօ, պէր սանկիյէ գատար հէյ քէլ կիպի պիլա հա-
րաքէթ տուրտուգտան սօնրա, թէպէսիւմ իթթիմէյէ ճահա
իտէրէք,

— Ա՛հ պէնի պէօյլէ հանկը չէյթանընն տէլիյինէ սէվգ
իտէճէքսինիզ – տէտի։

Բամէ, ճէվապ վիրմէքսիզին գաբըյա տօղրու իլերլէ-
տիքտէն սօնրա արգասընտա տէօնտու. Պիւրօնըն թէպէս-
սիւմի ըղթըրապա թահվիլ օլուպ թիթիրէյէրէք,

— Ցագալթ պէնի նէ՞րէյէ կէօթիւրէճէյինիզի պիլ-
մէյիյիմ – տէտիյինտէ, Բամէ, ճէվապ վիրմէքսիզին էլի
իլէ գաբըյը կէօմթէրտիքտէն սօնրա,

— Էօնիւմէ տիւշ պագայըմ – տէտի։

Պիւրօ, էվվէլա թէրէտտիւտ՝ վէ պատէհու սէրքէշա-
նէ պէր թավը իպրաշ իթթիմէքլէ, Բամէնին էմրինէ իթտաթ
իթթիմէյճէք կիպի կէօրիւնտի խսետէ, գագալթ մէրգուտմընն
սէրտ վէ թէհտիտամիզ նիկեահընտա մուգավէմէթ իտէմէ-
յէրէք, գաբըտան արշըտը չըգտը, Բամէ տախի մէրգու-
մընն արգասընտան չըգարագ,

— Բիմնէյէ պէր սէօզ սէօյլէմէնիզի, վէ եախօտ պէր
իչարէթթ իթթիմէնիզի մէն իտերիմ . . . տայիմա արգանըզ-
տա օլաճաղըմ, վէ էկէր էօյլէ պէր հարաքէթտէ պու-
լունտուղունուզը կէօրիւրսէմ, տերհալ գաֆիանըզը բաթ-
լատաճաղըմ – տէտի։

Խապիսը մէրգում, ալմըշ օլտուղու էմրէ միւթապա-
ատ իտերէք պաշընը ատտը, վէ գուզու կիպի էիւրիւմէյէ
պաշլատը, վէ պու հալ իլէ իքիսի պիրլիքտէ նէրտիւպան-
տէն ինէրէք հավլիյէ վատըլ օլտուլար. Բամէ, գարթընը
ուշագլարընն պիրինէ աթը վիրմէքլէ,

— Սէլամու իհթիրամընմ Տիւգ ճէնապլէրինէ թէպ-
լիղ իտինիզ, վէ անգարիպ պէնի կէօրմէսի լազըմ կէլէ-
ճէյինի քէնտիլերինէ պիլտիրինիզ – տէտիքտէն սօնրա,
պէրայը իհթիրամ չապգասը էլինտէ տուրմագտա օլան
գաբըճընըն էօնիւնտէն կէչտիկտէ. Պիւրօ, գաբըճըյա ա-
ճըգտը պէր նիկեահ աթի իթթիմէքտէն քէնտիսինի մէն ի-
տէմէտի։

Պիւրօ էօնտէն՝ վէ Բամէ տախի արգասընտան օլարագ
գաբըտան տրշարը չըգտըլար. զօղագտա պէր արապա
պէքլէյօր իտի, Բամէ Պիւրօյա,

— Կիրլին պագալըմ – տէյինճէ, Պիւրօ, գօրգուսընտան
ադըընը զայպ իտէճէյինի հըսս իթթիմէյէ պաշլատը. Բամէ
իլէ եաղընըզ գալմագ, խապիսի մէրգումըն տէհշէթ-
թինի միւճիպ օլտըյօր իտի։

Պիւրօ, օ էնտատէ գալտըրըմընն իւզէրինտէն կէչիպ
աէօնմէքտէ օլան խալգա «աման Ալլահ իչիւն օլտուն, պէնի
պու գաթիլնն էլինտէն գուրթարըն – տէյու պաղըրմայը
տիւչինիւպ թէրէտտիւտ իթթիմէքտէ իքէն, Բամէ, էլինի
մէրգումըն ումուղունա վազ իթտի, վէ խաֆիֆ պէր սէ-
տայըլըա,

— Արապայա կիրինիզ տէյօրում – տէտի։

Պիւրօ, մուրթի պէր հալ իլէ արապայա կիրտի, վէ

արգասընաան տախի Բօմէ կիրիպ՝ պաշընը տըշարը չըգար-
տըգտան ասնրա քելամէ աղազ իտերէք,

— Մէսէլէնին նէ օլտուղունը բէք ալէա պիլիրսի-
նիզ . . . արթըգ խզահաթա կիրիշմէք պէյհուտէ տիր . . .
իտուի սէօյլէ պագալըմ նէ՞րէյէ կիտէճէյիզ – տէտի։

Պիւրօ կիւլմէք իսթէտի, ֆագաթ գօրգուսընտան՝
չէնէկի քիթլէնմիշ օլմազըլա, տուտագլարը կայընըզ ա-
ճըգը պիր հարաքէթ իտէպիլտիկտէ. խապիսի մէրգում,
հրսա ևթտիկի խէվֆու տէհշէթէ բաղմէն՝ քէնտիսինի պի
բէրվա, վէ սերպէսթի կէօմիէրմէյէ չալըշարագ,

— Նէ՞րէյէմի կիտիյօրուզ . . . իշթէ պու թօհաֆ,
տօղրուտու նէրէյէ կիտէճէյիմիզի պիլմէ յօրում – տէ-
յինճէ, Բօմէ,

— Ինճտինիզի սագընընըզ – տէտիյինտէ, Պիւրօ ըիւ-
ճաթ իթտի, վէ թէքրար էվվէլքի մուհթի հալինի քէսթ
իտերէք,

— Սիզ նէրէյէ իսթէրսինիզ օրայա կիթմէյէ հազը-
րըմ – տէյու մընրըլտանտը. Բօմէ հիտէթինտէն տիշլէրի-
նի սըգարագ,

— Պէնի տինլէյինիզ, գօրգարըմ քի սապրըմ թիւ-
քէնէճէք, վէ ելիմտէն պիր գազա չըգաճագ . . . քիմի ա-
բամագտա օլտուղումը բէք ալէա պիլիրսինիզ . . . իտուի
սէօյլէ՛, մէզպուրէյի նէ՞րէյէ կէօմիւրսիւնիզ – տէտի։

Հիչ շիւպհէ եօգ քի պէտպահտ Պիւրօ, Բօմէտէն գի-
յատէ մէրգումըն սապրը թիւքէնմէսինտէն գօրգույօր ի-
տի. խապիսը մէրգում, իբի գըլըճ արասընտա գալմըշ
իտի, պիր կանտան Բօմէնին թէհտիտամիզ սիյմասընը, վէ
տիկկէր թարաֆտան՝ քիսէսինին աղընընը աչմըշ օլան Ցիւ-
գին։ հիտէթու շիտէթինի կէօգիւ էօնիւնէ կէթիրէրէք՝ նէ
տէյէճէյինի վէ նէ կարաճաղընը շաշըրմըշ գալմըշ իտի.
Պիւրօ, Ցիւգ տը Գոմբանսըն քէնտինտէն պիլա մէրհամէթ
ախզը ինթիգամ իտէճէյինէ շիւպհէ իտէմէզ իտի։

Բօմէ, Պիւրօնըն ճէվապ վերմէտիյինէ սօն տէրէճէ
ճանը սըգըլարագ, սէրի պիր հարաքէթլէ արապանըն գըր-
մըզը բէրտէլէրինի ինտիրտի, վէ քէմիրլէրինի գըրարճա-
սընա Պիւրօնըն ումուզունը սըգըզ,

— Ճէվապ վերսէ՞նէ մէլուն – տէյու հայգըրտը։

Պիւրօ, խաֆիֆ՝ ֆագաթ ածըգը պիր վավէյլա սալը
վերտի. մէրգում՝ քէնտիսինի պու տէօրթ եանը գաբալը
գուվվունըն իչինտէ, տէհշէթլու պիր տիւչմէնին հիւք-
մի թահսընտա պուլունտուղունը տիւշիւնտիւքճէ, ագը-
նա խիֆֆլէթ կէթիրիյօր իտի։

Պիւրօ, գաբանտա թուվթուլմուշ, վէ անպէ ան ազկըն
պիր քէտինին խունրիզ բէնչէսինէ տիւշճէք ֆարէ կիպի
թիրթիր թիթրէյօր իտի, մէրգում քէնտիսինի էօլմիւշ,
պօղուլմուշ, բարաճանմըշ զանն իտիյօր իտի։

Խապիսը մէրգում, սօքա տարպէչէրինէ պիլէ թա-
գամ կէթիրէմէյէճէճինի բէք ալէա պիլմէքլէ պէրապէր,
Բօմէնին ճէպչէրինի խանչէրլէր վէ թապաճաչար ըլա տօ-
լու օլաճաղընը քեչի իտերէք, թարիֆի զայրի գապիլ պիր
խէվֆու հիրաս (երկիւղ) իլէ ճէվապէ աղազ իտուպ,

— Րէճա իտերիմ պանա բահմ իտինիզ, ճանըմա գըյ-
մայընըզ, սիզէ հէր չէյի սէօյլէյէճէյիմ – տէյինճէ,
Բօմէ՝ սէօզիւնի թէքրար իտերէք,

— Նէ՞րէյէ կիտէճէյիզ – տէտի։

Պիւրօ, Ցիւգ տը Գոմբանսան ալտըղը բարալարը
խաթըրընա կէթիրէրէք, հաղին հաղին պիր ահ չէքտիքտէն
սօնրա. խաֆիֆ պիր սէտայըլա Ցիւգին խուսուսի խանէսի-
նին նօմէրօսունը, վէ զօգաղըն իսմինի պիլտիրտի։

Բօմէ, Պիւրօտան ալտըղը մալիւմաթը արապաճըյա
պիլտիրտի, վէ արապա տախի տէրհալ սիւրաթլէ եօլա
բէվան օլունճա, Պիւրօ,

— Մ՛առէմքի չիմտի հէր չէյի պիլիյօրսունուզ, ար-
թըգ պանա իհթիյաճընըզ օլամազ. իտուի պըրագընըզ տա

պէն կիտէյիմ – տէտիկինտէ, Բօմէ ապուսը չէհրե իլէ,

— Հայըը – տէտի։

Պիւրօ, թէքլիֆինի թէքրար իթմէյէ ճէսարէթ իտէմէտի. կիւնէչ՝ հէման պաթմադ իւզրէ իբէն արապա, Բօնթիէօն զօգաղընա վասըլ օլուպ, Ցիւգին ֆուհշխանէսինէ չըգարըը օլան աղաճլըգլը եօլուն էօնիւնտէ տուրտու . . . Բօմէ Պիւրօյա,

— Աչաղա էն տէյու – էմր իթմտի. հայլազը մէրգումա՝ էլլէրինի պիրիպիրինէ գավրուշտուրարագ,

— Ա՛հ ըէճա իտէրիմ, պէնի պու էվէ կիրմէյէ իճազար իթմէյինիզ, զիրա միւսիւ Ցիւգ հէր հալտէ ճանըմա գըյաճագ տըր – տէտի։

Բօմէ, էօյլէ թէհոիտամիզ պիր հալ իլէ խանէնին էշհինին կէօսթէրտի քի, պէտապահտ Պիւրօ, արթըգ մուգավէմէթին պէյհուտէ օլաճաղընը էյիտէն անլատը. Պիւրօ, Ցիւգտէն գօրգտուզու կիպի՝ Բօմէտէն տախի դօրդըյօր իտի. վէլհասըլ հայլազը մէրգում, իբի գըլըճ արտաընտա միւթէրէտտիւա պիր հալ իլէ ալաճլըգլը եօլտան եիւրիւմէքտէ իբէն, այագլարը պիր պիրինէ տօլաշմազա պաշլատը, Բօմէ,

— Հայտէ չաբըգ – տէյուպ Պիւրօյը տիւրթիւշտիւրտի. հայլազը մէրգում տիզլէրի իւզէրինէ եէրէ գաբանտըգ,

— Ա՛հ Ցիւգին՝ պէնի եօլտիւրէճէյինի բէք ալէա պիւլիրիմ, ֆագաթ պէնիմ կիպի պիչարե պիր ատէմին, եօլմէմէնտէն սոգե նէ՞ միւքեաֆաթ օլապիլիր – տէտիկինտէ, Բօմէ, գուվվէյի բազուսըյըլա մէրգումը եէրտէն գալտըրըպ,

— Եիւրիւ պագալըմ, պօշ սէօզլէր տինլէմէյէ վագթիմ եօգ, պանա գըլազուզլուգ իտէճէքսին – տէտի։

Բօմէ, Պիւրօնըն եագաստընան թուրթմուշ օլտուղու հալտէ զօր ըլա միւրիւքլէ յօր իտի, հայլազը մէրգում,

եօլիւ կիպի քէնտինտէն կէչմիշճէսինէ եիւրիւյօր իտի, խանէնէն բիյչկահընա վասըլ օլտուգլարընտա, Պիւրօ թիթրէյէրէք բէնչերէյէ տօղրու պիր նիկահ Խաթճ իթտի, մէրգում, Ցիւգին տէհչէթամիզ սիյմասընը կէօրէճէք զանն իտիյօր իտի, ֆագաթ բէնչերէտտէ քիմսէ օլմատըգտան մտատէ, հէր զէման գաբալը օլան խանէնին գաբըսը տախի սըրթի իւսթիւ աչըլմըչ իտի . . .

Պիւրօ, թէրէտտիւտ իլէ գաբըյա թէգալրուպ իտէրէք, զէնպէրէքլէ սիւրմէնին գըրըլմըչ օլտուղունը քէմալի թէճաճիւլէ կէօրտիւ, վէ հավլույէ կիրէրէք եավաչ եավաչ նէրտիւպանտէն չըգմադա պաչլատը. Բօմէ տախի՝ մէրգումա սալիք օլույօր իտի. զօգագ գաբըսը կիպի՝ հէր օտալարընը գաբըլարը տախի սըրթի իւսթիւ աչըգ պուլունույօր իտի։

Բօմէ իլէ Պիւրօ, խանէնին տէրունինտէ հիւքմ իտէն տէրին սիւբիւթին իչինտէ զարիպ պիր սէտա իչիմտիլէր. պու սէտ՝ պիր թապանճա տօլտուրմագ սէտասընա պէնպէյօր իտի։

Պիւրօ, կիւյա թապանճայը պօղազընա տայաթմըչլար կիպի քէմալի խէվֆու հիրաս իլէ՝ կէրիսին կէրիյէ բիւճաթ իթտի. Բօմէ իսէ, պիլաքիս ֆուրթուրսուղուդա իլէրլէտի, վէ Պիւրօյա աչըգ գաբըյը կէօսթէրէրէք տէֆ օլուպ կիթմէսինէ իզին վէրտի։

Հայլազը մէրգում, պու միւսաատէտէն իսթիֆատէ իտուպ՝ պիր օբզրայըշլա հավլույէ էնմէտի, վէ զօգագ գաբըսընտան չըգուպ կէօզտէն նիհան օլմասը պիր օլտու։

Բօմէ եապա եալընըգ՝ վէ պիլա բէրվա, բանչուրլար իլէ գաբալը, վէ ատէթա զուսմէթը լէյլ (գիչերային մըթութիւն) կիպի գարանլըգ օլան իչ սալօնա տուխուչ իտուպ, թապանճա տօլտուրուլմասը սէտասը իչիմտիլէն մահալէ տօղրու իլէրլէտի . . . . . .

Մայրբրբե խանէաանը աթիդ գօնապընըն պէօյուք տայիրէսինաէ, Մբսթբը Ուիլեըմն թաամ իթմէք լուզրէ իտի, վէ ձօն Բօպէրթսըն տաիտ, մուհաիլէյհէ խրատէթ իտիյօր իտի։

Պիօնըն, Բօլիս նէզարէթինէ կիթմէք իչուն արապայա պինտիչի էանաաէ, զաթէն կիւնէշ պաթմըշ, վէ սուլար գարարմայա պաշլամըշ իտի, սայքի օ անաէ մբսթբը Ուիլեըմընըն թաամը տաիտ խիթամ պուլմագ լուզրէ իբէն, Թօպի կբրանթ օտայա կիրէրէք,

— Ջանն իտէրսէմ՝ էֆէնտի հազրէթլէրի խաաթա տբրլար, գիրա քէնտիլէրինի՝ տալա պու հալտէ կէօրաիւյիւմ հօղբտը, պիր սաաթտան պէրի տիր քի՝ պաշընը, հօրղանըն ալթընա կիոլէյէրէք ահու էնինլէր իտիյօր, վէ անլաշըլմագ սէօղլէր սէօյլէյօր – տէտի։

Մբսթբը Ուիլեըմս, տէրհալ բէշկիրի տիոլինաէն աթաը, վէ թաամ սօֆրասընը թէրք պիրլէ, ալէթթաճիլ Օկիւահընն օտասընա տօղրու իլէրլէտի։

Մուհաիլէյհ, տիվանէ իհթիյարընն օտասընա թէզարբուպ իթտիյինաէ, շամաթա իթմէմէք իչուն տաբմլարընը հավաշլաթտը, վէ հէնուզ օտանըն էշիյինաէն կէչմէտէն Օկիւահընն հընչգբրմասընը իչիտինճէ, տէրհալ իչէրի կիրտի։

Օկիւահ՝ հօրղանը ալթընտա, տիրսէբլէրի հէրտէ, վէ պաշընը էլլէրի իւզէրինէ գօյմուշ օլտուղու հալտէ, հիւզուն գօյու հաթբլյօր իտի, մէրգումընն սկյմասընըն նբսթը կէօրիւնմէբլէ, մբսթբը Ուիլեըմն՝ պիչարէնինն աղլամագտա, վէ կէօզ հաշլարընըն՝ տամլա տամլա հասթբղըն իւզէրինէ տիւշմէքտէ օլտուղունը զանն իթտի։

Ա.մէրիգալընըն սկյմասը, ֆէվգէլատէ պիր բբգգաթի, վէ աղիմ պիր մուհապէթ չուլէսի իլէ վիւզթէյիլ օլարագ, նէֆէս ալմագսբզընը, վէ քեմալի իհթիրազ իլէ Օկիւահընն հաթաղընա տօղրու իլէրլէտի։

Իհթիյարը մէրգում, քէնտիսինի թէճէսսիւս իթտիքլէրինտէն պիիոտպէր օլարագ, հընչգբրա հընչգբրա աղլամագտա, մէճհուլ վէ անլաշըլմագ սէօղլէր սէօյլէմէքտէ, վէ պիր թագբմ ճանիսբրաշ իչթիքաալէր իլէ, մբսթբը Ուիլեըմընըն ճիյէրինի տաղլամագտա իտի։

Պիչարէ իհթիյար, սէրը ֆէլէքզէտէսինի՝ խաչվարի պաղլամըշ օլտուղու իբի գօլբրը լուզէրինէ գօյմուշ օլտուղու հալտէ, թաւրիֆի նագտալիլ պիր էլէմու մահղուննիյէթ իլէ, կէօզինինն էօնինտէ սուբէթը աչիքտաբէտէ վաղ օլունմուշ պիր նէսնէ չի, թէմաչա խիյօր կիպի կէօրինինիյօր իտի։

Մբսթբը Ուիլեըմս, օ նէսնէչի կէօրէմէյօր իտի, չինքի Օկիւահընն ուսուզլաբը՝ անը, մուհաիլէյհին կէօպինտէն սէթը իտէյօր իտի։

Մամաֆիհի մբսթբը Ուիլեըմս, այագլարընըն ուճունա պատարագ սէսսիզճէ իլէրլէմէքտէ, վէ Օկիւահընն նալէտ ֆէրեատլէը իլէ մուխթէլիթ, հինտ լիսանը յբլա իթտիյէ տիլսբրաշ իչթիքաալէրինի, մուաղղագ վէ մուզթարբզ պիր հալ իլէ բէճաատ նիյագլարընը իչթիմէքտէ իտի. մուհաիլէյհ, բէյհի քէպտրին (Օկիւահընն) նագլարը տբգգաթընը իւզէրինէ տավլէթ իթմէմէք իչուն, տահա զիյատէ իլէրի վարմայը թէճվիզ իտէմէյօր իտի։

Մբսթբը Ուիլեըմս, հալընբզ Օկիւահընն ֆէրեատու ֆիղանլարընը տինլէմէքլէ իբթիֆա իթմէքտէ իբէն, օ էսնատէ պիչարէ իհթիյարընն հընչգբրմալարը արասընտա, Ֆրանսբզ լիսանը յբլա, վէ սուբէթը վաղիհատէ օլարագ «Պէրթա» իամինին՝ թէքրար պէ թէքրար թէլաֆֆուզ իթտիյինի տուչունճա, թաւրիֆի զայրի գապիլ պիր հայրէթէ տիւչար օլուզ, բէնը սէտա իթմէմէէն քէնտուի կիւճ հալ իլէ մէն իտէպիլտի. Օկիւահ, տիլսբրաշ պիր սէտայբլա աթի իւզդիբր սէօղլէրի էյրատ իթտի։

— Պէրթա՛. . . Պէրթա՛, պէն սէնի հէր կիճէ բրուչամտա կէօրիւյօրում. . . ա՛հ սէն պէնիմ խայալաթտու

խաթըրելէլիմոե հէնուշ կէնճսին . . . հէնուշ պադըսըն . . . Պէ՛րթա, ա՛հ Պէ՛րթա . . . պէն սէնի հէր ան սեվտիյիմ կիպի էլան սեվէրիմ . . . վէ տայիմա սեվէճէյիմ . . . սէն միւտամ պէնիմ հէմ պայիսի մահզուզիյէթիմ, վէ հէմտոե մուճիպի մահզունիյէթիմին . . . թէքմիլ էօմրիւմ վէ հայաթըմ սէնին տիր . . . զիրա . . .

Մէրգում օ էանատէ սէօզիւնի գաթի խաէրէք սիւրաթլէ եէրինտէն սըչրատը, վէ հիտէթու չիտէթը միւտհիշէսինտէն նաչը, պօղունուշ վէ թիթրէք սէտասըլըլա սէօզիւնէ տեվամ պիրլէ,

— Օ ատէմ . . . ա՛հ գաթլու թէլէֆ իթտիյիմ օ ատէմ . . . էյվա՛հ, մէղպուրէ տայիմա անըն խաթըրելէրի իլէ մահզուզ օլմագտա տըր . . . խղթ՛ . . . խղթ . . . ա՛հ քեաշքի մէրգումը թէքրարէն գաթլու ճէրհ իտէպիլմէմ . . . թէքրար գանընըն ագատըղընը կէօրէպիլմէմ . . . – տէյու բէբէլէմի:

Օկիւահ, պալատէ մուհարրեր սէօզլէրի թէլաֆֆուզ իթմէքտէ իքէն՝ պիր հարաքեաթը նակէհանի իպրագ իթմիշ իտի քի, մըսթըր Ուիլկըմս, պու հալտէն խաթիֆատէ իտէրէք, մէրգումըն գօլու իլէ պէօվրի արատընտա օլան աչըգլըգտան կէչիպ, եօնիւնտէ վազ օլունմուշ օլան մէղքիւր բարլագ նէտանէյի կէօրտիւ իսէտէ, ֆագաթ թէչխս իտէմէտի, չիւնքի բէրթաֆսըզ կէօզլիւյինի հէնուշ կէօզիւնէ եագլաշտըրմագ իւղրէ իքէն, Օկիւահ, թէքրար էլլէրինի եէրէ տայտատարագ էյիլմէքլէ, մէղքիւր զիյատար նէտանէյի սէթիր իթտի, վէ քէմալի տէհզիթլէ ապլայուպ թիթրէյէրէք,

— Պէն . . . պէնտէն . . . ա՛հ մէղպուրէ պէնտէն նէֆրէթի խոխյօր . . . իքրահ խոխյօր . . . էյվա՛հ, տիւնքի կիւն տէյի՛լմիյտի քի, պէնի այագըլըլա իթիպ թէքմէ վուրատագ թահզիր էյլէտի . . . ա՛հ այագըննըն տարպէտի

իլէ գալպիմոե աչըգըը եարէ՝ էլան սըզլայօր . . . էլան պադըրմը գալսըրսյօր . . . – տիմէքտէ իտի:

Օկիւահըն՝ արթըգ թապու թուվանը գալմատըգընտան եիւզիւ դօյու եէրէ գարանտը, մըսթըր Ուիլկըմս, ազիմ պիր մէրագլա մէրգումըն քէնտու քէնտույէ տէտիյի սէօզլէրի տինլէմիշ, վէ պու մէգալտթըն իչինտէ, նահկէհան «Պէրթա» իսմինին թէլաֆֆուզ իթտիյինի իչիթտիյինտէ, մէճհուլ պիր իւմիւտ իլէ բէրվէրտէ օլմագա պաշլատը, զիրա պու մէգալտթ, րէյիսի քէպիրին՝ օ անէ տէյին սիւքիւթ իթմիշ օլաուզու խաթըրելէը իլէ, պիր տէրէճէյէ գատար մինատիպէթի վար իտի:

Մըսթըր Ուիլկըմս, մէրգում գըղըլ տիվանէնին ագը պաշընա կելէճէյինի իւմիւտ իթմէքլէ, տահա պաշգա սէօզլէր սէօյլէմէսինի արզու իթտի, ֆագաթ Օկիւահ սիւքիւթ իտիյօր իտի, մէրգումըն տիհանընտան եալընըզ տիլխըրաչ նալէլէը, վէ ճիյէրլէր բարալայըճը ֆէրեատալէր չըգըյօր իտի,

Մէրգում, եօրզուն պաշընը՝ եատթըգընտան տահա եուշագ պիր մահալէ գօյմագ իչին պիր հարաքեթ իթմէսի իլէ, մըսթըր Ուիլկըմսըն՝ պիր ան էվվել կէօրիւպաէ թէչխս իտէմէտիյի մէղքիւր բարլագ նէնանէ մէյտանա չըգտը. Ուիլկըմս, մատաէյի մէղքիւրէյի՝ բէրթաֆսըզ կէօզլիւյիւ իլէ թէտգըգ իտինճէ, Ամերիգատա օլտուգլարը էանատէ, մուտամ Պէրթա տը Մայլըրըե Տիւչէսին էլինատէ էքսէր տէֆա կէօրմիւշ օլտուղու, վէ խաթըրէնամէսինտէ զիքր իթտիյի ալթուն գունթու օլտուղունա չիւպհէսի գալմատը,

Գունթու աչըգ օլմաղըլա, Ուիլկըմս, գարաղըն իչինտէ հէքք խոխլմիշ օլան, վէ պիր Տուէլօտա՝ ժան Տիւգին էլի իլէ գաթլ իտիլէն, Շըլվալիյէ միսիս տը Բէյոնըն թատվիրինի թանըյընճա, պիր թէճճիւգ վավէյլատը սալը վիրմէքտէն քէնտիսինի մէն իտէմէտի:

Օկիւահ՝ պու սէտայը իչիթմիչ օլտուղունտան, սէրի պիր հարաքէթլէ դուխուլը տէրհալ եօրղանըն ալթընա սօգու վէրտի. պատէհու տէլիգանլը կիպի պիր սըչրայըշա այաղա գալգտը, վէ Ուիլեըմսը կէօրմէքլէ էլլէրինի մումանիլէյհին ուսուղունա վազ իտէրէք տիքտիք եիւգիւնէ պագտը. Օկիւահըն կէօղլէրի՝ տէհչէթլու սուրէթտէ բարլայօր իտի, մէրգում թէհտիտամիչ վէ պօղունուդ պիր սէտայըշա,

— Նէ՞ կէօրտիւն – տէյու սուալ իտինճէ, մըսթըր Ուիլեըմս պիլա թէրէտտիւտ,

— Բէտէրմինէյն՝ եանի սիզտէն մատէ հիչ պիր շէյ կէօրմէտիմ – տէյու ճէվապ վէրտի.

Բէյհի քէպիր (Օկիւահ), պիր սանիյէ գատար նիկահըշըլա Ուիլեըմսը իսթիճվապ իթտիքատէն սօնրա, միւթաատը օլտուղու կիպի մաքինավարի պիր հալ իլէ,

— Օկիւահըն գանը գըրմըզը մը, Օկիւահ պիր ամիրի մուազզամ մը – տէտիքատէն սօնրա եամաղըն իւղերինտէ օթուրտը, վէ ուղուն թիւթիւն չըպըղընը տօլտուրտու. մըսթըր Ուիլեըմս, ճօն Բօպերթսընը չըղըրըպ աթէշ կէթիրթտի:

Օկիւահ, միւթաատը իւղրէ հէմ չըպըղը թիւթիւմէյէ, վէ հէմճոե էզպէրլէմիչ օլտուղու մալիւմիւմիզ օլան հինա չարգըսընը թէրէննիւմէ պաշլատը:

Մըսթըր Ուիլեըմսըն պիր իշարէթի իլէ ճօն տըշարը չըգտը, վէ պիր իչի տաղըդա սօնրա, քէնաի տախի գաըըշը Օկիւահըն իւղերինտէն գաբայըպ տըշարը չըգը վէրտի:

Վագաա՝ տիվանէ իհթիյարը եալընըղ պըրագմատան իհթիրաղ իտիլը իտի իսէտէ, ֆագաթ մըսթըր Ուիլեըմս, զինէնինտէ թէվէլլիւա իտէն, վէ ատէթա մուամմա գապիլինտէն օլան պիր էորարը հալ իթմէք իսթէյօր իտի.

մուամիլէյհին էօմրի՝ սայի պու մուամմայա մէրպութ իտի:

Տիչէսին՝ Ա.մէրիգատան կէթիրմիչ օլտուղու մէզքիւր ալթուն գուխու, նա՞սըլ օլմուշտա Օկիւահըն էլինէ կէչմիչ իտի. տէմէք օլուր քի Օկիւահ, միճէրրէտ եա մէզպուրէյի, վէ եախօա թօրունըարընտան պիրինի կէօրմիւշ օլմաըըշտը, ֆագաթ անլէր նէ՞րէտէ իտիլէր. իչթէ մուամմա կիպի մէճհուլ օլան էորար պու օլմաղըշա, Ուիլեըմս անը հալ իթմէյէ չալըշըյօր իտի:

Օկիւահըն տիվանէ օլմասըըշա, անըն հէր պիր հաբաքտաթընա տըգգաթու նէզարէթ իթմէք նիյէթի իլէ, մէրգումըն սաքին օլտուղու օտանըն գաբըըարընըն պիրինէ, կէօզ գօնուլտաճագ տէրէճէտէ ուֆագ վէ եուվարլագ պիր ճամ կէչիրիլմիչ իտի. Մըսթըր Ուիլեըմս, կէօզհունի մէզքիւր ճամա վազ իթմէքլէ իհթիյարը թէճէօհուսէ պաշլատը:

Օկիւահ, պիր գաչ տագըդա թիւթիւն իչմէքլէ՝ պիր ահէնկ իւղրէ օլան պէտրէսինի օգուտմաղա տէվամ իթտի. մէրգում, կիւչա քէնտիսինի կէօզէթլէտիքլէրինի պիլիյօր կիպի սաքին պիր հալ քէսպ իտէրէք՝ կէօղլէրինի գաբատը:

Պիր մըգտար սօնրա թիւթիւն չըպըղընը պիր եանէ գօյարագ եիւգիւն գօյու եամաը, վէ էթրաֆը տինլէմէք իչիւն գուլաղընը եէրէ վազ իթտի. պատէհու եամաղընըն իւղերինէ սըչրայըպ, պիր ազ էվվէլ եօրղանը ալթընա կիպիլէտիկի ալթուն գուխունըն գաբաղընը աչտը, վէ պաչընը էլլէրի իչինէ ալարագ՝ գաբաղըն տէրունինտէ հէգք իտիլէն թատվիրի թէտգըգ իթմէյէ պաշլատը:

Օ անտէ մըսթըր Ուիլեըմս, Օկիւահըն թէքմիլ վիճուտի իլէ թիթրէտիկինի, վէ հընչգըրա հընչգըրա աղալարագ պիր չէյլէր սէօյլէտիկինի կէօրիւպ իչիթտի իսէտէ, ֆագաթ նէ տէտիկինի անլայամատը. պու հալ՝ պիր չարեէք սաաթ գատար տէվամ իթտիքատէն սօնրա, Օկիւահ,

թահգիրամիզ պիր հալ իլէ գումթուլը պիր եանա իթի վերաի, այաղա գալդըպ ուզուն գամէթինի ոօղրուլթաու, վէ գաբըյա ոօղրու պագարագ աղիմ պիր գահգահա իլէ կիւլմէյէ պաշլաալը։

Րէյիսի ազամըն (Օկիւահ) ճուննունկէթի (խենգուրթիւն), էքսէրի պէօյլէ գահգահալը կիւլիւշլեր իլէ պաշլաաըղընաան, մըսթըր Ուիլկըմս, հէման իչերի կիրմէյէ հապըրլանմագտա իքէն, Օկիւահըն, ալթուն գումթուլը՝ այագը յըլա եաթագըն ալթընա իթմէյինի, վէ պօյլու պօյտնա եիւղ իսթի եաթագ, գաբըյա ոօղրու սիւրիւքլէնմէյինի կէօրիւպ, տիվարա եաբըշմըշ կիսի պիլա հարաքէթ ոուրաուղը եէրաէ գալաը։

Վագըթ ագշամ օլուպ սուլար գարարմայա պաշլաըղընաան, հէր էչկա նիմ գարանլըգ իչինաէ խէյալ մէյալ սէչկիյօր իսի. մըսթըր Ուիլկըմսըն՝ արգասընաա պէքլէմէքաէ օլաուղու գաբը, պիլա չամաթա աչըլաը, Օկիւահ պաշընը գաբըտան տրշարը չըգարըպ, պիր սանիյէ գաատար էթրաֆը տինլէտի. մըսթըր Ուիլկըմս չամաթա իթմէմէք իչին նէֆէս պիլէ ալմայօր իսի։

Օկիւահ, քիմնէ պաուլունմասաըղընա էմին օլարագ կիւլսի, վէ ուսուլ իլէ տար կէչիտին ուզունկուլունա ոօղրու սիւրիւնմէյէ պաշլաալը. մըսթըր Ուիլկըմս տախի տիվարըն եանընտան եիւրիւյերէք ուզագտան մէրգումա սաղիք օլուչօր իսի, մէզգիւր տար կէչիտին ուճճունտա ուֆագ պիր օտա պուլունուպ, գօնաղըն էսկի սահիպլէրինտէն գալմա պիր թագըմ էչեայի մէթրուքէ, մէզգիւր օտատա հրգիզ իսիյմիշ իսի. մըսթըր Ուիլկըմս, տար վէ գարանլըգ պիր կէչիտէ պաղչէյէ միւլհագ օլան իչպու օտանըն աէրուննինէ տալա կիրմէմիշ իսի։

Օկիւահ, պիրա թէրէտաիւա մէզգիւր օտատան կէչէրէք տար կէչիտէ վասըլ օլոու. Ուիլկըմս, քէմալի թէաճիւպլէ տայիմա մէրգումա սաղիք օլուչօր իսի. Ա.մէրիգա-

լընըն գիհնինի՝ պիր թագըմ մանատար չիւպհելեր իչղալ իթմիշ իսի, մէրգում, խահնախահ օանաէ հավլինին տիկէր ճիհէթինաէ սաբին օլան տէլիգանլընըն, թըպգը ժան Տիւգէ պէնզէսիյինի խաթըրլայօր իսի։

Օկիւահ, մէզգիւր տար կէչիտէն կէչիպ պաղչէյէ տօղրու կիթմէքաէ իքէն, նակէհան եօլունը տէյիշտիրէրէք, կէօղ կէօղիւ կէօրմէզ տէրէճէտաէ գարանլըգ պիր եօլտան եիւրիւմէյէ պաշլաալը. մըսթըր Ուիլկըմս, պիր հըսսը թապի թէէսիրի իլէ եիւրէյի չարբարագ, նէճճագ տիվարը թուրթուպ ուզագտան մէրգումա սաղիք օլուչօր իսի. պիր տագգգա աճնրա մէզգիւր տար կէչիտին ուճճունտա պիր գաբը աչըլմագլա, խէյալ մէյալ պիր ըշըգ կէօրիւնտի։

Մէզգիւր գաբը՝ կասթօնըն օտասը գաբուսը իսի, վէ մըսթըր Ուիլկըմսըն պուլունտուղու տար կէչիտ տախի, Բայտն զօգաղընա աչըլըր օլան գաբըյա չըգարըր իսիքի, Պէրթա, պաղչէն գօնագտան տրշարը չըգմագ իսթէտիյինտէ, տայիմա պու եօլտան կէչէր իսի, հաթտա իլգ կիւնի Տընիզտա տախի, պիչարէ Սէնթին օտասընտա մէզգիւր գաբըտան կիրմիշ իսի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, արթըգ Օկիւահը կէօրէմէյիպ, այագլարընըն սէսինի տախի իչինմէտիյինտէն, մէրգումա եէթիչէպիլմէք իչին չիթապլէ եիւրիւմէյէ պաշլաալը, վէ պիր հավլի իլգ իքի տայիրէտէն կէչէրէք, քէնտիսինի, իբէքլի գումաշլարլա տէօչէնմիշ, վէ պիր գանտիլին ըշըգըժըլա թէնիվիր իսիրմիշ պիր օտանըն աէրուննտաէնտէ պուլարագ, Օկիւահըն, օտանըն օրթասընտա իքի էլլէրինէ տայանմըշ, վէ տիշ իստի կէչմիշ օլտուղունը կէօրտիւ։

Օկիւահ, պիր գօլթուգ սանատալէեսի իչերինտէ տիմսիք օթուրմուշ, վէ իչինիյարլըղընըն աէրէճէյի նիհայէսինէ վասըլ օլմուշ օլան պիր գաատընըն էօնիւնտէ պուլունուչօր իսի, մէգպուրէ՝ Օկիւահը կէօրէմէ յօր իսի, մէզգիւր օ-

տանըն տէրունինաէ պօղուճը պիր սըճագ հիւքմ իթմէքլէ, մըսթըը Ուիլհելմա, պայըմնադ տէրէճէլէրինաէ սըդըլըյօր իտի .

Իհթիյար գառընըն պիրտաղ ուղաղընտա , տիվարըն կինինաէ օյուլմուշ միհրտաղ կիպի պիր տէլիկին տէրունինտէ, պաշընը հասթըղա վաղ իթմիշ օլտուղու հալտէ կէնճ պիր դըղ կէօրինիյօր իտի . պէօյուճէք պիր բէրտէ , մէրմէր կիպի պէյտաղ , վէ հէյբէթ միտաի պիրա հարաբէթի տուրմադտա օլան մէղքիւր գըղը սէթը իտիյօր իտի :

Պու դըղ ասլա հարաբէթի իթմէյտաղ , նէֆէս տաիի ալմայօր իտի , մէղպուրէ , տաէթա վէֆաի իթմիշ զանն օլունույօր իտի :

2

Ր Օ Պ Ի

Իհթիյար Ցիւչէս ալ Մայըրըճ , Օկիւահըն իչէրի կիրտիկինի տույամադըշ , ֆագաթ մըսթըը Ուիլհելմըն օտայա տուխուլի , մէղպուրէնին նազարը ալդադընը ճէլել իթմիշ օլմադըրա , պայկըն կէօղէրինի դարըյա տօղրու չէվիրերէք ,

— Ժա՛ն Մարի , սիզ՝ հանըմա քիմսէյի պըրագմադընըզը թէնպիհ իթմէմիշի իտիմ – տէտի :

Օկիւահ , պու տէտայը իչիթտիկինտէ, պաշտան այաղա գառար թիհիրէտիկի կիպի , մըսթըը Ուիլհելմն տաիի , պիր թագըմ էսէֆէնկիշ հաթըրէչէրին թէէսիրի իլէ միւթէէսիր օլտու :

Օկիւահ , մըսթըը Ուիլհելմընըն մահալի մէղքիւրտէ

հագըը պուլունտուդունտան մանիւմաթը օլմայուպ , քէմալի տըդադաթա կէօղէրինի իհթիյար Ցիւչէսէ տիքմիշ իտի , Ցիւչէս իսէ՝ մէրգումը կէօրէմէյուպ ան ճադ Ուիլհելմը կէօրմիւշ իտի :

Տիվարըն գուրպինտէ հաթմադտա օլան պիչարէ Պէրթա իսէ՝ եօյլէ պիր հալտէ իտի քի , կէրէք Ուիլհելմը՝ վէ կէրէք Օկիւահը կէօրէմէտի , մէղպուրէ , ան պէ ան էճէլէ թէգարրուպ իթմէյէ , նէֆէս պիլէ այամայօր իտի :

Օկիւահ , տիլ լւսթիւ պիւրինէ պիւրինէ իհթիյար Ցիւչէսին թա էօնինէ գառար վասըլ օլտու , վէ մէղպուրէնին իրէքլի ֆիսթանընը օխշայարադ պիր չէյլէր ֆըսըլթառը , իհթիյար գառըն՝ մէրգումը կէօրտուիյինտէ , ադիմ պիր տէհչէթ հըսս իթմէյէ թիհիրէչէրէք ըփուճաթ իթմէք իսթէտի , մէղպուրէ՝ խէվֆու տէհչէթինտէն սէս չըգարատադ օլտու , վէ կիւյա պիր խայալաթը միւտհիշէյի պիհնինտէն ատֆ իտէպիլմէք իչին , էլչէրի իլէ կէօղէրինի գարառը , Օկիւահ իսէ՝ էլան մէղպուրէնին ֆիսթանըյըլա օյնայօր իտի :

Պիր սանիյէ սոնրա՝ Ցիւչէս քէնտիսինի պուլտու , վէ հիտէթինտէն քէսպը գուվվէթ իտերէք , սէսինի եիւքսէլթմէյէ մուվաֆֆադ օլտու , վէ ամիր պիր սէտայըլա ,

— Ժան Մարի , թառվիրի էլհամտէն զառազ իտէն չուհէրիֆի գօվոնուզ . . . թառվիրի էլինտէն ալընըզ . . . – տէտի :

Իհթիյար Ցիւչէս , պու սէօզիւ իչրատա իթմէզտէն էվվէլ , զաթէն ձէյմս Ուէսթէրն (Ուիլհելմս) , պու խարատաղ էնտէր խարատաղ վիճուտին իչինտէ , Պէրթա տը Մայըրըճ Ցիւչէսին մէվճուտ օլտուղունը անլատընշ իտի . Օկիւահա կէլինճէ , Ցիւչէսին տէտիկի սէօզ , մէրգումըն պիհնինի խաթիլա իթմիշ օլան զուլմէթը ճուհունիյէթի , մուվագգաթէն տէֆ իթմիշ օլմադըրա , պօղունուզ պիր սէս իլէ , վէ իչթիքբաա հօլտու ,

— Թաավիրի . . . թաավիրի – տէյու մըրըլտանտըզ-տան սօնրա, գուվվէթլի ելի իլէ՝ Տիւշէսին գուրուտուշ օ-լան պիլէյինի թուրթուպ սըգը վէրտի։

Տիւշէս, ֆէնա հալտէ պիր աճը հրսա իթտի իսէտէ, ասլա հայդըրմատը, մէղպուրէնին անը, թէքէպպիւր վէ պիրէրվալըդ իպրաշ իտուպ, անճադ սաքին վէ թահդի-բամիզ պիր սէտայըլա էմրինի թէքրար իտէրէք,

— Ժան Մ՛ըրի, շու հէրիֆի գօվնըզ, ճանըմտան տէֆ իտինիզ տէյօրում սիզէ – տէտի։

Օկիւահըն գալպինտէն՝ վահչիյանէ պիր ինիլթի սէ-տասը իչիտիլտի, մէրգումըն կէօղէրի տէօնմիւշ օլտուղու հալտէ, իհթիյար գասընըն պիլէյինին քէմիքլէրինի դը-բարճասընա սըգը յօր իտի։

Վադաա Ուէսթէրն, օ էճնատէ Օկիւահըն սիյմասընա-տա մէնդուշ օլան վահչէթի կէօրէմէտի իսէտէ, ֆագաթ արթըդ միւտախէլէ իթմէնին վադթը կէլմիշ օլտուղունա դանասթի կէթիրերէք իլէրլէտի, վէ էնգաստէն այագլա-րընըն չամաթասընը իչիթտիրերէք Օկիւահա խիթապէն,

— Բէտերը աղիզիմ, նիչին ճաթտաղընըզը թէրք իթ-տինիզ – տէյու սուալ իթտի։

Օկիւահ, չիտէթլէ արգասընա տէօնտիւ, ֆագաթ Տիւշէսին պիլէյինի պըրագմատը, մէրգում, հէր տէֆթաքի միւթտաը իւղրէ՝ Ուէսթէրնին նիկեահը էօնիւնէ սէրֆի բու իտէճէք ճէրտե, մուգալէմէթ իտէրէք, պօղունուդ վէ հէյէճանը պիր սէտայըլա,

— Օկիւահ պիր ամիրի մուազղամ տը՛ր, Օկիւահ՝ մուգաատէմա օ սարը ատէմի էօլտիւրտիյի կիպի, զէվճէ-սինի ատախ էօլտիւրմէք իսթէր – տէտի։

Ուէսթէրն. – Պէնիմ բէտերիմին զէվճէսի, պէօյիւք նէհիրլէրին սահիլինտե տիր։

Օկիւահ. – Սարը սիյմալը ատէմլէրին մէմլէքէթինտէն մուֆարէգաթ իթտիք... օրատա չօղ դար վար. Օկիւահ՝

քէնտի գալպինի, տէնիզին էօթէ ճիհէթինտե պըրագտը, Օկիւահ՝ քէնտի սէյահաթը էօնասընտա ասլա տիկէր գարը ալմատը վէ . . .

Մէրգում՝ նակէհան սէօզիւնի գաթ իթտի, վէ բար-մաղընը Տիւշէսին ումուզունա վաղ իտէրէք,

Օկիւահըն գալպինի նէ՞ եաբմըշ օլտուղունը պու գա-րը սէօյլէսին – տէտի։

Ուէսթէրն՝ սիւքիւթ իթմէքտե իտի, քէնտի կէօզ-լէրի էօնիւնտե վուգու պուլան պու մէնզարէ, զարիպ պիր ատամլէթ ըզհար իտիյօր իտի. Օկիւահ, նակէհան միւթէ-քեպպիրանէ պիր նիկեահ իլէ Տիւշէսի իսթիճվապ իտէրէք,

— Ֆագաթ պու գարը քի՞մ տիր – տէտի։

Տիւշէս, պիր իբի տագըգատէն պէրի չիւպհէլի վէ պիհուզուր պիր նիկեահլա եապանինին եիւղիւնէ պագը-յօր իտի, մէղպուրէ՝ քէմալի քիպրու զուրուր, վէ թահ-դիրամիզ պիր թավը ըլա, սանտալէէսի իւզէրինէ տօղրու-լուպ այալա գալգտը, վէ միւտէթը էօմրիւնտե բէք չօգ տէֆթալէր, սուրէթը միւֆթէխիրանէտե էվպէր իտէկէլ-տիյի ատթի իւզդիքր սէօզլէրի, մաքինավարի պիր հալ իլէ, վէ պարիա նիկեահըլյըլա Օկիւահըն եիւղիւնէ պագարագ թէլաֆֆուզ իթտի։

— Պէնիմ քի՞մ օլտուղումը պիլմէյօրմուսունըզ, պէն՝ Պէրթա տը Տըրէօ, Տիւգ ժան տը Մայլըրըյնին զէվճէսի, Սվալօն Մարգիզի, Բօնդրուա վէ Պըլէսագ գօնթէսի, Նէյ Վիգոնթէսի, Սէն Թօմա տէ Տիւն, Վէսովռ, վէ Քերկաղ Բըրէնոյէսի, Բօմանըն մուգաատէս Իմբէրաթօրլուղու, վէ Ֆըրանսա գըրալիյէթի Շըվալիյէլերինտե . . .

Տիւշէս, հէյէճանընտան նաչի հայիզ պուլունտուղու էլգապու իւնվանլարընըն պէյանաթընը իբմալ իտէմէտի. մէղպուրէնին՝ աղիմ պիր նամըգաբէրտաղըգլա սէօյլէ-մէյի պու սէօզլէրի տիյնէմէքտե օլան Օկիւահ, հանի Տիւգ ժան տը Մայլըրըե, հավաչ հավաչ քէնտի մէճհուլ խա-

Թըրհելերի ըհլթեախնի (Թել) ղայպ լթաի. ճուռունկեթ, մուսաիլեյհին զիհնինի թեբրար զուլմեթ իչինաե պըրագըյօր իաի. նակեհան իհթիյար Տիւշեախն էլինի պըրագատը, վե թիթրեք բարմագլարըյըլա, անկընաա տիզիլմիշ օլան թեր տամլալարընը սիլտիքտեն սօնրա, զեվճեախնին ճանընտան մուֆարեգաթ իթաի, վե պաչընը սալայարագ,

— Օկիւահըն զեվճեախնին գանը գըրմըզը տըր...

Օկիւահ պիր բեչիսի մուաղդամ տեյիլ տիր, Օկիւահըն գալպի, սարը սիյմալը ատեմլերին նեզալնաե տիր. տեյիկնելերին ճիւմլեախտ եաալանճը տըրըլար, վե...

Մերգուա՝ սեօզիւնի գաթ իթաի, վե խաֆիֆ ատըմլար ըլա գաբըյա թեգարրուպ իաերեք, հալընըն իւղերինաե եիւզին գօյու եաթը վերտի, Ուէսթերն տախ, Տիւշեախնընեզոնինէ վարարագ, թիթրեք վե միւթեեախր պիր սետայըլա,

— Մա՛տամ, պէնտէնիզի թանըտը՞զմը... պէն՝ Պօսթընտաքի ձէյմս Ուէսթերն տե յի՞լմիյիմ... կելինիզ՝ մատամ Լուիզ տը Մայլերըրէնին պիրտաեերինի թանը՞մայօրմուսունըզ – տեյինճե, Տիւշէա՝ պարիա վե պիֆուԹուր պիր սետայըլա,

— Կելինիմ էօլմիւշ տիր – տետի։

Ուէսթերն. – (Ա.ճըդը պիր սետայըլա) էօլմի՞շմի...

Եա սիզին Բաուլ Նամ էվլատընը՞զ...

Տիւշէա. – (Ա.յնի պարիա հալ իլէ) էօլմիւշ տիր...

Ուէսթերն. – Ա՛հ մա՛տամ, եա անլերին էվլատլարը նէ՞ օլտուղար։

Տիւշէա. – (Եօրգունլըզ վե պէզկինլիք ըզհար իտերեք) նէ՞ պիլեյիմ պէն... – տետիքտեն սօնրա, Ուէսթերնին եիւզունէ պագարագ իլալէյի մեգալ պիրլե,

— Ֆագաթ պէնի նի՞չին իսթիճվապ իտկյօրսունըզ – տետի։

Ուէսթերն. – Մա՛տամ, պէնտէնիզ՝ սիզին էվլատը-

նըզ Մարդի Բաուլըն գայնը, եանի կելինինիզին պիրատերի, վե թօրունլարընըզըն տայըը, Ուէսթերն օլտուղումը սիզե սեօյլետիմ իտի. հայը վագըթտան պէրի անլերի արամագտայըմ, վե անլեր իչին էօմրիւմին պիր գըսմընը ֆետա իթտիմ։

Տիւշէա. – Ուէսթը՞րնմի տետինիզ... էվէթ խաթըրըմա կելիյօր կիպի... օ գարը տատ պիր ֆամիլեայա մէնսուպ իքէն, մատամ տը Մայլերըրե օլտու։

Ուէսթերն. – Է՛հ մատամ, բեճա իտերիմ լութֆէն սեօյլեյինիզ, Լուիզին վե Բաուլըն էվլատլարը նէ՞ օլտուղար։

Տիւշէա. – (Կեօզլերինի պարայարագ) անլեր տեօրթ նեֆեր տե յի՞լմի խիլեր... Շարլօթ... Շարլօթ էօլմիւշ տիր զանն իտերիմ... միսիս Մարդի տը Մայլերըրե իլե մատամազել տը Նեյ... խաթըրըմա կելիյօր... ֆագաթ Սէնթին մաթեմինի չեքմետիմ... էկեր կասթօն էօլմիւշ իսե, սեօյիւք պիր սետայահատը վուգու պուլմուշ տեմէք տիր... չիւնքի կասթօն՝ Մայլերըրեէրին սօն վարիսի իտի...

Ուէսթերն. – (Ա.զիմ պիր հեյեճան իլէ) էօլմիւշլեր... ա՛հ ճիւմլեախտ էօլմիւշլեր...

Տիւշէա. – Պէն պիլի՞լմիյիմ... օ գատար ուզուն միւատեթ մուլուբ իթմիշ տիր քի, պունլարըն ճիւմլեախնիտ ունսուրմուշըմ... է՛հ արթըգ պըրագընըզ պէնի...

Ուէսթերն. – Մերհամեթ պույուրունըզ մատամ, պանա պիր ճեվապ վերինիզ... Պերթա... մատամազել Պերթա նէ՞ օլտու...

Տիւշէա. – Պէ՞րթամը... Պերթա պէնիմ – տետիքտեն սօնրա, միւթատը օլան տիր սետասըյըլա,

— Մատամ՛զել տը Մայլերըրե – տեյու Պերթայը սեսլետի։

Պերթանըն եաթմըշ օլտուղու մահալտէն՝ հաղին վե

սիւրէքլի պէր ինկլիզի իչխիլսէ. Ուէսթէրն, հէնուզ Պէրթայը կէօրմէմիշ օլմադըլա, պու սէտայը իչիմտիկլինաէ, տէրհալ անէ տօղրու գօչարադ, եաթադը սեվիր իտէն բէրտեբէլի գալադըրաը, վէ մէզպուրէնին պուզ կիպի սօուգ ելինի թուվաու:

Պէրթանըն սօղկուն տուտադլարը իւզերինաէ լաթիֆ պիր թէպէսիւմ կէօրիւնսէ, վէ կէօզլերինի նիմ սուրէթէ աչըպ թէբրար դաբաադը:

Մէզպուրէ, պիր իսմ թէլաֆֆուզ իմտի, ֆագաթ Ուէսթէրն անլայամադը, պատէհու ճանսըզ ճէսէմի, եաթադան եուվալալանադաղ, կիւղել պաշը՝ խալընըն իւզերինէ տիւշի վէրտի:

Մարգի Բաուըլըն իլգ քերիմէսի, մատմազել Պէրթա ադը Մայլըբրէ, հէման օ անատ վէֆաթ իմտիլ իտի:

Ուէսթէրն տիզ չէօքտի, վէ ելլերի իլէ եիւզիւնի սեվիր իտէրէք:

— Եա՛ Բապպիմ, մէկեր թա պու գատար եագընըմ տայըմըշտը, էյվա՛հ պէն անլերի խէլտա իտէպիլիր իտիմ, լաքին սէն խաթէմէտին . . . է՛հ էմրը իլահին միւպարէք օլսուն – տէմի:

Ուէսթէրն, Մարգի Բաուըլըն սօն էվլատընըն վէֆաթընտա հազըր պուլունմուշ զանն իտիյօր իտի, մուսայիլէյհ, պու տադըգատա՝ ավօգաթ Տիւբանտէնէ թէսլիմ իմտիլ օլսուղու խաթըրէնամէյի տիւշինիյօր իտի, ավօգաթը մէքդում, աչիքտար սուրէթէ քէնտիսինի ալտամըշ իտի:

Ֆագաթ պու նօղթանըն նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր իտի. պունտան սօնրա տավայէ գըլյամ վէ տէվամ իմտինին նէ՞ ֆայիտէսի օլաճագը, զիրա Ուէսթէրնին զանընընճա, միւսիւ տը Գօմբանս իլէ իհթիյար մատամ տը Մայլըբրէ Տիւշէստէն, եանի պիր վէյէսի գինա իլէ կիւնահքտար պիր վալիտէսէն մատէ՝ մէ յտանտա քիմսէ պու լունմայօր իտի. ան ասըլ Մայլըբրէյերտէն էսէր գալմամըշ իտի:

Ձէյնս Ուէսթէրն, պիլմարէ Պէրթանըն ճանսըզ ճէսէմի եանընտա հէնուզ տիզ չէօքմիուշ իքէն, իման-Մարի-Պիօ, օտատան իչէրի կիրտի:

Իհթիյար Տիւշէս, քէմալի րահէթի պալ իլէ գօյմուդ սանտալէէսինտէ ույումադտա, վէ Օկիւահ տախի, հալընըն իւզերինաէ եիւղին գօյու եաթըպ՝ էզպէրէմիշ օլսուղու պէսթէյի թէրէննիւմ իմմէքտէ իտի . . . . . .

. . . . . .

Եէվմը մէգքիւր, Սէն Շօմօն թէրէճիյինաէ վուգուպուլան Տուէլօնըն իչիւնճի կիւնի իտի, թամ օ կիւնքի, Սէնթ՝ աչըրըլըպ միւսիւ տը Գօմբանսըն չինաէմի խանէօինէ կէօթիւրիւմիուշ իտի:

Մատամ պարօն տը Լօյ, Կասթօնա՝ հագգը սարիհի օլան վարիտաթը ճէսիմէյի քէնտիսինէ իտտէ իտէճյինի վատ իմմիլ իտի, ֆագաթ նատըքի պիրիրիզ, Կասթօն՝ քէնտիսինի Բարիզտէն ուզադ պիր մահալտէ զանն իմմէքտէ, մատամ Գարօնըն վատը իճրատընըն ուզանմատընը թատպիսի պիր սէպէպ ատտա իմմիլ իտի, զիրա Գարմէն, քէնտի իսէյտի պիրտատէրինին՝ Բարիզտէ պուլունտուղունը Կասթօնա պիլտիրմիշ իտի:

Մատամ պարօն, պին տիւրլի մէշադգաթըտա էլէ կէչիրմիշ օլտուղու մէզքիւր վարիտաթը ճէսիմէյի, Կասթօնըն մուհապէթի ուղրունա ֆէտտա իմմէյէ հազըր իտի իսէտէ, ֆագաթ հիչ օլմադըտա պու մուհապէթին՝ պիր միւտէթ օլսուն տէվամընը արզուէյօր իտի. մէզպուրէ, միւսթադպէլէ մէյտան օգույասըլմէք իչիւն, հէման պիր կիւն օլսուն մէսուա օլմադտա լազը իտի:

Էկէր Կասթօն, պու լունտուղու խանէնին Բարիզտէ օլտուղունը պիլմիշ օլայընտա, տէրհալ տըշարը չըգմադ, վէ կիտիպ Սէնթի պուլմադ իսթէյէճէքտի, զիրա Գարմէնին աչգու սեվտատը թէէսիրի իլէ, պիր տագըգա գա-

տար խէյալինաէն թէպեիա իթմիշ օլտուղու Սէնթին թաս-
վիրի, էվվէլքինաէն գիյատէ պիր մուհապէթը չէսիտէ իլէ
խաթիրընա խուրթուր իթմիշ իտի։

Կասթօն, Գարմէնին գայպուպէթինաէ՝ ևանի մէզպու-
րէնին ճաղիպ՝ վէ միւսէխիսիր կիւզէլլիկի թէէսիրինաէն
դուրթուլուր դուրթուլմազ, քէնտիսինի՝ հէմշիրէսի Սէնթ
իլէ պուլույօր իտի։

Գարմէնին, ադլու ֆիքիրտէն պիրդուն (խէլքե մայե
դուբա) հիւանի մէլահաթը, Կասթօնը դէնճիլպէնա պիր
էսիր իթմիշ իտի. Կասթօն՝ մէզպուրէնին մուվաճէհէսին-
աէ հէր չէյի ունուտտուպ, ևալընըզ հալի հաղըրը տիւ-
շիւնմէքլէ, քէնտիսինի հէր վէչհ իլէ պահաթյար զանն ի-
տէր, վէ մահզա պու մուհապէթին սայէսինտէ քէսպը սըհ-
հէթ իտէրէք, գալպինին քէմալի գուվվէթ իլէ չարբաթը-
ղընը հըսս իտիյօր իտի։

Կասթօն, քէնտիսինի պիւթիւն պիւթիւնէ Գարմէնին
մուհապէթինէ հասը իտէրէք, կէչիրմիշ օլտուղու էյամը
ֆէլաքէթի խաթրընաան թէպեիա իթմէք իսթէյօր իտի,
ֆագաթ պիր հըսսը թապի, պու սաատէթին տէվամ ի-
տէմէյէճէյինի քէնտիսինէ խապէր վէրիյօր իտի։

Կասթօն, Գարմէնին չէրապը մուհապէթի իլէ սեր-
մէթու հայրան օլտուղու տէմիէրտէ, մէզպուրէնին կիւֆ-
թարը չէքէրպարընաան չիրինկեամ օլմազդա պէրապէր,
անըն ֆիսունսաղ նիկահը տախի, խէվֆու տէհշէթինի
մուճիպ օլուրյօր իտի։

Խիւլասայի քէլամ Կասթօն, թա պու մէրթէպէ Գար-
մէնին աչդու սէվտասըյըլա մէճպուպ վէ միւսէխիսէր ի-
քէն, աղրէպ օլարագ՝ մէզպուրէնին զայպուպէթի էնսա-
սընտա, դալպինտէ՝ անըն մուհապէթինտէն էսէր դալ-
մայըպ, անճագ պիր վիճտան պիհուզուրլուղը հըսս իտի-
յօր իտի։

Կասթօն տայիմա, վէ խահնախահ Սէնթին թաստիփ-

րինի խէյալ իտիյօր իտի, մէրգում, պու խայալաթ իլէ
Սէնթ, աղլայըպ սըզլամազլա իրի էլլէրինի ուզատտարագ՝
քէնտինտէն իսթիխտաատ իթմէքտէ տիր զանն իտիյօր իտի։

Կասթօն, Սէնթին՝ կեաճ ինճու տանէլէրի կիպի կէօզ
եաչլարընը, վէ կեաճատա մէլէքլէրէ մախսուս օլան խէն-
տէսինի թաստավվուր իթմէքլէ, պիչաբէյի եիւզ իսթիի սը-
բադըպատա, ֆամիլեասընըն տիւշմէնի խանէսինտէ պէյ-
հուտէ վաղըթ զայպ իթտիկի իչիւն, քէնտի քէնտինի թայ-
եիպ իտիյօր իտի. վէլհասըլ հէմշիրէլիք մուհապէթը մու-
դաատէսէպի, մնշուքէտինին աչդու սէվտասընա զալէպէ
իտիյօր իտի։

Կասթօնըն ճէրիհասը էյիլէշմիշ օլմազդլա՝ արթըգ
Սէնթին եանընա կիթմէսինէ մանի օլտուզ իտի, մէրգում՝
պու միւլահազաթ իլէ, հէման իրթէ կիւնի ալէսսապահ
կիթմէյէ գարար վէրիր իտի իսէտէ, ֆագաթ սապահլէ-
յին մատամ Պարօնըն՝ (Գարմէնին) ճաղիպ պիյմասընը կէօր-
տիւյինտէ, իլք ադշամքի գարարընը ունուԹույօր իտի։

Գարմէն տախի, պիր կիւն Կասթօնտան այրըլըպ եա-
լընըզ գալաճաղընը տիւշիւնտիւքճէ, ֆէնա հալտէ մուզ-
թարըպ օլույօր իտի, մէզպուրէ, սապահտան ադշամա գա-
տար Կասթօնըն մուհապէթի իլէ իլթիղալ իտուպ, կիճէ
քէնտի օտասընա չէքիլտիյինտէ, քէնտի քէնտիսինի իթհամ
իթմէքլէ, թա պու մէրթէպէ սէվմիշ օլտուղու զաթը ալ-
տաթտըղը իչիւն հէօնկիւր հէօնկիւր աղլայօր իտի։

Գարմէն, աթէչտէ դըզարըքընըզ տէմիր թէլլէր իւզէ-
րինտէ եաթմըշ կիպի մուազզապ օլուր, վէ թապէ սապահ
կէօզիւնէ ույգու կիրմէյիպ, քէմալի մէյուսիյէթ իլէ, վէ
գալպինի բարալայաճագ տէրէճէտէ ահու ֆէրեատլէր ի-
տիյօր իտի։

Մէզպուրէնին էօմրի, ատէթա պիր բիւյա կիպի կէ-
չիյօր իտի . . .

Իահպէլ իլէ ձօն վօհուրն աէօյլէմիշ օլտուգլար մա-

նատար սէօղին, դուվվեթու հիքմէթինի չիմտի անլայօր իտի։

Գարմէն, ճօն վ.օհռ իլէ եահպէյին «սէն բէք կիւզէլ, վէ հէմտէ ֆեվգէլատէ կիւզել օլաճադսըն» տէտիքլերի միւպէհէմ սէօղիւն մանասընը անլամայա չալըշըպ մուղթաբըպ օլույօր իտի. պիր կիճէ, մէզպուրէնին հիւզնիւ քէտէր պարը կիրանըյըլա ադըրլաշմըշ օլան կէօղլերի, միւշէվվէշ պիր ույգու իլէ գաբանտըղընտա, սէրա վէ շէֆգաթսըզ պիր սէտա, կիճէնին տէհշէթ պահշ գարանլըզը իչինտէ, աթիիւզիքը պէյթի թէրէննիւմ իտիյօր իտի։

«Ատէմ (Ադամ) քէնտի մուհապէթինի սանա ըզհար իտեճէք»

«Հէվա (Եւա) տախի, մուհապէթինի սէնտէն կիղլէյեճէք»

Գարմէն, պու խապաթըը միւտհիշ իչինտէ, Ատէմ իլէ Հէվայը քէնտի հաթտըը կանընտա կէօրիւյօր իտիշ կիպի, պաշտան այտըա գատար թիթրետի։

Մէզպուրէ, կասթօնըն պայկըն նիկեահըյըլա, մատամ Մարի տը Վարանըն մահղուն, ֆագաթ լաթիֆ սէյմասընը կէօրիւյօր իտի, օ անտէ օյանարագ պիլա թէսէլլի՝ վէ նահիմիտա պիր հալ իլէ սէզ կիպի կէօզ հաշը տէօքեր տուրուր իտի։

Գարմէն, պու հալի բիւր մէլալ իլէ սապահլայըզ, մահզա տէրըը տէրըը տէրուննէնի ունումթմադ, վէ թէսէլլի պուլմադ իչիւն կասթօնըն կանընտա վարաը. կասթօն, մէզպուրէնին՝ քէնտիսինէ իթմիշ օլտուղու վատ հադդընտա պիր չէյ տէմէտի իսէտէ, Գարմէն՝ վատը մէզքիւրըն իճրատը խուսուսընտա՝ Բարիզտէն մէքթուպ ալմադ իչիւն, կէօսթէրտիկի վագթըն հուլուլ իթտիյինի տիւչիւնմէքլէ, հէման իյճապը իճրատընտա գարար վէրիպ, էօյլէտէն իւչ սաաթ սօնրա,

— Ապիզիմ կասթօն, պիր մըգտար պէքլէմէնիշ լաղըմ կէլէճէք, պէն ազ միւտէթ սօնրա տավտէթ իտէճէյիմտէյէրէք, անլընը կասթօնա բուս իթտիրտիքատէն սօնրա, կիւճ հալ իլէ մէրգումըն նէզտինատէն մուֆթարէգաթ իտէպիլտի։

Գարմէն, պիր գաչ տագըգա սօնրա էրքէք էլպիսէսի լապիս օլտուղու հալտե՝ պիր արապայա րաքիպ օլարագ էօլա րէվան օլտու։

Մէզպուրէ՝ արթըդ մատամ Պարօն տը Բոյ տէյիլ իտի, իլլա Մարգի տը Մայլըբրէ նամը թահտընտա օլարագ, 1826 սէնէսի Գարնավալընըն Սալը կիճէսի, տէհշէթամիզ պիր ճինայէթին սէպէպի օլան գըրմըզը չըզտաննը պուլուպ, կասթօնա թէսլիմ իթմէք իչիւն գօնաղընա ազիմէթ իթտի. մէզքիւր չըզտան, պիր չէքմէճէ տէրուննինտէ մախսուսի հարըմըմըշ օլան կիզլի պիր տէրէյին իչինտէ, վէ այրըճա պիր քիլա իլէ քիթչէնմիշ օլտուղու հալտե հըճգ իտիլմիշ իտի։

Մարգի տը Մայլըբրէ, Սէնթ Ճնօրէ վարըչընտա վաղը՝ միւթէահհիրըճ օլտուղու Ց նօմէրօլու խանէսի գաբըսընտա արապատան էնտի, Բուբառ մախլասընը հայիշ պուլունան հիւրմէթլու Բիյէր վ.օրմս տախի, Մարգինին մուվասըլէթինտէն պիր սաաթ էվվել խանէյի մէզքիւրտէն չըզըպ կիթմիշ իտի. օգույանլարըմըզ, մէրգում Ալզասլընըն, Մարգինին գօնաղընտա նէ հարմըշ օլտուղունը պիլիրսէր . . . . . .

. . . . . .

Կասթօն, մատամ Պարօն տը Բոյըն մուֆթարէգաթընտան սօնրա, պիր չարեէք սաաթ գատար հալընըզ գալմըշ իտի, տըշարըտա կիւնէշին զիյալարը ալեմի թէնվիր իթմիշ իտի իսէտէ, ֆագաթ՝ կասթօնըն պուլունտուղու օտանընը քէնտիչէրէսէրի՝ գալըն բերտեէր իլէ գարալը օլտուղունտան, նիմ գարանլըգ իչինտէ իտի։

Կասթօն, թէքրար հէմչիրեսի Սէնթին խէյալի իլէ

մէշղուլ իքէն, խանէնին ուիկեր պիր տայիրէսինաէ, նակէհան գարմագարը չ վէ չամաթալը պիր մուքաէյէ սէտալարը իշիտիլաի։

Պու չամաթա, աատէթա պիր միւնագաայէ պէնղէյօր իսի, չէօյլէքլի, սըյրըդ վէ եիւղսիզ պիր միսաֆիր, զօր ըլա մաատամ Պարօնըն տայիրէսինէ կիրմէք իսթէյիպ, ուչագլար տաիսի, մէրդումը հարաքէթինաէն մէն իսիյօրլար իսի։

Կասթօնըն, պու կիպի տաի հաատուաթէ էհէմմիյէթի վիրմէյէ վագթը եօղուտը, ֆագաթ չամաթա կիթաիքճէ եադըշմադտա իսի, վէ էկեր Կասթօն մէրագ իտուպտա գուլադ վէրմիչ օլայըտը, սըյրըդճասընա պիր կիւլիւչ վէ աճալ աճայիպ պիր սէտայըլա թէլաֆֆուզ իսիլէն ամի իւզիքը սէօզլէրի իշիտէճէք իսի։

— Պըրագըն պէնի ուզուրսըզ հէրիֆլէր, մաատամ Պարօն պանա պէքլէյօր. մէզպուրէ պէնիմ տօսթումտըր, էկեր եանընա կիթմէզսէմ մահզուն օլաճագ տըր – տէմէքտէ, վէ ուչագլար տաիսի, մաատամընի՝ իսանէտէ պուլունմատըղընը աերմիյան իթաիքլէրինտէ, մէրդում եիւղսիզ միսաֆիր

— Ի՛հ է՛հ պիչ էօյլէ թէմքինլի հալլէրի բէք ալէտ պիրիրիզ... մէլուն հէրիֆլէր, չիմտի հէր չէյի սիզէ սէօյլէմէյէ՛մի... պէն՝ մաատամ Պարօնըն էսրարընա վագըֆ օլտում, սիզ՝ կիւղել մաատամըն էսրարընա գաթան վագըֆ տէյիլինիզ... անլայօրմուսընըզ ահմագլար... հայտէ՛ գարըյը աչընըզ պագայըմ – տէմէքտէ իսի։

Շամաթա կիթաիքճէ չօղալտը, վէ Կասթօնըն օտա գարըտը զօրըլա աչըլըզ, Րօպի, քէօր սարիսօչ օլտուղու հալտէ՝ քէնտիսինի մէն իթմէք իսթէյէն իլի նէֆեր ուչագլարըն էլինտէն պիր թագրիպ գուրթուլարագ, օտատան իչէրի կիրտի։

Մէրդում, պօղազընը կըրթարճասընա գահգահ կիւլյօր իսի. մաատամ Պարօն թարաֆընտան, ուչագլարըն Կասթօնըն օտասընա կիրմէկլերի գաթիէն մէն օլունմուշ օլմաղըլա, գարընըն եչիլի էօնիւնտէ չաչա գալմըշ տուլույօրլար իսի. Րօպի, տայիմա կիւլէրէք մէրդումանէ իսիթապէն,

— Տէֆ օլուն ուզուրսըզ չարդընըլար, գարըյը գարայըն, պիզ եալընըզ գալմագ իսթէրիպ – տէյիպ իթիրէք ատըմլարըլա իլէրլէյէրէք գարըյը գարատը։

Կասթօն, ֆուրթուրատուզ պիր հալ իլէ պու քէնտի կէլէն ատվէթսիզ միսաֆիրի կէօրիպ, մէրդումըն իւզէրինէ պիր նիկահ ադֆ իթմէքճէն սօնրա, թէքրար քէնտի միւլահաղաթընա տալտը։

Նասըլըի տէմէք, օտանըն տէրունի գարանլըգ օլտուղունատան, Րօպի, Կասթօնը կէօրէմէյիպ քէնտիսինի եալընըզ զանն իսիյօր իսի, մէրդում՝ սարսօչտուգատան տիլի տօլաշարագ քէնտի քէնտինէ,

— Ի՛հ նէ պէյիս վար, մէզպուրէյի պէքլէյէճէյիմ... էվվէթ անըն վիրուտինէ իմթիսար իտէճէյիմ... վէ հաթատա էկեր կիճէ պուրատա գալմագ լազըմ կէլտէ տաիսի, հէման շուրաճըզ տա եաթաճաղըմ... ա՛հ ա՛հ օ չէյթան ժօղէբէն, պու էսրարը պէնատէն քէթմ իմտիքէ իսթէյօր իսի... ֆագաթ գուրթուլտուրմու... պիղիմ մէհարէթսիզտէն գուշ ուչմըմը... ալէյհատսուս մէրդում չօգ իչիրտիմ... քէօր սարսօչ իթմիմ... ա՛հ իշրէթ նէլէր եաբմազ... զավալը ժօղէբէն, ալթուն կէօղլուկինի անըը իւզէրինէ վազ իթմէքճէ, ճըրճըը պէօճէյի կիպի սէօյլէմէյէ պաշլատը... ֆագաթ իչթէ պու բէք թօհաֆ տըր... հէմ մաատամ Պարօն, վէ հէմտէ միւսիւ Մարդի, իբիսիտէ պիր չախս... վագատա պու հալ հէմ թօհաֆ, վէ հէմտէ հայրէթէ չայան տըր... պէն պու մաատէյի էվվէլտէն քէչֆ իթմէճի իսիմ... լաքին նէ՞ եաբայըմ, օ գատար մէշղուլ իսիմ քի...

Բօպի, սէօղիւնի գաթ իթմէքլէ թէքրար գահգահա իլէ կիւլսի, վէ թիթրէք ատըմլար ըլա օտանըն տէրունի տօլաշտըգտան սօնրա սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Պու չէյթան տօգթօր . . . ղայէթ թիթիղ պիր ատէմ օլմուշ իտի, իչրէթէ ալըշըգ օլմատըղընտան, էվվէլլերի գուվվէթլի պիր ֆիքրէ մալիք իտի . . . Ֆագաթ էկէր քէնարինի սարսօշ իթմէյէյիտիմ, էօմրիւմին սօն տագըգտաըրնա գատար մատամ Պարօնը արամայա մէճպուր օլաճագտըմ – տէտիքտէն սօնրա, Կասթօնըն եաթմըշ օլտուղու գանարէնին իւղերինէ տիւշի վէրտի:

Կասթօն, Բօպինին մէգալաթը խօտսէրանէսինտէն հիչ պիր շէյ անլատմըշ իտի, Ֆագաթ մէրգումըն պու նապէճա հարաքէթինտէն հիտէթլէնէրէք,

— Միւսիւ, բէճա իտէրիմ պաշգա պիր սանտալէտէ օթուրուռուզ – տէմէսի իլէ, Բօպի թէաճիւպ իտէրէք,

— Ա՛հ իչթէ քէնարինի պուրատայըմըշ – տէյու հայգըրըը, վէ իլավէյի մէգալ իտէրէք,

— Հա՛յ շէյթան հա՛յ, հէնուզ պու սապահ կիյմիչ օլտուղու էրքէք էլպիսէսինտէն ալտանաճագտըմ . . . Ֆագաթ չիմտի միւմքին տէյիլ . . . Ժօղէբէն պանա հէր շէյի պիլսիտիրտի . . . վէ չիմտի . . .

Բօպի, սէօղիւնի գաթ պիրլէ չապգասընը գօլթուղունըն ալթընա ալտը, վէ մուվազէնէսինի ղայպ իթմէմէյէ չալըշարագ, Կասթօնա տօղրու իլէրլէյիպ,

— Մա՛տամ Պարօն, սիղին սատըգ պէնատէնիզ . . .

Կասթօն, Բօպիյի տիվանէ զանն իթտի, օ անէ գատար մէրգումը նազարը տըգդաթէ ալմամըշ, վէ սարսօշ օլտուղունը անլայամամըշ օլմաղըլա, խաֆիֆ պիր սէտատյըլա մէրգումըն սէօղիւնի գաթ իտէրէք,

— Եանըլըյօրսունըզ միւսիւ, մատամ Պարօն պուրատա տէյիլ, վէ պու օտանըն տէրունինտէ պէնատէն պաշգա քիմնէ եօգ – տէյինճէ, Բօպի, ադիմ պիր գահգահա իլէ կիւլէրէք,

— Ի՛հ մատամ, պու սէօղլէրի պիր պաշգատընա տէյինիզ, պունտան պէօյլէ արթըգ պէնի ալատթատազընընըզ, զիրա պէն ժօղէբէն իլէ կէօրիւշտիւմ . անլա՞յօրմուսընընըզ, ժօղէբէն հէր շէյի պանա անլատթատը . . . իմտի լուֆֆէն միւսատատէ պույուրունատա տէսթինիզի բուս իտէյիմ – տէյիպ, Կասթօնա տօղրու էյիլի վէրտի:

Կասթօն, պիլա հիտէթ մէրգումը կէրույէ իթի վէրտի, վէ եօլդուն պիր սէտայըլա:

— Միւսիւ, պէն մատամ Պարօն տէյիլիմ, բուպալարըմը կէօրմէյօրմուսընըզ – տէմէսի իլէ Բօպի,

— Բէ՛հ, բուպալէրինիզին նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր, պէն սիզ՝ ժօղէբէն իլէ կէօրիւշտիւմ տէյօրում, մէրգում իլէ գահվալթը իթտիք, չիմտի անըն եանընտան կէլէյօրում, պունտան գաթինապար, տըգդաթըլա եիւգիւմէ պադմայա հիմմէթ իթտիյինիզտէ, Բօպի պէնատէնիզի թանըյաճաղընըզդա չիւպհէ խտէմէմ, է՛լէթ, հինա թաւուղը չէքլինտէ օլան Բօպիյի՝ բէք ալէա թանըմալըսընըզ, պու թէպտիլի սըֆաթ բէք թօհաֆ տըր տէյի՞լմի . . . պէնատէ սիղին կիպի պաղը թէպտիլը էավապ իթմէքտէն խօշլանըրըմ – տէտի:

Կասթօն, պիր եանէ տէօնիւպ պաշընը եասթըղըն իւղերինէ վազ իթտի, վէ Բօպի տախի պիր սանտալէ ալըպ, Կասթօնըն գանարէսի եանընա տօղրու եուվարլայարագ օթուրտու, վէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Վագաա պուրասը՝ պիր ֆըրընըն իչի կիպի գարանըլըգ խսէտէ, եինէ պէն սիղի բէք ալէա թանըմագտայըմ. իմտի պիլմիչ օլուն քի, մուհիմ պիր մատտէ հագդընտա կէօրիւշմէյիպ, պէնիմ սիղտէ օլան հագդըմը թանըմալըսընըզ . . . պիրա շու անտէ աճընաճագ պիր

հալաէ պուլունույօրաւմ. . . ֆագամի պու հալ աէվամ իաէմէղ մաաամ, պէնիմ կիպի պիր աաէմ, Տընիղաաա միւաամի աաա օլաննմամալը աբը . . . պու սապահ, մահբէմէյի ճինայէմէ միւրաճաամի իմմէյի ճէզմ իմիտիմ, ֆագամի . . .

Կասթօն. – (Ապըրըղլըգլա մէրգուժըն աէօղիւնի դամի իաէրէք) ըճճա իաէրիմ միւսիւ, պանա պու կիպի թէբրիֆսիղ մաատէլէրաէն պահս իմմէյինիղ, պէն մաատամ տը Թօյ աէյիկիմ աէյօրաւմ սիղէ,

Բօպի. – Հա՛յըր սեվկիւլի մաատամըմ հա՛յըր, պէյհուաէ սեսինսկի երքէք սեաասընա պէնղէմէյէ չալըշըյօրաւնըզ, նաապլըբի սիղէ աէսիմ, պու սապահ ժօղէբէն իլէ գահվալթը իսիպ հէր չէյի անլատըմ. . . պունաան գամի նաղաը, սիղէ ճալիպի մէրադ պիր հէվաաիս վէրճճէյիմ բի, բէք մէճճուն օլաճագ սընըզ, պու հաաիսէ՝ միւսիւ Տիւգ տը Մայլըրըէյ այըա տը . . .

Կասթօն, պու իամի իչիմաիյինաէ՝ սէրի պիր հարաքէթ իպրաղ իաուպ եիւզիւնի Բօպիյէ չէվիրտիք, վէ մէրգաւմ տաիսի էլինի տիղինէ վաւրարադ,

— Ա՛հ մէրագընըզը թահրիդ իաէճէյիմի բէք ալէա պիսիյօրըաըմ, ֆագամի պէաապահալըզըն՝ պէնիմ կիպի էհլիյէթի վէ նամուսը պիր աաէմի, նէրէյէրէ գաաար սիւրիսիւպ կէօմիւրաիսյինի աուչաաուզունուղաա, էլպէթաէ ֆուրթուր իաէճէքսինիզ – աէյիպ, կէօղէրինի ասիւմանէ գալաըրաը, վէ աճըգը պիր հալ քէապ իմմէքքաէն ոօնրա, պօղունուգ պիր սեաայըլա սեօղիւնէ աէվամ իաուպ,

— Ա՛հ մաաամ, պու սապահ հէնուղ սիզ ույգուաա իքէն, պիսիւնահ պիր գըղճըաը, նէֆրէթամիզ պիր հայլազը՝ մէքրուհ գօլըաը իչինէ ամը վէրմէք իչիւն էվվէաէն աչըրաըմ – աէմի:

Կասթօն, հիաէթաա նէֆրէթ կյմա իաէր պիր հալ իպրաղ իմմի. Բօպի տաիսի ուգուն վէ կէնիչ պիր նէֆէսալարադ,

— Է՛վէթ մաաամ, քիչիք վէ զայէթ կիւզէլ պիր գըղճըաը, մէզարուբ՝ օն ալթընան օն սէքիզ եաչընաա թահմին օլունուբ, սարը, թազէ, հալավէթլի, վէ մէնէքէ կիպի պիսիւնահ պիր գըղճըաը իաի . . . կիւզէլ վէ քիչիք պիր պիր գըղճըաը . . .

Կասթօնըն պինդի՝ հէր կէօնա չիւ պհէաէն վարէսթէ իաի իսէաէ, Բօպինին պու նաղչկայթընան իահհնահաահ մուղթարըզ օլմայա պաչլաաը, Բօպի տաիսի, սարիօչլուղա մահաուս պիր պօչպօղագլըգլա իլավէչի մէգալ իսաէրէք,

— Ֆագամի պու իչին բըլմանը բէք միւքէմմէլ իաի, հէր չէյ էվվէլինաէն սըրասընա գօնմուչ իաի . . . ա՛հ օ չէյնան Պիւրօ, հէր չէյի եաբմաըա միւգէմէաիր պիր հայլազ աըը . . . էկէր Մարէ մահալէսինի թանըրսանըզ, պու մաաաէ հադգընաա սիղէ լայըգլը մալիւմաթ վէրէպիլիրիմ – աէմի:

Կասթօն, իահհնահաահ Բօպինին մէգալաթընը տինլէմէքաէ իքէն, մէրգուժըն ամի իւզրինը սէօղլէրինի իչլատինճէ, պաչաան այաըա գաաար թիմըբէտի, չինըի Բօպի,

— Ֆըրան Պուրժուա, վէ Բիւլթիւր-Սէն-Դամէրին զոդաղընըն քէօչէսինաէ պիր իանէ վար . . . մէգրիւր իաանէյլի պունաան կէօրէպհիւրսինիզ – աէյլինճէ, Կասթօն, դանաբէէնին իւղէրինաէ գալգըպ օմուրաու, ասուգ պիր թէր մէրգուժըն սաչլարընը ըսլաթըյօր իաի, Բօպի՝ Կասթօնըն հարաքէթինի կէօրմէքքէ,

— կէօրիւյօրսունուղ ա, պու հավաաիս սիղի էյլէնատիրիյօր . . . պէն իլէ Պիւրօ Ֆըրան-Պուրժուա զոդաղընաայրաըգ, Տընիղաա տաիսի, Բայան զոդաղընաան տօյաաըրգ . . . պաղչէնին ուֆագ գաբըսընաան իչէրի կիրտիչարադ . . . պաղչէնին ուֆագ գաբըսընաան իչէրի կիրտիչ...

Կասթօն, էլինի կէօյսիս իւղէրինէ վաղ իմմի, մէր-

գում թարիֆի նագապիլ պիր տէհչէթ իլէ մուղթարըզ օ լույօր իտի ։

Բօպի. – Ա՛ճապ պու հէքեայէ սիզի թաճի՞զմի իտիյօր

Կասթօն. – (Պօղունուդ սէտայըլա) հա՛յըր հա՛յըր տէվամ իտինիզ ։

Բօպի. – (Դահդահա իլէ կիւլերէք) նէ հալ իտէ իչչօղ ուզամատը . . . Տընիզատըն իրէքտէն մանուլ պիր նէրտիւպանը օլմազըլա, օն տագըդա սօնրա՝ քիչիւք գըզճըազ պիղիմ արապատա պուլունույօր իտի – տէյինճէ, Կասթօն ,

— Սէ՛նէթ . . . ա՛հ Սէնէթ տիր – տէյու հայդըրտը , պիչարէ տելիգանլընըն օ անատ հըսս իթտիյի ըինճու ըզթըրապըն թարիֆի միւմկին տէյիլ տիր , Բօպի՝ էլան սէօյլէյօր իտի իտէտ, ֆագաթ Կասթօն հիչ պիր չէյ անլայամազ օլմուշ իտի . էղճիւմիէ պիր իբի տագըդա սօնրա , մէյուսանէ պիր ղայրէթ իտէրէք այագա գալդա պիլտի , վէ Բօպինին էլինի թուրթարագ տիչլերի արասընտան ,

— Ֆըրան-Պուրժուա ղօգաղընա նագըր օլան բէնչէրէսինտէն աշըրտընըզ տէյի՞լմի – տէյու մըրըլտանտը ։

Բօպի. – Ի՛վէթ է վէթ, պէրինճի տայիրէնին բէնչէրէսինտէն ,

Կասթօն. – (Հէյէճանընը ղապթ իթմէյէ չալըշարագ) օ կէնճ դըղճըազը չալտընըզ տէյի՞լմի ։

Բօպի. – Իվէթ ։

Կասթօն. – Մէղպուրէյի նէ՞րէյէ կէօթիւրտիւնիւզ ։

Բօպի. – Իչթէ պու էսրարը քէթմ իթմէք իչիւն պիղէ պօլ պօլ իւճրէթ վէրիլմիշ տիր ։

Կասթօն. – (Բօպինին էլինի չիտէթլէ սըդարագ) մէղպուրէյի նէ՞րէյէ կէօթիւրտիւնիւզ ։

Բօպի. – Ֆագաթ էլիմի աճըտը յօրսունուզ ։

Կասթօն. – (Իչիւնճի տէֆա օլարագ թէհտիտամիզ պիր թավրըլա սէօզիւնի թէքրար իտէրէք) մէղպուրէյի նէ՞րէյէ կէօթիւրտիւնիզ տէ՞յօրում սիզէ ,

Բօպի, ճանընըն աճըսընտան պիր վավէյլա սալը վէրտի , ղիրա Կասթօնըն բարմագլարը , հայլաղը մէրգուճմէն քէմիքլէրլինի գըրար տէրէճէտ լինճիտիյօր իտի, Բօպի, Կասթօնըն էլինտէն եագայը գուրթարմայա չապալայըզ ,

— Պըրա՛գըն, պըրագըն քի սէօյլէյիմ – տէյու հայդըրարագ , Սէնթին պուլունտուղու մահալի , եանի Տիւգին չինտէթ խանէսինին նօմէրօսունը պէյան իթտի ։

Կասթօն, Բօպինին եագասընը սալը վէրտի , մէրգուճմէն թապու թուվանը գալմադը օլտուղունտան խալընըն իւղէրինէ եուվարլանը վէրտի , Կասթօն տախի , հէյէճանընտան նաչի քէսպը ղաաֆէթ իտուպ , գալպի չիտէթլէ չարըրըյօր իտի ։

Պիչարէ տելիգանլը, հըսս իթտիյի հիտէթու մահզունէյէթտէն , ագլընը ղայպ իտէճէք տէրէճէյէ կէլիպ, պայղըն կէօղլէրինի օտանընը տէօրթ թարաֆընա աթֆ իթմէքլէ պիր չէյ արայօր իտի ։

Նակէհան մինրայազը իչինտէ վաղ իտիլմիչ օլան Գարմէնին՝ ալթուն սաբըը խանչէրի կէօղունէ իլիչմէքլէ, էլինէ ալըպ թէտգիգ իթտիքտէն սօնրա գաչլարը չաթըլարագ , խանչէրի պիր եանէ աթը վէրտի , վէ քէնտու քէնտույէ ,

— Հա՛յըր հա՛յըր, պու չօճուգ օյունճաղը տըր, Մայլըրրէ պունույըլա վուրտահազ – տէտիքտէն սօնրա , կիւյա ագլընը պաչընա ճէմ իթմէք իչիւն իբի էլլէրի իլէ անլընը սըդը վէրտի, վէ աճըգը պիր սէտայըլա սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք ,

— Սէ՛նէթ . . . Սէ՛նէթ . . . սէվկիւլի մէլէյիմ . . . ֆագաթ օ խապիսի հէր հալտէ էօլտիւրմէլիյիմ – տիմէքլէ, թէտատիւֆի օլարագ գաբըլարընը պիրինի աչտը , վէ տիթէտատիւֆի օլարագ գաբըլարընը պիրինի աչտը , վէ տիկէր պիր օտայա տուխուլ իտուպ , իչինէ եարայաճագ պիր

սիլահ արատը խսէաե, հիշ պիր չէյ պուլամատը, վէ ատիկեր պիր օտայա կիրմէքլէ,

— Է՛վէթ, հեր հալտե՝ վէ հէման վադըթ ղայպ իթմէքսիզին էօլտիւրմէքլիյիմ էլղէմ տիր . . . Ֆագամ Բարիշտէն ուղագ պուլունմադմայըմ . . . ա՛հ դահր օլսուն օ մէլուն դարը քի, պէնի պուրատա թէվդըֆ իթտի . . . Սէ՛նթ, սէվկիլի հէմշիրէճիյիմ . . . պիչարէ մէլէյիմ . . . ա՛հ սէնի հիմայէ իթմէք իչուն կանընատա պուլունմայօրում . . . էյվա՛հ, պէնատէն իսթիհնատա իթմէք իչուն աճէպ նէ գատար խամիմ կատա իթտին . . . Ֆագամ պէն... ա՛հ պէն սէնին կարարընա կէլէմէմիմ, չիւնքի . . .

Պիչարէ տէվիգանլը, սէօղիւնի իթմամ խաէմէյուպ պիր սանատալէնին իւղերինէ տիւչի վէրտի, վէ հընչդըրա հընչդըրա ագլամայա պաշլատը, պուտէհու հիտէթու չիտէթլէ այագա գալդը, մերդումին կէօղլէրի՝ ախտը սար (վրէժխնդրութիւն) չուլէսի իլէ բարլայալագ,

— Ֆագամ ուղագ օլմանըն նէ՞ էհէմմիյէթի օլապիլիր . . . հեր հալտե պուրատան մուֆաբէդամ իթմէլիյիմ, էնապի բահատէ էօլմէքլիյիմ լազըմ կէլսէ պիլէ, ևինէ տիւնեանընն օ պիր ուճունա գատար կիթմէլիյիմ. . . – տէտի:

Կասթօն, մինատիպ պիր սիլահ արատագ իչուն մէղքիւր օտատան չըգըպ տիկեր պիր օտայա կիրտի, պու օտանըն տէբռունի գարմադարըշ պիր հալտե պուլունույօր իտի. էօթէ պէրի պիր չօզ երքէք բուպալարը վազ խախմիշ իտի, վէ հալընըն իւղերինատե տախի եադատը գան իլէ միւլէմմա պիր կէօմլէք տիւշմիւշ իտի:

Մէղքիւր կէօմլէք, իւք կիւնի Սէն Շօմէն թէբէճիյինատե վուգու պուլան Տուէլլօ էֆանատընատա, Մարգինէն կկյմիշ օլտուղու կէօմլէք իտի, վէ քիւշէնին պիրինատե՝ մէղքիւր Տուէլլօտա խոթխոնալ խոխլէն իբի տատէթ գըլըճլալ պուլունտուղը կիպի, ազ էօթէնինատե տախի, ևինէ Տուէլլօ մէյտանընա կէթիրիլմիշ օլան պիր չիֆթի թապանճալարըն գուխտուսը կէօրիւնիույօր իտի:

Կասթօն, մէղքիւր գուխտույը կէօրիւր կէօրմէղ, հէման պիր սըչրայըչա ևանընա վարըպ գարագընը աչտը, վէ թապանճալարըն տօլու օլմատընա գատար կէթիրտիքտէն սոնրա՝ էլպիսէսի ալթընա կիղէյի վիրմէքլէ, ալէթի թաճիլ օլատան տըչարը չըգտը:

3

ՇԱՀՏՍԻԶ ՏՈՒԷԼԼՕ

Մատամ Գարօն ալ Բօյըն ուչագլարը, Կասթօնը թէվդըֆ իթմէք իսթէհիլէր իսէտե, Ֆագամ մէրդումն միւթէսիր սկյմատընը կէօրէրէք ճէսարէթի խաէմէհիլէր, Կասթօն, արագագ գարըսընատան զօգալա չըգտըղընատա, քէմալի թէճաճիւզ իլէ տէօրթ ևանընա պագմադագ պաշլատը:

Մէրդում՝ Գարմէնին սէօղիւնէ ինանադագ, քէնտինինի Բարիզատէն ուղագ պիր քէօյտէ զանն իթմէքլէ, վատի արագիլէը վէ քէսիր իւլագա իրի աղաճլար կէօրէճէք մէմուրինատե իբէն, Գասթիլյօն զօգալընըն քէմէրլէրինի կէօրիւտ՝ բիւյա կէօրիւյօր զանն իթտի:

Կասթօն, քէնտինատէն նիւզ ատրմ գատար էօթէտէ, Թիւյլըրի պագչէսինին տէմիր բարմադլըգլարընը կէօրիւդ կէօղէրինի՝ օվատամագա պաշլատը, մէրդում Բարիզատէ, վէ Հաթտա Սէնթէ եագընն պուլունույօր իտի. պիր գաչ ատրմ իլէրի վարատընատա, Հէմշիրէճինի կիրիֆթար օլտուղու վարթատէն խէյատիճէք, վէ եախօտ մէգպուրէճինին ինթիգամընը ալագալչէճէք իտի. Կասթօն, Շանզ Էլիզէյէ ատղրու գօչարագ՝ քէնտու քէնտույէ,

— Տէմէք քի մատամ Գարօն պէնի ալատթմընչ, Ֆա-

գաթ տահա էյի եա . . . – տէյիպ, պաչը աչըգ, վէ նէֆէսի քէսիլերէք չիթապլա գօչտու, վէ պիր գաչ տագըգա սօնրա, Բօնաիօն զօգաղընա չըգարըր օլան Շանդ էլիզէնին քիւչէսինէ վասըլ օլտու։

Կասթօն, Իօսիտէն ալմըշ օլտուղու մալիւմաթէ իսթինաատէն՝ պիլա թէրէտտիւտ աղաճլըգըլը եօլուն իչինէ ատըլը վէրտի, վէ մէզ քիւր թարիֆին ուճունտա վագը, գաբըսը գաբալը պիր խանէնին էօնիւնէ վասըլ օլուպ գաբըյը չիտէթլէ վուրտու։

Գաբը աչըլմատը, թէքրար վուրտու, եիւքսէք սէտայըլա սէսլէտի, ֆագաթ նէ գաբը աչըլտը, վէ նէտէ պիր ճէվապ վէրմէն օլտու։

Մէրգումըն անը տամամըլտը, տապըրտըգըլընտան վէ հիտէթինաէն նաչը չիչմիչ իտի. Կասթօն օ անտէ պիր գուվվէյի ֆէվգէլատտէ քէսպ լթմիչ օլմաղըլա, քէմալի չիտէթլէ գաբըյը տարտը, ֆագաթ աչամատը։

Կասթօնըն ադը քէօքիւմիւշ, վէ կէօղլէրի դան չանալընա տէօնմիւշ օլտուղու հալտէ գաբըյը թէքմէլէմէյէ պաչլատը, ֆագաթ գաբը զայէթ միհբէտ օլտուղունտան աչըլմայօր իտի, Կասթօն, մէ յուսէն էօթէ պէրի պագտըգտան սօնրա զայէթ իրի պիր թաշ պուլտուպ, մէզքիւր թաշը իրի էլլէրի իլէ գալտըրտը, վէ քէմալի չիտէթլէ գաբընըն սիւրմէսինէ չարըտը վէրմէտլէ, գաբը սըրթ իւսթի աչըլտը, վէ հէման հիտէթու մահղուզկէթլէ պիր չէյլէր մըրըլտայտըգ, նէրտիւպանտէն չըգմայա պաչլատը։

Պիրինճի տայիրէնին գաբըլտըը տախի գաբալը իտի իսէտէ, ֆագաթ պիրէր թէքմէ իլէ աչարագ քէնտիսինի, տէհչէթինտէն նաչի եարը էօլիւ հալինտէ պուլունտան՝ մատամ Պրիւնէլին գարչըսընտա պուլտու, վէ մէզպուրէյէ,

— Միւսիւ Տիւգ տը Գօմբանսը իսթէրիմ, չաբըգ՝ պէնի մէրգումըն կանընա կէօթիւրիւնիւգ – տէտիյինտէ, մատամ Պրիւնէլ թիթրէյիպ բէրբէլէյէրէք,

— Պու խանէ պէնիմ տիր միւսիւ, Տիւգ տը Գօմբանա տէտիյինիգ ատէմի թանըմայօրում – տէտի։

Կասթօն, մէզպուրէյի պիր եանա էթի վէրմէքլէ, քէնտի պաչընա տիկէր օտալարտա միւսիւ Տիւգի արամաղա պաչլատը. Տիւգ ճէնապալերի իսէ խասթա օլտուղու հալտէ, օտալարըն պիրինտէ եաթըյօր իտի, զիրա Տիւչէնէլ իլէ Ֆելիսիյէն Շաբիթօ, վէ բիւֆէգասընըն հապըր պուլունտուգլարը չինաէթ մէնզարէսինաէն սօնրա, միւսիւ տը Գօմբանս, կէրէք էսրարընըն ֆաչ օլունմասը յըլա մէրգումանտէն ուԹանտըգընտան, վէ կէրէք նայիլի մէրամ օլամատըգընտան խասթալանմըչ իտի. մանեվի պիր զաաֆէթ՝ մէրգումը խուրտու խաչը էթմէքլէ, Ամէնթ՝ պիր մըգտար թէհլիքէտտէն արի պուլունուպ րահէթ իտիյօր իտի։

Չօգագ գաբըսընա վուրուլան չիտէթլի տարպէնին սէտասը, մատամ Պրիւնէլին օտասընըն թէքմէլենմէսի, վէ պիպդաթ քէնտի օտա գաբըսը սիւրմէսինին՝ ճէպրէն գըրըլմասը, Տիւգի ֆէնա հալտէ թախֆիֆ էթմիչ, վէ պիր տագըգա քէնտի ըզթըրապընը ունուտաբագ՝ տգիմ պիր տէհչէթէ կիրիֆթատ օլմուչ իտի։

Տիւգ, եաթագընտան սըչրամագլա մատամ Պրիւնէլի սէսլէմիչ իտի իսէտէ, ֆագաթ մէզպուրէտէն պիր ճէվապ ալամամըչ իտի։

Կասթօն, ալէթթաճիլ էլպիսէօնի կիսինմէքտտէ օլան Տիւգէ թէգաբրուպ էթտի, Տիւգ՝ էչիթմիչ օլտուղու չամաթալարա նազարէն, պիր չօգ ատէմլէրին՝ էվի պատագըլարընը մէմուլ էթմէքտտէ իքէն, Կասթօնը եաբա եատագըլարընը մէմուլ էթմէքտտէ իքէն, կասթօնը եաբա եատագըլարընըզ կէօրտիւչինտէ, պիր տէրէճէյէ գատար միւթմալ

սաչլարը թարխնար՝ վէ էլպիսէսի ղայրի միւնթազամ օլան պու զաիֆ տէլիֆանլըյը՝ խէյալ մէյալ կէօրիւպ, թէֆճիւպ իլէ իլէրլէմէ, վէ,

— Սիզ քի՞մնիսիզ միւսիւ, վէ քիմի՞ խոթէյօրաունուզ – տէմէ։

Կասթօն, էվվէլ էմիրաէ ճէվապ վէրմէմէ, վէ իբի էլինաէ պիրէր թապանճա օլաուդու հալաէ, Տիւպին էօնիւնաէ ափքիլիպ տուրար. պաուէհու սէրա վէ պօղուդ պիր սէտայըլա,

— Հէմֆիրէմ նէ՞բէաէ ափր – տէմէ։

Տիւպ, Կասթօնըն էլինաէքի թապանճալարը ֆարդ իֆթիկի կիպի, հիսէթը միւտհիշէնին տէրէճէյի նիհայէսինէ վարմըշ օլան մէրգումըն սիյմաօրնը տոախ կէօրիւպ թիֆիրէմէ։

Կասթօն, զաթէն Տիւպին ալէյհինաէ աղըր պիր պուղղու աուավէլթ հըրս իթմէքթաէ իբէն, իչպու նամուս մէսէլէսի իւսթէ կէլմէքթէ, արթըգ հիսէթի ճունունիյէթի մէրթէպէսինէ գաուար վասըլ օլմուշ իտի. Տիւպ՝ Կասթօնըն, Օբէրա Թէաթրօսընտա, Սէնթին Լանընտա օթթուրմաղտա օլան ափլիգանլը օլաուդունը էյիտէն թանընթը, վէ եավաշ եավաշ քէսպը սիւբիւնէթի իաէրէք, նէֆսինին միւտաֆաասը խուսուսընտա պիր թէապիր տիւշիւնմէյէ պաշլայըպ,

— Միւսիւ, արթըգ քիմ օլաուդունուզը սուալ իթմէզ խէմոէ . . . ֆագաթ նէ՞ մաուաէ հադգընտա, սէօյլէյէճէյիմիզի անլամագ իսթէրիմ – տէմի։

Կասթօն. – Հէմֆիրէմի . . .

Տիւպ. – Հէմֆիրէնիզ պուբաուա սըր . . . մէզպուրէյի պիզէ թէլիմ իթմէյէ հազըրըմ։

Կասթօն. – (Թէհտիտամիզ նիկեահըլա Տիւպէ պադարադ) չաբ՛ը պէնի հէմֆիրէմին եանընտա կէօթիւրիւնիզ, պէրա վուգուսի հալի անլամագ իսթէրիմ. . .

Տիւպ. – (Նէօղէրինի եէրէ էնաիբէրէք) նամուսըմ իւղէրինէ եէմին իաէրիմ քի, մէզպուրէնին նամուսընա ազա . . .

Կասթօն. – (Շէհիտէն մէրգումըն սէօզիւնի գաթի իւոէրէք) սիպին սէօզիւնիւզէ էմնիյէթի իաէմէմ, հայաէ չաբըդ իլէրի կէչին պադալըմ։

Տիւպ, ճէվապ վիրմէքսիզին Սէնթին պուլունտուղու օտա դաբըսընա իլէրլէմէ, Կասթօն տոախ մէրգումըն արգասընաան եիւրիւյօր իտի։

Պիչարէ գըզճըազ, քէնտիսինի միւտաֆաա իթմէք իչին օտանըն տէրուննինտէ պուլունան պազը էչայը գաբընըն արգասընա եըզմըշ իտի, ֆագաթ մէզպուրէնին պուԹէտպիրի հիչ պիր չէյէ եարամայըպ, հէման իլգ թէճրիպէտէ գաբը աչըլը վէրմէ, վէ Տիւպ, Կասթօնը իչէրույէ իտխալ իթմէք իչին քէնտիսի կէրի չէքիլմէք իսթէտիյինտէ, Կասթօն, սէրա, վէ թէրպիյէյէ մուզայըր պիր սէտայըլա,

— Էվվէլա սիզ կիրինիզ – տէմի։

Տիւպ, իչէրի կիրմէ, վէ Կասթօն՝ հէնուզ գաբընըն արգասընտա իչէն, Սէնթին՝ սօն տէրէճէ աճըգլը պիր սէտայըլա աղլայարագ,

— Ա՛հ մի՛սիւ, Ալլահ աչգընա օլսուն պանա բահմ իտինիզ . . . – տէմիյինի իշիթմէմի։

Կասթօնըն ճիյէրի բարէլէնտի, ֆագաթ քէնտույի զապթ իտէրէք սիւքիւնէթը հալինի հըքգ իտէպիլմի։

Տիւչէնէլին միտաֆիրլէրի պօշպօշազլըգլարընը վիճիպ օլան, մէնզարէյի մալիւմէտէն սօնրա, Պիւրօ իլէ մաուամ Պրիւնէլ, Սէնթի թէքրար մէզքիւր օտանըն տէրուննինտէ հապս իթմիշլէր իտի, մէզպուրէ, պիր սաաթտան պէրի եալընըզ պուլունմագտայըմ իտէտէ, ֆագաթ չիմպէրի եալընըզ պուլունմագտայըմ իտէտէ, ֆագաթ չիմսի սապահ՝քի հըրս իթմիչի տէհչէթտէն տահա գիյատէ

պիր գօրգուշ հրա խոյօր խոի, չինքի վագըթ կիճէ օլ մուշ խոի, վէ կիճէնին գարանլըղը խոշ . . .

Սէնթ, խաֆիֆ պիր չամաթատէն պիլէ տիւշարը տէհ-չէթ օլուպ թիր թիր թիթրէր, վէ տայիմա ճէնապը հագ-աէն խոթիմատա խոէր խոի, մէզպուրէնին լոթիֆ սիյմա-սը, վէխիմ վէ ուղուն պիր խոսթալըդ չէքմիշ կիպի թէպ-տիլու թաղէթիր օլմուշ խոի։

Սէնթ, գաբընըն տյըլըղընատա, օ տէրէճէ ադիմ պիր գօրգույա կիրիֆթար օլմուշ խոի քի, պիրատէրինին սէօյնի թանը յատատը. պիչարէ չօճուգ՝ իչիմէք վէ սէօյլէմէք իգթիատըընը ղայպ իթմիշ խոի։

Կասթօն, հէմչիրէսինի՝ պէնզի պէթի քիւլ քէսիլմիշ օլատուղու հալտէ, օտանընն պիր քիւչէսինատէ թիրիթիր թիթ-ըէտիյինի կէօրիւպ գաբըլյը գաբատը։

Սէնթ, Տիւգի կէօրիւը կէօրմէզ կէօղլէրինի եէրէ լին-տիրմիշ խոի, պիչարէ գըզճըազ, պու ատէմին եիւզիւնէ պագմադա ճէսարէթի խոէմէյօր խոի, Կասթօն, պիր սա-նիյէ գատար Սէնթին հալինի թէճէսսիւս իթմի, մերգուտ՝ սէֆիլ գըզճըազընն վազիյէթինատէն, պիչարէնին տիւչար օլ-տուղու պէտագահալըղընն տէրէճէսինի քէչի իթմէք խոթէ-յօր խոի։

Տիւգ, սագահընի թատրու հարաքէթինին պիւսպիւ-թինն մուղայըրը օլարագ, քէմալի իհթիրամ իլէ քէլամէ աղաղ խոէրէք,

— Մա՛ամադէլ, աֆֆընըղը թէմէննի իթմէք իչիւն կէլտիմ, պիրա . . . – տէմէքտէ իքէն, Սէնթ, մերգումընն տէօղինի գամ պիրլէ,

— Ա՛հ միսիս Ալլահ աշգընա օլսուն, քէրէմ խոի-նիզ մերհամէթ խոնիպ – տէյինճէ, Տիւգ,

— Մաամադէլ . . . – տէյէրէք, տէօղինէ տէվամ իթմէք խոթէտի խոէտէ, Կասթօն, տէրա պիր տէտայըլա,

— Սո՛սընըղ – տէտի։

Սէնթ, պու տէսի իչիթտիյինատէ թիթրէտի, լոթիֆ չէհրէսի՝ պիր իւմիւտի նակիտահանի իլէ գըզըլարը. մէզ-պուրէ, պու իւմիւտին մահվ օլմասընատա գօրգարատ կէօղ-լէրինի րէֆ խոէմէյօր խոի։

Տիւգ, Կասթօնըն էմրինէ միւթատպատաթլէ տերֆիրու խոտուպ սէօղինի գամ իթտի։

Կասթօն, խաֆիֆ ատըմլարըլա Սէնթէ տօղրու իչեր-լէտի, տէլիգանլընըն գալպի ադիմ պիր րըգգաթըլա չար-րըյօր խոի խոէտէ, ֆագաթ կէօղլերի սերտ վէ պարիտ պիր հալ իյմա խոյօր խոի։

Կասթօն, Տիւգին էօնիւնատէն կէչմէքտէ իքէն, մեր-գումընն ֆիրար իթմէք իչին սերի պիր հարաքէթ խպրաղ իթտիյինի կէօրիւպ,

— Պիր եէրէ գըմըլտանմայընըղ, եօխսա չու ատամ ճանընըղը ալըրըմ – տէմէտի իլէ, Տիւգ հիտէթինատէն Թիթրէտի, ֆագաթ տէլիգանլընըն էմրինէ իթատաթ իթ-մէյէ մէճպուր օլտու։

Սէնթ, իքինճի տէֆա օլարագ պու սէտի իչիթտիյին-տէ, կիւղէլ կէօղլերինի գալըրըղ՝ Կասթօնը գարշու-սընատա կէօրիւը կէօրմէզ. Թարիֆի ղայրի գապիլ պիր մահգումիյէթլէ գալպի ժալամալ օլուպ, թէքրարէն պէնզի պէթի քիւլ քէսիլտի, վէ հէման պայըլմագ մեր-քէզինէ կէլէրէք, սիւրաթլէ քէնտիսինէ տօղրու կէլմէքտէ օլան պիրատէրինին գօլըարը իչինէ տիւշի վէրտի։

Պիր գաչ տագըղա սօնրա՝ Սէնթին տուտագլարընատա, մէլէքլերէ մախսուս լոթիֆ պիր թէպէսսիմ կէօրիւնատէ. պու թէպէսսիմ, բաքիղէյի մերհումինին կերէք մահգում-նիյէթի գալպիյէսինի, վէ կերէք իֆֆէթինին լէքէտար օլ-մամըշ օլտուղունա տէլալէթ խոյօր խոի։

Տիւգ, պիր գաչ ատըմ էօթէտէ քէմալի հիւրմէթլէ ֆատուրույօր խոի. Կասթօնըն կէօղլերի մերգումա միւնամը օլմապըրա՝ անը կէօզ հապսընա ալմըշ խոի։

Կասթօն, ապիմ պիր ըզդաթու մուհապէթ իլէ հէմ-չերէսինի կէօյսիւ լուղերինէ սըզմըշ իտի, ֆագաթ մէր-դուման կէօզլէրի տայիմա պիր հիսէթի իպրազ իտիյօր ի-տի. Սէնթ, էլլերինի պիրպիրինէ գավուշտուրարագ,

— Ա՛հ սէվկիլի պիրաաէրիմ՝ թէշէ՛ք քիւր իտէրիմ, պինլէրճէ թէշէ՛ք քիւր . . . համո օլսուն, տիւնաէն պէրի իթմիչ օլտուղում՝ տուալէր միւսթէճապ օլմուշ, դիրա իշ-թէ ճէնապը հագ սէնի իմտատըմա կէօնտէրտի – տէյիզ դօլապըրնը գարընտաշըրնըն ուսմուզունա ալթը, վէ պիր նիկեահը մուհապէթ իլէ մէրդուման սիյմասըննա պագմա-ղա պաշլատը։

Մէզպուրէ՝ արթըգ դօրդմայօր իտի. տիւշար օլտու-ղու վարթաաէն քէնտինի քեամիլէն խէյտա օլմուշ զաման իտիյօր իտի. Սէննէթին պու մահզուղիյէթի, Կասթօնըն գալ-պինի իւմիւտա չուլէսի իլէ թէնպիր իթմիչ իտի, դիրա է-կէր Սէննէթ՝ նամուսըննը զայպ իթմիչ օլայըտը, պու աէրէճէ մահզուղ օլմայաճաղը տէրքեար իտի։

Պիրաաէր իլէ հէմշիրէսինէ պէյնինաէ կէչէն պու մէն-զարէ, ուզուն միւսէթթ տէվամ իթմէտի, Կասթօն, պիր տագըդա զարֆընտա, հէմշիրէսինին նամուսընա խալել կէչ-մէտիյինի անլամըշ իտի, ֆագաթ պու խուսուստա հըրա իթտիյի մահզուղիյէթի՝ միւսիւ տը Գօմբանատան կիղէ-մէք խաթէյիպ, հէման հէմշիրէսինին անլընը բուս իթ-մէքլէ՝ մէզպուրէնին աղուշինտէն սըյրըլարագ այաղա գալգտը, վէ պարիտ պիր սէտայըլա Սէննէթ խիթապէն,

— Սէվկիլի հէմշիրէճիյիմ, ապըճըգ պէքլէյինիզ՝ պէն չիմտի կէլիրիմ . . . – տէտի։

Սէննէթին անլը, թէքրարէն մահզունիյէթլէ պուրուշ-տը, Կասթօն, գաբըյա տօղրու իլէրլէյէրէք միւսիւ տը Գօմբանատ,

— Պույուրընը, արզամ սըրա կէլին – տէտի։

Տիւգ, պիլա իթիրազ իթտաթ իթտի. Կասթօն՝ մէր-

գուման իլէ պէրապէր իլ-ը կիրպիյի օտայա տուխունըէք, բարմաղըյըլա Տիւգ պիր սանտալէկ կէօսթէրիւզ օթուրմասընը էմր իթտի. վագըթ կէճէկէմիշ օլմաղըլա սայ-քի պիւսպիւթիւն գարանլըէ պատմըշ իտի, Կասթօն Տիւգին գալդըսընտա օթուրուպ քէլաժէ պաղաչ իտէրէք,

Հէմշիրէմին նամուսունա զէրրէ գատար իտալէլ կէչ-միշ աէյիլ տիր. տրթըգ պէնի թէէմին իթմէնիզէ հաճէթ մէս իթմէզ, դիրա պու խուսուսը բէք ալէա պիլիրիմ, վէ պու պատատ ճէնապը հագգա թէշէ՛ք քիւր իտէրիմ, չիւնքի պէնիմ բէտէրիմին էվլատը, պէօյլէ պիր ճինայէթէ բուշի րիզա կէօսթէրէմէզ իտի, նէ հալ իտէ՝ արթըգ իշ-պու նամուս տավասը մէսէլէսի պիրմիշ ատտ օլունապի-լիր, ֆագաթ սիզին վէ պիզիմ պէյնիմիզտէ, սօն տէրէճէ տէհշէթաթիզ խուսուսէթլէր վար – տէտի։

Տիւգ. – (թէճաճիւպ իլէ) ֆագաթ պէն սիզի թանը-մայօրում . . .

Կասթօն. – Պիզի՝ եէքտիկէրիմիզէ թէգալլուպ վէ միւթթէէհիտ իտէն մատտէ, թէտաուիք պ ատպիլինտէն օլ-մայըպ, իլլա սիզին ըէյինիզտէն նէշաթ իթմիչ տիր, պէն տայիմա սիզտէն ուղագ գաչըյօր իտիմ, չիւնքի պիր իհ-թիյաըրըն գանընը տէօքմէյէ մէճպուր օլաճաղըմը տիւ-չիւնտիւքճէ, ճիյէրիմ բարալանըյօր իտի, ֆագաթ էրթի-քեապ իթտիյինիզ պու սօն ճինայէթ, սիզի եօլումըն իւ-ղէրինէ տիրյօր քի, պունա մահզա ճէնապը հագգըն ա-տալէթի տիր տէմէք ճայիզ տիր. իմտի հէման իքիմիզտէն պիրի պուրաճըգտա էօլմէյի տիր . . .

Կասթօն, պու սէօզլէրի սէրտ վէ գաթի պիր սէտա-յըլա թէլաֆֆուզ իթտի, վագտա Տիւգ, գօրդագ պիր տաէմ տէյիլ իտի իսէտ, ֆագաթ կէրէք սիւրտիւյի սե-ճինէնէ էօմրիւն սույի թէէսիրինտէն, վէ կէրէք Կասթօ-նըն թէհտիտամիզ սիյմաու սէտաըննան, տիւշարը խեվ-

ֆու տէհղեթ օլուպ թիթրէափլինի հըսա իափյօր իափ. մերգուտ՝ թիթրէք պիր սէտայըլա,

— Պէն պիզի ասլա Թանըմայօրում – տէյու բէյթէ։

Կասթօն, պիր սանկյէ գատար սիւքիւթ իթտի, մերգում պիր միւլահազաթը մուղլիմէյէ տալըրղընատն գաչըրընը չաթմըշ, վէ անլընըն իւղերինտէ պուրուշուգլար բէյտա օլմուշ իափ. Տիւդ, կասթօնըն սուսատուղունատն իաթիֆատէ իտուպ, քէսպը սիւքիւնէթ իափպիլմէք իչին վագըթ պուլապիլմիշ օլմադըլա՝ իլավէյի մէգալ պիրլէ,

— Մի՛սիս, ֆիլհագըղդա չու անատ զայէթ էսէֆամիզ պիր վաղիյէթ իչինատ պուլունույօրում, ասլա Թանըմատրղըմ հալատ սիզի Թահգիր իթտիմ . . . եափսօտ հադարաթ իթմէյի Թէճրիւպէ իթտիմ, նասըլդի կէօրիւյօրսունուզ, սիղինէն սաֆաէրունանէ կէօրիւշմէքդատ յիմ, ֆադաթ շու նօղթայը պիլմէնիզ լազըմ ատը քի, սիզին պուրայը Թէչրիֆինիզատէն էվվէլ, զաթէն հէմշիրիէնիզ մատմազէլին իֆֆէթի, վէ մէնէք կիպի բադըղը, ադըմը պաշընա կէթիրմիշ օլտուղունատն, հէր նէվի սույի նիյէթատէն վազ կէշմիշ իափմ,

Կասթօն՝ սիւքիւթ իափյօր իափ. Տիւդ տափի՝ քէսպը ճէսարէթի իտէրէք սէօղիւնէ տէվամ իտուպ,

— Պու վազատատէն էվվէլ ասլա նէքտիկէրիմիզէ Թէսատուֆ իթմէմիշիզ զանն իտէրիմ, պինատպէրին՝ պէյնիմիզատ պիր խուսուսմէթին պադը օլաճաղընը տափի մէմուլ իտէմէմ . . .

Տիւդ սէսինի լատֆիֆլէթտի, վէ Թէպէսսիւմ իթմէյէ չալըշարագ իլավէյի մէգալ իտուպ,

— Տիւնէատատ հէր չէյին չարէսի պուլունապիլիր, նէթէր քի նամուսա խալէլ կէլմիշ օլմադըն . . . հէմանչու անատ սիզէ իատ նէ մէրհէպէ աֆիֆէ՝ վէ բա-

դիզէ իափ իսէ, չիմափտէ այնի հալատ պի կիւնահ տըր . . . լաքին մէսէլէ պու տէյիլտիր . . . պէնատէնիզ գապահաթլը օլտուղումը իսթիրաճ իտէրիմ. . . պէնատէնիզ չօգ զէնկինիմ միսիս. . . ֆագաթ բէճա իտէրիմ, տէյճէք սէօզլէրիմէ պաշդա մանա վիրմէյինիզ. հադարաթ զանն իթմէյինիզ, պունլար՝ մահզա ճիւրաթ իթմիշ օլտուղում ճիւրմի, նամուսը սուբէթատ թազմին իթմէք իչին հըսա իթտիյիմ, սաֆաէրունանէ պիր արզուատէն նէշաթ իթմէքատ տիր . . . իմտի միսիս, հէմշիրիէնիզի պահարեար, վէ միսաթադպէլինի Թէէմին իթմէյէ հազըրըմ – տէտի։

Կասթօն, տիւգին սէօղիւնի գաթ իթմէքսիզին տինլէտի, վէ պարիտ պիր նիկեահըլա մերգումը սիւզտիւքատէն սօնրա,

— Միսիս Տի՛ւդ, նամուսընը բայիմալ իթմէք իտԹէտիյինիզ գըզըն՝ իամու չէօհրէթինի պիլի՞յօրմուսունըզ – Տիւդ, պաչընը էյէրէք պիլմէտիյինի պէյան իթտի, վէ Կասթօն՝ հըսա իթտիյի Թէէսիւրի կիղլէմէյէ չալըշարագ,

— Միսիս, մէղպուրէ կէնճ գըզ, ժատմաղէլ Սէնթատը Մայըրըրէ Թէամիյէ օլունուր – տէտի։

Միսիս տը Գօմբանսըն գօլլարը իքի եանընա սարդըլա գալտը, վէ պաշտան այաղա գատար թիթրէտի. Կասթօն՝ հալիմ պիր սէտայըլա սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Էվէթ, Սէնթ տը Մայըրըրէ, եանի հալէթը նէզիյէտէ իքէն էճել եաթաղընը զօգաղա ալթատրատզընըզ Մարգի Բատուրն քէրիմէսի, մասլահաթի կիւզարլարընըզըն պիրի էլի իլէ գաթտլու Թէլէֆ իտիլէն ձէյմս Ուէսթէրնին Եէկէնի, Մարգի կասթօնըն հէմշիրէսի, օ ասիլ չախսընքի, հիւզնու քէսէր իլէ վէֆաթ իտէն բէտէրու վալիտէսի իչին էլեեվմ աղլամագտա, վէ եալընըզ անլընըն Թէրի իլէ ապվաթը եէվմիյէսինի Թէտարիզ իթմէքատ տիր, զիրա սիզ, անընն հագդը սարիհի օլան վարիտաթը ճէսլմէյի, քէնտի էլինատէն զասլ իթտինիզ, չալընըզ . . . էվէթ միսիս

Տիւգ, Սէնթ ալ Մայլըրըէ՝ օ ատէմին հէմշիրէսի ակը քի, շու անտէ սիղէ «իբիմիզտէն պիրի պուրտաճըդատա էօլմէլի տիր» սէօզլինի թէքրար խոյօր . . . – տէտի։

Կասթօն՝ պու սէօզլէրի սէօյլէմիյինտէ այաղա գալդըմըշ, վէ ակը տօղրու Տիւգին էօնինտէ տուրմուշ իտի. Տիւգ իսէ՝ պու մէմուրլին զայըֆ տարափէտէն քէնտիսինի զայպ իթմիշ, վէ տամարլարընտաքի դանը տօնմուշ կիպի՝ պիր հարֆ պիլէ սէօյլէմէյէ մէճալ գալմադըշ իտի, մերդում, Կասթօնըն թէհտիտամիշ նիկեահը էօնինտէ սերֆիրու խաէրէք, կէօզլէրինի գալընրմադա ճէոարէթի խաէմէյօր իտի. Կասթօն՝ իբի ատէմի թապանճալարը պիր մաանընն իւղէրինէ գօյարագ,

— Պունլար տօղու տըր . . . ընըդ կէթիրտինիզ – տէտի։

Ֆիլհագըգա գարանլըդ պիւթիւն պիւթիւնէ պատմըշ օլմալըըա հիչ պիր շէյ կէօրմէյօր իտի, միւսիւ ալ Գօմբանա, մաքինավարի պիր հալ իլէ Կասթօնըն էմրինէ միւթապահաճի խաէրէք՝ մատամ Պրիւնէլի սէօլէմի խոէտէ, ճէվապ վէրէն օլմատը, չիւնքի մէզպուրէ ֆիրար իթմիշ լտի, Կասթօն՝ պիր տագըգա սապր իթմիքտէն սօնրա,

— Միւսիւ, ուզուն միւատէթ պէքլէյէմէմ, միւսթաճէլ իշիմ վար, հէման ընըդ պուլմանըն չարէսինէ պագըննըդ – տէտի։

Տիւգ, ճէվապ մէրմէքսիզին այաղա գալդը, վէ եանթաղընըն պաշը ուճունտա վազ խոյէն մուրը ֆօսֆօրըըա եադը վէրտի, Կասթօն՝ քէլամէ ազազ խաէրէք։

— Թապանճալարտան պիրինի իսթիհսապ խոյնիզ – տէտի։

Մուրըն ընըդը, Տիւգին սապտարը սէյրատընը տէհշէթլու սուրէթտէ թէնվիր խոյօր իտի. մերդում՝ թիմրէք պիր սէտայըըա,

— Միւսիւ, բէք ալէտա պիլդրսինիզ քի, պիր ատէմ

չահիտսիզ Տուէլլօյը գապուլ խաէմէզ – տէյու բէբէլէմի։

Կասթօն. – Պիլիրիմ, լաքին նէ՞ պէյիս վար, եէթէր քի էօմրիւնիւզ հէր վէչհիլէ պանա այըտ տըր, վէ սիղ՝ հէր հալտէ պէնիմ էմրիմէ իթտաթ իթմէյէ մէճպուրսընըզ։

Տիւգ. – Ֆագաթ պու օլտուղ միւսիւ . . . ղիրա պու խանէ պէնիմ տիր, վէ չայէտ պու Տուէլլօ հադգընըզտա պիր պէտպահտլըդը մուճիպ օլուրսա, ճինայէթի թէօհմէթինտէն պէնի քիմ խէյտա խաէճէք տիր, քէնտիմի նա՞սըլ միւտաֆաա խաէպիլէճէյիմ. . . .

Կասթօն. – Ավօգաթլըզտա գալդըշմայընըզ միւսիւ, պու սիլահլարտան պիրինի ալմանըդը թէքրիֆ իթտիյիմ սիզի իչին օլմայըզպ, իյտա պէնիմ իչին տիր – տէյիպ, իբի ատէմի թապանճալարը մաանընն իւղէրինտէն ալար, վէ պիրինի Տիւգէ թադտիմ խաէրէք,

— Պունլարընն իբիմինինտէ տօղու օլմատընը խոթէքրիմիսինիզ – տէյու սուալ իթտի, Տիւգ, տայիմա թէրէտտիւա խարագ իթտիյինտէն, Կասթօն՝ քէմալի հիտէթլէ,

— Միւսի՛ւ, պիր չարեւէք սաաթտան պէրի, աճապ պէյինինիզի եադարսամ պիր ճինայէթմի իթմիշ օլուրսամ տէյու, քէնտի քէնտիմէ սուալ խոյօրսամ տէմէսի իյտի, Տիւգ՝ արդասընա տօղրու պիր ատըմ ալարագ պօզտունուգ սէտայըըա,

— Թապանճալարընն պիրինին գուրշունընը չըգարմալըզ – տէտի։

Կասթօն, տէրհալ սիլահլարտան պիրինին գուրշունունը չըգարտը, վէ,

— Օյտու միւսիւ, արդանըզտա տէօնինիւզ տէտի։

Մէգքիւրթապանճալար՝ իյը նազարատա, եէքտիկէրէ միւշապհէ կէօրինմէքտաե իտի խոէտէ, Տիւգ՝ քէսկին նիկահըյըըա, անչէրին պիրիպիրինտէն ֆարգը օլտուղունը անլայա պիլմիշ իտի. մերդում, Կասթօնըն էմրի միճիւանլայա պիլմիշ իտի.

պինճէ արգասընա տէօնտի. Կասթօն, թապանճալարըն հանկըսը պօշ, վէ հանկըսը տօլու օլտուղունը պէլլի իմ-մէմէք իչին, պիր գաչ տէֆալար էլլէրի իչինտէ թէպտիլ իթթիֆքտէն սօնրա Տիւգ խիթապէն,

— Պունլարտան պիրինի ինթիխապ իտինիղ – տէտի։

Տիւգ, Կասթօնա տօղրու տէօնիւպ՝ բարմադլարընը սիլահլարըն իւղերինէ վազ իթտի, մէրդումի, քէսկին նի-կեահըյըլա՝ թապանճալարըն պիրի իւղերինտէ կէօղէ կէօ-րիւնիւր կէօրիւնմէդ պագը ինճէ չըղկըլար կէօրմիւչ իտի իսէտէ, չիմտի հըսս իթմէքտէ օլտուղու թէէսսիւրտէն նաչի, մէղքիւր նըշանը կէօրէմէկսինտէն թէրէտտիւտ ի-տէյօր իտի. Կասթօն, սապըրսըզլըգլա,

— Պիրինի ինթիխապ իտինիղ – տէյու թէքրարլատը։

Տիւգ, թապանճալարն պիրինի ալտը։

Մէրդուման իչի խասխիլէրին պուլունտուգլարը օտա, պիր թարաֆտան իչ սալօն իլէ նէրտիւպանտէն, վէ տիկէր թարաֆտան տախի, միւսիւ Տիւգին, Լէօն Տիւչէնէլին միսաֆիրլէրի իտիհզալէրինէ հէտէֆ օլտուղու օտաման թէֆրիղ օլունմուշ իտի. Կասթօն՝ պու օտայա կիրտիկի կիպի, Տիւգ տախի իչ օտայա չէքիլտի։

Տուէլլօնըն վուգու պուլաճալը օտանըն թա օրթա-սընտա, իչի աստէթ եանմըշ մումլար վազ իտիլմիշ իտի։

Տուէլլօնըն պաչլանըլմասընա իշարէթ վէրէն պիր իս-չինճի շախա պուլունմատըղընտան, իչի խասխիլէր՝ պիրի պիրլէրինի կէօրտիւքլէրի էտտատէ, հէման իլէրլէյիպ ա-թէշ իտէճէքլէրինի պէյնլէրինտէ պարար վէրտիլէր։

Էվվէլա Տիւգ, իչ օտանըն դարըսը էօնիւնտէ կէօ-րիւնտի։

Մէրդում, իթտիյի թաճիլէ րաղմէն էլինտէքի թա-պանճայը եօխչամայա վագըթի պուլմուշ, վէ Կասթօնըն հայաթը քէնտի էլինտէ օլտուղունա գանատթ կէթիրմիշ իտի։

4

ՆԱՋԻՔ ՎԷ ՄՈՒՀԻՄ ՊԻՐ ԹԱՎՍԻՅԷ

Կասթօն տախի քէնտի սըրասընճա գարչը-քի գարը-նըն էօնիւնտէ կէօրիւնտի, ֆագաթ միւսիւ տը Գօմբաես կիպի էչկին իւղերինտէ տուրաճադ եէրտէ, պիլաքիս օ-տանըն թա օրթասընա գատար եիւրիւչիւպ, մումլարըն ըշըղըյըլա թապանճասընը թէտադըգ իթտի։

Տիւգ, մէրդումա իմթիխալ իթմէտի . . .

Կասթօն, թապանճայը պիր դաչ տէֆա էնտիրիպ գալ-տըրարադ ուղուն միւտէթ նըշան ալտը, մէրդումըն էլի մէրմէր կիպի գավի օլուպ ասլա թիթրէմէյօր իտի։

Պիլաքիս Տիւգ, հեր վէշհ իլէ թէհլիքէտէն արի օլ-տուղունը պիլտիյի հալտէ տախի, եինէ թիթրէմէքտէն քէնտիսինի մէն իտէմէյօր իտի։

Կասթօն, թապանճանըն թէթիկինի չէքմէսի իլէ՝ եա-ըընըղ գուրու պիր սէտա զուհր իթտի. Թապանճա աթէչ ալմամըշ իտի։

Կասթօն՝ սիլահը եէրէ ֆըրլատը վէրտի, վէ իչի է-լինի խաչվարի կէօյսիւ իւղերինէ գօյտու, մումլարըն ըշը-ղը՝ մէրդումըն լաթիֆ վէ պիֆուլթուր սկյմասընը թէնվիր իտիյօր իտի։

Միւսիւ տը Գօմբաես, ըրգադաթսըղ վէ թէմբինլի պիր թէպէսսիւմ իթթիքտէն սօնրա, քէլամէ աղաղ իտէրէք,

— Իչթէ կէնճ ադրապատ, մէմուլ իտէրիմ քի պու հալ՝ ֆամիլեաճա օլան միւնազաատմըզա խիթամ վէրէճէք տիր . . . ֆագաթ՝ քէնտինիղի պու թէհլիքէյէ իւգտ իթ-մէզտէն էվվէլ, ագըճըդ հէմշիրէնիղ մաատմաղէլ հագդըն-տա տիւշինմէնիղ լազըմ իտի զանն իտէրիմ՝ չինքի շու

հալտե մէզպուրեյի ատեթա պանա միրաս պըրագմըշ օ-
լաճագընըզ – տէմի։

Միսիս տը Գօմբանըըն պու սէօզլէրի, պիր գուրշուն
տարպէսինտէն զկյատէ Կասթօնըն ճանըները աճըթմըշ իսի-
Կասթօն՝ թէքմիլ ֆամիլեասընըն մուճիսի սէֆալէթի, վէ
ճէլլատը օլան պու ատեմին մէնֆուր սկյունասընը կէօրմէք-
լէ, պաիմ պիր ատամլէթ՝ վէ թամամլի միւմքիւնսիզ պիր
խուսուսիէթ հըսսը յըլըա միւթէէօիր օլուպ, հէր պիր չէյի
ունուԹմուշ իսի. էվէթ, միսիս տը Գօմբանըըն տէմիյի
քէք տօղրու իսի. Կասթօն, պիր ատադըդա գատար Սէնթի
ունուԹմուշ իսի։

Պատէհու քէնտի քէնտինէ «Ալլահ տաիլ տիր» տէ-
յէրէք, Տուէլլօյը գաղանտաճաղընա՝ ևանի միսիս տը Գօմ-
բանըը էօլտիւրէճէյինէ տալա շիւպհէ իլմմէմիշ իսի իսէտե,
ֆագաթ չիմտի հագըդաթը միւտհիշէ յի բայէլային կէօ-
րիւյօր իսի. Սէնթի գուրթարմադ իչուն հէր չէյի կէօ-
ղինէ ալտըրմըշ օլտուղու հալտե, քէնտինին վէֆաթը-
յըլա՝ մէզպուրե պիւթիւն պիւթիւնէ հալընըզ վէ պիքէս
գալաճագտը։

Կասթօն, Սէյիտու ըղմըրտապ տէրեասընըն էն տէրի-
նինտե պուլունույօր իսի, զիրա էօմրի, պու մէնֆուր ա-
տէմէ այըա վէ միւնհասըր օլմազըլա, մէրգուման՝ քէնտի
ճէսէտի իւզէրինտէն կէչէրէք Սէնթին հանընա վարա-
ճագտը...

Տիւգ, իսթիհզաքեարի պիր թէպէոսիւմ իլէ կիւլէյօր
իսի, Կասթօն՝ եէրտե պուլունան թամպանճայա պիր նի-
կեահ ամֆ իտուպ, հէմման անը ալմագ իչուն պիր հարա-
քէթ իպրաղ իթմէկինտե, Տիւգ՝ քէլամէ աղաղ իսէրէք,

— Սէվկիլի Սէկէնիմ, սագըն գըմըլտանմայասընըզ
հա... – տէյիպ, թամպանճասընը Կասթօնա տօղրուԹմը։

Պու էհնատե Սէնթ, մահբուս պուլունուղու օտա-
նըն տէրունինտե թէքրար կիրիֆիմտը տէհչէթ օլարագ…

— Կասթօն, Կասթօն... – տէյու հայդըրընճա,
Կասթօն՝ մէյուսանէ պիր հալ իլէ էլլէրինի պիրիպիրինէ
գավուշտուրտը, Տիւգ իսէ՝ այնի իսթիհզայըլա կիւլէյօր
իսի, Սէնթի՝ թէքրար աճըգըը պիր սէտայըլա։

— Կա՛սթօն, Կա՛սթօն, սէվկիլի պիրատէրիմ – տէ-
յու իչինճի տէֆա օյարագ պիրատէրինի սէալէտի, պիչա-
ըէ տէլիգանըը, ճիյէրլէր բարէլէյինճի պիր ֆէրեատ իսէ-
ըէք, իչի էլլէրի իլէ նիզինի սէթթ իսթի. Տիւգ, պիր իչի
ատըմ ալարագ մէրգուման եագլայաը։

Պու ալտալըդ իչ սալընըն էչինի իւզէրինտէ պիր ատէմ
կէօրինտի. գալանըըգ պատմըշ օլմադըլա՝ մէրգումընն սկյ-
մատը ֆարդ իսիլմէյօր իսի. Սէնթի իսէ ազլայարագ,

— Կա՛սթօն, ըէճա իսէերիմ, եանընմա կէլ – տէյօր
իսի։

Կասթօն, արթըգ պու ըղմըրտապը թագաթ ֆէրսայէ
թէհամիլ իսէմէյէրէք տիլ իւսթիւ եէրէ գալանտը,
վէ խաֆիֆ պիր սէտայըլա,

— Էօլտիւրիւն... չաբըգ էօլտիւրին պէնի – տէյու
ֆըսըլթատը։

Տիւգին ալտուլի Սէկէնէնէի՝ Կասթօնը էօլտիւրիւպ-
տէ, հէր նէվի էնտիչէտէն գուրթուլմագ իսի իսէտե, ֆա-
գաթի պու ֆիլլի գալընտէն նէչտի իսէճէք օյան սուլի
ահվալի ալուշինիւպ թէրէտտիւտ իսիյօր իսի. Նիհայէթ
իւլէմի՝ Մայրըրսէլերին Սէկէնէնէ վարիսի օլմագ արզուլ
չէտուէսի, մէրգումընն խէվֆու իհթիրազընա զալէպէ ի-
սէրէք Կասթօնա թէգարրուպ իլմի, վէ հէման պիր տար-
պէտէ տէլիգանըլընըն ճանըները ալմագ գատըլըա, թա-
պանճասընը մէրգումընն կէօյանինէ տօղրուԹտը։

Նակէհան գուվվէթլի պիր էլ, մէրգումընն գօլտարընը
չէվիրմէսի իլէ՝ թամպանճա եէրէ ալուշտի. Տիւգ՝ հէման
արգասընընա տէօնմէքլէ Բօմէյի կէօրտիւ. վագաա Տիւգ,
մէրգուման պիր տէֆա կէօրմիւշ իսի իսէտե, պիր պագըշ-

լա տէրհալ թանըտը, վէ թահդիրաժիլ պիր թավրըլա հի-
տեթինի կիզլէյերէք,

— Պիրէ գարշը իքի . . . – տէյու մըրըլտանտը։

Կասթօն, կէօզլերինի գալտըրըպ Բօմէյի կէօրիւնճէ, պիր թէճճիւպ վավէյլաօը սալը վէրտի. Սէնթ տախի՝ հայրէթ վէ մէսէրրէթ իլէ,

— Ա՜հ միւսիւ, միւճէյրէա սիզի ճէննաթը հագ կէօն-
տէրմիշ օլմալը տըր, սիզ պանա պիրտաէրլիք իթթիհինիզ, իմոի րէճա իտէրիմ, պիչարէ գարընտաշըմը պու մէլուն խանէտէն ալըպ կէօթիրիւնիւզ – տէյինճէ, Բօմէ, Կասթօնը գուճագլայըպ եէրտէն գալտըրտը, վէ գօլլարը ի-
չինէ ալարագ Սէնթէ,

— Իքիմիզ պիրտէն կէօթիւրէճէյիզ – տէտի, վէ բէ-
տէրանէ պիր րըգգաթըլա Կասթօնա խիթապէն իլավէյի մէգալ իտուպ՝ մուախեզէ եօլլու,

— Պիչարէ չօճուգ, իլթէ պունըլյըլա իքի տէֆա օ-
լույօր քի էօմրիւնիզի թէհլիքէյէ իւգա իտիյօրսունուզ· ա՜հ Կա՛սթօն, պու եաբտըղընըղ ինսաֆսըղլըգ տըր, սիզի ճանընտան ղիյատէ սէվմէքտէ օլան հէմշիրիէնիզի քիմէ թէրք իտիյօրսունըղ . . . տօղրուսը պէօյլէ էօմրիւնիւղէ օյնամագա հագդընըղ եօգ տըր – տէյինճէ, Կասթօն պա-
չընը էյէրէք,

— Պէն զաթէն էօմրիւմ իլէ օյնամըշ վէ զայպ իթ-
միշիմ – տէյու ֆքսըլթաօը. Բօմէ՝ թահդիրանէ պիր թաւիր իլէ՝ բարմաղըյըլա Տիւպի կէօսթէրէրէք,

— Պու քեազիպ վէ ալչագ աատմ Լիչիւնմի, պէնի տինլէ Կասթօն, հէմշիրիէնիզ սիզի իսթէյօր – տէտի։

Ֆիլհագըգա Սէնթ, տայիմա ճիյէրլէր բարալայըճը պիր սէտայըլա,

— Կա՛սթօն, Կասթօն – տէյու պաղըրըյօր իտի։

Բօմէ, Կասթօնըն մուդավէմէթինէ րաղմէն – թէքրար պուբայա կէլէճէյիզ – տէյերէք, մէրդիւմը զօրըլա սիւ-

րիւքլէյիւպ կէօթիւրտի, վէ Տիւպին եիւղիւնէ ամիրանէ պիր նիկահ ածթ իտէրէք, բարմաղը յըլա գաբըյը կէօս-
թէրտի։

Տիւպ ումուղլարընը պիլքէրէք թէպէսսիմ իթմէյէ ճահտ իթտի։

Պիր տագըդա սօնրա, Սէնթ օրթալարընտա օլտուղ-
ու հալտէ Բօմէ իլէ Կասթօն, Տուէլօնըն վուգու պուլ-
տուղու օտայա տուխուլ իթտիլէր, կէնճ գըզճըագըն կէօր-
տիւյի լույալէր հագըգաթէ թէպտիլ օլմուշ իտի. մէգ-
պուրե, բէյղուլէյի գալպինտէ ազիմ պիր մուհապէթ վէ մէսրուրիյէթ հըսս իտիյօր իտի։

Միւսիւ տը Գօմբանս, արթըգ մահալի մէդքիւրտէ տուրմայը մինտսիպ կէօրմէտիյինտէն ալըպ եիւրիւյի վէր-
միշ իտի։

Մէրդում, մահրէմը էսրարը վէ մտալահաթ կիւգարը օլան Պիւրօ կիպի, քէնտիսի տէ Բօմէտէն գօրգույօր իտի։

. . . . . .

Բօմէնին, միւսիւ Պիւրօնըն տէլալէթի իլէ Տիւպին չի-
նաէթ խանէսինէ տուխուլինի հէքյայէ իթմիշ օլտուղու-
ղումուզտան, արթըգ պու խուսուսըն իյզահաթընտան սարֆը նազար իտէրէք, օգույանըրմըղընը միւսաատէլէ-
րի իլէ՝ թէքրար Տիւշէսնէլին խանէսինտէ վուգու պուլան հալաթէ նագլը քէլամ իտէլիմ։

Տիւշէսնէլին թէրթիպ իթմիշ օլտուղու գահվալթը խիթամ պուլմուշ, վէ Շաբիթօ, Բրիւնօ, Մանկէն միւֆա-
ըէգաթ իթմիշլէր իտի. Տիւշէսնել, պու ղիյաֆէթտէն մէ-
մուլ իթտիյի իսթիֆսատէյի իտէպիլմիշ իտի, եանի Պաթիլտ տը Սէն Ֆարամօն, զէվճէսի Շարլըթա կիւզել վէ միւէս-
սիր պիր տէրս վէրմիշ իտի։

Միւսիւ տը Գօմբանսըն, Տիւշէսնէլին միսաֆիրլէրինէ պախշ իթտիյի թօհաֆ մէնզարէտէն պիր գաչ տագըդա սօնրա, Լօրէթին ճանը սըգըլտըղընտան, թէքրար պիր սի-

կարա եարբզպ թիւթաիւրմէյէ պաշլամըշ, վէ Տիւրանտէն մէզպուրէյէ թէգարրուպ իտէրէք, պէ յինէրլինտէ խուսուսի պիր միւքեալէմէ վադը օլմուշ իտի։

Տիւշէնտել, պիհուզուր պիր սիյմա իլէ ուզադտան անլէրի թէտգըդ իտիյօր իտի. մէդքիւր միւքեալէմէ պէշ տագըդա գատար տէվամ իթտիքտաէն ատնրա, Պաթիլա, ադիմ պիր գահգահա իլէ կիւլէրէք ինճու կիպի տիշլէրինի կէօսթերի վէրտի, վէ միւթաատը վէշհ իլէ միւթէմատիյէն բարմադլարընը չէվիրմէքտէ օլան Տիւրանտէնէ։

— Պէօյլէ հա՛, տէմէք օլուր քի մէզպուրէյէ միւռիւ Բօլիպ հադդընտա ճէլի, վէ շաիրանէ պիր մէհտիյէ սէօյլէմէքսիզիմ լազըմ կէլիյօր էօյլէ՞մի – տէտիյինտէ, Տիւրանտէն կիւլէրէք։

— Է՛վէթ, օլապիլտիյի գատար բարլագ, վէ մէզպուրէյի տիւշմընը հայրէթի իտէճէք տէրէճէյտէ պիր մէհտիյէ սէօյլէմիքտէն սօնրա, անտէն խաթիճատէ խտէպիլմէնինն թէտտապիրինի տախի... իրայէ իթմէնիզ էլզէմ տիր – տէտի։

Լօրէթ այաղա գալգտը, վէ Տիւրանտէն, հըսա իթտիյի թէէսիւրի սէթիր իտէպիլմէք իչիւն, Շաբիթօլարընա միւքեալէմէյէ տաընը օլան Տիւշէնտելի չընզընըզպ, եավաշ սէս իլէ,

— Խայըխահ տօսթում, իչինէ մատամ ճէննապլէրի լութֆէն, ղէվճէնիզ իլէ խուսուսի պիր միւքեալէմէ իթմէք քիւլֆէթինի իհթիյաը իտիյօրլար – տէտի։

Ֆիկհագըդա պէտագահա Տիւշէնտել, բէք միւշկիւլ պիր վազիյէթտէ պուլունույօր իտի. մէրգում՝ սէրֆիրու ութուպ, մէզպուրէյի թաալիֆիու թէրզիպ իտէր սէօզլէր մըրըլտանտըգտան սօնրա, տուտագլարընտա խաթիհզագքտաըլի պիր թէպէսիւմ կէօրիւնէն Պաթիլտի գօլթուղունտա ալաը, Տիւրանտէն՝ պու իչտէ սաղտըճ (կնքահայր) վազիֆէսինի իճրա իթմէքլէ, Շաբլօթընը օտասընտա գատար մէր-

գումանէ ատիք օլմուշ, վէ պատէհու Տիւշէնէլի թէքբար Շաբիթօլարընն էզտինէ կէօթիւրմէք խըտամէթինի տէրիւտտէ իթմիշ իտի։

Լօրէթ (Պաթիլա) իլէ Շաբլօթ եալընըզ գալտըգլարընտա, Պաթիլա, պիր գօլթուգ սանտալէէսի իւղերինէ օթուրտուպ, չու վէշհ իլէ իտարէյի քէլամ իթտի։

— Սէվկիլի գըզըմ, աճէպ նէ տէրէճէ կիւզել օլտուղունտուզը պիլմ՛իյորսունուզ... ա՛հ նէ ֆիսունկէր կէօզլէր... նէ՞ կիւզել սալըն, զօնչէ կիպի չիրին պիր տիհան, անպէր կիպի քեաբիւլլէր, թէնտուրուզը էնտամ, վէ տէնէվպէր միսալ լաթիֆ պիր գամէթ, խիւլասայի քէլամ սէվկիլի մտատընմ, սիզ՝ տօրըմըզտա պուլունան պիլճիւմլէ թաղէ, վէ կիւզել գատընլարըն մա ֆէվգընտա պիր մէլէքսիմսինիզ։

Շաբլօթ, Պաթիլային արգա արգայա պէզլ իթտիյի պու մէտհու սիհթայիշլէրի իչհթտիյինտէ, միւթէհայիրլէն գըզըլրըպ պօղարտը, մէզպուրէյ, պու գարընըն հարաքեաթու մէգալտընըզտան պիհուզուր օլույօր իտի։

Պաթիլա, միւթէմատիյէն Շաբլօթընը եիւպիւնէ պագատագ, պիր այինէնին տէրուունինի կէօրիւր կիպի, տէրհալ մէզպուրէյնին գալպու զիհնինի կէօրիւպ քէնճ իթմիշ, վէ սէօյլէտիյի մուգատտէմէտէն հուսուլէ կէլէն սէվէրէյի, բայէզայն կէօրմիւշ իտի։

Պաթիլա, պիր թաբաֆտան կէնճ գատընըն թէբէպպիւրաթը զաթիյէսինի թահրիգ, վէ տիկէր թաբաֆտան հըսսիյաթը ճէմիլէսինի զալմընտար իթմիշ օլտուղունը անլայըպ, խայըրխահանէ պիր թաւրըլա սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք։

— Իլահի եա՛ Բապպիմ, պու հագըգաթը հալտէն թէվէկկիւշ իթտիյինիզի կէօրիյօրսուն. լաքին սէվկիլի մտատմընըզը, նէ եապայըմ, եվվէլ կէօրիշտէ սիզտէն բէք հադգընըզտա պիր մուհապէթ

հըսս իթմէյէ պաշլատըմ, ա՛հ պէն սաֆտէրուն պիր դա-
րը օլտուղումտան, էկէր սիզտէն հադղ իթմիշ օլմայա-
տըմ, անը տախի պիլա ֆիթռաթ պէյան իտէճէքտիմ, պու
պապատէ ասլա չիւպհէնիդ օլմամալը տըր։

Շարլօթ, պարիտ պիր թավրըլա սերֆիլու իթտի,
մէղպուրէ՝ թապէն սաֆտէրուն, վէ չէնմէշրէպ պիր զաթ
օլտուղունա բաշմէն, Պաթիլտին մուվաճէհէսինտէ պարիտ
վէ թէմքինլի պիր հալ կէօռթէրիյօր իտի, Պաթիլտ սէօ-
ղիւնէ տէվամ պիրլէ,

— Վադաա պէն սինճէ՝ սիզտէն պէօյիւք օլտուղում
հասէպի իլէ, եէքտիկէրիմիզէ միւսաւի տօսթլար օլաճա-
ղըզ տէյէմէմ . . . ֆադաթ սէօղլէրիմտէն թաճիզ օլու-
յօրսունուզ, սիզի չաշըրթըյօրում . . . ա՛հ սէվկիլի դը-
ղըմ, պու դօրդադըզըդ թէրք իթմէնիզ լազըմ տըր – տէտի։

Շարլօթըն անը պիր դաթ տահա դըղարտը, մէրսու-
մէյէ միւթէէքքիպպիրանէ պիր նիկահ աթթ իթտի, վէ
հալավէթլի պիր սէտայըլա,

— Սիզ պէնի շաշըրթմայօրսունըզ մաաամ, հալընըզ
թարաֆը ալինիդտէն հադգըմտա մէպղուլ պուլրուլան
պու իլթիֆաթա, նէ կէօնա ճէվապ վէրէճէյիմի պիլէմէ-
յօրում, ղիրա . . .

Պաթիլտ, աղիմ պիր գահգահա իլէ Շարլօթըն սէօ-
ղիւնի դաթ իտէրէք,

— Ա՛հ բէք միւսթահզիսինիզ մաաամ. . . տօղրուսը
պու հալ բէք ղէվգըմա կիտիյօր . . . ֆադաթ չիմտի պու
նօգթայը պըրագալըմտա, պաշգա պիր մաաամէտէն պահս
իտէլիմ. միւսիւ Բօլիպին նամօսլ պուլույօրսունուզ . . . մէր-
գումընն հադգընտա նէ՞ էֆքէարընըզ վար – տէյինճէ,
Շարլօթ՝ թէճաճիւպ իլէ մէղպուրէնէն եվիվինէ պագտը, վէ,

— Միւսիւ Բօլիպմի՞ տէտինիզ . . . ֆադաթ մաաամ…

Պաթիլտ, Շարլօթըն գալպինի թէֆթիշ իտուպ էյի-
տէն անլամագ իչիւն, էնգաատէն պու մէմուրնն ղայրի

սուալի նակէահանինի իթմիշ իտի. մէղպուրէ Շարլօթըն
սէօղիւնի գաթ պիրլէ,

— Լվէ՛թ սէվկիլի մէլէյիմ, սիզ մէրգումը պիր տէ-
ֆա կէօրսիւնիզ իտի. պու իսէ անըն հէր հալինի քէչֆ
իթմէյէ քիֆայէթ իտէր – տէտիքտէն սոնրա, նազիք վէ
ճազիպ վիճուտինի իլէրույէ տօղրու սիւրտի, վէ տիրսէ-
յինի սանտալէէնինն գօլունա տայաատըպ, կէօզլէրինի, էվ-
վէլքի միւսթահզի հալինի ղայպ իթմիշ օլան Շարլօթա
աթֆ իթտի։

Պաթիլտ, րիյպու րիյատէն արի օլարագ, Շարլօթը
ճիտտի պիր մուհապէթ իլէ սէվմէյէ պաշլամըշ իտի. կէնճ
գատընըն հալինէ աճըյօր իտի, մէղպուրէ թէէքրար քէլամէ
աղաղ իտէրէք,

— Պէնի տինլէյինիդ մաաամ, պէն սիզի չօգ սէվէ-
րիմ, չինքի սէվիլէճէք պիր գատընսընըզ, վէ պունտան
գաթինաղար՝ պէտապահա օլտուղունուզ հասէպի իլէ . . .

Շարլօթըն գաշլարը չաթըլտը, վէ մէղպուրէնին սէօ-
ղիւնի գաթ իտէրէք,

— Մա՛մաամ. . . – տէմէքտէ իքէն, Պաթիլտ՝ մէղ-
պուրէյէ մէյտան վէրմէյէրէք,

— Ա՛հ րէճա իտէրիմ, սիզէ տէյէճէք սէօղլէրիմէ թէ-
աճիւպ վէ հիտէթ իթմէմէլիսինիդ, շայէտ հիտէթլէնէ-
ճէք օլուրսանըզ, հադգըմտա աչըգտան ապրաղ նամքէօր-
լիւք իթմիշ օլաճաղընըզդա գաթան չիւպհէնիդ օլմասըն,
պիրա ձէնտալը ալտա չահիտ տիր քի, սիզէ հիւանի խըտ-
մէթ իթմէքտէն պաշգա հիչ պիր արզում եօգ տը – տէտի։

Շարլօթ Պաթիլտին եվիվինէ պագտը, վէ մէղպու-
րէնէն հադգընտա հըսս իթտիյէ սուլի զանընըն, եավաչ
եավաչ մահվ օլտուղունը հըսս իթտի իտէտ, էղճիւմէ
եվինէ պարիտ պիր հալտէ գալտը. Պաթիլտ՝ աղըր պիր
վագար իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտուպ,

— Սէվկիլի դըղըմ, պէն՝ խասսէթէն սիզէ միւսիւ

Բոլիպ հադգընաա սեօյլեմէք իչուն պուրաաա պուլունու-
յօրում – տէտի։

Շարլօթ. – Նո՛չիւն։

Պաթիլա. – Չիւնքի, պու միւթէպէր զաթըն էհլիյէ-
թինի թանըյապիլմէնիզ զայէթ էհէմմ տիր. . . սիզ մեր-
գումը կէօրաիւնիւզ, վէ ՚նէնապը հադգընն՝ պու աաէմին
սիյմասընաա պիր ալամէթը մէնգուբէ նադշ իթմիշ օլաա-
ղունը անլատընըզ, իմտի սեվկիւլի տօսթում, պէն սիզէ
շու գաաարընը իլալէ խէպիլիրիմ քի, մերգումըն գալպի,
սըգթաթընաան պէն գաթ զիյաաէ շայանը նէգիրէթ տիր։

Շարլօթ. – Ֆագաթ պունլարը պանա սէօյլեմէտէն
մանաա նէ, պէն՝ միւսիւ Բոլիպի անճագ պիր տէֆա կէօր-
միւմ, վէ . . .

Պաթիլա. – Քէրէմ պույուրըն սեվկիւլի էվլաաըմ,
պունըն սէպէպինի սիզէ իյզահ իաէճէյիմ . . . Ֆագաթ
սըրաասըլըա պաշլամալըյըմ. . . սիզէ պու աաէմոէն պահա
իթթիյիմ միւճէրրէա պիր նիյէթէ մէպնի տիր, իմոի միւ-
սաաաէ պուլյուրուն քի պաշաան այագա գաաար միւսիւ
Բոլիպին նէ օլտուղունը սիզէ անլատայըմ։

Պաթիլա, ճիտտի պիր հալ քէսպ իթմիշ օլուպ, պիր
աղ էվվէլ սուրէթը մահիրանէտէ իոթիկէլտիյի
նէզաքէթի զայպ իթմիշ իտի. Շարլօթ, մեզպուրէնին էֆ-
քէաարընը անլայապիլմէք իչուն աապըրսըպլըզ իյմա իոիյօր
իտի. Լօրէթ, պիր նէվի նամըզաբէրտաղլըզա շու վէչհ
իլէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի։

— Ազիզէմ մաաամ, սիզին՝ միւսիւ Բոլիպ կիպի ա-
տէմիէր հադգընաա ասլա պիր թաաավվուրունըզ օլմասը-
ղընը բէք ալէա պիլիյիմ, ֆագաթ տիւնեատէ պիր աաէ-
մին չանու չէրէֆ՝ վէ հըրսը թամա սէվտասըյըա, տիւնա-
յէթին (վաաուԹիւն) թա նէ տէրէճէլէրինէ գաաար թէ-
նէզզիւլ իտէր օլտուղունը՝ թաաավվուր իտէպիլմէնիզ ի-
չիւն, հէր չէյի թէֆէէրրուաթըյըա պիլմէնիզ լազըմ կէ-

լիր իաէտէ, ֆագաթ պէն սիզէ հէր շէյի աչիքթար իտէ-
մէյէճէյիմ, զիրա օ բադ վէ կիւզել անլընըզըն, մահճու-
պիյէթլէ գըզըլմասընը իսթէմէմ, վագաա պու աաէմի
լայըգըյըա վասֆ իթմէկ կիւնէրէ միւհթաճ օլտուղուն-
տան, պէն սիզէ օլապիլտիյի գաաար մաւխթաաար վասֆ ի-
տէճէյիմ։

Շարլօթ. – Ո՛ճայիպ, պու աաէմին վասֆընը պիլմէք-
տէ պէնիմ պիր մէնֆաաաթ՚մը վար։

Պաթիլա. – Լ՚վէթ, սեվկիւլի գըզըմ, ազիմ պիր մէն-
ֆաթընըզ վար – տէտիքաէն սոնրա, պիր հարաքէաթը նա-
կահանի իլէ կէօզէրինի Շարլօթըն իւղէրինաէն գալտը-
րարագ, քէնտու քէնտույէ – հա՛յըր հա՛յըր, պունտան
տահա ալչագ պիր միւլահազաթ օլամազ – տէյիպ, թէք-
բար կէնճ գաաընա խիթապէն,

— Սեվկիւլի գըզըմ, մալիւմինիզ օլմագ կէրէք տիր
քի, պու Բոլիպ տէնիլէն հէրիֆ՝ հէր նէվի սէնաթա էլ
ամմըշ տըր . . . էվէթ ազիզէմ, Բոլիպ՝ թա պօզաղընա
գաաար, լինաանըն մունճիպի մահճուպիյէթի օլան հէր նէվ
սէնաթ լարըն գաաարընա տալմըշ . . . պու աաէմ՝ վագթը-
յըլա պիր բարաաըզ օլարագ Բարիզէ կէլմիշ, վէ ճանքիսէ-
ճիլիքաէն պաշլայըպ, վարա վարա հէր նէվի սըրգաթը իր-
թիքապ իթմիշ պիր սէֆիլ տիր, մերգում՝ էկէրչի մաա-
աէմէէն գաթիլ օլմամըշ լաէ, պու տաիի րըգգաթը գալը-
պիյէսինտէն օլմայուպ, իյլա թավշան կիպի գօրգագ վէ
ալչագ օլտուղունտան տըր, ֆագաթ պու ճիւմլէ Բոլիպ,
վէ էաիօտ քէնտիսինէ պէնզէր օլան խաապիսէլր, մանէվի
սուրէթտէ օգաաար պէտապահալար գաթիլու թէլէֆ իթ-
միշլէր տիր քի, գօլերա վէ թիֆօ խաստաալըգլարը, պէլ-
պունլար գաաար պէնիյի պէչէրէ զարար վէրմէմիշլէր տիր։
«Սեվկիւլի էվլաաըմ, պու աաէմին նէ՞ օլտուղունը պիր-
մէնիզ լազըմ տըր, հալի հազըրտաա պանքէրտիք, վէ տահա
տօղրուսը պիյա ինսաֆ մամլէճիլիքլէ իչթիթաալ խաէն պու

մէլուն հէրիֆին գալպինաէ նէ ճան, վէ նէաէ վիճաան վար, պու խայըն մախլուգ, պէնիյի պէշէրին գանըլլըա ալթուն իմալ իտէր, պու ալչաղըն էթրաֆընտա, կէօզ եաշլարը, ահու էնինէր, վէ սէֆալէթի վավէլլալարըլլա քիւլիյէթի ալթունաան պաշդա հիչ պիր շէյ պուլունամազ, անըն ինտինաէ՝ ալթունաան մաաէ հիչ պիր շէյին էհէմմիյէթի եօգ ըր. պու ատէմ, միւաէթը էօմրինաէ պիր բարա սաաադա վէրմէմիչ տիր. ֆագաթ սըրաաը կէլմիյինաէ, թէսէ յ յուպ տէնիլէճէք մէրթէպէտէ սախավէթի օրմայը տախի պիլիր. հիչ պիր շէյ իչին, մէսէլա՝ պիր գաապընըն նամուսընը բայիմալ իթմէք իչին, քիւլիյէթի մէպալիլին ֆէտասընա տալա թէրէտտիւտ իթմէզ...

«Մաատամ, միւպալաղա խոիյօրում զանն օլունմասըն, պէն պիղդամ պու ալչաղ հէրիֆին իրթիքեապ իթտիյի խըյանէթու խապասաթէ չահիտիմ, պու խապիս, խայըն, ալչաղ, վէ միւրթէքիպ հէրիֆին, ֆըգարանըն տիլսըրրաշ վավէյլալարընը իսթիհզա, մաղլումլարընն նիյագլարընը բէտտու թահգիր, վէ սէֆալէթ տարպէտի իլէ հալէթը նէզիյէտէ պուլունան էրպապը միւհթաճիյնի բայիմալ իթտիյինի... կէօզիւմ իլէ կէօրմիչիւմ. խիւլասայի քէլամ...

Մաատամ ար Սէն Ֆարամըն, պու սէօզլէրի ադիմ պիր խահիչ՝ վէ պիր նէվի պէլաղէթ իլէ սէօյլէտիքճէ, անլը գըզարմագտա, վէ կէօզլէրի հիտէթ չուլէլէրի սաչմագտա իբքէն, նակէհան սէօզիւնի գաթ իթտի, վէ տուտագլարը իւղերինաէ պարիա պիր թէպէսսիւմ կէօրինտի. աչիւֆթէյի մէզպուրէ, պիր սանիյէ գաապը սիւքիւթաէն ոճրա թէքրար քէլամէ աղաղ իտէրէք,

— Խիւլասայի քէլամ սէվիկիւլի գըզըմ, պուլունտուղում մէվգը իգթիխզասընճա, պու եօլտա օլան բէք չօգ ատէմլէր իլէ իսթիլաթ իթմէք պէտպահոլըղընա տիւչար օրմուչըմ ար, հաթտա՝ հէնուզ մէյտանը քիթապէթէ գաատմ պասընշ պիր կաղէթա միւէյյիֆի իլէ իւլֆէթ բէյտա իթտիմ իտի... ֆագաթ պունդարը սիղէ սէօյլէմէքտէն մանա նէ, պիզ եինէ Բօլիպէ նագլը քէլամ իտէլիմ, միւէպպէտէն քիւրէք ճէզասը յըլա մահքիմ պուլունան ճանիլէր, էրպապը ֆագրու իհթիյաճըն գանընը, սիւլիւք կիպի էմմէքտէ օլան՝ միլեոներ Բօլիպէ նիսպէթէն, պիրեր պիկիւնահ մէլէքլէր աատա օլունսաղար ճայիզ տիր... ֆագաթ պու ճիւմլէ, Բօլիպաէն եիւզ գաթ գիյաատ խապիս, ալչագ, վէ մէնֆուր պիր ատէմ թանըրըմ, հաթտա՝ օ ատէմի սիղաէ բէք ալէա թանըրսընըզ... իմտի խապիսը մէրգումըն քիմ, վէ իամինէն նէ՞ օլտուգունը քէշֆ իտինիզ պագալըմ։

Շարլօթ, էվվէլա Պաթիլտին սէօզլէրինի քէմալի մէբագլա տինլէմիչ, վէ միլեոն սահիպի մամէլէճի հագդընտա, ատաավէթաէն արի օլարագ պիր նէֆրէթ հըսս իթմիչ իտի. Շարլօթ, Մայլըբրելէրին ասիլ՝ վէ հէր նէվի խապասաթաէն արի գանընը թաշըր օրմաղլա, Բօլէթին նագշ իթտիյի չինաաթու խապասաթը, պիր միւմքիւն զիհնինէ սրղտրրամամըշ իտի, ֆագաթ էղճիւմլէ աչիւֆթէնին սօն սէօզլէրինի իչիթտիյինաէ, տէրէճէյի նիհայէտէ միւթէէսսիր օրմուշ իտի։

Շարլօթ, Տիւչեանելին բէյի իլէ տայիմա ինզըվանիչին (մենակեաց) օլտուղունտան բէք աղ ատամ թանըր իտի. չու հալտէ՝ քէտիսինէ նէֆրէթամիզ պիր չահսկյէթ նագշ ու թէրթիմ իտիլտիքտէն սօնրա, «պունտան տահա պէթթէթթէրի վար» տէնիլմիչ, վէ հաթտա «մէրգումը էյի թանըրսընըզ» տէյու իլավէ իտիլմիչ իտի. պիչարէ գաորնճագ, պիր սանիյէ գաատար թէրէտտիւտ իլէ տիւչիւնտիւքտէն սօնրա, միւթէէսիր պիր հալ իլէ,

— Մա՛տամ, հանըզըյօրսունըզ զանն իտէրիմ, պէն՝ պու խանէնին տէրունենտէ տայիմա եաբա եալընըզ պիր էօվիւր կէչիրտիյիմ հասէպի իլէ, էօյլէ պիր չահսը նա՞սըլ թանըյապիլիրիմ – տէմէի իլէ, Պաթիլտա,

— Ա՛հ իլթէ պու բէք կիւզել թէսպիր . . . մանաւ-
թըրա գաբաղմադ . . . – տէմիքտէն սօնրա տիշլէրի ա-
րասընատ ,

— Էվէթ, ֆիյաթլը սաղմադ իչին թէնհա սադլա-
մադ . . . – տէյու մըրըլտանտը ։

Շարլօթ , մէղպուրէնին սէօղլէրինատէն պիր չէյ անլա-
յամայարադ , պիհուշտուր պիր պադըշըլա Պաթիլին եւ-
ղինէ պադաը . աչուֆթէնին միթէէսիր սիյմասընատա
ճիտաի պիր չէֆգաթ էսէրի կէօրինիյօր իտի , մէղպուրէ
Շարլօթա ըզդաթադիղ պիր նիկեահ աթֆ իթմէքլէ ,

— Ա՛հ պունըն սէպէպի օ տըր քի , սիղ բէք կիւ-
ղէլինիղ . . . – տէյու ֆըսըլթատը ։

Շարլօթըն պիհուշուրլուղու թէզահիւա իթտի , վէ
թէքէպպիւր հըսսըյըլա եանագլարը դըզարտը . Պաթիլա,
պիր իքի սանիյէ սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, սանատալէ-
սինի մէղպուրէյէ եագլաշըրըղ սէօղինէ աէվամ պիրլէ,

— Սէօղիւմի թէքրար իտէրիմ մատամ , պիր շախ
վար քի Բօլիպաէն եիւզ գաթ զիյատէ ալշագ վէ մէնֆիւր
տըր, պու ատէմ, կէնճ , աֆիֆէ, կիւզել, վէ գալպի տա-
խի սիյմասը կիպի լաթիֆ պիր գաատըը, Բօլիպին աղուշը
մէքրուհինէ աթմադ խաթէյօր, էօյլէ պիր սաֆտէրուն գա-
ատընքի, հէր վէչհ իլէ սիղէ միւշապհհ տիր , մէսէլա՝ սիղին
կիպի տայիմա թէնհա էօմիւր կէչիրմէյէ մահքիւմ, սիղին
կիպի մուզթարըզ , վէ հաթտա սիղին կիպի թէքմիլ իւ-
միւտինի , սէվտիյի ատէմին մուհապէթինէ բահզթ իթմիշ
տիր . . . – տէմիյինատէ , Շարլօթ , պէնզի պէթթի քիւլ քէ-
սիլմիշ օլսուդու հալտէ թիթրէյէ պիր սէտայըլա ,

— Մ՛ատամ, տէմիյինիղ սէօղլէրատէն պիր չէյ ան-
լամայօրում – տէյու բէբէլէմի , վէ աչուֆթէ տախի ճիտա-
տի պիր ըզդաթ խահիշի իլէ ,

— Էյվա՛հ դէվալըը չօճուդ . . . պիլմիշ օլսընըզ քի,
խաալա Բօլիպին աղուշը մէքրուհինէ աթմադ խաթէտիք-

լէրի գաատըն սիղսինիղ , է՛վէթ սէվկիւլի գըզըմ, սիղի ալ-
չագճասընա Բօլիպէ սաթմադ խաթէյօրլար – տէյինճէ ,
Շարլօթ, հէյէճանընատան նաչի պայըլմադ տէրէճէսինէ վա-
սըլ օլուպ ,

— Ֆագաթ պու ալչադըզը իրթիքապ իտէն տաէմ
քի՞մ տիր . . . պու խապիսին իտի նէ՞ տիր – տէյու բէ-
բէլէմի, վէ Պաթիլա տախի աճըգը վէ եավաշ պիր սէ-
տայըլա ,

— Սիղի սաթմադ խաթէյէն տաէմ , պիղըթի զէվճինիղ
միւսիւ Լէօն Տիւշէսնէլ տիր – տէմէսի իլէ , հէման կէնճ
գաատընըն էլինի թուրթմադ խաթէտի ։

Շարլօթ, ադամ պիր հիտէթու չիտէթ իլէ մէղպուրէ-
նին էլինի կէրսյէ իթի վէրսի, այագա գալգտը , նէճքի-
հալ գամէթի՝ լէվէնատնէ պիր հալ քէսպ իթտի, վէ թահ-
քիրամիղ պիր նիկեահընը Պաթիլի պաչատան այագա գա-
տաը էօլչէրէք ,

— Եալան սէօյլէյօրսունուղ մա՛տամ , հա՛չա՛ հաչա՛
սէօղլէրինիղէ լինանմամ – տէյինճէ, Պաթիլա, աճըգը պիր
հալ իլէ , պաչընը խաֆիֆ սուրէթատէ սալլայարադ ,

— Ֆիլհագըգա սիղին կիպի բագիղէ , սաֆտէրուն ,
վէ աֆիֆէ պիր գաատն , պու կիպի մէնֆիւր պիր ալչագ-
ըզա գօյայ լինանմամադ , էվէթ մատամ, սիղին կիպի բա-
քիղէ պիր զաթ , պէօյլէ պիր սինայէթը մէնֆիւրէյէ խ-
նանմադսա մադուր տըր . . . ֆագաթ լինանմընըզ լազըմ
տըր , չինքի սիղի պու սինայէթէ գարշը հիմայէ իթմէք
էլզէմ տիր , ա՛հ սէվկիւլի մէնէյիմ, պիր քէրըթ տիւշիւ-
նիւնիղ քի , սիղի ալտաթմադատա պէնիմ նէ՞ մէնֆաաթըմ
օլապիլիր . . . – տէտի ։

Շարլօթըն կիւզել կէօղլէրինատէն իրի կէօզ նաչը տամ
լալարը եուվարլանտը , վէ եիւքսէք սէտայըլա ,

— Նէ՞ կէօնա մէնֆաաթընըզ օլաճագընը պիլէմէմ
մատամ . . . ֆագաթ սիղէ լինանմամ . . . ա՛հ լինանմադ

խոթէմէմ . . . պըրագընըզ պէնի մատամ . . . Ալլահ աշ-
դընա օլսուն, պունը սիզաէն ինայէթ մէգամըլըլա թա-
լէպ խոյօրում, զիրա տէտիյինիզ սէօզլէր պէնի էօլտու-
ըիւյօր – տէյու հայդըրսը։

Պաթիլա, պիր տադըգա գատար տիւչիւնտի. մէզպու-
ըէնին տուտադլարընատա աճը պիր թէպէսիւմ նագշ օ-
լունտու, վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէյէրէք,

— Պէլքի պէօյլէսի տահա էյի օլուր – տէտիքտէն
սօնրա, հիւշնու քէտեր իլէ մէլուլ օլան պիչարե Շարլօթա
աթիքը նիկահ իտէրէք եվինէ քէնտի քէնտիսինէ,

— Ա՛հ նէ գատար թէմիզ գալպ, նէ մէրթէպէ իփ-
ֆէթի, նէ գատար սատադաթ . . . էյվա՛հ չէրմու հիճապ,
խոշ վէ թաթը թէպէսիւմէր իթմէյէ ալըշմըշ օլան պու
կիւղել կէօզլէրին իչինէ, աճապ նէ՞ գատար էշքը նէտա-
մէթ գօյաճագ – տէտի։

Պատէհու սանսալէհի իւզէրինատէ տօղրուլատու, վէ
ատէթա սէրա պիր սէտայըլա Շարլօթա խիթապէն չու
վէչհ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի։

— Մա՛տամ, պանա սիւքիւթ իթմէքլիյիմի էմր իթ-
մէյինիզ, զիրա սիզ իթատաթ իտէմէյէճէյիմ, պաշլատը-
ղըմ սէօզիս իթմամ իթմէյինիզ . . . պէնի ավնէյինիզ . . .
պէնիմ քիմ օլտուղումը պիլի՞րմիսինիզ . . . գօճանըզըն
թէքլիֆի իլէ սօֆրանըզա գատուլ իթտիյինիզ գատընըն՝
նէ՞ օլտուղունը պիլի՞յօրմուսընըզ . . . ա՛հ պիչարե չօճուգ,
պէն օ մադուլե գատընլարատանըմ քի, էրքէքլէր պիզիզ բէ-
րէքէթլի իտէրլեր. ֆագաթ հիմայէյէ չայան էէօրմէզլէր ...
պէ՛ն, իֆֆէթու սատատէթլէրի փիյաթըյըլա՝ ղէվգու սէ-
ֆահաթը սաթըն ալան օ սէֆիլ ավիանէյէրատէն պիրիյիմ,
է՛վէթ սէվկիւլի դըզըմ, պէն նամուսըմը ղայպ իթմիշ պիր
աչիւֆթէ օլտուղումատան, պու կիպի նամուսալը խանէյէրէ
կիրմէյէ գաթան լայըգ տէյիլիմ. ֆագաթ գօճանըզ օ-
լաճագ խատաիս, մէնֆուր բարմաղըյըլա սիզի պանա կէօս-

թէրէքէք, սէն նամուսըզ պիր գարըսըն, իմտի սէնի կէօ-
րէյիմ, զէվճէմէ տախի իրայէյի թարիփ (ճանապարհ ցու-
ցընել) իթմէքլէ, մէզպուրէյի սէնին մէսլէքինէ սաղիք իթ-
մէյէ սայ իթի տէտի, անլա՞յօրմուսընըզ մատամ, իչթէ
հագըգաթը հալի սիզէ սէօյլէտիմ։

Շարլօթ. – (Բէմալի տէհչէթի իլէ) ա՛հ եալան . . . եա-
լան սէօյլէյօրսունուզ, քեամիլէն եալան տըր . . .

Պաթիլա. – Էյվա՛հ մատամ, տէտիյիմ սէօզլէրէ բէք
գօլայ ինանաճագ տըրնըզ, էկէր կէչմիշ հալլերի տէր խա-
թըր իթմիշ օլայըտըրնըզ, զիրա հիչ չիւպհէմ եօգ քի, միւ-
սիւ Տիւշէննէլ, սիզին հագդընըզդատա պադը թէճրիւպաթ-
տէ պուլունմուշ օլմալը տըր, ֆագաթ սիզ, ճէհալէթի-
նիզդէն նաչի, վէ տահա տօղրուսը սաֆսէրուննուզդանը-
տան, մէրգումընն նիյէթը մէքրուհէսինի անլայամատընը-
սընըզ։

Շարլօթ. – Եա՛ Բապպիմ, եա՛ Բապպիմ . . . պահա
կէլիյօր քի պադը տէֆա . . . ֆագաթ հա՛յըր հա՛յըր,
միւմքիւն տէյիլ տիր . . .

Պաթիլա. – Եավաչ եավաչ խաթըրըյօրսունըզ տէ-
յի՞լմի, բէք ալէա . . . պունատան գաթինադար, մէկէր
տիւնքի կիւն սիզի միւսիւ Բօլիպէ թադտիմ իթմէտի-
լէրմի . . . ա՛հ սէֆիլ չօճուգ, բաղարըզդ օլմուշ պիթմիշ
տիր . . . վէ պէն՝ մահզա ղէվճինիզ թարաֆընատան կէլ-
միշիմ քի, սիզի ուսուլ իլէ՝ պու կիւնքի կիւն պէնիմ պու-
լունատուղում օ տէհչէթլու կիրատալըն գատարընա իթի վէ-
րէյիմ . . . իչթէ սէվկիւլի գըզըմ, պէն՝ պէօյլէ պիր մե-
մուրիյէթը մէնֆուրէյի հայըզ պուլունմադատայըմ։

Շարլօթ, էլլէրի իլէ եիւզիւնի գաբայըզդ հընչդըրա
հընչդըրա աղլամայա պաշլատը, պատէհու քէնտինինի
զայպ իթմիշ պիր հալ իլէ պայըլըզդ սանսալէհի իւզէ-
րինէ տէվրիլի վէրտի։

Պաթիլա այագա գալդը, վէ Շարլօթըն ըէնկիզդ ան-

լընը քեմալի մուհապեթէլէ բուս իթաի, մէզպուրէնին կէօղ-
լէրի տախի հաշարմըշ իտի. պատէհու տըշարը չըգուպ
Շաըլօթըն օտա պէսլէմէսինէ,

— Հանըմընըզ քեյֆսիզ տիր, չաբըդ հանընա վարը-
նըզ – տէտիքտէն սօնրա, էվվէլքի ֆիլմուրսուզ հալինի
քէսպ իտերէք, սապըրսըզլըգըա քէնտիսինի պէքլէմէքտէ
օլան Շըվալիյէլէրինին նէզտինէ վասըլ օլսուս:

Պաղէն նամուսընը ղայպ իլմիչ օլան պու մագուլէ
գատընըլարըն գալպինատէ, պիր էսէրը ֆաղիլէթի միխթէֆի
տիր քի, պունա մահզա ձէնապը հադգըն պիր հիքմէթը
իլահիյէսի տէնիլէճէյի տէրքեար տըր:

Պաթիլա, սալօնա վասըլ օլսուզունտա՝ էվվէլքի
ֆուլմուրսուզ հալինի քէսպ իտէպիլմիչ իտի. Շաբիթօ՝
մէզպուրէյի կէօրտիւիլինտէ,

— Հա՛յտէ պագալըմ կիւղէլ մատամ, պէյկիրլէր
հավլիտէ սիզի պէքլէյօրլար – տէտի:

Տիւրանտէն, թիլքի կիպի եավաշ եավաշ մէզպու-
րէյէ տօղրու իլէրլէյիպ,

— Է՛հ նէ՞ հապեր պագալըմ – տէյինճէ, Իօլէթի պա-
րիտ պիր թավրըլա,

— Պայըլտը տէյու ճէվապ վէրտի, Տիւրանտէն քէնա-
տի քէնտինէ,

— Իշ պուրտայտա գատար կէլտի հա . . . իչիթէ պու
ֆէննա . . . – տէյու մըրըլտանտը:

Պաթիլա, քէնտուէյ մախսուս օլան սիւվարի էլպիսէ-
սինի կիյինտէք իչին սալօնըն իթիսալինտէքի օտայա կիր-
տի, վէ պիրտաղ սօնրա քէնտի Շըվալիյէլերի մայէթինտե
օլսուղու հալտէ հավլիյէ էնտի, Տիւրանտէն իլէ Տիւչէս-
նէլ տախի մէզպուրէյէ րէֆագաթի իթիսիլեր, ֆագաթ
Տիւչէսնէլ՝ պիհուզուր վէ էնտիչէլի պիր հալտէ կէօրիւ-
նիւյօր իտի, մէրգում, հէյման պէյկիրինէ պինտէք իւղրէ
օլան Պաթիլատէ հանաչարտագ,

— Ա՛հ մատամ նէ՞ հաբընըզ . . . մէզպուրէյի պա-
յըլթընըշընըզ – տէյինճէ, Պաթիլա, Շըվալիյէլէրինէ խի-
թապէն:

— Սիզ իլերի կէչին էֆէնտիլեր, պէն ճիւմիէնիզտէն
սօնրա կէլէճէյիմ – տէմէսի իլէ Շաբիթօլար տէհալ տը-
չարը չըգտըլար:

Պաթիլա, Տիւրանտէն վէ Տիւչէսնէլ իլէ հալընըզ
գալտը. մէզպուրէ՝ թահթիրամիզ պիր նիկահընըա Տիւ-
չէսնէլի պաշտան այագա գատար սիւզտիւքտէն սօնրա,

— Մ՛իւսիւ Տիւչէսնէլ, սիզ պանա բէք նազիք պիր
մէմուրիյէթ իհտաէ իթտինիզ տէյի՛մ . . . է՛հ պէնտէ է-
լիմտէն կէլէնի տիրիզ իթմէտիմ, չէօյլէ քի՝ պու անտէ
պէվճէնիզ, սիզին նէ տէրէճէ ալչագ վէ խայըն պիր խա-
պիս օլսուղունուզը, հէման պէնիմ գատար պիլիր տէյէ-
պիլիրիմ – տէտիքտէն սօնրա, պէյկիրինի մահմիզլէյէ-
րէք, սիւրաթլա գօչտուրմագա պաշլատը:

5

ՖԱՄԻԼԵԱՅԻ ԻՇԼԻՐ

Տիւչէսնէլ վէ Տիւրանտէն պիրի պիրլէրինին եիւզիւնէ
պագալըար, Տիպլօմաթ (Տիւչէսնէլ) չիմչէք տարպէսինէ
օղրամըշ կիպի պիր հալ իպրաղ իթմէյի կիպի, սավօգաթ
տախի աղ չօգ միւթէէսիր կէօրիւնէյօր իտի. մէրգում՝ պիր
իչի տագըդա սօնրա ումուղլարընը սիլգտի, վէ քէլամէ
աղագ իտէրէք,

— Բէ՛հ մէզպուրէ եալան սէօյլէտի – տէտի:

Տիւշէմնել. – (Եավաշ սէտայըլա) ֆագաթ էկէը եաւլան սէօյլէմէմիշ խէ,

Տիւրանտէն. – Տօղրուսը՝ ղէվճէնիղին Պաթիլտէ նէ՞ ճէվապ վէրտիյինի պիլմէմիշ լաղըմ տը՛ր։

Տիւշէմնել. – Ա՛հ հէրշէյ ղայպ օլմուշ պիլմիշ տիր... հիշ պիր իւմիւտ քիւշէսի գալմամըշ տը՛ր, պէն Շարլօթը բէք էյի թանըրըմ . . . մէղպուրէ պուռնատան պէօյլէ ար-թըդ պէնատէն նէֆրէթի խաէճէք տիր,

Տիւրանտէն. – Տօղրուսը օպլում, սէնատէ պէնիմ կի-պի իգնա օլմալըսըն քի, իշին էհէմմիյէթլի ճիհէթի օրա-սը աէյիլ տիր։

Տիւշէմնել, աէրուինի տիլտէն պիր ահ չէքտի, վէ ա-յագլարընը հիտէթլէ եէրէ վուրարադ՝

— Ա՛հ պու պէտպահոլըղըն սէպէպի սէնսին, սէն պէօյլէ խաթէտին, մէղպուրէնին մուհապէթինի ղայպ էթ-տիմ . . . – տէտի,

Տիւրանտէն. – (Սաքին պիր թավրըլա) օղլո՛ւմ, սէնին հալինատէ օլան պիր տատմ էյի պիլմէլի տիր քի, հեր պիր թիւճճարլըդ՝ մէմուլ օլունան թէմէթթիւյի հասըլ էթ-մէդ, պաղը տէֆնա քեար մէմուլ օլունուր իքէն ղարար վուդու պուլուր . . . պուռնատան գաթի նադար . . .

Տիւշէմնել, տապըրսըղըդ նյմա իտէր պիր հարաքէթ-լէ մերգումընն սէօղիւնի դաթ էթտի, վէ Տիւրանտէն տա-խի սէրա պիր չէհրէ իլէ,

— Է՛հ է՛հ, էօյլէ բէք հիտէթ իսթէմէդ, իսթէրսէն պէն չիմոի կիտէրիմ – տէտի։

Տիւշէմնել. – (Հալիմանէ պիր թավրըլա) հա՛յըր կէթ-մէնիղի իսթէմէմ, ֆագաթ մատէմքի սէն պէնի պու չար-բըդ թարիդե սէվք էթտին. իմոի պանա մուլին օլմալը-սընը . . . պիր թէտպիր կէօսթէրմէլիսին . . . պու իշին ի-չինատէն նա՞սըլ չըգմալը . . .

Տիւրանտէն. – (Զէնէսինի գաշըյարադ) պէն սէնին

եէրինտէ օլայըտըմ, պէօյիւք վէ էհէմմիյէթլի թէտպիր-լէր էլտէ իտէր իտիմ։

Տիւշէմնել. – Պունատան նէ՞ անլաչըլըր։

Տիւրանտէն. – Շու անլաչըլըը քի, պէօյիւք թէտպիր տէտիյիմ, թէրէտտիւտ իթմէքսիղին, վէ հէման չիտէթլէ սօն, վէ ճիտատի պիր գարար վէրիպ պիթիրմէք տէմէք տիր. անլա՞յօրմուսըն իշի գաթիյէն պիթիրմէլի. իշթէ պէնիմ էֆքէարըմ պու տը՛ր։

Տիւշէմնել. – Հադգընըղ վար, տօղրու տը՛ր, Շարլօ-թը կէօրմէք լաղըմ տը՛ր. ահ էկէը սէն պու իշի տէրիւհ-տէ իթմիշ օլայըտըն . . .

Տիւրանտէն. – (Սըգըլըյօր կիպի պիր հալ իպրաղ իտէրէք) ֆագաթ խայըրխահ տօսթում, պու կիպի իշլեր-տէ պէնիմ մէհարէթիմ եօգ տը՛ր . . . պէն գարընա նէ՞ սէօյլէյէ պիլիրիմ։

Տիւշէմնել. – Նէ իսթէրսէն անը սէօյլէ, պէն քէն-տիսինի կէօրմէյէ գօրգույօրում. . . չիւնքի իտէճէյլի սի-թէմլէրէ թահամմիւլ իտէմէյէճէյիմ . . . ա՛հ մէղպուրէ պէնի օգատար սէվէր իտիքի . . .

Տիւրանտէն. – Օնա նէ չիւպհէ . . . պու կիպի նէզա-քէթլէրի անլարըմ . . . նէ հալ իսէ, չիմոի էկէը ագիլ վէ միւտէպպիր տատմէր կիպի հարաքէթ իթմէյի վատ իւ-տէրսէն, պու իշի տէրիւհտէ իտէրիմ, եանի իլք աթէչէ գարշը վարմաղա սէօզ վէրիրիմ։

Տիւշէմնել. – Նէ տէրսէն եաբաճաղըմ։

Տիւրանտէն. – Կէչէն վագտաալարը թէֆթիշ իտէլիմ... իշթէ թամ իքի կիւն տիր քի, Մարքինին իշլերինի եիւզ իւսթի պըրաղ արադ, սէնին իշլերին իլէ իշթիղալ իտիյօ-րում, պու թէքքատիւլ պէնիմ մէնֆաաթըմա տօգունուր իսէտէ, պարի հիշ օլմազսա պիր իշէ եարամըշ օլմամըղ. լաղըմ տը՛ր . . . չիմոի պու մէսէլէնին իքի ճիհէթի վար տը՛ր. պիրինճիսի՝ էկէը Շարլօթ հէնուզ պիր չէյ պիլմէ-

յօր, եահօտ պիկիյօրտա չօգլուգ հիտէթ կէօսթէրմէյօր իսէ, օ վագըթ տէմէք օլուր քի, Բօլիպին իչի սիւլթանլէ վէ սուհուլէթլէ թէսվիյէ օլունտաճագ, վէ աէն տախի նահյիլի մէրամ օլաճագտըն. իչինճիսի, էկէր Շարլօթ՝ հէր չէյի անլայըտտա՝ հիչ պիր վէչհ իլէ կէմ ալմազ, վէ ույուշմագ իսթէմէզսէ, օ զէման մէզպուրէյի պիր արապայա գօյարագ, հէման ալմըշ օտաուզունուգ մահալէ կէօթիւրիւպ թէսլիմ իթմէնիգ լազըմ կէլիր։

Շիւշէննէլ. Լաքին . . .

Տիւրանտէն. – (Մուխամիխլինին սէօզիւնի քէսէրէք) լաքինի մաքինի եօգ ատը, պունտան պէօյլէ արթըգ պուդաբընըն սանա խայրը օլամազ, հիչ չիւպհէն օլմասըն քի, մատամ Տիւշէննէլ, քէնտիսինի, լութֆէն պիրտաէրինին նէզտինէ կէօթիւրմէնիգի, սուրէթը մուսիրանէտէ սիզտէն թալէպ իտէճէք սիր։

Տիւշէննէլ. – Մէմուր իթմէմ։

Տիւրանտէն. – Պէն մէմուր իտէրիմ, հէր հալտէ պուդ իչ պէօյլէ օլաճագ ատը։

Տիւշէննէլ. – (Տիւչիւներէք) միւսիւ Կասթօն ատ նէյ, Սէն Շօճօն թէբէէճիյինտէ, դարթընը պանա վէրտի, նէրէյտէ իգամէթի իթտիյինի պիլիրիմ։

Տիւրանտէն. – Էյի եա իչթէ . . . խուլասայի քէլամ պէնիմ զաննըմճա պունտան պաշգա պիր թէատիր օլամազ . . . էկէր պէվճէն էլան սէնի սէվճէճքսէ նէ ալէա, մէզպուրէյի ալըգօյա պիլիրսին, եօգ էկէր սանա ածիք իթմէյէճէքսէ հէման եէրինէ կէօնտէրի վէր, այրըլմազ ժէսէլէսինէ կէլինճէ, իչէրուտէ վուգու պուլաճագ տատվայը իչթիլամ իթմէյի սէօզ վէրիրիմ։

Տիւշէննէլ, անճագ պիր տագըգա դատար թէրէտտիւտ իթտի, ավօդաթըն (Տիւրանտէնին) տէտիյի սէօզլէրի՝ մանթըգա մուվաֆըգ պուլույօր իսի, դիրա Շարլօթ, պու ալչագլըգա ածիք իթմէտիյի թագտիրտէ, մուհեյրէտ այրըլմազ չաղըմ կէլէճէք իտի. մէրգում, պու միլահաղա իլէ տէրհալ նէ եաբաճաղընըն դաբաբընը վէբիպ պիթիրտի, վէ,

— Նատըլ իսթերսէն էօյլէ եապը վէր – տէտի։

Տիւրանտէն Շարլօթըն օտասընա կիրտի, պիչարէ գատընճրաղ քէնտիսինի պուլմուշ իտի իսէտ, դայէթ զաիֆ պիր հալտէ պուլունույօր իտի. ավօդաթ՝ մէզպուրէնին նէզտինէտ օթուրտու։

Տիւրանտէնին, նյֆտասընը տէրիւհաէ իթմիչ օլուդու մէմուրիյէթին թէֆէյյուսաթընա կիրիշմէյի մինասիպ կէօրմէյիչ, անճագ չու դատարընը տէյէլիմի, մէրգումըն մէմուրիյէթի, ածիֆէ պիր դատընըն դախմըտտար գալպի տէրունինէ, պիր իսանչէր սօգուպտա չէվիրմէքտէն խպասրէթ իտի։

Նյֆիսինէ՝ Տիւրանտէնին մէմուրիյէթի բէք միչհիւ տէյիլ իտի, դիրա Շարլօթ, քիպիր վէ հիտէթի օլմազըլա, օ անէ դատար Պաթիլտին սէօզլէրինէ չիւպհէ իտէրէք՝ մէզպուրէյի եալանճըլըգա իթհամ իթմիչ, վէ տիւչար օլուդու պէտպախտըգա պիր միսմիւն ինանմագ խաթէմէմիչ իտի, ֆագաթ ավօդաթըն սէօզլէրինի տույտուդունտա, արթըգ չիւպհէսի քետխիլէն զայիլ օլմուշ իտի. նատըլ քի տէտիք, Շարլօթ՝ թագէն միւթէքէպպիր վէ ալիճէնտպ պիր դատըն օլմազըլա, հըսս իթտիյի էսէֆը տէրունինի սէթր իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտի. մէզպուրէ՝ ազըր պիր վագարլա ավօդաթըն սէօզլէրինի տինլէյօր իտի, մէրգում, ուզուն պիր մուդատտէմէտէն սօնրա, չու վէչհ իլէ իտարէյի քէլամ իթտի։

— Իմոի ազիզէմ մատամ, չու հալտէ այրթըգ սիպհն՝ միսիս Տիւշէննէլ իլէ պէրապէր եաշամանըգ պէնտինինէզ միսմիւնսուզ կէօրիւնմույօր, վէ էկէր զաթը ալինիպի էյիտէն անլամըշ իսէմ, պատէզին պու խանէյի թէբիք

իթմէ յէ մէճպուբ օլաճաղընըզը դանն իտէ յօրում – տէ յինճէ, Շարլօթ կավաշ պիր սէտայըլա

— Էկէր պիրատէրիմին ներէտէ օլտուղունը պիլմիշ օլայըտըմ. . . տէմէքտէ իքէն, Տիւրանտէն, մէզպուրէնին սէօղիւնի գաթ պիրլէ,

— Ա՛ղիզէմ մատամ, պիղ պիրատէր էֆէնտիներին իգամէթ իթթիքլերի մահալի պիլիրիզ, պէնտէնիզ, միւսիւ Տիւշէսնել Թարաֆընտան վէքիլի միւթլագ նասպ օլունտուղում հասէպի իլէ, հէր նէվ Թէշէպպիւսաթըն իճրասընա մէկզունըմ. իմոի էկէր արզու պույուրուրսանըզ, պու ուֆագ միւնազասյը, նամուսը՝ վէ Թէրպիյէլի ատէմ լերէ չէսպան օլաճագ սուրէթտէ, պէնիմիղտէ Թէսվիյէ իտուպ պիթիրէպիլիրիզ. . . պէնտէնիզ հէյման չու անտէ սիղի, պիրատէր էֆէնտիներին նէզտինէ կէօթիւրմէյէ հազըրըմ – տէտի։

Շարլօթըն քիրբիքլերի Թիթրէտի, վէ օ անէ տէյին կիւճ հալ իլէ զապթ իտէպիլտիյի պիր կէօզ եաշը տամլասը, սօլուգ եանագը իւզերինէ եուվարլանտը. մէզպուրէ ազիմ պիր հէյճան իլէ,

— Պու սէօզլէրի պանա միւսիւ Տիւշէսնէլին էմրի՛ իլէմի սէօյլէ յօրսունուզ. . . – տէյի տուալ իթտի։

Տիւրանտէն, տուտագլարընտա նիմ պիր Թէպէսիւմ օլտուղու հալտէ, քէմալի նէզաքէթլէ սէրֆիրու իտուպ, մէզպուրէնին սէօղիւնի Թաատիդ իթտի. Շարլօթ, պիր սանկյէ դատար Թէրէտտիւա իթթիքտէն սօնրա այագա դալգարագ,

— Պույուրըն միւսիւ, սիզէ ըէֆագաթ իթմէյէ հազըրըմ – տէյինճէ, Տիւրանտէն՝ գօլունը Շարլօթա Թագատիմ իթտի, վէ մէզպուրէ տաճի գապուլ էտէրէք, իբիսի պիրլիքտէ՝ Տիւշէսնէլին արապասընա բադիպէն, Մարէ մահալլէսինէ տօղրու եօլա ըէվան օլտուլար, պու էսնատէ հէնուզ կաաթօն, Սէնթ իլէ պէրապէր միւսիւ որ Գօմբանսըն քիւչիւք խանէսինտէ պուլունույօր իտի։

Շարլօթ, պիրատէրինին խանէսինէ վատըլ օլտուղունատա, սանտալէէսի իւզերինտէ հէյքէլ կիպի պիլա հարաքէթ օթուրմագտա օլան, նինէսի իհթիյար Տիւշէս իլէ, ժան Մարի Պիօտան մատէ քիմսէյի պուլամատը. Պիօ, օ էսնատէ պիչարէ Պէրթանըն ճանսըզ՝ վէ գար կիպի պէյազու չէֆֆաֆ (թափանցիկ) ճէսէտի եանընտա կէօզ եաշը տէօքերէք տուա իտիյօր իտի . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Սաաթ ագշամըն տօգուզու իտի, միւսիւ որ Գօմբանս՝ զաթէն ուզուն միւտէթտէն պէրի գօնաղընա ավտէթ իթմիշ իտի. մէրգում, կիւնտիւզքի եօրղունլուգլարտան մատէ պիր չէյ հըրա իթմէյօր իտի, ֆագաթ՝ խանէսինէ կէրտիյինտէ, խայըրլը պիր խապէր ալընըշ օլտուղունտան, մէսըրուրկյէթլինտէն նաչը եօրղունլուղունը ունուԹմուշ իտի։

Տիւգ, իլք կիւնտէն պէրի քէսպը էհէմմիյէթի իթմիշ օլան Տրնիղաս իլէ պէրապէր իշ օտասընտա պուլունույօր իտի. միւսիւ Պիւրօյա կէլինճէ, հայլազը մէրգում էօզ էլի իլէ Տիւգին խանէսինէ իտխալ իթտիյի ատէմին՝ (Տրնիղառըն) քէնտի այաղընը ալընշ օլտուղունտան մահզուն օլաբաղ, անճա պիլարտօ օյնամագլա Թէսէլլիյի խաթընը իտէպիլիյօր իտի։

Ֆիլհագըգա Տիւգ, բէք մահզուզ պիր հալտէ կէօրիւնիյօր իտի, օտա ուշաղը՝ մէրգումըն, կիւնտիւզքի վադատտէն պօղուլմուշ օլան Թէղելինաթընը Թամիր իթմիշ իտի։

Տիւգին եազըխանէսի իւզերինտէ, Բիյէր Վ.օրմսըն մարիֆէթի իլէ՝ կէնճ Մարգի որ Մայըրըրէնին, (Գարմէնին) խանէսինտէն չալընմըշ օլան գըրմըզը չըղտան տուրույօր իտի. Տիւգ՝ չըղտանընն տէրունինտէ պուլունան էվրագը, պիրըր պիրըր Թըտգըգ իտիյօր իտի. մէրգում, հէր պիր

քեաղըսը կէօղաէն կէչիրտիլինաէ, սիրմաըընտա պիր ա-լայիմը մեսէրրեթի զահիր օլմադըտա, վէ կէօղլէրի մուղաֆֆէրիյէթի չուլէսի իլէ բաղլանմադըտա իսի. միւսիւ տը Գօմ-բանս ևիրմի եաշընտա պիր տէլիքանլը կիպի կէնճէլմիշ իսի։

Տիւք, մէդ քիւր չըղաանըն սայէսինտէ, կերէք ոսխ-թէ Մարդինին (Գարմէնին), վէ կերէք Տիւշեանել իլէ, գէվ-ճէսի Տիւշէսին հիւքմի թահաընտան դուրթուլմուդտան մատէ, հաթտա հէնուզ մէյտանէ չըգան, վէ ճիւմլէտէն գիյատէ խէվֆու ատհզլէրինի մուճիպ օլան, ան ասըլ Մար-գի տը Մայլբըրնին (Կասթօնըն) թէհոխոսթաթընտան տա-խի քեաժիլէն իսէլտա օլաճադտը, վէ իշթէ եայընըզ պու մատտէ, չըղտանըն գըյմէթինի գաթի էնտէր գաթի թէգվիա իշթիմիշ իսի։

Ասլընըզ քիսմէտէն գօրդաճադ պիր եէրի գալմադըզ իսի. շայէտ քէնտի տիւշմէնլէրի, թէքսիլ Մայլբըրնէլը իլէ պիրլէշմէյէլէր իսի տախի, եինէ քէնտինէ պիր չէյ եաբա-մայաճագլարը աշիքսար իսի, պիրա էլլէրինտէ հիչ պիր տէլիլ եօղուտը. պու հալ իլէ միւսիւ տը Գօմբանս՝ էվ-վէլքի կիպի ամիր, նաֆիզ, զէնկին, վէ գուտրէթլի օլ-մադըլա, հէր չէյի եաբմադա միւգթէսիր օլաճադտը. վէ հաթտա մէրդում, սէնթի՝ թէքրար էլինէ կէչիրէպիլէճէ-յի պիւյիւմինէ զահիպ օլմադտայըտը, Յիւք, պու խօշ միւ-լահազաթի իլէ քէնտի քէնտիսինէ,

— Բէք ալէա բէք ալէա, ֆիլհաղըգա օ հայլազ Մարգի՝ պէնի հիւքմի թէէսիրի ալթընա ալմըշ իսի, լա-քին պու քեաղըտլար պէնիմ էլիմէ կէչտիքտէն սօնրա աբթըգ . . .

Տիւք, պիր սանիյէ գաատար սէօղունի գաթի իթտիք-տէն սօնրա, իսթիհզայըլա կիւլէրէք, քեաղըտլարըն իչին-տէն պիր մէքթուպ այըպ աչտը. վէ,

— Իշթէ ժէնէրալ Լաֆայէթին՝ թ ալիսէ այըա օլան

պիր մէքթուպը . . . ֆադաթի պանա ֆամիլեաճա օլան էվրադըն լուզումը վար . . . դիրա հէր չէյ էվրադը մէղ-քիսիյէ մէրպութ տըր. իշթէ իպտիվաճ ահանաճէլէրի, թէվէլլիւա իլմու խատէրլէրի, վէլհասըլ էհէմմիյէթտէն արի օլան ճան Տիւքին վէֆաթընը միւսէյյէնին իլմու խա-պէրտէն մատէ՝ հէր էվրադ մէվճուտ տըր . . . ա՜հ տօզ-ըուսը պու մինասիպէթլէ ադրասադ օլան Մայլբըրնէլէրի թանըտըղմ բէք զէվգիմէ կիսայը – տէհրքտէն ասնրա նէշէ իլէ կիւլտի, վէ կէօղունիւն ուճույըա քէնտիսինի թէ-ճէսսիս իթմէքտէ օլան Տընիզատա տէօնէրէք,

— Պունլարըն ճիւմլէսինտէ ալէա, պէնի ալտաթմա-մըշլար, տօպրուսը սիզ՝ էհլիյէթլի պիր զաթտընըզ, սիզէ նէզատաը իճրէթի վատ իթմիշ իսիմ։

Տընիզատ. – (Թաղիմէ պաշընը էյէրէք) իւչ պին ֆրանգ վէրմէյի վատ իթմիշ իսինիզ։

Տիւք. – Իւչ պին ֆրանգմը . . . հա՛յըր հա՛յըր բէք աղ տըր, պէն սիզէ ալթը պին ֆրանգ վէրէճէյիմ, վէ հաթտա պունատան պէօյլէ մատաչընըզըն տախի իքի միս-լինի ալաճադտընըզ։

Տընիզատ. – Ա՛հ թէշէքքիւր իտէրիմ միւսիւ Տիւք, տօպրուսը զաթը ալինիզ . . .

Մէրդումի, շիւբրանլէյէթինի իքմալ իտէմէտի, չիւնքի պու էսնատաէ Տիւքին օտա ուշաղը իչէրի կիրէրէք, միւ-սիւ Մարգի տը Մայլբըրնին կէլմիշ օլտուղունը խաապէր վէրմէսի իլէ, Տընիզատ՝ տէրհալ պիր քիշէյէ չէքիլտի։

Տիւք, սէրի պիր հարաքէթլէ չըղտանըն տէրտունին-տէն չըգտուղունը էվրադը թօպլատը, վէ եաղըհանէնին տէրէյինէ աթը վէրմէքլէ քիթլէտի, պատէհու էլինի պօշ գալմըշ օլան չըղտանըն իւղէրինէ դօյարադ, անը տախի մէյտանատան գալդըրմադ իւզրէ իքէն, Մարգի տը Մայ-լբըրէ իչէրի կիրտի, պօշ չըղտան մէյտանտա գալդը։

Մարգինին պէնդի, կէօղէ չարբաճադ տէրիճէսէ սօլ-

կուն օլուպ միւթէէսիր կէօրիւնիւյօր իսի իսէտէ , ֆագաթ պու ճիւմլէ սաքին վէ պիֆուրթուր պիր հալ կէօսթէրիյօր իսի :

Տիւգ , մէրգումը իսթիգպալ իթմէք իչիւն գըյասի իթմիշ իսի , եէքտիկէրինի սէլամլատըլար . Տիւգին տուտապ-ըարընտա խօշ պիր թէպէսսիւմ նագշ օլունտուղու կիպի , Մարգինին չէհրէսինտէ տասկի պէրուտէթ կէօրիւնիւյօր իսի . էվվելա Մարգի քէլամէ աղազ պիրլէ ,

— Միւսիւ , պիր գաչ կիւնտէն պէրի խանէմտէն մուֆարէգաթ իթմիշ իսիմ . . . պու զայպուպէթիմէ նանասընա , զայէթ քիւսթախանէ սուրէթտէ խանէմտէ պուլունան պագը էչեամը սըրգաթ իթմիչլէր – տէտի :

Տիւգ . – (Տայիմա թէպէսսիւմ իսէրէք) սահի՞մի սէօյլէյօրսունուզ , բէճա իսէրիմ սէվկիւլի եէկէնիմ , նասըլ օլտուղունը հէքտայէ իսինիզ :

Պու արալըգ քէնտի իլէ Մարքինին նիկեահը չըզտանըն իւզէրինէ աթթ օլունմագլա , Տիւգ , Մարգիլի սէլամ-լայըպ իլավէյի մեգալ պիրլէ ,

— Պու չըզտան ֆամիլեասա պիր էչեա տը – տէտի-յինտէ , Մարգի մէրգումա իմթիսալէն նէզաքէթ իլէ :

— Էվէթ էֆէնիմ , պէնտէնիզ անը բէք ալէա թա-նընը օլտուղումտան , արթըգ պաչըմա կէլէն հատիսէնին հէքտայէսինէ լուզում կէօրմէմ . . . հիչ չիւպհէմ եօգ քի պու մատտէյի , սիզ պէնտէն էվվել տուչմուշ օլմալըսընըզ , տէյի՞լմի սէվկիւլի էմմիզատէմ :

Տիւգ . – Թէպսիւֆ իսէրիմ քի եանլըշ զիւրիւմէ զա-հիպ օլսւյօրսունուզ :

Տընիզատ , պուլունտուղու քիւչէնին իչինտէ՝ գօրգագ պիր հալ իլէ , հէնուզ իմալ օլունմագտա օլան պիր թաս-վիրէ պագըպ , կէօզէրինի գալտըրմադա ճէսարէթի իսէ-մէ յօր իսի , անճագ արգասընը քէնտիսինէ չէվիրմիշ օլան

Մարգիյէ , կեահ պէկեահ թէմբինի վէ միւվէֆֆաղիյէթ-լար ամթի իսիյօր իսի :

Մարգինին գաչըլըը նիմ սուրէթտէ չամթըմըզ օլ-տուղու հալտէ Տիւգին եիւղինէ պագարագ ,

— Սէվկիւլի էմմիզատէմ , պէօյիւք վէ մուհիմ պիր օյուն օյնայօրուզ տէյի՞մի – տէտի :

Տիւգ . – Պէնտէնիզ՝ զամէն օյուն օյնամադը սէվէրիմ :

Մարգի . – Բէք տօղրու սէօյլէյօրսունուզ , իմտի վագ-թըլըլա պու չըզտանը էլիմէ վազ իտէն մատտէնին թէ-չէպպիւսիւնէ , հէման պու կիւն իպթիտար իթմէք մէճ-պուրիյէթինտէ պուլունույօրըմ , եալընըզ սիզէ չօրբասը-նը սուալ իտէրիմ քի , պանա գարշը օլարագ պու չըզտա-նը եէտինիզտէ սագլամադա ըսրար իտէճէ՞քմիսինիզ :

Տիւգ . – Ֆագաթ պու սուալինիզ բէք մինասիպէթ-սիզ տիր :

Մարգի . – Է՛վէթ սէվկիլի էմմիզատէմ , պու սուալին սէպէպինի չիմտի սիզէ իյղահ իտէճէյիմ . նասըլքի պիր ատէմ , քիւլիյէթլի պէր սէրվէթէ մէյլ իտէրսէ , էօյլէտէ պէնիմ տիւնքի կիւնէ գատար՝ պու չըզտանա ֆէվգէլա-տէ մէյլիմ վար իսի . . . ֆագաթ պու կիւն իչլէր թէ-պէտալուլ իթմիշ տիր . . . չու անտէ պու չըզտանա՝ էօմ-րիւմտէն պին գաթ զիյատէ էհէմմիյէթի վիրմէք մէճպու-րիյէթինտէ պուլունույօրսուս . . . բէճա իսէրիմ՝ տէտի-յիմ սէօզլէրի տըգգաթը թամամէ իլէ տինլէյինիզ , սագըն միւալալաղա իսիյօրսուս , վէ եախօտ սիզի գօրգուրթմագ իսթէյօրսուս զանն օլունմասընը . . . պու չըզտանընը պանա ֆէվգէլատէ լուզումը վար . . . անը էլտէ իսէպիլմէք իչ-չիւն սիզի էօլտիւրմէ՞քմի . . . եախօտ էվվինիզի աթէչէ վէրմէ՞քմի լազըմատը . . . վէ եախօտ . . . ֆագաթ պու գատար ուղուն սէօզլէրէ նէ հաճէթ վար , պէն սիզէ՝ պու չըզտանընը պանա ֆէվգէլատէ լուզումը վար տէյօրսուս...

Մարգինին՝ միւթէքէպպիրը վէ սէրատնիկեահը , կիթ-

ափքճէ թէհափտամիզ պիր հալ քէսպ իթմտի. մէրդումըն սիյմասը, ղալէպէի միւմքիւնսիզ պիր չէճաալէ ըղհար իտիյօր իտի· Տիւգ, տայիմա Մարգիտէն գօրգուպ ազիմ պիր տէհչէթ հըսս իթմէքտաէ իտի, ֆագաթ օ անտէ հիտէթինի զապթ, վէ խաթիհզաքեարի թէպէսսիւմինի թէրք իլէ, ճիտտի պիր սաֆտէրուն՚լըդ քէսպ իթմէյէ չալըշտըդ,

— Մէվկիւլի եէյէնիմ, պէն սիզին, տիւնեատաէ հեր չէյին իճրասընա միւդթէտիր օլտուղունուզը բէք ալէա պիլմէքլէ, սիզտէն գօրգմաղա տէպէպլէրիմ օլապիլիրիտի. եկերչի սիզէ խասխմանէ պիր մուամէլէ իթմէք նիյէթինտէ օլայըրսըմ... ֆագաթ իյթիրաֆ իտէրիմ քի գամտան էօյլէ պիր նիյէթիմ եօգ սըդ... իմտի սիզէ լազըմ օլան նէ՞ տիր, իքի եիւզ էլլի պին ֆրանգ իյրատ տէյիլմի... բէք ալէա, եարընտան թէզի եօգ, Մայըրդրէլէրէ այըտ օլան արապլէրին նըսֆքընը սաթմտաղա, իյրատընըդըն բէտ իւլմալինի սիզէ թէսլիմ իտէրիմ... պու իշին թէսվիյէսի պաշգա կէօնա օլամազ, գիրա պիզիմ պէյնիմիզտէ նըզամէն չարթլար վաղ իթմէնին միւմքիւնսիզ օլտուղունը բէք ալէա պիլիրսինիզ, խիւլասայի քէլամ՚ պէշ միլեօնը միւթէճաւուզ պիր մէպլաղ՚ լայըգը պիր թաղմինաթ սըդ զանն իտէրիմ – տէտի:

Տընիզատ, պէօյլէ թա եադընընտա միլեօնլար սէօզինի իշիթմէքլէ, տիլի տիհանընտա գուրույուպ, տուտադլարընը եալամաղա պաշլատը. հայըզը մէրդում, հըրսու թամա խիւլեասը՚յըլա թիթրէյօր իտի:

Մարգի. – Թէշէք քիւր իտէրիմ սէվկիւլի էմմիզատէմ, լութֆէն իհսան պույուրտուղունըդ պու մէպլաղ, բէք լայըգը իսէտէ, չիֆայիտէ քի պէնտէնիզ ասլա գապուլ իտէմէմ:

Տիւգ. – Նէ՞, վարիտաթըմըն նըսֆքընը...

Մարգի. – (Տիւգին սէօզինի քէսէրէք) հաթտա վա-

րիտաթընըդըն տէօրթտէ իչ գըսմընը տախի վէրմիշ օլսանըդ՚ը, եինէ րէտտա իտէճէքտիմ, սիզէ միւքերրէբէն պէյան իտէրիմ՚քի, պանա եէտինիզտէ պուլունան եվրագ լազըմ տը՚ը, պունա նէ՞ տէյէճէքսինիզ,

Տիւգ. – (Հիտէթ իլէ) չունը տէյէպիլիրիմ՚քի, պունտան պէօյլէ արթըգ սիզին հիւքմի թէէսսրինիզ թահսընտա գալմայը իսթէմէմ, գիրա պըգտըմ օսանտը՚ը, է՛վէթ ֆէվգէլատէ պիր մէպլաղ իթտա իթմէքլէ, բահաթընը սաթըն ալմագ իսթէրիմ, պատէզին հէր ճիհէթլէ ատայիշ հալտէ պուլունմայը՚յըմ... գիրա պու եվրագ՝ սիզին եէտինիզտէ օլտուգճա, տայիմա հիւքմիւնիզ ալեմընտա գալաճագ, վէ զէրրէ գատար բահաթ եիւզի կէօրմէյէճէք օլտուղումը բէք ալէա պիլիրիմ:

Մարգի, տիրսէյինի Տիւգին եազըխանէսի իւզէրինէ վաղ իթտի, վէ պաշընը էլինէ տայայը՚ը, պիր սանկյէ գատար Տիւգին եիւզինէ պագաը՚դատան սօնրա, եավաշ վէ էլէմնագ պիր սէտայը՚լա,

— Պունտան եէտի սէնէ էվվէլ, պու չը՚ըգատընը եէտինտէն զասպ իթտիյիմ տաէմ տախի, թամ սիզին եազընը՚ըգտա իտի – տէյինճէ, Տիւգ, պաշտան այագա գատար թիթրէյմէքլէ, եը՚ըթգընտա միւվէզիս պիր նիկեահ աթգի իթտի. Մարգի իլավէյի մէգալ իտէրէք,

— Գօրգմայընն, պէն՝ պու մատտէ հագգընտա արիզու ամիդ տիւշինմէնիզ իչուն՝ սիզէ եիրմի տէօրթ սաաթ միւհլէթ վէրիրիմ... ա՜հ բէք աշ կիւն տիր քի, վիճտան պիհուդուը՚լը՚ղընըն նէ օլտուղունու անլամայա պաշլատը՚մ, պու հալ լինտանը բէք մուգթարը՚ը՚ղ իտիյօր... էկեր իքինճի տէֆտա օլարագ պիրինի տահա գաթը՚ լիթմէքլիյիմ լազըմ կէլտէ... հէմտան պէնիմ տախի էօլէճէ յիմի հըսս իտիյօրում... ֆագաթ պէնիմ պու տիւնեատաէ իյֆտա լտէճէք պիր վազիֆէյմ վար տը՚ը քի, պու վազիֆէյի իճրա լիթմէք իչուն, էկեր պիր տահա ճանի օլմագլը՚ղը՚մ իյճագ

իթաե , ասլա թէրէատիւա իթմէ յէրէք հէման վուրուպ էօլաիւրէճէ յիմ . . . – տէսի։

Միւսիւ ալ Գօմբանս, Մարգինին սէօզլէրինաէն աղիմ պիր տէհշէթ հլաս իթմէքլէ , մէրգումէն թէհտիտամիզ նիկեահրնա մուգավէմէթ իտէմէ յուպ , կէօզլէրինի գալ- մըրմաղա ճէսարէթ իտէմէ յօր իտի . պիր տագըդա գա- տար թարաֆէ յի սիւրիւճի խոխլաիքտաէն ասնրա, Ցիւդ՝ քէ- լամէ իպթիտար իտէրէք ,

— Սէվկիւլի եէ յէնիմ , թապկի ինսան՝ էօմրիւնի թէհտիա իտէն խանչէրէ գարշը քէնտիսինի միւտաֆաա իթմէք իսթեր . բըչաղը բըչագլա տէֆու թէպեիա իթմէք ճինայէթ աատա օլունամազ . . . իմոի միւլահազա իտինիզ քի , պէնի՝ աչըգտան աչըղա էօլիւմլէ թէհտիա կատ յօր- սունուզ , վէ իչթէ . . .

Մարգի. – (Ցիւդին սէօզիւնի դաթ իտէրէք) հա՛յըր ասալէթլու էմմիզաատէմ հայըր , պու զևյիւմէ զահիպ օլ- մայընըզ , չէքմէճէլէրիմի գըրմադըզըդն սուրէթը մահի- բանէատ աչըպտա , սըրդաթէ միւթէճասիր օլան խըտա- մէթքեարընըզ , քէնի սէնաթիընըն պադըսընը տախի պիլ- մէլի տիր, եանի՝ այնի մէհարէթի իլէ չըղտանը թէքրար ալ- մըշ օլտուղու մահալէ վաղ իտէպիլիր տէմէք իսթերիմ . . . ճինայէթտաէն պահա իթտիկիմէ կէլինճէ, նէ տէմէք իսթէ- միշ օլտուղումը բէք ալէտ պիլիրսինիզ , եէտի սէնէտաէն պէրի հայըճտա միւճէրրէպ օլտուր , արթըդ խանչէր խա- թիմալ իթմէքտաէն նէֆրէթի խոկյօրուս , պատէզին պէնիմ իսթիտալ խոտէճէ յիմ սիլահ բէք սատէ օլաճագ տըր . պիր ճինայէթի էսէրինին մահվընա եէտի սէնէ քիֆայէթի իտէ- մէզ օլտուղունը էլպէթտաէ պիլիրսինիզ . . .

Ցիւդ, 1826 սէնէսի Գարնավալընըն Սալը ադշամքի, քէնտինճէ էհէմմիյէթինի զայպ իթմիշ օլան ճինայէթի հատա խոտուպ , տէրսունի սիլտէն պիր ահ չէքտի , Մարգինին թէհտիատաթը՝ քէնտիսինի մէզքիւր ճինայէթ իլէ իթհամ

իթմէքտաէն իպարէթ օլտուղունը անլամագլա , պիր տէրէ- ճէ յէ գատար միւսթերիհ օլարագ ,

— Սէվկիւլի եէ յէնիմ , պիր ազ էվվէլ չարթլարըմը տէրմիյան իթտիմ իտի . իսոի պունտան պաշգա պիր չէյ հաբտանյաճազըմը սիզէ գաթիէն պէյան իտէրիմ – տէ- յինճէ , Մարգինին տուտագլարընտա խոշ պիր թէպէսսիւմ զահիր օլարագ ,

— Ասալէթլու էմմիզաատէմ , պէնիմ տէրմիյան իթ- տիյիմ չարթլարը տախի , գապուլ իտուպ իթմէմէնիզ խուս- սուսընտա , հէնուզ եիրմի տէօրթ սաաթ գատար պիր միւ- տէթթիզ վար տըր . . . ֆագաթ նէ հալ իսէ չիմոի պու նօգթայը պըրագալընտա , պաշգա մահտաէլէրտաէն պահա իտէյիմ , մալիւմինիզ օլան սըրդաթի մահտաէսինաէ , սիզէ հիւանի սուրէմաե խոտամէթ իթմիշլէր , խանէմի թալան ի- տէն սարիզ՝ բէք միւսթահտա պիր հայլաղընըզ , չինքի չէքմէճէլէրիմի գըրմադըզըդն , վէ անահթարտարընը տախի պօղմայարագ , քէմալի մէհարէթլէ իչինի կէօրմիւշ տիր – տէյիպ , էլինի գըրմըզը չըղտանըն իւսթիւնէ վաղ իթտի , վէ պօշ օլտուղունը անլատը իտէտ , ասլա պիր ֆուրսաթ կէօսթէրմէ յէրէք սէօզիւնէ տէվամ պիրլէ ,

— Պու չըղտանը հըֆըզ իթմիշ օլտուղում տէրէյէ կէ- լինճէ , սիզէ չու գատարընը տէ յէպիլիրիմ , մէզ քիւր տէ- րէյին անահթարընը իսոալ իտէն միւսիւ Շէֆէլ նամ մէշ- հուր չիլինկիր , անահթարընը գըրմադըզըդն տէրէյի աչան օլուրսա , օն պէշ պին ֆրանգ պադշիշ վէրէճէյինի վատ իթմիշ տիր . իսոի սիզին մահիր խատաէմէնիզին , մէզքիւր մեպլաղը ալմայա խոթիհգադը վար տըր – տէսի ։

— Ցիւդ . – (Պիր մահղուղիյէթ հըսսըյըլա նիմ թէ- պէսսիւմ իտէրէք) հիչ օլմազսա օ միւսէննա չէքմէճէնիզի պօղմատըդըրը իչինի պէյանը մէճպուրիյէթ իտէրիմ – տէսի ։

Մարգի. – Թէշէքքիւր իտէրիմ , էվվէլ չէքմէճէյի աչ-

մագ իչիւն զայէթ մահիրանէ սուրէթաէ եաբըլմըշ պիր ալաթ իսթիմալ իտիլմիշ տիր . . . ֆագաթ պու հայլազը պանա թագտիմ իտէճէքսինիզ աէյլ՛ըմի։

Տիւգ. – Սէվկիւլի եէյէնիմ , սիզէ հիչ պիր շեյ տիրիզ իտէմէմ, լաքին պէն մերգուտը չահսէն Թանըմամ։

Տիւգ, պու սէօզլէրի պիր նէվի նէֆրէթ իլէ Թէլաֆֆուզ իթտիքտէն սօնրա , քիւչէյէ չէքիլմիշ տուրմուշ օլան Տընիզառը էյտա իտէրէք ,

— Պու խայըրսահ զաթա միւրաճաաթ իթմէլիսինիզ , մերգուտ, պու մատտէ հագգընտա սիզի մէմնուն իտէճէք տերէճէտէ մահիտմաթ վէրէպիլիր – տէյտ իլավէյի մեգալ իտինճէ , Մարգի Տընիզառա տէօնտի , վէ այագա գալգարագ մերգուտա տօղրու պիր գաչ ատըմ իլէրլէտի։

Տընիզառ , գօրգուսընտան պիւտիւլմիշ օթուրմուշ իտի . մերգուտ Թիր Թիր Թիթրէյօր իտի . Մարգի՝ Տընիզառըն ուտուզընտան ԹուԹուպ ճէպրէն այագա գալտըրտը , Մարգի իլէ Տընիզառ , պիրի պիրլէրինին եիւզիւնէ պագտըլար։

Տընիզառ, գօրգուսընտան նաչի սարսառը քէսիլմիշ իքէն՝ Մարգինին եիւզիւնի կէօրտիւիւնտէ , ըղհարը Թէաճիւպ իտէրէք սէյտատը գուրչունի պիր բէնկ քէսպ իթտի. Մարգի տախի, մերգուտըն պէտ չէհրէքսինի կէօրմէքլէ քիմ օլտուղունը Թանըտը , վէ Թէաճիւպլէ պիր սանիյէ գատար պիլա հարաքէթ գալտըգտան սօնրա , եավաչ պիր սէս իլէ ,

— Ա՛, պու սըրդաթէ ճիւրաթ իտէն սէ՛նմի իտին – տէյուպ , մերգուտըն գօլունը սըգընճա , Տընիզառ, ազիմ պիր խէվֆու տէհշէթ իլէ սանտատլէէսի իւզէրինէ տեվրիւտի , վէ Մարգի տախի Տիւգէ խիթտապէն ,

— Միւսիւ Տիւգ, պու ատէմին չէհրէքսինտէն հեր շեյ մէմնուլ տըր , տօղրուսը իչինէ կէօրէ ատէմ գուլլանմանընդ իչիւն սիզի Թէպգիք իտէրիմ – տէտիքտէն սօնրա , չապդասընը ալտը , վէ քէմալի նէզաքէթլէ Տիւգի սէլամլայարագ ,

— Միւսիւ տիւգ , իչթէ սատըգ վէ սէվկիւլի ագրապա կիպի (նասըլքիտէ էօյլէ յիզ) եէքտիկէրիմիզէ էֆքէարըմըզը իչգահ իթտիք. իտտի սիզէ տէմիչ օլտուղում իչլէրին Թէչէպպիւսաթը խուսուսընտա , ասլա Թէքճասիւլ իթմէյէճէյիմէ գանատաթ կէթիրմէնիզի բէճա իտէրիմ, ինչալլահ Թէքբար կէօրիչիւրիւզ։

Մարգի , օտա գարուսընըն էշխինի կէչմէքտէ իքէն , արգասընտա տէօնիւպ Տընիզառա պիր իչարէթ իթտի. մերգուտ՝ Թէքբար կիրիֆիթտը տէհշէթ օլարագ կէօզլէրինի դըրըտը , վէ պաչընը էյի վէրտի։

6

ՃԻՆԱՅԻԹ ՕՏԱՍԸ

Բալէ Բօյալ նամ մահալտէ , եէտի սէնէ զարֆընտա էբէյիճէ Թէպէտտիւլաթ վուգու պուլմուշ իտի , եանի՝ եօլլար պիր տէրէճէյէ գատար Թահտը ինթիզամա ալընմըշ , լօգանթալար վէ ույղունսուզ խանէլէր չօղալմըշ իտի իսէտէ, ֆագաթ 1826 սէնէսի գարնտավալընտա կէօրտիւյիւմիզ օ սէֆթահաթը մէճնունանէնին եէրինէ, ճիտտի պիր հալ՝ վէ պիր նէվի պէրուտէթ գայըմ օլմուշ իտի . էզճիւմլէ պաղչէնին տէրունինտէ ճէսիմ, ֆագաթ սաքին հալտէ պիր գալապալըգ պուլունույօր իտի։

Պունտան եվվէլքի ֆասըլլարտա հէքեայէ իթտիյիմիզ հատիսէլէրին էրթէ կիւնի , ադշամընը սատաթ սէքիզի

սուլաբընտա, Գուբե աէնիլէն գայէթի կիւզել պիր արապա, (Վիվիյէն) զօգաղընտան չըգարագ, Բալէ Բօայալըն իւսթ հավլիսի էօնիւնտէ տուրատու։

Սէրի իւլ Հարաքէ (արագաշարժ) վէ Հագըշըգը պիր տէլիգանըը, արապանըն տէրուէնիտէն գալաբըրմըն իւզէրինէ աթլայը վէրսի, վէ (Գօժօյէ) կիւղերկահրնա չըգարըը օլան նէրտիւպանլէրտէն էնմէյէ պաշլատը։

Մէրգում, օ էօնալէրտէ էվվէլքի էհէմմիյէթինի գայէթ իթմիշ օլան Եապանինին մաղարատընա պիր նիկահ աթֆ իտէրէք, ատր կէչիտէն կէչիպ զօղրու պաղչէնին տէրուէնինէ կիրսի։

Գու տէլիգանը, Մարգի տը Մայլըբրկ (Գարմէն) օլուպ, եէտի սէնէտէն պէրի Բալէ Բօայալա այագ պատմամըշ իտի։

Գազը կէչմիշ իտթըրէլէր Մարգինին գիհնինի իշղալ իթմիշ օլտուղու կիպի, պաղչէնին տէրուէնինտէ պուլունան գալապալըգ տաիսի, 1826 սէնէսի Գարնավալընըն Սալը ագշամը, աճալ աճայիպ էլպիսէլէր իլէ տէնիպ տակատը կիպի թէմէվվիւճ իտէն՝ օ չիրքին իղտիհամընն (բազմուԹիւն) տէհշէթամիղ զուղղուլէսինի, հէնուզ իշիտիյօր զանն իտիյօր իտի։

Մարգի, եէտի սէնէ էվվէլ մահալի մէղքիւրտէ թէճէմմիւ իտէն գալապալըգը եարըպ կէչտիկի կիպի, օ կիւն տաիսի այնի թաճիլ իլէ իղտիհամընն իշինտէն կէչէյօր իտի. եալընըղ չու ֆարգըլա քի, պու կիւն կէօղիւնէ չարըան հէր չէյ, վիճտանընը պիհուղուր իտիյօր իտի։

Մէսէլա՝ մահալի մէղքիւրտէ վագը (Ռօգնա) գահվէխանէսի էօնիւնտէ իտիքի, Ցիւդ տը Գօմբանս, Ճէյմս Ուէսթէրնին գուլաղընա պիր իտմ ֆըսըլտամըշ իտի. պու իտմ, պիր սիհիր լուղէթի կիպի, պիր աաէմին գաթլինի մուճիպ օլմուշ իտի. Թամ օրտաայըտը քի, Ճէյմս ՈւէսԹէրն, սարհոշ մտագարալար իլէ զավզայա ԹուԹուլուպ,

ժօղէրէնի եէրէ չարըմըշ իտի. ուզագտա Գարմէնին՝ էրքէք էլպիսէսի լապիս օլտուղու հալտէ տրշարը չըգտըղը դաբու պուլսընույօր իտի, վէ պիրագ էօմէտէ տախի, Եապանինին մաղարատը աէնիլէն եէր ալմընտաքի գահվէխանէ կէօրիւնիյօր իտի քի, մահալի մէղքիւրտէ՝ գանը պիր տըրամըն մէնզարէյի մուգտատէմէսի կիւղար իթմիչիղ իտի։

Մարգինին գիհնի, իշգու էլէմպահչ խաթըրէլէր իլէ մէշղուլ օլարագ, էօմէ պէրի կէվիպ կէչէյօր իտի. պիր գաչ տագըգտա աճնրա Թէքրար մաղարանըն եօլունը ԹուԹուպ, վէ Գօժօյէն զօգաղընտան տրշարը չըգարագ, եէտի սէնէ ագտէմ՝ Գարմէն նամը Թահարընտա մէսմուր օլուպտա, Ուէսմէրն իլէ պէրաբէր Եապանինին Օմէլինէ կիմմէք իշին տալիք օլտուղու եօլտան եիւբիւմէյէ պաշլատը։

Վալուա զօգաղընա նագըր օլան ուֆագ կէչիտ, եինէ էվվէլքի կիպի տայիմա գարանըգ, սոուզ վէ նէճիտագ պիր հալտէ պուլսընույօր իտի. Մարգի, մէղքիւր կէչիտին հագըը նէրտիւպանլարընտան չըգարագ, Օմէլին հավլիսինէ վաըը օլտու։

Միւտէթը մէսաիէտէն պէրի միւսիւ Բօլիպ, մէղքիւր իշէք վէ մէնֆաաթը Օմէլի տաիմըշ օլմաղըա, չէքմէճէնին պաշընտա մատամ Բօլիպին եէրինէ, մէզպուրէյէ հէմհալ, վէ պէլքիտէ ֆայըգ պիր գատըն օմուրմուշ իտի. Մարգի մէզպուրէյէ,

— Օտա հագը՞մը տը – աէյու սուալ իթտիյինտէ, գատըն տախի,

— Էվէթ միւսիւ, էմրինիզ միւճիպինճէ պիրինճի գաթտա գըրմըզը օտայը հագըրլատըգ, վէ ալթը քիչի իշին սօֆրա թագըմը վագ իթտիք – աէյու ճէվապ վէրսի։

Մարգի, էլինտէ մում ԹուԹմագտա օլան պիր ուշաղըն աէլալէթի իլէ նէրտիւպանտէն չըգմայա պաշլատը.

ժերդումըն պէնպի սօլմուշ, վէ անլընաման թէր տամլա-
լարը ադըյօր իսի։

Ուշագ զըրմըզը օտանըն գարտաբնը աչըպ, Մարգիյէ
հօլ վէրմէք իչուն քէնտիսի կէրի չէքիլսի, ֆագաթ Մար-
գի իչերի կիրմէսի, ժերդում, հէման եկիլ գարանաճագ
կիպի սիղերի թիմրէյօր իսի։

Մարգինին դիհնինի, միահիշ պիր խէյալ իսթիլա իմ-
միշ օլմաղըլա, օտանըն աէօշէմէսի իւղերինաէ պիր էօլիւ
ճէսէսի կէօրիւյօր զանն իսիյօր իսի։

Մերդում, պու էվհամը միւահիշէյի դիհնինաէն աէֆ
իսէպիմէք իչուն, սէրի պիր հարաքեթլէ քէնտիսինի զօր-
լայարագ օտաման իչերի կիրսի։

Զըրմըզը օտա աէնիլէն պու մահալսէ, մուճիպի աէհ-
չէթ օլաճագ պիր չէյ պուլունմայըպ, բէնչերեչերի՝ վագ-
թըյըլա զըրմըզը, ֆագաթ չիմսի սօկուն պիր բէնկ քէսպ
իմմիշ օլան բէրտէրը իլէ մէսթուր օլտուղու կիպի, պիր
թարաֆընտա իւղերի էօրթիւ իլէ գարալը պէօյիւք պիր
համագլըզ, տիկեր թարաֆընտա պիր պանարէ իլէ պիր
սօպա, վէ օրթասընտա տաիսի ալթը քիչի իչուն պէղե-
տիլմիշ (պատրատաճալ) պիր թտամ սօֆրատաը պուլունու-
յօր իսի։

Մարգի, գարտաման պիր գաչ տաըմ էօթէսէ այագ
իսթի տուրտու, ուշագ՝ մումը սօֆրանըն իւղերինէ վազ
խտուպ կիմմէք իւղրէ իբէն, Մարգի, մերդումը ալըդօյ-
մադ իչուն աէպէպլեր արայօր կիպի։

— Պու սօֆրա՝ բէնչերեչէ բեք եագըն տըր – տէմէ-
սի իլէ, ուշագ՝ սօֆրայը գարտայա տօղրու չէքաիքաէն սօն-
րա թէքրար ադըշարը չըգմագտա իբէն, Մարգի,

— Չօպանըն եանընտաա տահա գիյտաէ բտահաթ խաէ-
պիլէճէյիլ զանն իսէրիմ – տէյինճէ, ուշագ,

— Նատըլ արզու պույուրուրտանըզ էօյլէ օլսուն – տէ-
մէքլէ, սօֆրայը զօպայա եագլաչտըրմագտա իբէն, Մար-

գի, նակէհան մերդումը հարաքեթինաէն մէն իսէրէք,

— Զըրա՛զըն, էվվելսի հալի տահա էյի տիր . . . արթըզ կիտէպիլիբսինիզ, օ էֆենտիլէր կէլտիքլէրինտէ տէրհալ եօզարը չըգարընըզ – տէմէսի իլէ, ուշագ՝ պա-
չընը էյէրէք արշարը չըգըզ գարուլը գարատը։

Մարգի, օտանըն տէրտունինտէ եալընըզ գալմայա գօրգարագ, ուշագը այը գօյմադ իչուն պիր պէհանէ տա-
րտայօր իսի. մերդումըն սիյմատընտաա ալայիսի տէհչէթ, վէ վիճուտի տաղալարընտաա պիր չէրզէ բէյա օլմուշ իսի։

Ուշագըն այագը սէտատը իչիտիմէզ օլտունճա՝ Մար-
գինին խէվֆու տէհչէթի թէզտանիւա իթտի, պէնպի քիւլ քեսիլտի, վէ ադիմ պիր ըղմըրրատըլըա տիղերի թիմրէ-
մէյէ պաշլատրըլընտաան, եկիլ գարատմատագ իչուն հէման գանտարէնին իւղերինէ տիւչի վէրտի։

Մէզքիւր գանտարէնին սուսատաըը՝ ադէչտէ գըղա-
րըմըշ կիպի Մարգինին վիճուտինի սուգան իթմէքլէ, հէ-
ման պիր արշրայըշըլա այագա գալդը, վէ սաչլարը տի-
քիլսի, թամ պու գանտարէնին իւղերինտէ իսի քի, Գար-
մէն եամմըշ, վէ Ուչօթէրն տաիսի՝ գարշըսընտաա օթու-
րուպ, քեմալի էմինիյէթլէ քէնտի սօն թտաամընը իմմիշ իսի։

Մարգի, էլի իլէ անլընաման ագան թէրի սիլտի, մեր-
գում՝ այագ իսթիւ տուրուպ, նէ պիր տաըմ իլէրի վա-
րըը, վէ նէտէ էթրաֆընա պագմադա ճէսարէթի իտէյօր իսի, գիրա պու մէլուն օտանըն տէրտունինտէ պուլունան հէր էշէա, լիսանը հալ իլէ քէնտինէ պիր ճինայէթտէն պահս իսիյօր իսի։

Մարգի, Գարմէնին, ֆիրար իմմէք իչուն գարեօլա-
նըն չարտաֆընը պագլամըշ օլտուղը բէնչերէ գարալը օ-
լուպ, մանտաար պիր էլ իլէ մէզքիւր չարտաֆընն պագընը՝ չէօզէն գօրմըլտըը, զայիֆ վէ տէհչէթսիզ էլինի կէօ-
րիւյօր զանն իսիյօր իսի։

Պու սմ օ գարեօլա իսի բի, Գարմէն՝ արգասընտաա կիղ-

լենմիչ օլտուղու հալտե, պիրինճի տեֆիա օլարադ վիճաան պիհուղուրլուղը հըսա իթմիչ, վե չիմոի եանադլարընը ըսլատան թեր, օ վագըթ տախի ուզուն սաչլարընը ըսլաթմը չ իտի։

Քենտինտեն իբի սարմ եօթետե, օ թահտա պուլունույօր իտի քի, Գարմեն՝ ձեյմս Ուեսթերնին ճեսետինի, անըն ալթընա կիզլեմիչ իտի . . . Մարդի, պիր ան եվվել սաղ սելիմ, վե չեֆգաթը սեօղլեր սեօղլեմեքտե օլան Ուեսթերնին ճանսըդ, վե գան իլե միւլեմնա ճեսետինի, կեօզլերի եօնինտե կեօրույօր կիպի, եուրեք յի չարբամայա պաշլատը. մերգում, տեհզեթլու պիր ըղթըրտապա կիրիֆթար օլմաղըլա, թեքմիլ վիճաւտի զանղըր զանղըր թիմբեյօր իտի։

Մերգում, մահալի մեգիբւրտեն ֆիրար իթմեք իսթեմի իսետե, տիղլերինտե թապու թուվան գալմատըղընտան՝ ատա պիր հարաքեթ իտեմեզ օլտու. տեհզեթամիզ խաթեքըրեյր, Ուեսթերնին ճեսետինի կեօզիւնտեն պիր ան տուր իթմեյօր իտի, կիւյա օտանըն հեր թարաֆընտա գան կեօրմեքտե, վե հեր եանտան չիքեայեթ վավեյլատըը իչիթմեքտե իտի, տայիմա կեօզիւնին եօնինե կելմեքտե օլան Ուեսթերնին ճեսետինի կեօրմեմեք իչին, պեյհուտե կեօզլերինի գարըյօր իտի։

Նիհայեթ իւլեմը՝ մերգումըն թապու թուվանը գալմայարադ, մաղլուպեն օտանըն տեօչեմեկի իւզերինե տիւչի վերտի. պիր գաչ տադըգա սոնրա տըշարըտտան այադ սեսլերի իշիտիլտի։

Մարդի այըլըգ տեբհալ սըչրատը, գաբու աչըլըրընտա՝ մերգում այադտա պուլունույօր իտի. պիր տաղ եվվելքի տիւչար օլտուղու ըղթըրտապըն եսերի օլարադ, եալընըդ պենղինին սօղկունդուղը գալմըչ իտի։

Լեօն Յիւչենել, ըբֆադաթընտա ավօդաթ Յիւրանտեն իլե տոգթօր Ժօղեբեն օլտուղու հալտե իչերի կիրտադ

Մարդիյի սեյամիատըյար, Յիւրանտեն, ավօդ աթլարա մահատուս օլունա կելեն թեմբինլի պիր վադար քեսպ իթմիչ իտի. մերգումըն սիյմասընտա մուղաֆֆերիյեթ, վե պիր նեվի սուլի նիյեթ եսերի կեօրիւլմեքլե, պու տավէթին սեպեպինի՝ արդատաչլարընտան էյի պիլտիյի անլաչըլըյօր իտի. եվվելա Յիւչենել քելամե աղադ իտերեք Մարդիյե խիթապեն,

— Մի՛սիս, պու եֆենտիլերե կեօնտերիլեն տավէթ թեզքիրելերի, պենիմքինին այնը օլմալը տըր զանն իտերիմ, տըրդաթընըա միւահադա իսիլտիյի թադիրտե, իչպու տավէթնատմենին եադըլըչընտա, պիր նեվի թեհտիտ պուլունտուղը անլաչըլըյօր . . . պիրա . . . – տեմեքտե իքեն, Յիւրանտեն՝ թեպէսսիմ իտերեք մերգումըն սեօղլինի գամ պիլդե,

— Ա՛հ ոսմոուտ, սենտե տայիմա էմրաֆընտա թեհտիտամ կեօրիւրսեն . . . Մարդի ճենապլերի, պիղիմ՝ քենտիլերինե սարդ ոսմի օլտուղուտունը բեք այեա պիլտիքլերի հալտե, արթընդ պիղի թեհտիտ իթմեկյեճեյի տերքեար տըր – տեմի։

Մարդի ճեվապ վիրմեքսիզին՝ եալընըդ պիր իչարեթլե ըղհադը թեչեբքիւր իթտիքտեն ոսնրա, բարմաղըչըլա ոսֆիրանըն էմրաֆընտա վադ իտիչեն սանտալեելերի կեօսթերտի։

Իւչ ըեֆիդլեր օթուրտուլար, Մարդինեն՝ պիրադ եվվել, իչպու ելեմպաչի օտասա, մուդատաեմա վուդուդու պուլան պիր հատիսեյի միւտհիչենին խաթընըեսի թեեսսերի իլե, սիյմասընտա նադշ օլունան եսերը հեյեճան հենուղ պադը օլմաղըլա, պու հալ՝ Յիւչենել իլե ժօղեբենին նիկեհտընտան գուրթուլմասը. ֆիղհադըդա ինթիխապ օլունան պու մահալին՝ ելեմնադ պիր հալի օլուպ, զանն իտերեն քի 1826 սենեսի Գարնավալընտա, պեյնել

բուֆեդա մուտահէտե մէզամըլըլա իճրա օլունան պիր ճինայէթի, քէնարլէրինէ իսթմար խարյօր խոխ։

Իւչ ըճֆիդլեր, Մարգինին սօլկուն չերէսինէ ամֆը նիկեահը մէրագ խոտ, մէրդումըն պիհնինտէն կէչէն մատահէյի անլամագ խամէյօրլար խոխ. էզճումլէ Ցիւրանտէն, պի ֆիլմու վէ սաբին պիր հալտէ պուլունույօր իսի. պիր մըգտար սօնրա, Ցընիղառ իլէ Բօպի տախի կէչէրէք, սօֆրանըն էմթահըճնատա պօշ գալմըշ օլան իլի սանտալէչէրին իւղէրինտէ օմուրտուլար։

Բօպի, միմթատը իւղըչ սէրպէսթի, թէքլիֆսիզ, քիսթախ, վէ լօտարէսէնա պիր թավը կէօմէրմէքտէ, Ցընիղառ իսէ, պիլտըխս կէօղլէրի նէյրատէ, մահճուպ, վէ մուրթի պիր հալտէ պուլունույօր խոխ։

Մարգի իլէ պէշ նէֆէր տավէթլիլէր՝ թատամ իմմէյէ պաշլատըլար, հէնկամը թատամ՝ էվվէլա պէրուտէթլէ տէվամ իմտի խոտէ, իքինճի թատամըն սօֆրայա կելինինտէ, մէտվուլին՝ պիր տէրէճէյէ գատար քէսըլը կելմիյէթի իմմէյէ պաշլատըլար, հէլէ Ցիւրանտէն, քէմալի իշթահա իլէ չօրպատան պաշլայտրագ սօնունա գատար նէյիպ իչոխ։

Բօպի, չագըպ չագըշըրմագտա Ցիւրանտէնէ իմթիսալ իմտիյի կիպի, Ցընիղառ տախի, տաղ միւտէթ պարֆընատա պուրնունը բանչար կիպի գըղարմայա մուվաֆֆագ օլապիլտի։

Տավէթլիլէր, նա թէսատիւֆէն՝ վէ նախօտ Մարգինին պիր նիյէթը մախսուսէսինէ մէպնի, 1826 սէնէսի Գարնավալընըն Սալը ագշամընը իշտու օտանըն տէրուննինտէ, նէ վազիյէթլէ սօֆրայա օմուրմուշլար խոի իսէ, չիմոի տէ այնի վազիյէթտէ պուլունույօրլար խոխ, չէօյլէքի՝ Մարգինին սօլունատա Ցիւրանտէն, վէ սաղընատա Ցընիղառ պուլունտուղու կիպի, գարշըսընատա Ցիւշէնել, վէ մէրդումըն իբի նանընատա տախի, Բօպի իլէ ժօզէբէն օմուրմուշլար խոի,

Ցընիղառըն օմուրտուղու սանտալէչէնէն պիր այապը, վագթը չյըլա Ուէսթէրնին թատուսը գարագը մէգամընտատա օլան թահտանըն իւղէրինէ վաղ խոխլիչ խոի. վադատա մէգբիւր թահտա մընթալանմըշ օլուպ հարաքէթ իմմէչյօր խոխ։

Մարգի, չերէգ վագթը սանտալէսինի սօֆրատատան աղ ուղաղա կէօմիւրուպ, մէտվուլինէ սիբիւթ իմմէլէբինի պիր իշարէթլէ էմր իմտիբէն սօնրա,

— Լֆէ՛նտիլեր, պիղիմ պէյնիմիղտէ պիր միշարէքէթ վար տըր քի, պահա՝ վէ նախօտ թէսատիֆ, պու չիրքէթի տահի մանտէ (գործելու անկարող) պիր հալէ գոյտու . . . իչմէ իչինիղտէ իբի չախս վար քի, անլէրի չօգլուգ թանըյամայօրտա՛, գիրա նէյտի սէնէտէն պէրի, քէնարլէրինի ասլա կէօրէմէմիչիմ – տէյինճէ, Բօպի, սէօղէ միւտահէլէ իտէրէք,

— Գունըն սէպէպի սէյահաթ տըր միսիս . . . գատգաթ իւմիւտ իտէրիմքի, միւսթագպէլտէ, սիղի իլէ իւլֆէթ՝ վէ սուրէթը լահպալիյանէտէ մինատիպէթի բէյտա իմմէյէլէ, քէնարսի պահտըճատ ատտա իտէճէյիմ – տէմէսի իլէ Ցընիղառ տախի, գօրգագ պիր հալ իլէ,

— Գէնտէնիզէ կէլինճէ . . . թատ աէօրթ սէնէտէն պէրի պիր քի, հէր հաֆթա մատատ Գարօն տը Բոյըն գատուսընը պէյհուտտէ չալտըգտան սօնրա, մուտահիլէյհանըն պաշգա պիր խսի տախի օլատուգունը, տահա հէնուզ տիւնքի կիւն անլայտպիլտիտ – տէտի։

Ցիւրանտէն. – Մի՛սիս Ցընիղառ, Մարգի ճէնտլէրի, մատատ Գարօն տը Բոյ նատը թահտընտա օլարագ, օ մէչհուտ տէֆթէրինիզին թատթի իչիւն սիղէ 1500 ֆրանգ վէրտիքլէրինի, նէզատքէթլէրինատէն նատչ քէմտ խ-

ակյօրլար իսէաէ, ֆագաթի սիզ համիչեմի պիր գաթ օլմանըզլա, պու լութֆը ունութմուշ լամազընըզ,

Տընիզաա. – (Ինյաբևարանէ պիր թէպէասիւմ իլէ պաշընը էյերեք) հա՛շա, Անլահ կեօռթերմէսին, պէնաէնիզ՝ հադդըմտա օլան նիյմէթի ասլա ունութմամ։

Հաճէթ եօգ սիմէյէ քի Բօպի, իլք կիւնի մաատամ Պարօն ատ Բօյըն խանէսինաե՝ քեսպ իթմիշ օլաուղու մուզաֆֆերիյէթաէն սահա, վէ պեյանը ֆախրու միւպահաթ իթմէյի մինասիպ կեօրմէմի։

Մարդի. – Էֆենիմիզը, պուրատա մուահէզէյէ միւսթահադ օլաճադ բիմնէ պուլունմամազտա տըր . . . իսթիյաճ՝ պիզի նեքսիկերիմիզէ թէդարրուպ խայյօր . . . չունէն գաատր պիր կեօնա մէնաֆիյի չահսիյէմիզ օլմատըզը հաճէպ իլէ, պունճա միւտէթաէն պէրի պիրիպիրիմիզաէն ուզադ դալմըշ խաիր . . . ֆագաթ չիմոի իչ պաչդա դալըպա աեօքիւրմիւշ տիր . . . պու կիւնքի կիւն ճիւմլենիզէտ իսթիյաճըմ վար տըր . . . վէ հեր պիրինիզաէն ֆեատաքատանէ խըրամէթ թալեպ իթմէք մեճպուրիյէթինտէ պուլունույօրում . . . իմոի թարաֆընընզա կեօնտերմիյիմ տաավէթնամէ իլէ, պիզի նեքսիկերիմիզէ գայռու պէնա խաէն էլէճագ պիր վադաայը իսթիտար իթմիյիմ իչիւն, պէնտէնիզի մաղուր թուսթաճաղընըզը, վէ ափֆ իտէճէյինիզի մեմուր խաէրիմ։

Յիւշէննել. – Տեմէք օլուրքի պու պիզէ պիր թէհտիտ խոի։

Յիւրտանտէն. – Հա՛շա հա՛շա, միւսիւ Յիւշէննել ատօսթում, սիզ տայիմա սուչի նիյմէթ զահիպ օլուչօրտունընզ։

Ժօզէրէն, պիր չէյ տեմէք իչիւն ադընընը աչար խոեատ, ֆագաթ հիչ պիր չէյ տեմէյիպ սիւքիւթ իթտի։

Բօպի. – Մէսելէ պունտան խալարէթ տիր, վադաա պիզիմ իչիմիզտէ միւտահիշ պիր խաթընըզ վար խոեատ, ֆագաթ միւսիւ Մարդի, եախօտա մատամ Պարօն, մալիւմիսէ օլմալը քի, կիյեօթին՝ Բօպինին պօյնունտան չօգ ուզադ տըր . . .

Տընիզաա, պուրնունը չարադ գատէհինէ ատգուպ քեմալի սիւքիւթլէ միւթէմաատի չագըյօր խոի։

Մարդի. – (Աերա պիր սէտայըլա) միւսիւ, կիյեօթինին՝ պօյնունուզտան ուզադ դալմասը իչիւն, թէտատիւֆին՝ էլիմէ վազ իթմիշ օլտուղու ո ատհչէթլու սիլահը, խութիմալ իթմէքլիյէ պէնի մէճպուր իթմէմէլիսինիզ։

Բօպի. – Բէ՛հ . . . եէոի սէնէ . . . բէք ուզուն պիր միւտէթ տիր . . . օ խայըրխահ ատէմ՝ ասլա պիր չիքեատյէթ իթմէմիշ օլմազըլա, հիչ պիր քիմսէ պու հէքեայէ իլէ իչթիղալ իթմէմիշ տիր, ա՛հ միւսիւ Մարդի, աօղրուսը սիզին պու իթհամաթընըզ բէք վահի տիր։

Տիւշէննել. – Պէնտէնիզտէ Բօպիյէ հէմէֆքեատըմ։

Մարդի. – Էֆէ՛նտիլէր, պէնի պուրալարա գատար սէվգու թէչվիղ խաէն մէնֆաաթ, զայէթ ազըր վէ սօն տէրէճէ էհէմմիյէթլի տիր . . . պու մէնֆաաթըն էհէմմիյէթինէ նիսպէթէն, կերէք պէնիմ վէ կերէք սիզին հայաթընըզ հիչ պիր չէյ տեմէք տիր . . . ան պէ ան հայաթընըզը թէհլիքեյէ իլգա խաէն պու մատտէ հադդընտա, տերէճէյի նիհայէտտէ ադիլանէ տավրանմանընզ կյճապ խաէր։

Մարդի՝ ճեպինտէն պիր կազէթա չըգարըպ ազըր պիր վադարըլա աչարդտան սօնրա սէօղիւնէ տեվամ իտէրէք,

— Իչթէ 1826 սէնէսի Նիսան (Ապրիլ) այընտա մաթպու՝ թիճարէթ զազէթասընըն պիր նուսխէսի, էկեր իչինիզտէն պիրի՝ գըրմըզը միւրեք քեպ իլէ թապ օլունան պէնտի եիւքսեք սէտայըլա օգուտաղա հիմմէթ խաէճէք օլուրսա, հիչ շիւպհեմ եօգ քի ճիւմլենիզտէ թէպսիլի էֆքեար խաէճէք, վէ պանա հադ վէրէճեքսինիզ – տէտի։

Տիւշէննել, պիր նեվի չիթապլա կազէթայը ալըպ,

աչքի պիր նիկեահլա կէօղաէն կէչիրաի. մէրդումըն սիյմասը աչիքեար սուրէթաէ սօղույօր իաի։

Հաղըրսուն պիր աղըղ։

— Օդու պագալըմ – տէյու հայդըրսըզլարընսա, Տիւշէանել՝ Բարիզաէ վուդու պուլան պիր ճինայէթին հէքեայէսի միւհթէվիյաթընսան իպարէթ օլան պէնաը մէղքիւրին մնաալինի, րէֆիդլէրինէ պէյան իթաի, չէօյլէքի,

1826 սէնէսի Գարնավալընըն սօն Սալը ագշամը, Բալէ Բօայալտա վագը, Եապանինին Օթէլինաէ, պէրայի Թիճարէթ . . . հէնուզ Բարիզէ կէլմիշ օլան պիր էճնէպի գաթլ իսիլմիշ, մագթուլըն իսմու չէօհրէթի իշար օլունտուղու կիպի, ճինայէթը մէղքիւրէյէ ղիյմէտխալ՝ վէ մաղնուն պուլունան էչխասըն, էսամիսի իլգ հարֆլարը, եանի, Լ. Ժ. Ռ. Բ. վէ Տ. (Լէօն Տիւշէանել, Ժօզէբէն, Տընիղառ, Բօպի, Տիւրանտէն) տաիի պէյան իսիլմիշ, վէ հաթտա էչխասը մէղքիւրէնին՝ օ կիճէ Եապանինին մաղարասը աէնիլէն գահվէխանէաէ, էճնէպիյի մէրդում իլէ միւնաղաայա թուրթուլտուղլարը, վէ պիչարէյի ալաթը ճէրիհա իլէ ճէրհ իթաիքլէրի գազիյէսի տաիի, այրըճա իշար գըլընմըշ իաի։

Հաղըրսունսան աէօրթի նէֆէրի, եանի Տընիղառ, Բօպի, տօգթօր Ժօզէբէն, վէ Տիւշէանել, պու մէմուրին գայրի տարպէնին սույի թէէսիրի իլէ միւթէէսսիր օլմուշ իքէն, պիլաքս Եալընըղ Տիւրանտէն պի ֆուրթուր կէօրիւնիւպ թէպէսսիւմ իսիյօր իաի։

Մարգի. – Էֆէնտիլէր, իլթէ կէօրիւյօրսունուղ՝, իսիսիէրինիզին իլգ հարֆլարը պու ղաղէթա տէրսինինտաէ մէսթուր պուլունույօր քի, պու իսէ ադիմ պիր պէտպախտլըգ աէմէք սիր, չինքի Բարիզին բօլիս նէզարէթի ժուրնալընտա, թէքմիլ էսամինիզին՝ այըգտան աչըգա գիրը իսիլսիյինէ տաիի չիւպհէնիլ օլմամալը տըր, պունտան գաթիինաղար, Գարնավալըն Սալը ագշամընը՝ մասքէլի օ-

լարագ աչըգ պիր արապայըլա Պուլվարը քէչմէու կիւղար իմտիյինիզ, չօգլար թարաֆընտան կէօրիւլտիյի կիպի, մագարանըն տէրսունինտաէ վուդու պուլան միւնաղաանըն շահիալէրի տաիի՝ էլեվմ պէրհայաթ տըրըլար։

Պիր իրի տագըդա սիւքիւթ իսիլսիքտաէն սօնրա, Տիւշէանել, նաակհան եիւքսէք սէտայըլա,

— Տօղրուսը ըէք ղարիպ հալ տըր պու, հէնուզ մէսէլէնին նէտաէն իպարէթ օլտուղունը պիլմէտիյիմիզ հալտէ, տայիմա թահտը թէհտիտտաէ պուլունույօրուղտաէտի։

Գօրգուսընտան թիթրէմէքտաէ օլան Տընիղառ, Բօպի, վէ Ժօզէբէն, Տիւշէանելին պու սէօզիւնի թէլադգը իտէրէք մէրդումը ալգըյլատըլար, վէ Ժօզէբէն քէլամէ աղաղ իտուպ,

— Էօյլէ եա, միւսիւ Մարգի՝ քէնտիլէրինէ նէ կէօնա խըամէթ իտէպիլիր օլտուղումուղը, լութֆէն պէյան իթմէյի տիրլեր, պիրա պուրատա հաղըր պուլունանլարընն ճիւմլէսիտաէ, քէնտիլէրինէ խըամէթ իթմէյէ հաղըր օլտուգլարընա ասլա չիւպհէ իտէմէմ – տէմէսի իլէ, ճիւմլեսի պիր աղըղ,

— Օնա նէ՞ չիւպհէ – տէյու հայդըրսըրլար, եալընըղ Տիւրանտէն, քէնտինի հէր նէվի թէօհմէթտաէն պէրի իւզիմէ ատտա իտէրէք, տայիմա թէպէսսիւմ իսիյօրիտի։

Մարգի. – Միւսիւ Տիւշէանել, կէրէք պէնիմ վէ կէրէք սիզի իչուն, նէթիճէսի ղայէթ վէխիմ օլապիլիր օլան իշտու վահի միւճատէլէյէ խիթամ վիրմէնիզ իչուն, սիզէ խաասէթէն թէչէքքիւր իտէրիմ. վագտա սիզի մահվ իթմէքլէ քէնտիմի տաիի մահվ իթմիչ օլաճաղըմը ըէք ալէտա պիլիրիմ, ֆագաթ պու հալ սիզի թէչէմին իթմէմէլի տիր. եանի քէնտինիզի թէհլիքէտէն պէրի զանն իթմէմէլիսինիզ, ղիրա մէյուսիյէթին՝ ինսանէ նէչէր եարատըրադըղընը պիլդըսինիզ, վէ պէն իսէ, տերէճէյի նիհայէտաէ մէյուս վէ

նիւվիիա (անյայս) պիր հալտէ պուլունուլյօրում . . . տիւն 250000 ֆրանգ կյրաա սահիպի իքէն, պու կիւնքի կիւն պիր տիլէնճիտէն գկյատէ տիւչարը ֆագրու զարուրլեթ օլտում, վէ իղթէ պու հալ իլէ արթըգ՝ նելէր եաբանաղա հաղըր օլտուղումը բէք գօլայ քէչի իտէպիլիրսինիզ . . .

Տիւրանտէն, Մարգինին սէօզլէրինի կիւյա մանթըգա միւթապըգ օլտուղունը թաստիգ իտեր եօլու պաշըլըլա պիր իշարէթ իթտիյի կիպի, Տիւչէննել իլէ ժօզէբէն տաւխի, պիհուզուր պիր պագըշլա եէքտիկերի եիւղիւնէ պագտըլար։

Տընիզաա, պուրնունու չարապ գաատէհինին իչինէ սօղմուշ օլտուղու հալտէ տինլէյօր իտի, մէրգում՝ գօրգուսընտան նաչի ադղընը պիլէ աչնայօր իտի. Բօպինին իսէ, ղայպ իտեճէք հիչ պիր չէյի օլմատըղընտան, Տիւրանտէնին ֆուԹուրաուլու ղունա իմԹիհսալ իթմէքլէ պէրապէր,

— ՖագաԹ պունլար, միւսիւ Մարգինին պիղտէն Թալեպ իթտիյի չէյի կյմա իթմէյօր . . . տէմէտի իլէ, Մարգի՝ ճիտտի՝ պիր հալ քէսպ իտերէք, ժօզէբէնէ իմԹապէն,

— Միւսիւ տօղԹօր, սիզ Տիւգ տը Գօմբանտըն խուսուսի հեքիմի օլտուղունուդտան, իսԹեմիյինիզ վագըԹի պիլա ԹէքլիՓ մուամիլէյհին խանեպինէ կիրէպիլիրսինիզ, շու հալտէ նիյեԹիմին իճրասը զըմնընտա, սիզտէն ալէա պիր մուավին պուլամամ – տէյինճէ, ժօզէբէն Թէճաճիւպ իլէ,

— ՆիյեԹինիզ նէ՞ պիր – տէյու սուալ իթմէպի իլէ, Մարգի՝ մէրգումըն սուալինէ ճէվապ վիրմէյուպ, Տիւչէսնելէ,

— Միւսիւ Տիւչէննել, սիզ՝ միւսիւ Գօմբանտըն զէվճէպի մատամ Տիւչէպին աչըգըսընըզ, եէպի սէնէ ադտէմ պու խուսուստա սիզէ մուավէնէԹի իթմիչ օլտուղումը էլպէԹ խաԹըրլայօրսունուղ. իմոի միւսիւ տօղԹօր կիպի՝

սիզ տախ, հէ տագըդա Տիւգ ճէնապլէրինին գօնագընա կիրմէյէ մէզունսընըզ, վէ լազըմ օլանը մատամ Տիւչէսէ եաբաբրապիլիրսինիզ, պաչլըճա իւմիւտիմ սիզտէ տիր – տէտիյինտէ, Տիւչէննել,

— Պէնտէն նէ՞ թալեպ իտէճէքսինիզ միւսիւ – տէտի. Մարգի սէօզիւնէ տէվամ իտերէք,

— Միւսիւ Բօպի, Տիւգ ճէնապլէրինին եագըճըըլյըլա իթտիհատ (միանալ) իթմիչ օլտուղունուդը պիլիրիմ – տէյինճէ, Բօպի, մէրգումըն սէօզիւնի գաթի իտերէք,

— Իթտիհա՞թմը, ա՜հ միւսիւ Մարգի, պէնիմ կիպի պիր ատէմ, Պիւրօ միսիլլու տաի պիր շախսըլա նա՞սըլ իթհիհատ իտէպիլիր – տէտի։

Մարգի. – Նէ հալ իսէ, սիզին հագգընըզտա տախի էմնիյէթիմ պէրքէմալ տըր։

Բօպի. – Յյի ամմա պիլմէք լազըմ տըր։

Մարգի. – Միւսիւ Տի՛ւրանտէն, սիզին՝ հանկը մատտէտէ պանա մույին օլաճաղընըզը պէյանէ հաճէթ կէօրմէմ։

Տիւրանտէն, աղըր պիր հարաքէթի իլէ պաչընը էյտի. Մարգի թէքրար սէօզիւնէ տէվամ իտերէք,

— Միւսիւ Տընիզաա, վագտա սիզին պուլունտուղունուդ վազիյէթ, էհտիյէթու լյազագաթընըզտա չէսպան օլմատա պիլէ, եինէ պանա հիւանի խըրտէթի իտէճէյինիզէ ազա չիւպհէ իտէմէմ – տէտի։

Տընիզաա, մէսէլէնին նէտէն իպարէթի օլտուղունա տայըր պրր սուալ իթմէտի, ֆագաթի պուրնունըն ալԹընտան,

— Վագտա միւսիւ Տիւգին էմնիյէթը քեամիլէպինի գաղանագիլմիչ իսեմտե, ֆագաթի մուամիլէյհին եագըճաղինէպինին իչ ատէթի քիլիտի վար տըր – տէյու մըրըլտանաը։

Տիւրանտէն, հալալէթի պիր Թէպէսսիմ իլէ կիւլտի.

Տիւշէնեցի, մխիթէքեպպիրանէ պիր հալ իլէ ռօզրուլարագ,

— Անճէպ պիզի պիր սըրգաթէ իշո՞դմը իթմէք խաթէնիլիյօր – տէյինճէ, Մարգի, պարիա նիկեահըյլա մէրդումըն եիւզիւնէ պագալագ,

— Միսի՛ւ, պիզէ նէ քի լազըմ իսէ սեօյլեսիմ, վէ իշթէ պիր տահա թէքրար իսէյիմ, սիզին վէ պէնիմ հայաթըմըզ, տէսիյիմ մէնճաաթէ նիսպէթէն, հիչ մէգաամընաա գալըը. իսոի լազըմ կէլսիյի հալսէ, սըրգաթ, ճինայէթ, վէլհասըլ հիչ պիր շէյի տիրիզ իթմէյէճէքսինիզ – տէտի։

7

ՊԷՇԼԷՐ

Մարգի, պալատէ մէզքիւր պու սան սեօզլէրի՝ քէսիք վէ խաճիճ պիր սեհայըըլա սեօյլեսի, ճագաթ հազըրոնաան հէր պիրի քէնաի թապիյաթը իզթիքասընճա՝ պիրէր կէօնա միւթէէսիր օյտուլար, մէսէլա Ժօղէբէն Թիթրէտի, վէ Տիւշէնեցի իսեան իտուպ իթիրաղ իթմէք իչիւն աղըընը աչաը իսէտե, Մարգինէն նիկեահը մէրդումը Թիթրէտաերէք սուսատուրը։

Բօպի, տէհշէթամիզ գիւյիւմլէրե գահիպ օլուպ, թավըը խօսրեսէնտանէսինի Թէրք իթտի. Տընիգաա, գաթէն մէսէլէնին նէտէն իպարէթ օյտուղունը իլք կիւնտէն պիլիր իտի, մէրդում՝ ադիմ պիր խեվճու տէհշէթէ կիրիճթար օյտուգտան ժատե, Տիւգ տը Ժօմբանսըն քէնտիսինէ վատ իթմիչ օյտուղու ալթը պին ֆրանգա, պիր գաչ պին ֆրանգ տահա գամմ իթմէք իւմիւտինի գայպ իտճէք իտի

Տիւրանտէնէ կէլինճէ, մէրդում՝ պագը սեպեպլէրէ մէպնի Թէհտիտաթտէն ադատէ օյտուղունտան, միսալէհէյ տայըը պիր գաչ սեօզ ֆըսըլտատըգտան սօնրա, Թէքրարէն քէնտի հալի սիւքիւնէթինի էլտէ իտէպիլտի, Մարգի սէտասընըն ամիրանէ Թավրընը Թատիլ իտերէք,

— Լ֊ֆէ֊նաիլէը, մատեմքի սեօզիւմի ըետա իթմէք իգթիտաըընըզդն մաֆէվգընտա տը. իսոի սիզէ պեօյլէ Թավրը հաքիմանէտե էմր իթմէյէ հագգըմ եօգ տը, արթըգ պէյհուտե միճատէլէլերտէն վազ կէչիպտե, ճիւմլէմիզ եէքտիլ եէքճիհէթ օլարագ իչիմիզին հագգընտա տիւշիւնէլիմ, Թէքմիլ վարիտաթըմըա Մարգիլիք իւնվանըմը միւհիմէվի պուլունան գըրմըզը չանթայը պէնտէն չալմըշլար, պու անտե պէն Գարմէնիմ, ճիւմլէնիզին Թանընտաըզը օ քիւչիւք սէֆիլե գըզ քի, Թամըը մէյտանընտա՝ պաթագլարըն իչինտե բագս իտուպ ադվաթը եէվմիյէսինի Թէտաարիք իտեր իտի – տէտիյինտե, Տիւրանտէն Թէտճիւպ իչմա իտեր պիր հարաքէթ իթտի, մէրդումըն պու սըրգաթ մատատէսինտէն մալիւմաթը եօղուտը։

Ժօղէբէն. – Տօղրուտը պու վագտա էսէֆե չայանտընը։

Տիւշէնեցի. – Վագտա Թէէսիւֆ օլունաճագ հալ, ֆագաթ պու իշտե պիզիմ եարատաղըմըզըն նէտէն իպարէթէ օյտուղունը հէնուզ պիլմէյօրուզ։

Բօպի, ադիմ պիր մէրագլա Մարգինին սեօզլէրինի տիյնէմէքտե, վէ Տընիգաա իսե սաքին պիր հալտե պուլունույօր իտի. Մարգի՝ սեօզիւնէ տէվամ իտերէք,

— Պու սըրգաթըն ֆաիլինի քէշֆ իթմէք միւշկիւլ տէյիլ տիր, պու իչին իչինտե եալընըզ պիր սաէմին մէնֆաաթը վար քի, օ տախի Տիւգ տը Ժօմբանս Մայլըրրէ տիր – տէտի։

Տիւրանտէն, Մարգինին սեօզիւնի Թատատիգ իտեր եօլլու պաշընը սալտատը, վէ Տիւշէնեցի տախի,

— Ֆագաթ էկեր Տիւգ տէյիլ իսե . . . – տէմէքտե

իքէն, Մարդի՝ մէրգումըն սէօղիւնի չիտէթլէ գամ իտէրէք,

— Միւսիւ, պէն՝ եալընըզ չիւպհելէրէ իսթինաատէն պուրայա կէլմէմիմ, պէն հէր չէյի լայըգըյըլա թաստիդ ելթիքտէն սօնրա սիղի թէհհտիա իլթիմիմ – տէյէրէք, պիֆիլթուր պիր հալ քէսպ իլթմէյէ չալըշմագտա օլան Տընիղառա տէօնիւպ, իլավէյի մէգալ պիրլէ,

— Իչթէ պու ատէմ էվիմէ կիրմիշ, վէ չըղտանըմը չալարագ Տիւդ որ Գօմբանտա թէսլիմ իլթմիշ տիր – տէյինճէ, Բօպի,

— Ա՛հ սէ՞նմի – տէյուպ, Տընիղառա տօղրու իլէրլէմէյի կիպի, Տիւշէմնել տախի,

— Վա՛յ մէլուն հէրիֆ, պիզի պու տէյինէյին իչինէ գօհան սէնսին էօյլե՞մի – տէտի։

Ժօղէբէն. – Ա՛ֆ սէֆիլ հէրիֆ, ֆագամի պէն պու ատէմին սօնը ֆէնա օլաճաղընը էվէլտէն քէչֆ իլթմիշ իտիմ։

Բօպի. – Նամուսսըզ հէրիֆ։

Տիւրանտէն. – (Բարմադլարընը չէվիրէրէք) կէօրիւյօրմուսունըզ, կէօրիւյօրմուսունըզ . . . քիմ մէմուլ իտէր իտի։

Տիւշէմնել, ճիտտի վէ ազիմ պիր հիտէթի հըսս իլթմէքլէ այաղա գալդը, վէ սօֆրանըն էթֆրաֆընը տօլաշարագ վարըպ Տընիղառըն պօղաղընտան թուլթառը, Ժօղէբէն տախի մէրգումա իմիհսալ իտէրէք, Տընիղառը գօլունտան եապալատըղը կիպի, Բօպիտէ, մէրգումըն էսվապընա եաբըշը։

Տընիղառըն պէնդի պէթի քիւլ քէսիլմիշ, վէ եալընըզ պուրընը բանչար կիպի գըղարմըշ օլտուղու հալտէ, պաշտան այաղա գատար թիթրէյօր իտի։

Տիւշէմնել, չիտէթլէ մէրգումը խըրբալամայա պաշլատը, վէ Ժօղէբէն տախի անէ իմիհսալ իլթտի քի, պէտպահտ Տընիղառ սէօյիւլիւպ տէօյիւլմէքտէն, վէ էօթէ

պէրի չէքիշտիրիլմէքտէն ֆէնա հալտէ մուղթալըպ օլուպ, աճըգլը սէսլէր իլէ ֆէրեատալար իտիյօր իտի, Մարդի՝ սէսինի եիւքսէլթմէքլէ, հէր չէյ սըրտասընա կիրտի. մէրգում ջէլտամէ աղազ իտէրէք,

— Լ՛ֆէ նտիլէր, պու ատէմի սիղէ տիւշմէն իլթմէյինիղ, մէրգումըն սիղէ բէք չօգ մէնֆաաթը օլապիլիր տէյինճէ, Տիւշէմնել,

— Պու սէֆիլ հէրի՞ֆմի . . . – տէտի։

Ժօղէբէն. – Հա՛յըր հայըր պու մէլուն հէրիֆ . . .

Բօպի. – (Ժօղէբէնին սէօղիւնի գամ իտէրէք) պըրագըն քի) միւսիւ Մարդի սէօղիւնէ տէվամ իլթսին – տէտի, վէ Տընիղառըն ֆիլտարընը մէն իլթմէք իչիւն մէրգումըն էօնիւնտէ կէրիլիպ տուրտու։

Մարդի. – Լ՛ֆէ՛նտիլէր, պուլունտուղունուղ վազիյէթի, լինճէտէն լինճէյէ թահտը միւլահազայա ալընըզ, պու իչտէ ադիլանէ հարաքէթ իլթմէլիսինիպ, ճիւմլէնիպ եէքտաիլ եէք ճիհէթ օլարագ չալըշմալըսընըզ . . . դուվվէթլինիպ պիրլէշտիրմէլիսինիպ . . .

Տիւշէմնել. – Ֆագամի սիղ պիպ, Տընիղառըն ճիւրաթ իլթմիշ օլտուղու ճիւրմէ մէսո՛ւլմը թուլթուլօրսունըզ։

Մարդի. – Հա՛յըր, քեամիլէն մէսուլ տէյիլսինիպ, վէ պէնտէ սիղէ ճէզա վիրմէք իսթէմէմ, անճագ հէր պիրլինիպ չալըշտըրմագ իսթէրիմ. . .

Տիւշէմնել, հիտէթլինի զագպէթ իլթմէյէ չալըշարագ եէրլինէ կէչիպ օֆթուրտու, վէ Մարդի տախի սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Իչթէ պէնիմ սիղտէն թալէպ իլթտիյիմ չէյ պու տըր, չալտըրմըշ օլտուղում չըղտան, Նոյեմբերին 28 լինճի կիւնիւնէ գատար պանա իտտէ օլունմալը տըր. պու կիւն այըն 22սի տիր, տէմէք օլուր քի ալթը կիւն վար. պու իսէ լուզումընտան զիյատէ պիր միւտէթ տիր։

Տիւչէնեղ. – Ծագամի խոչճէ յիմիդ ճահոռս գայրեթիճ բաղմէն շայէա մուվաֆֆագ օլամադըագ . . .

Մարգի. – Օ նօգիա սիղճ այըա աբը, պէն սիղին հաքիմինիզ տէյիլիմ. . . – տէմիքտաէն սօնրա, թէմքինլի պիր սէտայըլա խլավէյի մէգալ խուսպ,

— Սիղճ եալընըզ չու գաագրընը տէյէպիլիրիմ քի, մադալլահ էկէր մուվաֆֆագ օլամադանըզ, օ վագըթի պէնաճ սօն պիր թէտպիրճ միւրաճաաթի իթմէյէ մէճպուր օլաճաղըմ, եանի պիղդաթ քէնարիմ իլէ սիղի, վէ տիկեր պիր ադամ. . . մահվու թէլէֆ խոչճէյիմ, ա՛հ էֆէնտիլէր, էկէր բէյղուլէյի գալպիմի կէօրմիւշ օլայըաընըզ, էօմրիւմի աուհուլէթիլ ֆէտա խոչճէյիմէ գաթան շիւպհէնիզ գալմայաճադաը . . . սէօզլէրիմէ էյի գուլագ վուրունուզ էֆէնտիլէր . . . պէն սիղի պիրա հիտէթ, վէ հադգընընըզտա գէրրէ գատար խուսուսիէթի հըսա իթմէքսիղին թէհտիտա իտիյօրում. . . էվէթ, պու տէհշէթլու պէլատէն գուրթուլմանըզ, պիղդաթ սիղին էլինիզէ օլտուղունը թադատիզ իթմէք իսթէրիմ, խիւլասայի քէլամ նասըլըմ տէյիմ, Նոյեմբեր 28 ինճի կիւնի էօյլէնէ գատար սիղի պէքլէյէճէյիմ, չայէա չըզտանըմըզ՝ տէրուննինաէ պուլունան էվրագա պէրապէր լէտիմէ թէսլիմ իթմէյէճէք օլուրսանըզ, օ վագըթ Գարմէն, քէնարիսինի հիւքիւմէթէ թէսլիմ իթմէքլէ ճինայէթինի իսթիրաֆ, վէ հէմ թէօհմէթի պուլունան էշխասըն էտամիսինի պէյան խաէճէք տիր – տէտի։

Մարգի, պու սէօզլէրի սէօյլէտիյինտէ, չէհրէսի թադրիֆի զայրի գապըլ պիր տէհշէթի իպրադ խոխյօր իտի. Տիւրանտաէն միւսթէնտա թուֆթուլտու հալտէ, տիկերլերի ադամ պիր խէվֆու հէյէճանըն պարը կիրանը ալճընտա էզիլիպ գալմըշտար իտի։

Մէրգուման, Մարգինին թէհտիտաճընտա ինանըպ, անըն տէհշէթպախշ նիկահընտան թէսսիր օլունմուշտար իտի. ֆիլհագըգա իշ՝ օ գատար վագիհ իտի քի, աբթըգ ինսան, չիւպհէ իթմէք իշինտէ տէեթտա տիվանէ օլմալըիտի. Մարգի սէօյլունէ տեվամ խաերնէք,

— Գարմէն, քէնտի հէմ թէօհմէթլերինի՝ պիրեր պիրեր գամմաղլայաճադ, Բօլիս նէզարէթի նապանինին միսգընտա կիտէճէք, վէ թէճէմմիւ խոչճէն չահիտլեր, պիչարէ Ուէսթէրնին, դանընըն իլ ը տամղատարընըն նէրէտէ տէօվրիւլտիյինի իրտայէ խոչճէյըլեր, պատէհու Գարմէն, չու տագըգատա օթուրատուզմուզ պու օտադա տվոէթի իթմէյըլէ . . . Բօլիս միւտիւրինէ, իշթէ (բարմաղըչըլա Տիւչէնեղինին օթուրատուզու մահաճի կէօսթէրէրէք) միւսիւլէօն Տիւչէնեղ պու րատտա օթուրմուշ իտի. չու եանտտա միւսիւ Բօպի, վէ պու րատտա տադի, պէտպախտա Ուէսթէրնին Բարիղէ վիրտուինի, պիր դըլթա թէդքիրէ իլէ միւսիւ տը Գօմիւանտա պիլատիմիշ օլան տօդթօր Ժօզէֆէն պուլունուչօր իտի. պու Թադրաֆտա տադի տվօդաթ միւսիւ Տիւրանտէն օթուրմուշ իտի» տէյիճէք – տէտի։

Տիւրանտէն, տադա Գուդթուր իթմէյէրէք հալտվէթի պիր թէպէօսիւմ իլէ Մարգինին եիւղունէ պագտը, տիկէրլերի իտէ, թադրիֆի մուհալ պիր տէհշէթի իլէ թիթրէչօրլուր իտի. Մարգի, հէյէճանը պիր սէտայըլա սէօղունէ տեվամ պիրլէ,

— Խիւլասայի քէլամ՝ Գարմէն, պէտպախտա Ուէսթէրնին ճէմէաթինի դադամըչ օլան թահտայը Բօլիս միւսիւրինէ կէօսթէրէրէք «իշթէ՝ միւսիւ Ցընիղատը տանտալէօն, պու թահտանըն իւղէրինտէ պուլունուչօր իտի» տէյիճէք – տէտի։

Ցընիղատ, կիւչա էլան Ուէսթէրնին ճէմէաթի՝ մէղքիւր թահտանըն ալթընտա տըր կիպի, ադամ պիր խէվֆի իլէ սանտալէօնի կէրուչէ իթի վէրտի, վէ կէօղլէրինի իրի իրի աչարագ թիթրէմէյէ պաշլատը։

Մարգի այաղա գադտը, մէրգումա՝ թէդրար էվվէլ-

քի հալի նէղաքէթինի քէսպ իաէրէք, հաղըրունըն հէր պիրինի՝ այրը այրը սէլամլայըպ,

— Ինֆէնտիլէր, մէմուլ իաէրիմքի պու սօն՝ տէհշէթամիզ թէտապիրէ միւրաճաաթ իթմէյէ հաճաթ գալմայաճագ տըր. ալթը կիւն միւսաաաէնիզ վար, պու միւտէթ, ագիլ վէ միւտէպպիր աաէմլէր իչիւն հայըճա ուզուն տըր. էյեամը մէզքիւրէ զարֆընտա, միւմքինսիզ կէօրիւնէն չէյլեր՝ միւմքիւն օլապիլիր... իչթէ օն տէֆա օլարագ պիր տահա սէօյլէյօրում, էօյլէնէ գատար քէմալի րահէթի վիճտան իլէ սիզէ ինթիզար իտէճէյիմ... օնտան սօնրա արթըգ պէնտէն պիր խապէր ալմայաճագսընըզ... իմոի պունտան պէօյլէ ագիլանէ հարաքէթ իթմէքլէ՝ քէնտինիզի պու միւտհիշ կիրտապտան գուրթարմագ, քեամիլէն սիզէ այըտ տըր – տէտի:

Մարգի, պու սօն սէօյլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա, չապգասընը ալտը, վէ հաղըրունը թէքրար սէլամլայագ՝ տրշարը չըգըպ կէօզտէն նիհան օլտու:

Հաղըրուն, ֆէվգէլատէ խէվֆուէնտիչէ իլէ լալու էպքեմ գալտըլար, Տիւրանտէն, տէրհալ օտատան տրշարը չըգուպ, Մարգինին արգասընտան գօչմազա պաշլատը, վէ տիկէրլերի իսէ վասֆ օլունմազ մերթէպէտէ պիր հէյէճանու էնտիչէ իլէ թաշ քէսիլմիչ հէյքէլլէր կիպի, պիրի պիրլէրինին եիւղիւնէ պագա գալտըլար,

Մարգի Օթէլտէն չըգըպ, Նէօվտէ-Պօնդ-Անգիան զօգաղընտան, վալուա զօգաղընա չըգարըր օլան նէմնագ նէրտիւպանլէրտէն էնմէքտէ իտի, մերգում, զիֆիր կիպի գարանլըգտա մէզքիւր գայտըրագլը նէրտիւպանըն եաըրըսընա գատար վասըլ օլտուղունտա, արգասընտան պիր թէննէֆֆիւս սէտասը իչիթտի, վէ պիր էլին քէնտի ումուղը իւղերինէ վաղ խոխտիկինի հրա իթմէքլէ, արգասընա տէօնիւպ քէնտինի Տիւրանտէնին գարշըսընտա պուլտու, Տիւրանտէն, ճէվապէ աղաղ պիրլէ,

— Ա՛հ մատամ Պարօն, նա՞սըլ օլտուտա օ մուհիմ էվրագը չալտըրտընըզ, տօղրուսը պու բէք պէօյիւք պիր պէտապահալըզ տըր – տէյինճէ, Մարգի էվվէլա գօրգտու, ֆագաթի սօնրա Տիւրանտէնին սէսինի թանը յատագ,

— Նա՞սըլ, նէ՞ գարար վէրտիլէր, չըղտանը պանա իտտէ իտէճէքլի՞մի – տէյու սուալ իթտի:

Տիւրանտէն. – Իհթիմալ տըր... տօղրուսը պիչարէլէրի պիւթիւն պիւթիւնէ թէսլոիր իթտինիզ, նէ՞ տէրսին Տիւչէնտել պիլէ թուխթուլտու, մէրգում տիկէրլէրտէն զիյատէ տիվանէ իսիչ:

Պու էհնատէ Մարքի իլէ ավօգաթի, վալուա զօգաղընըն գալտըրըմընա վասըլ օլմուչլար իտի. Մարգի, պիր ֆէնէրին ըշըղը այթընտա տուրարագ՝ Տիւրանտէնին եիւզիւնէ պագտը, վէ թէճաճիւպ իլէ,

— Նէ՞ տէյօրսունուզ, լաթիֆի՞մի խոխյօրում զանն խոխյօրսունըզ – տէտի:

Տիւրանտէն. – Է՛հ է՛հ... պանա՞տամը...

Մարգի. – Նասըլ քի անլէրէ սէօյլէտիմ իտի, սիզէտէ թէքրար իտէրիմքի, օ քեաղըտալարըն գըյմէթի, էօմրիւմտէն չօգ զիյատէ տիր:

Տիւրանտէն. – Օրայը պիլիյօրում... 250000 ֆրանգ խյրատըլա պիրտէ Մարգի իւնվանը... տօղրուսը պունը զայպ իթմէմէք իչիւն, պիր ատէմ հէր չէյի եաբմազա հագգը օլապիլիր,

Մարգի. – (Պաչընը սալլայարագ) եանըլըյօրսունուզ միւսիւ, պէնիմ՝ էվրագը մէզքիւրէյի էլէ կէչիրմէք խաթէտիյիմ, նէ՛ սէրվէթ, վէ նէ՛տէ ասալէթ իչիւն տիր:

Տիւրանտէն. – Ա՛հ իչթէ պու սէօզ բէք ապրէպ տիր:

Մարգի. – Պունըն սէպէպի չու տըր քի...

Մէրգում սէօզիւնի գաթի խոուպ, պիր սանիյէ գատար տուրտուգտան սօնրա, եավաշ պէր սէտայըլա,

— Ֆագաթի պունլարը սիզէ սէօյլէմէնին նէ՞ ֆայի-

տէսի օլապիլիը . . . եալընըզ չուբաոը մալիւմինիզ օլմալը քի, կերէք սիզին՝ վէ կերէք ափկէրլէրին հագգընտա վէրմիշ օլտուղում դարարը թէպտիլ իլմէք, պէնճէ մուհալաըը – տէսի։

Տիւրանտէն. – Բէք ալէտա բէք ալէտա, ֆագաթի Բօլիս նէղարէթինէ կիտիպ նէ՞ տէյէճէքսինիզ, օ պիչարէ տոէմլէրի նէ՞ տելիլլեր իլէ դամմապլայաճագսընըզ . . . ա՛հ մամաատամ, պու իշտէն նէ կէօնա մէնֆաաթընըզ օլաճաղընը պիլմէյէ ղայէթ մերագ իտիյօրում։

Մարգի. – (Շիտէթլէ) ա՛հ տէմէք քի սիզ հէր շէյի պիլմէյօրսունուզ, միւթթէհիմլերէ այրտ օլան իսկէմլէլերին իղղերինտէ՝ եալընըզ պիզ օթուրմայաճաըզ, միւսիւ Տիւք ատիկ եանընմըլտտա օթուրաճագ տըր, է՛վէթ, պու տոէմէ գարշը իտիմտալ իտէճէյիմ տելիլլեր բէք տէհշէթտամիզ տիրլեր . . .

Տիւրանտէն. – Տէտիյինիզ սէօղլերտէն պիր շէյ անլայտմայօրում, ա՛հ մա՛տամ, տօղրուտը պէն սիզի պու գաատար ագըլսըզ, վէ հաթտա պու տէրէճէ ահմագ զանն իթմէյօր իտիմ։

Մարգի. – (Ասրա պիր սէտայըլա) նէ՞ տէմէք իտիթէյօրսունուզ . . .

Տիւրանտէն. – (Պիր սանիյէ գաատար տիւշինտիւքտէն սոնրա) նասըլսըն տէտիմ, եվինէ սաֆտերունլուղտա թէքրար իտէրիմ քի, տէտիյինիզ սէօղլերտէն հիչ պիր շէյ անլայտմատըմ, վաղտա տպիմ պիր նամըգտաբէրտաղլըղտա օ պիչարե տոէմլերի մտղլուտ իթմտինիզ, զավալլըլարը խնրտուխաշը իթտինիզ, մերգուման, միւճերրետ հէր պիր բէյինիզէ միւթտապատաթ իտէճէրլէր . . . պունա շիւպհէ իտէմէմ, ֆագաթ ումմուղընըզդա շիտէթլի պիր տարտէ էնտիրտիյիի, պէնիմլէ պէրտապէր եյիթրաֆ իթմէյէ մէճպուր օլաճագսընըզ . . .

Մարգի. – Նա՞մըզ, նէ՞ տէմէք իտիթէյօրսունուզ . . .

Տիւրանտէն. – Ա՛հ մատամ Պարօն, օ ահմագլարա իթմիշ օլտուղունուզ թէհտիտամիզ նումդ էանատընտա, պէնիմ տայիմա իտիհդա իլէ թէպէսիւմ իթտիյիմի կէօրմէյօրսընըզ . . . տօղրուտը բէք թօհաֆ մէնզարէ իտի. պիչարէլէր օգատտար գօրդտուլար քի, հէմտան պաշլարընը կիյեօթինին տէհշէթլու տաթընըը պլէընտա զանն իտիյօրլար իտի – տէտի, վէ պիմ պիր գահգահա իլէ կիւլտիւքտէն սոնրա,

— Պիր քէրրէ թասավվուր իտինիզ քի, գալդըպտա մերգումանէ «իտայըրհատ տօսթյորըմ», պունլարընն ճիւմլեսինէ ալէտա, ֆագաթի Միւսիւ Մարգի սիզի տաէթտա պիր չօճուղ հէրինէ գօյատագ անէ կէօրէ մուտամէլէ իտիյօրլար . . . էլհէվմ պիզիմ կիպի պէրհայաթի օլան պիր տաէմինի՝ գաթի իտիլտիյի իչուն սիզի իթհամ իտէմէզլէր . . .» տէմիշ օլայըտրմ . . . աճապ նէ՞ գատար թօհաֆ օլաճագտը, տէյիմի մատամ – տէտի։

Մէդդաուման՝ եանպէ եան օլարագ վալուա զօդաղընըն ուղունլուղունա տօղրու եիւրիւմէքտէ իքէն, Մարգի՝ Տիւրանտէնին պու սէօղլերինի տույտուղունատա, միւթէհայըը պիր նիկահտըլա մերգումը իտիթիճվապ իթտի։

Մարգի, պու միւքալէմէնին պայլանկըճընտան պէրի, Տիւրանտէնի տարիսօշ զանն իտուպ, տվօղտաթըն սէօղլերինի թէհտամիիլ իլէ տիւլէյօրիտի. ֆագաթ պու անտէ մերգումը, ագլընա իսրֆֆեթթ կէթթիրմիշ զանն իտէրէք,

— Նէլէր սէօյլէտիյինիզի պիլմէյօրմուտունուզ – տէյու մըրըլտանտը։

Տիւրանտէն. – Է՛վէթ է՛վէթ, բէք ալէտա պիլիրիմ։

Մարգի. – Պիմի՞ն հագգընտա սէօյլէյօրսունուզ։

Տիւրանտէն. – Աճայիպ, քիմին հագգընտա սէօյլէյէճէյիմ՝ պու մէսէլէտէ էօլմիւշ զանն օլունան Ամերիգալը ձէյմս Ուէսթերընին հագգընտա սէօյլէյօրում, զիրա տիւն տէ յիւ էվվէլքի կիւն, մերգում իլէ իքի սաաթտան զիյա-

աե կէօրուշմէք չերէֆլինէ նայիլ օլտուսմ իտի . . .

Մարգի, ըսկայա կէօրիւլօր զանն իթտի, մէրտուսմ. պիր միւմքիւն իչիթտիյի սէօզլէրէ լինանամայարագ,

— Ուէ՛օթէրն. . . Ուէսթէ՛րն իլէմի կէօրուշաւնիզ... ֆագաթ պէն մէրտուսմը էօլտուրտուսմ, սիզ պունը բէք ա-լէա պիլիրսինիզ – տէյու բէբէլէտի։

Տիւրանտէն. – (Սաքին պիր հալ իլէ) է՛վէթ, բէք ա-լէա պիլիրսիմ։

Մարգի. – Պէնիմ, մէրտուսմն ճէսէտի Հանըննա Հա-լըննըզ գալտըղըմըտա պիլիրսինիզ . . . տէյի՛մ . . .

Տիւրանտէն. – Հա՛յըր օլտասընը պիլմէմ, պէն՝ պու խուսուսատա բէք ուղագտան մալիսմաթ ալմըշ օլտուղումդ-տան սիզէ շու գաատարընը տէյէպիլիրիմ քի . . .

Մարգի, սէրի պիր հարաքէթլէ Տիւրանտէնին էլինի թուԹուպ սըգտը. մէրտուսմն զիհննինէ՝ իսմիսա իլէ գա-րըշըզ պիր շիսպհէ կիրմիշ օլմաղըլա թիթիրէյէրէք,

— Իյզահ իտին . . . ըչճա իտէրիմ սէօզլինիպլի իյ-զահ իտին – տէտի։

Տիւրանտէն. – Ցօղրուսը չօգտան պէրի պու ճիհէթի սիզէ պէյան իտէճէքտիմ. հալպու քի սիզ, իչ կինտէն պէրի կէօզէ կէօրինմէզ օլմուշ իտինիզ. շու հալտէ էվ-նիզէ խըրսըզ կիրմիշ օլտուղունա ասլա թէճահիւլ իտէ-մէմ . . . սիզինլէ կէօրիւշմէք իչուն խանէնիզէ հէր կէլի-շիմտէ, իչ սալօնտա պիր թագըմ Հապանճը ատէմլէր կէօր-տիւմ, հաթտա պունլարտան պիրի, խայըրլըսահ պիր ատէ-մէ պէնզէյօր իտի. մէրտում, ուղուն միւտէթ խանէնիզ-տէ պէբլէյէպիլիմէք իչուն, սանտալէէլերի Հան պէ Հան գօյարադ կիսզէլ պիր Հաթագ Հաբմաղա տախի ճիւրաթ իթմիշ իտի։

Մարգինին մեթագու էնտիշէսի տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլմաղըլա, մուսաահիպինին էլինի շիտէթլի սըգա-րագ,

— Սէօզլինիպլի իյզահ իտին տէյօրում սիզէ, Ուէս-թէրնտէն պահս իտինիզ, ա՜Հ պէնի էօլտիւրիյօրսունուզ – տէտի։

Տիւրանտէն. – Ռէք ալէա չիմտի. պու իւչ կիւնին զարճընտա պէլճի եիրմի տէճա սիզի արատըմ, մէսէլա Ռօսյալ զօգաղընտաքի Ն նօմէրօլու խանէտէ, միւսիւ Մարգի տը Մայլըրբէյի սօրտուղումտա... «պունտա Հօգ» տէյի ճէվապ վէրտիքլէրի կիպի. Գասթիյլօն զօգաղըն-տաքի խանէնիպզէ տախի, մատամ Պարօնըն քիմնէյի գա-պուլ իտէմէյէճէյինի պէյան իտիյօրլար իտի. նէ հալ իսէ՝ տիւն տէյիլ էվվէլքի կիւն մաղազամա խայըրլըսահ պիր ձէնթըլմէն կէլիպ, սիզին հադգընըզտա բէք չօգ սուալ-լէր իթտի. տօպրուսը՝ մէրտուսմն սիզի պէօյլէ մէրագլա արայըպ սօրուշտուրմասընըն սէպէպինի քէշֆ իտէմէյօր-ըտըմ, ֆագաթ աղ սօնրա իչի անլատըմ, պու ատէմ սիզի, ան ասըլ Կասթօն տը Մայլըրբէյի զանն իթմէքլէ, հադգընըզտա մուհապէթի վէ բէտէրանէ պիր թէվէճճիւհ իպրաղ իտիյօր իտի . . . քէնտիսինէ, հադգըմտա էճնիյէ-թը քեամիլէնիպ օլտուղունը պէյան իթտիմ, վէ գըրմըզը չըզտանըն միւհթէվիյաթը սայէսինտէ, ան ասըլ Մայլըբ-րէյէր հադգընտա պիլտիյիմ մատատէլէրի մէրտումա պիլ-տիրտիմ, սիզի թէճէմմի իտէրիմքի, պունըն հիւսնի սէմէ-րէսի կէօրիւլտի. զիրա ձէնթըլմէն՝ պանա ուղուն, վէ մուճահասալ պիր խաթըրէ նամէ թէսլիմ իտուպ, անը՝ սիզին, եանի Կասթօն տը Մայլըրբէնին, մէնաֆիյի ուղ-րունա խաթիմալ իթմէքլիյիմի, եանի՝ Տիւգ տը Գօմբանօը, թէճմիլ Մայլըրբէյէրին վարիսաթընա սահիպի միւթլաք իտէն օթուպ սէնէլիպ միւտէթին խիթամ պուլմասընտան էվվէլ, հիւքիւմէթճէ լազըմ կէլէն միւտահէլէնին իճրա-սը զըմնընտա պանա բէճա իթտի, չինքի մալիսմա, միւ-տէթը մէզքիւրէ խիթամ պուլտուղտան սօնրա արթըզ մահքէմէճէ . . .

Մարգի. – (Յապբրսբզլբզլա Տիւրանտէնին սէօզիւնի քէսէրէք) ֆագամ Ուէսմէէրն, Ուէսմէէրնին հագդընաա սէօյլէյինիզ։

Տիւրանտէն. – Ձէնթըլմէն իչին ատ յօրսունուզ տէյի՛մի, բէք ալէա չիմաի, մէրգում, խամըրճնամէչի պանա թէսլիմ իթաիքատէն ասնրա, խանէսինէ ավտէթ իմամ զանն խաերիմ, պէնատ հէման խամըրճնամէչի օգուսմաղա պաշ-լաարմ, ա՛հ մատամ, պու մուհարրէրաթըն իչինատ էօյլէ չեյլեր վարքի . . . մաղարանըն իհթիյար Եապանիսինի պիւ-լերսինիզ ատէյի՛մի . . . ֆագամ էկէր պուն լարըն ճիւմլե-սինիատ սանա հէքեայէ իմամէք խամէսէմ, սապահա գա-տար պիմմէզ, անճագ չու գատարընը սիզէ ատէյիմ քի, Տիւգ ալ Գամբանա վէլէմի դինա (չնաւթեան որդի) օլսուս-ղունաան, Մայլըբրսէլերին վարիատաթը ճէսիմէսինատէն ասլա հագդը եօգ տըր, վէ օլամազ . . . ֆագամ՝ ճալիսլը մէ-բաղ օլաճագ մատատ պու տէյիլ տիր . . . ճիւմլէատէն ազրէպի, սիզինլէ Ուէսմէէրնին պէ յինինիզատ կիւզար խատն վագաայի մուէլլիմէնին, մուֆասալ հէքեայէսի տիր . . .

Մարգի. – Տէմէք քի պու ատէմ, պիզզաթ ձէյմս Ուէսմէէրն քէնատիսի խատ էօյլէ՞մի։

Տիւրանտէն. – Օնա նէ չիւպհէ, պունը սիզէ պիր գաչ տէֆա տըր սէօյլէյօրսուս, Ուէսմէէրն, խամըրճնամէչինա-տէ, Գարմէն նամ պիր գարընըն՝ քէնատիսինէ տէհչէթլու պիր տուզաղ գուրատուղունը, վէ մուահխարէն պօյնունա պիր խանչէր սաբլամագլա քեարընը իհմամ իհմէք խամէ-տիչինի՝ եէկեան եէկեան նագլու պէյան իհմիլ տիր . . . ա՛հ միւսիւ Մարգի, թամ օ էանատէ սիզին պուլունատու-ղունուզ օտանըն իւսթիւնատէ, քէօր սարհօշ օլարագ գա-րըլարըմըզլա պէրապէր էյշու իչրէթ՝ վէ բագս իհթիչի-միզի խամըրլատըգճա . . .

Տիւրանտէն, սէօզիւնի գամ պիրլէ կիւրիւլթիւլի պիր գահգահա սալը վէրտի. Մարգի իսէ՝ պու հէքեայէյի

տինլէտիքճէ, թամպու թուվանը գալմայարագ հէման պա-յըլմագ տէրճէսինէ կէլմիչ իտի. Տիւրանտէն սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Ա՛հ չէ յիման ալսըն պու խամըրճէրի, պէն՝ չիմ-տի հէր հալ իլէ վագայրը վէ միւքեմմէլ պիր տաէմիմ, նէ՞ բագս իտէր՝ վէ նէտէ սարհօշ օլուրսում, վագտա պու բէրհիդքեարլըգտանտա սըգըլտըգըմը քէմմ իտէմէմ. . . լարին րէճա իտերիմ, սապրրսբզլըգ իմմէյին տինլէյի-նիզ . . . էն ապրէպ օլան մատատ, պու հէքեայէնին նէ-թիճէսինատ տիր. չինքի սիզ, իչի խանչէրին տարպէսինէ գատար պիլմէնիզլէ, մուահխարէն վուգու պուլան ահ-վալը աճիպէտէն մալիսմամլընըզ եօգ տըր. . . էկէր օ չէյ-լման եապանի օլմատայրտար, Ուէսմէէրն՝ վազ օլունատուղու տէյինին իչինատ գըյամէմէ գատար պէքլէյէճէք իտի, չինքի եապանիյի մէրգում, պուլունատուղունուզ օտանըն ուֆագ բէնչէրէսինատէն, սիզին հէր եաբատըգընըզը կէօր-միչ իտի . . . օ տագըգայը խամըրլա՞յօրսուսընըզ քի, սիզ՝ Ուէսմէէրնին ճէսէտինի պիզէ կէօսմէրմէք իչուն թահ-տայը գալարըրտըգը՞ընդտա, սէֆիլ ատէմ եավաչ եավաչ կէօզատէն նիհան օլտու. պունը՝ պիզիմ կիպի սիզ տախի բայէլայն կէօրատունուզ իտի . . . տիվանէ զանն օլունան, ֆագամ ճիւմլէմիզատէն ագըլը օլան եապանի, թամանը տէլէրէք՝ Ուէսմէէրնին ճէսէտինի, քենատ սաբին օլտուզը օտաճըդա ինտիրմիչ, վէ պատէհու պիր հէքիմին խանէ-սինէ կէօմիւրիւզ թէտավի իմամրմիչ . . . պունտան սօն-րա վուգու պուլան հալէրի սէօյլէյէմէմ, անճագ չու գատարընը տէրիմ քի, էկէր պու վագտա մահքեմէլէր հուզուրունա չըգմըչ օլայրտը, թէքմիլ Բարիզ ահալիսի-նին հայրէթինի մուճիպ օլաճագտը. խիւտատայի քէլամ Ուէսմէէրն, քէսպը սըհհէթ իտերէք Ամէրիգայա կիմմիչ, վէ մուահխարէն պագը էվրագլա պէրապէր թէքրար Բա-րիզէ ավտէթ իմմէքլէ, գըզ գարընտաչընըն էվլատլարը

օլան Մայլբրբէլէրի արամայա պաշլամըշ, վէ էլեէվմոէ ա-
րամագ իւզրէ տիր. ունութմայալըմ տէմէյէ քի, խաթը-
բէնամէնին զկյրինտէ ձէյմս Ուէսթէրնին խմզասը պուլու-
նույօր իտի . . .

Մարգի, էլլէրինի պիրիպիրինէ գավուշտուրաը, վէ պիր հալի մինիէթտաարի իլէ, կիւղել վէ նէմնագ կէօղէ-
րինի ապիւմանէ տօզրու բէգ իթտի. Տիւրանտէն սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Իշթէ կէօրիյօրսունուզ ա, օ կիւղել վէ միւէս-
պիր նուրթգընըզլա կիրիֆթարը տէհշէթ իթտիյինիզ պիչա-
րէլէրի, հէման պիր սէօզ իլէ թէէմին իթտէք, մահզա պէ-
նիմ բէյիմէ մէրպուրթ իտի – տէմէսի իլէ, Մարգի, մէր-
գումըն սէօղիւնէ ճէվապ վիրմէյիպ, անճագ շու կէօնա պիր սուալ իթտի:

— Ուէսթէրնին, խաթըրէնամէ իլէ պէրապէր սիզէ վէրմիշ օլտուղու քեաղըտալը, գըրմըզը չըզտանըն իչինտէ պուլունան էվրագըն եէրինի թուրթապիլմըմի:

Տիւրանտէն. – Հա՛յըր, Ուէսթէրնին եէկէնէլէրինին բէ-
տէրի օլան Մարգի Բաուլ տը Մայլբրբէնին վէլաատէթ իլ-
մուհապէրի էքսիլիր քի, պաշլըճա լաղըմ օլան չէյ պու-
տըր:

Մարգի, հիւզնու քէտէր իլէ պաշլընը էյտի, վէ տէ-
րինի պիր միւլահազայա տալտը, Տիւրանտէն սէօղիւնէ տէ-
վամ պիրլէ,

— Մա մաֆիյհ՝ էվրագը մէղքիւրէ սիզի կէրէյի կի-
պի թաճիզ իտէպիլիր իտի. իմտի Ուէսթէրնի պէնիմ խա-
նէմէ սէվգ իտէն թէէսաւիֆէ, ձէնտալը հագդընը պիր հէք-
մէթի տէնիլէ ճայիզ տիր . . . գիրա մէղքիւր միւսաա-
տագ քեաղըտալը, Ուէսթէրնին եէսինտէ օլմատըգճա, հիչ պիր չէյ եաբամայաճագ տըր. պիլմէմ ա, էկէր Մայ-
լբրբէլէր հէնուզ պէրհայաթ իսէլէր տախի, ֆամիլէալա-
րընա տայըր եէալէրինտէ պիր քեաղըտա բարչասընըն էսէ-

րի պիլէ պուլունմայաճաղընա գաթան չիւպհէ իտիլէմէզ. հէլէ անլէրին մէյտանէ չըզմասը, միւճէրրէտ պիր միւ-
ճիղէյէ միւթէվագգիֆ տըր տէսէմտէ, տալա միւպալաղա իթթիշ օլմամ, – տէտի:

Մարգի՝ սիւբհան իտիյօր իտի, պաշը կէօյսիւ իւղէ-
րինէ էյիլտի, վէ գալպինին սաամէսինի զապթ իտէպիլ-
մէք իչին, իքի էլինի կէօյսիւնէ վազ իթտի. մէրգում պիր իքի սանիյէ սօնրա, տաէթա պիր տալկընըլգտան օյան-
մըշ կիպի Տիւրանտէնին էլինի թուրթտը, վէ թէպէտտիւլ իթթիշ պիր սէտայըլա,

— Միւսիւ Տիւրանտէն, էկէր իսթէրսէնիզ, պու վա-
գալէր հագդընտա քեաթխի էսրար օլունուզ, եարըն խաթըրէնամէնին հագդընտա մալիւմաթ ալընաճագ, չըզ-
տանըն մէյտանտա պուլունմատըղը խուսուսընտա՝ հէնուզ պիր չէյ ղայպ օլմամըշ տըր, չինքի եօգաբտա թէրք իթ-
տիյիմիզ տտէմլէր, թէհտիտաթըմտան գօրգմուշ օլտուգ-
լարը հասէպի իլէ . . . հէր չէյէ թէչէպպիւս իտէճէքլէր... վէ պիզ տախի մուվաֆֆագ օլաճաղըզ, քիւչիւք Մայլբբ-
րէլէրտէն տախի գօրգաճագ պիր եէրիմիզ գալմամըշ տըր, պիրա նասըլ քի տէտինիզ, մէրգումանըն՝ վարիտաթլարընը էլտէ իտիպիլմէլէրի, տաէթա պիր միւճիղէյէ միւթէվա-
գգիֆ տըր . . . խուլասայի քելամ, պու ադչամքի հարա-
քեաթը տօսթանէնիզ իչիւն սիզէ խաուսէթէն թէչէքքիւր իտէրիմ . . . պանա իթտիյինիզ պու հիւանի խըտմէթի ի-
չիւն տալա բէչիման օլմայաճագսընըզ . . .

Տիւրանտէն. – (Թաաղիմ իլէ պաշընը էյէրէք) Մար-
գի ճէնապէլէրինին տախտավէթը զաթիյէլէրինի բէք ալէա պի-
լիրիմ – տէտիքտէն սօնրա պիրիպիրլէրինտէն մուֆարէ-
գաթ իթտիլէր . . . . . .
. . . . . .

Տէօրթ նէֆէր հագըրսուն՝ մէլիլ մահզուն պիր հալ իլէ Եապանիյինին Օթէլինտէ գալմըշլար իտի, մէրգուման՝ պիր

իքի տագըգա գատար եէքտիկէրի եիւղիւնէ պագտըգ-
տան սօնրա, եվվէլա Տիւշէնել այաղա գալգտը, վէ գաշ-
լարընը չաթմըշ օլտուղու հալտէ տիշէրի արասընտան,

— Պունըն նէթիճէսի մահբուս ալը – տէտիքտէն
սօնրա, սօֆրանըն էթրաֆընը տօլաշարագ՝ Տընիղառըն գար-
շըսընտա տիքիլիպ տուրառ, վէ մերգումա խիմապէն,

— Ա՛հ ուղուրսըշ հէրիֆ, էկէր օ մէլուն չըզտանը
իատէ իթմէնին եօլունը պուլմազտան, խուտա ալիմ պիլա
չէֆգաթ սէնի կէպէրիթէճէյիմ – տէտի:

Տընիղառ, պաշընը էյմէքլէ ասլա ճեվապ վերմէտի,
վէ Տիւշէնել սէօղիւնի թէքրար իատերէք,

— Պուլտաընը էյի պիլմիշ օլասըն քի, էկէր ճանիլէ-
րին սանտալէէսի իւղերինտէ օխ ուրտամ պիլէ, եվինէ սէնի
կէպէրիթէճէյիմ – տէտիքտէն սօնրա, օտատան տըշարը
չըգըպ, չիտէիլէ գաբուլը գաբատը. ժօղէբէն, տէրհալ
մերգումըն եէրինէ կէչէրէք, հալիմ պիր սէտայըլա,

— Միւսիւ Տընի՛զառ, էկէր պու չըզտան պուլուն-
մազտա, պիլմիշ օլասըն քի սէնի գուտուղ քէօքէք կիպի
ղէհիրլէյէճէյիմ . . . պուրայը էյի տինլէ հա . . . – տէ-
տիքտէն սօնրա, բարմաղըյըլա ալթուն կէօղլիյինի պուր-
նունա եէրլէշտիրէրէք տըշարը չըգտըրընտա, Րօպի՝ Տը-
նիղառա թէգպարրուպ իատերէք,

— Ա՛հ մէլուն հայլազ . . . իչթէ իքիմիղ եալընըզ
գալտըգ . . . սէն՝ մուսթադպէլի բարլագ օլան պէնիմ
կիպի պիր զաթը ալի գաարը, մահբէսլերտէ չիւրիւմէք
իսթէյօրսուն էօյլէմի . . . ա՛հ նամուսըմ իւղերինէ եէմին
իատերիմ՛քի, սէհտէն տէհշէթլու սուրէթաէ ախզը ինթի-
գամ իատճէյիմ, անլա՛յօրմուսըն ալչազ հէրիֆ . . . գա-
ֆանը բաթլատաճաղըմ . . .

Րօպի, Թէաթրօ ագթէօրլէրի կիպի պիր հարաքէթ
իթտի, վէ այըն խայըն Տընիղառըն եիւղիւնէ պագտըգ-
տան սօնրա ալըզ եիւրիւյի վէրտի:

Տընիղառ եալընըզ գալտըգընտա, գօրգագ վէ թէմ-
քինի պիր նիկեահրլա օտանըն էթրաֆընը կէօղտէն կէ-
չիրտի:

Մերգումըն բանչաբ կիպի գըրմըզը պուրնը, հէր վա-
գըթտան գիյատէ գըզարմըշ իտի, վէ սիյմասը ազիմ պիր
խէվֆու տէհշէթի իյմա իտիյօր իտի. էզճիւմլէ պիր իքի տա-
գըգա սօնրա քէստը սիւրիւնէթի իտերէք՝ էլինի ճէպինէ
սօգտու, վէ մանիւմիւմիղ օլան գըրմըզը չըզտանը մատա-
նըն իւղերինէ գօյու վէրտի:

Միւսիւ տը Գօմբանսըն, քէմալի մէսէրրէթլէ չըզտանը
մէզքիւրըն տէրուննինտէ պուլունան էվրագը թէճէսսիւս
իթտիյի կիպի, Տընիղառ տաախ, մէզքիւր քեաղըտալարը
պիրեր պիրեր սայմազա պաշլատը:

Խապիսը մերգումըն տուտաալարընտա այչագճասընա
պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնտիւյի կիպի, պէտ չէհրէմի տա-
խի, պիր նէվի մէսէրրէթը իպլիսանէ չուլէմի իլէ բարլա-
յարագ,

— Ա՛հ խնատ, պէօյլէ ճիւզվի թատարրուֆլար իտէ
պիրմէք իչին, նէ գատար զահմէթի չէքեր իմիշ . . . – տէ-
յու մըրըլտանտը:

8

ԳՕՄԲԱՆՍ ՎԻ ՄԱՅԼԸԲՐԻ

1833 սէնէմի Նոյեմբերինին 28 ինճի կիւնի՝ ագշամըն
սաաթ պէշինտէ, Մըսթըր Ուիլըմս, քէնտի իքի նէֆէր
ուշաղլարըյըլա, Մայլըբրի գօնաղընըն Տիւքլերէ մախսուս
օլան տայիրէմինտէ պուլունույօր իտի:

Մըսթըր Ուիլկըմս, պաշտան այագա գառաբ մաթէմ էլպիսէսի լապիս օլտուղու միսիլլու, ուշագլար տախի սիյահ էսվապ կիյմիշ օլտուգլարը հալտէ, ապիմ պիր հօրթու՝ վէ հախօա ֆամիլիասճա պիր չէհրը այնն վուգու պուլաճագ կիպի, սալօնը թէղեին իթմէքլէ մէշղուլ պուլունույօրլար իտի։

Պու վախտ սալօն, օրթասընտա՝ իւղերի հալը յըլա էօրթիւլի պիր սօֆրանըն իտթիւնէ վազ իտիլէն, իչի առէթ գանատիլլեր իլէ թէնվիր իտիլմիշ իտի։

Տիվարըն իւղերինտէ սըրայըլա ասըլմըշ օլան Մայլըրըն խանէտանը էճառաբ գառաիմէսի թաավիրլերի, իչպու օտանըն թէնվիրինէ քհաֆի օլամայան մէղքիւր ըշըղըն սայէսի իլէ, պիր սուրէթը զարիպէտէ բունունա օլմագտայըաըլար։

Թօրի կըրանթ, վէ ձօն Բօպէրթսըն, սօֆրանըն իչի ճիհէթինէ սանատալէլեր վազ իթմէքլէ մէշղուլ իտիլեր։

Սալօնըն ափիկեր գըսմը, պունտան էվվէլ կէօրտիւմիշ հալտէ օլուպ, հիչ պիր կէօնա թէպէտտիւլթ վագը օլմամըշ իտի, շէյլէքի՝ գօյու ըչինկի գումաշտան մամուլ բէրտէլերին իւղերինտէ վազ իտիլէն (գօրնիժլեր), կէօրմիւշ օլտուգլարը սէնիյնի քէսիրէյի (երկար տարիներ) իպրաշ իտիյօրլար իտի։

Նիմ պիր գարանլըղըն իչինտէ, թաւանտա (բըլանթը) ուտուփ իւղրէ միւնագգաշ (նկարեալ) պուլունան սայյատէ (որսորդուհի) հիւրիւլերին, պիրպիրի արտընճա գօշաշուգլարը, վէ Պագու (Բագոս) իչահընըն խըտամէթինտէ միսմահտաէմ, տուխթերանը նէչէտարանըն չիվէու կիրիշմէլերի, վէ չիւպպանը մէյահամթ նըշանըն՝ սաղեր պէքէֆ (բաժակ ի ձեռին) օլտուգլարը հալտէ, իյլու իչրէթ իթթիքլերի խէյալ մէյալ կէօրիւնիյօր իտի։

Պու մէնզարեյի նէչէֆէզա, տըշարըտա օլան այտընլըղըն՝ իչերույէ տուխուվնի մէն իտէն սըզ վէ գալըն

բէրտէլերին սէպէպի իլէ՝ նիմ գարանլըգ իչինտէ գայմըշ օլան, թաավիրլերին սերա չէհրելերինէ նիսպէթէն, բէք միւթէնագգիս պիր հալ իտրաշ իտիյօր իտի։

Մըսթըր Ուիլկըմսըն սիյմաբ՝ ապիմ պիր թէէսիւր իտրաշ իտիյօր իտի, մուամիլէյհին յապիս օլտուղու մաթէմաագ էլպիսէ, վէ ուշագլարըն քէմալի սիւքհունէթի իլէ մէշղուլիյէթլերի, մէղքիւր տայիրէյի աթիգանըն ճէլալէթը գատիմէսինէ բէք միհնաթպ տիւչէյօր իտի, մըսթըր Ուիլկըմս՝ էվվէլա քէլամէ աղաղ իտերէբ,

— Պու նանտա տէօրթ առէթ սանտալեա վազ իտիլմիշ տիր, բէք ալեա . . . – տէտիքտէն սօնրա, զայէթի միւթէսիր պիր սէտայըլա իլտվէյի մէգալ պիրլէ,

— Ջիւնքի հալընըղ տէօրթ նէֆէր գալմըշլար տը... Պէրթա, օ զէվալլը քէնտի վալիտէսի նէզտինէ կիմիմիշ տիր . . . ա՜հ պիչարէ Լուիզէ . . . սէվգիլի հէմշիրէճիյիմ – տէմէսի իլէ, ձօն Բօպէրթսըն, էֆէնտիսինին պիհնինի իչղալ իտէն ճանխըրաշ պիր խաթըրէյի տէֆի իթմէք նիյէթի իլէ քէլամէ աղաղ խաուպ,

— Էֆէնտի հազրէթլերի հալընըղ տըրլար – տէտի, վէ մըսթըր Ուիլկըմս տախի,

— Զարըգ նէզտինէ կիտինիզ – տէմէսի իլէ, մէգաւման իչի խատէմէլեր՝ թաազիմ իլէ պաշլարընը էյէբէք, տէրհալ սալօնտան տըշարը չըգտըլար։

Մըսթըր Ուիլկըմս, հալընըղ գալարագ սօֆրանըն պաշընտա օթուրտու, վէ իլք կիւնի ալմըշ օլտուղու պիր մէքթուպը օգումագա պաշլատը, մէքթուպը մէղքիւրըն էղիլմիշ վէ ղէտէլէնմիշ օլմասընա նազարէն, պէյքի պինն տէֆա օգունմուշ օլտուղը անլաշըլըյօր իտի։

Կէրէք մէքթուպը մէղքիւրըն հապըտը, վէ կէրէք մուհարիրի, մըսթըր Ուիլկըմս... պիկեանէ (անձանօթ) օլուպ, էղճիմէյ պու թահրիրաթըն մաալի, Մայլըրըն խանէտանը պահարընըն սօն գարարընը հիւքմ իտէճէյի

միւժաէսինաէն իպարէթ պուլունույօր իտի. պու հալ իսէ, խանէտանը մէզգիւրըն մամէլէքինի զասպ իտէն զաթա գարշու, պիր մուհարիպպէնին պէտա օլունաճաղընը էյմա իտիյօր իտի. ֆիլհագըգա՝ Մայլըրըե խանէտանը րէյիսինին, քէնաինաէն պի խապէր պիր տիվանէ օլմասը հաոէպի իլէ, ալօգաթ Տիւրանաէնէ թէսլիմ իտիլէն էվրադ, պէօյլէ պիր մուհաքէմէյէ էլ վուրմադ իչին քնաֆի ատտ օլունամազ իտի, մըսթըր Ուիլկըմսընն զանընընճա, վէ հաթտա մէզգիւրըն միւհիթէվիյաթը մամալինճէ, Տիւդէ գարշու օլան խուսուսի պիր խուսուսմէթի սէպէպլի իլէ, վէ եաիօտ էսպապը սայըրէտէն տօլայը, Մարդի տը Մայլըրըե իննվանընը համիլ պուլունան օ մանատաար զաթ, միյրասաէն մահրում վէ սագըթ գալմըշ օլան Մարգի Բաուըլըն վարիսէրինի, քէնաի թահաը հիմայէսինէ ալմագ իսթէմիյի մէլհուզ պուլունույօր իտի։

Միւճէրրէտ մէրգում մանատաար զաթ իլէ, միւսիւ Տիւդ Գօմբանս տը Մայլըրըէնին մագէ յինինաէ, մահքէմէլէրճէ թէսվիյէսի միւմքիւն օլամայան զարիպ վէ ապըր պիր միւնաղաա մէվճուտ օլմալը իտի։

Ալօգաթ Տիւրանաէնին, Տիւդ տը Գօմբանս իլէ պուլուչմադ իչին քէնաի իշ օտասընաան տահա զիյատէ չէմնիյէթլի պիր մահալ թահսիս իթմէսինին, մուհիմ սէպէպլէրի օլմալը իտի. ֆիլհագըգա միւսիւ տը Գօմբանս իլէ թագլիա Մարգինին, հէքտիկերէ տէյճէճէք էօյլէ սէօպլէրի վար իտի քի, պունլարըն մէյտանէ չըգմասը հիչ պիր վէչհ իլէ ճայիզ օլամայաճաղը կիպի, քէթմ իթմէսի տահի հայըրճա միւշկիւլ իտի։

Մէքթուպը մէգգիւր, հեր շէյի սիլահ իթիհադ իթմէսինի՝ մըսթըր Ուիլկըմսա էքիտէն թէնպիհ վէ թահսիյէ իթմէքլէ պէրապեր, անասըլ Մայլըրըէլէրին լէյհինաէ օլարադ, պագը մուահվէնէթը մէճհուլէ վատ իթմիքտաէն սօնրա, պագը մէմուլին զայրի վագտալէրին զուհուրըյըլա՝

մուահվէնէթը մէգգիւրէտէն պիր սէմէրէ հասըլ օլամա յաճադը տահի մէլհուզ իտիյինի՝ խասսէթէն իլավէ իտիյօր իտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, սապահլէյին ալօգաթ Տիւրանաէնին իմզասը յըլա մուտդի պիր իրինճի մէքթուպ տահա ալտը. մէքթուպը մէգգիւր, միւսիւ Տիւդ տը Գօմբանս իլէ, միւսիւ Մարդի տը Մայլըրըէնին, նէվմը մէգգիւրի ագշամընն սահի ալթըսընտա, քէնաի խանէսինաէ պուլունաճադլարընը, մըսթըր Ուիլկըմս պէյան իտիյօր իտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, արթըդ Մարդի Բաուըլըն էվլատլարընըն քիմլեր օլսուդլարընը, վէ նէրէտէ պուլունսուդլարընը բէք ալէս պիլմէքտէ իտի։

Մուսահիբէյհ, պէօյիք եէկէնի միւթէվէֆիյէ (հանդուցակալ) Պէրթանըն մամէմինի թուրթմադա պէրապէր, աէսէսինին պէրհայաթ բէյ-քէրի (պատկեր) օլան կասթօնը, վէ թըպգը թըպգըյա հէմշիրէսի Լուիզին, ըֆֆէթու բսաէթինի իպրաղ իտէն Սէնթի, բէտէրանէ պիր մուհապէթ իլէ տէֆա տէֆա բուս իթմիչ իտի։

Պիրտաէրինին խանէսինէ ավտէթ իտէն, վէ միւթաաը օլան օ տայիմի թէպէսիւմի թէրը իտուպատա, մահզուն պիր հալտէ պուլունան Շարլօթը, քէմալի Էնտիչէ իլէ թէագըդ իթմիչ, վէ մահզա սավալը սամէտանիտէն (նախահնամութեան կողմէն), Մայլըրըե խանէտանընըն, տերէճէյի Նիհայէյէ վարմըշ օլան մէյուսիյէթի իչինաէ, պիր շուլէյլի թէսէլլի մագամընտա կէօնաէրիլէն, ժան-Մարի-Պիօ նամ, օ մէրտ, ֆէտաքտար, վէ սատըդ քէօյլիւնին էլինի, պէրտաէրանէ սըգմըշ, վէ պէյանը թէչէք բիր իթմիչ իտի։

Մարգի Բաուըլըն էվլատլարընտան, հալընըզ պիչալէ Պէրթա էքսիլիյօր իտի։

Խուլտասայի քէլամ՝ թամ ալթը կիւնտէն պէրի իտի

քե մըսթըը Ուիլկըմս, քենաի եկկենլերինի պուլմուշ, վե մերդուամանե բեաեր օլմուշ իտի,

Մուամիլե յո, գալպինի քեամիլեն անլերե հասը իթմիշ օլուպ, Ամերիգալը լարա մախսուս օլան օ պարիա սիյմասը թահաընաա, պիր վալիաե յի միչֆիդենին մահապեթը ֆեաքեարանեսի խապինեսի մահֆուզ պուլունույօր իտի։

Մըսթըը Ուիլկըմս, հախօա ձեյմս Ուեսթերն, վուդու պուլաճագ օլան միննաղատայե՝ իլք կիննաեն հաղըրլանմըշ իտի. Մայլերլենին եվլատլարը՝ պու խաուսուը զաթեն պիլմեքտե օլսուդլարընաան, եզճանու տիլ քենաի ֆամիլիալարընեն բեֆահը հալինի արզուլեյեն օ ևեկևանե տօսթլարը տավեթե իթմեկ յի ունուդմամըշլար իտի։

Մայլերլե խանեսանը ազալերինե իմթիհաղեն՝ մաթեմ ելպհեսեի կիյմիչ օլան Ժան-Մարի-Պիօ, թամ սաաթ ալթըտա՝ գօնաղըն գարասընը աչմադը, եվվելա ալօդամ Տիւրանաեն, վե պիր իքի սաադըդա ասնրա տախի, միւթեշերրի վե դանեան չինաա (օրչեոդեա) պիր սաեմին բեֆադամթըլըա կելմիշ օլան՝ Տիւգ սը Գօմբանսը դասլուլ իթտի։

Իչ նեֆես միսաֆիրլեր, Պիօնըն սելալեթի իլե պիքրի սեպգամ իաեն սալնա խոխալ խոլխոլեր, մըսթըը Ուիլկըմս նալընըդ օլաուդու հալտե մահալի մեդրեսատե օթուրուպ, մերդուամանըն վիրուսինե ինթիզար իթմեք իւզրե իտի։

Թօբի Կըրանթ, եչխասը մեդրեսեյի մուամանըն եթրաֆընաա օթուրաը, Տիւգ իլե Տիւրանաեն՝ պիրեը սելամ միւպասեյե իթմիլեր, միսիս սը Գօմբանս՝ Ուեսթերնի կեօսթերբեք,

— Լֆենան, պիզիմ միւքեալեմեմիզե հաղըը պուլունմայա խոթիհդադը օլապիլեճեյինի սուալ իթմեքլիյիմե միւսասաե օլունապիլիրսի – սեմե։

Ուեսթերն, պու սուալե հէնուզ ճեվապ վերմեմիչ իքեն, քենաի տերսինի եվվելսեն եզպեր իթմիչ օլսուդու մելհուզ օլան Տիւրանաեն, ճեվապա աղազ, վե Ուեսթերնի իյմա իտերեք,

— Լֆենաի հաղրեթլերի, հայիզ պուլունսուդում մեմուրիյեթ նօգթասընճա, պենաենիզե պիր նեվի բեֆիզ աատ օլունապիլիրլեր – տեսիքտեն սօնրա այաղա գալդը, վե միսիս սը Գօմբանս իլե մըսթըը Ուիլկըմսը եեքսիկերե թագսիմ իտերեք,

— Միսի՛ս Տիւգ, իչթե մըսթըը Ուիլկըմս, նապիք պիր ձենթլըմեն... (Ուիլկըմսա խիթապեն) իչթե Ֆրանսա բեճալընաան միսիս Տիւգ Գօմբանս սը Մայլերլե – տեյուպ, թեչրիֆաթճըլըդ վազիֆեսինի կֆա իթմիչ օլսուս։

Ամերիգալը ձենթլըմեն իլե, ֆրանսալը Տիւգ, եեքսիկերի իլե ղայեթ պարիա պիր սելամ միւպասեյե իթտիլեր։

Տիւրանաենին գօրթուղունսա, մըսթըը Ուիլկըմսըն քենաինե թեսլիմ իթմիչ օլսուդու խաթըրենամե իլե, տիկեր պապը եվրադը հավի պիր աեֆթեր քիսեսի օլուպ, եվրադը մեդրեսեյի մուամանըն իւզերինե հայըպ սըրասընա գօյսուդսան սօնրա քեչամե աղազ իտերեք,

— Միսիս Տիւգ, միսիս Մարգինին կեճիքմեսի իչինե աֆֆընըզը իսթիրհամ իտերիմ... ֆագաթ մանիւմը ալիլերի պուչրուսսուդու կիսի, պենաենիզ գանունեն մուամիլեյինի վեքիլի միւթլադը պուլունսուդում հասեպի իլե, միվեքքիլիմին հաղըը պուլունուպ պուլունմամասը խուսուսընըն չօգլուդ եհեմմիյեթի եօգ սըը. իմտի պիզ պիզե եչե պաչլայապիլիրիզ – տեմեսի իլե, Տիւգ՝ պիր հաթաեաթը մախսուս իլե բույի բիզա կեօսթերսի, վե Տիւրանաեն տախի ճիատի պիր հալ քեսպ իտուպ սեօպիննե սեվամ իտերեք,

— Միսիս Տիւդ, աֆֆընըզա մաղրուրէն պէյանէ միւսաբաաթ իսէրիմ քի, մէսէլէյի մալիւմէնին պիսսու-հալէ (դիւրութեամբ) հալլի էչին, պուրատա արթըզ ասլա պիր սէօզ էսիրկէմէյէրէք, եէքսիկէրիմիպէ լազըմ կէլէնի պիզա իհթիրազ տէմէյէ մէկուն օլմալըզըզ. իսոի միսիս Տիւդ, կէօրիւնիւօր քի սիզ, վազթըյըլա պիր Ս. մերիգալընըն եէսինաէն չալընմըշ օլան՝ էվրագը րէսմի-յէյի հավի պիր չըզաանը, պիր թազըմ հիյլէսու աէսիսէ-լէր իլէ, միւշթերիլէրիսինէն պուլունան պիր զաթըն էլինաէն զասազ իթմիշ, վէ սահա սօզրուսը սաէթա չալմըշ-սընըզ. . . – տէմի:

Ասլօզաթ, պալատէ մուհաբրէր սէօզլէրի սէօյլէսիք-սէն սօնրա, կէօզլէրինի դըրըպարազ ուէսթէրնին եիւզիւ-նէ պագըը, ֆագաթ մէրդում ասլա պիր հարաքէթաէ պուլունմայըզ սիւքիւթ իթմի. Տիւդ տը Ռօմբանս՝ պիլա հիաէթ, վէ սաքին պիր հալ իլէ ճէվապ վէրուզ,

— Յէսկինիզ բէք սօզրու տը, սօ՞նրա . . . – տէմի:

Տիւրանտէն վազարը պիր հալ քէսզ իթմի, վէ սէ-սինի եիւքսէլթէրէք,

— Սօնրասը պու տը, հանի «Տիւդ ճէնապլէրի, մէզքիւր չըզաանըն աէրունինաէ պուլունան էվրագը... աճապա պիզէ իսաէ իթմէք նէյէթինաէ՞մի տիր» տէյու սուալ իթմէյէ լուզում կէօրմէմ, անճապ վուդուսաթը մէյսանէ վազ իթմէքլէ իքթիֆա իսէրիմ, չէօյլէքի, վա-գասա միսիս Տիւդին իչզու ֆիյլի սըզդաթը, պիզի չա-բէսի միւմքինսիզ պիր վէյանէ օղրաթազպիկը իսոի. էկէրչի մէզքիւր քհազըտարըն նէբինի թուէթազպիկը օլան պազը էվրագը մուհիմմէյէ աէսթըբէս օլմայալըտըզ – տէմի:

Միսիս տը Ռօմբանս, Տիւրանտէնին էօնիւնաէ պու-լունան քհազըտարըն իւղէրինէ մէրազը պիր նիկեահ աթֆ իթմիքտէն սօնրա,

— Ճարլաթան ասլօզաթ – տէյու ֆըսըլթաազ:

Տիւդին րէֆազաթ ընտա պուլունան միւթէչէրրի աաէմ տաախ, նէզազէթէյլէ քէլասէ ազազ իսէրէք Տիւրանտէնէ խիթապէն,

— Միսիս, պու քհազըտարը պիզէ վիրմէյէ հիմմէթ պույուրմուսընըզ – տէյինճէ, Տիւրանտէն ճէվապ վի-րուզ,

— Բէք ալէա միսիս բէք ալէա . . . ֆագաթ եալըն-նըզ չու նօզթայը պէյան իթմէք իսոթէրիմիզի, միւվէքքի-լիմ պուլունան զաթ, պէնաէնիզաէն հիչ պիր սըրր քէթմ իթմէմիշ օլտուդունատ, մահկա պու էսրար սայէսինաէ, միսիս Տիւդին պիզի վազ իթմիշ օլտուդը չու վէխիմ վա-զիյէթաէն բէք զօլայ չըզապսիյէճէյիմիզի մէմուլ իսէրիմ. . . . ա՜հ սօզրուսը պու քէյֆիյէթ հայրէթէ չայան տըր... հուդուդ մահքէմէյէրինէ միւրաճաաթ օլունաճագ եէր-աէ, պիլաքիս մէհաքիմը ճինայէթէ պէյանը հալ իթմէք մէճպուրիյէթինաէ պուլունույօրուզ . . . – տէմի:

Տիւդին րէֆազաթընտա պուլունան գանուն չինաս, պու ճինայէթ քէլիմէսինի իչիթմիյինաէ, թէաճիւպ իյմա իսէր պիր հարաքէթ իպրազ իթմի. Տիւդ տաախ խաֆիֆ սուրէթաէ դաշլարընը չաթարագ,

— Նէօրիւնիւր քի պու վահի՝ վէ չայանը խաթիհզա օլան թէհսիսաաթաան պաշգա պիր սիլահընըզ օլմամալը. . . պիրա . . .

Ասլօզաթ, աղիմ պիր խահիշ իլէ Տիւդին աէօղիւնէ գաթ պիրլէ,

— Իվէթ միսիս Տիւդ, բէք ալէա քէշֆ իթմինիզ, եէսիմիզաէ միւքեմմէլ պիր սիլահխանէմիզ պուլունմագ-սա սըր . . . – տէսիքտաէն սօնրա, ուէսթէրնին պաթ-թալ աէֆթէրինի էլինէ ալըպ իլավէյի մէգալ իսէրէք,

— Իչիթ աաէթա պիր էօլու՝ վէ հախօտ պիր գօրթ-լագ թարաֆընտան խզա իսոիմիզ օլան, զայէթ ճալիսը

մերագ վագաալարը միւհթէվի ուֆաճըգ պիր խաթըրինամ . . . ա՜հ միւսիւ Տիւգ , աճէպա ձէյմս Ուէսթէրն նամ ամէրիգալըյը տէրխաթըը խոյօրմուսընըզ . . . տէյինճէ , Տիւգ ալ Փոմբանս , սերա պիր չէհրէ կէօսթէրմէյէ զայրէթի խաէրէք ,

— Ա՛վօգաթ էֆէնամ , բէճա խաէրիմ՝ պիզի պուրայա թէճէմմիւ խանէն մէսէլէնին հուսուսընը թէճաւուզ իթմէյինիզ - տէտի :

Տիւրանտէն , սէտասընա բիյաքեարանէ պիր սաֆտէրունլըգ վէրիպ ճէվապէ աղաղ պիրլէ ,

— Հա՛յըֆ միւսիւ Տիւգ , պէնիմ նէ սուչըմ վար , պու մէսէլէտէ պագը ուֆագ թէֆէք ճինայէթլէր վուգու պուլմազ օլսուղու իչուն , պէնտէնիզի թագպիհ իթմէք իսնաֆմը ոըր , ֆագաթ մնտէմքի պունլարըն հէքեայէսի սիզէ լազ կէօրիւնմէյօր . պէնտէնիզ տախի չիմնիքի հալ իչպու վագտայը սարֆը նաղար խաէրիմ՝ զիրա համս օլսուն իչթիղալ խաէճէք բէք չօգ իչլէրիմիզ վար . . . իմոի պու խաթըրինամէնին իչինտէն սիզէ պագը չէյլեր օգուսմագ իչուն միւսաատէնիզի թէմէննի խաէրիմ - տէտի :

Տիւրանտէն , մէգ քիւր պաթթալ տէֆթէրի աչըպ սահիֆէլէրինի ագը ագը չէվիրմէյէ պաշլատը , մերգում , խաթըրինամէնին պագը սիթուղլարընա նըշանլալ վազ իթմիշ իտի :

Մըսթըը Ուիլկըմս , էլինի Տիւրանտէնին գօլու լուղէրինէ վազ իթմէգլէյ օգուսմասընը մէն իթտի , վէ ապըր պիր սէտայըլա ,

— Ագըճըգ սապը խոխիզ միւսիւ , պու խաթըրինամէ տիկէր պագը էշխասըն տախի մերագլարընը մուճիպ օլաճաղընատան , անլէրինտէ տինլէմէսի էլզէմ տիր - տէյիպ այագա գալգտը , վէ սաըմնըն գաբըլարը պիրի էօնինէ վարըպ աչը վէրտի :

Մէգքիւր սաըմնըն իթխսալինտէ պուլունան օտանըն տէրունինտէ էբէյիճէ պիր գալապալըգ կէօրինիյօր իտի քի , մըսթըը Ուիլկըմս գաբըյը եարը աչմըշ օլմազըլա , մէգքիւր օտանըն տէրունինէ սէրի պիր նիկճահ ախֆ իտէն տահմ , մերգումանը տէրհալ թանը յաճագտը :

Էշխասը մէգ քիւրէ , Տըրակօն մախլասընը հայիզ պուլունան մերա վէ տաֆտէրուն նագէտ իլէ նըշանլըսը Մինեօն , ժան-Մարի-Պիօ , վէ օրթալարընտա հէյքէլ թըրաշ Բոմէ օլտուղու հալտէ՝ Սէնթ իլէ կասթօնտան իսպառէթ իտիլէը :

Մըսթըը Ուիլկըմս , գաբըյա տօղրու բէֆի սէտա իտէրէք ,

— Եէկէնլէրիմի , քէնտի նինէլէրի մատամ Տիւշէս տը Մայլըրըն իլէ պէրապէր իչէրիյէ իտխալ իտինիզ - տէտի :

Միւսիւ տը Փոմբանս նակէհան պաչընը գալտըրտը , վէ Տիւրանտէն տախի թէճաճիւպինտէն նաչի ագը աչըգ , վէ թաշ քէսիլմիչ հէյքէլ կիպլի գաբըյա տօղրու պագտը :

Ա՛վօգաթըն հայրէթի , Տիւգին հայրէթլինէ միւսաւի իտի իսէտ , ֆագաթ տէրհալ քէնտիսինի թօբլատը , զիրա էվվէլտէն աղ չօգ քէնտիսինէ մալիւմաթ վէ թալիմաթ վէրիլմիչ օլմազըլա , բէվիչի հալե կէօրէ հարաքէթ իթմէսինէ տայըը էմի ալմըշ իտի :

Ժան-Մարի-Պիօ , չապգասը էլինտէ օլտուղը հալտէ իչէրլէյիպ , գաբընըն սագ ճիհէթինտէ տուրտը , վէ եիւքսէք սէտայըլա ,

— Մատամ Տիւշէս տը Մայլըրըն - տէյուպ , մէգպուրէնին գուսուսընը (գալուստ) բէսմէն պէյան իթտի :

Իհթիյար Տիւշէս , տիմտիք վէ գուրսումուշ մուժտա կիպի գաբընըն էշխի իւղէրինտէ կէօրիւնտի . մէգպուրէնին չէհրէսի , պու մէնզարէյի ֆէվգէլատէնին թէմաշասըլըլա , քիպրու ղուրսումէն նէշանի իտէն պիր նէվի մահ-

ղուղիչեք իպրաղ լեմմեքլէ, սէրպիւլէնտանէ պիր թավըլա տուրույօր իտի։

Ուէսթէրն, քէմալի Թաագիմու իհթիրամ իլէ մէզ-պուրէնին էլինի թուքուպ, մասանըն տիկեր ճիհէթինտէ, միւսիւ սը Ֆօմբանսըն թա գարշըսընտա վազ իտիլմիշ օ-լան իլք գօլթուգ սանտալէէսի իւզերինէ օթուրմատը։

Իհթիյար Տիւշէս, գամէթինի էյմէքսիզին տիմտիք օ-թուրատու, վէ էօլու կիպի պայդըն կէօղլերի իլէ հազըրու-նըն իւզերինէ պիր նիկահ ափթի իտի։

Տիւրանտէն պուրնունըն ալթընտան կիւլէյօր իտի, պիլաքիս միւսիւ սը Ֆօմբանսըն սիյնոսընտա ալայիմի հի-աէթու սէհղէմ նագշ օլունմուշ իտի։

Պիօ, եվուքսէք սէտայըլա թէքրար քէլամէ աղազ ի-աէրէք,

— Միւսիւ Մարգի սը Մայլըրըճ, մատամազէլ սը Քէրբազ . . . մատամազէլ սը Նէյ . . . – տէյիպ, մերգու-մանըն տախի սալօնտա վիրտուոլէրինի կլան իտի։

Կասթօն, Շարլօթ, վէ Սէնթ, պաշտան այազա գա-տար սինսիյէ Ելգիսէ լապիս օլտուգլարը հալաէ իլեր-լէյիպ, իհթիյար Տիւշէսին էտընտա պուլունան իւչ ա-տէթ սանտալէէլերին իւզերինտէ սըրայըլա օթուրտուլար։

Միւսիւ սը Ֆօմբանս, Սէնթի կէօրիւը կէօրմէզ վի-ճուտի ազալարընտա պիր լերզէ բէյտա օլտու, վէ պօ-յալը էանտագլարը սատսարը քէսիլմէքլէ, ճէնկէտրի պիր ըչնկ քէսպ իտի։

Մէրգուտ, քէնտինի թաղևիք իմմէքտաէ օլան Կաս-թօնըն ադը՝ վէ միւթէքէպպիր նիկահընտա թէսատուֆ իմմէմէք իչուն, պաչընը նիմ սուրբէթտէ էօթէյէ տէօն-տէրտի։

Պու հարաքէթին սէպէպի իլէ միւսիւ սը Ֆօմբանսըն նիկահը, օ անտէ տիքտիք քէնտի եվուինէ պագմագ-տա, ֆագաթ հիչ պիր չէյ կէօրէմմէմքտաէ օլան իհթիյար

Տիւշէսին կէօղլերինէ ափթի օլունտու. Տիւգ՝ զարիպ պիր էնտիչէ, վէ պիր նէվի թէէսիւր հըսս իմմէյէ պաչլայըպ, պիլա իհթիյար աէրունի տիլտէն խաֆիֆ պիր ահ չէքի վէրտի։

Պատէհու հըսս իմտիյի հէյէճանը սէթթր իմմէյէ ղայ-բէթի իտէրէք, բէֆիփի պուլունան միւթէչէրրիյէ տէօնտի, վէ միւթէէսիր պիր օտայըլա,

— Պու հալ՝ միւքէմմէլ պիր գօմէտի մէնզարէսի տիր – տէտի։

Մըսթըր Ուիլկըմս, քէնտույէ մախտուս օլան մահալ-տէ օթուրմուշ իտի, սալօնըն տէրունինէ տէրին պիր սիւ-քիւթ հիւքմ իտիյօր իտի։

Կասթօն, նինէսի իհթիյար Տիւշէսին էանընտա օթուր-մուշ օլուպ, լաթիֆ սիյնոսը ադըր վէ միւթէքէպպիր պիր հալ իպրաղ իտիյօր իտի։

Ջանն իտէրսինքի մէրգուտըն, մուհիք պիր զատֆէ-թին սույի թէէսիրի իլէ, մահվու թէպահ օլմադա եիւղ թուրմուշ օլան կէնճլիյի, եէնիտէն քէսպը հայաթ իմմիշ իտի. Ֆիլհագըգա, պիր մըգտար էվվել էանադլարընը խա-թիլա իմմիշ օլան, օ հիտէթամիզ ատլունտուղըն եէրինէ, լաթիֆ վէ թէրու թազե պիր ըչնկ գայըմ օլմուշ իտի։

Շարլօթ, սան տէրէճէ մատմուտ վէ մահզուն պիր հալտէ կէօրիւնիյօր իտի, մէզզուրե, գըզլըղը հէնկեա-մընտաքի օ մահզուղիչեթինի, օ էթվարը սէրպէսթանէսի-նի, վէ օ լաթիֆ թէպէսսիւմլերինի զայպ իմմիշ իտի. վէ-խիմ պիր միւլահազաթ, Շարլօթ՝ հէր չէյ հադգընտա պիֆիքիթտու պիր հալե վազ իմմիշ իտի. վագտա մէզպուրե, Կասթօնըլա Սէնթի, էվվէլքի կիպի չէտիտ պիր մուհա-պեթ իլե սէվիչյօր իսէտե, ֆագաթ՝ օյնանմագտա օլան իչպու տրամ, ճիւմլեսի իչուն պիր հիւանի նէթիճեչի մու-ճիպ օլաճաղը հալտէ, քէնտիսի իչուն հիչ պիր չէյ եա-րատմայաճաղընը հըսս իտիյօր իտի . . . Շարլօթ, արթըգ

քենաի պահոլնըն, մերգուսանըն սատաէթինէ մերպուէթ օլանայաճաղընը միւլահազա իթմէքտէ իսի։

Ա՛էնթին կիւղել անլը իւղերինտէ, պիր հիճապ գըզարթըսը կէօրիւնիւյօր իսի. մէզպուրե՝ խէվֆու իհթիրազըլա կեահպէկեահ կէօղլերինի գալարըրըպ, գարը յա ատղրու աթֆը նիկեահ իսիյօր իսի։

Զիւնքի Րօմէ օրատա իսի, ֆագաթ գարը գարալը օլտուգտան մատէ, ժան-Մարի-Պիօ, քենաի ուզուն գամէթի, վէ իրի վիճուսի իլէ գարընըն իքի գանատընա տայանմըշ իսի։

Տիւրանտէն, էէնի կէլէնլերին հէրպիրինի ապիմ պիր մերագ իլէ թէտգիգու թէճէսսիւս իթմիչ՝ վէ Շարլօթը կէօրսիւյինտէ, տուտագլարընտա նիմ պիր թէպէսսիւմ բէյտա օլմուշ իսի, գիրա մէրգում, Տիւշէնպէրին՝ քեապը սերվէթ իթմիչ օլան զէվճէսի, հանի Շարլօթ իլէ թէքրարէն թէսաչիւգ իթմէյէ պաշլայաճաղընա չիւպհէ իթմէյօր իսի։

Մամաֆիյհ Տիւրանտէն, միւթաալը օլան սիւքիւնէթը հալինի, վէ սօուգ գանլըլըգընը զայպ իթմիշ իսի, մերգում, էթրաֆընտա կիւզար իսէն հալլերտէն հիչ պիր շեյ անլամամագտա իսի։

Ալօգաթը մէրգում, պիր մըգտար միւլահազա իթմէքլէ, կիւզար իսէն պու ահվալը զարիպէնին ճիւմլեսինտէ, քենաի միւշթէրիսի օլան Մարգինին (Թաթլէնին) թէրթիպաթը սեմէրէսի օլտուղունը, վէ մէրգումըն, միւսիւ տը Գօմբանսըն քենաիսինի մահրում իթմէք իսթէյնի վաղիյէթի, ան ասըլ Մայլըրըլէրին նէզաքէթտէ քեապ իթմէք արզուսընտա իսիյինի, վէ պու հալ իլէ, Մայլըրըզ խանէտանընըն հիւանի թէվէճճիւհինէ մադհար օլմագ նիյէթինտէ պուլունտուղընը քեչմէ իթմէքլէ, թէքրարէն միւթաատը օլան սօուգ գանլըլըգընը էլտէ իսեպիլմիչ իսի։

Իմտի հալ պէօյլէ էքէն ալօգաթըն վաղիֆէսի, մահ-

զա Տիւգ տը Գօմբանսը էէրէ չարբմագ, վէ պու տիւշկին ֆամիլեայը թէրֆի (բարձրացնել) իթմէքտէն իպարէթ պուլունույօր իսի։

Վագաա պու իշ միւշկիւլ վէ նէզաքէթէ մանղայըը իսի իսէաէ, ֆագաթ Մարգինին թէրթիպու թաալիսաթը, հիչ պիր կէօնա իհթիրազ գապուլ իթմէսիյինտէն, Տիւբանտէն՝ չարնաչար մէրգումըն բեյինէ միւթապաատի իթմէյէ մէճպուր օլտու։

Ալօգաթի, պիր մըգտար սիւքիւթ իհթիքտէն սօնրա մըսթըը Ուիլերմնա խիթապէն։

— Խաթըրընամէնիզտէ՝ խիմիէրի մանգայեէտ պուլունան միւսիւ իլէ մատամլար հազարաթը, չիւպհէսիզ Մայլըրըզ ֆամիլեասընը թէչքիլ խիյօրլար աէյի՛լմի - աէյու սուալ խինճէ, մըսթըը Ուիլերմ, պաշըյըլա պիր հարաքէթ իթմէքլէ մէրգումըն սէօզիւնի թատսիդ իթտի. Տիւրանտէն սէօզիւնէ տէվամ խէրէք,

— Տօղրուսը պուլունտուղում վաղիյէթ, կիհթիքցէ միւշկիւլ պիր հալ քեապ իսիյօր. էկէր միւվէքքիլիմ միւսիւ Մարգէ, պիղզաթ պուրատա հազըր պուլունմուշ օլասալար իսի, պէնտէնիզի աղըր պիր մէսուլիյէթտէն գուրթարմըշ օլաճագլար իսի . . . ֆագաթ չի ֆայիտէ մատեմքի մանմայիլէյհին վէքիլի պուլունմագտայըմ, իսմի չարնաչար անըն հէր պիր էմրինէ միւթապաատի իթմէյէ մէճպուրըմ . . . – աէյիպ, վէ միւսիւ տը Գօմբանսա սէօնէրէք իլավէյի մէգալ պիրլէ,

— Միւսիւ Տիւգ, պու էօյլէ ճիատի՝ վէ օ մէրթէպէ մանհիմ պիր քէյֆիյէթ տիր քի, միւճէրրէտ նազարը տըզգաթընըզը ճէլպ իթմէլի տիր . . . – աէպի։

Տիւրանտէն, թէքրար խաթըրընամէյի աչըպ՝ սահիֆէլէրի չէվիրմէք իւզրէ իքէն, հէման օ սանիյէտէ իհթիյար Տիւշէս, քենաի սերա վէ պօղունուգ սէտասըյըլա քէլամէ աղազ իսէրէք,

— Մատամպէլ ար Մայլբրրէ, րէճա իսէրիմ սէօյլէյինիզ, պու ատէմլեր քիմ ակր, վէ պունլարըն նէզտիմէ կէլմէլէրինին սէպէպի նէ՞ ակր – ատէտ։

Մաշուշէ գատըն (ցնորեալ) էլան Պէրթայը պէրհատյաթ զանն իթմէքլէ, պիլա չէֆգաթու. մէրհամէթ՝ թէլաֆֆուզ իթտիյի պու ճանխըրրաշ սէօյլէր իլէ մէղպուրէնին վէֆաթընը կասթօնըլա հէմշիրէսինէ տէրհատըր իթտիրմէքլէ, մէրգումանըն տէրատ տէրունինի թատղէլէյօր իտի։

Կասթօն, ապիմ պիր մահղունիյէթլէ լապիս օլտուղու մաթէմ էլպիսէսինէ էլէճնագ պիր նիկեահ աթֆ իթտիյի կիպի, Սէնթին կիւղել կէօղլերի տախի էչքի թէհատիւր իլէ մալամալ օլտու։

Շարլօթ, տիկեր պիր միւլահազաթէ տալմըշ օլմադըլա, հիչ պիր կէօճա հարաքէթտէ պուլունմատը։

Տիւգ իլէ Տիւրանտէն, իհթիյար Տիւշէսին ապրէպ սէտատընտան միւթէէսիր օլուպ, տամարլարընտա պիր պէրտուաէթ հըսս իթտիլեր. պու սէտայի աէհղէթ ֆէգա, զանն իտէրսին քի ախրէթտէն կէլիյօր իտի. Կասթօն, քէմալի թատղիմ իլէ մէղպուրէնին սուալինէ ճէվապ վիրուպ,

— Ատալէթլու նինէճիյիմ, պու մէճլիս, սիզին ղէվճինիզ՝ վէ պիպիմ սէտէմիզ օլան ժան Տիւգին միյրասընը թօրունլարընըզա, Եանի պիզէ իտատ իթմէք նիյէթը խոյրսիյէսի իլէ թէճէմմիւս իթմիշ ակր – տիմէսի իլէ, իհթիյար Տիւշէս,

— Մուհաքէմէ էօյլէմի – տէ յուպ՝ թէէքրար քէնտի էլէմպախշ պիֆուրթուրլուղընը էլէ ալտը, վէ պիր մըղտար սիւքիւթ իթտիքատէն սօնրա,

— Մայլբրրէյլէր, քէնտի տավալարընը տայիմա դաղանըրլար, գամարանըն րէյիսի օլան էֆէնտի՝ պիպիմ ադրատպամըզ տէյլ՛ըմի ակր – տէ յու սուալ իթտի։

Մէզպուրէնին իչպու սուալինէ ճէվապ վէրէն օլմատը, վէ թէքրար սալօնըն տէրատնինէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքտէ իքէն, Տիւրանտէն սէօզէ միւսաարատաթ իթմէքլէ կասթօնը լյմա իտէրէք,

— Լ֊ֆէնտինին՝ իսմինի Եատա իթտիյի պու ժան Տիւգ տէնիլէն զատ, միւսիւ ար Գօմբանս Մայլբրրէնին թէվէլլիւտինտէն իքի սէնէ ագատմ, Ամէրիգայա ազիմէթ իթմիշ իտի . . . վէ իչթէ պու վագատանըն զուհուրըլլա, Եանի ժան Տիւգին զայպուպէթի մինասիպէթի իլէ իտիքի, Տիւգ ճէնատլէրի, քէնտի Մայլբրրէ նամընա, Գօմբանս իսմինի տախի իլավէ իթմիշլեր, վէ հաթտա . . . – տէմէքտէ իքէն, Տիւգ, մէրգումըն սէօզինի գատ իտէրէք,

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունըզ – տէտի։

Տիւրանտէն. – Տօղրուսը՝ էկէր Տիւգ ճէնատլէրի, պու սուալի պիլա թէճահիւլ (չգիտնալ ձևացնել) վէ սաֆտէրունլուգլա իտիյօրլար իսէ, զայէթլէ թէճահիւլ չայան տըր, զիրա հիչ չիւպհէ օլունամազ քի, քէնտիսինի ճան էվլատը մէգամընտա գատալ իտուպ գայըրան էօյլէ բէտէրու վալիտէսի, քէնտինին, Պէրթա ար Տըրէօ ար Մայլբրրէնին էվլատը օլտուղունը էլպէթտէ պիլտիրմիշլեր իտի։

Իհթիյար Տիւշէս, քէնտի իսմինին թէլաֆֆուզ իտիլտիկինի իշիթմէքլէ, ատէթա րիւյատընտա լազըրտը իտիյօր կիպի պիր սէտայըլա,

— Պէրթա ար Տըրէօ հադգընտա սէօզ սէօյլէյէն քիմ իտի – տէտի։

Միւսիւ ար Գօմբանս իլէ կասթօն, քէմալի հիտէթլէ Տիւրանտէնէ խիթտապէն պիր աղըզ,

— Ինգիլիզա իտիյօրսունուզ միւսիւ – տէյու հայգըրտըլար։

Լ֊կերչի Տիւրանտէն, պու կիպի հադ արաթլարը հաղմ իտէմէյուպտա միւթէէսիր օլմադ խաթատընտա պուլունմուշ օլայըտը, օ վագըթ՝ տէյիլ ավօգաթլըզ, հաթտա

աոի պիր գաբը պէքճիլիյի իթմէյէ պիլէ լայըգ օլամայաճագաը։

Տիւրանաէնին՝ պէօյլէ պիր խաթաոէ պուլունմայաճաղը աչիքեար օլուպ, հաթտա մէղքիւր հագարաթը ըէտտա իթմէք խոթէսէ իտի պիլէ վագթը օլամայաճագաը. զիրա մըսթըր Ուիլկըմս, սէօզէ միւտախէլէ խտուպ, վէ խտաոէթէն կասթօնա խիթապ իտէրէք,

— Լ՚ֆէնտիմին տէտիյի սէօզ բէք տօղրու տըր. պէնտէնիզ պիղդաթ չէհտաոէթ իտէրիմ – տէտի։

Կասթօն, հիճաալընտան նաշի ոաթէշ կիպի գըզարըպ սէրթիրու իթտի, Տիւգ իսէ, հիւմմա նէօվպէթմինէ կիրիֆթար օլմուշ կիպի պաշտան այաղա գաոտար թիթրէտի. մէրգում, կէօղլէրինի եէրէ ինտիրէրէք, գարշըսընտա օթուրան վէ քէնտի էօզպէ էօզ վալիտէսի օլան՝ իհթիյար գաոընըն եիւղիւնէ պագմադա ճէսարէթի իտէմէյօր իտի։

Տիւրանտէն, սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Տիւգ ճէնտլէրի, պաշլըճա պու մաոտէյի նաղարը տըգգաթա ալմալը տըրլար, զիրա հէնուզ մէյտանէ չըգմըշ օլան պու եէնի բաքիպլէր, միւվէքքիլիմ պուլունան Մարգի իլէ, քէնտի միյանէլէրինտէ թէհտատիս իտէն մէսէլէնին, հիչ պիր նօգթասընը թէպտիլ իթմէյօրլար – տէմէսի իլէ, Տիւգ, կէօղլէրինի եէրտէն գալտըրմադաբ. զըն ճէվապ վիրուպ,

— Ֆագաթ պէնիմ զաննըմճա, պու եէնի բաքիպլէր՝ պէնիմ գաոտար սիղին տախի խաճիմլէրինիզ ատտ օլունապիլիրլէր – տէտիյինտէ, Տիւրանտէն խաֆիֆ պիր սէտտայըլա,

— Իհթիմալ տըր, պէնտէնիզ հէր պիր վագտտատ՝ քէնտիլէրինին տավալէրինի իլթիզամ իտէմէյէճէք օլտուզում տէրքեար տըր, ֆագաթ զանն իտէրսէմ՝ անլէրին տավասընը իլթիզամ իտէն բէք չօգ ալօգաթլար պուս

լունապիլիր – տէտի, վէ մըսթըր Ուիլկըմսը սէլամլայաբաղ իլավէյի մէգալ պիրլէ,

— Պէնտէնիզ մահվա տէսթըրէս օլտուղում պագը տէլայիլի գավիյէ (զօրաւոր փաստեր) իլէ իքթիֆա իտէրիմ . . . իտտի միւսիւ Տիւգ, լութֆէն պէնտէնիզի տինլէյինիզ . . . պու կիւն Նոյեմպէրին եիրմի սէքիզի տիր, գանունըն թայինի իթմիչ օլտուղու միւտէթի խիթամ պուլմագտան էվվել, իչ միւտախէլէ իթմէյէ եարըն ագշամա գաոտար վագթիտիզ վար տըր . . . սէօզիւմէ իթիտմատ իտինիզդի, իշպու խաթըրէնաճէ, եէտինիզտէ պուլունան էվրագտան չօգ գըյմէթլի տիր . . . պու խաթըրէնաճէնին զէյրինի, պիղդաթ ձէյմս Ուէսթէրն քէնտի իմկանըմըզ տըր – տէմէսի իլէ, Տիւգին ըէֆիզի օլան գանունչինաս քէլամէ ագագ իտուպ,

— Տէմէք օլուր քի պու խաթըրէնաճէ բէք էսկի տիր – տէտի։

Տիւրանտէն. – Հա՛յըր, թարիխինէ նազարէն հէնուզ սէքիզ կիւնտէն պէրի գալէմէ ալընմըշ տըր։

Տիւգ. – (Պաշընը գալտըրարագ) միւմքիւնսիզ տիր, զիրա եէտի սէնէ վար քի . . .

Տիւրանտէն. – (Տիւգին սէօղիւնի գաթի իտէրէք) ա՛հ միւսիւ Տիւգ, իչթէ պիր քէլիմէ քի, հէր հալտէ ճինայէթի մահքէմէլէրի հուզուրունտա՝ գուվվէթլի պիր տէլիլ ատտ օլունապիլիր . . . ա՛հ եվէթ, պույուրտուղունուզ կիպի թամ եէտի սէնէ գաոտար վար . . . բէք տօղրու տըր . . . ֆագաթ իչթէ մէմուրլին զայրի, վէ ատէթա ճէհէննէմքէարի պիր հալ . . . եէտի սէնէ սօնրա, գաթէ խիլէն ձէյմս Ուէսթէրն մէյտանէ չըգմըշ, վէ քէնտի ըսթըլլահաթը մահտուսէսինճէ, սիղին՝ եէտի սէնէ մուգտատտամ Բալէ-Թօյալ պաղչէսի տէրունինտէ, քէնտիսինի թէտգիգ իթտիյինիզի, վէ ճինայէթին վուգուխնտէն պիր սաաթ եվվէլ, պիչարէյի լայըգըյլըա սար-

խոշ իթմէք իչիւն իսթիյար իթտիյինիզ քիւլֆէթի, վէ տահա պունա մուտտաըլ պաղը ուֆագ թէֆէք վադաա-լարը թէֆէրրուաթը լըլա, վէ եէկեան եէկեան հէքեայէ իթմիշ տիր։

Տիւգ, հըսա իթտիյի խէվֆու թէէսիւրե գարշը, քէմալի պէսալէթ վէ մէթանէթլէ ճէնկիչիյօր իտի. մէրգում, պարիա՝ վէ թահդիրամիզ պիր հալ քէսպ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլուպ,

— Միսիւ, պէյհուտէ պէնի թահվիֆ (վախցնել) իթմէք իսթիյօրսունուզ – տէտի։

Տիւբանտէն. – Տօղրուսը գօրգմամագ՝ վէ տիւչարը տէհլէթի օլմամագ իչիւն, բէք չէճի օլմանըզ լազըմ կէլիր։

Տիւգ. – Էկեր պու տէտիյինիզ Ուէսթէրն նամ չահա՝ պէրհայաթի օլմուշ օլայրըտը, հիչ եէտի սէնէ գատար ուզուն պիր միւտէթի պէքլ՚ըմի իտի։

Մըսթըը Ուիլլըմս, աղըր պիր վագտըրըա այագա գալգտը, վէ մ՚ուֆթաար վէչհ իլէ սաքին վէ պարիա սէտտասըյըա քէլամէ աղագ իտէրէք,

— Պու մատտէ հադգընտա միւճատէլէ իթմէքլէ՝ թաղհիյի էվգաթ (ժամանակ կօրտնդնել) իթմէնին լուզումը եօգ տըր, պիրա վագթիտիզ բէք գըյմէթտաար տըր, է՛վէթ, Ուէսթէրն էլէկտրիք պէրհայաթ տըր, վէ եէտի սէնէ սապը իթմիշ տիր. իչիթ ձէյմս Ուէսթէրն պէնիմ – տէտի։

Տիւգ, թարիֆի ղայրի գապըլ պիր տէհչէթ իլէ թիթրէյէրէք Ուէսթէրնին եիւղունէ պագտը։

Միսիս Գօմբանտըն բէֆիգի գանուն չինաս զաթ, օլ անէ տէյին եալընըզ թարաֆէնին միւքեալէմէսինի տիկնէմէքլէ իչթիֆա իթմիշ իչէն, տավայը գագանմագա պիր սէրբիչթէ պու-լան ավօգաթլարա մախսուս պիր

թավըը մահզուզանէ իլէ, տէֆթէր քիսէսինի չըգարըպ տէրունինէ պագը չէյյէր գիբը իթտի։

Տիւբանտէն սէօղունէ տէվամ իտէրէք,

— Իչթէ չիմտի նէ վազիյէթտէ պուլունտուղումուզը պիլի յօրուզ, չէօյլէ քի՝ Տիւգ ճէնապլէրի, տավասընը իլթիղամ իթմէքտէ օլտուղում, վէ իթիխազ իթտիյի իչպու մէսլէքին, էվվէլտէն թատավվուր իսիլսիյի մէյհուզ պուլունան միւվէքքիլիմ միսիս Մարգի ու Մայլըրրըտէն մատէ, քէնտի հադգը սարիհլէրինի՝ նըզամէն թալէպ իթմէքտէ օլան՝ անտաըլ Մայլըրրըտ խանէտաանը վարիսլէրինին գարշուսընտա պուլունույօրլար. պու ֆամիլեա հադգընտա, միսիս Տիւգին, պագը ճիւզվի վիճտան պիհուզուրլուգլարը հըսա իթմէքտէ օլտուղունա չիւպհէ իտիյէմէգ, պունլարտան եալընըզ պիրինի պէյան իթմէք քէաֆի տիր, չէօյլէ քի՝ պու չօճուգլար, քէնտի էօլիւմ հատտինտէ պուլունան բէտէրլէրինին եամթագը, վէֆաթընտան պիր սաաթ էվվէլ՝ քէմալի ինսանֆսըզլըգլա, զօդագ գալարրըմիարը իւզէրինէ ամըլտըզընը, բէք ալէտ տէրհաթըը խէպիյիրլէր. . . – տէտի։

Կասթօն, ալօգաթլէն պու տիկսըրտաշ պէյանաթլընտան՝ ֆէնա հալտէ միւթէէսիր օլուպ, թիթրէյէրէք պաշընը պիր եանէ տէօնտէրտի. Էնէթ իլէ Ճարլօթ, ադիմ պիր մահզունիյէթլէ պաշլարընը էյտիլէր, վէ գաբընըն եանընտա այագ իսթիւ տուրմագտա օլան Ժան-Մարի-Պիօ տախի, իրի եումրուգլարընը սըգարագ պաշընը սալտաը։

Տիւբանտէն, մըսթըը Ուիլլըմսը կէօսթէրէրէք սէօղունէ տէվամ խտուպ,

— Իչթէ միսիս Տիւգ՝ տէհչէթլու պիր շահիտ քի, կէրէք հուգուգ մահքեմէլէրինատ, վէ կէրէք ճինայէթի տիմանլարընտա, սիպի խուրտուխաչը իտէճէք տիր – տէտի։

Միւսիւ տը Գօմբանս, կիւճ հալ իլէ թահգիրամիզ պիր թէպէսիւմ իտէպիլտի, վէ ըէֆիգի գանուն չինաս տախի Տիւրանտէնէ խիթապէն,

— Ջանն իտէրսէմ պու կիպի մէսելէլէրտէ, պիր աէմին չահատէթի մէամու վէ քեաֆի ատա օլունամազ – տէմի։

Միւսիւ տը Գօմբանս, միլթէչէրլինին պու սէօզիւնատէն միւթէէմին օլմամըշ կիպի պիր հալ իպրազ իթտի։

Մըսթըը Ուիլկըմս, այնի աղըը վազար իլէ թէքրար քէլամէ աղազ իտէրէք,

— Ժան-Մարի-Պիօ, Թօպի կըրանթա վէ Լօպէլթասընա տէյինիզ քի, Տիւգ Ժան-տը Մայլըրրէյի պուրայա կէթիրսինիզը – տէմի։

Պիօ տըշարը չըդտը, վէ թէքրար սալօնըն տէրսունինէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէյէ պաշլատը։

Մայլըրրէնին իչ նէֆէր էվլատլարը, սաքին վէ աղըը պիր վազար իլէ պէքլէմէքտէ իտիլէր, մըսթըը Ուիլկըմս տախի, գօլլարընը խաչվարի կէօյսիւ իւզէրինէ պաղլամըշ օլաուղու հալտէ պիլա պիլա հարաքէթ տուրուշօր իտի, մէրգում, վազթըյըլա պօյնունա վուրուլան խանչէրին հարէսինատէն նաչի, չօգլուգ հարաքէթ իտէմէյուպ, տիմոկը տուրմազ մէճպուրիյէթինտէ պուլունուշօր իտի։

Ա.վօգաթ Տիւրանտէնին սիյմասը, կիպլի պիր մահզուզիյէթ՝ վէ պիր նէվի մէրազ իպրազ իթմէքլէ, միւթաատ օլաուղու կիպի միւթէմաատի բարմազլարընը չէվիրէրէք, խէֆիյէն Տիւգին եիւզիւնէ պազըշօր իտի։

Տիւգ, գաչլարը չաթըլմըշ օլաուղու հալտէ, քէնտիսինի թէէմին իթմէյէ ղայրէթ իտէն միւթէչէրրիյէ, պազը սուալլէը իտիշօր իտի, ֆազաթ իչպու թէէմինաթա բազմէն, մէրգում՝ պիհուզուր վէ միւչէվվէչ պիր հալ իպրազ իտուպ, կէօզլէրի՝ Պիօնըն տըշարը չըդմըշ

օլտուղու գաբընըն իւզէրինէ հաար օլունմուչ իտի։

Իհթիյար Տիւչէսէ կէլինճէ, իչպու մէնզարէ, մէզպուրէնին ասլա մէրագընը ճէլպ իթմէմիշ օլաուղունատան, քէմալի պիֆիթուրի իլէ պայդըն կէօզլէրինի էօթէպէրի հաար իտուպ, իհթիյարլըգտան պէնպէյազ քէսիլմիշ օլան տուտագլարը, հիչ պիր չէյ սէօյլէմէքսիզին, հարաքէթ իտիյօրլար իտի։

Հազըրսուն քէմալի սիւքիւթ իլէ ինթիզար իթմէքտէ, վէ իչպու ֆամիլյա ճէմիյէթինին էթրաֆընտա տիպիսիզ օլան Մայլըրրէ էճատանընըն թաավիրլէրի, պէլքի իհթիյար Տիւչէս պատար սաքիթ, վէ հարաքէթտէն տուր տէյինլէր իտի։

Ֆիլհագըգա ճանան մուտլարընն գիյալէրի, մէգքիր թաավիրլէրէ ազս էնտազ օլուպ, կիւյա քէսպը հայաթ իթմիչլէր կիպի միւթէէսիր պիր հալ, վէ մանատար պիր հարաքէթ կէօսթէրիյօրլար զանն օլունուշօր իտի։

Մէգքիր սուրէթլէր, զանն իտէրսինքի՝ քէնտի սօն սիլահլէնդիրինին ասիլ էֆրատընը հիսայէ, վէ տավալէրինի իթթիհամ իթմէք իչին, հէման եէքտավազ հայգըրաճագլար իտի։

Պիօ, հէնուզ ավատէթ իթմէմիշ իտի. նակէհան իհթիյար Տիւչէսին սէրա վէ զարիպ սէտասը, սալօնըն տէրունինտէ հիւքմ իտէն հավլինագ սիւքիւթի իխլալ իտուպ,

— Մատմազէլ տը Մայլըրրէ, պու ըչըգլար կէօզլէրիմի գամաշարըշօր, պիհուզուր օլուշօրում, պէնի կէօրկէյէ կէօթիւրմէյէ հիմմէթ իտէյիտինիզ – տէմի։

Ֆիլհագըգա մուտլարըն չէտիտ գիյալէրի, իհթիյար գաբընըն կէօզլէրինէ ազս էնտազ օլմազլըա, մէզպուրէ էլինի կէօզլէրի իւզէրինէ վազ իթտի։

Սէնթ իլէ Կասթօն այազա գալգտըլար, վէ միւթէվէֆտա Պէրթանըն խրամէթինի տէրիւհտէ իտէրէք, իհթիյար Տիւչէսին գօլթուգ ատնտատլէէսինի եուվարլայըպ,

մուժլարըն ըշըղընաան ուզագտա պուլունան պիր քիւշէյէ կէօթիւրտիւլէր։

Պու ևէնի վազկէթլէ, մատամ Տիւշէսին գօլթուգ սանատալէհսի, տիվարըն իչինէ հաճր իտիլէն, վէ բէրտէ-լէր իլէ մէսթաւր պուլունան տէրին պիր միհրապէ տա-յանմագտա իտի։

Մէղպուրէնին սաղ թարաֆընտա պիր գարը օլուպ, մէղքիւր գարը, պիր ադ էվվել Ժան-Մարի-Պիոնըն, էօ-նիւնտէ կէրիկպ տուրմագտա օլտուղու գարընըն գար-շուսընտա պուլունույօր իտի։

Ուզագտա ևանան մուժլարըն ըշըղըյըլա, մէղպու-րէնին պաշը իւղէրինտէ ասըլը, վէ նիմ սուրէթտէ միւ-նէվվէր կէօրիւնէն պիր չարչըվէ կէօրիւնույօր իտի քի, մէղ-քիւր չարչըվէ, Պէրթա ադ Տըրէօիլէ, Ժան ադ Մայըրըկ Տիւգին թասվիրլէրինի հավի իտի, իհթիյար Տիւշէսին, իշպու չէրչիվէնին այթընտա օթուրմասը, զարիպ պիր թէսատիւֆէ համլ օլունապիլիր։

կասթօն իլէ Սէնթ, հէնուզ քէնտի ևէրլէրինտէ օ-թուրմուշլար իքէն, Ժան-Մարի-Պիօ, թամ պու տագը-գատա գարընըն էչկի իւղէրինտէ կէօրիւնիւպ,

— Միւսիւ Տիւգ ճէնապլէրի, քէնտի օտալարընտան ֆիքար իթմիշլէր – տէտի։

Պու արալըգ պաղչէնին տէրուններինտէն, վէ գօնագընը հավլիլէրինտէն ադըմ պիր կիւրիւլթի ղուհր օլուպ, եիւ-սէք սետալարըլա,

— Օկի՛ւահ Օկի՛ւահ – տէյու հայգըրըշլար իչիտի-լույօր իտի։

Մընթըր Ուիլէըմս, Օկի՛ւահ իսմինի իչինթոկինտէ, ալէթթաճիկ բէնչէրէկ տօղրու գօչարագ աչը վէրտի, հաղըրուն տաիի մէրգուսմա իմթիհալ իթմիլէր, չինքի օլ տագըգատա, չատաթալար չօղալտըգտան մատէ, գա-

րանլըգընը իչինտէ եանմըշ ֆէնէրլէրին, էօթէ պէրի գօ-չուշտուգլարը տաիի կէօրիւնույօր իտի։

Պիլճիւմլէ հաղըրուն, պիր գաչ տագըգա գատար բէնչէրէնին էօնիւնտէ պուլունտըգլարընտան, ատյ քի տա-լօնըն տէրուսի պիւթիւն պիւթիւնէ խալի գալմըշ իտի։

Թամ պու էանատէ, զիքրի սեպգաթ իտէն իհթիյար մատամ Տիւշէսին սաղ ճիհէթինտէ պուլունան գարը, պիւա չամաթա ուսուլ իլէ աչըլտը։

Տէրհալ՝ ևէր իւղէրինտէ եիւզիւն գօյու եաթմըշ օ-լան պիր ատեմին իրի, գըրմըզը վէ պուրուչմուշ չէհրէսի կէօրիւնտի, մէրգումընն կէօզլէրի պիւա հարաքէթ օլուպ, տաղ գաֆատընընն թա թէրէսինտէ, սօրկուճ կիպի պիր թուխամ պէյազ տաչ տիքիլմիշ տուրույօր իտի։

Մէղքիւր գաֆա, եարը աչըլմըշ օլան գարընըն էչի-յինտէն սէսսիզ սէտատըզ կէչի վէրտի, վէ պիր ադ սօնրա Օկիւահընն պաթթալ վիճուտի, խէյալ մէյալ կէօրիւն-մէյէ պաշլատը, մէրգում, միւթատը վէչհ իլէ եիւզիւն գօյու սիւրիւնէ սիւրիւնէ օալօնա տօղրու իլէրլէյօր իտի...

9

ԳԸՐՄԸԶԸ ԿԷՐՏԱՆԼԸԳ

Օկիւահընն, էղմինէյի գատիմէտէ հէքեայէ իտիլէն դահրիմանլարա մախտուս օլան պաթթալ վիճուտի, պիւա չամաթա եարը աչըդ գարընընն էչկինտէն կէչտի, մէր-գում, տիղէրի վէ այագլարը իւղէրինտէ սիւրիւնէրէք է-չիկտէն կէչտկինտէ, եապանի ճանվէրլէր կիպի միւվէս-

վիս, վէ պիհուղուր պիր հալ իլէ էթրաֆընա պադըբ-
ման սօնրա, այաղըլըա գաբըլը էթէրէք դաբաղը։

Կէրէք պաղչէնին տէրունինաէ, վէ կէրէք հավլիսէ
միւթէմաիլէն։

— Օկի՛ւահ Օկի՛ւահ – տէյու հայդըրըլ յօրլար իսի։

Րէյիսի քէպիր, (Օկիւահ) քէնաի իսմինին թէլաֆֆուզ
իսիլսիլինի իչիթմիյինաէ, տուտագլարը իւղերինաէ սա-
քիթ պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնսի. Օկիւահ կիպի պիր իս-
թիյարըն՝ եիւզ սէնէլիք պուրուչմուչ սիյմասընաա, պու
կիպի հալի սէպալէթէ մահսուս օլունա կէլէն պիր նէվի
գուրնազըղըն թէմիաղասը, ֆէվգէլատէ զարիպ պիր հալ
սըզը։

Օկիւահ, մէրագլա էթրաֆընա կէօզ կէզտիրէրէք,
արգասընը քէնտինէ չէվիրմիչ օլտուգլարը հալտէ, բէնչէ-
րէնին էօնիւնաէ թէճէմմիւ իսէն աաէմլերի կէօրտիւյիւն-
տէ, պիր թէաճիւպ վավէ յլաոը սալը վէրէճէք կիպի
աղզը աչըլըը իսէտէ, ֆագաթ աոլա սէս սէտա իչիտիլ-
մէմէ։

Մէրգում՝ տիզլերի իւղերինաէ տօղրուլտուղունտա,
պօյնունտան ասըլը պիր մէտալեօն կէօրիւնսի, տէրու-
նինաէ պիր թաավիր մահֆուզ պուլունաճաղը մէյհուզ օ-
լան պու մէտալեօն, քէնտի եաթաղը իչինտէքի քէթէն-
լերսէն էօրիւլի, գօլտօն գըլըգը լինճէ պիր սիճիմէ իսալթ
օլունմուչ իսի։

Օկիւահ, զիքրի սէպէթի իսէն միհրապըն բէրաէսի
էօնիւնաէ, քէնտի գօլթուգ սանտալէէսի իւղերինաէ՝
պիլա ֆուրթուսը օթուրմագտա օլան իհթիյար Ցիւչէսսէն,
էն ադալ իքի իւչ ատըմ ուզագտա պուլունույօր իսի.
նասըլքի տէտիք, սալօնըն պու գըսմը, ըզըգլարտան հայ-
լըճա ուզագ պուլունտուղունտան, հէր էչէա նիմ գա-
գարանըզդ իչինաէ կէօրիւնէյօր իսի։

Իհթիյար Ցիւչէս, Օկիւահը ֆարգ իսէմէմիչ օլտու-

զունտան, պայզըն կէօղլերի իլէ խալի գալմիչ սալօնըն
տէրունինէ պագըպ տուրույօր իսի։

Ցըչարըտա չամաթալար չօղալըպ, մըսթըը Ուիլըմ-
սըն ուչագլարը՝ պաղչէնին ադաճլարը ալթընտա գօչու-
չարագ կէահ պէ կէահ,

— Օկի՛ւահ Օկիւահ – տէյու հայդըրըլ յօրլար իսի։

Րէյիսի քէպիր, քէնտի իսմինին թէլաֆֆուզ իսիլ-
սիլինի հէր տույտուղունտա, տուտագլարընտա, չօգ
տէֆալէր վասֆընը իհտիյիմիզ սաքիմ, վէ պարիս թէ-
պէսսիւմ կէօրիւնիյօր իսի։

Օկիւահ, սալօնըն տէրունինի տէվր իհմէք իւզրէ ի-
քէն, ժան Ցիւզ իլէ Ցիւչէս Պէրթանըն, եանի քէնտի իլէ
պէվճէսինին թաավիրլէրինի հավի պուլունան մէզքիւր
չարչիվէ կէօրիւնէ իչիմէքլէ, պիր չուլէյի նակէհանի իլէ
կէօղլերի բարլատը, վէ տէրհալ սիյմասընտա մէճհուզ պիր
խաթընըէնին, ատարը միւէլլէմէսի նագզ օլունտու։

Պու հալ պիր տագըպա դատար տէվամ իհթիքատէն
սօնրա, մէրգում, թէքրար սիւրիւնէ սիւրիւնէ սալօնըն
տէրունինի ատալաշմագտա իքէն, նակէհան իհթիյար Ցիւ-
չէսին պուրուչմուչ սիյմասը կէօրիւնէ իչիմէքլէ՝ քիրքիք-
լերի թիթրէսի, վէ կէօղլերի պայզըն պիր հալ քէսպ
իսէրէք, իհթիյար Ցիւչէսին իւղերինաէ աճի օլունա
գալը։

Օկիւահ, պիր սանիյէ գատար պու հալ իլէ վալիհու
հայրան գալաբգտան սօնրա, էլլերինի հալընըն իւղերինէ
գօյտու, վէ տիվարըն ուղունլուղունա տօղրու սիւրիւնէ-
րէք, քէնտիսինի գաթան կէօրէմէմիչ օլան Ցիւչէսին ա-
յագլարը ալթընա վասըլ օլտու։

Մէրգում, թէքրարէն տուրտու, վէ կէօրիւնին պէ-
պէքլերի՝ չօճուգլարա մահսուս օլունաիէքլէն պիր մէ-
րագլա բարլայըպ, նիկահը՝ Ցիւչէսին ֆիսթանը էթէ-
յինաէն պաշլայարագ, պիհթէսարիճ մէզպուրէնին գու-

թումուշ վէ պուրուշմուշ սիյմասընա գատար ամֆի օլունճա, էլինի կէօյսիս իւղերինէ վազ խաբէբէ, պիր նէվի սըգլեթի իյմա իթմէքտաէ օլան պայղըն կէօղլերի իլէ, գէվճէսինին, եանի իհթիյար Տիւչէսին՝ խարտալ էնտաէր խարտալ սիյմասընը թէտգըգ իթմէյէ պաշլատը։

Պու թէտգըգաթ՝ պիր իքի տագըգա գատար տէվամ իթտիքտաէն սոնրա, դանն խաբէրսին քի Տիւչէսին պօղուլմուշ վէ պուրուշմուշ սիյմասըլըլա, մէղսուրէնին պաշը իւղերինտաէ տապըը չարչըվէնին տէրունինտաէ պուլուննան կէնճլիք, վէ լեթաֆեթի չուլէսի իլէ գիյատար թասվիրլեր իլէ բուտալ խայօր խաի։

Պունլար՝ էյհամը խունֆըվանը սեպահաթ նըշանըն (երիտասարդական գեղեցկութիւն) վէ ալէմը շէպապէթին տիլրուպա մէնզարէսի իլէ, հալեթը շեյխուխեթին (ծերութիւն) սուրէթը մէնֆուրէսինի խալրալ խտէն պիր հալի բիւր մէլալ խաի։

Ե.ճէպա Տիւչէսին, մուրուրը գէման թէէսիրինտաէն խարտալ էնտաէր խարտալ օլան սիյմասըլըլա, մէղքիւր թասվիրին միյանընտա մանատար պիր միւշհադաթմը (խորհրդաւոր հաղորդակցութիւն) վար խաի, եոխտա բէյխի քէպիր (Օկիւտա) քէնտի մէճնունլուղը սեպեպի իլէ պէօյլեմի դանն խայօր խաի . . .

Նակէհան Օկիւտանըն պադըը բէնկի կիպի գըրմըզը օլան սիյմասընը, կյզահը միւմքինսիզ (անբացատրելի) պիր թէէսիւր իսթիլա իթտի։

Էվվէլա Տիւրանտաէն իլէ միւսիւ Տիւգին բէֆիգի միւթէշէյրի, բէնչէրէնին էօնիւնտաէն այրըլտըգլարը կիպի, մէճլիսին տիկէը աղալարը տախի մէրգուսանէ իմթիխալ խտէրէք, մտսանըն էթրաֆընտա քէնտի սանատալէէլերի իւղերինտաէ օթուրտուլար։

Մըսթըը Ուիլըմս տախի, խանէնին թէքմիլ գաբուլարընը իհթիմալը սուրէթտաէ գաբամալարընը, ուշագ-

լարընա թէնպիհ իթտիքտաէն սոնրա, կէլիպ Տիւրանտաէնին եանընտաքի սանատալէէտ օթուրտու։

Պու արալըգ Օկիւտա, հալընըն իւղերինտաէ եիւգիւն գօյու եամթը վէրտի, մէրգում, հաղըրունըն քէնտի եէրլերինէ կէչիպ օթուրտուգլարընը կէօրմիւչ օլմաղըլա, եապան առէմլէրինէ մախսուս պիր խէվֆ իլէ, մէրգումանընն հէրպիրինի թէտգըգ իթմէյէ պաշլատը։

Հաղըրունտան հէչ պիրի, Օկիւտանը կէօրէմէմիշ իսի. Հուդդար (Ներկայք) եէրլերինտաէ օթուրտուգլարընտա, բէյխի քէպիր (Օկիւտա), պիրա չամախա ուսուլ իլէ սիւրիւնիւպ, պիքրի սեպեպի իտէն՝ բէրտէէր իլէ մէսթուր միհրապընն արզասընա չէքիլերէք կէօզտէն նիհան օլտու։

Պիր տագըգա սոնրա, թամ իհթիյար Տիւչէսին օթուրմուշ օլտուղու գօյմուգ սանատալէէսի իւղերինտէն, վէ իրէբլի բերտէէրին արտասընտան, Օկիւտանընն պադըը կիպի գըրմըզը սիյմասը կէօրիւնմէյէ պաշլատը։

Տիւրանտաէն, թէքրար բիշմէյի միւպահասայը (խանգրոյն թեյը) էլէ ալըպ քելամէ պէտտ իլէ,

— Պու մէսէլէ հադգընտա՝ տէյէճէյիմ սէօզլէր բէք մուհիմտատր օլաճագ տըր. տօղրուսընը սէօյլէմէք իչհին, պու իհթիյարընն հալընը պուլունտուգ պուլունմամասընընն, վէ մէրգումընն՝ Տիւգ Ժան-տը Մայլըրէ, եանի միւսիւ Մարգինին էօզ պէ էօզ տէտէսի օլտուգ օլմամասընընն՝ պէնճէ սայա էհէմմիյէթի եօգ տըր . . . պաշլըճա իշ պու տըր քի, պէնտէնիչ, հէման եարընքի կիւն, մուգանտէն օլան միւտէթին խոխմամ պուլմասընտան էվվէլ, ալէքսապահ իշպու խաթըրէնամէյի, տիվանը գըրայի ըէյտասէթինէ թագտիմ իթմէքլէ, միւտէթը մէղքիւրէնին խմիխտաալ պապընտա՝ լազըմ կէլէն թէտաալիրէ թէչէպպիւս իտէճէյիմ . . . փագամ էկէը Տիւգ ճէնապլէրի, պու մէսէլէնին՝ սուլհէն թէավիյէսինի արզու պու-

յուրուպատա՝, պիղմիլէ ուլուչմազա հիմիկէթ իսէրլէլոսէ, օ վագըթ թապկի մէսէլէ պաշդա բէնկ քէօպ իթմիշ օ-լուր . . . իմոի պէնտէնիզ, պու խուսուստա քէնտիլէրի-նին իսէճէքլէրի թէքթուլիֆէ ինթիզար իթմէքտէյիմ – տէյինճէ, մըսթըր Ուիլբըմ՝ սէրա պիր սէտայըլա,

— Պէնտէնիզ ուլուչմազ իսթէմէմ, սուլհը գապուլ իսէմէմ – տէտի։

Կասթօն, միննէթտաարանէ պիր նիկահըլա մըսթըր Ուիլբըմա պէյանը թէչէքքիւր իթտիքտէն սօնրա,

— Ուլուչմազ միւմքիւն տէյիլ տիր, պու ատէմ իլէ պիղիմ միյանէմիզտէ սուլհ օլամազ – տէմէտի իլէ, Տիւ-բանտէն՝ պաշըյըլա մէրգումը սէլամլայարագ քէլամէ ա-ղազ իտուպ,

— Աֆֆըննըզը թէմէննի իսէրիմ միւսիւ, պէնտէ-նիզ՝ պուրատա սիզին հադգընըզտա սէօյլէմէք, վէ եա-խօտ տավանըզը իլթիզամ իթմէք մէմուրիյէթինի հայըզ օլմատըզըմը, նազարը տըգգաթընըզա հեվալէ իսէրիմ, պէնտէնիզ, մահդա՝ միւվէքքիլիմին վէքհալէթի իլէ միւ-քէլլէֆ պուլունմազտայըմ, իմոի միւսիւ Մարդի իլէ Տիւգ ճէնտլէրինին ճէվապլարընտա ինթիզար իտիյօրում – տէտի։

Տիւգ, օ անտէ պարիտ վէ պիֆուէթուր պիր հալ քէօպ իթմիշ օլան րէֆիգի միւթէչէրրինին եիւզիւնէ պագտը։

Միւսիւ տը Գօմբանտ, ճէրիհան իտէն իշպու տավա հադգընտա մալիումաթը քեամիլէսի օլմազըդա, հէր հալ-տէ բագիտլէրինէ զալէպէ չալաճաղը զիւյիմիւնտէ պու-լունույօր իտի, վագտա ճիհէթը ախիրէտէն՝ էթրաֆընտա պիր թագըմ թէհտիտաթը վէխիմէ կէօրիւյօր իտի քի, պու իշթիքապչէր, չայէտ պիր մահքէմէ հուզուրունտա չըգտա պիլէ, չօգուզ էհէմմիյէթի վէրիլմէյէճէյի, վէ տա-վայը քէնտի գաղանտաճաղընտա չիւպհէ իթմէյօր իտի իսէ-

տէ, ֆագաթ քէսգ իսէճէյի պու մուզաֆֆէրիյէթէ պէ-րապէր, ֆէզահաթը տախի գապուլ իթմէքլէ ըէգիլու պէտանամ օլաճաղընտա գանտաթ կէթիրիյօր իտի։

Մէրգումա. վագթը չըլա իրթիքապ օլունան պիր ճինայէթտէ գիյմէտխալ պուլունտուղունը եիւգիւնէ վուրա-ճագլարընը, վէ պու հալ իլէ պէյնէլխալգ ըէգիլու բիւ-վայ օլաճաղընը տիւչիւնտիւքճէ տիւչարը տէհչէթի օլու-յօր իտի։

Տիւգ, ագիմ պիր թէչէվվիւշ վէ թէրքտաիւտ իլէ, ագըլ խոճասը մէգամըչըլա ըէֆագաթընտա այմըշ օլտու-ղու միւթէչէրրիյէ խիթապէն,

— Միւսիւ, պու մատտէ հագգընտա նէ՞ էֆքեա-րընըզ վար – տէտի։

Միւթէչէրրիյի մէրգում, թագրիպէն-էլլէ եաչընտա՝ դուրու վէ պուրուշուգ սիյմալը պիր ատէմ իտի։

Մէրգում, միւսիւ Տիւգին սուալինտէն կէօզլէրինի գալտըրտը, վէ պիր ազ եվվել տէֆթէր քիտէպինին տէ-րտինտէ եազմըշ օլտուղու իշարաթը կէօզտէն կէչիր-տիքտէն սօնրա, չու վէչհ իլէ ճէվապէ ազագ իլլէտի։

— Բէնտիլէրինի՝ Մայլըրրէյ վարիս զանն իտէն-լէրէ, պու վախի թէչէպպիւսաթտէն կէրի տուրմալարը-նը, աճիզանէ վէ խալիսանէ նասիհաթ իտէրիմ . . . միւ-սիւ Մարգիյէ կէլինճէ, քէնտիլէրի պիլ աքիս պու խու-սուստա իտտաա իտիյօրլար, ֆագաթ դաթան հագլարը եօգ տըր . . . չինքի պու խաթըրէնամէ, ասլա իսպաթը օլմայան պիր թագըմ մէճհուլ չէհատէթլէրի հավի տիր քի, պունլար մէսմու օլամազ . . . թէսաահիֆի օլարագ պիր ֆիյիլի գաթլ իթհամաթը մէյտանէ ատըլմըշ տըր քի, միւտտայիլէրիմիզ՝ մահդա, իսպաթլարընըն ֆըգտանընը-տան նաչի, ճինայէթը մէգ քիւրէյի գավի պիր իսպաթ տատա իտէրէք, անէ իսթինտա իտիյօրլար, հալպու քի մադթուլ էլէվմ պէրհայաթի պուլունույօր, կէօրիւնիւր

քի պու իշտէ . . . Նէ հալ խսէ չիմոի պու մէսելէ պիր եանէ դալըքն, դաթան խապաթը պուլունմատըղը հալտէ, ժան որ Մայլըրըե զանն օլունան, վէ պու կիւնքի կիւն հէման եիւզ եաշընտա օլմասը լազըմ կէլէն չախսա կէլինճէ, պիր ազ էվվել սէնաթտաշըմ ալօգաթ էֆէնտինէն պույուրտուղու կիպի, պէնտէնիզ տախ տէրիմ քի, մերգումը պիզե խաթեր կէօսթէրմինլեր, խաթեր սէթը իթմինլեր, պէնճէ պու խուսուսըն ապա էհէմմիյէթի եօգ տըը, էկէր շայանը էհէմմիյէթի պիր նօգթա վարըսա, օ տախ մէյտանտէ պուլունան ճիտտի վագտալեր տիր, խիւսուսայի քելամ, պու իտտաայէ տէվամ իթմէք իչիւն գուվվէթլի տէլիլլեր, վէ խսպաթլար լազըմ տըը, իմոի միւսիւ սիզին խսպաթընըզ վարմը տըը . . .

Տիւրանտէն, միւթեշէրրիյէ ճէվապ վիրմէք իւզրէ իքէն, Տիւգ՝ սէօզէ միւտախէլէ խտուպ, սաքին պիր հալ, վէ պիր էթվարը ալիճէնտապանէ թագլիտի լէ մըսթըը Ուիլէըմսա խիթապէն,

— Միւսիւ, պէնտէնիզ պու կիւնքի կիւն հատոսըզ հիսապսըզ պիր վարիտաթը ճէսիմէյէ մալիք պուլունմագտայլըմ, պու սէրվէթ՝ ուզագտան ուզագա պիր սըհհիյէթտէն տօլայը էլիմէ կէչմիշ տիր . . . Հալպու քի պէնտէնիզ կիթաիքճէ հալի չէ յէտուխէթմէ (ծերուԹիւն) վասըլ օլույօրում, պուննան դաթինտաղար, էվլատըմ տախ եօգ տըը . . . մուգատտէմա քէնտի հադշինտալըզըմ հասսպի իլէ, հէր նասըլսա ֆամիլէսմէն նամու չէօհրէթինի հայիզ պուլունան ղէվաթը, պիր թագըմ պահաճու (բաղդախնդիր) վէ եալանճը սէֆիյլեր զանն իթմէքտէ օլտուղումտան . . . անա կէօրէ մուտամէլէ իթմէ յէ մէճպուր օլմուշ իտիմ . . . ֆագաթ չիմոի նատիմ օլտում, համտա պու տէտիյիմին իսպաթը տախ, քէմալի սուհուլէթլէ՝ վէ գաթան իթիրազ իթմէքսիզլիկ, քէնտիսինէ Մայլըրըե իսմինի վերէն հայլազըն պիրինի, ագրատամ մէղամը-

յըլա տէրհալ գագուլ իթտիյիմ տիր, զիրա մէրգում, զայէթ մահիրանէ սուբէթտէ թանըն իթտիյի եալանլաըըյըլա, պէնի ալտաթմըշ իտի . . .

Տիւգ, տէօզիւնի գաթի իտուպ, սէրտ պիր չէհրէ իլէ Տիւրանտէնին եիւզիւնէ պագտը, վէ մէրգումա խիթապէն,

— Սիզին միւվէքքիլլինիզին հագդընտա սէօյլէյօրում միւսիւ – տէյինճէ, Տիւրանտէն պուրնունուն ալթընտան,

— Պու տէտիյինիզ սէօզլէրին ճէվապընը, միւվէքքիլիմ պիզզաթ քէնտիսի վէրէճէք տիր – տէյու մըրըըտանտը։

Տիւգ, Տիւրանտէնին տէտիյինի իչիթմէմիչ կիպի սաքին պիր հալ իլէ թէքրար սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Իլք տէֆա չարրըգ պիր թարիգէ սալիք օլմաղըըա ալտանմըշ օլտուղում իչիւն, հըսա իթտիյիմ թէէսիւֆէ բազմէն, տայիմա գալպինտէն պիր սէտայի ատաէթի, բէտէրլէրինին վարիտաթընը թալէպ իթմէքտէ օլան . . . պու պիչարէ էօքսիզլէրի բէտտա իթմէ տէյու հայդըրըյօր իտի. իչթէ պու սէպէպլէ թէքրարէն ալտանմայը կէօզէ ալտըրալտագ, վէ հիչ պիր կէօտա իսպաթէ տախ լուզում կէօրմէյէրէք, քէնտիլէրինի Մայլըրըե թէքմիյէ իտէն, վէ քիմ պիլիր պէլքիտե սահիհէն Մայլըրըե խանէտանընտա մէնսուպ պուլունան պու զէվաթընը . . . ֆագրու զարուրըեի իլէ մուզթարրըպ օտուդլարընտա, պիր միւմքիւն վիճատանըմ ճէվապ վիրմէյօր, խիւսուսայի քելամ, պու չօճուդլարը ապ չօդ բէֆահը հալտէ կէօրմէք իսթէրիմ. . . իմոի սէօյլէյինն միւսիւ . . . սիզ քէնտինիզ ագարաթընընը պիր գըսմընը, վէ թէտիյէսինէ հազրը պուլունտուղում մէպլաղընն մըգտարընը թայէնն իտինիզ, պէնտէնիզ պիլա իթիրազ պու ֆէտտաքէարլըղընն իճրասընտա ամատէյիմ – տէտի։

Տիւգնն ըրգդաթամիզ սէտտասը, չէհրէսինտէ կէօրիւ-

նէն չէիգաթը բիյաքեարանէ յէ բէք մուշապիհ իսի։

Միւթէշէրրի, Տիւգին պու սէօզլէրինի իչինթէյինաէ, թէաճիւպ իլէ մէրդումըն եիւղիւնէ պագտը։

Տիւրանաէն ավուրտընը չիչիրտի, վէ քէմալի թէաճիւպինաէն նաչի բարմագլարընը չէվիրէմէզ օլտու։

Մընթըը Ուխլեըմա տախի, միւթէրէտտիւա պիր հալ իլէ, կեահ Տիւգին՝ վէ կեահատա հազըրունըն սիյմասընա պագմագտա իսի. պու էնտաէ սաթընըն աէրունինէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իսիյօր իսի։

Պու սիւքիւթ էնտասընտա, եարը աչըգ բէրտէլէրին արասընտան, բէյիսի քէպիրին (Օկիւահըն) սիյմասը կէօրիւնտի։

Մէրդումըն էլինէ, զիբրի սէպագթ իսէն սամանտան էօրիւլիւ պիր նէվի գօրտընըլտա պօյնունտան ասըլը օլան մէտալիէօն կէօրիւնիյօր իսի։

Օկիւահ, կէօզլէրինի մէտալէօնըն իւզէրինաէն գալտըրըպ, քէնտի էօնինէ պիլտա հարաքէթ օմուրմագտա օլան իհթիյար Տիւշէսին պաշընը թէզէնին իսէն տանթէլաթա նասըլ ինմտի։

Բէյիսի քէպիրին սիյմասը պուրուշտուգլարը իւզէրինաէ, ագիմ պիր թէէսիւբ էսէրի նագշ օլունմուշ իսի. գաշլարը չաթըլմըշ, վէ տուտագլարընտա խայընանէ պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնիյօր իսի. օ անաէ Օկիւահըն, ճունկիէթինաէն նաչի գան չանագընա աէօնմիւշ օլան կէօզլէրի, թարիֆի մուհալ պիր հիսէթու չիսէթ իպրաղ ինտիյօր իսի։

Տիւրանաէն՝ ուսուլ իլէ այաղա գալգտը, վէ մընթըը Ուխլեըմնա թագարրուպ իսէրէք, ղայէթ եավաշ սէտասյըլա մէրդումըն գուլաղընտան,

— Գալէմէ այընը օլտուղունուղ պու խաթըրէնամէնին՝ զէրրէ գատար էհէմմիյէթի եօգ տըր, պունըն միհթէվիյաթընըլա, պիր ատէմին ճէպինաէն պիր լիրա պիւէ ալընտընտաղ. իսնի պու բէք ալէա պիր ֆըրսաթ տըր, սիղ հէմման միւճէննէլար թալէպ իսին, եկէր էլլի պին ֆրանգ վէրիլիրսէ, պահշիշ մէգամըյըլա գապուլ իտուպ իբթիֆա իթմէնիղ լազըմ կէլիր, խոլ լատայի քէլտամ, էկէր սէօզիւմէ իթիմատ իտէրսէնիղ, հէրնէ տախի վէրիլսէ, հէմման մին էլվէճինունիյէ գապուլ իտուպ պիրթիրմէնիղի խատաէթէն նատիհաթ իտէրիմ – տէմի։

Մընթըը Ուխլեըմա, կատթօնտա տօղրու աէօնէրէք, կէօզլէրի իլէ մէրդումը խոթիճվապ իթմէք խոթէտի։

Կատթօնըն սիյմասը՝ ագիմ պիր թէքէպպիւր իպրաղ իթմէքտէ իսի. Ուէսթէէրն՝ սէօզիւնի մէրդումա խիմմաղ իտէրէք,

— Սէվկիլի հէմշիրէզատէմ, հէտիյէ մէգամըյըլա վէրիլմէք իսթէնիլէն մէպլաղը գապուլ իտուպ իթմէմէք պիղէ այըտ տըր. պէն՝ պու խուսուսատա իւզէրիմէ մէսուլիյէթ ալամամ – տէմիյինաէ, կատթօն՝ ճէվապ վէրուպ,

— Հա՛յըր տայըճ ըմմ, պէնտէնիղ գապուլ իտէմէմ – տէմիւբաէն ասնտա, Ճարլօթ իլէ Սէնթէ պէյտնը էֆքեար իթմէյէ մէյտան վէրմէք իսթէմէյուպ, իլտվէյի մէգալ պիրլէ,

— Է՛վէթ, կէրէք քէնտիմ՝ վէ կէրէք գըզգարընտաչլարըմ թարաֆընտան, մէպլաղը մէզգուրը քէտմիլէն բէտտա իտէրիմ – տէմի։

Սէնթ, քէնտի հալավէթի սէտասըյըլա, վէ Ճարլօթ տախի մաքնաւարի պիր հալ իլէ պիրտաէրլէրինէ իմմինսաղ իտէրէք,

— Իվէթ, պիղ տախի բէտտա իտէրիղ – տէմիլեր։

Մէղղուրէլեր, օ անաէ կատթօնըն պիր իչտիրաթընա միւթաալլաէ իթմէքլէ մէրդումըն սէօզիւնի թէքդիր իթմիչլեր իսի։

Տիւրանաէն՝ այաղա գալգաղտը, օտա գարըսըյըլա ատֆրանըն պէյնինտէ օլան մէտաֆէնին իչինաէ տօլաչընտ

տուրույօր իսի, մերգում՝ միւքէլլէֆ պուլունտուղու վաղիէսինին խիմամ պուլմուշ օլտուղունը զանն իմմէքտէ իսի։

Տիւգին րէֆագաթընտա օլան միւթէշէրրի, Տիւրանտէնին պու մուֆարէգաթընտան խոթխֆատէ իմմէք իսթէյիպ, ուսուլ իլէ սանտալէսինի Եուվարլայարագ, իսթըրէնամէնին ալթընտա պուլունան էվրադը ալտը. Տիւրանտէն, մահզա էվրադը մէգբուրէ իլէ քէնտիսինի միւտաֆաա իտէճէք իսի։

Տիւգ, թէքրար սէօղիւնէ տէվամ իտուպ կասթօնա խիթապէն,

— Պիր քէրրէ միւլահազա իմմէլիսինիզ քի, սիզ ձէնտապը հադգըն պէնիյի պէշերե, միւտէթը էօմրիւնտէ՝ անճադ պիր տէֆա իրսալ իտէր օլտուղու կիւղել պիր ֆըրսաթը ըչտա իտիյօրսունուզ... ֆագաթ պէնտէն նէ՞ թալէպ իմմէքտէսինիզ... թէքմիլ սէրվէթիմի՞ն իսթէյօրսունըզ... բէք ալէա, իչմէ վարիտաթըմընն նըսֆընը, պու կիւնքի կիւն սիզէ թէրք իմմէքտէն մատէ, միւսթագպէլտէ տախի, սիզի քէնտիմէ վարիս նասպ իտիյօրում, զիրա նասըլ քի տէտիմ պէնիմ էվլատըմ Եօղտըը – տէյինճէ Կասթօն, պարիս վէ գաթի պիր սէտայըլա,

— Բէք ալէա պիլմէքտէսինիզ քի, սիզին վէ պիզիմ միյանէմիզտէ ասլա պիր սըհրիյէթ, վէ պիր կէօնա մինասիպէթ վագը օլմադը, պունըն միւմքինի Եօղտըը – տէտի։

Պու էմնատէ Տիւգին ավօգաթը, Եախօտա միւթէշէրրի, թահդիրամիզ պիր հարաքէթ իլէ Տիւրանտէնին էվրագընը պիր Եանէ իմմէրէք, Եիւքսէք սէտայըլա քէլամէ աղաղ պիրլէ,

— Մևսիւ Տիւգ, ըզնար պույուրտուղունուզ պու ալճէնապլըգ, լքի տէֆա ըչտա խոխլիշ օլան պիր սուալիմի, թէքրար իմմէքլիսինիզ միւսաատէ իմմէյօր, ֆագաթ աֆֆընըզա մաղրուրէն չու գաատարընը տէրիմ քի, սիզ՝ պիր զաաֆէթտէ պուլունույօրսունուզ... Եանի զաաֆէթի աէնիլէճէք տէրէճէտէ պիր ուլուվը ձէնապ, վէ պիր սախավէթը զարիպլէ ըզնար իսիյօրսունըզ տէմէք իսիթէրիմ... ֆիլհագըզա՝ մէյսաանտա օլան պու էվրագըն պիր տէրէճէյէ գաատար գըյմէթու էհէմմիյէթի օլապիլիր իսի. էկերչի միւքէմմէլ պիր Հալտէ օլմուշ օլսըրը, ֆագաթ պունլարընն իչինտէն էն մուհիմմ օլանմատէլէր էքսիլիյօր, մէսէլա ժան ու Մայըրրէնին էվլատընըն վէլատէթի իրմուխտապերի նօգսան օլտուղու կիպի, անասըլ Տիւգին հագգընտա տախի հիչ պիր չէյ սէօյէնիլմէմիշ տիր. իմտի Հալ պէօյլէ իրէն, պու քէտպըտլարըլա տավայա գըյամ իսիլէմէզ, վէ չայէա իսիլուէ տախի հիչ պիր չէյէ տէսիթըրէս օլունամադ – տէտի։

Մևսիւ ու Գօմքանս այագա գալգտը, վէ ձէյմս Ուէսիթէն տախի, միւթատը միսիլլու պարիտ պիր թավըրըլա միւթէշէրրիյէ ճէվապ վիրուպ,

— Ֆագաթ միւճերրէտ տավայա գըյամ իսիլէճէք, վէ սիզ տախի, Ֆրանսա մէհաքիմինին ատալէթի, նէ տէրէճէտէ օլտուղունը կէօրէճէքսինիզ – տէտիյինտէ, միւթէշէրրի իսիթհզաքևատի պիր թավըրըլա,

— Բէ՛հ... էլպէթտէ կէօրէճէյիզ – տէտի։

Պու ատալըգ միւսիւ ու Գօմքանս, միւթէշէրրինին գուլաղընտան պագը սէօղլէր ֆըսըլդըյըճա, մէրգում ումուղլաըրընը սիլքէրէք ճէվապ վիրուպ,

— Հա՛յըր միւսիւ Տիւգ հայըր, պիր սանթիմ վիրմէք պիլէ ճայիզ տէյիլ տիր, պունտան պէօյլէ պէնտէնիզ հէր մէսուլիյէթի տերիւհտէ իտէրիմ – տէտի։

Տիւգ, սուրէթը ղահիրէտէ միւթէէսսիֆ կիպի կէօրինիյօր իսի իսէտէ, ֆագաթ պաթընէն, ահմադճասընտա իհտա իմմէք իսթէմիշ օլտուղու սէրվէթին, Կասթօն՝ վէ

հեծիլներէն թարաֆընաան բէտա օլունաուղու իչին, ան տէրէճէ մէճպուն օլուլօր իտի, արթըդ տավայը պիւսպիւթին դազանմըշ զանն իտիլօր իտի, մէրդում, հըրա ելժակի մէճպունկիէրի կիզլէմէ յէ զայրէթ իտէրէք,

— Մաահէմքի սուրէթը սախավէթ քեարանէտէ իհտա ելժէք ելժէք խաթէմիշ օլաուղում հէտիյէ բէտա օլունուլօր, վէ մաահէմքի պանա պիր թագըմ թէհտիտա կէօսթէրիլիյօր. իմոի արթըդ պէնիմ պուրաաա գալմագըղմա իհթիյաճ գալմազ . . . իչթէ պէն կիտիյօրում . . . Չայէտ մուխաէմաթէ պէտա ելժէք խաթէնիլաիկի թագտիրտէ, քէնաիմի հէր վէչհիլէ միւտաֆիաա ելժէկէ հաղըը պուլունաճագըմը պէյան իտէրիմ – տէտի:

Յիւք, գարըյա տօղրու իլերլէյինճէ, Յիւրանտէն՝ մէրդումա կօղ վէրմէք իչին պիր կանէ չէքիլտի, վէ քէնաու քէնաուչէ տէօյլէշէրէք,

— Իչթէ թօհաֆ պիր գոմէտի – տէյու մըրըլտանտըգտան սօնրա, հիւքսէք տէտայըլա իլտվէյի մեգալ իտէրէք,

— Ֆադաթ Մարգի՝ պէնի նէ էֆքէարա մէպնի պուրայա կէլմիլմի, տօղրուսը պու հալլերտէն հիչ պիր չէյ անլայտվայօրում – տէտի:

Յիւք, օրտան տըշարը չըգմագ իչին էլինի գարընըն թօրը իւղերինէ վաղ ելժէք իւզրէ իքէն, գարը տըշարըտան աչըլը վէքտի, պու հալ՝ Յիւրանտէնին քէնտի քէնտիսինէ ելժիլ օլաուղաս սուալէ՝ ճէվապ կիպի պիր չէյ օլաու:

Մաահամ Պարօն տը Ոյ, իրէքլի գումաչտան մամուլ կիւղել պիր ֆիսթան կիյիլ, վէ պաշընա դօյաուղու չապտասընըն նիգատըլըյըլա եիւղունի տէթը իթիլ օլաուղու հալտէ, գարըննըն էշիյի իւղերինտէ կէօրիւնտի:

Մէղպուրէ, խաֆիֆ վէ մահզուն պիր սէտայըլա գարշըընտա սուրմագտա օլան միւսիւ տը Գոմբանտա խիթապէն,

— Ա՛հ միւսիւ Ցիւք, պու մէճլիսի տաղըթմայա բէք թա՛ճիլ խախյօրսունուզ . . . ֆագաթ բէճա իտէրիմ, չիթապ ելմէկլինիզ՝ զիրա պէնիմ տախի իֆտաեէլերիմ վար քի, անլերտէ տինլէնմէլի տիր, իմտի պիրազ տահա եէքինիզտէ օթտուրմայա հիմմէթ պույուրունուզ – տէտի:

Ցիւք՝ Գարմէնի կէօրտիւյինտէ, հիտէթինտէն նաչի էվվէլա գաշլարը չաթըլտը, վէ սօնրա պէնզի քիւլ քէսիլէրէք, կիւյա մէղպուրէյէ ճէվապ վէրիյօր կիպի պիր թագըմ անլաշըլմազ սէօզլէր մըրըլտանտը:

Չիրա միւսիւ տը Գոմբանս, քէնտի եազըխանէսի տէրունինտէ, իւչ տաէթ անահթարլարըլա մահֆուզ զանն իթտիյի մանիւվիմիզ օլան գըրմըզը չըզտանը, Գարմէնին էլինտէ կէօրմիւչ իտի:

Ցիւրանտէն տախի, միւսիւ տը Գոմբանս կիպի՝ Գարմէնին էլինտէի չըզտանը թանըմըշ օլաուղունտան, էլէրինի օվալամայա պաշլատը, վէ տէրհալ Ցիւքին միւսթէշարը օլան միւթէշէրրիյէ տօղրու իլերլէյէրէք,

— Ալա՛, ալա՛, բէք ալէտ – տէյու իւչ տէֆտա հայրըըրտըգտան սօնրա, միւթէշէրրիյէ խիթապէն,

— Բէֆիկը ազիզիմ, կէօզլիւյինիզի պուրունունուզա վաղ իտինիզ, պիրա հայլըճա կիւլիւպ էյլէնէճէյիզ – տէտի:

Մաահամ Պարօնըն կիրմիչ օլաուղը գարը աչըգ գալմըշ օլաուղունտան, օտանըն տէրունինտէ Բօմէնին սիյմասը ֆարգ իտիլտի, մէրդում, աչըգլարա մախտուս պիր մէրտագլա, կիւզար իտէն հալլերի քէշֆ իտէպիմէք իչին, իշտու մէնզարէյէ աթֆը նիկահ իթիմէքտէ օլաուղու կիպի, նազէունն սաֆ վէ խայըրխահ սիյմասըյըլա, կէչէն տէօնէն հալլերի անլայտապիլմէք իչին, ապիմ պիր մէրտագ շուլէսի իլէ բաըլամագտա օլան Մինուճընըն կիւզել կէօզլերի, Բօմէ իլէ նըշանլըսընըն ուսուդլարը արտասընտան կէօրիւնէյօր իտի:

Մխսիս տը Գօմքանա, պու մէմուլին զայրի վագաա-
լարտան հրսս իթախի թէէսիրի կիզլէմէյէ չալըշարագ,

— Մխսի՛ւ, իսթէր գաառըն ելպխսէսի լապիս օլու-
նուզ, իսթէր երքէք եավապը կիյինիզ, սիզին՝ պուրաաա
հաղըր պուլունմանըզ, մէսէլէնին բէնկինի թէպտիլ իսէ-
մէյէճէյինաէն, արթըզ պէնիմ պուրաաա գալմագլըզմա
լուզում կէօրմէմ. իմոի մխսաաաէ իսինբի տըշարը չըգա-
յըմ – տէյինճէ, Գարմէն, մէրգումըն գարշըսընաա կէ-
րիլէրէք,

— Հա՛յըր, պիր մըգաար տահա պուրաաա գալմա-
նըզը իսթէրիմ – տէտի:

Տիւգ, պիր սանկիյ գաառար ըղհարը թէրէտտիւա իթ-
տիքաէն սօնրա, հիտէթ՝ վէ պիր հալի նախօշնուտի իլէ,
թէքրար սանաալէէսի իւզէրինաէ օթուրար:

Տիւրանաէն, զաթէն քէնտի եէրինաէ պուլունույօր
իտի:

Իքի կէնճ գըզլար իլէ մըսթըր Ուիլքըմս, հայրան
հայրան պու մէմուլի զայրի մէնզարէյէ պագըզ, հիչ պիր
չէյ անլատայօրլար իտի:

Կասթօն՝ թէրէտտիւա իչինաէ պուլունույօր իտի,
մատամ Պարօնըն հալավէթի սէտասը, մէրգումըն թա
ճանընա թէէսիր իթմէյէլէ, կէօղլէրի, հէնուզ գալըն պիր
նիգապ իլէ մէսթուր օլան, Գարմէնին իւզէրինէ աթի օ-
լունտու:

Գարմէն, մատայա տօղրու իլէրլէյիպ, սիյմատընը
սէթը իտէն նիգապը րէճ իթտի:

Կասթօն, պիր մէսէրրէթ վավէյլատը սալը վիրմէք-
տէն, քէնտիսինի մէն իտէմէտի:

Ուէսթէրնին կէօղլէրի, քէմալի հայրէթլէ իրի իրի
աչըլտը, վէ ելլերի թիթրէմէյէ պաշլատը:

Գարմէն, քէնտի տախի ապիմ պիր թէէսիւր հրսս

իթմէքլէ, չէհրէսի քիւլ քեսիլմիշ իտի, վէ հէմտան եէրէ
տեվրիլէճէք կիպի սալտընը յօր իտի:

Գարմէնին չայտընը թէհայեիւր օլան հիւսնի մէլահա-
թը, պու անտէ արթըզ տերէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլ-
մուշ իտի, մէզպուրէ՝ իպրաղ իթախի պիր հալի մահզու-
նիյէթ իչինաէ քեսպը թէհարէթ իթմիշ, վէ պիր պաբի-
բէյէ մախսուս օլունա կէլէն իֆֆէթտու բամէթ հրսսը յա-
թըյըլա միւթէէսիր օլմուշ կիպի զանն օլունույօր իտի:

Հիւսնի մէլահաթը սերվէրի, վէ չիվէու լէթաֆէ-
թին պէրհայաթ բէյ քերի օլան պու հայրէթէֆզա գա-
աընըն անլը էթրաֆընտա, պիր էսերը նէտտամէթ, վէ ա-
ճըգլը պիր հալ նազդ օլունմուշ օլմաղըլա, զանն իսէր-
սինքի պու հալ, միւճէվհերլէ միւզէյյէնն պիր թաճ կիպի
մէզպուրէնին ճէպհէյի (ճակատ) բագընտա զիյալէր սաչը-
յօր իտի:

Գարմէն, թարիֆի զայրի գապիլ խոշ՝ վէ հալավէթլի
պիր սէտայըլա քէլամէ աղաղ իսէրէք, մըսթըր Ուիլքըմ-
սա խիթապէն,

— Ձէյմս Ուէ՛սթէրն, ճարիյէնիպի էյի թանըտընըզ
տէյի՛լմի – տէմէպ իլէ, Ուէսթէրն պաչընը չեվիրիպ,

— Է՛վէթ, սիզի թանըյաճաղըմ կիպի զանն իսիյօ-
րում – մըրըլատայընճա, Գարմէն էլլերինի գալտըրարագ,

— Համտ օլսուն, ձէնտալը վաճիպ էլ վուճուտա հաղ-
ըթլէրինէ անսամիմ իւլ պալ թէշէքքիւր իսէրիմ քի,
քէնտի տէսթը իլահիսինի, պէնիմ իրթիքտապ իթտիյիմ
ճինայէթ իլէ, սիզին էօմրիւնիզին միյանընա վաղ իսէրէք,
հայատընըզը մուհաֆազա իթտի. ձէյմս Ուէ՛սթէրն, րէ-
ճա իսէրիմ, լութֆէն ևիւղիւմէ պագընըզ, չիմտի պու
անտէ արթըզ պիլտիյինիզ գաառըն տէյիլիմ. . . գալպիմ՝
պիւթիւն պիւթիւնէ թէպէտտիւլ իթմիշ տիր . . . հրսս
իթտիյիմ նէտտամէթ, ըսլտնը հալիմի մուճիպ օլտու . . .

իշխէ սիպտէն չալմըշ օլաուղում էվրագը, թէ բրար եէ-
տինիվէ թէալիմ իսկյօրում. . .

Կասթօն, քէմալի հայրենիքէն Գարմէնին սէօղլէրինի
տէյնեփիքճէ, գալպինաե մէզպուրէ հազդընաա պիր պէ-
րուաէթի հրսս իսկյօր իսի:

Միսիս ար Թօմբանաըն անը իւզէրինաե ոօնմուշ թէր
տամիալարը տիպիլտիլէր, մէրգում, ալթմըշ սէնէլիք պիր
սաաաէթը հալտէն ոօնրա, տիլէնճիլիք մէրթէպէսինէ գա-
տար թէնէզզիւլ իտէճէյինի հրսս իսկյօր իսի:

Ուէսթէրն, չըզտանը էլինէ ալար իսէտ, ֆագաթ
կէօղլէրինէ լինանմագ իսթէմէսկինտէն, ըզհարը մէսեր-
բէթի իսէմէյօր իսի:

Տիւրանաէն, հայրենիքինաէն նաչի թաշ քէսիլմիշ հէյ-
քէլ կիպի տուրույօր իսի. մէրգումըն գօլարը, իբի եա-
նընա ոօղրու սարգըլա գալար:

Գարմէն, ուսուլ իլէ Կասթօնա ոօղրու իլէրլէսի,
Շարլօթ իլէ Սէնթ, պիր հալի հէյէճան իչինաե զանն օ-
լունան թանըմասըգլարը պու գատընըն, մալիքէ օլաուս-
ղու հիւնիւ մէլահաթընը թէտգըգ իսկյօրլար իսի,
Գարմէն, բարմաղըյըլա Ուէսթէրնին աչմագ իւղրէ պու-
լունաուղու չըզտանը Կասթօնա կէօսթէրէրէք, ամիհուզ-
ղիքը սէօղլէրի սէօյլէսի:

— Կա՛սթօն, վատ իթմիշ օլաուղում կիպի, իշխէ
սէտէլէրինիղին չէօհրէթու սէրվէթինի սիղէ իատէ իսկ-
յօրում . . . մատամ Գարօն ար Ֆօյ իլէ . . . Մարգի ար
Մայլըրթ . . . իբիսինինաե պիր չահսկյէթ օլուպ, այնի
թէօհմէթ իլէ միւթթէֆիմ տիրլէր. իշխէ պու միւթթէ-
հիմ, վէ պու մահքիմ, պիղդաթ պէն քէնտիմիմ, Կա՛ս-
թօն, պունատան պէօյլէ արթըդ, պիրիսիրիմիզի դաթան
կէօրմէ յէճէյիդ . . .

Կասթօն, կէօղլէրինի եէրէ ինանմիշ իսի. մէրգու-
մըն եիւրէյի չարբատատա, վէ քիրբիքլէրի ուճունատա,
պիր կէօզ եաչը տամլասը կէօրիւնմէքտաէ իսի . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Պու էսնատաէ սալօնըն պիր ճիհէթինաե, եանի իհթի-
յար Տիւչէսին պուլունատուղու ճանիպատէն խաֆիֆ պի չա-
մաթա իշխիլմի:

Սէնթ վէ Շարլօթ, մահալի մէզ քիւրէ աթֆը նիկեահ
իթտիլէր:

Մատամ Տիւչէս, քէնտի գօլթուգ սանտալեէսի իւ-
զէրինաե տիմտիք օթուրմուշ իսի, մէզպուրէնին հալինաե
հիչ պիր թէպէտտիւլթի վագը օլմայուպ, անճագ Սէնթ
իլէ Շարլօթ, իհթիյար գատընըն պօյնունատա կէբտանըլը-
ղա պէնդէր գըրմըզը պիր չէյ կէօրիւյօրլար զանն իթտի-
լէր, վագտա Տիւչէսին կիյտիյի պէյազ էլպիսէսի իւզէ-
րինաե, կէբտանըլդ կիպի կէօրիւնէն մէզ քիւր նէօնէնին
գըրմըզը բէնկի, աչիքտար սուրէթաե կէօզէ չարբըյօր
իսի . . .

Սէնթ իլէ Շարլօթ, նազարը տըգգաթլարընը մէզ-
քիւր զարիպ նէօնէյէ հասր իտուպատա, նէ օլաուղունու
անլատայա վագթի պուլատմատըլար, զիրա օ տագըգատա
մըսթըր Ուիլբրմընըն միւթէէսիր սէտասը իշխիլմի քի,
Գարմէնէ խիթապէն,

— Թէշէք քիւր իտէրիմ մատամ, սանա քեամիլէն վէ
տէրուննի տիլտէն աֆֆ իթմէքլէ պէրապէր պինըլէրճէ
թէշէք քիւր իտէրիմ – տէտի:

Պատէհու մէրգում, միւթատը օլան սոուգ գանըլը-
ղընը թէրք իտուպ, էլլէրինի պիրպիրինէ գավուշտուրմուշ
օլաուղու հալտէ, քէմալի խահիշ իլէ հէմշիրէզատէլէրինէ
տէօնէրէք,

— Զօճո՛ւգլար, ճիւմլէմիզտէ եէքտիլ օլարագ, ան-
սամիմիւլպալ ձէնատը հագդա թէշէք քիւր իտէլիմ, զիրա
իշխէ իթմիշ օլաուղում խաթա թատավիպ օլունմուշ,

վէ միւտէթը էօմրիւմտէ, էզճան ու տիլ արդու իթտիյիմ մատտէ հիւանի խիթամ պուլմուշ տըր. խմոի Կասթօն, սէվկիւլի էվլատըմ, շու անտէ՝ պուրատա պիզզաթ քէնտի մալինիզ օլան գօնագտա պուլունույօրսունըզ, պատէղին ապատու ճէտտինիդին նամու չէօհրեթինի, քէմալի ֆախրու միւպահաթ իլէ թաչըյապիլիրսինիզ։

Ղայեթ գուվվեթլի, վէ միւէսիր պիր սէտայըլա թէլաֆֆուզ իտիլէն պու սէօզլէրէ, սալթնըն իթիտալինտէքի օտանըն տէրունինտէն, պիր մէսէրրեթի վավէյլասըյըլա ճէվապ վէրիլտի։

Վէ հէման օ տագըդատա պիր ատէմ, մէսէրրեթի սէտալարըյըլա Կասթօնը ալդըչմադտա օլան Նաղէտ իլէ Բօմէյի պիր ճանէ իթիվէրտի, վէ գօշարագ կէլիպ Կասթօնըն այագլարընա դաբանտը։

Պու ատէմ, Ժան-Մարի-Պիօ քէնտիսի օլմաղըլա, հըսս իթտիյի մէսէրրեթտէն՝ ատէթա ագլընա խիֆֆէթ կէթիրմիչ կիպի պիր հալ իլէ, Կասթօնըն, վէ Ոէնթ իլէ Շարլթըն էլլէրինի թուրթուպ, վէ իչինի պիրտէն բէտէրա-նէ պիր ըզգաթըլա տէրաղուշ իթմէքլէ, կէօյսիւ իւղէրինէ սըգարագ, վէ կէօզլէրինտէն էշքը մէսէրրեթի ա-գարագ,

— Ա՛հ սէվկիւլի էվլատլարըմ . . . ասիլ վէ խայըր-խահ էֆէնտիլէրիմ – տէյու հայդըրտը։

Մէրա՝ վէ խայըրխահ Նաղէտ տաիսի, կէօզլէրի էշքը մահզուզիյէթլէ տօլմուշ օլտուղու հալտէ, Ժան-Մարի-Պիօյա պագարագ,

— Իչթէ սէվիլէճէք պիր իհթիյար, տօղրուսը պու մէրա ատէմի չօգ սէվտիմ. . . աճագ անլէրտէ պու սա-տըգ իհթիյարը սէվդիլմէ՞միտի . . . – տէտիքտէն սօնրա, Կասթօնա խիթապէն,

— Հայտէ սէվկիւլի Բալօճըըմ, պու իհթիյարը գու-

ճագլայը վէր . . . պու մէրա ատէմ, հէր նէվի րաշպէթու իհթիրամէ չայան տըր – տէտի։

Մինեօն, նըշանլըսը նաղէտին մահզուզիյէթինէ իչթի-րագ իթմէքլէ, էշգը չատի իլէ (ուրախական արտասուք) մալամալ օլան կիւզել կէօզլէրինի սիլէրէք, խօշ վէ հա-լավէթլի թէպէսսիւմլէր իտիյօր իտի։

Բօմէնին գալպինտէքի օլան մէսրուրիյէթ ճիւմլէյէ ֆայըգ իտի իսէտէ, ֆագաթ օ նիսպէթտէ ազիմ պիր մահզունիյէթ տաիսի հըսս իտիյօր իտի, գիրա մէրգում, պատէմա Սէնթին ասիլ վէ զէնկին օլմասըյըլա քէնտի մանֆէվգընատա պուլունաճաղընը, վէ պու հալ իլէ արդու-սընա նայիլ օլամայաճաղընը, եանի մէզպուրէ իլէ իզտի-վաճ իտէմէյէճէյինի տիւշունիյօր իտի . . .

Հալպու քի կէնճ գըզճրաղընը, կիրեէտ խէնտէ իլէ նէճնագ օլան կիւզել կէօզլէրի, քէնտի նիկահընա թէ-սատիւֆ իթմէքլէ, մէրգումմ՝ խահնախահ կէօզլէրինի էն-տիրմէյէ մէճպուր օլտու։

Նաղէտ իլէ Մինեօն, կիւլէրէք սալօնա տօղրու իլէր-լէտիքլէրինտէ, Բօմէ, մէրգումանէ սալիք օլմայա ճէսա-րէթի իտէմէյտուպ, պիչարէ տէլիգանլը, գաբընըն արգա-սընտա եալընըզ գալմըշ մահզուն պիր հալտէ տուրտույօրիտի։

Տիւրանտէն, մընթըր Ուիլճմնա թէգարրուպ իտէ-րէք, էլինի մէրգումա ուզաթտը, վէ խաֆիֆ պիր սէտայըա,

— Նասըլքի մալիմինիզ տիր, պէնտէնիզ պու մէսե-լէնին պէօյլէճէ խիթամ պուլաճաղընը էվվէլտէն պիլի-րիմ, չինքի պիզզաթ պու էսրարէ զիյմէտսիզ պուլուն-նույօր իտիմ. իմոի մէմուլ իտէրիմ քի, պուննտան պէօյլէ տաիսի, Մայըրըրէ Լանէտտանը ավօգաթլըզը խըտմէթի միւֆթէխէրէսի իլէ իչթիղալ իթմէք չէրէֆինէ նայիլ օլա-ճաղըմ – տէտի։

Կասթօն, քէնտի մահզուզիյէթի իչինտէ, պիր նէվի մահզունիյէթ հըսս իտիյօր իտի. մէրգում՝ կէօզլէրի իլէ

հեր թարաֆտա Գարմէնի արամադտա, ֆագաթ մեզպուրէյլ կէօրէմէմէքտէ իտի։

Գարմէն, միւէզպէյէտէն զայպուպէթ իթմիշ, վէ կէօզտէն նիհան օլմուշ իտի։

Միւսիւ տը Գօմբանս, պուլունտուղու եէրտէ պիլա հարաքէթի գալմըշ իտի. մէրգումըն վիճուտի քէսպը զատֆէթ իթմիշ, վէ շիմշէքտէն վուրուլմուշ կիպի, պաշընը կէօյսիւ իւզէրինէ էյմիշ օլտուղու հալտէ մէլիլ մահզուն օթուրմուշ իտի։

Նիհայէթ իւլէմը մէրգումի այաղա գալգտը, վէ թիթրէյէ աատմլար իլէ գաբըյա տօղրու իլէրլէտի։

Միւսիւ տը Գօմբանս, Գարմէնին մարիֆէթի իլէ մէյտանէ չըգարըլան գըրմըզը չըզտանընըն միւհէվվիյաթընը բէյ ալէտ պիլտիյինտէն, պունտան սէօյլէ արթըգ քէնտիսի իչինն հեր շէյ պիլմիշ, վէ ղէրրէ գատար պիր իւմիւտ չուլէսի գալմամըշ օլտուղունա գաթան շիւպհէ իտմէզ իտի. հէման օլ տագըգատան՝ պունճա սէնէլլէրտէն պէրի ղէվգու սէֆտասընը սիւրմիւշ օլտուղու, Մայլըրըլէրին վարիտաթը ճէսիմէսի, քեամիլէն անատըլ Մայլըրըլ խանէտանը եէտինէ կէչմիշ պիլմիշ իտի։

Միւսիւ տը Գօմբանսըն եօլունը սէտտ իթմէք, վէ մէրգումը պէր գօյմագ քիմսէնին իտաթըընտան կէչմէտի։

Մէրգում, գաբընըն էչիյինէ վասըլ օլմուշ իքէն տուրտու, վէ պիր չէյլէր սէօյլէմէք իչին արգասընա տէօնտի իսէտ, ֆագաթ՝ սէսի դըսըլտըղընտան հիչ պիր շէյ սէօյլէյէմէզ օլուպ, հէման ալէթթաճիլ մահալի մէզքիւրտէն ֆիրար իթտի...

Մէրգումըն ըէֆագաթըյըլա կէլմիշ օլան միւթէչէրրի տախի, քէմալի մահճուպիյէթլէ միւսիւ Գօմբանսա սալիք օլարագ, պէրպ եիւրիւյի վէրմիշ իտի։

Տիւրանտէնին տուտագլարընտա պիր թէպէսսիւմ նագշ օլունուպ, քէնտու քէնտույէ սէօյլէչէրէք,

— Պիչարէ Տիւչէնէլ, եիւզ էլլի պին պէթուն իյրատը, էլի իլէ քէնտի արապասընա գօյուպտա գաբըսընտան տրշարը չըգարմըշ օլտու..., մէրգում՝ պու մէմուլին զայրի պախտըեարլըղը էլինտէն գաչըրմըշ օլտուղունը տույունճա, միճէրրէտտա ագլընտա խէֆֆէթի կէթիրէճէք տիր – տէյէրէք, գաբըտան տրշար չըգտը։

Մայլըրըլէր, Տիւգլերէ մախտուս օլան մէգքիւր սալօնըն տէրունինտէ եալընըզ տէյիլլէր իտի, արթըգ մէրգումանըն նէգտինտէ եապանճըլարտան էսէր գալմայուպ, իլլա սատրգ տօսթլարըլա իհաթա իտիլմիչլէր իտի։

Կասթօն, գաբըյա տայանմըշ օլտուղու հալտէ ադիմ պիր խայալաթէ տալմըշ օլան Բօմէյի կէօրիւնճէ, տէրհալ մէրգումա տօղրու գօչարագ,

— Կէ՛լ սէվկիւլի պիրատէրիմ եագընը կէլ – տէյէրէք, Բօմէյի չէքիպ սալօնընը օրթասընա կէթիրտի, վէ Սէնթին քիւչիճէք նազիք էլինի, մէրգումընն էլի իչինէ վազ իտինճէ, Նազէռ ադիմ պիր մէսէրրէթի իլէ,

— Եաչա՛ Բալօ չօգ եաչա, իչթէ պու իզտիհամ մինտասիպէթի օլաճագ – տէյու հայգըրարագ, Կասթօնը ալգըշլատը։

Ժան-Մարի-Պիօ, պու հալլէրէ նազար իտուպ կեահ կիւլմէքտէ, վէ կեահտա աղլայարագ ճէննապը հագգա տուա, վէ պէյանը թէչէքքիւր իթմէքտէ իտի։

Մէրա՝ վէ սատրգ Պիօ, նիհայէթի իւլէմը՝ «էֆէնտիլէրիմ» թէսմիյէ իթմէքտէ օլտուղու պու չօճուգլարընն, ալընլարը չուլէյի մէսէրրէթի իլէ բարլատըղընը կէօրտիւքճէ, գալպի մէսրուրիյէթլէ մալումալ օլուպ, տագըգատտա պիր քէրրէ,

— Թէչէքքիւր իտերիմ եա՛ Բապպիմ... թէչէքքիւր իտերիմ եա՛ ադիզ պիքքը – տէյիպ տուրույօր իտի . . . . . .
. . . . . .

Ուսուցչն գալակնի խոհիլա իմիչ օլան պու մեսրու-
բիչեք, քեմալի սիւքիւթ իլէ տեվամ խոյօր իտի։

Հազըրունատան հէր պիրի, քենտիսինի զապթ իմա-
մէքլէ, եալընըզ սաքիթ նիկեահչէը իլէ եէքտիկերէ պե-
յանը մահզուզիչեք խոյօրլար իտի։

Սալօնըն տէրունինտէ հիւքմ իտէն պու տէրին սիւ-
քիւթին իչինտէ, իչիտիլեր իչիտիլմէզ տէրէճէտէ խաֆիֆ
պիր չամաթա իչիտիլտի։

Պու չամաթա, չարդը թէրէննիւմի կիպի պիր սետա
իտի քի, սալօնըն հանկը ճիհէթինտէն կէլմէքտէ օլսու-
ղու անլաշըլմայօր իտի։

Հազըրունատան հէր պիրի, քեմալի մերագլա քենտի
նիկեահչարը յըլա էօթէ պէրի արաշտըրտըլար իսէտ, հիչ
պիր չեյ կէօրեմէմիչէր։

Թէրէննիւմ իտիլէն չարդընըն սետասը, պիր ահէնկ
օլարագ եավաչ եավաչ հիւքսէլիպ իչիտիլմէյե պաշլատը։

Սետա հիւքսէլտիքճէ՝ հանկը ճիհէթտէն կէլմէքտէ
օլսուղու անլաշըլըյօր իտի. ճիւմլէ հազըրունըն կէօղէրի,
իհթիյար մատամ Տիւշէս տը Մայըրըչէնին օթուրմուշ օ-
սուղու ճիհէթէ աթթի օլունսու։

Իհթիյար Տիւշէս, սանտալէսի իւզէրինտէ տիք տօղ-
րու օթուրմուշ օլուպ, պիր աղ եվվել զիքրի սէպդէթ ի-
տէն, վէ Սէնթ իլէ Շարլօթըն հայրէթինի մուճիպ օլան
մէզքիւր դըրմըզը կէրտանըզդ, էլան մէզղուրէնին պոյ-
նու իւզէրինտէ կէօրունիյօր իտի։

Սէնթ իլէ Շարլօթ, նինէէրի իհթիյար Տիւշէսին նէզ-
տինէ վարմագ իչին այադա գալդըրյար։

Մէզղուրէէրը, իւք ատըմլարընըն ալտըդյարընատա,
նակէհան թէրէննիւմ իտիլէն չարդընըն սետասը գաթ օ-
լունուպ, թէքրար սալօնըն տէրունինէ տէրին պիր սիւ-
քիւթ հիւքմ իթմէյե պաշլատը։

Էվվէլա Սէնթ, իհթիյար Տիւշէսէ թադարրուպ իտէ-

րէք, մէզղուրէյէ պիր չէյլէր սուալ իթտի։

Մատամ Տիւշէս, գաթան ճէվապ վիրմէյուպ սիւ-
քիւթ իթտի։

Օ անտէ Շարլօթ տախի Սէնթէ իմթիսալէն իհթիյար
Տիւշէսէ թէգարրուպ իտէրէք, մէզղուրէնին պօյնունա
սարըլմըշ օլան գըրմըզը կէրտանըզդըն նէ օլսուղունու ան-
լամագ իսթէտի։

Շարլօթ, էլինի կէրտանըզդ զանն օլունան մէզքիւր
նէմանէյե տօղունտուրուր տօղունտուրմագ, թիթրէյէրէք
պիր իքի ատըմ կէրի չէքիլտի, վէ խեվֆու ատճէհինտէն
նաչի՝ պիր վավէյլա սալը վէրտի։

Հազըրուն, մումլարը ալըպ իհթիյար Տիւշէսին օթու-
րմուշ օլսուղու մահալէ գօչտուլար, մումլարընը ըչըզը՝ կէր-
տանըզդ զանն օլունան մէզքիւր գըրմըզը նէմանէյե ագա
էնատալ օլունճա, ճիւմլեսի պիրտէն, պուրուշմուշ վէ գու-
րումուշ իքի գըրմըզը էլլէրին, իհթիյար գատընըն պոյ-
նունը սըզըպ պիւքմէքտէ օլսուղունը կէօրտիւլէր։

Ուէսթէրն, ադիմ պիր ատճէհի իլէ,

— Օկի՛սահ – ատյու հայգըրտը։

Մըսթըր Ուիլկընսընն, թէլաֆֆուզ իթտիյի պու
Օկիւահ քելիմէսինի միւթէադըպ, բէրտէնին արդասըն-
տան պօղունուդ, վէ տէհչէթամիզ պիր կիւլուշ սետասը
իչիտիլտի, վէ հէման օ սանիյէտէ մէզքիւր իքի գըրմըզը
էլլէր, ուսուլ իլէ կէրի չէքիլտիլէր։

Իհթիյար գատընը, ատէթա պիր գընա չուվալը կիպի
սանտալէսի իւզէրինտէն եիւղիւն գօյու եէրէ տէվրիլի
վէրտի։

Իհթիյար Տիւշէս, չօդտան վէֆաթ իթմիչ օլուպ, ան-
ճագ Օկիւահընը էլլէրի, մէզղուրէյի սանտալէսինին իւ-
զէրինտէ թուրթուլօր իտի։

Օկիւահ, եանի Տիւգ ժան-տը Մայըրըտ, զէվճէսի
Պէրթա տը Տըրէօնընը, պօղազընը սըզարագ պօղմուշիտի։

Ուէսթէրն, ալէքթաճիլ բէրաէլերի չէքի վէրտի։

Բէրաէլերին արգասընատն, Օկիւահ քէնտի ուզուն վէ մէվզուն գամէթի իլէ (ուղիղ հասակ) ամբ տօղրու տուրայօր իտի։

Մէրգուսըն տէհչէթամիզ սկյմասը, վէ գանլը կէօզլէի, թարիֆի զայրի գապիլ պիր վահչէթ իլէ, ախալը ինթիգամէն նէշա'թ իտէն պիր մէմուննիյէթը վահչիյանէ իպրազ իթմէքտէ իտի։

Սամանատն էօրիւլի պիր նէվի գօղատնըն ուճունա բապթ իտիլմիշ օլան, վէ գիբրի սէպգաթ իտէն մէտալեօն՝ էլան մէրգուսըն պօյնունատն ասըլը տուրուրյօր իտի. պու մէտալեօնընըն տէրունինտէ, ղէվճէսի Պէրթա տը Տըրէօնըն աչըգը օլան՝ չըվալիյէ (ասպետ) միւսիւ տը Իէյօնըն թատվիրի մահֆուզ պուլունուրյօր իտի։

Հաղըրսըն, քէմալի տէհչէթլերինտէն նաչի՝ թաչ քէսիլմիշ հէյքէլ միսալի պիլա հարաքէթ տուրմագտա, վէ հայրան հայրան Օկիւահըն (ժան Տիւգին) վահչի սկյմասընա պագմագտա իքէն, մէրգուսը՝ նաթրգա բէրտաղանէ պիր իշարէթ իլէ (ճուռմական նշանով) իտթիյար Տիւչէսին՝ ճանսըզ ճէսէտինի կէօսթէրէրէք,

— Պիր (Շէրօքէ), էլպէթտէ ախալը սար իտէր . . . Օկիւահ պիր բէյիսի քէպիր տիր . . . Օկիւահ քէնտի ինթիգամընը պլըր . . . — տէյտի։

Բէյիսի քէպիր (Տիւգ-ժան-տը Մայլըրյ), պու տէհչէթամիզ սէօյլերի քէմալի վահչէթ իլէ սէօյլէտիքտէն ոճնրա, հալընըն իւզէրինէ եիւզիւն գօյու եամթարագ՝ թէքբարէն՝ էպպէրլէմիշ օլտուղու օլ պիր ահէնկ իւղրէ օլան զարիպ չարգըսընը թէրէննիւմ իթմէյէ պաչլատը . . .

ՄՈՒԹԱՍՍԱՐ ՊԻՐ ԽԱԹԻՄԷ

Գարիկնի քիրամընը մալիւմի օլտուղու կիպի, Օկիւահ նամը թահարընտա պուլունան, վէ ճանընատն զիյատէ սէվմիյի ղէվճէսի, Պէրթա տը Տըրէօնըն խըյանէթու չինայէթինտէն նաչի թէճէննիւն իտէն, վէ նիչէ միւտէթ Ամէրիգանըն չէօլու պէապանընտա սէրսէրի տօլանան, Տիւգ ժան-տը Մայլըրյ, կէրէք քէնտի՝ վէ կէրէք ումուր Մայլըրյ խանէտանը պէ յապահալըղընըն սէպէպը եէկէանէսի օլան, գինաքնար ղէվճէսինի գամէլ իթմիշ, վէ պու սուրէթլէ մէղպուրէտէն ախալը ինթիգամ իտէպիլմիշ իտի։

Ֆիլհագըգա՝ նագլու հէքեայէ իտիլտիյի կիպի, մէղքիւր ֆամիլեանընը չէքտիյի սէրենճամը թադամթֆէրսա, Հանի էօղ պէ էօղ մէշրու էվլատը Մարգի Բաուլ տը Մայլըրյ իլէ մուսահիպէյհին ղէվճէսի, վէ քէնտի կէլինի օլան պիչարէ Լուսիգին, թարիֆի նագապիլ մէշագգաթ, վէ թէհամմիւլ օլունմազ տէրէճէ ֆագրու զարուրէթ իչինտէ օլարագ, թէրգը տագտաղայի ալէմ իթտիքլերի, պէօյիւք թօրնու՝ սէֆիլ Պէրթանընը, ֆամիլեասը ուղրունա, նամուսսուղլուղ եարէսի իլէ զախմըտար օլտուղու հալտէ մէղարա կիրտիյի, օրթանճա թօրնու Շարլօթընը, կիրիֆթար օլտուգլարը բէնչէյի զարուրէթտէն ազատէյի կիրիպան (օճիքը ազատիլ) իթմէք նիյէթի իլէ, Լէօն Տիւչէսնէլ կիպի տաի՝ վէ նամուսսըզ պիր հայլազըլա իղտիվաճ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունտուղը, քիւչիւք թօրնը՝ Բագիղէ Սէնթին, աչըրըլմասը, վէ ատէթա մուճիղէ նէվինտէն օլարագ, նամուսընա խալէլ կէլմէքսիղին խէլաս օլունմասը, կաթօնըն չէքտիյի ա-

զապու ըղթըրապը, վէ խիւլասայի քէլամ սաարդ, վէ համիյէթլի Ժան-Մարի-Պիոնըն, տէօքթիւյի կէօզ եաշլա-րը, մէկէր Պէրթա որ Տըրէօ նամ պու մաղրուր, մէրհա-մէթսիզ, խայըն, վէ զինաքեար գարընըն, իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու փուհղու չինաէթին եիւզիւնտէն տէյիլմի խոխ . . . . . .

Տիւգ Ժան-որ Մայլըրիկ, պիր միւմքին թահհիհի միզաճ իտէմէյուշ, համուտա իրթիքեապ իթտիյի ճինա-յէթը մալիւմէտէն սօնրա, պիր գաթ տահա ճիննէթլի թէչէատիւտ իտէրէք, էնճամը քեար էճէլ եաթաղընա տիւշմիւշ, վէ սօն նէֆէսինտէ պիլէ՝ զէվճէսի Պէրթա որ Տըրէօնըն իամինի, կեահ ազիմ պիր մունհասէթ, վէ կեա-հիտէ ճանխըրաշ լանէթլէր իլէ եատ իտէ իտէ, թէրդը հայաթ իթմիշ, վէ օղլու Մարգի Բաուլ իլէ կելինի բա-գիղէ Լուիզին, մուգպէրէլէրի (գերնզման) նէզտինտէ տէֆն իտիլմիշ իտի։

Կերէք միթէվէֆայի մունտիլէյհին, վէ կերէք պի-չարէ Պէրթանըն՝ մանթէմիների խիթամ պուլտուղտան սօնրա, Սէնթ Բօռէ իլէ, վէ մերա Նազէռ տաճի՝ նըշանլըսը Մին-եօնըլա, հէման պիր կիւնտէ օլարագ իզտիվաճ իթմիշլէրը իտի։

Շարլօթ, քէմալի եիւզսիւզլիքլէ Տիւշէնտէլ թարա-ֆընտան տէֆտա տէֆտա վուղու պուլան թէքլիֆլէրի, նէֆ-րէթ վէ հադարէթլէ րէտտ իտուպ, պիր միւմքին հայլա-ղը մէրդումը թէքրարէն զէվճիյէ գապուլ իթմէմիշ, վէ մուգատաէմա Տիւրանտէնին թահամինի միւճիպինճե, հէման ավօգաթը մէրդում վասէթասըլըլա, չէրան զէվ-ճինտէն այրըլտըղտան սօնրա, պիրտաէրի իլէ հէմչիրէսի նէզտինտէ ինղըվանիչին (առանձնացիալ) օլարագ, վագ-թինի, երպապը միւհիմճինի թէսէլլի իթմէքլէ կէչիր-մէյէ գարար վէրտի։

Կասթօն, տէտէսի Ժան Տիւգին վէֆաթընտան սօն-րա, Մայլըրիկ խանէտանընըն րէյիսի օլուպ, Տիւգ իւն-

վանընը հադգըյըլա հայիզ պուլունույօր իտի, Ժան-Մա-րի-Պիօ, թապիի էվվէլ քինտէն պէյտէ Մայլըրիկլէրին նազընսը օլուպ, ֆամիլեա թարաֆընտան թահրիմաւ թա՛-զիմ գընընարագ, կիճէ կիւնտուզ էֆէնտիլէրինին էլտէ իտէպիլտիքլերի սաատէթը Տալին տէվամը խուսուսընտա, ձէնապը հադգա տուալէր իթմէքլէ իշթիղալ իտիյօր իտի։

Զէքիյէն պունճա ըղթըրապու մէշագգաթտէն սօն-րա, Մայլըրիկլէրին մալիդ օլտուգընը իշպու սաատէթը Տալինտէն, եալընըզ պիչարէ Պէրթա մահրում գալմըշ իտի իսէտ, ֆագաթ մէղպուրէ տաճի, քէնտի իթմիդա-տընճա՝ ալէմը պէգատէ, սեվկիյի եվյատը իտմէնըն եա-նընտա պուլունմագլա, էլպէթթէ մէսուտ իտի . . .

Ձէյմս Ուէսթէրնին, Ամերիգատա հիչ պիր ադրա-պատը պուլունմատընընտան, սրթընդ մահալի մէկթուբա-տէ իգամէթ իթմէկլի մինատոպ կէօրմէյուպ, Պօսթընը չէհրինէ աղիմէթ, վէ իշլէրինի թէվղիյէ իթտիքտէն սօն-րա Բարիզէ ավտէթ իթմիշ իտի։

Խայըրխահ Ուէսթէրն, Կասթօն իլէ հէմչիրէլէրինին բէճաու նիյազլայընընա միւթապաաթ իթմէյէ մէճպուր օ-լարագ, մէրդումանընըն տիլխահը իւզրէ, Մայլըրիկ դօնա-ղընա նազիլ մէքեան իթտի, վէ ճիւմլէ ֆամիլեա թարա-ֆընտան՝ ատէթա պէօյիւք բէտտէր մէգամընտա բայէթ պուլարագ, ուշագլարը, վէ տահա տօղրուսը տօսթլարը օլան Թօպի կըրանթ, վէ ձ՛օն Ռօպէրթսընն մայէթինտէ օլտուղու Տալտէ, միւտէթը էօմրիւնին խիթամընա տէյին, Մայլըրիկ խանէտանը նէզտինտէ գալտը։

Իշպու հէքիայէտէ էսամիսի գիբր օլունան էշխասը սայիրէնին, չօգլուգ էհէմմիյէթլերի օլմասըղը Տասէպի իլէ, մէրդումանընըն էվլատըը մուֆասալէսինտէն սարֆը նազար իտէրէք, եալընըզ ամէի իւղ գիբր մալիւմաթը մուխ-թասարէնին իթտասըլըլա իբթիֆա իտէրիզ, չէօյլէ քի,

Դաբմէն, վազիֆէսինի իճրա իթտիքտէն սօնրա, Կաս-

թօնա աէմիշ օլտուղու կիպի, պիր տահա մէյտանէ չըգմամըշ իտի. կէօրիւնիւր քի մէզպուրէ, վալիտէսի Տօլօրէզ իլէ, մալիւմիւմիզ օլան քեաշիֆլէրին (գուշակիչ), հանի ձօն վօհռըլա եահպէլին, մէզարլարընը զիյարէթի իմմէք իչիւն, ան ասըլ քէնտի վաթանը օլան Ըսպանեա մէմալիքինտէ վագը, ուրու տաղլարըն էթէյինտէ նագիմէքեան իմմիշ իտի։

Նասըլ քի պիւիւրիզ, Գարմէն՝ կասթօնըն հագգընտա ֆէվգէլատէ պիր մուհապէթ հրա իմմէքտէ իտի, ֆագաթ մէզպուրէ՝ իրթիքատ իմմիշ օլտուղու ճինայէթի, վէ ալէյհուսուս մէնսուպ օլտուղու ֆամիլէատընըն տինայէթի սէպէպի իլէ, կասթօն կիպի քիպար վէ ասիլ պիր զաթըն վիւսալինէ նայիլ օլամայաճաղընը, հանի մուսամահլէյհ իլէ իզտիվաճ իմմէյէ լայըգ օլմատըղընը թահար միւհաղազայէ ալարագ, միւտէթը էօմրիւնտէ, պիր մուհապէթը չէտիտէ իլէ սէվմիշ օլտուղու կասթօնըն, իգամէթ իմտիկի պէլտէտէն չարնաչար ֆիրար իմմէքլէ, մուսամահլէյհին բէնչէյի սէվտասընտան աղատէյի ճան իմմէք աղմինէ տիւշմիւշ իտի։

Կասթօն տահի, հիւսնի մէլահաթըն միւճէսսէմ բէյքէրի օլան Գարմէնին, աշգու սէվտասը յըլա պիր էյեամ սուզանու բէրիշան, վէ խէյալի կէյսուի (խոպոպիկ) սէմէն պուսի իլէ (յաամըլկահոտա) մէսթու սէրկէրտան օլտուգտան սօնրա, ագըպէթ կէօյնիւնի, մէնսուպ պուլունտուղու խանէտտանէ չէսպան օլան պիր բագիղէյէ հասը իտէրէք, հավաշ հավաշ Գարմէնին մուհապէթինի ուսնութապիմիշ իտի։

Միւսիւ Շըվալիյէ տը Բոյըն մախտումի, հանի մատամ Տիւշէս տը Մայըբըրէնին նամէշրու (ապօրինի) էվլատը, սէֆինէ վէ հիւսնի ախլագտէն պի պէհրէ օլան միւսիւ տը Գօմբանս արթըգ չէօհրէթու չերէֆտէն մահրում, վէ զարուրէթը հալտէ եաշայուպտա, հարու

աղեաբընը, սէրզէնիշու իսթիհզալարընա հէտեֆի օլմագ իսթէմէկինտէն, ինթիհար իմմիշ (անձնասպան ըլլալ), վէ պու հալ իլէ վիճուտը խապասաթ ալուտը օրթատան գալգմըշ իտի։

1826 սէնէսի Գարնավալընըն սօն Սալը կիճէսի, եապանինին Օթէլինտէ թէճէմմիւ իմտիքլէրինի կէօրտիւմիզ պէշ նէֆէր ահպապլարա, հանի Տիւբանտէն, Լէօն Տիւշէնէլ, Բօպի, Տրնիզառ, վէ տօգթօր Ժօզէբէնէ կէլինճէ, հէքեայէմիզին մուդատտէմէնտէն անլաչըլաճաղը կիպի, պունլար՝ գատընլարը ներաիւպան իմմիքտաղ իմմէքլէ նայիլի մէրամ օլմագ, հէվէսի իլէ սուգան օլտուղուրը հալտէ, հիչ պիրի մագսատընա երէմմիշ օլտուղու գարիյնի քիրամէ մալիւմ տիր. հաթտա մէրգուման, էվվէլքի պուլունտուղուրը վազիյէթտէն՝ տահա տուն մերթէպ պիր հալէ թէնէզզիւլ իմմիշլէր իտի։

Գաչըճա պու նէյէթը մէնֆուրէ իլէ ագաը իզտիվաճ իմմիշ օլան Լէօն Տիւշէնէլ, Շարլօթ կիպի ասիլ պիր ղէվճէյի բագիղէնին գատրու գըյմէթինի պիլմէյուպտա, մէնահֆիյի չախսիյէ, վէ հըրսու թամա սէվտասըյըլա, ագֆիֆէյի մէզպուրէնին ալէյհինտէ գուրմուշ օլտուղու նէֆրէթամիզ տուզագը տիւշինտիւճէ, Տիւբանտէնին թախմին իմտիյի կիպի ագլընա խըֆֆէթ կէթիրմիշ, վէ նիհայէթ իւլէմի, պիր խասմ ախանէ քիւչէսինտէ բօսթընը սէրմիշ իտի։

Տընիզառ, մալիւմիւմիզ օլան հիյլէու տէսայիսին սայէսինտէ, էլտէ իտէպիլմիշ օլտուղու պիր գաչ պին ֆըրանգը, մէյտանէ քիւչէլէրինտէ եէյիպ պիլմիյորլարտէն սօնրա, սէրսէֆիլ տօլանմագտա իքէն, նահէհան տէրտէթ իտիլմէքլէ հապսէ իլգա իտիլմիշ իտի։

Զիւնքի Բուբառ, հանի Բիյէր Վօրմս, Տընիզառընը վէսաթաթը յըլա Մարգինին (Գարմէնին) խանէսինտէն ազըրաղը էշեայը սաթըպ, աղ միւտէթ զարֆընտա իյշու իշլէթի, վէ գուման ատրա սարֆ իտուպ թէքրար Բարիզէ ավտէթ իմմիշ, վէ միւթաատը միւճիւպինճէ եէնիտէն սըր-

գաթէ պաշլամըշ, վէ հէր նասըլսա ախզու կիրիֆթի օլունմալըլա, էնսայի իսթինթաքընտա Տընիզատըն տէլալէթի իլէ, Մարգինին խանէսինի սոյսուզունը իգրար իմմէյէ մէճպուր օլմուշ իտի։

Տընիզատ, սարիգը մէրգում չէրիք ատտա օլունարագ հապս իտիլմիշ իտի քի, հայլազը մէրգում, հապսխանէ տէրունինտէ չիւրիւլսուպ, քէմալի սէֆալէթլէ վէֆաթի իմմիշ, վէ պու սուրէթլէ, մէրհամէթինէ իլթիճա իմմիշ օլան պիչարէ Պէրթանըն հագդընտա, իրթիքապ իմմիկի ճինայէթը մէքրուհինին ճէզայի սէզասընը չէքմիշ իտի։

Բօպի տախի, պիր միւտէթ միւսիւ տը Դօմբանըն մասլահաթկիւզարը Պիւրօ իլէ, գապինօլարտա պիլարաօ օյնայարագ կիւճ հալ իլէ նաֆագասընը թէտարըգ իմմէքտէ իքէն, Տընիզատըն թէվգըֆ օլունտուղու խապէրինի ալարղընտա, արթըգ Բարրգտէ տուրմայը քէտրը ագիլ ատտ իմմէյտուպ, տիյարը ախէրէ ֆիրար իմմիշ, վէ հիչ պիր եէրէ տիքիշ թուտաուրամայրպ, սէֆալէթլէ էօթէ պէրի սիւրիւնէ գալմըշ իտի։

Տօգթօր ժօզէբէն իսէ, Բարիզին էն մէչհուր աթըպպասընը թէգաատիւմ իտէճէք պիւյիւմինէ զահիպ օլմուշ իքէն, Տիւրանտէնին պօշ պօղազըղընտան նաչի, մէրգումըն հէմ տօգթօր վէ հէմտէ ճասուս օլտուղու շույտ պուլմագլա խալգըն եիւպիւնտէն տիւշմիւշ, վէ միչթէրիլէրի աղալըպ, ատէթա պիր քէօյ էճզաճըսը մէրթէպէսինէ գատար թէնէզզիւլ իմմիշ իտի։

Մէգքիւր պէշ նէֆէր արգատաշլարտան՝ հալընըգ Տիւրանտէնին, պիր տէրէճէյէ գատար պահտը հավէր օլմուշ իտի. վագտա մէրգում, րէֆիգի Լէօն Տիւչէնել կիպի, գատըն վատէթասը յըլա թէգատիւմ իմմէք իչիւն էվլէնմիշ, զէնկին ֆագաթ տիյլէք, վէ սինճէ քէնտինտէն պէօյիւճէք պիր գատըն ալմըշ, վէ հալընըգ մէզպուրէնին բարտասընը էէմէքլէ իքթիֆա իտուպ, պաչգա սուրէթտէ իսթիֆատ իմմէյէ ֆըրսաթ պուլամմըշ իտի։

Ն.վօգաթը մէրգում, մահդա մըսթըր Ուիլէըմսընն

թատսիյէյի մախսուսէտի իլէ, Մայըրբրէլէրին նազարը թէվճճիւհինի ճէլպ իմմէքլէ, խանէտանը մէզքիւրըն մասլահաթ կիւզարը օլուպ, պու սայէտէ թէսայիւճինի թահտը թէէմմինաթէ ալըպ հալինէ գանատաթ իտիյօր իտի։

Շուռնը տախի տէմէյէ ունուսթմայալըմ քի, Տիւրանտէն հալինի ըպտահ իտուպ, ինսան սըրտասըն կեչմիշ օլմաղըլա, իչպու բէֆահը հալտէ պուլունմայա քէսպը խաթիհգագ իտէպիլմիշ իտի։

Հէքեայէմիզին սօն ֆատընտա վատֆու պէյան իմմիյիմիզ, Մայըրբրէ գօնագընըն տիւգլէրէ մախսուս օլան վատի սալօնըն տէրունինտէ կիւզար իտէն մէնզարէտէն պիր պուչուգ այ սօնրա, եանի միւսիւ տը Դօմբանըն ինթիհար իմմիյի կիւնին ֆէրտասը սապահտասը, թէքմիլ Մայըրբրէ ֆամիլեասը աղալարը, վէ հաթտա Նապէռն իլէ Մինեօն տախի պէրապէր օլտուգլարը հալտէ, Բէը լա Շեզ գապրիսթանընտա կիտուպ, տէտէլէրի Ժան Տիւգին՝ վէ բէտէրու մատէրլէրի՝ Մարգի Բաուլ իլէ Լուիզին մագպէրէլէրինի զիյարէթ իմմիլէր։

Միւթէվէֆթայի մուժահիլէյհիմանըն մագպէրէլէրի իւզէրինէ, Մայըրբրէ խանէտանը չանու չէրէֆինէ չէսպան օլաճագ սուրէթտէ, միւզէյէնէն թաչլար վազ իտիլմիշ օլտուղու կիպի, Պէրթանըն գապրի իւզէրինէ տախի կիւզել պիր թաշ գօնուլմուշ իտի։

Մէգապիրի մէզքիւրէյի սէթթր իմմէքտէ օլան թաշլարըն իւզէրինէ, Մայըրբրէ խանէտանը ալամէթը ֆարիգասը հէքք իտիլմիշ իտի։

Սէնթ՝ Բօվէ իլէ պէրապէր, հէմչիրէսի Պէրթայըլա մախսուսը Էամինըն քէմիքլէրինի հավի պուլունան մէզարըն բիյչկեահընտա տիզ չէօքէրէք, կէօզ հաչըյըլա տուա իմտիքտէն սօնրա . . . միւթէվէֆիյէ հէմչիրէսինին (Պէրթանըն) վատիյէթի մուճիպինճէ, մէզարըն էթրաֆընը չիչէքլէրլէ թէզեին իմտիք, վէ պատէմա տայիմի սուրէթտէ թագէ չիչէք վազ օլունմասընը, մէզարճըյա խասսէթէն էմր իմտի։

Կասթօն իլէ Շարլօթ, բէֆագաթլարընտա ժան-Մարի-Պիօ օլտուղու համար, Սէնթէ իմթիսալ իտէրէք, Պերթանըն մէզարընը՝ ատէթա պիր չէհիտէ (վկայուհի) գապրի տիր կիսի, կէօզ եաշըյըլա բուս իթտիլէր։

Ժան-Մարի-Պիօ, Պերթանըն վասիյէթնամէսինի, մերհումէնին արզուսը միճիսինճէ Կասթօնա թէսլիմ իթմիշ իտի. արթըգ Նազէտ իլէ Մինեօնատան մատէ, ճիւմլէսիտէ պիչարէ Պերթանըն սըրրընա ակեահ օլմուշլար իտի։

Պերթա, վասիյէթնամէսինտէ եազմըշ օլտուղու կիպի՝ Սէնթէ իզտիվաճ իթմիշ, վէ պիրատէրի Կասթօնըն վատէթասը յըլա, պէօյիւք հէմշիրէսի սէֆիկ Պերթանըն էսբարը միւէլլէմէսինէ վագըֆ օլմուշ. վէ միւտէթը մետիատէն պէրի մէզպուրնին օ տայիմ մահզունիյէթինին, վէ միւթէմատիյէն պարիտ վէ պի ֆուրթուր պիր հալատէ կէօրիւնմէսինին՝ սէպէպը հագըգըսընը անլամըշ իտի։

Սէնթէն կէօզլէրի էշքի հասրէթ իլէ տօլմուշ օլտուղու հալատէ, Պերթանըն մէզարընը զէվճի Բօժէյէ կէօնթէրիպ, միւթէէսիր պիր սէտայյըլա,

— Իշթէ ադիպիմ Բօժէ, շու մէտֆընին (գերեզման) ալթընտա, ֆէլաքէթը Յիւնէէվիյէ խանչէրի իլէ դաթլ իտիլմիշ պիր չէհիտէ եաթը յօր, ա՛հ միւսթէճապար պուլունտուղունու էյթիրաֆ իթմէզլէյէ պէրաապէր տէրիմ քի, ինսանլար բէք խայըն վէ բէք զալիմ իտիլէր . . . – տէտի։

Թէօտոսիւֆաթը զարիպէտէն օլարագ, թամ օ էսնատէ մէզքիւր գապրիսթանա պիր ճէնազէ կէթիրիլտի. պու թապուրընը իչինտէ միսիս տը Գօմբանսըն ճէսէտի պուլունույօր իտի, հազըրտըն, միսիս Գօմբանսըն տէհշէթամիզ վէֆաթընա վագըֆ օլտուղար։

Սէնթէ, մէրգումէն ճանը նէլտսը իչիւն տախի, ձէնապը զաֆուրի քերէմ հաղրէթլէրինէ, ան սամիմ իւլպալ տուա իթտի։

ԽՒԹՈՒՄԸ ՀԷՐԵՑԻՔ

ՖԻՀՐԻՍԹԻ ԷՍԱՄԻՑԻ ԷՇԽԱՍ

Հէքեայէմիզի գըրաաթէ բաղպէթ պույուրան զէվաթը քիրամըն չաշըրմամալարը, վէ սուհուլէթ իլէ անլայապիլմէյէրի իչիւն, զիքը իտիլէն էշխասըն էսամիսինի, վէ քիմլէր օլտուղարընը, ամմի իւզ զիքը ֆիհրիսթաէ եէկեան եէկեան պէյտան իտիլմիշ օլմաղըլա, գարիյնի քիրամըն իշտու ֆիհրիսթէ միւրաճաաթ իթմէյէրի թավսիյէ իտիլիւր։

ՖԻՀՐԻՍԹԻ ԷՍՍԱՄԻ

—

ՄԱՅԸԲՐԻԼԷՐԻ ՄԷՆՍՈՒՊ ՕԼԱՆ ԷՇԽԱՍ

Տիւգ Բաուլ տը Մայըբրե, Տիւգ Ժան տը Մայըբրէնին բէտէրի։

Տիւգ Ժան տը Մայըբրե, Մարգի Բաուլըն բէտէրի, վէ Կասթօն ըլա իւչ նէֆէր հէմշիրէլէրինին աէտէլէրի։

Տիւշէս տը Մայըբրե, եախօտ Պերթա տը Տըրէօ, Տիւգ Ժանըն զէվճէսի։

Մարգի Բաուլ, Տիւգ Ժան տը Մայըբրէնին օղլու։

Մատամ Մարգիզ, եախօտ Լուիզ Ուէսթէրն, Մարգի Բաուլըն զէվճէսի, վէ ձէյմս Ուէսթէրնին գըզ գարընտաշը։

Կասթօն, Մարգի Բաուլըն մախաուսմի, վէ Մայլըբրե խանէտանընըն վարիսի միւթլագը։

Մատմազէլ Պէրթա տը Մայլըբրե, Մարգի Բաուլըն պէօյիւք քէրիմէսի։

Մատմազէլ Շարլօթ տը Ֆէրքաղ, Մարգի Բաուլըն օրթանճա քէրիմէսի, վէ Լէօն Տիւշէսնէլին զէվճէսի։

Մատմազէլ Սէնթ տը Նէյ, Մարգի Բաուլըն սաղիր քէրիմէսի։

Էտմօն, մատմազէլ Պէրթանըն, նամէչրու մախաուսմի։

—

ՄԱՅԼԸԲՐԻ ԽԱՆԷՏԱՆԸՆԱ ԳԱՐԱՊԷԹ

ՎԷ ՄԻՆԱՍԻՊԷԹԼԷՐԻ ՕԼԱՆ ԷՇԽԱՍ

Ժան-Մարի-Պիօ, Պըրըթանեըլը վէ քէօյլիւ սատըգ պիր աաէմ, Մայլըբրե խանէտանընըն ճէտ պէ ճէտ պէնատէյի տիրինէսի (վաղէմի ծառայ)։

Բօմէ, եիւղպաշըլըդ բուլթպէսի իլէ Ա.Ֆրիգա օբատուսընտա պուլունմուշ, վէ մուախխարէն սիլքի ասքէրիյի թէրք պիրլէ, սանէմ թըրաշլըդըա իչթիղալ իտէն, մէրա, վէ համիյէթլի պիր զաթ, Սէնթին աշըդը սատըդը, վէ ախիրէն մէչրու ղէվճի։

Օկիւահ, եախօտ բէյիսի քէպիր, ան ասըլ Տիւգ Ժան տը Մայլըբրե քէնտիսի, վէ մուսախլէյհին (Շէրօքէ) եապանիլէրի իչինտէ օլտուղու էնտատէ քէսպ լիթմիշ օլտուղու նամու չէօհրէթ։

Եապանի, եախօտ եապանիներին մաղարատընտաքի իհթիյար տիվանէ, քէզալիք Տիւգ Ժան տը Մայլըբրե։

Իհթիյար Ուիլիըմս Ուէսթէրն, ասըլզատէ պիր Ա.մէրիգալը, վէ ձէյմս Ուէսթէրնին բէտէրի։

ձէյմս Ուէսթէրն, Լուիզին պիրատէրի, Կասթօն ըլա հէմշիրէլէրինին տայըսը, վէ Մայլըբրէլէրին համիսի։

Մըսթըը Ուիլիըմս, Ա.մէրիգատան Մայլըբրէլէրե ատըտ օլան էվրագը կէթիրէն, վէ Գարվէնին էլի իլէ ճէրհ իտիլէն, պիզզաթ մուսախիէյհ ձէյմս Ուէսթէրն։

Թօպի Կըրանթ, վէ ձօն Բօպէրթսըն, ձէյմս Ուէսթէրնին ուշագլարը, վէ եախօտ մահրէմի էսրարը օլան սատըգ աաէմիլէր։

—

ՄԱՅԼԸԲՐԻԼԷՐԻՆ ԽԱՍԻՄԼԻԲԻ

Տիւգ տը Գօմբանս, Պէրթա տը Տըրէօնըն, եանի իհթիյար Տիւշէս տը Մայլըբրէնին նամէչրու էվլատը։

Միւսիւ վէ մատամ Գօմբանս, Տիւգ տը Գօմբանսը՝ ճան էվլատը գապուլ իտէն ֆագըր պիր ֆամիլիա։

Միւսիւ Մասօն, Սէն չէհրի պելէտիյէ մահքէմէսի էվրագ միւտիւրի, վէ միւսիւ Գօմբանսըն գայըմ բէտէրի։

Հանրիյէթ Մասօն, եախօտ Տիւշէս տը Գօմբանս, միւսիւ տը Գօմբանսըն զէվճէսի, վէ Լէօն Տիւշէսնէլին մուշուգէսի։

Միւսիւ Պիւրօ, Տիւգ տը Գօմբանսըն մասլահաթ կիւզարը, եախօտ մահրէմը էսրարը, Տիւգին հէր պիր խասպասաթընա իչթիրագ իտէն պիր հայլագ։

Մատամ Պրիւնէլ, Տիւգին ֆուհշանէսինին նազըրէսի։

—

ՊԻՇ ՆԷՖԻՐ ԱՀՊԱԳԱՐ

Լէօն Տիւշէսնէլ, սեֆարէթի քիմապէթինաե միւա-
թախաէմ միւսէյեէպ վէ տուն պիր ատէմ, Շարլօթըն
զէվճի։

Տիւրանտէն, ավօգաթլըդըա իշխիդալ իտէն, վէ իւէ-
բուտե Մայլըբրէյերին տավա վէքիլի։

Տընէզաւ, կիւյա էտեպկյաթլէ մէչղուվ, միւթէալիմ
(իմաստակ), սարխօշ, վէ սօն տէրէճէ հայլազ պիր ատէմ,
Պէրթանըն նամէչրու էվլատը էտմէնըն բէտէրի, վէ Պիւ-
րօնըն մուավինի։

Տօգթօր ժօզէբէն, Մարդի Բաուլը թէտավի իտէն
հէքիմ, վէ միւսիւ տը Թօմբանսըն ճաուուսը։

Բօպի, ագթէօր, էակիպ, վէ սէնա'թքարըմ տէյիպ-
տէ, հիչ պիր չէյ օլմայան սեֆիհ վէ միւսէյեէպ ա-
տէմին պիրի։

—

ԼՇԻՄԱՍ ՍԱՅԻԼ

Գարմէն, ան ասըլ չինկեանէ օլուպ զայէթ կիւղել
վէ միւթէճաասըրէ (յանդուդն) պիր գարը։

Մարդի տը Մայլըբրէ, եահօա մատամ Պարօն տը
Բօյ, քէղալիւք պիղդամ Գարմէն, եանի ձէյմս Ուէսթէրնի
ճէրճ իտուպտա չըզտանը զաուպ իտէն գարը։

Գալէպ, վէ Տօլօրէզ, Ըսպանեա վէ Բոգօչկա չին-
կեանէլէրինտէն, Գարմէնին բէտէրու վալիտէսի։

Ճօն Վօհո, վէ Եահպէլ, չինկեանէ միլլէթինէ մէն-

սուպ իբի ֆալճըլար, վէ Գարմէնին միւսթագպէլի քեա-
չիֆլէրի։

Շըվալիյէ միւսիւ տը Րէյօն, ասիլ պիր տէլիգանլը,
վէ Տիւգ Ժանըն զէվճէսի Պէրթա տը Տըրէօնըն աչըգը,
եանի միւսիւ Թօմբանսըն բէտէրի։

Լօրէթ եախօա մատամ Պաթիստ տը Սէն Ֆարամօն,
զայէթ կիւզել վէ գուրնազ էսկի պիր աչիւֆթէ։

Մատմազել Թայլիյօն, մէչհուր պիր բագգասէ։

Մատմազել Ֆալգօն, վէ մատամ Տապալի, իբի նէ-
ֆէր խուպ ավազ (քաղցրաճաշ) խանէնատէլէր (գուսա-
նուհի։

Մատամ տը Բօնլըվո, ասիլ վէ բօլիթիգա չինաս պիր
գատըն։

Մատամ Տօնալ Սըվօն, բէնտիսինի ասալէթլու կէօս-
թէրմէք իսթէյէն ատի, ֆագաթ սօն տէրէճէ, զէնգին
պիր սըղըր գատապըլըն զէվճէսի։

Մատամ Լէա Վէբէն, ուսմուրը սկյասկյէյէ հէվէս-
քեար ասիլէ պիր գատըն։

Մատամ տը Պօլն, միւթէասըպէ, մաղրուրէ, բէր-
հիզքեար, վէ սօն տէրէճէ մէրագլը պիր գատըն։

Գօնթէս տը Վարան, կէնճ վէ զայէթ կիւզել պիր
գատըն, Մարդի տը Մայլըբրէ նամը թահտընատա օլան
Գարմէնի էրքէք զանն իթմէքլէ, մէղպուրէյէ աչգու ա-
լագա իտէն պիր բագիզէ։

Ֆէլիսիյէն Շաբիթօ, կիւյա Ֆարսալ տուգատըն եէ-
կէնի, վէ միւսիւ Բօլիպին վարիսի հագըգիսի։

Պառօն Բըրիւնօ, վէ Ժ. Պ. Դ. Սանկէն, քէնտիլէրինի
ասիլ զանն իտէն խօտրէսէնա տէլիգանլըգատ։

Պօն տը Մօնֆէյմէյլ, տիշ թաալիպի, վէ մէղքիւր տէ-
լիգանլըլարըն բէֆիգի,

Միւսիւ տը Պօլն, վէ Գօնթ տը Վարան, մաատամ տը Պօլն լէյ Գօնթէս տը Վարանըն զէվճէլէրի։

—

ԻՒԻ ԱՑՏԻ ՖԱՊՐԻԳԱԼՍԸՐՆ ԼՐՒԻՒ

ՎԷ ԳԱՏՐՆ ԱՄԻԼԻԼԻՐԻ

Բալօ, կասթօնըն մախլասը։

Միւսիւ Բօթէլ, ֆապրիգանըն սանտըգքեարը օլան իհթիյար պիր ատէմ։

Նաղէռ, եախօա Տըրակօն, Բօմէնին ալայընտա առաքերլիք իթմիշ մերա պիր ատէմ, կասթօնըն չալըշըղը ֆապրիգատա ամէլէ, վէ մերգուսընն սաատըգ ահպապը։

Բուարէ, մէղքիւր ֆապրիգատա իշճի, պօշպօղազ պիր ատէմ, վէ Պէպէլ նամ աշիւֆիէնին աչըգը։

Գաշառ, քեզալիք ֆապրիգանըն իշճիլէրինաէն մուզհիդ պիր ատէմ։

Բիյէր Վօրմս, եախօա Բուբառ, քեզա մէղքիւր ֆապրիգատա չալըշան Ալղասը պիր ամէլէ, պապա Բօթէլին սանտըղընը սօյան, վէ Մարգի տը Մայլըրբէնին (Գարմէնին) խանէսինի թալան իտէն հայլազ։

Մաատամ Սօրէլ, Սէնթին չալըշըղը ֆապրիգանըն սահիպէսի։

Մաամաղէլ Մինեօն, մէղքիւր ֆապրիգատա չալըշմագ խոթէյէն սաֆտէրուն ֆագաթ պօշպօղազ պիր դըղ, վէ Նաղէռէն նըշանլըսը։

Մաամաղէլ Պէպէլ, քեզալիք ֆապրիգանըն ամէլէսինաէն Բուարէնին մէթրէսի

Մաամաղէլ Լամէլ Ղէլիյա Ֆուլեմա, վէ Մօռէսթ

քէգալիք մաատամ Սօրէլին թահտը նէգարէթինաէ օլան ֆապրիգատա չալըշան ֆընտըգճը գըղլար։

—

ԼՕԴԱՆԹԱՃԸ ՎԷ ԳԱԲՈՒՃԼԱՐ

Միւսիւ Բօլիպ, նապանինին Օթէլի աէնիլէն գահվէխանէնին միւսթէճիրի, վալօա զօգաղընտա Մարգի Բաուլը խաաթա հալինաէ զօգաղա աֆտըրան, իրրսըղ եաթադլըղընտան կէլմէ, վէ մուախխարէն քէսապը սէրվէթթ իտէրէք պանքերլիք իտէն պիր հայլազ։

Օվէրնիյալը պիր քէօյլիւ, Ժան-Մարի-Պիօնըն զայպուսպէթի էտնասընտա, Մայլըրբրէ գօնաղընա գաբըճըլըգ իտէն, վէ ալըգ ղանն օլունան, վէ միւսիւ Բօմբանսըն մասլահաթի կիւզարը, Պիւրօնըն վասէթասըլըա ճասուսլըգ իտէն պիր չախս։

Ժալամպօ, Բօմէնին չալըշմագտա օլտուղու տայիրէնին գաբուճըսը, սէրսէմ, գօրգագ, վէ զէվճէսի հիւքմիւ թահսընտա պուլունան, թօհաֆ պիր ատէմ։

Մաատամ Ժալամպօ, եախօա Բօզըլան, գաբըճը Ժալամպօնըն զէվճէսի, թիթիզ մէշրէպ, հիտէթլի, վէ սէրթ պիր գարը։

Ֆիւշիւք Լուդուվիկ, մերգուսընըն մախտուսի։

Գըրօքինէօլ, Բօմէնին չըրաղը, վէ մերգուսընն տայիրէսի պէքճիսի մէգամընտա օլան աչըգ կէօզ պիր չօճուգ։

Ի ԽԹԱՐ Ա. Ր

Հէքեայէմիզին Իւչիւնճի ճիլտին եւս օնուճնճը ֆօրմասը սօնըննա, վէ 880 սահիֆէսինին էն սօն սիմուննըննա, աէհվէն պիր սաթըր ունուտուլմուշ օլմադըլա, իպրահիմ էֆէնտիմիզին իշպու մահալէ վազ իմամէլէ, գարիհնի քիրամըն աֆֆըլարընը խաթիրհամ խաէրէք իշպու սահիֆէյէ մուրաճաաթ իմամէլերի թավսիյէ խիլիր, չէօյլէքի,

—Թէրզիսի վէ բէրուքեարը մարիֆէթի իլէ կէնճէլմիշ վէ թազէլէնմիշ իսի — եազըլաճաղը եէրսէ, — Թէրզիսի վէ բէրուքեարը մարիֆէ — տէյու, քէսիք գալմըշ ըսը քի, իլմէ պուրատա խաթա տմըզը թասվիպ, վէ պիլա իխթիյար վուգու պուլան պաղը եանլըշըգլար հադգընտա տախի, գարիհնի քիրամըն աֆվլարընը Թէմիզնէնի խաէրիզ։

Պիաճըուլլահը թաալէ խիթամ բէզիր օլան իշպու «ԲԱՐԻՉ ՍԻՎԱՍԱԼԱՐԸ» նամ հէքեայէյի զարիպէ կիպի, եինէ միւէլլիֆի մուամաիլէյհին ասարը մէշհուրէսինատէն պուլունան, զայէթ ճալիսի մէրագ պիր հէքեայէնին Թէրճիմէսինէ պէտա խաէճէյիմիզի, գարիհնի քիրամէ խասսէթէն պէյան խաէրիզ։

ՄԻԹՐԻՃԻՄ
Մ. ՊԻՏԱՐ ՍՐԱՊԱՃԵԱՆ

